ARISTOTELIS PRIORA ANALYTICA

SEV RESOLVTORIA A IO. FRANCISCO BVRANA VERONENSI IN LATINVM SERMONEM VERSA, ET COMMENTARIIS DOCTISSIMIS ILLVSTRATA.

Cum Indice eorum quæ obſeruatione digna viſa ſunt.

HIS ACCESSERVNT HIERONYMI *Bagolini Veronenſis in eoſdem libros per breues ac dilucidæ Annotationes.*

Quæ omnia multo quàm antea, nunc prodeunt emendatiora.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1545

INDEX, QVO HVIVS VOLVMINIS quæſtiones,& ea quę alioqui obſeruatu ſunt digniora,referuntur:cuius numerus,paginam:a litera, primam colúnam,b uero,ſecundam deſignat.

Atq; primò primi ſecti index.

QVænam ſint ea,quæ i cuiuſq; libri exordio, quáue cauſa ſint declaranda Pag 1. col.a
Q uænam ſit totius reſolutiui negotij intentio,& quæ ſpecialis libri Prior. ibidem
Q uòd ſyll'ſ ſimpliciter ſit libri Priorũ ſubiectum,non autem argumentatio 1. b
Q uæ ſit libri Priorum utilitas ibidem
Q uòd liber Priorum Ariſtotelis legitimus ſit ibidem
Q uis ſit ordo lib.Prioꝝ ad alios logicæ ab Ariſto.editos libros ibi.
Q uare Priora Reſolutoria inſcripta ſint ibidē
Q uid ſit reſolutio & compoſitio 1. a De his multa uide in annotationibus prologi.
Q uòd triplex ſit reſolutio auctoritate Io. Damaſceni ibidē
Cur liber Priorum Reſolutorius inſcriptus ſit, quum potius Compoſitorius inſcribi debuiſſet ibidem
Q uænam ſit proportio logicæ ad oẽs alias artes,& an logica ſit pars philoſophiæ vel inſtrumentum potius 1. b
Academicorum opinio,itemq; Stoicorum, & Peripateticorũ de logica,an ſit Philoſophiæ pars ibidem
Simplicij opinio de logica,an ſit Philoſophiæ pars 2. a
Diuiſio libri Priorum,& ꝙ nouẽ Reſolutoria volumina Ariſtoteles conſcripſerit,teſte Laertio ibidem
Q uo doctrinæ mõ vſus ſit Ariſt.i ſcia lib.Prioꝝ tradẽda. 2.b
Intentio libri Priorum primaria & ſecundaria ibidem
Q uõ differãt dſatio & ſcĩa demõſtratiua,teſte Philopo. 2.a
Dubitatio,cur Ariſtoteles à propoſitione inceperit, quum potius à termino incipere debuiſſet 2. b
Dubitatio alia,cur non à ſyllogiſmo inceperit ibidem
Q uænam ſtatuatur differentia inter propoſitionem,problema,concluſionem,inſtantiam,enuntiationem 2. b
An definitio ꝓpõnis ab Ariſto tradita ſit p veꝝ genus,an vero per ſua analogata: poniturq; Alexandri opinio,& Philoponi ꝯ eum rationes,ſolutis Alex.fundamentis 3. a
Defenſio opiniõis Alexã.ꝯ Pphilopo.ↄ ſol'o rõnũ eius 3. a
Opinio Abumaʒaris Alpharabij circa diuiſionem propoſitionis,quænam materialis,& quæ formalis 3. b
Opinio Auerrois,ꝙ diuiſio ꝓpoſitionis per vniuerſale & particulare ſit formalis,& illius declaratio ibidem
Cur Phs de ꝓpõne idefinita meminerit,quũ ęqualeat pticulari. ibidem
Q uòd diuiſio propoſitionis in dialecticam & demonſtratiuam non ſit generis in ſpecies 4. a
Q uòd Philoſophus diuerſimode definierit propoſitionem dialecticam in diuerſis libris 4. b
Dubitatio,an dialecticus totam contradictionem interroget, uel potius partem ibidem
Suppoſitiones 4. a
Dialecticæ propoſitionis diuiſio. ibidem
Q uo iterſtitio differãt termin⁹,uox ſimplex,nomẽ vbũ.ibi.
Q uare ſit termin⁹ vocitatus,& qdẽ ab Ariſto.primũ 4. b
Q uæ ſit inter diſſolutionem & reſolutionem dĩa ibidem
Q uòd ſubiectum & prædicatum tantum ſint propoſitionis partes,ex ſententia Alexandri 5. a
Expõ Philoponi ꝯ Alex.circa illã partẽ, Appoſito aut diuiſo eſſe vel nõ eſſe,poſitã in definitiõe termini.Ibiq; notat vl'is diuiſio oium ꝓpõnũ categoricarum,de quibus Phs agit in libro de interpretatione,ex ſententia Diui Iãblici ibidem
Ratiocinatio Latine,à Græcis ſyllogiſmus,hoc eſt,orationis compoſitio teſte Alexandro 5. b
Q uid ſit ſyllogiſmus de mente Galeni in lib.de hiſto. 5. a
Ephecticorum opinio,qui ſyllogiſmum deſtruebant ibidem
Noua opi.expoſitoris,ꝙ rõ nõ oro p gñe ſyll'i ponenda ſit,& ita trãſferẽda lra phi,ꝯ oiuꝫ alioꝝ opi.rõnib⁹ optimis inixa.ibi.
Confirmatio eiuſdẽ opi.ex Seuerino & Alberto Magno 5. b
Q uæ ſint orationes Solicapiæ,quas iuniores Stoici μονολημμάτους uocabant ibidem
Q uòd neceſſario ſequi in plus ſe habeat ꝙ̃ ſyllogiſtice ſequi, teſte Alexandro ibidem
Q uid itelligẽdũ ſit p particulã Poſitis,i definitiõe ſyll'i 6. a
Q uid p particulã Alteꝝ in definiõe ſyll'i itelligẽdũ ſit ibidẽ
Modi demonſtrandi qui ſyllogiſtici 6. b
Diuiſio probationis cuiuſcunq; generis ibidem
Abumaʒaris Alpharabij opinio,addentis particulas quaſdam definitioni ſyllogiſmi ibidem
Diuiſio ſyllogiſmorũ de mente Abumaʒaris Alpharabij,itẽq; Io Grammatici ibidem
Notãda ibi ſunt q̃ dñt õ potẽtia dianoetica,ß ẽ,diſcurrẽte.6.a
Q uid ſit perfectus ſyllogiſmus,& quis imperfectus ibidem
Q uomodo dictum De omni, & Eſſe in toto differant 6. b
Q uid ſenſerit Abumaʒar Alpharabius de dicto De omni, & quomodo differat à propoſitione vniuerſali ibidem
Poſſe fieri ſyllogiſmum ex duabus negatiuis ibidem
Opinio Auer.de dicto De omni contra Alpharabium 7. a
Q uòd conuerſio multis modis accipi poſſit 7. b
Diuiſio conuerſionis in propoſitionibus ibidem
Cõtra iuniores multa notãtur in mã ꝯuerſionum:itẽ de ꝯuerſiõe cũ cõpõne,& de ꝯuerſiõe ꝑ accñs longo ꝓceſſu. 7. a

In cap. 2. hæc continentur.

An diuiſio ꝓpõnũ ab Ariſtotele tradita ſit, penes modos tñ an penes mãm tñ,aut penes vtrũq; intelligenda 8. b
Opinio Alexandri Aphrodiſei, ꝙ diuiſio propoſitionum ab Ariſtotele tradita,ſit iuxta modos & materias 8. b
Diuiſio pulcherrima propoſitionũ ex dicto Leui Gerſ. 9. a
Diuerſæ antiquorum opiniones de ꝓpoſitione de ineſſe. 9. b
Cõtra opi.Theophra.arguit Auer.de ꝓpõne de ineſſe ibidem Ibiq; uera Auer.opinio de propoſitione de ineſſe ſubiungit.
Opinio Alberti Magni circa propoſitionem de ineſſe 9. b
Dubiũ cur Ariſto.modũ ipoſ'em poſſibileq; omiſerit ibidem
Cur Ariſtoteles ꝓpõnẽ ſingularẽ indefinitãq; omiſerit 10. a
Cur Ariſtoteles de ſyllogiſmo ſm formam differens, materiales differentias propoſitionum aſſumat 10. b
Q uòd ꝓpões ꝯdictoriæ ſil'em modũ ꝯuerſiõis obtinẽt. ibi.
Exẽplũ Algaʒelis ibi ponit̃ de ꝯuerſiõe pticularis negatiuę.x.a
Modus probandi cõuerſionem vniuerſalis negatiuæ, quo vſi ſunt Theophraſtus & Eudemus 10. b
Dubitationes contra dicta de conuerſionibus ibidem
Conuerſio per accidens bifariam diuiditur 11. a
Dubium,ꝙ particularis negatiua ꝯuertatur in terminis 11. b
Q uòd negatiua particularis poſſit duobus modis eẽ vã ibi.
Dubia ꝙ vl'is negatiua nec pticularis affirmatiua ꝯuertãt̃.11.a
Q uòd ampliatio ẽt de mente Ariſtotelis concedenda ſit ibi.
Q uòd vbũ Eſt,bifariã ꝑdicari poſſit,p ſe ac per accñs 11. b
An conuerſio modus aliquis rõcinandi dici debeat ibidem

Cap.tertio hæc continentur.

Q uõ Ariſtoteles ꝓpões neceſſarias acceperit in cap.De conuerſione Propoſitionum neceſſariarum 12. a
An Philoſophus recte oſtenderit conuerti ꝓpões neceſſarias aſſignando oppoſitum per ꝓpoſitiones de ꝯtingenti 12. b
Dubitatio ardua circa ꝯuerſionẽ vl'is affirmatiuę d neccio.12.a
Q uòd plures ꝙ̃ quatuor ſint modi quibus propoſitio denominari poteſt: & cur de his non meminit Ariſtote. 12. b
Dubiũ ꝯ ꝯuerſionem vl'is negatiuę de neceſſario:ibiq; ſolutio ponit̃,& ꝙ ꝓpõſitiones neceſſariæ bifariã diuidũtur 13. a

Quæ continentur cap.quarto.

Opinio Alberti Magni de diuiſione contingentis, quam ponit Ariſtoteles in principio cap.quarti 13. b
Contra opinionem Alberti adducuntur rõnes plures ibidē
Ibi quoq; ponuntur rõnes pro opiniõe Alberti ſatis efficaces.
Ponit̃ alia opinio magis Peripatetica,aliã ꝯtingẽtis diuiſionẽ & oiſariã ſubornãs,ibiq; rõnibus Alberti rñdetur 13. a

Dubitatio ardua quo uniuerſalis affirmatiua de contingenti poſſit conuerti, ibiq́. ponitur reſpõſio Alberti & oppugnatur: ⁊ additur reſponſio peripatetica 13. b
Alia dubitatio ibidem ſubiungitur de particulari affirmatiua de contingenti: ibiq́, ſolutio ponitur Alberti, ⁊ excluditur ſuperaddita reſponſione peripatetica 14. a
Opinio Alberti quid per non neceſſariũ intellexerit Ariſto. q cum tã breui ſpatio æquiuoce ibidẽ ſumpſiſſe aſſerit 15. a

Cap. quinto hæc continentur.

In entibus aliqua eſſe, quæ nulla mõſtratione indigeant, ⁊ hæc quadrifariam diuidi 15. a
Quæ partiꝫ nota, parti ignota ſunt, demõſtratiõe indigẽ. 15. b
Quid ſyllogiſmus ibidem
Quid problema ibidem
Quid ſit coniugatio ex intentione Alexandri ibidem
Quòd coniugatio medii cum extremis qua figuram quartaꝫ aliqui imaginati ſunt, non ſit peripatetica ibidem
Qua cauſa figurã primã primo loco Ariſtote. ſtatuerit 16. b
Ponuntur ibidem primæ figuræ conditiones
Non eſſe approbandam opinionem Abumazaris Alpharabii, de ordine ſyllogiſmorum primæ figuræ 16. b
Qua cauſa illis elementis alphabeti, & non aliis uſus ſit Ariſtoteles in tribus figuris aſſignandis 17. b
Quòd minor in prima figura ſit omnino affirmatiua, nullaꝫ prorſus negationem includens, qua conditione ſoluuntur ſophiſtici quidam ſyllogiſmi ibidem
Duplex eſſe ſignificatum propoſitionis particularis, & quare particularis indefinita uocetur ab Ariſto. 19. a
Quinqꝫ modos addidit Theophraſtus in prima figura, Alexandro referente, quem Auerrois improbauit 19. b
Cur aliæ figuræ ſint ſuperadditæ, ſi per primaꝫ omnia problemata concludũtur. improbatur prima reſponſio, alia exornata Peripatetica magis ibidem
Quæ ſint conditiones ſecundæ figuræ 19 a ibiq́; coniugationem ſecundæ figuræ numerus explicatur
Dubium difficile quo pacto iudicandæ ſint figuræ ſcdæ extremitatis: ibiq́, ſolutio Hermini ponit̃, & improbatur, aliaq́; Alexandri & Auerrois lõge melior ſubiungitur 20. a
Cur ex ambabus affirmatiuis, in ſecunda figura non fiat ſyllogiſmus, declaratio Alexandri & Philoponi 21. b
Cur ſyllogiſmi ſimplices per ſyll'm ad impoſſibile demonſtrẽtur, quũ ipſi longe notiores ſint, q̃ hypothetici 25. a
Quo pacto coniugatio ex maiore particulari cõcludere poſſit in ſecunda figura, per accidens tamen ⁊ raro 22. b
Non eſſe ideo aliq̃ coniugationem inutilẽ, quia bina concludat ꝯdictoria, referente Alexandro: ſed quia oẽs ꝯcluſiões deſtruit, quod fieri non põt, niſi duo ꝯria concludat 23. a
Cur tertiæ figuræ ultimus aſſignatus ſit locus, & quare plures in ea modi 23. a
Al'r Ariſto. terminos aſſignaſſe in figura. iij. al'r Auer. 24. a
Quare in tertia figura maior longius à medio, minor uero propius ſita eſſe dicatur ibidem
Cur nõ ſemp ſit minor particularis i. iij. figura, quũ p ꝯuerſionẽ illi', q̃ affirmatiua eſt, à. j. figura deducatur tertia 24. b
Cur uniuerſales duæ nihil plus in tertia figura concludant q̃ uniuerſalis & particularis ibidem
Cur, ſi in ſecunda figura, ex conuerſione ambarum propoſitionum, maioris ſcilicet & minoris, binæ fiebant coniugationes, non ſit idem obſeruatum in tertia ibidem
Dubiũ de ordine particulariũ ſyll'oꝝ in tertia figura 25. b
Dubiũ, cur aliqua repta ſit figura, q̃ pticularẽ tm̃ ꝯcludat, quũ nulla reperiatur, quæ vniuerſalem tm̃ concludat 26. b
Quõ ex vl't negatiua, minore, maiore, uel pticulari, uel vl'i exiſtẽte affirmatiua, poſſit fieri ꝯiugatio utilis in oibus figuris & cur in prima tm̃ exẽplum Ariſtoteles dederit 27. a
Quid de quarta figura dicendum ſit, quam finxit Galenus, ſecundum Ariſtotelis & Auerrois mentem 27. a
Duodeci eẽ modos q ad ꝑmę figurę vl'es põt reduci 28. a

Cap. ſexto hæc continentur.

Ineſſe, non magis eſſe commune, quàm neceſſario ineſſe, ſed illi contradiſtingui 30. a
Dubitatio, φ Ariſ. uideat̃ ſyll'os formales ad mãꝫ coercẽ. 30. b
Dubiũ de ꝑpõnibus modalibus, qđ orit̃ ex lr̃a Philoſ. ibidem
Diuerſæ modernorum opiniones ponuntur in miſtione neceſſarii & ineſſe ibidem
Ibi q̃ꝫ opinio Diui Alberti ponit̃, & excluditur: ponit̃ & opinio Auerrois, ⁊ improbatur opinio Alexandri & Philoponi in miſtione neceſſarii & ineſſe 30. a & 30. b
Ibi etiam ponuntur rationes Theophraſti & Eudemi contra Ariſtotelem, & ſoluuntur 31. b
Quot modis concretum accidentale ſumatur 32. a
Diuerſimode ſumi neceſſarium ex ſuppoſitione 32. b
Propoſitionem hanc, Ex neceſſitate nullum album eſt nigruꝫ, falſam eſſe, de mente Philoſophi ibidem
Quòd ex maiori de neceſſario, & minori de ineſſe, ſequatur concluſio de neceſſario: uide deductionem ad impoſſibile & inſtantias contra eam cum ſolutionibus ibidem
Cur hæc ꝑpõ, Oẽ ambulãs mouet̃, nõ ſit cẽſenda đ ineſſe. 34. b
Neceſſarium ex ſuppoſitione dupliciter ſumi 35. a
Argumentatio quorundã, φ in quarto ſecundæ ſequatur concluſio neceſſaria 35. a
In tertia figu. duę rl'ę ponunt̃ ad ꝯcl'onẽ nec̃iã ꝯcludẽdã. 36. a
Dubitatio Leui Gerſonis, an ſub particulari neceſſaria poſſit fieri expoſitio 37. a
Quo pacto ſit Philoſophi dictum intelligendũ, φ concluſio de ineſſe non ſequitur niſi ex propoſitioibus de ineſſe. 37. b

Cap. ſeptimo hæc continentur.

Variæ opiniones circa definitionem contingentis 38. a
Opinio Abumazaris circa definitionem contingentis 38. b
Expõ definitiõis ꝯtigẽtis, iuxta mẽtẽ Auer. ⁊ Alexan. ibidem
Argumenta contra expõnem Alexãdri, & ſolutionis 39. a
Argumenta contra Abumazarem pro Alexandro 39. b
Quòd Ariſto. contingens tm̃ in potentia definierit ibidem
Cõtingentis negatiões quõ intelligẽdæ ſint, de mẽte Ale. 39. b
Quare ꝯtingens æq̃le, & i paucioribus infinita uocent̃. 40. b
Quo pacto conuertatur contingens ad oppoſitas qualitates de mente Alexandri 40. a
Cur contingens utplurimum non conuertatur eodem modo ſm Ariſtotelem 41. a

Cap. octauo hæc continentur.

Quo pacto dictum De omni, in propoſitionibus contingentibus ſit intelligendũ 41 b. ibiq́, dubia quædã ſoluunt̃.
Inſtantiæ ſophiſticæ, φ ex uniformibus de contingenti non ſequatur contingens concluſio 41. b
In negatiuis de ꝯtingẽti trãſpoſitis nõ ſuari idẽ ꝯtingẽs đ mẽte Alex. ibiq́; ponit̃ opinio Themiſtii ⁊ Auer. ꝯ eũ 42. a
Cur in contingentibus negatiuæ in affirmatiuis conuertãtur, ſed non econtra 42. b
Cur Ariſtoteles non proſequatur uniformes de contingẽti in ſecunda figura, poſt uniformes in prima 43. b
Theophraſtus & Eudemus aliter q̃ Ariſtote. ſenſerunt de miſtione contingentis & ineſſe in prima figura ibidem
Opiniones diuerſæ moderuorum in miſtione ineſſe & contingentis in prima figura ibidem
Quo pacto ſumendum ſit poſſibile in regula illa Ariſtote. Ex falſo poſſibili non ſequi falſum impoſſibile 43. b
Inſtantiæ Chryſippi cõtra Ariſtotelem, φ ex falſo poſſibili poſſit ſequi falſum impoſſibile 43. a
Diodorus poſſibile ex euentu iudicabat 43. a
Philon iudicauit poſſibile ex aptitudine, quamuis nunquaꝫ in actum exiret ibidem
Quid per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter ſit intelligendum, in miſtione ineſſe ⁊ contingentis, in prima figura, tam de mente Diui Alberti, quàm Alexandri 44. b
Quid p ꝯtingẽs qđ oſ, Nulli ex nec̃itate, itellexerit Ariſto. ambiguitas

biguitas maxia: ibiq; diuerſę expoſitoꝝ opiones ponū̄t. 45. b
Dubitatio ardua, ꝙ etiam in modo affirmatiuo concludatur contingens dimidium 46. a
Solutio Alberti & Alexandri ad illam dubitationem: & improbatio eiuſdem 46. b

Cap. decimo hæc continentur.

Opinio modernorum de miſtione neceſſarii & contingentis. 49. a. ibiq; opiniones aliæ recitantur.
Quæ concluſio ſequatur ex neceſſaria negatiua, & affirmatiua contingente, opiniones diuerſæ 49. b
Dubium quare in modo negatiuo ſequatur concluſio inexiſtens, quum ibi nulla ſit propoſitio inexiſtens 50. a
Si maior accipiatur uere neceſſaria, non poſſe ſubſumi ueram contingentem minorem ibidem
Dubitatio, ꝙ ex affirmatiua neceſſaria maiore, & minore contingente, ſequatur concluſio neceſſaria 50. a
Solutio Buranæ, quare inexiſtens concluſio ſequatur, & non dimidii contingentis 50. b
Dictum Auerrois, ꝙ in ea mixtione neceſſarii & contingentis ſequatur concluſio neceſſaria: & improbatur 51. a

Cap. undecimo hæc continentur.

Opinio Themiſtii, ꝙ ex ambabus contingentibus in ſecunda figura, ſequatur concluſio 53. b
Multæ & antiquorum & modernorum de conuerſione vl'is negatiuæ de contingenti citantur opiniones 54. a
Quænam ſequatur concluſio ex miſtione inexiſtentis & contingentis in ſcđa figura opiniones quædam citantur 54. a

Quæ cap. decimotertio continentur.

Quæ concluſio ſequatur ex miſtione neceſſarii & contingentis in ſecunda figura 58. b
An hæc propoſitio ſit neceſſaria, Omne uigilans aīal 58. a
Dubitatio, ꝙ ſequatur ꝯtingēs dimidiū ex ṗdicta miſtiōe. ibi.

In cap. 14 hæc continentur.

Quę ꝯcl'o ſequatur ex uniformibus de ꝯtingēti in. iij. fig. 59. a
Ex uniformibus de ꝯtingenti, ſequi ꝯcl'onē contingentem in tertia figura, modo altera ꝓpoſitionum ſit vl'is ibidem
Quō intelligendum ſit, ꝙ iidem erunt ſyll'i ex ambabus contingentibus, ꝙ & ex ambabus de ineſſe in tertia figura. ibidē
Opiniones multæ de ſyllogiſmis compoſitis ex una inexiſtente, altera contingente, in tertia figura 59. a
Quōd concludatur concluſio de uero cōtingenti in mixtione contingentis & ineſſe in tertia figura 59. b
Dubiū, ꝙ ex maiori de ineſſe, & minori de ꝯtingente, in ꝗnto tertiæ ſequať ꝯcl'o ꝯtingēs, & ibi ꝯſidera uarias rōſiōes, ibi.
Opiniones uariæ, quænam concluſio ſequatur ex miſtione neceſſarii & contingentis in tertia figura 59. a
Quare Ariſtoteles pauca admodum de ſyllogiſmis hypotheticis pertractauerit 62. b
Quid Stoici ſenſerint de ſyllogiſmis hypotheticis ibidem
Syll'oꝝ hypotheticoꝝ diuiſio iuxta Peripateticos 62. b
Conditionales ꝓpoſitiones quadrifariam diuidi 63. a
Syllogiſmi hypothetici ex diſiuncto trifariā diuiduntur. 63. b
Quo pacto ſyll'i ad ipoſ'e ſint pars hypotheticoꝝ 63. a
Declaratio exēpli illius, ꝙ diameter ſit coſtæ incōmenſurabilis 64. b. ibidē ꝗ ſit ad id demonſtratio Ariſtotelis.
Quæ ſint quantitates non commenſurabiles ibidem
Diuiſio quantitatum commenſurabilium ibidem
Numerus quadratus quid ſit ibidem
Quadratum quid 64. a
Quid diameter ibidem
Quare tranſumptū potius ꝗ̄ aſſumptū uocandū ſit in ſyll'is hypotheticis, ibiq; quid ſit uocandum aſſumptū 64. b
Quōd ſyll's oīs ꝯſtet ex altera vl'i, & altera affirmatiua. 65. a
Demonſtratio Theonis & aliorum, ꝙ anguli trianguli æquicruris, qui ſupra baſim ſunt æquales ſint 65. a
Quomodo intelligendum ſit, Concluſionem alteri præmiſſarum uel utriſq; debere eſſe perſimilem 66. a
An ſi concluſio ignota ſit, neceſſarium ſit alteram propoſitionem eſſe ignotam ibidem
Quomodo plures propoſitiones ad eandem concluſionē afferri poſſint, ex ſententia Auerrois 67. a
Quid compoſitiuum theorema iuxta Alexandrum 67. a
Plures modi ſyll'oꝝ cōpoſitoꝝ de mēte Abuma. Alpha. ibidē
Quid ſit tertiū thema de mēte Alex. & qd ſyll'i incōiūcti. 68. a
Quid ſit abductio, & quid occultatio ibidem
Quæ dicantur media non continua 68. a
Qui ſint ſyllogiſmi iniicientes & iniecti ibidem
Quōo concluſiones ſint plures propoſitionibus, quuꝫ ad quālibet concluſionem duæ propoſitiones requirantur 69. a
Problema quid ſit, & quot modis dicatur 69. b
Quid ſignificet caſus apud Ariſtotelem, de mente Alexandri & Procli ibidem

Index ſecundi ſecti.

Quōd mediū ī diuerſis figuris ṗdicādi rōne cognoſcať. 70. a
Quōd ſingularia aliqñ ṗdicari poſſint, ſed nō vl'r uere. ibidē
Quōd multiplex ſit prædicatio 70. b
Stoicorum opinio, ꝙ unum ſit omnium entium genus, quod etiam in quatuor diuiditur 70. a
Quid Plato ſenſerit de ente, item quid Ariſtoteles ibidem
Aequiuoca ſm analogiā, & ad unū multom differre ibidem
Aequiuocorum diuiſio de mente Simplicii ibidem
Quid ſit prædicari ſecundum opinionem 70. b
Quid intelligat Ariſtoteles per prædicata in Quid 71. a
Nota dictum Io. Grammatici de propoſitionibus indefinitis, quæ cum articulis, & ſine iis proferuntur 71. b
Quæ dicantur ab Ammonio de articulis, & quæ differentia inter articulum & ſignum uniuerſale ibidem
Propoſitio indefinita quid ſit ſecundum Nicephorū ibidem
De propoſitione indefinita ſm Ariſtotelem ibidem
Quare ſignum vl'e non ſit addendum prædicato 71. a
Quare in Topicis & Elenchis non fuit tradita ars inueniendi medium 72. a
Regulæ plures, quibus quatuor ꝓblemata conſtruantur. 72. b
Figura inueniendi medium in ſingulo problemate, cui pleraq; addita ſunt in aliis omiſſa 72. a
Syllogiſmi Retracti quid ſint 73. b
Quo pacto oē quod poteſt per ſyll'm oſtenſiuum monſtrari, poſſit per deductionem ad impoſſibile monſtrari 74. b
Qui ſint termini ſuppoſiti, & qui cōmunes in ratiocinijs oſtēſiuis & ducentibus ad incommodum 75. b
Dr̃ia inter ſyll'm oſtenſiuum, & ducentem ad incōmodū. 75. a
Syll's ſm trāſumptionē qd ſit, ponūtur multi modi eōi. 75. b
Hypothetici ſyllogiſmi ſm quantitatem qui ſint ibidem
Hypothetici ſyllogiſmi ſm analogiam qui ſint 76. a
Syll'i ꝑ totū hypothetici qui ſint, de mente Theophraſti. ibidē
Quid Philoſophia 76. b
Quæ ſint artes circa opus uerſantes ibidem
Quæ diſciplinæ Mathematicæ ibidem
Nota de dialectica multa, quæ dicuntur ibidem
Principia experimento & memoria cognoſci 77. b
Apparentia apud Ariſtotelem ſignificant Aſtrologiam nauticam, ſenſibilem ibidem
Plures modi de inueniendo medio, quos poſuit Abumuyar Alpharabius ibidem
Diuiſio dialecticæ ſm Platonem 77. a
Diuiſio ſit multis modis 77. b
Quare diuiſio ſit parua particula methodi inuentiuæ ipſius medii ibidem
Quid ſit methodus de mente Symplicii ibidem
Verbum č̄rı apud Græcos ambiguam hꝫ ſignificationem 78. a
Quōd definitio non ſit ſyllogiſmus nec ratiocinatio ibidem
Diuiſionē nō eſſe utilē ad oīa ꝓblemata concludenda 78. a
Dubitationes quædam de diuiſione 78. b
Quōd hypothetici diuiſiui hēant aliq̄ꝫ uim demōſtrādi. 80. a

Index tertii ſecti.

Diuiſio dialectices in quatuor partes, ſm Academicos. 80. b
Reſolutionis ſpēs tres, ſm Io. Damaſce. multaq; ibi de reſol'o-

ne & cópoſitione ꝯ quaſdam modernorũ opiniones. ibidẽ
Reſolutionem quadrifariam diuidi. 80. b
Differre reſolutionẽ à deductione, de mente Alexãdri. ibidem
Abumazar Alpha. artẽ iueniẽdi medij reſolṽoni ac ſcripſit. ibi.
Neceſſario ſequi, & ſyllogiſtice ſequi, non conuertuntur. 80. a
Q uõ reducat rõ illa, Nõ ſña interẽpta &c. iuxta Alexã. 80. b
Tres figuras, tria ꝓblemata primaria intẽtione ꝯcludere. 81. b
Q uõ hæc ꝓpõ falſa ſit, Oĩs intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt: hæc aũt uera, Intelligibilis Ariſtomenes ſemp eſt. 81. a
Epitheta addita ſingularibus, ꝯhere, & nõ ampliare ſigata. ibi.
Ex uaria ſuppoſitione committi fallaciam accidentis. 81. b
Q uid ſit proprie fallacia eo ꝙ Penẽ 82. a
Fallacia ſm Q uid & Simpliciter, quando ſumitur abſtractus pro concreto. ibidem
Q uòd hæc ꝓpõ ſit falſa, Ex nec̃itate nullũ morbidũ ẽ ſanũ. 82. b
Q uare termini in recto nõ ſemper ſint ponendi in ſyllõ. 83. b
Q uid p ꝑdicationem intellexerint Alexã. & Philopo. 83. a
Genus latius ſumi pro omni eo, de quo eſt ſcientia. 83. a
Nota diuerſas opiniones de numero prædicamentorũ. 83. b
Q uæ ſint ꝑdicata ſimpliciter tm̃, quæ ſimplr̃, & ſm quid. ibi.
Opiniones uariæ modernoꝝ de ꝓpõnibus obliquis. 85. a
Reduplicatio qd ſit de mẽte Philoponi, aliter tñ Alber. ibi.
Reduplicatio nõ ſolũ notat cauſaꝫ inhærẽtiæ, ſed ꝯñtiã & ſpecificationẽ: quot modis reduplicatio ſm moder. ſumat. ibi.
Licet reduplicatio maiori extremo apponatur, tamen non maior, ſed medius reduplicatur. 85. b
Superprædicatum quid ſit, de mente Alexandri. 85. a
Opinio quorundam modernorum falſa, ꝙ poſſit reduplicari minor ſupra medium. ibidem
Multa ibi per longum proceſſum ponuntur de reduplicatione, & propoſitionibus reduplicatiuis.
Ex ueris reduplicatiuis fit ſolũ in prima figura ſyllõs. 86. a
Q uomõ ſignificetur prædicatũ ſubſtantiale apud Ariſt. 86. a
Q uid ſignificet ὅπερ ζῷον. ibidem
Q uid αὐτὸ ζῷον ibidem
Non idem ſignificare terminos cum articulis & ſine. 86. b
τὸ ἀγαθὸν idem quod ipſum bonum apud Græcos ibidem
Nota differentiam inter has propoſitiones, Cui omni ineſt b, & cui ineſt b, huic omni a, ineſſe. 87. a
Senſus & expõ, cauſæ inſtrumentales ad cognoſcendum. 87. a
Problema in ſex partes ſecari. ibidem
Definitionẽ duobus poſſe redargui modis iuxta Alexã. 88. a
In ſyllogiſmis hypotheticis eſt tentanda reſolutio in tranſumpto non in continuo. 88. b
Syllogiſmi hypothetici, non ſyllogiſmi tantum, ſed ex ſuppoſitione ſyllogiſmi uocantur. 88. a
Q uòd Theophraſtus & Eudemus tractatum fecerunt de ſyllogiſmis hypotheticis, ſed non Ariſtoteles. ibidem
Si problema aliquod in tribus figuris concluditur poteſt fieri mutua conuerſio. 89. a
Q uòd ꝯuerſio ꝓpõnis in ſeipſam ꝓprie dicat ꝯuerſio. 89. b
Nõ oẽs ſyllõs tertiæ in primam reduci per ꝯuerſionem. ibidẽ
Negatio, quæ facit propoſitionem infinitam, eſt eius pars, non autem quæ facit negatiuam. 89. b
Modum ꝓpõnis appoſitũ æqualere uerbo ſubſtãtiuo. ibidem
Nota contra eos, qui dicunt, nomen infinitum tam de non ente, quàm de ente prædicari 90. b
Verbum infinitũ in oratione nõ differre à negatiuo. ibidem
Nota dr̃iam inter nomẽ priuatiuũ, infinitũ, & negatiuũ. 90. a
Dubium Alexandri de contradictione aſſignãda per negationem præpoſitam uerbo. 90. b
Subm ꝓpõnuꝫ negatiuaꝝ nõ ſemp ſignãre rẽ extãtẽ, q̃uis ei nõ apponatur negatio: cuius tñ oppoſitũ multi aſſerũt. ibidem
Propõnẽ hanc, Socrates nõ uiuit, uerã eſſe, q̃uis ſubo nõ apponatur negatio: qđ tñ dictũ maturius eſt ꝯſiderãduꝫ. ibidem
Nota de ordine ſimpliciũ ꝓpoſitionum ad tranſpoſitas. 91. a
Dubitationes Sorticuloꝝ ꝯ regulas Ariſtote. & limitationes, quas addendas cenſent, q̃q́; perperam additæ ſint. 91. b
Dubium Philoponi ingenioſum contra dicta Philoſophi, ꝙ iſtæ ꝓpõnes ſimiles ſint, Potens ambulare, Potens nõ ambulare: Eſt album, & Eſt nõ album, quum tñ illas dicat poſſe eſſe ſimul ueras, has uero non. 91. b
Nota regulas celebratiſſimas, ſumptas ex dictis Philoſophi capi. ultimo primi Priorum. 92. b

Index eorum quæ ſecundo Priorum Reſolutoriorum uolumine continentur.

Atq; primo primi ſecti.

QVæ ſit Philoſophi intentio, in ſecundo Priorũ, opiniones multæ adducuntur. 93. a
Tres modi ſyllogiſmorum, quos Theophraſtus addidit. 94. a
Dubia modernoꝝ, quo pacto ſyllõus unus plures colligere poſſit concluſiones. ibidem
An ꝓpõ conuerſa cõuertensq; una ſit cenſenda propõ. ibidem
Alius mod9, quo un9 ſyllõs plures põt colligere ꝯclõnes. 94 a
An ex falſis ꝓpõnibus poſſit ſequi uera concluſio. 96. a
An complicatio illa ſyllogiſtica ſit, in qua ex falſis propoſitionibus ſequitur uera concluſio. 97. a
Nota de ſyllõ ꝓp Q uid, & Q uia: & differentia inter ſyllogiſmum propter Q uid, & demonſtrationem. 97. b
Q uòd ex ueris non poſſit ſequi falſum. ibidem
Q uare ex maiore tm̃ falſa, nõ poſſit ſequi ṽa ꝯcluſio. 98. b
Nota regulam uniuerſalem, quando ex propoſitionibus falſis poteſt ſequi uera concluſio. 98. a
Propoſitio particularis in coniugationibus particularibus, nec in toto, nec in parte falſa dicenda eſt. 98. b
Nota quid ſit ſyllogiſmus per tria, quem moderni uocant à primo ad vltimum. 101. b
An circularis modus demonſtrãdi, legitime fieri poſſit. 103. b
Petitio principii peccat contra ſyllogiſmum ſimpliciter dialecticum & demonſtratiuum. 103. a
Ad quid conferat ſyllogiſmus circularis ibidem
An in ſyllogiſmo circulari negatiuo ſex poſſint fieri coniugationes, ut in affirmatiuo. 103. a
Q uis ſit modus conuerſionis, quo Philoſophus utitur ad inferendã affirmatiuã ex negatiuis in ſyllõ circulari ibidem
Nota opinionem Abumazaris de dicto De omni affirmatiuo & negatiuo 103. b
Nota contradictionem Auerrois contra Abumazarem. ibidẽ
Opinio Auer. & Leui Gerſo. de dicto De omni optima. ibidem
Conuerſio in ſyllõis eſt ſimilis ꝯuerſioni cũ oppoſitiõe. 106. b
Mutatio contradictorij aut contrarij à Philoſopho uocatur tranſpoſitio, & non proprie conuerſio. ibidem
Q uid p oppoſitũ, quidq́; per ꝯrium intelligendum ſit. 106. a
Q uid deficiens concluſio. 107. a
Cui artifici deſeruiat conuerſio in ſyllogiſmo. 107. b
Non poſſe maiorem in prima figura ꝯrie interimi. ibidem
In tertia figura ſi concluſio in ſubcontrariã tranſponatur, neutra propoſitionum tolletur. 107. b
An deductio ad impoſſibile ſuſcipiat rationem ſyllõi. 108. b
Opinio Abumazaris & Algazelis de ſyllõ hypothetico. ibidẽ
Opinio quorundam de diuiſione ſyllogiſmi ſm materiam, & ſm formam. ibidem
Alexander noluit ſyllogiſmo ad impoſſibile deducenti competere definitionem ſyllogiſmi. ibidem
Nota qui artifices utãtur demõſtratiõe ad impoſſibile ducẽte, multaq́; de eadẽ, & dr̃ia eius ad oſtenſiuã, & ꝙ ſit demonſtratio Q uia, & quo pacto demonſtrator illa utatur. 109. a
Nota ꝙ in deductione ad impoſſibile non poſſumus recte cõtradictorium ſupponere. 109. b
In oibus figuris ꝓter ꝑmã oñdi vr̃eꝫ affirmatiuã p deductionẽ ad ipoſẽ: & nota ibi dubitationẽ poſitã ab expoſitore, & ſolutionẽ. ibidem
Opinio Stoicoꝝ de dignitate 110. a
Q uid ſit probabile, & ꝙ duplex ſit probabile neceſſarium, & non neceſſarium. ibidem
Differentia duplex inter oſtenſiuam & ducentem ad impoſſibile demonſtrationem. ibidem

Omne

Omne quod per deductionem ad impoſſibile oſtenditur, etiã per ſyllogiſmum oſtenſiuum oſtendi poteſt. ibidem
An ſyllogiſmus ex oppoſitis ſit ſyllogiſmus: ſoluitur, q̃ ſit potius potentia ſyllogiſtica, q̃ ſyllogiſmus. ibidem
Ad quem artificem ſpectet ſyllogizare ex oppoſitis. 115. a
Syll's ex oppoſitis eſt duplex. itẽ nõ fieri ſyll'm nãlẽ ex duobus actu oppoſitis, & multa alia de eo notantur. ibidẽ, &. 115. b
Syllogiſmum ex oppoſitis non poſſe in prima figura fieri, adducta ibidem inſtantia de hoc, & ſoluta. 115. a
Dubiũ, quõ Ariſtoteles in ſyllogiſmo ex oppoſitis ponat actu oppoſita, quum actu poni non debeant. 115. b
Ex dicto Leui Gerſo. m'tis modis effici oppoſita i potẽtia. ibi.
Dubium Leui Gerſonis, q̃ ex ambabus affirmatiuis in tertia, fiat ſyllogiſmus ex oppoſitis. 116. a
Opinio quorũdam, q̃ liber Topicorum præcedat librũ Priorum, ipſaq́; Prædicamenta Antetopica dixerunt. 116. b
Opinio Auer. fuit, librum Topicorum p̃cedere Poſterio. ibi.
Duodecim ex oppoſitis eſſe coniugationes vtiles 117. a
Non repugnare regulis de ſyllogiſmo traditis, poſſe fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis, ex maiore particulari in ſecunda, & minore negatiua in tertia. ibidem
Dĩa inter ſyllogiſmum ex falſis, & ex oppoſitis. 117. b
Alius modus concludendi oppoſita eodẽ ſyllogiſmo ab Ariſtotele ponitur, & inſtantia ibi ſoluitur, quomodo eodem ſyllogiſmo poſſint oppoſita concludi. 117. a

Index ſecundi ſecti.

An petitio principij ſit ſyllogiſmus. 118. a
Quot ſint modi petitionis principii, & qui artifices de ipſa pertractent. 118. b
Quare ſit appellata petitio eius quod in principio. ibidem
Quid Non demonſtrare. ibidem
Non demonſtrare, quatuor modis dici. 118. a
Quæ ſint prima principia, & qs habitus illa cognoſcens. ibidẽ
Quæ ſit petitio principij ſtati facta, & q̃ ẽt nõ ſtatim facta. 118. b
Dictum quorundam, qui petitionem principij idem dixerunt cum circulari demonſtratione. 119. b
Quõ fiat petitio principij in terminis conuertibilibus. 119. a
Differenter fieri petitionẽ principij in. ij. & . iij. figura. 119. b
Petitio principij ſecundum ueritatem fit tribus modis, ex dicto Symplicij. 8. Phyſicorum. 120. a
Petitio principij. 8. Topicorum fit quinq; modis. ibidem
Fallacia Non penes hoc, non recipit definitionẽ ſyll'i. 120. b
Quare in libro Priorum atq; Elenchorũ de Non penes hoc, ſiue Non cauſa ut cauſa actum ſit. 121. a
Quæ ſit utilitas hu° ipotẽtiæ ſyllogiſticæ Nõ penes hoc. ibi.
Quare Nõ penes hoc, fiat in deductiõibus ad ipoſſibile. 121. b
Duobus modis fieri Non penes hoc. ibidem
Quare Topica Sophiſtici Elenchi uocentur. 121. a
Quare ð Nõ penes hoc, nõ ptractauerit Ph̃s in Topi. ibidem
Coniunctionẽ Aut apud Ariſtotelẽ diuerſa ſignificare. 122. a
Quando proprie efficiatur fallacia Non penes hoc. 122. b
Quot modis dr̃ ratio falſa, & qui artifices de ea agant. 122. b
Ratio falſa, non eſt ſyll's, ſed impotentia ſyllogiſtica. ibidem
Celatio diruit uim ſyllogiſticam. 123. a
Præcepta Ph̃i plura, ad p̃cauendũ, ne nobis fiat ſyll's. 123. b
Quõ celatio commode fieri poſſit docet Philoſophus. ibidẽ
Tria præcepta ad celationem, lib. ij. Prioꝝ traduntur. 123. a
Quòd Elẽchus multis modis apud Græcos accipiatur. 123. b
Quid ſit Elẽchus p̃rie dictus, & q́ artifices ipſo utant̃. ibidẽ
Quomodo Elenchus ſit contradictionis ſyllogiſmus, quum etiam per contraria fiat redargutio. ibidem
Quid deceptio ſecundum exiſtimationem, & quòd pertineat dialectico & demonſtratori ibidem
Expõ rõnis Menonis, q̃ ↄcludebat̃ qð addiſcit̃, p̃ſciri. 125. b
Cognitio circa uniuerſalia, ſpeculatio dicitur. 125. a
Scire tribus modis dici. 125. b
Dubium ex Auerroe, qui ſcire ipſum quadrifariã diuiſit. ibidẽ

Index tertii ſecti ſecundi Priorum.

In prima figura ſi extrema conuertuntur, neceſſe eſt & medium ad utraq; conuerti. 126. a
An argumentum à ↄuerſione ſit idem cũ ſyll'o circulari. ibidẽ
In ſecunda ac tertia figura non ualere argumentum à conuerſione propter inæqualem medij diſtantiam 126. b
Nota. iiij. modos p̃portionũ, à qb° argumẽta deducunt̃. 126. b
Theorema à cõmutata ↄuerſione, qð eſt, Si a/ & b/cõuertuntur, & d/ & c/ ſil'r: ſi a, & c/ omni inſunt, igitur b, & d/ oi inerũt, & oſtenditur oſtẽſiue, & p impoſſibile. 127. b
Aliud theorema, qð uerius dr̃ à cõmutata conuerſione: & ſit in contradictorijs, & ſm alios etiam in relatiuis. 127. a
Theorema de eligẽdis ex mutua oppoſitoꝝ cõuerſione. 127. b
Dubium, an magis eligendo, magis fugiendum opponatur, & minus fugiendum, minus eligendo 127. a
Ex prædicto theoremate de eligendo elicit Ariſtoteles amorẽ non eſſe propter coitum. ibidem
Ex Platonis ſententia concubitũ non eſſe amoris finẽ. ibidem
Duo eſſe logica inſtr̃a, ſyll'm & inductionem. 1. Topi. 127. b
Nota quid inductio ſit, & eius diuiſionẽ, de mẽte Auer. 129. a
Quomodo in iductione omnia ſingularia enumerẽtur, nota multas ſolutiones. 129. b
Si propoſitiones immediatæ ſunt per ſe notæ, cur aſſerit Ariſtoteles eas per inductionem oſtendi. 129. a
Circa negatiuam inductionem fieri deceptiones. 129. b
Dĩa inter Rhetoricam & Dialecticã, ex Zenone Stoico. 130. a
Quid ſit exemplum, & quæ exempli ſpecies. ibidem
Differentia inter exemplum & collationem. 130. b
Exemplorum loci. ibidem
εἰκὼν quid. ibidem
Quid ſit exemplaris ſyllogiſmus. ibidem
Diuiſio omnis argumentationis 130. a
Differentia inter inductionem & exemplum. ibidem
Ex pluribus exemplis fieri inductionem. 130. b
Quid ſit abductio, ex intentione Procli. ibidem
Quid ſit eadem abductio ſm Platonicos, & q̃ eius ſp̃s. 131. a
Duas eſſe ſpecies abductionis. ibidem
Quid ſenſerit Ariſtoteles de abductione. ibidem
Declaratio exempli de quadratione circuli per lunulas, ut Hippocrates Chius. 131. b
Qui artifices utantur inſtantia. 131. b
Rhetores nõnulli aliter inſtãtiam, q̃ Ph̃s, acceperunt. ibidem
Inſtãtia de mente Ariſtotelis, eſt p̃põ p̃põni ↄtraria. 132. a
Quõ differt inſtantia à p̃põne, unde multos modos dði. ibi.
Quare inſtantia non poſſit eſſe particularis. 132. b
Duobus modis, & p binas figuras inſtantiæ feruntur. ibidem
Aliæ inſtãtiaꝝ ſp̃s ↄſiderandæ ſunt in ſpã'ibus ſciẽtijs. 133. a
Ex rhetoricis quadrifariam feruntur inſtantiæ ibidem
De qua inſtantia Philoſophus egerit in hoc libro. 133. b
Quid ſit εἰκὸς hoc eſt, ueriſĩl'e, ſm Ariſto. in Rhetori.
Signum diuiditur in neceſſarium, quod τεκμήριον dicitur, & non neceſſarium, teſte Fabio. ibidem
Quid ſit enthymema, ſm diuerſas Rhetorum & Philoſophorum deſcriptiones. ibidem
Quid differat enthymema à periodo. ibidem
Quomodo enthymema ſit ſyllogiſmus imperfectus. 134. a
Quomodo cognoſci poſſit, quæ propoſitio deſit. ibidem
Dĩa inter enthymemata ſm diuerſitatem figurarum. 134. b
Veſtigium eſt, quod Græci τεκμήριον uocant, ex quo fit ſyllogiſmus in prima figura. ibidem
Plures enthymematum ſpecies, ſm Hermogenem: ſm Ariſtotelem, duæ tantum. ibidem
Nota multos eſſe locos enthymematum, qui ibi enumerantur. ibidem
Loci enthymematici ab Ariſto. & Minutiano additi. 135. a
Quid ſit ſyllogiſmus phyſiognomicus, & quæ principia conſtituendi eundem. ibidem

FINIS.

Io. Lodouici Viuis de libris Priorum Reſolutoriorum cenſura.

POST explicatas pronunciationes rationesq; aliorum de aliis pronunciandi atque iudicandi, tradit Ariſtoteles præcepta, quemadmodum in ratiocinationem connectantur. Vocat autem Analytica, hoc eſt, Reſolutiua, quòd ratiocinationes in partes ſuas diſſoluant, & ex quibus conſtent, perhibeant. Ipſum totum facile eſt cuiuis intueri, etiam imperitiſſimo: noſce autem ex quibus componatur, quaſiq; confletur, & id docere, non niſi docti, atque artificis. Nihil excogitari potuit ad omne artium ac ſcientiarum genus conducibilius, quàm ſyllogiſmorum formulæ: nihil rurſum moleſtius, quàm quæ de Neceſſario, Poſſibili, Impoſſibili, & Contingenti, comparat & coniungit inter ſe, magno quidem illa acumine, quis neget? ſed inutiliter.

Syllogiſmornm diuerſitas ac numerus, ex Nicephoro.

QVoniam ſyllogiſmus omnis ex duabus ſaltem propoſitionibus conflatur, maioreq; & minore, maiore toties poſita, quoties propoſitionum annumeratio, toties autem ipſi minori annexa: ita quingentis ſeptuaginta ſex maioribus propoſitionibus cum minoribus multiplicatis, euenit totos ſyllogiſticos & aſyllogiſticos modos congregari in myriadas triginta tres & mille ſeptingentos ſeptuaginta ſex. Ex modorum autem mixtura duodecies rurſus totidem colliguntur. uel enim maiore propoſitione neceſſaria poſita, minore uero uel contingente, uel impoſſibili: uel maiore exiſtente, minore uero neceſſaria, uel contingente, uel ĩpoſſibili: uel maiore contingente, minore neceſſaria, uel exiſtente, uel impoſſibili: uel maiore impoſſibili, minore autem neceſſaria, uel exiſtente, uel contingente: duodecies multiplicantur omnes prædicti, ut ſimul omnes immixti & mixti in myriadas tricenas nonaginta octo & mille tricenos duodecim perueniant abſoluendi. Nam ſi trinam dicimus eſſe materiam, neceſſariam, contingentem, & impoſſibilem: contingentem certe Ariſtoteles in duo diuiſit, in euenientem & futuram: & euenientem quidem, exiſtentem nominat: futuram uero, proprie contingentem. Ex harum autem quatuor mixtura per coniugationes, ſyllogiſmos in mixtionibus exponit. Cum itaq; trinæ ſint figuræ, & in unaquaque figura tot ſint texti ſyllogiſmi, triplicati enumeratorũ omnes fiunt, ut omnino ſint numero quidem myriades mille centum nonaginta quatuor, ac tria millia nongenti triginta ſex, ſyllogiſtici pariterq; aſyllogiſti: In prima quidem figura, myriades ſexaginta ſex, & ter mille quingenti quinquaginta duo ſyllogiſmi: In ſecunda ſimiliter totidem: In tertia, myriades centum denę ac quinæ, nongenti ac uiginti: ac ſimul omnes ſyllogiſtici, myriades ducentæ quadraginta tres, & ter mille uiginti quatuor. Reliqui autem aſyllogiſti, myriades octingentæ quinquaginta una, nongenti duodecim: ut ſit ad aſyllogiſtos ratio ſyllogiſticorum modorum in prima ac ſecunda figura ſub quina multiplicatione: in tertia autem, ſub duplicatione terquinquies &c. plura uide apud Nicephorum.

IOANNIS FRANCISCI BVRANAE VERONENSIS

IN PRIMVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS. EXPOSITIO PERQVAM VTILIS.

EX VISCERIBVS ILLVSTRIVM PERIPATETICORVM, COLLECTA.

In primordio cuiuſq; libri octo conſiderãda.

HAVD ab re græci enar
ratores mihi feciſſe ui/
dētur, quum in cuiuſq;
uoluminis primordio,
octo illa, quę προλεγό
μενα appellant, conſide
rari debere præcipiunt:
ſunt enim tanti momē/
ti, ut nemo enucleatè, q̄
in libro aliquo dicũtur,
cognoſcere poſſit: niſi hæc prius ad ipſas ſtatim, ut di
citur, fores prædidicerit: &, ne pluribus agam, quis ē
quæſo, qui librum priorum queat intelligere, niſi q̄
ipſius intentio ſit, exactè præcognouerit? Similes, in/
quit Afrodiſienſis Alexander, ſunt, qui libri intentio
nem ignorant, his, qui iter faciunt, & quò tendant, ne
ſcientes in multos & meandros & labyrinthos inter/
cidunt: ſed porro nec qui intentionem cognoſcit, eni
xe librum perlegit, ni quid ſibi īde utilitatis accedat,
animaduertit. ⁋ Eſt itaq;, primũ libri intentio, mox
& utilitas ꝑmōſtrãda: & ut breuibus agã, quod inqt
Pyndarus, operis facies atq; principium ſplendidiſſi/
mum faciendum eſt: ex utilitate enim, admiratio ſe/
quitur: ex admiratione, inquiſitio: ex inquiſitione,
cognitio. Cæterum nec adhuc animus noſter quie/
ſcere poteſt, ni prius auctoris, de quo agimus, ꝓpriũ
eſſe uolumen cognoſcamus: quod poſtquam ſciueri
mus, iam ad ipſum perlegendum debemus nos accin
gere: deq; lectionis ordine primò q̄rendum eſt: mox
de inſcriptionis cauſa, quandoquidem & ipſa quoq;
intentionem quodammodo aperit: ſubinde & ꝓpor
tionem, quam græci ὑπό τι μέρος ἀναφορὰν uocitãt:
hæc enim præmonſtrare uidetur, cui maximè philo
ſophiæ parti liber iſte uideatur conferre. De diuiſio/
ne autem ac doctrinæ modo ad finem dicendum cen
ſeo. ⁋ Intentio itaq; hoc in libro ea eſt, quã in ipſo ſta
tim exordio dicit Ariſto. de demonſtratione inquã
& demonſtratiua diſciplina: ubi confeſsò conſtare ui
detur, priorum ac poſteriorum uolumina in unum
redigi librum eũq; Analytica inſcribi: preſertim quũ

Intentio libri & utilitas. *Intentio libri priorum*

ad calcem ſecundi poſteriorum proœmio huic corre
ſpondentia protuliſſe uideatur: ubi ait, De ſyllogiſ
mo igitur & demõſtratione, quid unũquodq; ſit, &
quomodo fit, manifeſtum eſt. Dicimus itaq; in toto
analyticorum libro intentionem eſſe de demonſtra/
tione: cæterũ quia demonſtratio omnis ſyllogiſmus
eſt, & de ſyllogiſmo in prioribus analyticis, de demō
ſtratione in poſterioribus agitur: ob id in hoc priorũ
uolumine intentionem eſſe dicimus, de ſyllogiſmo
ptibuſq; ac paſſionibus ſyllogiſmi ptractare. ⁋ Quas
ob res & ſyllogiſmum uoluminis huius ſubiectum
aſſerimus, nec ut nonnulli malè, hallucinantur, argu
mentationem. Quod ad utilitatem attinet, mirũ eſt,
quanta ſit libri huius utilitas: in hoc enim, ut ferunt,
totam Ariſto. logicen geometrizauit: nec quiſquam
non ſolũ demonſtrationis uolumen, ſed ne philoſo/
phiæ quidem librum aliquem poterit accuratè intel
ligere: ni prius diſciplinam iſtam magnificè edoctus
fuerit. hic enim de ſyllogiſmi principiis, hic de eiuſdē
ſtructura & ſimplici & permiſta, hic de medii inuen/
tione, hic deniq; de omnibus, quæ ad aliquid arguen
dum pertinent, diligentiſſimè pertractatur: age itaq;
poſtea quàm tanta eſt uoluminis huius utilitas, an
Ariſtotelis proprium ſit, diſcutiamus. ⁋ Priorum ita
que uolumen nemo unquam Ariſtotelis Stagiritæ
non eſſe dixit: tum propter ſtili grauitatem, ſolitãq;
elocutionis breuitatem: tum etiam, q; locis cōpluri/
bus hoc in uolumine alios ſuos de quibus nulla du/
bitatio eſt, citat libros: accedit & Laertii aliorũq; gra/
uiſſimorum philoſophorum haud aſpernandum te
ſtimonium: qui ipſum non duo tm̄, ſed & nouē prio
rum analyticorum uolumina ſcriptitaſſe dicunt.
⁋ Ordo autē lectionis eſt, ut poſteà quam ſimplices
uoces didicimus, & ex ſimplicibus enuntiationē con
ſtruximus, mox & de ſyllogiſmo agamus: qui ex enũ
tiationibus propoſitionibuſq; cōſtituitur. Sequitur
itaq; priorum uolumen non immeritò de īterpreta/
tione librum: quem prædicamenta tanquam quę de
ſimplicibus pertractent uocibus, antecedũt. ⁋ Inſcri/
bitur autem uolumen hoc, priora analytica, ſeu, ut la

Syllm eſſe libri priorũ ſubiectum. *Utilitas libri priorum maxima.* *Librũ priorũ eſſe Ariſtot.* *Ordo libri priorum,* *Tituli ratio,*

tinē proferam,reſolutoria: ἀναλύειν nanq; græcè,lati nè reſoluere eſt. ⁋ Reſoluere aūt multifariam,ut in/ quit Alexander in proœmio huius libri, dicitur: nā omnis compoſiti in ea ex quibus componitur,redu ctio,reſolutio uocatur:econuersò enim ſe habent cō poſitio atq; reſolutio. Compoſitio uia eſt à principiis, in ea quæ ex principiis: Reſolutio,autem retroceſſio à fine in principia. Geometræ nāq; reſoluere dicitur, quando à concluſione incipiētes ſm eorum ordinē, quæ aſſumpta ſunt in concluſionis demonſtrationē, ad principia & primum redeunt problema:quem re ſoluendi modum definiens Themiſtius,Reſoluere, i/ quit,uoco,uera concluſione poſita, propoſitiones ex quibus confecta ſit,exquirere. Cæterum reſoluere ēt dicuntur,qui corpora miſta in ſimplicia reducūt ele/ menta,ſed & qui orationem in partes oratiōis, quiq; has in ſyllabas,& ſyllabas in literas retrò agit,reſolue re nuncupatur: uerū ii proprie dicuntur reſoluere, qui compoſitos ſyllogiſmos in ſimplices redigunt, quiq; imperfectos ad perfectos,maleq; diſpoſitos ad proprias figuras reuocant: & ſm huiuſmodi reſolu/ tionis ſignificationem,inquit Alexander, liber iſte re ſolutorius inſcribitur: de hac enim ad calcem primi priorum,mentionem facit,licet & alibi quomodo ſyl logiſmi in propoſitiones reſoluātur, & compoſiti in ſimplices,diligētiſſimè declaret. Ait quoq; Ioā. Dam. triplicem eē reſolutionem: Naturalem q̄ compoſitū in ſimpliciora reſoluit:ut corpus,in quatuor humo res:humores,in elementa: elementa, in materiam ac formam: Logicam,quum propoſitum ſyllogiſmum ad propriam reducimus figuram: Mathematicam, qñ quæſitum,ut confeſſum accipimus, mox deſcen/ dentes ad confeſſum illud,unde tale quæſitum uena ri poſſimus: quemadmodum ſi dixerim,quia anima eſt immortalis,ideo ſunt bonorū malorūq; iudicia: ſi hæc,eſt & iudicans aliquis & prouiſor & prouidē tia:ad hoc igitur deuenimus,quod paſſim concedit, eo ſuppoſito tanquam conceſſo,quod tamen ab om nibus non conceditur. Hac uero facta reſolutiōe,poſ ſumus indidē pedem referre,quò deueneramus, ite/ rum componendo:ſi eſt prouidentia,& iudex,eſt ali quid iudicio ſubiectum:ſi hoc,anima eſt imortalis.

Cur nō cōpoſitiua inſcribat hi libri, ⁋ Sed occurrit nō inutilis ſanè dubitatio,qua de cau ſa,quum ut in pluribus de compoſitiōe hoc in libro pertractet,nō Compoſitiua magis inſcriptus ſit,quā Reſolutoria.

Solutio ⁋ Dicimus à digniori Philoſophum in ſcriptionem occupatum. Reſolutio nāq; compoſitio ne & antiquior & dignior:q enim reſoluere ſcit, ſcit etiam componere:qui uerò compoſitionē non igno rat,non ob id & reſolutionē callet. his accedit, q̄ reſo lutionem dicens,& compoſitionem notat, nō autem è conuerſo. poſſunt enim quæ non reſoluta fuere,cō poni:non tñ quæ non compoſita,reſolui:quod enim reſoluitur,prius compoſitum fuiſſe neceſſe eſt. ut ita que unico uerbo utrūq; comprehenderet, reſoluto/ ria inſcripſit,& non compoſitiua.

Prior ai Priora uerò nuncu pantur ob id,q̄ de ſyllogiſmo ſimpliciter, qui ſm na turam demonſtratione prior eſt, hîc pertractatur.

Proportio libri priorū ad totā philiam. & ſic ne, logica pliæ pars an inſtrm. ⁋ De proportione autem,quam ſcientia hæc logices ad alias habeat artes,maxima & apud antiquiſſimos philoſophos extitit dubitatio.

Stoicor opio ⁋ Stoici nāq;,qui circa iſtam maximè uerſati ſunt,logicen,partem eſſe uole/ bant philoſophiæ: hanc etenim Zeno Cittieus treis in partes ſecabat,in naturalem,moralem, ac rationa/ lem:aſſerebatq; philoſophiam animanti eſſe perſimi lem. nam logicē ſeu rationalem,oſſa atq; neruos imi tari:moralem,carnis inuolucrum: naturalem uerò, animam. & ita uoluit Zeno primum in philoſophia locum,logicē obtinere:licet Diogenes hunc morali adſcriberet:& Panetius,naturali. Ad hæc autē iidem ipſi rationem quādam addebant,quam & Alexāder & Philoponus recitant talem, Illud circa quod, uerſa tur ars aliqua uel ſcientia,niſi ad aliam artem uel ſciē tiam tanquā pars uel particula referatur, eius pars ē uel particula:ſed circa logicen philoſophia uerſatur, quæ ad aliam ſcientiam neq; ut pars neq; ut particu/ la refertur:igitur philoſophiæ pars eſt uel particula. ubi per partem,partem primariam intelligere debe/ mus:per particulam,partem partis. logica itaq; pars eſt philoſophiæ:quum particula eſſe non poſſit. nam neq; ſub actiua, neque ſub ſpeculatiua philoſophiæ parte collocari poteſt:quòdq; non ſub actiua, con/ ſtat confeſſo: ſed neque ſub ſpeculatiua. huius enim materia circa quā uerſatur,ſunt res diuinæ: finis ue/ rò conſideratio circa diuina: quorum neutrius par/ ticeps eſt logica. Hactenus Stoici.

Academicorū opinio ⁋ Academici ue/ rò & Plato,& inſtrumentum & partem philoſophiæ eſſe poſſe aſſerebant:eam nāq; bifariā conſiderari, & ut nulli applicita eſt materiei, ueluti quū docemus, q̄ ex duabus affirmatiuis in prima figura,uniuerſa/ lis concludatur affirmatiua:& talē conſyderat in Par menide Plato: taleq; inſtrumētum eſſe Philoſophiæ aſſertabant. Partem autem uolebant eſſe, cum alicui phyſicæ materiæ addicebatur, ut de ea & in Phædro & Phædone Diuus agit Plato: & hoc etiā uidetur di cere Alulidus Roſad in alpha minori poſt naturalia: artem enim logicam & ille duplicem aſſerit,ulēm & particularem:ulēm,quæ omnibus cōueniat ſcientiis: particularem,quæ uni:& hoc idem in proœmio na/ turalis auditus ſenſiſſe uidetur:ubi logicē inter artes quaſi ſpeculatiuas cōnumerat.

Peripateticorū opinio, ⁋ Cæterū Peripateti/ ci,& in primis Alexander ac Ioānes Grammaticus in priora analytica,& Ammonius in quinq; uoces Por phyrii,logicē philoſophiæ tm̄ inſtrumētum eſſe uel/ le uidentur:quorum ſententiæ acceſſerunt & Moſes Maimonis,cap. ulti. Expoſitionis logicorū nominū, & Abumazar Alpharabius in proœmio ſuæ logices: qui enixiſſimè ipſam inſtrm̄ ſolūmodo philoſophiæ eſſe contendunt. Et ne hoc ſine aliqua probatione ꝓ feramus,adducam quas Alexander atq; Philoponus in medium attulere rationes: Omnis inquiunt,ars,q̄ aliis inſtrumenta ſuppeditat, uilior, ignobiliorq; eſt

his,quarum

his,quarum inſtrumenta machinatur.Cæterum logica,& oratoriæ & aliis quoq; artibus,quæ cum philoſophia nullum habent commertium,inſtrumenta exhibet:illis itaq; multo eſt uilior:quod ſanè per abſurdum foret,ſi logica pars eſſet philoſophiæ. Prætereà,partes ſublatæ totum auferunt:ſed logica ſublata,non aufertur philoſophia.non itaq; pars eſt philoſophiæ.Minorem monſtro:nam ante Platonem,qui logices inuentor extitiſſe dicitur,multæ philoſophiȩ partes exercebantur,ut naturalis à Thalete & Anaximandro aliisq; compluribus:& itidem à Socrate moralis,quæ tamen ſine logices adminiculo habebátur. Viri itaq; iſti non ſolú quod intendunt,firmis corroborant rationibus:ſed & Stoicorum argumento reſpondent,hunc in modum dicentes, maiorem illam haud rectè ſe habere,uerú ita eſſe proferendam,Illud circa quod ars aliqua uel ſcientia uerſatur,niſi ad aliá artem uel ſcientiam tanquam pars uel particula uel iſtrumentú referatur,aut pars illius aut particula eſt: ſed manifeſtum,ꝙ logica ad alias artes ſcientiasq; tá quam inſtrumentum refertur.¶ Verú enim uero nõ ignobilis auctor Simplicius in prędicamentorú enarratione(quod & Galenus confirmat in libro de phyſica hyſtoria)ipſam uult partem eſſe philoſophiæ: nec ſolum philoſophiam in ſpeculatiuum, actiuúq; genus diuidit:ſed & tertiam partem addit,inſtrumétariam:aitq; logicé,inſtrumentatiam partem ſibi totam uédicare. Quòd ſi quis auctorem aſſerat Ariſtotelem,qui in E.poſt naturalia, philoſophiam in theoricum tñ ac practicũ diuidit:reſpondere poſſumus, diuiſionem illam realis,non ſimpliciter philoſophiæ factam eſſe,& ad priorem in oppoſitum rationem dicimus,maiorem ſalſam eſſe:nam ferraria malleos cæteraq; inſtrumenta ſibi ſabrefacit: nec tamen idcirco ſeipſa eſt ignobilior: ad reliquam uerò reſpõdemus, non omnem partem totum auferre, ſed quantitatis tñ partem,ea aſtringi lege. Verú & ſi hanc concedamus,non ob id tñ aſſentiendum eſt,philoſophiá poſſe acquiri ſine logica:eſt enim inſtrumétum ad oém ſciétiam neceſſarium,& ob huius defectum antiqui philoſophi diuerterunt in uiam quandam aliam.

Diuiſio operis

¶ Sequitur uoluminis huius diuiſio: ſecantur itaq; priora analytica primú in duo uolumina:quanq̈ Laertius nouem priorum analyticorum uolumina cõſcripſiſſe Philoſophum teſtatur: quod fortaſſe ob eá cauſam accidit,quam & Philoponus recitat:ait .n.q̃draginta reſolutionis uolumina,quæ Ariſtoteli aſcribebantur,adinuéta fuiſſe:ſed hæc tñ quæ apud nos ſunt, Ariſtotelica eſſe.Duo itaq; ſunt priorum uolumina:quorum prius,tres in partes,quæ græci τμήματα,nos ſecta poſſumus nuncupare,ſcinditur: in primo etenim,agit de ſyllogiſmi ſtructura:in ſecundo: de propoſitionum abundantia, mediúq; inuentione: in tertio autem,de reſolutione in ſyllogiſmum.Poſſemus & ulteriorem perſeq diuiſionem: ſed abſurdú exiſtimo ſingulas quaſq; perſequi minutias. ¶ Doctrinæ itaq; modum aggrediemur, quod ultimo loco ſupererat:quum igitur quatuor ſint docendi modi,diuidendi,definiendi,demonſtrandi, ac reſoluendi:his omnibus hoc in uolumine utitur.nam & diuidit plerúq;,& definitiones multas ponit,& nonnunq ſyllogiſticas affert rationes,& interdum etiam reſoluendo procedit.Hactenus igitur quæ ante uoluminis atq; contextus enarrationem pertractari conſuere,diximus,intentionem inquam,utilitatem,proprietatem ſeu auctoris nomen,ordinem lectionis, inſcriptionis cauſam,proportionem,diuiſionem ac deniq; doctrinæ modum:quod quum ita ſit,tempus iam é, ut ad contextum ipſum enarrandum auſpicatò procedamus.

Doctrinæ modus.

PRIMVM dicere circa quid,& cuius ſit conſideratio:quoniam circa demonſtrationé,& ſcientię demonſtratiuę.

QVoniá inquit Leui Gerſonis,res omnis pp aliquem finé ad opus deducitur:& principiú in libris,addit Alex. eſt tanq̃ cuius gratiá in rebus,operę ꝑtiú fuit,inquit Aluli.intétioné finéq; in principio ꝓponere , ſed & hoc nihil ad attentionem comparandam facit,niſi quæ ex eo fine emergat utilitas,præcognouerimus: Vult itaque Philoſophus primum intétionem finéq;,mox & utilitatem,quæ ex fine prouenit,præmonſtrare: & quoniam,inquit Albertus,intentio duplex eſt, primaria ſecundariaq;,ideò de primaria prius agit, ſubinde & de ſecundaria:& ait primariam intentionem eſſe, de demonſtratione:ſecundariam,de his in quæ reſoluitur demõſtratio,propoſitione inquam atq; termino, deq; ſyllogiſmo ac principiis ſyllogiſmi.ſenſus igitur eſt ut ad contextum ipſum iam deſcendamus. (Primum dicere)ſubaudi,oportet:eſt enim ex Attica dictum conſuetudine:nam ii maxime ea utuntur figura,quæ ἔλλειψις,hoc eſt defectus nuncupatur:quemadmodum ſi diceremus,breui ad te ueniam:hoc etenim Atticum eſt,deficit enim tempore. Primum inquam oportet dicere circa quid tanquá circa ſubiectum primò intentum & finé ipſum. Dicit nãq; hæc præpoſitio(circa)inquit Albertus, motum circúſpicientis rationis & nihil omittentis:(& cuius)uidelicet utilitatis ex hoc prouenientis fine,exponit Aluldus Roſadis.(Quoniam circa demonſtrationé) redditio eius,quod dixerat,circa quid.eſt enim intentio & finis negotii huius circa demonſtrationem:ubi ſignificat,ait Alexan.ꝙ principale opus totius ſyllogiſticæ,eſt demonſtratio: & hoc facit ex conſuetudine ſua.nãq; & in Nicomachiis,quum intentionem dixiſſet eſſe de Repub.ac ciuili potétia,de ea demum agit poſt libros decem:tanquá prius neceſſariú fuiſſet de moribus hominum pertractare.(Et ſcientiæ demõſtratiuæ. ſcribunt nonnulli,ait Alex.Et ſcientiam demonſtratiuam:& qui ita ſcribunt, nolunt hoc totú intentionem ſolam ſignificare:idéq; aſſerunt eſſe de

Intentio primaria & ſecūdaria

monſtrationem ac demonſtratiuá ſcientiá, & ipſum Ariſto. adducentes teſtem: qui in fine .ii. poſteriorum inquit, De ſyllogiſmo igitur & demõſtratione, quid unumquodq; ſit, & qũo ſit, manifeſtum eſt: ſimul autem de ſcientia demonſtratiua, idem enim eſt. Cæterum antiquior, ut puto, lectio eſt, ut ſcientiæ demonſtratiuæ legamus, ita q; per hoc non intentionem ſiue ne fingeret, ſed utilitatem ex eo prouenientem, Dicendum, inquiens, circa quid, qm̃ circa demonſtrationem, & cuius utilitatis qm̃ ſcientiæ demonſtratiuæ. Differunt enim inquit Philoponus, demonſtratio ac ſcientia demonſtratiua: eò q; demonſtratiua diſciplina, habitus eſt animæ: demonſtratio uerò, actus, qui ex habitu prouenit: quemadmodum ſenſus & ſentire. ſenſum etenim habemus & in ſomno & i uigilia: ſentimus uerò, non niſi uigiles. Sed diceret aliqs: cur Ariſt. dixit hæc ambo idem eſſe? Reſpondemus ita id eſſe intelligendum, q; idem eſt ſcire demonſtrationem, & habere ſcientiam demonſtratiuá: non tamen, q; idem ſit demonſtratio & ſcientia demonſtratiua.

Poſtea determinare, quid eſt propoſitio, & quid terminus, & quid ſyllogiſmus, & qualis perfectus & qualis imperfectus: poſt hęc autem & quid in toto eſſe aut nõ eſſe hoc in hoc, & quid dicimus de omni, aut nullo prædicari.

Inquit Albertus, ſecundariam intentionem hãc eſſe, definire inquam, quid ſit propoſitio. nam & definitio terminus appellatur, unde & determinare, definire: ſed aliter Philoponus, cui & Alulidus aſtipulať, Declarata, inquit, intentione & utilitate, uult principia ſcientiæ huius ponere tanquam φιλογεωμετρης. nam & Geometræ in initiis ſemper prima ponunt principia, dignitates, inquã ſuppoſitiones ac definitiones: mox uerò negocium aggrediuntur. Definit itaq; primum, quid ſit propoſitio, quia i ipſam reſoluitur immediatè ſyllogiſmus: mox, & qd terminus, quia in terminos propoſitio reſoluitur: deinde quid ſubſtantia ratiocinationis ſeu ſyllogiſmi, quod idem eſt, & quoniam, ut inquit Ariſto. in .1. de anima, accidentia conferunt magnam partem ad cognoſcẽdum quid eſt res aliqua: idcirco uidendum etiam erit de propriis accidentibus ſyllogiſmi, qualis inquam perfectus & qualis imperfectus: ac demũ exponere principia ſyllogiſmi, inquantũ ſyllogiſmus eſt, quid uidelicet ſit, eſſe in toto aut nullo, & quid de omni, aut nullo prædicari.

Ariſtoteles geometras imitatur.

Propoſitio igitur eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo: hęc autẽ, aut vniuerſalis, aut in parte, aut indefinita. Dico autem vniuerſalem quidez, omni aut nulli in eſſe: in parte vero, alicui aut non alicui, aut non omni ineſſe: ſed indefinitam, ineſſe aut non ineſſe ſine vniuerſali, aut ſecundum partem: vt, contrariorum vnam eſſe ſcientiam: aut, voluptatem non eſſe bonum.

Ambigitur de ordine partium huius operis.

Ordine quo propoſuerat, primum definit propoſitionem: deinde, terminum: poſtea, ſyllogiſmum. ¶ Quod quare factum fuerit, haud mediocri dubitatione ambigitur; aut enim componendo, aut reſoluẽdo procedendum fuit. i. aut à ſimplicioribus aut à cõpoſitioribus inchoandũ: ſi à ſimplicioribus, cur non prius terminũ definiuit: ſi à cõpoſitioribus, cur non ſyllogiſmum? Diceret fortaſſe Albertus, ut ſuperius etiam diximus, uoluiſſe Ariſt. duplicem ſignificare intentionem, primariam atq; ſecundariam: primariáq; fuiſſe, agere de demonſtratione ac demonſtratiua ſcientia: ſecundariam, de reſolutione ſyllogiſmi: & quoniam prius in propoſitionem reſoluitur, deinde i terminos ideo primum propoſitionem definiuiſſe. Sed quare, dicet merito aliquis, non prius definiuit ſyllogiſmum? Dico definitionem ſyllogiſmi non exprimere intentionem ſecundariam, quæ, ut diximus, ẽ agere de reſolutione: quandoquidem nullam notat reſolutionem: ſed definitionem ſyllogiſmi iam inter prima huius artis principia connumerari: & quoniam uult Philoſophus primò intẽtionẽ ſignificare, poſteà & prima principia ponere, ideo præpoſuit non iniuriam definitionem propoſitionis: mox & prima principia ponit. Alii uerò inquiunt, uoluiſſe Philoſophũ ſecundum doctrinæ ordinem procedere: qui, ut inquit Simplicius, eſt quum à nobis notioribus ichoamus: & qm̃ propoſitio notiſſimum horum omniũ erat (quum de hac & in libro de interpretatione tractatum fuiſſet) idcircò primam propoſitionis definitionem conſtituiſſe: quum alioquin & hoc propoſitionis nomen non ſolum apud Philoſophos, ſed & oratores alioſq; complures artifices in uſu ſit, termini uerò nomen, ipſe omnium primus adinuenerit.

Solũ Alberti.

Obiectio

Solutio.

Solutio aliorum

Simplicius in plogo phyſi.

¶ Ceterum optima, ut exiſtimo, omnium ſolutionũ exiſtit (quam & Philoponus approbat) ordinem uidelicet doctrinæ Ariſtotelẽ obſeruaſſe: ſemper enim definientia debent notiora eſſe definito. quoniam itaque in termini ſyllogiſmiq; ratione ponitur, propoſitio (termini, quum ait: Terminum uoco, in quẽ diſſoluitur propoſitio: Syllogiſmi, quum inquit, Poſitis quibuſdam) ideo prius propoſitionem definire operæprętium fuit. Verum antequam definitionem iſtam enarremus, ſcitu dignum, q; propoſitio, problema, inſtantia, concluſio, atq; enuntiatio, re atque ſubiecto idem ſunt, ratione autem ſola atq; habitudine differunt. Si enim hanc aſſumamus ad ſyllogiſmum conſtituendum, tãquam illius partem, propoſitio nũcupatur: Quum uerò alteri, ut eam monſtret, proponimus, problema ſeu propoſitum: ut ſi dicamus argue ſi anima eſt immortalis: Si autem ad deſtruendam cuipiam, aut affirmationem, aut negationem ipſam in medium afferamus, inſtantia nũcupatur: ut, ſi aliquo aſſerente animam omnem immortalem eſſe, dicamus hoc ẽ falſum, quoniam hominis anima non immortalis ſit: Quod ſi ipſam premiſſis propoſitionibus concludamus, concluſio nũcupabitur: ut quum dicimus, quod per ſe mouetur, ſemper mouetur: quod ſemper mouetur, immortale: anima itaq; immortalis. Verum enuntiatio appellatur, quũ ſimpliciter aliquid de aliquo enuntiamus. Diſtinguunť

Solũ optima

Propoſitio.
Problema.
Concluſio.
Inſtantia.
Enuntiatio.

itaq;

itaq; enuntiatio atq; propoſitio, ut inquit Albertus, eo ꝙ enũciatio, ad deſignatam refertur rem: propoſi tio autem, ut principii rationẽ habet: ac ſi diceremus, pro alio poſitio. Aliter uerò Alexandro diſtinguun/ tur: quia ſm ꝙ uera eſt aut falſa, enuntiatio dicitur: ſm autem ꝙ affirmatiua aut negatiua, ꝓpoſitio: aut aliter, enuntiatio eſſe habet in eo, ꝙ uera eſt aut falſa: propoſitio in eo, ꝙ ita & ita uera aut falſa eſt: ob hoc igitur aliam hoc in loco propoſitioni definitiõem po ſuit, quàm ſit ea, quam in libro de interpretatione ha bemus: quum dicitur, Enuntiatio eſt oratio, in qua uerum uel falſum eſt. poteſt etenim fieri, ut aliquæ eædem ſint orationes, non tamen eædem propoſitio nes. (Eſt itaq; propoſitio, oratio affirmatiua.) Qm̃, in quit Alexander, propoſitio non eſt genus affirmatio nis & negatiõis, neq; natura aliqua cõis alia à ſuis ſpe ciebus (qñquidem in his & prius & poſterius datur unde & in libro de interpretatione dicitur, ꝙ prima eſt oratio enũtiatiua affirmatio, poſteà negatio) ideo propoſitionem definit, dũ ſpecies ſeu partes ſuas defi/ finit. i. affirmationem negationẽq;: cuius perſimile fe cit & in libro περὶ ἑρμηνείας: ubi inquit, Eſt autem ſimplex enuntiatio, uox ſignificatiua de eo, ꝙ eſt, ineſ ſe aliqd aut nõ ineſſe: & in poſterioribus, Enuntiatio nis altera pars unũ de uno: quodq; hoc ita ſe habeat, teſtem quoq; addit Theophraſtum: qui in libro de af firmatione, ipſam nõ definit propoſitionem, ſed affir/ mationem tantum atq; negationem. ¶ Ioannes uerò Grãmaticus longo ſermone digreditur contra Alexã drum: & ut rei iſtius difficultas aliquantum compla netur, ego quoque prolixioribus agam bona legen/ tium uenia: & primo ad partes Alexãdri arguo, Oĩs definitionis partes in plus debẽt ſe habere, quã totũ: ſed partes huius definitionis, non in plus, imo in mi/ nus ſe habent. ergo non eſt uera definitio propoſitio nis. præterea, in omni definitione debet eſſe aliquod genus: ſed oratio, non eſt genus affirmatiõis negatio/ nisq;: iſta itaq; non eſt uera definitio. minor arguiẗ, Nulla ſpecies prior eſt reliqua: ſed affirmatio prior ẽ negatiõe: nõ ſunt igitur orationis ſpecies. præterea, Nullum inferius ponitur in definitione ſui ſuperio/ ris: ſed a. ergo neq; affirmatio negatioq; legitimè & ĩ uera propoſitionis definitione collocabuntur. ¶ Ad has & conſimiles rationes reſpondet Ioãnes: & ad pri mam, conceſſa maiore, negat ꝙ huius definitiõis par tes non ſe habeant in plus: ait enim, ꝙ hoc quod eſt (affirmatio uel negatio) & hoc (ẽ de aliquo) in plus ſe habent quã propoſitio: nam & de problemate atq; inſtantia prædicant. Verũ quia diceret fortaſſe aliqs, hæc ratione tantum, non etiam re, ut ſuperius decla ratum eſt, differre: ideo aliter reſpondet, negans maio rem. inquit enim multas eſſe & ſpecialiſſimas differẽ tias, quæ cum definito conuertãtur: quemadmodũ, quum circulum, figuram eẽ planam definimus, una linea contentam, à cuius centro ad circũferentiã oẽs lineæ ductæ ſunt æquales. nãq; & hoc quod eſt, una

Rationes pro opinione Alexandri, ꝓpoſitionẽ hic defi/ niri p ſuas ſpe cies, & non eſ ſe ueras definitionem.

Solutio Io. grãmatici ad rationes Alexã.

linea contineri, & à centro ad circumferentiam lineas æquas deduci, differentiæ ſunt, cum circulo conuer/ tibiles, nec alteri cuipiam conuenientes. huc accedit, ꝙ quum propriis caremus differentiis, ad ꝓprias paſ ſiones confugimus, quæ proculdubiò cum ſubiecto definitoq; conuertuntur: conſimiliter & in propoſi/ tionis definitione hoc quod eſt, alicuius de aliquo, ſo li indicatiuæ competit orationi: nam aliquid, prædi/ catum notat: de aliquo autem, ſubiectum: nec aliter hoc quod eſt, affirmatiua uel negatiua, cum propoſi/ tione ipſa conuertitur: & coniunctio, uel, non pro di ſiunctiua accipitur, ſed pro eo, quod eſt, & cæterum: Si quis non ita accipiat coniunctionem iſtam, ſed di/ ſiunctiuam eſſe contendat: tunc aliter dicimus, ꝙ ui/ delicet duæ iſtæ particule non ponuntur in propoſi tionis definitione tanquam definientes, ſed tanquam diuidentes. tota enim propoſitionis ratio hæc eſt, ꝙ eſt oratio alicuius de aliquo: uerũ quia propoſitio/ nes non ſunt unius ſpeciei, ideo ad harum diſtinctio nem addidit, affirmatiua uel negatiua: & tunc ordo erit, Propoſitio eſt oratio alicuius de aliquo affirmati ua uel negatiua: quodq; expoſitio hæc ſit præceden/ te accommodatior, ex ſequẽtibus liquet, ubi ait, Hęc autem oratio, aut uniuerſalis aut in parte. nunquam etenim in definitione diſiunctiua accipiẗ coniunctio: de omni enim homine prædicatur, & animal, & ratio nale, & mortale: non de omni autem propoſitione di citur, affirmatiua, & negatiua, & uniuerſalis, & parti cularis: eſt igitur potius diuiſio propoſitionis quàm definitio: diuiſio inquam, & ſecundum qualitatem, quum dicimus affirmatiua uel negatiua: & ſm quã titatem, quum dicimus, uniuerſalis, uel in parte, uel indefinita. ¶ Si quis uerò dicat falſum eſſe, differẽtiã cum definito conuerti, quum dicat Porphyrius, dif ferentiam de pluribus ac ſpecie differentibus in eo, ꝙ quale quid, prædicari ¶ Reſpõdemus, ꝙ differentia iſta de pluribus ac ſpecie differentibus prædicatur: nam & de affirmatione, & negatione prędicatur, quę ſpecie differunt. ¶ Ad ſm uerò, negat Ioannes, affir/ mationem priorem eſſe negatione, generi compara/ tam: additq;, generis naturam deſtrui, ſi ſpecies in eo, ꝙ generis participes ſunt, prior una fuerit altera: nõ autem, ſi una per ſe alteri collata, potior digniorq; ex titerit: nãq; & inter animalia homo digniſſimum ob tinet locum: licet homo, neq; prius, neq; dignius ani malis ſit particeps quã equus. nam homo atq; equus eoq;, animalia æqua & tpe & dignitate ſunt. Quòd ſi quiſpiam inſtaret, inquiens, illud eſſe prius, qđ ſim plicius, illud uerò poſterius, quod compoſitius: negã dum hoc autumat Ioannes. multę enim & ex aliis cõ trà diuerſis ſpeciebus ita ſe habent, ꝙ una altera ſim/ plicior eſt: ut, equus ſimplicius quid ẽ, quàm homo: equus etenim ſolam habet irrationalitatem pro diffe rentia, homo & rationalitatem & mortalitatem. quẽ admodum & de orationibus planum eſt: quarum aliæ, duas tantum partes habent: aliæ, tres: aliæ, oẽs,

Cõmotior te. xt' expoſitio

Dubitatio 1

Solutio.

2 Affirmationẽ nõ eſſe priorẽ negatione.

ut Homerica illa πρὸ δέ μι τὸν δύστηνον ἔτι φρο/
νέοντ' ἐλέησον: nec tamen ob id magis orationes eſſe
dicuntur. Cæterum addit Ioannes, ꝙ nec rectè conce
ditur, affirmationem negatiōe ſimpliciorem eſſe: cō/
poſita nanq; in ſe ſimplicium continent ſignificationē
ſed negatio non continet in ſe affirmationis ſignifica
tum: nō eſt itaq; compoſitior. licet enim uox compo/
ſitior ſit, ſignificatum tamen non eſt compoſitius: ná
que nō ſolam debemus uocem animaduertere, ſed ſi
gnificatum attendere: eſt etenim ſimplicem uocē, cō
poſitam habere ſignificationem: & compoſitam, ſim
plicem: ut in lib. de interpretatione uidimus: Quòd
ſi accuratius aliqs uelit inſpicere, negatio fortaſſe ſim
plicior multo exiſtimanda erit affirmatione: hæc eni
ſubiectum coniungit prædicato: negatio autem, nō
ineſſe prędicatum ſubiecto dicit. Hactenus Ioannes.
Ad reliquam uerò rationem iam ex ſuperius dictis
quid reſpondendum ſit, liquet. ¶ Cæterum quoniá
opinio Alexan. quam & Aſpaſius ſecutus eſt, longè
mihi antiquior eſſe uidetur: ideo eam aliquantiſper
ſtabilire conabor, & præſertim eas partes defenden/
do, quibus uult affirmationem priorem eſſe negatio
ne: nam prius ut in poſtprædicamentis dicitur, eſt à
quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia: ſed
ita eſt de affirmatione negationeq́; (nam ſequitur, ne
gatio eſt, ergo affirmatio eſt: non tamen econtrario)
eſt itaq; prior. Prȩterea te quoq;, o Ioannes, conceden
te, illud eſt prius, quod componit: illud poſterius, qđ
componitur. ſed affirmatio nō ſolum quò ad uerba,
uerū & quo ad ſignificationem, negationē cōſtituit:
eſt itaq; haud iniuria prior: ſignificatio etenim affir/
mationis appoſita negatione negatur: nec poſſet fieri
talis negatio, ni prius præceſſiſſet affirmatio: quū in
ſophiſticis elenchis dicat Ariſto. ꝙ facere in non face
re, & omnino in negatione dictio intelligatur: nec ſo
lum inter ſe hunc habent ordinem, ſed & generi (ſi
oratio genus dicendum) comparata: nam affirmatio
prius eſt oratio, quam negatio. quod monſtro: ná af/
firmatio prius eſt negatione, ergo prius habet eſſen/
tiam: eſt itaq; prius oratio, quum oratio affirmatio/
nis eſſentiam rationéq; conſtituat. Quòd ſi aliquis
inſtaret, dicens, rationem iſtam non ualere, propterea
ꝙ in conſimili non ſequitur, Socrates prius fuit quá
Ariſto. ergo prius habuit eſſentiá, ergo prius fuit ho
mo: igitur homo nō prædicatur æqualiter de Socra
te & Platone, & propterea non eſt ſpecies. Reſponde/
mus, quemadmodum fortaſſe nōnulli etiam moder
niorum dicerent, ꝙ homo non prædicatur ęqualiter
de Socrate & Platone ut ſunt indiuidua accidētalia:
ſed ſi de his prædicatur, prædicatur, ut eſſentiam ho
minis retinent, & ita Socrates non dicitur prius neq;
eſſe, neq; fuiſſe quá Plato: ſed de affirmatione & nega
tione ſecus eſt: nanq; affirmatio, dico etiam ut contine
tur ſub oratiōe, prius eſt quá negatio, qm̄ affirmatio
eſt tanquam pars negationis, atq; eam conſtituit. Ve
rum iſthæc miſſa facientes ad rem ipſam iam redea
mus, dicentes cum Alex. ſolas hîc affirmationem ne/
gationemq́; definiri: quod etiam euidenti ratione cō
mōſtrandum. oratio enim neq; penitus uniuoca eſt,
neq; æquiuocum penitus: ſed ex eorum genere, quę
ab uno ſeu ad unum uocitantur, quæ definiri ſm̄ cō
munem naturam aliquam minimè poſſunt: uerum
ſi declarantur, in comparatione proportiōeq́; dignio
ris deſcribuntur: queadmodum ſi eas finire uellem,
ad ſubſtantiam ſemper reſpiciendo deſcriberem. quū
itaq; propoſitio, prius de affirmatione ꝑdicetur, ope/
ræprecium fuit, per affirmationis rationem, ipſam de
finire: unde dixit (alicuius de aliquo) tantum, nec pa
cto ullo addidit, alicuius ab aliquo, quod negatiōem
notet: innuens ꝙ ſi negatio propoſitio eſt, reſpectu af
firmationis, propoſitio eſt: licet enim, ut inquit Alex.
alicuius de aliquo, in hac definitiōe ſolum ſignificet
prædicatum, quod aut affirmatiuè aut negatiuè præ
dicatur: prius tamen & conuenientius de affirmatio
ne dicitur, quá negatione: nec propterea negamus, ꝙ
ſimul etiam hac in definitione propoſitionis diuiſio/
nem non innuat Ariſt. tãquam breuitatis perpetuus
obſeruator. & eá maximè quæ magis de eſſentia for/
mæq́; propoſitionis eſt. Vt eni innuere uidetur Abu
mazar Alpharabius in principio lib. qui de ſyllo iſcri
bitur, quum in ꝓpoſitione duo ſint, ſubiectum atq;
prædicatum: & ſubiectum, materiæ: prædicatum ue
rò, formæ rationem habeat: diuiſio propoſitionis ſm̄
ſubiectum, ſm̄ materiam dicetur: ſm̄ autem prædica
tum, ſm̄ formam, & quia ſignum ulē particulareue i
partē cedunt ſubiecti, negatio autem prædicati: ideo
hæc, ſm̄ formam: ſm̄ materiá, illa nuncupabitur. De/
finiens itaq; hoc in loco propoſitionem nō omnem,
ut inquit Alexan. ſed eam quæ & ſimplex & catego/
rica ſeu prædicatiua nuncupatur (qn̄quidem hypo/
thetica non in eo, ꝙ aliquid de aliquo dicatur, ſed in
conſecutione repugnãtiaue, ueritatem habet aut fal/
ſitatem) propoſitionem inquam definiens categori/
cam, orationem pro genere accepit, non autem enun
tiationem: quia enunciatio propoſitiōe communior
eſſe non poteſt: quum idem, ut diximus, ſm̄ rem exi
ſtat: nec addenda mea quidem ſententia, indicatiua:
quum ſola hæc dicat aliquid de aliquo. reliqua uerò
quæ in definitione ſunt tanquam differentiæ diuiſi/
uæq́; particulæ poſitæ ſunt, aliæ qualitatem, quanti/
tatem aliæ diuidentes: quum tamen alioquin, ut in/
quit Alulid. Roſ. ¶ Diuiſio propoſitionis in uniuer/
ſalem atq; particularem, fit ex parte formæ: quod ex/
ponens Leui Gerſonis, ex parte īquit, formæ: qm̄ ua/
riatis propoſitionibus ſm̄ hæc, & ſyllogiſtica uariať
forma: qđ fieri neqt, quum neceſſariam probabilēue
īduunt materiam. (Hæc autem, aut ulis) Hæc, ſubau
di, oratio, non autem propoſitio: ut ex codice Græco
liquet. ¶ Notatu dignum, ꝙ de ſingulari propōne
mentionem non fecit, cum quia particulari, æqualet
tum ꝙ ſciētia nulla uerſatur circa ſingularia: quam/
obrem ſi in ſyllogiſmo ponatur, nō ut ſingularis, ſed
ut particu/

Defenſio opi/nionis Alexã. contra Ioan. Grammaticũ.

Ariſto. propoſitionem categoricã tãtum hic definiuit.

Diuiſio propoſitiōis in vlē & particularē ſm̄ Auer. ē ex parte formæ.

ſingularis ꝓpoſitio.

ut particularis collocabitur. Sed diceret aliquis cur de indefinita meminit,quum & ipſa particularē reddat? ℣ Rn̄demus nō ſemper indefinitam particularis uim obtinere: quod qui Græcā callent dialectum, dilucidius cognoſcunt:quum ii articuli nota, duplicem huius uim demonſtrent,& particularis & uľis: unde & indefinita nuncupatur,quaſi indeterminatę ſignificationis:aut indefinita,quia ſignum nō habet, quod Græci προσδιορισμον, nos prædefinitiōem uocare poſſumus. ℣ Sed dubitaret non immeritò quiſpiam,cur quum de tribus mentionem fecerit propoſitionibus,indefinitę ſolum exemplum poſuerit. Reſpondemus,hoc feciſſe Philoſophum ſolitæ breuitatis ſtudio:qm̄ enim indefinita quodammodo materia eſt,uľis particularisq; propoſitionis (cui ſi uľe addatur ſignum,uľis efficitur:ſi particulare, particularis) propterea de hac tn̄ exemplum poſuit:qm̄ utriuſque ſigni appoſitione poterant exempla hęc de indefinita & uľi & particulari propōne accōmodari.

Indefinita.

Differt autem demonſtratiua propoſitio a dialectica: qm̄ demonſtratiua,ſumptio alterius particulę ꝯtradictiōis eſt.non enim interrogat,ſed accipit demonſtrans.

Quāquàm ſm̄ uniuerſale particulareq; propoſitionis diuiſio,ſm̄ materiam ſit:huius tn̄ cōparatiōe, ſm̄ formā potius eſſe dicetur.hæc enim uerè ſm̄ materiam eſt:qm̄ & uariatis ſm̄ hanc ſylli propōnibus, nō ob tn̄ id ſylľus quò ad formam mutatur. Vnde quum diuiſio omnis,generis in ſpecies fiat per dr̄ias, quæ formæ ſunt:diuiſio propoſitionis per dialecticā & demonſtratiuā,generis in ſpecies nullo pacto erit: licet,ut inquit Aluiſidus Roſ. propoſitio ſyllogiſtica ad has ſe habeat quaſi genus,quia de his utriſq; uni uocè prædicatur,ſm̄ nomē dico ac definitionem. Diuiſio itaq; præcedens,quodammodo per eſſentialia ſylli ſimpliciter accepti,fuit:hæc autem tanquam per accidentalia,& ut Diuus īquit Albertus,per proprietates. oſtendit itaq; philoſophus dr̄iam inter dialecticam propoſitionem demonſtratiuāq;, ex uſu atq; aſſumptione. Dialecticus nāq;,totam interrogat contradictionem,ut quacūq; eius parte conceſſa, ad inconueniens deducitur rn̄dens: Demonſtratiuus uero,alteram contradictionis partē accipit quæ uera fuerit, atq; illam accipit nulla præcedente interrogatione. (Alterius particulæ)Non immeritò dixit,particulę: particula enim,ut & ſuperius diximus, partem ſignificat partis:qm̄ autem enunciatio eſt, utralibet pars, ut in Poſterioribus inquit Ariſto. & propoſitio enūtiationis altera eſt particula:ſequitur non iniuria, demonſtratorem partem partis contradictionis accipere. (Sed accipit)à ſeipſo uidelicet,& ſi audienti nō uideatur hoc eſſe uerum,ſiq. nullus,qui audiat, præſens ſit. accipiet enim demonſtrator,ſi contigerit ſolē terra eſſe maiorem,licet quāplurimis ſecus ſe habere uideatur:non quemadmodum dialecticus, qui à reſpondente conceſſa accipit,ſeu uera ſint,ſiue falſa, ut aduerſarium ſuperet.

Diuiſio propoſitionis in dialecticam & demonſtratiuā, nō eſt generis in ſpecies.

Dialectica vero, interrogatio contradictionis eſt:nihil autem differet,quo vtrumq; fiat ſyllogiſmus.nāq; ⁊ demōſtrans, ⁊ interrogans ratiocinatur,accipiens aliqd de aliquo,ineſſe aut non ineſſe.quare eſt ſyllogiſtica quidem propoſitio, ſimpliciter affirmatio, aut negatio alicuius de aliquo ſecundum dictum modum.

Aliter in primo Poſteriorum,Dialectica īquit, eſt quæ ſimiliter utrālibet enuntiationis particulam accipit,& aliter in.1.Topico.Propoſitio dialectica, interrogatio probabilis,aut omnibus,aut pluribus,aut ſapientibus:& his,uel omnibus,uel pluribus,uel maximè notis,non præter opinionem:& iterum in. 8.Propoſitio dialectica,eſt contra quam, ſic in pluribus ſe habentem,non eſt dare inſtantiam:& item inferius, Dialectica propoſitio,eſt ad quam eſt reſpondere,ſic, uel non:& in lib.de interpretatione,Interrogatio dialectica,reſponſionis eſt petitio,uel propoſitionis, uel alterius partis contradictionis. Has itaq; definitiones oēs aliqn̄ enucleabimus : nunc ambiguitatem quandam diſſoluiſſe ſufficiat,cur in libro περὶ ἑρμηνείας, alteram contradictionis partem,dialecticam interrogare aſſerat:nunc autem,totam cōtradictionem. Dicimus ꝙ actu dialecticus,alteram cōtradictionis partem tn̄ interrogat:potentia uero,totam. quod & ex his,quæ hîc dicuntur,liquet: quum dialecticum dicamus interrogare,ut utrauis parte conceſſa contradictionis,contra eam arguendi anſam habeat : & ob hoc ab ea,quā Gręci πυσματικὴν, nos percunctatoriā uocare poſſumus,diſtinguitur: quæ non uincendi, ſed ſciendi gratia fit:ad quam non ſimplici reſpōſione,ſed longè pluribus opus eſt. Quòd autem potentia utraq; contradictionis particula interrogetur,manifeſtum eſt ex eo,ꝙ reſpondens plerūq; reſpondet interrogationi non actu iterrogatæ:ut ſi quiſpiam dicat,eſt ne omnis aīa immortalis? reſpondebit plerūq; aliquis,non:nec tn̄ negatiua contradictionis pars interrogata actu fuerat. (Nihil autem differet)quum itendat philoſophus de ſimpliciter ſylľo pertractare, hoc addit,inuens,ꝙ,quantum ad ſylli formam,nulla erit dr̄ia,ſiue iterrogata fuerit ꝑpoſitio,ſiue accepta. (Vt utriuſq;)ideſt,tā dialectici quam demonſtratoris fiat ſylľus:nāq; & demonſtrans.id eſt qui demonſtrationem contexit:& iterrogans.i. dialecticus (ratiocinatur,accipiens aliquid de aliquo,ineſſe aut nō ineſſe)hoc eſt,propoſitionem aut affirmatiuam, aut negatiuam,ubi quod ſuperius ſubobſcure dixerat,nūc declarauit:quum hoc quod eſt,aliqd de aliquo, diuiſit per ineſſe & nō ineſſe. (Alicuius de aliquo) addūt qdam,alicuius ab aliquo:ſed perperam: unde, īquit Alexan. addit ſm̄ dictum modum inuens , ꝙ uerbū alicuius de aliquo , ſecus accipi poteſt : in præſentia tamen accipitur ſm̄ modum prædictum , aut aliter, ſm̄ dictū modum.i.aut uľr,aut i parte, aut idefinitè.

Diuerſæ diffinitiones ꝑpōnis dialecticæ.

Dubitatio de dialectica. Solutio.

πυσματικὴν

Demonſtratiua vero,ſi vera ſit,⁊ per ſuppoſitiōes, quę a principio ſunt,accepta:ſed dialectica,percunctāti quidē, interrogatio contradictionis: ratiocināti aūt, ſumptio ap-

parentis,ꝫ ꝓbabilis,quẽadmodum in Topicis dictũ eſt.

Addidit(per ſuppoſitiones) qm̃ propoſitionem eſſe ueram,non ſufficit ad conſtituẽdam demonſtratiuam,quum & hoc dialecticæ competat aliqñ: ſed oportet eam ex primis principiis corroborari ac primis ſuppoſitionibus. aut enim ex principio ſuppoſitiones uocat,rões animi conceptiones,quæquidem hæ ſciuntur per ſe:aut ex principio ſuppoſitiones,ꝓpria uocat principia,ultrã quæ non licet procedere: quemadmodum in geometria,punctũ eſſe,cuius pars non eſt.(Percunctanti quidem)facit & dialecticæ propoſitionis diuiſionem,aliam eſſe dicens interrogantis,q̃ in petitione ab alio conſiſtit,quæ nondum neq; enũciatio,neq; affirmatio eſt,aut negatio : aliam uerò ratiocinantis,quæ & ſylli pars eſt. interogatio nãq; contradictionis,non eſt pars ſylli.(Probabilis)probabile, ut in.1.Topico.aſſerit Ariſto.multifariam dicitur:nã & quod omnibus uidet,& quod pluribus, & quod uiris celebribus,probabile nuncupatur.

Suppoſitiões.

Dialecticæ propoſitionis diuiſio.

Quid itaq; ꝓpoſitio,ꝫ quo differat ſyllogiſtica ꝫ demõſtratiua ꝫ dialectica,accurate in ſequentibus dicetur: ad pͤſentẽ vero vſum ſufficiãt,q̃ nũc a nobis determinata ſunt.

Breuis dictorum concluſio:ubi notatu dignum, ꝙ de ſophiſtica ꝓpoſitione nulla facta eſt mentio,qm̃ ad artem ratiocinationis non multum cõfert:immo, ſi uerum fateri licet,potius artem hanc deſtruit, quã conſtruat. poſſet autem & iſta hunc in modum definiri,ſumptio apparentis,probabilis. (In ſequentibus) hoc eſt in.1.Poſteriorum iuxta principium: ibi enim exactiſſimas harum definitiones ponit.

Terminum autem voco, in quem diſſoluitur propoſitio, vt prędicatum,ꝫ de quo prędicatur, aut appoſito, aut diuiſo,eſſe aut non eſſe.

Poſt definitionem propoſitionis,non ab re terminum definiuit:quia,ut ſuperius docuimus,in huius ratiõe ponitur propoſitio.ꝙ ſi ex poſterioribus priora declarantur,haud mirum:quum hæc primorum principiorum uim in hac obtineãt arte:quibus priora dari minimè poſſunt. ⁋ Scitu autem dignũ, ꝙ ut ĩquit Philoponus,terminus,dictio(quam Græci φάσιν uocant)uox ſimplex,nomen atq; uerbum, idem ſubiecto ſunt:habitudine uerò ac ratione differunt. Terminus enim dicitur, ut uerbum uerbo effingam qñ ut pars ſylli accipitur: qñ autem ut pars propoſitionis,dictio:qñ ut ſubiecta in propoſitione, nomen: qñ ut prędicata,uerbum:qñ ut uox ſimpliciter ſignificatiua,ſimplex uox:hæc ille. Sed meo periculo dixerim,non rectè iſthæc protuliſſe Philoponum, non recte inquam,neq; his,quæ inferius dicit, conſentanea: nãq; terminus non ſolum ratiõe,ſed & re ſubiectoq; à dictione,ſimplici uoce,nomineq; atq; uerbo ſeiungitur:multæ enim ſunt uoces ſimplices,quæ nõ ſunt termini,ut uerbum,ut modi,ut prædifinitiones omnes:&,ne multis agam,dictio omnis,quæ neq; ſubiectum,neq; prædicatum in propoſitione ſit, nullo pacto terminus uocitanda eſt. Vnde & Ariſto.in contextu breuitati ſolitæ indulgens,ſimulque & definitionem & diuiſionem tradens,terminum,inquit, uoco in quem diſſoluitur propoſitio, ut & prędicatum & de quo prædicatur appoſito aut diuiſo, eſſe aut non eſſe:ubi manifeſte innuit(eſſe,& non eſſe) terminos non dici. cui & Alulidus Roſa.aſtipulatur,inquiens, ꝙ res,quæ adduntur loco copulæ,non ſunt termini: & addit ad uerbum,Quoniam in illas nõ reſoluitur propoſitio,ſm ꝙ ſunt partes in ea:quia iam propoſitio,eſt propoſitio in actu,licet uerbum inueniatur in potentia & occultatione: ſicut uiget conſuetudo ĩ ea apud Arabes in ternariis,& ſicut ſe habet res in binariis:quod exponens ex ſententia Leui & Abumazaris in 5.capi.ulium,dico,ꝙ Arabes maximè expoſitionẽ noſtram ſtabiliunt:quum ipſi in ꝓpoſitionibus tertii adiacentis,uerbum eſt,in uſu non habeant: tm̃ qđ nos dicimus,Socrates ſapiens eſt,illi cõtenti ſubiecto prædicatoq;,dicunt,Socrates ſapiens:ſignificantes copulam non eſſe propoſitionis eſſentialem ſed aduentitiam partem. Hoc etiam uoluere antiquorum ,non nulli , quemadmodum & Eretrienſes Philoſophi & Lycophron Ariſtotelicus:quod & apud nos in propoſitionibus binariis,hoc eſt ſecundi adiacentis, confeſſo conſtat:quum in his uerbum ſubſtantiæ potentia tm̃ compͥhendatur:quemadmodum,quum dicimus,Socrates currit. Terminus autem ob id dicitur, qm̃ in eum ultima ſit diſſolutio:ultima inquã apud logicos,non apud grammaticos:unde & ratio patet, ob quam terminum definierit,dicens,in quem diſſoluitur propoſitio:propoſitionem uero non dixerit eſſe,inquã diſſoluitur ſylls. Terminus itaq;,ut & Alex. aſtipulatur,dicitur,quia hoc propoſitio terminatur: uel ut Philoponus,eò, ꝙ in hunc ſyllogiſmi diſſolutio terminatur:hoc tñ nouitium eſſe uocabulum teſtatur philoſophus,quum dixit:uoco,quum etenim alicuius uocabuli primus ipſe eſt auctor,non dicit, ẽ aut uocatur,ſed uoco,ſit,uocetur,& conſimili utitur dicendi modo:quemadmodum & in libro de interp̃tatione:at uerò,inquit,de nomine infinito, nec poſitum eſt nomen,quo illud oporteat appellari : ſed ſit nomen infinitum. Sunt tamen, qui dicant ob id philoſophum,uoco,dixiſſe:quia tranſlatitium & non ꝓprium eſt uerbum. propriè nãq; terminus non dicit ſubiectum aut prędicatum,ſed metaphoricè.(Diſſoluitur)legendum & non reſoluitur, ut ex codice etiã Græco liquet:& ratio conuincit. reſolutio etenim ꝓpriè,eſt in partes formales:diſſolutio autem, in materiales. Aliter Dauidus philoſophus,⁋ Diſſolutio, inquit,ſeu διάλυσις, eſt omnifaria corporis corruptio: Reſolutio autem,ſectio in partes. quum itaq; terminus, pars ſit propoſitionis materialis,non iniuria,diſſoluitur,potius legendum,quã reſoluitur. (Vt prædicatũ) hic diuiſionem termini tangit, alium prædicatum eſſe dicens:ſubiectum,alium:ſola nãq; prædicatum atq; ſubiectum,partes eſſe dicuntur propoſitionis :

Terminus. Phaſis ſeu vox ſimplex. Nomen. Verbum.

Quare ſic dictus terminꝰ.

Nota hic differentiaſ inter diſſolutiones et reſolutionẽs

Subiectum & prædicatũ ſũt tm̃ ꝓpoſitionis partes.

tionis:reliqua uerò,quæ in propoſitionem aſciſcuntur,ligamẽtorum potius,ut inquit Philoponus,uim ſupplent. Definitio autem,ut idem aſſerit, prædicati eſt,Terminus,qui de altero dicitur:ſeu, qui alteri ineſt,aut non ineſt:Subiectum uero , de quo alterum

Alexan. expō.

dicitur:uel,cui alterum ineſt.(Aut appoſito) hoc inquit Alexander addidit ne qs exiſtimaret,eſt,eſſe terminum in propoſitione,ſed aduẽtitium:quum alioquin in propoſitionibus ſecundi adiacẽtis, terminus eſſe uideatur:quod tñ falſum eſt , qm̃ & illæ in uerbum ſubſtantiæ participiũq; diſſoluuntur. Sed amabo,ait Alexander,per abſurdum herclè uidetur, dicere,appoſito aut diuiſo eſſe aut non eſſe:ſufficiebat.n. dicere,appoſito aut diuiſo eſſe. Cæterum hoc, iquit, addidit, ut ſignificaret,qũo diuiſio effici debeat: nam & ſi penitus auferamus,eſt,diuiſio dicitur:& ſi negationem addiderimus,diuiſio itidem nuncupatur:ut itaq; diuiſionis modum exprimeret, adiunxit etiam, non eſſe:uel hæc dixit,ut ſignificet:ꝙ nõ ſunt propoſitionis partes,neq; termini : tñ melius iquit fortaſſe ſe haberet contextus hunc in modũ,addito , eſſe uel non eſſe aut diuiſo ¶ Cæterum fortè fortuna, ait,inconueniens eſt,ſi dicamus uerbum,eſt,nullo pacto ꝑdicari:quum hoc pluribus oſtendat rationibus Eudemus in libro περὶ λέξεως. Hæc Alexander. Verum,

Philopon' cõtra Alexan. expoſitionem.

inquit Philoponus,expoſitio iſta ſimplex magis,quã uera eſt:quum enim affirmatio & negatio ſint oppoſita,ſi ipſas exprimere uoluiſſet,oppoſitis uocibus expreſſiſſet. Appoſitio autem & diuiſio nõ ſunt oppoſita:appoſitioni nãq;,ablatio opponitur:diuiſioni uerò,compoſitio. Diligentius itaq; & accuratius expo-

Ibid expō.

ſuerunt Iamblicus atq; alii nonnulli,uolentes philoſophum utriuſq; oppoſitiõis alteram tñ partem ob breuitatem protuliſſe:quare fient oppoſitiones duę: appoſitio,ablatio:compoſitio,atq; diuiſio:per has uerò omnes notauit propoſitiones,quas in libro περὶ ἑρμηνείας recitauit. ¶ Omnis enim propoſitio , aut ad-

Nota diuiſionẽ uſim oius ppõnũ, de qb' philoſophus agit in lib. de Interpretatione.

ditum habet uerbum ſubſtantiæ , aut ablatum , aut compoſitum, aut diuiſum:quod ex propoſitionum ſufficienti diuiſione ita accipiamus , Propoſitionum aliæ cum modo, aliæ ſine modo:atq; earum, quę modum non habent,aliæ potentia habent ipſum, eſt,ut Socrates ambulat:actu aliæ,ut, Socra. Philoſophus eſt:& utrãq; aliæ affirmatiuæ,aliæ negatiuæ: Earum uero, quæ cum modo,quæq; actu uerbũ habent ſubſtantiæ,aliæ ſimplices, ex tranſpoſitione aliæ : Et ſm utraſq;,aliæ affirmatiuæ,aliæ negatiuæ: affirmatiuæ igiẽ ſine modo potentia habentes ipſum,eſt, ablationem dicũtur pati ipſius eſſe,ut Socrates ambulat: harum uero negationes,ipſius,non eſſe,ablationem habere dicuntur:ut Socrates non ambulat:affirmatiuę autem ſine modo actu habentes ipſum eſſe, additionẽ patiuntur ipſius eſſe,ut Socrates philoſophus eſt: qm̃ dictio Philoſophus propriè prædicatum eſſe dicitur quia uero duo nomina ſine uerbo, ſententiam non abſoluunt, ideo additum eſt ſubſtantiæ uerbũ, non tãquam propoſitionis pars,ſed potius ad terminos colligandos. harum autem negatiões,appoſitionem habẽt ipſius non eſſe , ut Socrates Philoſophus non eſt. Conſimiliter & modalium affirmatiuæ ſimplices,compoſitionem habent ipſius eſſe , ut Socratẽ poſſibile eſt ambulare:quæ uero ex trãſpoſitione exiſtit,compoſitionem habet ipſius non eſſe,ut Socratẽ poſſibile eſt non ambulare:negatio autem ſimplicis modalis,diuiſionem habet ipſius eſſe:ut non poſſibile eſt Socratem philoſophum eſſe:negatio uero eius, quæ ex tranſpoſitione,diuiſionem habet ipſius non eſſe,ut non poſſibile Socratem non ambulare . compoſitionem autẽ dicuntur habere affirmationes modales ſimplices & ex tranſpoſitione ipſius eſſe uel nõ eſſe:qm̃ uerbo ſubſtantiæ præexiſtẽte in propoſitionibus ſine modo,ipſo accedente tota componitur ꝓpoſitio : & conſimiliter ob eandem cauſam negationes,ipſius eſſe uel non eſſe diuiſionẽ habent:ſed non ita in ꝓpoſitionibus ſine modo. ¶ Volens itaq; Philoſophus breuibus propoſitiones iſtas omnes ſignificare, in quarum quibuſdam additur ipſum eſſe,in aliis ipſum non eſſe,in quibuſdam auferũtur utraq; hęc, in nonnullis uero componuntur, & in aliis diuiduntur:dixit(appoſito aut diuiſo eſſe uel non eſſe) : apponiẽ & auferẽ , ut in ꝓpõnibus ſimplicibus ac ſine modo: componitur ẽt atq; diuiditur,ut in reliquis: modus uero,ſolus & cõponitur & diuiditur: ut itaq; breue dictorum compendium faciamus,dicimus, ꝙ propoſitionũ aliæ potentia habent ipſum eſt, aliæ actu:& earum quæ potentia,aliæ ſunt affirmatiuæ , & hæ ablationem habent ipſius eſſe: aliæ negatiuæ , & hæ ablationem habent ipſius non eſſe: Earum uero quę actu,aliæ ſimplices,aliæ ex tranſpoſitione ſeu prædicati indefiniti:& ſimplicium aliæ cum modo , aliæ ſine modo:& ex his quæ ſine modo affirmatiuæ,appoſitionem habent ipſius eſſe,negatiuæ appoſitionem ipſius non eſſe:& ex his,quæ cum modo affirmatiuæ,compoſitionem habent ipſius eſſe,negatiuæ diuiſionem ipſius eſſe . Si uerò ex tranſpoſitione ſint propoſitiones cum modo,ſi affirmatiuę fuerint, compoſitionem habent ipſius non eſſe:ſi negatiuæ , diuiſionem ipſius non eſſe. Hactenus Ioannes Grammaticus atq; alia complura interſeruit:uerum ne in Iliadem noſtra excreſceret oratio,quæ minus neceſſaria eſſe uidebantur,reſecuimus,nihil tamen omittentes,quod ad propoſitum noſtrum faceret: quũ alioquin expoſitio hæc & pulcherrima ſit,& maximè cõtextui conſentanea.

Philoſophus oẽs ꝓpõnum ſpẽs in definitione termini uoluit cõprehendere.

Syllogiſmus autem eſt ratio, in qua poſitis quibuſdam, alterum quid a poſitis neceſſe eſt cõtingere,eo ꝙ hęc ſint, Dico autem,eo ꝙ hęc ſint,propter hęc cõtingere: propter hęc vero,nullius extrinſecus termini adiumento indigere ad neceſſarium efficiendum.

Quod nos ratiocinationem, Græci ſyllogiſmum uocant,quaſi,ut inquit Alexan. λόγον σύνθεσιν. Eſt autem uox hæc diuerſæ & apud rhetoras & apud dia-

Syllus diuerſimode accipiẽ apud dialecticos & rhetoras.

lectícos ſignificationis. Rhetores nãq; ſtatum quen/
dam forenſium cauſarum, ratiocinationem ſeu ſyllo
giſmum appellitant : quem definiens Hermogenes
Tarſ. in lib. de conſticutionibus, Syllogiſmus, inquit,
eſt rei non ſcriptæ ad ſcriptam cõparatio, concluden
te aliquo in idem rem non ſcriptam cũ ſcripta: uc lex
eſt, ex meritoria prognatum muliere, concionem ha
bere non poſſe: à lenone quẽdam genitum, prohibẽt
nonnulli concionẽ dicere: ſtatus oritur ſyllogiſmus:
& de hec chetoces. Sed & apud Philoſophos dictio
hæc multiplicitatem quandam habere uidetur. ſunt
enim, qui ſyllogiſmum dialectici tm̃ inſtrumentum
Galenus i lib. de hiſtoria philoſophica; de ſyllogiſmo — eſſe contendant: quemadmodum Galenus in libello
de hiſtoria philoſophica: qui definiens ſyllogiſmum,
inquit, Syllogiſmus eſt catio, datis reſponſionibus à
diſputantibus, concluſionem concludens inexpecta/
tam: ubi confeſſo ſyllogiſmum in dialectici tm̃ partẽ
Ephectici phi ſyllogiſmum deſtruebant. — cedere aſſertare uidetur. ¶ Cæterum Peripateticæ ſe
ctæ princeps Ariſt ſyllm̃ non tm̃ dialectico, ſed & de/
monſtratori adſcribit, uolens cõe arguendi inſtrumẽ
tum in artibus atq; ſcientiis omnibus, ſyllogiſmum
eſſe: de hoc itaq; ſm̃ propoſitiõis ocdinem pertracta/
re icipit. ¶ Verum quia Ephectici nominati Philoſo
phi (quorum ſecta & tribus, ἀπορηματικοί dicebãt)
ſyllogiſmum penitus deſtruebant: illorum ratiocina
tionibus prius rñdendum, deinceps & ad definitionẽ
iſtam declarandam accedendum eſt. Interrogãt ergo
hunc in modum, dum ſyllm̃ tollunt, Dicitis ne uos,
ſyllm̃ eſſe, an non? ſiquidem non cõmoſtrãtes, hoc di
citis, uobis non adhibemus fidẽ: ſi uero demonſtran
tes, ſyllogiſmo nimirum alio utimini: quem iterum
per ſyllm̃ alium debebatis monſtrare, & rurſus hunc
per alium, atq; ita res in infinitum abibit. Sed contra
hos dicimus, eos propriis capi retibus. arguam enim
ego quoq; conſimiliter: aut enim demonſtratis ꝙ nõ
eſt ſylls̃, aut nõ: &, ſi nõ demõſtratis, nõ credimus uo
bis: ſi uero demõſtratiõe utimini, quare demõſtratio
ſyllſq; erit. Vñ & Plato ĩ dialogo pſuaſorio ad iuue/
nes, referẽte Dauido Pħo, dicer ↄſueuerat, εἰ μὲν φιλο
σοφητέον, φιλοσοφητέον εἰ δὲ μὴ φιλοσοφητέον, φιλο
σοφητέον, quaſi inquiẽs, ſi eſt pħia, opus ẽ illi icũbere:
ſi uero nõ ẽ pħia, hoc demõſtrari oportet: ſed demou
ſtratio ad pħiam attinet: q̃re ex hoc ſeqr̃ pħiã eſſe. Ad
hæc dicimus, ꝙ nõ oĩs notitia ẽ p ſyllm̃: ſed ſunt q̃dã,
& p ſe cognoſcũtur, ut prima principia: & iõ ſi ſyllm̃
eſſe dicimus, non eſt opus ꝙ per aliũ hoc mõſtremus
ſyllogiſmum. Sed, ut accedamus iã ad definitionẽ ip/
ſam, dicimus, ꝙ hæc definitio, quemadmodum & re/
liquæ, ex genere conſtat & cõſtitutiuis differẽtiis: ge/
nus quidem eſt, oratio ut dicunt interpretes omnes,
& oratio non omnis, ſed, ut inquit Alulidus Roſ. enũ
ciatiua: hæc enim, ut ait Alexander, ſeparat à remotio
ribus: differẽtiæ uero, a proximioribus. ¶ Verũenim/
Buranæ opio de genere ſyllogiſmi. — uerò iurarem animam philoſophi, nũquam per λό
γον intelligendam eſſe orationem: ſciunt enim græ/
carum literarum periti, nomẽ hoc multa ſignificare:
nam λόγος oratio eſt, ſed & λόγος ratio etiam uocita/
tur, ratio inquam. i. argumentatio: licet & intellectus
quoq; uim notet. Quodq; λογος pro argumentatio/
ne accipiatur, teſtem tibi afferam græcæ dialecti accu
catiſſimum obſeruatorẽ Ariſtophanẽ: qui in nubiũ
comœdia, inquit: εἶναι παρ᾽ αὐτοῖς φασὶ τὼ ἄμφω τὼ
λόγω. Inde & λογικὸν ratiõale dicimus: &, ne te teneã,
iſthæc nominis ſignificatio in uſu frequentiſſimo ẽ.
Cæterum ne hoc ſine ratione proferre uideamur, p
uirili noſtra etiam ipſum arguere conabimuc: ſi enĩ
λόγος, pro oratione accipiendum eſſet, orationes ma
gis, quam oratio dicendum fuiſſet. ꝙ ſi reſpondeas,
ideo orationem dixiſſe (ut inquit Diuus Albertus)
quia in unum terminum uniuntuc, & ad finem uni/
cum tendunt: contra inſtabimus dicẽtes, ꝙ ſi ex hoc
ſyllogiſmus oratio una eſt, tota quoq; Ilias unius ora
tionis nomen ſibi uẽdicabit: quum ad unum finem
dirigatur. Itẽ omnis oratio una, aut ſimpliciter una,
aut coniunctioue: hæc autem, nullo modo, ſumẽdo
ſcilicet ſyllogiſmum pro pcopoſitionibus tm̃, in mo/
do & figuca cõſtitutis. Præterea aut definitio iſta for
mam declarat ſyllogiſmi, aut materiam: ſi formam, er
go non eſt ponendum genus, oratio, quum hæc ma/
teriam potius exprimat quã formã: ſi uecò dicis ma/
teriam, non igituc dicendum oratio: quia propoſitio
nes uon uniũtur in medio termino materialitec, ſed
formaliter: ut & idem aſtipulatur Albertus: deiude,
ut inquit in. 6. Topico. Ariſto, aut in proximum ge/
nus ponendũ, aut oẽs drĩæ ſuperiori generi addẽdæ,
p quas determinant ꝓximũ genus: ſed oratio nõ ẽ ꝓ
ximũ genus ſylli, ut liq̃do cõſtat: nec ẽt p ꝓprias drĩas
contrahitur, ut p affirmatiuũ negatiuũue, per unam
aut plures per indicatiuam aut nõ indicatiuam. ſup/
eſt igituc non, ocatio, ſed ratio, lectitandum eſſe: quũ
alioquiu, ut & diuus teſtatur Seuerinus lib. de Topi
Boetii opio — cis drĩis ſecundo, Argumentatio ſit proximũ genus
ſylli, & nou oratio. Quòd ſi hęc nos ſomniaſſe dicas:
accipe quę diuus Albertus quaſi à ueritate ipſa coa/
ctus, dicit in Topica Ariſto. In hac, inquit, definitiõe,
oratio eſt ut genus, &, ut hoc proximum ſit ſm̃ uim
nomiuis, accipitur ocatio, quaſi oris ratio: hoc eſt ra/
tio ſermone explicata. λογον itaq; legitima de cauſa,
rationem & nou orationem trãſtulimus: ut ſyllogiſ/
mus & per formale genus & per proximius definia/
tuc. Quòd ſi audaculus eſſe uideor, ꝙ contra oĩum
fermè enarcatorum ſententiam, rationem & non ora
tionem ſcripſerim: bonam legentium ueniam peto.
hæc etenim non ut antiquioribus derogẽ, ſed ut ali/
quid utilitatis in medium afferam, ſcribo. (Quibuſ/
dam) dixit ad drĩam Enthymematis, & eorũ argumẽ
Sollcapiæ rationes — torum, quæ μονολήμματοι nũcupanẽ, nos ſoli capias
rationes appellare poſſumus. ſolã nãq; accipientes ꝓ/
poſitionem, ex ea cõcluſionem inferunt: ut, tu ſpiras,
ergo uiuis: altera ab audientibus addita, q ſpirat, ui/
uit: neq; enim ſi qcquã uecessario ſequituc, ob id ſyl/
logiſtice ſequi dicẽdum eſt: nãq; in plus ſe habet ne/
ceſſario

ceſſario ſequi, quàm ſyllogiſticè: queadmodum, ut inquit Alexander, in cōſequentiis & habitudinibus, & continuis, & coniunctis, neceſſario ſequitur concluſio, non tñ ſyllogiſticè. (Poſitis) aut pro diſpoſitis dixit, ut notet modum figuráq; ſylli: aut poſitis, ut inqt Aluldus Roſ. aliiq; complures, ſcilicet cōceſſis in ſyllogiſmo quidem dialectico, à reſpondente: in demonſtratione autem, ſimpliciter. Cęterum, ſi ita poſitis intelligamus, definitio hæc, ſylli probantis, non ſimpliciter ſyllogiſmi definitio erit: atq; ita conuerſiuus ſyllogiſmus cæteriq;, qui per propoſitiones procedunt impoſſibiles, non erunt ſylli: quod per abſurdū hercle uidetur. ¶ Aliter Alexander, & mea quidem ſententia longè melius: poſitis, inquit, non ſolū acceptus ſignificat, ſed & acceptiōis modum: q̧ uidelicet oporteat propoſitiones categoricas eſſe. i. prædicatiuas, nō hypotheticas, hoc eſt, ſuppoſitiuas: hæ enim ſupponi potius, quā poni dicuntur: quáquā Algazeles non ſolū oſtenſiuo, ſed & ſuppoſitorio uoluit finitionē iſtā accōmodari. Addunt nonnulli, cōceſſis, quemadmodum diuus Seuerinus, in. 2 de drũs Topicis inquiēs, Syllus eſt oratio, in qua quibuſdam poſitis, & conceſſis, & reliqua: ſed hoc aiunt nonnulli idcirco addiū eſſe, quia de dialectico tm̃ ſyllo ſermo erat: qui ꝓpoſitionum conceſſionem exigit. (Alterum) legendum, & non aliud, quemadmodum Græcus codex atteſtatur, & ratio ēt confirmat. uoluit enim Philoſophus ſignificare, q̧ licet in ſyllo binæ ponantur ꝓpōnes atq; una concluſio: hæc tñ tria uim obtinent duorum, antecedentis inquā & conſequentis: quēadmodum & inferius dicet, ſi quis ponat. a. ꝓpōnes: b. autem concluſionem: intelligimus aūt alterum ſm formam nō ſm materiam: qm̃ quæ materiam exhibent cōcluſionis, ea etiam pars erunt materiæ præmiſſarum. Alterum itaq; dictum eſt pp petitionem principii: quia ut inquit Aluldus Roſ. res non accipiuntur in oſtēſionem ſuiipſarū: & pp eas ratiōes, quas Greci appellant ἀδιαφόρως περαίνοντας & διαφορουμένους quēadmodum ſi dicerem: ſi dies eſt, dies eſt: ſed dies ē, dies ergo eſt: Pōt etenim inquit Alexāder, figura eſſe ſyllogiſtica, nec tñ erit ſylls: ſyllogiſmus etenim ē inſtrumentum, & alicuius utilitatis gratiā: quare quod nō utile, neq; ſyllogiſmus. prçterea ſylls omnis in aliqua ſpecie eſt: uerum iſte nec demonſtratiuus, nec dialecticus nec litigioſus: non eſt itaq; ſyllus. quod ſi diceret aliquis falſum eſſe, q̧ oporteat concluſione eſſe alterum, quum in ſyllo diuiſiuo plerūq; ſit concluſio cum præmiſſarum aliqua eadē (ut ſi dicam, aut dies eſt, aut non eſt dies: ſed non eſt dies. ergo nō eſt dies) rñdemus, uoce tm̃ non ui ſignificationeq; concluſionem cum præmiſſis eandem eſſe. concluſio enim accipitur non ut minor, ſed ut alterum membrum ſuprà contradiuiſarum partium: nāq; effectus ſemper alter à cauſa eſſe debet. quum itaq; cōcluſio effectus ſit prçmiſſarum, ſequitur neceſſario, oportere primā à præmiſſis eē diuerſam. Præterea quicūq; aliquid

Poſitis, quid iuxta Alexan.

cōmonſtrare contendit, aut manifeſtū manifeſto conſtituet, aut manifeſtum non manifeſto, aut non manifeſtum non manifeſto, aut non manifeſtum manifeſto: primæ itaq; tres coniugationes nullū conſtituūt ſyllm: ſm uero ultimam, fiunt monſtrationes. Si igiť concluſio non manifeſta eſt, prçmiſſæ aūt manifeſtę: relinquitur neceſſario oportere alteram à præmiſſis eſſe concluſionem. (Quid) dixit. i. determinatum, pp (inquit Ioānes Grāmaticus) inutiles coniugationes, quæ & oī & nulli indeterminatè concludunt. (Ex neceſſitate) non rei ſed ↄñtiæ: & ideo dixit accidit, ne qs exiſtimaret neceſſariā oportere cōcluſionē eſſe, ſed neceſſario conſeq ex antecedentibus: & hoc addidit pp exemplum atq; inductionem, quæ nullam hñt neceſſitatē: niſi forte, ut inquit Leui, oīa accipiamus p ſenſum ſingularia: oīs enim probatio conſtitutioq;, aut ex æquo ęquum, aut ex maiori minus, aut ex minori maius cōprobat: & ſiquidem ex æquo æquū, exēplū eſt: ut, ille nauigans naufragiū fecit: ergo & tu, ſi nauigabis, facies naufragiū: Si uero ex minori maius, inductio: ut, equus inferiorē mouet maxillā, & hō & bos itidem: oē itaq; aīal inferiorem mouet maxillā: Nulla igitur iſtarū monſtrationum, ut liquido cōſtat, neceſſitatem habet ↄñtiæ: monſtratio aūt ſyllogiſtica ea ē, quæ ex maiori minus cōprobat: quęq; oīum iudicio neceſſario concludit: ob hoc igitur ex neceſſitate dictum ē. (Eo q̧ hæc ſint) Dixit pp non cauſam ut cauſam, & pp eos, quos antipater, referente Alexandro: μονολημμάτους nūcupauit, nos factitio noīe dicamus, ſolicapios (hæc etenim alicuius extrinſeci indigent) & pp eas ratiōes, quæ à Stoicis ἀμεθόδως περαίνοντες uocabantur, ut primum ſecundo maius, ſcđm tertio, primum itaq; tertio. indiget enim extrinſecæ ꝓpoſitionis. tale eſt apud Plato. in repu. Si fuiſſet filius dei, non extitiſſet mali lucri, ſi mali lucri, nō filius dei, nō igitur ambo: tale ē & quod in Phædone dicitur, Aīa per ſe mouetur. quod per ſe mouetur, ſemper mouetur, aīa itaq; immortalis: Tale & quod inferius ſecto tertio ponitur apud Ariſto. ut non ſubſtantia ablata non aufertur ſubſtantia: eius autem quod aufertur & partes auferuntur: partes igitur ſubſtantiæ ſunt ſubſtantiæ: & hactenus, Ariſto. Abumazar uero ca. 8 lib. de ſyllo, quaſdam huic definitioni uidetur addidiſſe particulas. ait enim, Sylls oratio eſt ī qua ponūtur res plures una: quæ poſtea quā compoſitæ ſunt, ſequitur ex ipſis per ſe & non per accidēs, res ab ipſis alia, de neceſſitate: quas particulas exponens & Aluldus Roſ. (p ſe) inquit, ut non diminuatur aliquid p quod ſit ſyllus: (non per accidens) pp quaſdam figuras, quæ cōcludūt in quibuſdam materiis, ut ex duabus affirmatiuis in ſcđa figura: & addit, q̧ quæ in definitione hac ponūtur, oīa ſunt per ſe manifeſta, ꝑter illam particulā (poſitis) quæ inferius declarabitur: dū uidelicet, figurarū diſpoſitiones declarabunť: & hæc de ſylli definitiōe. Abumazar aūt diuiſionē quoq; eiuſdē addit, Syllorū, inquiens, aliū categoricū, hy-

Modi demſtrādi ſyllogiſtici

Probationis diuiſio.

Abumazar addidit quaſdas particulas definitioni ſylli.

Sylli diuiſio.

potheticum alium eſſe. Nos autem ſm propoſitiõis diuiſioné poſſemus & ſyllm diuidere, dicentes, Syllogiſmorum alium eſſe demonſtratiuum, dialecticũ alium, atq; alium litigioſum quéadmodum & in. 1. Topicorũ traditur ad principium: quodq; hæc diuiſio rectè ſe habeat, adducemus, quã in principio ſuæ enarrationis rationem adducit Ioã. Grãmaticus, tria enim inquit ſunt, ſm quæ ſyllĩ diuiſio accipitur, cognitio, cognoſcens, & cognitũ: nam cognoſcens, aut intellectus eſt, aut diſcurſus, aut opinio, aut phantaſia, aut ſenſus: ſed ex his intellectus, quidé tanquã diſcurſu longe præſtantior, nullo pacto ratiocinatur: uerũ neq; ſenſus, quum multo ſit uilior abiectiorq; diſcurſu ipſo: conſimiliter, neq; phantaſia: eſt enim ſtatus quidam eorum, quæ ſenſui uidentur, quaſi φαεοστασία. ſuperſunt itaq; duo, diſcurſus, qui διάνοια dicit̃, atq; opinio: ex quibus opinio nullo mõ ratiocinatur, quũ ſit quaſi cõcluſio ipſius diſcurſus: ſola igitur διάνοια ratiocinatur. Cæterũ quia ſyllꝰ λόγων ἐστὶ συλλογὴ, oportet quaſdam res ꝓcedere, quæ à reliquis animi partibus proficiſcantur: oportet itaq; res illas uel ex intellectu deduci, aut ex phantaſia, aut ex opiniõe: & ſi quidé ex intellectu, principia (quas cões conceptiões uocamus) ſumit, ſyllm facit demõſtratiuum: ſi uero ex opinione, dialecticũ: ſinaũt ex phãtaſia, ſophiſticũ. omnis etenim falſa opinio, à phantaſia originé ducit: Ex parte ét cogniti, triſariã diuiditur ſyllꝰ: res enim, aut ſemper ita ſe habent, & ita fit demonſtratio: uel nunquã, & ita ſophiſticus ſyllꝰ, aut aliqñ ſic, & aliqñ aliter, & ita fit dialecticus. Cõſimiliter & ex cognitionis parte: nã cognitio aut nũquã errat, & ita fit demõſtratio: aut ſemper, & ita ſophiſticus ſyllogiſmus, aut nunc errat, alias non, & ita dialecticus. Et hæc de ſyllogiſmo abſolutè ſumpto.

Cognoſcendi facultates.

1. Sylli diuiſio a cognoſcẽte,

2. a cognito

3. a cognitiõe

Perfectum itaq; voco ſyllogiſmum nullo alio indigentem præter aſſumpta, vt neceſſarium appareat: imperfectũ vero, indigentem, aut vnius, aut plurium, quæ ſunt quidem neceſſaria per ſubiectos terminos, non tamen aſſumpta ſunt per propoſitiones.

Poſteaq̃ definiuit ſyllm, ac definitionis partes ſubobſcuras, dilucidas reddidit: eundé diuidit, ut ait. D. Albertus, nõ ſm ſpecié ſed ſm appentiã quo ad nos: ĩperfectus etenim, nõ dꝛ̃ impfectus ſm ꝙ eſt, ſed ſm ꝙ bene eſt tm̃: perfectus itaq; ſyllꝰ eſt, qui nullius extrinſeci indiget, ut conſequentiæ neceſſitas appareat: imperfectus uero, qui unius. i. conuerſionis: aut plurium, quod exponunt nonnulli, conuerſionis & tranſpoſitionis præmiſſarum: Ioãnes uero, pluriũ dixit. i. conuerſionum. Sed diceret non ab re aliquis, ſyllos ĩperfectos non eſſe ſyllos, quum alicuius extrinſeci indigeant: quod eſt cõtra ſyllĩ finitionem, ut uidimus. Rñdemus, eos minime ſyllos eſſe, qui extrinſeci termini indigeant, ut neceſſariũ non appareat, ſed fiat. cæterũ imperfecti ſyllĩ nõ ita ſe hñt, imo oés ſuos habét terminos & ꝯñtiæ neceſſitaté: indiget aũt, aut cõuerſiõis, aut ad ĩpoſ̃e deductiõis, nõ ut fiat, ſed ut appeat neceſſariũ. Qđ ſi qs ualidius iſtaret, dicés icõgruũ uideri, ꝙ enthymemata, q̃ unius tm̃ indigent ꝓpõnis, à ſyllĩ rõne ſecludant̃: ſyllĩ uero nõnulli, q nõ unius tm̃ ꝓpõnis, imo & ſyllĩ ĩdigent, extra ſyllĩ definitioné nõ eliminent̃. Dicimus adhoc, cõſiſt̃ eos ꝓpõne indigere, ut fiat neceſſariũ: hos uero, nõ ut fiat, ſed ut appeat qđ ſyllĩ rõné nõ fugit: Aut aliter, ꝙ ꝓpõ illa ſyllĩ intérĩ ꝯcl̃oné inſert: ſyllꝰ uero ad ĩpoſ̃e: nõ primariã, ſed lõgè diuerſam ꝯcl̃oné ꝯcludit: atq; ita ꝺductio illa ad ĩpoſ̃e, ñ potétia ĩ ꝑmiſſis, quéadmodũ ꝯuerſio ꝯtinet̃, ſed potiꝰ & extriſecꝰ aſciſcit̃, & extriſecũ ꝯcludit q̃ſitũ.

Syllĩ imperfecti, an ſyllĩ.

In toto autem eſſe alterum in altero, & de omni prædicari alterum altero, idem ſignificat. Dicimus autem de omni prædicari, quando nihil ſit ſubiecti accidere, de quo alterum non dicitur: ac de nullo, conſimiliter.

Qm̃ ſyllĩ tandé oés p duo iſta principia q̃ ſunt de oĩ & de nullo dici, uim hñt (quũ ſcđa ac tertia figuræ p primã ſtabiliãtur: prima uero, p hęc principia) idcirco qđ hæc ſint, ſupponit Ariſt. ingens, ꝙ in toto eé & de oĩ dici, idé quo ad ſignificationé ſunt: differũt aũt, inqt Philoponus, ſola habitudine: ſi. n. à ſubiecto incipiétes, in ꝑdicatũ terminemus, in toto dꝛ̃: ſinaũt à ꝑdicato in ſubiectũ đ oĩ: nec ſolũ, addit idé, habitudine differũt: ſed & alia é dr̃ia, quatenus id, qđ in toto eſt, aut minus, aut æquale ei é, ĩ cuius toto exiſtit: qđ aũt de oĩ dꝛ̃, aut in plus aut æq̃liter ſe hẽt ei, de quo dꝛ̃: quéadmodũ, hõ in toto é aĩali, aĩal aũt, de oĩ dꝛ̃ hoĩe: In toto aũt eſſe ſignat, inqt Alexã. ꝙ nihil cadit extra id, in cuius toto eſſe dꝛ̃: neq;. n. tm̃ in toto dꝛ̃, qđ per totũ extéditur: nã & particulare in toto eſſe cõtingit: accidit etenim, qđ de oĩ dꝛ̃, in plus ſe hẽre: quéadmodũ aĩal longe in plus ſe hẽt q̃ hõ. dicit itaq; de oĩ eſſe, qñ nihil. i. nulla pars ſubiecti accipi poſſit: de qua alterũ. i. ꝑdicatũ (qđ ſm eſt ĩ ꝓpõne) nõ ꝑdicetur. Verũ, ĩquit Alex. notatu dignũ, nõ eſſe idé, & qđ hîc & qđ in poſterioribus tradit̃, uľe: ſed lõgo differunt, ut alìqñ declarabimus, ĩteruallo (Ac de nullo cõſimiliter) nõ hoc dicit, ꝙ idé ſint de oĩ & de nullo, ſunt. n. contraria: ſed ꝙ poſſimus ex definitiõe de oĩ, & ipſius definitioné accupari, dicétes, ꝙ tunc de nullo dꝛ̃, qñ nihil ſit capere ſubiecti, de quo dicatur ꝑdicatũ. Quã aũt hæc ita ſint, uidendũ deinceps, qđ nã uerè p dictũ de oĩ intelligédũ ſit. Abumazar. n. Alpharabius, quéadmodũ Alulidus Roſ. illi uidetur iniungere, exiſtimauit, ꝙ dictũ de oĩ ſit, qñ cuicũq; attribuitur ſubiectũ, eidé ét attribuit̃ ꝑdicatũ: addiditq; dr̃iam eſſe inter dictum de oĩ & uľem ꝓpõnem: ꝙ ꝓpõ uľis eſt, in qua aliqđ aut affirmatur, aut negatur ab oĩbus partibus ſubiecti, nil aliud dicit ꝑter q̃ ꝙ conſidereremus ꝑdicatũ ꝑdicari de oĩ eo, quod eſt ſubiecti: ſed dictũ de oĩ eſt, ꝙ ꝑdicatũ aut affirmetur, aut neget̃ à quolibet, qđ eſt pars ſubiecti, aut qđ denoĩatur p ſubiectũ. ¶ Et iterũ addidit, ſyllm poſſe fieri ex duabus negatiuis & ex negatiua minore, & affirmatiua maiore concludété p dictũ de oĩ: quéadmodũ, ſi ita ratiocinaremur, Qđ nõ eſt aĩal, nõ eſt hõ, ſtatua nõ eſt aĩal, ergo

Eſſe in toto et dici de oĩ, ſola habitudine differunt.

Dici de omni

Poſſe fieri ſyllogiſmum ex duabus negatiuis.

ſtatua

ſtatua nõ eſt hõ,& hoc ſortaſſe pſimile eſt conuerſio
ni,quam in priorum ſecundo tradit Ariſto.capite de
circulari monſtratione:ubi ad concludendam negati
uam,ſumendum inquit,cui a.nulli ineſt,huic.b.om/
ni ineſſe. ⁋ Cæterum Alulidus Roſ. opinionem hanc
Alpharabii(ſi uere eſt Alpharabii)deſtruens dictum
de omni duplex uoluit habere ſignificatum, prima/
rium atq; ſecundarium:primariumq; eſſe,q de qua/
libet ſubiecti parte dicatur prædicatum: ſecundariũ,
q de quolibet,de quo ſubiectum dicitur,& prædica/
tum enuntietur.& ſubdit,dictum de omni,binas no
tare propoſitiones,unam in actu quæ eſt uniuerſa/
lis:alteram in potentia,quæ eſt particularis: nullam/
que inquit alia differentia eſt,inter dictum de omni
ac propoſitionem uniuerſalem,q̃ q in dicto de omni,
in maiore propoſitione innuitur minor eſſe in poten
tia:in propoſitione autem uniuerſali,minime:quòd/
que hoc ita ſe habeat oſtendit euidente ratione Egi/
dius,in poſteriora analytica inquiens, Si propoſitio
uniuerſalis idem eſſet cũ dicto de omni, ſequeretur
cum in omni ſyllogiſmo ſit aliqua propoſitio uniuer
ſalis,q ſyllogiſmus omnis conſtrueretur per dictum
de omni:quod perabſurdum eſt:ordo itaq; ſyllogiſti
cus denotatur per dictum de omni, quem nõ innuit
uniuerſalis propoſitio. Sed diceret aliquis, nonne &
in propoſitione uniuerſali continetur particularis in
potentia:nulla igitur uidetur eſſe differentia inter
propoſitionem uniuerſalem,ac dictum de omni.Re/
ſpondemus itaque omittendo aliorum opiniones,ex
ſententia & Leui & Alexandri quoque,q differentia,
quæ eſt inter dictum de omni ac propoſitionem uni
uerſalem,eſt ſecundum conſiderandi modum tantũ:
ſi enim conſideremus inhærentiam ſolam prædicati
cum ſubiecto,propoſitionem notat uniuerſalem:ſin/
autem diſpoſitionem ſubiecti & partium ſubiecti,di/
ctum erit de omni.& addit Alexan.aliam quoq; diffe
rentiam,q propoſitio uniuerſalis ſemper per totum
extenditur:eſſe uero in toto,non:nãq; & particulare
in toto eſſe dicitur. Vel,ſortaſſe & melius, differunt
dictum de omni ac uniuerſalis propoſitio, quoniam
dictum de omni binas notat propoſitiones, unam,in
actu & uniuerſalem:alteram in potentia,uel uniuer/
ſalem uel in parte,ſed affirmatiuam ſemper: Vniuer/
ſalis uero propoſitio,duas & ipſa notat propoſitio/
nes,unam uniuerſalem in actu,alteram uero in potẽ/
tia indeterminatæ penitus & quantitatis & qualita/
tis:hoc eſt,uel uniuerſalem uel in parte,uel affirmati
uam uel negatiuam. Dicimus itaq; ut breuibus aga/
mus,quòd de omni dici aut in toto eſſe,nihil aliud no
tat,q̃ primum illud principium quod in antepręedica
mentis ponitur, Quando alterum de altero prædica/
tur,ut de ſubiecto,quęcunq; de eo quod pręedicatur,
dicuntur,omnia etiam de ſubiecto dicuntur. Vt autẽ
breuem eorum,quæ dicta ſunt, enumerationem fa/
ciamus,à primo exordientes principio, dicimus ſup/
poſitiones quaſi omnes enarratas eſſe, quid inquam
ſit propoſitio, & an genus affirmationis, negationis
ue:an,quemadmodum uoluit Alexã.unius ad unũ:
quæq; differentia ſit inter propoſitionem atq; enun/
tiationẽ:deq; ordine,cur primũ definierit propoſitio
nẽ:deinde propoſitionis omnifariam diuiſionẽ expli
cuimus:poſtea quid terminus & quõ à ſimplici uoce
cõtra Philopon.differt:ſimulq; admirabilẽ expoſitio
nẽ eiuſdẽ,in termini diffinitione: Mox & ſyllogiſmi
definitionẽ,quodq; ratio,nõ autẽ oratio lectitandum
ſit:& quòd ſyllogiſmus ſit cõtra Ephecticos philoſo
phos:deinceps & quæ ſit ſyllogiſmi diuiſio,& qualis
perfectus & qualis imperfectus: Ac demũ quid in to/
to eſſe,aut de omni, recitatis inibi & Abumazaris &
Alulidi opinionibus:Nunc autẽ ſupereſt,ut & aliud
principiũ,per quod ſyllogiſmi ſecundæ ac tertiæ figu
ræ ſtabiliuntur,in mediũ afferamus,dicẽtes,quid cõ/
uerſio ſit,ac quõ propoſitiones cuiuſcũq; quantitatis
& in materia quacunq; cõuertantur. ⁋ Poſtea igitur
q̃ declarauit Ariſto.principiũ de omni,per quod pri/
ma figura uim obtinet:non immerito & de conuer/
ſione nunc agere incipit:quæ ſecundæ ac tertiæ eui/
dentiam exhibet arguendi. Cæterũ quoniam nomen
hoc,Conuerſio,multiplex eſt,non ab re erit, ſi ipſius
multiplicitatẽ prius aperuerimus:nã & conuerti de/
nominationẽ,& conuerti terminos,& propoſitiones,
& ſyllogiſmos cõuerti dicimus. ⁋ Et denominationẽ
quidẽ cõuerti,uocat in ſecundo Top. Ariſtoteles, ut
ſi ineſt alicui animal,erit uerũ cõuertẽtẽ dicere, q eſt
animal:& hoc modo ſemper uoluit genus definitio/
nẽq; ac propriũ cõuerti:de accidente uero hoc nega/
uit.neq;.n.ſequitur,Mauro ineſt albedo, ergo Mau/
rus eſt albus:poteſt etenim illi ineſſe ſm quid,non ta
men ſimpliciter:& hæc de conuerſione ſm denomi/
nationẽ. Conuerſio aũt ſm terminos, adhuc duplex:
aut.n.quo ad reſolutionẽ conuertuntur, aut quo ad
exiſtẽtiã ambitũq;:de cõuerſione corũ, quæ ad aliqd,
dictũ eſt in prædicamentorũ libro.nã pater filii pater
dr:& cõuertẽdo,filius patris filius:conuerſione uero
ſm exiſtẽtiã ambitũq; ɔuerti appellant, q̃ idẽ penitus
ſigñant.ut definitio atq; definitũ,& ſubiectũ cũ ꝑpria
ſua paſſione. Sed conuerſio ſylli nuncupatur,cũ acce/
pta cõcluſione cũ altera præmiſſarũ, alterius propoſi
tionis oppoſitũ cõcludimus:& de hac abunde in ſe/
cundo priorũ analyticorũ diſputatur. De cõuerſione
uero in propoſitionibus in pręſentia agitur,nec de oĩ
tñ.cũ etenim cõuerſio circa duas ut minimũ uerſetur
propõnes,& ꝑpoſitio oĩs duos hẽat terminos,ſubie/
ctũ prædicatũq;:neceſſe eſt,propõnes in qbus cõuer/
ſio cõſideratur,aut ſm utroſq; ſibi inuicẽ cõmunica/
re,aut ſm utroſq; differre:aut ſm ſubiectũ differre,
ſm uero prædicatũ cõicare,aut econuerſo. cũ igitur
quatuor ſint cõiugationes,tres qdẽ minime cõſiſtũt:
quarta uero,etiã.neq;.n.ſi in utriſq; differunt termi/
nis,cõuerſio ſit,cũ penitus & diuerſæ & nõ cõicantes

De omni, iuxta Aug.

De omni iuxta Egidium.

De omni dici & uniuerſalis propoſitio iuxta Alexandrum & Buranam.

Notā.

Epilogus omnium quæ hactenus enarrata ſunt.

Paraſcene in textum ingredientem.

Conuerſio quadruplex.

1. Denominationis.

2. Terminorum.

3. Syllogiſmi

4. Propoſitionis conuerſio.

ſint:oportet nãq; quę cõuertuntur,aliquo inter ſe pacto cõuenire:ſed neq; ſi altero terminorũ conſentiãt, altero diſſonent,cõuerſio in his propoſitionibus fieri poteſt:oportet itaq; ſm ambos terminos, eas inter ſe cõuenire. Cæterũ qm̃ in propõnibus itidẽ ordo quidã & qualitas terminorũ cõſideratur,neceſſe eſt propoſitiones,quæ utriſq; terminis cõueniunt:aut ordine & qualitate ſibiinuicẽ cõſentire,aut utriſq; differre:aut altero conſentire,diſcrepare altero:& hoc biſariã,aut ordine cõuenire,qualitate aũt differre:aut ecõuerſo. Ex his itaq; cõiugationibus quatuor,una ſolũmodo nõ cõſiſtit,quæ utriſq; cõcordes habet propoſitiones,ordine inquã & qualitate.ita.n.una eſſet propoſitio bis accepta. Eſt aũt hæc diuiſio priori penitus oppoſita:quæ.n.in hac conſiſtunt,ibi diſſident: quæ uero ibi cõſiſtit,hic eſt nõ cõſiſtens. Si itaq; cõuerteudæ propoſitiones,terminorũ ordinẽ eundẽ habeant, qualitatẽ uero diuerſam,huiuſcemodi cõuerſio contingens nuncupatur,quoniam in ſola cõtingenti materia reperitur:quemadmodum ſi dicamus, aliquis homo lauatur,aliquis homo non lauatur:Sinautem, neq; ordo,neq; qualitas eadem ſit,talis cõuerſio cum oppoſitione nuncupatur,quia ſimul cum qualitate & ordinem mutat,ut homo animal eſt, non animal non homo eſt:Quòd ſi propoſitionum qualitas eadem ſit,ordo uero diuerſus,talis conuerſio ſimplex uocitatur:quoniam circa id,quod maxime ſimplex eſt in propoſitione,ideſt,terminos ipſos,conuerſionẽ exercet,ut omnis homo animal,aliquod animal homo:& de hac in pręſentia ſermo habendus eſt: quam & definientes dicimus,Conuerſio ſimplex, eſt conuenientia duarum propoſitionum ſecundum utroſq; terminos,qualitate ęadem permanente, ordine autẽ terminorum uariato,ſeruata ueritate:addita eſt ultima hæc particula propter eam, quæ græce ἀναστροφὴ, latine euerſio dici poſſet: quemadmodum ſi dicam,omnis homo animal, omne animal eſt homo. Conuenientia uero duarum propoſitionum ſecundum utroſq; terminos,loco generis ponitur: hoc.n. cuicunq; competit conuerſioni.Reliqua uero, differentiarum uim obtinent:diximus enim, qualitate eadem permanente,ad differentiam conuerſionis cum oppoſitione:ordine autem uariato,additum eſt,propter contingentem conuerſionem: & hæc Ioannes Grammaticus,quaſi ad uerbum & multo etiam plura.Cæterum quia iuniores nonnulli (dicam equidẽ in bonis literis tenebriores) cõuerſionis rationẽ euertunt,nugas neſcio quas in medium adducentes: non ab re fuerit ſi paulo licentioſius euagauero, maniſeſtiſſimum primo errorem horum deſtruens, ſimul nominum diuerſitatem oſtendens,quæ inter priſcos & modernos inuenitur:ac deinde nonnullos alios cõuertendi modos,de quibus hoc in loco nihil aut pauxillum admodum diximus,accuratiſſime declarans. Scitu ergo dignum,quòd quam antiqui conuerſionem cum oppoſitione,iuniores per contrapoſitionẽ uocant:quodq; illi latius ſimplicem uocitabant conuerſionem,hi preſſius appellant,dicentes ex hac unã eſſe,quæ per accidens nuncupatur, ut cum qualitas tantum propoſitionis ſeruatur,quantitate uariata:alteram uero ſimplicem nuncupari,cum uidelicet utraque hæc ſeruantur:quemadmodum ſi dicam, Nullus homo lapis,nullus lapis homo:Sed ſint hæc tolerabilia:quod autem ulterius addunt, minime ferendum cenſeo:aiunt enim poſſe conuerſionem quandam eſſe & eam quidem per contrapoſitionem uocatam,in qua conuerſa uera ſit,conuertens autem falſa & ne mentiri ſine aliqua ratione uideantur,exemplũ in medium afferunt:Ponamus inquiunt, nullã actu roſam exiſtere:profecto tunc uera hæc erit,aliqua roſa non eſt ſubſtantia,cum tamen hæc ſua conuertens ſit falſa,aliqua non ſubſtantia non eſt non roſa: q; ex ueritate contradictorii ſatis liquet:hæc enim proculdubio uera eſt,omnis non ſubſtantia eſt nõ roſa. Sed amabo,uiri boni,paulo mitioribus uobiſcum agam, prius communioribus arguens rationibus, mox & exemplum ueſtrum diſſipans:agite itaq;, nonne conuerſio,utilitatis ſyllogiſticæ gratia adinuenta eſt, an uero alterius cauſa? nimirum ſcio,reſpondebitis utilitatis ſyllogiſticæ gratia. quòd ſi ita eſt,dicitis ne uos utilitatem ſyllogiſmo afferre,quæ ſyllogiſmi penitus rationem deſtruunt? nemo eſt enim qui hoc ignorat, quod ui ſyllogiſtica ex uero falſum ſequi non poteſt. Præterea cur Diuus Seuerinus, & uos quoq; etiam negatis,uniuerſalem negationem particularemq; affirmationem,per contrapoſitionem conuerti? profecto nulla alia de cauſa hoc euenit,niſi quia,ut ad uerbum dicta Seuerini proferam,non eſt ad ueritatis falſitatisue conſenſum fida conuerſio:licet enim in falſitate conueniat,non tamen in ueritate conſentit.cuius oppoſitum de particulari dicimus affirmatiua: hæc enim quo ad ueritatem conuenit cum conuertente, quo ad falſitatem uero diſcrepat.Præterea quæ ratio alia à Philoſopho aſſignatur,quòd particularis negatiua non conuertatur,niſi quòd conuerſa uera eſt? ut aliquod animal,non eſt,homo:conuertens autem falſa,ut aliquis homo non eſt animal. Demum nonne cognoſcunt iſti boni uiri nihil aliud eſſe per cõtrapoſitionem conuerti,quam deſtructo conſequente, ad antecedens reuerti deſtruendum? ut ſi homo eſt,animal eſt:ergo ſi non eſt animal,non eſt homo:cum itaque modus iſte arguendi legitimus ſit, cur has ineptias proferunt? Sed diceret fortaſſe,quid ad exemplum? ue miſeri quanta bonarum literarum cæcitate detinemini:nonne uel minutis logicis manifeſtum eſt,& nulla roſa exiſtente iſtam falſiſſimam eſſe, Aliqua roſa non eſt ſubſtantia? quod ſi negas, des oppoſitum: nonne hæc per ſe & neceſſaria eſt, quæ dicit omnem roſam ſubſtantiam eſſe, & ſiue roſa exiſtat, ſiue non exiſtat, omnino ueritatem ſuam obtinet?

Propoſitionũ quæ termino conueniunt, coniugationes.

Conuerſio, hic propoſita, quid.

Nota contra iuniores de conuerſionibus.

obtinet. ¶ Dicamus itaq; cum Abumazare, & Alulido Roſad. ac Diuo Seuerino, quòd ſi ueritas non remanet, euerſio potius quam conuerſio nuncupanda eſt: &ut breuibus agam, quod inquit Diuus Seuerinus in introductione ad ſyllogiſmum categoricum, Conuerti propoſitiones dicuntur, quotiens mutato ordine terminorum. i. quod ſubiectum fuerat prædicato & quod prædicabatur, ſubiecto, ueritatem ſimul obtinent uel falſitatem. ¶ Sed proculdubio ex illis audaculus aliquis inſurget inquiens, quid, nõne hæc falſa eſt, omne animal eſt homo, & tamẽ hæc uera, aliquis homo eſt animal? ergo non in falſitate conſentiunt. ¶ Dicimus & ad argutiam hanc, ita id eſſe intelligendum, ꝙ ſeruato ſyllogiſtico conuenientiæ modo, ſeruanda eſt ueritas, falſitaſue. i. ꝙ ſi antecedens eſt uerum, conſequens ſit uerum: & ſi conſequens falſum, quòd antecedens falſum exiſtat: Non autem, ſi antecedens falſum, propterea uetatur, quin conſequens ſit uerum: quum ex falſo, ut alibi declarabitur, uerũ conſequi poſſit: unde ſi hæc propoſitio, Omne aial eſt homo, quæ uim obtinet antecedentis, falſa ſit: nõ tamen ob hoc prohibetur, quin hæc, Aliquis homo eſt animal, quæ conſequentis rationem induit, uera eſſe poſſit. Sed abunde contra manifeſtarios iſtos depurpatores dialecticæ, ne dicam artium omnium, inuecti fuimus. Supereſt igitur, ut ad rem propoſitũq; noſtrum redeamus, inueſtigantes, ſit ne alius conuertendi modus, & quonam modo cum oppoſitione cõuerſio, de qua hoc in loco nullam Philoſophus mentionem fecit, ſit faciẽda. Dicimus itaq;, quòd & alius conuertendi modus ponitur ab eodem priorum analyticorum, ſecundo, capite de circulari oſtẽſione: qui dicto de omni Abumazaris, de quo ſuperius tractauimus, ualde eſt ſimilis, utputa hæc propoſitio, nullũ. b. eſt. a. in hanc conuertetur: cui. a. nulli ineſt, huic omni ineſt. b. & de hac inibi dicendum erit. Alium etiam conuertendi modum recenſuit inferius ſectione ſecunda, quũ uidelicet contradictoriũ in contradictoriũ cõuertẽdũ eſſe aſſerit. Sed qm̃ de conuerſione cum oppoſitione, nihil hoc in loco ponit Ariſtoteles, & nos pauca admodũ diximus: ideo quæ ſit, & quomodo fieri debeat, breuibus narrandum eſt. ¶ Conuerti itaq; per oppoſitionem, ut inquit Diuus Seuerinus, propoſitiones dicuntur, quum utrinq; terminorũ ordine pmutato, uni uel utriq; eorũ negatiuũ copulatur aduerbiũ: &, ut breuibus agã, nihil aliud eſt, quod etiam diximus, per oppoſitionem conuerti, quã à conſequentis oppoſito ad antecedentis oppoſitum redire: quod quia non ſemper ita fit, ideo & ille modus enarrandus nobis eſt: accidit enim ut non ſemper huiuſmodi conuerſione conſequens, ſed & antecedens aliquãdo deſtruamus: maximeq; hoc fieri accidit (ut in primum de cælo Simplicius, & in. i. de anima Themiſtius tradit) quum nõ ſit neceſſaria conſequentis cum antecedente connexio: taleq; accipitur conſequens, ut & omni & nulli poſſit ineſſe antecedenti: quemadmodum ſi dicam, ſi Dion nauigat, contingit ipſum bene nauigare: & ſi homo eſt, cõtingit ipſum eſſe grammaticum: conſimiliter, ſi uenieris illud animal eſt, contingit ipſum eſſe equum: ubi palam, ꝙ deſtructo conſequente, non ob id tamen antecedẽs deſtruitur: neq; enim rectè ſe habet, ſi dicamus, Sed non contingit illud eſſe equum, ergo non eſt animal: ſed contrario potius modo arguẽdum eſt, ut uidelicet deſtructo antecedente, conſequens etiam deſtruamus: ut, ſed non eſt animal: non igitur cõtingit ipſum eſſe equum. quali arguẽdi modo in primo de Anima uolũt uſum eſſe philoſophum, dum inquit, Si eſt aliquod opus animæ proprium, contingit ipſam ſeparari: ſed de his alias: iam enim tempus eſt, ut ad contextum ipſum redeamus.

Conuerſio propoſitionum.

Obiectio

Solutio.

Conuerſio cũ oppoſitione.

De conuerſione propoſitionum inexiſtentium. Ca. II.

QVOniam vero omnis propoſitio eſt, aut ineſſe, aut neceſſario ineſſe, aut contingenter ineſſe: harum autem aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuæ ſecundum vnamquamq; allocutionem.

Volens, ut diximus, philoſophus exponere principium, quo ſyllogiſmi ſecundæ ac tertiæ figuræ, apparentiam capiunt arguendi, prius omnifariam propoſitionum facit diuiſionem: in qua exponenda, ſi quid unq̃ ingenii in nobis fuit, id totum hercle adhibendũ eſt, tanta eſt etenim hoc in loco enarratorum confuſio, ut ad aucupãdam ueritatem œdipo aliquo opus nimirum eſſe uideatur: &, quemadmodum poſt multa inquit Leui Gerſonis, ut uerbum uerbo effingam, Ecce omnino uehementi confuſione confuſa eſt res hæc adeo, ut iudicium non poſſimus ferre ob materias, quas in hoc nobis exhibuit Ariſtoteles: quæ ſit ipſius, quam intenderit, intentio in his propoſitionibus. hæc ille. Non iniuria igitur enixiſſime laborandum eſt, & q̃ fieri poteſt, breuioribus agendum. ¶ Primum itaq; quæſitu dignum, cum in modalibus duo ſint, modus ac materia ipſa, an ſecundum modos, an ſecundum materias, an uero ſecũdum utraq; magis, iſtam fecerit diuiſionem: ut uidelicet ſenſus ſit, propoſitionum aliam eſſe cum modo neceſſitatis, aliam cum poſſibili, aliam cum ineſſe ipſo: An uero potius ita intelligenda eſt, propoſitionum aliquas in materia neceſſaria eſſe, alias in poſſibili, nõnullas autem in ea, quæ ineſſe nuncupatur. An demum ſenſus ſit, ꝙ ſecundum utraq; diuiſio fiat. Et ſi quidem ſecundũ modos tantum dixeris, inuoluti profecto, nec Gordiano faciliores erunt tibi nodi exoluendi: ſi etenim iuxta modos tantum diuiſio hęc facta fuiſſet, ſequeretur, hanc eſſe neceſſariam, Neceſſe eſt aliquem hominem eſſe album: quod arguitur. nanq; & uera eſt, & modum habet neceſſitatis: igitur ex pręſuppoſitis ſequitur ipſam neceſſariam eſſe: quod ſi conceſſeris, maius adhuc ſequitur abſurdum: in miſtione nanq; neceſſarii & inexiſtentis nulla erit diuerſitas, ſiue maior ſeu minor accipiatur neceſſaria, dummodo uera

Nota de diuiſione propoſitionis modalis.

ſit:ſemper enim cum concluſio uera ſit,cũ tali neceſſi
tatis modo,neceſſaria erit nuncupanda.Præterea,qđ
& abſurdius,nonne ex hac poſitione ſequetur, ſyllo/
giſmorum differẽtias iſtas,quas hoc in uolumine tra
dit Ariſto.arbitrarias potius eſſe,q̃ ſecundum rei na/
turam?non igitur modorum tantum uarietas, pro
poſitionum facit diuerſitates. Amplius, cur contin/
gentes propoſitiones in omni contingentis ſignifica/
to non eodem modo conuertuntur, ſi nulli materiæ
determinatæ addicuntur?profecto nullam quiſpiam
rationem aliam aſſignare poterit,q̃ ꝙ & ſecundũ ma/
terias diſtinctio iſta ſumenda eſt. His accedit, ꝙ pro/
poſitiones iſtæ non ſunt aliter hoc in loco accipiendę,
q̃ de his in libro de interpretatione prætractatum fue
rit:ſed ut liquido conſtat,modales ibi enunciationes
materiam ſibi aſciſcebant determinatam:ratio itaque
eadem & hic habenda erit.Demum hoc etiam ipſius
philoſophi teſtimonio refutatur, qui cũ ſyllogiſmos
ineſſe,abſoluiſſet,uolens de ſyllogiſmis ex neceſſariis
propoſitionibus,agere,inquit ad uerbum, Quoniá
diuerſum eſt ineſſe,& ex neceſſitate ineſſe, & contin/
genter ineſſe.nam multa quidem inſunt, non tamen
ex neceſſitate:alia uero neq; inſunt ex neceſſitate,neq;
inſunt omnino,contingit autem ineſſe: manifeſtum
ꝙ ſyllogiſmus uniuſcuiuſq; horum aliter erit,& non
ſimiliter ſe habentibus terminis: ſed hic quidem, ex
neceſſariis:ille uero,ex his,quæ ſimpliciter inſunt: il/
le autem,ex contingentibus,& quæ ſequuntur. Ob
hæc itaq; & conſimilia,non immerito diceret aliquis
diuiſionem iſtam penes materiam magis factitatam
eſſe,q̃ modos.¶ Contra quem tamen inſurgent alii:
nam ſi iuxta materiam tantum ſumitur propoſitio/
num diuiſio hæc,nimirum iſta, Homo eſt animal,
propoſitio neceſſaria dicenda erit:& iſta itidem, Con
tingit omnem equum hinnibilem eſſe:quod per ab/
ſurdum eſt.Præterea ſi penes materiá differunt pro/
poſitiones hæ,alia nimirum erit ipſius inexiſtẽtis ma
teria,alia neceſſitatis materia: quare iſthæc propoſi/
tio,Aliquod animal non eſt homo, inexiſtens nullo
pacto dicetur:quam tamen Ariſtoteles, ut inexiſten/
tem,manifeſtiſſime ponit,dum particularem negati/
uam terminis conuerti negat. Deinde, nonne idem
dum arguit ex maiori affirmatiua, minoriq; negati/
ua in ſyllogiſmis inexiſtentibus nullam ſequi conclu
ſionem,accipit hoſce terminos,animal,homo,equus?
ex quibus manifeſte neceſſariæ conſtruuntur propo/
ſitiones:quod & inferius paulo facit, dum hos acci/
pit,ſcientia,linea,medicina.Præterea,materiæ, ex na/
tura ipſa propriam uim obtinent:modi autem,ex no

Modi non ex natura, ſed ex noſtro proferendi modo uariantur.

ſtro proferendi modo.Philoſophus itaq; non ex na/
tura,ſed ex noſtro proferendi modo,uoluit propoſi/
tiones iſtas uariari,cum inquit,Secúdum unamquá/
que illocutioné.Hęc itaq; & conſimilia animo quiſ/
piam agitans, & penes modos & iuxta etiam mate/
rias ipſas iſthanc fieri diuiſionem autumabit:quod ſi
dixeris,ſequetur,propoſitionem nullam falſam eſſe:
& neceſſariam præſertim:ſi.n.in materia fuerit neceſ
ſaria,& modũ habeat neceſſitatis, qui fieri poteſt, ut
falſa eſſe dicatur.Præterea,quonam ordine erunt iſtę
reponendæ,Neceſſe eſt aliquem hominem currere,
Contingit hominem animal eſſe, quæ modũ habent
à materia diſſonum?ꝙ ſi dicas nullas tales fieri pro/
poſitiones,hoc arguo:nulli enim ambiguum,quin ſi
unum contradictoriũ in rerũ natura fuerit,& alterũ
itidem reperiatur:ſi igitur hoc ita eſt,cur & huic pro
poſitioni,Contingit omnem hominem currere,ueræ
exiſtenti,ſuum contradictoriũ non dabitur? Miran/
dum profecto eſſet,ſi in talibus propoſitionibus nũ/
quam poſſemus oppoſitũ aſſignare, quod alioquin
pleriſq; in locis Ariſtoteles factitauit ¶ Cum hæc ita/

Propoſitionũ diuiſio ſuperius poſita, qualis iuxta Alex.& Burnam.

que adeo ad omné parté ambigua ſint, dicemus nos
cũ Alexandro Aphrodiſienſi,diuiſioné iſtam & iuxta
modos,& penes etiá materias ipſas ſumi:quod ut pla
nius intelligatur,ipſum quoq; Alexandrum loquen/
tem in mediũ proferam:ait.n.Inexiſtentiũ aliquibus,
alia ſemper inſunt:nonnulla aliquádo inſunt,aliquá
do minime:ſi itaq; ſemper inſit,quod ineſſe dicitur,
& ſic accipiatur ineſſe,neceſſaria talis efficitur propo
ſitio,affirmatiua uera:neceſſaria uero negatiua uera
eſt,quæ nunquá aptũ natũ alicui ineſſe,accipit ipſum
nõ ineſſe.Sin auté non ſemper prædicatũ ſubiecto in/
ſit,ſi quidé cũ defectu inſit,hoc ſignificans, propoſi/
tio inexiſtens fit affirmatiua uera.Conſimiliter & in/
exiſtens negatiua uera,quæ quod non ineſt, dicit nõ
ineſſe:ſi uero in præſentia ſubiecto nõ inſit prædica/
tum,poſſit aũt ipſi ineſſe,atq; ita ut potẽs accipiatur,
cõtingens affirmatiua uera efficitur propoſitio: quæ
uero cõtingens ineſſe,aut quod inſit, aut quod non
inſit quidé,poſſit aũt ineſſe & nõ ineſſe,dicit, contin/
gens negatiua uera:falſæ aũt,quæ nõ ſic ſe habentia,
ut ita ſe habẽtia ſignificant:ſignificantes náq; inexiſtẽ
tiam propoſitiones eorũ,quæ ab ipſis dicũtur,quẽad
modũ illa in eo,ꝙ inſunt,ſe habuerint:ita & ipſæ aſſi
milatæ eorũ modo,quæ ab ipſis ſignificantur.¶ Am/

Quod alicui ineſt, aut ſeparabile aut inſeparabil eſt.

plius,omne quod alicui ineſt,aut inſeparabile ab ip/
ſo eſt & per ſe ineſt,aut ſeparabile:ſi quidé inſeparabi
le,quæ hoc ſignificat,propoſitio neceſſaria eſt: ſi ue/
ro ſeparabile,cõtingens:ex qua quæ quidé pręſens tá
ſignificat,inexiſtens:quæ uero ſeparatũ,hoc eſt nõdũ
præſens,potens aũt ineſſe,cõtingens proprie.Hæc ad
uerbũ Alexander:quæ ſi diligenter inſpicimus,liqui
dum erit,ſententiá extitiſſe Alexandri,ut modus ma
teriæ cõformis eſſet.¶ Cæterũ Alulidus Roſ. iſtá hác

Neceſſaria propoſitio iuxta Aug.

opinioné limitatius etiá protulit,inquiens diuiſioné
iſtam & eſſe ſm rei ſubiectæ naturá,& etiá ſm noſtrũ
cognoſcendi modum:ut uidelicet propoſitio illa ne/
ceſſaria ſit,quæ & in materia exiſtat neceſſaria, & ip/
ſam etiá neceſſariam eſſe cognoſcamus,ut neceſſe eſt,
hominem animal eſſe:atque itidem poſſibilis,quæ &
ſecundum materiam & ſecundum cognitionem poſ
ſibilis ſit:ea uero ineſſe nuncupetur, quam ignora/
mus,ſitne neceſſaria an poſſibilis:quẽadmodũ, ſi di/

cam,omnem coruum nigrum eſſe.uerum de his poſtea:ſufficiat ad præſens,diuiſionem iſtam & ſecundum materias & ſecundum modos fieri:&, ut altius exordiamur,dicimus propoſitionum alias actum,potentiam alias ſignificare:&,ſi quidem actum notent, aut permutabilem aut non:ſi permutabilem,propoſitionem inexiſtentem conſtrui:ſi non permutabilé, propoſitionem fieri neceſſariam: Si uero potentiam ſignificet,propoſitiones iure contingentes nuncupari.¶ Cæterum ut rationibus etiam in oppoſitum poſſimus facere ſatis,aliam faciemus diuiſionem (quam & Leui Gerſonis innuit) dicentes,propoſitionum neceſſariarum ſeu poſſibilium,ſeu inexiſtentium, alias ſimpliciter tales eſſe,alias ſecundum quid:& quę ſimpliciter tales ſunt,hę & modum habent & materiam modo conuenientem:quæ uero ſecundum quid,hæ bifariam ſecantur:aliæ nãque ſecundum quid nocitantur,quia aut modum, aut materiam tantum habent:aliæ ſecundum quid,quoniam non totam materiam,ſed ipſius tantummodo partem modo correſpondentem retinent. Et,ut ſigillatim agamus,ea ſimpliciter neceſſaria nuncupatur,quę & modum habet neceſſitatis,& ſubiecti prædicatiq; exiſtentias neceſſarias,& adhuc eſſentialẽ reſpectum prædicati ad ſubiectum:quemadmodum ſi dicerem, neceſſe eſt hominem animal eſſe:& hoc modo neceſſarium accipiens primo Poſteriorum Ariſt.uoluit per ſe,neceſſariũq;, ad ſeinuicem conuerti: Neceſſaria uero ſecundum quid,ideſt ſine modo: in materia autem neceſſaria, hæc nuncupabitur,homo eſt animal: Neceſſaria autem cum modo abſque materia,ut neceſſe eſt Socratem currere.Sed neceſſaria quæ materię tantum partem habet,trifariam ſcinditur: Aut enim ſubiectum prædicatumq; contingentia habet, habitudinem tantum prædicati ad ſubiectum neceſſariam retinens,ut Socrates corrumpetur:Aut ſubiectum habet neceſſario exiſtens cum eadem prædicati habitudine neceſſaria:prædicatum uero, contingens, ut homo ſpirat: Aut econuerſo,ut grammaticum,eſt homo:ſcribens, eſt homo.Conſimiliter & contingentes partiemur, hanc ſimpliciter contingentem uocitantes,Contingit ſcribens eſſe album:has uero ſecundum quid,contingit hominem eſſe animal, contingit Socratem ſpirare,contingit hominem ſcribere,contingit ſcribens hominem eſſe.Quæ autem inexiſtentes ſimpliciter,quęue ſecundum quid dicantur, mox pertractabimus: iam enim ad argumenta ratiocinationesq; reſpondẽdum eſt:Quod itaq; primo ſequi aſſeris,nullam, uidelicet hoc ſuppoſito,propoſitionem falſam eſſe poſſe:negandum proculdubio arbitramur:nam hęc falſa eſt,neceſſe eſt,nullum hominem eſſe animal: & tamen cũ modo neceſſitatis & in materia neceſſaria exiſtit.Poſtea dicimus ad hæc,ꝙ diuiſio iſta primaria intentione propoſitiones continet ſimpliciter tales: ſecundaria uero,& eas,quæ ſecundum quid: tamen & hæc pacto aliquo ſi nõ ſimpliciter,ſaltem ſm quid neceſſaria uocitabitur,Neceſſe eſt hominẽ currere: erit inquã ſm quid neceſſaria,ſed tamen falſa: atq; ita ut exiſtimo & rationi ſecundæ factũ eſt ſatis. Verũ enim uero,quod iam polliciti ſumus,dicendum eſt, quænam ſit propoſitio inexiſtens ſimpliciter quæue ſm quid:quod ne ſæpe ac ſæpius repetendum poſtea ſit, accuratius pertractandum eſt.¶ Sciendum itaque ꝙ multifarias ſuper materia propoſitionis inexiſtentis habuerunt antiqui opiniones. ut enim narrauit Alpharabius,recitante Alulido Roſ.Herminus, Themiſtius ac Theophraſtus uoluerunt materiam propoſitionis inexiſtentis,eam exiſtere,quę comprehenderet neceſſariam atq; poſſibilem,quæq; reſpectu ipſarum eſſet quaſi genus.ſm hos etenim propoſitio omnis ſine modo,inexiſtẽs nuncupabitur.Alexander autem, quemadmodum ex antedictis ſatis apparere poteſt, longe ſecius opinatus eſt.uoluit enim eam dici inexiſtentem,cuius prædicatum non ſemper ſubiecto inhæreret:inhæreret tamen,hoc eſt contingentem propoſitionem ad actum reductam. Sed Alulidus Roſ. contra omnium iſtorum opinionem dixit,illam abſolutam ſeu inexiſtentem nuncupari,quæ tempori determinato non addicitur,& æqualiter ſcitur ex re ipſius,quod nõ ſit neceſſaria,aut idem hoc ignoretur: & ut facilius quæ ſuper hoc intenderit,intelligamus, perſtringam,quæ ab eodem in quæſtione de hac propoſitione ſcriptitata ſunt.Propoſitio inquit uniuerſalis,duplex eſt:una,in qua prædicatum toti ineſt ſubiecto,actu:altera,in qua non actu,ſed potentia ineſt. & eius,in qua prædicatum ineſt toti ſubiecto,actu,quędam eſt,in qua ſemper ineſt prædicatum,& eſt neceſſaria:quædam,in qua non ſemper, & eſt inuenta ſeu inexiſtens.& hoc bifariam eſt,ut in pluribus,& eſt cũ ſubiectum ſm ſuam naturam non recipit niſi unum contrariorum:quod uero reliquum eſt, per accidens inuenitur,quemadmodum ſi dicamus,omne habens oculum uidet:alterum uero eſt,quod non ut in pluribus,ſed aut ut in paucioribus,aut ęqualiter, & quę ſecundum hoc efficitur propoſitio,illa eſt, quæ oppoſita ſuſcipit.Inexiſtens itaque propoſitio treis habebit ſpecies,ut in pluribus,ut in paucioribus, & ęqualiter:& quę ut in pluribus actu eſt,ut in paucioribus potentia eſſe dicitur:atq; ita propoſitioni inexiſtenti ut in pluribus correſpondet poſſibilis ut in paucioribus:ei uero quæ eſt inexiſtens æqualiter,poſſibilis itidem æqualiter:ei autem quæ ut in paucioribus, poſſibilis ut in pluribus.Quæ cum ita ſint, addit idem, non eſſe inuentam, quam uoluit Ariſtoteles, illam, quæ eſt ſecundum paucum: quemadmodum nonnulli intellexerunt ex doctrina Alexandri: ſed uoluit Ariſtoteles,uel illam,quæ eſt ſm plurimum, uel ambas ſimul:præterq̃ ꝙ intendit illam quæ eſt ſm plurimum,primaria intentione,alias autem ſecundaria: ſecundum quod,conferunt in aliquibus locis,ut in ſyllogiſmo ducente ad impoſſibile.¶ Quod autẽ Theophraſti opinio,ſi uerę Theophraſti eſt,non ſit ſecũdũ

Diuiſio alia propoſitionis iuxta Buran.

Alia iterum

Neceſſaria propoſitio.

Contingens.

Inexiſtens.

Diuiſio uniuerſalis propoſitionis iuxta Auer.

Theophraſti opinio refutatur.

Philoſophi ſentẽtiam, his idem Alulidus Roſ. arguit ratiocinationibus: Ariſtoteles nanq; de his agit propoſitionibus, quæ in re ipſa, & extra intellectum reperiuntur: ſed tales propoſitiones, quæ & poſſibili & neceſſariæ communes ſint, non ſunt extra animam: nõ itaq; de his agit Ariſtoteles. Præterea falſum eſſet, negare particularem negatiuam in terminis conuerti: cũ poſſibilis, quæ ipſius quaſi pars eſt, terminis ad ſe conuertatur. Deinde ex ipſius quoq; philoſophi proceſſu hoc poteſt eſſe dilucidum: ſemper enim & præſertim in miſtione contingentis & inexiſtentis ponit contingentem ineſſe: ergo ſequitur, propoſitionẽ inexiſtẽtem nil aliud ſignificare, q̃ poſſibilem ad actum deductam. Præterea, inquit Leui, ſi ita eſt, quemadmodum dicitis, aut diuiſio iſta erit ſecundum rem ipſam, aut ſecundum noſtrum cognoſcendi modum: non ſecundum rem ipſam, quia genus non uenit in diuiſionem cũ ſuis ſpeciebus: neq; enim ita dicimus, numerorum alios numeros eſſe, alios pares, alios impares. Si uero dicas ſecundum noſtrum cognoſcendi modum, palam q; hoc erroneum eſt: non enim dum abſolutam cognoſcimus, neceſſariã poſſibilemq; cognoſcimus. Supereſt itaq;, non eſſe intelligendã propoſitionem inexiſtentem ſecũdum Theophraſti opinionem. Si uero dixeris ſecundum opinionem Alexandri, ſtatim inſurgemus dicentes, cum omnis ſyllogiſmus ratiocinatioq; per uniuerſales fiat propoſitiones, raro aut nunquam euenire, ut inexiſtens uniuerſalis fiat propoſitio: quod per abſurdum eſt: uniuerſalitas enim propoſitionum iſtarum nõ eſſet, niſi per accidens. Præterea, Ariſtoteles in miſtione contingentis & inexiſtentis, propoſitiones damnat, quæ ſunt inexiſtentes ut nunc, & tempori determinato addicuntur: ſequitur igitur, non eſſe hoc modo intelligẽdas propoſitiones inexiſtentes. ¶ His itaq; & conſimilibus ratiocinationibus ambæ iſtæ refutantur opiniones, operæprecium ergo eſt, ut cum Alulido Roſ. dicamus, Ariſtotelem per inexiſtentem propoſitionem intellexiſſe primaria intentione, quę ſit inexiſtens ſimpliciter: ſecundaria uero, quæ ſecundum quid. Sed ut hoc exactius intelligamus, prius nomina hęc aperienda ſunt: quidue per ſimpliciter ineſſe, & quid per ſecundum quid, audiẽdum ſit. ¶ Dicimus itaq; cum Alulido Roſadis atq; eius interprete Leui, eam ſimpliciter inexiſtentem uocitari, quæ nullũ habeat modum, & materiam teneat inexiſtentem, hoc eſt, in qua teſtatur ſenſus, q; inuenitur prædicatum in omnibus ſubiecti partibus in omni tempore aut plurimo eius, & prædicatum ſubiectumq; inexiſtentia & non neceſſaria ſunt: ut, omnis coruus eſt niger: &, omnis nix eſt alba: & differentia eſt inter has & neceſſarias: quia in his prædicatum non habet eſſentialem à ſubiecto dependentiam: & ſi non re, intellectu ſaltem poteſt ab ipſo ſeparari: in neceſſariis uero, prædicatum ſubiecti eſſentiam conſtituit, aut eſſentialem ſaltem habet dependentiam. Nec me præterit alios nonnullos, & magnos profecto, longe aliter ſenſiſſe. ¶ Diuus nãq; Albertus duplicem uult eſſe propoſitionem inexiſtentem ſimpliciter: unam, quæ miſtionibus neceſſarii & inexiſtentis deſeruiat: alteram, quæ contingentis & inexiſtentis: in miſtione nanq; neceſſarii & inexiſtentis, uult eam à neceſſaria non differre, niſi quia modum non habet: quæ uero in miſtionem contingentis & inexiſtentis aſciſcitur, ea eſt, quæ à contingenti nato oriunda eſt: unde hæc inexiſtens ſimpliciter uocitabitur, grammaticum eſt animal: & hæc Albertus. Alexander uero, longe aliter iſthanc propoſitionem definiuit: ait enim, Oportet talem inexiſtentem propoſitionem accipi, cuius ueritas non eſt determinata à contingente ſibi addita, & contingente uniuerſali in eam, quæ inexiſtens eſt, tranſumpta: nihil enim differt ſiue determinationẽ quandam, propoſitioni inexiſtenti addas, ut ſecundum tempus coarctetur: ſiue talem cum ipſa contingentẽ componas, quę in eam, quę inexiſtens eſt, tranſmutata, ipſam tollat: nam neq; eam, quę ſemper ineſt, dicit (hęc enim iam neceſſaria eſt) ſed quę manere queat uniuerſalis affirmatiua uera, & quando contingens affirmatiua uniuerſalis cum hac aſſumpta in eam, quę inexiſtens eſt, permutata fuerit. Hæc Alexander. Nos autem cũ ad locum illum deuenerimus, aliqua fortaſſe etiam in medium adducemus: ſufficiat igitur in pręſentia eã ſimpliciter inexiſtentem uocitari, quam uoluit Alulidus Roſad. Secundum quid uero, bifariam ſcinditur. ſiue enim materiam habuerit inexiſtentem, & cũ modo extiterit, aut econtrario modum non habuerit, & in neceſſaria aut contingẽti materia ſit: ſiue curtam mutilamq; inexiſtentis materiam obtinuerit: unde iſtę omnes ſecundum quid inexiſtẽtes appellabuntur, Neceſſe eſt omnẽ coruum eſſe nigrum, contingit omnẽ tunicam eſſe albam: homo eſt animal, aliquod animal ambulat, ambulans mouetur. Cum itaq; hęc ita ſint, abſurdum minime eſt, ſi propoſitio quępiam & ſecundum quid neceſſaria, & ſecundum quid inexiſtens ſit, ac de reliquis cõſimiliter: nã hęc, Aliquod animal nõ eſt homo, & inexiſtẽs & neceſſaria dici poteſt, ſm quid tamẽ: unde ſi eã in cõuerſionibus inexiſtentiũ poſuit Ariſtoteles, haud mirũ. Cęterũ multũ profecto iã à propoſito digreſſi ſumus: tempus itaq; eſt, ut uelis collectis in portũ deſcẽdamus, & quod ex cõtextu supereſt, enarremus. (Omnis propoſitio) ſubaudiendũ, inquit Alexander, categorica aut inexiſtẽs .i. ſine modo & in materia inexiſtente (aut neceſſario ineſſe) hoc eſt, cũ modo neceſſitatis materia adhibita neceſſaria: (aut cõtingenter ineſſe) hoc eſt, in qua prędicatum ſubiecto non inſit, cũ tamẽ ineſſe poſſit, modo contingentis appoſito. Sed cur, dicet non ab re aliquis, cũ quatuor ſint modi, propoſitionum naturam uariantes, de binis tantum mentionem fecit, neceſſario inquam & contingente, poſſibilem impoſſibilẽq; modos omittens? Dicimus breuitatis ſtudio factum hoc fuiſſe; neceſſario nãq;, impoſſibilẽ: cõtingẽti uero

poſſibilem

Inexiſtens iuxta Auicanam.

Opinio Alberti.

Inexiſtens ſecundũ quid.

Dubium

Solutio

poſſibilem modum comprehendit:quod enim ne/
ceſſe eſſe,illud impoſſibile non eſſe:& quod impoſſi/
bile eſſe,illud neceſſe non eſſe.& conſimiliter,poſſibi
le contingensq; idem penitus ualent:niſi ꝙ uoce ac
loquendi communi quodam uſu aliquantum diffe/
runt: dicimus nanq; impoſſibile, priuantes poſſibilis
naturam,non autem incontingens.Quum & alii ꝓ/
poſitionum modi ſint fermè infiniti,ut bene,malè,ac
conſimiles:de his nullam fecit mentionem,quia ꝓpo
ſitionum naturam non uariant.(Secundum unam/
Allocutiones quid.
quácunq; allocutioné) hoc eſt,ſecundú unumquéq;
modum:modos enim uocat allocutiones, quoniam
locutiones quaſi additæ ſunt.Ex hoc autem nõnulli
aucupantur,diuiſionem iſtam ſecúdum modos tan/
tum fieri:unde & Alexander quaſi his,quę ſuperius
dixerat,contrarius,ſecundum unamquáq; allocutio
nem inquit,hoc eſt,ſecundum uniuſcuiuſq; appræ/
dicationis differentiam,& ſecundú unamquáq; mo/
di additionem ſignificat:neq; enim exiſtimat propo
ſitiones ab his,quæ in ipſis monſtrantur ſignifican/
turq; neceſſitatem accipere,& ineſſe,& cõtingens:ue/
rum ex additione appoſita & apprædicata dicente, ꝙ
hoc huic ex neceſſitate ineſt,aut ineſſe contingit. Ita
enim erunt aliquæ neceſſariæ ueræ,& falſæ:conſimi
liter & inexiſtentes & contingentes.nullus nanq; ſer
mo falſus efficeretur,ſi ſolus hic modus diceret, qui
rerum naturá ſignificat:quiq; talis eſſet,qualia, quæ
ſignificantur.quoniam aút dicimus,enuntiatiuá ora
tionem uerum falſumq; conſimiliter ſuſcipere: dici/
mus autem & affirmationem quandá uerá, atq; aliá
quandam falſam:quæ uidelicet aſſerit,nõ ut id ſe ha/
bet,de quo ipſa dicitur:ita dicemus & neceſſariá quá
dá falſam:falſa etenim neceſſaria eſt, q̃ nõ neceſſariú,
neceſſariú aſſerit: opꝫ itaq; ꝓpoſitionibus adiacere al
locutiões ac modos:ſed de his abúdè ſuprà diximus.

Rurſus vero affirmatiuarũ ac negatiuarum alię ſunt
vniuerſaliter,alię in parte,alię indefinitę.

His,inquit Alexander, additis propoſitionú diffe
rentiis,fiút propoſitiones omnes decem & octo, tres
affirmatiuæ neceſſariæ, uniuerſalis in parte,atq; inde
finita:trêſq́ue itidem his oppoſitæ negatiuæ:cõſimi/
liter & inexiſtentes totidem, & contingentes eodem
Propoſitionũ ſpecies,18.
modo.Sunt itaq; in ſumma propoſitiones omnes de
cem & octo:quæ ex tribus originem ducunt diuiſio
nibus: quarum prima, compoſitionem reſpicit p̃di
cati cú ſubiecto:ſecúda,prædicatum ſubiectú,tertia.
Dubitatio. Solutio.
Sed quęret haud iniuria aliquis: cur indefinitam ſin
gularemq; propoſitiones omiſerit. De ſingulari qui
dem dicimus,aut quia eandem cum particulari con
uerſionem habet,aut potius quia in artem nõ uenit:
quú ſub ſenſum cadat. Verú non eadem, inquiet ali/
quis,de indefinita dici poterunt: iſta enim & in arté
aſciſcitur, & ſyllogiſtica eſt.Reſpõdemus itaq; & ad
hoc:quia particularis cõuerſione cõuertitur. Quòd
ſi queras,cur de particulari potius q̃ indefinita métio
nem fecit? Dicimus aut quia uſitatior eſt, aut quia
indefinita ſatis ambigua eſt:quum enim nulla termi
netur clauſura,ambiguum fortaſſe eſſet, an particu/
laris,an uerò uniuerſalis uim obtineat: unde & in lo
gica ſua Algazeles inquit,indefinitæ in ſenſu accipiú/
tur particularium, quoniam proculdubiò partem ſi
gnificant:uniuerſalitas autem in illis dubia eſt, & nõ
ſunt certæ:idcirco excluduntur à demonſtratiuis.
¶ Ad hæc dubitaret meritò aliqs, cur de ſyllogiſmo Dubium.
ſecundum formam tractaturus, materiales accipiat
differentias propoſitionum. ¶ Reſpondemus,quòd Solutio.
ideo hoc fecit,quia quum ſyllogiſmorum plurimi ꝑ
conuerſionem uim accipiát ratiocinádi, uolens de cõ
uerſione ad amuſſim pertractare:eas connumerauit
propoſitiones, quæ uariis conuertuntur conuerſio/
nibus:atq; ideo neceſſarias contingentesq́; atq; inexi
ſtentes propoſitiones recenſuit.

Vniuerſaliter quidẽ priuatiuam,in eo, quod eſt ineſſe,
terminis conuertere neceſſe eſt: Si nulla voluptas bonũ,
neq; bonum vllum erit voluptas: prędicatiuã autem con
uertere quidem neceſſarium,non tamen vniuerſaliter,ſed
in parte: vt, Si omnis voluptas bonum, & bonum aliquod
eſſe voluptatem. Earũ vero, quę in parte prędicatiuã quidẽ
conuertere neceſſe eſt ſecundũ partem: ſi enim voluptas
aliqua bonum, & bonũ aliquod erit voluptas: Priuatiuã
autem,non neceſſarium:non enim, ſi homo non ineſt ali/
cui animali, & animal non inerit alicui homini.

Exponit, exempla adducens, quomodo propoſi/
tionum unaquæq; cõuertatur: & primò de uniuer
ſali negatiua agit,quia in ſeipſam conuertitur, & per
hanc aliarum cõuerſiones arguuntur: ob id enim ꝙ
uniuerſalis ẽ,particulari affirmatiuæ ꝑponit,q̃ & ipſa
i ſe cõuertitur: propterea uerò ꝙ in ſeipſam conuer/
titur,uniuerſalem anteiuit. ¶ Vbi notatu dignum, ꝙ
Nota de ꝓpoſitionibus contradictoriis.
contradictoriæ propoſitiones conſimilem fermè cõ/
uerſionis modum obtinent:uniuerſalis nanq; nega/
tiua,particularisq́; affirmatiua,in ſeipſas redeút:uni/
uerſalis uero affirmatiua, particularisq́; negatiua,ſi
conuertuntur,per accidens tátum, ut declarabimus,
cõuertuntur.particularis nanq; affirmatiua atq; uni
uerſalis negatiua,licet per accidens,hæc in particula/
rem negatiuam, illa uerò in uniuerſalem affirmati/
uam redeant:in ſe tamen etiam conuertuntur.(Non
enim ſi homo non ineſt.) Particularem negatiuá no
luit Ariſtoteles pacto aliquo cõuerti,& rectè. Diuus
tamen Seuerinus per accidens in uniuerſalem nega/
tiuam conuerti tradit:quod ita intelligendum:quú
enim,quemadmodum & paulò infrà dicemus, par/
ticularis negatiua ita ſe habeat, ꝙ aliquando ex ſe, ali
quando per uniuerſalem ueritatem obtineat:ſi ex ſe
uera fuerit,non conuertitur, ut aliquod animal non
eſt homo:ſi uerò non ex ſe,ſed per uniuerſalem uera
exiſtat,tunc per accidens, ideſt non ſecundú uniuer/
ſalem ſui naturam conuertitur in uniuerſalem nega
tiuam. Damnát nõnulli exemplum Ariſtotelicum:
aiunt enim non rectè exemplum in propoſitionibus

exiſtentibus allatum fuiſſe ex materia neceſſaria:nòs autem huic cauillo abundè ſuperius fecimus ſatis:& paulò etiam infrà fortaſſe aliqua percutremus. Algazeles tamen aliud exemplū poſuit particularis negatiuæ,nec fortaſſe minus accomodatum:quum inquit hāc eſſe ueram, Quidam homo nō eſt ſcriptor: falſam tamen hanc, quidam ſcriptor non eſt homo. Cæterum quum iſthoc propoſitionis genus, ꝑ eam, quæ oppoſitionis nuncupatur,conuerti poſſit:mirū eſt,cur hoc ſilētio philoſophus præterierit. Dicimus itaq; ꝙ ideo hoc factitatum eſt, quia ut antè etiā diximus, conuerſio iſta non propriè conuerſio dici debet,ſed magis arguendi modus quidam: quum alioquin nec de ſubiecto prædicatū fiat, & ecōtrario: ut enim non ignoramus, multo diſtant interſtitio terminus finitus, atq; infinitus:ſed quomodocunq; res ſe habeat,quæ philoſophus reticuit,nobis pertractāda relinquuntur, quoniam itaq; penitus conuerſio iſta oppoſitiouis, eſt à prioribus diſſona: modū etiā in cōuertendis propoſitionibus diſſonum obſeruat. quæ enim ibi conuertebantur, hic non retrocedunt: quæ uero ibi,aut non conuertebantur, aut per accidens conuertebantur,hic penitus conuertuntur: & ut preſſius agamus, uniuerſalis affirmatio ſimpliciter retroagetur,hoc eſt,& qualitate, & quantitate eadem permanente ut omnis homo animal,omne non animal eſt non homo.Itidem & negatiua quoq; particularis:ut quidam hō nō eſt albus,quoddā nō albū nō ē hō. Vniuerſalis uero negatio nō conuertit: licet enim ambæ ꝓpoſitiones in falſitatæ cōſiſtant, nō tñ in ueritate cōueniunt. hæc enim uera eſt, nullus hō lapis:hæc tñ falſa,nullū nou lapis non hō. Conſimiliter & particularis affirmatiua: q̄q̄ etenim in ueritate conſonant,nō tamen in falſitate cōueniunt:nam hæc falſa eſt,quidā hō eſt lapis:& tamen hæc uera, quoddam non lapis eſt non homo: & hæc atq; alia cōplura Diuus Seuerinus. ſed mirum herclè uidetur, cur particularem affirmatiuam conuerti neget, quū ſempiternā obtineat ueritatem:neq; enim exiſtimo eius eum animi extitiſſe, ut arbitraretur, falſitatem ſemp in utraq; propoſitionum ſeruandam eſſe:quum, ut ſuperius abundè diximus, poſſit conuerſa falſa eſſe, & tñ cōuertens ueritatem obtinebit: quemadmodū & de uniuerſali dicebamus affirmatiua: nam iſta falſa eſt,omne animal eſt hō: & tamen hæc ueraciſſimè profertur,aliquis hō eſt animal:non eſſet itaq;, ut cēſeo,piaculum,ſi & particularem affirmatiuam,ꝑ oppoſitionem conuerti concederemus:liberum tamen hoc opinaturis relinquo: neq; enī; iſī mihi aſſumo, ut tanti uiri ſententiam dicacitate mea contaminare contendam.

Exemplū Algazeles de propoſitione particulari negatiua.

Primum itaq; ſit priuatiua vniuerſaliter a.b, propoſitio. Si enim nulli a.ipſum eorum quę ſunt b.ineſt, & b.inerit nulli eorum quę a: nam ſi alicui, vt c, non verum erit quod dicitur nulli ipſum a. eorum quę b. ineſſe: c. enim ex his quę b.ſunt,eſt.

Quoniam non eſt ſatis exempla cōuertendarum propoſitionum in medium attuliſſe:ideo uult in ꝑſentia Ariſt. arguere conuerſiones iſtas omnes cū ratione fieri & uniuerſales eſſe:ac primum ab uniuerſali negatiua ea de cauſa,quam ſuperius diximus,exordiū ſumpſit: & ne qſpiā ratiōe determinatæ,materię hoc euenire autumaret,elementis cuicunq; materiæ applicabilibus hoc deſignauit: quemadmodū & in expoſitione ſua Alulidus Roſ. & ante eum Abumazar Alpharabius cap. 10. libri de ſyllogiſmo, & ante ambos Ioannes Philoponus atteſtatur. (Sit priuatiua uniuerſalis a.b) hoc eſt, accipiamus uniuerſalem iſtam negatiuam,nullum b.a. ubi notes philoſophū ſecūdum propriam cōſuetudinem præponere ſemper fermè prædicatum ipſum: tanquam quod in ꝓpoſitione maiorem, & prærogatiuam & dignitatem habeat. Scitu uero dignum,ꝙ,quemadmodum Alexander atq; Philoponus inquiunt,Theophraſtus atq; Eudemus Ariſt.ſocii,planius ac dilucidius multo uniuerſalem negatiuam terminis in ſeipſam cōuerti monſtrauere:ſi enim inquiunt a.de nullo prædicatur b,ab omnibus eius partibus ſeiūgitur:quod autem ſeiungitur,à ſeiuncto ſeiungitur, & ipſum itaq; b.ab omni ſeiūgetur a. nam hoc quod ē ſeiunctum, ex eorum numero eſt,quæ & ad aliquid ſunt, & ad conuertētiam dicūtur. Ariſtoteles autem deductione ad incōueniens uidetur uſus hoc pacto: ſi a. nulli ineſt b:& b.nulli inerit a.quod ſi neges, cōtradictorium uere proferetur, aliquod a.eē b.quod ſi ita eſt; accipiatur c.quod ſub a.ſit,& de quo ipſum a.prædicetur,tūc ita b.prædicatur de c.& a. prædicatur de c, igitur aliquod c.b,& aliquod c. eſt a:ſed quum c. ſit aliquod b.ponamus loco c,b.ipſum:ſequetur, ꝓpoſitionem iſtam ueram eſſe,aliquod b. a: ſed ſuppoſitum fuerat,nullum b.a eſſe:ergo duo cōtradictoria ſimul uera, quod abſurdum. Sed inſurgunt hoc in loco dubitātes,qui uitio uertant Ariſt. primo ꝙ circulari utatur oſtēſione: hic enim per particularis affirmatiuæ cōuerſionem,uniuerſalem negatiuam cōuerti mōſtrat, & infra per huis retroceſſum particularem affirmatiuam cōuerti arguit. Deinde cur non mirum fuerit arguendi mō ignoto adhuc(deductione inquam ad incōmodum,de qua nullā adhuc mētionem fecit)abuti hic Ariſtotelē:nō enim conſentaneum,ut per ignotius ignotum mōſtremus. ¶ Quæ quum ita ſint,reſpondet enarratorum omnium diligentiſſimus Alexander, hoc ſecius multo ſe habere inquiens:particularem nāq; affirmatiuam ꝑ uniuerſalem monſtrauit negatiuam:hanc uero per illius cōuerſionem,minime: ſed per ea, quæ iam dilucida facta ſunt,hæc cōmunit:de omni inquam ac de nullo, in toto eſſe atq; in nullo,hunc in modum: nam ſi a. nulli b, & b. nulli a: quia ſi non, oppoſitum uerificabitur,alicui uidelicet a,b. ipſum ineſſe: ſit autem hoc c:c.itaq; in toto erit a:a.itaq; pręedicabitur de omni c:ſed c.aliquid fuerat ipſius b:ergo a.prędicabitur

Vniuerſalis negat. conuerſio iuxta Eudemū & Theoph.

Dubia

Alexander diligentiſſimus enarrator.

de aliquo b,ſed ſuppoſitum erat de nullo:igitur con
tradictoria ſimul uera. quodq́, dum hoc monſtrat,
particularis conuerſione nõ abutatur,uel ex contex/
tu ipſo liquet.neq; enim dixit,ſi alicui a.ineſt b.&,ali
cui b. inerit a:quẽadmodũ inferius paulò de uniuli
negatiua aſſerit, dum particularẽ mõſtrat affirmati/
uam conuerti. Aut,& melius,dicendum, rationẽ iſtá
expoſitoriam,hoc eſt,per ſenſibilem monſtrationem
fieri:quo arguendi modo & alibi in pleriſq; locis uti/
tur Ariſt. quemadmodum & inferius planum erit:
quum autem ratio iſta expoſitoria manifeſte in ter/
tia ſit figura,non tamen tanquam ſyllogiſtica hac uti
tur, ſed tanquam per expoſitionem ac ſenſibilem co
gnitionem monſtrante:ꝙ autem modus iſte expoſi/
torius alius à monſtratione per conuerſionem ſit, in
ferius planum erit:ubi utraq; utitur ad maiorem di
ctorum euidentiam. Eſt item monſtratio iſta alia ab
oſtenſione circulari & ratione ad impoſſibile deducẽ
te ſyllogiſticè.licet etenim & deductio ad impoſſibile
poſſit accõmodari:non tamen eadem eſt cum ea,quá
artificioſe facimus:ſed talis,quali utũtur Gèometræ,
quum ad impoſſibile deducentes, hac tanquam ꝑ ex
poſitionem quaſi nota utũtur,confuſè(quemadmo/
dum & Algazeles inquit)rationes in medium afferẽ
tes.Nec ob id inficias imus,quin aliquo pacto cõuer/
ſio iſta per ſyllogiſmum tertiæ figurę probari poſſit,
ita nullum c.a,omne c.b:ergo aliquod b,nõ eſt a.po/
teſt item per primam figuram ad incommodum de/
duci,hunc in modum:ponatur eniam a.nulli b.ineſ/
ſe,inſit etiam b.alicui a.conſtruitur in prima figura,
ꝙ a.alicui a. non inſit:ſed abſurdũ rationibus uti ſyl/
logiſticis,quum adhuc de ſyllõ nulla facta ſit mẽtio.

*Si vero omni a.ipſum eorũ, quę ſunt b:& b.alicui eorũ
quę a.inerit:nam ſi nulli,& a eorum,quę b. nulli inerit: ve/
rum ſuppoſitum fuerat,omni ineſſe.Conſimiliter autem &
ſi propoſitio ſecundum partem ſit: ſi enim a.alicui eorum,
quę b.& b.alicui eorum,quę a.neceſſe eſt ineſſe:nam ſi nul/
li,& a.nulli eorum,quę b.*

Sequitur ſecundum uerum ac debitum docendi
ordinem, ut de uniuerſalis affirmatiuæ conuerſione
agamus: quæ licet digniſſimum inter propoſitiones
omnes locum habeat,ſecundum tamẽ à negatiua lo/
cum obtinuit:ꝙ hæc nõ in ſe,illa uero in ſeipſam cõ/
uertatur:quam moderniores per accidens cõuerſio/
nem appellauere.quod ut dilucidius fiat, dicimus,ꝑ
accidens cõuerſionem bifariam nuncupari poſſe:uel
quia per alterius conuerſionem conuertatur: uel qa
non ſemper,ſed in materia aliqua determinata uerifi
catam obtineat conuerſionem. Priori modo uniuer/
ſalis conuerſionem per accidens uocitabimus, tãquã
quæ nõ ratione ſui,ſed particularis gratia in particu/
larem conuertatur: nam quoniam ex uniuerſali ſeq/
tur particularis,& quæ in parte eſt,ad ſeipſam retro/
agitur:ob id & uniuerſalis in parte cõuertitur.In ſe/
cundo autem ſenſu,non in particularem, ſed ad ſeip/
ſam dicemus affirmatiuam uniuerſalem retrocede/

Conuerſio per accidens dupliciter diſtinguitur.

re:ſunt enim materiæ aliquæ,in quibus licet uniuer
ſalem uniuerſaliter conuertere: quemadmodum ſi
prædicatũ ſubiectumq́; æquiuertibiles termini ſint:
ut ſi dicam,omnis homo riſibile eſt, licet & conuertẽ
do,omne riſibile hominem eſſe,dicere. Cæterum de
iſta,nulla facta eſt mentio: quia de conuerſione ſim/
pliciter pertractare propoſuerat.(Si enim a.alicui)Ea
dem ratione,hoc eſt,per uniuerſalis negatiuæ cõuer/
ſionem,oſtendit particularem affirmatiuam retroa/
gi in ſeipſam:ſi uero in uniuerſalem aliquando con/
uertitur,hoc ꝑ accidens euenit,& ratione materiæ.

*Si autem a.alicui eorum,quę b.non inſit:non neceſſe &
b.alicui eorũ,quę a.non ineſſe, vt ſi b. quidem eſt animal:
a.vero homo:homo quidem enim,non omni animali:ani
mal autem, omni homini ineſt.*

Particularem negatiuam non conuerti per mate/
riam,monſtrauit:ad deſtruendum enim demolien/
dumq́,,unum ſufficit: quare uniuerſali mõſtratione
aut deductione ad incommodum opus non fuit:ue/
rum ſatis hoc fuit exẽplo comprobare.Nec tñ ignorã
dum,ꝙ in contingenti materia ut plurimũ in ſe con/
uertitur,ut Aliquis homo non eſt albus, aliquod al/
bum homo non eſt: in neceſſaria uero, in uniuerſalẽ
retrocedit affirmatiuam, ut Aliquod animal homo
non ẽ,omnis homo eſt animal: in impoſſibili autem
ad uniuerſalem conuertitur negatiuam,ut Aliqs ho/
mo lapis non eſt,nullus lapis eſt homo:propter itaq;
fluxum uariabilemq́; conuerſionis iſtius modũ,non
ab re conuerti eam negauit.¶ Cæterum ꝙ & hæc cõ
uertatur,ratio in oppoſitum eſt:ſequitur enim, nul/
lum b.a,ergo aliquod b.non eſt a.iterum, nullum a.
b,ergo aliquod a.non eſt b. Tunc ratiocinũ gratia po
namus primam propoſitionem uocari c, ſecundam
d,tertiam e,quartam f, & ĩ hunc modum arguamus
particularem negatiuam terminis ad ſeipſam cõuer
ti ea diſcurrendi regula, quam uocãt commutatam
conuerſionem ſeu proportionem, ita, Sicut ſe habet
c.ad d,ita e.ad f,igitur ſicut ſe habet c.ad e, ita d. ad f,
ſed c.& e.conuertunť,ergo & e.& f.retrocedẽt. Huic
nonnulli & magni reſpondent,nõ eſſe uerum,ſi duo
ſint,quorum alterum ex altero conſequatur, ꝙ quic
quid ex conſequente, & antecedente etiam conſequať:
niſi eſſentialis inter conſequens atq; antecedens exti/
terit habitudo.quamobrem fallaciam aiunt eſſe cõſe
quentis:quãdoquidem particularis ſequitur ex uni/
uerſali non per conuerſionem,ſed ex hoc ꝙ uniuerſa
lis ſuam infert particularem: ſed hæc quid ad argu/
mentum? profectò,ut mihi uidetur,quæſtionem nõ
ſoluunt:ſatius itaq;,ut accidentis fallaciam hic eſſe di
camus.quum enim c.ad d,& e.ad f.comparas,ſimili/
tudinem uenaris ab inferẽtia:quum uero c.ad e. ꝓ/
portionem facis in conuerſione: quũ itaq; mediũ ra/
tio uarietur, fallaciam eſſe dicemus ſecundum acci/
dens.¶ Sed eſto,concedamus & proportionem,dica/
musq́; aliter,ꝙ negatiua in parte duplici de cauſa ue
ra eẽ poteſt,aut propterea ꝙ uniuerſalis ſua uera eſt,

Quòd particularis negatiua cõuertatur.

Negatiua particularis biſariam uera.

aut in ſeipſa ueritatem obtinebit. Si itaq; , quod ſuppońis, uerum extiterit, particularem iſtam negatiuã ueritatem habere à ſua uniuerſali, concedimus proculdubio, ad ſeipſam conuerti: ꝙ ſi dixeris, nõ ob uniuerſalem, ſed ex ſui natura iſthanc uerimonia cõprobari, planum uel craſſius intuenti, proportionem ſimilitudinemq́. iſtã inter has fieri propoſitiones non poſſe: quæ enim conuertit uniuerſalis negatiua, ſm̄ partẽ tm̄ falſa eſſe poterit, ut nullum animal hō: conuertens autem in toto falſa eſſe, ut nullus hō animal. quas ob res ſub falſa i parte, uera particularis aliqua reperiet: ſub falſa uero in toto, ne unam quidẽ offendemus ueritati cõſentientem.

Vniuerſal. negatiuam non conuerti: nec particularem affirmatiuã.

¶ Sed amplius quæ de negatiua uniuerſali dicta ſunt, erronea eſſe uidẽtur: quum ueritatem utrobiq; conuerſio iſta ſtabilẽ firmamq́; non obſeruet: hæc enim uera eſt ex ſuppoſito, nullus hō ſcribit: hęc aũt falſa, nullum ſcribens homo. Itidem hæc uera, nullus ſenex erit puer: & hæc mendax, nullus puer erit ſenex. Cæterum & de particulari affirmatiua idem uidetur: hæc uera eſt, aliqs ignis ẽ extinctus: & hęc falſa, aliquod extinctũ, ignis: Conſilr hæc uera, aliqs hō eſt mortuus ſed iſta falſa ẽ proculdubio, aliquod mortuum, ẽ homo: quæ quũ ita ſint, prænotanda quæpiam ſunt, quò facilius dubitationibus his ſacere poſſimus ſatis: & ante omnia

1 Annotatio.

ſcitu dignum, ꝙ ſcribens, ridens, atq; huiuſcemodi reliqua, eius ſunt naturæ, ut poſſint & actum & potentiam ſignificare: ſi actum notemus, ſignificat propoſitio hæc, Nullus homo eſt ſcribens, quòd actus ſcribẽdi nulli ineſt homini: ſi uero potentiam, ſenſus eſt, ꝙ nullus homo, ſubiectum poteſt eſſe actionis ſcribendi: Si igitur in priori propoſitionem iſtam ſignificatione accipias, dicimus hãc eſſe ueram, nullus homo eſt ſcribẽs: eſt etenim æquæ cum hac ſignificationis, nullus homo ſcribit: & itidem uera hæc erit, nullum ſcribens eſt homo: ideſt ꝙ ſenſus ſit, ꝙ nulli actu ſcribenti ineſt homo: Si autem in ſecunda eas ſignificatione acceperis, nemini ambiguum, ꝙ utraq; falſa ẽ: atque ita primæ rationi fecimus ſatis.

2. Annotatio

¶ Sed ad hæc aliud quoq; annotatiõe dignum, ꝙ in quibuſdã propoſitionibus accidit aliquando ſubiectum prædicatũue, ut moderniores inqunt, ampliari. & licet multi iſthunc ampliandi modum negauerint, non tamen uideo, quomodo hoc poſſint cum Ariſtotele aſſertare: nam ut reliqua miſſa faciant, nonne inferius, ubi agit de contingenti, propoſitionem iſtam, Contingit omne b. eſſe a. in duplici accipi ſignificatione aſſerit: aut cui ineſt hoc, aut cui cõtingit ineſſe. ꝙ ſi dicas hoc tantum fieri poſſe in dictionibus potentiam ſignificãtibus, quid demum reſpondebis ad ea, quæ in ſophiſticorum elẽchorum principio idem dicit, quum de æquiuocatione pertractat: ubi manifeſte aſſerit propoſitionem iſtam, ægrotans ſanabatur, in duplici ſenſu proferri poſſe: aut ꝙ ille qui nũc ægrotat, aut qui ægrotabat prius. Quare quum hæc ita ſint, ſupponamus pro confeſſo, propoſitiones præteriti, aut futuri uerbi, duplicem poſſe ſenſum habere, aut ſubiecto pſentiam ſignificante, aut futurum præteritũue tempus denotante: quo circa, quicquid alii dixerint, dicimus iſtam falſam eſſe, nullus ſenex erit puer: quãdo quidẽ ſignificat, ꝙ nullus exiſtens uel futurus ſenex, eſt puer: atq; itidem falſitate eam damnari, qua conuertitur, eam ſcilicet quæ inquit, nullus puer erit ſenex: ut dilucide poſſumus coniectare.

3. Annotatio

¶ Cæterũ amplius quoq; annotandum, ꝙ uerbum ſubſtantiæ bifaria prædicatione dicitur, aut per ſe, aut per accidẽs, quum per ſe prædicatur, exiſtentiam ſimpliciter notat, quum per accidens, ſeu ſecundum quid, exiſtentiam ſub prædicati ratione: unde quum dico, Homerus eſt, Homerum ſimpliciter eẽ ſignifico: quum uero Homerum eſſe poetam aſſero, Homerum nõ exiſtere per ſe, ſed ſub hoc prædicato, quod eſt poeta, annuntio. Vt itaq; ad propoſitum accedamus, dicimus in recta legitimaq́. conuerſione eandem uerbi naturam obſeruãdam eſſe: ſed quum dico, ignis eſt extinctus, eſſe prædico ſm̄ quid: quum uero, extinctum eſt ignis, eſſe capio ſimpliciter. Quòd ſi quęras unde iſthæc proueniat diuerſitas: reſpondeo, ratione prędicatorum: quorum alterum, oppoſitionem ſignificat in adiecto: alterum uero, minime.

Cõuerſio rõcinãdi modus.

¶ Quum hæc ita ſint, quærendum deinceps, an hæc quam uocamus conuerſionem, ratiocinãdi modus quidam ſit, an uero aliter, & primo arguimus, ꝙ ita. Omne enim id, p quod ex notiori ad ignotioris dilucidationem uenimus, ratiocinandi modus eſt: quum igitur cõuerſio ſic confeſſo ſe habeat, palã profecto, conuerſionem ratiocinandi eſſe uim. Amplius, quodcũq; concluſionẽ habet, diſcurrendi modus eſt: concluſio nãq;, ut nemini dubium, ratiocinium diſcurſumq; præſupponit: ſed ita eſt, ꝙ conuertens propoſitio, concluſio eſt, quatenus ex conuerſa infertur: quemadmodum in 2. Priorum ad principium, inquit Ariſtoteles, Relinquitur itaq; conuerſionem ratiocinandi eſſe modũ.

Aduerſaria argumenta.

¶ Ad oppoſitas etiam partes arguimus: Omnis etenĩ ratiocinandi uis, ut in Priorum ſecundo aſſerit Ariſtoteles, aut à toto ad partem, aut à parte ad totũ, aut à parte arguit ad partem: ſed conuerſio à nullo iſtorum modorum arguit. Sequitur itaq; eam ratiocinii uim nullam obtinere. quod ſi dicas eã à toto ad partem diſcurrere, ſyllogiſmiq́; diminuti, quod Græci ἐνθύμημα uocant, rationem ſubire: inſurgemus dicentes, Enthymema omne ad ſyllogiſmum remeare, ſi propoſitio, quæ in mente detinetur, addita fuerit. ¶ Cæterum conuerſio pacto aliquo in ſyllogiſmum referri nõ poteſt, quum in duobus tantum terminis ut planum eſt, exerceatur: relinquitur itaq; conuerſionem enthymema eſſe non poſſe. Quod ſi reſpondeas in conuerſione binos eſſe terminos ſecundum rem, uerum ratione fieri tres, quemadmodum & in ſyllogiſmo ex oppoſitis: contra inſtabimus hunc in modum, Syllogiſmus ex oppoſitis nullam ratione ratiocinii neceſſitatem habet conſequentiæ: cæterum

ſi in

ſi in hoc aliquid neceſſario conſequitur, illud oppoſitionis gratia magis continget, quàm ui ſyllogiſtica. Præterea in prima figura ratiocinatiò ex oppoſitis nullo modo fit: ergo nec conuerſio conſimiliter. quod ſi aſſeras, abſurdum ſequitur, conuerſionem conuerſione perfici: omnis namque ſyllogiſmus ſecundæ ac tertiæ figuræ, quum ſit imperfectus, perficitur conuerſione, dum ad primam reuocatur figuram. conuerſio itaque cōuerſione perficietur. Quòd ſi dicas abſurdum non eſſe, conuerſionem ab imperfecto ſyllogiſmo ſortiri neceſſitatem, à conuerſione uero ſyllogiſmum imperfectum euidentiam habere neceſſitatis: id refutabimus, dicentes, apparentiam in ſyllogiſmo eius eſſe naturæ, ut neceſſitatem præſupponat: prius etenim ratiocinatio eſt, hoc eſt, ratio neceſſitatem habens conſequentiæ: deinceps & neceſſitatis euidentiam accipit, ab alio: abſurdum ergo, conuerſionem euidentiam ſibiipſi exhibere ratiocinandi, quum nullam ex ſe neceſſitatem habeat. Præterea, principium principiatumq; re atque natura diſtincta ſeiunctaq; à ſeinuicem eſſe debent: ſed nulli dubium, conuerſionem, ſyllogiſmorum ſecundæ ac tertiæ figurarum principium eſſe: conuerſio itaque non iniuria aliud erit à ſyllogiſmo. Deinde, concluſio, ut manifeſtum eſt, aliud eſſe debet à præmiſſis: ſed in aliqua conuerſione, conuerſa conuertensq; idem ſunt: ſequitur itaque conuerſionem ad ſyllogiſmi rationem traduci non poſſe. ¶ Quum hæc ita ꝗ ſic ſe habeant, dicimus conuerſionem conſequentiam eſſe, nec tamen ſyllogiſmum, ſyllogiſmiúe partem aliquam, ſed ſecundum omnem inferendi naturam à ſyllogiſmo ſeiunctam. Quòd ſi dicas, conſequentiam omnem reduci tandem ad ſyllogiſmum: id proculdubiò negandum autumo. nam, quemadmodum & Alexander inquit, communius continentiusq; eſt, neceſſario conſequi, quàm ſyllogiſticè, in conſequentiis enim habitudinibuſq; & continuis atꝗ coniunctis, ex neceſſitate ſequitur concluſio, nec tamen ſyllogiſticè. Dicimus itaque ad rationes, conuerſionem diſcurrendi modum quempiam eſſe, nec tamen ſyllogiſmum ſeu ad ſyllogiſmum reduci: ſed ratiocinationis principium eſſe, quo ſecundæ ac tertiæ figuræ ſyllogiſmi, ratiocinandi capiunt apparentiam. quòd ſi dicas diſcurrendi uim omnem, aut à toto ad partem, aut econuerſo, aut à parte eſſe ad partem reſpondemus, diuiſionem illam de his fieri, quę ad ſyllogiſmi uim rationemq; reuocantur: quemadmodum in Priorum ſecundo liquidum eſt.

Conuerſio cōſequentia eſt: non autē ſyllogiſmus.

Aduerſariis argumentis ſatiſfacit.

De conuerſione propoſitionum neceſſariarum. Cap, III.

EOdem autem modo ſe habebit, & in neceſſarijs propoſitionibus: vniuerſalis enim negatiua, vniuerſaliter conuertitur: affirmatiuarum vero vtraq3, ſecundum partem. Si enim neceſſe eſt a. eorum quę b, nulli ineſſe: neceſſe & b, eorum quę a, nulli ineſſe ſi enim alicui contingit, & a. eorum quę b: alicui contingeret.

Quanquàm quod neceſſarium ſempiternumq; eſt, quemadmodum ſuperius in libro de interpretatione dixit Ariſtoteles, natura atque ordine uniuerſi præcedit: deinde quæ fluxa tranſmutabiliaq; ſunt, merito conſequuntur: ipſius tamen ineſſe natura tāquam & ſimplicior & dilucidior, ſecundum doctrinæ modum, primum occupat locum: deinceps & neceſſariæ propoſitiones ſubſequuntur: quum ſimilē conuerſionis modum obtineant, cum his quæ inexiſtentes ſunt. Quamobrem poſtea quàm hucuſque de conuerſione propoſitionum inexiſtentium pertractauit, non iniuria de neceſſariis exordium fecit, inquiens conſimilem neceſſarias conuertendi modū obtinere: ſcias tamen uelim, quemadmodum & Alexander aſtipulatur, quòd de neceſſariis ſimpliciter ſermo in præſentia eſt, non autem de neceſſariis cum determinatione: ſiue, & melius, de neceſſariis ſimpliciter prima intentio eſt, ſecunda de neceſſariis ex determinatione. (Si enim neceſſe.) Vniuerſalis inquit neceſſaria negatiua hoc eſt, neceſſaria affirmatiua, in qua modus de uniuerſali dicto negatiuo prædicat, terminis in ſe retrocedit: ſi enim neceſſe eſt nullum b. eſſe a, neceſſe & nullum a. eē b. quod ſi neges: eius ergo oppoſitum tibi erit concedendum, a. uidelicet alicui b. contingere. Vbi animaduertas, quemadmodum inquit & Alulidus Roſ. quòd propoſitioni neceſſariæ uniuerſali negatiuæ, duæ opponuntur materiæ, neceſſaria inquam atque contingens: quod ut planius fiat, dicimus nos in exemplo, huic propoſitioni, quæ eſt, Neceſſe eſt nullum b. eſſe a. tres opponi propoſitiones, & hanc, Neceſſe eſt, aliquod b. eſſe a. & hanc, Aliquod b. eſt a, ac demum iſtam quoque, Contingit aliquod b. eſſe a: ſed quoniam ineſſe, ipſum, cōtingentis ſibi, ut ſuprà diximus, uendicat naturam: idcirco poſſibilem neceſſariamq; propoſitiones tantum illi opponi aſſeremus. ¶ Quòd ſi quæras cur philoſophus contingentem tantum oppoſuit: reſpōdemus ſecundum ſententiam Alulidi Ro. quòd iſthoc ea de cauſa factitatū eſt, quoniam ſi neceſſariam accepiſſemus, eadem cum propoſitiōe negatiua uniuerſali inexiſtente monſtratio facienda fuiſſet, hoc ē, expoſitione ſenſibili arguenda: quia ergo ſatis ex ſupradictis probatio hæc manifeſta erat, non immerito itaque eam ſilentio præterit, de ea tantum mentionem faciens, quæ ſupradictæ eſſet diſſimilis. ¶ Sed abſurdum diceret quiſpiam, profecto eſt, per contingentis conuerſionem, de qua hucuſque nihil dictū eſt, neceſſariam negatiuam conuerti monſtrare: ita enim per ignotius ignotum confirmari ac ſtabiliri accidet. ¶ Reſpondet Diuus Albertus (in cuius ſententiam Philoponus atque Alexáder pedibus etiam ueniunt) monſtrationem hanc haud ſanciri per contingentis conuerſionem, ſed in deductione ad incommodum, totam firmari: quum etenim, ut aliquantum infrà confeſſum erit, contingens illud fit, quo

Neceſſariæ ꝓpoſitiones: quatenus hic cōſiderentur.

Obiectio. Solutio.

Obiectio.

Reſponſio Alberti.

non exiſtenti neceſſario, poſito autem eſſe, propter hoc nihil erit impoſſibile, ſi propoſitio iſta ineſſe ponatur, ex ea merito nihil abſurdi conſequi neceſſariũ erit: ſed abſurdum, quodq́; eſſe minimè poteſt, ſequitur: nõ itaque ꝓpoſitio illa poſſibilis extitit: quodq́; hoc ita ſit, ponamus, aliquod a.b. eſſe, ergo ut ſuprà oſtendimus, & aliquod b.a. erit: quod proculdubiò uniuerſalem deſtruit neceſſariam negatiuam: ſi itaq; ex ea propoſitione ineſſe poſita, inconueniens ſecutum eſt: non erit utique contingens. ¶ Sed inquiet alius, redire iterum primam ambiguitatem, per ignotius ignotum uidelicet ſtabiliri comprobariq́, nondum enim contingens definitum erat, atq; ideo ignotum. ¶ Dicimus & ad hoc quòd de contingenti abũdè, quò ad hoc ſpectat: in libro de interpretatione ꝑtractatum fuerat: & idcirco ignotiori hoc in loco, nullo pacto eſt uſus.

Obiectio.

Solutio.

Si autem ex neceſſitate, a. omni uel alicui eorum, quę b. ineſt: & b. alicui eorum, quę a. neceſſe eſt ineſſe: ſi enim nõ neceſſe, neq; a, alicui eoꝝ, quę b, ineſſet utiq; ex neceſſitate.

Vult hoc in loco declarare uniuerſalem particularemq́; affirmatiuas neceſſarias terminis conuerti, & has ambas tanquam breuitatis ſtudioſiſſimus, ſimul monſtrat. (Si enim non neceſſe.) Scribitur, inquitt Philoponus, in nonnullis codicibus, Si enim contingit nulli: melius tamen, ait eſt, ut legamus, Si enim non neceſſe: ſi uero priori modo cõtextus ſe habeat, dicendum erit, Philoſophum & modum modo, & quantum quanto, & quale quali oppoſuiſſe. Cęterũ addit ille, Scriptura iſthæc perperam ſe habet, non enim ex ſuppoſitione ad incommodum poterimus rationem deducere: nanque uniuerſalis affirmatiua contingens æquiualet uniuerſali negatiuæ contingẽti: quod quum ita ſit, particularis neceſſaria affirmatiua, duas habebit oppoſitas, unã per ſe, hoc eſt, uniuerſalem negatiuam contingentem: per accidẽs aliã, hoc eſt, uniuerſalem contingentem affirmatiuam. ꝙ ſi ex uniuerſali negatiua aliquod ſequitur incommodum, non tamen hoc ex affirmatiua cõſequetur: &, ut hoc dilucidius appareat, dico iſtam non eſſe bonam conuerſionem, Neceſſe eſt aliquod b. eſſe a: ergo neceſſe eſt aliquod a. eſſe b. Quòd ſi quæras oppoſitum damus oppoſitũ diſiunctiue: uel contingit nullum a. eſſe b. uel contingit omne a. eſſe b. & quanquã fortaſſe ex uniuerſali negatiua contingente poſita in eſſe, aliquod ſequitur incommodum: non tamen idẽ ex affirmatiua uniuerſali utique ſequetur: uniuerſalis etenim affirmatiua in particularem cõuertebatur. unde ſi omne a. erit. b, & aliquod b. erit a, quæ nullo pacto hanc deſtruit, Neceſſe eſt aliquod b. eſſe a. nam neceſſe aliquod, & cõtingit aliquod, ſiue ineſt aliqđ, non ſeinuicem perimunt: dicimus enim hanc ueram eſſe, Neceſſe eſt aliquod corpus moueri, & hanc, Contingit aliquod corpus moueri, itidem ueritati cõſentire. quę quum ita ſint, ſatius eſt, ut legamus, Si enim non neceſſe. Sed profecto meo periculo dixerim, neꝙ hoc etiam pacto rationis huius uim euitari poſſe: quæro enim conſimiliter, cui ęquiualeat contradictorium illud per totius negationem aſſignatum: & ita iterum prior redibit difficultas: idem enim eſt, non neceſſe aliquod a. eſſe b. ac ſi diceremus, contingit nullum a. eſſe b, uel contingit omne a. eſſe b: & quũ oporteat ex toto oppoſito incommodum ſequi, ex altera tantum oppoſiti iſtius parte, ut confeſſo conſtat, inconueniens ſequitur: ex uniuerſali inquam contingente negatiua ineſſe poſita. Vt itaque rationi huic, quæ difficillima eſt, faciamus ſatis, prænotandum, ꝙ omnis monſtratio diſcurſuſq́;, ex dilucidiori ſemper ignotius ſtabilire contendit: nunquam autẽ ex ignotiori ad notioris cognitionem deuenimus. qđ quũ ita ſit, quum affirmatiua propoſitio ſimpliciter, negatiua & notior & dilucidior ſit, dicemus negatiuam ex affirmatiua monſtrari, non autem è contrario: & ideo negatiua neceſſaria, duas habebit propoſitiões, oppoſitas, & eam quæ ſibi ſecũdum ſui naturam opponitur, hoc eſt, ulẽm affirmatiuã, cõtingẽtẽ & eam, q̃ hac notior dilucidiorq́; eſt (quia notioris dilucidiorisq́, oppoſitum reddit) uniuerſalem inquam cõtingentem negatiuam: quę ideo notior clariorq́; ẽ, quia neceſſariæ affirmatiuæ eſt oppoſita, quæ neceſſaria negatiua tanquam que affirmatiua ſit, & dignior & dilucidior eſt: ſed neceſſariæ affirmatiuæ unicam tãtum contingentem opponi dicemus, ideſt uniuerſalem negatiuam contingentem, quam poſitam ineſſe conuertẽtes, ad cõtradictoria ſermonem deducimus: atque ita, ſi ex hac incommodum accidit, ex toto oppoſito ipſum dicemus conſequi.

De lectiõe ambigitur.

Notatio.

Priuatiuum vero in parte, non conuertitur ob eandem cauſam, ob quam & prius diximus.

Particularis inquit negatiua neceſſaria, non cõuertitur eadem de cauſa, quæ & ſuperius in propoſitionibus inexiſtentibus tradita eſt: ubi uidetur, inquit Philoponus, quaſi ſupius cauſam aſſignaſſe, cur particularis inexiſtens negatiua non conuertatur, quod tamen ſecus eſt: ſed eãdem cauſam appellauit, eundẽ modum: eodem nãque modo monſtratur particularis neceſſaria terminis non conuerti, quo & particularis inexiſtens, hoc eſt, allata per exemplum, & idem etiam exemplum, inſtantia: non enim ſequitur, Neceſſe eſt aliquod animal non eſſe hominem, ergo neceſſe eſt aliquem hominem non eſſe animal. Verum enimuero, quò facilius exactiusq́; ea ſciamus dignoſcamusq́;, quæ ſuperius commemorata ſunt, debemus animaduertere, quòd licet quatuor tantũ modi in uſu ſint, ſecundũ quos modales denominamus propoſitiones: plures tamen & alii reperiuntur, quibus & uerbi naturam & prædicati cum ſubiecto inhærentiam determinamus: ſed quoniam aut raro hę ueniunt in ſyllogiſmum, aut eãdem cum propoſitionibus inexiſtentibus conuerſionem obtinent: idcirco

Modi plures quã quatuor.

de his

de his nullam fecit mentionem:iſta enim uniuerſaliter conuertitur,Nullum hominem eſſe lapidem eſt uerum:ergo uerum eſt,nullum lapidem eſſe hominem:& conſimiliter de reliquis dicendum erit, uniuerſali inquam affirmatiua,particularibusq; & affirmatiua & negatiua:& hoc,ſemp ſeruatis regulis ſyllogiſticis,quemadmodũ & ſuperius dicebamus: ut. Si unum conuertibilium eſt uerum,& reliquum:&, Si antecedens eſt uerum, & conſequens: unde quia nulla regula eſt,quæ dicat,ſi antecedens eſt falſum,ꝙ conſequens ſit falſum, ideo talis conuerſio nulla eſt, Omnem hominem eſſe album,eſt falſum:igitur aliquod album eſſe hominem,eſt falſum: conſimiliter non ſequitur,Homo eſt animal,eſt per ſe primo modo:ergo animal eſt homo,ẽ per ſe primo modo: quoniam regula nulla aſſerit,ꝙ ſi antecedens eſt per ſe, ꝙ conſequens ſit per ſe:& hũc in modum de omnibus huiuſcemodi propoſitionibus dicendum erit.

Oppugnat cõuerſio neceſſ. neg. vlis.

Solutio quorundam

¶ Cæterum,ſunt qui conuertendi ſupradictos modos destruant:inquiunt enim,quemadmodum & concedimus,iſthanc ueram eſſe,Nullus homo neceſſario eſt grãmaticus:hanc tamen falſitate damnari, quæ eſt, Nullum grãmaticum neceſſario eſt homo. Sũt qui, ut rationi huic faciant ſatis,propoſitiões tales diſtinguendas eſſe autument:aiunt enim duplicem iſtarũ ſenſum eſſe,compoſitionis unum,alterum diuiſiõis: adduntq; Ariſtotelicas conuerſiones in ſenſu fieri cõpoſitionis,nõ autem diuiſionis.

Solũ Buranæ.

Quod ut clarius dilucidiusq; ſit,dicimus nos,propoſitionem iſtã,Nullus homo neceſſario eſt grãmaticus, duplicẽ ſenſum exprimere:aut enim modus ille uerbo componitur, & a prædicato ſeiungitur,aut à uerbo ſeparatur & ꝓdicato componitur:ſi prius,ſenſum facit compoſitionis,aſſeritq; impoſſibile eſſe hominem aliquem grãmaticum eſſe:ſi ſecundum,ſenſum habet diuiſionis, ſignificatq;,ꝙ hoc prædicatum,grammaticum, non ineſt alicui homini ex neceſſitate: quũ hæc igitur ita ſint,aiunt iſti,cõuerſiones illas ueras eſſe,in ſenſu cõpoſitionis:falſas aũt,in ſenſu diuiſionis:atq; ita inſtãtias ſoluunt. Nos autem & compoſitioni & diuiſioni haſce conuerſiones applicari poſſe dicimus, dũmodo eundem ſemper ſenſum obſeruent:ita ꝙ ſi una ĩ ſenſu fuerit compoſitionis,ꝙ & reliqua ĩ eodem ſenſu accipiatur:quãobrem dicimus, & propoſitionem illãm conuerti,ſi idem ſenſus utrobiq; ſeruetur: unde ſi hæc eſt uera in ſenſu diuiſiõis Nulli homini ex neceſſitate ineſt grammaticum:& ſua itidem conuertens uera erit,quæ inquit,ꝙ nullũ neceſſario exiſtẽs grammaticum:& ſua itidem cõuertens uera, quæ inquit,ꝙ nullum neceſſario exiſtens grammaticum, ẽ homo: Altrinſecus uero,quia in ſenſu compoſitiõis hæc falſa eſt,Neceſſarium eſt, nullum hominem eſſe grãmaticum:itidem in eodem ſenſu hæc eſt falſa,Neceſſarium eſt,nullum grammaticum eſſe hominem: atq; ita conſeſſum eſt,ꝙ iſti negant,cõuerſionis regulas iſtas,tam diuiſo,quã compoſito ſenſui poſſe accõmodari.

Alia ſolutio

Alii tamẽ,aliter:inquiunt propoſitiones neceſſarias biſariam ſcindi,ut & ſuperius aſſerebamus, alias ſimpliciter,alias ſm qd neceſſarias uocari:ideoq; aiunt has magnifice conuerti, Nullus homo neceſſario eſt grammaticus,nullum grammaticum, neceſſario eſt homo:& ſm iſtam ueram eſſe,nãq; uerum eſt ꝙ ſimplici neceſſitate hoc nullo pacto dicenda eſt neceſſaria,Grãmaticum eſt homo:ſed ſi neceſſaria nuncupãda erit, ſm quid neceſſaria dicetur: atq; itidem prior intelligenda erit,quia ſi neceſſitatem ſm quid, dicerem ꝙ proculdubio utraq; eſſet falſa.nãq; iſta neceſſaria eſt ſm quid,Homo eſt grammaticum,ut de ſuperioribus liquet. Vtraq; iſtarum ſolutionum, bona eſt:antiquior tamen,quæ præceſſit.

De cõuerſione ꝓpoſitionũ contingentiũ. Ca. IIII.

IN contingentibus vero (quoniam multifariam dicitur contingere. etenim neceſſarium, & non neceſſarium, & poſſibile, contingere dicimus).

Merito ultimum locũ obtinuere propoſitiones, quæ contingentes nuncupantur,tanquam & compoſitionem quandam ſignantes,& à ſupradictis diuerſum conuerſionis modum retinẽtes. Cæterum, quia materia hæc perquã difficilis eſt, ideo attentione ſtudioq; non mediocri opus erit:ꝑſertim, quum in hac contingẽtis diuiſione,diuerſi diuerſa ſenſerint.

Cõtingens iuxta Albertum

¶ Diuus nãq; Albertus uir profecto magnus, lõgè ſecius diuiſionem iſtam intellexit,quã & Alexander & Philoponus & diuus Seuerinus, ac ipſemet deniq; Ariſtoteles acceperint: Ait enim,diſtinctionem hanc,modorum potius eſſe contingentis quã ſpecierum,quũ alioquin contingens (quod eſt quaſi genus neceſſarii non neceſſariiq;) inter reliquas connumeretur diuiſionis iſtius partes:ideo per contingens neceſſariũ, illud intelligit,quod propoſitioni neceſſariæ ęquam obtinet ſortem:per non neceſſarium, quod ad utramlibet partem flectitur,quodq; & in natum & infinitũ diuiditur:per poſſibile autem contingens, quod eſt quaſi genus ad neceſſarium & nõ neceſſarium.

Cõtra intẽtionẽ Alberti de ipſa contingẽti ꝓpoſitione.

¶ Verum ꝙ diuiſio hæc non ſit idonea,ratiõibus ſatis euidentibus arguimus:primo nãq; abſurdum, ſi genus contra ſpeciem diſtinguamus:nam iſta diuiſio, aut ẽ æquiuoci in æquiuocata,aut generis ĩ ſpecies,aut totius in partes:Non æquiuoci, qñquidem ex Alberti ſententia ſm eandem rationem contingens altum de neceſſario & non neceſſario prædicatur: Non etiam totius in partes,ut planum eſt: Nec generis etiam in ſpecies:quod monſtro. genus enim non uenit in diuiſionem cum his,quorum eſt genus:neq; enim conſueuimus dicere, ꝙ animaliũ alia ſunt animalia, alia homines,& alia equi. Quòd ſi dixeris,ideo genus inter ſpecies connumerari, qm̃ iſthæc diuiſio modorũ potius ſit,quàm ſpecierum:& multa accidũt contingenti communi, quæ non accidunt ſuis ſpeciebus. Contra inſtamus dicẽtes,ꝙ eodem modo omnia genera in diuiſione cum ſuis ſpeciebus uenirẽt, quum

& illis multa ratione ſuæ accidāt communitatis, quæ ſpeciebus ſuis minimè competūt. Præterea ſi iſta eſt, quemadmodum inquis, diſtinctio modorum non ſpecierum: igitur aut alius à ſuperioribus dādus erit diuidendi modus, aut æquiuoci in æquiuocata erit diuiſio: quæ tamen ambo illi negant. Præterea nihil eiuſdem rationis, poteſt eſſe cōe actui & potentiæ, ut planum eſt: non igitur rectè ponitur poſſibile illud altum ſeu commune. & hoc idem firmatur auctoritate diui Seuerini, qui inquit poſſibilitatē cōem, actui atq; potentiæ æquiuocam eſſe. Item inquit inferius Ariſto. neceſſarias & non neceſſarias negatiuas ſimiliter cum propoſitionibus inexiſtentibus cōuerti: quę uero contingentis ut in pluribus, non ſimiliter: ergo non intelligendum per contingens nō neceſſarium, contingens natum atq; infinitum: quum alioquin, ut confeſſum eſt, uniuerſalis negatiua contingentis nati nullo pacto terminis conuertatur, ut inferius pſpicuum erit. Præterea inquiunt iſti, non poſſe contingentis alti conuerſiones uerificari, niſi in ſuis ſpeciebus: igitur nullam habet naturam à ſuis ſeparatā ſuppoſitis: quare æquiuocum, & ſolo nomine cōmune erit. ⁋ Sed & ad oppoſitas partes adducūtur ſatis efficaces rationes. Nam contingens opponitur, ut clarum eſt, neceſſario: aut ergo illud eſt contingens neceſſarium aut natum ſeu infinitum: ſed nullum iſtorum poteſt eſſe totum neceſſarii contradictorium: ſequitur itaque, dari quoddam contingens cōius iſtis, quod opponatur neceſſario. Quòd autē neceſſario non contradicat contingens neceſſarium, monſtro: ſequeretur enim duo contradictoria eſſe ſimul falſa, qđ abſurdum: hæc enim falſa eſt, Neceſſe eſt nullum hominem currere: & hæc itidem, ſi fuerit contingentis neceſſarii, Cōtingit aliquem hominem currere: quia idem ſignificat, ꝙ neceſſe eſt, aliquem hominem currere: quod abſurdum. Neq; etiam contingens non neceſſarium: quia uel per non neceſſarium intelligēdū eſt, natum atq; infinitum, quemadmodum aſſerit Albertus: aut contingens, quod æquiualet propoſitioni inexiſtenti, quemadmodum & Alexander & Philoponus aſſeruere: ſiue enim prius, ſiue ſm dixeris, ſequitur incommodum, quod anteà deductum eſt, duo uidelicet cōtradictoria eſſe ſimul falſa: nam hæc falſa eſt, Neceſſe eſt nullum hominem eſſe animal: & hæc itidem, Contingit aliquem hominem contingenti non neceſſario ſeu nato aut iſinito, eſſe aial: quum itaq; nullum iſtorum contingentium contradicat neceſſario, ſequitur aliud communius contingens dandum eſſe. ⁋ Amplius Ariſtoteles inferius in miſtione contingentis & inexiſtentis in prima figura, Ex maiore inexiſtente negatiua, & minore contingente, ſequitur inquit ſyllogiſmus, non eius contingentis, quod determinatum eſt, ſed nulli ineſſe ex neceſſitate: hoc enim eſt contradictio factę ſuppoſitionis: poſitum ē enim a ex neceſſitate alicui c ineſſe: ſyllogiſmus autē per impoſſibile eſt oppoſitæ dictionis: ſi itaq; contingens in hac cōcluſum miſtione, neq; eſt neceſſarium, neq; non neceſſarium, erit igitur aliud communius. Præterea, inquit idem inferius, ꝙ ex maiore uniuerſali negatiua neceſſaria & minore contingente ſequitur concluſio inexiſtens: & addit, Manifeſtum eſt autem quoniam & eius, quod eſt contingere non ineſſe, fit ſyllogiſmus, ſiquidem & non ineſſe: quare uelle uidetur ꝙ ex inexiſtente ſequatur contingēs: ergo dabitur aliquod contingens, quod neq; natum ſeu īfinitum, neq; neceſſarium erit. Amplius ponit atque arguit Ariſtoteles, regulam iſtā, Si antecedens eſt poſſibile, & conſequens eſt poſſibile, ꝙ ſi intellexeris de contingenti neceſſario tm̄, aut contingenti nō neceſſario, manifeſtum cōcludetur falſum: ſit enim ſyllogiſmus iſte, Omne currens animal, omnis hō currens, omnis homo animal: planum profectò eſt, antecedēs ratiocinationis huius, contingens eſſe natum: conſequens uero, neceſſarium. dandum eſt itaq; aliud contingēs cōius: quū alioquin & ibidem dicat Alulidus Roſa. ꝙ intelligenda eſt regula illa de contingenti cōmuni, quod eſt illud, quod opponitur impoſſibili.

Marginal notes: De cōtingente sōtēta aliæ. — Secunda — Tertiū — Contingentis ſignificata. — Accommodatio ſuperiorū ad Ariſt. infer.

⁋ Quum hæc itaq; ad utramlibet partem ualde ſint ambigua, dicimus nos (quum poſſibile atq; contingens ſola, ut omnes fatentur, uoce differant) ꝙ totidē modis contingens dicetur, quot & poſſibile ipſum. Atq; ut faciliora cognitu ſint nobis iſthæc, altius pauxillo exordiendum cenſeo: ut enim & Ammonius & diuus Seuerinus in lib. de interpretatione referunt, poſſibile diſtinguitur non ut genus, ſed ut uox in ꝓpria ſignificata: aliud nāq; actu, potētia aliud ſeu aptitudine. Iterum, quod actu diuiditur, non tanquam uox, ſed ueluti genus: quoniam aliud rei innatum ē, quod Græci εἰδοποιὸν, hoc eſt ſpecificum uocitant: aliud acceſſorium, quod illi ἐπίκτητον. Innatum iterum ſcinditur: nam aliud æternum, ut cęlum moueri: aliud non æternū, neq; in æternis, ſed quò ad ſubiecta extiterint, ut quum dicimus, ignem iſtum poſſe calefacere: Quod uerò acceſſorium, de potentia ad actum migrauit, ut quum dicam, poſſibile ē me ſcribere, ſuppoſito ꝙ ita ſit. Quod uerò poſſibile dicitur ꝙ non ſit actu ſed potentia tm̄, adhuc ſecatur: aut enī eſt in potentia neceſſaria, aut non neceſſaria: neceſſaria, ut poſſibile eſt ſolem ingredi primas partes cācri, quum ſit in capricorno: non neceſſaria uero potētia, aut ad actum deduci poteſt, aut ſemper in potentia eſt. prius eſt, ut ſi dicam poſſe me ambulare, quum ſedeam: ſm, ut quum aſſerimus, continuum poſſe in infinitum diuidi. ⁋ Vt itaq; diuiſionem iſtam propoſitio accommodemus, dicimus per contingens neceſſarium, Ariſtotelem intellexiſſe, & quod ī actu neceſſario eſt, & quod in potentia neceſſaria: per nō neceſſarium uerò, quod in actu non neceſſario, quod idem eſt cum propoſitione inexiſtente: per poſſibile autem, quod in potentia eſt nō neceſſaria, quodq; poteſt eſſe, quum non ſit: & quum fuerit, poteſt etiam non eſſe; & hoc eſt contingēs illud, quod omnem ne

ceſſarii

ceſſarii naturam deſtruit. Quum enim neceſſarium duo dicat ut plurimum & prædicatum ineſſe ſubiecto, & non poſſe non ineſſe: hoc poſsibile oppoſitum totum aſſerit & prædicatum non ineſſe ſubiecto, & poſſe, cum inſit, non ineſſe. Tale itaq; contingens inferius etiam definietur, ut uidebimus, diuideturq; in natum atq; infinitum, ſeu incontingens ut in pluribus, ut in paucioribus & equaliter: quod ab Ariſto. in lib. de interpretatione uocatur propriè ὁπότερον ἔτυχεν. & quo facilius quæ dicuntur, intelligere poſſimus, dicimus ex ſententia Ammonii, ꝙ contingentia ut in pluribus, ſunt quæ ab arte ut natura proueniunt: quæ uerò in paucioribus, caſu accidunt: & fortuna: & quæ æqualiter ſm προαίρεσιν ac uoluntatẽ noſtram eueniunt. Cæterum quo & quæſtioni faciamus ſatis, dicimus diuiſionem iſtã ęquiuoci in æquiuocata eſſe, neq; pacto aliquo dari commune contingens actui & potentiæ: ſed ſi contingens aliquod cõe dicendum eſt, illud tale nuncupabitur, quod actum ſignificabit neceſſarium atq; non neceſſarium: ſed neq; iſtud propriè genus uocandum erit, ſed magis ab uno: nam quæ neceſſaria, prius actu ſunt, quã quæ non neceſſaria: prius itaq; contingens iſtud de neceſſario prædicabitur, quàm non neceſſario.

Rñdet rõnib' ſupra obiectis

a ¶ Ad rationes uero in oppoſitum haud magna cum difficultate reſpondemus, & primo dicentes, quemadmodum contingenti immediate opponitur per negationem aſsignatum contradictorium, ſubinde uero & neceſſarii diſiunctiuam: ita & neceſſario contradicet, primo per negationem oppoſitam, ſecundo & diſiunctiua ex omnibus contingentis ſignificationibus conſtituta: ut in propoſito, huic quæ eſt, Neceſſe eſt nullũ b eſſe a contradicit hæc, Contingit contingenti neceſſario aliquod b eſſe a aut, contingit contingenti non neceſſario: aut, contingit contingenti uero. neque ob hoc, ratione conuincitur dari cõe aliquod contingẽs.

b ¶ Deinde ad ſequentem etiam dicimus, contingens illud, quod in ea ſequitur miſtione, dimidium contingentis eſſe, quod, ut peritiores aſſerũt propoſitionem reddit ſm quid inexiſtentem, hoc eſt, contingẽs non neceſſarium. Et conſimiliter alii etiam argumẽto facimus ſatis: dicimus enim ex inexiſtenti contingens ſequi non neceſſarium tanquam illi æquam obtinens uim, non tanquam cõius. hæc tamen infrà planius declarabuntur.

c ¶ Ad id autem, quod ultimo afferebatur loco, dicimus regulam illam diſiunctiuè intelligendam eſſe, uidelicet, Si antecedẽs poſsibile fuerit, hoc ẽ, aut neceſſarium, aut natum ſeu infinitum, ꝙ & conſequẽs aut neceſſarium, aut non neceſſariũ, aut natum ſeu infinitum erit: nec ꝓpterea cogimur, ut contingens aliquod commune ponamus. Hæc itaq; uera eſt contingentis atq; poſsibilis diſtinctio. Quòd ſi Ariſtotelicum deſideras teſtimoniũ, accipe, q̃ ſecto quarto in lib. περὶ ἑρμηνείας inquit Ariſt. Poſſibile enim, ait, non ſimpliciter dicitur: ſed hoc quidem, quod uerum eſt, ut in actu exiſtens, ut poſſibile eſt ambulare, quoniam ambulat iam: & omnino poſſibile eſt eſſe, qm̃ eſt iam aliquid actu, quod dicit poſſibile: illud uerò, ꝙ forſitan aget, ut, poſsibile eſt ambulare, qm̃ ambulabit: & hæc quidem in mobilibus eſt ſolis poteſtas: illa uerò, & in imobilibus: utraq; autem uerum eſt dicere, Poſsibile ambulare, & qd ambulat iam & agit, & quod ambulabile eſt. hoc igitur ſic poſsibile non eſt uerum de neceſſario ſimpliciter dicere: alterum aũt, uerum eſt: quare quoniam partem uniuerſale ſequitur, illud quod ex neceſsitate eſt, ſequitur poſſe eſſe, ſed non omne, & hæc hactenus de poſsibilis contingentisq; diuiſione: ſupereſt iam, ut ad propoſitum redeamus.

In affirmatiuis quidem conſimiliter ſe habebit ſm conuerſionem in omnibus: ſi enim a, omni vel alicui eorum, quę b. contingit: & b. alicui eorum, quę a. contingeret vtiq;. ſi en in nulli, neq; a. nulli eoꝝ: quę b. oſtenſum. n. hoc prius.

Quum æquiuocum ſit contingens, ut ſuperius monſtrauimus, ſi inquit Ariſto. accipiamus in quacunq; uelimus ſignificatione, dummodo propoſitiones ſint affirmatiuę, eodem conuertũtur pacto, quo & neceſſariæ atq; inexiſtentes: hoc eſt uniuerſalis, in particularem: particularis uerò, in ſeipſam. ſi enim inquit, contingat a omni uel alicui b & b. continget alicui a quia ſi non, oppoſitũ ſequetur, hoc eſt, non contingit b alicui a quod æquam obtinet uim cũ hoc, neceſſe eſt, nullum a eſſe b quæ in ſeipſam conuertitur, & ex qua manifeſtum incommodum concluditur. Cæterum qm̃ in omni contingentis ſignificato, unicam ãttulit monſtrationem: diuidẽda nobis ſunt, quę philoſophus ſimul protulit, quemadmodum & Alexander fecit: ſi enim, inquit, fuerit contingens poſſibile, ſuum oppoſitum erit neceſſarium (quod ſuperius monſtratum eſt conuerti) ſi uerò inexiſtens extiterit, ſuum oppoſitum itidem inexiſtens erit, quod conſimiliter ex ſuperius dictis conuerti liquet: ſi autem contingẽs fuerit neceſſarium, oppoſitum ſuum contingens poni ineſſe poterit, atq; ita inconueniens deduci.

¶ Sed profunda nimirum ex hoc loco oritur difficultas, quonã mõ monſtratio iſta uim aliquã obtineat: ſcimus etenim quemadmodum & inferius planum erit, ꝙ propoſitioni contingenti binæ opponũtur neceſſariæ, affirmatiua inquam ac negatiua: huic itaq; quæ eſt, Contingit aliquod a eſſe b ſi ueri extiterit contingentis, contradicent binæ hæ, Neceſſe eſt, nullum a eſſe b & neceſſe eſt omne a eſſe b & quanquã ex uniuerſali negatiua incommodum ſequitur, quum ea terminis ad ſe conuertatur, non tñ ob id ex affirmatiua etiam uniuerſali impoſsibile deducitur: hæc enim, Neceſſe eſt omne a eſſe b in hanc conuertitur, Neceſſe eſt aliquod b eſſe a q̃ minimè hanc deſtruit, Contingit aliquod b eſſe a particularis nãq; affirmatiua contingens, particularisq; affirmatiua neceſſaria, ueluti compoſsibiles ut affirmatiuæ ambæ, nullo pacto ſeinuicem perimunt. Quòd ſi dicas quę

Dubium diſſicile,

Sol° Alberti admodum & diuus inquit Albertus, ꝙ propoſitiones illæ, nõ quà particulares, ſed ratione materiæ (quũ uidelicet altera neceſſaria, altera uerò ſit contingens) ſibiinuicem repugnent: abſurdum profectò erit, binas ſeinuicem particulares deſtruere: quum alioqn in eiſdem terminis reperiantur proculdubiò ſimul ueræ: hæc etenim uera eſt, Neceſſe eſt aliquod corpus moueri, atque hæc itidem, Contingit aliquod corpus moueri aut non moueri. Rurſus hæc uera ē, Neceſſe aliquod album, eſſe cygnum, Contingit aliquid album non eſſe cygnum. Quòd ſi reſpondeas, in neceſſariis non referre, particularem aut uniuerſalem ꝓferre: dicas quæſo, cur Ariſtoteles negauit particularem neceſſariam negatiuam terminis ad ſe conuerti, quum proculdubiò, ut dilucidum eſt, uniuerſalis negatiua in ſeipſam conuertat? Præterea ſi particulares uniuerſalesq; concurrunt, ſequitur nullam neceſſariam uerè, & ex natura propria particularem poſſe in medium afferri, ſed omnes poſitione particulares exiſtere: & oĩno meo dixerim periculo, fatuum eſſe, particularem neceſſariam, uniuerſalem ſemper reddere; quum alioquin multa exempla in contrarium ueniant, tam in affirmatiuis quàm negatiuis.

Vera reſ̃ſio & pulchra. ¶ Dicimus itaq; nos, omiſſis multis, quæ ad hoc afferri conſueuere, memoria repetentes, quæ ſuperius dicta ſunt, propoſitioni contingenti negatiuæ binas opponi propoſitiões, affirmatiuã inquã neceſſariam atq; negatiuã: affirmatiuã quidẽ, tanquã immediatã contradictorium: negatiuam uerò, tanquam contingentis affirmatiuæ oppoſitam, in quam negatiua cõuertitur contingẽs, tãquam & notioris & dignioris: Sed affirmatiuæ contingenti unicam tantum opponi aſſerimus, negatiuam uidelicet neceſſariam: nanque affirmatiua neceſſaria ei nullo pacto pro oppoſito eſt aſſignanda, quum illa immediatè contingenti opponatur negatiuæ, cuius adiumento ac monſtratione minimè indiget affirmatiua, quum & notior & antiquior ſit: atq; ita anſam ſoluendi dubitationem cepimus, dicentes ex oppoſito & toto (quod eſt uniuerſalis negatiua neceſſaria) ad manifeſtum incõmodum fieri deductionem.

Obiectio contra particularis nega. con. ꝛ ng. conuerſionem. ¶ Sed non iniuria aliquis inſurget, dicens, his iſthanc eandem dubitationem contra conuerſionem particularis negatiuæ cõtingentis factam, nullo pacto exolui poſſe: huic enim opponũtur duæ neceſſariæ, affirmatiua inquam & negatiua, affirmatiua, immediatè: negatiua uerò, tãquam affirmatiuæ oppoſita, quæ dilucidior clariorquè eſt, ex qua negatiua tanquã notiori monſtratur: ſi itaq; ambæ iſtæ illi opponãtur, & ex altera incommodum, ex altera minimè ſequitur: quomodò ergo illius cõuerſio monſtrabitur?

Solutio Reſpondemus, particularem negatiuam nullo pacto per deductionem ad impoſſibile monſtrari: ſed eo, ꝙ in affirmatiuam per oppoſitũ conuertitur, quàm ſuperius per impoſſibile conuerti oſtendimus. Sed exemplo etiam oſtẽdi poſſe uidetur, ꝙ contingentis poſſibilis particularis in particularem eiuſdem naturæ conuerti minimè poſſit. Hęc enim uera eſt, Contingit aliquem hominem eſſe grãmaticum: hæc tamen falſa, Contingit aliquod grammaticum eſſe hominem, ſi contingens poſſibile accipiamus. Huic diuus reſpondet Albertus, contingẽs *Alberti reſ̃ſio* natum non ſemper incontingens eiuſdem conuerti naturæ, ſed in contingens aliqñ neceſſarium, quemadmodum in propoſito manifeſtum eſt: Infinitum uerò, ad idem ſemper infinitum contingens retrocedere. & addit, ꝙ non conuertitur in contingens neceſſarium tanquam in ſpeciem diuerſam, ſed tanquam in contingens commune atq; altum, quod omnium contingentis ſpecierum conſequẽs eſt.

Burane reſ̃ſio ¶ Nos autem, tum quia contingens hoc commune negamus, tum quia hoc poſito, eadem ratione uniuerſalem quoq; negatiuam contingentis conuerti dicendum eſſet, aſſerimus contingens uerum ſiue natum, ſiue infinitũ, in idem ſemper conuerti contingens: & ad inſtãtiam reſpondemus, propoſitionem iſtam, Contingit aliqđ grammaticum eſſe hominem, eodem pacto contingentem eſſe, quo & hanc, Contingit aliquem hominem eſſe grammaticum: ſignificat enim illa, quòd aliquod grammaticum non exiſtens, cõtingens autem eſſe, cõtingenter eſt homo: quod & uerum. & ita nõnulli reſpondent: Nos autem ſecundum ea, quæ ſuperius diximus, longè ſecius hãc ſoluimus ambiguitatem, aſſerentes neutram iſtarum propoſitionũ contingentem eſſe ſimpliciter: ſed utranq;, & contingentem ſecundum quid, & neceſſariam ſcđm quid: licet enim hæc, Contingit aliquem hominem eſſe grammaticum, contingens ſit ex habitudine prædicati ad ſubiectum: neceſſaria tamẽ exiſtit, ex habitudine ſubiecti ad prædicatum: atque ita etiam hæc, Contingit aliquod grammaticum eſſe hominem, contingens ē, ex habitudine ſubiecti ad prædicatum: neceſſaria uero, ex habitudine prædicati ad ſubiectum: unde hoc pacto utraq; & neceſſaria eſt ſecundum quid, & contingens ſecundum quid: neutra autem nec ſimpliciter neceſſaria, nec ſimpliciter contingens: atque hunc in modum, mea quidem ſententia, dubitatio hæc magnificè ſoluitur: ſed iam ad reliqua tranſeamus.

In negatiuis vero, non ſimiliter: ſed quęcunq; quidem contingere dicuntur eo ꝙ ex neceſſitate non inſunt, aut nõ ex neceſſitate inſunt, ſimiliter: vt, ſi quis hominem dicat contingere non eſſe equum: aut albũ nulli veſtimento ineſſe. Horum enim, illud quidem, ex neceſſitate non ineſt: hoc autem, non ex neceſſitate ineſt: ꝛ conſimiliter conuertitur propoſitio. Si enim contingit nulli homini equum eſſe, ꝛ hominem contingit, nulli equo: ꝛ, ſi album contingit nulli indumento, ꝛ indumentum contingit nulli albo: ſi enim alicui neceſſe: ꝛ album alicui erit ex neceſſitate: hoc enim oſtenſum eſt prius: cõſimiliter ꝛ in negatiua, in parte.

Affirmatiuæ, ut diximus, in omni contingentis ſignificato conſimiliter propoſitionibus inexiſtentibus ac neceſſariis conuertuntur: negatiuæ uero, non itidem: Sed quum contingens pro neceſſario aut nõ

neceſſario

neceſſario accipiatur, ſimiliter conuertuntur: quum *Nō neceſſarius quid Alberto.* autem pro posſibili, aliter. ubi Albertus opinionem atque enarrationem ſuam peruertens, per non neceſſarium, contingens ſuum altum intellexit: atq; contingens iſtud non neceſſarium uocitari eo ꝙ in genere acceptum à neceſſario differt: ſed mirum profectò, imo potius deridiculum, in duobus (ut ita dicam) uerbis, non neceſſarii ſignificationem uariaſſe, aliterq; in diuiſione accepiſſe, atque aliter, dum diuiſionis *Vera expō ſecundum iuxta Alex. & Philoponum* partes exponit: ſatius itaq; eſt, ut cum Alexandro dicamus atq; Philopono, quod per non neceſſarias propoſitiones, inexiſtentes intellexit Ariſtoteles: atq; in his ſolius fieri nominis permutationem, ſignificata autem eadem eſſe: contingentis inquam neceſſarii, cum propoſitione neceſſaria: & contingentis non neceſſarii, cum propoſitione inexiſtente. (Vt ſi quis hominem) Exemplum eſt contingentis neceſſarii. (Aut album) Exemplum contingentis non neceſſarii, hoc eſt inexiſtentis. ſupponendum etenim eſt ita eſſe, ꝙ nulla tunica ſit alba: atque hoc ſuppoſito, efficitur propoſitio illa contingentis ineſſe. (Si enim alicui neceſſe) Hoc dixit, ut inquit Alexander, quia oportebat uniuerſali negatiuæ contingenti opponi particularem affirmatiuum neceſſariam: iſta autem quæ eſt inexiſtens: id eſt contingentis non neceſſarii, ſecundū dictionem erat contingens: opus itaque fuit & ſecundum dictionem neceſſariam tanquam oppoſitum aſſignare: & ideo dixit (ſi enim alicui neceſſe) & non ſimpliciter, ſi enim alicui ineſt, quo tamen pacto contradictorium in propoſitionibus inexiſtentibus effertur. (Conſimiliter & in negatiua in parte.) *Nota in expōne huius loci Alberti errorē inſignem* Nulla enim conuertitur cum particulari negatiua, qñ contingens ſignificat, aut neceſſariū, aut ineſſe.

Quęcunque vero, eo ꝙ vt plurimum, atque ob id, ꝙ nata ſunt contingere dicuntur, ſecundum quem modum determinamus contingens, non ſimiliter ſe habebunt in priuatiuis conuerſionibus. cęterum vniuerſalis quidem propoſitio, non conuertitur: quę vero in parte, conuertitur. Hoc autem erit manifeſtum, quando de contingenti dicemus.

Supererat ultimum contingentis ſignificatum, quod posſibile nuncupabatur, diuidebaturq; in contingens ut in pluribus æqualiter, atque in paucioribus: & quoniam contingentia ut in paucis, & æqualiter, ad uſum ſyllogiſticum ſunt inutilia: ideo his omiſſis de contingenti nato atq; ut in pluribus tantū mentionem fecit, tāquam quod in artem ueniat, & ad uſum accommodetur ſyllogiſmi: quemadmodum & ipſe inferius dicet, inquiens, Diſciplina autem uel ſyllogiſmus demonſtratiuus, ex indefinitis quidem non eſt, eò quòd inordinatum eſt medium: ex his uero, quæ nata ſunt eſſe, pene omnes: & conſiderationes ſunt de ſic contingentibus. hæc ille: Solum itaque ut plurimum contingens, conſiderauit, quod & natum uocitauit, eò quòd uerſatur in rebus maximè naturalibus: diximus enim ſuperius & ab arte & à natura contingens dependere ut in pluribus. (Quemadmodum determinauimus contingens. Hoc eſt, quemadmodum, dicebamus proprium contingens in Phyſicis, aut in libro περὶ ἑρμηνείας. (Vniuerſalis quidem) Quoniam, ut infrà planius erit, & uniuerſalis affirmatiua in ſeipſam conuerteretur: contingens enim proprium in oppoſitam conuertitur qualitatem: quare ſi, Contingit nullum b eſſe a, conuerteretur, & Contingit omne b eſſe a, in ſeipſam retrocederet. (Quę uero in parte conuertitur) Eadem de cauſa, quoniam uidelicet in particularem affirmatiuam per oppoſitum conuertitur: & illa proculdubio terminis ad ſe remeat: ſequitur itaque quòd & hęc. (Hoc autem erit manifeſtum) Nos etiam, quum ad locum illum deuenerimus, amplam ſuper conuerſione uniuerſalis negatiuæ faciemus quæſtiōem: namque & de hac non paucæ ambiguitates, negociū faceſſunt.

Nunc vero nobis & hoc ſit pręter ea, quę dicta ſunt, planum, ꝙ contingere nulli, aut alicui non ineſſe, affirmatiuam habet figuram: contingit, nāque ad ſimilitudinem ipſius eſt, ordinatur: ipſum vero eſt, in quibuſcunque pręđicetur, affirmationem ſemper & omnino facit: vt, eſt nō bonum, aut eſt non album, aut ſimpliciter, eſt non hoc: monſtrabitur autem & hoc per ſequentia: ſecundum vero conuerſiones, ad aliarum ſimilitudinem ſe habebunt.

Cauſa inquit Alulidus Roſa. cur negatiua contingens uniuerſalis nō conuertatur terminis, eſt, quia negatiuæ in hac materia non ſunt negatiuæ in ueritate, ſicut oſtenſum eſt in libro præcedente: ſed uis quidem earum, eſt uis affirmatiuarum: hæc ille. *Expō Aut.* ¶ Cæterum hoc damnat Alexander, inquiens cauſam hāc non ſufficere, qñ quidem ſi ita eſſet, conſimiliter & neceſſariæ ſe habuiſſent: quod tamen ſecus eſt: quū neceſſariæ, ut uidimus ſuperius, in ſeipſas retrocedant uniuerſales negatiuæ: quod quum ita ſit, ex eiuſdem ac Philoponi ſententia potius dicendum eſt, uelle hoc in loco latentem Philoſophum errorem abigere: quiſpiam namq; craſſioris ingenii exiſtimare potuiſſet, ea ueritatem minime continere, quæ in libro de interpretatione dictitata fuerunt, has inquam propoſitiones & affirmatiuas eſſe, & ex tranſpoſitione: ne itaque in hoc quis indicat decipulum, inquit Philoſophus, has reuera affirmatiuas eſſe quemadmodum ſuperius aſſeruimus. *Alexād. expō.* Cæterum, ſi & Alulidi Roſa. opinionem propoſito aptare uolueris, dicas cauſam eſſe, cur negatiua contingens uniuerſalis terminis non conuertatur, quoniam hac in materia (hoc eſt, contingenti) negatiuarum uis affirmatiuas reddit: quoniam, ut inferius uidebimus, negatiuæ in affirmatiuas conuertuntur: & idcircò, ſi uniuerſalis contingens negatiua in ſeipſam conuerteretur: eadem quoque lege uniuerſalis contingēs affirmatiua in ſe remearet: quod per-

abſurdum. (Semper) in omni tempore. (Omnino) in omni materia. (Secundum uero conuerſionem) inquit Ioannes Grammaticus, ſenſum contextus talem eſſe, quòd propoſitiones iſtæ, quæ negatiuam habent imaginem, ſecundum conuertendi modum ad aliarum ſe habere ſimilitudinem, hoc eſt affirmatiuarum: conuertuntur namq; in parte utræque hæ negatiuæ, ut, Contingit nullum uel aliquod b/ eſſe a/ & Contingit aliquod a/ non eſſe / b/ hæc Ioannes, Alexandri expoſitionem imitatus.

Epilogus eorũ quæ dicta ſũt de conuerſionib'

Atque hæc longiore fortaſſe quam opus erat, diſputatione de conuerſione diſtulimus, æquiuocationem primò nominis huius, quod eſt Conuerſio, diſtinguentes, reſutatis inibi & iuniorum nugellis, quas de conuerſione mentiebantur: deinceps & de conuerſione cum oppoſitione differentes, facta inſuper pulcherrima quæſtione, an diuiſio propoſitionis per modos fuerit, an per materias, an quod magis dixerim, per utrũque: mox & de propoſitione inexiſtente ſimpliciter, alia ſoluta ambiguitate: ſubinde propoſitiões generis cuiuſcunq; conuertentes uniuerſales particularesq; & affirmatiuas & negatiuas, & ſimplici necnõ cum oppoſitione conuerſione, ſoluta ibidem argutia, quæ monſtrationem Ariſtotelicam infeſtabat: pauxillo deinde infrà & rationes ſoluimus atque inſtantias, quæ quaſi tollebant ratos ſtabilesq; conuertendi modos: pertractata inibi & alia quæſtione, an conuerſio ratiocinii modus ſit: poſtea & modalium cõuerſiones enucleauimus, ſolutis ibidem maximis dubitationibus, quæ è contextu ipſo originem habebant, quæque inſtantias non paucas contra datas regulas afferebant: mox preſſius egimus de contingentis diuiſione, reſutata diui Alberti opinione, qua neſcio quid altum contingens imaginabatur: ſimul etiam ſolutis ambiguitatibus, quæ enixiſſimè contingentium conuerſionum naturam demoliebãtur.

Tranſitio.

Supereſt itaq;, tot tãtisq; tranſactis, ut ad ſyllogiſmorum formationes, quod præſentis erat negocii, principiis iam oĩbus & poſitis & enarratis, pedẽ feramus.

De tribus figuris ex propoſitionibus inexiſtentibus. Capi. V.

DEterminatis vero his, dicamus iam per quę & quando & quomodo fit omnis ſyllogiſmus: poſterius autem dicendum, de demonſtratione. prius enim de ſyllogiſmo dicendum, quã de demonſtratione, eo quod vniuerſalior ſyllogiſmus eſt. demonſtratio namque ſyllogiſmus quidã eſt: ſyllogiſmus vero non omnis, demonſtratio.

Nota quędã eſſe, quæ nulla indigẽt mõſtratione, & hæc quadrifariam diuidi.

Quoniam de ſyllogiſmo ratiocinationeq; ſermonem habituri ſumus, ſcitu dignum, quòd in his quę ſunt, nonnulla eius naturæ exiſtunt, ut monſtratione aliqua minimè, indigeant. & hæc quadrifaria diuiſione comprehenduntur, ut in ſecundo capitulorum uniuerſalium, inquit Abumazabar Alpharabius, & ĩ oratoriis inſtitutionibus Fabius. Namq; & ea, quæ authoritate uiri cuiuſdam magni ſtabiliuntur, oſtenſione nulla indigere dicimus: quemadmo/
dum moris erat apud Pythagoreos: quibus ſufficie/ 1
bat ad alicuius monſtrationem dicere, αὐτὸς ἔφη.
Item, ad ea, quæ probabilia & uulgò conceſſa ſunt, 2
raro aut nunquam ratiocinationem afferimus: quẽ/
admodum, reges & uiros bonos & iuſtos eſſe opot
tere, nunquam arguimus: tanquam quod nemo ne/
get. Senſibilia etiam eius eſſe naturæ dicimus: nullus 3
enim tam fatuæ mentis eſt, ut arguendum cenſeat,
ſolem lucere: Quod & de primis intelligibilibus ac 4
communibus cõceptionibus etiam aſſeruimus: ſunt
enim apud omnes & accepta & indubitata: quemad/
modum, de quolibet affirmationem aut negatiõem
ueram eſſe. quum hæc itaq; ſic ſe habeant, ſunt ex altera parte nonnulla, quæ nũquã monſtrari poſſunt, eo quòd ignotiſſima ſunt, deq; ſe nullam exhibent euidentiam: quemadmodũ, ſtellas pares aut impares eſſe.

Quæ mõſtratione indigent quoq; monſtrãdi formæ.

Sunt porrò quæpiã, quę & partim nota & partim ignota ſunt: deq; his ſyllogiſmos ac monſtrationes omnes facere conſueuimus. Cæterum quoniam ex ſe nihil monſtratur, ex alio quopiam argumentũ atque euidentiam accipit: ideò hoc trifariam fieri poſſe dicimus. Aut enim ex toto partem ſtabilimus, & ita ſyllogiſmus ratiocinatioq; conſtruitur: aut ex parte totum, & ita inductio: aut ex parte partem, quod exemplum appellamus.

Quid ſyll.

Sed quoniã ſyllogiſmus, monſtratio eſt alicuius dubii propoſiti ad oſtenſionem, quod problema nuncupatur (propoſitum namque in monſtrationem tanquam ignotum, ut inquit Alexander, problema uocitatur) quum itaq; de problemate aliquo omnis monſtratio aſtruatur: quodq; huiuſmodi eſt, ſubiectum habeat ac prædicatum, quod oportet monſtrare ſubiecto ineſſe: tertio aliquo opus eſt, quod coniungat aut ſeparet ambos iſtos à ſeinuicem terminos. Iſtud igitur efficit medius terminus: qui problema ipſum duas in partes ſecat, & ex ipſarum utraque duas aſtruit propoſitiones: quarum complicatio συζυγία coniugatioq; nuncupatur.

Problema quid.

Quid coniugatio.

Eſt enim coniugatio, referente Alexandro, duarum propoſitionum communio ſecundum unũ terminum, qui medius appellatur: differentium nãque propoſitionum, aliæ nullo pacto inter ſe communicant, aliæ communicant: Et communicãtium, aliæ ſecundum unum terminum communicant, aliæ ſecundum duos: Si ſecundum duos, & oppoſitionibus conuerſionibus aptæ ſunt: Si ſecundum unũ, ſyllogiſmorum coniugationes faciunt: ſi enim utriſque differant, ſunt ad ſyllogiſmos penitus inutiles. De his itaque propoſitionum complicationibus, quas coniugationes dicimus, ſermonem habiturus Ariſtoteles, tranſitionem quandam ac breuem dictorum facit ἀνακεφαλαίωσιν inquiens, (His determinatis) hoc eſt, definitis ac poſitis: definitionem namque, terminum conſueuimus appellare. (Per

quæ)

quæ.)quia ut minimum per duas propoſitiones. (Quando)quia in tali uel in tali figura. (Quomodo) hoc eſt, per quos modos cuiuſcunque figuræ. (Omnis ſyllogiſmus) abſolutè dixit, inquit Alexander, quum alioquin de categoricis ſolis mentionem faciat: ſolos namque hos, propriè ſyllogiſmos cenſet, quemadmodum & infrà planum faciet. (Poſterius autem) hæc dixit, quaſi occurrens tacitæ obiectioni: quiſquam enim non iniuria poſſet quærere, cur de demonſtratione ſe dicturum pollicitus fuerit, quum tamen nullibi de ea hoc in uolumine pertractet: quaſi itaque reſpondens, inquit prius agendũ eſſe de ſyllogiſmo non ab re: poſterius uero, hoc eſt, in poſterioribus analyticis, de demonſtratione: quoniam ſyllogiſmus prior communiorquè demonſtratione eſt. Vnde quaſi & inſcriptionis cauſam expreſſit, cur hæc, Priora: illa uero, Poſteriora nuncupentur. (Demonſtratio namque) Syllogiſmum præcedere demonſtrationem natura, oſtendit per ea, quæ ſuprà determinata ſunt: illa uidelicet priora eſſe natura, in quibus ſubſiſtendi conſequentia conuerſim fieri nequit: quæq; tollunt & nõ tolluntur, inferuntur & non inferunt.

Syllo. natura prior demonſtratione.

Figura prima.

CVM itaque termini tres, ſic ſe habeant inuicem, vt vltimus, in toto ſit medio: & medius, in primo aut ſit, aut non ſit: neceſſe eſt, extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum.

Diximus tres terminos neceſſarios eſſe ad quemcunque decurſus ſyllogiſticum, maiorem minorémq; extremitates: ac medium terminum, qui has inuicem colligit: quique ideo medius nuncupatur, quia ambabus propoſitionibus communis eſt. Vnde & ſecundum huius uariam diſpoſitionem, uariæ etiã cauſantur figuræ: ut enim utriſq; ſubiicitur, aut de utriſq; prædicatur: aut alteri ſubiicitur, de altera uero prædicatur: Si utriſque ſubiicitur, tertiam facit figuram: ſi de ambabus prædicatur, ſecundam: ſi alteri ſubiiciatur, de altera prædicetur, primam. ☞Quòd ſi dixeris, quemadmodum & Alulidus Roſad. ex ſententia refert Galeni, fieri quartam complicationem, quum uidelicet medius terminus de maiore prædicatur extremitate, minori uero ſubiicitur: ſcias coniugationem talem non eſſe inter Ariſtotelicas figuras connumerandam. quandoquidem aut ad quæſitum determinatum referenda eſt talis complicatio, aut ad indeterminatum: ſi ad determinatum, & prædicatum quæſiti, ſubiectum extiterit in propoſitionibus: & ſubiectum, prædicatum: palam quòd naturalem ordinem non ſeruant: Si uero ad indeterminatum, hoc eſt, ad id, quodcũq; ex tali poteſt ſequi cõiugatione: nemini dubiũ, quin figura hæc, a prima nulla differat interſtitio, neq; enim ex eo, q̃ minor præponatur propoſitio, maior autem poſtponatur, ideo dicendum, figuram coniugationéq; uariatã eſſe, ut imperitiores autumant.

Figuræ quot.

Nota de quarta figura

☞Si itaq; tres termini ita ſe habuerint, ut ultimus in toto ſit medio, hoc eſt, minor extremitas medio termino ſubiiciatur affirmatiuè: medius autem, in prima aut ſit, aut non ſit .i. medius aut affirmatiue aut negatiue ſubiiciat maiori extremitati: talis complicatio, prima uocitatur figura: figura quidem, quoniã, ut inquit Philoponus, exiſtens philoſophus ubicũq; φιλογεωμέτρης, uult ea, quæ ad ſyllogiſmos attinent, Geometricis aſſimilare negociis: &, quemadmodum in Geometria, tria hæc per ordinem ſunt puncta, lineæ, & figuræ: & pũcta quidem ſunt, quæ tm̃ terminant, nullo autem pacto terminantur: lineæ uerò, quæ primam obtinent diſtantiam atq; interuallum ſm̃ longitudinẽ, quæq; a punctis ipſis terminantur deinde & figuræ, quæ & à lineis & punctis terminantur: Ad horum ſimilitudinem ſimplices uoces, quibus ĩ tota logica nihil ſimplicius, punctis aſſimilans, terminos uocitauit: quæ uero ex his conſtruuntur, propoſitiones, & lineis aſſimilauit, & interualla nuncupari uoluit: quæ autem ex his efficiuntur, ſyllogiſticas complicatiões, figuras nominauit, tãquam quæ interuallis & propoſitionibus terminentur: quemadmodum & apud Geometras figuræ, lineis conſtituuntur. Hac itaq; de cauſa & terminos & interualla & figura dixit, hoc in uolumine Ariſtoteles. ☞Sed cur primo hanc figuram ordine collocauerit, prænotandum etiam eſt: nãq; ſi animo agitemus dignitates oẽs, quibus ſyllogiſtica complicatio exornatur, plurimas profectò inueniemus in hac, quã primam uocitamus. ordo enim terminorũ atq; poſitio, maximè in hac naturalis exiſtit: nam terminus medius hac in figura non ſolum habitudine eſt medius atq; cõis, ſed & ordine ipſo ac poſitione. Præterea ſyllogiſmi oẽs, qui ĩ hac fiunt, perfecti ſunt: qui uero in aliis, imperfecti oẽs dignitatis itaq; ordine nõ immerito hoc primum obtinuit locum. Adde & aliud, q̃ reliquæ ambæ, ſecunda inquam & tertia, ab hac generantur figura: ſecunda ꝑ maioris conuerſionem: tertia, per minoris, & q̃m maior lõge dignior minore eſt (quia uniuerſalior, & uniuerſale plurimũ ad uim confert ſyllogiſticam) ideo non iniuria, quæ ex maioris conuerſione efficitur, ſecunda ordine eſt: quæ uero ex minoris, tertia: primum itaq; & uia generationis, hoc eſt naturaliter, iſta locum ſibi uendicauit. His accedit, q̃ problemata oĩa in hac concluduntur figura, uniuerſalis inquã & affirmatiua & negatiua, & particularis conſimiliter: in aliis uerò, non etiã in ſecunda nãq;, affirmatiua cõcluſio nulla eſt, in tertia uerò, uĩs nulla, & q̃m, ut & ſuprà diximus, plus confert ſyllogiſmo uĩe, q̃ affirmatiuum, idcirco & ſecunda, tertiam ordine præceſſit. Poſtea ex diuerſitate & ſyllogiſmorum, diuerſitatem ordinis figurarum aucupari poſſumus. Quum etenim inter ſyllos, alii demonſtratiui, alii dialectici, alii ſophiſtici ſint, & prima figura demonſtrationi inſeruiat, tãquã q̃ uĩe conclu-

Prima figura.

Syll. cõci. g. ometricis conferũtur.

De ordine figurarum

Notum dignũ

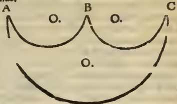
dat, ſecunda, dialectico, cui deſtruere, qđ negantis exiſtit, præoperè ſemper eſt: tertia uero, ſophiſtis, qui particularibus atque indeterminatis interrogationibus audientium mentes obuertunt: non immerito ordo qui in ſyllogiſmis eſt, in figuris quoq; obſeruãdus fuit. His itaq; rationibus non ab re iſtam præpoſuere complicationem, quam primam nnncupamus figuram. Sunt autem quæ neceſſario hanc conſequũtur conditiones duæ, ut uidelicet & maior uniuerſalis ſit, ſit & minor affirmatiua: harum itaq; conditionum, ſi altera defuerit, coniugatio illa inutilis reddetur. habet enim hac in figura, maior quantitatem determinatam, qualitatem uero indeterminatam: & econuerſo minor: unde concluſio, à maiore ſortitur qualitatem: à minore autem, quantitatem. Determinatur enim concluſio ex eo, quod in utraq; indeterminatum eſt: & hoc argumento etiam concludi poteſt, quòd concluſio in ſyllogiſmo ſequitur, eo quòd hæc ſint, & ex poſitis, quemadmodum inquit Alexãder, id eſt conceſsis, hæc enim propriè conceduntur, quæ non concedi etiam poſſunt: quæ uero ſunt neceſſaria, & quibus ablatis tollitur ſyllogiſmus, hęc nõ propriè conceduntur: unde & paſſim dicitur, quòd concluſio peiori, quod in ſyllogiſmo ẽ, aſſimilatur. (Neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum) hoc eſt, neceſſe eſt primam fieri figuram: nãq; in ſola hac ſyllogiſmus perfectus conſtituitur.

[Cõditiões primæ figuræ.]

Voco autem medium, quod ⁊ ipſum in alio: ⁊ aliud in hoc eſt: quod ⁊ poſitione fit medium: extremitates vero, quod ⁊ ipſum in alio eſt: ⁊ in quo aliud eſt.

Notatu dignum, ꝙ uniuerſalem medii termini rationem non aſſignauit: ſed eius tantum, qui in prima figura medius efficitur: ꝙ ſi & uniuerſaliorẽ medii termini deſcriptionem afferre animus fuerit, dicemus eum eſſe medium terminum, qui bis ante concluſionem aſſumatur, quiq; in ambabus eſt propoſitionibus, & ſecundum quem communicant in coniugationibus propoſitiones inter ſe. (Extremitates uero.) uidetur eadem & medii termini & extremitatum deſcriptio eſſe: quod tamen ſecius ſe habet. nam medii termini deſcriptio, collectam intelligenda eſt: extremitatum uero, diuiſim. ⁋ Notatu inſuper dignum, quòd utilium tantum combinationum primæ figuræ diſpoſitionem appoſuit Ariſtoteles, quũ dixit (quum itaq; termini tres ſic ſe habeãt inuicem, ut ultimus in toto ſit medio, & medius in primo aut ſit aut non ſit) maiore etenim uniuerſali exiſtente, & minore affirmatiua, ut ſupra etiam diximus, ſemper eſt utilis combinatio. Nec te, præterea quę diximus, lateat, ꝙ Ariſtoteles aliquando ab eo, quod eſt eſſe in toto, ſermonem facit, nonnunquam ab eo, quod eſt De omni dici: quorum altero, ut nobis: altero, ut naturæ notiori utitur: in toto namque eſſe, quò ad nos notius exiſtit, tanquam quod ſubiectum & ex conſequenti particularius notet: de omni uero, naturæ euidentius eſt, tanquam prædicati ſignũ.

Si enim a, de omni b, ⁊ b: de omni c, neceſſe eſt a. de omni c, pręędicari: prius enim dictum eſt, quomodo De omni dicimus.

[1 Vtilis cõiugatio.]

Ad enarrandas iam primæ figuræ coniugationes ſe confert: quæ tam utiles quàm inutiles (quemadmodum & Alexander & Philoponus, & Alulidus Roſad. aſtipulantur) ad numerum excreuere ſex atque triginta. Maiore namq; uniuerſali exiſtente affirmatiua, ſex erunt coniugationes: uel minore uniuerſali affirmatiua, aut negatiua: uel particulari aut indefinita affirmatiua, aut particulari uel indefinita negatiua: Conſimiliter, ſi maior uniuerſalis extiterit negatiua, rurſus erunt combinationes totidem, Atque itidem, ſi maior fuerit particularis aut indefinita, affirmatiua: aut particularis uel indefinita: negatiua; nam ſecundum unamquanque ſex modis uariatur. quòd ſi ſenarium ſexies multiplices, perficies ſex atque triginta: & conſimiliter in aliis figuris dicendum eſſe arbitramur. Si uero indefinitas abſtuleris, erunt omnes quater quatuor, hoc eſt, ſexdecim. quòd ſi ab his demas ſyllogiſticas quatuor, ſuperſunt inutiles duodecim. Syllogiſticæ uero hæ nuncupantur, quæ in materia quacunque, nullo diſcrimine concludunt. Prius itaque hoc in loco philoſophus uniuerſales exponit coniugationes, tanq̃ & digniores & ualentiores: mox & de particularibus acturus: Vniuerſales dico, quæ ambas habent propoſitiones uniuerſales: Particulares uero, quæ particulares itidem ambas aut alteram: quumq; de uniuerſalibus pertractat, utiles præponit inutilibus, tanquam dignitate præpollentes.

[Cõiugationes pponũ ſunt 36]

⁋ Nec ſententiam unquam approbauerim Abumazaris Alpharabii, qui capite undecimo libri de ſyllogiſmo, alium ſecutus eſt ordinem: primo nãque loco, uniuerſalem affirmatiuam concludentem poſuit: ſecundo, particularem affirmatiuam: tertio, uniuerſalem negatiuam: ac quarto tandem atque ultimo, particularem negatiuam. Videtur namq; hoc ordine multo pluris in ſyllogiſmo qualitatem facere, quam quantitatem: quum contrarium potius faciendum ſit. quantitas namque in ſyllogiſmo maiorem, quo ad concluſionem inferendam, obtinet uim (ut confeſſum eſt) quàm qualitas. Multo itaque melius Ariſtoteles, uniuerſales omnes tam

[Abumazaris & ordine ſyllog. opinio reijcit.]

concludentes

concludentes quàm non concludentes, pręposuit: ac ſubinde de particularibus egit. Vtitur autem in his exponendis: elementorum notis, ea uidelicet de cauſa, quam ſuperius recitauimus: ac primam effinxit figuram, per a/b/c/ ſecundam, per m/n/x/ tertiam, per p/r/s/ ut fortaſſe ſeiunctas à ſe inuicem & ordine & natura, haſce eſſe figuras ſignificaret. ⁋ Sed quæreret non iniuria aliquis, cur ſe ita philoſophus ad iſtas determinauerit literulas, & non aſſumpſerit alias ex toto alphabeto inter ſe proximiores. ⁋ Dicimus factum fuiſſe hoc penſiculatius: quod his, qui græcę dialecti conſulti ſunt, planius erit. Græci nanq;, quod & apud Hebræos in conſuetudine eſt, numerorum ordinem alphabeti elementis ſignare ſoliti ſunt: unde apud hos Alpha unum ſignat, Beta duo, Gamma tria, Delta quatuor, E quinque, deinde ſex hac nota ſignificant ς, ζ ſeptem, η octo, θ nouem, ι decem, κ uiginti, λ triginta, μ quadraginta, ν quinquaginta. ξ ſexagintá ο ſeptuaginta, π octoginta. Deinde ſignum hoc ϟ nonaginta: ac demũ ρ centum, & σ ducenta. Vt itaq; perfecto atq; integerrimo numero, haſce figuras abſoluiſſe uideretur, literas, numerum ſignantes centenarium, accepit, ab alpha incipiens uſque ad σ: primamq; figuram primis literis notauit, α β γ: mediam ſeu ſecundam, mediis, hoc eſt elementis ſignificantibus quinquaginta, quod dimidium centenarii eſt, μ ν ξ: ultimam uero deſcripſit ultimis, π ρ σ. Omiſit autem notis & ſex & nonaginta ſignificantes, quoniam & extra alphabeti ordinem ſunt, & ignotiores multo exiſtunt. Mirum profecto eſt, quod uir iſte ſuis in uoluminibus excogitauit: mirum, inquam, quanto artificio, quantaq; diligẽtia ſuos codices compoſuerit: patum fuit, exactiſſimam de ratiocinandi ſcientia editionem comminiſci, ni & Geometricis & Arithmeticis ipſam proportionibus exornaret: adeoq; has appoſitè imaginatus eſt, ut ſi quid ex toto libro abſtuleris, reliquum operis tanquam Platonicus mundus diſſipetur ac corruat. Verum ad ſequentia iam tranſeamus. ⁋ Si, inquit, binas in prima figura uniuerſales affirmatiuas propoſitiones diſpoſueris, uniuerſalem colliges concluſiõem affirmatiuam: ceu ſi dixeris, Omne b/a/ omne/c/b/ concludes omne/c/a/ quod ex poſito principio De omni arguitur, quo primæ figuræ coniugationes ſtabiliri diximus. ſi etenim De omni eſt, quando nihil eſt aſſumere ſubiecti, de quo prædicatum non dicatur: quum dicimus omne b/ eſſe a/ ſignificamus nihil eſſe ſub b/ de quo non dicatur a/ quum itaque c/ ſub b/ ſit, non immerito & de hoc a/ ipſum dicetur: quod fuerat commonſtrandum. unde quum talem conditionem naturamq;, dictum de omni, obtineat, nemini ambiguum, quin leges illas duas primę figurę rectè philoſophi aſcripſerint, maiorem uidelicet, uniuerſalem eſſe oportere: minorem uero, affirmatiuam: nec ſolum affirmatiuam, ſed nullam penitus includentem negationem: unde talis complicatio nulla eſt, Omnis homo animal, tantum riſibile homo, ergo tantum riſibile animal: nec talis, Omne album corpus, omne animal præter coruum eſt album, omne itaque animal præter coruum eſt corpus: nec talis, Omne ridens homo, Socrates incipit eſſe ridens, Socrates igitur incipit eſſe homo: & hoc ideo accidit, quia minor non purè eſt affirmatiua, ſed negationem quandam includit: quemadmodum moderniores quoq; per ſuas ſignificant, quas exponentes uocant. ⁋ Accidit item quandoque, quòd decurſus ſyllogiſticus perperam ſe habet, quũ in minore propoſitione ſignificamus prædicatum cum aliqua determinatione, ſubiecto ineſſe, quam in maiore non expreſſimus: uelut ſi dixerim, Omnis homo albus, Socrates neceſſario eſt homo, Socrates igitur neceſſario eſt albus. Conſimiliter uitium additur ſyllogiſmo ac decurſui d omni, quum terminos aſſumimus æquiuocos: termini namque æquiuoci, ratiocinationis uim deſtruunt.

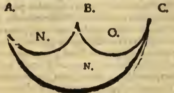
Literæ elemẽtis quibus & quo bifidus vius ſit Arist.

Diſp. ō. j. figuræ

Leges primæ figuræ.

Notan 11

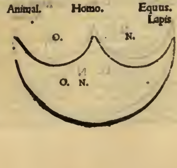
Conſimiliter vero, ſi a, de nullo quidẽ b. b, vero de omni c, q̃ a, nulli c, inerit.

2 Vtilis coniugatio

Secundum exponit coniugationem utilem, uniuerſalem negatiuam concludentem: quæ ideo ſecunda eſt, quia utiles, ut ſuprà etiam diximus, inutilibus præponuntur: & ex utilibus, uniuerſales particulares ante ueniunt: & ex uniuerſalibus, negatiuæ affirmatiuas, utpote digniores, ſubſequuntur.

Sed ſi primum, omne conſequitur medium, medium vero nulli ineſt extremo, non erit ſyllogiſmus extremitatuʒ: nihil enim neceſſarium accidit, eo q̃ hęc ſint: nãq; ⁊ omni ⁊ nulli contingit vltimo primum ineſſe: quare neq;, quod ſecundum partem neq; quod vniuerſaliter ſit neceſſariuʒ: quum vero nullum ſit neceſſariam, per hęc non erit ſyllogiſmus. Termini omni ineſſe/animal/homo/equus: nulli/animal/homo/lapis.

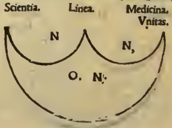
1 Inutilis

Prior ex uniuerſalem concludentibus, inutilis eſt, quæ maiorẽ habet affirmatiuam: minorem uerò, negatiuã: quæ ideo prior eſt, quia aliquam in qualitate dignitatẽ obtinet: quum alterã habeat affirmatiuam, ſequens etenim cõiugatio nihil affirmatum retinet. ſi itaq;, inquit, primum, hoc eſt, maior extremitas ſequatur. i. prædicetur de omni medio: medium uerò nulli inſit extremo, hoc eſt, minori extremitati, non erit ſyllus: non erit, inquit ſylls, maiore uli affirmatiua exiſtente, minore aũt negatiua uli qñquidem altera ex conditionibus primæ figuræ interiit, ꝙ minor uidelicet affirmatiua exiſtat. ¶ Scitu tñ dignum, quẽadmodum notat & Alulidus Roſa. ꝙ licet coniugatio iſta naturaliter nihil neceſſariò cõcludat: artificio ſe tñ particularem negatiuam per conuerſionem colligit, quemadmodum in ſequentibus planum erit: & hoc, argumento eſſe poteſt, Philoſophum de naturalibus tm̃ ſyllis ſermonem habuiſſe. (Nãq; & omni & nulli.) Oſtendit euidenti ratione, cõiugationem iſtã inutilem eſſe. nãq; in quadam inquit materia, ulem cõcludit negatiuam: in quadam uerò, affirmatiuam ulem: quod quum accidit, nulla poteſt determinata concluſio ſequi. nam negatiua ulis, ambas perimit affirmatiuas, ulem particularẽq;: & affirmatiuam itidẽ ulis, negatiuas ambas. quod quum ita ſit, planum, nihil determinati ex hac cõſequi complicatione. In quacunq; igitur coniugatione duo ſequũtur contraria, ipſam inutilem nuncupabimus: nihil tamen idcirco prohibet, quin aliqñ contradictoria, inutili complicatione ſequi poſſint, quemadmodum & inferius enodabimus. Cæterũ quod Ariſtoteles, exemplo: rõne quoq; cõprobat Alexander, inquiens, *Si a* de oi b dr̃, qm̃ qd de oi dr̃, poteſt in plus ſe habere: idcirco tale aliquando accipietur, ut & totum b comprehendat, & adhuc aliquas habeat partes, ipſum b tranſiliẽtes: quibus poterit c ipſum comprehendere & non comprehendere: iuxta itaq; materiam uariatam, contraria nonnunquam concludentur.

Notatio

Canon inutilis cõiugationis agnoſcendæ.

Neq; qñ neq; primũ medio, neq; mediũ vltimo nulli inſit: neq; ſic erit ſylls. Termini ineſſe, ſcientia, linea, medicina: nõ ineſſe, ſcĩetia, linea, vnitas: vlibus igitur terminis exiſtentibus, planum in hac figura, qñ erit & qñ non erit ſyllogiſmus: & ꝙ ſi fuerit ſyllogiſmus, terminos ita ſe habere neceſſe ẽ, vt diximus: & ſi ita ſe habuerint planũ: ꝙ erit ſyllus.

2 Inutilis

Alteram inutilium & uniuerſalium coniugationum exponit, ambas retinentem negatiuas: qm̃ non in prima tm̃, ſed in omnibus figuris regula hæc ulis traditur, ꝙ ex ambabus negatiuis nulla determinata concluſio ſequitur: hoc autem & ipſe terminorum appoſitione confirmat: ratio autem, cur hæc complicatio inutilis ſit, eſt, quia medium nullam habet cum extremitatibus conuenientiam. (Et ꝙ ſi fuerit ſyllogiſmus) ſubaudiendum, hac in figura prima. Atque iſta hactenus de uniuerſalibus ſyllogiſmis primæ figuræ dicta ſufficiant.

Canon.

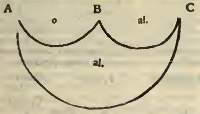
Si vero hic vniuerſaliter, ille in parte ad alteram: quando quod vniuerſaliter, ad maiorem extremitatem aut prædicatiuum: aut priuatiuum, quod autem in parte, ad minorem prædicantium, neceſſe eſt ſyllogiſmum eſſe perfectum. quum vero ad minorem: aut aliter quodammodo termini ſe habuerint, impoſſibile.

Poſteaquàm quæ ambas habent uniuerſales propoſitiones, abſoluit complicationes: nunc de his, quæ alteram retinent particularem, ſermonem habiturus eſt: ſunt autem hoc genus ſyllogiſmi, ĩ ſumma octo: atq; ex his utiles, duo: qui ſuperſunt ſex reliqui, inutiles: iſtos itaq; omnes innuens: ſi hic uniuerſaliter dixit, ille in parte: neq; addidit maior minorue, ꝙ uolebat concludentes & non concludentes complicationes oratione ſua comprehẽdere: neq; iniuria, ait Alexander, addidit ad alteram: poteſt enim in una & eadem propoſitiõe alter terminorum uniuerſaliter ſumi, alter uerò particulariter: ut ſubiectum uniuerſaliter, prædicatum autem in parte. ob hoc itaq; dixit ad alteram, ut ſignificaret in complicatione propoſitionum, ulẽ fieri debere ac particulare. (Quando quod ulr ad maiorem.) De ambabus utilibus ſimul mentionem fecit, deq; ea, quæ maiorem habet ulem affirmatiuam, minorem uerò in parte itidem affirmatiuã atq; de ea, quæ maiorem retinet negatiuam, ac minorem affirmatiuam: ſeruantur etenim primæ figuræ conditiones duæ. nãq; qm̃ prima figura per dictum ſancitur de omni, binas habet leges, ut & maior ulis exiſtat, & minor affirmatiua: ꝙ ſi altera iſtarum fuerit abrogata, neceſſitas deſtruitur ſyllogiſtica: unde inquit, quum uerò ad minorem. i. quum uniuerſale ad minorem ponatur: aut, quemadmodum exponit Alexander, qñ ad minorem ponatur priuatiua: ita ut minor ſit particularis negatiua: maior autem, uniuerſalis aut affirmatiua aut negatiua. (Aliter quodãmodò) Inquit Philoponus, ſi ambe negatiuæ aut maior affirmatiua, minor uerò negatiua, & hoc bifariã, aut maiori uniuerſali, aut minori: ſecus Alexander, ſi maior inqt particularis, & minor uniuerſalis ſit aut affirmatiua, aut negatiua: & hoc ſemper, referente Alulido Roſa. ſm naturalem diſpoſitionem intelligendũ eſt: nãq; & maiore in parte, & minore negatiua, artificioſa & utilis complicatio conſtruitur.

Dico

Dico autem maiorem extremitatem, in qua medium eſt: minorem vero, quę ſub medio. Inſit enim a/ omni b. b| vero alicui c/ſi itaq; eſt. De omni pręđicari, quod in principio diximus, neceſſe eſt a/alicui eorum quę c/ineſſe.

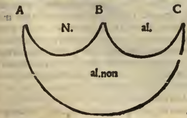
3 Vtilis

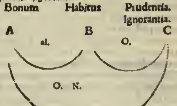
(In qua mediũ eſt) hoc eſt quæ de medio p̃dicat̃, & conſimiliter minorẽ, quæ ſub medio. i. de qua medium dicitur. & ex hoc, ait Philoponus, dilucide poſſumus cognoſcere, idem eſſe De oĩ dici, & In toto eẽ, ſola uero habitudine differre: ſi. n. de oĩ prædicantes, ſyllm̃ cõſtruimus, maiorem extremitatem, maiorẽq; præponemus propoſitionẽ tanq̃ à prædicato incipiẽtes: cuius cõditio eſt, de alio dici: Sin aũt in toto ſubiiciamus, minorem, quæ ſubiecti rõnem habet, præcõſtituemus, ſm̃ maiori locum aſcribentes: quod ſæpenumero & Ariſtoteles & Alulidus Roſ. græciq; enarratores oẽs fermè factitare conſueuerunt. Notatio. Illud deinceps aĩaduertendum, q̃ definitiones hæ maioris minoriſq; extremitatum, in prima dũtaxat figura ueritatẽ obtinent: in reliquis etenim, ſecius eſt. ¶ Cæterũ ſi quiſpiã ſcitaretur, cur tm̃ definitiones iſtas extremitatum diſtulerit, r̃ſidemus hoc ideo factum fuiſſe, q̃ locus iſte ad hoc explanandum maximè eſſet accommodatus: nãq; terminis uſibus exiſtentibus, nõ tm̃ ſeiungebantur maior minorq; ꝓpõ, quantum ſi altera uſis, particularis altera propoſitionũ extiterit. (Inſit a/oĩ b/) Tertius modus ſyllogiſticus, & maiore uſi minoreq; particulari affirmatiuis concluſionem concludens particularem, conſimiliter affirmatiuam. Terminos inuenies, ſi genus ſpeciemq; acceperis, moxq; aliud utroq; cõius, deq; eo medius terminus in parte dicatur, ut animal, homo, animatum.

Et ſi a/nulli eorum, quę b/ineſt: b/vero alicui c/neceſſe ẽ, a| alicui c/non ineſſe: determinatũ enim eſt & de nullo quomodo dicimus: quare erit ſylls perfectus: conſimiliter & ſi indefinitum ſit b/c/pręđicatiuum exiſtens: idem enim erit ſyllogiſmus, & ſi indefinitum, & ſi in parte accipiatur.

4 Vtilis

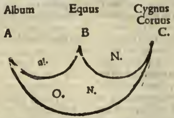

Sin autem ad minorem extremitatem vſr ponatur, aut pręđicatiuum, aut priuatiuus, non erit ſyllus, neq; affirmatiuo, neq; negatiuo, neq; indefinito, neq; ſm̃ partem exiſtẽte: vt ſi a/alicui b/inſit, aut non inſit. b| vero oĩ c/inſit. Termini, q̃ inſit, bonum, habitus, prudentia: q̃ non inſit, bonum, habitus, ignorantia.

3 Inutilis

Rurſus ſi b/ nulli inſit c/a vero alicui b/inſit, aut non inſit, aut non omni inſit, neq; ſic erit ſylls. Termini, q̃ omni inſit, album, equus, cignus: q̃ nulli, album, equus, coruus: idem & ſi a/b/indefinitum ſit.

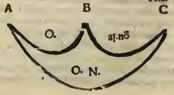
4 Inutilis

Quartus modus utilis, ac perfectè concludens ex maiore uſi negatiua, minoreq; particulari affirmatiua concluſionem particularem ac negatiuam: ſortitur enim concluſio, quod in utraque peius uiliusq; eſt, à maiore, q̃ negatiua ſit: à minore uero, q̃ in parte. Terminos autem ad hanc inuenies coniugationem utiles, ſi genus & contra diuiſas ſpecies acceperis, poſuerisq; ſpecies maiorem extremitatem at medium terminum, genus uero minorem extremitatem. (Conſimiliter & ſi indefinitum) Aequiualet enim, ut ſuprà etiam diximus, indefinita propoſitio particulari: niſi, quemadmodum inquit & Alulidus Roſa. tranſcendat particularis naturam: quod uidemus fieri in propoſitionibus neceſſariis: in quibus ut plurimum indefinitæ particularesq;, uniuerſalibus etiam æquantur. Cæterum non eſt hoc naturam particularis, aut indefinitæ per ſe oñs. Erunt itaq;, cõnumeratis & his quæ minores habent indefinitas, in ſumma coniugationes utiles in prima figura ſm̃ naturalẽ diſcurſum concludentes, ſex: nam qui ἀντανακλώμενοι, hoc eſt, refracti nuncupantur, non cõcludunt ſm̃ quæſiti naturam, quemadmodũ infrà confeſſo monſtrabimus. (Sin autem ad minorem) Conſentaneum fuerat, quũ de particularibus inutilibus acturus eẽt, prius eas exponere quæ maiorem habent uſem, aut affirmatiuã,

aut negatiuam, minorem uero particularem aut indefinitam negatiuam: ſed qm̄ hæ longiore indigent oratione, quemadmodum infrà planum erit, ideo faciliores prius in medium uoluit afferre: quę ex maiore conſtant particulari indifferente, minore autē uli conſimilitet aut affimatiua, aut negatiua: ait ergo, ꝙ ex maiore in parte & minore uli, nullo pacto cōiugatio utilis conſtituitur, ſeu affirmatiuæ ſeu negatiuæ fuerint: primum autem eas exponit, quæ maiorē habent in parte affirmatiuam ſeu negatiuam, minorem uero ulem: & inquit, quod ſi/a/ineſt omni b/ uel non ineſt, b/autem omni c/inutilis erit coniugatio, quum & omni concludatur & nulli ineſſe. & ratio ingr Alexander, eſt, qm̄ quum maior ſit particularis, nihil prohibet medium terminum cōiorem eſſe maiore extremitate, atq; de pluribus dici, q̄ maior dicatur: & inde poterit ineſſe nulli illi, cui omni ineſt a/ atq; ita maiore in parte, & minore uli, affirmatiuis, nihil impedimento eſt, qui concluſio ſit & ulis & negatiua: & conſimiliter de reliquis dicendum erit. Hoc idem exemplo ē t arguitur: nam termini, quibus omni ſequitur, ſunt hi, bonum, habitus, prudentia: aliquis habitus ē bonus, ois prudentia habitus, omnis prudētia bona: quibus nulli, bonum, habitus, ignorantia: ubi ſcias, ꝙ per ignorantiam intelligimus eam, quę diſpoſitione aliqua acquiritur: ignorantia etenim negationis, habitus nullo pacto eſt: has autē coniugationes ambas, hoc eſt, maiori particulari aut affirmatiua, aut negatiua: minore uero uli affirmatiua, ſimul expoſuit dū ait, ſi a/alicui b/inſit, aut non inſit. Quum uero inqt. (Rurſus ſi b/nulli c/) eas enarrat, quę minorem habēt negatiuam ulem: maiorem uero, particularem aut affirmatiuam aut negatiuam. ubi notes quēadmodū & Alexander refert, ꝙ inutilitas ſuperiorum cōiugationum, ob maiorem eſt: harum uero, ob utrāq;, maiorem inquā ac minorem: nāq; & hæc affirmatiua, & illa uniuerſalis eſſe deberet in prima figura.

Neq; q̄ quod ad maiorem extremitatem vl'r fiat aut p̄dicatiuum aut priuatiuum: quod autem ad minorez priuatiuum ſm̄ partem, nō erit ſylls, ſiue indefinitus ſiue in p̄te accipiatur: vt ſi a/omni ineſt b, b/vero alicui c/nō ineſt, aut non omni ineſt: cuicunq; enim alicui nō inſit medium, hoc & omne & nullum ipſum ſequetur primū: ſubiciantur enim termini, aīal, homo, album: poſtea & de quibus nō p̄dicatur albis, homo, ſumātur cygnus & nix: igitur aīal de illo q dē p̄dicatur oī: de hoc aūt, nullo: quare non erit ſylls.

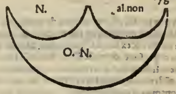
Animal Homo Album Cygnus Nix.

5 Inutilis

Rurſus a/quidem nulli inſit b, b/vero alicui c/ non inſit. Termini ſint, inanimatum, homo album, poſtea accipiantur de quibus albis non p̄ędicatur homo, cygnus & nix. inanimatum namq;, de hoc quidem, omni: de illo autem, nullo p̄ędicatur. Amplius quoniam indeterminatuz eſt b/alicui c/non ineſſe: verificatur autem & ſi nulli ineſt & ſi non omni, ꝙ alicui non ineſt: ſi vero tales aſſumātur termini, vt nulli inſit, non fit ſyllogiſmus: hoc enim dictum ē prius. Planum itaq;, quoniam eo ꝙ termini ſic ſe habeāt, non erit ſyllogiſmus: eſſet enim & in his. Conſimiliter autē monſtrabitur, & ſi vniuerſaliter ponatur priuatiuum.

Inanimatum. Homo. Album Nix. Cygnus.

6 Inutilis

Nunc redit ad coniugationes inutiles, quas ſuperius tanquàm maioris indigentes negotii omiſerat: q̄ſi uidelicet maior uniuerſalis aut affirmatiua, aut negatiua extiterit, minor uero in parte & negatiua. Cæterum quò facilius, quæ ſequuntur, poſſimus pcipere, nonnulla prius declaranda ſunt: ubi ſciendū, particularem propoſitionem, quam indefinitam uocitat, duplicem eſſe ſignificationem ſortitam atq; naturam: aliquod enim b/eſſe a/bifariā uerificatur: aut quia omne b/eſt a/aut quia aliquod b/ē a/ & aliquod b/nō eſt a/quemadmodum ſi in materia extiterit neceſſaria: ideo uera particularis ut plurimum eſt, quia uniuerſalis itidem uera, ut Aliquis homo ē animal. Sin autem in materia fuerit contingente, & affirmatiua & negatiua particulares uere ſunt, ut Aliquis homo eſt albus, & aliquis homo non eſt albus: unde ob hoc indefinitam eam uocat Ariſto. nō ꝙ nullum habeat appoſitum ſignum: ſed potius, ꝙ indeterminatę atq; indefinitę ſit ueritatis quas ob res ſi propter uniuerſalem ueritatem habeat, poſitione particularem: ſi uero ex ſe uera extiterit, per naturam uocare conſueuit Alulidus Roſa. Vt itaq; ad propoſitum redeamus, uolens Ariſtoteles monſtrare haſce coniugationes inutiles eſſe: prius ſupponit particularem ueram eſſe ſm̄ ſe & ex natura propria, arguitq; per expoſitionem & omni & nulli ſequi: ſecius etenim hoc monſtrari non poterat: ſi enim particularis minor & negatiua per naturam uera extiterit, ſua etiam ſub contraria, ueritatem obtinebit: quæ particularis affirmatiua eſt: maiore uero uniuerſali aut affirmatiua, aut negatiua, & minore particulari affirmatiua ſemper aliquid ſyllogiſticè concluditur, atque ex neceſſitate: & ob id ad ſenſibilem expoſitionem reducēda fuit particularis illa, puta quum dicimus, Aliqđ album nō ē homo,

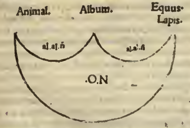
1 Rō oſtendit de inutilis

homo,aut per id,quod eſt, Aliquod album,intelligimus niuem,aut cygnum,aut quippiam ſimile: atq; ita tali facta expoſitione,planum erit, coniugationes iſtas inutiles eſſe. Si uero non natura,ſed poſitione uera fuerit particularis illa,nemini ambiguũ, quin maiore uniuerſali aut affirmatiua aut negatiua, minoreq; negatiua in parte,& omni & nulli ſequatur:qđ rationem tollit ſyllogiſticam. unde inquit,ſi ita ſe habentibus terminis,non efficitur ſyllogiſmus,planũ,ꝙ nõ eſt ratione formæ utilis,ſed materiæ. unde,inquit, cuicũq; alicui non ineſt medium,hoc & omne & nullũ ipſum ſequetur primũ: hoc eſt, maior extremitas uniuerſaliter & affirmatiue & negatiue prędicabitur de minore extremitate,cui alicui non eſt medius terminus:poſtea hoc monſtrat per terminos exponẽdo: & hæc prior eſt ratio,qua oſtendit cõiugationes iſtas inutiles eſſe. Poſtea,cum inquit(amplius quoniam indeterminatum eſt)Subdit aliam rationem,ſupponendo minorem particularem eſſe per naturam: & inqt, Si minore exiſtente uniuerſali negatiua,maiore autẽ uniuerſali aut affirmatiua aut negatiua, inutiles efficiuntur complicationes:ergo ſi minor particularis negatiua exiſtens,eius fuerit naturæ,ut uniuerſalẽ reddat negatiuam,conſentaneum nimirum eſt, has quoque coniugationes inutiles eſſe (Conſimiliter autẽ) Autem,inquit Alexander,pro eo,quod eſt,enim:uel, autem,pro eo,quod eſt,igitur:nãq; eadem monſtratio utriuſq; eſt.

a Ratio.

Neq; autem,ſi vtraq; interualla,ſecundum partem extiterint,aut pręđicatiue,aut priuatiue,aut hoc pręđicatiue illud priuatiue,aut indefinitum,illud definitum,aut vtraque indefinita,non erit ſyllogiſmus nullo pacto. Termini communes omnium,animal,album,equus:animal,album,lapis.

Sedecim inutilium particularium coniug. paradigma.

Interualla etiam dixit ad imitationem Geometrarum,qui diaſtemata,hoc eſt,diſtantias atq; interualla uocant lineas ipſas:ubiq;.n. quẽadmodũ & ſuperius diximus, Philoſophus φιλογεωμέτρη :connumerat itaq; ſexdecim alias coniugationes inutiles, quæ aut ex ambabus particularibus,aut ambabus indefinitis conſtituuntur:ſi enim ambæ ſunt particulares, aut affirmatiuæ aut negatiuæ ſunt utręq;,aut altera affirmatiua,altera uero negatiua:& hæc, aut maior, aut minor:atq; ita quatuor conſtruuntur cõiugationes: Et conſimiliter ſi ambæ indefinitæ extiterint,aut altera particularis,altera uero indefinita erit: & ita octo aliæ efficiuntur. nam aut maior erit particularis & minor indefinita,aut econuersò,& utroq; modo,quatuor efficiuntur,quæ ſuperioribus additæ, ſexdecim reddunt:unico autem terminorum exemplo haſce omnes refellit coniugationes, oſtendens & omni & nulli ineſſe:quamobrem,inquit Alexander,rationes, quas ſine artificio concludentes uocabant Stoici, aut non ſunt ſyllogiſticæ,aut redarguunt Ariſtotelis ſententiam. quod minime dicendum eſt.

Planum igitur ex dictis,quemadmodum ſi fuerit hac in figura ſecundum partem ſyllogiſmus,ꝙ neceſſe eſt terminos ſic ſe habere,vt diximus:aliter vero ſe habentibus,nullo modo fit:manifeſtum autem & , ꝙ ſyllogiſmi omnes in eadem perfecti ſunt(omnes enim perficiuntur per ea: quę a principio ſunt accepta)quodq; problemata omnia monſtrantur per hanc figuram:nãq; & omni, & nulli, & alicui, & non alicui ineſſe: voco autem figuram talem primam.

Recte addidit(in hac figura)quoniam in ſecunda, minore etiam negatiua,ſequitur:& in tertia, maiore particulari. (Quodq; problemata omnia)Vniuerſalis affirmatiua aut negatiua, particularisq; itidem aut affirmatiua aut negatiua: unde ob hanc cauſam maxime uocatur prima figura,ut inquit Alexander: ſiue, ut Alulidus Roſ. ꝙ ſyllogiſmi omnes huius figuræ perfecti ſunt:& ideo ſubdidit (uoco autem figuram talem primam) quaſi innuens, ꝙ ex ſupradictis hoc tanquam concluſio ſequeretur:dixit autem,uoco,tã quã primus ipſe appellationis huiuſce author. Sunt itaq; hac in figura modi ſyllogiſmorum quatuor. Ii uero quinq; quos Theophraſtus, referente Alexandro,addidit,neq; perfecti ſunt,neq; ut ipſe ait, ἰατρόλειπτοι:ſyllogiſmos enim,qui immediate per dictum De omni perficiuntur,uocant Græci indemonſtrabiles. Quamobrẽ qui hos addunt, ut inquit Alulidus Roſ. intentionem ignorant Ariſtotelis: cuius intentio eſt,ſyllogiſmos numerare,qui ſecundum naturalem efficiuntur diſpoſitionem. ¶ Sed quæritur, cum omnia problemata concludantur, & optimo modo concludantur in prima figura,cur aliæ figurę ſint additæ,cũ in his imperfecti tantum ſyllogiſmi conſiderentur. Inquiunt nonnulli, ꝙ ideo hoc factum fuit, quia non ſolum de perfectis modis pertractare,ſed & de imperfectis intentio fuerat Ariſtotelica. Nos autẽ, & fortaſſe melius,dicimus,ꝙ hoc ideo fecit Ariſtoteles,quia concluſionum unaquęq; unam figuram maxime habet accommodatam. nãq; uniuerſalis affirmatiua,maxime & potiſſime in prima concluditur figura:negatiua uero uniuerſalis,in ſecunda: tertia uero, particularibus ambabus aſcribitur, affirmatiuæ inquam & negatiuæ. Si itaq; uolumus coniugationes in hac figura utiles perficere,duæ illę conditiones primæ figuræ ſunt obſeruandæ,& ꝙ maior uniuerſalis ſit,& ꝙ minor affirmatiua. Quòd ſi quiſpiam dicat, maiore etiam particulari minoreq; uniuerſali,concluſionem neceſſario ſequi:puta, Aliquis homo eſt So-

Modi à Theophraſto additi.

Cur plures figuræ.

Conditiones figurę. 1

crates,omne rationale eſt homo, ergo aliquod ratio/
nale eſt Socrates:& ſimpliciter,quotieſcunque maior
extremitas ſingularis terminus extiterit. Sciat uir il/
le,rationem hanc non ui tenere ſyllogiſtica, ſed expo
Singularis propoſitio. ſitoria & ſenſibili mõſtratione:ſingularis etenim pro
poſitio,quemadmodum ſupra etiam diximus, aut
non ingreditur ſyllogiſmum, aut dum uim obtinet
Notationes. particularis ¶ Ad hæc,obſeruandum eſt in huiuſce/
modi modis ſyllogiſticis,ꝙ aliquãdo ponitur minor
negatiua in prima figura, pro affirmatiua, tamen ex
tranſpoſitione:quemadmodum apud Ariſto.in pri/
mo Poſteriorum,Omne non ſcintil'ans prope eſt, pla
netæ non ſcintillant,ergo prope ſunt planetæ: dixit
non ſcintillant,pro eo,quod eſt,ſunt nõ ſcintillantes.
Cæterum ſcies etiam, ꝙ aliquando multæ rationes
efficiuntur,quæ uidentur formam habere ſyllogiſti/
cam,ac propoſitiones ueras,concluſionem autem fal
ſam:quales ſunt,quæ maiorem habent multiplicem
ſm cõpoſitioné diuiſionéq;:quéadmodũ ſi dicamus,
Omne animal ſi eſt riſibile,eſt rationale:oĩs equus eſt
animal,ſi eſt riſibilis.ergo omnis equus eſt rationalis,
ſi etenim maior in ſenſu fuerit cõpoſitionis, mendax
eſt,quia ſignificat,ꝙ de quocunq; uerum eſt dicere,
ꝙ eſt animal ſi eſt riſibile,ꝙ illud ſit rationale: ſed de
omni animali poſſumus uere dicere, ꝙ eſt animal, ſi
eſt riſibile,nõ tamen ꝙ ſit rationale:Sinautem maior
ſenſum habuerit diuiſionis, tunc formam perdidit
Epilogus. ſyllogiſticam.¶ Atque hęc hactenus de prima figura
retulimus,primum quæ in quæſtioné ueniant, quę/
ue minime dubitanda ſint,enarrantes:mox, quid ſit
ac quõ extruatur cõiugatio:ſubinde,quot ſint ratio/
cinationũ figuræ,curuæ figura nuncupetur, quodq;
Philoſophus in omnibus φιλογεωμετρης: poſtea &
ordo figurarum expoſitus,connumeratis ibidem cu
iuſq; figuræ potiſſimis dignitatibus:Deinceps & nu/
merus coniugationum omniũ expoſitus,curq; diuer
ſorũ elementorũ notulis unaquæq; figurarũ deſigna
ta fuerit:ſolutis inſuper dubitationibus,dum cõiuga
tiones exponebamus,quæ modos ſyllogiſticos uide/
bantur infringere: Ac demum rationé reddidimus,
cur particularis propoſitio,indefinita & ſit & uocite/
tur:mox refutatis quinq; Theophraſti coniugationi/
bus tanquam quæ ad propoſitum non faciunt,& ar/
tificioſam habeant complicationem.Supereſt itaq;,ut
his omnibus enarratis,ad ſecundæ figuræ expoſitio/
nem deſcendamus.

Secunda figura.

QVando vero idem huic quidem omni,illi autẽ
nulli inſit.aut vtriq; omni, aut nulli, figuram
quidem talem, voco ſecundam:medium vero
in ipſa dicitur,quod de vtriſq; pdicatur: ex/
trema autem,de quibus dicitur hoc.

Non immeritò,quemadmodum & ſupra retuli/
mus,figura hęc alterum ſortita eſt locum:nãq; & dia
lecticæ miniſtra eſt,& maioris conuerſione à prima
creatur,& uniuerſale concludit quæſitum:Tertia ue
ro,quæ ſequitur,ſophiſticæ deſeruit,& minoris con/
uerſione à prima gignitur,& particularem duntaxat
concluſionem cogit:quæ omnia,uti planum eſt,non
tantum in ratiocinatione dignitatis obtinent.¶ Secũ/ Conditiones ſecundæ figuræ.
da itaq; figura hæc,diuo referente Alberto, quatuor
ſuppoſitis condirionibus,ſemper ſyllogiſtica exiſtit.
Prima eſt,maiorem oportere eſſe uniuerſalem, tum 1
quia maiore conuerſa,quæ ſemper uniuerſalis eſt, à
prima deducitur:tum uero,quia ſi maior particula/
ris foret,contingeret nonnunquam aliquam eſſe cõ/
plicationem,in qua nulla penitus fieret concluſio,pu
ta maiori extremo communiori exiſtente, q̃ medius
ſit terminus:ſicut in hac, Aliquod animal homo, nul
lus equus homo:ſic enim propoſitionibus diſtribu/
tis,nulla penitus ſequitur concluſio.nãq; affirmatiua
fieri nequit,cum in ſecunda nullo modo fiat affirma/
tiua:neq; item negatiua,quemadmodum liquido cõ
ſtat.Prima itaq; conditio,maiorem exigit uniuerſalé.
Secunda,alteram uult negatiuam, ſiquidé ambabus 2
affirmatiuis,non ſequitur cõcluſio in ſecunda,quem
admodum infra planius erit. Tertia,concluſionem,re 3
quirit negatiuam. Quarta,concluſionem, ſm quanti 4
tatem minori eſſe per ſimilem: ſm uero qualitatem,
alterutri.Hæc Albertus:cæterum preſſius Philopo/
nus:oportet inquit hac in figura,maiorem uniuerſa
lem eſſe:minorem uero,à maiore figura diſſimilem,
hoc eſt,ſi maior affirmatiua fuerit,minorem negati/
uam exiſtere:& in oppoſitum,ſi maior negatiua,mi/
norem affirmatiuam.nãq; quemadmodum & Abu/
mazar Alpharabius capite libri de ſyllogiſmo quinto
decimo inquit,His obſeruatis, ſemper in ſecunda fi/
gura complicatio erit utilis. Cætere uero conditio/
nes,quas Albertus dinumerauit, ex his proculdubio
conſequuntur:ſi etenim propoſitiones, diſſimilis ex/
titerint figuræ,cui dubium,ꝙ altera negatiua futura
eſt?& ſi altera negatiua,nimirum & concluſio nega/
tiua ſequetur ¶ Sunt aũt in hac quoq; figura,quem/ Coniugationes figuræ ſecundæ.
admodum & in prima,complicationes tam utiles, q̃
inutiles,ſex atque triginta:quas unuſquiſque ſuopte
ingenio formare facillime poterit:& ex his utiles qua
tuor,ueluti legentibus planum fiet: binæ uniuerſa/
les,ac totidem particulares. primum itaque ab uni/
uerſalibus exorditur,quemadmodum & ſupra fece/
rat:& primo utiles connumerat, hoc eſt, quæ, pro/
poſitiones habent diſſimilis figuræ, inquiens (quan/
do idem)id eſt,medius terminus (huic quidem om/
ni,alteri uero nulli) hoc eſt de alterutra extremita/
tum uniuerſaliter & affirmatiue,de altera uero uni/
uerſaliter ac negatiue dicatur. (Aut utriq; omni aut
nulli) hic inutiles innuit uniuerſales: quæ ambas
conſimilis habent figuræ.(Figuram talem uoco) di/
xit,tãquã primus nominis iſtius inuẽtor. ¶ Sed mirũ
profecto,cur iſta exponens Alulidus Roſa. ſimplici/
ter dixerit,ꝙ huiuſmodi compoſitio ſyllogiſtica eſt,

quum ex ambabus conſimilis figuræ non ſequatur neceſſario quippiam. Reſpondemus, dicentes ſyllogiſticam non ob id uocitari, ꝙ omnes iſtæ complicationes utiles ſint: ſed ꝙ diſpoſitio hæc terminorũ apta eſt ad faciendas binas coniugationes.

Maius vero extremum, quod ad medium iacet: minus autem, quod longius a medio ponitur: medium quidem extra extrema, ſed poſitione primum.

Binæ, inquit Diuus Albertus, ſunt medii termini leges, & ꝙ prædicandi ratione medium ſit, & ꝙ poſitione: ſecundæ figuræ medius, alteram ſeruauit, alteram amiſit: tertiæ uero utrãq;, atq; ideo non iniuria, & ob hanc cauſam figura hæc ſm obtinuit locum: q̃ uero ſequitur, ultimum. Cęterum, dum medium dico, non id nolo, quod in naturalibus uſuuenit, quod inquam inter extrema ponitur, atq; ab utriſq; æquali diſtat iterſtitio: ſed mathematicum uolo medium intelligi, quod media ipſa & unit & copular. Cæterũ quærit hoc in loco Alexander, an ne ſm rei ipſius ingenium atq; naturam, termini iſti, medius, maior, minorq; extremirates diſcriminentur: an uero cuiusq; arbitrio ſeiungantur: quum etenim uniuerſalis negatiua terminis in ſeipſam cõuertitur, poterimus nimirum utrãlibet maiorem, ſeu minorem facere extremitatem. Quamobrem uoluit Herminus, eodem referente, naturaliter maiorem extremitatem & fieri & ſtabiliri in ſecunda figura. Si enim, inquit, ex eodem genere utraq; ſint extrema, de quibus medium prædicatur, maior extremitas ea uocitanda eſt, quæ generi cõi propinquior extiterit: puta, ſint extrema uolatile atq; homo, ambo ſub animali continentur: & uolatile, animali proximius, maioris itaque extremi locum ſortietur: ſinautem utriq; ſint à genere æque diſtantes, conſiderandũ uter eam legem habet, ut de eo medius terminus ſeorſum dicatur: quũe eius ſit genii, ut de eo, alio mediante, prædicatur: deinde cõ-
De terminis i ſecunda figura iudicandis cõuerſio. parandus is eſt, per quem de altero dicitur, ei, de quo per ſe enunciatur: ut in exẽplo, ſint extrema, Equus atq; Homo, æquum habentia ab animali interſtitiũ: prędicetur autem de ipſis, Rationale: de equo, negatiuè: de homine uero, affirmatiuè: qm̃ Rationale non per ſe negatur ab equo, ſed eo ꝙ irrationalis: ipſum uero rationale, per ſe de homine dicitur: Irrationale uero propius eſt aĩal quàm rationale. equus itaq;, à quo rationale per id ꝙ irrationalis eſt, remouet̃, maior erit extremitas. Si uero diuerſorum generum extiterint, maius erit extremum, quod cõiori generi ꝓximius: quemadmodum ſi quid de colore atq; homine prædicetur, maior extremitas erit, color, eo ꝙ magis qualitatem attingit, quàm homo ſubſtãtiam: homo etenim ſpecies eſt indiuidua, in prædicamento ſubſtantiæ: color autem in propria coordinatiõe, minimè: Sinautem & ipſa æqualiter à propriis ſeiungantur generibus, redire itidem debemus ad prædicatum, & conſiderare de quo ipſorum ſecundum ſe de quoũe per aliud dicatur: & ſi id, per quod de altero prædicatur, ſit generi cõiori propinquius, & hoc ob illud dicitur de alio, maior ponẽda eſt extremitas ſint puta termini, Album atq; Homo: illud in qualitate ſpecies indiuidua: hoc, in ſubſtantia: prædicetur autem Rationale affirmatiuè quidem de homine, negatiuè uero, de albo: qm̃ de homine, ſm ꝙ homo, affirmatur, ab albo autem, non ſm quod album, negatur, ſed eo ꝙ inanimatum: quia inanimatum ꝓprius eſt ſubſtantiæ quàm homo, nimirum album maior erit extremitas. ¶ Cæterum, inquit Alexander, quæſtio hæc præterquàm ꝙ curioſa eſt, ueritati etiam aduerſatur: ſemper etenim in negatiua, maior erit extremitas, quod tamen per abſurdum eſt: nãq; modus ſecundus figuræ iſtius ad affirmatiuam, maius ſemper retinet extremum. ꝙ aut id ſequatur, monſtrat idem plana ac dilucida ratione: Nam, inquit, ſi ſm prædicata maius extremum uenabimur, negatiuæ ſubiectũ ſemper maior erit extremitas: quandoquidẽ ſemper æquale aut ſm ſe, aut ſm prædicata medio erit termino: nam ſi medius ab eo remouetur per aliud, per ſui oppoſitũ utiq; remouebitur, quod contra ſe diuidit: quod aũt tale eſt, nimirũ ſemper medio erit æquale: nunquã uero, minus: ſed affirmatiuæ ſubiectũ ferme ſemper in minus ſe habebit, raro æqualiter: quas ob res negatiua propoſitio maior ſemper cenſenda erit, cũ tamen alioquin Ariſtoteles aliquando locũ iſtum affirmatiue aſcribat. Præterea eadẽ quæſtio, quã in negatiuis faciendam iubes ſecundum prædicata, & in affirmatiuis fiet: quare ratio prædicationis tandem reducenda erit ad coæquales differentias: atq; ita neutrum neutro communiori proximius erit. ¶ Dicendum igitur, quemadmodũ & Alulidus Roſ. inquit, ꝙ maior extremitas in ſecunda figura (credo itidem in tertia) aucupanda eſt penes quæſitum: ita quòd & quæſiti prædicatum ſemper maioris teneat locũ extremitatis: quæſiti dico directe concluſi, non autem euerſa ratiocinatione. (Quod ad medium iacet) hoc eſt, quod ſecundo loco ponitur: cum potiſſimum in ſyllogiſmo ac propoſitione ſit eſſe prędicatum, & medius terminus hac in figura bis prædicetur: ideo non ab re primum ſortitus eſt locum: maior uero extremitas, quia ſemel prædicatur, minori anteponetur, quæ nunquam prædicatur: medium autem ſequetur, ꝙ bis de ſubiecto dicitur. (Extra extrema.) Si medium intra extrema iaceret, poſitione eſſet medium: ſed quoniam poſitione medium non eſt, ideo extra extrema locari dicitur. (Poſitione primum.) ex hoc, inquit Alexander, ſignificat maioris conuerſione, à prima ſecundam deriuari figuram.

Obiectio.

Solutio iuxta Auer.

Perfectus quidem hac in figura nullo pacto eſt ſyllogiſmus: poteſt autem eſſe, ⁊ vniuerſaliter, ⁊ non vniuerſaliter terminis exiſtentibus: vniuerſaliter quidem exiſtentibus terminis erit ſyllogiſmus, quando medium huic quidem

omni, illi vero nulli inſit: & ſi ad vtrumuis fuerit priuatiui: aliter vero, minime.

(Perfectus quidem) eo quod primi tres, conuerſionis indigent: quartus, ad incommodum deductionis. (Poteſt & uniuerſaliter.) Hoc dicit, quòd ex ambabus uniuerſalibus fieri poteſt hac in figura utilis ſyllogiſmus, & non uniuerſalibus: non quia ex ambabus particularibus (hoc enim fieri nequit) ſed altera uniuerſali, in parte altera. (Vniuerſaliter terminis exiſtentibus.) Quatuor ſunt hac in figura utiles complicationes, uniuerſales duæ, binæque item particulares: primum locum obtinent uniuerſales, & in his quæ maiorem habet negatiuam: quandoquidem ſolius maioris conuerſione ad primam redit figuram: ſecunda ſubſequitur, ex maiore affirmatiua minoreque negatiua, namque duplicis indiget conuerſionis: mox è particularibus priorem ea locum obtinet, quæ maiorem habet negatiuam: quoniam hac ſola conuerſa ad primam reuocatur figuram: ultimum deinde locum ſortita eſt, quæ maiorem habet affirmatiuam, cum conuerſione ad primam redire nequeat, ſed ad incommodum deductionis indigeat: quæ multo imperfectior eſt conuerſione. Conuerſio nanque, quæſitum monſtrat: deductio autem, aliud à quæſito. His accedit, quod tres præcedentes & conuerſione & ad incommodum deductione oſtenduntur: hæc autem ſola ad impoſſibile monſtratione ſtabilitur. (Aliter uero, minime.) Hoc eſt, ſi ambæ aut affirmatiuæ, aut negatiuæ extiterint, nullo pacto ſyllogiſtica efficitur complicatio.

Conuerſio quæſitum: deductio, aliud à quæſito monſtrat.

Prędicetur m. de n. quidem nullo: de x. autem omni: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, nulli m. inerit n. m. vero omni x. ſuppoſitum eſt: quare n. nulli x. hoc enim monſtratum eſt prius.

Primus modus maioris conuerſione ad primam reducitur figuram.

Vtilis. [a]

Rurſus ſi m. n. quidem omni, x. vero nulli: & x. n. nulli inerit. ſi enim m. nulli x. & x. nulli m. m. autem omni n. inerat, x. vero nulli inerat n. facta namque rurſus eſt prima figura: quoniam vero conuertitur priuatiuum, & n. nulli inerit x: quare idem erit ſyllogiſmus.

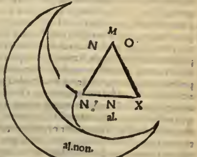
Secundus modus indigens conuerſione minoris & concluſionis.

Vtilis [a]

Eſt autem ipſa monſtrare & ad impoſſibile deducentes. Quod itaque fit ſyllogiſmus ita ſe habentibus terminis, planum: verum non perfectus: non enim ſolum ex his, quę ex principio, ſed & ex aliis efficitur neceſſarium.

Deductio ad impoſſibile, oſtenditur.

Prima coniugatio ex maiore uniuerſali negatiua minoreque uniuerſali affirmatiua, uniuerſalem concludens negatiuam: eſt autem m medius terminus: n maior: x uero, minor extremitas: ſit m

ſit m animal, n/lapis, x/homo. Complicemus hunc
modum ſyllogiſmum, Nullus lapis animal, Om/
nis homo animal, Nullus homo lapis: nãq; maiore cõ
uerſa, ad primæ ſecundum reducetur modum, hoc
pacto, Nullum animal lapis, omnis homo animal, nul
lus homo lapis. ¶ Sed dicet ne n immeritò quiſpiam,
cur modus iſte, cum minus ſit arti ſyllogiſticæ neceſ/
ſarius, ſequenti multo nimirum neceſſariori antepo/
nitur: nanq; eadem concluſio, quæ per hunc monſtra
tum eadem penitus & per primam concluditur figu
ram: quod ſecus ſe habet in ſequente: non enim eadẽ,
ſed conuerſa concluditur. ¶ Dicimus, itaq; non pro/
pter maiorem minoremúe neceſſitatem, ordinis huiu
ſce diſtributionem factam fuiſſe: ſed penes faciliorem
reducendi modum: quemadmodum ſupra quoque
oſtẽdimus. (Rurſus ſi m/n/quidem omni.) Iſte alter
eſt modus ſecundæ figuræ ex maiore uniuerſali affir
matiua, minoreq́, uniuerſali negatiua concluſionem
concludens uniuerſalem: ſi, inquit, ponamus propoſi
tiões, Omne n/m, nullum x/m, ſequetur nullum n/x/
ubi aduertas, ꝙ immediata conſequens concluſio, nõ
eſt adducta: ſed ea, quæ facta ad primam reductionẽ,
concluditur, conuertens inquam priorem: unde &
ipſe ait, ſi m/nulli x, & x/nulli m/ inerit: facta uidelicet
minoris conuerſione: ex qua cum maiore, ſequitur
concluſionem conuertens, quę eſt, Nullum n/x. (qua
re erit idem ſyllogiſmus) addidit, quoniam per eun/
dem ſyllogiſmum & concluſio iſta monſtrabitur,
Nullum inquam x/eſſe n: per quem & eius conuerſa,
hoc eſt per ſecundum primæ: quòd autem uniuerſa/
lis negatiua concludatur, pro confeſſo accepit. (Eſt
autem ipſa monſtrãte.) Ad impoſſibile monſtramus
cum oppoſito concluſionis alteram addimus propo/
ſitionem, & ex his alterius oppoſitum concludimus:
quemadmodum in propoſito: ſit primus ſecundæ fi
guræ ſyllogiſmus, Nullum enim n m, omne x/m, nul
lum x n: ſi non ſequitur, ſequatur ergo ſuum oppoſi
tum, quod eſt, Aliquod x/eſt n: conuertiturq́; in ſeip
ſum, Aliquod n eſt x: deinceps huic minori applicita,
alterius oppoſitum concludamus, dicentes, Omne x/
m/aliquod n/ x, aliquod n/ m, quod maiori, ut planũ
eſt, penitus aduerſatur: uel ſic & melius, ut inqt Ale/
xander, Nullum n/m, aliquod x/n, aliquod itaque x/
non eſt m ¶ Cuius oppoſitum minor prioris ſyllo/
giſmi aſſertabat. Eodem pacto, & ſecundum huiuſce
figuræ modum monſtrabimus: ſit primum compli/
catio, Omne n m, nullum x/m, nullum x/n: ſi non ſe/
quatur, ergo oppoſitum, Aliquod x/n, quod cum ma
iore minoris contradictorium infert: uel cum mino/
re, facta prius in ſeipſum conuerſione, maiorem de/
molitur. (Quòd itaq; ſit ſyllogiſmus.) Inquit, quòd
ita ſe habentibus in ſecunda figura terminis, ſyllogiſ/
mus quidem efficitur non perfectus: & huius binas
reddit cauſas: alteram, quia per conuerſionem mon/
ſtrantur, quod innuit, dum ait (non enim ſolum ex
his, quæ ex principio) alteram uero, quia ad impoſſi
bile deductione arguũtur: quod arguit dum inquit
(ſed & ex aliis efficitur neceſſarium.)

Si autem m/de omni n/atque x/prędicetur, non erit ſyl/
logiſmus Termini ꝙ inſit, ſubſtantia, animal, homo: ꝙ
non inſit, ſubſtantia, animal, numerus: medium, ſubſtãtia.
Et quando neque de x/neque de n/aliquo prędicetur m.
Termini ꝙ inſit, linea, animal, homo: ꝙ non inſit, linea,
animal, lapis. Manifeſtum itaque, ſi ſit ſyllogiſmus, vniuer
ſaliter terminis exiſtentibus, neceſſe terminos ita ſe habe/
re, vt diximus in principio: aliter enim ſe habentibus, non
efficitur neceſſarium: quando autem medium ad alterum
vniuerſaliter ſit, quandoquidem ad maius ſit vniuerſale,
aut prędicatiue aut priuatiue, ad minus vero & ſecundum
partem & oppoſite: dico autem oppoſite, ſi vniuerſale pri/
uatiuum, quod in parte affirmatiuum: ſi vero uniuerſale
prędicatiuum, quod in parte priuatiuum, neceſſarium eſt,
ſyllogiſmum fieri priuatiuum ſecundum partem.

Inutiles coniugationes uniuerſales enumerat: qua
rum altera, ex ambabus conſtat affirmatiuis: altera,
ex negatiuis utriſque. ¶ Rationem uero cur ex amba
bus affirmatiuis non ſequitur ſyllogiſmus, hanc af/
fert Alexander: nãque ait, medius de utraque dicitur
extremitate: in plus itaque ſe habet: quare extrema
ita ad ſeinuicem ſe habebunt, ut unum de altero præ
dicari uniuerſaliter & affirmatiue poſſit: aut etiam
nonnunquam negatiue: quamobrem, & Omni &
Nulli ſequetur: quod rationem deſtruit ſyllogiſticã.
Hæc ille. ¶ Sed Philoponus bonam & ipſe rationem
in medium affert: Meritò, ait, ex ambabus affirmati/
uis uniuerſaliter in ſecunda, nil ſequitur neceſſario:
nãque ſi propterea, quòd altera propoſitione conuer
ſa, in primam traducitur figuram, ob id rationes ſe/
cundæ euidentiam habent concludendi: cum in hac
complicatione, altera conuerſa ſemper maior in par/
te efficiatur (quod primæ figuræ rationem penitus
diſturbat) non immeritò ſyllogiſtica nullo pacto fu/
tura eſt: unde quemadmodum & infra planius erit,
ſi forte fortuna contigerit, propoſitiones iſtas eius eſ/
ſe genii, ut terminos habeant æquiuertentes, nimirũ
cõiugatio iſta utilis erit. ¶ Vnde communi omnium
conſenſu dici ſolet, in ſecunda figura ex duabus affir/
matiuis terminorum conuertibilium, ſyllogiſticam
fieri complicationem: quod quoniam nõ ſecundum
ratiocinationis formam, quam hoc in uolumine con
ſideramus, efficitur: ideo Philoſophus eam inutilẽ eſ/
ſe pronunciauit. Adde ꝙ altera quoque lex figuræ
iſtius deſtruitur, oportere, inquam, propoſitiones fi/
gura diſſimiles eſſe: ſubſtantia, animal, homo: mediũ
ſubſtantia, puta, Omne animal ſuſtantia, omnis ho/
mo ſubſtantia, omnis homo animal. (Quòd non in/
ſit, ſubſtantia animal, numerus.) Omne animal ſub/
ſtantia, omnis numerus ſubſtantia, nullus numerus
animal. Sed melius, inquit Alexander, ſi pro eo, quod
ẽ, numerus, legeremus, lapis: nãq; ut uel minuto phi/
loſopho planum eſt, numerus nullo pacto ſubſtantia
eſt, ſed quantitas: uel igitur, inquit, numerum poſuit
ſubſtantiam eſſe, numerum accipiens pro unitate; nã

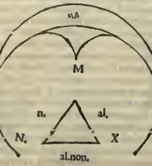
Cur ex am
babus affir
matiuis in
ſecunda fi
gura non
efficiť ſyl
logiſmus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

que unitas(ut aiunt)ſubſtantia eſt:nam quãtitas nullo modo dicenda eſt,cum neq; diſcreta neq; continua ſit:ſubſtantia uero exiſtit, eo q contrariorum ſuſceptiua eſt:nam principium finemq; contraria eſſe aſſerunt:quæ ambo in unitate fundantur. Sed hæc,ait ille,perperam dicta ſunt:nam quantitatis pars,quantitas potius dicenda eſt ꝙ ſubſtantia:unitas uero,ut planum eſt,numeri pars eſt:ſatius itaq; quod & Philoponus dicit,ꝙ numerum ſubſtantiam dicat ſecundum pythagoreorum ſententiam:qui uolebant omnia ex numeris proportionibusq; conſtare:quemadmodum Nicomachus Geraſeus in primo ſuæ arithmeticæ optime declarat:& Timęus platonicus, qui mundi animam ex numeris proportionibusq; conſtruxit. Cæterum ſi & nobis quippiam audere licet, dicamus equidem,Ariſtotelem ſecundum pythagoreos locutum:non ob id tamen, quòd illi numerum aut quantitatem ſubſtantiã eſſe uellent (hæc etenim & apud eos ſeiuncta ac diſcriminata fuerant: quemadmodum optime in ſuis prędicamentis Tarentinus expoſuit Architas)uerum ſubſtantiam pro eſſentia accepit:animal uero atq; numerum,non pro ſenſibili aut animali,aut numero: ſed pro ideis ac formis abſtractis:quemadmodum Nicomachi procemium atque eius interpretem legentibus palam eſt:ſed de his abunde.(Et quando neq; de x.)Alteram inutilem exponit ex ambabus conſtantem negatiuis:quam appoſitis terminis oſtendit malã eſſe.(Vt diximus in principio.)Hoc eſt,ut pauloante diximus,dum utiles connumerabamus coniugationes:non autem, quemadmodum dictum eſt in ipſo ſtatim ſecundæ figuræ exordio,quoniam inibi tam utiles,ꝙ inutiles connumeratæ ſunt:atq; hæc de uniuerſalibus ſecundæ ratiocinationibus.(Quandoquidem ad maius.)Ambas ſyllogiſticas complicationes(quę figura ſunt diſſimiles, & maiorem habent uniuerſalem)connumerat:quęq; particularem concludunt negatiuam.

Si nãque m/ineſt n/quidem nulli,x/ vero alicui, neceſſe eſt n/ipſi x/non ineſſe. Quoniam enim conuertitur priuatiuum,nulli m/ineſſe n/m/vero ſuppoſitum eſt x/alicui non ineſſe:quare n/alicui x/non inerit:efficitur nãque ſyllogiſmus per primam figuram.

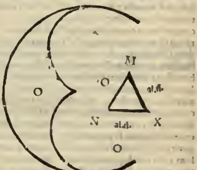
Tertius modus.

Tertius iſte modus eſt ſyllogiſticus in ſecunda figura,maiorem habens uniuerſaliter negatiuam, minoremq; affirmatiuam in parte,concluſionem ſubinde concludens negatiuam in parte. Tertium uero fortita eſt locum complicatio hæc, ob eandem cauſam, quam ſupra de uniuerſalibus retulimus, quoniã uidelicet unica conuerſione ad primam reducitur figuram:altera uero,ad incommodum deductione indiget. Termini ad coniugationem iſtam ſunt, genus ac cõtradiſtinctæ ſpecies:ut ſi dicã,Nullus homo equus aliquod animal equus,aliquod animal non eſt homo:ubi ſi maiorem in ſeipſam conuerteris,quartum modum primæ figuræ perficies: & hac utitur monſtratione Ari Verũ inquit Alexander, poſſet hoc idẽ oſtendi ad impoſſibile deductione,accepto concluſionis oppoſito cũ maiore,minoris oppoſitũ inferendo. Termini.

Rurſus ſi m/n/quidẽ omni:x/vero,alicui m/nõ inſit,neceſſe eſt n/x/alicui nõ ineſſe. Si enim omni ineſt, pędicetur autem & m/de omni n/neceſſarium eſt m/omni x/ineſſe:ſuppoſitum vero fuerat,alicui non ineſſe: & ſi m/n/ quidẽ omni ineſt,x/vero non omni,erit ſyllogiſmus ꝙ non omni x/n:demonſtratio autem eadem.

Quartus modus,qui per impoſſibile tantũ deducit.

Quartus iſte eſt modus ſecundæ figuræ ſyllogiſticus,ex maiore uniuerſaliter affirmatiua,minoreq; negatiua in parte,cõcluſionẽ cõcludẽs negatiuã in parte. Cuius utilitatẽ nõ amplius conuerſione monſtrat Ariſt.ſed ad impoſſibile deductione:ſi etenim maior uerteretur,eſſet inutilis oĩno ſyllus ex utriſq; in parte:minor uero cõuerti nõ põt, cũ particularis exiſtat negatiua:Termini aũt erunt,genus,ſpẽs,ac utriſq; cõmunius:puta,Oĩs homo aĩal,aliquod animatũ nõ eſt aĩal,aliquod aĩatũ nõ eſt homo:ꝙ ſi concluſionis oppoſitũ ſuppoſuerimus addita maiore,minoris cõcludemus cõtradictoriũ,hunc in modũ:Oẽ aĩatũ homo, oĩs homo aĩal,oẽ aĩatũ aĩal,cuius oppoſitũ minor aſſerebat.(Et ſi m/n/qdẽ oĩ.)Mõſtrat eodẽ pacto futurũ ſyllm,ſi ꝓ eo,qđ eſt Alicui nõ,acceperimus,Nõ oĩ:nã ſola,quẽadmodũ nõnulli ferũt,locutione differũt: q̃les q à iunioribus,referẽte Alex. ὑποσυλλογιστικοὶ uocitant:uerũ hi ſyllos appellitãt,ſolã uocẽ ĩtuẽtes:Ariſto.uero Termini.

ſto.uero nō uoce ſolū, ſed & ſignificata reſpicit:quas ob res non idē penitus fore cenſendum eſt, non omni atq; alicui non ineſſe. Si nāque accuratius Ariſtotelis uerba penſitare uoluerimus:inueniemus(alicui nō) uerificari de utraq; particulari, poſitione inquam & natura:non omni autem, de particulari natura tantum.quod & ratione confirmatur:quum etenim cōtradictorie opponatur ei,quod eſt Omni (quæ uniuerſaliter exiſtit affirmatiua)nimirum in parte negatiua erit ſecundum naturam: nam ſi poſitione eſſet, non magis contradictoria, quàm cōtraria dicēda foret:unde hoc quaſi innuens Philoſophus dixerat ſuperius(Amplius,quoniam in determinatū eſt b. alicui c.nō ineſſe,uerificatur autem,& ſi nulli ineſt,& ſi non omni)non omni inquit pro eo,quod ē alicui nō,

Dubium. natura ¶ Cęterum quæſitu dignum,quomodo fieri poſſit,ut ſimplices ſyllogiſmi, qui multo & notiores & dilucidiores ſunt hypotheticis, ad impoſſibile ductione monſtrentur:quum alioquin de hoc moſtrandi modo nulla hucuſq; mentio facta ſit. ¶ Inquiunt

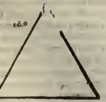
Solutio quorundam. nonnulli rectè ſe habere oſtenſionē iſtam,atq; ex notioribus procedere:quum deductio ad incommodū oſtenſiuam ſupponat complicationem : quæ multo notior ea eſt,quæ monſtratur:addunt deinceps,non proprie coniugationem iſtam, eſſe ad impoſſibile ſyllogiſmum,ſed magis conuertendi ſyllogiſmum. Cæterum bona eorum uenia dixerim, neq; hoc pacto rationis uim tolli:quoniam neq; de hoc quoq; conuer

Alia reſponſio. tendi modo ulla adhuc mentio facta eſt. Supereſt itaque ut ſecius reſpondeamus: quemadmodum & ſupra innuimus,monſtrationem iſtam non ui tenere ſyllogiſmi ad impoſſibile:qui, uti infra planum erit, pars eſt hypotheticarum rationum: ſed primę dignitatis munimine ſtabiliri, aſſerentis bina contradictoria de eodem dici non poſſe:quam domo quiſq; ſibi conatum affert.

Si vero de x quidem omni,d n vero non omni prędicetur m,non erit ſyllogiſmus: Terminı,animal, ſubſtantia, coruus:animal,album,coruus.

Animal.

M.

1 Inutilis

Subſtantia.N. X.Coruus.

Album. o n,

Neq; quando de x quidē nullo, de n vero aliquo: Terminı q; inſit,animal,ſubſtantia, vnitas, q; non inſit,anim

ſubſtantia, ſcientia.quando itaq; oppoſitum ſit vniuerſali, quod eſt ſecundum partem, dictum eſt, quando erit, & quādo non erit ſyllogiſmus.

Animal.

M.

2 Inutilis

Subſtantia.N. X.Vnitas.

n. o. Scientia.

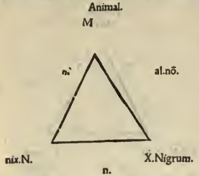
Inutiles enumerat complicationes figura diſſimiles:ac primum eam recenſet,quæ maiorem negatiuā habet,in parte:minorem uero,uniuerſaliter affirmatiuam,inquiens,q; ita terminis diſpoſitis, nullo pacto erit ſyllogiſmus:hoc autem ideo eſt, quoniam altera ex ſecundæ figuræ conditionibus deſtruitur : maiorem uidelicet oportere eſſe uniuerſalem. namq; maiore in parte exiſtente, hac in figura nunquam utilis erigitur complicatio:niſi fortè, ut nonnulli autumant,medium uniuerſaliter ſumatur, ueluti ſi dicerē, Aliquod lucens ſupra nos eſt,omnis lucidiſſimus planeta,ſol eſt lucidiſſimus planeta, ſol itaq; ē ſupra nos lucens:ſed coniugatio iſta raro & p accidēs in uſum ueniet:ſi enim,quemadmodum alibi dicet Ariſtoteles, prædicatum uniuerſale uniuerſaliter ſumatur, propoſitio redditur falſa:q; ſi forte fortuna acciderit, ut ueritatem obtineat,hoc nulla alia erit de cauſa,niſi quia propoſitio illa uniuerſaliter conuerti poterit: quod per accidens,& in determinata materia fieri tātummodo poteſt. Addunt iidem, ſi medium,terminus extiterit ſingularis, maiorem itidem particulari, fieri poſſe complicationem utilem:ut ſi dixerim, Aliquod animal eſt Socrates,aliquis homo Socrates:ergo aliquis homo animal. Sed quemadmodum & ſupra diximus,ratio hæc non ui tenet ſyllogiſtica, uerū ſenſibili expoſitione, de qua in præſentia ſermo non eſt.(Neq; quando de x.)alteram explicat,quum figura diſſimiles propoſitiones extiterint: & ait, q; maiore in parte & affirmatiua, minore autem uniuerſaliter negatiua,conſimiliter inutilis aſtruitur coniugatio:quodq; hoc ita ſe habeat,terminis refutat, in quibus & Omni & Nulli ſequitur:ubi ſcias uelim,eadē cauſa, qua & ſuperius, unitatem ſubſtantiam appellitaſſe:quocirca,unitatis loco,lapidem poni uult Alexander.(Quando itaq;)hoc eſt, quum propoſitiōes & uniuerſaliter & in parte,qualitate à ſeinuicem diſſentiant:puta,ſi altera uniuerſaliter extiterit affirmatiua,altera uero in parte ſit negatiua & econuerſo.

Coniugatio 2.fig. ex maiori particulari.

Notatio

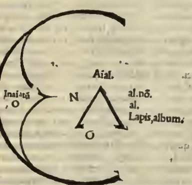
Quando uero propoſitiones eiuſdem ſint figurę, quẽ admodum vtręq; priuatiuę aut affirmatiuę, nullo pacto erit ſyllogiſmus, Sint enim primum priuatiuę, & vniuerſa-

3 Inutilis.

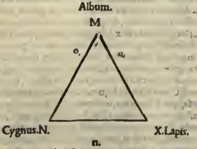
le adiaceat maiori extremo:vt m. n quidem nulli : x vero alicui non inſit:contingit utiq; n, & omni & nulli eorũ: quę ſunt x.ineſſe: Termini:q̃ nulli inſit : animal: nix : nigrum q̃ vero omni inſit,non eſt capere:ſi m , x alicui quidem ineſt:alicui autem non.

4 inutilis.

Si enim n omni x:m vero nulli n : m nulli x inerit : ſed ſuppoſitum fuerat alicui ineſſe. Sic itaq; non contingit ter

5 Inutilis.

minos capere:ex indefinito autem monſtrandum:quoniã enim verificatur:q̃ m,alicui x,non inſit:& ſi nulli inſit: quĩ vero nulli inerit,non erit ſyllogiſmus:manifeſtum q̃ neq; nunc. Rurſus ſint prędicatiuę, & vniuerſale ponatur conſimiliter, vt m,n,quidem omni,x,vero alicui inſit:contingit vtiq; n, & omni & nulli ineſſe x. Termini q̃ nulli inſit,albũ, cygnus,lapis:q̃ vero omni,non eſt capere ob eandem cauſam,quam prius:ſed ex indefinito monſtrandum.

Diximus plerunq; bina propria huic figuræ competere,& q̃ maior uniuerſaliter proferatur , & q̃ minor figura ſit à maiore diſſimilis : hucuſq; eas recenſuit,quæ priorem demoliebantur conditionem : qm̃ ea erat quæ maxime figuram iſtam ſtabiliebat:Nunc autem eas enarrat,quæ alteram deſtruunt,hoc eſt, q̃ ambas habẽt eiuſdem figuræ,puta aut negatiuas aut affirmatiuas:ac prius eam proponit, quæ maiorẽ habet uniuerſaliter negatiuam,minorem uero in parte itidem negatiuam,monſtratq; hãc inutilem penitus. Vbi non imerito ambigeret quiſpiam, cur hãc prius ponat,q̃ eam, quæ ambas retinet affirmatiuas : quũ alioquin affirmatiua , & dignior & potior ſit negatiua Huic dicimus,hoc ideo factũ fuiſſe, quoniam maiorem de ſe dubitationẽ exhibet,q̃ ſit utilis, q̃ ſequẽs ipſa:quum ex dictis planum fuerit,hac in figura cõcluſionem non concludi affirmatiuam,ait itaq; , q̃ ſi maior uniuerſaliter extiterit negatiua, minorq; itidẽ in parte,inutilis conſtruitur complicatio,eò q̃ & omni & nulli ſequatur:quum hoc dixiſſet , inquit Alexander,oſtendiſſetq; Nulli ineſſe,non potuit,Omni, penitus monſtrare;quò circa quemadmodum, & in prima figura ex particularis indeterminatione monſtrauit:namq; ſi aliquod x/non eſſe m/ uerum cò ſit, q̃ & ſubcontraria ueritatem obtineat,aliquod uidelicet x/eſſe m/non poterimus omni ineſſe monſtrare: quod Ariſtoteles arguit ad incommodum deducẽs ſit enim,inquit,ita,q̃ poſſimus omni oſtendere:ſitq; concluſio,Omne x/n,tunc maiore accepta , quæ aſſerebat nullum n/ eſſe m/concludimus,nullum x/ eſſe m/cuius oppoſitum ſuppoſueramus, aliquod uidelicet x/ m/eſſe : Si itaq; particularis ſuopte ingenio uera fuerit,nullo pacto bina contraria concludere ualebimus,ſin autem ideo ueritatem obtineat , quia uniuerſalis ſua uera ſit,tũc proculdubiò & omni & nulli ineſſe inferemus : hoc etenim ſupra planum factũ fuit. Quamobrem indefinitam , uocauit particularẽ ipſam,tanquam uagæ atq; incertæ ſignificationis, ꝓpterea,q̃ & pro affirmatiua in parte, & pro negatiua uniuerſaliter accipi poteſt. Eadem monſtratione utitur & ſi ambæ extiterint affirmatiuæ,maior uniuerſaliter,minor uero in parte. Si nãq; natura uera extiterit,utilem faciet complicationem: quoniam maiore uniuerſaliter affirmatiua, minoremq; negatiua in parte , utilis in ſecunda figura erigitur coniugatio.

Cæterum addit Alexander , hoc itidem poſſe oſidi expoſitione, quemadmodum in prima fecimus figura,puta,ſint termini,ſcientia,uitium,habitus:cõſtruaturq; ſyllogiſmus hoc pacto, Nullum uitium ſcientia,aliquis habitus non eſt ſcientia, deinde ea aſſumãtur,quibus non ineſt,fortitudo puta & timiditas: q̃

bus

bus acceptis, poterimus concludere, nullam fortitu/dinem uitium eſſe: ac ſubinde, timiditatem omné ui/tium exiſtere. Si uero ambæ ſint affirmatiuæ: termi/ni, habitus, ſcientia, qualitas: deinceps, quibus qualita/tibus ineſt habitus, accipiantur, intemperantia atque grammatica: unde ſcientia, omni inerit grammaticæ, intemperantiæ uero nulli.

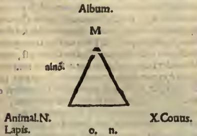
Obiectio. Solutio. ¶ Sed quæreret nõ ab re quiſpiam, cur hoc in loco haſce monſtrationes non attulerit Ariſt. Reſpondet Alulidus Roſad. hoc ideo factum fuiſſe, quoniam minor item ad uniuerſaliter

Obiectio. negatiuá redit. Sed dicet fortaſſe argutulus quiſpiá, cur itaq; ambas iſtas monſtrationes in prima facie/

Solutio. bat figura? Satius igitur dicendum cenſeo, hanc ideo hoc in loco fuiſſe amiſſam, quoniam (quemadmodú planum eſt, expoſitoria ratio, eius quod de omni di/citur, ui ac ratione ſtabilitur: Dictum uero de omni maxime locum obtinet in prima figura: hoc itaq; tá/quam ibi conuenienter monſtratum non immeritò dimiſit Ariſtoteles.

Opinio non/nullorum an/tiquorum de complicatiõe Inutili. ¶ Verú quod nõnulli antiquorú (referente Alexandro) & Herminus, aſſerebant com/plicationem aliquam ob id inutilem eſſe, q bina con/cludat contradictoria, ſine ratione penitus céſeo: hoc enim non ſufficit ad alicuius coniugationis calum/niam, namq; ſi redarguere uolumus complicationé quampiam, nõ ſolum ea ſumere opus eſt, quæ ſimul eſſe non poſſunt, ſed & omnia tollere, quæ ſyllogiſti/cè monſtrari poſſunt: particularis autem affirmatiua non deſtruitur, niſi Nulli abundemus, neq; negatiua in parte, niſi Omni concludamus. Præterea, ſi hoc eſſet uerum, ſequeretur complicationes aliquas uti/lis exiſtentes, inutiles eſſe: quod oppidò perabſurdú. erat etenim in prima figura coniugatio utilis, ex ma/iore uniuerſaliter negatiua, particulariq; affirmatiua minore, negatiuam concludens in parte: & tñ in hac poſſumus Nulli & Alicui concludere, quæ ſunt con/tradictoria: Nulli, ſi dicã, Nullus equus homo, aliqď quadrupes equus, nullu; quadrupes homo: Alicui, ceu ſi dicam, Nullus cygnus nix, Aliquod album cy/gnus, Aliquod album nix: conſimiliter & in aliis cõ/pluribus idem hoc inuentu facillimú erit. Quamob/rem Hermini ratio nulla penitus exiſtit.

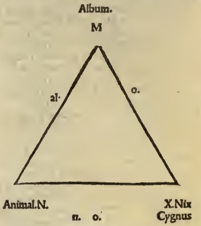
Si vero vniuerſale ad minus eſt extremum: ⁊ m, x: qui/

Inutilis

dem nulli n, vero alicui non ineſt, contingit n, ⁊ omni ⁊ nul/li ineſſe x. Termini, q inſit: album, animal, coruus: q non inſit, album, lapis, coruus.

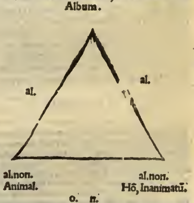
Si autem priuatiuç ſint propoſitiones, termini q non inſit, album, animal, nix: q vero inſit, album, animal, cy/

Inutilis

gnus. Manifeſtum itaq;, quando eiuſdem figurç ſint propo/ſitiones, ⁊ hçc quidem vniuerſaliter: illa vero in parte, q nullo modo efficitur ſyllogiſmus.

Verum neq; ſi alicui vtriq; inſit aut non inſit: aut huic quidẽ: illi vero non: aut neutri omni, aut indefinite: Ter/

Inutilis

mini omnium communes, album, animal, homo: album, animal, inanimatum.

Manifeſtum itaq; ex dictis, q ⁊ ſi ita ſe habeant termi/ni ad ſeinuicem, quemadmodum dictum eſt, ex neceſſita/te fit ſyllogiſmus: ⁊ ſi ſyllogiſmus ſit, neceſſe eſt terminos ita ſe habere. Planum autem, q ⁊ omnes, qui in hac figu/ra, ſyllogiſmi imperfecti ſunt (omnes enim perficiuntur aſ/ſumptis quibuſdã, quç vel inſunt terminis ex neceſſitate, aut ponuntur, vt ſuppoſitiones, vt quando per impoſſibile monſtremus) ⁊ q non fit affirmatiuus ſyllogiſmus p hanc figuram, ſed oẽs priuatiui, ⁊ q vniuerſaliter ⁊ q ſm partẽ,

Monſtrat nunc eas eſſe inutiles, quæ maiorem habent particularem, minorem uero uniuerſaliter, figura conſimiles: quas ideo poſtpoſuit, quoniam ambas ſecundæ figuræ conditiones demoliunt: & hæ ſunt inutiles complicationes ex altera uniuerſali atq; altera in parte. (Verum neq; ſi utriq; alicui.) Nunc unico exemplo eas omnes redarguit, quæ ambas habent in parte, ſexdecim numero exiſtentes. (Neutri omni.) Dixit pro eo, quod eſt, utriq; alicui non. (Manifeſtũ itaq;.) Subaudiendum, inquit Alexander, in ſecunda figura. (Inſunt terminis:) ut conuerſiones. (Ponuntur:) ut ſuppoſitiones. Atq; ita totam ſecundam figuram explicuimus, addita primum ratione, cur alterum à prima locum ſibi uendicauerit: ac deinde ex poſitis & firmatis huiuſce figuræ cõditionibus: enarprato inſu coniugationũ numero atq; ordine. Mox & ratiões attulimus medii atq; extremitatũ, refutata inibi commentatione Hermini philoſophi: ſubinde & ad incommodum deductionem explicuimus, addito modo, quo ex ambabus affirmatiuis utilem poſſimus complicationem erigere. Poſtea rationem attulimus, propter quam philoſophus numerum, ſubſtantiam nuncupauerit, appoſita cauſa, ob quã quartus figuræ iſtius modus, conuerſione monſtrari nõ poſſit: ſoluta ibidem perpulchra dubitatione, quæ huius monſtrationem inceſſabat: allatis deinde coniugationibus, quæ maiore in parte exiſtente, neceſſariò concluſioné inferunt. Deinceps & ratio aſſignata eſt, cur negatiua in parte indefinitæ nomen ſubierit: ſoluta ambiguitate, cur quemadmodũ in prima expoſitoriam monſtrationé non attulerit. Demũ Hermini atq; antiquorum opinionem diſſipauimus: q duorum contradictoriorum concluſioue inutilẽ fore complicationem monſtrari poſſe credebant. Cæterũ his oĩbus explicitis atq; enumeratis: cõſentaneum deinceps é, ut ad tertiæ nos cõferamus enarrationé.

Tertia figura.

SIn autem eidem, hoc omni, illud vero nulli inſit: aut ambo, omni aut nulli, figuram talem, voco tertiam. Sed medium in ipſa dico, de quo ambo prædicamus: extrema vero, quę prædicantur: maius, quod a medio lõgius: minus autem, quod propinquius: ponitur vero medium extra quidem extrema, poſitione autem vltimum. Perfectus itaq; neq; in hac figura ſyllogiſmus efficitur: poterit autem, quũ & vniuerſaliter & non vlr termini ad medium extiterint.

Cur tertiæ figuræ vltimus aſſignatus ſit locus.

Non immerito ultimus tertiæ figuræ locus aſcriptus eſt: nãq; & medii poſitio hac in figura uiliſſimũ obtinet locum, cũ utriq; ſubiiciatur extremo: & concluſio nulla concluditur uniuerſalis: & uiliſſimæ arti deſeruiunt formulæ iſtæ, quum decipulorum ars harum complicationibus abutatur: adde, q; non dignitate ſolum, ſed & tpe nouiſſima eſt: quemadmodum enim & ſupra relatum eſt, ſecũda ac tertia figuræ à prima, propoſitionum conuerſione, deriuãtur: maioris, ſecunda: minoris uero, tertia. Quas ob res non iniuria ad ultimum reiecta eſt locum. Cæterũ, quod nonnulli autumant, conditiones ac leges figuræ iſtius binæ ſunt: minorem inquam oportere affirmatiuam eſſe: & concluſionem, particularem. Quod tamen perperam dictum aſſeruerim, tum maximorũ uirorum authoritati innixus, tum uero & rationi: nãq; complicationum leges, ut uel cuiq; planum eſſe poteſt, nullo pacto ad concluſionem referuntur: non enim ſuperius enunciauimus primæ figuræ legem eſſe, ut quatuor cõcludat problemata: cæterum de his tantum mentio facta eſt, quæ propoſitiones corrigebant: Qua da re dicemus nos cum Alexandro atque Philopono, figuræ iſtius unicam eſſe legem: minoré ſcilicet affirmatiuam eſſe oportere: quod ob multas ac diuerſas cauſas fieri debere conſentaneũ eſt. Si etenim minor eſſet negatiua, quemadmodum & diuus refert Albertus, nec affirmatiuè neq; negatiuè poſſet aliquando concludi. fieri nãq; poſſet, ut extrema à ſe inuicem eſſent diſperata: quare affirmatiuam concludi minimè liceret: poſſent item & ſubalterna ſibiinuicem eſſe, atq; ita negatiuum cõcludi nullo modo poterit. Quod exemplis quoq; ſatis comprobatur, ſi terminos præſumpſerimus, homo, lapis, animal: hic etenim affirmatiuam concludere nullo pacto ualemus: ſumantur altrinſecus alii, homo, equus, animal: nãq; his ſuppoſitis, affirmatiua tñ concludetur. Aliter, & melius: minorem opus eſt affirmatiuam eé, qm̃ (quũ prima figura binis legibus ſtabiliat, & q; maior uniuerſalis ſit, & q; minor affirmatiua) quæ à maiore deſcendit, figura ſecũda, maioris legem obſeruauit: quare operæpræcium etiam eſt, tertiá, quæ à minore deducitur, eiuſdem lege muniri. Sola itaq; lex iſta utiles complicationes hac in figura perficit: quamobré & plures ratiocinationum modi in tertia ſunt, quàm in quauis alia. Vbi nãq; differentiarum numerus maior, ſubiecta pauciora exiſtunt: puta, animal paucioribus differentiis contrahitur quàm homo, & ideo animalis ſubiecta plura ſunt, quàm hominis ſuppoſita: differentiarum nãq; additamétum, res ipſas minuit. Quæ quum ita ſint, meritò hac in figura complicationes ſex compertæ ſunt, quum in aliis quatuor tãtum exiſtant: quatuor, inquam, naturali & non artificioſo diſcurſu, concluſionem colligentes. (Sin auté) dixit, non tñ utiles innuens complicatiões, ſed & inutiles: qñquidem poteſt & uanis caſſiſq; coniugationibus figura ipſa obſeruari. (Sed medium) eſt, inquit Alexander, hæc quaſi ratio tertiæ figuræ: nam tertia figura é, in qua medius terminus bis ſubiicitur. (Maius.) aſcripſit Ariſtoteles primum locum maiori extremitati, qñquidem ſm prædicandi rationem, potiorem retinet dignitatem: nãq; & in propoſitiõibus & in concluſione prædicatur. Secundam deinceps ſedẽ minor ſortita eſt extremitas: q̃ quáquàm in cõcluſione & quæſito ſubiicitur, in propoſitionibus tñ prædicatur.

Lex figuræ tertiæ.

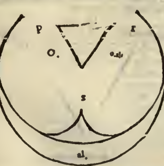
Vbi numerus dĩiarũ maior ibi pauciora ſubiecta ſunt.

dicatur. Extremus medio datus eſt locus, qm̃ ſubii/ citur ſemper, prædicatur nunquam. Atq; ita naturalem ſecutus ordinem, hunc in modũ terminos iſtos diſpoſuit Ariſtoteles π ρ ς. Secius Alulidus Roſadis: ille enim nõ naturæ, ſed diſciplinæ ordinem ſecutus, quæ nobis notiora exiſtunt, præpoſuit: medium primo minorem deinceps, ac maiorem ultimo: namq; ait ad uerbum, Et erit ipſorum ordo in ſermone, ut principium ſumamus à termino medio, poſtea ab ipſo ſequatur minor, deinde ab ipſa maior. Hic enim p hoc, quod eſt, Eſſe in toto, terminos ita diſpoſuit: ille uero ex dicto De omni ordinis rationem aucupatus eſt. Ponemus itaq; Ariſ. ſecuti. primo maiorem. nam quemadmodum in ſecunda figura maiore conuer/ ſa, medius terminus, q ſequebat̃, maius anteceſſit ex/ tremum: ita & in tertia, minoris cõuerſione poſt mi/ norem extremitatem medius terminus ponebatur. ex quo rationẽ uenari poſſumus, cur maior, lõgius à medio diſtet: minor uero, eidem ꝓximior ſit. (Nõ uniuerſaliter) non ideo dictum eſt, q̃ natura pro/ poſitionum uniuerſaliter ſumpta, utilis fiat compli/ catio: ſed ſenſus eſt, q̃ ſiue ambæ ſint uniuerſales, ſi/ ue non ambæ, ſed altera tantum, utilis omnino con/ iugatio efficitur.

Tert'æ figuræ termi os, aliter Ariſt. aliter Auer. ordina/ uit.

Primus modus per conuerſionem minoris, ad primam.

Vniuerſaliter igitur terminis exiſtentibus: quum r p, r r, omni inſit s, erit ſyllogiſmus, q̃ alicui eorum quę ſunt r, p, inerit ex neceſſitate. Quoniam enim conuertitur prędi/ catiuum, inerit s, alicui eorum, quę ſunt r, quamobrem quo/ niam p: omni s, s, vero alicui r: neceſſe eſt p, alicui r: ineſſe per primam nãq; figuram ſyllogiſmus efficitur.

Vtitur elementis p/r/s, p/maiorem notat extremi/ tatem: r/minorem: s/uero medium. q̃ ſi cui mirũ ui/ deatur, Ariſt. ita diſiũctis & ſine ordine elemẽtis uti, ſcire poterit, hæc apud Græcos ſeinuicem conſequi: quemadmadum & in ſecunda figura m/n/x, nos aũt latini alium ordinandorum elementorum in alpha/ beto modum fecimus. Poteramus in traductione cõ ſequenter hęc facere: in ſecunda m/n/o, in tertia p/q/ r. Cæterum quod ſupra etiam declaratum eſt, Ariſt. ingenium deturpabatur. Sed, ut ad ꝓpoſitum redeamus, explicat nunc philoſophus utiles complicatio/ nes ex ambabus uniuerſalibus: merito enim q̃ uni/ uerſalia ſunt, particularia antecedũt: atq; ait, q̃ ſi am/ bæ in tertia uniuerſales extiterint affirmatiuæ, con/ cluſio concludetur affirmatiua in parte, quemadmodum ſi dixerim, Omne s/p/omne s/r, aliquod igitur r/p, monſtrat autem hanc Ariſt. trifariam, per mino/ ris conuerſionem, ad incommodum deductione, ac demum exponendo. ¶ Sed in ipſo ſtatim ueſtibulo accidit dubitatio, cur, quum minore conuerſa, ut ſu/ pra etiam diximus, ſyllogiſmi iſti à prima deducant̃, minorq; quum ſit affirmatiua, ſemper in particularẽ uertatur, non ſemper tertiæ figuræ minor particularis ſit. Ad hoc reſpondent nonnulli, dicentes, ſyllogiſmos iſtos à particularibus primæ deriuari: &, quo/ niam particularis propoſitio aliquando particularẽ conuertet, nonnunquam uniuerſalem: ideo minor & uniuerſaliter & in parte in tertia figura aſſumi poterit. Nos autem ſecius, & fortaſſe melius: nãq;, quẽ/ admodum & ſupra abundè diximus, particularis aliquando natura in parte eſt, aliquãdo poſitione: hæc ſyllogiſmos faciet ex ambabus uniuerſalibus: illa ex altera tm̃: ſi nãq; minor poſitione fuerit in parte, nil refert, ſeu particularem ſiue uniuerſalem poſueris.

Cur minor in tertia figu/ ra non ſemp particularis.

Sed cur, dicet quiſpiam, quum uniuerſalis potior multo ſit, quàm particularis, & hæc cum uniuerſali in concluſionem poſſit particularem, ambæ uniuer/ ſales nil plus concludant, quàm particularẽ? aut ab/ ſurdum ſequitur, fieri uidelicet his in complicationi/ bus non cauſam, ut cauſam. ¶ Reſponſum uelim, binas uniuerſales plus poſſe, non quantum ad inferendum concluſionem, ſed quantum ad inferendi eui/ dentiam: euidentius namq; ac dilucidius, ex ambabus uniuerſalibus concluſio colligitur in parte, quã ex altera uniuerſali, atq; altera ĩ parte. (Quoniã enĩ conuertit̃) Mõſtrat, minore cõuerſa, utilẽ eſſe cõpli/ cationẽ iſtã: ſi enim quũ dicebamus, Omne s/r, cõuer ſim ꝓferamus, Aliqđ r/s, prima cõſtituet̃ figura. Sed inquit Alexã. q̃ & maiore ac concluſione uerſa, po/ terat modus iſte ad primã reuocari figurã: puta, ſi dicamus, Aliqđ p/s, omne s/r, Aliqđ p/r, deinceps &, ali/ quod r/p. nã particularis affirmatiua in ſeipſam con/ uertebat̃. uerũ inquit, qm̃ monſtratio hæc lõgior in/ tricatiorq; eſt, ideo ab hac ſupſedere operæprecium fuit. ¶ Sed quæret legitimè quiſpiã, cur in ſecunda fi/ gura ex ambarũ cõuerſiõe, maioris inquã minoriſq; binæ fiebãt cõiugationes: in hac quoq;, nõ ita factitatum fuerit. Reſpõdet Alex. hoc ideo extitiſſe, quoniã in ſecũda figura, diſſilibus exiſtẽtibus propoſitioni/ bus, neceſſariũ fuit alterã determinatè cõuerti: hic ãt, quũ ambæ figura ſimiles ſint, poſſumus utrãlibet. Adde etiã, q̃ cõiugationes uariantur non iuxta diſſi/ miles mõſtrãdi modos, ſed penes cõplicationum dif/

Ambæ uni/ uerſales cur particularem tm̃ inferant in tertia figura.

Obiectio.

Solutio.

ferentias.cuius argumento eſſe poteſt,ꝙ idem ratiocinii modus,& conuerſione,& ad incommodum ductione,& exponendo, monſtratur : nec ob id tamen plures eſſe dicuntur.

Poſſumus autẽ,& per impoſſibile & exponendo,demõſtrationem facere. Si ambo enim omni inſunt s, ſi quid eorum quę ſunt s,accipiatur:vt n,huic & p,& r,inerunt,quare alicui r,inerit p.

Omiſit monſtrationem iſtam tanquam ex his : q̃ in ſecunda figura dicta ſunt,aliquantulum notá:nos autem eam faciamus:Sit coniugatio prima,Omne s/p,omne s/r,dico ꝙ ſequitur,Aliquod r/p,quod ſi negas,ſequatur itaq; contradictorium, Nullũ r/p. Cui addita minore,Omne s/r, concludo in prima figura, Nullum s/p, quod maiorem prioris demolitur ſyllogiſmi.poſſumus & in ſecunda hoc facere, ſed melius & euidentius in prima.(Et exponẽdo.) Apponit tertiam mõſtrationem,quá uocat expoſitionem, quãq; & deſcribit & arguit,qualem fieri oporteat.& ex hoc inquit Philoponus,cuiq; planum eſſe poteſt, expoſitorium oñdẽdi modum, multum à conuerſione differre:quum etenim ſupra complicationem iſtam cõuerſione mõſtraſſet addidit nunc & expoſitionẽ .(Si ambo enim.)Quoniam inquit p/& r/ inſunt omni s/ ſi pro s/accipiamus aliquid eorum,quæ ſub s/huic inerit,& p/ & r/ ſiquidem & omni s. Ita monſtrabitur & p/alicui r/ineſſe:& capit partẽ n/hoc enim ſic ſe habente,& p/ingt,alicui r/inerit.

Obiectio, ¶ Sed uidetur, ait Alexander, hũc in modum nil amplius ad monſtrandũ propoſitum factum eſſe:qui enim differt,quo ad ratiocinii modum,accipere p/& r/ineſſe omni s / uel eadem ineſſe omni n/eadem enim penitus efficitur cõiugatio.

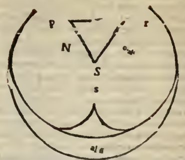
Reſponſio. Reſpondet idem,non eſſe hanc monſtrationem quam facit, ſed oſtendi hoc ſenſibili argumento:namq; expoſitionis modus ſenſu fit:quemadmodum ſi ſub homine capiamus ſenſibilem quempiá, puta Socratem. Cuius ſignum,quia niſi ita acciperetur,non ualeret monſtratio. Signum præterea,ꝙ acceperit n/pro ſubiecto:non autem s / unde conuertiſ r/s,non autem r/n. Propria eſt autem mõſtratio hæc ſenſibilis figurę tertiæ: oportet enim expoſitionẽ medii ac ſubiecti fieri. Termini iſtius cõplicationis ſunt genus,ſpecies,& utriſq; cõmunius:genus,maior extremitas:ſpecies,medium:quod cõmunius, minor:

Termini modi primi. puta animal,ſubſtátia,homo. Ex hoc etiam poriſma aliud contra nõnullorú opinionem concludere poſſumus,uniuerſalem inquam affirmatiuam,ſecundũ ſui rationem conuerti,non autem per accidens,& quia particularis conuertatur.

Et ſi r,omni s,ipſus vero p,nulli inſit,erit ſyllogiſmus,ꝙ p,alicui eorũ:quę ſunt r,non inerit ex neceſſitate.erit enĩ idẽ modus demonſtrationis: conuer ſa e propoſitione. monſtrari vero poſſet & per impoſſibile : quemadmodũ in priori.

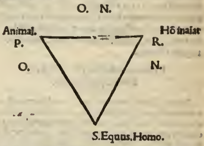
Secundus modus per conuerſionem minoris ad primá reducitur.

al. non.

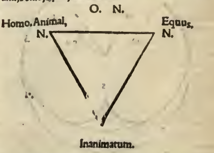

Vulg.

Si vero r:nulli s: p: vero : omni inſit s:non erit ſyllogiſmus:Termini ꝙ inſit:aial:equus:homo:ꝙ non inſit aial:inanimatũ:homo.

Neq;,quando ambo de nullo s, dicantur, erit ſyllogiſmus:Termini ꝙ inſit,animal,equus inanimatum:ꝙ non inſit,homo,equus,inanimatum.

Manifeſtũ itaq; & in hac figura quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus, quum termini vniuerſaliter fuerint: quando enim ambo termini prędicatiui poſiti ſint,erit ſyllogiſmus:ꝙ alicui inerit extremum extremo:quando aũt priuatiui nõ erit.qñ aũt hic prędicatiuus ſit,ille vero affirmatiuus, ſi maior quidẽ factus fuerit priuatiuus, alter autem affirmatiuus,erit ſyllogiſmus,ꝙ alicui non inerit extremum extremo:ſi e conuerſo,non erit

Secundam explicat utilem complicationẽ ex ambabus

babus uniuerſalibus:& ait,ꝗ ſi maior uniuerſalis extiterit negatiua cum minore uniuerſaliter affirmatiua, concludetur negatiua in parte, puta Nullum s/p/ omne s/r/aliquod igitur r/non eſt p/ſi nãq; minor cõuertatur, ad quartum primæ reuocabitur. (Monſtrari autem poſſet:) Puta, ſi non ſequitur, Aliquod r/nõ eſt p/ſupponatur eius contradictorium: Omne r/p/ cui addita minore, Omne s/r/concluditur, Omne s/p/ quod eſt maioris coutrarium. ¶ Sed quæritur qua de cauſa de expoſitione nullam fecit mentionẽ. Aiunt quidam, hoc ideo fuiſſe, quoniam hæc ex ſuperioribus palam facta eſt:& propterea breuitatis ſtudio hic omiſſa fuit: Verum conſimiliter dicet alius, non fuiſſe mentionem faciendam de ad incommodum deductione, cum ſupra ſatis fuerit elucidata. ¶ Melius nonnulli, negant, non fuiſſe hoc in loco expoſitionis mentionem factam: cum enim dixit (quemadmodum in priori) expoſitionẽ ſignari uolunt. Sed & alii melius multo, inquiunt de expoſitione nihil commeminiſſe Ariſtotelem, propterea ꝗ ſatis fuerat in prima declarata figura:& quoniam minore conuerſa, ad primam reducebatur figuram: quod etiam conſequens erat, expoſitionis monſtratione ſtabiliebatur. Melius, ſi diceremus in negatiuis nõ ita expoſitiouem locum habere, quemadmodum in affirmatiuis: quod ex his, quæ in ſecunda dicta ſunt figura, ſatis patet, Oportet autem in hac coniugatione terminos capere (qui ſupra in quarto primę ſunt aſſumpti) contradiuiſas ſpecies, atq; utriq; commune aliquid:& hoc facere minorem extremitatem: ex contradiuiſis uero ſpeciebus, alteram maius extremum, alterã medium terminum: puta, equus, animal, homo. (Si uero r/ nulli s.) Inutiles ponit ex ambabus uniuerſalibus; atq; eam prius, quæ maiorem habet affirmatiuam, minorem autem negatiuam: nãq; inutilis eſt complicatio iſta ob eandem cauſam, quæ & ſupra in prima figura relata fuit, & quoniam tertiæ figuræ legem abrogat, Oportere inquam minorem affirmatiuam eſſe. (Neq; quãdo.) Secundam hanc poſuit, quoniam magis a ſyllogiſtica ratione ſecedit: nãq; non unam tantum, ſed binas demolitur leges, communem alteram, propriam alterã. Communis nãq; omnium figurarum lex eſt, Nõ poſſe ambas negatiuas: propria uero tertiæ figuræ, Non debere minorem eſſe negatiuã. (Manifeſtum itaq;.) Breuis dictorum concluſio, græci συμπέρασμα uocant: in qua reuocat in memoriam, quæ utiles, quęue inutiles ſint ex ambabus uniuerſaliter.

Cur expoſitionis nullã hic mentionem fecerit Ariſtoteles.

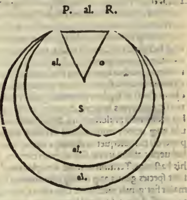
Buranę reſponſio.

Termini modi ſecundi.

Lex communis omniũ figurarum.

Sed ſi hic quidem vniuerſaliter ſit, ille autem in parte, terminis vtriſque prędicatiuis exiſtentibus, neceſſe eſt fieri ſyllogiſmum, ſi vterlibet terminorum vniuerſaliter ſit. Si enim r/omni ineſt s/ipſum vero p/alicui: neceſſe eſt p/alicui eorum, quę ſunt r/ineſſe. Quoniam enim conuertitur affirmatiua, inerit s/alicui eorum, quę ſunt p. Quare quoniam r/quidem, omni s/s/vero, alicui eorum, quę ſunt p/ & r/ alicui p/inerit. quare & p/alicui r.

Tertius ex conuerſione maioris & concluſionis, ad primam refertur.

Poſteaquam de uniuerſalibus abunde hucuſq; cõplicationibus diſputauit: ſupereſt, ut particulares quoq; in medium afferat. Vniuerſales uoco, non quę concluſionem colligunt uniuerſalem, cum, ſicuti planum eſt, nulla hac in figura cõcluſio uniuerſaliter ſit: ſed eas, quæ ambas propoſitiones præmittunt uniuerſaliter. Particulares q́; itidem, non à particulari cõcluſione denomino: ſed ab altera propoſitione uel utriſq;, in parte. Primum itaq; eam exponit, quæ maiorem habet in parte, minorem autem uniuerſaliter affirmatiuam: monſtratq́; hanc ſyllogiſticam eſſe, maioris conuerſione: inſit enim, inquit r/ omni s/ ipſum uero p/alicui: hoc eſt, ſi talem faciamus coniugationẽ, Aliquod s/p/omne s/r/dico ꝗ ſequitur, Aliquod r/p. Nãq; maior, quæ affirmatiua eſt in parte, in ſeipſam conuertitur, Aliquod p/s. Cui ſi minorem addiderimus, ſequetur in prima figura, Aliquod p/r/qua conuerſa redibit quęſitum concludendum, Aliquod r/p. ¶ Sed quæſitu dignum, cur ita philoſophus modo huic tertiũ aſcripſerit locũ, cũ alioquin duplicis indigeat conuerſionis, & ad maiorẽ & ad cõcluſionem ipſam: ſequens uero, ad maiorẽ tãtũ cõuertatur: nãq; eadẽ ratio, quæ ſecundæ figuræ formulas diſpoſuit, hic etiã obſeruanda fuit. ¶ Motus hac ratione Theophraſtus (referente Philopono) & eum ſecutus Alexãder, & (his authoribus) Abumazar Alpharabius capite libri de ſyllogiſmo ſextodecimo, hunc in modum particulares tertiæ figuræ ſyllogiſmos diſpoſuere, primũ illi locũ aſcribentes, qui maiorẽ habet uniuerſaliter, minorẽ uero in parte, affirmatiuas, cũ unius tãtũ indigeat cõuerſionis: ſm aũt, ei qui ecõuerſo, maiorẽ in parte, minorẽ uero uniuerſaliter retinet, affirmatiuas, ꝗ binas habeat cõuerſiones, dũ ad primã reuocatur figurã. Deinceps negatiuos deſcripſere, ita ut his

Vniuerſales complicationes.

Particulares.

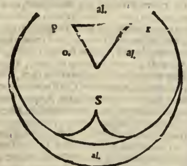
De ordinãdis 3. figuræ modis particularibus diuerſæ ſententiæ.

præcederet, qui maiorẽ habeat negatiuam uniuerſaliter, minorẽ aũt in parte affirmatiuã; ſubſequatur ille, qui maiorẽ negatiuã retineat in parte, minorẽ uero uniuerſaliter affirmatiuã: cũ ille per ſolã minoris conuerſionẽ ad primã reducatur figurã, hic aũt cõuerſione reduci nõ poſſit, ſed ad incõmodũ deductione mõſtretur: atq; hæc ad ſecundæ figuræ exemplũ atq; or-
a dinẽ facta fuere. ¶ Cæterũ multo mihi antiquius eſſe uidetur, ſi quem propoſuit Ariſtoteles ordinẽ obſeruabimus, conſentiente etiam Philopono: qui inquit, Quoniã in tertia figura minor propoſitio digniorẽ obtinet locũ, cũ legibus muniatur, maior ex lex penitus ſit; ideo penes minoris dignitatẽ fuiſſe in modis his ordinandis philoſophum diſpoſitionẽ aucupatũ: ubi itaq; minor uniuerſaliter extiterit affirmatiua, præcedit ea, ſubſequetur deinceps altera, ſiue ambas habuerint affirmatiuas, ſiue alteram tantum. Sed de his hactenus. Termini uero ad complicationẽ iſtam, ſunt, ſpecies, genus, atq; utriſq; communius: ſpecies, maior fiet: genus, medius: & cõmunius, minor: hunc in modũ, Aliquod animal homo, omne animal ſubſtantia, aliqua ſubſtantia homo.

Termini modi tertii.

Rurſus ſi r/quidem, alicui s/p/vero omni ineſt: neceſſe eſt p/alicui r/ineſſe. Idem enim modus erit demonſtrationis. eſt autem demonſtrare & per impoſſibile & expoſitione, quemadmodum in prioribus.

Quartus ex conuerſione minoris, ad primam refertur.

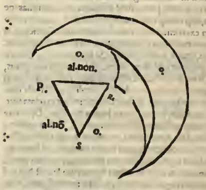

Quartus iſte modus eſt huius figuræ ſyllogiſticus in quo econuerſò fuere propoſitiones diſpoſitæ: nãq; maior uniuerſaliter eſt affirmatiua, minor uero in parte, itidem affirmatiua: opus eſt autem ſola minoris conuerſione, ut ad primam reducatur: quamobrẽ uoluit Alexander tertium huic locum aſcribi. Termini ad hanc coniugationem ſunt, genus, pro maiori extremo: ſpecies, pro medio: & ipſis quippiam particularius quidem exiſtens, de aliis tamen etiam prædicatũ, quod minoris extremi uicem ſuſtineat, puta, Omnis homo animal, aliquis homo album, aliquod album animal. (Eſt autem demonſtrare.) poſſumus, inquit, utraſque præmiſſas complicationes per impoſſibile monſtrare: ſit primo ſyllogiſmus, Aliquod r/p/ quod ſi non, ſequetur, itaque contradictorium, Nullum r/p/ cui ſi minorem applicuero, concludam Nullum s/p/ quod maiorem penitus tollit. Conſimiliter monſtrabitur & altera, Omne s/p/ aliquod s/r/ aliquod r/p/ ſi hoc eſt falſum, uerum itaque erit, Nullum r/p/ quod minore appoſita concludit, Aliquod s/ non eſt p/ cuius contradictorium ſuppoſueramus in maiore. (Et expoſitione.) quemadmodum ſi quippiã ſub ipſo s/ acceperimus, cui uniuerſaliter inſit, aut p/ aut r/ tunc ſenſibili monſtratione concludemus, Aliquod r/ eſſe p/ ſicuti & ſupra plerunq; fecimus.

Termini modi quarti.

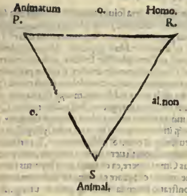
Sed ſi hic quidem ſit prędicatiuus, ille vero priuatiuus, vniuerſaliter autem prędicatiuus: quando minor quidem ſit prędicatiuus, erit ſyllogiſmus. Si enim r/omni s/ipſum vero p/alicui non ineſt: neceſſe eſt p/alicui r/non ineſſe. Si enim omni, & r/omni s/& p/omni s/ineſſet: ſed nõ inerat: mõſtratur autem & ſine deductione, ſi acceptum fuerit aliquid eorum, quę ſunt s/cui p/non ineſt.

Quintus per deductionem ad impoſſibile oſtenditur.

Quando autem maior quidem ſit prędicatiuus, minor vero particularis priuatiuus, non erit ſyllogiſmus: vt ſi p/quidem, omni ineſt s/r/autem, alicui s/non ineſt. Termini ꝙ omni ineſt, animatum, homo, animal: Nulli, non eſt accipere terminos: ſi alicui quidem ineſt s/ipſum r/alicui autem non: ſi enim nulli r/ineſt p/ipſum vero r/alicui s/& p/alicui s/non inerit: ſuppoſitum autem eſt, omni ineſſe. Si enim omni s/ineſt p/r/vero, alicui s/& p/alicui r/ineſt: ſuppoſitum autem fuerat, nulli ineſſe. ſed quemadmodum in prioribus accipiendum eſt: cum etenim indefinitum ſit, alicui non ineſſe, & ꝙ nulli ineſt, verum eſt dicere, alicui non ineſſe: cum vero nulli inſit, non eſt ſyllogiſmus: manifeſtum igitur, ꝙ non erit ſyllogiſmus.

3 Inutilis

Iam ſe ad eas confert, quæ figura diſsimiles propoſitiones retinent, primo eam explicans, quę maiorem habet negatiuam in parte, minorem uerò ulr affirmatiuam: huius aũt monſtratio, non amplius fieri conuerſione poteſt. nãq; particularis negatiua non conuertitur: minor uerò ſi conuertetur, in parte conuertetur: quò fit, ut ambæ reddantur particulares: ex q bus proculdubiò nihil in quacũq; figura ſyllogiſticè colligitur. monſtratur itaq; & ad incõmodum deductione, & ſenſibili expoſitione: Per impoſsibile, hunc in modũ, Aliqđ s/nõ eſt p/oẽ s/r/aliqđ r/nõ eſt p/ſi nõ ſeqtur, ſit ergo, Oẽ r/p/cui ſi minorẽ addo: ſequeť/Oẽ s/p/qđ maiorẽ demolitur ꝓpõnẽ. Sed expõne oſtenditur, puta, ſi quippiam ſenſibile ſub ipſo s/ acceperimus: quemadmodum & ſupra factum fuit. Verum, inquit Alexander, non ſolũ hoc fit, ſi ſingulare aliqđ ſumpſerimus, ſed &, ſi tale, de quo nullo prædicetur p/puta aliquid minus ulẽ s/ipſo, à quo negetur p/uniuerſaliter: hoc etenim medii locum ſubeunte, ad ſecundam figuræ iſtius complicationem remeat, ſicuti & Abumazar Alpharabius uoluit, coniugationẽ iſtã monſtrari. (Quando autem maior.) Econuerſo nũc ordinat propoſitiones, maiorem ulr affirmatiuã, minorem uerò negatiuã in parte: quibus ita poſitis, inutilis ſimpliciter erigitur complicatio: lex enim figuræ iſtius abrogatur, quum minor ſit negatiua. Sed philoſophus terminis modum iſtũ refutat: nãq; & Omni & Nulli ſequitur: omni ſi dicã, Omne animal aĩatum, aliquod aĩal non eſt homo, Omnis homo animatum: nulli uerò, monſtrare minimè poterimus, ſi minorem natura particularem acceperimus: nãq; ſi nullũ r/p/concludi dicamus, & minor fuerat aliquod s/non eſſe r/ita ꝙ & aliquod s/r/eſſet: ponamus itaq;, Aliquod s/r/cũ præcedente: nimirum concludemus, Aliquod s/non eſſe p/cuius contradictorium maior aſſertabat. Rurſus faciamus rectum ſyllm, Omne s/p/aliquod s/r/nãq; & hæc uera erit, ſi minor particularis extiterit p naturam: ergo, Aliquod r/p/ſed nulli dicebamus poſſe concludi, falſum itaq; hoc eſt, unde & ipſe inquit (ſuppoſitum aũt fuerat) non hoc dicẽs

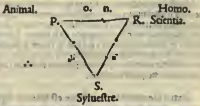
ꝙ in propoſitiõibus eſſet, Nullum r/p/(hoc enim nolebamus monſtrare non poſſe cõcludi) ſed, ꝙ ſi quis hoc ſuppoſuerit, ſupponet in poſsibile. (Sed quemadmodum in prioribus) .i. debemus minorem particularem accipere poſitione; quæ uniuerſalem reddat; atq; ita Nulli concludere, puta, Omne aĩal animatũ, aliquod animal non eſt lapis, nullus animatum.

Sed ſi priuatiuus terminorum, vniuerſaliter ſit: qui autem in parte prędicatiuus: quum maior ſit priuatiuus: minor vero prędicatiuus: erit ſyllõ: ſi enim p: nulli s/r/autem: alicui ineſt s/r/p/alicui non inerit. Rurſus enim erit prima figura/r/s: propoſitione conuerſa.

Sextus per conuerſionem minoris ad primam figuram reuocatur.

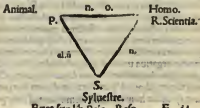

Sed quando minor ſit priuatiuus, non erit ſyllogiſmus: Termini, ꝙ inſit, animal, homo, ſylueſtre: ꝙ non inſit, animal, ſcientia, ſylueſtre: medium amborum, ſylueſtre.

4 Inutilis.

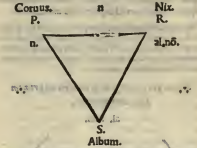
Neq; quando vtriq; priuatiui poſiti fuerint, ſit autez hic quidem vniuerſaliter, ille vero in parte: Termini, ꝙ inſit, cum minor ſit vniuerſaliter ad medium, animal, homo, ſylueſtre: quod non inſit, animal, ſcientia, ſylueſtre.

5 Inutilis.

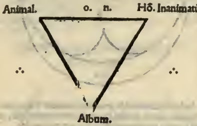
Sed quando maior vniuerſaliter, minor vero in parte: ꝙ non inſit, coruus, nix, album: ꝙ autem inſit, non eſt capere terminos, ſi r, alicui quidem ineſt s, alicui vero non ineſt: ſi enim p, omni r, r autem alicui s, & p alicui s, inerit: ſed fuerat ſuppoſitum nulli: cæterum ex indefinito monſtrandum.

6 Inutilis.

Neq; quando vterq; alicui medio inſit aut non inſit: aut hic quidem alicui, ille vero non omni, aut indefinite, non erit ſyllogiſmus: Termini omnium communes, animal, homo, album: animal, inanimatum, album.

Cæterarum inutilium cõmune paradigma.

Manifeſtum itaq; & in hac figura quando erit & quando non erit ſyllogiſmus: & ꝙ ita ſe habentibus terminis, quemadmodum dictum eſt, fit ex neceſſitate ſyllogiſmus: & ſi exiſtat ſyllogiſmus, neceſſe eſt terminos ita ſe habere. Manifeſtum, & ꝙ omnes imperfecti & qui hac in figura ſyllogiſmi ſunt (perficiuntur nãq; omnes aſſumptis quibuſdam) & ꝙ vniuerſaliter ratiocinari per hanc figuram non licet, neq; priuatiuum, neq; affirmatiuum.

Sextus iſte modus ſyllogiſticus eſt huiuſce figuræ, ſecundum Ariſtotelicum ordinem: ſecundum uero Theophraſtum & eius aſſeclas, quintus cenſebitur: Monſtratur autem minore conuerſa, nãque ad quartum figuræ primæ ſtatim reuocatur: quo fit, ut complicationes particulares utiles hac in figura quatuor exiſtant: ꝙ ſi particularis loco, indefinitam poſuerimus, octo nimirum efficiẽtur: quemadmodum animo aduertenti liquidum erit. (Sed quãdo minor ſit priuatiuus.) Ex maiore affirmatiua in parte, minore uero negatiua uniuerſaliter, nihil ſyllogiſtice colligitur: quandoquidem & omni & nulli ſequitur: Omni, ſi dicam, Aliquod ſylueſtre animal (puta fera) nullum ſylueſtre homo, omnis homo animal: ubi per ſylueſtre non fera ſolum animalia intelligenda ſunt, referente Philopono, ſed & plantæ: quemadmodum apud græcorum poetas ſæpenumero in uſu eſt: φυγοὶ δ᾽ ἀγριάδεσ. Nulli ſequetur, Aliquod ſylueſtre animal, nullum ſylueſtre ſcientia, nulla ſcientia animal. Conſimilis monſtratio fiet, ſi ambæ propoſitiones extiterint negatiuæ: non ſolum enim tertiæ figuræ lex deſtruitur, ſed & communis figurarum omnium conditio abrogatur. (Sed quãdo maior.) Quãdo inquit maior uniuerſaliter extiterit negatiua, minorq; itidem negatiua in parte, nihil ſyllogiſtice colligetur: nãq; & omni & nulli ſequetur, ſi particularis poſitione fuerit: ſi uero natura extiterit, non poterimus Omni capere, ea de cauſa, quæ ſuperius plerunque recitata eſt: quare ex minoris indeterminatione monſtratio facienda eſt. (Neq; quando uterq;.) Reliquas omnes connumerat inutiles, quæ aut ex ambabus conſtant in parte, aut ex indefinitis ambabus, aut ex altera particulari, indefinita uero altera. (Manifeſtum itaq;) Concludit breuibus ea, quæ de hac figura ſuperius allata ſunt. (Et ꝙ ita ſe habentibus.) Subaudiendum iterum inquit Alexander, In hac figura: quod enim primo dicitur, uerum eſt ſimpliciter. Quòd terminis ita ſe habentibus, erit ſyllogiſmus: quod autem ſequitur (ꝙ ſi eſt ſyllogiſmus, neceſſe eſt terminos ita ſe habere) non eſt ſimpliciter uerum: ſed in hac tantum figura. (Et ꝙ uniuerſaliter.) Quaſi cauſam reddit, cur hæc figura ultimum locum obtinuerit. ¶ Sed quæret non immeritò quiſpiam, quænam ſit cauſa, ꝙ hac in figura tantum particularis concludatur: curq; nulla reperiatur, quæ tantum uniuerſaliter concluſionẽ colligat. ¶ Reſpondet diuus Albertus, medii ad extrema habitudinem in cauſa eſſe: ubi nãq; habitudo iſthæc fit ceu partis habitudo, tunc medium intra extrema neq; conuenientiam, neq; diſſidium ponit, niſi ſecundum partem: ubi uero talis habitudo fit, ueluti totius habitudo, uel totius ac partis ſimul, tunc poteſt & uniuerſalem & particularem cõuenientiam diſſidiumq; cauſare, quemadmodum in prima ac ſecunda. Nãq; in prima, ex uniuerſali conuenientia conciliõq;, uniuerſalis colligitur affirmatiua: ex differentia, uniuerſalis itidem negatiua: Ex particulari uero conuenientia, affirmatiua in parte: Ex diſſidio autem, negatiua conſimiliter in parte. ¶ Quòd ſi quiſpiam diceret, cur non in ſecunda tantum concluditur uniuerſalis? Reſpondemus, hoc ideo fieri, quia ex uniuerſali ſequitur, uti planum eſt, particularis: non autem in contrarium: quas ob res, in ſecunda, utraq; concluditur & uniuerſalis & particularis: in tertia uero, particularis duntaxat. ¶ Atque hæc hactenus de tertia figura.

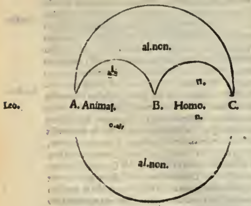
Sylueſtre quid hic ſignificet.

Cur tantum particularis in hac, ierm cur in nulla figura tantum uniuerſalis colligatur.

Planum autem & ꝙ in omnibus figuris, quando non fiat ſyllogiſmus, prædicatiuis aut priuatiuis vtriſq; exiſtentibus terminis, & in parte, nihil penitus fit neceſſarium: prædicatiuo autem & priuatiuo, & vniuerſaliter accepto priuatiuo, ſemper fit ſyllogiſmus minoris extremi ad maiorem: quemadmodum ſi a, omni b, aut alicui: b, vero, nulli c,

conuerſis

conuerſis nãq; propoſitionibus,neceſſe eſt c, alicui eorum, quę ſunt a,non ineſſe.

Conſimiliter & in aliis figuris:ſemper enim per conuerſionem fit ſyllogiſmus.

Quoniam,quæ de tribus figuris dicenda fuere, iã ad umbilicos deducta ſunt, & ex complicationibus quaſdam inutiles eſſe diximus, quæ tamen non ſunt penitus reiiciendæ:uult in hoc quaſi diuerticulo Philoſophus expendere atq; examinare,quæ inutiles omnino ſint, quæue pacto aliquo ſyllogiſticæ cenſeantur:& inquit,planum ac dilucidum eſſe,q̧ complicationes omnes inutiles ex ambabus figura conſimilibus,aut particularibus propoſitionibus conſtantes, neq; propoſitum monſtrant,neq; cõuerſione aliqua ſyllogiſmum faciunt:quæ uero inutiles ſunt,ex figura diſſimilibus,negatiuam habẽtes uniuerſalem,propoſitum quidem non ratiocinantur,aliud autẽ, hoc eſt,minus extremum de maiori ſyllogiſtice colligũt. Sunt autẽ in prima,ſimiles inutiles ex ambabus uniuerſaliter negatiuis,ex utriſque in parte affirmatiuis aut etiam negatiuis:In ſecunda, ex ambabus affirmatiuis ſeu itidẽ negatiuis aut uniuerſaliter aut in parte:In tertia,ex negatiuis utriſq; ſiue uniuerſaliter uel in parte:& ex ambabus particularibus, affirmatiuis aut negatiuis.Qualitate uero diſſimiles, in prima ex maiore affirmatiua & minore negatiua , ambabus uniuerſaliter:& ex maiore in parte affirmatiua,minoreq́, uniuerſaliter negatiua:In ſecunda,ex particulari affirmatiua maiore, & minore uniuerſaliter negatiua:In tertia,ex maiore aut uniuerſaliter aut in parte affirmatiua & minore uniuerſaliter negatiua.Nãque ſupra monſtrauimus,complicationes iſtas inutiles eſſe,quemadmodum inquit Alulidus Roſ. non poſſe in quæſitum determinatum.Cæterum,ſi aut ambas propoſitiones conuerterimus permutatis terminis, ut in prima figura:aut alterã ſolum,&, quemadmodum in ſubſequentibus,duabus,ita ut minor maioris ac prædicati locum in concluſione obtineat:poterimus nimirum aliud quippiam à propoſito ratiocinari,& quæſitum indeterminatum : puta accipiatur in prima,Omne b/a/nullum c/b/in hac concluſio nulla efficitur a/ad c/quamobrem & ad propoſitum inutilis eſt . Si uero ambas conuerteris propoſitiones, Nullum b/c/aliquod a/ b/ proculdubio minorem de maiore concludemus,Aliquod a/ non eſſe c. Quare non immeritò referente Seuerino atq; aliis compluribus,nuncupati fuere ſyllogiſmi iſti κατ' ἀνάκλασιν, ſiue ἀνακλώμενοι. Refranguntur etenim quodammodo,facta conuerſione propoſitionum nam cõcluſio conuerti nequit,cum ſit in parte negatiua. Altera primæ figuræ complicatio, maiorem habet in parte affirmatiuam,minorem uero uniuerſaliter negatiuã, ita diſpoſitis terminis,nihil determinate colligens ſyllogiſtice:q̧ ſi ambas uerterimus propoſitiones,monſtrabit & ipſa,c/alicui a/non ineſſe : è contrario ſumptis terminis,q̃ fuere propoſiti. Hi nãq; ſunt modi illi duo ultimi ex his,quos Theophraſtus atq; Eudemus primæ adiicientes figuræ,nouem eos faciunt:qui ob id ultimum inter eos ſortiti ſunt locum , propterea q̧ nullo pacto propoſitum concludunt . De reliquis uero tribus,qui per concluſionis cõuerſionem procreantur,mentionem facit & Ariſto.ipſe in ſecundo libri iſtius uolumine ad principium.Conſimiliter & in ſecunda figura inutilis erat complicatio ex maiore affirmatiua in parte,ac minore uniuerſaliter negatiua:nihil enim maioris ad minorem cõcludit, ſed econuerſò,uniuerſali negatiua conuerſa , & minore locum maioris ſubeunte:his etenim ita diſpoſitis, minus extremum de maiori negatiue & in parte cõcludimus.In tertia quoq;,coniugationes binę hoc pacto inutiles reperiuntur,quæq; maiorem affirmatiuam ac minorem negatiuam,ambas uniuerſaliter,retinet: & quæ maiorem habet affirmatiuam in parte,minorem uero uniuerſaliter negatiuam:atq; ita complicationes iſtæ,quæ quæſitum determinatum non concludunt,ſed duntaxat indeterminatum in ſumma in omnibus figuris quinq; efficiuntur : binæ in prima, in ſecunda una tantum,atq; in tertia iterum binæ.

Modi Theophraſti.

Complicationum inutiliũ ratio & varietas.

¶ Quas ob res palam eſt,quæſtionem eorum uanam eſſe,qui quærunt quomodo in ſecunda figura bini efficiantur ſyllogiſmi indirecte concludentes:Ariſtoteles:nãq; de his tantum mentionẽ facit,quæ ad propoſitum ſunt inutiles,concludunt autem pacto aliquo quæſitum indeterminatum:ſed complicatio illa,quæ maiorem in ſecunda figura uniuerſaliter habet affirmatiuam minoremq; negatiuam itidem uniuerſaliter,quęſitum etiam determinatum concludit. Quòd ſi dixeris,nonne & conuertentes concluſionẽ, in hac quoq; complicatione concludere poſſumus? profecto etiam:non tamen de hoc genus concluſioni

Quartum inutilium mentiones fecerit Ariſto.

bus in præſentia ſermo eſt, uerum hę declarabuntur in principio ſecũdi Priorum uoluminis, quemadmodum & ſupra diximus. & hęc eſt intentio Aphrodiſienſis Alexandri: licet quidam alii & magni alio uerſum abierint: binasq; in ſecunda etiam figura iſtiuſmodi complicationes fieri poſſe aſſertauerint. Vnum tamen addit Philoponus, & rectè: ꝙ qui in prima ſunt figura, ambabus cõuerſis utiles efficiuntur: qui in ſecunda, minore: qui uero in tertia, maiore retrocedente, ad utiles primæ figuræ reuocantur complicationes. Cæterum, cum res ita ſe habeat, Ariſtoteles tamen de modis primæ tantum figuræ mentionem in exemplo facit: tum, quia prima in ordine eſt: tum, ꝗa huius exemplo reliquæ facillime elucidari poterant. Vel aliter, & melius, diremus Ariſtotelem non fuiſſe exemplo ſecundæ, aut tertiæ uſum figuræ, propterea ꝙ nulla facta conuerſione, ſola propoſitionum tranſpoſitione utiles erant ad quæſitum concluſum, uel ne præmiſſis quoq; tranſpoſitis: cum nil referat, quo ad ſyllogiſmi perfectionem, utrum maior aut minor ordine præponatur: quod etiam ſupra innuimus. ſit itaq; in ſecũda figura connexio hęc, Aliquod b/a/nullum c/a/ergo aliquod b/non eſt c/dico ſyllogiſmum hunc utilem eſſe, & tertium ſecundę: maiorẽq; eam exiſtere propoſitionem, quę ſecundo loco: minorem uero: quæ primo ponitur. ¶ Sed dicet quiſpiam, perperam ergo Philoſophus has etiam complicationes in aliis figuris fieri poſſe tradidit. Reſpondeo, hoc ideo protuliſſe philoſophum, quoniam oculum dirigebat ad quæſitum determinatum: puta ſi intentio noſtra fuerit, concludere b/d/c/ & econuersò concludamus c/de b/tunc prior, maior nuncupabitur: ſubſequens uero, minor: & ob hoc contentus fuit Ariſtoteles exemplo primæ figuræ, quoniam aliarum figurarum exempla aliquam patiebantur inſtantiam. ¶ Et propter hæc omnia crediderim, eas duntaxat, quæ in prima efficiuntur figura, quæſitum colligentes indeterminatum, ſuiſſe à Galeno in quartam relatas figuram: quam tamen Alulidus Roſ. binis demolitur rationibus: tum, quia ſi quod prædicaretur in propoſitionibus, in concluſione ſubiiceretur, ſequeretur hoc fieri præter rei ipſius naturam, quod extra philoſophi propoſitum eſt: tum, quoniam ſequeretur idem ſecundum idem & prædicati & ſubiecti rationem habere: quod ideo maxime extraneũ eſſe dicit, quia primum deſtruit principium: nãq; ſi intentio noſtra ſit concludere quæſitum a/de b/cũ propoſitiones (quemadmodum & ſupra enucleauimus) modum & denominationem capiant à quæſito: ſi in propoſitionibus a/faciamus ipſius b/ſubiectum, dum id medio ſubiicimus de quo b/prędicatur, in minore, reſpiciendo ſemper ad quæſitum ipſum, proculdubio idem a/ reſpectu eiuſdem b/ſecundum idem quæſitum, prædicati ſubiectiq; rationem geret: quod oppoſita claudit. Vnde inquit Leo Gerſonis figurá iſtam eſſe penitus exterminandam, tanquam duplici de cauſa non naturaliter concludentem, tum quia id, quod primo & per ſe ex tali ſequitur connexione aliud eſt à quæſito: tum, quia ſequeretur, binas cõtrarias uias ad unũ & eundem finem naturaliter pertingere: quod abſurdum oppido eſt. ¶ Quòd ſi dixeris, quemadmodum inquit & Alulidus Roſ. ob id naturalem cenſendam eſſe figuram iſtam, quia facta cõuerſione ad primam reducitur figuram, quæ naturaliſſima eſt: ueluti ſecunda & tertia, propterea naturales exiſtimãtur, quoniam & hæ factis conuerſionibus ad primá remeant. ¶ Reſpondebimus, ſicut & idem Alulidus, conuerſiones iſtas maximo à ſeinuicem differrè interſtitio: nãq; hac, naturales: illa, artificioſi reducuntur ſyllogiſmi: Ariſtoteles uero intentionem non eſſe de artificioſis pertractare ſyllogiſmis, quoniam & imaginarii ſunt, & ab eo quod eſt in re ipſa, diuerſificantur: & ad hoc in infinitum quaſi procedunt. Nã ſi naturali diſcurſu concludam, Omne animal ſubſtãtiam eſſe: nil erit impedimento, quin artificioſe plæraq; alia, & quaſi infinita poſſim concludere, puta, Omnem equum, ſubſtantiam eſſe: Omnem hominem, omnem camelum, Socratem, Calliam, aliquam ſubſtantiam, animal eſſe, conſimiliter ſubſtantiæ ſubiecta cuncta percurrendo: quod quaſi in infinitum excreſcit: & ita Leo Gerſonis. Nos aliter artificioſas connexiones tanquam infinitas, hoc eſt, indeterminatas, omiſiſſe Philoſophũ dicimus. Sed ad rem noſtram iam redeamus.

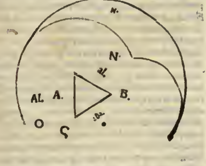
Obiectio. Solutio. Quarta figura Galeni refellitũ. Obiectio Solutio. Cur artificioſas connexiones omiſerit Ariſto.

Palam autem, ꝙ & ſi indefinitum pro prędicatiuo in parte ponatur, eundem faciet ſyllogiſmum in omnibus figuris.

Quæritur, cur dixit indefinitum pro prædicatiuo, & non addidit, uel negatiuo: cum tam affirmatiua quàm negatiua in parte ſuam ſibi coæqualem retineat indefinitam? Reſpondent nonnulli, quòd uel ex affirmatiua negatiuam quoq; ſignificat: aut eo quòd affirmatiua in parte multo & potior & dignior eſt negatiua. Nãque complicationes omnes utiles, in quibus affirmatiua extiterit in parte, hæ aut indemonſtrabiles ſunt, aut per conuerſionem ad indemonſtrabiles ſtatim reducuntur: ubicunq; uero particularis fuerit negatiua, ibi per impoſſibile deductione tantũ utimur: ob hoc igitur, de affirmatiua tantũ commeminiſſe Philoſophum inquiunt Alexander atq; Philoponus. Nos autem & fortaſſe melius, dicimus ob id Philoſophum de negatiua in parte nullam feciſſe mentionem, ꝙ non pertractabat de uniuerſali indefinitæ natura, (nãq; hæc ſuperius abunde fuit declarata) uerum de ea tantum indefinita ſermo erat, quæ hiſce complicationibus aptabatur: & quoniam in his affirmatiua tantum ponebatur, ideo de affirmatiua ſolummodo mentionem fecit. Et cum dixit (in omnibus figuris) ſignificat ſe de iſtis intelligere connexionibus, ſiue in prima, ſiue in ſecunda, ſiue in tertia figura factæ fuerint.

Cur particularis negatiuę nõ meminerit Ariſto.

Manifeſtum autem & quod omnes imperfecti ſyllogiſmi perficiuntur per primam figuram: aut enim monſtratiue, aut per impoſſibile concludantur omnes: vtroque autem modo, prima efficitur figura, ſi quidem monſtratiue perficiãtur, quoniam per conuerſionem concluduntur omnes: cõuerſio vero primam efficiebat figuram: Sin autem per impoſſibile monſtrantur, quoniam poſito falſo, ſyllogiſmus efficitur per primam figuram: quemadmodum in vltima figura, ſi a, & b, omni inſunt c, quod a, alicui b, ineſt: ſi enim a, nulli b, b, vero, omni c, a, nulli c: ſed erat omni: conſimiliter et in aliis.

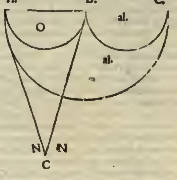
Homo.

Aliud theorema, quo primam uult figuram extollere, & in hac uniuerſales maxime coniugationes: & inquit, quòd ſyllogiſmi omnes imperfecti, hoc eſt ſecundæ ac tertiæ figuræ per primam perficiunt figurã: dũ ad eandẽ reuocantur, aut mõſtratiuè hoc eſt, per conuerſionem, aut ad impoſſibile deducẽdo: nam ſecunda figura maiore cõuerſa: tertia uero minore ad primam deducitur. quod autem etiam per impoſſibile deductio in prima efficiatur figura, ipſe exẽplum poſuit de tertia in modo primo, qui ex ambabus conſtat affirmatiuis uniuerſaliter: namque deductio proprie deſtruendo fit: nullus autem modus aptior eſt hoc, ut uniuerſalis negatiua, quæ maxime deſtruit, ſuppoſito concluſionis contradictorio concludatur: licet enim tertius quoque eandem cõcludat, non tamen ita appoſite: quemadmodum & infra dilucidabimus. Aliter, & melius, de hoc præcipuè modo, mentionem fecit Ariſtoteles, quoniã nullus erat modus ac cõplicatio, quæ totidem modis deduci ad primam poſſet figuram, quot iſte. Namque per maioris conuerſionem, per minoris, ac per deductionem ad incommodum perfici poteſt coniugatio iſta.

[illegible] 2. & 3. ad I. reductio.

Eſt autem & omnes ſyllogiſmos reducere ad vniuerſaliter ſyllogiſmos, qui in prima ſunt figura, qui quidem in ſecunda ſunt figura: planum quod per illos perficiuntur, præterquam quod non omnes conſimiliter: ſed vniuerſales, priuatiuo conuerſo: qui vero in parte, vterque per deductionem ad impoſſibile, qui autem ſunt in prima figura ſecundum partem: perficiũtur quidem & per ſeipſos: verum eſt etiam per ſecũdam figuram monſtrare ad impoſſibile deducendo: vt ſi a, omni b: b, alicui c: quod a, alicui c, inerit: ſi enim nulli, b, vero omni, nulli c, b: inerit: hoc enim fit per ſecundam figuram.

Animal. Homo. Animatũ.
A. B. C.

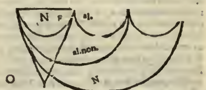

C

Animatum.

Conſimiliter autem & in priuatiuo erit demonſtratio. Si enim a, nulli b: b, vero, alicui c, ineſt: a, c, alicui non ineſt: ſi enim omni: nulli autem b, ineſt, nulli c: b, inerit: ſed hæc erat media figura. quamobrem: quoniam omnes: qui in media

Irrationale. rationale. Animal.
A. B. C.

Animal.

ſunt figura, ſyllogiſmi, reducuntur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima: qui vero ſecundum partem in prima, ad eos, qui in media: planum, quod & qui ſecundum partem, reducentur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima figura: qui vero in tertia, quum termini vniuerſaliter ſunt, ſtatim perficiuntur per eos ſyllogiſmos: qui in prima figura: quum vero in parte fuerint accepti, per ſyllogiſmos in parte: qui ſunt in prima figura: iſti autem: in illos reducti ſunt. Quare et qui in tertia figura ſecundum partem omnes reducentur ad vniuerſales ſyllogiſmos, qui in prima. Qui igitur ineſſe aut non ineſſe monſtrant ſyllogiſmi, dictum eſt quomodo ſe habent: & ſecundum ſe: qui ex eadem figura: & ad ſeinuicem, qui ex diuerſis figuris.

Secundam theorematis propoſiti partem monſtrat, uniuerſales inquam ſyllogiſmos figuræ primæ perfectiſſimos eſſe, eò quod per hos alii omnes perficiantur: hoc autem ideo facit, ut ex conſequenti oſtẽdat qui nam modi ad demonſtrationem maxime utiles cenſeri debeant: ſunt itaque modi omnes, qui ad uni-

uerſales primæ reducuntur, duodecim: quatuor, ſecundæ: ſex, tertiæ: & primæ particulares duo: Vniuerſales ſecundæ facillime, negatiua conuerſa, ad hos deducunt: particulares uero bini, ſuppoſito cõcluſionis oppoſito cum altera uniuerſali, tertius in ſecundum, quartus uero in primum redeunt per impoſſibile. (Qui autem ſunt in prima.) Monſtrat quonam pacto ſyllogiſmi particulares primæ ad uniuerſales eiuſdem deducũtur, merito autem de his poſterius pertractat, quum ſecunda mediante ad primam reuocentur: ait ergo hoſce ſyllogiſmos ex ſe quidem perfectos eſſe, quum ſint indemonſtrabiles: poſſe tamen maiorem adhuc perfectionem aſſequi, ſi ad ſecundæ uniuerſales reducantur: deinde his mediantibus, ad primam. Vnde non eſſe cenſeo ambigẽdum, cur complicationes primæ figuræ cum multo perfectiores exiſtant, ad ſecundam reducantur: neq; enim in hanc transferuntur, ut qui ab ea perfectionem aliquam capiãt: ſed ut hac quaſi internuncia, ad primæ uniuerſales deferantur. Vel aliter. (Per ſeipſos.) Quoniam ſine reductione ad ſecũdam poſſunt immediate per impoſſibile ad primę uniuerſales reuocari, puta in exemplo, Nullum b/a, aliquod c/b, aliquod c/nõ eſt a/ex oppoſito concluſionis cum maiore conuerſa, fit ſecunda primæ complicatio, ut, Nullum a/b, omne c/a, nullum b/c: Itidem & in altero particulari fiet ſyllogiſmo, Omne b/a, aliquod c/b, aliquod c/a, ex oppoſito cõcluſionis cõuerſo, Nullũ a/c, omne b a, nullum b/c. Et hæc quidem hunc in modum: ſi tamen recte animaduertamus, res ipſa ſecundum utrãq; expoſitionem in idem recidet. Tertius itaq; primæ ad ſecundum reducitur ſecundæ: quartus uero ad primum eiuſdem: quemadmodum & de contextu ipſo liquet. (Qui uero in tertia.) Nunc eos monſtrat, q ſunt in tertia, quomodo ad primæ reducuntur uniuerſales p impoſſibile, & ait ꝙ primi duo, ſtatim, hoc eſt, nullo alio mediante, ad primæ uniuerſales remeant, prior ad ſecundum, ſecundus ad priorem, facta p impoſſibile deductione: hoc enim conuerſione fieri minime poteſt: quum hac altera omnino particularis efficiatur (Quum uero in parte.) Particulares, inquit, tertiæ non amplius ſtatim, ſed mediantibus particularibus primæ ad eiuſdem reducuntur uniuerſales: ad hos etenim alterius propoſitionis cõuerſione migrãt ſu audiendum autem, referente Alexandro, hoc in loco, Quicunq; ex ſe reduci non poſſunt: ita ꝙ ſenſus ſit, Particulares tertiæ ſyllogiſmi, quicunq; ex ſe reduci ad primæ uniuerſales non poſſunt, per ſyllogiſmos in parte, qui ſunt in prima, ad eoſdem reducuntur: namq; tertius & quintus, ſecundum ordinem Ariſtotelicum ſtatim per impoſſibile ad primæ rediguntur uniuerſales: puta, Aliquod c/a, omne c/b, aliquod b/a: huius enim contradictorio ſuppoſito cum minori, fit ſecundus primæ, hunc in modũ Nullum b/a, omne c/b, nullum c/a. Quòd ſi dicas, nõ debere complicationes iſtas hoc pacto ad primæ uniuerſales reuocari, ſed per conuerſionem, quæ perfectior, dilucidiorq; eſt: contra inſtamus, dicentes, ꝙ eodem pacto & uniuerſales tertiæ reducendi eſſent in particulares primæ per conſimilem conuerſionem: cuius tamen contrarium fecimus: merito itaq; additamẽto illo, omnis tollitur ambiguitas. (ſecundũ ſe.) ideſt, quomodo unuſquiſq; in ꝓpria figura ſyllogiſticus ſit. (Ad ſeinuicem.) hoc eſt, quæ ſit figurarũ diuerſitas & ſyllogiſmorum ad ſeinuicem in uariis figuris, quoniam penes mediu diſpoſitionem, & eò ꝙ uarie ad primos primæ reuocantur: alii p ſe, alii eni per aliorum reductionem. Cæterum ex his, quæ dicta ſunt, dilucidum fit, expoſitionẽ minimam arguẽdi coniugationes partem ſibi uendicare: quum huius adiumento nulla, uti palam eſt, reductio fiat ſyllogiſmorum. Sed iam totum ſyllogiſmorum inexiſtentium negocium expeditum eſt, primæ, ſecundæ; ac demum tertiæ figuræ: de qua diximus, cur extremum ſortita locum, cur complicationes plures efficiantur in hac q̃ in aliarum alterutrã: damnata ibidẽ nonnullorum opinione, qui binas tertię figuræ leges adſcribebant, deinde & terminorum ordine enarrato, appoſita & Alulidi Roſ. coaptatione præpoſtera. Mox & rationẽ attulimus, cur ex ambabus uniuerſalibus, in parte tantum, hac in figura ſequatur concluſio: curq; quum modus primus utriuſq; cõuerſione ad primam reduci poſſit figuram, non fuerint bini effecti modo, quemadmodum in ſecunda. Deinceps & expoſitoriam monſtrationem expoſuimus, addita ibidem ratione, cur hac in ſecũdo huiuſce figuræ modo, non ſit uſus: mox & ratio reddita, cur nonnullæ complicationum iſtarũ uniuerſales, quædam uero particulares nuncupentur: declarato ſubinde particularium proceſſu atq; ordine: refutata ſimul Alexandri opinione, Eudemi atq; Alpharabii: deinceps & quinti figuræ iſtius modi monſtrationẽ expoſuimus, addita, ratione, cur nulla repiatur figura, in qua uniuerſalis tantum concluſio ſit. Demum complicationes illas enodauimus, quæ ad propriũ ſunt inutiles, quaſq; refractas uocabat Theophraſtus: refutata ibidem Galeni figura quarta, ac reductione ſyllogiſmorum omnium ad primæ uniuerſales duos facta. Supereſt autem, ut poſt hæc expedita, ad neceſſarias contingenteſq;, & ſimplices & miſtas, pedem feramus.

Duodecim ſunt modi reducuntur ad vniuerſales primæ figuræ

Epilogus

De ſyllogiſmis qui conſtituuntur ex ambabus de neceſſario. Cap. VI.

QVoniam vero diuerſum eſt: ineſſe: & ex neceſſitate ineſſe: & contingere ineſſe (multa enim inſunt quidem: non ex neceſſitate tamen: alia vero neq; inſunt omnino: contingunt autem ineſſe) planum ꝙ & ſyllogiſmus vniuſcuiuſq; horum diuerſus erit, & non ſimiliter ſe habentibus terminis: ſed hic quidem ex neceſſariis, ille vero ex inexiſtentibus: ille autem ex contingentibus.

Poſteaquam figuras & coniugationes omnes inexiſtens

Tranſitio

exiſtentes explicauit,tanquam ſimpliciores:tractaturus de modalibus, priorem neceſſariis locum aſcribit,tanquã dignioribus & potioribus,atq; ideo quaſi ordinis huiuſce ratione͂ aſſignans,ſimul & diuerſitatem ſyllogiſmorumm ex diuerſitate fieri propoſitionum innuens,inquit quaſi ad uerbum,Q͂m materiæ propoſitionum inexiſtentium,neceſſariaꝝ ac cõtingentium,à ſeinuicem ſeiunguntur,nimirum propoſitiones quoq; ipſe diuerſe erunt:& ſi hoc,ſyllogiſmi etiam ex his conſtituti, inter ſe magno different interſtitio:Quodq́; in materia ipſa propoſitiones diſcriminentur,rationem aſſignat,dicens, p̄dicata ſubiectis ineſſe aliquando non ex neceſſitate, & ita propoſitionem fieri inexiſtentem: aliquando ex neceſſitate,atq; ita neceſſariam:nonnunquam uero neq; ex neceſſitate ineſſe,neq; omnino ineſſe, & ſic propoſitionem fieri contingentem.

Propoſitiões iuxta materiã hic diſcriminari.

Ineſſe

Nec unquam dixeris quod quidam autumnat, Ineſſe, communius & in plus eſſe,q̃ Ex neceſſitate,nãq; hæc & materia & modo ſeiunguntur,quemadmodum ſupra diximus ex opinione Alulidi Roſ.contra Theophraſtum ac Themiſtium inſurgentis,& in præſentia idem quoq; aſſerentis:ait enim propoſitiones iſtas & modo & materia à ſeinuicem differre.

Contingere ineſſe.

Sed illud etiam perperam dictum arbitror,ꝙ Contingere ineſſe, communius ſit, quàm ſimpliciter ieſſe propterea quòd omne quod inſit, contingat ineſſe: hoc eni fieri nullo modo poteſt, ſi Ariſtotelem audiamus dicentem, Alia non omnino ineſſe,contingere autem ineſſe:hoc enim cõtingens, nullo pacto de eo quod ineſt, prædicari põt, uerum ſi ex ineſſe,contingens inferimus,nõ eſt illud, de quo nunc ſit ſermo:ſed cõtingens,quod ſupra nõ neceſſarium uocauit Ariſt. de quo abunde diſputauimus.(Et non ſimiliter.)quidam affirmando lege͂dum putant,ita ut ſenſus ſit, Syllogiſmi ex propoſitionibus illis diuerſi conſtituuntur(ſimiliter ſe habe͂tibus terminis)hoc e͂,ſi ambæ fuerint neceſſariæ, aut contingentes ambæ:uel ſi altera fuerint neceſſaria,altera uero contingentes uel ineſſe: Cæterũ ſenſus iſte uerus quidem eſt, non tamen contextui accommodatus:namq; ſi ita legendum eſſet,debuiſſet hunc in modum dicere, Et ſimiliter ſe habentibus terminis, & ſi hic quide͂ ex neceſſariis. & reliqua. Satius ergo, ut eum Alexãdro dicamus, ꝙ philoſophus exponit, quomodo diuerſus efficiatur ſyllogiſmus:namq;,inquit,termini non ſimiliter ſe habent,hoc eſt,ſyllogiſmi iſti non ex conſimilibus cõſtant propoſitionibus ſed hic quidem ex neceſſariis,ille uero ex inexiſtentibus,ille autem ex contingentibus: & propterea ſunt inter ſe multũ diuerſi. ¶ Sed q̃reret aliquis,cur quũ infiniti quaſi modi ſint(uerum puta, & falſum, per ſe,ꝑ accidens,impoſſibile,bene,malè,& cõſimilia) nõ & ex his quoq; diuerſus efficiatur ſyllogiſmus? Reſpõdemus,ꝙ modi iſti,aut iidem ſunt cum ſupradictis,aut propõne͂ inexiſtente͂ quò ad decurſum ſyllogiſticũ nõ uariant: queȧdmodũ & ſupra retulimus.

Cur cæteri modi non uariẽt ſyllogiſmum.

In neceſſariis itaq; ferme cõſimiliter ſe habet ac in his quę inſunt:eodem enim modo poſitis terminis in eo,quod eſt Ineſſe,& in eo,quod eſt Ex neceſſitate ineſſe, erit & non erit ſyllogiſmus:pręterquam ꝙ differẽt in eo, ꝙ adiacet terminis: Ex neceſſitate ineſſe uel non ineſſe. namq; & priuatiuum ſimiliter conuertitur: & quod eſt In toto eſſe, & qđ De omni,conſimiliter aſſignabimus,in aliis igitur eodem pacto monſtrabitur per conuerſionem,ꝙ concluſio eſt neceſſaria:quemadmodum in eo,quod eſt ineſſe.

Quæritur,quum Ariſt.de ſimpliciter ſyllogiſmo ſermone͂ faciat,cur ipſum coerceat ad neceſſarias aut contingentes propoſitiones:namq;,de ſyllogiſmo ex neceſſariis,in Poſterioribus:de contingente,in Topicis abunde diſputat. Reſpondemus ꝙ neceſſariũ contingenſq; bifariam conſiderari poſſunt: Latius, ut formam uariant ſyllogiſticam,atq; ut neceſſariũ pro quocũq; accipitur neceſſario,ſeu ſimpliciter, ſeu ſecũdum quid:& contingens conſimiliter, ut ex diuerſo dicto de omni ac diuerſis conuertendi modis diuerſas facere complicationes: Et preſſius, ut neceſſariũ idem,quod per ſe ſignificat, & contingens idem, qđ probabile cum timore oppoſiti. Latius itaq; neceſſarium & contingens hoc in loco accepit Ariſt. ut formam uidelicet ſyllogiſmi,de qua ĩ propoſito ſermo eſt,aliquantiſper uariãt. Ait itaq;, ꝙ ſi propoſitiones neceſſariæ extiterint(non addo quemadmodum nõnulli,In ſenſu aut compoſitionis aut diuiſionis, nam & hoc ſupra refutatum eſt in conuerſionibus) ſi inq̃ propoſitiones tales fuerint, fermè iidem fiunt ſyllogiſmi,qui & in his,quæ ſunt inexiſtentes, nam quatuor utiles complicationes in prima efficiuntur,totidem in ſecũda,& ſex in tertia:& quaſi cauſam reddidit,ob quam,ſtatim poſt coniugationes inexiſtentes, neceſſarias ordinauit: namq; & eò ꝙ ſunt conſimiles (in utriſq; enim prædicatum actu ineſt ſubiecto) & principia etiam ſyllogiſtica,ſi non eadem,conſimilia tamen retinent, Conuerſionem inquam ac dictũ De omni:ideo ſtatim poſt ſyllogiſmos inexiſte͂tes,de neceſſariis agendum fuit. (Præterquam ꝙ different.) Ex hoc non immerito quiſpiam anſam caperet dubitandi contra ea,quæ ſuperius dicta ſunt,inquie͂s, ꝓpoſitiones modales ab his, quæ ſunt inexiſtentes,nõ ſecundum materiam & modum,ut aſſeruimus, uerum modi tantum appoſitione differre: namq; hoc quaſi ex contextu manifeſtũ eſt. ¶ Dicimus que͂admodum & alibi Alexãder,ꝙ modorum appoſitio in conueniente materia facienda eſt,& hoc uoluiſſe philoſophum dixerim:ut uidelicet differant propoſitiones iſtæ eò ꝙ illis ſecundum debitas & congruentes materias apponatur modus. (Namq; & priuatiuũ.) Reddit rationem nunc, cur complicationes neceſſariæ ſimiles ſint his,quæ ſunt inexiſte͂tes:namq;,inq̄t, principia harum ſunt eadem, ergo & coniugationes ſimiles erunt:principia eſſe eadem ipſe hunc in modũ mõſtrat,Conuerſio e͂ eade͂,uniuerſalis enim negatiua,inq̄t,eode͂ pacto cõuertitur:igitur cõuerſio eade͂

Quatenus neceſſarii & contingentis tractatui de ſimpliciter ſyllogiſmo inſerta ſit.

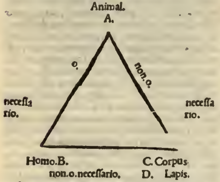
Modi quatenus adhibentur.

Cur negatiuæ tñ uniuer/ſis.

eſt. Sed quęreret non iniuria quiſpiam, quare de uniuerſali tantum negatiua mentionem fecerit, quum non huius dũtaxat, ſed affirmatiuarum quoque conuerſione, ſecunda ac tertia ad primam reducantur figuram. Dicimus ob id hoc factum eſſe, quoniam affirmatiuæ omnes eodem modo conuertebãtur tam inexiſtentes, quàm neceſſariæ aut contingentes: negatiuæ uerò, non itidem: nam contingens negatiua uniuerſalis non conuertitur terminis, quemadmodum infrà dilucidabimus. (Et quod eſt in toto eſſe). Et dictum de omni, inquit, per quod prima monſtratur figura, idem utrobiq; eſt, in propoſitionibus dico inexiſtentibus & neceſſariis: in contingentibus uero nõ idem, ſicut infrà planum erit.

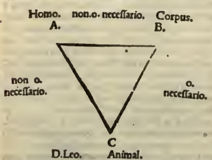
In media vero figura, quando ſit hoc quidem vniuerſaliter affirmatiuum, hoc autem priuatiuum in parte.

Paradigma 3. figuræ.

Atq; iterum in tertia, quum ſit hoc quidem vniuerſaliter pręedicatiuum, illud vero priuatiuum in parte, non ſimiliter erit & demonſtratio: cęterum neceſſe eſt, cui vtrunque non ineſt, de hoc facere ſyllogiſmum: erit enim neceſſarius & in his: ſi autem de expoſito neceſſario eſt / & de illo quodam: nãq; expoſitum, quod illud aliquid eſt: fit autẽ vterque ſyllogiſmorum in propria figura.

paradigma 3. figuræ

Exponit quare ſuperius dixit, fermè: nãq; inquit in hoc. differant complicationes neceſſariæ à complicationibus inexiſtentibus, quoniam quartus ſecũdæ & quintus tertiæ non eodem pacto monſtrantur: in ſyllogiſmis enim inexiſtentibus, monſtrabantur per impoſſibile: hîc autem oſtenſio talis fieri minimè poteſt ſed expoſitione arguuntur: nam ſi oppoſitum aſſumpſeris concluſionis cum altera propoſitionum, miſtionem facies ex neceſſariis & contingentibus, de qua adhuc nulla facta eſt mentio: atque ita ignotiori ignotum mõſtrabis, quod perabſurdum. neq; dicas, quemadmodum nonnulli malè aſſerunt, ꝙ quia miſtio talis non eſt congrua, ideo non poſſunt per impoſſibile monſtrari: nãq; nulla eſt utilis complicatio, quin conuerſiuo pacto aliquo poſſit monſtrari ſyllogiſmo: ſed potius dixeris ob id philoſophũ monſtrationẽ hanc negaſſe, quia de tali miſtione, nulla adhuc mentio facta fuerat. ¶ Sed dubitaret merito aliquis quomodo coniugationes iſtæ non poſſunt p impoſſibile, dico etiam per notiora, monſtrari: ſuperius enim dictum eſt, ꝙ neceſſariæ propoſitioni triplex opponitur contingens, neceſſaria, non neceſſaria, & poſſibilis: ſi itaq; cõtradictorium aſſumpſerimus, contingẽs neceſſarium, manifeſtum, ꝙ ex ambabus neceſſariis complicatio aſtruetur: atq; ita ex euidentioribus ſyllogiſmus fiet. Dicimus ꝙ licet hoc fieri aliquãdo poſſit, non tamen ſemper: nam ſi contradictorium uerificetur non pro contingenti neceſſario, ſed pro nõ neceſſario aut poſſibili, tunc planum eſt, ꝙ ex ignotioribus arguemus, in miſtione inquam, aut neceſſarii & inexiſtentis, aut neceſſarii & contingentis ueri: quod quaſi uidens Alulidus Roſad. inquit, Erit igitur ſyllogiſmus permiſtus ex propoſitione neceſſaria & abſoluta aut contingente, tacuit autem neceſſariam, quia tunc ex notioribus procedebat deductio. (Cæterum neceſſe eſt.) Verum, inquit, ſi uolumus coniugationes iſtas arguere, expoſitoria ratione uti debemus: ubi notes, quemadmodum & Alexãder refert ꝙ modus iſte exponendi, longe ab eo diſſimilis eſt, q' ſupra in tertia figura in ſyllogiſmis inexiſtentibus fiebat: ibi enim quoddam ſenſibile accipiebamus non egens monſtratione aliqua unde & ſolum acceptum ſufficiens erat: hic autem, quod accipitur, non ſolum ſenſu ſufficit, ſed ad ipſum opus eſt ſyllogiſmum facere: quare hoc ueluti innuens intulit (de hoc facere ſyllogiſmum) quaſi non ſufficeret ſola ſenſibilis mõſtratio, ſed adhuc ſyllogiſmo opus eẽt: quod iterum planius oſtendit, dum ait (namq; expoſitũ, quod illud aliquid eſt) illud enim nota eſſentiales prædicati exiſtit: quemadmodum & infra declarabimus, uerum licet hoc pacto expoſitoria iſta monſtratio procedat, nil tamen prohibet, ꝙ ſenſibili etiam monſtratione argui poſſint. (In propria figura.) Hoc eſt ſyllogiſmus expoſitorius monſtrans complicationem figuræ ſecundæ, in ſecunda etiam fit: & tertiæ cõſimiliter, in tertia: atque ut hoc planius fit, faciamus expoſitionem: ſit ſyllogiſmus in ſecunda, Neceſſe ẽ omne b/eſſe a/Neceſſe eſt aliquod c/non eſſe a/ergo neceſſe eſt aliquod c/non eſſe b/monſtro hoc: accipiamus enim ſub ipſo c/aliquid minus cõe, à quo uniuerſaliter remo/

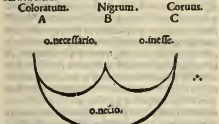
Cur coniugationes iſtæ nõ oſtendantur p impoſſibile.

Expoſitio hic qualis.

ter remoueatur a/& ſit d/& ita procedamus, Neceſſe omne b/a, neceſſe nullum d/a, ergo neceſſe nullũ d/b, ſed d/erat aliquod c/aliquod igitur c/ neceſſario non eſt b. Planum itaq; ꝙ ſyllogiſmus iſte expoſitorius in eadem figura efficitur, in qua & expoſitus, conſimiliter & de tertia dicendum erit. ¶ Cęterum Theophraſtus, referente Alexandro, non ita mõſtrauit cõplicationes iſtas in primo ſuorum Priorum Analyticorum: ſed diſtulit horum monſtrationem, tanquã quæ per impoſſibile fieri poſſit. Et hæc de uniformibus neceſſariis: deinceps de miſtis ex neceſſariis & inexiſtentibus dicendum erit. Opinio Theophraſti.

Miſtio neceſſarij et ineſſe:

SEd contingit aliquando, ꝙ altera propoſitione neceſſaria exiſtente, neceſſarium fieri ſyllogiſmum: pręterq; ꝙ non vtralibet, ſed quę ad maius extremum: vt ſi a/quidẽ ſumptum eſt, ineſſe ipſi b/ex neceſſitate aut non ineſſe, b/vero, ipſi c/ineſſe ſolum: ſic enim ſumptis propoſitionibus, ex neceſſitate a/inerit ipſi c/ aut non inerit.

Poſteaq̃ pertractauit de complicationibus ex ambabus neceſſariis, uult in præſentia exponere, quomodo altera neceſſaria, altera uero inexiſtente, ſequatur coniugatio neceſſaria: & ait ꝙ maiore neceſſaria, ac minore inexiſtente, neceſſarium concluditur quæſitum: econuerſo autem diſpoſitis propoſitionibus, minimè. Sed quoniam circa hæc infinitæ quaſi inſurgunt quæſtiones, ac uariæ uirorum doctiſſimorum ſententiæ, adeoq; locus iſte difficilis intellectu eſt, ut uix poſſit extricari: non abſurdũ facturus ero, ſi prius diuino implorato auxilio, ad enigma hoc enodandum me conferam: debet enim numẽ intereſſe, quũ dignus inciderit nodus uindice. Sit itaq; inuocatio noſtra eadem, quam in muſarum hymno fecit antiquiſſimus poetarum Orpheus.

ἀλλὰ θεαὶ καὶ ἐμεῖο πολυπτοίητον ἐρωὴν
παύσατε, καὶ νοεροῖς με σοφῶν βακχεύσατε μύθοις,
μηδὲ μ᾽ ἀποπλάγξειε δυσσεβέων γένος ἀνδρῶν.
ἀταρπιτοῦ ζαθέης ἐριφεγγέος ἀγλαοκάρπου,
αἰεὶ δ᾽ ἐξ ὁμάδοιο πολυπλάγκτοιο γενέθλης,
ἕλκετ᾽ ἐμὴν ψυχὴν πανααλήμονα, πρὸς φάος ἁγνόν,
ὑμετέρων βρίθουσαν ἀεξινόων ἀπὸ σίμβλων,
καὶ κλέος εὐεπίης φρενοθελγέος αἰὲν ἔχουσαν.

Dicimus itaque iam à Veſta, ut dicitur, exorſi ꝙ uarię ac multiformes circa modum iſtum cõplicãdi connectendiq; propoſitiones, extiterũt & antiquorum & moderniorum opiniones: iuniores enim modum quendam mea quidem ſententia ualde auerſum à ueritate ſecuti ſunt. De neceſſarii et ineſſe miſtiõe opiniones. Quidam namque eorum dicunt, ꝙ ex maiore neceſſaria in ſenſu diuiſionis & minore inexiſtente, ſequitur concluſio neceſſaria ſiue minor ſimpliciter, ſiue ut nunc fuerit inexiſtens. Si uero maior in ſenſu cõpoſitionis accepta fuerit, non ualere aiunt coniugationem iſtam, ni minor ſimpliciter fuerit inexiſtens, definiuntq; Simpliciter Simpliciter inexiſtens. inexiſtente, quum prædicatum non aliquando ſubiecto competere poteſt, aliquando nõ, ſed ſemper: Vt nunc autem, quũ ſecius ſe habuerit. Adduntq;, ſi maior fuerit inexiſtens ut nunc, minor uero neceſſaria ſiue compoſita ſiue diuiſa, ꝙ nunquam utilis eſtruitur coniugatio: ſin autem inexiſtens ſimpliciter ſit, ꝙ ſemp quõcunq; ſumpta minore neceſſaria: cõcluſio itidẽ ſequeť neceſſaria: dicũt inſup philoſophorũ intellexiſſe de ꝓpõnibus in ſenſu diuiſo, nõ aũt cõpoſito. 2
Alij uero, binas ponunt circa miſtioné iſtam regulas, unam, ꝙ maiore neceſſaria, omnes modi ualẽt in concluſionem neceſſariam in parte, nõ autem uniuerſalem: propterea ꝙ uerificatur medius de minore tm̃ pro eo quod eſt: in concluſione autem maior extremitas non ſolum pro eo, quod eſt, ſed pro eo ẽt, quod nõ eſt, ſed poteſt eſſe: Alteram, ꝙ ex maiore inexiſtente non ſequitur concluſio neq; inexiſtẽs, neq; neceſſaria, ſed poſſibilis: per poſſibile, commune quippiam intelligentes inexiſtenti & neceſſario: adduntq; ex maiore neceſſaria & minore inexiſtente poſſe concluſionem neceſſariã uniuerſaliter ſequi, cum reduplicatione tamen. Sed quoniam poſitiones iſtæ lõge recedunt ab Ariſtotelica ueritate, & ſi quid boni retinẽt, id totum infra declarabitur: ideo has omittẽdas cenſeo. namq; prior quaſi refutata eſt, dũ agebamus de conuerſionibus: altera quoq;, dum poſſibile illud commune deſtruebamus. Satius itaq; eſt, ut ad celebratiores opiniones ueniamus. ¶ Diuus nãq; Alber- 3 Alberti.
tus, nulla præmiſſa diuiſione compoſitionis diuiſioniſq;, inquit, ꝙ ſi maior fuerit neceſſaria, & minor inexiſtens ſimpliciter, ſemper complicatio fiet utilis in

concluſionem neceſſariam:ſin autem maior inexiſtés fuerit ut nunc, minorq́; neceſſaria, cõiugatio fiet inutilis ad concluſionem neceſſariam. atq; inſuper dicit, ꝙ ſimpliciter inexiſtens nuncupatur, quæ ſecundum rem neceſſaria eſt, licet modum non habeat: atq; ita ambiguitates omnes, quę hac in materia efficiũtur, ſubterfugit: & quoniam opinio hęc maxime ꝓbatur noſtris temporibus, & quia ſanctum eſt, præhonorare ueritatem, eam quibus potero rationibus infringam.

Alberti opinionem oppugnat Burana.

¶ Primũ itaq; ſi minor eo pacto eſſet ſimpliciter inexiſtens, ſequeretur, complicationes iſtas nihil differre ſecundum rem ab his, quæ utraſq; habẽt neceſſarias, atq; ita aut miſtio hæc ſuperuacanea foret: aut complicationes non re, ſed noſtro proferendi modo tantummodo differrent, quoꝝ utrũq; perabſurdum eſt. quodq́; ſecundũ falſum ſit (de priori enim nemo dubitat) monſtro euidẽte ratione: nãq; in ſecũda figura ambabus neceſſariis in cõiugationibus omnibus, in quibus & inexiſtens, utilis erigitur complicatio: ſi uero affirmatiua neceſſaria fuerit, negatiua uero inexiſtens, quemadmodum infra planum erit, inutilis erit coniugatio: non modo igitur ſolo, uerũ & re à ſeinuicem differũt. eadẽ ratio adduci poſſet & de aliis compluribus. Præterea quemadmodum ſupra etiam retulimus, nonne inexiſtẽs dicebatur, quãdo prædicatum ſubiecto inerat, poterat autem non ineſſe? hoc enim declaratum à nobis eſt, & Ariſtoteles quoq; innuit, quum dixit, Quoniam diuerſum eſt ineſſe, & neceſſitate ineſſe. & reliqua: ubi quaſi rationem hanc adduxit, Si propoſitiones re diſtinguũtur ſyllogiſmi quoq; ex his confecti diſtingui debẽt ſed prius eſt, igitur & ſecundum: nõ erit itaq; illa ſimpliciter inexiſtens, quum inexiſtendi rationem ac naturam deſtruat. Præterea Ariſtoteles ipſe in contextu, dum tollit deſtruitq́; complicationem ex maiore inexiſtente ac minore neceſſaria, nonne maiorem accipit ut nunc inexiſtentem? profecto etiam: ergo aut refutatio iſta nulla eſt, aut non oportet inexiſtentem eiuſmodi eſſe.

Obiectio.

¶ Quòd ſi dicas, quemadmodũ & diuus reſpondet Albertus, minorem inexiſtẽtem à neceſſaria aſtringi, ut ſimpliciter ſit, maiorẽ uero à minore minimè: quum minor ſub maiore, non autem ſub minore maior cõtineatur.

Solutio.

¶ Contra. Si hoc uerũ eſſet, ſequeretur ꝙ nũquam poſſemus pacto aliquo ſub maiore neceſſaria, minorem ſumere ut nunc inexiſtentem, quod tamen falſum: namq; hæc neceſſaria ẽ, Neceſſario omnis homo animal, & hæc ut nũc inexiſtens, Omne currens homo ex quibus, ut planũ eſt, neceſſaria ſequitur concluſio, Omne currens neceſſario eſt animal. Demum ſi uolebat philoſophus minorem talem eſſe, cur de ea nullam fecit mẽtionẽ, quemadmodum in miſtione inexiſtentis & cõtingẽtis? profecto nullam quiſpiam rationem aſſignare poterit. Dicendum itaq;, minorem poſſe quomodocunq; inexiſtẽtem accipi.

Auerr.

¶ Sed adhuc inſurget Aluli dus Roſ. cum ſua opinione, quam plurimi fecit, & ob id credidit ſe ſolum ueritatem adinueniſſe: ait enim, primo quandam faciens diſtinctionem, ꝙ propoſitionũ alia neceſſaria alia inexiſtens, & hoc, quantum propoſito ſatiſfacit, additq́; utraſq; iſtas bifariam ſecari: propterea ꝙ alia per ſe, alia per accidens & neceſſaria & inexiſtens ſit: Per ſe dicuntur neceſſariæ, quæ ex ſubiecto conſiſtunt, ac prędicato eſſentiali ſubiecto: aut ex ſubiecto propriaq́; paſſione: uel ut planius dicã quæcunq; aut in primo aut in ſecundo ſunt ꝑ ſe dicendi mõ, Neceſſariæ uero ꝑ accidens ſunt quæ partẽ naturę inexiſtentis habent partẽq́; neceſſarii, ceu ſi dicam, Omne ambulans animal: ſed inexiſtẽs per ſe ſeu ſimpliciter, ea nũcupabitur, in qua quum ſubiectum diſponit̃ aliqua diſpoſitione, erit prædicatũ neceſſario ipſum cõſequens, ſicuti ẽ, Oẽ ambulans moueri. Inexiſtens aũt ꝑ accidens, ſiue ut nunc; ea dicet̃, q̃ in tẽpore determinato ueritatẽ obtinet, quẽadmodũ, Oĩs hõ albus. His ꝑmiſſis diſtinctionibus, inquit, ꝙ ſi ambæ ꝓpõnes fuerint neceſſariæ per ſe, concluſio erit ꝑ ſe neceſſaria: ſi uero maior ſit per ſe neceſſaria, & minor ꝑ accidens, ꝑ ſe aũt inexiſtens: concluſio ſequet̃ ꝑ accidens neceſſaria, inexiſtens ꝑ ſe, & addit differẽtiã iſtã eſſe inter concluſionem, quæ ex ambabus ſequit̃ ꝑ ſe neceſſariis, & eam, quæ ex altera tantum. Verũ ſi maiori neceſſariæ ꝑ ſe, addatur ut nunc inexiſtens, aliquando concludet̃ neceſſarium, aliqñ nõ neceſſariũ: quodq́; hoc ita ſe habeat, terminis ipſe cõprobat. Si uero maior fuerit inexiſtens & minor neceſſaria, non cõcludet̃ cõcluſio neceſſaria, eò ꝙ minoris prædicatũ, qui ẽ terminus medius nõ ẽ de natura neceſſarii: & ex cõſequenti, maior ꝓpoſitio erit ſm ſubiectũ, neceſſaria ſecundũ uero prædicatũ, inexiſtens: modus aũt neceſſitatis non ſubiectum, ſed prædicatũ cõſequitur: quare cõcluſio nõ erit neceſſaria. Hæc ille.

Auerrois opinionem oppugnat Burana.

¶ Sed cõtra hanc opinionẽ hunc in modũ arguimus, & primo cõtra determinationẽ ꝓpõnis inexiſtẽtis ſimpliciter: nãq; ea ꝑ ſe & propriè ac ſimpliciter inexiſtẽs dicenda ẽ, quæ plures habet conditiones inexiſtendi, q̃ quæ pauciores: ſed iſta, Oẽ ambulans mouet̃, pauciores habet inexiſtendi conditiones, quàm hæc, Omne currens album: ergo hæc potius ſimpliciter dicenda eſt inexiſtens. arguitur aſſumptum: namq; quemadmodum plerunq; recitauimus, leges inexiſtentis ſunt, ut ſubiectum ſit quidem, non ex neceſſitate tamen, & conſimiliter prædicatum: & ad hæc, quod ꝓdicatum ſubiecto inſit, non tamẽ neceſſario: ſed hæc, Omne currẽs album, omnes has habet: illa uero, Ambulans mouetur, alteram tantum: non igitur dicenda eſt ſimpliciter ineſſe Prętérea te quoque alibi aſſerente, iſta erit inexiſtẽs ſimpliciter, Omnis coruus niger, & iſta itidem, Omnis nix alba: in quibus tamen nulla ẽ eſſentialis habitudo prędicati ad ſubiectum: neque neceſſitas aliqua, uti manifeſtum eſt: ſequitur itaq;, illam quam ponebas, non eſſe ueram & ſimpliciter inexiſtentem. Præterea denominatio ſemper facienda eſt ab eo, quod ſimpliciter dicitur: ſi igitur, ut

aſſeris,

aſſeris, concluſio quæ ex maiore ſequitur neceſſaria & minore inexiſtente, per accidens neceſſaria eſt, ſimpliciter uero inexiſtens, cur non potius inexiſtens diceretur ꝙ neceſſaria? aut ſi hoc eſt, cur minorem conſimilis quoq; naturæ exiſtentem, non potius appellabas neceſſariam ꝙ inexiſtentem? non uidetur itaque & hæc opinio in totum propoſito ſatisfacere.

g. Græcorum

¶ Sequitur deinceps Græcorum opinio, Alexandri inquam atq; Philoponi (quam optimam omnium eſſe duco) ex maiore uidelicet neceſſaria & minore inexiſtente quomodocunq;, concluſionem ſequi neceſſariam. & quanquã opinio hæc alias eſt optima: quædam tamen ponit, quæ nos cum ratione reiicienda arbitramur.

Dubium Alexandri.

¶ Et primum uidetur dubitare Alexander, quonam pacto minor ſumenda ſit, an cum tali diſpoſitione, ut prædicatum neceſſario inſit ſubiecto an uero ex ſuppoſitione, quemadmodum & ipſe aſſerit inexiſtentem: nos autem dicimus, minorem uere inexiſtentem accipiendam eſſe, ut uidelicet à neceſſaria contingenteq; ſeiungitur: hoc eſt, ut ſubiectum inexiſtens eſt ac prædicatum ſimiliter, & habitudo eiuſdem ad ſubiectum inexiſtens: addimusq; deinceps, eodem pacto maiorem ſimpliciter neceſſariam accipiendam eſſe: ac deinde concludimus, qualemcũque ſequi neceſſariam: ut plurimum uero, ſecũdum quid ſeu ex ſuppoſitione neceſſariam: Licet in omnibus hoc fieri Philoponus referat, dicatq; hanc etiam extitiſſe Alexandri opinionem, hoc aſſerentis in quodam ſuo libello, ac Soſigenis præceptoris ſui teſtimonium adducentis: nos autem & uere neceſſariam ſequi monſtrabimus.

Declaratiõ opinionis Græcorum.

¶ Sed primum fundamenta opinionis iſtius iacienda ſunt, mox etiam ad rationes propoſitas reſpondendum. Primum itaq; ſumitur ex ratione dicti. De omni: ſi enim, quemadmodum & ſupra dictum eſt, De omni dici, & in toto eſſe, ſimiliter aſſignantur in neceſſariis atq; inexiſtentibus propoſitionibus: nil ergo refert quo ad decurſum ratiocinãdi, ſiue inexiſtentes, ſiue neceſſarias aſſumpſerimus propoſitiones. Si itaque maior fuerit neceſſaria & minor inexiſtens, per dictum De omni indemonſtrabilis fiet ſyllogiſmus, concludens maius extremum de minori cum determinatione maioris: & quia maius Neceſſario determinatur, concluſio quoque neceſſaria erit. ¶ Secundo dicimus maiorem oportere accipi uere neceſſariam, & minorem conſimiliter uere inexiſtentem, eo, quem ſupra diximus, modo, ac complicationes iſtas primo fieri ita ſe habentibus propoſitionibus. deinde, quia omne quod per accidens eſt, reducitur ad per ſe talem, dicimus etiam, ꝙ ſi maior neceſſaria extiterit per accidens, & minor conſimiliter inexiſtens, ꝙ concluſio ualde ſequetur per accidens, & cum determinatione ſecundũ quid neceſſaria: quemadmodum exponemus: & Alulidus Roſad. & nonnulli moderniorum quaſi declarauerunt.

Miſtiones cur dictæ.

Et ex hoc ac ſupra relatis, patere poteſt cauſa, quare hæ connexiones, miſtiones fuerint nuncupatæ: nãq;, quemadmodum in naturalibus ex miſtis elementis, aliud quid conficitur, quod potentia elementa eſt, actu uero aliud: ita & in miſtionibus iſtis, aliquid ut plurimum fit, quod neque uere eſt neceſſarium, neq; ſimpliciter inexiſtens, ſed naturæ utriuſque particeps.

¶ Tertio dicimus, quoniam Ariſtoteles hoc in libro de forma pertractat ſyllogiſtica, ideo in his complicationibus decurſum tantum ratiocinandi conſiderandum eſſe, quonam pacto poſitis propoſitionibus, eo quòd hæc ſint, ſequatur concluſio: & ob id aliter in Poſterioribus, aliter hic accipi connexiones iſtas aſſerimus. Ibi nãque neceſſariæ erant propoſitiones, & non ſolum neceſſariæ, ſed & ſimpliciter neceſſariæ: & non ſolum tales, uerum & per ſe neceſſariæ, ſi per ſe neceſſarium, quod nos negamus, à ſimpliciter diſtinguitur neceſſario: & amplius, oportebat eaſdem concluſionis cauſas eſſe: Hic uero propoſitiones qualitercunq; neceſſariæ eſſe poterunt, ſeu ſimpliciter, ſeu per accidens, ex principali tamen intentione ſimpliciter neceſſariæ eſſe debent, ex ſecundaria etiam per accidens: & qualem ſementem feceris in præmiſſis propoſitionibus, talem colliges in concluſione.

Neceſſariæ connexiones non eædē hic & in Poſterioribus.

Sed quoniam opinio iſthæc quamplurimis agitatur conquaſſaturq;, inſtantiis atque argumentis, operæprecium facturus ero, ſi iſtis ſatis aliqua in parte fecero.

Rõnes Theophraſti & Eudemi contra Ariſt.

¶ Occurrunt itaque in primis Ariſtotelis (referente Alexandro) ſocii, Theophraſtus atque Eudemus, qui ualidis rationibus Ariſtotelicum placitum conantur infringere: in quorum ſententiam ceſſere, ut inquit Philoponus, Platonicorum quoque nonnulli hi enim dicunt, ex ambabus quidem neceſſariis concluſionem colligi neceſſariam: ex altera uero neceſſaria & inexiſtente altera, non neceſſariam ſed inexiſtentem ſequi, propterea quòd concluſio ſemper aſſimilatur uiliori propoſitionum: nãque uidemus, ſi altera uniuerſaliter ſit, altera in parte, concluſioné ſequi in parte: conſimiliter ſi altera negatiua fuerit, & altera affirmatiua, negatiuum erit quæſitum. cum itaque inexiſtere uilius ſit, quàm neceſſarium eſſe, proculdubio concluſionem inexiſtentem, non neceſſariam eſſe oportet. Præterea monſtratur alia quoque ratione. nam ſi in minore dicimus hanc eſſe inexiſtenté, Omne c/b/ manifeſtum, quòd b/ poterit non ineſſe ipſi c/ ſit ergo ita: tunc itaque a/ maius extremum non inerit c/ ergo cõcluſio iſta nõ erat neceſſaria, Oē c/a/ ſiquidē a/ab ipſo c/ remoueri poteſt. Præterea hoc etiã terminis refellunt: non enim ſequitur, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, omne motum eſt homo, neceſſe eſt igitur omne motum eſſe animal. iterum, Omne ambulans mouetur cruribus ex neceſſitate, Omnis homo ambulat, nec tamen ſequitur, Ergo neceſſario omnis homo cruribus mouetur. item non ſequitur, Neceſſe eſt omne grammaticum ſcientiam habere, omnis homo grammaticus, igitur neceſſe eſt

omnem hominem ſcientiam habere. Præterea, ſi maius extremum minori ineſt per medium, palam ꝙ eo pacto, quo medium minori inerit, & maius de eodem in conclusione dicetur: ſed à minori medium abeſſe poteſt, ergo & ab eadem maius. ☞ Demum addit ex eorum ſententia Alulidus Roſad. Vbicunque fuerit dictum. De omni, oportet cum eadem determinatione & totum & partem determinari: ſed ſi maior extiterit neceſſaria, maius extremum (quod rationem totius habet) neceſſario determinatur: ergo ſi fieri debet De omni prędicatio, neceſſe eſt, medium terminum (qui partis rationem habet) in minore propoſitione eadem determinatione coerceri: ſi itaque minor inexiſtens fuerit, non ſequetur neceſſaria concluſio per dictum De omni. Confirmatur: nãque ſi omnes complicationes, quæ ex id genus terminis cõſtitui poſſunt, percurramus: ſemper inueniemus concluſionem ſimilem minori, non autem maiori: puta, Omnis homo animal, omne grammaticum homo, omne grammaticum animal: hic enim quemadmodum minor, neceſſaria eſt ſecundum quid, ita & concluſio: cum alioquin maior ſimpliciter ſit neceſſaria. Aiunt nonnulli, hoc euidentius reprobari in particularibus, hunc in modum, Neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, aliquod album homo, non tamen ſequitur, Neceſſe eſt aliquod album animal eſſe: quòd ſi dicas hanc eſſe neceſſariam, ſequetur & hanc conſimiliter neceſſariam eſſe, Aliquod animal album: quod eſt falſum: nãque hæc proculdubio ueritatem obtinet, Contingit nullum animal album eſſe: quæ illam demolitur ac deſtruit. ☞ Ad hæc & conſimilia conabimur pro uirili facere aliqua in parte ſatis: & ad primum reſpondemus, quemadmodum & Alulidus Roſad. Nãque, inquit, concluſio non ſequitur propoſitionem negatiuam: non autem affirmatiuam, ex eo, quòd negatiua uilior ſit affirmatiua, ſed propterea quòd ipſa negatiua eſt: cum alioquin ſi abſoluta eſſet uilior, ipſa eſſet affirmatiua, non negatiua: & confuſio ſermonis iſtius palam eſt per ſe. Hæc ille, ceu ſi diceret, negandum eſſe aſſumptum illud, quòd ſemper concluſio uiliorem ſequatur propoſitionem. quòd ſi dixeris, hoc eſſe manifeſtum in ratiociniis, in quibus concluſio negatiuam ſequitur, non affirmatiuam: dicimus quòd hoc non ſit, eo, quòd negatiua uilior ſit affirmatiua, ſed propter dictum De nullo: quod negatiuam colligit concluſionem. ☞ Præterea inquit, ſuppoſito quòd ita eſſet, cum in miſtione neceſſarii & inexiſtentis, minor (quæ abſoluta & inexiſtens eſt) ſemper ſit affirmatiua, nonne merito affirmationis dignior cenſenda eſſet neceſſaria negatiua? ☞ Quòd ſi dixeris, propterea quòd concluſio ſequitur eo ꝙ hæc ſint, ideo quòd uiliſſimum in utraque eſt, id etiam ſeruari in concluſione: puta, ſi altera negatiua fuerit uniuerſaliter, altera uero affirmatiua in parte,

Solutio rõnũ Theophraſti & Eudemi, ꝗbus Ariſt. ſententiam oppugnant.

concluſionem fieri negatiuam in parte: conſimiliter fieri & in miſtione hac: nãque concluſionẽ à minore modum accipere, quòd ſit inexiſtens, à maiore uero qualitatem, quia ſit negatiua. Reſpondemus hoc falſum eſſe: nãque non ob id, quòd concluſio ſequitur eo quòd hæc ſint, propterea debet ſequi modum propoſitionis ignobilioris: ſequi enim eo quòd hæc ſint, conditio ac lex eſt dicti De omni ac De nullo: in dicto autem de omni uel de nullo, duo tantum conſiderantur, qualitas & quantitas: dico itaque, cum tale principium idem ſeu ſimile ſit in propoſitionibus & inexiſtentibus & neceſſariis, quòd leges illæ, quæ in inexiſtentibus obſeruabantur, eædem & hic cenſentur, concluſionem inquam ſequi debere uiliſſimum, quod in quantitate ac qualitate extiterit: non autem in modis. quia ſi modum ſequeretur, cum modus totam propoſitionem determinet, maxime autem prædicatum: eſſet concluſio in omnibus alteri propoſitionum ſimilis: quod per abſurdum. nãque ſi altera eſſet negatiua, affirmatiua altera, ex neceſſitate concluſio colligeretur negatiua. Ad alteram rationem reſpondent nonnulli, negantes medium in minore poſſe à ſubiecto abeſſe: propterea quòd partes tantum ſubſtantiales accipiuntur medii termini: atque quaſi in eorum opinionem incidunt, qui minorem uolunt ſimpliciter inexiſtentem eſſe, quæ à neceſſaria non differat, niſi modi appoſitione. ☞ Alii etiam aliter dicunt: ſed nos omiſſis eorum reſponſionibus, hunc in modum dicimus, & fortaſſe longe melius. Cum enim dicis, cum maior extremitas inſit minori in concluſione per medium, ſi medium à minori remoueri poteſt, ergo & maior ab eadem: nego conſequentiam ratiocinitumquè: nãque ſi præmiſſæ non ſolum illationis, ſed & exiſtentiæ eſſent cauſa concluſionis, proculdubio uerum eſſet, quòd medio deſtructo, concluſio aboleretur, quemadmodum & in Poſterioribus arguitur, ſed quoniam de modo tantum inferendi conſideramus, non autem cauſandi, ob id dicimus poſſe concluſionem neceſſariam eſſe, toto antecedente neceſſario non exiſtente, ſed altera duntaxat parte. ☞ Ad inſtantias præterea facillime reſpondere poſſumus, negantes minorem hanc, Omne motum eſt homo, ueram aut inexiſtentem eſſe: immo dicimus, ex neceſſitate aliquod motum non eſſe hominem, puta cælum. Et ad alteram reſpondemus ſecundum intentionem Alulidi Roſ. (quem nonnulli etiam moderniorum ſecuti ſunt) ꝙ concluſio, maiore exiſtente ſecundum quid & non abſolute neceſſaria, accipienda eſt cum determinatione: cũ enim dicimus, ꝙ homo eſt ambulans, manifeſtum ꝙ nil aliud uolumus, niſi ꝙ homo non eo ꝙ homo, ſed eo ꝙ eſt ſubiectum ambulationis, ambulans eſſe dicitur: itaqꝫ & in cõcluſione cũ tali accipiẽdus eſt determinatione. nãqꝫ ſi ꝓpoſitiones per accidens ueræ ſunt, cur mirum, ſi & concluſio

Dictũ de oĩ & de nullo tãtũ cõplecti qualitatẽ & quantitatem.

Boranæ ſolutio.

Solutio inſtãtiarũ quæ factæ ſunt in terminis.

cluſio

cluſio talis? dicimus itaq́;, cõcluſionem iſtam eſſe ue
ram, Neceſſe eſt hominem ſm ꝙ ambulationis ſubie
ctum, moueri. Conſimiliter ſoluitur & ſequens obie
ctio. Ad aliud uerò quid ſit dicedum, iam ex ſuperio
ribus liquet: non enim uerum eſt, ꝙ eo modo, quo
medium minori, & maius eidem îſit, ni forte per cau
ſam demonſtratio extiterit. Ad argumentum uero
Alulıdı dicimus, maiorẽ falſam eſſe: non enim ſi ma
ior negatiua, propterea oportet & minorem eſſe ta/
lem: cæterum quo ad modos iſtos, ſemper concluſio
nem ad maioris imaginem enunciari in his inquam
ratiocinius, quæ per dictam De omni arguuntur: ꝙ
ſi acciderit, conclusionem componi ad ſimilitudinẽ
minoris quo ad prædicati determinationes: dicimus
hoc fieri oppidò per accidẽs: quemadmodum in mo
dis illis quos ſuprà Refractos nuncupauimus: ibi. n.
concluſio non maioris, ſed minoris qualitatem ſequi
tur. Ad aliud præterea, quod ad huius confirmatio/
nem affertur, reſpondemus, negantes id uerum eſſe:
ſi enim faciamus complicationes iſtas, Omnis homo
ens, omne grammaticum homo, ergo omne grãma/
ticum ens: item, Omnis homo animal, omne currens
hõ, oẽ currens aĩal. hîc, minor eſt ut nũc inexiſtẽs: cõ
clusio uerò, p accidens neceſſaria, ibi uero minor p ac
cidẽs neceſſaria, cõcluſio aũt p ſe: quapp confeſſo cõ/
ſtat, cõcluſionẽ non minus ſed maioris naturã ſequi.

Concreti acci/ dētis acceptio nes.

¶ Ad ultimã inſtãtiam, de particularibus ſyllogiſmis
dicimus minorem illam diſtinctiõe egere: quũ enim
dicis, Aliquod album homo: aut album accipis pro
ſubiecto tantum albedinis, aut formaliter pro
albedine, tantum, aut pro ſubiecto cum tali
aptitudine: ſi primo & ultimo modo, ſequitur con/
cluſio illa neceſſaria: ſi ſecundo, quemadmodum cõ/
cluſio eſt falſa, ita & minor. ¶ Quòd ſi dicas
eodem pacto & minor neceſſaria dicenda erit, quum
aſſeris aliquod album eſſe hominẽ: ſi enim pro ſubie
cto accipiatur, nil amplius notat, niſi ꝙ homo albedi
ni ſubiectus, eſt homo, & hoc neceſſarium eſt. Reſpõ
demus, ꝙ hoc quod eſt, Aliquod album, licet unum
ſignificet determinatum atq́; ab aliis ſeiunctum, inde
terminatè tamen & diſiunctiuè ſignificat: quo fit, ut
minor inexiſtens, concluſio autem neceſſaria eſſe di/
catur: ſi enim, antequàm minor induceretur, fuiſſet
aliqua alia propoſitio præpoſita, ex qua neceſſario mi
nor illa ſequeretur, proculdubiò minor illa neceſſa/
ria dicenda eſſet: quas ob res, ſuppoſito, ꝙ aliquod al
bum ſit homo, ex neceſſitate ſequitur, neceſſarium eſ
ſe, aliquod album eſſe aĩal: unde conſueuerunt mo/
derniores modum iſtum neceſſitatis, conſequentię,
non conſequentis neceſſarium appellare: quare ſi fa/
ciamus cõditionalem ſyllogiſmum ex maiore mino/
req́;, concluſionem poterimus cum neceſſitatis mo/
do determinatã inferre: puta, ſi ex neceſſitate omnis
homo eſt animal, & aliquod album eſt homo: ex ne/
ceſſitate neceſſarium eſt, aliquod album animal eſſe.
¶ Quòd ſi ambigens, dixeris, eodem pacto ſi ma/
ior ſine neceſſitatis modo afferatur addita minore,
poterimus concluſionem cum neceſſitatis modo cõ
cludere. Reſpondemus, Poteris quidem aſſerere con
cluſionem neceſſario ſequi, non tñ neceſſario neceſſa/
riam: qm̃ talis modus in neutra præmiſſarum appo/
nebatur. ¶ Quòd ſi iterum dubites, inquiens ꝙ Ari

Neceſſariũ ex ſuppoſitione.

ſtoteles infra modum iſtũ neceſſarii, quod uocamus
ex ſuppoſitiõe, reiicit atq́; refellit. Rñdemus, ꝙ ſecius
ibi neceſſarium accipitur ex ſuppoſitiõe, quàm hoc
in loco: quemadmodum procedentes declarabimus.
Vel aliter, & fortaſſe melius, dicendum ad rationem
principalem, ꝙ minor illa Aliquod album ẽ homo
nullo pacto uere inexiſtens cenſenda eſt, cum quia &
prædicatum neceſſariò eſt, & habitudo etiam prædi
cati ad ſubiectum neceſſaria, ſi album pro albedinis
ſuppoſito accipiatur. ¶ In ſumma igitur colligentes

Sententia Ariſtotelis.

quodammodò ea, quæ ſuperius diximus, enuncia/
mus Ariſtotelis ſententiam extitiſſe, ut maiore neceſ
ſaria & minore inexiſtente, concluſio pacto aliquo ſe
quatur neceſſaria, ſicuti expoſuimus per decurſum.

Subiectũ pro/ põnis ſimpli/ citer neceſſa/ riæ.

¶ De omni: nãq; ſubiectũ propõnis ſimplr̃ neceſſariæ
tã de eo qđ in actu exiſtit, uerũ eſt, q̃ de eo, qđ in potẽ
tia: quo fit, ut nõnullæ propõnes, quas neceſſarias q/
dã arbitrantur, nullo pacto neceſſariæ ſint uocitãdæ:
puta, Ex neceſſitate nullũ album eſt nigrũ: quia. n po
teſt aliquod album eſſe nigrũ, ideo quemadmodũ &
infra dilucidũ erit, falſa illa exiſtit. Præcauendum ita/
que, ne has tãquã neceſſarias proferentes, aliquod in/

Redit ad te/ xtus enarra/ tionem.

de incommodũ inferamus. ¶ Verumenimuero tem/
pus iam eſt, ut uelis collectis ad contextus expõnem
me conferam, (Sed cõtingit aliquando.) Falſum inqt
Alexan. eſt, quod nõnulli aſſerunt Ariſtotelẽ dixiſſe,
Contingit aliquando, ob id, quia uidebat cõplicatio/
nes nõ poſſe in omni materia uerificari: nõ. n. ob hoc,
Cõtingit dixit: ſed ppea ꝙ nõ ſemper in tali miſtione
ſequebatur concluſio neceſſaria: nãq; ſi maior fuerit
inexiſtens, nõ ſequitur talis concluſio: ſi uero maior
extiterit neceſſaria, & minor inexiſtens, tunc ſyllogi/
ſtice neceſſaria ſequetur concluſio: quod & ipſe qua/
ſi exponens, inquit, Præterquam ꝙ non utralibet, ſed
quæ ad maius extremum.

Quoniam enim b/ipſi, ex neceſſitate ineſt aut non ineſt
a/ipſum vero c/aliquid eſt eorum, quę ſunt b / manifeſtum
ꝙ τ c/ipſi, ex neceſſitate erit horum alterum.

Iſta eſt monſtratio Ariſtot. in his cõiugationibus
cui maxime innititur: qm̃. n. quẽadmodũ & ſupra re/
tulimus, idẽ aut ſimile eſt dictũ. De oĩ in neceſſariis,
atq́; inexiſtentibus: ſi maior fuerit neceſſaria affirma
tiua aut negatiua, & minor inexiſtẽs affirmatiua, con
cludetur in cõcluſione maior de minore, cũ maioris

Textus pro/ batio per de/ ductionẽ ad impoſſibile.

determinatione. ¶ Verũ alii hanc eandẽ monſtrant p
ad incõmodũ deductionẽ: ſit puta cõplicatio, Ex ne/
ceſſitate oẽ b/a/oẽ c/b/dico ꝙ ſequitur, Ex neceſſitate
omne c/a/quia ſi non, ſit ergo oppoſitũ, Contingit ali/
quod c/nõ eſſe a/cũ quo, & maiore, ſit in ſecunda figu

ra cõiugatio ex maiore uniuerſali affirmatiua neceſſaria,& minore particulari negatiua contingente,cõcludens particularẽ negatiuã cõtingentẽ:quẽadmodũ & Theophraſtus & Eudemus uolebant,referente Alexandro.Melius aũt,& longe euidentius hoc fieri põt in tertia,accepto oppoſito cõcluſionis cũ minore,contradictoriũ maioris inferendo: nãq; ex maiore negatiua cõtingente in parte, & minore uniuerſaliter affirmatiua inexiſtente(uolente etiã Ariſtotele)cõtingens concluditur negatiua in parte. Sed & aliter nonnulli perſuadent:Si.n.inquiunt,ex ambabus inexiſtẽtibus, inexiſtens ſequitur concluſio:nõne ex altera neceſſaria & altera inexiſtente maius quippiam ſequi debet?

1.Inſtantia contra deductionẽ ad impoſſibile.

¶ Ad hæc quidam inſurgunt dicentes, q; eodẽ pacto monſtrare poſſemus & inexiſtentẽ & contingentẽ fieri concluſionem.dico.n.ratiocinii gratia,q; ſequitur, Ex neceſſitate omne b/a/omne c/b/non neceſſario omne c/a/quia ſi non,fit ergo oppoſitum,Aliquod c/non eſt a/omne c/b/igitur aliquod b/non eſt a/ quod maiorem demolitur.

2.Inſtantia.

¶ Conſimiliter monſtrabitur & contingens:ſi.n.non ſequitur,Contingit omne c/eſſe a/ſequatur itaq; oppoſitum,Neceſſe eſt aliquod c/nõ eſſe a/omne c/eſt b/ergo uel ex neceſſitate aliquod b/ non eſt a/uel ſaltem inexiſtendo aliquod b/non eſt a/quod maiorem diruit.Quare,inquiunt iſti, deductio hæc ad incommodum, oppoſitum magis quàm propoſitum monſtrat.

Inſtantia contra rationem perſuaſoriã.

¶ Ad aliam quoq; perſuaſoriam rationem dicunt,Si propterea q; ex ambabus inexiſtentibus ſequitur inexiſtens, ideo ex altera neceſſaria & altera inexiſtente ſequi deberet neceſſaria:nos ad contrarias partes arguemus.Si.n.ex ambabus neceſſariis neceſſaria ſequitur concluſio,profecto ex altera tantum,aliquid minus ſequi debet: ſequetur igitur aut inexiſtens aut contingens concluſio.

Solutio inſtantiæ primæ.

¶ Ad harum rationum primam nonnulli hoc pacto reſpondent(in quorum ſentẽtiam Alexander quoq; ceſſiſſe uidetur qui ait,q; de quibus neceſſario prędicatur aliquid,de his & ineſſe prędicabitur:nam quod ex neceſſitate ineſt,uerũ eſt & ineſſe)dicunt itaq; ex eo, quod eſt, Neceſſarium ineſſe,ſequi Ineſſe ipſum:unde recte proferri poſſe arbitrantur,Ex neceſſitate homo eſt animal, ergo animal ineſt homini:& propterea inquit,q; ſi in hac complicatione ad incommodum deducẽtes monſtrauerimus ſequi neceſſarium,cum ex neceſſaria ſequatur inexiſtens,quodammodo & per accidẽs oſtẽdemus,concluſionẽ etiam inexiſtentem ſequi.

Contra ſolutionem.

¶ Sed Hercule non poſſum non maxima affici admiratione,q; uiri iſti tam contraria ſupradictis protulerint: nonne enim ſuperius ſatis ſuperq; arguimus,propoſitiones iſtas à ſeinuicem & modo & materia penitus ſeiungi,neq; unã ex altera ſequi ullo modo poſſe? ſi .n.inexiſtẽs ea eſt,quæ prædicatũ dicit ſubiecto ineſſe,ita ut & nõ ineſſe poſſit,qui fieri poteſt,ut inexiſtẽs ex neceſſaria ſequatur?quod.n.nõ poteſt non ineſſe, poſſe nõ ineſſe,hoc eſt aſſerere.

Rectior ſolutio.

¶ Quas ob res ſecius ego dixerim,q; ductio illa ad incommodum nulla penitus eſt:non.n.ſimpliciter inexiſtentem ſequi monſtrat,uerum ſecundum quid inexiſtentem:quę & neceſſaria ſecundum materiam eſſe poterit: quẽadmodum ſupra ſatis diſputauimus:& hanc concludi poſſe,nos quoq; concedimus, tanquam quæ ex neceſſaria ſequi poſſit:q; ſi & illi ita intellexere,nullum inter nos penitus diſſidiũ erit.

Solutio ſecundæ inſtantiæ.

¶ Ad ſecundã,quicquid alii dixerint,dicimus nos quaſi & prioris reſponſionem confirmantes,q; nõ ſequitur incõmodum aut impoſſibile,quod ſufficiat,ut monſtremus ſequi cõtingẽs: nãq; neceſſaria negatiua particularis nõ modo cõtingentẽ deſtruit uniuerſaliter affirmatiuã, ſed & neceſſariã:nõ.n.ſi iſta ſit falſa,Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/propterea iſta erit uera,Contingit omne c/eſſe a/ ſed poterit & iſta,Neceſſe omne c/eſſe a/ ut in exẽplo, ſi iſta eſt falſa,Neceſſe eſt aliquẽ hominẽ non eſſe animal:non tamen ob hoc,uera hæc erit,Contingit omnẽ hominẽ eſſe animal:ſed iſta, Neceſſe oẽm hominẽ eſſe animal:non itaq; monſtratio illa ſana eſt : cũ non magis arguat contingens ſequi q̃ neceſſariũ: eodẽ pacto & ad primam rationẽ poſſumus facere ſatis.

Solutio inſtantiæ contra rationẽ perſuaſoriã.

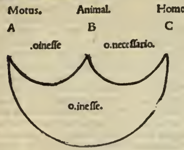
¶ Ad reliquam etiam poſſumus reſpondere,cõcedentes aliquid minus ſequi q̃ ex neceſſariis ambabus : propterea q; ibi ſemper ex utriſq; ſimpliciter neceſſariis, ſimpliciter concludebatur neceſſarium: hic autẽ ex ſimpliciter neceſſaria maiore tantum,aliquando ſimpliciter,aliquando ſm quid ſequitur neceſſarium:quemadmodum de ſupradictis palam eſt:nõ tamen ex his deduci poteſt,ſequi debere concluſionẽ inexiſtentem & non neceſſariam.(Quoniam.n.b/ipſi.)Senſus & ordo eſt:ex neceſſitate erit horum alterum ipſi c/hoc eſt aut affirmatiua aut negatiua uniuerſaliter neceſſaria concludetur:quoniam a/ineſt aut non ineſt ex neceſſitate ipſi b/& c/eſt aliquid eorum,quę ſunt b/hoc eſt, quia per dictum,De omni,a/prædicatur ex neceſſitate de omni eo,quod ſub b/continetur.

Sin autem b/quidem non eſt neceſſarium : b/c/ vero neceſſarium , non erit concluſio neceſſaria : nam ſi eſt, continget a/eorum,quę ſunt b/alicui ineſſe ex neceſſitate,& per primam,& per tertiam figuram:ſed hoc falſum. Contingit enim b/tale eſſe,cui nulli accidit ineſſe a.

Præterea

Prçterea ꝛ ex terminis palam / ꝙ non eſt concluſio neceſſaria: vt ſi a / eſſet motus / b / animal, in quo autem c / bomo: animal nanq; bomo ex neceſſitate eſt: verum mouetur animal non ex neceſſitate / neq; bomo.

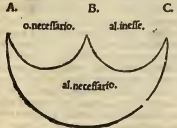
3

Conſimiliter autem ꝛ ſi priuatiuum eſſe a / b / eadẽ enim demonſtratio.

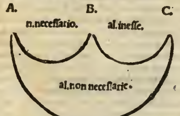
Poſteaquam, inquit Philoponus, eã expoſuit, quæ ex maiore eſt neceſſaria: nunc eam elucidat, quę econuerſo ſe habet, hoc eſt, quæ minorem habet neceſſariam, maiorem uero inexiſtentem: & inquit, non neceſſariam, ſed inexiſtentem ſequi concluſionem. Hæc ille. ☞ Sed mea quidam ſententia, non recte: nanq; nullibi quæritantes, inueniemus Ariſtotelem aſſerere, (Contra expoſitiones Ioan. Cramatici.) concluſionem ſequi inexiſtentem: immu, quod amplius eſt, ſi hoc diceret, perperam diceret: niſi forte inexiſtentem non ſimpliciter, ſed ſecundum quid intelligeret: quemadmodum & ſupra relatum eſt, & alibi quodãmodo notat Leo Gerſonis: ex altera enim neceſſaria & inexiſtente altera, non niſi per accidens ſequi poteſt uera & ſimpliciter inexiſtens. ☞ Dicimus (Alia expoſitio.) itaq; nos aliter, ꝙ Philoſophus ſolum monſtrat, complicationem iſtam non eſſe ad neceſſariam utilem cõcluſionem concludẽdam: & hoc bifariam: tum, quia ex hoc falſum aliquid ſequeretur: tum uero, quia ex terminis refellitur. prius monſtrat hunc in modum, Si enim, inquit, ex maiore inexiſtente & minore neceſſaria, concluſiu concluderetur neceſſaria: ſequeretur, aliquam propoſitionem inexiſtentem eſſe, & tamen prædicatũ ex neceſſitate ineſſe alicui ſubiecto: quod eſt falſum. ubi ſcias, inquiunt Alexander, atque Philoponus, ꝙ falſum dixit & non impoſſibile, propterea (Notatio.) ꝙ poteſt iſta uera eſſe, Omne b / eſt a / cũ hoc, ꝙ & aliquid b / ex neceſſitate ſit a. Ego autem dico, ſi maior fuerit uere inexiſtens, fieri hoc non poſſe: nanq; particularis neceſſaria affirmatiua, uniuerſalem inexiſtentem affirmatiuam deſtruit ac demolitur. Quòd ſi dixeris, cur ergo non dixit impoſſibile? Reſpondemus hoc ideo feciſſe, quia maior poterat fortaſſe ab aliquu perperàm accipi inexiſtens ſecũdum quid: cum qua nil uetat quin & particularis neceſſaria uera eſſe poſſit; & inſuper, quia licet propoſitiones iſtæ ſeinuicem perimant, non tamen uere contradictoriæ ſunt. Et ex hoc liquidum inquit Alexãder eſt, qualem philoſophus uoluerit accipi propoſitionem inexiſtentẽ: quod tamen nunnulli aliter interpretantur: ſed de his ſupra abunde diximus. Monſtrat autem Ariſtoteles hoc falſum ſequi & per primam & per tertiam, figuras: per primam hunc in modum: ſit primũ complicatio hæc, Omne b / a / Ex neceſſitate omne c / b / dico, ꝙ non ſequitur, Ex neceſſitate omne c / a / quod ſi aſſeras, tunc ex concluſione, & minorem conuertente, in prima figura concludimus, Ex neceſſitate aliquod b / a / hoc pacto, Ex neceſſitate omne c / a / Ex neceſſitate aliquod b / c / Ex neceſſitate aliquod b / a / uerum ſupra dicebamus, abſolute omne b / a / eſſe: quod cum ſuperiore falſitatem, & fortaſſe impoſſibile claudit. In tertia uero figura ſic monſtrabitur, Ex neceſſitate omne c / a / Ex neceſſitate omne c / b / ergo, ex neceſſitate aliquod b / a / quod falſum eſt & abſurdum: non autem ſequitur tale quippiam ſi econuerſo ponantur propoſitiones, ut cuiq; planum fieri poteſt. Vnde tali motus differentia, non immerito dixit, maiore neceſſaria, concluſionem itidem neceſſariam ſequi: minore autem, minime. (Contingit autem) dixit, ait Alexander, pro eo, quod eſt, Contingit enim: nanq; ſuperiorum quaſi rationem reddit: quamobrem & nonnulli, Enim pro Autem, ſcripſere. (Præterea & ex terminis.) Poſſumus, inquit Philoſophus, mõſtrare complicationem hanc ad concluſionem neceſſariam inutilem eſſe, hũc in modum, Omne animal mouetur, Ex neceſſitate omnis homo animal: & tamen non ſequitur, Ex neceſſitate omnis homo mouetur. Mirum, inquit Alexander, quomodo non uidit iiſdem terminis refelli poſſe præcedentem coniugationem ex maiore neceſſaria, hũc in modum, Ex neceſſitate omnis homo animal, omne motũ eſt homo: nec tñ ſequitur, Ex neceſſitate omne motũ eſt animal: quare ait idem, uoluit fortaſſe ꝙ ea ſub b / acciperemus, quæ illi ſubſtantialia ſunt. aliter enim non ſemper ſequitur neceſſarium: Immo addit Philoponus, quòd aut neglexit, aut ex ſuppoſitione accepit neceſſarium. Nus autem dicimus, quòd nullo pacto iiſdem terminis illa complicatio refelli poteſt: nãque quemadmodum concluſiu eſt falſa, ita & minor: non enim uerum eſt, Omne motum hominem eſſe: immo ex neceſſitate aliquod motum non eſt homo, puta cælum: quare nullo pacto minor inexiſtens, uera eſſe poteſt. (Conſimiliter autem.) Conſimiliter, inquit, monſtrabimus & ſi maior negatiua fuerit inexiſtens, non ſequi concluſionem neceſſariam in prima figura, hunc in modum: ſit complicatio, Nullum b / a / Ex neceſſitate, omne c / b / dico quòd non ſequitur, Ex neceſſitate nullum c / a / quod ſi aſſeras, hac accepta cum minorem conuertente, ſequetur, ex neceſſitate aliquod b / non eſſe a / ita ex neceſſitate nullum c / a / ex neceſſitate aliquod b / c / ergo ex neceſſitate aliquod b / non eſt a / ſed fuerat ſuppoſitum hanc inexiſtentẽ eſſe, Nullum b / a / falſum

itaq; eſt, quod ſequitur. Conſimiliter & in tertia mõſtrationem facere poſſumus, quemadmodum & in præcedente. Verum, inquit Alexander, licet monſtratio hæc uideatur deductio ad impoſſibile, non tamen talis eſt: nãq; neq; oppoſitum concluſionis ſupponitur, neq; quod ſequitur, uere eſt impoſſibile: eſt itaq; oſtenſio quædam, monſtrans complicationem iſtam nõ eſſe ueram, eo q ex uero minime falſum ſequitur.

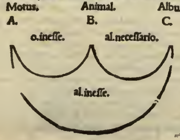
In ſyllogiſmis vero qui ſunt in parte, ſi vniuerſale eſt neceſſarium/ & concluſio erit neceſſaria: ſin autem quod ſecundum partem, non neceſſaria, neq; priuatiua/ neq; prædicatiua/ exiſtente vniuerſali propoſitione. Sit autem primum vniuerſale neceſſarium/ & a/ omni b/ inſit ex neceſſitate: b/ vero/ alicui c/ ſolum inſit: neceſſe vtiq; a/ alicui c/ ineſſe ex neceſſitate: nam c/ ſub b/ eſt b/ vero/ omni a/ inerat ex neceſſitate.

Conſimiliter autem & ſi priuatiuus eſſet ſyllogiſmus: eadem enim erit demonſtratio.

Si vero quod eſt in parte/ neceſſarium ſit / non erit concluſio neceſſaria: nullum enim impoſſibile concidit/ quemadmodum neque in vniuerſalibus ſyllogiſmis. conſimiliter autem & in priuatiuis. Termini motus/ animal/ album.

Eodem inquit pacto monſtrabimus & particulares. nãq; ſi maior neceſſaria extiterit, concluſio itidem neceſſaria erit: ſi inexiſtens, non erit neceſſaria. (Sit autem primum.) Mõſtrat quõ ex uniuerſali affirmatiua neceſſarii, & minore particulari inexiſtente, concluſio ſequatur affirmatiua in parte: hoc autem oſtendit per decurſum dicti De omni. (Conſimiliter aũt.) Eodem inquit pacto ex maiore uniuerſaliter negatiua neceſſaria, & minore inexiſtente affirmatiua in parte, concluſio ſequetur neceſſaria negatiua in parte. (Si uero, quod eſt in parte.) Monſtrat eas, quæ minorem habent in parte neceſſariam affirmatiuam, inutiles eſſe ad concluſionem neceſſariam: nãq; inquit, nullum ſequitur impoſſibile, quemadmodum neq; in uniuerſalibus: hoc eſt, ueluti in uniuerſalibus ſupponentibus nobis ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria, concluſionem ſequi inexiſtentem, nihil falſi ſequebatur: impoſſibile enim pro falſo dixit: neceſſaria uero ſuppoſita aliquid ſequebatur. (Conſimiliter & in his) uel aliter inquit Alexander, quemadmodũ in uniuerſalibus, ſi neceſſariam ſupponebamus concluſionem, facta ad impoſſibile deductione, nullum ſequebatur impoſſibile, ſed falſum ſolum: ita & quando minor in parte fuerit neceſſaria: ſit enim, Omne b/ a/ aliquod c/ ex neceſſitate eſt b/ ergo aliquod c/ ex neceſſitate eſt a/ ſi quiſpiam uellet hoc monſtrare, ſumet ipſius oppoſitum, Contingit nullum c/ eſſe a cui addita minore, Aliquod c/ ex neceſſitate eſt b/ concluditur in tertia, Contingit igitur aliquod b/ non eſſe a/ quod non eſt impoſſibile. poſitum nãq; fuerat, Omni ineſſe. Si uero non uellemus neceſſarium oſtendere, ſed inexiſtens ſecundum quid, procederet ductio, & impoſſibile aliquid concluderetur: ſit itaq; ſenſus, q quemadmodum in uniuerſalibus non erat concluſio neceſſaria, quia nihil impoſſibile ex deductione ſequebatur: ita & in particularibus. Non expoſuit autem monſtrationem iſtam, eo q nondum de mixtione neceſſarii & contingentis facta eſt mentio. Vel aliter, inquit Alexander, poteſt hoc, quod eſt, Nihil impoſſibile contingit, referri nõ in monſtrationem, qua oſtendit falſum ſequi, neq; in deductionem ad impoſſibile: ſed eſſe terminorum teſtimonium quoddam, ita q ſenſus ſit, Aſſumptis quibuſcunq; terminis, nil ſequitur impoſſibile, ſi ſuppoſuerimus cõcluſionem ſequi ſecundum quid inexiſtentem, non autem neceſſariam: quòdque hoc ita ſit, ſignificat, cum terminos ſtatim appoſuit: nam motus omni ineſt animali, aut nulli, animal alicui albo ex neceſſitate, puta cygno: & tamen motus alicui albo ineſt uel non ineſt nõ ex neceſſitate. Scitu tamen dignum, q ad falſum deductio non uſu uenit hoc in loco, quemadmodum in uniuerſalibus: ſi enim poſuerimus aliquod c/ a/ ex neceſſitate, utram aſſumpſerimus, faciemus inutilem complicationem: ſi enim minorem acceperimus, Aliquod c/ b/ ex neceſſitate, habebimus in tertia figura binas particulares: cõſimiliter & ſi b/ c/ cõuertamus ĩ prima:

Si uero

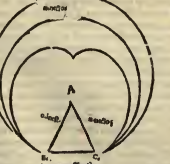
*Si uero aſſumpſerimus, Omne b/a,& aliquod c/a/ex neceſſitate:erit ſecunda ex ambabus affirmatiuis:Poſſumus autem & ex uniuerſalibus iſtas arguere: nam quoniam hæ ſolo differunt particulari,& in illis poſita inexiſtente ſecundum quid concluſione,nil ſequebatur impoſſibile:eodem pacto & in his.Itidem dicédum erit, ſi maior fuerit inexiſtens : fiunt enim rurſus in prima aut tertia particulares ambæ,una negatiua,altera affirmatiua, aut in ſecunda ambæ negatiuæ:atq; hæc hactenus de mixtione neceſſarii & inexiſtentis,in prima figura;ſequitur deinceps eiuſdem mixtionis ſecunda.

Sed in ſecunda figura ſi priuatiua propoſitio eſt neceſſaria,& concluſio erit neceſſaria:ſi vero prędicatiua, non neceſſaria. Sit enim primum priuatiua neceſſaria,& a/nulli cõtingat b/ipſi vero c/ſolum inſit:quoniam itaq; conuertitur priuatiuum,& b/a/nulli contingit,a/vero omni ineſt c/quare nulli c/contingit b/namq; c/ſub a/eſt.

n.neceſſariò.

Conſimiliter autem & ſi ad c/ponatur priuatiuũ:ſi enim a/nulli c/contingit:& c/nulli a/continget:a/vero omni ineſt b/quare nulli b/continget c/ſit enim prima rurſus.igitur neque b/ipſi c/conuertitur enim ſimiliter.*

n.neceſſariò.

Monſtrat quomodo in ſecunda figura ex altera neceſſaria & altera inexiſtente, fiat utilis complicatio: & inquit,ꝙ ſi priuatiua ſit neceſſaria,,& concluſio itidem neceſſaria erit;ſi uero affirmatiua ſit neceſſaria, minimè. Vbi,inquit Alexander ſubaudiédum eſt , Si priuatiua & uniuerſalis ſit neceſſaria:tũ quia de uniuerſalibus nunc ſermonem facit, tum quia in quarto figuræ iſtius,priuatiua neceſſaria exiſtente,nõ erigitur utilis coniugatio:quemadmodum infra dilucidum erit.¶ Hoc autem ideo fieri debet, quoniam cõplicationes iſtæ euidentiam capiunt à ſecundo primę ubi ſi maior neceſſaria extiterit,& concluſio ſimiliter ſe habebit.ſin autem minor, concluſio non erit neceſſaria:negatiua enim ſecundæ ſemper maior efficitur in prima,facta terminorũ conuerſione:& ob id oportet hanc eſſe neceſſariam , ut maior primæ neceſſaria ſit.(Sit enim primum.)Primam exponit,quæ maiorem uniuerſaliter habet negatiuam neceſſariã,& minorem uniuerſaliter affirmatiuam inexiſtentem : & inquit,concluſionem colligi neceſſariam:namq; maiore conuerſa,ad ſecundum primæ reuocatur : dixit autem,a/nulli contingit b/pro eo,quod eſt,ex neceſſitate nullum b/eſt/a.¶ Vbi inquit Alexander, non intelligendum nulli contingat,ut contingens:ſed ut cõtingentis negatio:quod æquiualet ex neceſſitate nulli. Verum hæc haud recte:namq; ſi Nulli contingit, contingentis negationem ſignificaret, non eſſet hoc uniuerſaliter enuntiandum,ſed in parte: huic enim, Contingit nulli,aut,Contingit omni, non contradicit,Neceſſe nulli,ſed Neceſſe alicui , aut alicui non. Dicimus itaq; aliter,ꝙ contingit latius dixit,pro Neceſſe eſt: quemadmodum & ſupra expoſuimus , & hæc Ariſtoteles.¶ Verum Philoponus inquit, poſſe complicationem iſtam terminis refelli hunc in modum:Ex neceſſitate nulla ſanitas eſt ægritudo.Omnis homo eſt ſanus,nec tñ ſequit̃, Ex neceſſitate nullus hõ eſt ęger.itidé,Ex neceſſitate nulla uirtus ẽ uitiũ,Omnis hõ eſt uitioſus,nec tamé ſequit̃,ꝙ nullus homo ex neceſſitate ſit ſtudioſus.¶ Cæterũ inſtantiolæ iſtæ nullæ ſunt:namq; termini non recte exponũtur,quemadmodum infra bene declarabit philoſophus:hæc enim neceſſaria eſt, Nulla ſanitas eſt ægritudo:non autem iſta,Nullus ſanus eſt æger : & ideo perperam minor accepta fuit, Omnis homo ẽ ſanus, ſed dicendum fuerat, Omnis homo eſt ſanitas : & in concluſione,Nullus homo eſt ægritudo ex neceſſitate,quorum alterum falſitatem,alterum ueritaté obtinet.(Conſimiliter autem.)Eam explicat,quę maiorem uniuerſaliter habet affirmatiuam inexiſtentem, minorem uero uniuerſaliter negatiuam neceſſariã, concluſionem concludens negatiuam neceſſariam itidem uniuerſaliter;quæ minoris,ac concluſionis cõuerſione,facillime ad primam reuocatur figurã.(Cõuertitur enim ſimiliter.)Similiter dixit,hoc eſt,ſi cõuerſa ſit neceſſaria, ꝙ & conuertens itidem neceſſaria erit.ſi inexiſtens:inexiſtens,aut, ſimiliter in neceſſariis , & inhis,quæ inexiſtunt.

Nota Alexandrum in expoſitione huius loci dicere, ꝙ huic dicto philoſophi, Contingit nulli, ſimile eſt illud dictum, Non contingit alicui, qđ æquiualet huic, Neceſſe nulli : ex quo ſoluitur inſtantia, quã hoc facit author.

Inſtantiæ Philoponi.

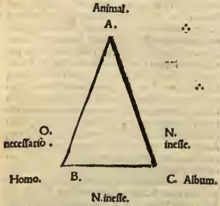
Solutio inſtantiarum.

Sin autem prędicatiua propoſitio eſt neceſſaria , non erit concluſio neceſſaria:inſit enim a/omni b/ex neceſſitate, c/vero nulli inſit ſolum:conuerſo itaque priuatiuo , prima

efficitur figura:monſtratum eſt autem in prima ꝙ non neceſſaria exiſtente priuatiua,quę ad maius: neq; concluſio eſt neceſſaria:quare neq; in his erit ex neceſſitate.pręterea ſi concluſi eſt neceſſaria contingit c/alicui a/non ineſſe ex neceſſitate,ſi enim b/nulli c/ineſt ex neceſſitate, & c nulli b/inerit ex neceſſitate:ipſum vero b/alicui a/neceſſe eſt ineſſe ſiquidem & a/omnib/ex neceſſitate inerat:quare & c/neceſſe eſt,alicui a/non ineſſe:verum nihil vetat,a/tale acceptum fuiſſe,cui omni c/ipſum contingit ineſſe.

Pręterea & terminos exponentem monſtrare liceret, ꝙ concluſio non eſt ſimpliciter neceſſaria: ſed his exiſtentib⁹ neceſſarijs,vt ſit a/animal:b/homo:c/vero,album:& propoſitiones ſimiliter ſint acceptę:contingit enim animal nulli albo ineſſe:& homo vtiq; nulli inerit albo, verum non ex neceſſitate:contingit enim hominem fieri album, non tamen quouſq; animal nulli inſit albo: quare his quidem exiſtentibus:neceſſaria erit concluſio: ſimpliciter autem non neceſſaria.

Monſtrat inutiles complicationes hac in figura ex uniuerſalibus terminis:ſi enim, inquit, affirmatiua neceſſaria fuerit,negatiua uero inexiſtens:non erunt utiles complicationes ad concluſionem neceſſariam: namq; ſi in primam redigantur figuram, caſſe atq; inutiles inuenientur. (Praeterea ſi concluſio.) Poſteaq̃ monſtrauit prædictam complicationem colligere nõ neceſſariam,ex conuerſione ad primam figuram, idẽ nunc arguit, facta ad incõmodũ deductione:ſi enim ſupponamus neceſſariam fieri concluſionem, abſurdum quid conſequetur,hoc eſt, Aliquod a/ex neceſſitate non eſſe c/ſit enim,Omne b/a/ex neceſſitate, nullum c/eſt a/tantum,ſi dixeris concludi ex neceſſitate, Nullum c/b,erit & nullum b/c/ex neceſſitate,nam cõuertitur,deinceps conuertatur maior ex neceſſitate, Omne b/eſt a/& dicamus, Ex neceſſitate aliquod a/b/ex quibus in prima concluditur, Aliquod a/non ẽ c/ex neceſſitate: quod tamen falſum eſſe dicit, nil enĩ uetat,ꝙ hæc uera ſit,Nullum a/c/ita ꝙ etiam contingat omne a/eſſe c. Hæc enim quemadmodum & ſupra retulimus,conditio eſt propoſitionis inexiſtentis qũ igitur ſic accipiať negatiua, Nullum c/a/ut & omni cõtingat ineſſe,falſum erit,Ex neceſſitate aliquod a/non eſſe c/ergo & ſuppoſito falſa: non enim poteſt ex uero falſum ſequi. ¶ Vnde hoc in loco inquit Leui Gerſonis,opinionem Theophraſti atq; inſup Alu lidi Roſ. falſam eſſe,propterea ꝙ uolebat cum propoſitione inexiſtente poſſe uerificari & neceſſariam,qđ tamen penitus negat philoſophus: quapropter nullo pacto iſta inexiſtens cenſenda eſt,Omne ambulans mouetur:quum nunquàm poſſimus uere ennunciare,Nullum ambulans mouetur,qua de re inquit idẽ fortaſſe illa uerè inexiſtens cẽſenda eſt,quum poſuit Alexander. Cæterum de his abunde ſupra diſputauimus.(Præterea & terminos.)non ſolũ,inquit,ulibus rationibus hoc poſſumus confirmare ſed & exemplis,ꝙ concluſio non proprie concluditur neceſſaria, ut ſit a/animal b/homo c/album:namq;,Ex neceſſitate omnis homo animal:Nullum album animal, concluditur ſimpliciter,Nullũ albũ hõ. ¶ Verum inquit Alexandet,terminos iſtos non poſuit ſine aliqua ſuſpitione,dicens,Contingit enim animal nulli albo ineſſe:namq; ex neceſſitate aliquod animal eſt album: & aliquod album,non eſt animal:& propterea nõ eſt hæc uere inexiſtens,unde,inquit ille, poſſemus alios terminos accipere:puta,ſit a/uigilare, b/ambulare, c/autem homo:namq;,Ex neceſſitate omne ambulans uigilat,nullus homo uigilat:nõ tamen ſequitur, Ex neceſſitate nullus homo ambulans ſed hi quoq; termini aliquam patiuntur inſtantiam:namq; maior illa non uere eſt neceſſaria, quemadmodum & ſupra relatum eſt.melius itaq; ẽ ut hũc in modũ terminos accipiamus, Ex neceſſitate omnis homo eſt riſibilis, Nullum ambulans eſt riſibile: non tamen ſequitur, Ex neceſſitate nullum ambulans eſt homo: niſi fortaſſe his ſuppoſitis,unde inquit & ipſe,ꝙ his exiſtentibus,neceſſaria erit concluſio,ſimpliciter autem non neceſſaria:hoc eſt,quouſq; nullum ambulans erit riſibile,eouſq; ex neceſſitate nullum ambulans erit homo.quapropter,inquit Alexander, ſignificat philoſophus,ꝙ dum dixit in miſtionibus, neceſſariam fieri concluſionem,

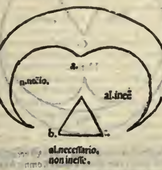
Theo. et Auer. ſentẽ.reprobat dicit.

Notat Alex. terminos eſſe uariandos ab his,quos Ariſ. ſumpſit.

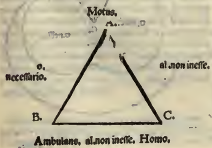
concluſionem, ſimpliciter neceſſariam intellexit: neqꝫ cum determinatione, quemadmodum nonnulli malè exponentes intellexerunt, dicẽtes, noluiſſe Ariſto. ſimpliciter neceſſariũ concludi, ſed cũ determinatione, Hęc ille. ¶ Verũ quò melius hæc intelligamus, ſciendũ ꝙ aliter noluerunt illi neceſſariũ ex ſuppoſitione, aliter hic Ariſt. illi enim neceſſariũ uocabãt ex ſuppoſitione, in quo ſuppoſito ſubiecto neceſſario, illi ineſt prædicatum, aut econtrario: ceu ſi dicam, Omne ambulans mouetur, omne ſcribens eſt homo, ſol mouetur, Socrates eſt homo: Ariſt. uero ex ſuppoſitione dixit neceſſarium, ꝙ ſuppoſita aliqua propoſitione, neceſſarium ſit: de quo & in libro de interpretatione mentionem fecit, quum dixit, Omne quod eſt, dum eſt neceſſario eſſe.

Neceſſarium ex ſuppoſitione bifariam ſumi.

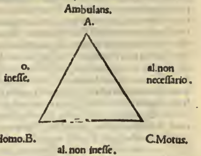
Conſimiliter ſe habebit & in ſyllogiſmis in parte. quum enim priuatiua propoſitio & vniuerſaliter ſit & neceſſaria: & concluſio erit neceſſaria: quum vero prędicatiua: & vniuerſaliter ſit neceſſaria: priuatiua autem ſecundum partem, nõ erit concluſio neceſſaria, ſit primum priuatiua, & vniuerſaliter & neceſſaria: & a/nulli b/contingat ineſſe, alicui vero c/inſit: quoniam itaqꝫ conuertitur priuatiuum, & b/nulli a/poſſet contingere ineſſe, a/vero alicui c/ineſt: quare ex neceſſitate b/alicui c/non inerit.

Rurſus, ſit prędicatiua vniuerſaliter & neceſſaria: & ponatur ad b/prędicatiua: ſi itaqꝫ a/omni b/ ex neceſſitate ineſt: c/vero alicui non ineſt: ꝙ itaqꝫ non inerit b/alicui c/manifeſtum, ſed non ex neceſſitate, iidem namqꝫ termini erũt ad demonſtrationem, qui & in vniuerſalibus ſyllogiſmis.

Sed neqꝫ, ſi priuatiuum neceſſarium acceptum ſit in parte, eſt concluſio neceſſaria: per eoſdẽ namqꝫ terminos demonſtratio, vno ſolo tranſumpto.

Inquit ꝙ & in particularibus ſyllogiſmis eodem pacto ſe habebunt complicationes. Si enim uniuerſaliter negatiua ſit neceſſaria: & concluſio erit neceſſaria: ſi uero affirmatiua ſit neceſſaria, ſiue particularis (ut in tertio modo) ſiue uniuerſalis (ut in quarto) nõ erit concluſio neceſſaria. (Sit primum.) Quod dicit planum eſt: ſi enim, inquit, ponamus maiorem uniuerſaliter neceſſariam, minorem uero inexiſtentem in parte, concluſionem colligemus neceſſariá in parte: namqꝫ clarum hoc erit, minorem terminis conuertenti, facta ad primam figuram reductione. (Rurſus ſit prædicatiua.) Hucuſqꝫ de utilibus in parte complicationibus pertractauit: ab hinc de inutilibus acturus, quæ tres numero ſunt, & affirmatiua in parte neceſſaria exiſtente, & uniuerſale affirmatiua itidem neceſſaria, uel negatiua in parte: ꝙ autem maiore inexiſtente uniuerſaliter negatiua, & minore neceſſaria in parte, caſſa fiat complicatio ad concluſionem neceſſariam, tanquàm manifeſtum dereliquit: monſtrat aũt reliquas: & monſtrat, ꝙ quartus ſecundæ, utralibet neceſſaria, inutilis penitus exiſtit: & primo, quomodo uniuerſali affirmatiua exiſtente neceſſaria, non fit concluſio neceſſaria: hoc autem arguit terminorum appoſitione, & inquit, ꝙ per eoſdem terminos oſtendetur concluſio non neceſſaria, per quos & ea, quæ ambabus conſtat uniuerſalibus: erant autem termini animal, homo, album: ſed quemadmodum & ſupra fecimus, quia minor non erat uere inexiſtens, ſed potius neceſſaria, accipiamus nos eoſdẽ terminos, quos & ſupra accepimus. (Quòd itaqꝫ nõ inerit.) Nõ hoc dicit, ꝙ in tali coniugatione inexiſtẽs ſequatur cõcluſio (hoc enim abundè ſupra refutatum eſt) ſed ꝙ ſaltem concludemus prædicatum ſubiecto non ineſſe: quod idem eſt, ac ſi diceret, concluſionem ſecundum quid fieri inexiſtentem. (Sed neque ſi priuatiuum.) Monſtrat ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria non poſſe utilem aſtrui complicationem: & ait hanc refelli per eoſdem terminos, uno ſolo mutato: hoc enim in quibuſdam additur exemplaribus, & fortaſſe

non male:erunt enim termini in uniuerſalibus, animal, homo, album: ſed ita ſe habentibus terminis, maior erit neceſſaria uniuerſalis, nõ autem negatiua in parte, quod nunc intendimus: ſed medium ponendum, homo: albũ, maior: & animal, minor: puta, Omne album homo, ex neceſſitate quoddam animal nõ eſt homo: non tamen ſequitur, Ex neceſſitate quoddam animal non eſt album. Verum, inquit Alexander, neq; ſic uerè aſtruuntur propoſitiones: nãq; iſta falſa eſt, Omne album homo, propterea q aliquod album ex neceſſitate nõ eſt homo, puta, cygnus & nix: huius autem cauſa extitit, q neq; in uniuerſalibus propoſitionibus ueri erant termini. Sumãtur itaq; termini, Riſibile, uigilans, animal: ita, Omne uigilans riſibile, Ex neceſſitate aliquod animal non eſt riſibile, & tamen non ſequitur, Ex neceſſitate, aliquod animal non eſt uigilans. Poſſumus & aliter intelligere hoc, quod eſt, Per eoſdem terminos: ut dicamus, demonſtrationem eſſe per eoſdem terminos id eſt, per eadem: hoc eſt, per terminos, & eorum expoſitionem. ¶ Cæterum nonnulli dubitant, uolentes arguere quartum figuræ iſtius modum eſſe utilem, ſiue maiorem aſſumpſerimus neceſſariam, ſiue minorem: ſuppoſito enim concluſionis contradictorio contingenti ad incommodum deductionem faciunt.

In quarto. ſecundæ ſequi conuerſionẽ neceſſariam.

Præterea & ualidius, ſub particulari minore accipiũt quoddam particularius, à quo medium uniuerſaliter remoueatur: puta hunc in modum, Omne b/a/ ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/ſub c/aliud particularius accipiatur, à quo uniuerſaliter remoueatur a/ puta d/& fiat talis complicatio, Omne b/a/ex neceſſitate nullum d/eſt a/planum eſt, quòd ex his ſequitur, Ex neceſſitate nullum d/eſt b/ſed d/erat aliquod c/ex neceſſitate igitur aliquod c/non eſt b. Ad hæc & conſimilia, quicquid alii dixerint, nos hunc in modũ reſpondebimus ad prius, quòd incommodum non deducitur ex toto oppoſito: non enim huic, quæ eſt, Ex neceſſitate aliquod c/non eſt b/ſola hæc opponitur, Contingit omne c/eſſe b/ ſed & hæc, Omne c/eſt b/& hæc, Neceſſe eſt omne c/eſſe b/& ideo dicimus, quòd ſi oppoſitum accipiatur neceſſarium cum maiore inexiſtente, non concludi minoris contradictorium: nãque ut ſuprà etiam retulimus, ex maiore inexiſtente, & minore neceſſaria, nulla determinata concluditur concluſio: uel, & melius, q ſi oppoſitum accipiatur contingens, non fit propter hoc utilis miſtio inexiſtentis ac contingentis: quum in tali miſtione oporteat maiorem eſſe ſimpliciter inexiſtentem, hoc eſt, in omni tempore, non autem ad tempus, determinatum, uerum in miſtione neceſſarii & inexiſtentis, nõ hac aſtringitur lege, ſed poteſt quomodocunq; accipi inexiſtens. Sed fortaſſe neq; hæc in integrum ſatisfaciunt: quid autem dicendum ſit, infra planius fiet, quum ad miſtionem illã deuenerimus.

Expõnẽ nihil cõſilibus eſſe faciendam.

¶ Ad alterum eodem pacto nonnulli reſpondent nos autem dicimus, expoſitionem illam caſſam atque inutilem eſſe, ſed ueram expoſitionem fieri debere in propoſitionibus conſimilibus, puta, aut ambabus neceſſariis, aut ambabus inexiſtentibus: & hęc cauſa extitit, ob quam ſuprà ex ambabus neceſſariis complicationem iſtam exponendo monſtrauit. Sed hæc de ſecunda: iam ad tertiam tranſeamus figurã.

SEd in tertia figura, quãz termini ſint vniuerſaliter ad medium, ꝛ ambę propoſitiones pręoicatiuę, ſi vterlibet neceſſarius extitat, ꝛ concluſio erit neceſſaria: ſin autem boc pręoicatiuum, illud vero priuatiuum ſit, quum priuatiuum ſit neceſſarium, ꝛ concluſio erit neceſſaria: quando autem pręoicatum, non erit neceſſaria. ſint enim primum ambę pręoicatiuę propoſitiones, ꝛ a/ꝛ b/omni c/ſint: neceſſarium vero ſit a/c/quoniam igitur b/omni c/ꝛ c/alicui b/inerit, eo q vniuerſale ſecundum partem conuertitur: quare ſi omni c/ineſt a/ex neceſſitate, ꝛ c/alicui b/neceſſarium eſt a/alicui b/ineſſe: nam b/ſub c/eſt. Fit igitur rurſus prima figura.

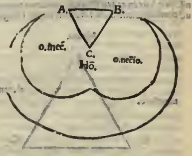
Animal. A. al. neceſſario. B. Album.

Conſimiliter monſtrabitur ꝛ, ſi b/c/eſt neceſſarium conuertitur enim c/cum aliquo a/quare ſi omni c/b/ex neceſſitate ineſt, ꝛ a/alicui b/inerit ex neceſſitate.

Album. Animal.

al. de neceſſitate.

Tertia figura, quemadmodum & noſtri dicunt, binas habet leges, unam affirmatiuis deſeruientem, negatiuis alteram complicationibus. Prior eſt, quòd ambabus exiſtentibus affirmatiuis, ſi uniuerſalis neceſſaria extiterit, & concluſio neceſſaria erit: ſin aliter complicatio inutilis reddetur ad neceſſariã cõcluſionem: Altera eſt, quòd in negatiuis coniugationibus, ſi propoſitio neceſſaria uniuerſalis negatiua fuerit, cõcluſio colligetur neceſſaria: ſecius quomodo inutilis ad concludendum neceſſarium aſtruetur complicatio. Et hoc eſt, quod uolebat Alulidus Roſad. quum dixit in hac figura cõcluſionem ſequi modum ad determinationem propoſitionis, quę non conuertitur: namq; ea eſt, quæ maior efficitur, dum ad primã tertiæ figuræ complicationes reuocantur: cuius contrarium dicendum fuit in ſecunda: ibi enim concluſio ad modum propoſitionis, quæ cõuertebatur fiebat: quoniã illa maior in prima futura erat. His uliter traditis, ad ea, quæ in parte ſunt, tranſendamus. Si itaq; ambæ propoſitiones uniuerſales extiterint & affirmatiuæ, utralibet ſumpta neceſſaria, & concluſio itidem neceſſaria erit: ſit primũ maior neceſſaria & minor inexiſtens, hunc in modum, Ex neceſſitate omne c/a/ omne c/b/ dico quòd ſequitur, Ex neceſſitate aliquod b/a/ conuerſa enim minorę, prima efficitur figura; quod innuens dixit (nam b/ſub c/ eſt) quaſi in memoriam reuocans modum, quò ſupra mõſtrauit ex maiore neceſſaria & minore inexiſtẽte concluſionem ſequi neceſſariam. (Conſimiliter.) Eodem inquit, pacto monſtrabitur, ſi minor neceſſaria fuerit: præterquàm quòd duabus opus eſt cõuerſionibus, maioris inquam, ac concluſionis: ipſe uero omiſit cõcluſionis conuerſionem, tanquàm euidentem ac dilucidam. Ex his itaq;, quæ dicta ſunt, planũ fieri poteſt, quòd primus tertiæ bifariam ad primam reduci poteſt figuram, & maioris & minoris conuerſione, quemadmodum ſuperius ex Alexandri ſententia retulimus: & hæc hactenus Ariſtoteles. ¶ Modernorũ uero nõnulli, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua inexiſtente. & minore neceſſaria uniuerſaliter affirmatiua, negant colligi poſſe concluſionem neceſſariam: afferuntq; inſuper terminorum inſtantiam, hoc pacto, Omnis homo albus, ex neceſſitate omnis homo animal, non tamẽ ſequitur, dicunt, Ex neceſſitate aliquod animal album. ¶ Verum nos cum Ariſtotele dicimus, ſi album pro ſubiecto accipiatur, iſtam eſſe neceſſariam, aliquod album animal, & eius etiam conuertens, Aliquod animal album: & propterea falſum eſt, quod illi autumant, aſſerentes hanc minime neceſſariam eſſe: hoc etiam infra planius erit, ubi Philoſophus ponit propoſitionem iſtam, Aliquod album animal indubitatæ ueritatis.

De regulæ in tertia figura, ad concluſionẽ neceſſariã.

Inſtantia quorundam modernorum.

Solutio.

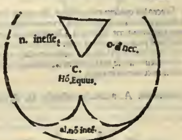
Rurſum ſit a/c/ priuatiuum, b/c/ vero affirmatiuum: priuatiuum autem, neceſſarium: quoniam igitur conuertitur c/ cum aliquo b/a/ vero nulli c/ ex neceſſitate, neque b/ alicui inerit a/ ex neceſſitate: nam b/ ſub c/ eſt.

Equus. A. al.n.neceſſario. B. Album.

Si vero pręedicatiuum neceſſarium, non erit concluſio neceſſaria: ſit enim b/c/ pręedicatiuum & neceſſarium: a/c/ vero priuatiuum & non neceſſarium: quoniam igitur conuertitur affirmatiuum, inerit & c/ alicui b/ ex neceſſitate: quare ſi a/ nulli c/ c/ vero alicui b/ a/ alicui b/ non inerit: ſed non ex neceſſitate: monſtratum eſt enim in prima figura, quod priuatiua propoſitione non neceſſaria exiſtente: neque concluſio erit neceſſaria.

Bonum. A. al.non ineſſe. B. Animal.

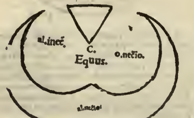
Amplius per terminos planus fieri poſſit. ſit enim a/ bonum: b/ animal: c/ vero, equus: contingit igitur bonum, nulli equo ineſſe: animal autem, neceſſe omni ineſſe: ſed non neceſſe aĩal quippiam non eſſe bonum, ſiquidem contingit omne bonum eſſe. Sin autem non hoc poſſibile: ſed vigilare aut dormire: terminum ponendum: omne namque animal horum eſt ſuſceptiuum. Si igitur termini vniuerſaliter ad medium ſunt: dictum eſt: quando erit concluſio neceſſaria.

Eam exponit quæ maiorem habet uniuerſaliter negatiuam neceſſariam, & minorem uniuerſaliter affirmatiuam inexiſtentem, inquiens, ex his propoſitionibus concluſionem colligi neceſſariam: minore etenim uerſa, ad primæ quartam reducitur complicationem, ad neceſſariam utilem concluſionem. (Si uero prædicatiuum.) Si, inquit, affirmatiua, quæ & minor eſt, neceſſaria extiterit, non fiet utilis compli-

catio ad neceſſarium concludendum: hoc autem ipſe mõſtrat facta ad primã figurã reductione: ubi, quũ negatiua propoſitio, hoc eſt, maior non neceſſaria, ideſt inexiſtens erat: neque concluſio erat neceſſaria. (Amplius per terminos.) Hoc idem monſtrari poſſe per hos inquit terminos, bonum, animal, equus: nã Contingit bonum nulli equo ineſſe, hoc eſt, non ex neceſſitate ineſſe: non autem, quòd contingenter non inſit, &, Omnis equus eſt animal, non tamen ex neceſſitate aliquod animal non eſt bonum: quod declarãs dixit (ſiquidem contingit omne bonum eſſe) & quoniam, inquiunt noſtri, æquiuocatio erat in hoc nomine, Bonum (namque poteſt & bonum moris, & bonum naturæ dici) & aliter & aliter accipienda, uidebatur maior illa non omnino eſſe uera: propter hoc ipſe dixit (ſi hoc impoſſibile, uigilare aut dormire terminum ponendum) ſed aliter Alexander atque Philoponus, Quoniam, inquiunt, uidetur nõ omne animal boni eſſe ſuſceptibile (ſunt enim quędam animalia, puta uenenoſa, quæ ex neceſſitate nõ ſunt bona) ideo inquit, loco Boni, debemus ponere Vigilare aut Dormire, nam aliquod animal non uigilat, non tamen ex neceſſitate: quod & ipſe declarans, inquit, Omne namque animal horum eſt ſuſceptiuum: ſi enim omne ſuſceptibile, nullum erit animal, cui ex neceſſitate non ineſt uigilare aut dormire.

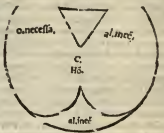
Si vero hic quidem vniuerſaliter, ille autem in parte vtriſque prędicatiuis exiſtentibus, ſi vniuerſale ſit neceſſarium. & concluſio erit neceſſaria. Demonſtratio vero eadem, quę & prius: conuertitur enim & prędicatiuum in parte. ſi itaque neceſſe eſt b/omni c/ineſſe: vero ſub c/eſt, neceſſe eſt b/alicui a/ineſſe, ſed ſi b/alicui a/& a/alicui b/ineſſe: neceſſarium. conuertitur enim.

Ambulans. A. animal neceſſariò, B. Animal.

Similiter & ſit a/c/neceſſarium vniuerſaliter exiſtens: nam b/ſub c/eſt.

Animal. A al.neceſſariò. B. Ambulans

De particularibus nunc agit complicationibus: in quibus ſi ambæ extiterint affirmatiuæ, cõcluſio uniuerſalem ſequitur propoſitionem: propterea quòd dum ad primam reuocantur figuram, uniuerſalis maior efficitur, ut ſupra quoque expoſuimus. Primum autem eam ponit, quæ maiorem habet inexiſtentem in parte affirmatiuam, minorem uero uniuerſaliter neceſſariam itidem affirmatiuam, hunc in modum, Aliquod c/eſt a/ ex neceſſitate omne c/ eſt b/ ſequitur ex neceſſitate aliquod b/a/ ſed ipſe maiorem conuertit, reducens hanc iam ad primam figuram: hoc enim eſt, quod dixit (a/uero ſub c/eſt) nãq; maiore conuerſa concluditur in prima, Aliquod a/ ex neceſſitate eſt b/hunc in modum, Ex neceſſitate omne c/b/aliquod a/c/ergo ex neceſſitate aliquod a/ b: deinde & concluſione terminis conuerſa, fiet, Ex neceſſitate aliquod b/a/ quod fuerat quæſitum. (Similiter & ſi a/c.) Conſimiliter, inquit, monſtrabitur, & ſi maior uniuerſaliter affirmatiua neceſſaria ſit: differt aũt hæc à priore, quia in illa oportebat maiorem, & concluſionem conuertere, hic uero, minorem tantum. celeriter nunc oſtendit cauſam, ob quam fiat neceſſaria concluſio, inquiens (nam b/ſub c/eſt) per quod & conuerſionem minoris oſtendit, quę in parte erat affirmatiua inexiſtens.

Si vero quod in parte neceſſarium eſt, non erit concluſio neceſſaria: ſit enim b/c/in parte & neceſſarium, a/vero omni c/inſit, non tamen ex neceſſitate: conuerſo igitur b/c/prima efficitur figura: & vniuerſalis quidem propoſitio non neceſſaria, quę autem in parte, neceſſaria: ſed quum ita ſe habeant propoſitiones, non erat concluſio neceſſaria: quare neque in his. Amplius & ex terminis manifeſtũ: ſit a/vigilatio b/bipes: in quo autem c/animal: b/igitur alicui c/neceſſe eſt ineſſe: a/vero, ipſi c/contingit: & a/ ipſi b/nõ neceſſarium: non enim neceſſe bipes aliquod non dormire aut vigilare.

Vigilare.

Vigilare. A. al.ineſſe. B. Bipes.

Hæc figura poteſt eſſe utilis alteri coniugationi,ꝑ eoſdem terminos & propoſitiones, ſed tamen tranſpoſitos: ſi minor fiat uniuerſalis de ineſſe, & maior particularis de neceſſario.

Conſimiliter ⁊ per eoſdem terminos monſtrabitur, ⁊ ſi a/c/ſit in parte, ⁊ neceſſarium.

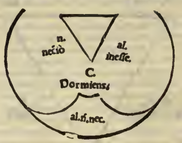
Monſtrat nunc particulares inutiles ad quęſitum neceſſarium cõcludendum:& inquit,ꝙ ex maiore in exiſtẽte uſr affirmatiua,& minore in parte neceſſaria, non ſequitur concluſio neceſſaria: monſtrat autem hoc facta ad primam figuram reductione: deinde & terminis eandem refellit. ¶ Sed quærit Leui Gerſonis, cur ſi particularis neceſſaria poteſt ad uniuerſalem reduci per expoſitionem,non ſequatur & in hac complicatione concluſio neceſſaria? náque ſi minor ſit in parte,poteſt optimè ad uniuerſalem duci exponendo:puta,ſi dicam, Aliquod album ex neceſſitate animal: ſub albo poſſum accipere cygnum, de quo neceſſario & uniuerſaliter animal uerificatur. ¶ Dicimus itaque ad hoc, quemadmodum & ſuprà reſpõdimus, quòd expoſitio non poteſt effici in propoſitionibus diſſimilibus; ſed opus eſt ambas conſimilis modi eſſe.(Conſimiliter.)Hoc eſt,ſi maior extiterit neceſſaria in parte,minor uerò uniuerſaliter inexiſtens,eodem pacto hoc eſt, per reductionem ad primam figuram:uerum in hoc ſolo different, quòd ſuperior ſolius minoris conuerſione ad primam remeabat:hîc autem, & maiorem & concluſionem conuertere neceſſe eſt.Per eoſdem uero dixit terminos, non tamen ſimiliter diſpoſitos: oportebit igitur hos uariare: nam ſi eodem ponãtur pacto, non erunt ueræ propoſitiones:ponendum itaq; eſt in a/bipes: in/b/uigilatio:in/c/animal: & ſyllogiſmus hunc in modum cõſtruetur,Ex neceſſitate aliquod animal bipes, Omne animal uigilat,non tamen ſequitur,Aliquod uigilans ex neceſſitate eſt bipes.

Dubitatio an ſub particularis neceſſaria poſſit fieri expoſitio.

Solutio.

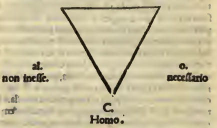
Si vero hic quidem pdicatiuus, ille autem priuatiuus terminorum, quando vniuerſale priuatiuum ſit ⁊ neceſſarium, ⁊ concluſio erit neceſſaria: ſi enim a/c/nulli contingit: b/vero alicui c/ineſt:a/alicui b/neceſſe non ineſſe.

Vigilans. A. al.neceſſario. B. Animal.

Quando autem affirmatiuum,neceſſarium poſitum ſit vniuerſaliter exiſtens,aut in parte,aut priuatiuum ſm partem,non erit concluſio neceſſaria,ſed in alia quidem eadẽ quę ⁊ in prioribus,dicemus:termini vero qñ ſit vniuerſale pdicatiuum neceſſarium, Vigilatio,animal,homo: medius homo.

Vigilatio. al. non ineſſe. Animal.
A. B.

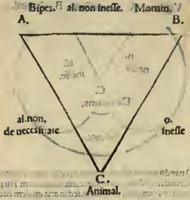

Quando autem in parte pdicatiuum ſit neceſſarium, Vigilatio,animal,album:neceſſe eſt nãq; animal alicui albo ineſſe:vigilatio autem contingat nulli, ⁊ non neceſſe alicui animali non ineſſe vigilationem.

Vigilans. A. al.non ineſſe. B. Animal.

Sed quando priuatiuum in parte exiſtens, neceſſarium ſit,Bipes,motum,animal:animal, medium.

Ex maiore uſr negatiua neceſſaria, & minore inexiſtente affirmatiua in parte, concluditur neceſſaria negatiua in parte: hoc autem ipſe breuibus exponit, qm̃ hæc ex ſuperioribus ſatis plana facta fuerant: dixit autem (a nulli cõtingit) pro eo, quod eſt ex neceſſitate nulli ineſt. (Quando aũt affirmatiuum.) Ex una affirmatiua, & altera negatiua, & una uſi, & altera in parte, quatuor efficiebantur, quantum propoſito attinet, complicationes: nãq; ex maiore uſe negatiua, binę fiebant: aut enim maior neceſſaria erat, aut minor: Ex maiore item in parte negatiua, binæ conſimiliter efficiebantur: maior enim aut neceſſaria, aut non neceſſaria erat. Poſtea igitur quàm ex his quatuor e[illegible] pli cuit, quę maiorem habebat uſr negatiuam neceſſariã, minorem uerò affirmatiuam in parte inexiſtentem, quæ & ſola utilis fuerit in cõcluſionem neceſſariam: Nunc reliquas tres exponit, quæ tale quæſitum non concludebant: quum enim dicit, (qñ affirmatiuũ neceſſarium poſitum ſit uſr exiſtens aut in parte) binas notat complicationes, & eam quæ minorem habet affirmatiuam neceſſariam in parte cũ maiore uſr negatiua inexiſtẽte, & eſſe, quæ maiorem cetinet in parte negatiuam inexiſtentem cum minore affirmatiua uſr neceſſaria: quum uero addit (aut priuatiuum ſm̃ partem) reliquam ſignificat, quæ ex maiore negatiua eſt in parte & neceſſaria cum minore uſr affirmatiua inexiſtente. (Sed alia quidem.) Alia iquit omnia, quæ de aliis inutilibus dicta ſunt complicationibus, de his etiam dicenda erunt: hoc eſt, facienda erit in propoſitionibus conuerſio, ut ad primam reducãtur figurã.

Notandum. ☞ Scitu tñ dignum, q̃ non de omnibus tribus iſtud aſſerit: ſed de ea tm̃, quę maiorem uſr habet negatiuã inexiſtentem, minorem uero affirmatiuam neceſſariã in parte: hæc enim particulari neceſſaria cõuerſa, reuocatur ad quartum primæ figuræ modũ: reliquæ uero duæ per conuerſionem ad primam nequeunt figuram remeare. (Termini uero.) Eam terminis refellit, quæ minorem uſr habet neceſſaria cum maiore in exiſtente ſm̃ partem: puta, Aliquis homo nõ uigilat. Ex neceſſitate omnis hõ aĩal: non tñ ſequitur, Ex neceſſitate aliquod animal non uigilat. (Quando autẽ in parte,) Hic terminis aliam refutat complicatiõem, quæ ex maiore inexiſtente conſtat uſr negatiua: cum minore neceſſaria ſm̃ partem affirmatiua: quæ & ſuperius per conuerſionem fuerat refutata. (Vigilatio contingit nulli.) Hoc eſt, uigilatio ineſt nulli albo: nãque Contingere, ſignificat etiam aliqñ inexiſtere quẽadmodum ſuprà quoq; relatum eſt: fiat itaq; complicatio, Nullum album uigilat, Aliquod album ex neceſſitate eſt animal, non tñ ſequitur, Aliquod animal ex neceſſitate non uigilat. (Sed qñ priuatiuum.) Reliquam ex tribus refellit, quæ maiorem habet negatiuam neceſſariam in parte, minorem uero uſr affirmatiuam neceſſariam. (Bipes, motum, animal.) Additur, inquit Alexander, in quibuſdam codicibus, medium bipes: ſed hoc ſcribẽtis uitium extitiſſe aſſerit: non enim oportere bipes eẽ medium, ſed animal: qđ etiam in terminorum appoſitione monſtrauit Philoſophus, qui animal ultimo loco collocauit, & non bipes: conſueuit enim hac figura, ultimum locum medio aſcribere. exiſtimandum igitur, q̃ dixerit, non bipes medium, ſed animal medium: nãq; ſi bipes medium poneretur, fieri non poſſet, ut termini ad dictã complicationẽ cohærerent. Hæc itaq; cõiugatio inutilis penitus cenſetur ad neceſſarium concludẽdum: licet nonnulli, quorũ ſententiæ uidetur accedere Aluidus Roſa. & iſtam & eam, q̃ maiorem habet in parte neceſſariam, minorem uero uſr inexiſtentem, utiles eſſe aſſerunt ad concluſionem neceſſariam, ꝑpea ꝗ expoſitione monſtrari hoc poſſe aſſerunt. Cæterũ ad hoc eadem penitus dicenda erunt, quæ de quarto ſecundæ ſuprà retulimus.

Planum itaq; q̃ inexiſtendi ſylls non eſt, niſi vtrę; ſint propoſitiones inexiſtentes: ſed neceſſariũ eſt, quum altera ſolum ſit neceſſarium. In vtriſq; vero. & quum prędicatiui & quum priuatiui ſyllogiſmi ſint, neceſſe alteram propoſitionem conſimilem eſſe concluſionem: dico autem, ſi inexiſtẽs, inexiſtentem: ſi neceſſaria, neceſſariam: quare & hoc manifeſtum, q̃ non poterit concluſio aut neceſſaria, aut inexiſtens eſſe, niſi accipiatur neceſſaria aut inexiſtẽs ꝓpõ.

Senſus eſt, Ex ſuprà relatis manifeſtum eſt, nõ poſſe concluſionem colligi inexiſtentem, niſi utraq; propoſitionum fuerit inexiſtens: poſſe aũt neceſſariam, licet altera tm̃ neceſſaria ſit. ☞ Verum quia Alexander uidebat hoc repugnare iis, quæ ſuperius dixerat, propterea multum inſudauit in loco iſto exponendo: ait enim, ſi hoc ſimpliciter & uſr ĩtelligatur, q̃ repugnat ſupradictis: monſtratum nãq; eſſe, in prima figura ex maiore inexiſtente & neceſſaria minore, concluſionẽ colligi inexiſtentem: Propterea inquit, hoc eſſe preſſius intelligendum, q̃ uidelicet in tertia figura ex ambabus uſr affirmatiuis non poterit cõcluſio inexiſtẽs concludi, ni ambæ propoſitiones fuerint inexiſtẽtes, (Nota, q̃õ de mẽte Alexan intelligẽdũ ſit dictũ pħi concluſionẽ de ineſſe nõ ſequi, niſi ex ꝓpõnib' de ineſſe.)

eo ꝙ utralibet neceſſaria,concluſio erit neceſſaria:qđ non erat in prima,dum ambæ propoſitiones uľr erát affirmatiuæ:in ſecunda uero nulla penitus fiebat cōcluſio ex ambabus affirmatiuis . poſſet itaq; per hæc monſtrare proprietatem quandam tertiæ figuræ:ná ꝙ & de hac ſermonem faciebat, Ex duabus igitur uľr affirmatiuis in tertia non concludetur inexiſtens,niſi ambæ fuerit inexiſtentes:neceſſaria uero , & altera ſolum,& utralibet. Aliter,inquit idem,poſſumus intelligere per inexiſtentem propoſitionem , affirmatiuá, ita ut ſenſus ſit, Affirmatiuam non fieri concluſioné, niſi utræ quæ ſint affirmatiuæ:neceſſariam uero fieri,& ſi altera ſola fuerit neceſſaria:ſed profecto nō parum affectata eſt expoſitio hęc. Sed & aliá idem affert expoſitionem,inquiens,non de tertia tm̄ figura poſſe hoc intelligi,ſed uľr & de omnibus:nàq; ſi concluſio inexiſtens ſit,oportet ambas propoſitiones inexiſtentes eſſe,hoc eſt,tales,in quibus prædicatum inſit ſubiecto:unde ſi neceſſariæ fuerint,erút etiam inexiſtentes:non autem ecōuerſo.quapp quum altera ſit neceſſaria & altera inexiſtens,poſſumus ambas nuncupare inexiſtentes. Addit idem,fortaſſe melius eſſe , ut ita intelligamus (manifeſtú ꝙ inexiſtendi non erit ſyllogiſmus,niſi utræq; ſint inexiſtentes)ac ſi dicat , manifeſtum eé ex dictis,ꝙ eſt aliqua complicatio ſyllogiſtica,in qua fieri non poteſt concluſio inexiſtens, niſi ambæ ſint inexiſtentes : non enim tanquá uľr dictum intelligendum eſſe. Sunt tñ quædam etiam cōiugationes,in quibus neceſſarium concludi nequit, ni ambæ propoſitiones neceſſariæ fuerint: quemadmodú quarta ſecundæ & quinta tertiæ : hæc ille atq; alia complura:& huius ſentétiæ uidetur acceſſiſſe ét Philoponus. ¶ Diuus tñ Albertus ita exponit,ꝙ non poteſt immediate & primú concluſio fieri inexiſtens, niſi ambæ propoſitiones fuerint inexiſtentes:ſi enim ex altera neceſſaria & altera inexiſtente ſequitur inexiſtens,hoc non fit immediate,ſed qm̄ ex neceſſaria poſſumus inexiſtentem inferre. ¶ Nos autem multo ſecius hæc audiéda arbitrabimur,& fortaſſe multo melius:nàq; dicere,ex neceſſario ſequi inexiſtens,præter quàm ꝙ abſurdum iudicamus,ſuperius etiam refutatum eſt. Dicere etiam regulam iſtam, ad ſolam tertiæ complicationem referri,& non ſimpliciter intelligendam eſſe,multo abſurdius cenſendum exiſtimamus,quum infra quoq; eadem ferme quæ hîc dixerat,ad uerbum quaſi repetit. Dicimus itaq; nos, non poſſe ullo pacto concluſionem uere fieri inexiſtenté, niſi ambæ fuerint inexiſtentes: nàq; ex altera neceſſaria & altera inexiſtente,minime concludi poteſt inexiſtens uerum:neq; hoc unquam dixit Ariſtoteles, ſed ſemper aſſeruit cōcluſionem ſequi non neceſſariam: & ita cenſeo ambiguitates oés,quæ hoc in loco negocium faceſſunt euaneſcere . Qúo autem intelligendú ſit,ex altera neceſſaria & altera contingente,cōcluſionem ſequi inexiſtenté,ſuo loco declarabitur. (In utriſq;) Quum hoc dixiſſet,ſignificauit in quibus utriſq; hoc eſt affirmatiuis & negatiuis:aut in utriſq;,hocé, neceſſario & inexiſtenti:aut in utriſq; miſtionibus,de quibus nunc ſermonem facit,neceſſe eſt concluſioné ſimilem eſſe alteri propoſitioni. Qúo aút ſimilis eſſe debeat,ipſe dicit:Nàq; ſi inexiſtens fuerit, oportet alteram propoſitionem inexiſtentem eſſe:ſi neceſſaria neceſſariam:non aút ſi particularis extiterit cōcluſio, opus erit alteram eé particularem,eo ꝙ in tertia figura,& duabus exiſtentibus uľibus,particularis fit concluſio:aut & tunc potentia eſt particularis: quod declarat reductio ad primam figuram , per cōuerſioné facta. Sed dubitat hoc in loco Alexander: nàq; uidet & neutra neceſſaria concluſionem colligi poſſe neceſſariam,puta hunc in modum,Oé ambulans riſibile, Omnis hō ambulans, Oīs hō riſibilis . Dicimus hoc terminorum gratia tm̄ fieri,non aút ex forma ſyllogiſtica,& propterea dictis minime repugnare aut aliter & melius,Negamus concluſionem ſimpliciter eſſe neceſſariam: licet enim ſm̄ materiam talis ſit,non tamé modum habet appoſitum:quod ad ſimpliciter neceſſariam propoſitionem exigitur.

Hoc uſ opponi ei quod ſupra dictú eſt : conſidera ſolonem ex dictis

De neceſſario itaq; quomodo ſit,& quam habet ad inexiſtens differentiam,dictum eſt quaſi ſufficienter.

Diximus, inquit , de neceſſaria quaſi ſufficienter, (qm̄ & infra de hoc nonnulla in medium proponentur)qúo fiat,& qúo differat ab inexiſtente:puta,ſempiterna inexiſtentia & modi & appoſitione. ¶ Et hęc huiuſq; longa diſtulimus diſputatione,primum expoſitis ac pertractatis complicationibus, quæ ambas habent neceſſarias:mox de miſtione inexiſtétis ac neceſſarii in prima figura acturi:refutata prius eorum opinione,qui inexiſtere aut contingens cōius neceſſario aſſerebát:ac reddita cauſa,cur ſe materiæ addicat neceſſariæ,quum alioquin de ſimpliciter ſyllogiſmo ſermonem faciat,curq; ſtatim poſt inexiſtentes cōplicationes,de neceſſariis pertractauerit, & quare quartus ſecundæ,ac quintus tertiæ modus per impoſſibile non commonſtrentur:ſoluta ibidem dubitatione perpulchra,ac declarata expoſitione,qua dictæ arguátur complicationes:aſſignata ibidem differentia,qua differat à ſenſibili oſtenſione. Deinceps miſtionem neceſſarii atq; inexiſtentis aggreſſi in prima figura , iuniorum opiniones recenſuimus : addita ibidem diui Alberti expoſitione,ac refutata:cui & Alulidi Roſ.ſuper miſtione hac ſententiá adiunximus ac reiecimus: allata deinceps Græcorum expoſitione , quum neq; penitus admittendam,nec omnino reiiciendam diximus,iactis ibidem poſitionis materiæ fundamentis: ſolutis mox & antiquorum & iuniorum dubitationibus,quæ hanc uidebátur demoliri:quodq; propoſitiones quædam neceſſariæ cenſentur,quæ nullo pacto tales ſunt uocitandæ. Poſtea & Ariſtotelicas attulimus rationes,quibus poſitio ſua firmari poſſet : ſolutis ibidem aduerſariorú ratiunculis:quodq; Philoponus & alii ferme oés,perperam dicát,ex maiore in

Expoſitio diui Albertis

Expoſitio Burranæ

Epilogus.

exiſtẽte ac minore neceſſaria, concluſionem ſequi inexiſtentem: quodq; non recte Alexander dixerit iiſdẽ terminis utilem quoq; complicationem refelli poſſe. Deinde ſecũdæ figurę cõiugatiões aggreſſi ſumus, declarantes quonã mõ intelligendum ſit, Contingit nulli, contra Alexandri ſentẽtiam: ſolutis inibi Philoponi quoq; rationibus, firmataq́; inſuper Leonis opinione ſuper propoſitione inexiſtente: quidue intelligendũ per neceſſarium ex ſuppoſitione: & qũo faciẽdum ſit ſatis rationibus, quartum ſecundę argumentibus Demum ad tertiæ figuræ miſtione exponendã nos ↄtulimus: ubi modernorũ opinionẽ refellimus, negantium ex maiore inexiſtente ac minore neceſſaria, concluſionem ſequi neceſſariã: ſoluta ibidẽ inſtantia Leonis, de facienda expoſitione: ſimulq́; enarrato ſcriptoris uitio, de terminorum ordine ac poſitione: deniq; multiplici allata expoſitiõe, qũo nõ poſſit cõcluſio fieri inexiſtẽs, ni ambæ fuerint inexiſtentes: neceſſaria uero fiat, & altera tm̃ neceſſaria. Quas ob res tempus iam eſt, ut contingentis definitionem ac diuiſionem, exponendas aggrediamur.

De contingenti. Capi. VII.

DE contingenti vero poſt hęc dicamus, qñ & quomodo, & per quę erit ſyllogiſmus. Dico autem contingere, & contingens, qd̃ quum non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nihil erit propter hoc impoſſibile: nãq; neceſſariũ, ęquiuoce contingere dicimus.

Quæ ſit pertractanda de Cõtingenti.

Poſteaq̃ hucuſq; propoſitiones ac ſyllõs inexiſtẽtes tanq̃ ſimpliciores, mox & neceſſarios, tanquam, q inexiſtentibus magis cõſimiles ſint, pertractauit atq; diſpoſuit: ad tertium, quod ſupererat, negociũ in prę ſentia ſe confert: hoc eſt, ad enarrationem contingentium ſyllõrũ. Sed qm̃ iſta perquã difficilia ſunt, non ĩ merito prius quædam præponit, quæ dicendorum mentẽ ac ſenſum aperiunt. Definit itaq; primum Cõtingens, quod profuturis miſtionibus facit: deinceps hoc definitum, duas[l] ĩ partes ſecat: ac deniq; eiuſdem Cõtingentis dictum De omni explicat. Ait itaq; poſt ſupradicta enarrandũ eſſe: in qua figura ac modo, & per quas propoſitiones in contingentibus efficiatur ſyllſs. (Dico aũt contingere & contingens.) Hoc in loco definitionem contingentis aſcribit, inquiẽs, Dico, quaſi innuens, ꝙ alii nõnulli aliter accipiant Contingens, quemadmodum infra legentibus planum fiet: ego aũt ait appello contingere ſeu cõtingens, hoc eſt, ſiue modũ accipias contingentis per ſe, ſiue ẽt ut determinat propoſitionis prædicatũ: Contingẽs igitur ſm̃ Ariſtotelicam opinionem eſt, qd̃ & nõ neceſſariũ eſt, & ſi ponatur eſſe, ex eo nullũ ſequitur impoſſibile. ⁋ Vbi ſcias, quẽadmodũ & Alulidus Roſ. optime notat, ꝙ uariæ circa finitionẽ iſtam extitere antiquorum expoſitiones: quũ enim, quẽadmodum & ſupra recenſuimus, Contingẽs trifariam accipiatur, pro neceſſario, pro inexiſtenti, & ꝓ poſſibili, in quo prædicatum ſubiecto non ineſt, ſed ineſſe poteſt: nonnulli, quẽadmodum Abumazar, uoluere, definitionẽ iſtã cõem eſſe poſſibili & inexiſtenti, ita ꝙ oẽ illud contingens nuncupetur, quod non eſt neceſſarium. ⁋ Hanc igit̃ Abumazar ſniam ſecutus, dixit finitionẽ iſtam, quẽadmodum & reliquæ oẽs, ex genere ac differẽtiis conſtitutam eſſe: & qm̃ deſcriptiones maxime innoteſcunt per ꝓprias paſſiones, ob id ultimo ꝓpriã ẽt paſſionẽ adiecit: ſm̃ itaq; opinionẽ uiri iſtius, genus hac ĩ definitione erit dictio illa (quod) quę & inexiſtens cõprehendit & impoſſibile: dr̃ia uero erit, quod addit̃ (non neceſſarium) nãq; per hãc ſecluditur à quacũq; alia ꝓpoſitione: qdcũq; nãq; nõ neceſſarium eſt, illud eſt cõtingẽs, & ecõuerſo: quod uero ſubinde adiicit̃, (quo poſito ineſſe) uult non dr̃iam eſſe, ſed ꝓprium quoddã, eius naturã ↄñs contingentis, quod uere contingens, quodq; in potẽtia eſt. nãq; non oẽ contingẽs hîc definitum poni poteſt in eſſe: ſi enim fuerit inexiſtẽs, q fieri põt, ut inexiſtere adhuc ponatur: & ꝓpterea dixit, hoc nõ dr̃iam ſed ꝓprium quoddã eſſe, ex propriis ↄñtibus partes cõtingentis hîc deſcripti: & quũ dixit (non neceſſariũ) intellexit priuationẽ modorũ oĩum neceſſarii, hoc eſt, neceſſarii ſimpliciter atq; abſolute, quẽadmodum dicimus, hoiem eſſe aĩal, neceſſarium uocari: & neceſſarii ſm̃ quid, quẽadmodũ illud uocamus neceſſarium, qd̃ reſpectu tp̃is neceſſarium dr̃, puta præteriti: quẽadmodum, Cæſar fuit dictator: pñtis, ut, Matthæus cõponit, uel, Matthæus ẽ hõ: futuri, ceu ſi dicã, Cras incipiẽt halcyonii dies. Et quia dixit (ſi ponatur ineſſe) notat Leo, ꝙ Non eſſe trifariã dici poteſt: Quod nullo mõ eſt, quẽadmodũ chimera, aut tragelaphus: & ꝓpterea hoc ſecluſit, quum inquit (quod quũ nõ ſit neceſſariũ) nã chimeram nõ eſſe, eſt neceſſariũ: ſi enim impoſſibile eſt eſſe, neceſſarium eſt non eſſe: Secundo modo, illud dicitur nõ eſſe, quod in aliquo tp̃e eſt, in aliquo minime: & quũ eſt, non poteſt non eſſe, & quum non eſt, nõ poteſt eſſe: unde ſi non fuerit & ponatur eſſe ex eo ſequitur ĩpoſſibile: quẽadmodũ eclipſis ac defectus lunę: unde fortaſſe apte idẽ addit particulã illam (ex quo nõ ſequatur impoſſibile) ut ab hoc ſecernat, iſtiuſmodi poſſibilia, ſeu non exiſtentia: Tertio modo, non eſſe dr̃, qd̃ nõ eſt quidem, in eo tñ tp̃e, in quo non eſt, ſi ponatur eſſe, ex ea nullum ſequetur impoſſibile: quemadmodũ, Dñicũ rhetorẽ Homericam lectionem cras nõ eẽ lecturũ. Hæc illi. ⁋ Verũ inquit Alulidus Roſad. ſnĩa optimi expoſitorum oĩum inter Peripateticos: hoc ẽ Alexãdri, ſecus ſe habet: ait enim ille quaſi ad uerbũ, Tractaturus de ſyllĩs ↄtingentibus, primũ definit, qd̃ ſit contingens: definit aũt, nõ quod æquiuoce dr̃ (nã ꝙ æquiuoca non definiunt̃) uerũ diſtinguens cõtingens à neceſſario & inexiſtenti: monſtrauit enim, ꝙ contingens de his dr̃ tm̃. quũ inquit (ſi ponatur ineſſe) ſignificat ꝙ ultra hoc, quod non eſt neceſſariũ, nõ eſt ẽt inexiſtens: hoc enim cõtingens eſt, quod tertio

Contingẽtis finitio ex Abumazaris ſnia.

Variæ opiniones circa definitionem contingentis.

Nõ eſſe, trifariam dici.

Expoſitio Alexandri.

modo

modo dicebatur contingens,differens à neceſſario &
inexiſtenti:eſt aũt proprie contingens , quod non eſt,
ſi uero ponatur eſſe,nullum impoſſibile conſequens
habet:& hoc eſt,quod dicit(quod quum nõ ſit,ſi po
natur ineſſe)nãq; quod non eſt,neq; neceſſarium eſt,
nõ tñ econuerſo:Aut & utraq; negauit à contingenti
& neceſſarium & inexiſtens neceſſarium quum dixit
(quod quum non ſit neceſſarium)inexiſtens,quũ ad
didit(ſi ponatur ineſſe)neceſſarium etenim,& de ue/
re neceſſario prædicatur,& de inexiſtente:nam quod
Theophra. ineſt alicui,neceſſarium eſt ineſſe,quouſq; inſit. Vn
1.Priorum de & Theophraſtus.1.priorum Analyticorũ ſcribens
de neceſſarii ſignificatis,ita inquit,Tertiũ eſt inexiſtẽs
qñ enim inexiſtit,tunc non poteſt non inexiſtere.Hęc
ille. Proprium itaq; erit contingentis, quum nõ ſit,
ꝙ ſupponatur eſſe.nãq; ſi quis acciperet inexiſtẽs, ex
eo non conſequeretur impoſſibile,& ratio accõmoda
bitur ẽt inexiſtenti:quare proprium erit ipſius cõtin/
gentis nõ hoc tm̃,quod eſt non eſſe:ſed totum iſtud,
ꝙ qñ non inexiſtens,ſupponatur exiſtere,nihil contin
gat impoſſibile. Hactenus Alexander, quaſi in ſum
ma & complura alia:quamobrem ſm uiri iſtius expo
ſitionem,genus erit(non neceſſarium)hoc eſt, quod
in actu non exiſtit,non tñ neceſſario non exiſtit:& ita
erit genus propinquum in definitione poſitum:dein
de quod ſequitur,erit dñia(quod ſi ponatur ineſſe,ex
eo nil ſequitur impoſſibile) dico igitur contingens eſ
ſe non neceſſarium,quia,ut ſuperius diximus,neceſſa
rium ẽt uocari contingens : hoc diximus æquiuoce,
hoc eſt,ſm idem nomen,diuerſas uero rationes : neq;
dixeris.quod nõnulli autumant,hoc quod eſt (poſſe
eſſe)unam eſſe rationem contingentiũ oĩum : nam ſi
de illis dicatur,ęquiuoce ẽt dicetur: quemadmodum
Expõ alioꝝ ſupra ſatis monſtrauimus. Alii aliter exponunt, ſed
perperam:ſi inquiunt,aliqñ contingentia dicimus ne
ceſſario eſſe,hoc dicimus ęquiuoce:ueluti quum dici
Cõtra Ale mus,neceſſarium eſſe hoĩem comedere,& oẽ quod ẽ,
xandrum dum eſt,neceſſario eſſe. Sed qm̃ utraq; harum expo
ſitionum maximæ authoritatis aſſertores habet,& ua
lidiſsimis præterea firmatur rationibus : ideo non ab
re facturus ero,ſi ad utrãq; partem argumenta addu
cens,paulo licentioſius euagauero. Monſtro itaq; pri
mũ Alexandri expoſitionem non recte ſe habere:nãq;
ſi contingens de non inexiſtente tm̃ uerificaretur,fal/
ſum protuliſſet Philoſophus,quum infra dicit,cõtin/
gens eſſe non neceſſarium,& non neceſſarium contin
gens:non neceſſarium enim nõ ſolum de uero prædi/
catur contingenti,ſed ẽt de inexiſtenti,quẽadmodum
ſupra retulimus:quare ſi contingens & nõ neceſſariũ,
conuertuntur:erit ẽt inexiſtens contingens. Præterea
inquit infra Ariſtoteles,ꝙ contingens hic definitũ cõ/
uertitur ĩ oppoſitam qualitatẽ. Sit igitur ꝙ ita Socra
tes nõ currat:planum ꝙ iſta uere dicetur contingens,
Contingit Socratem currere: quæ ſi ĩ oppoſitam uer
tatur,puta in hanc,Contingit Socratem non currere,
& contingens tm̃ de eo dicat̃,qđ non ineſt, ſed poteſt
ineſſe:non contingens,ſed inexiſtens dicenda erit affir
matiua ex tranſpoſitione:prædicatum etenim quod Contra A-
eſt non currere,actu ineſt ſubiecto. In oppoſitum bumazarẽ
& cõtra Abumazarem ſunt etiam arguciſſimæ ratio
nes:& primum,quia non aliter hic accipiendũ eſt con
tingens,quã ſupra,ubi de cõtingenti ſe dicturum pol
licebatur:ſed ibi de cõtingẽti poſſibili ptractabat :igĩ
& hoc in loco contingens poſſibile definit,quod potẽ
tiam ſolam dicit prædicati ad ſubiectum. Præterea cõ
tingens diſtinguit infra in Natum & Infinitũ:ſed iſtæ
partes ac ſpecies ſunt contingentis poſſibilis,non autẽ
inexiſtentis:ſequitur itaq; contingens poſſibile tantũ
hic definiri. Amplius infra in miſtione inexiſtentis &
contingentis,dum monſtrat complicationes illas per
impoſſibile,iubet contingentes fieri inexiſtentes:ergo
uolebat illas in potentia,non in actu eſſe. Adde ꝙ inſe
rius Ariſtoteles inquit,ex maiore negatiua inexiſten/
te ac minore affirmatiua contingente,ſequi concluſio
nem nulli ineſſe ex neceſsitate,non tamen contingen/
te ſm dictam determinationem:ſed quemadmodum
infra elucidabimus,inibi ſequitur concluſio inexiſtẽs
aut contingentis æquiuoci.non igitur finitio hæc cõ/
prehendit inexiſtens, ſed tãtum quod in potentia eſt.
Idem monſtrari poſſet ex iis,quæ dicit in miſtione ne
ceſſarii & contingentis ex maiore neceſſaria negatiua
ac minore contingente affirmatiua.Demũ nonne pla/
num hoc facit ipſemet,dum inquit,quod quum non
ſit neceſſarium ſi ponatur ineſſe ? nãq; inexiſtens nul
lo,ut liquet,pacto poni poteſt ineſſe,quum iam ĩ actũ
exierit. Ad dubitationem iſtam reſpondemus,defi/ Solutio
niri hic contingens tm̃ in potentia,quod ſuperius poſ
ſibile nũcupàuit:quod eſt,Quum prædicatum ſubie
cto nõ ineſt,ſed poteſt ineſſe.Et ad priorem rationem
in oppoſitum dicunt nonnulli, non fuiſſe uniuerſali/
ter illud à Philoſopho prolatum, ꝙ omne contingens
ſit non neceſſarium , & omne non neceſſarium con /
tingens , ſed factam quaſi fuiſſe conuerſionem uni/
uerſalis affirmatiuæ, puta, Omne contingens eſt non
neceſſarium,& aliquod non neceſſarium , cõtingens:
quapropter dixit etiam ſupra quaſi ambigens. (Aut
eadem ſunt,aut conſequuntur ſeinuicem:)ceu ſi uel/
let non neceſſarium in plus quodammodo ſe habere
quàm contingens.. Sed contra reſponſionem: ſi qua Cótra ſolu
tuor propoſitionum ſibiinuicem contradicentium , tionem.
duæ conuertuntur,reliquæ etiam conuertentur : ue/
rum iſtæ,Non contingẽs eſſe,&,Neceſſe nõ eſſe,æqui
uertibiles ſunt:ergo & reliquæ duæ conuertẽtur, Cõ
tingens eſſe,&,Non neceſſe non eſſe:quod fuerat mõ/
ſtrandum. Aliter dicunt nonnulli,ꝙ neceſſariũ duo Alia rñſio.
notat,& prædicatum actu ſubiecto ineſſe,& ita etiam
ineſſe,ut nõ ineſſe nequeat: quare & ſuum oppoſitũ,
non neceſſarium,duo itidem ſignificabit, & prædica/
tum non ineſſe ſubiecto,& quod quum non inſit,poſ
ſit etiam ineſſe:& hoc à contingẽte poſsibili nullo mo
do ſeiungitur:unde ſi non neceſſarium latius accepe/
ris , ut uidelicet de inexiſtenti etiam prædicatur, & al/

terram tm̄ neceſſarii legem ac conditionem deſtruit: & non utraſque, tunc & contingens latius accipiendum erit: quare ſi preſſius capias contingens, latius uero, Non neceſſarium, tunc in plus erit non neceſſarium quàm contingens: unde bene infra dicet Ariſtoteles (aut eadem ſunt) puta, ſi eodem modo utraque accipiantur (aut ſeinuicem conſequuntur) ſi unum latius, preſſius alterum ſumatur. Ad alteram reſpondet Alexander, inquiens, & iſtam uere eſſe contingentem, Contingit Socratem non currere: unde ait quaſi ad uerbum, non propterea ꝙ in quo contingere eſſe, uerum eſt, in hoc & cõtingere non eſſe, ideo oportet, quando alterum uerum, & alterum uerum eſſe: ſed ut eius uerbo utar παρὰ μέρος, hoc eſt, alternatim: non enim quando non ineſt, tunc contingit non ineſſe, ſed quando ineſt. nãq; quod contingit ineſſe, non inexiſtens, hoc contingit & non ineſſe, quando inerit: quas ob res conuertentur iſtæ in hunc ſenſum, Contingit Socratem currere, quia non currit: &, Contingit eundem nõ currere, ſi ponatur currere: ita quòd ſemper ſupponendum eſt, prædicatum non ineſſe ſubiecto: quare nonnulli addunt, dicẽtes, ſi ponatur ineſſe uel non ineſſe, perperam addunt: ſed his tranſactis, iam ad reliqua tranſeamus.

Quod autem hoc eſt contingens, manifeſtum ⁊ ex negationibus ⁊ affirmationibus oppoſitis: nam, Non contingit ineſſe, ⁊ Impoſſibile ineſſe, ⁊ Neceſſe non ineſſe, aut eadem ſunt: aut conſequentia ſeinuicem: quare ⁊ oppoſita, Contingit ineſſe, ⁊, Non impoſſibile ineſſe, ⁊ Non neceſſe non ineſſe, aut eadem ſunt, aut conſequentia ſeinuicem: de omni enim affirmatio aut negatio erit. Igitur contingens non neceſſarium: ⁊ non neceſſarium, contingens.

Monſtrat prædictam definitionem recte ſe habere, per regulam, quam in ſecundo priorum uolumine, ac primo de cœlo expoſuit: ubi ait, quòd quarum contradictionum aliæ partes ſeinuicem ſequuntur, harum reliquas partes neceſſe eſt ſeinuicem ſequi: quoniam de quolibet dicitur altera contradictionis pars. Sint exempli gratia, affirmationes duæ a/ & b/ quibus contradicant, c/ ipſi/ a/ & d/ ipſi/ b/ & ſequatur a/ affirmationem, b/ affirmatio: ſequetur c/ negationem, d/ quoque negatio: ſi enim non ſit uera, uera erit affirmatio b/ nam de quolibet dicitur altera contradictionis pars: & ſi hoc, uera erit & /a/ affirmatio: nãque ſeinuicem ſequebantur a/ & /b/ quare duo contradictoria ſimul uerificari contingit, quod fieri nequit: hoc autem monſtrato, uerum, quod inquit Philoſophus (ſi enim Non contingit eſſe, & Impoſſibile eſſe, & Neceſſe non eſſe, aut eadem ſunt, aut conſequuntur ſeinuicem) quemadmodum omnes concedunt, & monſtratum eſt i libro περὶ ἑρμηνείας. Planum, quòd & horum contradictoria, Contingit eſſe, Nõ impoſſibile eſſe, Non neceſſe non eſſe: contingens igitur nõ impoſſibile eſſe, & non neceſſarium non eſſe.

Conuerſio cõtingẽtis.

Accidit autem omnes, quę ſecundum contingens ſunt propoſitiones, conuerti inter ſe: dico autem non affirmatiuas cum negatiuis, ſed quęcunque affirmatiuam habent figuram, ſecundum oppoſitionem: ut Contingere ineſſe, cum eo quod eſt, Contingere non ineſſe: ⁊ omni contingere, cum eo, quod eſt, Nulli contingere: ⁊ Non omni, ⁊ alicui, cum eo, quod eſt, Alicui non. Eodem autem modo ⁊ in aliis. Quoniam enim contingens, non eſt neceſſarium: non neceſſarium uero: contingit non ineſſe planum: ꝙ ſi contingit a ineſſe b/ contingit ⁊ non ineſſe: ⁊ ſi omni contingit ineſſe, ⁊ omni contingit, non ineſſe. Conſimiliter autem ⁊ in affirmationibus, in parte: namque eadem demonſtratio. verum tales propoſitiones affirmatiuę ſunt: ⁊ non priuatiuę: Contingit enim: ad ſimilitudinem ipſius Eſſe ordinatur: quemadmodum dictum eſt prius.

Negatiões in cõtingẽtibus iuxta Alexãdrũ.

De conuerſione contingentis, qua in ſequentibus uſurus eſt, nunc ſermonem facit: eſt autem conuerſio hæc, quemadmodum & ſupra retulimus, quum idem terminorum ordo ſeruatur, ſola qualitate uariata: ait ergo contingentis proprium eſſe, ut conuertatur, hoc eſt, ut ſequantur ſeinuicem affirmationes & negationes. ¶ Dico, inquit Alexander, negationes ſecundum contingens, non contingentis ipſius negationes: differunt enim, eodem referente, negatio contingens, & contingentis negatio, quemadmodum & neceſſaria negatiua, & neceſſaria negatio: namque hæc, Neceſſe non eſſe, neceſſaria eſt negatiua: hæc autem, Non neceſſe eſſe neceſſariæ negatio: quæ proprie eſt negatiua: altera uero ſimpliciter quidem eſt affirmatio, totum uero hoc neceſſaria negatio. Conſimiliter & in contingentibus, propria contingentis negatio non contingit eſſe: contingens uero negatio, quæ proprie affirmatio eſt, Contingit non eſſe. hoc etiam uolebat diuus Seuerinus in libro de Syllogiſmo hypothetico: accidit autem contingentes affirmatiuas & negatiuas ſeinuicem conſequi & conuerti inter ſe, puta, uniuerſales affirmatiuæ in negatiuas uniuerſaliter, particulareſquè itidem affirmatiuæ in negatiuas in parte: non tamen ob hoc uniuerſales conuertentur in particulares: licet enim ſi contingit omnem hominem currere, contingat & aliquem non currere, non tñ retrocedunt. Conuertẽtur itaq; indefinitæ inter ſe: puta, Contingit eſſe, Cõtingit nõ eſſe, & uniuerſales, ut, Contingit omni ineſſe, Contingit nulli ineſſe: & particulares, ceu, ſi contingit alicui, contingit non omni uel alicui non ineſſe. Hæ enim ſunt, quæ non proprie ſunt negatiuæ, ſed negatiuam tantum habent figuram. Conuertuntur igitur, Contingit aliquem hominem currere, &, Contingit aliquem hominem non currere: ſuppoſito etiam, quòd de uno & eodem uerificentur, nam ſi de alio & alio dicerentur, non ſolum contingentes, ſed & inexiſtentes & neceſſariæ ſimul uerificarentur. Verum licet hoc pacto uoluerit Phi-

loſophus contingentes conuerti propoſitiones, hoc tamen negauit eius ſocius Theophraſtus: Ob quam uero rationem, inferius elucidabimus Modernorũ uero nonnulli dicunt, ſi tales contingentes in ſenſu accipiantur diuiſionis, quòd utique conuertentur in oppoſitum qualitatem: ſin autem in ſenſu compoſitionis ſumantur, negant talem fieri poſſe conuerſionem: non enim, inquiunt, ſequitur, Nullum exiſtens eſſe hominem, eſt contingens: ergo omne exiſtens eſſe hominem, eſt contingens. Cæterum hæc meræ ſunt nugæ, & caſſe (ut dicitur glandes, namque & in quocunque ſenſu conuertuntur tales propoſitiones, & inſtantiæ etiam pueriles admodum, & nullius ſunt momenti: quemadmodum uel cæco clarum eſſe poteſt. (Eodem autem modo.) Hoc dixit, quaſi innuens alias æquiualentes contingentibus: puta, Poſſibile eſſe, poſſibile nõ eſſe, non neceſſe eſſe, non impoſſibile eſſe. (Qm̃ enim.) Cauſam aſſignat, ob q̃ conuertantur affirmationes negationibus: quoniam enim contingens eſt non neceſſarium: non neceſſarium uero contingit etiam non eſſe: igitur quod contingit eſſe, contingit etiam non eſſe. (Verum tales.) quod ſupra dixerat, nunc exponit, quòd non conuertuntur affirmatiuæ cum uere negatiuis, ſed cum iis, quæcunque negatiuam habent figuram, ſunt autem ſecundum ueritatem affirmatiuæ: namque quemadmodum in propoſitionibus inexiſtentibus, tunc efficiebatur negatio, quum negabatur eſſe ipſum: ita & in modalibus uere tunc appellabitur negatio, quum modus, qui ipſius eſſe uicem obtinet, negatione deſtruetur. Nicephorus tamen in primo introductorii compendii uelle uidetur uere eam dici negationem, in qua negetur ipſum eſſe: ac ne multis agam, quæ ipſe dicit, in medium adducam: ait enim ad uerbum: Vt autem & in propoſitionibus cum modo, ut decet, fiat negatio, cum modo negatio conſtruenda eſt, huius enim quod eſt, Contingit Socratem ambulare, negatio eſt, Non contingit Socratem ambulare: hoc autem: quod eſt, Contingit Socratem non ambulare, ex tranſpoſitione eſt affirmatio: huius autem negatio, Non contingit Socratem non ambulare. Fit enim negatio in huiuſcemodi propoſitionibus, & ſi ipſi Eſt applicet negatio, quum ipſum Eſt accepimus ſecundum actum in talibus propoſitionibus actualiter ponentes, non ſolum ſubintelligentes ipſum: quemadmodum, quando non dicimus, Poſſibile Socratem philoſophari: ſed quũ, Poſſibile eſt Socratem philoſophari: huius enim affirmationis negatio, & quæ eſt, Non poſſibile eſt Socratem philoſophari: & quæ eſt, Poſſibile non eſt Socratem philoſophari: ſatius tamen & tutius ſecundum omnes negationes in propoſitionibus cum modo præponere negationem modo, ſiue habeant, ſiue non habeant, Eſt adiacens: & affirmationis, quæ eſt, Poſſibile eſt Socratem philoſophari, negationem ponere, Non poſſibile eſt Socratem philoſophari. & in aliis item facere conſimiliter Hæc ille: uerum iſta magis ad librum attinent περί ἑρμηνείας. (Quemadmodum dictum eſt prius.) Hoc eſt in libro de interpretatione: ex quo, inquit Alexander, monſtrare poſſumus, de interpretatione librum Ariſtotelicum eſſe, non autem ſubdititium: ueluti male opinabatur Andronicus Rhodius. Aut & hoc ſupra dixit, ubi agebat de modalium conuerſione ad calcem illius capitis.

Determinatis vero his, rurſum dicimus, quod contingere ſecundum binos dicitur modos: vnum eo, quod vtplurimum fit, ⁊ deficit neceſſarium, vt caneſcere hominem, vel augeri aut minui: aut penitus, quod aptum natum eſt eſſe: hoc enim non continuum quidem habet neceſſarium, propterea ꝙ non ſemper eſt: homo atqui dum homo ſit, aut ex neceſſitate aut vtplurimum eſt. Alium, ipſum infinitum, quod ⁊ ſit ⁊ non ſit poſſibile: vt ambulare animal, aut ambulante terręmotum fieri: aut omnino quod a fortuna fit: nil enim magis ſic aptum eſt natum, quam in contrarium.

Secat nunc contingens ſupra definitum, duas in partes, in natum atque infinitum: eſt autem, referente Alexandro, diuiſio hæc ueluti generis in ſpecies, aut totius in partes: quas tres facit in expoſitione ſua Alulidus Roſad. ut in pluribus, ut in paucioribus, & æqualiter: has etiam ſupra recenſuimus: ſed Ariſtoteles tria hæc ad duo redegit, natum atque infinitum. Hoc autem iſta de cauſa factitatum fuiſſe arbitror, propterea ꝙ utraque contingentia, & ut in paucioribus & æqualiter, indeterminatam quandam naturam habent: & ob id exiſtimo fuiſſe iſthæc infinita uocitata: contingens enim æqualiter propter hoc infinitum atque determinatum dicitur, quia non magis ſic quàm ſic determinatur: ſed ad utramuis partem flectitur: ut in paucioribus uero, infinitum uocatur, quia quaſi ſine cauſa fit, caſu puta, aut fortuna: & quia penitus infinitum eſt & incertum: namque neceſſarium illud eſt, quod maxime finitum & determinatum dicitur: ſecundo, quod neceſſario proximius: hoc autem contingens, ut in pluribus: quod autem maxime diſtat a neceſſario ac determinato, non iniuria infinitum atque indeterminatum uocatur: ut æqualiter contingens & adhuc magis, quod in paucioribus: unde inquit Alexander, fingamus lineam diuidi duas in partes inæquales: ex hac ſectione cauſabuntur duo contingentia, ut in pluribus atque ut in paucioribus, ſi uero eandem partiamur in duo æqualia, contingens erit æqualiter. (Hoc enim non continuum.) Cauſas tradit, ob quas contingens utplurimum non eſt neceſſarium: & inquit has binas eſſe, unam ex parte ſubiecti, alteram ratione prædicati: ex parte quidem ſu

Diuiſio cõtingentis ĩ generis in ſpecies

Quare cõtingens ęq̃le & in paucioribus infinita uocẽtur.

biecti, ueloti ſi naturaliter debeat homo caneſcere in ſenectute: accidit plerunque hoc non fieri, propterea quòd homo antequàm ad ſenectutẽ deueniat, prius interibit: ex parte uero prædicati, quoniam licet ad id etiam ætatis perueniat, non tamen orientur cani: & hoc eſt, quod ipſe dixit (hoc enim non cõtinuum quidem habet neceſſarium, propterea q; non ſemper eſt homo) ſi uero ſemper eſſet homo, non tamen adhuc ſemper caneſceret in ſenectute, ſed aut ex neceſſitate, aut utplurimum caneſceret: ex neceſſitate quidem, ſi tale prædicatum neceſſariã haberet ad ſubiectum habitudinem: utplurimum uero ſi nõ neceſſariam, quemadmodum in propoſito ſupponimus: nonnulli uero aliter exponunt, dicentes motum ad canitiem neceſſarium eſſe: ipſam uero canitiem, non neceſſariam: ſed prior expoſitio multo antiquior. (Alium) Nunc alterum contingens exponit, quod infinitum nũcupatur: quodq; bifariam dicitur æqualiter atq; ut in paucioribus: cõtingens æqualiter ſignificauit, quum dixit, Qđ & fit & non fit poſſibile: ut in paucioribus, dum ait, Aut omnino quod à fortuna fit: & exemplo etiã utrũque notauit: æqualiter, quum dixi, Ambulare animal: ut in paucioribus, dum inquit, Aut ambulante terræmotum fieri.

Conuertitur itaque ſecundum oppoſitas propoſitiones vtrũq; contingentium, non eodem tamen modo: ſed quod aptum natum eſt eſſe, cum eo, quod eſt, non ex neceſſitate ineſſe: ſic enim contingit non caneſcere hominem: Ipſum vero infinitum, cum eo quod eſt, nihil magis ſic quã illo modo ſe habere, aut habitum ire. Verum ſcientia ac ſyllogiſmus demonſtratiuus: de ipſis quidem infinitis non eſt, eo q; inordinatum eſt medium: de apte vero natis eſt: & ferme rationes & conſiderationes fiunt de ſic contingentibus. de illis autem accidit quidem fieri ſyllogiſmum, non tamen conſueuerunt quæri. Hæc igitur magis determinabuntur in ſequentibus. Sed nunc dicamus, quando, & quomodo, & quis erit ſyllogiſmus ex contingentibus propoſitionibus.

Quia ſuperius ſimpliciter dixerat cõtingens ad oppoſitum conuerti: nunc idem hoc preſſius & in ſpecie declarat, inquiens, utrũque contingentium, hoc eſt natum, atque infinitum, conuerti ſecundum propoſitiones oppoſitas: differre tamen inter ſe, propterea quòd contingens natum non conuertitur in natum amplius, ſed in non neceſſarium: ceu ſi dicam, Contingit hominẽ caneſcere in ſenectute, uertetur in iſtã, Contingit hominẽ non caneſcere in ſenectute: qđ natum non eſt, ſed non neceſſarium: ubi per non neceſſarium intelligunt nonnulli contingens in genere, ſeu poſſibile illud altum, quod nos ſupra & negauimus, & demoliti ſumus. ¶ Quapropter ſecios Alexander, Conuertitur, inquit, & ſecundum oppoſitas propoſitiones utrumque contingentium, non eodem tamen modo, ſed de eo, quod utplurimum dicitur, uerum eſt aſſerere, q; contingat non eſſe: non quod æqualiter contingat eſſe & non eſſe: uerum quia de contingente utplurimum dicere poſſumus, quòd non neceſſario eſt: contingens enim non eſt neceſſarium. uult itaq; in ſumma Alexander dixiſſe Philoſophum, contingens hoc conuerti in non neceſſarium, quaſi cauſam reddentem, cur & ipſum in oppoſitam conuertatur qualitatem: ceu ſi diceret, Contingens utplurimum ad oppoſitum uertitur: quoniam & ipſum non eſt neceſſarium. Cæterum licet enarratio hæc ſit multum ingenioſa, non tamen multum contextui adaptatur: namque caoſam cur contingens ad oppoſitom uertatur, ſatis ſupra retulit: quum alioquin intententio Philoſophi hoc in loco non ſit, caoſam reddere, ob quam contingens ita uertitur: ſed differentiam potius, qua differunt utrorunque contingentium conuerſiones. Dicimus itaque nos aliter, quòd per non neceſſarium, hoc in loco intellexit contingens in paucioribus: quamuis pro alio ſupra in contingentis diſtinctione non neceſſarium acceperit. Hoc autem ideo fecit, quia contingens iſtud maxime neceſſarii uim atque naturam demolitur. Neceſſarium nãque & ſubiecto prædicatum ineſſe dicit, & ſemper ineſſe: Contingens uero, in paucioribus prædicatom ſubiecto non ineſſe aſſerit, & rarenter ineſſe poſſe.

Aliter ſm Alex. ↄuerti ↄtingẽs ad oppoſitã ꝗlitatẽ,

¶ Qua de re ſunt, qui aliter intelligant diuiſionem contingentis ſupra recitatam: uolunt enim, quòd contingens natum comprehendat contingens illud, quod natura & utplurimum fit, puta hominem naſci cum quinque digitis: & illud etiam, quod huic opponitur: quod & ipſum natum uocari poteſt, nõ ut ſit, ſed ut non ſit: naturale enim eſt, ut homo non naſcatur ſedigitus. Addunt inſuper infinitum quoq; bifariam dici, & id quod æqualiter ſe habet, ut hominem ambulare, & illud etiam, quod rariſſime accidit, non tamen naturaliter aut ad eſſe, aot ad non eſſe determinatur, ſed cauſam habet infinitam, & per accidens: quemadmodum ambulante homine terræmotum fieri: & ob id aſſerunt Ariſtotelem dixiſſe, Contingens natum eſſe, non conuertitur in contingens natum eſſe, ſed in contingens natum non eſſe: quod non neceſſarium uocitauit, quodq; quaſi deſcribens, inquit, Sic enim contingit non caneſcere hominem: ipſum uerò infinitum conuerti in idem ſemper infinitum, puta, ſi fuerit infinitum æqualiter, in infinitum æqualiter: ſi infinitum & indeterminatum ſecundum cauſam, in infinitum ac indeterminatum ſecundom cauſam: puta, fodientem, theſaurum inuenire: uel fodientem, theſaurum non inuenire: neutrum magis, quo ad cauſam, determinatum eſt: ſed utrumque per accidens & indeterminate accidit, & fortaſſe honc in modum intelligebat in ſecundo naturalis auditus Ariſtoteles, τυχην ϗ αὐτόματον. Sed de his alibi pertractandum relinquo: hoc itaque quaſi innuens Philoſophus ſubdit, ipſom uero infinitum cum eo quod eſt, nihil magis ſic ſe habere, aot habitum ire. ¶ Si igitur hunc in modum contextum expoſuerimus, facillima erunt omnia, ſin autem ſuperiorem ſecuti fuerimus expoſitionem,

Nota expõnẽ diuiſionis infiniti ↄtingẽtis & nati ſm alios

Nota dubitationẽ i dicto Ariſto. de ↄuerſione ↄtingentis nati.

nem, incidet haud mediocris dubitatio, Cur Ariſtote. dicat contingens natum, hoc eſt, contingens utplurimum, non conuerti eodem pacto: & tñ hoc aſſerat de contingenti infinito: quũ alioqn contingẽs in paucioribus, qđ ſub infinito cõprehenditur, & ipſum nõ eodem conuertaẽ pacto: nãq; contingẽs ut in paucioribus, conuertitur in cõtingens utplurimũ: puta, ambulãte hoĩe terræmotũ fieri, raro accidit: & ob id, ſuũ oppoſitum frequẽtius eueniet. Quòd ſi uelimos & opinionẽ iſtã præſtare, dicendũ à nobis erit, Ariſtotelem non hoc ſenſiſſe, aut protuliſſe de oĩ cõtingenti infiniti, ſed de eo tñ, qđ æqualiter uocitatur: quodq̃i innuens, dixit, Nihil magis ſic quã illo mõ ſe habere, aut habitum ire: ceu ſi diceret, illud uolo cõtingens infinitum, quod neq; in præſenti, neq; in futuro magis determinabitur ad eſſe, q̃ ad non eſſe, aut econuerſo: hoc aũt ideo feciſſe uidet, qm̃ contingẽs, ut in paucis, raro in monſtrationẽ uenit. (Verum ſcientia) Occurrit quaſi tacitæ dubitationi: poſſet enim quiſpiã non imerito quærere, Si ſcientia non eſt de contingẽtibus infinitis, cur de ipſis in præſentia ſermonem facis? Rñdet, inquiens, ꝙ de infinitis quidẽ ſcientia nõ eſt, ꝓpea ꝙ mediũ, hoc eſt, cauſa eſt inordinata atq; infinita: oportet enim ſcientem, quẽadmodũ in poſterioribus dicet, opinari rem per cauſam, & qm̃ illius ẽ cauſa, hoc eſt, opinari cauſam & cauſam determinatã, ob hoc igitur de infinitis contingentibus non eſt ſciẽtia: nil tñ prohibet, ꝙ de illis fiat ſimpliciter ſyllꝰs: & ꝓpterea, quum de hoc in præſentia intendamus, nõ ab re fuit, & iſtud in medium proponere: de eo tñ in poſterioribus non fiet mentio: qñquidem quæri nõ ſolet: quæſita enim ęqualia iis ſunt, quęcũq; ſcimus: de apte uero natis, ſcientia eſt: & ferme ſpeculationes oẽs de talibus pertractant, non dico, ut contingentia ſunt, ſed ut in ſuam referuntur cauſam & neceſſaria fiunt, quũ cauſam habeãt & per ſe & determinatam: uerum de his alibi & in poſterioribus dicemus: nũc aũt enarremus, in qua figura, & in quo modo ſyllꝰs ex contingentibus efficiatur, & quis perfectus, & quis imperfectus uocitandus ſit. Non itaq;, ait Alexander, ſecludit penitus à tractatu iſto contingens infinitum, ſed ĩquit, quodãmodo ſermonem de hoc facere, inutile & diſpendioſum fore, ſimul ſignificãs debere nos, quæ maxime utilia ſunt, & proſequi & amplecti: quapropter ait idem, Perperã faciunt moderniores, qui arguendi modos quoſdã inutiles in mediũ proferãt: quẽadmodum qui διάφορον μόνοι λόγοι uel ἀδιαφόρως περαίνοντες uel ἄπειρος ὕλη, uel uniuerſalẽ διεύ ταρορθέμα uocitantur: nã cuiuſq; inſtrumenti menſura, eſt uſu: quare cuius nullus uſus ſit, illud neq; inſtrumentũ appellari debet: aſcia nãq;, qua faber non utitur, nõ amplius aſcia dicẽda eſt, niſi fortaſſe æquiuoce. Ita igitur & cõtingens illud, qđ in uſu eſt, erit amplectendũ, qđ ſupra natũ uocauimus: quod uero infinitũ dr̃, fugiendum a nobis erit pro uirili: de hoc enim ſciẽtia nulla eſt, quẽadmodũ ſupra retulimus Licet fortaſſe ueluti & Alulidus Roſ. inquit, nõnullæ artes de huiuſcemodi cõtingentibus agant: ut de cõtingenti æqualiter, rhetorica: de cõtingenti ut in paucioribus, diuinandi ars, atq; haruſpicina. Sed de his hactenus, iam ad reliqua tranſeamus.

De ſyllogiſmis ex ambabus de contingenti in prima figura. Cap. VIII.

SEd qm̃ contingere hoc huic ineſſe, biſariam erit accipere (aut enim cui ineſt hoc, aut cui cõtingit ipſum ineſſe. a/ nãq; contingere, de quo b/ horum alterum ſignificat, aut de quo dicitur b/ aut de quo contingit dici/ a/ vero de quo b/ vel a cõtingit omni b/ nihil differt: manifeſtum igitur ꝙ biſariam dici poſſet a/ cõtingere omni b/ ineſſe.)

Diuiſio de oi in propoſitionibꝰ cõtingẽtibus.

Poſteaquã cõtingentis definitionem partitionẽq; explicuit, nunc, quod & ſupra pollicitus fuerat, uult de uniformibus contingentis agere coniugationibus: ac primum exponit atq; enarrat; quale ſit dictũ De omni in contingẽtibus: eſt enim diuerſum pacto aliquo ab eo, quod in neceſſariis atq; inexiſtẽtibus de omni dicebatur ſubiecto: nam quum dicimus, a/ contingere omni b/ biſariam dicimus: aut id quod eſt b/ contingere eſſe a/ aut illud quod poteſt eſſe b/ poſſe a/ eſſe: hoc uolumus ambas propoſitiones cõtingẽtes, illo maiorem cõtingentem, alteram uero inexiſtẽtem.

Quæſtio.

¶ Sed quæreret non immerito quiſpiam, cur ẽ, ꝙ contingentis duplex uoluit eſſe dictum de oi, unũ uniformis deſeruiens complicationibus, alterum miſtis? aut ſi multiplex eſſe uolebat, cur non triplex aſſeruit, unũ ad uniformes, alterum ad miſtas cõtingẽtiũ & inexiſtentiũ, tertiũ ad miſtas contingentiũ ac neceſſariarum cõnectendas cõplicandasq; cõiugationes?

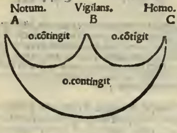
Solutio.

¶ Dicimus hoc eã de cauſa factum fuiſſe, ꝓpea ꝙ in neceſſariis atq; inexiſtentibus, quũ ambæ prædicatũ actu ineſſe ſubiecto dicant, unicũ inuenitur De oĩ dictũ, neq; ullo modo uariatur: in contingẽtibus uero, quum aliqñ actũ dicant, aliqñ potentiam, biſariam ꝑdicatum de omni dicimus ſubiecto: & ob id duplex in contingentibus inuenitur, in neceſſariis uero & inexiſtentibus ſimplex.

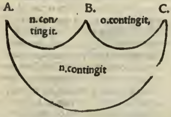
Contra opinionem Leonis.

¶ Quapropter non cedimus in Leonis ſñiam, qui uidetur triſariã in contingentibus de oĩ prædicare, inquiens, Contingere b/ eſſe a/ ſignificare, quod poteſt, uel eſt, uel ex neceſſitate eſt b/ poſſe a/ eſſe: nãq; quum dicimus, quod eſt b/ poſſe a/ eſſe, latius accipimus eſſe, non pro ſimpliciter inexiſtente: ſed ꝓ eo quod eſt, ꝑdicatũ pacto aliquo ſubiecto ineſſe: qđ cõe eſt & ſimpliciter inexiſtẽti, & neceſſario inexiſtenti, qđ ſupra ſm̃ quid inexiſtere uocitauimus. (Nãq; contingere) ꝙ a/ contingere oi b/ utrunq; horum ſignificet, monſtrauit, inquit Alexander, tranſmutans ipſum in hoc, qđ eſt, a/ contingere de quo b/ tanq̃ manifeſtius: unde & ſubdit (a/ uero de quo b/ uel a/ contingit omni b/ nihil differt.)

Primum igitur dicamus,ſi de quo b/cõtingit ipſi c/ & de quo a/ipſi b/quis erit & qualis ſyllogiſmus:ſic enim & propoſitiones vtręq; accipiuntur ſm contingere: quum vero de quo b/ineſt a/contingat:illa quidem inexiſtens,illa autem contingens. Quare ab iis,quę cõſimilis ſunt figurę, incipiẽdum,quemadmodũ & in aliis. Quando itaq; a/omni cõtingat b/ & b/omni c/erit ſyllogiſmus pfectus:q a/omni c/contingit ineſſe. Hoc autem manifeſtum ex definitione: contingere nãq; omni ineſſe ſic dicebamus.

Conſimiliter & ſi a/contingit nulli eorum, quę ſunt b.b/ vero contingit omni c/q a/contingit nulli c / de quo enim b/contingit, a non contingere, hoc erat nullum omittere contingentium, quę ſub / b.

Primum,inquit,dicendum de uniformibus:quia quemadmodum & diuus refert Albertus, ſimile eſt ante diſſimile:ſicut unum ante multa:quare incipiẽdum ab iis,quæ cõſimilis ſunt figuræ : queadmodũ in aliis,puta,inexiſtentibus ac neceſſariis.(Qñ itaq;) Primum eam ponit,quæ ambas habet uſt contingentes affirmatiuas:& inquit,ita ſe habentibus terminis perfectũ fieri ſyllm:planũq; hoc eſſe ex definitiõe,puta,dicti De omni in propoſitionibus contingẽtibus: contingere nãq; omni ineſſe ſic dicebamus:dico autẽ perfectum propterea,q nulla aut cõuerſione,aut trãſpoſitione indiget.(Conſimiliter & ſi a/) Eodem,inquit,modo,& ex maiore negatiua,ac minore affirmatiua,ambabus uſt,perfecta erigitur complicatio: qm̃ de nullo contingere hoc erat nullum omittere cõtingentium,quæ ſub b. Vbi ſcias,inquit Alexãder,q ordo contextus fuerat,poſteaquã primam complicationem enarrauerat,ac dixerat manifeſtum hoc eſſe ex definitione,ſtatim inferre:hoc enim erat,Nullũ omittere contingentium, quæ ſub b/qua propter,inquit, & contextus obſcurior fuit. Nos aũt dicimus hoc iõ factũ fuiſſe,qm̃ in contingentibus non differt de omni aut de nullo dicere, unum etenim & idem ſunt; negatiuæ affirmatiuis,& econuerſo, affirmatiuæ negatiuis cõuertantur:& propterea unico uerbo, utrũ q unum & idem eẽ ſignificauit,& quid etiam ſit, explicuit. Hæc ille. ❡ Cęterum nonnulli conantur inſtãtiolis regulas Ariſtotelicas diſturbare:aiũtq;, niſi corrigantur,& neceſſariam affirmatiuam & negatiuam ſequi poſſe:puta, Cõtingit nullum album eſſe equũ, contingit oẽm hoĩem eſſe album,ergo neceſſe ẽ nullum hominem eſſe equum:præterea, Contingit omne aĩal eſſe hominem,contingit oẽm equum eſſe animal,ergo neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem. Aliũ aliter: Contingit oẽ motum eſſe hominem, contingit omnem equum moueri,nec tñ ſequitur, Contingit oẽm equum eſſe hominem,immo neceſſe nullum. Iterum, Contingit oẽ motum eẽ hominẽ, cõtingit oẽ rationale moueri,nec tñ infert, Ergo contingit oẽ rationale hominem eſſe,immo neceſſariũ eſt. Addunt alii,non ſequitur, Contingit oẽ grãmaticum eſſe album, contingit oẽ nigrum eſſe grammaticum,ergo contingit oẽ nigrum eſſe album. ❡ Ad hæc & consimilia reſpondent nonnulli, non eſſe propoſitiones iſtas accipiẽdas in ſenſu compoſitionis,ſed debere accipi in ſenſu diuiſo. ❡ Verum quemadmodum & ſupra relatũ eſt, reſponſio hæc pauci penitus ac nullius momenti cenſenda eſt, quum ea proferat, quæ nunq̃ Ariſtoteles imaginatus eſt. ❡ Alii aliter dicunt, & eſt Leui Gerſonis, q oportet contingens accipi ex parte proportionis prædicati ad ſubiectum, non autem ex parte ſubiecti, qm̃ hoc modo ſequeretur & neceſſaria negatiua & neceſſaria affirmatiua. Cæterum neq; hæc propoſitio ſatiſfacit:nãq; & ſubobſcura eſt, & fortaſſe etiam aliquid falſi continet. ❡ Nos itaq; aliter dicimus, q inſtantiæ illæ nullę penitus ſunt:nil etenim mirum, ſi ex falſis propoſitionibus, falſa colligitur cõcluſio:nãq; & iſta falſa eſt, Contingit nullum album eſſe equum: ſi nãq; eſſet uera, poſſet ad oppoſitũ conuerti, Cõtingit oẽ album eſſe equum:quod perabſurdum, quum ex neceſſitate aliqđ albũ non ſit equus, puta cygnus:multo autem magis illæ falſitate damnandæ erunt, Contingit oẽ animal eſſe hominẽ, Contingit omnem equum eſſe animal: quum ex neceſſitate aliquod animal ſit homo, & aliquod non ſit homo:& omnis equus ex neceſſitate ſit animal. Conſimiliter & hæc falſa eſt, Contingit omne motum eſſe hominem:nãq; ex neceſſitate aliquod motum nõ eſt homo. Demum aſſerimus concluſionem iſtam, Contingit omne nigrum eſſe album, ueram eẽ:licet enim ſit hæc impoſſibilis, Nigredo eſt albedo :hæc tamen poſſibilis cenſenda eſt, Nigrum eſt album, quum ſignificat, albedinis ſubiectum poſſe nigredinis ſubiectum eſſe:quod fieri oppido poteſt.

In ſtãtię regulas Ariſto.

Reſponſio

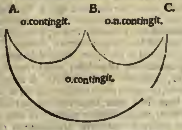
Confutatio.

Rñſio Leui Gerſonis.

Rñſio Burane

Quum vero a/omni b /contingat: b/ vero nulli contingat c / per ſumptas igitur propoſitiones nullus fit ſyllogiſmus. Conuerſa autem b/c/ſm contingere,idẽ erit,qui prius:nam

tus.nam qñ contingit b/nulli c/ineſſe,contingit ⁊ omni ineſ ſe.Hoc autem dictum eſt prius:quare quoniam b/omni c/ a/vero/omni b.Rurſus idem efficietur ſyllogiſmus.Conſi/ militer ⁊ ſi ad vtraſq; propoſitiones negatio ponatur cum eo,qđ eſt Contingere,dico aũt,veluti ſi a/nulli cõtingit b ⁊ b/nulli c/per ſumptas enim ꝓpoſitiones, nullus fit ſyllogiſ/ mus:conuerſis vero,rurſus idem erit qui prius.

Planum itaq;,ꝙ negatione poſita ad minus extremũ, vel ad vtraſq; propoſitiones,aut non fit ſyllogiſmus:aut fit quidem,ſed non perfectus:ex conuerſione namque conclu ditur neceſſarium.

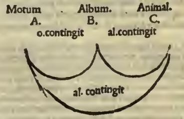
Cõnumeratis perfectis complicationibus, nũc eas enarrat,quæ ideo imperfectæ dicuntur,qm̃ per con/ uerſionem ad perfectos reuocantur modos : ſi enim contingit oẽ b/eſſe a/& nullum c/eſſe b/planum , ꝙ ſi minorem ſm contingens uerterimus,primus aſtrue tur figuræ iſtius modus,quod fieri nõ poterat in ne/ ceſſariis,atq; in exiſtentibus:quum illæ non eodẽ cõ/ uertuntur pacto:affirmatiuę uidelicet cũ negatiuis : & econuerſo.(Conſimiliter & ſi ad utraſq;) Eodẽ,in quit pacto,& ſi ambæ negatiuę extiterint:minore nã que ſm contingens uerſa,ſcđa figuræ iſtius perfecta exigitur cõplicatio:uel ſi ambæ uertantur ſm contin gens,prior aſtruetur:& ꝓpea dixit (conuerſis)quaſi innuens,poſſe nos & alteram & utraſq; conuertere.

Nota de men te Alexandri. ⁋Scitu tñ dignum,quemadmodum refert Aphrodi ſiẽſis Alexãder,ꝙ ſi in negatiuis fuerit utplurimum contingens,non ſeruatur idem hoc propoſitionibus tranſpoſitis,ſed fit contingens ut in paucis:quæ quũ ita ſint,efficietur quidem ex propoſitionibus iſtis ſyl logiſmus,non tñ utilis:quod fortaſſe & ipſe aĩaduer tens,inquit(aut non fit ſyllogiſmus,aut fit quidẽ,ſed non perfectus)Hæc illæ.Cui quaſi conſentiens Phi/ loponus,hic ait,ſimpliciter & tanquã latitudinem cõ

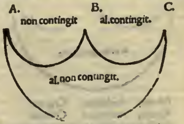
Themiſti⁹ di/ xit modos i/ perfectos eſſe inutiles. tingentis aſpiciens,hæc dicit.⁋Quapropter, referen/ te Alulido Roſa.uolebat ipſe quoq; Themiſtius mo/ dos iſtos impfectos penitus inutiles eſſe, ꝓpea ꝙ aut propoſitiones proiectæ erunt utplurimum, contin/ gentes , aut ut in paucis:ſi utplurimum , uertentur in eas,quæ ſunt ut in paucis,de quibus ars non conſi derat:ſi ut in paucis & rarenter,non cadent in qõnẽ.

Cõtra Themi Alulidus ⁋Verum,inquit Alulidus Roſ.& recte, dictum hoc Themiſtii falſum eſt:nãq; propoſitiones iſtæ plerũq; apud Dialecticos in quęſtionem ueniunt:& eſt argu tiæ modus nõ inutilis,ac latibulum bonum: ſi enim derepente propoſitiones proiecerimus,quibus quæ/ ſitum intentum poſſemus cõcludere , nimirum hoc negaret præſentiens aduerſarius:ne igitur hoc ipſe p̃ uideat,proponimus ut in paucis contingentes pro/ poſitiones,quas quum animaduertat quęſitum con cludere non poſſe,ſine aliqua dubitatione concedit: has itaq; nos ab aduerſario conceſſas accipiẽtes, in op poſitum uertimus,atq; ex iis,quam uolebamus,cõ/ cluſionem colligimus.Ratiocinationes ergo iſtæ,pręterquam ꝙ & haruſpicinæ aliisq;, diuinandi artibus deſeruiunt,ſunt ẽt dialectico ſeu tentatori utiliſſimę.

Sinautem hęc quidem propoſitionum vl'r accepta ſit,il la vero in parte,vl'i poſita ad maius extremum, ſyllogiſm⁹ erit perfectus:ſi enim a/omni contingit b.b/autẽ alicui eo rum,quę c/cõtingit:a/alicui c/contingit:hoc autem maniſe ſtum ex definitione eius,quod eſt De omni contingere.

Rurſus ſi a/contingit nulli b/ſed b/alicui c/contingit ineſ ſe,neceſſe a/contingere alicui c/non ineſſe: demõſtratio au/ tem eadem . Si vero propoſitio in parte priuatiua accepta fuerit,vl'is autem affirmatiua: poſitione vero conſimiliter ſe habeant,puta,a/omni b/contingit,ſed b / alicui c/ contin/ git non ineſſe:per aſſumptas quidem propoſitiones non fit manifeſtus ſyll's:verum ſi eam,quę in parte eſt, conuerteri mus,⁊ ponamus b/alicui c/contingere ineſſe,eadem erit cõ cluſio.quę ⁊ prius quemadmodum in iis:quę a principio .

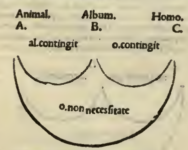

Ad eas ſe confert,quæ alteram uniuerſaliter, alte/ ram particulariter retinent:& inquit,ꝙ ſi maior uni uerſalis,minorq; i parte,ſubaudias tu,& affirmatiua, ꝙ perfectus aſtruetur ſyll's:ſi enim minor eſſet nega tiua,non erigerentur ex contingentibus perfectæ cõ/ plicationes,quum indigeant conuerſionis ad oppoſi tum.(Hoc autem manifeſtum)Hoc,inquit,planum eſt,ex definitione dicti De omni in contingentibus,

quemadmodum & ſupra expoſuimus:aut ex defini tione contingentis:erat enim contingens, quod quũ non ſit neceſſarium,ſi ponatur ineſſe,nil erit propter hæc impoſsibile:ſuppoſito enim quod ex uniuerſali maiore & minore in parte concluſio ſequatur in par te,nullum quoquomodo uariando ſequetur impoſ ſibile:melior tñ,inquit Alexãder, eſt prior expoſitio, ac contextui accommodatior.(Rurſus, ſi a/contingit nulli b/.)Si,inquit,maior uniuerſalis extiterit negati ua,minor uero affirmatiua in parte,utræq; contingẽ tes,concluſio colligetur contingens negatiua in par/ te:ſit autem eadem demonſtratio, quæ & ſupra per dictum uidelicet De omni. Si uero maior affirmati/ ua uniuerſaliter contingens ſit,minor autem negati/ ua conſimiliter contingens, ex iſtis quidem propoſi/ tionibus non aſtruetur utilis complicatio:neq; mani feſtus,hoc eſt,indemonſtrabilis & perfectus ſyllogiſ/ mus,minore uero ſm contingens uerſa aſtruet: quẽ admodum & ſupra de uniuerſalibus relatum fuit.

Quod ſi quę ad maius extremum/in parte ſit accepta:q̃ vero ad minus,vl̃r:ſiue vtręq; affirmatiue poſitę fuerint,ſi ue priuatiue/ſiue non conſimilis figurę/ſiue vtręq; indefini te,aut ſm partem,nullo modo erit ſylls: nil enim prohibet b/tranſcendere a/⁊ non pręducari in ęquis: quo autem tran/ ſcendit a/accipiatur c/hunc enim neq; omni,neq; nulli,neq; alicui,neq; alicui non contingit a/ineſſe:ſiquidem conuerti tur propoſitiones,quę ſm contingere,⁊ b / pluribus contin/ git,q̃ a/ineſſe. Amplius ⁊ ex terminis planũ:ita nãq; ſe ha bentibus propoſitionibus,primũ vltimo ⁊ nulli contingit, ⁊ omni ineſſe neceſſarium. Termini vero cões omnium,q ex neceſſitate inſit/ Animal/album/homo: q non contin/ gat, Animal album,indumentum.

Veſtis

Album, Ambulans, Cygnus.
Album, Ambulans, Coruus.
Poſſunt per eoſdem terminos quouis modo uariari coniugationes, ubi maior ſit particu/ laris.

Planum itaq; q hoc ſe habentibus modo, nullus ſit ſyl/ logiſmus:aut enim exiſtendi:aut ex neceſſitate: aut contin gendi omnis eſt ſylls:quod quidẽ inexiſtendi ac neceſſarii non ſit planum:affirmatiuus enim priuatiuo tollitur:priua tiuus autem affirmatiuo:ſupereſt igitur, vt contingendi ſit: hoc autem fieri nequit,monſtratum enim eſt, q ita termi/ nis ſe habentibus, ⁊ omni poſtremo neceſſe eſt primum ⁊ nulli contingere ineſſe : quare eſſe non poſſet contingendi ſyllogiſmus:neceſſarium nãq; non erit contingens.

Si uero, inquit, maior ſit in parte, minor uero uniuerſaliter, contingentes ambæ, aut utræque in parte uel indefinitæ, ſeu uniuerſalis minor, & in/ definita maior, ſiue conſimilis figuræ, ſiue diſsimi lis, non fiet utilis complicatio : hoc autem pluribus commonſtratur rationibus. Primo, quoniam ſi ma ior quæ eſt b/a/ in parte extiterit, dicendo, Con/ tingit aliquod b/ eſſe a/puta, Aliquod dormiens eſ/ ſe grammaticum, nil prohibet, quin b/ hoc eſt,dor miens, tranſcendat ipſum a/ hoc eſt, de aliquibus dicatur, de quibus a/ non prædicetur,puta de equo aut leone : huic enim, neque omni,neque nulli, ne que alicui, neque alicui non contingit : ſi enim nul/ li aut alicui non contingeret grammaticum equo uel leoni, nimirum & omni, & alicui ineſſe poſſet : ſiquidem contingentes propoſitiones in oppoſitam uertuntur dictionem. Præterea terminis quoque idem hoc arguitur : namque & nulli contingere & omni neceſſario ineſſe concluditur : puta, Contin/ git aliquod album eſſe animal, Contingit omnem hominem eſſe album : & ſequitur, Neceſſe eſt om/ nem hominem eſſe animal. ℣ Verum, inquit Ale/ Nota dictũ Alexandri q̃d confirmat Albertus xander, ueriores termini eſſent Album ambulans, cygnus : hoc autem propterea dictum puto : quo/ niam (quemadmodum & Diuus refert Albertus) ſi de accidentali ſubiecto prædicatum ſubſtantiale dicatur uniuerſaliter, propoſitio aſtruitur falſa:Cæ terum, ſicuti idem ſubiungit, licet hoc in uniuerſali bus uerum ſit, in particularibus tamen propoſitio/ nibus ſecus ſe habet : nil enim prohibet & hanc ue/ ram eſſe, Ex neceſsitate aliquod album animal : & iſtam itidem, Contingit aliquod album eſſe animal, minime enim contradicunt. Quibus uero neceſſa/ ria uniuerſaliter negatiua concluditur,termini ſunt, Animal, album, indumentum : pro his ponit Ale/ xander, Album, ambulans, coruus. Quum itaque & affirmatiua & negatiua uniuerſaliter neceſſariæ concludantur, nemini dubium, quòd ui ſyllogiſti ca, nulla determinata ſequatur concluſio : neque enim inexiſtens, neque neceſſaria, quoniam ſi affir/ matiua concluderetur, negatiua ſequi minime poſ/ ſet : quemadmodum & ſupra arguebamus : neque etiam contingens, quandoquidem contingens ne/ ceſſario tollitur.

Manifeſtum itaque ⁊, quod ſi vniuerſaliter termini extiterint in contingentibus propoſitionibus, ſemper ſit ſyllogiſmus in prima figura : ⁊ ſi pręedicatiui ⁊ ſi priuati/ ui fuerint : pręterquam quod ſi pręedicatiui quidem ſint, perfectus : ſi vero priuatiui / imperfectus / accipere autem opus eſt Contingere : non quod in neceſſariis : ſed ſecun dum dictam determinationem : plerunque autem latet quod tale eſt.

Planum,

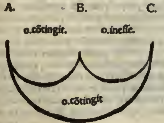
Planum,inquit, ꝙ ſi propoſitiones uniuerſaliter extiterint contingentes,ſemper utilis aſtruetur cõplicatio,quomodocunq; uarientur, ſecundum affirmationem,negationemue:uerum,inquit,hoc ſolo different,quoniam ſi minor aut utræq; negatiuæ fuerint, imperfectus:ſinautem minor, aut ambę affirmatiuę, perfectus fiet ſyllogiſmus. (Accipere autẽ opus eſt.) Admonet,ne æquiuocatione decipiamur, contingẽs neceſſarium accipientes pro cõtingenti poſſibili: hoc enim,inquit,plerũq; latet,& in amplas ingenium difficultates diuertit:unde, quemadmodum Alexander refert,& ipſe in expoſitione prædictorum terminorum animal accepit contingere alicui albo,cum tamẽ ex neceſſitate alicui inſit. Verum hoc ſatis ſupra declarauimus,ꝙ uidelicet propoſitiones iſtæ poſſunt ambæ ueritatem obtinere,Contingit aliquod album eſſe animal,& Neceſſe aliquod albũ eſſe animal. ¶ Sed dubitat Philoponus,cur eſt, ꝙ negatiuas contingentes in affirmatiuas conuertimus,non econuerſò in negatiuas affirmatiuas? Dicimus hoc ideo fieri,propterea,ꝙ quæ obſcuriora,latentioraq; ſunt:ad dilucidiora,planioraq; reuocantur: unde quia affirmatio notior ac dignior negatione eſt,non iniuria hæc in illã, non econuerſò in hanc illa reducitur. Atque hæc hactenus de uniformibus,iam de miſtis ſermo faciendus erit.

Dubium Philoponi.

Solutio.

Miſtio contingentis & inexiſtentis in prima figura. Cap. IX.

SI autem hęc ineſſe,illa propoſitionum accipiatur contingere:cum quę ad maius eſt extremũ cõtingere ſignificet. & perfecti omnes erunt ſyllogiſmi,& contingentis ſecundum determinatam determinationem: cum vero quę ad minus & imperfecti omnes,& priuatiui ſyllogiſmi contingentis non ſecundum determinationem:ſed eius,quod eſt nulli aut non omni ex neceſſitate. Si enim non omni aut nulli ex neceſſitate contingere dicimus,& nulli & non omni ineſſe contingat:nãq; a/omni b/b/vero omni c/ponatur ineſſe:quoniam igitur c/eſt ſub b/omni autem b/contingit a/planum ꝙ & c/omni contingit:fit itaq; perfectus ſyllogiſmus: conſimiliter & ſi a/d/propoſitio extiterit priuatiua: b/c/ vero,affirmatiua:& a/c/ quidem,contingere:b/c/autem,ineſſe accipiatur,perfectus erit ſyllogiſmus,ꝙ a contingit nulli c/ ineſſe.

Quod igitur ſi inexiſtens ad minorem ponatur extremitatem,perfecti fiant ſyllogiſmi,manifeſtum:ſed ꝙ dum econtrario ſe habeat,erunt ſyllogiſmi,per impoſſibile mõſtrandum:ſimul autem clarum erit, & ꝙ imperfecti: monſtratio nãq; non eſt ex acceptis propoſitionibus.

Conſentaneum fuerat,quemadmodum in neceſſariis,poſteaquam pertractauerat de uniformibus primæ figuræ,ad uniformes ſecundæ ac tertiæ ſe conferre,mox de miſtis pertractare. Verum,inquit Alexander,hoc ideo factum fuit,quoniam complicationes ſecundæ ac tertiæ ad primam reuocabantur figuram, per alterius propoſitionis conuerſionem:ſed nõdum declarauerat,an cõtingens uniuerſaliter negatiua terminis in ſeipſam poſſet retrocedere:& quod amplius in ſecunda figura,uti planum fiet,non aſtruitur utilis complicatio:ob hoc itaq; operæprecium fore duxit,coniugationes omnes primæ figuræ tam ſimplices q̃ miſtas abſoluere:deinceps ad ſecundæ ac tertiæ ſyllogiſmos ſe transferre:ait itaq;,ꝙ ex altera contingente & inexiſtente altera,aſtrui poteſt legitima complicatio:uerum differre,ꝙ ſi maior fuerit contingens cum minore inexiſtente,concluſio ueri colligetur cõtingentis,& perfectæ fient complicationes,propterea ꝙ nullius indigent extrinſeci,ſed ex ſolo dicto de omni euidentiam capiunt concluſionis. Sinautem econuerſò propoſitiones ſe habuerint,& imperfectæ erũt omnes,& per impoſſibile monſtrabuntur, & non uerum concludent contingens. ¶ Cæterum, referente Alexandro,Theophraſtus atq; Eudemus,Ariſtotelis ſocii,ſecus de miſtione iſta opinati ſunt: uoluerunt enim uiri iſti utralibet contingente ſemper concluſionem ſequi contingentem, eo ꝙ contingens uilius ſit inexiſtenti:uerum hæc opinio ſatis ſuperius & à nobis,& ab Alulido Roſ. refutata fuit, cũ declarabamus non ſemper concluſionem ſequi, quod uilius eſt in propoſitionibus:& hoc idem quaſi innuens, inquit hoc in loco,Neſcio quomodo latuit hoc expoſitores, ceu ſi dixiſſet,Neſcio quomodo hoc præteriit Theophraſtum atq; Eudemum, qui quaſi Ariſtotelis expoſitores extiterunt. ¶ Verumenimuero moderniores etiam aliter ſuper miſtione hac diſſeruerũt: aiunt enim nonnulli primum,ꝙ in miſtione contingentis, & inexiſtentis,nulla utilis aſtruitur complicatio in ſecunda figura:ſecundo,ꝙ in nulla figurarum tali facta miſtione,ſequitur cõcluſio inexiſtens:tertio,ꝙ ſi maior fuerit inexiſtens,in prima figura inutiles erunt cõplicationes:quarto,ꝙ in prima figura uniuerſalis cõtingens in tali miſtione nullo pacto colligi poteſt: quinto,ꝙ ſi maior extiterit contingens, colligetur cõcluſio in parte contingens:& hæc nõnulli. ¶ Alii alias etiam regulas in medium proferunt: aiunt enim, ſi propoſitio cõtingens in ſenſu accipiatur compoſitionis,quacunq; facta uariatione,nullam ſequi concluſionem. Si uero accipiatur in ſenſu diuiſionis,& ſubiectũ ſumatur pro iis,quæ ſunt,ꝙ ſyllogiſmus aſtrue

Quare Ariſtotel. nõ proſecutus ſit ſyllogiſmos uniformes de cõtingenti in ſecunda figura.

Theophraſtus & Eudemus aliter ꝙ Ariſtot. ſunt opinati de hac miſtione.

Opinio quorundam modernorum.

Dicta aliorum modernorũ.

tur perfectus, qui ex dicto monſtrabitur De omni: ſin autem non pro iis, quæ ſunt, capiatur, ſed pro iis, quæ contingunt, miſtionem non ualere autumant: reliqua uero ad Philoſophi ſententiam addunt. Cæterum quoniam negocii noſtri eſt, Ariſtotelis opinionem & placita imitari, ac cõſequi, & ſi opiniones aliorum refellẽdæ eſſent, multum laboris incaſſum effunderemus, ac parum utilitatis legentibus afferretur, propterea ſatis fuiſſe duximus eas in mediũ attuliſſe quæ ſubſequuntur accuratius declaraturi. (Perfecti omnes.) Quoniam ut ſupra etiam retulimus, nullius indigent extrinſeci: ſed per ſolum dictum. De omni arguuntur, ſecundũ quod dicebamus, Omne quod eſt b, poſſe a, eſſe. (Imperfecti omnes,) Propterea ꝙ monſtrantur deductione ad incommodum, quę ſuppoſitionem extrinſecus aſſumit, & ob hoc alicuius: extrinſeci indigere dicuntur: non enim poſſunt hi per dictum De omni monſtrari, niſi fortaſſe, quemadmodum refert & Alulidus Roſad. in materia aliqua determinata, puta, ubi ſubiectum maioris uerificetur tam de eo, quod eſt in actu, quàm de eo, quod eſt in potẽtia: ueluti ſi dicerem, Omne motum eſt corpus, ſi enim iſtiuſmodi maior extiterit, forteſortuna poterimus per decurſum De omni monſtrare tales complicationes: ſed quoniam raro hoc euenit, ob id non immerito dixit Ariſtoteles haſce complicationes imperfectas eſſe. (Et priuatiui ſyllogiſmi.) Notes Philoſophum nunquam hoc proferre de affirmatiuis, quod nonnulli male exiſtimant: nãq; affirmatiui uerum concludunt contingens: negatiui uero non contingẽs ſupra definitum, ſed nulli ex neceſſitate: quod per ſolam, inquit Alexander, neceſſarii negationem dicitur: ſed iſta infra paulo exquiſitius enarrabuntur. (Si enim non omni. ſenſus eſt, quod ſequitur in iſtis complicationibus, non eſt uerum contingens, ſed æquiuoce contingens, nec magis appellandum eſt cõtingens, propterea quòd ex neceſſitate nulli inſit (ueluti ſi dicam, Nullus homo equus: equus nãque ex neceſſitate nulli ineſt homini) quàm quòd non inſit ſimpliciter, ſi quemadmodum nullo homine currente dicerem, Contingit nullum hominem currere: hoc enim quoque tollit ueri naturam contingentis: nam uerum, ut ſupra diſſeruimus, contingens id erat, quod in potentia erat, non quod in actu: ſed hæc planiora fient in ſequentibus (Contingat nãque a.) Eas explicat complicationes, quæ maiorem habent contingentem cum minore inexiſtendi, aitq; has uerum concludere contingens, & perfectas eſſe, propterea quòd ſolo decurſu De omni arguuntur: ſi enim a, omni contingit b, ineſſe, omnibus itaque ipſius partibus contingenter inerit: ſed c, pars erat ipſius b, omni igitur c, contingit ineſſe a, termini, inquit Philoponus, ſunt, Diſputans, ambulans, homo. Contingit enim omne ambulans diſputare, omnis homo eſt ambulans (ita enim ſupponatur) ergo continget omnem hominem diſputare. (Ex hoc planum eſſe poteſt, eos perperam dicere, qui inquiunt minorem oportere ſimpliciter eſſe inexiſtentem: nãque ueluti liquidum eſt, minor illa, Omnis homo ambulat, non ſimpliciter, ſed ad tempus inexiſtens cenſenda eſt: non eſt itaque uerum, quod in perfectis complicationibus oporteat minorem ſimpliciter inexiſtentem eſſe. Verum iſta inferius ad amuſſim monſtrabuntur. (Conſimiliter) Eodem, inquit, pacto & per eoſdem terminos monſtrabitur complicatio, quæ maiorem habeat negatiuam contingentem, minorem uero inexiſtentem affirmatiuam. (Sed quòd dum econtrario.) Quòd, inquit, ſi maior fuerit inexiſtens cum minore contingendi utilis erigatur complicatio, hoc erit ad incommodum deductione arguendum, & ex hoc ſimul manifeſtum fiet, quòd imperfecti erunt ſyllogiſmi: ſi enim ad impoſſibile deductione monſtrantur, clarum, quòd extrinſeci alicuius indigent: & ſi hoc multo clarius, quòd imperfecti ſunt, cum ſyllogiſmus imperfectus is eſſe dicatur, qui alicuius indiget extrinſeci ad hoc, quod appareat neceſſarium.

Nota contrariũ ꝙ minor in hac miſtione nõ dꝫ eſſe de ineſſe ſimpli.

Cęterum primo dicendum eſt, quoniam ſi duꝫ a, fuerit neceſſe eſt b, eſſe: ⁊ dum poſſibile a, extiterit, poſſibile erit ⁊ b, ex neceſſitate. Sit enim ita ſe habentibus, in quo quidem a, poſſibile: in quo autem b, impoſſibile: ſi igitur poſſibile vtiq; fieret impoſſibile vero quando impoſſibile fieri nequeat: ſimul autem ſi a, poſſibile, ⁊ b, impoſſibile, contingeret vtique a fieri poſſe ſine b, ſi vero fieri ⁊ eſſe: factum nãque, quando factum ſuit, eſt.

Monſtraturus complicationes, quæ maiorem habent inexiſtentem cum minore contingenti, per deductionem ad incommodum, accipiens concluſionis contradictorium minore contingente facta inexiſtente, ne fortaſſe quiſpiam diceret, impoſſibile non ex contradictorio ſuppoſito ſequi: ſed quia minor contingens facta fuerat inexiſtens, propterea theorema quoddam proponit, quod ad huius monſtrationem conducit: falſum, uidelicet impoſſibile non ſequi ex falſo poſſibili, & quod amplius, ex poſſibili nullo pacto conſequi impoſſibile, inquiens, ſi uera eſt ſyllogiſmi ratiocinatisq; finitio, quòd dum a, hoc eſt, antecedens eſt, ex neceſſitate b, ideſt, conſequens ſit, fieri non poſſe, ut antecedens ſit poſſibile & conſequens impoſſibile. (Sit enim ita ſe habentibus.) Monſtrat propoſitum, ſi antecedens puſſibile, quòd conſequens eſt poſſibile, & hoc monſtrat expoſitione ſenſibili: ducens tamen ad hoc incommodum, quòd idem ſimul eſſet & non eſſet. ☞ Hic autem per poſſibile, inquit Alulidus Roſad. intelligere debemus poſſibile commune, quod opponitur impoſſibili, quòdque comprehendit inexiſtens, neceſſarium ac poſſibile uerum: ſed contextus ille haud recte, mea quidem ſententia, ſe habet: nã, quemadmodum ſupra relatum eſt, & hoc etiam in loco

Ex falſo poſſibili non poſſe ſequi falſum impoſſibile.

Nota quod ꝑ poſſibile intelligẽdũ ſit in hac regula: ex antecedente poſſibili ſequi cõſequẽs poſſibile. Alulid. Roſ.

innuit

innuit Alulidus Roſ. ſi neceſſarium contingens dicimus, æquiuocè nuncupamus. ⁋ Quod exponens Leui Gerſonis, planius ẽt ſignificat: ait enĩ ad uerbũ, Et ob hoc erit cõcluſio poſſibilis per nõis cõitatem: quaſi id uolens, quod & nos ſupra aſſerebamus, poſſibile hoc diſiunctim intelligẽdum eſſe, ſi añs ſit poſſibile, hoc eſt, uel neceſſarium uel inexiſtens, aut uerũ contingens, quod & ↄñs eodem pacto, aut neceſſariũ erit, aut inexiſtens, aut uerum contingens: nil enim ꝓhibet, antecedens eſſe non neceſſariũ, & tñ conſequẽs neceſſarium eſſe: & hoc ſentiens Alulidus Roſ. ſubdidit, Exemplum huius, quod quum poſuerimus a/inuentum, erit b/inuentum, hoc eſt, ubi ſit inuentio b/ de eſſentia inuentionis, a/ ſequitur: ꝙ ſi fuerit inuentio ipſius a/neceſſaria, ꝙ & inuentio b/ neceſſaria erit: & ſi fuerit inuentio a/poſſibilis, erit & b/inuentio poſſibilis: hęc ille. Planum itaq;, contextum hunc non recte ſe habere: aut ſi ita ſe habuerit, per poſſibile cõe intelligendum poſſibile ſub diſiunctione, quemadmodum explicuimus: ſed melius exiſtimo, ſi legeremus, ſicuti in quibuſdam repperi codicibus: ubi enim alii legunt poſſibile cõe, hîc dicitur poſſibile negatũ, hoc eſt, poſſibile, à quo ſola negatur impoſſibile: qđ quaſi ſentiens Alulidus Roſ. ſubdidit, Et illud eſt, quod impoſſibili opponitur: non igitur exiſtimandum eſt, poſſibile aliquod cõe prædicari uniuoce de neceſſario, ac uero contingenti; hoc enim & ſupra refutauimus, & infra quoq; melius arguetur. Sed ad propoſitum redeamus: Ariſtoteles igitur monſtrat, ꝙ in uero coniuncto, ac conſequentia neceſſaria, ex poſſibili impoſſibile nequeat inferri: ſi enim de neceſſitate ex antecedeute, ſequitur ↄñs, igitur quotieſcunq; antecedens erit, ↄñs etiam erit: ſi itaq; antecedens poſſibile, erit, aliqñ: ↄñs uero impoſſibile, núquam: quare antecedens erit, & ↄñs minime: ſed fuerat ſuppoſitum, qñ antecedens eſſet, conſequens fore conſequẽs itaq; & erit, & non erit, quod oppòſita claudit: quamobrẽ, inquit Alexander, monſtrari poſſe, ꝙ ex a/poſſibili, ſequi nequeat b/impoſſibile, ex definitione contingentis: ſi enim cõtingens ſeu poſſibile (non enim ſeiungimus poſſibile à contingenti, quemadmodum nõnulli male halſucinantur) illud eſt, quo ſuppoſito nil accidit impoſſibile: ſed a/ ſuppoſito accidit impoſſibile b/ inquam, & eſſe, & non eſſe, non itaq; a/poſſibile fuerat: Et hæc Ariſtoteles. ⁋ Sed Chryſippus, referente Alexandro exiſtimans ex poſſibili conſequi poſſe impoſſibile, ad moſtrationem quidem Ariſtotelicam nĩhil dicit, exempla autem in oppoſitum adducit: nãq;, inquit, hoc eſſe neceſſarium coniunctum: Si Dion periit, iſte periit, ubi per iſte, idem monſtretur Dion: & tñ antecedens poſſibile eſt, conſequens uero impoſſibile: nãq; Dione uiuo, hæc eſt poſſibilis, Dion periit, & tñ hæc eſt impoſſibilis, Periit iſte: quum enim Iſte uiuentem tm̃ monſtret: Dione mortuo, propoſitio illa claudet oppoſita, Dionẽ uidelicet, & uiuere & mortuum eſſe. Conſimile dicendum erit & de hoc exemplo: Si nox eſt, non eſt hæc dies: non antecedens poſſibile, & conſequens impoſſibile. ⁋ Cæterum nõ paruа afficior admiratione, dum mecum reputo, quod quidam dixerit, Si apud Deos dialectica eſſet, nõ aliá fore quàm Chryſippeam: non enim uideo, quomodo ratiunculæ iſtæ in numero ſint reponendæ, quũ & futiles & caſſe penitus ſint: nãq; aut uolumus Dionem, ac pronomen demonſtratiuum, Iſte, ad ſeinuicẽ conuerti: aut alterum in plus ſe habere, in minus alterum, ſi conuertuntur: profecto quemadmodum Dion de uiuente ac mortuo per relationem dicitur, eodem pacto & pronomen illud Iſte, & ita, quemadmodum antecedens poſſibile eſt, itidem conſequens erit poſſibile: ſi uero non conuertuntur, ſed Dion in plus ſe habeat, nimirum contextum ac conſequentia caſſa eſt: nulla etenim ratiocinatio aut argumentum bonum eſt, in quo antecedẽs in plus ſe habuerit quá conſequens. Eadem dicimus & ad aliam inſtantiam. Pręterea, inquit Alexáder, adhuc mortuo Dione, propoſitio illa, Periit iſte, ſm Stoicorũ opinionem, poſſibilis cenſenda eſt: placet.n.his poſt crematum mundum, omnia denuo eadem numero factũ iri, quemadmodũ Chryſippus in libro de mundo, referente Alexandro, aſſerit ⁋ Fiunt itaq; in ſumma, ut inquit Philoponus, ex poſſibili atq; impoſſibili coniugationes octo: aut.n. antecedente poſſibili, conſequens eſt poſſibile: aut utraq; impoſſibilia: aut antecedens poſſibile & cõſequens impoſſibile, aut econuerſò: & ita quatuor efficiuntur, dum incipimus ab antecedente: ꝙ ſi à cõſequente exordium ſumamus, quatuor aliæ cõſtituẽtur: qa aut cõſequẽte poſſibili, antecedens eſt poſſibile: aut impoſſibili, impoſſibile: aut poſſibili, impoſſibile: aut ecõuerſò. Verũ ex his nõnullæ fieri poſſunt, aliæ minime: nãq; ſi antecedẽs eſt poſſibile, põt, immo neceſſe eſt, cõſequẽs eſſe poſſibile. Itẽ, ſi antecedẽs impoſſibile, poterit cõſequẽs eſſe poſſibile: & ſi antecedẽs impoſibile, cõſequẽs cõſimiliter impoſſibile: & retrouerſum, ſi cõſequẽs poſſibile, põt & antecedẽs eſſe poſſibile, uel etiá impoſſibile: ſi uero cõſequẽs impoſſibile, antecedẽs ex neceſſitate impoſſibile erit: ſin autẽ antecedẽs fuerit poſſibile, fieri nõ poterit, ut cõſequẽs ſit impoſſibile: & ecõuerſò: ſi cõſequẽs impoſſibile, nunq̃ antecedẽs erit poſſibile. ⁋ Quod uero nonnulli moderniorũ aſſerunt, poſſe alicuius bonæ habitudinis ac cõſequẽtię antecedẽs eſſe ſine cõſequẽte, abſurdũ ac fatuũ penitus eſſe duco, cũ alioquin Philoſophus cõtrariá ubiq; ſententiá aſſertare non deſinat: ná quod illi dicunt, Omnis propoſitio eſt affirmatiua, ergo nulla negatiua, nihil penitus eſt: propterea ꝙ & cõſequentia hæc neceſſaria eſt, & antecedens nullo pacto eſſe poteſt ſine conſequente: ꝙ ſi dicas, cõſequens ſeipſum tollere, ac propriis ſe telis confodere, neutiquá hoc cõcedendũ arbitramur. Dicimus nãq;, conſequens ſimpl'r poſſibile eſſe, ſm uero quid impoſſibile: quemadmodum ſi quiſpiam iuraret ſe eſſe peieraturum, ſimpliciter iurat, ſm quid autẽ peierat: ſicu

Chryſippus cõtra Ariſto. oſtendit, ꝙ ex poſſibili poſſe ſequi ĩpoſſibile ꝑ exẽpla.

Solutio rõnis Chryſippi.

Ex antecedẽte & cõſequẽte, poſſibili & impoſſibili cõiugationes octo ſunt, Philopono referente.

Quod in nulla cõſequẽtia bona antecedẽs poſſit eſſe ſine cõſequẽte cõtra modernos.

ti in ſophiſticis argutiis optime expoſuit Ariſtoteles; ſed & hæc ad locum illum reucienda exiſtimamus.

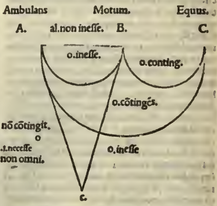
Verum oportet accipere poſſibile atq; impoſſibile non ſolum in generatione, ſed & in eo, quod eſt Verificari, & Ineſſe, & quotcunq; modis aliter dicitur poſſibile: in omnibus enim conſimiliter ſe habebit. Amplius exiſtente, a/b/ eſſe, non oportet exiſtimare tanquam ſi vnum eſſet, a/b/ fore: nihil naq; eſt ex neceſſitate vno quopiam exiſtente, ſed duobus minimis. ſicuti cum propoſitiones ita ſe habeant, veluti dictum eſt ſecundum ſyllogiſmum: nam ſi c/ de d/ d/ autē, de f/ & c/ de f/ ex neceſſitate: & ſi vtrūq; poſſibile, & concluſio erit poſſibilis: ac ſi quiſpiam poneret a/ propoſitiones: b/ vero, concluſionem, eueniret poſſet, non ſolum a/ neceſſario exiſtente, ſimul & b/ eſſe neceſſarium, ſed & poſſibili, poſſibile. Hoc autem monſtrato, planum, ꝙ falſo ſuppoſito, & nō impoſſibili, & concluſio propter hypotheſin, falſa erit & non impoſſibilis: velut ſi a/ falſum quidem eſt, non tamen impoſſibile: cum vero a/ ſit, b/ eſt, & b/ erit falſum quidem, non tamen impoſſibile: quoniam monſtratum eſt, ꝙ a/ exiſtente, b/ eſt: & poſſibili exiſtente a/ erit b/ poſſibile: ſuppoſitum autem eſt, a/ poſſibile eſſe, & b/ erit poſſibile: ſi enim impoſſibile, ſimul poſſibile erit & impoſſibile idem.

Poſteaquā monſtrauit, ꝙ ſi antecedens eſt poſſibile, conſequens eſt poſſibile: ex his ſignificat, nō ſolum conſequentiæ modū iſtum intelligendum eſſe de uero poſſibili, quod appellat poſſibile in generatione, quodq; nōdū eſt, ſed fieri pōt: cæterū & de poſſibili, ſm ꝙ uerificatur, & ineſt, hoc eſt, de poſſibili neceſſario & inexiſtenti: quēadmodū dicere cōſueuimus, ſolem poſſe eſſe in ariete aut capricorno, aut Scytham albū eſſe. Vocauit aūt neceſſariū poſſibile, ſm uerificationem: qm̄ quotieſcunq; profertur, ſemper uere enūciatur: aut poſſibile uoluit ſm uerificationē, qđ Diodoreū nuncupatur. ¶ Diodorus naq;, referētibus Alexandro, Simplicio, ac Ioanne Grammatico, id tm̄ uolebat poſſibile eſſe, quod in actum aliquando exiret: ſi uero nunquam fieret, impoſſibile eſſe arbitrabatur unde ſi Socrates acceſſurus eſſet Corinthum, uolebat iſtam poſſibilē nuncupari, Socrates eſt Corinthi: ſin minus, impoſſibilem eam uocitabat: cū uero inqt, (Et quotcunq; modis aliter.) Nōnulli intelligunt de cōtingentibus ut plurimū. ut in paucis, & æqualiter: ſed perperā intelligunt: naq; partes hæ ſunt ueri ac ſupra definiti cōtingentis, de quo in preſentia ſermo fit: ſatius erit, ſi de Philonio poſſibili intelligamus: hic. n. omne illud poſſibile uocitabat quod aptitudinē haberet, ut eſſet, licet nunquā fortaſſe in actum trāſiret: quēadmodū lignū, quod in mari eſſet Atlantico, poſſe & cōburi & incidi, licet forte à quibuſdā extrinſecis impediretur. (Amplius exiſtente a/ b/ eſſe) Occurrit tacitæ obiectioni. poſſet. n. quiſpiam dicere, quę hic proferuntur, contraria his eſſe, quæ ſuperius aſſerebamus, oportere, inquam, in ſyllogiſmo plura poni, ſi neceſſarium conſequi debeat: ideo inquit Philoſophus, non eſſe exiſtimandum, cum dicimus, ſi a/ eſt, b/ eſſe: ꝙ per a/ unicam intelligamus propoſitionū: ex uno. n. nihil ſequitur ſyllogiſtice; ſed per a/ totum antecedēs audiendum eſt: per b/ concluſio: ad minimū naq; binas oportet in ſyllogiſmo propoſitiones eſſe: quare ſi in enthymematibus, aut habitudinibus dialecticis, ex uno aliquid conſequi uideatur: non fit, hoc, niſi altera præconcepta propoſitione. (Sicuti cum propoſitiones) Accipit propoſitiones c/ d/ & d/ f/ concluſionem uero, c/ f/ innuens hoc intelligi de omnibus figuris: elementa naq; hæc figuris omnibus communia eſſe poſſunt, quomodocunq; igitur ſe habuerint propoſitiones, eodem pacto penitus & concluſio, ut ſi neceſſariæ neceſſaria: ſi contingentes, contingens erit. (Hoc autē monſtrato) Nunc illud adduci in mediū, cuius gratia tot ſupra diximus: quòd falſum aliquid poſſibile ſupponatur, quod ex hoc ſequitur, falſum fortaſſe erit, non tamen impoſſibile: nec intellexeris, quòd ex falſo poſſibili ſemper ſequatur falſum poſſibile, cum ex falſo uerum etiam ſequatur: ſed ſi ex falſo poſſibili aliquid mali ſequi debet, illud non poſt eſſe amplius, quàm falſum poſſibile: quemadmodum ſi Socrate ſedente dicerem, Socrates ambulat, ergo Socrates mouetur: utrunque enim tam antecedens quàm conſequens falſum quidem eſt, non autem impoſſibile: naque ſi ex falſo poſſibili, falſum ſequeretur impoſſibile, idem poſſibile eſſet & impoſſibile: quemadmodū ſupra etiam enucleauimus.

Diodorus poſſibile ab exitu iudicabat.

Poſſibile Philonis.

Determinatis vero his, inſit a/ omni b/ b/ autem omni c/ contingat: neceſſe itaq; a/ omni c/ contingere ineſſe: nō enim cōtingat, b/ vero omni c/ ponatur tanquam inexiſtens: hoc falſum quidem, non tamen impoſſibile: ſi itaq; a/ non contingit ipſi c/ b/ vero omni ineſt c/ a/ non omni b/ contingit: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: verum ſuppoſitum fuerat omni contingere ineſſe: neceſſe igitur a/ omni c/ contingere: falſo enim ſuppoſito & non impoſſibili, quod accidit, eſt impoſſibile.

Reuertitur tandem ad propoſitum: propoſuerat naque in præcedentibus enarrare complicationes ex una contingente & altera inexiſtente: & poſteaquam eas explicuerat, quæ maiorem habent contingentem cum inexiſtente minore, quas & perfectas nuncupa-

ſeipſum

nit,acturus de imperfectis maiorem habentibus inexiſtentem cum minore contingente:prius nonnulla theoremata,quæ ſequentium principia erant,elucidare operæprecium fore duxit: quibus expoſitis & enarratis,tandem nunc ad imperfectas miſtionis huiuſce complicationes enucleandas ſe accingit inquiés: accipiamus propoſitiones iſtas, Omne b/a/ contingit omne c/eſſe b.Dico ꝙ ſequitur ex his, contingit contingentia uera omne c/a/quod ſi negas, ſumatur oppoſitum,Non contingit omne c/eſſe a/hoc auté æquiualet, Neceſſe eſt aliquod c/ non eſſe a/ huic addatur minor facta inexiſtens,Omne c/ b/ hoc autem falſum eſt,non autem impoſſibile: ſupra enim dicebamus, poſſibilem omnem ad inexiſtentem poſſe transferri: ex his itaq; neceſſe aliquod c/non eſſe a/ omne c/ b/ ſequitur,aliquod b/non eſt a/quod maiorem præcedétis tollit ſyllogiſmi.

Dubium.

¶ Sed dicet quiſpiam,fieri hoc nõ poſſe:nam ſupra declaratum fuit in miſtione neceſſarii & inexiſtentis in quinto tertiæ figuræ modo, non effici utilem complicationem.

Solutio quorundam.

¶ Dicunt nonnulli,ꝙ licet coniugatio iſta ſit ad neceſſarium concludendũ inutilis,utilis tamen eſt ad inexiſtétem colligendam. Verum hoc quoq; ſupra à nobis refutatum eſt:aſſeruimus nãq; cum Ariſtotele ac Leui Gerſonis, non cõcludi inexiſtens,niſi ambæ propoſitiones inexiſtentes pręmiſſæ fuerint.

Alia ſolutio

¶ Reſpondere poſſumus,quemadmodum & antea dicebamus,ꝙ licet non ſequatur ſimpliciter inexiſtens,ſm tamen quid inexiſtenté colligemus:quæ ad deſtruendam, demoliendamq; maiorem ſufficiens eſt.

Nota dictum Auerrois, qđ eſt abſurdum.

¶ Alulidus tamen Roſ. uidetur aſſertare,ꝙ ex tali complicatione ſequatur neceſſaria. Cuius ſententiam aut amotam à ueritate ac opinione Philoſophi dicemus eſſe: aut ſi uerum continet, per neceſſarium,neceſſariũ ſm quid intellexiſſe enunciabimus:nihil enim mirum,ſi & inexiſtens ſm quid & ſm quid neceſſaria,una & eadem cõcluſio ſit nuncupanda:hoc.n.& ſupra aſſeruimus.(Si itaq; a/ nõ cõtingit ipſi c/)Deeſt,inquit Alexander, omni: hæc.n. contradictoria eſt concluſionis inductæ, Contingit omne c/eſſe a.(A non omni b/contingit)Dixit pro eo quod eſt,a/non omni b/ineſt:nãq; & inexiſtere ſupra contingere uocabamus:aut contingat protulit & nõ inexiſtat,propterea ꝙ non uere ſequebatur inexiſtés, ut ſupra etiam relatum eſt.Conſimiliter intelligendũ erit,quod inquit,uerum ſuppoſitũ fuerat omni contingere ineſſe,pro eo,quod eſt,omni ineſſe.(Quod accidit eſt impoſſibile)Impoſſibile nãq; eſt, omne b/eſſe a/& aliquod b/non eſſe a/non tamen illud impoſſibile,quod ipſe uidetur in contextu dicere,ſi ponatur a/ omni b/coutingere,concludere non omni contingere cum idem poſſit & omni & nulli contingere: ſi itaq;, quod ſequitur,eſt impoſſibile, ergo & aliquod poſitum fuerat impoſſibile, non minor facta inexiſtens: quoniam hoc falſum quidem erat,non tamen impoſſibile:igitur oppoſitum concluſionis in cauſa erit:ꝙ ſi hoc impoſſibile,concluſio inducta neceſſario conſequetur,quod fuerat monſtrandum.

Dubitatio quorundã ex Alexan.& Philopono.

¶ Sed dubitant nonnulli,referentibus Alexandro atq; Philopono,circa deductionem iſtam dicentes,a/ alicui b/ineſſe, falſum quidem,non tamen impoſſibile:nam falſum eſt, idem omni & non omni ineſſe: non ob id tamen impoſſibile.ſi.n. inexiſtens illud eſt, quod & aliquando poteſt non ineſſe:nimirum poteſt, quod omni ineſt, aliquando & non omni ineſſe:quemadmodum & ſupra contingentem mutabamus ad inexiſtentem: & propterea talis mutatio falſa quidem erat, non tamé impoſſibilis.

Solutio.

¶ Ad hæc dicimus,non eſſe in utriſq; cõſimilem rationem:nãq; ſi contingens transfertur ad inexiſtentem,non amplius remanet contingens:tunc enim utiq; foret poſſibile, eandem propoſitionem & contingentem eſſe & inexiſtentem: ſed tranſmutata eſt propoſitio à futuro in præſens tempus: licet itaq; mutatio contingentis ad inexiſtens falſa ſit,non tamé eſt impoſſibilis. Verum non eodem pacto eſt in deductione ad impoſſibile.nãq; ſuppoſito, ꝙ omne b/ſit a/ concludimus aliquod b/non eſſe a/ quod licet fortaſſe in diuerſis temporibus poſſibile ſit, in eodé tamen fieri nequit,ut idẽ omni & nõ omni inſit: quare non modo falſum hoc exiſtimãdũ eſt:ſed & impoſſibile.

Verum ⁊ per primam figuram licet facere impoſſibile ponentes b/ineſſe ipſi c. Si enim b/omni c/ineſt:a/ vero omni b/contingit, ⁊ c/omni contingeret vtiq; a/ſed fuerat ſuppoſitum non omni contingere.

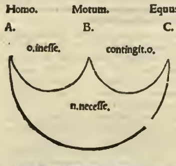
Inquit hoc idem monſtrari poſſe in prima figura deducendo ad manifeſtum abſurdum: dicimus enim nos in prædicta complicatione ſequi concluſionem iſtam, Contingit omne c/ eſſe a/quod hoc pacto oſtendimus:ſi enim dixerimus ſuum contradictorium ſequi ex hoc ſequetur impoſſibile.igitur cõcluſio illa neceſſario cõcluditur:arguitur aſſumptũ, maiore prius,quæ inexiſtés erat,mutata in cõtingété, ac minore cõtingéte ad inexiſtété tráſpoſita, hunc in modũ,Cõtingit oé b/eſſe a/oé c/b/ ſequitur,Cõtingit oé c/eſſe a/quod manifeſte contradicit:ſuppoſito,qđ fuit,Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/poterat & ambas facere cõtingétes,poterat & inexiſtétes:qđ fortaſſe ét multo melius hoc pacto,Oé b/a/oé c/b/.oé igitur c/a/quod hanc diruit,Neceſſe aliquod c/non eſſe a/& tunc dicédũ erit,ꝙ Cõtingit accepit pro eo,qđ eſt,Ineſt Si uero mutationé,quá ſupra recitauimus, facere uoluerimus,dicédũ(queadmodũ inqt Alexander)ꝙ hoc ꝓpea factum fuit,quia manifeſtius cõcludebatur contradictoriũ:ná clarius iſtæ cõtradicunt Cõtingit oé c/eſſe a/& Neceſſe aliquod c/nõ eſſe a/q̃ hæ, Omne c/eſt a/& Neceſſe aliquod c/non eſſe a.

Solutio rõnis Alberti,q̃ vř dictũ Ariſtot. infringere.

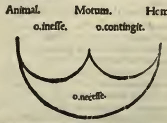
¶ Nec tamen ob id crediderim rationem diui Alberti contra hoc aliquid facere:is.n.negat penitus mutationé illá faciédá eſſe,ꝓpea ꝙ in tali miſtione oporteat maioré eſſe cõtingété ad utrũlibet:uerũ cú illa quæ eſt inexiſtés, ſimplr transfertur ad cõtingété,nõ põt effici ad utrũ

liber:hæc ille.Sed noſtra quidẽ ſentẽtia haud recte:ſi .n.per cõtingẽs ad utrũlibet,quod plærīq; faciunt,cõtingens intelligit ęqualiter,nimirũ falſa dicit: nõ.n.ſolũ cõtingens æqualiter ad has miſtiones aſciſcitur,ſed & natũ,& ut in paucis: ſinautem per contingens ad utrũlibet uoluerit,quod in oppoſitã põt mutari qualitatẽ,nimirũ & cõtingens illud ad oppoſitũ uerti poteſt.Quapropter aut deductio ſua,quã ponit,eadem eſt cũ deductione Philoponi atq; Alexandri: aut ſi diuerſa eſt,in idẽ tamen cadit:ipſe.n.ambas facit inexiſtentes,cõcluſionẽ colligens inexiſtentẽ,quã poſtea in cõtingentẽ reuocat cõtradictoriã,uidelicet neceſſarię præſuppoſitæ.Scias tamẽ,quẽadmodũ & Alexãder, & Philoponus recitant,q; monſtratio iſta,nõ proprie eſt deductio ad impoſſibile: quandoquidem non ex oppoſito concluſionis cum altera præmiſſarum concludimus impoſſibile,ſed ambæ pręmiſſæ accipiunt.

Sumere vero oportet omni ineſſe non ſecundum tempus determinantes,puta nunc/aut in hoc tempore/ſed ſimpliciter:nãq; per has propoſitiones & ſyllogiſmos facimus. Quoniam ſi propoſitio ſecundum nunc accipiatur/nõ erit ſyllogiſmus.nihil enim fortaſſe prohibet/aliquando omni moto hominem ineſſe:veluti ſi nil aliud moueretur: motum vero cõtingeret omni equo/ſed hominem nulli equo ineſſe contingit.

Pręterea ſit primum animal/medium motum/vltimus vero homo:propoſitiones itaq; conſimiliter ſe habebunt: concluſio vero neceſſaria/non contingens/ex neceſſitate enim homo animal.

Manifeſtum itaque/q; vniuerſale accipere oportet ſimpliciter/& tempore determinantes.

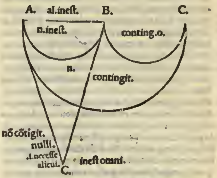
Admonet nos,ne forte propoſitionem haud recte capientes inexiſtentem, complicationem deſcriptam exiſtimemus inutilem,quia aliquando neceſſe nulli, aliquando neceſſe omni concludatur:& ideo,inqt, non eſſe accipiendam maiorem nunc inexiſtẽtem,aut in hoc tẽpore, ſed ſimpliciter: quoniam ſi propoſitio ſm nunc accipiatur,non fiet ſyllogiſmus, cũ nulli & omni ex neceſſitate ſequatur:puta, Omne motũ eſt homo,Contingit omnem equum moueri, & tamen neceſſe eſt nullum equum eſſe hominem ¶ Quòd ſi Inſtantia. dixeris,non accidere hoc,quia maior ſit, ut nunc inexiſtens:ſed quia falſa,falſum eſt enim & impoſſibile omne motum eſſe hominem:cum ex neceſſitate aliquod motum non ſit homo,puta cœlum.¶ Reſpondemus,per motum non eſſe ſimpliciter intelligendũ Solutio. omne motum,ſed omne animal motũ: & propterea propoſitio,quę antea fuerat impoſſibilis,efficietur ad tempus inexiſtens:& conſimiliter in ſecundo exemplo,non omne motum abſolute,ſed omne uiuẽs motum.¶ Ratio autem quare nõ oporteat maiorem ut Rñſio q̃re maior nõ põt ſumi inexiſtens vt nunc. nunc inexiſtẽtem eſſe,hæc eſt,quoniam in his talibus ſubiectum in plus ſe habet q̃ prædicatum: ſi itaq; minor contingens accipiatur, poterit eius prædicatum aliquibus ineſſe:quibus aliquando maior extremitas nõ inerit:puta in exemplo,poteſt motus ineſſe equo, cui homo neq; ineſt,neq; poteſt ineſſe. Præterea talis complicatio mõſtratur eſſe ſyllogiſtica per deductionem ad impoſſibile,minore contingente ad inexiſtentem tranſpoſita:non autem ſimul uere unquam eſſe poterunt maior ac minor facta inexiſtens:ſed medius terminus ſecundum id de minori prædicatur extremo,quo maius ſuperat:neque enim amplius poterit maior uniuerſaliter accipi,ſed in parte fiet.quare non erit ad ſyllogiſmum utilis talis inexiſtens,cuius ueritatem determinat cum ipſa accepta contingens: nam quouſque hæc remanet contingens,eouſque ea uera eſt:ſi uero hæc fiat inexiſtens,non amplius illa ueritatem obtinet: nãque ſi poſuerimus omnem equum moueri,non etiam uere proferemus, omne motum eſſe hominem. Hac igitur de cauſa oportet maiorem ſimpliciter inexiſtentem accipi. Cæterum quæ ſit talis inexiſtens,non pauca apud magnos uiros diſceptatio eſt.¶ Diuus nãq; Albertus uult eam hac in Opinio Alberti de propõne de ineſſe ſimpliciter. miſtione uocitari ſimpliciter inexiſtentem,quæ cum antea fuiſſet contingentis nati,deinde inexiſtens facta eſt:puta hæc,Omnis homo eſt grammaticus.¶ Verũ Solutio. ne pluribus agamus,quoniam ſuperius longam ſuper hoc quæſtionem fecimus,falſum hoc eſſe procul dubio aſſerimus:ſi enim talis eſſet maior,ſequeretur nunquam fieri poſſe complicationem utilem in tali miſtione:quæ ambas propoſitiones ueras præmitteret:nam(quemadmodum & ipſe alibi refert) in quacunq; propõne cõtingẽte prædicatur terminus ſubſtantialis uniuerſaliter,nimirum illa eſt falſa: ſed fieri nequit,

nequit ut maior ſubiectū terminū habeat ſubſtātia/
lem, quin idem in minore cōtingēte predicatū efficia
tur: nunquā igitur uera erit minor, quū ſit cōtingēs,
& prædicatū habeat terminū ſubſtātialem. ⁋ Eadem
ratione & Alulidi rationē refutandā cenſemus: qui
alicubi aſſerit eā eſſe inexiſtentē ſimpliciter huic uti/
lem miſtioni, in qua prædicatū ſubiecto, inſit ſecūdū
tria tēpora, non tñ eſſentialem ad ſubiectum habitu/
dinem retineat: putà, Oīs coruus ē niger, Omnis nix
eſt alba, & conſimiles: nec tñ inficias imus, quin iſtæ
pacto aliquo ſimpliciter inexiſtēs uocitēt: hoc enim
iam ſupra aſſeruimus, quū ſubiectū prædicatumq́, i
exiſtentia habeāt, ac non neceſſaria, habitudinemq́; p̄
dicati ad ſubiectū conſimiliter inexiſtentem: uerum
nō quæcunq; ſimpliciter ſuperius uocitata, ad pręſen
tem facit miſtionē, ſed ea tm̄ quam uoluit Alexan. is
enim oēs, quos ego legerim, hac ī materia antecelluit:
quare ut planius, quid hoc in loco ſentiendum ſit: in
relligamus, quę ipſe retulit, quaſi ad uerbū in mediū
adducam: ait enim, Oportet itaq; talē ſumi inexiſten/
tem, cuius ueritatē nō determinet, quæ ſibi additur
cōtingens: ſed eiuſmodi eſſe affirmatiuā uniuerſali/
ter inexiſtētē, cōtingēte etiā uniuerſali ad iexiſtētem
tranſpoſita: nil enim differt inexiſtēti determinationē
quādā adiicere, ut ipſam ad tēpus determinet: aut cō
tingentē talem ipſi applicare, q̄ ipſam tollat facta in/
exiſtens: non enim ſemp inexiſtentē dicit. hæc enim
iam neceſſaria ē, ſed q̄ manere pōt uniuerſaliter inexi
ſtens affirmatiua uera: & qñ uniuerſaliter affirmati/
ua cōtingens cū hæc ſumpta ad inexiſtentē tranſmu
tetur: ſic enim in cōiugatione & mōſtratio p impoſſi
bile ſaluaē, qua uſus, monſtrat ipſam ſyllogiſticā eſſe.
Poteſt aūt dicere, aut nō oportere uniuerſaliter inexi
ſtentē talem accipi, ut ipſius ueritas ſecūdū tēpus de/
terminari queat ab adiūcta cōtingente propoſitione:
aut magis non oportere ſibi additā contingentē talē
eſſe, ut inexiſtentis, quæ ante ipſam fuit accepta ueri/
tatem, ſm tēpus determinet: qui enim dicit nō opor
tere ſm tēpus inexiſtentes ueritatem determinari: ui
deri poſſet quibuſdā non iuxta materiam cōplicatio
nis utilitatem aut inutilitatē facere, ſed magis fortaſ/
ſe iuxta figurā: nam ſm tempus determinata, decide
re maiorē facit in prima figura in negatiuā in parte:
hoc aūt facto, inutilis efficitur complicatio. Hæc ille
atq; alia cōplura: inexiſtens itaq; hac in miſtione ſim
pliciter uocitabaē, quæ cum minore ad inexiſtentem
tranſlata, propriam obſeruabit ueritatem: ueluti ſi di
cam, Omne grāmaticum ambulat, Contingit omnē
hominem eſſe grāmaticum: ſiue enim ponatur, om/
nem hominē eſſe grāmaticū, ſiue non, omnino uera
ea eſt, quæ dicit, Oē grāmaticū ambulat: & de his ad
ſatietatē iam diximus, ad reliqua tranſeamus.

Cōfutatur dictum Auer. cō ſimile dicto Alberti.

Quæ propoſitio de ineſſe ſimpliciter, eſt utilis huic miſtioni de contingenti.

Rurſus ſit priuatiua vniuerſaliter propoſitio a/b/ & ſumptum ſit a/ineſſe nulli b/ b/ vero omni contingat c/ineſſe: his itaque poſitis, neceſſe eſt a/contingere nulli c/ineſſe: nō enim contingat, & b/ponatur ineſſe c/quemadmodū prius: neceſſe itaque a/alicui eorum, quę b/ineſſe: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: hoc autem impoſſibile. quare contingeret vtique a/nulli c/ineſſe: falſo enim poſito, impoſſibile quod accidit.

Hic igitur ſyllogiſmus non eſt contingentis ſecundum determinationem, ſed eius, quod eſt Nulli ex neceſſitate: hęc enim eſt contradictio factę ſuppoſitionis: ſuppoſitum enim eſt, a/alicui c/ineſſe: ſyllogiſmus vero ad impoſſibile oppoſitę eſt dictionis.

Eam explicat atq; arguit, quæ maiorem uliter ha
bet negatiuam inexiſtentem, cum minore contingē
te uniuerſaliter affirmatiua: ait itaq;, ſi poſuerimus,
Nullum b/a/contingit omne c/eſſe b/q; ſequitur ſyllo
giſtice, Contingit nullum c/eſſe a/quia ſi non ſuppo/
natur oppoſitum, Non contingit nullum c/eſſe a/ cū
qua & minore facta inexiſtente, ſequitur in tertia fi/
gura, Aliquod b/eſt a/quod maiorē demolitur. Per
primam uero figuram monſtrationem nō facit: qua
re autem hoc ſit, inferius planum fiet. Deinde ſubdit
q; ſyllogiſmus iſte non eſt contingentis, ſecundū ſu/
pra aſſignatam definitionem: ſed nulli ex neceſſitate:
quod biſariam arguit: tum quia hoc eſt contradicto/
rium factæ ſuppoſitionis, tum etiam q; in quibuſdā
materiis huiuſcemodi complicatio neceſſariam colli
git concluſionem. Iſta ſunt, quæ in medium proferū
tur, circa quæ uerſantur difficillimæ dubitationes.
⁋ Ac primum quid ſit hoc contingens, quod ipſe uo
cat, Nulli ex neceſſitate: poſtea, an hoc idē contingens
concludatur in prima cōplicatione ſuperius aſſigna/
ta ex ambabus affirmatiuis: deinde ſi non ſequitur, q̄
ſit ratio huiuſce diuerſitatis: ac demum inſtantiolæ
quæpiam ſoluendæ relinquentur. ⁋ Circa itaq; pri/
mum uariæ ac multiformes extitere celebratiſſimo/
rū uiroꝝ opiniones: Diuus nāq; Alber. inqt, q; poſſi
bile uocatum Nulli ex neceſſitate, nil aliud eſt, quàm
poſſibile illud altum, quod eſt, commune & neceſſa/
rio & uero contingenti: quodq́; hoc ita ſit, uidetur
argui poſſe binis rationibus, tum quia Ariſtoteles in
contextu monſtrat & uniuerſalem neceſſariā, & uni/
uerſalem uerè contingentem in diuerſis terminis cō/

Nota dubōnes arduas inſurgentes.

Opinio Alberti quid Ariſ. per Nulli neceſſe intelligat.

ſequi,non etiam q; dicit concluſionem iſtam eius eſ/ ſe contingentis,quod neceſſario opponitur: nullum autẽ eſt cõtingens qd' neceſſario contradicat,quodq; & neceſſarium & cõtingens uerum comprehendat: quã contingens illud altum,ſeu cõmune: hoc igitur erit,quod in tali ſequetur complicatione ℣ Aluli.ue to Roſad.uoluit in hac complicatione cõcluſionem colligi poſſibilis æquiuocè,nõ poſſibilis communis: quia hoc ipſe nuſquã poſuit:ſed poſſibilis ſub diſiun ctione,hoc eſt,neceſſariam negatiuam aut contingẽ tem negatiuam,nũquàm autem neceſſariam affirma tiuam:firmatur autem iiſdem rationibus, quibus & diuus Albertus ℣ Sed mea quidem ſententia,neutra iſtarum opinionum ex ſententia profertur Ariſt.pri mò,quia contingens illud altum ſeu commune, nul lo pacto dari aut cõcedi poteſt,quodq; hoc ita ſit,mõ ſtro ratione,qua utitur Aluli.ad deſtruendam propo ſitionem inexiſtentem Theophraſti atq; Themiſtii:nã q; talis propoſitio nullo pacto extra animam reperi/ tur:ſed intentio Ariſt.eſt,numerare propoſitiones,q̃ in re,& extra animam reperiuntur:non itaq; tale ali/ quod contingens erit,quum omne quod in tali colli gitur complicatione,aut uere contingens ſit, aut ne/ ceſſarium Præterea nonne uel cæco manifeſtum,ne/ ceſſariam propoſitionem omnes deſtruere contingẽ tes?ſi enim iſta eſt uera,Neceſſe eſt nullũ c/eſſe a / ne/ q; iſta poteſt eſſe uera,Contingit omne c/eſſe a / neq; hæc,Contingit nullũ,neq;,Contingit aliqd, neq;,Cõ tingit aliquod non: qui fieri igitur poteſt, una & eadem complicatio & neceſſariam concludat & uerè contingentem? Præterea omnem complicationem quantũcunq; inutilem dicere hoc modo poterimus, eſſe utilem in concluſionem huius poſſibilis:propte/ rea q; nulla reperitur coniugatio,quæ aliquam con/ cluſionem non concludat aut neceſſariam,aut inexi/ ſtentem,aut uerè contingentem:q; ſi dicas,uolumus iſtam eſſe utilem,quoniam tantummodo negatiuas concludit,nunquàm autem affirmatiuas:ò bone,re/ ſpondeas quæſo,quæ eſt alia ratio, ob quam quæ af/ firmatiuas ſimul ac negatiuas concludunt,exiſtiman tur inutiles,q̃ quia affirmatiuæ negatiuas,& ecõuer/ ſo,affirmatiuas negatiuæ perimunt? nonne igititur & hac de cauſa,quum neceſſaria negatiua omnes de/ ſtruat contingentes,& hæc cenſenda erit inutilis? p/ fectò etiam. ℣ Dicendum itaq; cenſeo cum Alexãdro atq; Philopono, in iſta complicatione ſequi Nulli ex neceſſitate:quod quidam uocant dimidium contin/ gentis,ob rationem, quam infra adducemus. Primũ itaq; faciamus deſcriptionem,quã facit Ioannes Grã/ maticus propoſitionum ſeinuicem conſequentium ac perimentium hunc in modum.

Dictum Auer. quaſi conſonũ dicto Alberti.

Contra am/ bas opi. Auer. & Albe.

Opi. Alexan. & Philoponi.

Non neceſſe omni, Neceſſe omni: Contingit nulli, Non contingit nulli.

Non neceſſe alicui, neceſſe alicui: Contingit omni, Non contingit omni.

Non neceſſe non omni, Neceſſe non omni.

Volens itaq; Philoſophus monſtrare, q; ſequeretur, Contingit nulli,oppoſitam ipſius ſuppoſuit, quæ ẽ, Non contingit nulli: ut ſi hanc monſtrauerit impoſ/ ſibilem,concludat ſuam oppoſitam neceſſario ſequi: ſed quoniam oſtenſio fiebat in tertia figura ſecundũ miſtionem inexiſtentis ac contingentis,de qua hucuſ que nihil determinatum fuerat: ob id permutat hãc, Non contingit nulli, in ſuam aut æquiualentem,aut ſimul uerificatam:quæ eſt, Neceſſe alicui: qua refu/ tata,concludit ſequi hanc, Contingit nulli. namq; ſi hæc falſa,Neceſſe alicui,nimirum hæc uera erit,Non neceſſe alicui:& ob hoc iſta,Contingit nulli:qd fue/ rat monſtrandum. Verum negat iſtam uerè con/ tingẽtem eſſe,ſed nulli ex neceſſitate ſignificare:quo/ niam,quemadmodum infra declarabimus,huic,quę eſt,Contingit nulli,binæ opponuntur:una ex ſe, puta, Neceſſe alicui:alia propter ſibi æquiualentem, Con/ tingit omni,quæ eſt,Neceſſe non omni. Quare binæ neceſſariæ particulares uniuerſalem negatiuam con/ tingentem deſtruunt. Verum particularis affirmati/ ua neceſſaria in omnibus illi opponitur, & qualitate & quãtitate,& modo: ſed quæ dicit neceſſe non om ni,opponitur quidem immediate ei, quæ eſt, Con/ tingit omni: quia uera hæc illi, quæ eſt, Contingit nulli, æquiualet:ideo mediate quomodo & per ac/ cidens huic etiam opponitur:Hæc itaque, Non con/ tingit nulli,duas quodãmodo neceſſarias in parte cõ prehendit:quod quum ita ſit, inuenimus ex hac Ne ceſſe alicui,ſequi impoſſibile:ex altera uero, quæ eſt, Neceſſe non omni, non etiam ſequitur aliquod im/ poſſibile:ſi itaq; binæ particulares neceſſariæ cõpre/ henduntur ab hac,Non contingit nulli:alterius ue/ or oppoſitum tantum concluditur, manifeſtum q; dimidium contingentis illius cõcluditur,hoc eſt, di/ midium propoſitionis iſtius Non contingit nulli: ſe cũdum quod cõtradicit huic,Neceſſe alicui: ex quo manifeſtum ſequitur impoſſibile: ſi enim alterã ſup ponamus particularem, Neceſſe non omne c/eſſe a/ omne c/b/ſequitur Non omne b/eſt a/& in maiore ſu pra dicebamus,Nullum b/a/quæ nullo pacto ſeinui/ cem deſtruunt. In ſumma itaq;,quod hac in compli/ catione colligit,eſt,Contingit nulli,æquiualens Nul li ex neceſſitate:namq; Nulli ex neceſſitate, multo ſe habet in plus,q̃ Nulli cõtingere:ſi Nulli cõtingere ac cipiatur,ſecundum ſupra aſſignatam deſcriptionem, quod hoc pacto monſtratur. namq; ei,quæ eſt,Con/ tingit nulli,opponitur,Neceſſe alicui,& Neceſſe non omni:ei uero quæ eſt,Nulli ex neceſſitate: contradi/ cit hæc tantum, Alicui ex neceſſitate ubicunque er/ go iſta falſa fuerit, uera illa erit, quæ dicit, Nulli ex neceſſitate:nõ tamen illa,quæ dicit, Contingit nulli: ſed oportet ambas particulares neceſſarias falſas eſſe, & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni:in plus ergo ſe habet,Nulli ex neceſſitate,q̃ Contingit nulli. Am/ plius idem hoc exẽplo monſtratur uera etenim hæc eſt,Nullum animal ex neceſſitate ambulat: & tamen hæc

Nota deductionem, qua Probatur contingere nulli in hac mistione idem significare,qd' nulli ex nec.ſſitate.

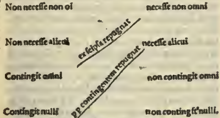
Nota de dimidio contingẽti.

hæc falſa, Contingit nullum animal ambulare, ſi ſecũdum uerum accipiatur contingens, non enim poteſt in oppoſitam conuerti qualitatem, Contingit omne animal ambulare: reptilia nãq; ex neceſſitate non ambulant. ⁋ Nec tamen credideris idem eſſe Ex neceſſitate nulli, & Nulli ex neceſſitate: nam nulli animali ineſt ambulatio ex neceſſitate: non tamen ex neceſſitate nullum animal ambulat. conſimiliter, Nullum animal ex neceſſitate ridet aut loquiẗ: & in ſumma nihil aliud eſt, Nulli ex neceſſitate, quàm non neceſſe alicui: quum enim dicimus hoc pacto, Contingit nullum animal ambulare, hoc uolumus, ꝙ nõ eſt animal quoppiam, cui neceſſario inſit ambulatio, ſeu quod neceſſario ambulet, licet fortaſſe aliqua reperiãtur, quæ ex neceſſitate non ambulent, aut non loquãtur. ⁋ Sed dicet quiſpiam, ꝙ hoc eodem argumento poſſumus monſtrare in prima complicatione ex ambabus affirmatiuis idem hoc ſequi cõtingens: ad qđ arguendum ſupponamus primo deſcriptioné, quémadmodum fecit Ioannes Grammaticus.

Nota quid ſignificet Nulli ex neceſſitate,

Nota dubiũ Ʒ ꝙ ex in mõ affirmatiuo cõcludatur contingens dimidium.

Ambas continent particulares de neceſſario ꝑpõ illa, Nõ contingit oĩ, & illa, Non cõtingit nulli,

Deinde faciamus complicationem: Omne b eſt a, cõtingit omne c eſſe b, ergo contingit omne c eſſe a, ſi enim hoc falſum, uerum erit, Nõ contingit omne c eſſe a, quod æquiualet, Neceſſe non omni: ſi itaq; neceſſe eſt non omne c eſſe a, & omne c eſt b, tranſpoſita contingente ad inexiſtentem, ſequitur ꝙ non omne b ſit a, quod maiorem diruit ac diſſipat: erat eniȝ maior, Omne b eſt a. falſum igitur, quod ſuppoſitũ fuerat, Nõ contingit omne c eſſe a, ergo ſuum contradictorium uerum, Cõtingit omne c eſſe a, quod fuerat monſtrandum. Poſſumus itaq; & hic monſtrare ꝙ hæc concluſio non ſit contingentis ſecundum ſupra allatam deſcriptionem, ſed huius dimidium: nã quemadmodũ negatiuæ contingenti, binæ opponebanẗ particulares neceſſariæ, uti diximus, eodẽ pacto et affirmatiuæ contingenti duæ opponentur neceſſariæ, puta huic, Contingit omni, binæ iſtæ, Neceſſe alicui, & neceſſe alicui non; una ex ſeipſa, alia ꝑꝑ negatiuam, in quam conuertitur, ſecundum oppoſitã qualitaté: continebit igitur non contingit omni, ambas particulares neceſſarias. Et licet hac ſuppoſita, Neceſſe non omni, ſequatur impoſſibile: non tamen hac, Neceſſe alicui: ſi enim neceſſe eſt aliquod c eẽ a, & omne c eſt b, tranſpoſita minore cõtingente ad ineXiſtentem, ſequitur in tertia figura, Aliquod b eſt a: erat autem maior, Omne b eſt a: quare nullum ſequitur impoſſibile: ſi idem & omni & alicui ineſt. Solũ igitur concluditur abſurdum ex iſta, Neceſſe nõ omni: quæ dimidium fuerat oppoſiti: quod eſt, non contingit omni, dimidium itaq; eius, quod opponitur, Non contingit omni, eſt, quod concluditur: quare & in hac complicatione dimidium contingentis concludetur. ⁋ Huic rationi manus dedere diuus Albertus atq; Alexander: uoluerũt enim uiri iſti conformem in hac concluſionem colligi cum illa, quæ in ſequente concluditur: & ad hæc quaſdam afferunt propoſitiones contingentis eiuſdem naturæ, puta, contingit omne corpus naturale moueri: namq; ex neceſſitate aliquod corpus mouetur, ueluti cœlum. Eodem pacto ſi poſuerimus intelligentias rationales eſſe, hæc eiuſdem erit naturæ, Omne rationale intelligit: quoniam aliquod rationale ex neceſſitate ĩtelligit. Addit & diuus Albertus terminos inueniri, in qbus ſequaẗ ex neceſſitate omni, puta, Omne album coloratum, Contingit omnem hominem eſſe album, & tamen ſequitur ex neceſſitate omnis homo eſt coloratus: in qbus uero ſequatur cõtingens, termini accipianẗ, Omne ambulans mouetur, Cõtingit omnem hominem ambulare, Contingit omnem hominẽ moueri. Sed pace iſtorum dixerim, non bene, nec cum Ariſtotele ſentiunt: uidimus enim ipſum ſupra non ſolum dicentem, ſed etiam clamitantem, ꝙ in negatiuis tantũ eiuſmodi colligatur concluſio. ait enim in principio ſtatim iſtius miſtionis (Quum uero quæ ad minus & impfecti omnes, & priuatiui ſyllogiſmi contingentis non ſecundum determinationem) Quid clarius? nonne uidemus ipſum manifeſte concedere de affirmatiuis omnibus, ꝙ ſupra deſcriptum cõtingens cõcludunt? Præterea ſi uoluiſſet idẽ in affirmatiuis cõcludi contingens, nonne hoc idem de eadem protuliſſet? profecto etiam. ¶ Quòd ſi dicas, quemadmodum diuus inquit Albertus, ꝙ hoc ideo fecit, quia in affirmatiuis manifeſtius erat, ſequi poſſe neceſſariũ: quia maior mediusq; termini ita ad ſeinuicem diſpoſiti erunt, ut inferior ſuperiorq;, ex quibus plane cõſtrui poteſt neceſſaria propoſitio: in negatiua autem, termini ſeiuncti erunt atq; diuerſi, & ob id hoc in illis latentius erat. ⁋ Contra, quemadmodum ſe habẽt ſuperius atq; inferius ad conſtruendam propoſitionem neceſſariam affirmatiuam, ita termini à ſeinuicẽ diuerſi ad negatiuam neceſſariam conſtituendam: ergo quemadmodum unum manifeſtum ad affirmationem, ita & reliquum erit ad negationem. Preterea hoc idem dici poterit in miſtione neceſſarii & contingentis: quod tamen non fit. ⁋ Operæprecium itaque ut cum Philopono & Alulido Roſ. & deniq; cũ Ariſtotele dicamus, in affirmatiua complicatiõe uerum & ſupra determinatum ſequi Contingens: in negatiua autem, Nulli ex neceſſitate. Ad rationem reſpõdet hunc in modũ Philoponus: & recte, & nos etiam

Dubiũ Ʒ conceſſere Albert. & Alexan.

Contra Albert. & Alex.

Reſpon. Albert.

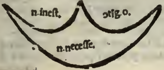
Inſtantia.

Alia ſolutio ex Philopono.

perimus propoſitionem inexiſtentem oppoſitam cō cluſionis inexiſtentis, dicimus non eſſe minoris tran ſpoſitionem faciendā, quū ex ipſa nouū cauſetur impoſſibile: namq; hæc, Aliquod c/non eſt a/non repugnat aliquo pacto huic, Poſſibile ē omne c/eſſe b/ſuppoſito etiam, q omne b/ſit a/ ſi uero minorem faciamus inexiſtentem, Omne c/eſt b/ſuppoſito etiam, q omne b/ſit a/hæc/Aliquod c/non eſt a/ cum iſtis ueri ficari minime poteſt: incommodum igitur hoc & ab ſurdum cauſatū eſt ex tranſpoſitione minoris ad inexiſtentem, non ex oppoſito accepto. Quòd ſi dicas, tranſpoſitio illa poſſibilis erat, ſed ex poſſibili nō ſequitur impoſſibile. Reſpondemus, q licet trāſpoſitio illa ſit poſſibilis, non tamen cum alia propoſitione ſuppoſita poſſibilis erit: quemadmodū licet hæc ſit poſſibilis per ſe ſumpta, Socrates ſedet, & iſta itidem Socrates ſtat: non tamen ſimul acceptæ poſſibiles eſſe poſſunt, Socrates ſedet, & Socrates ſtat. Sed forte poſſet aliquis dicere, ſi prius dicta ſolutio cōſtaret, eodem modo poſſet dici non ſequi cōcluſionem de contingenti: quia uidetur cōcludi impoſſibile nō ex contradictorio concluſionis, ſed ex incompoſſibilitate illius cum minori poſita ineſſe. Reſpondetur, q ibi nulla incompoſſibilitas noua conſurgit, propter poſitionem minoris eſſe, quæ & prius non fuerit inter oppoſitam concluſionis & minorem, anteq̄ ineſſe poneretur hoc apparet in terminis, Omnis homo eſt animal, Omne album cōtingit eſſe hominem, ergo, Omne album contingit eſſe animal: detur oppoſitū, Non contingit omne album eſſ animal: hæc ualet iſtam, Neceſſe eſt aliquod album nō eſſe animal: iſta repugnat minori, prius q̄ ponatur ineſſe. nam iſta repugnāt, Neceſſe eſt aliquod album non eſſe animal: &, Contingit omne album eſſe hominem. Ad tertium reſpondemus, cōcluſionem ſimilem eſſe minori: nō enim oportet, ſi propoſitiones ſimpliciter ſunt contingentes, & concluſionem ſimpliciter contingentem eſſe, ſed ſufficit ipſam aliquo pacto contingentē eſſe ſeu ſimpliciter, ſeu ſecundum quid: & hęc hactenus. Iam ad contextus enarrationem deſcendamus. (Oppoſitæ eſt dictionis) Hoc eſt oppoſitæ enunciationis. quod enim φάσιν Græci nos enunciationem uocamus.

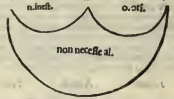
Amplius & ex terminis manifeſtum, q non erit concluſio contingens, ſit enim in quo a/coruus in quo b/diſcurrens, in quo c/homo, nulli itaq; b/a/ ineſt, nullum enim diſcurrens coruus: b/vero omni contingit c/ omni enim homini diſcurrere: ſed a/ex neceſſitate nulli c/non igitur concluſio contingens.

Coruus. Diſcurrens. Homo.
A. B. C

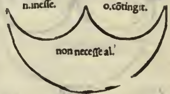

Sed neque neceſſaria ſemper: ſit enim a/motum b/ſcientia: in quo autē c/homo: a/igitur nulli inerit b/ b/vero omni c/contingit: & non eſt concluſio neceſſaria, non enim neceſſe nullum moueri hominem, ſed non neceſſe aliquem.

Motum. Scientia. Homo.
A. B. C:

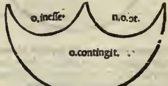

Ambulans. Alteratum. Animal.

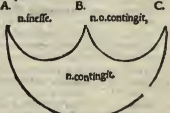
Planum itaque q concluſio eſt eius, quod eſt nulli ex neceſſitate ineſſe: accipiendi vero melius ſunt termini, ſed ſi priuatiuum ad minorem ponatur extremitatem contingere ſignificans: ex ipſis quidē acceptis propoſitionibus, nul

Diſputans. Ambulans. Homo.
A. B. C.

lus erit ſyllogiſmus. Conuerſa autem ſecundū contingere propoſitione: erit quemadmodū in prioribus, inſit enī a/omni b, b/vero contingat nulli c/ ſic igitur ſe habentibus terminis: nihil erit neceſſarium: ſi autē conuertatur b/c/& accipiatur b/omni c/contingere, ſit ſyllogiſmus. quemad

Diſputans. Motum. Homo.
A. B. C.

modum prius: namconſimiliter termini poſitione ſe babebunt: ſed eodem modo ⁊ quum priuatiua extiterint vtraq; interualla, ſi a/b/quidez non inſit: b/vero contingere c/nulli accidit: per ipſa quidem accepta ſit non neceſſarium: ſed propoſitione conuerſa: quę eſt ſecundum contingere, erit ſyllogiſmus, accipiatur enim a/quidem nulli eorum: quę ſunt b/ineſſe: b/vero contingat nulli c. per hęc igitur nihil neceſſarium. ꝙ ſi accipiatur b/contingere omni c/ ꝙ eſt verum, a b autem propoſitio ſimiliter ſe habeat: rurſus idem erit ſyllogiſmus. Si vero non ineſſe imponatur b/ipſi c/⁊ nō contingere non ineſſe: nō erit ſyllogiſmus nullo modo neque quum priuatiua: neq; quuz affirmatiua fuerit a/b/propoſitio. Termini communes, ꝙ ex neceſſitate inſit: Albū animal, nix, ꝙ non contingat, Album, animal, pix.

Sumantur melius termini, in prima, Album, Ambulans, Cygnus: in ſecunda, Album, Ambulans, Coruus, uel ut Alexander, in prima, moueri, album, ambulans: in ſecunda, moueri, album, ſtans.

Planum itaq;: ꝙ ſi termini vniuerſales extiterint: ⁊ hęc inexiſtens: illa propoſitionum contingens accipiatur: quādo propoſitio quę ad minorem extremitatem: contingere accipiatur: ſemper fit ſyllogiſmus: pręterq̄ ꝙ aliqn̄ quidez ex ipſis, nonnunquā vero ex conuerſa propoſitione: quando autem horum vterq;, ⁊ ob quam cauſam: diximus.

Nota ex poſitione horum terminorum noluiſſe Ariſt. cōcludere uniuerſalem negatiuā neceſſariā ſed nulli ex neceſſitate.

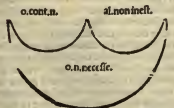
Obſcuriorem, inquit Alexander, ſe fecit in poſitione iſtorum terminorum: termini enim iſti non concludunt Nulli ex neceſſitate, ſed ex neceſſitate nulli: neceſſe etenim eſt nullum hominem coruū eē. Hoc autem accidit ex eo, ꝙ maiorem accepit, non inexiſtētem negatiuam: ſed neceſſariam negatiuam: ex neceſſitate enim nullum diſcurrens eſt coruus: niſi fortaſſe per diſcurrens intelligeremus, quod uoluit Abumazar, referente Alulido, imaginans: quod & ipſe ſentiens, rurſus inquit Alexāder, Alios poſuit terminos, per quos non amplius neceſſaria negatiua concluditur concluſio, ſed contingens, putà, a/motum b/ſcientia c/homo: & quoniam neq; in his ſumpſerat inexiſtentem, ſed neceſſariam, hoc præſentiens dixit: Accipiendi uero melius ſunt termini. Philoponus tamen in ſecundo exemplo non accipit ſcientiam, ſed ſciens: tunc enim quæ antea neceſſaria fuerat inexiſtens efficitur: aptiores uero ab Alexandro termini ponūtur, ambulans, quieſcens, & animal. Si uero termini reperiantur, quibus uerum concludi poſſit contingens, hoc erit per accidens ualde, & non ui ſyllogiſticæ cōplicationis, ſed terminorum gratia. (Et non eſt cōcluſio neceſſaria.) Hoc eſt in complicatione iſta non ſequtur concluſio neceſſaria. hoc enim dictum uelim uniuerſaliter de tota coniugatione, non autem de hoc tātum exemplo: quod & ipſe quaſi expoſuit: quū ſubdit: (nō enim neceſſe nullum moueri hominem, ſed non neceſſe aliquem) ac ſi diceret, non ſequitur ex neceſſitate nulli, ſed nō ex neceſſitate, nulli: pro hoc eni, inquit Alexander, dixit (ſed non neceſſe aliquem) Ex quibus clarum eſſe poteſt, noluiſſe Ariſtotelē in hac coniugatione ſequi uniuerſalem neceſſariam negatiuam: quod tamen plerique male aſſerunt. (Sed ſi priuatiuum ad minorem.) Omnes quidem complicationes, quæ maiorem habent inexiſtentem, ſunt imperfectæ, propterea quod per dictum de omni monſtrari non poſſunt: uerum quæ minorem habēt contingentem negatiuam, ſunt imperfectiores: nō enim ſolum deductionis indigent ad impoſſibile, ſed & conuerſionis ad minorem affirmatiuam propoſitionem, conſimiliter & ſi ambo interualla, hoc eſt, utræq; propoſitiones extiterint negatiuæ, nam minore conuerſa in oppoſitam qualitatem ſecundū contingens, iidē efficiuntur ſyllogiſmi qui & prius, hoc eſt, ſi maior ſit affirmatiua inexiſtens, concluſio uere contingens erit: ſi negatiua, nulli ex neceſſitate. (Quod eſt uerū.) Non hoc dicit, ꝙ ſi contingens negatiua in contingētem conuertatur affirmatiuam, illa propoſitio eſt uera: ſed ꝙ uerum eſt, negatiuā contingentem in affirmatiuam conuerti poſſe eodem pacto contingetem. (Si uero non ineſſe ponatur. Poſtea q̄ eas explicuit, q̄ minorem habent negatiuam contingentem, maiorē uero inexiſtentem aut affirmatiuam aut negatiuam: nunc eas ponit, quæ minorem negatiuam habent inexiſtentem, maiorem autem contingentem aut affirmatiuam aut negatiuā, & inquit, has inutiles eē, propterea ꝙ minor, quæ eſt inexiſtens, non poteſt in affirmatiuam pacto aliquo cōuerti: & addit terminos, quibus & neceſſariam affirmatiuam neceſſariam negatiuam concludimus, neceſſe omni, album, animal, nix: neceſſe null, album, animal, pix. Verū, inquit Alexander, ueriores eſſent termini, moueri, album, ambulans: moueri, album, ſtans: ſed neq; in his ait, ſimpliciter neceſſariæ concluſiones efficiuntur, urum cū determinatione. nam moueri ex neceſſitate ineſt omni ambulanti, quouſq; ſit ambulans: (Præterq̄ quod aliquando quidem ex ipſis.) Non hoc dicit, ꝙ recta

oſtenſione

oſtenſione monſtrentur:omnes enim arguebantur, mutata contingente ad inexiſtentem, ac deductione ad impoſſibile:ſed hoc intelligit, quòd ſeruata propria qualitate oſtendebantur:alii uero non ex ſe, ſed mutata negatiua in affirmatiuam monſtrabantur. Nam, quemadmodum ſyllogiſmi ſecundæ aut tertię figuræ ex ſe quidem uim habent ſyllogiſticam inferẽdi, dilucidioris tamen conſequentiæ gratia ad primã reuocantur figuram:ita & qui minorem habent contingentem negatiuam, ex ſe quidem ſyllogiſticam, cõſequentiam retinent, cauſa tamen maioris claritatis, negatiuas uertunt in affirmatiuas.

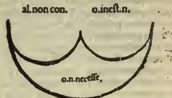
Quod ſi hoc vniuerſaliter, illud vero interuallorum accipiatur in parte, quando quod ad maius eſt extremum, vniuerſaliter ponatur ⁊ contingens, ſeu negatiuum ſiue affirmatiuum:quod vero in parte, affirmatiuum ⁊ inexiſtẽs erit ſyllogiſmus perfectus:quemadmodum ⁊ vniuerſaliter terminis exiſtentibus.demonſtratio autem eadem, quę ⁊ prius.Cęterum, quando vniuerſale quidem ſit ad maius extremum, ſed inexiſtens non contingens, alterum vero in parte ⁊ contingens, ſeu negatiuę, ſiue affirmatiuę ponãtur vtręq;, ſiue hęc negatiua, illa affirmatiua, omnino erit ſyllogiſmus imperfectus.pręterquam quod hi quidem per impoſſibile monſtrabuntur, illi vero per conuerſionem eius quod eſt contingere: quemadmodum in pręcedentibus. Erit autem ſyllogiſmus per conuerſionem ⁊ quando vniuerſalis ad maius poſita extremum ſignificet ineſſe, aut nõ ineſſe:quę vero in parte priuatiua exiſtens, contingere accipiat.quemadmodum ſi a/omni quidem ineſt b/aut nõ ineſt b/autem alicui c/contingit non ineſſe, conuerſa enim b/c/ſecundum contingere fit ſyllogiſmus.ſed quando quę ſecundum partem ponitur non ineſſe accipiat, non erit ſyllogiſmus. Termini quod inſit, album, animal, nix:quod non inſit, album, animal, pix.per infinitum nãq; ſumenda eſt demonſtratio.

Motum. Album. Ambulans.
Stans.
Album. Animal Nix.
Pix.

Si autem vniuerſale ad minus ponatur extremum, quod vero in parte ad maius, ſiue priuatiuum, ſeu affirmatiuum vel contingẽs, aut inexiſtens, quomodocunq;, nullo pacto erit ſyllogiſmus:neque quando in parte aut indiffinitę ponãtur propoſitiones, ſeu contingere accipientes, ſiue ineſſe, aut viciſſim, neque ſic erit ſyllogiſmus. demonſtratio vero eadem, quę ⁊ in prioribus. Termini communes, ꝙ inſit ex neceſſitate/animal/album/homo:ꝙ non cõtingat/animal/album indumentum.

Animal. Album. Homo.
Indumentum.

Planum itaq; ꝙ ſi vniuerſale ad maius ponatur extremum, ſemper fit ſyllogiſmus:ſi vero ad minus/nullus vnquam.

Inquit, ꝙ ſi unum interuallorum, hoc eſt, propoſitionum, uniuerſale extiterit & contingens & maius, & alterum particulare inexiſtens & minus, ꝙ inquã ſyllogiſmus erit perfectus in concluſionem contingẽtem:mouſtratur enim per dictum De omni, quemadmodum & in uniuerſalibus.(Cæterum quando uniuerſale quidem.)Si uero inquit maior ſit inexiſtens ſeu negatiua ſeu affirmatiua, & minor contingens itidem affirmatiua uel negatiua, omnino erit ſyllogiſmus imperfectus:propterea quod monſtrantur non per dictum De omni, ſed per impoſſibile: differũt autem, quoniam qui minorem habent affirmatiuã, per ſolam deductionem arguuntur: qui uero negatiuã, & ſic, & per conuerſionem: oportet enim, ut inquit Philoponus, copulatiuam contextui coniunctionem addere:ita ut ſic ſe habeat, hi quidem per impoſſibile monſtrabuntur, illi uero & per conuerſionem eius quod eſt contingere. ¶ Notes tamen quòd licet monſtratio in uniuerſalibus ac particularibus eadem aut conſimilis ſit, non ob hoc tamen & concluſio. nam ſemper in particularibus in quacunq; coniugatione uerum colligitur contingens, /nunq̃ autem dimidiũ contingentis:nam dimidium contingentis erat propoſitio uniuerſalis, cuius aliquæ particulares erant neceſſariæ, aliquæ contingentes: quod inueniri non poteſt in particulari concluſione:erit itaq; ſemper ueri contingentis concluſio in particularibus ſyllogiſmis.(Sed quando quæ ſecundum partem ponitur non ineſſe.)ſi inquit minor fuerit particularis negatiua inexiſtens, non fiet ſyllogiſmus:ratio autem eſt inquit Alexander:quia negatiua remanet negatiua: nõ enim quemadmodum contingens, in affirmatiuam conuerti poteſt.(Termini ꝙ inſit.)Melius, inquit Philoponus, eſſet, ſi hoſce terminos acciperemus: motũ, album, ambulans:motum, album, ſtans.(Per indefinitum nãq;.)Hoc dicit, quia in ſupra acceptis terminis minor non erat particularis per naturam, ſed poſitione:& ideo debemus, ait, monſtrationem facere per in

Nota in particularibus ſyllogiſmis ſeq ſemp ꝯcluſionem de uero cõtingenti.

definitam,hoc eſt,per particularem negatiuam, quæ indefiuita eſt atq; indeterminata:propterea quòd aliquando natura particularis eſt,aliquando uniuerſali æquiualec. Hæc autem ſupra abunde diſputauimus. (Sinautem uniuerſale ad minus ponatuc. (Si inquit maioc in parte,minor autem accipiatur uniuerſaliter,nullo pacto efficietur ſyllogiſmus, quomodocunque uarientur propoſitiones: conſimiliter ſi ambæ extiterint particulares aut indefinitæ,ſeu contingentes,ſeu inexiſtentes:auc uiciſſim,hoc eſt, una indefinita,altera particularis:auc uiciſſim,una inexiſtens & altera contingens.(Eadem demonſtratio.) Hoc eſt,per appoſitionem terminorum, quibus concludimus & omni & nulli ex neceſſitate.(Planum itaque quòd ſi uniuerſale.) Subaudiēdum,inquit Philoponus,cum minor ſit affirmatiua:quoniam ſi maior eſſet uniuerſalis,& minor negatiua inexiſtens,nō aſtruetur complicatio utilis. Verumenimuero, ſi hoc ſimpliciter etiam uellemus intelligere,ubicunque maior eſt uniuerſalis,& minor particularis, natura ſemper utilis erigitur coniugatio:ubi uero minoc ſit uniuerſalis, & maior in parte, ad nullam concluſionem fit utilis ſyllogiſmus:Et de his hactenus. Ad miſtionem neceſſarii & inexiſtentis in hac eadem figura, iam tranſeundum.

Miſtio neceſſariæ & contingentis in prima figura. Cap.X.

CVM vero hęc quidem propoſitionum ex neceſſitate ineſſe aut non ineſſe, hęc autem contingere ſignificet/ſyllogiſmus quidem erit / eodem modo ſe habētibus terminis ꝛ perfectus/ quando ad minorem extremitatem ponatur neceſſarium:concluſio vero/ſi termini fuerint prędicatiui/ erit eius/quod eſt contingere/ꝛ non eius / quod eſt ineſſe ꝛ vniuerſaliter ꝛ non vniuerſaliter poſitis. ſed cum hoc quidem affirmatiuum ſit/illud vero priuatiuum/quando affirmatiuum quidem neceſſarium ſit eius quod eſt contingere/ꝛ non eius quod eſt non ineſſe. cum vero priuatiuum ꝛ eius/quod eſt/contingere non ineſſe/ꝛ non ineſſe/ ꝛ vniuerſalibus ꝛ non vniuerſalibus terminis exiſtentibus. Contingere autem in concluſione eodem pacto accipiendũ/ quo ꝛ in prioribus.

Confert ſe ad miſtionem contingentis ac neceſſarii,inquiens,eodem pacto fieri poſſe complicationem utilem hac in miſtione, quemadmodum in præcedente. Verum moderniorum nonnulli multo ſecius arbitrati ſunt hac in miſtione complicationes effici: dixerunt enim,ꝙ aut ambæ ſumuntuc in ſenſu compoſitionis,uel utræq; in ſenſu diuiſionis,aut uiciſſim componendo,diuidendoq;:ſi primo inquiunt ſe habuerinc modo,maioc neceſſaria, minorq; contingēs, ambæ affirmatiuæ,non ſequitur contingentis cōcluſio,ſed poſſibilis:conſimilitec,ſi maior negatiua extiterit,colligi uolunt cōcluſionem nō cōtingentem,ſed poſſibilem:quaſi ponentes differētiam inter poſſibile atque cōtingēs:addunt præterea, ſi maior neceſſaria extiterit iu ſenſu compoſitionis cum minore cōtingēte in ſenſu diuiſionis,nō ſequi cōcluſionem cōtingentis:ſinautem propoſitiones in contrarium ſe habuerint,& ſubiectū maioris accipiatur pro iis, quæ ſunt, uel pro iis quæ poſſunt eſſe,ſyllogiſmus erigetur perfectus,euidētiam accipiēs mōſtrationis per dictū De omni:ꝙ ſi maioris ſubiectum pro iis tantum accipiatur,quæ eſſe poſſunt,inutilis fiet complicatio. Cum uero maior eſt neceſſaria in ſenſu diuiſionis cum minore cōtingēte in ſenſu compoſitionis,poſſibilis, non autem cōtingēs ſequitur cōcluſio:ſin econuersò fuerinc cōſtructæ propōnes,miſtio fiet inutilis.Quòd ſi utræq; in ſenſu accipiātur diuiſionis ac maior neceſſaria ſit cum minore cōtingēte,nō cōtingēs,ſed poſſibilis cōcluſio colligetur. Sinautem in cōtrariū ſe habuerint propoſitiones,ac maioris ſubiectum & pro iis, quæ ſunt,& pro iis,quæ poſſunt eſſe,aſſumatur,perfecta aſtruetuc complicatio:cum uero pco iis tātum, quæ ſunt,accipiatur,nō erit utilis ſyllogiſmus: Hæc illi. Sed quoniam poſitio iſta multum & intricata eſt, & fortaſſe etiam ab Ariſtotelica ueritate diſſona,propterea ſatis fuiſſe exiſtimabimus,eam ꝙ breuiſſime fieri potuit,explicuiſſe. ¶ Quidam uero alii modernorū alias & fortaſſe multo antiquiores regulas cōſcripſere dicūt.n.ꝙ ſi maioc extiterit neceſſaria cum minore cōtingēte,ſemper colligitur neceſſaria cōcluſio: ſin ecōuersò,ſemper cōtingēs cōcludetur. Quòd ſi liberā ſententiā proferre fas eſſet,ac in nullius magiſtri uerba iurati ſcriberemus,fortaſſe ita rem ſe habere ſateremur:ſed quoniam Ariſtotelicam poſitionem nūc interpretamuc, ideo quid ipſe ſupec hac re ſenſerit, enodemus:primum itaq; inquit,ſi maior cōtingēs accipiatur,ſeu affirmatiua,ſeu negatiua,cum neceſſaria minore affirmatiua,ſyllogiſmus efficietur perfectus, cōcluſionē uere colligēs cōtingētē: cōſimiliter ſi maior neceſſaria extiterit affirmatiua,cum minore cōtingēte,ſeu affirmatiua ſeu negatiua,cōcluſio cōtingens erit ſm ſuperiorem determinationem. Sinautem maior negatiua neceſſaria fuerit cum minore cōſimiliter ſe habēte,ſm cōtingēs nō ſupra definitū cōcludetur cōtingēs:uerū illud,quod antea nō neceſſarium dixerat idem ualens,quod inexiſtens uocitatum. Ex quo plane cōſtat,aliam iu affirmatiuis:in negatiuis,aliam cōcluſionē ſequi:quod tamē nōnulli negabant in miſtione ſm cōtingēs atq; inexiſtere. ¶ Verum quidam etiam dubitāt de cōcluſione:quæ ex maiore neceſſaria negatiua,cum minore cōtingēte affirmatiua ſequitur: uolūt enim nōnulli quod ſequaē ui ſyllogiſtica cōtingēs illud,quod ipſi uocant poſſibile, commune neceſſario inexiſtēti,ac uere cōtingēti. Alii autem dicūt cōcluſionem fieri diſiunctiuam aut uere contingentem aut inexiſtentem:quòd ſi quando concluditur neceſſaria,hoc ex materia & terminorum gratia fieri autumāt:ueluti cōſueuimus dicere, ꝙ in ſecūda figura ex affirmatiuis utriſq; fieri poteſt utilis cōplicatio:

Recētiorū aliquot opinio de miſtione neceſſarii & cōtingētis.

Opinio aliorū modernorum magis ueritati cōſentanea.

Nota diuerſitatem opinionũ de concluſione quæ ſequitur ex cōplicatione negatiua, qn̄ maior eſt neceſſaria negatiua.

Expō Alexandri & Philopōni

Dubitatio ꝗre ſequatur cōcluſio inexiſtens.

tatio: dum termini æquiuertibiles fuerint.¶ Nos autem cum Alexandro dicimus atq; Philopono, in hoc coniugatione concluſionem colligi contingentis, qđ ſuperius uocitauerat non neceſſarium, quodq; idem erat inexiſtenti.¶ Sed tunc quæſtio inſurgit, qui & q̄ ratione fieri hoc poſſit, aut enim uidetur non alia ſequi quá neceſſaria, aut ſi alia ſequitur contingētis, dimidium ſequetur: uel ſi inexiſtens ſequi dicenda eſt, ratio in medium proferenda, cur ex maiore negatiua inexiſtente cum minore contingente dimidium colligatur contingentis: ſi uero maior negatiua ſit neceſſaria, non hoc, ſed inexiſtens concludatur. Præterea maior ſimilitudo eſt inexiſtentis cum inexiſtēti, quá neceſſarii cum inexiſtēti: ſed maior neceſſaria poteſt inexiſtentem concludere: cur itaq; potius non faciet hac inexiſtens maior? Præterea diximus ſupra cōcluſionem neceſſario ſimilem eſſe alteri propoſitionem, uerum ſi concluſio ſequatur inexiſtens, neutri præmiſſarum propoſitionum ſimilis erit, quū altera neceſſaria, contingens ſit altera: non itaq; dicemus inexiſtentem colligi. Amplius monſtrari poteſt idem hoc euidēti ratione: faciamus enim complicationem iſtá, Ex neceſſitate nullum ambulans quieſcit, Contingit oēm hominē ambulare: & tñ non ſequitur, Nullus hō quieſcit. ſi enim propoſitio contingens eius eſt naturæ, ut ab ipſis ſubiecto remoueatur prædicatum, nimirū ſi iſta uere contingens eſt. Contingit oēm hominē ambulare: ambulatio nulli ineſt hoī, poteſt aūt ineſſe: quod ſi ita eſt, profecto non ſequitur, qđ non quieſcat: ſed potius oppoſitum: Oē enim non ambulans aut quieſcit, aut alio aliquo mouetur motu. Dilucidius aūt hoc fieri poſſet, ſi contraria acciperētur immediata, puta, Ex neceſſitate nullum ægrum ē ſanum. Cōtingit oēm hoiem eſſe ægrum: nec tñ ſequitur, Nullus homo eſt ſanus: imo potius cōcluditur, Oīs homo eſt ſanus: qñquidē ſi nullus eſt æger, oīs eſt ſanus.¶ Propterea dicunt nonnulli in hac miſtiōe non debere accipi minorem uere contingentem: ſed contingentē non neceſſariam, quæ conuertatur cum inexiſtente: quodq; hoc ita ſit, monſtrant ſatis probabili argumento: nāq; ſi maior accipiatur uere neceſſaria: (uere neceſſariam ob id dico, qm̄ ſuperiores non erant neceſſariæ ueræ, immo aut contingentes erant aut neceſſariæ falſæ: quum contingat aliquod ambulans quieſcere, & aliquod ægrum ſanum eſſe) ſi inq̄ uere accipiatur neceſſaria, non poteſt minor uere accipi contingens: ſi enim uere neceſſaria maior extiterit, aut & ſubiectum & prædicatū termini erunt ſubſtantiales, quemadmodum in primo ꝑ ſe dicendi modo, aut ſubiectum terminus erit ſubſtantialis, prædicatum uero ſubiecti paſſio, aut econuerſo, ſicuti in ſecundo per ſe dicendi modo, & hoc in affirmatiuis: in negatiuis ēt cōſimiliter neceſſaria maior, aut ſubiectum aut prædicatum habebit ſubſtantiale: qđ quū ita ſit, non poterit minor uere accipi contingens, quū terminum ſubſtantialem de accidentali uere uniuer

Solō quorūdā. Si maior accipiatur vere neceſſaria nō poteſt minor accipi vere cōtingens.

ſaliter ſm contingens prædicari minime poſſit: nāq; iſta eſt falſa, Contingit oē currens eſſe hominē, & iſta itidem, Contingit oē album eē hominem: & ita ſigillatim diſcurrendo. Quòd ſi dicas iſta, Contingit oē ſcribens eſſe hominem, uera proculdubio erit etiam contingenter. Reſpondemus hanc nullo pacto contingentem eſſe, ſed aut neceſſariam aut inexiſtētem. Minor itaq; hac in miſtione contingens de contingenti non neceſſario accipienda eſt, & tunc ſi unum contrariorum minori inerit extremo, alterum ab ipſo ex neceſſitate remouebitur, & ita concluſio aut neceſſaria erit negatiua, aut quod melius, inexiſtens negatiua, quodq; hoc ita ſit, firmant Ariſtotelis quoq; teſtimonio, dicentes, Contingere aūt in concluſiōe eodē pacto accipiendum, quo & in prioribus: ac ſi diceret, Quum dicimus concluſionem ſequi contingentem, contingens accipimus, quemadmodum ſupra ſumpſeramus: ſed de propoſitionibus ſecus ſe habet: illæ enim non eodem pacto accipiuntur contingentes: Hæc illi.¶ Cæterum licet poſitio hæc ueritati conſentanea eſſe uideatur: quia tamen diruit aliquo modo philoſophi dicta; & magnorū uirorū aliter ſentientiū enarrationē demolitur, propterea ſecius dicēdū arbitramur.¶ Dicimus itaq;, & ita rem ſe habere confeſſo exiſtimamus: ꝙ in his cōplicationibus, quēadmodū & in reliquis, maior nō ſimpliciter, ſed ſm quid neceſſaria accipienda eſt: minor uero contingens eo pacto quo ſub tali propoſitione accipi poteſt, quòdque ex maiore ſic neceſſaria, minoreq; in hunc modum contingente, ambabus affirmatiuis concluſio colligitur affirmatiua cōtingens: ſin autē maior negatiua extiterit, nō cōtingēs, ſed inexiſtēs concludetur.¶ Quòd ſi rōnē quæris huiuſce diuerſitatis, duplicem aſſignabimus cauſam: uná quia in priore cōplicatione ex toto cōcluſionis cōtingētis oppoſito cōcluditur impoſſibile: in altera uero, ex oppoſito cōtingētis nullum deducitur incōmodum, ſed ex inexiſtētis cōtradictorio manifeſtū colligitur impoſſibile: alterá uero, quia negatiua neceſſaria, maiorē neceſſitatis uim habet q̄ affirmatiua: quòdq; hoc ita ſit, exēplo cōprobamus: nō .n. tñ neceſſaria hæc eſt, Omne currēs mouetur, quátū iſta, Nullū currēs lapis.¶ Quòd ſi dicas aliter debere negatiuá accipi, puta, Nullū currēs ſtat, Nullū albū eſt nigrū: reſpondemus iſtas nullo pacto neceſſarias eſſe, ueluti plerūq; etiá ſupra diximus, ſed potius cōtingentes: quare ſi ita cōplicationes erigamus, quod aſſerebamus, manifeſte ſequi uidebimus: puta, Ex neceſſitate omne currēs mouetur, Cōtingit omnem hominē currere, Cōtingit oēm hominē moueri. Aliter in negatiuis, Ex neceſſitate nullū currēs lapis, Cōntingit omne uigilans currere, ſequitur, Nullū uigilás lapis, cōcluſio aut ſm quid neceſſaria, aut ſm quid inexiſtens.¶ Sed ambiges nō immerito, cur iſtam uocitemus inexiſtentem, Nullum uigilans lapis, non autē maiorem, dicentem, Nullum currens lapis: aut ſi maiorem neceſſariam appellamus, cur nō & cōcluſionē

Alia ſolutio & propria

Rōſ olutionis

Dubitatio rationabil.

¶ Reſpõdemus hoc ideo fieri, quoniam hoc in libro non materiam ſyllogiſmorum conſiderabat Ariſtoteles, ſed formam: quia igitur primo fiebat in deductione impoſſibile accepto inexiſtentis concluſionis contradictorio, propterea ſecundum formam ſyllogiſticam inexiſtentem concluſionem colligi uolebat, nõ autem neceſſariam: & ob hoc magis uocandam eſſe ſenſuit concluſionem inexiſtentem, quàm neceſſariã, cum alioquin non magis ſit inexiſtens quàm neceſſaria

Alia dubitatio

¶ Si uero dicas, cum accepto contingentis oppoſito, idem deducatur incommodum, hoc pacto, Ex neceſſitate nullum a b, Ex neceſſitate aliquod c a, Ex neceſſitate aliquod c non eſt b, hoc autem minorem deſtruit dicentem, Contingit omne c eſſe b, ſi inquam dicas, cum hoc ita ſit, cur non dixit & hic concluſionem uere ſequi contingentem?

Solutio

¶ Reſpondemus impoſſibile iſtud non inferri primo ex oppoſito contingentis, hoc eſt, ex neceſſaria propoſitione: ſed primo ſequi ex inexiſtentis contradictorio: & quoniam neceſſaria propoſitio ſecundum quid inexiſtentem præſupponit, propter hoc & ex neceſſaria contingentis oppoſita ſecundo, & non ex ſe incommodum deductum fuit: & ob hanc cauſam ſi cõtingens hac in complicatione concluditur, non ex ſe, & uerum erit contingens: ſed quod inexiſtenti æquiualet, quia merito etiam oppoſiti inexiſtentis, ex contradictorio contingentis concludebatur impoſſibile: unde hoc quaſi innuens Philoſophus, infra dicit (ſed manifeſtum, & quoniam eius, quod eſt contingere non ineſſe efficitur ſyllogiſmus: ſiquidem & eius, quod eſt non ineſſe.(

Alia dubitatio, quod ex affirmatiua neceſſaria maiore & minore cõtingẽte, ſequatur concluſio neceſſaria.

¶ Si uero adhuc inſtes, dicendo poſſe ex maiore etiam affirmatiua neceſſaria, cum minore contingente cõcluſionem colligi neceſſariam hunc in modum: Ex neceſſitate omne album eſt coloratum, Contingit omnem hominem eſſe album: & tamen non ſequitur, Contingit omnem hominem eſſe coloratum: immo aut ex neceſſitate oĩs homo eſt coloratus, aut ſecundum inexiſtens omñis homo eſt coloratus.

Solutio

¶ Reſpondemus concluſionem iſtam uere contingentem eſſe: ſignificat enim ꝙ omne quod poteſt eſſe homo, poteſt eſſe coloratus: & ita accipientes, dicimus poſſe iſtam in oppoſitum ſecundum contingens uerti, puta, Contingit nullum hominem eſſe coloratum: quoniam contingit nullum hominem eſſe, & ex cõſequẽti nullum hominem eſſe coloratum.

Opinio quorundam aliorũ.

¶ Dicunt alii ſatis argute, ꝙ quia neceſſarium, ueluti ſupra longa digreſſione diſputauimus, non ſolum contingens deſtruit, ſed etiam neceſſarium atq; inexiſtens oppoſitæ dictionis, puta hęc, Ex neceſſitate aliquod c non eſt a & hanc tollit, Contingit omne c eſſe a & hanc, Omne c eſt a & iſtam itidẽ, Neceſſe eſt omne c eſſe a ſed primo cõtingentem demolitur, uti planum eſt: quoniã inquam hoc ita ſe habet, ideo dicunt primo hac in cõplicatione cõcludi cõtingẽs, quoniam ex huius oppoſito primum ſequitur impoſſibile: poſtea ſecundo & tertio inexiſtens ac neceſſarium, quoniam & ex his ratione cõtradictorii cõtingẽtis aliquid ſequebatur incõmodi: & ita in ſumma uolũt iſti cõcluſiones omnes cõcludi poſſe, cõtingẽtem, inexiſtẽtẽ ac neceſſariã, ui tamẽ ſyllogiſtica, & ſm formam, & primo cõtingẽtem colligi: reliquas uero ſm materiã & per accidens. Hæc fortaſſe diceret Aluiidus Roſ. Nos aũt aliter uolebamus: quare de his alius ſpeculatius inquirat.

Solutio dubitationis principalis, ipſam Buranæ, quare ſequatur cõcluſio inexiſtens, & nõ dimidium contingentis.

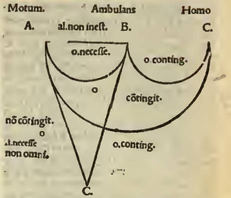
¶ Ex iſtis itaq; poſſumus quæſtioni facere hunc in modũ ſatis. Dicimus etenim hãc eſſe inter miſtas ex cõtingẽtibus & inexiſtẽtibus, ac miſtas ex neceſſariis & cõtingẽtibus differẽtiam, quoniam inexiſtens negatiua remouet tãtum ea, quæ ſunt, nõ autem ea, quę eſſe poſſunt: negatiua uero neceſſaria, nõ ea tãtum quę ſunt, ſed & ea quæ poſſunt eſſe: & ob hoc in una ſequitur inexiſtens concluſio: in altera uero, dimidium cõtingentis: & ex hoc etiam patet ratio, quare cum maior ſit cõueniẽtia inexiſtentis cum inexiſtenti, q̃ cum neceſſaria, nõ tamẽ ſequatur cõcluſio inexiſtens, ſed contingentis dimidium: dicimus enim hoc ideo euenire, quia neceſſariæ uis maior eſt, q̃ inexiſtentis. Præterea licet fortaſſe magis cõueniant inexiſtens propoſitio, & inexiſtens concluſio, ſi per ſe & non miſta accipiantur: non tamen fortaſſe miſta tantam habebunt ſimilitudinem ac conſonantiam. Ad aliud reſpondemus, concluſionem minor quo ad modum ſimilem eſſe, cum utreq; cum modo contingente accipiantur: hoc enim ſufficit ad propoſitionum ſimilitudinẽ, quemadmodum & ſupra retulimus. Ad reliquũ dicimus, rationem non ualere, propterea ꝙ non eſt neceſſariũ, ſi maioris ſubiectum à minori remouetur extremo, ꝙ illi maius inſit extremum: ſicuti in exemplo planum eſt, Ex neceſſitate nullum currens lapis, Contingit omne uigilans eſſe currens, Contingit nullum uigilans lapidem eſſe: nõ enim ſi ab aliquo remouetur curſus, ex neceſſitate illi ineſt lapis. Quòd ſi inſtes de contrariis immediatis, dicimus ex his fieri non poſſe propoſitionem neceſſariam, iſti utilem complicationi: nam, quemadmodum plerunq; repetiuimus, hæc nullo pacto neceſſaria cenſenda eſt, Nullum ſanum eſt ægrum, ſed contingens potius: contingit enim ſanum omne fieri ægrum, & econtrario: quòd ſi ægritudinem acceperis & ſanitatem, ex his fiet quidem neceſſaria propoſitio: non tamen propterea utilis erit miſtionibus iſtis: non enim ſub hac propoſitionem uere cõtingentem accipere poterimus. Sed de his hactenus: iam ad contextum exponendum trãſeamus.

(Cum uero hæc quidem propoſitionum) Expoſiturus complicationes miſcentes neceſſarias contingentibus, tres ponit regulas obſeruandas: Primam, quòd ex contingente maiore, cum neceſſaria affirmatiua minore, perfectus conſtruitur ſyllogiſmus, in concluſionem uere contingentem: Secundam, quòd ex maiore neceſſaria affirmatiua, cum minore contingente, uerum colligitur contingens: Tertiam, ex maiore negatiua neceſſaria, & altera contingente, non uerum concludi contingens; ſed illud, ꝙ ſupra non

neceſſarium

neceſſarium uocauimus inexiſtenti æquiualens. (Et
perfectus) Continuandum eſt hoc cum ſequentibus
perfectus, inquam, erit ſyllogiſmus, quando ad mino
rem extremitatem ponatur neceſſarium: (Concluſio
uero) Hoc non ad ſuperiora referendum eſt, ſed abſo
lute ita proferri intelligendum, quòd utriſq; exiſten/
tibus affirmatiuis, ſiue maior neceſſaria extiterit, ſeu
contingens, uerum concludetur. (Sed cum hoc qui/
dem affirmatiuum) Subaudias interuallum. (Quan/
do affirmatiuum quidem neceſſarium ſit) Hoc dicit
propterea, q; non poterit neceſſaria affirmatiua eſſe,
quia ſit aut maior, aut minor: utroque autem modo
uere contingens, & non inexiſtens colligitur conclu/
ſio. (Contingere non ineſſe, & non ineſſe.) Non hoc,
inquit Alexander, dixit, quia contingens aliud ſignifi
caret, quàm, inexiſtens: ſed magis uolens oſtendere cō
cluſionem iſtam pacto aliquo contingentem eſſe, li/
cet non uere. (Contingere autem in concluſione.)
Quoniam, inquit Philoponus dixerat concluſionem
ſequi, & contingentis non ineſſe & inexiſtentis, ſi ma/
ior neceſſaria extiterit negatiua: propter hoc ſubdit,
contingere hoc in loco accipiendum non ſupra defini
tum: ſed quemadmodum antea accipiebamus, quod
alterius uicem gerit, puta, inexiſtentis: nam ſimplici/
Obiectio. ter contingens & de inexiſtenti prædicatur ⁋ Sed cō/
tra inquiunt nonnulli quòd de tali contingenti nul/
libi ſuperius fuit amplius diſputatum: nulla enim ex
ſuperioribus complicationibus contingens inexiſten
Solutio prima. ti æquiualens concludebat. ⁋ Ad hoc reſpondent alii,
tale contingens fuiſſe id, quod ſupra uocauerat, Nulli
ex neceſſitate. Verum licet contingens illud aliquam
ſimilitudinem habeat cum neceſſario atque inexiſten
ti, non tamen idem penitus eſt: quandoquidem talis
eſt uniuerſalis contingens: cuius quædam ſingulares
ueræ ſunt contingentes, quædam uero neceſſariæ.
Secunda. ⁋ Melius dicunt alii, de hoc contingenti ſuperius in
diuiſione contingentis factam fuiſſe mentionem.
Tertia. ⁋ Nonnulli tamen aliter contextum iſtum exponūt.
aiunt enim ſenſum eſſe, quòd in concluſione accipiē/
dum eſt contingens uerum, ſecundum q; ſupra defi/
niuimus, hoc eſt, quandocunque dicimus concluſio/
nem tantum contingentem ſequi, de uero contin/
genti debemus intelligere: hoc dico, quoniam in pro
poſitionibus fortaſſe non ita accipitur contingens:
uix enim fieri poteſt, ut in propoſitionibus uerum
accipiatur contingens, ſicut ſupra quoque declaratū
eſt. Verum hæc quidem acutior expoſitio, illa autem
uerior multo eſt.

Eius vero quod eſt ex neceſſitate non ineſſe, non erit ſyl
logiſmus. Alterum enim eſt, non ex neceſſitate ineſſe, & ex
neceſſitate non ineſſe. Quod itaque, ſi termini affirmatiui
extiterint, non fit concluſio neceſſaria, planum: inſit náque
a/omni b/ex neceſſitate, b/contingit omni c/erit utique ſyl/
logiſmus imperfectus, q; a/contingit omni c/ineſſe: q; autē
imperfectus, ex demonſtratione manifeſtum: nam eodem
monſtrabitur pacto, quo & in prioribus.

Quoniam hac in miſtione altera neceſſaria eſt pro
poſitionum, & ob id poſſet aliquis exiſtimare conclu
ſionem ſequi neceſſariam, propterea dubitationē iſtā
remouet, inquiens, non ſequi hac in miſtione neceſſa
riam cōcluſionem, propterea q; aliud eſt ex neceſſita/
te non ineſſe, & aliud non ex neceſſitate ineſſe: licet. n.
ſequatur non neceſſarium, non tamen ſequitur neceſ
ſarium non: quoniam hæc, uti ſupra expoſuimus, lō/
go ſeiunguntur interſtitio ⁋ Sed iam quæſtio exori/
tur, an poſſimus dicere, hac in miſtione ſequi Nulli An in hac miſtione poſſit ſeq nulli ex neceſſitate.
ex neceſſitate, quemadmodum in præcedente aſſere/
bamus. ⁋ Reſpondemus primo ſequi non neceſſariā,
hoc eſt, inexiſtētem negatiuam ſm quid, eo, quem ſu
pra diximus, modo: mox & Nulli ex neceſſitate, nō ta
men eo pacto, quo in ſuperiore miſtione. ubi n. quæ
dam ſingulares contingentes erant, quædam neceſſa
riæ: hic autem nullæ ſingulares contingentes ſunt: in
plus itaq; ſe habet nulli ex neceſſitate, q̄ nō ineſſe ſm
quid: quod hac in cōplicatione colligitur (Quòd ita
que ſi termini affirmatiui) Mōſtrat in miſtione ex ne
ceſſaria & cōtingēte, nō fieri concluſionem neceſſariā,
& primo in utriſq; affirmatiuis: ponamus. n. Omne
b/a/ex neceſſitate, Contingit omne c/eſſe b/dico q; ſe/
quitur, Cōtingit omne c/eſſe a/monſtratio autem ea
dem eſt ei, quæ fiebat in miſtione ex inexiſtenti cum
cōtingenti, hoc eſt, per deductionem ad incommodū:
ſi. n. nō eſt uerum, Contingit omni, uerum erit ſuum
contradictorium, Non contingit omni: quod æquiua
let ei, quod eſt Ex neceſſitate alicui non ineſſe: cū quo
& maiore, cōcluditur in ſecunda figura, Ex neceſſita/
te aliquod c/nō eſt b/quod minorem deſtruit. ⁋ Aut, Nota expōnē Alexandri, quā ſequitur Philoponus, q; ſequat contingens dimidium.
inquit Alexander, & in hac miſtione non monſtratur
omni cōtingere, ſed quod proprie opponitur neceſſe
alicui nō ineſſe: in hanc. n. mutabatur, Non contingit
omni: nā ſi in alterā mutetur, puta, Neceſſe alicui ineſ
ſe, nullū ſequeť impoſſibile: fiet. n. ſyllogiſmus ex am/
babus affirmatiuis in ſecūda figura, qui & inutilis eſt
& nihil cōcludit: cū igitur, Non cōtingit omni ineſſe,
binis æquiualeat propoſitionibus, & huic, Neceſſe

alicui non ineſſe:& huic etiam, Neceſſe alicui ineſſe: cum〈que〉 ex altera ſequatur impoſſibile, ex altera minime, uoluit Alexander ſequi non uerum contingens, ſed nulli ex neceſſitate:in cuius ſententiam quaſi accedens,& quaſi ſupra dictorum oblitus, inquit Philoponus: Planum autem & ꝙ imperfectus eſt ſyllogiſmus iſte,& quòd dimidium contingentis concludit: ſiquidem ſuppoſito ſolum ex neceſſitate non omni, ſequebatur impoſſibile ⁋ Verum pace iſtorum dixerim, non dimidium contingentis, ſed ſupra definitũ in hac complicatione ſequi contingens: quod & in cõtextu ſupra uolebat Philoſophus, & à nobis etiam declaratum fuit: quod uero inquiunt, ex altera tantũ contradictorii parte ſequi impoſſibile, eodem ſoluimus modo, quo & in ſupra expoſita miſtione in affirmatiuis, dicentes alteram tantum partem accipiendã eſſe, in negatiuis utra〈que〉: ſed hæc abunde ſuperius determinata ſunt. ⁋ Cæterum Alexander aliter facit deductionem iſtam: accipit enim concluſionis oppoſitam,& cum minore ad inexiſtens mutata, incommodum concludit:& ſubdit, ꝙ poſſemus monſtrare impoſſibile, non tranſmutantes contingentem: ſed quoniam, inquit, de hac miſtione contingentis & neceſſarii in tertia figura adhuc nulla facta eſt mentio, propterea uſus fuit tali minoris tranſpoſitione. Deinde addit, ꝙ quantum ad deductionem poſſemus in tertia figura monſtrare, & neceſſariam & inexiſtentem ſequi concluſionem: ſumptis enim utrorumque oppoſitis, cum altera præmiſſarum concluditur impoſſibile: uerum, inquit ipſe, de his magis quæſitum eſt in libro, quem de miſtionibus conſcripſimus. ⁋ Cæterum Alulidus Roſadis atque alii aſſeclæ faterentur poſſe etiam hac in coniugatione neceſſariam concludi: ſed hoc dicerent materiæ gratia,& ex natura terminorum eſſe: cum propoſitiones uerificarentur ſecundum dictum De omni Abumazaris de eo, quod eſt in actu,& de eo, quod in potentia. ⁋ Nos autem aliter dicimus, ex inexiſtentis oppoſito concludi impoſſibile, non quia inexiſtens, ſed quoniam ſecundum quid inexiſtens neceſſarium conſequitur:& quicquid repugnat, conſequenti repugnat, etiam antecedenti:& propterea, ſi ex oppoſito inexiſtentis colligitur impoſſibile: hoc fit ex eo, quòd inexiſtens ſequitur ex neceſſario, quod concluſioni contingenti opponitur. Ex oppoſito autem neceſſarii, quod eſt contingens, dicimus nullum ſequi impoſſibile. Quòd ſi monſtrare contendas hoc pacto, ſi non ſequitur, Ex neceſſitate omne c/a/ſupponatur oppoſitum, Contingit aliquod c/non eſſe a/cui addatur minor, Contingit omne c/eſſe b/ex quibus in tertia ſequitur, Contingit aliquod b/non eſſe a. ⁋ Reſpondemus hoc non fieri propterea ꝙ in uniformibus contingentibus maioris ſubiectum pro iis, quæ eſſe poſſunt, debet ſupponere: ſed in contradictorio neceſſarii, quod eſt contingens, non eſt opus eius ſubiectum pro iis, quæ eſſe poſſunt, ſupponere: immo accidet ipſum tantum ue rificari pro iis, quæ ſunt:& ita propoſitio illa reddetur inutilis ad complicationem extruendam ex ambabus contingentibus: atque hunc in modum nullũ concludetur impoſſibile. Sed de his hactenus. Ad reliqua tranſeamus.

Cõtra expõnẽ Alexandri & Philoponi.

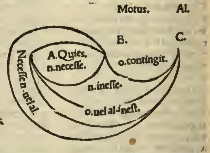
Alia deductio Alexandri.

Dictum Auerrois in hac miſtione.

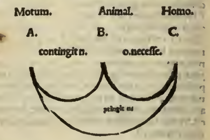
Contra Auerroem ꝙ nõ ſequaſ cõcluſio neceſſaria.

Hæc tñ miſtio diligẽtius eſt conſideranda præcipue ſi dicamus cõtradictõrij neceſſarii aſſignari p verũ contingens.

Rurſus a/contingat omni b/ineſſe: b/vero omni c/inſit ex neceſſitate, erit vtique ſyllogiſmus ꝙ a/omni contingit c/ineſſe: ſed non ꝙ ineſt ⁊ perfectus, non autem imperfectus: ſtatim nãque perficitur per propoſitiones, quę a principio. Si autem non conſimilis figurę propoſitiones extiterint, ſit primum priuatiua neceſſaria, ⁊ a/nulli contingat eorum, quę b/ex neceſſitate: b/vero omni c/contingat, neceſſe eſt a/nulli c/ineſſe: ponatur enim inexiſtens, aut omni, aut alicui: b/vero ſupponebatur nulli contingere: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, ⁊ b/nulli contingit a/: a/vero omni c/aut alicui ponitur ineſſe: quare nulli aut non omni c/contingeret b/ineſſe: ſupponebatur autem a principio omni contingere.

Sed manifeſtum ⁊ quoniam eius quod eſt Contingere non ineſſe, efficitur ſyllogiſmus; ſiquidem ⁊ eius quod eſt Non ineſſe. Rurſum ſit affirmatiua propoſitio neceſſaria, ⁊ a/contingat nulli b/ineſſe: b/vero omni c/inſit ex neceſſitate.

Syllogiſmus itaque erit perfectus: ſed non eius, quod eſt non ineſſe, ſed eius quod eſt contingere non ineſſe: nãque propoſitio ſic accepta fuit, quę eſt a maiori extremo, ⁊ ad impoſſibile non eſt ducere: ſi enim ſupponatur a/nulli c/ineſſe, poſitum eſt autem ⁊ b/nulli contingere ineſſe, nihil accidit pp hęc impoſſibile. Si vero ad minus extremũ ponaſ priuatiuũ, qđ cõtingere qdẽ ſignificet / ſyllogiſmus erit

per

per conuerſionem, quemadmodum in prioribus: ſed quando non contingere, non erit: neq; quando ambo ponãtur priuatiua, non ſit autẽ contingens, quod ad minus. termini vero ydem, eius quod eſt ineſſe, Album, animal, nix: nõ inexiſtendi, Album, animal, pix.

Secundam explicat coniugationem ex maiore cõtingẽte cum neceſſaria minore: & inquit ex his uere contingentem colligi, monſtrariq; p dictum de omni. Sed ſtatim inſurgit dubitatio, cur nõ prius de hac mentionem fecerit, quàm de ſupradicta: quũ & hoc ſuperius factitauerit, & perfectæ, ut planum eſt, antecedant imperfectas. Reſpondemus, hoc ideo uſuueniſſe, quoniam quæ maiorem habẽt neceſſariam, magis ſuperioribus ſimiles ſunt, quàm econtrario ſe habentes: ut igitur ſermonem ſuum continuum quodammodo faceret, de imperfectis prius pertractauit, mox de perfectis etiam cõplicationibus acturus. (Si autem non cõſimilis figuræ) Poſteaquàm eas explicuit, q̃ ambas habent affirmatiuas, nunc de iis agit, q̃ alteram habent negatiuam, affirmatiuam alterã, & inquit, ex maiore neceſſaria negatiua cum minore affirmatiua contingẽnte, cõcluſionem colligi negatiuam inexiſtentem: puta, Ex neceſſitate nullum b/a: Cõtingit omne c/eſſe b/dico quod ſequitur, Nullum c/a/ſi enim hoc falſum, ponatur contradictorium, Aliqđ c/a/cum quo & conuertente maiorem, ſequitur, Ex neceſſitate aliquod c/non eſſe b/ quod minorem tollit. ꝩ Hoc autẽ, inquit Philoponus, accidit, ſi Ariſtotelicã ſequamur poſitionem ex maiore neceſſaria cũ inexiſtente minore, concluſionem fieri neceſſariam: ſecundum uero Theophraſti atq; Eudemi opinionẽ (qui uoluere concluſionem uiliori propoſitionum aſſimilari) nullum fiet impoſſibile. Verum inquiunt Philoponus atq; Alexander, non ſolum impoſſibile fieri poſſe ſuppoſito inexiſtentis oppoſito, ſed & neceſſarii & contingentis: quare dicet quiſpiam, non tãtum inexiſtentem, ſed & neceſſariam & contingentẽ concludi poſſe. Cęterum his nos ſuperius abunde reſpondimus. Ad reliqua tranſeamus. (B/uero ſupponebatur) Hoc eſt, maior aſſerebat a/ex neceſſitate ineſſe nulli b/quæ terminis in ſeipſam conuertitur, Ex neceſſitate nullum a/b: (Contingere enim accepit pro neceſſario ineẽ. (Sed manifeſtum & quoniam) Si, inquit ſequitur inexiſtens, ſequitur etiam cõtingens, propterea q; contingens non quod ſuperius definiuimus, ſed quod antea nõ neceſſarium uocabamus, cõuertitur cum inexiſtenti: & ob id ſi inexiſtens ſequ tur, ſequetur & contingens. Alulidus tamen Roſad. ex his uerum etiam contingens concludi poſſe uelle uidetur: qm̃, inqt, cõtingens atq; inexiſtẽs unã atq; eãdẽ naturam obtinent. Sed ad his abũde ſupius diſputatum eſt: uideamus quæ ſequuntur. (Rurſus ſit affirmatiua propoſitio) Si, inquit, econuerſo ponamus propoſitiones, maiorem contingentem, minorem uero neceſſariam, ſyllogiſmus erit perfectus, ex dicto de omni monſtratus, & ueram concludens cõtingẽs, nõ autem cõtingens nõ neceſſarium: quod planum fieri poteſt binis rationibus, & quia per dictum de omni ac de nullo iſthæc mõſtratur complicatio (hoc enim uult, quum dicit, Namq; propoſitio ſic accepta fuit, quæ eſt à maiori extremo) & quoniam nõ poſſumus quemadmodum in præcedente, mõſtrare per deductionem ad incommodum inexiſtẽtem fieri cõcluſionem: ponamus enim, Contingit nullum b/eſſe a/ Ex neceſſitate omne c/b/dico q; non poſſumus mõſtrare ſequi, Nullum c/eſt a/ nam ſi huius contradictoriũ ſupponamus, Aliquod c/eſt a, & huic minorẽ neceſſariam addamus, colligemus cõcluſionem, Aliquod b/a/quod nõ deſtruit maiorem: nihil enim ꝓhibet aliquod b/eſſe a, & tñ cõtingere nullũ b/eſſe a/aut ſi nõ cõtradictoriũ, ſed cõtrariũ ſupponamus, poterimus in prima figura, cõuerſa neceſſaria minore, facere mõſtrationem, quemadmodũ diſpoſuit Philoponus. Verum, inquit Alexander, obſcuriorẽ ſe reddidit ob nimiam breuitatem: quum enim accepiſſet pro contingẽti negatiuo inexiſtẽs negatiuum uniuerſaliter, uolens monſtrare hoc cõcludi per deductionem ad impoſſibile, non etiam accepit ſuum oppoſitũ, ut cũ hoc & altera præmiſſarum propoſitionum incommodũ cõcluderet, uerum hoc tanquam planum omiſit, & propoſitionem illam accepit, cum qua nihil abſurdi colligebatur contextus igitur hoc pacto dirigendus fuerat: dico q; ad impoſſibile non eſt ducere: quoniã ſi ſupponatur a/nulli c/ineſſe, & accipiatur ipſius contradictorium, Aliquod c/eſt a/& huic addatur, quod in minore poſitum fuerat, Ex neceſſitate omne c/b/nihil accidit propter hæc impoſſibile: concluditur enim, aliquod b/a/quod nihil abſurdi facit. In qbuſdam tamen, inquit idem, exemplaribus inuenit contextus hunc in modum ſe habens (Si enim ſupponatur a/c/alicui non ineſſe) uerum ſi & hoc pacto legamus, dimiſſum adhuc erit, q; a/nulli ineſt c. hãc enim uolumus concluſionem concludi: cuius cõtradictorio ſuppoſito, cum minore addita, nihil incommodi colligimus: ſed ſi maiorem etiam cõtingentem cõcluſionis oppoſito addiderimus, nõ fiet impoſſibile: nil enim cõcluditur in ſecunda figura ex negatiua contingente, & affirmatiua inexiſtẽte, hunc in modum: Contingit nullũ b/eſſe a, Aliquod c/eſt a/ ex his enim nihil ſequitur ui ſyllogiſtica: quemadmodum & infra monſtrabimus. Sin autem dixerimus in hac complicatione ſequi contingens, & hoc uoluerimus monſtrare per impoſſibile, poterimus utiq; hoc facere accepto cõcluſionis oppoſito cum minore. Sed de his hactenus. ✻ Siquis autem argueret, ſequi aliquod impoſſibile, quia ſequitur concluſio neceſſaria, quæ deſtruit contingentem reducendo hunc ſyllogiſmum tertiæ figuræ ad primam per tranſpoſitionem minoris cum conuertente concluſionis: tunc enim ex maiori de neceſſario cum minori de ineſſe ſequetur concluſio de neceſſario: ut patet ſic dicendo: Omne c/de neceſſitate eſt b, Aliquod a/eſt c/iſta eſt cõuertẽs

Hoc & nõnulli ex modernis aſſerunt, qui nõ ſolũ negatiuã de ineſſe ſ; & negatiuã de poſſibili pp indifferentiã ad neceſſarium & cõtingentẽ, in hac miſtione cõcludi dixerunt, de forma tñ negatiuã de ineẽ: hoc tñ ẽ cõtra Ariſt. ſupra qui non uult poſſe concludi negatiuã neceſſariã hoc ẽ, neceſſe nõ eẽ ſed nõ neceſſe eẽ: hæc ẽt multis obſtant, ut ſupra notum fuit.

✻ Siquis ſe arguerẽt &c. uſque ad, Si uero ad minoris hæc ſũt ſcolia marginalia, & ob ꝓlixitatẽ in contextum relata.

Hani

concluſionis, ideſt, contradictorii cõcluſionis, ex quibus ſequitur, ꝗ aliquod a/ de neceſſitate ē b/ ergo aliquod b/ de neceſſitate a/ quæ contradicit illi, Contingit nullum b/ eſſe a. Reſpondetur ꝗ ex quo non concluditur contradictoria maioris primi ſyllogiſmi, ſed conuertens ipſius, ſtat ꝗ conuertens ſit neceſſaria, ſcilicet iſta, Aliquod a/ de neceſſitate eſt b, & tamen conuerſa ſit de ineſſe ut nunc, de natura contingentis, q̃ non deſtruet uniuerſalem negatiuam cõtingẽtẽ, uerbi gratia, in terminis notis, Cõtingit nullum animal currere, homo quilibet de neceſſitate ē animal, ergo cõtingit nullum hominem currere: & non ſequitur, ꝗ nullus homo currat. Si quis ita dicat, De neceſſitate quilibet homo eſt animal, Aliquod currens eſt homo, ergo aliquod currens eſt animal de neceſſitate: patet ꝗ iſta eſt neceſſaria, conuerſa tamen non eſt neceſſaria, ſcilicet, Aliquod animal eſt currens: & non contradicit illi, Contingit nullum animal currere: ex quo patet argumentum nõ cõcludere: ꝗ ſi quis iterum inſtaret, tunc particularem neceſſariam nõ conuerti in neceſſariam, cuius oppoſitum dixit Ariſtoteles capitulo de conuerſionibus, reſpõdetur, nõ dixiſſe Ariſt. ꝗ omnino particularis neceſſaria conuerteretur in neceſſariã, ſed ꝗ cõuerteretur in terminis. & ſi una uera, & altera uera: uel dicitur ꝗ uere neceſſaria conuertitur in neceſſariam: ſed neceſſaria ſecundum quid non. * (Si uero ad minus extremum)

Finiõtur ſ.bo/ha.

Quum ſuperius enarrauerit, quomodo ex maiore negatiua & minore affirmatiua utiles fiant complicationes, nunc conuerſum oſtẽdit, & inquit, ſi minor negatiua extiterit contingẽs cum maiore quomodocunq; inexiſtente, utilem fieri complicationem minore ſecũdum contingens uerſa: namque eædem fiunt cõcluſiones, quæ eſt ſupra, quoniam & eædem coniugationes. Sin autem minor neceſſaria fuerit negatiua quomodocunque ſe habuerit minor, non fiet utilis complicatio: propterea ꝗ primæ figuræ lex ac conditio deſtruitur, minorem, inquam, oportere affirmatiuam eſſe. (Album, animal, nix) Fortaſſe, inquit Alexãder, ſatius eſſet, ſi pro animali equũ poneremus: quoniam hæc ueritatem nõ obtinet, Contingit omne uel nullum animal eſſe albũ: quũ alioquin ex neceſſitate aliquod animal ſit album. Pro his etiã terminis alios ſuppoſuit Philoponus, album, equus, cygnus: Albũ equus, coruus. Verum hæc ex ſuperioribus iam ſatis plana facta ſunt.

Ceterum eodẽ pacto ſe habebit ⁊ in ſyllogiſmis in parte: nam quum priuatiuum ſit neceſſarium, ⁊ concluſio erit eius quod eſt non ineſſe: veluti ſi a/ nulli eorum: quę ſunt b/ contingit ineſſe, neceſſe eſt a/ alicui eorum quę ſunt c/ non ineſſe: ſi enim omni ineſt, nulli vero b/ contingit, ⁊ b/ nulli a/ contingit ineſſe: quare ſi a/ quidem omni c/ ineſt, b/ vero nulli a/ ipſum b/ nulli eorum quę c/ contingit. Aliter: quare ſi a/ omni c/ ineſt, b/ nulli eorum quę c/ contingit: verum ſuppoſitum fuerat, alicui contingere.

Tranſit ad eas quæ alteram habent uniuerſaliter alterã uero in parte; & breuiter inquit, ꝗ ex una particulari, & altera uniuerſali, compoſitæ complicationes eodem penitus modo, quo ad concluſiones ſe habent, quemadmodum & uniuerſales: breuitatis autem gratia primum eam explicat, quæ maiorem uniuerſaliter habet negatiuam neceſſariam, cum minore affirmatiua contingente particulari: & inquit, cõcluſionem fieri inexiſtentem negatiuam in parte: puta, Ex neceſſitate nullum b/ a, Cõtingit aliquod c/ eſſe b/ dico ꝗ ſequitur, aliquod c/ non eſt a/ ſi enim non ſequitur, ſupponatur, omne c/ a/ cui addita maiore, Ex neceſſitate nullum b/ a/ ſequitur in ſecũda figura in miſtione neceſſariæ & cõtingentis, Ex neceſſitate nullũ c/ b/ quod minorẽ deſtruit: ſed ſi maiorem negatiuã neceſſariã terminis in ſeipſam cõuertamus, idẽ impoſſibile concludemus in prima figura: & hoc eſt, quod ipſe uolebat, dũ inquit, (ſi enim omni ineſt) hoc eſt, ſi ſuppoſuerimus cõcluſionis oppoſitũ, dicẽtes, Omne c/ a/ nulli uero b/ cõtingit, ideſt, a/ nulli b/ ex neceſſitate ineſt: & b cõuertẽdo, nulli a/ inerit ex neceſſitate: quare ſi a/ oĩ ineſt c/ b/ uero nulli a/ ineſt ex neceſſitate, b/ nulli c/ inerit ex neceſſitate in prima figura: alii tamen cõtextus breuius hoc dicunt hunc in modũ: Quare ſi a/ omni c/ ineſt, b/ nulli eorum quæ c/ cõtingit: idem igitur utriuſq; cõtextus ſenſus ē: prior tamẽ planior & dilucidior. Verum, inquit Alexãder, poſſumus eodem pacto ad incommodum deducentes monſtrare uere cõtingẽtem ſequi concluſionem: ſi enim ex altera neceſſaria & inexiſtẽte altera, neceſſarium cõcludimus, multo magis ex utriſq; neceſſariis: ſed ad hæc eadem dicenda erunt, quæ & in ſuperioribus aſſerebamus. ¶ Scitu tamen dignum, ꝗ in his complicationibus particularibus, eadem ſecundum proportionẽ ſequitur concluſio, quæ & in uniuerſalibus: non aũt uariantur, quemadmodum in miſtione inexiſtentis ac contingentis. erit itaq; in hac complicatione cõcluſio ſemper inexiſtens: q̃q̃ dicit Alulidus Roſadis fieri poſſe etiam concluſionem uere contingentẽ: ſed hæc ſatis ſuperius diſputata ſunt.

Nota idem eſſe iudicium de uliibus & particularibus in hac miſtione

Sed quum particulare affirmatiuum, quod eſt in ſyllogiſmo priuatiuo: neceſſarium ſit: vt b/ c/ aut vniuerſale in pdicatiuo, vt a/ b/ non erit eius: quod eſt ineſſe: ſyllogiſmus. Demonſtratio vero eadem: quę ⁊ in prioribus. Si autẽ vniuerſale ponatur ad minus extremum, aut affirmatiuum aut priuatiuum contingens: quod autem in parte: neceſſarium ad maius extremum: non erit ſyllogiſmus. Termini eius: quod eſt ineſſe ex neceſſitate: animal: albuꝫ: homo: nõ inexiſtendi autem: animal: album: indumentuꝫ. Quuꝫ vero vniuerſale neceſſarium ſit: quod auteꝫ in parte: contingens: vniuerſali exiſtente priuatiuo: termini eius: quod eſt ineſſe: animal: album: coruus: non inexiſtendi: animal: albuꝫ: pix: Si vero affirmatiuuꝫ fuerit: animal: albuꝫ: cygnus eius vero quod eſt non contingere: animal: album: nix: neque quando indefinite accepte fuerint propoſitiones: aut vtręq; ſecundum partem: neq; ſic erit ſyllogiſmus: termini communes inexiſtendi animal: album: homo: non inexiſtẽdi: animal: album: inanimatuꝫ: namq; animal alicui albo: ⁊ album inanimato alicui: ⁊ neceſſarium ineſſe ⁊ non contingit ineſſe: ⁊ in eo quod eſt contingere conſimiliter: quare ad omnia termini ſunt vtiles.

Dixit ſuperius de concludentibus inexiſtentem in parte: nunc acturus de complicationibus uere cõtingentem colligentibus, & inquit, ꝙ ſi ĩ negatiuo ſyllogiſmo minor propoſitio affirmatiua neceſſaria in parte ſit, cum maiore contingente negatiua, uel etiam affirmatiua uniuerſaliter non contingens, ſed inexiſtẽs colligitur concluſio: monſtrãtur autem complicationes iſtæ, quemadmodum & uniuerſales, per dictum de omni. (Aut uniuerſale in prædicatiuo) Conſimiliter, inquit, ſi maior propoſitio uniuerſalis neceſſaria ſit cum minore cõtingente in parte, ſeu affirmatiua, ſeu negatiua, non inexiſtens, ſed uere contingens concluſio colligetur: demõſtratio autem eadem, quæ & in uniuerſalibus ſyllogiſmis, ubi propoſitiones conſimiliter ſe haberent, hoc eſt, per deductionem ad impoſſibile, puta, Omne b/a, Ex neceſſitate contingit aliquod c/eſſe b/dico ꝙ ſequitur, Cõtingit aliquod c/eſſe a/quia ſi nõ, ſit ergo Ex neceſſitate nullum c/a/ cui addita maiore concludetur in ſecũda figura, Ex neceſſitate nullum c/b/quod minorẽ deſtruit. ¶ Quæſitu uero dignum, inquit Alexãder, quomodo nõ poſſimus per eandem deductionem mõſtrare neceſſariã quoq; concludi poſſe hũc in modum, Ex neceſſitate omne b/a, Cõtingit aliquod c/eſſe b/ dico ꝙ ſequitur Ex neceſſitate aliquod c/a/ſi non, ſit cõtradictorium, Cõttingit nullum c/eſſe a/ cum quo & minore cõcludimus in tertia, ex utriſq; cõtingẽtibus, Contingit aliquod b/non eſſe a/quo maior deſtruitur. Ad hæc & conſimilia dicit ille ſe reſpõdiſſe in tractatu de miſtionibus. ¶ Nos autẽ eodem reſpõdemus modo, quo & in uniuerſalibus ſupra, nõ cõcludi uidelicet hoc impoſſibile ex neceſſario ſecũdum ꝙ neceſſariũ: ſed propterea ꝙ neceſſaria infertur ſecũdum quid inexiſtẽs, ex qua primo deducitur ĩcommodum. ¶ Addit etiã Philoponus, & mea quidem ſententia male, ꝙ poſſumus dicere in hac complicatione cõtingẽtis dimidiũ concludi. Hoc enim fieri nequit, niſi ea omnia diruamus, quæ à principio ſuppoſuimus. Erit itaq; cõcluſio cõiugationis iſtius ſemper uere contingẽs, nunq̃ autem aliter pacto aliquo ſe habẽs. (Si autẽ uniuerſale ponatur) Nunc eas explicat, quæ ecõtrario ſe habent ſecũdum quãtitatem, inquiens, ſi maior particularis extiterit, cum minori uniuerſaliter quomodocunq; uariatis propoſitionibus, omnes iſtas inutiles eſſe, propterea ꝙ maior primæ figurę legem alteram amiſit, maiorem inquàm oportere uniuerſalem eſſe: & in his omnibus reperiuntur termini, in quibus ex neceſſitate omni concluditur, & in quibus ex neceſſitate nulli. (Et in eo quod eſt cõtingere) Quaſi dicat ſiue alteram cõtingẽtem accipias, neceſſariam alteram, ſiue ambas contingentes, conſimiliter iidem termini erunt utiles.

Planum itaq; ex dictis, ꝙ terminis conſimiliter ſe habentibus: & in eo quod eſt ineſſe, & in neceſſarijs, fit & non fit ſyllogiſmus. Præterq̃ ꝙ ſi ſecundum ineſſe ponebatur priuatiua propoſitio, & eius quod eſt contingere, erat ſyllogiſmus: verum ſi ſecundum neceſſarium: priuatiua, & eius, qđ eſt contingere: & eius quod eſt non ineſſe: manifeſtum autem: & ꝙ omnes ſyllogiſmi imperfecti: & ꝙ perficiuntur per prędictas figuras.

Hæc quaſi cõcluſio eſt prædictarum miſtionum: cõcludit enim exponẽs atq; enarrans quæ ſit miſtionum iſtarum cõuenientia, quodue diſſidiũ, inquiẽs, ſi eodem pacto, & ſecũdum qualitatem, & ſecundum quãtitatem, & ſecũdum modũ ſe habuerint in utriſque miſtionibus complicationes, eædem proculdubio colligẽtur concluſiones, præterquàm ꝙ ex maiore inexiſtente negatiua cum minore contingẽte, contingens ſequebatur concluſio: ſi uero pro inexiſtente neceſſariam ponebamus, non cõtingens, ſed inexiſtẽs erat concluſio. ¶ Sed dubitat Alexander, quomodo in ſuperiore coniugatione ex inexiſtente negatiua cũ minore contingente, contingens concludatur concluſio, hoc enim ſupra refutatum fuit, quuz dicebamus non concludi contingens ſecundum determinationem, ſed nulli ex neceſſitate. ¶ Reſpondent Philoponus, & conſimiliter quodammodo Alexãder, ꝙ licet nulli ex neceſſitate non eſſet uerum contingens, erat tamen aliquo pacto contingens, quum nulli ex neceſſitate particulares aliquas contingentes habeat, neceſſarias nonnullas: quæ uero ex maiore neceſſaria cum minore contingente ſequebatur concluſio, nullam habebat particularem contingentem, ſed omnes inexiſtentes: & hoc monſtrabatur ſuperius p impoſſibile, quod fieri non poterat in altera cõplicatione ex inexiſtente: aut enim in ſecunda figura concludimus aliquod c/ non eſſe b/ quod non deſtruit minorẽ dicentẽ: Cõtingit oẽ c/eſſe b/ aut in tertia colligimus contingere aliquod b/eſſe a/ quod maiori nõ aduerſatur, ſed & ſi tranſponamus contingentem minorem ad inexiſtentem, & concludamus aliquod b/ eſſe a/contradictorium maioris dicentis, Nullum b/ eſſe a/hoc non fiet, quemadmodum & ſupra dicebamus, niſi quia neceſſaria propoſitio, quæ concluſionis eſt oppoſitum: inexiſtentem infert ſecũdum qđ. Si uero maior ponebatur neceſſaria, monſtrabatur aliquod c/non eſſe b/ quod manifeſtum concludebat impoſſibile, propterea ꝙ ſupra oſtenderamus, ex maiore neceſſaria cum minore inexiſtente cõcluſionem colligi neceſſariam. Quòd ſi Theophraſti atq; Eudemi ſententiam ſequeremur, nimirum ſecius dicendũ foret. (Omnes ſyllogiſmi imperfecti.) Non ſimpliciter omnes, ſed in quibus maior aut inexiſtens aut neceſſaria erat (perficiuntur autem per prædictas figuras) quia deductio ad impoſſibile fit per aliquam ſupra expoſitarum figuraꝝ. ¶ Atque hæc de prima figura, longa digreſſione diſputauimus, primum expoſita cõtingentis definitione: diſputata etiã quæſtione inter Alexãdrum atq; Abumazarem: mox declarantis, quot modis nõ exiſtens, quotq; item nõ neceſſariũ dicatur; deinde modum cõuertendi contingẽs,

Dubiũ Alex.

Solutio Burae

Dictũ Philo.

Dubitatio.

Reſpõſ. Philo. atque Alexan.

Epilogus

enacrantes diximus, quid inter ſe differát negatio cõtingens, ac contingentis negatio: quodq́. Theophraſtus nolebat cõuerſiones fieri hoc pacto: enodata ſubinde contingẽtis diuiſio in quid per natum, quidue per infinitum intelligendum ſit, & quod ex contingẽtibus ad demõſtrationem ac ſciẽtiam ſit utile: poſteà ad uniformes contingentium pedem ferẽtes, quid in contingentibus ſit dictum De omni, expoſuimus, aſſignata inibi catione, cur duplex ſit, & nõ triplex, curue de dicto De nullo, mentio facta non fuecit: ſolutis ibidem inſtantiolis quibuſdam, quæ contra Philoſophi dicta negocium faceſſere uidebancur: mox & utilitatem imperfectarum complicationum in Tentatiua mõſtrauimus dialectica, cõtra Themiſtium atque alios nõnullos: adſcripta etiam ratione, cur negatiuæ in affirmatiuas, & non ecõuerſo, in negatiuas affirmatiuæ conuertantuc. Deinceps & miſtas ex inexiſtentibus ac contingẽtibus aggreſſi, ſentẽtiam. 1. Theophraſti atq; Eudemi refutauimus, uolẽtium cõclusionem ſemper ſequi contingẽtem, adiectis moderniorum ẽt opinionibus, ſup hac miſtione, uaria proferẽtũ: mox regula expoſita ac declacata, qũo ſi antecedens eſt poſſibile, conſequens ſit poſſibile: emendato ibidem Alulidi commentario male intellecto: ac refutatis Stoicorum & Chryſippi inſtantiolis, uolentium ex poſſibili ſequi impoſſibile: ſimulq́; dánata moderniorũ opinione, aſſerẽtium antecedens poſſe eſſe ſine conſequẽte, deq́; poſſibili Diodoceo ac Philonio allata ſententia: ſubinde difficultatum pelagus ingreſſi, imperfectarum complicationum ex inexiſtentibus & contingentibus, quid ſit ſimpliciter inexiſtẽs, expoſuimus, quare oporteat maiorem ſic exiſtentem accipi, quid ſic Nulli ex neceſſitate: talem nõ fieri cõcluſionem in præcedente complicatione, ſed uere contingẽtem: ac ratio aſſignata, cur in hac, non in illa Nulli ex neceſſitate ſeu contingentis dimidium concludatur, ſolutæ quæ contca hoc faciebant, inſtãtiæ, ac qũo termini melius ſint accipiendi, declacatum: mox de particularibus agẽtes cõiugationibus, aſſeruimus in his ſemper uerum concludi contingens. Poſtea miſtionem ex neceſſaria & cõtingẽti aggreſſi, moderniocum ſup hac opinionem recitauimus: adiecta ibidem cauſa, cuc ex maiore negatiua neceſſaria cum minore afficmatiua contingente, concluſio ſequatuc incxiſtens: & differẽtia aſſignata inter hanc & miſtam ex inexiſtẽte & cõtingente ſimul, & tres miſtionis huiuſce regulæ expoſitæ: damnata inibi Alexandri ac Philoponi opiniõe, uolentium in prima miſtionis iſtius complicatione, dimidium ſequi contingentis, adſcripta deinde cauſa, cur de imperfectis prius, quã de perfectis egerit: deinde & in particularibus complicationibus inexiſtẽs ſequi ſempec monſtrauimus: ac demum qũo concluſio Nulli ex neceſſitate, Contingens ſit uocitanda rationem adiecimus. Quæ quum ita ſint, reliquum iã erit, ut ad ſecundæ figuræ complicationes enarrãdas, orationem cum deo flectamus.

Secunda figura ex ambabus contingentibus. Cap. XI.

SEd in ſecunda figura, quando contingentes vtrçq; accipiuntur propoſitiones, nullus erit ſyllogiſmus, ſeu ꝑdicatiue ſiue priuatiue ponantur, vel vniuerſaliter, aut fꝫ partem: quum vero hęc inexiſtere, illa autem ſignificet contingere, ſi affirmatiua quidem ſignificat inexiſtere, nunquã erit: ſi autem vniuerſaliter priuatiua, ſemper. Eodem pacto, & quũ hęc propoſitionum ex neceſſitate: illa contingere accipiatur. Oportet autem & in his accipere in concluſionibus contingens, quemadmodum in prioribus.

Circa ſecundam figuram tres, inquit diuus Albertus, regulas ponit: primam, ꝙ ex ambabus contingentibus, nulla utilis erigituc complicatio, quoquomodo uariatis propoſitionibus ſecundum affirmationẽ negationemue, particulare ſeu uniuerſale: Alteram, ꝙ ex inexiſtente affirmatiua & negatiua contingẽte, non ſit uulis ſyllogiſmus: econuerſo autem ſe habentibus propoſitionibus, efficientur utiles complicationes: Tertiam, ꝙ ſimiliter ex altera neceſſaria, & cõtingente altera fiet, & non fiet ſyllogiſmus. Cæterum ꝙ ex ambabus contingentibus ĩ ſecũda nullæ fiant utiles coniugationes, tres adducũtur rationes in mediũ: Prima, quia ſequeretuc ex ambabus affirmatiuis, ĩ ſecunda poſſe utilem aſtrui complicationem, quod ſupca negauimus, & inferius etiam planum fiet: Secunda, quoniam coniugationes iſtæ nec conuerſione, nec deductione ad impoſſibile (ueluti exponemus) argui aut monſtrari poſſunt: Tertia, quoniam termini reperiuntur, in quibus & affirmatiuæ & negatiuæ uniuerſales neceſſariæ ſequuntur. ¶ Themiſtius tamẽ recitante Alulido Roſ. uolebat ex utriſq; contingentibus utilem in ſecunda fieri cõiugationem, propterea ꝙ licet contingens, ut in paucis, & æqualitec non conuertuntuc terminis, contingens tamẽ ut in pluribus conuertituc, & quoniam ſolum hoc in artem uenit, ideo ex utriſq; contingentibus in ſecunda fiẽt utiles ſyllogiſmi. Cæterum neq; hoc ſane dictum eſt: nam neq; ut plurimum contiñgens, pacto aliquo ſimpliciter conuerti poteſt: non enim ſequitur, Cõtingit, nullum hominem naſci cum quatuoc digitis, ergo contingit nullum naſcens cum quatuor digitis eſſe hominẽ: quamobrem nec uere proferetur ex ambabus contingentibus ſyllogiſmũ effici. ¶ Sed dubitat Alex. quare negatiua in affirmatiuam conuerſa, facit utilẽ aut inutilem complicationem, illius uicem obtinens, non autem eodem pacto & afficmatiua in negatiuã? ¶ Reſpõdet idem hoc ideo euenire, quoniam negatiua indiget adiumento affirmatiuæ, quò ſyllogiſtica fiat complicatio, & negatiua in affirmatiuam tanquã manifeſtiorem ac digniorem conuertitur, nõ autem econuerſo: & ex hoc catio in promptu ecit, cur negamus ſecundæ coniugationes utiles eſſe, pcopterea ꝙ

Themiſtius uolebat ex utriſq; cõtingentibus utilẽ in ſecũda fieri cõiugationẽ.

Dubiũ Alex.

Reſpõſio eiuſdem.

ſequeretur

ſequeretur ex ambabus affirmatiuis in ſecunda fieri ſyllogiſmum, non autem quia ſequeretur, ex ambabus negatiuis utilem aſtrui complicationem. Hinc ét palam eſt, qua de cauſa non ſtatim, poſteaquàm de uniformibus contingétibus primæ ſermonem fecerat, ad ſecundæ etiam uniformes orationem flexerit: namq; ex utriſq; cõtingentibus in ſecunda nõ fiebat ſyllogiſtica cõſtructio. ℣ Sed cõtra, inquit Leui Gerſonis, facio iſtam complicationem, addoq; hanc utilé eſſe, Cõtingit nullum b eſſe a, Cõtingit omne c eẽ a dico, ꝙ ſequetur, Cõtingit nullum c eẽ b quod ſi negas, faciam maiorem inexiſtétem, qua in ſeipſam uerſa, fiet prima figura ex maiore negatiua inexiſtére cũ minore contingéte dimidium colligẽs contingétis. & ſi ulteriorem mõſtrationem quæris, transfero hác factam inexiſtétem rurſus in cõtingétem: hoc ſupra quoq; faciebamus: & ita uerum cõcludeť contingés.

Leui Gerſonis contra.

Hæc ille ſoluéda dimiſit. ℣ Nos autem húc in modú reſpõdemus: ex iſtis propoſitionibus nullo pacto utilem fieri complicationem, nihil tamen impedimento eſſe, quin ad utilitaté aliquam reuocari poſſunt: non enim hoc uoluit Ariſtoteles: ſed quod ex talibus propoſitionibus ut tales ſunt, non erigetur utilis complicatio, ob rationes, quas ſupra recitauimus. (Oportet autem) Cõcluſio, inquit, hac in figura in miſtione inexiſtétis ac contingentis & neceſſarii, ac cõtingétis itidem accipiéda eſt, quéadmodum in prima, hic inexiſtenti æquiualés, illic nulli ex neceſſitate ſeu contingentis dimidio.

Reſponſio.

Primum itaq; monſtrandum, ꝙ non conuertitur contingens priuatiuum, quemadmodum ſi a contingit nulli eorũ quę b non neceſſe & b contingere nulli eorum, quę a. Ponatur enim hoc, & contingat b nulli a ineſſe. Quoniam itaq; conuertuntur contingentes affirmationes cum negationibus & contrarie & oppoſite: b vero contingit nulli a ineſſe, planum ꝙ & omni a contingere poſſet b ineſſe, ſed hoc falſum, non enim ſi hoc huic omni contingit, & hoc huic neceſſarium: quare non conuertitur priuatiuum.

Quoniam monſtrari non poterat uniformes contingentes in ſecunda ſyllogiſticam complicationem nõ cõſtruere, ni prius cõfeſſo cõſtitiſſet uniuerſalem negatiuam cõtingétem terminis in ſeipſam nõ retrócedere: hac de cauſa Philoſophus prius oſtédit cõuerſionem iſtam fieri minime poſſe, tres in medium rationes afferés: Primum quia ſequeretur uniuerſalem affirmatiuam terminis in ſeipſam cõuerti. Secũdo, quoniam in quibuſdam propoſitionibus cõuerſa, ueritatem obtinere inuenitur, cõuertés autem eſt falſa: Tertio, quia ex cõtradictorio cõuertétis, non poſſumus inferre oppoſitum cõuerſæ: quod in aliis efficiebatur cõuerſionibus. ℣ Cæterum quò facilius quæ ſequuntur, intelligi poſſint, materiam iſtam exactius diſcutiẽdam ſuſcipiemus: Circa itaq; cõuerſioné uniuerſalis negatiuæ contingétis, multifariæ, & moderniorum & antiquiorum opiniones extitere: nõnulli

Moderniorũ & antiquiorũ opiniões multifariæ circa cõuerſioné uniuerſalis negatiuæ cõtigẽtis.

namq; iuniorum dicunt, uniuerſalem negatiuam cõtingétem, nõ in contingétem eiuſdem generis, ſed in poſſibile illud commune conuerti poſſe. Alii uero ut cõſueuerunt componẽdo diuidẽdoq;, inquiunt ꝙ id genus propoſitionis in ſenſu compoſitionis acceptæ ſi habuerint inexiſtétem ſimpliciter, & in ſeipſam cõuerſam, in ſeipſas terminis itidem cõuertuntur. Sin autem inexiſtens ſua per accidés cõuertatur, ipſæ nullo pacto cõuertentur: uſi inquiunt ſequitur, Cõtingit nullum hominem eſſe album, ergo cõtingit nullum album eſſe hominem: nõ autem ſequitur, Cõtingit omné hominé eſſe album, ergo contingit aliquod album eẽ hominem. Quod ſi accipiantur in ſenſu diuiſionis, & ſubiectum habeant terminũ communem aut aliquid includés terminum communem, diſtinguendas eſſe autumát, propterea ꝙ ſubiectũ aut ſupponet pro iis quæ ſunt, aut pro iis, quæ eſſe poſſunt: ſi priore accipiatur modo, aiunt nõ in idem cõtingẽtis genus cõuerti: ſed in propoſitionem inexiſtétem, & in propoſitionem poſſibilem ſubiecto inſuper conuertétis accepto cum hac additione, cõtingit eẽ: quoniam nõ ſequitur, Cõtingit deum eſſe creátem, ergo creátem cõtingit deum eſſe: ſed ſequitur, Deus cõtingéter eſt creans: ergo aliqd, quod cõtingenter é creás, eſt deus: & hoc etiam ſequitur ipſam conuerti, in propoſitionem poſſibilem: quoniam ex propoſitione inexiſtéte infertur poſſibilis. Verũ ſi huiuſcemodi propoſitionis ſubiectum accipiatur pro iis, quæ contingũt eſſe, ſic cõuertitur in idem cõtingétis genus: unde ſequitur, Cõtingit aliquem hominem currere, ergo cõtingit aliquod currés eẽ hominem: ſi ſubiectũ ſumatur pro eo, quod cõtingit. Hæc & alia nugaméta dicunt nõnulli modermiorum de cõtingétibus propoſitionibus, quæ, quoniam inſula penitus & à propoſitio ſunt, omittéda, reiiciendaq; eſſe exiſtimamus. ℣ Sed Theophraſtus atq; Eudemus, Ariſtotelis ſocii, uoluerũt contingétem uniuerſaliter negatiuam ſimpliciter in ſeipſam retrocedere, quodq; hoc ita ſit: has afferebát in medium rationes: Si enim inquiunt a cõtingit nulli b planum, ꝙ a nũc ſeiũgi poteſt ab ipſo b quod ſi ita eſt, & b ab ipſo a ſeiungi poterit: quare cõtinget etiam nullum a b eſſe. Addũt præterea rationem, quam perimit Ariſtoteles ex oppoſito cõuertentis inferétes oppoſitum cõuerſæ. Nos etiam firmare hoc poſſemus, tráſferétes cõtingété ad inexiſtété, quá uertétes poſtea tráſmutare iterum poſſemus ad contingétem: ueluti ſupra etiam quodammodo faciebamus. ℣ Verumenimuero cum Ariſtotele ac reliquorum Peripateticorum ſententia dicendum céſeo, contingétem negatiuam uniuerſaliter i ſeipſam minime cõuerti poſſe: nõ cõuerti inquam in ſeipſam, hoc é in cõtingentem eiuſdem generis: nihil enim prohibet, quin ad inexiſtété, ut inquit Alexáder, ſeu quod melius eſt, ad dimidium cõtingentis poſſit retrocedere: ueluti ſi dicam, Cõtingit nullum hominem eẽ albũ, ergo cõtingit nullum album eſſe hominé: hæc enim

Theo. atque Eude. opinio.

Opinio authoris.

dimidium eſt cõtingẽtis quum aliquas particulares neceſſarias habeat cõtingẽtes alias. Præterea, qua rõne ſuperius ex maiore negatiua inexiſtente, & minore affirmatiua cõtingẽte dicebamus dimidium concludi contingẽtis, quia ex dimidio cõtradictorii ſeq̃batur impoſſibile, eadem & hác dicemus in dimidiũ cõuerti cõtingentis, quoniam ex dimidio oppoſiti incommodum deducitur: & hoc eſt, quod uolebant ẽt moderni, quum dicebát uniuerſalem negatiuam cõtingẽtem, in negatiuam uniuerſalem poſſibilẽ retrocedere.

Dubitatio. ¶ Sed cõtra dicet quiſpiam, nõ ſequitur, Contingit nullum animal ambulare, ergo cõtingit nullũ ambulans eſſe animal, quæ tamẽ, ut planum eſt, dimidii cõtingẽtis naturam obtinet.

Responſio. ¶ Reſpõdemus uelle nos propoſitionem uere cõtingentem uniuerſaliter negatiuam cõuerti in cõtingẽtis dimidium, nõ autẽ dimidium cõtingetis in idem cõtingẽtis dimidium. Vel aliter dicimus, & hác uere cõuerti, & utraſq; conuerſam, cõuertẽtemq;, ueritatem obtinere. ſi namq; nullum animal ambularet, uera hæc ẽ, Cõtingit nullum ambulás eſſe animal: ſed hæc adhuc ſpeculatius expẽdãtur.

Reſponſio ad ratiunculas Theophraſti. ¶ Ad ratiunculas Theophraſti iam clara ẽ reſponſio: nõ enim ſi quid ab alio ſeiungitur, iam & cõtingẽter ſeiungitur: & propterea prima ratio nulla erat. Ad ſecũdam etiam, quid ſit dicẽdum, palam: ná quoniam ex dimidio cõtradictorii inducitur impoſſibile, ob id cõcedimus poſſe illam cõuerti in cõtingẽtis dimidium. Ad ultimam dicimus, ꝙ hercle poteſt cõtingens ad inexiſtentem tráſmutari, ſed inexiſtentẽ ſecũdum quid, hoc eſt, nõ uere nec ſimpliciter iexiſtẽtem, quum aliquas habeat ſingulares neceſſarias: & ob id negamus fieri poſſe ſecũdum tráſumptionẽ inexiſtẽtis in cõtingẽtem: licet enim hoc concedatur de inexiſtẽte ſimpliciter, nõ tamẽ de inexiſtente ſecũdũ quid: & ita tollitur ambiguitas. (Primum itaq; monſtrádum.) Hæc eſt prima ratio, oſtẽdẽs uniuerſalem negatiuam cõtingẽtem terminis ad ſeipſam nõ retrocedere: ſi enim, inquit, hoc eſſet uerũ, ſequeretur uniuerſalem affirmatiuam cõtingentem terminis in ſeipſam cõuerti, quod & abſurdum & falſum eſt. hoc autem húc in modum deducitur, Cõtingit omne b, eſſe a, ergo cõtingit nullum b, eſſe a, ergo nullum a, eſſe b, hoc enim dicis, & ex iſto, Cõtingit nullum a, eſſe b, igitur cõtingit omne a, eſſe b. ergo à primo in ultimum, Cõtingit omne b, eſſe a. igitur cõtingit omne a, eſſe b, quod fieri nequit. (Et cõtrariæ & oppoſitæ.) Cõtrarias uocat uniuerſales, Oĩ cõtingere, Nulli contingere: oppoſitas uniuerſales, cum particularibus, Omni cõtingere, Nõ omni cõtingere, Nulli & alicui: nõ quod uere aut contrariæ ſint aut oppoſitæ (non enim ſimul uerificarẽtur) ſed táquàm quæ dictione ac figura tales ſint: nõ tamẽ propterea dicit particulares cõuerti cum uniuerſalibus: nõ enim ſi uerum ẽ, Cõtingit alicui, uerum &, Cõtingit nulli: ſed eas dicit quæ uniuerſalibus uidẽtur opponi: iſtæ autem ſunt particulares, affirmatiua & negatiua; hæ etenim inter ſe conuertũtur, quemadmodum & in libro de interpretatione dictum fuit. Aut dicit particulares cõtingentes cõuerti cũ uniuerſalibus. puta, Cõtingit omni, Cõtingit alicui nõ: aut cõtingit nulli, Cõtingit alicui: non autem econuerſo, uniuerſales cum particularibus.

Amplius nihil prohibet a contingere nulli b, b, vero alicui eorum, quę ſunt a, ex neceſſitate non ineſſe: quemadmodũ album oĩ homini contingit nõ ineſſe: & in eẽ hominẽ autem non verum dicere: ꝙ contingit nulli albo: multis enim ex neceſſitate non ineſt. Cęterum neceſſarium non erit contingens.

Inquit Alexáder, uel hoc dixit pro eo, quod ẽ, Nihil enim prohibet: nõ enim uidetur alia mõſtratio eſſe, ſed quaſi præcedẽtis cõfirmatio. Aut inquit idem (& huic aſſentitur etiam Philoponus) alia mõſtratio iſta cẽſenda eſt, quoniam per terminos & exẽplo oſtẽdit nũc, quod ſuperius ex natura cõtingẽtium ꝓpoſitionum mõſtrauerat.

Verum neq; ex impoſſibili monſtrabitur conuerti: veluti ſi quis exiſtimaret: quoniam falſum eſt b, contingere nulli a, ineſſe: verum non contingere: dictio namque & negatio, ſi autem hoc verum, & b, ex neceſſitate ineſſe alicui eorum & b, ex neceſſitate ineſſe alicui eorũ, quę a, quare & a, alicui eorum: quę b, ſed hoc impoſſibile. non enim ſi b, non contingit nulli eorum: quę ſunt a, neceſſe ineſſe alicui ſolum, ſed & ex neceſſitate non omni. namque non contingere nulli: bifariam dicitur: vnum ſi ex neceſſitate alicui ineſt: alterum; ſi ex neceſſitate alicui non ineſt.

Hæc eſt tertia ratio ſimul deſtruens argumẽtum quoddam aduerſariorum, quo & eius ſocii utebantur & propoſitum etiam mõſtrans: ait enim, ſi uniuerſalis negatiua cõtingens in ſeipſam cõuerteretur, poſſet utiq; hoc per impoſſibile mõſtrari ex oppoſito conuertentis oppoſitum inferẽdo cõuerſæ: ſed hoc non fit: non itaq; conuertitur, ſi quis enim hoc pacto mõſtraret, dico cõuerſionem iſtam legitimam eſſe, Contingit nullum b, eſſe a, ergo cõtingit nullum a, eſſe b, quia ſi nõ, ſit oppoſitũ, Nõ cõtingit nullum a, eſſe b, hoc autem æquiualet huic, neceſſe eſt aliquod a, eſſe b, quod in hanc conuertitur, Neceſſe eſt aliquod b, eſſe a, quod conuerſam deſtruit, dicentem, Cõtingit nullum b, eſſe a, ſi inquam quiſpiá hoc pacto mõſtraret, nõ recte mõſtraret: nõ enim ſi nõ cõtingit nullum a, eſſe b, propterea neceſſe eſt aliquod a, eſſe b, ſed fortaſſe aliquod a, ex neceſſitate nõ erit b. hæc enim, Nõ cõtingit nullum a, eſſe b, binas comprehendit particulares neceſſarias, & hanc, Neceſſe eſt aliquod a, eſſe b, & hanc etiam, Neceſſe eſt aliquod a, nõ eſſe b, licet ergo ex iſta, Neceſſe eſt aliquod a, non eſſe b, ſequatur impoſſibile, non tamen ex altera ſequi poteſt: quoniam neceſſaria negatiua in parte non conuertitur in ſeipſam. ueluti ſupra quoque monſtratum fuit.

Quod enim ex neceſſitate alicui eorum, quę a, nõ ineſt:

non

non eſt verum dicere, ꝙ omni contingit non ineſſe: quemadmodum neque ꝙ alicui ineſt ex neceſſitate, ꝙ omni contingit ineſſe.

Ex proportione quadam, inquit Philoponus, mõſtrat, ꝙ hæc, Non contingit nulli, non ſolum comprehendit ex neceſſitate alicui, ſed etiam ex neceſſitate nõ omni: ac ſi diceret, Neceſſe alicui, non continetur in Contingit omni: quoniam quòd contingit omni, cõtingit etiam nulli: & quia in hac nõ continetur, nimirum in contradictoria continebitur, Non contingit omni. Conſimiliter & Neceſſe non omni, non continetur in Contingit nulli: quoniam quod contingit nulli, contingit etiam omni: quod autem contingit omni, non uerum dicere, quòd Neceſſe non omni: ſi igitur Neceſſe non omni, non continetur in Contingit nulli, neceſſe eſt comprehendi in Non contingit nulli. Planum itaque, quòd Non contingit nulli, & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni, continet. Dixit autem Alexander, quòd Omni contingit non ineſſe, accepit pro eo, quod eſt, Contingit nulli, & propterea obſcuriorem ſe fecit.

Si itaque quiſpiam cenſeret propterea ꝙ non contingit c/omni d/ineſſe ex neceſſitate alicui ipſum non ineſſe, falſo acciperet. omni enim ineſt: ſed quoniam quibus iam ex neceſſitate ineſt ob hoc dicimus non omni contingere, quare huic quod eſt. Contingere omni ineſſe, opponitur & Ex neceſſitate alicui ineſſe, & Ex neceſſitate alicui non ineſſe: conſimiliter autem & ei, quod eſt, Nulli contingere. Manifeſtum igitur, ꝙ ad ſic contingens & non contingens, quemadmodum in principio determinauimus, non ſolum ex neceſſitate alicui ineſſe: ſed & ex neceſſitate alicui non ineſſe accipiendum. hoc autem accepto, nil accidit impoſſibile. quare non fit ſyllogiſmus. manifeſtum itaque ex dictis, ꝙ non conuertitur priuatiuum.

Quod ſupra dixerat, quodammodo confirmat, ac ſi diceret, ſi huic, quæ eſt, Contingit omni, binę opponuntur & Neceſſe alicui, & Neceſſe non omni, palam quòd & huic quæ eſt, Contingit nulli, eædem opponẽtur: ſiquidem ad ſeinuicem conuertuntur, accepit autem c/d/terminos à ſuperioribus diuerſos, ſignificans monſtrationem iſtam à ſuperiore quodammodo diuerſam eſſe: erit ergo ſenſus, Si quiſpiam exiſtimaret has æquiualere, Non contingit omne d/ eſſe c/ & Ex neceſſitate aliquod d/non eſt c/falſo exiſtimaret propterea quòd reperire poſſemus terminos concludentes c/ineſſe omni d/ſed fortaſſe, inquit, uera hæc eſt, Non contingit omni, quoniam alicui ineſt ex neceſſitate: puta, hæc eſt uera, Non contingit omne corpus moueri, nec tamen ob hoc, iſta erit uera, Ex neceſſitate aliquod corpus non mouetur: ſed iſta, Ex neceſſitate aliquod corpus mouetur, puta cœlum. (Manifeſtum igitur.) Hoc eſt, palam, quod affirmatiuæ aut negatiuę uniuerſaliter contingentibus ſecundum definitionem ſupra aſſignatam, non ſolum Ex neceſſitate alicui ineſſe, ſed & Ex neceſſitate non ineſſe, opponitur: licet ergo ſi acceperimus. Ex neceſſitate alicui, ſequatur impoſſibile, non tamen ſi acceptum fuerit. Ex neceſſitate nõ omni. (Quare nõ fit ſyllogiſmus.) Hoc eſt, non fit concluſio: non enim deductio iſta uere ſyllogiſmus eſt: ſed potius expoſitoria quædam ac ſenſibilis monſtratio, quemadmodum & ſupra dicebamus: aut non hoc referendum eſt ad conuerſionẽ, ſed potius ad ſyllogiſmum ſecundæ figuræ, ac ſi diceret: quoniam uniuerſalis negatiua non conuertitur, manifeſtum quòd non fiet utilis ſyllogiſmus in ſecunda figura. ¶ Sed quæritur quomodo ſuperius diximus, affirmatiuæ uniuerſaliter contingenti unam tantum neceſſariam opponi, cum uolebamus ex maiore inexiſtente & minore contingente uerum ſequi contingens. ¶ Reſpondemus quòd affirmatiuæ quidem contingenti binæ opponuntur neceſſariæ in parte: non tamen propter hoc, monſtrationem facientes, debemus utráque accipere: quoniam oſtenſio omnis per notiora procedit: ſed nunquam affirmatiuam cõuertimus in negatiuam tanquam clariorem: ſed potius econuerſo: & propterea, licet binæ opponantur neceſſariæ, non tamen utræque ſunt ad monſtrationem aſciſcendæ: ſed illa tantum, quæ immediate uniuerſali affirmatiuæ contingenti opponitur.

Dubium.

Solutio.

Hoc autem monſtrato, ponatur a/nulli quidem b/contingere, c/ vero omni: per conuerſionem igitur non fit ſyllogiſmus. dictum eſt enim, ꝙ non conuertitur talis propoſitio, ſed neque per impoſſibile. ſi náque ponatur b/omni c/ contingere ineſſe, nihil accidit falſi. contingere enim poſſet a/ipſi c/& omni & nulli ineſſe, ſed ſi omnino eſt ſyllogiſmus, planum, quod eius, quod eſt, Contingere vtique eſſet, propterea quod neutra propoſitionum accepta fuit in eo, quod eſt Ineſſe.

Poſteaquam òſtendit contingentem negatiuam uniuerſalem non conuerti in ſeipſam monſtrat, deinceps, quod prædixit, in ſecunda uidelicet figura non fieri ex ambabus contingentibus ſyllogiſmum: exponit autem primam complicationem ex maiore negatiua, & minore affirmatiua contingentibus: quod. n. ex duabus affirmatiuis nil cõcludatur, tanquam manifeſtum dereliquit: dicit autem talem complicationem inutilem eſſe, eo quòd neq; per conuerſionem oſtendi poteſt, neque per impoſſibile: ſi enim quiſpiã dicat ex iſtis, Contingit nullum b/eſſe a/ Contingit omne c/eſſe a/ſequi concluſionem iſtam, Contingit nullum c/eſſe b/nunquam per deductionem ad incommodum poterit hoc monſtrare: quòd enim non per conuerſionem, iam planum factum eſt ſupra: ſumatur enim ipſius oppoſitum, Non contingit nulli: & hoc Ariſtoteles tranſpoſuit in hanc, Ex neceſſitate omni: hoc autem fecit euidentioris monſtrationis gratia: ſi enim ex hac non ſequitur impoſſibile, multo minus ex particulari ſequetur. nec dixeris (quod nonnulli moderniorum male hallucinantur) accepiſſe Philoſophum contrarium concluſionis. Contingens, illud ſuum poſſibile: hoc enim neq; in rerum uſquam natura reperitur, nec ſi inueniretur, uero opponeretur contingenti: ſed more ſuo Ariſtoteles Cõ/

tingere accepit pro eo, quod eſt, Ex neceſſitate ineſſe: hoc enim & ſupra factum fuit: ſi itaq; ponamus, Ex neceſſitate omne c/ b/ deinde aſſumamus maiorem, Contingit nullum b/eſſe a/ concludemus in prima, Contingit nullum c/eſſe, a/ſed in minore prioris ſyllogiſmi dicebamus. Contingit omni, quod nullo pacto impoſſibile, aut falſum eſt: & hoc uoluit, cum dixit (Contingere enim poſſet a/ipſi c/ & omni & nulli

Ratio Alexandri.

ineſſe.) ¶ Verum inquit Alexander poſſumus intelligere hoc quod eſt, ſi ponatur b/omni c/contingere, cōcluſionē eſſe primo concluſam, & tunc aut contextus erit mendoſus, cum in hunc modum ſe habere debuiſſet. Si nāq; ponatur b/omni c/contingere non ineſſe: aut affirmatiuum pro negatiuo poſitum erit: dixit autem (nil accidit falſi) hoc eſt, nullum impoſſibile. Cæterum prior expoſitio multo eſt melior. (Sed ſi omnino eſt ſyllogiſmus.) Senſus eſt, In ſecunda quidem figura non concluditur ſecundum formam ſyllogiſticam concluſio aliqua: uerum ſi concluderetur contingens utiq; concluderetur: propterea q; nulla propoſitionum accepta fuit in eo quod eſt Ineſſe, hoc eſt, nulla accepta fuit propoſitio, in qua prædicatum ineſſet ſubiecto, id eſt, uel neceſſaria uel inexiſtens: in his enim utriſque prædicatum ſubiecto ineſt: ſi itaq; neutra propoſitionum aut neceſſaria aut inexiſtens fuerit, planum quòd concluſio neq; neceſſaria erit, neque inexiſtens, cum oporteat concluſionem alterutri præmiſſarum propoſitionum conſimilem eſſe.

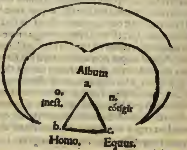
Et iſte aut affirmatiuus aut priuatiuus: neutro autem modo accidit: ſi affirmatiuus quidem ponatur: monſtrabitur per terminos, q; non contingit ineſſe: ſi vero priuatiuus quod concluſio non contingens eſt, ſed neceſſaria. ſit enim a/album, b/homo: in quo c/equus. a/itaque album contingit huic quidem omni, illi vero nulli, ſed b/ipſi c/neque ineſſe contingit, neque non ineſſe. quod igitur ineſſe non accidit, manifeſtum: nullus enim equus homo, cęterum neque contingere non ineſſe. neceſſe nāque eſt nullum equum hominem eſſe, ſed neceſſarium non erat contingens. non itaque fit ſyllogiſmus. Itidem autem monſtrabitur & ſi econuerſo poſitum fuerit priuatiuum, & ſi vtręque affirmatiuę acceptę fuerint aut priuatiuę. per eoſdem nāque terminos erit demonſtratio, & quando hęc vniuerſaliter, illa in parte, aut vtręque ſecundum partem aut indefinitę aut quotcunque modis aliter contingit tranſumere propoſitiones, ſemper enim erit demonſtratio per eoſdem terminos. Planum itaque, q; ſi vtręque propoſitiones ſecundum contingens ponuntur, nullus fit ſyllogiſmus.

Hæc eſt quædam dictorum confirmatio. nāq; inquit ſi ſequeretur, contingens concluſio, aut affirmatiua aut negatiua ſequeretur, quorum neutrum accidit: nāq; ſi affirmatiuā dicas, poſſimus per terminos monſtrare, q; nō cōtingit ineſſe, hoc eſt ex neceſſitate nō ineſſe: eſt enim inquit Alexander, nō negatio contingens, ſed cōtingentis negatio: q; ſi dixerimus negatiuam fieri cōcluſionē cōtingentem, monſtrare poſſumus per eoſdem terminos negatiuā quidem fieri, nō autē cōtingentē, ſed neceſſariā neceſſaria uero negatiua, utrāq; tollit cōtingentē, & affirmatiuam, & negatiuā. Nō tamē ob hoc cenſendū eſt in prædictis cōplicationibus ſemper cōcludi uniuerſalē negatiuā neceſſariā, ita quod nullo pacto cōtingens colligatur. Facilè etenim eſt terminos inuenire, quibus nulli cōtingere cōcludamus. (Sit.n. a/album.) Terminos ponit, in quibus ſequitur ex neceſſitate nulli: non autem quemadmodum conſueuit: nam ſemper monſtrabat inutiles cōplicationes eo, q; & omni & nulli ex neceſſitate ſequeretur. ¶ Verū, inquit Alexander, poſſe alios etiam terminos inueniri, in quibus ſequebatur ex neceſſitate omni: hoc.n. prætermiſit Ariſtote. tanquā qui ſufficiēter monſtrauerit non eſſe prædictas cōplicationes utiles, ppea q; oportet cōtingentē fieri cōcluſionē in cōtingētibus propōnibus: inuenitur uero uniuerſalis negatiua neceſſaria fieri. ſunt autē termini quibus poſſumus cōcludere ex neceſſitate omni, Album, homo grāmaticū: uel ut inquit Alulidus Roſ. albū, aīal, equus. Verū, inquit Philoponus, non ſunt hæc penitus ſuſcipiēda. Oportet.n. utraſq; propōnes eodē tempore uerificari poſſe: quod fieri nequit in prædictis terminis, eo.n. tēpore quo nullus homo erit albus, fieri nō pōt, ut omne grāmaticū ſit albū. Præterea, hoc etiā rōne monſtratur: ſi.n. cōcluderetur, ex neceſſitate omni opus eſſet, ut aut minor extremitas ſub maiore cōtineretur aut aliquo alio pacto ſub ipſa foret: & ſi hoc, nō poſſet poſtea medius terminus eodē tēpore à maiori remoueri extremo, ac de minori affirmari: nō itaq; poſſumus in hac cōplicatione, ſeu figura terminos inuenire, qbus ex neceſſitate oī cōcludamus. (Itidē aūt monſtrabitur.) Reliquas oēs tam uniuerſales, q̄ particulares huiuſce figuræ, unico uerbo abſoluit, inquiens, per eoſdē terminos mōſtrari poſſe nullā hac in figura utilē fieri cōplicationē. Atq; hæc hactenus de uniformibus: ad reliquas tranſeamus.

Alexander dicit alios terminos inueniri quā Ariſtote. poſuerit.

Miſtio inexiſtentis & contingentis in ſecunda. Cap. XII.

SI autem hęc inexiſtere, illa vero, contingere ſignificet: ſi prędicatiua ponatur inexiſtere, priuatiua autem, contingere, nullus erit ſyllogiſmus, neque dum vniuerſaliter, neque dum in parte termini accipiuntur: demonſtratio vero eadem & per eoſdem terminos.

Acturus

Acturus poſt uniformes contingentium in ſecunda de miſtis ex inexiſtéte ac contingente, regulam ſupra expoſitam repetit, inquiẽs, ſi inexiſtens affirmatiua fuerit cum negatiua cõtingente, ꝙ nulla fiet ſyllogiſtica complicatio: ſin ecõuerſo inexiſtens negatiua cum affirmatiua cõtingẽte, poterunt coniugationes utiles effici ad dimidium contingẽtis. Hæc Ariſtoteles.

Opiniones recentiorũ

⁋ Moderniorum uero nonnulli ſecius ſuper hac miſtione imaginati ſunt: horum enim quidem aſſerunt ex altera inexiſtẽte, & contingẽte altera, nullam penitus in ſecũda complicationem erigi ſyllogiſticá. ⁋ Alii uero cum ſuis diſtinctionibus procedentes, inquiunt, Si cõtingens propoſitio in ſenſu extiterit cõpoſitionis, cum altera inexiſtẽte, quomodocũq; uariẽtur propoſitiones, ne ullam quidem ſyllogiſticam fieri complicationem: ſin autem cõtingens in ſenſu accipiatur diuiſionis, & negatiua cum inexiſtẽte affirmatiua ſimpliciter, aut affirmatiua cõtingens, cum ſimpliciter inexiſtẽte negatiua, cõcluſionem aiũt fieri poſſibilem. Hæc illi.

Peripatetico. opinio.

⁋ Sed nos cum Ariſtotele dicamus: Si cõtingens extiterit negatiua, cum exiſtẽte affirmatiua, ꝙ nõ fit utilis complicatio, propterea ꝙ ueluti ſupra diſſeruimus, uniuerſalis negatiua nõ conuertitur in ſeipſam: uniuerſalis autem affirmatiua inexiſtẽs, in particularem retrocedit. quare nõ poſſunt ſyllogiſmi iſti ad primam cõuerſiõe aliqua remeate: ſed neq; per deductionem ad incõmodum mõſtrari poſſunt: ſit enim complicatio hæc, Omne b/ eſt a/ Cõtingit nullum c/ eſſe a / dico quod nõ poſſumus per impoſſibile mõſtrare cõcludi, Cõtingit nullum c/ eſſe b/ accipiatur enim, Ex neceſſitate aliquod c/ b/ cui maior addatur, Omne b/ a/ cõcluditur, Aliquod c/ ſecũdum quid eſt a/ quod minime alteram tollit: nõ enim ſi cõtingit nullum c/ eſſe a/ propterea fieri nequit, ut aliqđ c/ ſit a.

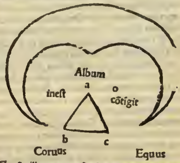
Alber. opi.

⁋ Sed aliter diceret diuus Albertus, monſtrari hoc poſſe per deductionem, puta accipiendo oppoſitum concluſionis cum minore, facta inexiſtẽte hunc in modum, Nullũ c/ a/ Ex neceſſitate aliquod c/ b/ cõcluditur náque in tertia aliquod b/ nõ eſt a/ quod maiorem demolitur dicẽtem, omne b/ a/ & eodem pacto poſſemus oſtẽdere cõcludi inexiſtẽtem cõcluſionem. Ad hoc reſpõdet idem, nõ eſſe admittendũ, ꝙ minor cõtingens efficiatur inexiſtens, propterea quod poterit eſſe inexiſtens ut nũc: & ita oppoſitum cõcluſiõis uerificabitur cum minore, dum fuerit cõtingens, nõ autem dum fuerit ad inexiſtentem tranſpoſita

Snía Bura.

⁋ Sed mea quidem ſentẽtia hæc nõ penitus quæſtioni ſatiſfaciũt: nam quemadmodum & ſupra retulimus. propoſitio neceſſaria ita aduerſatur cõtingenti dum remanet contingẽs, ueluti & dum facta fuerit inexiſtẽs. atq; ob id nõ debemus nouum dicere cauſari impoſſibile, dum cõtingẽtem facimus inexiſtentem. Reſpõdemus itaq; aliter, complicationem quidem iſtam ita ſe habẽtem inutilem eſſe, ſi uero minor cõtingens fiat inexiſtẽs, poſſe utilem fieri ad cõcluſionem inexiſtentem, tũc enim ex ambabus inexiſtẽtibus ratiocinatio efficietur, quæ proculdubio ſyllogiſtica eſt in cõcluſionem cõſimiliter inexiſtẽtem, ꝙ ſi quæras, an poſſit in hac cõiugatiõe cõtingẽs colligi: dicimus poſſe utiꝙ, ſed nõ uerum cõtingẽs: cęterum illud, quod inexiſtẽtis uicem præſtat, ueluti ſupra ẽt diſputauimus. (Per eoſdem terminos,) puta, Album, homo, equus: cõcluditur enim neceſſaria negatiua uĩs, quæ oẽs cõtingẽtes atq; inexiſtẽtes tollit: inexiſtẽtes, i quam, ſimpliciter & uere inexiſtẽtes: quemadmodum enim inquit Philoponus, quod cõrigit nulli, hoc & omni cõtingit: ita & quod ineſt nulli, hoc & omni aliquando ineſſe poterit, inexiſtens nãq; nil aliud eſt quàm contingens ad actum deductum.

Sed quando affirmatiua, contingere: priuatiua autem, inexiſtere, erit ſyllogiſmus. Sumatur enim a/ b/ nulli ineſſe, c/ vero omni contingere: conuerſo itaq; priuatiuo/ b/ a/ nulli inerit: ſed a/ omni c/ contingit: fit igitur ſyllogiſmus, ꝙ cõtingit b/ nulli c/ per primam figuram.

Conſimiliter autem & ſi ad c/ ponatur priuatiuum. Cum vero vtrǫque ſunt priuatiuę, ſignificet autem hęc non ineſſe, illa contingere non ineſſe, per ipſa quidem aſſumpta nihil accidit neceſſarium: ſed conuerſa propoſitione, quę eſt ſecundum contingere, ſyllogiſmus efficitur, ꝙ b/ nulli c/ contingit ineſſe: quemadmodum in prioribus: erit enim rurſus prima figura. Si vero vtrǫque ponantur pręd icatiuę, non erit ſyllogiſmus: termini ꝙ inſit, ſanitas animal, homo: ꝙ non inſit, ſanitas equus, homo.

Si inquit ſumamus affirmatiuam minorem & cõtingentem cum maiore inexiſtente negatiua, fiet utilis complicatio ad concludendum nulli ex neceſſitate, quemadmodum & in prima efficiebatur figura: puta, Nullum b/ a/ Contingit omne c/ eſſe a/ Cõtingit nullum c/ eſſe b. (Conſimiliter autem.) eodem pacto inquit, & ſi econuerſò ponamus propoſitiones, hoc eſt maiorem contingentem uniuerſaliter affirmatiuã cum minore negatiua inexiſtente, fiet ſyllogiſtica cõplicatio, puta Contingit omne b/ eſſe a/ Nullum c/ eſt a/ dico quod ſequitur, Cõtingit nullum c/ eſſe b/ nam conuerſa minore, & cõcluſione, ad primæ ſecundam reuocatur.

Dubitatio Al xandrĩ

⁋ Sed dubitat Alexander, quomodo, ſi ſuperius negauimus cõtingentem negatiuam uniuer-

ſaliter conuerti,poſſit coniugatio hæc ad primam re/
duci figuram.Concluſio enim , cum ſit contingens
terminis conuerti nõ poterit:aut itaque aliud à quæ
ſito concludemus aut inutilis reddetur complicatio.
Solutio. ¶ Reſpondet idem,concluſionem non eſſe ueri con/
tingentis,ſed eius quod conuertitur cum inexiſten/
Nota de cõtingenti dimidio ex ſnia Alexandri. te:& quoniam inexiſtens uniuerſaliter negatiua con/
uertitur,contingens etiam iſta conuertetur in ſeip/
ſam:atque ita uelle uidetur Alexander,quòd contin/
gens ſupra uocatum nulli ex neceſſitate uel dimidiũ
contingentis,nil aliud ſit quàm propoſitio inexiſtens
cum modo contingentis,uerum de hoc ſupra aliter
diſſeruimus,ponentes etiam differentiam inter hoc
pacto contingentem atque inexiſtentem:ſed iſta ex ſu
perioribus repetantur. Ex hoc tamen manifeſte poſ/
ſumus colligere,uniuerſalem negatiuam, quæ eſt cõ
tingentis dimidium,poſſe terminis conuerti : quod
ſupra etiam aſſerebamus ¶ Dubitatio tamẽ hęc plus
ualeret contra poſitionem Alulidi , qui uolebat hac
in complicatione colligi contingens æquiuocum : &
hoc ægregie notauit Leui Gerſonis : tu conſidera.
Aliud dubiũ Alexã. ¶ Sed iterum dubitat Alexander, quomodo ſit com/
plicatio iſta utilis nuncupanda , cum in ea & nulli &
omni ex neceſſitate concludatur:ſequitur enim,Con
tingit omnem hominem eſſe album , nullus equus
eſt albus,ergo ex neceſſitate nullus equus eſt homo:
item,Contingit omnem hominem eſſe album,nullũ
grammaticum eſt album , ergo ex neceſſitate omne
Solutio. grammaticum eſt homo.¶ Reſpondet idem,tempo/
re determinari quæ dicit,Nullum grammaticum eſt
album:nãque ſi maior ad inexiſtentem tranſmute/
Replica Alexandri tur,non erunt ſimul poſſibiles maior minorq́. ¶ Sed
contra ait idem,ſufficit nulli ex neceſſitate conclude/
re ad aliquam coniugationem refutandam: nõ enim
poterimus dicere hanc,Nullus equus eſt albus, tem/
pore determinari:ſiue enim maior fiat inexiſtens , ſi/
ue maneat contingens,ſemper ſimul poſſibilis eſſe di
Solutio. citur . ¶ Reſpondet idem, dicendum eſſe , Philoſo/
phum poſuiſſe tales complicationes ſyllogiſticas , ex
ſolius inexiſtentis conuerſione motum, non etiam ſa
cientem ſcrutinium in terminis:Si enim,inquit, qui/
ſpiam uellet nos inexiſtentem accipere , quæ ſemper
eſſet uera,tunc iſte pro inexiſtente neceſſariam acci/
pict : cum alioquin nunquam ipſe in talibus termi
Sententia Buranæ. nis inexiſtentem capiat.Hæc ille . ¶ Verum nos aliter
dicimus,eam accipiendam eſſe propoſitionem inexi/
ſtentem ſimpliciter,hoc eſt , cum determinationibus
ſuperius à nobis aſſignatis : quæq; non ſolum in ſe/
cunda figura ſit ſimpliciter inexiſtens, ſed etiam cum
ad primam reducta fuerit figuram:uerum hęc,Nul/
lus equus eſt albus,licet fortaſſe ita ſe habens , ſit in/
exiſtens ſimpliciter uocitanda : non tamen talis erit,
ubi conuerſa fuerit, puta , Nullum album equus : ſi
enim uere inexiſtens eſſet, ueluti ſupra etiam diſtinxi
mus,nil prohiberet aliquando ueram eſſe,quod om/
ne album eſſet equus,quod tamen fieri nequit : nãq;
uere inexiſtens nil aliud erat , quàm contingens ad
actum tranſpoſita . Sed iſta alius etiam ſpeculatius
conſiderabit.(Cum uero utræque ſunt priuatiuæ.)
erit & in hac coniugatione concluſio non contingen/
tis ſecundum determinationem , ſed nulli ex neceſſi/
tate,quemadmodum in prima:quod & ipſe monſtra
uit,cum dixit(quemadmodum in prioribus.)(Si ue
ro utræque ponantur.)ex ambabus affirmatiuis non
ſit utilis complicatio in ſecunda:non enim conuertit,
inquit Philoponus , affirmatiuam contingentem in
negatiuam,ut quæ antea inutilis erat , poſtea efficia/
tur utilis:quemadmodum ſupra negatiuas uerterat
in affirmatiuas.Rationem ſupra reddidimus.

Eodem pacto ſe habebit & in ſyllogiſmis in parte : cum
enim affirmatiuum ſit inexiſtens,aut vniuerſaliter , aut in
parte acceptum,nullus erit ſyllogiſmus.Hoc autem conſi/
militer & per eoſdem monſtratur terminos,quibus priora:
cum vero priuatiuum,erit per conuerſionem,quemadmo/
dum in prioribus.Rurſus ſi ambo quidem interualla priua
tiua fuerint accepta,vniuerſaliter autem,ꝙ non inexiſtere,
ex ipſis quidem propoſitionibus non erit neceſſarium : ſed
conuerſo eo,quod eſt Contingere,quemadmodum in prio
ribus,erit ſyllogiſmus.Si vero priuatiuum quidem inexi/
ſtens ſit,ſed in parte acceptum, non erit ſyllogiſmus,ſiue af
firmatiua,ſiue priuatiua altera fuerit propoſitio:neq; quã/
do vtręque indefinite ſint acceptę, aut negatiuę , aut affir/
matiuę,vel ſecundum partem . Demonſtratio vero eadẽ
& per eoſdem terminos.

Quemadmodum,inquit,uniuerſales complicatio
nes miſtionis iſtius & utiles erant , & inutiles , ita &
particulares: ſi enim propoſitio inexiſtens & uniuer/
ſalis ſit & negatiua,erunt utiles complicationes:quo/
modocunque uero aliter,erunt non ſyllogiſticæ.(Si
uero priuatiuum quidem.) ¶ De hac dubitant non/ Dubium quorũdã.
nulli complicatione:uidetur enim ꝙ ſit utilis per ex/
poſitionem minore facta uniuerſali:ueluti & ſupra fe
cimus.¶ Ad hoc reſpondent quidam , non ualere ta/ Solutio.
lem expoſitionem,propterea ꝙ minor illa, cũ ſit parti
cularis,ſi fiat uniuerſalis,poterit eſſe ut nũc inexiſtẽs,
qualem reſpuunt coniugationes iſtæ . ¶ Nos autem Solutio Buranæ.
aliter dicimus expoſitionem iſtam non ualere , quo/
niam expoſitio in propoſitionibus conſimilibus fie/
ri debet.Sed de his ſupra ſatis diſputauimus. Ad mi/
ſtionem neceſſarii atque contingentis iam tranſeun/
dum .

Miſtio neceſſariæ & contingentis in ſe/ cunda. Cap. XIII.

VErum ſi hęc ex neceſſitate , illa propoſitio/
num contingere ſignificet,priuatiua exiſtẽ/
te neceſſaria,erit ſyllogiſmus,nõ ſolum , ꝙ
contingit non ineſſe,ſed & quoniam non in
eſt:affirmatiua autem non erit:ponatur.n.
a/b/nulli ex neceſſitate ineſſe,c/vero omni
contingere.

contingere.conuerſa igitur priuatiua,& b/a/nulli inerit: ſe a/c/omni contingit:fit igitur rurſus per primam figuram ſyllogiſmus,quod b/nulli c/contingit ineſſe:ſimul autem manifeſtum, ꝙ & b/nulli c/ineſt.ponatur enim ineſſe:igitur ſi a/b/nulli contingit:b/ vero ineſt alicui eorum, quę c/ a/ alicui eorum,quę c/non contingit:ſed omni ſupponebatur cõtingere.Eodem pacto monſtrabitur,& ſi ad c/ ponatur priuatiuum.

Di[ct]ũ quorundã moderniorum.
Sñia aliorum.

Circa miſtionem ex neceſſaria & contingente in ſecunda dicunt nonnulli moderniorum, omnes complicationes miſtionis iſtius neceſſariam colligere conclusionem:nullas uero,cõtingentem . Alii uero cum ſuis diſtinctionibus inquiunt,ſi ambę propoſitiones compoſitæ fuerint,aut altera compoſita , altera autẽ diuiſa,ſeu neceſſaria,ſeu contingens, nullam fieri cõplicationem utilem:ſed ſi ambæ in ſenſu diuiſionis extiterint,utiles quidem omnes erunt , uerum nõ ad contingens proprium colligendum,ſed ad inexiſtentem & poſſibilem concluſionem.Hæc illi . ¶ Cæterũ Ariſtoteles longe ſecius : In ſecunda inquit figura , ſi propoſitio neceſſaria uniuerſalis extiterit & negatiua altera quomodocunq;,contingente,utilis fiet complicatio. Aliter quomodocũq;,nullus erit ſyllogiſmus. Concluſio uero eadem erit quæ & in prima figura, dum altera neceſſaria,contingens erat altera , hoc eſt, contingentis,quod inexiſtenti æqualet . (affirmatiua autem non erit)ea de cauſa,quam ſupra recitauimus propterea quòd utræque fiunt in ſecunda affirmatiuæ.(Ponatur enim) monſtrat primam complicationem miſtionis iſtius ex maiore neceſſaria negatiua cũ minore contingente,inquiens,in hac concludi b/nulli c/contingere,hoc eſt,inexiſtere.quòdque hoc ita ſit, monſtrauit,ſubdens(ſimul autem manifeſtum, ꝙ & b/nulli c/ineſt)licet fortaſſe Alulidus, & alii quidã aliter ſuper hoc ſentiãt:uolunt enim ii duplicem ſequi concluſionem,& uere cõtingentem & inexiſtentem: Nos autem ſecius dicebamus,concluſionem tantum fieri inexiſtentem,uel etiam contingentem,ut tamen cum inexiſtente conuertitur:uerum de his abunde in prima diſputauimus figura. Quòd autem ſequatur inexiſtens,poteſt,inquit,monſtrari accepto cõcluſionis oppoſito cum maiore:cõcluditur enim minoris contradictorium,puta , Ex neceſſitate nullum b/ eſt a/hoc enim uolebat cum dixit, Si a/b/nulli contingit:deinde huic addatur oppoſitum cõcluſionis,Aliquod c/b/& concluditur in prima , Ex neceſſitate aliquod c/non eſt a/ cuius oppoſitum minor aſſerebat dicens a/omni c/contingere . Si quis uero hac eadem deductione conaretur monſtrare uerum ſequi cõtingens,incaſſum laboraret:eodem nãq; pacto reſpondẽdum eſſet,quo ſupra:impoſſibile,inquam,non ſequi primo ex neceſſaria ſuppoſita,ſed ob id,quoniam neceſſaria inexiſtentem quodammodo pręſupponit:uerum iſta iam ſupra exactius diſquiſita ſunt. (Eodem pacto)eodem,inquit,modo ſecundam arguemus cõplicationem,econuerſò propoſitiones habẽtem , hoc eſt,maiorem uniuerſaliter affirmatiuam contingentem,cum minore negatiua neceſſaria : nam conuerſa minore,ad primam deducitur figuram, conuertentẽ concluſionem concludens: & quoniam concluſio inexiſtens erat,poterit & ipſa terminis,ad ſeinuicem remeare:atque ita de propoſito ratio fiet. Poſſumus & per impoſſibile monſtrationem facere in prima figura,accepto cõcluſionis oppoſito cum maiore: ſed iſta iam ſatis manifeſta ſunt.

Veritas Peripatetica.

Opinio Alulidi.
Sententia Buranæ.

Rurſus ſit prędicatiuum neceſſarium,alterum vero contingens:& a/contingat nulli b/c/vero omni inſit ex neceſſitate:ſic itaque ſe habẽtibus terminis,nullus ſit ſyllogiſmus accidit enim ipſi c/ex neceſſitate non ineſſe:ſit nanq; a/ albũ: in quo b/homo:in quo c/cygnus:album igitur cygno ex neceſſitate ineſt,homini vero contingit nulli:& homo nulli cygno ex neceſſitate.Quod igitur eius , quod eſt Contingere,non eſt ſyllogiſmus,planum : quod enim ex neceſſitate, non erat contingens:verumtamen neque neceſſarii.neceſſarium nanq; aut ex vtriſq; neceſſariis,aut ex priuatiua accidit. Amplius autẽ & licet his poſitis b/ipſi c/ineſſe: nil enim prohibet c/ſub b/eſſe:a/vero b/omni contingere : c/autem ex neceſſitate ineſſe.veluti ſi c/eſſet vigilans,b/animal : in quo a/motus:nam vigilanti ex neceſſitate motus ineſt:animali vero omni contingit,& omne vigilans animal. Manifeſtum itaque, ꝙ neq; non inexiſtendi,ſiquidem ita ſe habẽtibus,neceſſe ineſſe:neque vtique oppoſitarum affirmationum.quare nullus erit ſyllogiſmus.

Monſtrat nunc,ſi neceſſaria fuerit affirmatiua , cũ negatiua contingente,non erigi complicationem ſyllogiſticam:ſi enim contingit nullum b/eſſe a/ & ex neceſſitate omne b/ſit a/nihil ui colligitur ratiocinii:concluditur enim in terminis uniuerſalis neceſſaria negatiua:puta,Contingit nullum hominem eſſe album, Ex neceſſitate omnis cygnus eſt albus: & tamen non ſequitur,Ex neceſſitate nullus cygnus homo : & ex hoc planum,non poſſe contingentem colligi concluſionem:nam neceſſaria negatiua omnes tollit contingentes:& ex hoc dilucidum eſſe poteſt,perperam eos dicere,qui aiunt ex maiore uniuerſaliter negatiua inexiſtente cum minore contingente concludi poſſe & uniuerſaliter negatiuam neceſſariam, & contingentẽ itidem negatiuam uniuerſaliter:hoc enim ſupra etiã refutauimus,& hoc in loco plane aſſerit Ariſtoteles. (Verumtamen neque neceſſarii) monſtrat deinceps, non ſequi etiam hac in complicatione ui ſyllogiſtica, neceſſariam negatiuam,propterea ꝙ ſi neceſſaria ſequeretur,aut ex utraq; ſequeretur aut ſaltem ex negatiua neceſſaria. Amplius idem hoc terminis monſtrari poteſt:ita enim diſpoſitis propoſitionibus,concludimus in aliqua materia affirmatiuam uniuerſaliter neceſſariam , puta , Contingit nullum animal moueri , Neceſſe eſt omne uigilans moueri, ergo neceſſe eſt omne uigilans eſſe animal : melius tamen, inquit Alexander , ſi pro uigilanti poneremus ambulans:nã motus manifeſtius ineſt ambulanti, quàm

Dictũ Alexandri.

uigilanti: ſed hæc ad rem parum: nãq; & ambulatio motus eſt & uigilia. ¶ Ingenioſius dubitat Philoponus, inquiens, terminos iſtos non bene fuiſſe acceptos: ſupra namque aſſerebamus oportere eodem uerificari ambas propoſitiones: ſed fieri nequit, ut eodem inſtanti nullum animal moueatur, & ex neceſſitate omne uigilans moueatur: quare addit idem, non recte per hos terminos ex neceſſitate omni concluſit.

Dubiũ Philoponi ingenioſum.

¶ Nos autem dubitationi huic ſic reſpondemus, uerum quidem eſſe, ſi altera propoſitionum inexiſtens, altera contingens ſit, oportere ambas eodem tempore ad actum trãſpoſitas, ſimul eſſe poſſibiles: ita enim ſupra dicebamus ſimpliciter accipi inexiſtentem: ſin autem altera contingens, atq; neceſſaria altera, nõ eſt opus ambas ſimul actu uerificari, propterea ꝙ neceſſaria ad omne tempus ſuam obtinet ueritatem. Hæc nos hunc in modum: quod ſi quiſpiam meliora habuerit, is ea in medium proferat.

Solutio ſuranae.

¶ Sed ambigunt alii de concluſione: dicunt enim Omne uigilans animal, inexiſtentem eſſe, non neceſſariam: non enim neceſſaria eſſe poteſt, cum ſua conuertens ſit inexiſtens, Aliquod animal uigilat. Preterea, faciamus hoc pacto ſyllogiſmum, Omne uigilans ex neceſſitate mouetur, Omne uigilans ex neceſſitate eſt animal, ſequitur in tertia ex ambabus neceſſariis, Aliquod aĩal ex neceſſitate mouetur, quod eſt falſum: ergo & premiſſarum propoſitionum aliqua, non maior, igitur minor. Amplius hoc quoq; Philoſophi teſtimonio comprobãt: cum enim ambas explicuiſſet propoſitiones, concluſionem inferens, dixit, Et omne uigilans animal: non autem neceſſitatis modum addidit.

Dubiũ quorundã de hac concluſione, Omne uigilãs aĩal, an ſit neceſſaria.

¶ Ad hæc & conſimilia ex iis, quæ ſupra poſuimus, reſpondere facillimum erit: dicimus enim cõcluſionem iſtam & neceſſariam eſſe ſm quid & inexiſtentem ſm quid: talem autem propoſitionem uoluit Ariſtoteles, poſſe & inexiſtentes & neceſſarias oppoſitæ dictionis demoliri: neq; huiuſcemodi propoſitiones non uere & ſimpliciter neceſſarias, eo quo & aliæ pacto conuerti diximus neq; ad miſtiones neceſſariarum multum utiles: quod ſupra etiã diligenter notauimus. & ob hoc non iniuria ſine modi appoſitione dixit Philoſophus (& omne uigilans animal) ꝙ tamen neceſſaria aliquo pacto uocitanda eſſet, ſignificauit ſubdens (manifeſtũ itaq; ꝙ neq; non inexiſtendi: ſiquidem ita ſe habentibus neceſſe ineſſe)

Solutio ſuranae.

¶ Sed adhuc uidetur poſſe per deductionem, monſtrari concluſionem ſequi contingẽtis, nulli ex neceſſitate hoc pacto, Contingit nullum b eſſe a neceſſe eſt omne c eſſe a dico ꝙ ſequitur, Cõtingit nullum c eſſe b quia ſi non, ſupponatur oppoſitum, Non contingit nullum c eſſe b hoc æquiualet huic, Neceſſe eſt aliquod c eſſe b cum quo & minore cõcludimus ex utriſq; neceſſariis, Neceſſe eſt aliquod b eſſe a quod maiorem tollit, dicentem, Cõtingit nullum b eſſe a

An ſequat cõcluſio cõtingẽtis dimidii p deductionem ad impoſſibile dubitatur.

¶ Ad hoc dicimus, nõ concludi maioris oppoſitũ: licet. n. uere neceſſaria, uere cõtingentes deſtruat; nõ tamẽ ex minore miſtionis huiuſce nõ oppoſito cõcluſionis uere colligitur neceſſaria, propterea ꝙ quemadmodum & ſupra in prima dicebamus figura, in miſtione cõtingentis & neceſſarii, nõ poteſt maior eſſe ſimpliciter neceſſaria, ſi minor fuerit cõtingens: conſimiliter & hic dicendum erit, minorem dicentem, Ex neceſſitate omne c a non poſſe uere eſſe neceſſariam, & propterea cum in deductione hæc fiat maior, cum oppoſito concluſionis nõ concludet uere neceſſariam, qualis exigitur, ut maiorem cõtradictione tollat: uidens itaq; Ariſtoteles cõplicationẽ iſtam conuerſione monſtrari nõ poſſe, uidens etiam terminos inueniri, in quibus Omni, & in quibus Nulli ex neceſſitate, ſimpliciter enunciauit inutilem ac nõ ſyllogiſticam eſſe.

Solutio dubitationis.

(Neq; utiq; oppoſitarum affirmationum) oppoſitas affirmationes, inquit Alexander, uocat uniuerſali neceſſariæ, & uniuerſali inexiſtenti negationibus. opponitur. n. uniuerſali negatiuæ neceſſariæ, particularis affirmatiua contingens: & uniuerſali negatiuæ inexiſtenti, inexiſtens affirmatiua in parte: atq; ita binæ erunt affirmationes binis oppoſitę negationibus: ꝙ. n. harum negationum nulla cõcludatur, monſtrauit neceſſaria affirmatiua concluſa, quæ has ambas tollit: ꝙ autem neq; affirmationum oppoſitarum illis negationibus non ſolum contradictoriarũ, ſed neq; contrariarum, monſtrat uniuerſalis negatiua neceſſaria: oportebat autem, ſi fiebat ſyllogiſmus, horum aliquid concludi. Poſſumus, ait idem, legere non καταφάσεων, hoc eſt, affirmationum ſed φάσεων, ideſt, enunciationum ſeu propoſitionum: conſueuit enim propoſitiones φάσεις nũcupare: erit autem ſenſus, ꝙ non ſolum non concludentur uniuerſale affirmatiua negatiuaq; neceſſariæ, ſed neq; contingentes in parte affirmatiua aut negatiua, eo ꝙ omnes affirmationes neceſſaria uniuerſalis negatiua tollit, & affirmatiua negationes etiam omnes.

Expoſitio Alexandri.

Conſimiliter monſtrabitur & ſi econuerſo ponatur affirmatiua. Quod ſi eiuſdem figurę ſint propoſitiones / cum priuatiuę ſunt / ſemper fit ſyllogiſmus / conuerſa propoſitione quę eſt ſecundum contingere: quemadmodum in prioribus. Accipiatur enim a / ipſi b / ex neceſſitate non ineſſe: conuerſis igitur propoſitionibus, b / nulli a / inerit, a / vero omni c / contingit: fit itaq; prima figura. & ſi ad c / poneretur priuatiuum, conſimiliter. Si autem prędicatiuę poſitę fuerint / non erit ſyllogiſmus: neque non inexiſtendi / aut ex neceſſitate non inexiſtendi, planum quod non erit: propterea ꝙ non fuit accepta priuatiua propoſitio neque in eo / quod eſt Ineſſe / neque in eo / quod eſt Ex neceſſitate ineſſe: veruntamen neque eius quod eſt Contingere non ineſſe: ex neceſſitate enim / ſic ſe habentibus / b / ipſi c / non inerit: quemadmodum ſi a / poneretur / album: in quo b / cygnus: c / vero / homo: neque vtique oppoſitarum negationum: quoniam monſtratum eſt b / ipſi c / ex neceſſitate non inexiſtens: non igitur fit ſyllogiſmus omnino.

Eodẽ, inquit, pacto arguemus, & ſi ecõuerſò propoſitiones poſuerimus, maiorẽ neceſſariã uniuerſaliter cũ minore contingente: nam per eoſdẽ terminos redargutio: puta, ſit a album; b cygnus; c homo: nãq;

cygnus omnis ex neceſſitate eſt albus, cõtingit nullũ hominem eſſe album, & tamẽ ſequitur ex neceſſitate nullus homo cygnus, non autem amplius mõſtrant omni ex neceſſitate termini illi, quos ſupra appoſuit, quum minorem neceſſariaꝫ affirmatiuam acciperet: nõ enim ſi ex neceſſitate omne uigilans mouetur, & cõtingit nullum animal moueri, propterea ſequitur, ꝙ ex neceſſitate omne animal ſit uigilans: licet enim ex neceſſitate omne uigilans ſit animal, nõ tamẽ econuerſo, ex neceſſitate omne animal uigilat: ſed ſufficit, inquit Alexãder, negatiua neceſſaria ad deſtruendam

Dubiũ Alexã.

complicationem, tãquàm nõ ſyllogiſticam. ⁋ Et ſubdit idem, ſe dubitare, quomodo cõiugationes iſtę nõ ſint utiles: uidetur enim per deductionem mõſtrari poſſe, uniuerſalem cõtingentem cõclusionem fieri: q̃ quum ita ſint, aut deductionem calumniandam eſſe dicit, tãquàm non ſufficiẽtem, aut ſi damnari nequit, materia hæc non uidebitur ſufficere, ut oſtendamus cõiugationem aliquam nõ ſyllogiſticam: & quæ ſit dubitationis ſolutio, ſe dixiſſe aſſerit i libro de miſtionibus: nos autem quid reſpõdẽdum, ſatis ſupra planum fecimus. (Quòd ſi eiuſdẽ figuræ) Si, inquit, ambas propoſitiones qualitate conſimiles acceperimus, quum ambæ extiterint priuatiuæ, ſubaudias, inquit Alexãder uniuerſales ad utrãuis extremitatum poſita neceſſaria, ſemper fit ſyllogiſmus: præterquàm ꝙ ſi maior neceſſaria fuerit, binę tãtũ cõuerſiones fient, & maioris ſecũdum terminos ad ſeinuicem, & minoris ſecũdum cõtingere ad oppoſitam qualitatẽ: ſi uero minor extiterit neceſſaria, tres fient conuerſiones duarum propoſitionum, ac ruſus concluſionis: nil enim prohibet & cõcluſionem cõuerti, quum ſit inexiſtẽs. (Sin autem prædicatiuæ) Si, inquit, ambæ fuerint affirmatiuæ, nõ fiet utilis complicatio: & hoc nõ iniuria. namq; in ſecũda nihil affirmationis cõcludit̃: & quoniam ſi fieret cõcluſio, aut inexiſtẽs, aut neceſſaria, aut cõtingẽs eſſet, ſed neq; inexiſtẽs neq; neceſſaria eſſe poteſt: quum neutra propoſitionum hoc pacto fuerit accepta: uerũ neq; cõtingẽs negatiua: quoniam ita ſe habẽtibus propoſitionibus, cõcludi poterit negatiua uniuerſaliter neceſſaria, quæ omnes con

Expoſi. Alexã.

tingẽtes tollit. ⁋ Aliter tamẽ Alexãder. ait enim, ꝙ poſteaquàm philoſophus dixit nõ fieri negatiuam concluſionẽ, ſubdidit (uerũtamẽ neq; eius, quod eſt contingere nõ ineſſe) quaſi innuens, cõtingẽtem propoſitionem ſola dictionis figura negatiua eẽ: re uero ipſa, affirmatiuam. (Neq; utiq; oppoſitarum negationũ)

Alia litera ſm expoſitionem Alexandri.

Philoponus legit negationum: Alexãder uero, & plæriq; alii, affirmationum: ſi negationum legamus, ſenſus erit, Non ſolum ſequuntur negationes ſupradictæ, ſed neq; etiam affirmationes oppoſitæ iſtarũ negationum, Si uero legerimus affirmationum, ſenſus erit planior, & contextus dilucidior, ita ut dicamus, Quod non ſolum negationes ſupra traditæ ſequuntur, ſed neq; affirmationes negationibus illis oppoſitæ, puta, Neceſſe alicui, Cõtingere alicui, & Alicui ineſſe: hæ namq; illis contradicunt. ⁋ Addit Alexãder, poſſe hanc quoq; complicationem monſtrari ſyllogiſticam deductione ad incommodum: uerum eadem à nobis, dicenda erunt, q̃ in ſuperioribus attulimus.

Dictũ Alexan.

Conſimiliter autem ſe habebit ⁊ in ſyllogiſmis in parte, quum enim ſit priuatiuum ⁊ vniuerſale ⁊ neceſſarium: ſemper erit ſyllogiſmus, ⁊ eius quod eſt cõtingere, ⁊ eius quod eſt non ineſſe: demonſtratio autem eadem per conuerſionem: Quum vero affirmatiuum: nunquam. eodem namq; pacto monſtrabitur, quo ⁊ in vniuerſalibus: ⁊ per eoſdem terminos: Neq; quãdo vtręq; fuerint acceptę affirmatiuę. huius enim eadem demonſtratio: quę ⁊ prius: quum vero vtręq; priuatiuę: vniuerſalis autem neceſſaria, quę non ineſſe ſignificat, per aſſumptos terminos non erit neceſſarius ſed conuerſa propoſitione, quę eſt ſecundum contingere, erit ſyllogiſmus: quemadmodum in prioribus. Quod ſi ambę indefinite aut in parte poſitę fuerint, non erit ſyllogiſmus: demonſtratio eadem ⁊ per eoſdem terminos. Planũ itaq; ex dictis, ꝙ dum priuatiua vniuerſaliter ponitur ⁊ neceſſaria: ſemper fit ſyllogiſmus: non ſolum eius: quod eſt cõtingere non ineſſe: ſed, ⁊ eius quod eſt non ineſſe: dum vero affirmatiua, nunquam: ⁊ ꝙ eodem modo ſe habentibus, in neceſſarijs ⁊ inexiſtentibus fit ⁊ non fit ſyllogiſmus: Sed ⁊ manifeſtum, ꝙ omnes imperfecti ſyllogiſmi, ⁊ ꝙ perficiuntur per pręd[i]ctas figuras.

Eodẽ, inquit, pacto, quo in uniuerſalibus, ita & in ſyllogiſmis in parte erit & nõ erit utilis cõplicatio: ſi enim uniuerſalis ſit negatiua & neceſſaria, ſemp aſtruetur ſyllogiſtica cõiugatio, cõcludẽs contingentẽ pro inexiſtẽte, nõ autem pro uero & ſupra definito contingente: ſi uero affirmatiua fuerit, nunquã erit ſyllogiſmus: eodẽ namq; pacto mõſtrabit̃, quo & in uniuerſalibus & p eoſdem terminos: puta, Album, homo, cygnus: motũ, animal, uigilans. ⁋ Sed dubitãt quidam, & Aphrodiſiẽſis Alexãder de quarta miſtionis

Dubiũ Alexan: & quorundã aliorum.

huiuſce cõplicatione, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua cõtingẽte, & minore neceſſaria in parte: uidetur enim monſtrari poſſe cõcluſionẽ fieri inexiſtẽtẽ, hũc in modũ: Cõtingit omne b eſſe a, ex neceſſitate aliqđ c nõ eſt a: ergo aliquod c nõ eſt b. ſi enim non ſequit̃, ſupponatur oẽ c b: deinde addita maiore, Contingit omne b eſſe a: nimirum ſequetur in prima, Cõtingit omne c eſſe a: quod minorem demolitur. Amplius eadem deductione poſſemus oſtendere, concluſionẽ fieri, contingere alicui non eſſe: ita, Contingit omne b eſſe a: ex neceſſitate aliquod c non eſt a: igitur cõtingit aliquod c non eſſe b: ſi enim non, fit oppoſitum, Ex neceſſitate omne c b: contingit omne b eſſe a: ſequitur in prima miſtionis neceſſariæ & contingentis, Cõtingit omne c eſſe a: quod minori contradicit. Demũ idem hoc arguunt exponentes: nam ſi minorem in parte exiſtentem ad uniuerſalem transferamus, monſtrabitur eſſe utilis ſenſibili oſtenſione. ⁋ Ad hæc re-

Solutio quorundam.

ſpondent nonnulli, cõcedentes complicationem iſtã utilem eſſe, non tamen inter utiles cõnumerari: quoniam illæ tantum ſyllogiſticæ cenſentur quæ p conuerſionem ad primam reuocantur figuram. ⁋ Nos

Snĩa & ſolu. Burana.

autem dicimus cum Ariſtotele, complicationẽ iſtam

nullo pacto utilem eſſe, quum termini reperiantur, in quibus nulli, putà, Contingit nullum equum eſſe album, ex neceſſitate aliquis homo non eſt albus, ergo ex neceſſitate nullus homo eſt equus. Ad rationes oppoſitas dicunt quidam, non ualere deductionem, propterea quòd oppoſitum concluſionis poterit eſſe ut nũc inexiſtens, qualem reſpuit, talis miſtio contingentis & inexiſtentis: ſed nobis reſponſio iſta non placet, præſertim quia ſuperius dixeramus, non oportere ſi maior eſſet cõtingens, minorem eſſe ſimpliciter inexiſtentem. Dicendum itaq; potius miſtionem illam non ualere, propterea quod propoſitio cõtingens, quæ erat maior, non fuit uere contingens: quod planum erit, ſi primo reducamus complicationem iſtam quartam ad ſecundam figuræ huiuſce: deinde hanc eandem ad ſecundam primæ ex maiore neceſſaria uniuerſaliter negatiua, & minore contingẽte: illæ etenim, ut ſupra diſtinximus, neque uere erãt neceſſariæ, neq; uere contingentes: & ob hoc non fit uera deductio ad incommodum. Ad ſecundam itidẽ reſpondemus. Ad tertiam uero dicimus, expoſitionẽ faciendam eſſe in conſimilibus propoſitionibus, propterea quòd in diſſimilibus, ut ſæpius repetiuimus, non ualet monſtratio ſenſibilis. (Neq; quando utræque fuerint acceptæ affirmatiuæ) Nam per terminos monſtrari poteſt neceſſariam concludere, putà, Album, homo, cygnus. ⸿ Poſſemus tamen, inquit Alexander, & hanc oſtendere per deductionem concludere, Contingit alicui non: uerum eadem ad hæc dicenda erunt, quæ in ſuperioribus. (Quòd ſi ambæ indefinitæ) namq; ex ambabus in parte non fit ſyllogiſmus: & ob hoc neq; ex ambabus indefinitis, quoniam indefinitæ particularibus æquiualent. (Per eoſdem terminos) quibus, ſubaudias, in prima uſi fuimus, omni ineſſe ex neceſſitate: album animal, homo, medium album: quemadmodum in prima: ſed non eodem pacto: tunc enim animal alicui albo ex neceſſitate, & album alicui homini contingenter: nunc autẽ album alicui animali ex neceſſitate ineſt, & alicui ex neceſſitate non ineſt, ut coruo, & cygno, & homini, & rurſus contingit alicui ineſſe: & contingit alicui non ineſſe: & animal omni homini ieſt ex neceſſitate, nulli autem ex neceſſitate, album, animal, inanimatum. Poteſt & per eoſdem terminos dicere, quibus paulò antè uſus eſt exiſtentibus propoſitionibus uniuerſalibus & affirmatiuis: iſti autem erant, Nulli ex neceſſitate, album, cygnus, homo: Omni uero ex neceſſitate, motum, animal, uigilatio: Hæc Alexander. (Et ꝙ eodem modo) Ex hoc manifeſtum eſt, quòd quarta miſtionis iſtius complicatio eſt inutilis. (Per prædictas figuras) Figuras dixit, hoc eſt, coniugationes: nã omnes per unã tm̃, ideſt, per primam perficiebãtur: aut melius per prædictas figuras, hoc eſt, prædictas miſtiones: ſecundum enim diuerſas miſtiones, ut uidimus, monſtrabantur, aut demum per prædictas figuras, per primam a ſecundam: namq; hæ quæ ambas habebant negatiuas, ſtatim perficiebantur per ſecundam, facta conuerſione ſecundum contingens. Et hæc hactenus de ſecunda: iam ad tertiam ex uniformibus tranſeundum. ⸿ Omnia enim quæ ad ſecũdæ complicationes tam ſimplices quàm miſtas faciebãt: expediuimus, allatis primum rationibus, cur in hac, ex ambabus contingentibus, non fiat utilis coniugatio: refutata ibidem Themiſti opinione, contrarium ſentientis: deinde rationem in medium protulimus, cur negatiuæ contingentes ad affirmatiuas reducantur, non econuerſo, ſoluta inibi Leonis perpulchra inſtantia: allata etiam ac diſputata quęſtione de uniuerſalis negatiuæ contingentis conuerſione: ac ratione reddita: cur quum binæ uniuerſali affirmatiuæ contingenti neceſſarie opponuntur, una tantum in monſtrationem aſciſcatur, quodq; non reperiantur termini, quibus omni ex neceſſitate concludamus, contra Alulidum atq; Alexandrum. Deinde ad miſtas ex inexiſtentibus ac contingentibus huiuſce figuræ pedem contulimus, recitatis primum moderniorum opinionibus ſuper miſtione hac: ſimul ſoluta Diui Alberti inſtantia cõtra philoſophum: deinceps & contingentis dimidium terminis ad ſeipſum cõuerti mõſtrauimus, ſolutis ibidem Alexandri inſtantiolis, ac ratione allata, cur quarta ſecundæ non poſſit hac in miſtione expoſitione monſtrari. Mox aggreſſi eiuſdẽ figuræ miſtionem ex neceſſaria & contingente, recitauimus primo iuniorum circa hanc ſententias, ſoluta Philoponi inſtantia contra terminos ab Ariſtotele allatos, ſimul enodatis quibuſdam aliis dubitationibus circa Philoſophi contextum, ac ſolutis inſtantiis de quarta miſtionis iſtius complicatione. Sed de tertia iam dicamus figura.

Dictũ Alexan.

Epilogus omniũ q̃ in ſecunda figura tam ſimpliciũ q̃ miſtarũ dicta ſunt.

Figura tertia ex ambabus contingentibus. Capi. XIIII.

Ed in vltima figura, ⁊ vtriſq; contingentibus, ⁊ altera, erit ſyllogiſmus: quum itaque Contingere ſignificent propoſitiones: ⁊ cõcluſio erit contingens: ⁊ quando hęc contingere: illa ineſſe. Quum vero altera neceſſaria poſita ſit: ſi affirmatiua quidem, n erit concluſio neque neceſſaria: neque inexiſtens: ſin autem priuatiua: inexiſtendi erit ſyllogiſmus, quemadmodum in prioribus. Accipiendum vero ⁊ in his conſimiliter contingens, quod in concluſionibus. Sint itaque primum contingentes: ⁊ a/ ⁊ b/ omni c/ cõtingant ineſſe, quoniam igitur cõuertitur affirmatiuum in parte: b/ vero omn c/ contingit: ⁊ c/ alicui eorum quę b/ contingere poſſet: quare ſi a/ omni cõtingit c/ c/ autem alicui eorum quę b/ neceſſe ⁊ a/ alicui b/ cõtingere. Fit enim prima figura: ⁊ ſi a/ contingit nulli c/ ineſſe b/ vero omni c/ contingeret: neceſſe ⁊ a/ alicui eorum quę b/ contingere non ineſſe. Erit enim rurſus prima figura per conuerſionem. Q ò ſi vtręq; priuatiue poſitę fuerint: ex ipſis quidem aſſumptis non erit neceſſarium: ſed conuerſis propoſitionibus, erit ſyllogiſmus, quemadmodum in prioribus: namq; ſi a/ ⁊ b/ contingit non ineſſe: ſi tranſumptum fuerit ꝯtingere nõ ieẽ, rurſus erit pria figura ꝑ ꝯuerſionẽ.

Circa

Opinio quorundã moderniorum.

Circa figuram tertiam dicunt moderniorum qui dam cum ſuis cõpoſitionibus diuiſionibusq́; ſi am/ bæ propoſitiones contingentes in ſenſu acceptæ fue/ rint diuiſionis, & ſubiectum utriuſq; ſuppoſuerit ꝓ his,quæ ſunt quòd ſequitur contingentis ueri con/ cluſio, ſubiectum concluſionis accipiendo pro eo, quod contingit & non pro eo,quod eſt:conſimiliter ſi utriuſq; ſubiectum accipiatur pro iis, quæ contin gunt,ſequitur concluſio contingens:in qua ſubiectũ ea ſignificat,quæ contingunt,non ea quæ ſunt : eodẽ pacto,ſi unius ſubiectũ pro iis capiat q̃ contingunt,al terius pro iis,quæ ſunt. Quòd ſi præmiſſarum ꝓpo ſitionum altera ſenſum retineat compoſitionis,diui/ ſionis altera, concluſionem nullam colligi aſſerunt : ſinautem maior ſubiectum habeat pro iis quæ con/ tingunt,& minor pro iis,quæ ſunt,aut econuerſo,nõ ualere exiſtimant hac in figura ex uniformibus com plicationes:Hæc nonnulli.¶ Alii melius, & cum Ari ſtotele dicunt, quòd in tertia figura ex utriſque con/ tingentibus ſyllogiſmi omnes ſunt utiles , dummo/ do altera uniuerſalis extiterit : & hoc etiam uolucre omnes rectè ſentiẽtes.¶ Et hoc eſt,quod dicebat Phi/ loſophus,quaſi tres inuens regulas: Primam , quòd ex utriſque contingentibus,ſemper concluſio erit cõ tingens,quomodocunque uariatis propoſitionibus, dummodo altera uniuerſalis extiterit:Secundam, ꝙ ex altera inexiſtente & contingente altera conſimili/ ter uerum ſemper concludetur contĩgẽs: Tertiam: quòd ex neceſſaria affirmatiua uerum ſequitur con/ tingens.ſed ex negatiua neceſſaria, & contingente af/ firmatiua,ſeu etiam negatiua,inexiſtens colligitur:& hoc eſt,quod uoluit,quum dixit, Accipiendum uero & in his ſimiliter contingens , quod in concluſioni/ bus. (Sint itaque primum) primam tertiæ coniuga/ tionem explicat ex utriſque uniuerſaliter affirmati/ uis:quam minore conuerſa, ad primam reuocans fi/ guram,monſtrat contingentem concludere in parte. Itidem & ſi maior contingens uniuerſaliter , extite/ rit negatiua cum minore affirmatiua uniuerſaliter, minore uerſa,fiet primæ complicatio quarta,conclu/ ſionem concludens contingentem negatiuam in par te. Sinautem utræque extiterint negatiuæ , ex acce/ ptis nil concludetur,ſed minore aut utraque ad op/ poſitam conuerſa qualitatem, iidem qui & ſupra eri gentur ſyllogiſmi.

Aliorũ opio magis ꝑipatetica

Prima regula philoſophi in tertia.

Secunda.

Tertia.

Si vero hic terminoꝝ eſt vniuerſaliter.ille in parte: eo dem pacto ſe habentibus terminis,quo in eo quod eſt ineſ ſe:erit ⁊ non erit ſyllogiſmus . Contingat enim a / omni c/ ineſſe,b /autem alicui c/erit itaque prima figura:propoſitio ne ꝯuerſa,quę eſt in parte , naꝫ ſi a/omni c/c/ vero ali/ cui eoꝝ quę b/ a/igitur alicui eoꝝ quę b / contin/ git.Et ſi ad b/c /poſitum fuerit vniuerſale,conſimiliter . Iti/ dem ⁊ ſi a/c/ſit priuatiuuꝫ,b/c/vero affirmatiuum. erit eniꝫ rurſus prima figura per conuerſioneꝫ . Sinautem vtręque poſitę fuerint priuatiue,hęc vniuerſaliter,illa in parte, per ipſa aſſumpta non erit ſyllogiſmus,ſed conuerſis erit , quẽ admodum in prioribus,quum vero vtręque indefinite,aut in parte acceptę ſint,non erit ſyllogiſmus , neceſſe etenim a/omni ⁊ nulli b/ineſſe. Termini in:ꝯſiſtẽdi,animal,homo: album:non inexiſtendi,equus,homo:albuꝫ.

Cõtra' expõẽ Aludidis.

Si,inquit Ariſtoteles,altera uniuerſaliter,altera in parte extiterit,iidem erunt ſyllogiſmi , qui & inexi/ ſtentes,hoc eſt,inquit Alulidus Roſadis,qui erant in prima figura,in miſtione contingentis & inexiſten/ tis:uerum non uidetur philoſophi ſententia hunc in modum ſe habere:quum enim in tali primæ figuræ miſtione,minor erat negatiua inexiſtens , non efficie/ batur utilis complicatio: hæc autem minore etiam negatiua ſecundum contingens , utique ſyllogiſtica coniugatio fiet.¶ Aliter dicunt Alexãder atque Phi/ loponus , quòd tot erunt utiles complicationes hac in figura in particularibus ex utriſque contingenti/ bus,quot in hac eadem erant ex ambabus inexiſtenti bus. Cæterum eadem contra hanc quoque fieri pote rit inſtantia ¶ Reſpondent itaque alii nõnulli , dictũ hoc audiendum eſſe , quo ad quantitatem propoſi/ tionum,non quo ad qualitatem . Nos autem aliter: & melius,dicimus ſimilitudinem iſtam ſimpliciter intelligendam eſſe,ita quòd quemadmodũ ex utriſ/ que inexiſtẽtibus in tertia utiles fiebãt cõplicationes eodem pacto & ex ambabus contingentibus : namq; ſi ex ambabus negatiuis,& minore tantum ſyllogiſti ca ergitur complicatio,non accidit hoc ex talibus, ſe/ cundum quod tales ſunt , uerum ſecundum quod ad affirmatiuas reuocantur . ¶ Sed inſuper exoritur dubitatio,cur hoc etiam non protulerit de uniuerſa libus,quum uniuerſales eodem & ipſæ ſe habeant pa cto.¶ Reſpondemus hoc ideo factum fuiſſe , non ꝙ in uniuerſalibus aliter eueniret, quàm in particulari bus:uerum quia non in omni miſtione aut modo propoſitionum ſemper complicationes in parte ſyllo giſticæ ſunt,ueluti ex utriſque inexiſtẽtibus : namq; quinta figuræ iſtius in aliis miſtionibus ſecus ſe ha/ bet.Cæterum de his infra diſputandum erit . (Itidẽ & ſi a/c/)Omiſit Philoſophus complicationem ex ma iore uniuerſaliter affirmatiua cum minore negatiua in parte: quam tamen utilem eſſe nemini dubium minore ſecundum contingens uerſa (quum uero utræque indefinitæ) Inutiles explicat ex ambabus indefinitis,aut in parte,aut alternatim : & ita ſermo/ nem perficit de ſimplicibus atq; uniformibus tertię.

Expõ Alexã & Philoponi.

Reſpõſio aliorum.

Snia & expoſitio auctoris.

Dubitatio 1

Solutio.

Miſtio inexiſtentis & contingentis in tertia figura. Capi. XV.

CAEterum ſi hęc Inexiſtere,illa propoſitionum ſignificet Contingere , concluſio erit , ꝙ con/ tingit,⁊ non ꝙ ineſt:ſyllogiſmus autem erit eo dem modo ſe habentibus terminis : quo ⁊ in prioribus.

Dicunt moderniores circa miſtionẽ iſtã , ſi altera

Opi. quorũ dã moder. fuerit contingens in ſenſu cõpoſitionis, cũ inexiſtẽte
altera, nullã penitus concluſionem colligi: ſin autẽ in
ſenſu extiterit diuiſionis, ac ſubiectam pro his, quæ
actu ſunt, accipiatur, ſequi uolunt concluſionem poſ
ſibilem in ſenſu diuiſionis. cõſimiliter, ſi minor inexi
ſtens ſit in parte cum maiore uniuerſaliter contingẽ/
te, ſiue econuerſo, maior in parte, cum minore uni/
Opinio aliorum. uerſali: Hæc illi ¶ Nonnulli uero alii inquiunt, Si ma
ior contingens extiterit, concluſio colligetur contin/
gens in prima, ſecunda, quarta, & ſexta complicationi
bus: in tertia uero ac quinta, minime: quòd ſi maior
inexiſtens fuerit cum minore contingẽte, nullam uo
lunt concluſionem ſequi contingentem. ¶ Quidam
Opinio antiquorum Philoponi autem antiquorum, & Philoponus, hunc in modum
complicationes miſtionis huiuſce diſpoſuerunt: di/
cunt enim hac in figura miſtionis iſtius nũquàm fie/
ri concluſionem inexiſtentem, ſed contingẽtem ſem/
per, non tamen in omnibus complicationibus ean/
dem. Cæterum quæcunque inexiſtentem habent af/
firmatiuam, ſupra definitum colligunt contingens:
quæcunque uero negatiuam, eandem habent nõ ſu/
pra determinatum, ſed alterius generis contingens
concludunt: adduntq́, inſuper omnes complicatio/
nes utiles eſſe præter eas, quæ minorem habent in/
Opinio ſũpta a Leone Gerſo. exiſtentem negatiuam. ¶ Nos autem aliter, & mul/
to melius, cum Leone Gerſonis dicimus, in hac figu
ra ſecundum miſtionem hanc coniugationes omnes
utiles eſſe, quomodocunque uariatis propoſitioni/
bus. præter eas ſolas, quæ alteram habuerint inexi/
ſtentem negatiuam in parte: & deinde adiicimus,
contingens in his concluſum complicationibus, ſem
per uerum eſſe contingens, nunquam autem Nul/
li ex neceſſitate: & hoc eſt quod dicit Ariſtoteles (cõ
cluſio erit, quòd contingit, & non quòd ineſt.) ſed
hæc infrà planius elucidabuntur. (Quo & in priori/
bus) Exponit alexander, hoc eſt, ex ambabus inexi
No. hic uarias expoſitiones. ſtentibus. ¶ Aliter diuus Albertus, id eſt, quemadmo
dum ex Ambabus contingentibus affirmatiuis aut
negatiuis, fiunt utiles complicationes: ita ex altera
inexiſtente, & contingente altera: nos autem hunc in
modum exponimus (quo & in prioribus) hoc eſt,
ueluti in prima figura ex altera uniuerſali, atque al/
tera in parte.

Sint enim primum pꝛędicatiuę: ⁊ a/omni inſit c/b/ vero omni contingat ineſſe. Conuerſo igitur/b/c/ pꝛima erit figura, ⁊ concluſio ꝙ contingit a/alicui b/ ineſſe: nam quando in pꝛima figura pꝛopoſitionum altera ſignificaret contingere, concluſio erat contingens. Conſimiliter autem, ⁊ ſi b/c/ ineſſe, a/c/ vero contingere: ⁊ ſi a/c/ pꝛiuatiuum: b/c/ autem, pꝛędicatiuum: ſit autem vtrumuis, vtroque modo erit concluſio contingens: ſit enim rurſus pꝛima figura: monſtratum vero eſt, ꝙ dum altera pꝛopoſitio in ipſa Contingere ſignificat, ⁊ concluſio erit contingens, ſed ſi contingens pꝛiuatiuum ad minus extremum poſitum fuerit, per ipſa quidem poſita, non erit ſyllogiſmus: conuerſis autem erit, quemadmodum in pꝛioꝛibus.

Eas explicat, quæ ambas habent uniuerſaliter af
firmatiuas & inquit, in his ſemper uerum concludi
contingens. namque maiore, aut minore conuerſa,
ad primam reducuntur figuram. (Et ſi a/c/ priuati/
uum.) exponit eas, quæ propoſitiones habent figu/
ra diſſimiles: & inquit, ſi maior negatiua extiterit ſeu
contingens, ſeu inexiſtens cum minore affirmatiua,
eodem pacto complicationem utilem erigi ad contin
gens colligendum: conſimiliter, ſi contingens nega
tiua minor extiterit, uerum non ex ipſis propoſitio
nibus, ſed minore ſecundum contingens uerſa: &
hoc eſt quod uolebat Philoſophus, quum dixit (ſed
ſi contingens priuatiuum ad minus) oportet enim in Expoſitio Philoponi
quit Philoponus, extrinſecus addere priuatiuum cõ
tingens: namque ſi minor inexiſtens fuerit negatiua,
nulla, inquit, efficitur complicatio ſyllogiſtica, pro/
pterea, quòd id genus negatiua in affirmatiuam trã/
ſire minimè poteſt: & hoc etiam ſenſere alii plerique.
¶ Nos autem dicimus cum Leone Gerſonis coniuga
tiones iſtas utiliſſimas eſſe deduciq́; ad primam figu Expoſitio propria.
ram maioris ac concluſionis conuerſione, præmiſſis
propoſitionibus tranſpoſitis. Sit enim complicatio,
Contingit omne c/eſſe a, Nullum c/b/ dico quòd ſeq/
tur ui ſyllogiſtica, Contingit aliquod b/non eſſe a. nã
minorem facio maiorem, cunq́; hac & conuertente
maiorẽ, cõcludo in prima figura cõclionẽ cõuertẽtẽ:
hoc pacto, Nullũ c/b, Contingit aliqđ a/ eſſe c/ ergo
contingit aliquod a/non eſſe b/ & quoniam, ueluti ſu
pra monſtrauimus, contingens negatiua in parte in
ſeipſam conuertitur, erit in concluſione, Cõtingit ali/
quod b/non eſſe a/ quod uolebamus. Conſimiliter &
alias omnes monſtrare poterimus, in quibus minor
uniuerſalis extiterit negatiua contingens, quãquàm
has Philoſophus aliter ad primam reducit. Hoc etiã
notauerat Aphrodiſienſis Alexander. ¶ Sileãt igitur Cõtra aliorũ expõnes & opiniones.
qui has inutiles ſunt arbitrati: ſed & magis ſileant, q
uolunt hac in figura dimidium concludi contingen/
tis: hoc enim fieri nequit, quum omnes figuræ iſtius
complicationis ad primæ particulares reuocentur, q̃,
ueluti ſupra diſputauimus, uere contingentem ſem/
per colligũt. (Conuerſis.) namque binæ fiunt cõuer
ſiones: una, terminis ad ſeinuicem, altera ſecũdũ con/
tingens, aut una premiſſarum alterius, ſecunda con
cluſionis.

Quod ſi hęc pꝛopoſitionum vniuerſaliter, illa in parte ſit, vtriſq́; pꝛędicatiuis exiſtẽtibus, aut ea pꝛiuatiua quę vniuerſaliter, affirmatiua vero: quę in parte, idem erit ſyllogiſmoꝛum modus: omnes enim per pꝛimam concluduntur figuram: quare manifeſtum, ꝙ eius, quod eſt Contingere, ⁊ non eius. quod eſt Ineſſe, erit ſyllogiſmus: ꝙ ſi affirmatiua vniuerſaliter: pꝛiuatiua vero in parte: per impoſſibile erit demonſtratio: inſit enim b/omni c/a/ vero contingat alicui c/non ineſſe, namque ſi inerit ex neceſſitate omni b/b, vero omni c/ponitur ineſſe: a/omni c/ex neceſſitate inerit. Hoc autem monſtratum pꝛius: verum ſupponebatur, alicui contingere non ineſſe. Sed quum indefinite aut in parte vtręq́; fuerint accepte, non erit ſyllogiſmus. Demonſtratio autẽ, eadem, quę ⁊ in vniuerſalibus ⁊ per eoſdem terminos.

Ad eas

Ad eas ſe confert, quæ alteram habent uniuerſalē, in parte alteram, inquiens, ſi ambæ extiterint affirmatiuæ, aut negatiua fuerit uniuerſalis, affirmatiua uero, quæ in parte, eundem fore concluſionis modum factis ut ſupra, cōuerſionibus enim ad primam reuocantur figuram: & ex hoc planum, quòd ſemper uere contingentem concluſionem colligunt: in prima namq; in particularibus omnibus uere contingens concludebatur. (Quòd ſi affirmatiua uniuerſaliter.) ſi, inquit, minor uniuerſaliter inexiſtens ſit cum maiore contingente in parte, monſtrabimus per deductionem ad incommodum complicationem ſyllogiſticam eſſe, puta, Contingit aliquod c/non eſſe a, Omne c/eſt b/dico quòd ſequitur, Cōtingit aliquod b/nō eſſe a. ſi enim non concluditur, ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne b/a/deinde huic addatur minor: Omne c/b/& concluditur in prima, Ex neceſſitate omne c/a/cuius oppoſitum ſupra poſueramus.

Dictū Alexā. & Philoponi.

¶ Verum, inquiunt Alexander atque Philoponus, complicationem iſtam conuerſione etiam monſtrari, ſiquidem, ceu ſupra diximus, negatiua contingens in parte, conuertitur & in ſeipſam, & in oppoſitam qualitatem: puta hoc pacto, Omne c/b (hæc enim, quę minor erat fiet maior in prima) deinceps huic addatur maiorē conuertens, Contingit aliquod a/non eſſe c/ quam ſi ad oppoſitum uerterimus, cōcludemus, Cōtinigt aliquod a/eſſe b/& ex conſequenti, Contingit aliquod b/eſſe a/& ulterius, Contingit aliquod b/non eſſe a/ quod uolebamus.

Dubitatio.

¶ Sed iam ſubito dubitādum erit, Ariſtoteles monſtrationem iſtam non faciat; quum, quemadmodum inquit Alexāder, oſtenſio hæc multo ſit dilucidior. Dicerent fortaſſe quidam fuiſſe hoc à Philoſopho prætermiſſum tanquā planum ac manifeſtū.

Sententia Buranæ cōtra Alexādrū & Philoponum.

¶ Verum ad hoc aliter nos reſpondemus, dicentes, monſtrationem iſtam tum quòd intricatior & obſcurior eſt, nec commode nec recte etiā fieri poſſe: nam, ueluti ſupra longa quæſtione diſſeruimus, negatiuæ in affirmatiuas, non autem econuerſo affirmatiuæ in negatiuas conuertūtur: & propterea, quū oſtenſio hæc non procederet, niſi facta affirmatiuæ conuerſione in negatiuam: namque aliter quęſitum non monſtrabatur: omiſit Ariſtoteles monſtrationē iſtam, tanquàm propoſito inutilem, & non legitime procedentem, quum ex ignotioribus notiora arguere contendat.

Oſtenſio Theophraſti.

¶ Sed Theophraſtus, referente Alexandro, ſuperiorem complicationem aliter monſtrat: nāque primum contingentem maiorem ad inexiſtentē transfert: deinde ex ambabus inexiſtentibus facta cōiugatione, ex oppoſito arguit concluſionis, atque ita monſtrationē per impoſſibile claudit: ille igitur húc in modum.

Dubitatio authoris.

¶ Sed quęſtio eſt, ſi maior non cōtingēs, ſed inexiſtēs fuerit, an utilis & legitima complicatio uocitanda ſit. Videtur enim deductione atque expoſitione monſtrari poſſe: Deductione, hunc in modū, Aliquod c/non eſt a, Contingit omne c/ eſſe b/dico q; ſequitur, Contingit aliquod b/ non eſſe a/ quia ſi nō ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne b/ eſt a/cui addatur minor, facta inexiſtens, Omne c/b/ & concludemus, Ex neceſſitate omne c/a/quod maiorem contradictione tollit. Expoſitione uero, ſi maiorem in parte exiſtētem fecerimus uniuerſalem.

Solutio quorundam.

¶ His nonnulli manus dedere, aſſerentes coniugationem iſtam ſyllogiſticā eſſe: quòd ita hoc ſit, Philoſophi etiam teſtimonio cōprobant: namque, inquiunt iſti, uidens hoc Ariſtoteles, dixit (quod ſi affirmatiua uniuerſaliter, priuatiua uero in parte) nec addidit inexiſtens, ſeu contingens, quaſi uolens, quòd utroque modo utilis fieret complicatio.

Solutio Alexandri.

¶ Alexāder uero, atque alii ferme, omnes negant coniugationem iſtam utilem eſſe, & ad deductionem reſpondent, non ualere monſtrationem propterea q; minor ſi fiat inexiſtens, poterit eſſe ut nunc inexiſtens.

Contra ſolutionem.

¶ Sed contra hoc, ſaltem ex tali mōſtratione poterimus, ſi non neceſſariam, inexiſtentem tamē, concludere: quæ ita maiorem demolietur, quemadmodum & neceſſaria.

Solutio Buranæ.

¶ Reſpondemus itaque nos, aliter dicentes, cōiugationem iſtam ex ſe quidem inutilem eſſe, fieri tamen poſſe ſyllogiſticam, ſi minor cōtingens efficiatur inexiſtens: ſic enim ex ambabus inexiſtentibus, inexiſtens colligetur cōcluſio deductio igitur illa nil amplius monſtrat, niſi quòd ſi minor fiat inexiſtens, aliquid ſyllogiſtice concludetur. Verū & hæc fortaſſe aliquam redargutionem patientur: alius ergo de his ſpeculatius perſcrutetur. Ad expoſitionem tam ſatis ſupra reſpondimus, non poſſe nec debere expoſitionem fieri in diſſimilibus propoſitionibus. (Sed quum indefinitæ.) ſi, inquit, indefinitæ aut particulares utræque extiterint, nulla fiet utilis complicatio. (Demonſtratio autem eadem.) ac ſi diceret, poſſunt complicationes iſtę per eoſdem redargui terminos, per quos refellebantur in totum contingētes ex utriſque contingentibus: erant autem termini omni inexiſtendi ex neceſſitate, Animal, homo, albū: nulli, Equus, homo, album. Verum, inquit Alexander, fortaſſe contextus mendoſus eſt, & pro eo, quod eſt (Demonſtratio autem eadem, quæ ex utriſque cōtingentibus) ſcriptum fuit: Demōſtratio autem, quæ & in uniuerſalibus. Sed hæc ſufficiant ad expoſitionem miſtionis ex inexiſtente & contingente: Ad miſtas ex neceſſaria & contingente iam tranſeamus.

Miſtio neceſſariæ & contingentis in tertia figura. Cap. XVI.

VErum, ſi eſt hęc quidem propoſitionū neceſſaria: illa vero contingens: dum termini ſunt prędicatiui, ſemper eius: quod eſt, Contingere: erit ſyllogiſmus: quum vero ſit hoc quidem prędicatiuum, illud autem priuatiuum ſi affirmatiuum ſit neceſſarius eius, quod eſt Contingere non ineſſe: ſi vero priuatiuum: & eius, quod eſt Contingere: & eius quod eſt Non ineſſe.

HAC in miſtione dixerunt modernorum non-

nulli ſi utraque præmiſſarum propoſitionum in ſenſu fuerit accepta compoſitionis, quòd poſſibilis, non autem contingens ſequitur concluſio: ſi uero maior & compoſita & neceſſaria extiterit, cum minore contingente, ac diuiſa, cuius ſubiectum pro eo, quod eſt, accipiatur, conſimiliter non contingentem, ſed poſſibilem colligi uolũt cõclionẽ. Quòd ſi retrouerſum poſitæ fuerint propoſitiones, & maior contingens extiterit cum minore neceſſaria, ac maioris ſubiectũ tam pro eo quòd eſt, quàm pro eo quod eſſe poteſt, accipiatur, ſequi dicunt contingentem cõcluſionem, cuius ſubiectum eandem ſignificationem retineat: ꝙ ſi maioris ſubiectũ pro eo duntaxat, quod contingit, capiatur, ſequi negant contingens. Sinautem contingens in ſenſu accipiatur compoſitionis, cum neceſſaria diuiſa, poſſibilem quidem aſſerunt concludi, non autem contingentem: conſimiliter, quum utraque fuerit diuiſa, & maior neceſſaria cum minore contingente, ſumpto etiã concluſionis ſubiecto pro eo qđ eſſe poteſt Quod ſi maior contingens extiterit, cum minore neceſſaria, ac maioris ſubiectum, tam pro eo quod eſt, quam pro eo quod eſſe poteſt, accipiatur, contingentem ſequi uolunt concluſionem: uerum ſi maioris ſubiectum pro his tantum ſumatur, quæ cõtingunt, ſequi negant concluſionem contingentem. Hæc quidam: alii uero aliter. inquiũt enim, ſi maior fuerit neceſſaria cum minore contingente, quòd neceſſarium concludetur: ſin econuerſo ſe habuerint propoſitiones, contingentem colligi uolunt concluſionem: & hæc moderniores, & hunc in modum.

Opinio priſcorũ & peripateticũ.

¶ Priſci uero & Ariſtoteles, ſi altera inquiunt, neceſſaria fuerit & contingens altera, in tertia figura, atque neceſſaria propoſitio extiterit affirmatiua, ſemper uerum concludetur contingens: quòd ſi negatiua fuerit, nõ ueri contingẽtis erit cõclio, ſed eius qđ ſupra nõ neceſſariũ uocitauimus, quodq; inexiſtẽtis uicem obtinere uolebamus.

Sed eius: quod eſt: Ex neceſſitate non ineſſe, non erit ſyllogiſmus: quemadmodum neque in alteris figuris. Sint itaque prędicatiui primum termini & a/omni c/inſit ex neceſſitate: b/vero contingat ineſſe omni c/quoniam itaque a/omni c/ex neceſſitate: c/vero alicui b/contingit: & a/alicui b/contingens erit & non inexiſtens. Sic igitur accidebat & in prima figura. Conſimiliter autem monſtrabitur & ſi b/c/neceſſarium poſitum fuerit, a/c/vero contingens. iterũ ſit hoc prędicatiuum, illud priuatiuum, ſed prędicatiuum neceſſarium: & a/contingat nulli eorum: quę c/ineſſe: b/vero omni inſit c/ex neceſſitate: erit itaq; rurſus prima figura.

Non concluditur, inquit, hac in figura ſecundum miſtionem iſtam neceſſarium aliquo pacto: ueluti ſupra quoque fiebat in prima ac ſecunda figuris. Sed contra, ait Alexander, uidetur poſſe monſtrari per deductionem ad incommodum tam ĩ prima quàm in ſecunda ex neceſſaria negatiua cum affirmatiua cõtingente, neceſſariam ſequi concluſionem: cur ergo dixit Ariſtoteles (quemadmodum neque in alteris.)

Dubiũ Alex.

¶ Reſpondet idem, aut deductionem damnandam eſſe, aut complicationes tertiæ per quas deductionem fecimus: addit tamen ſe plura de hoc quæſiuiſſe in libello de diſcordia, ſecundum miſtiones Ariſtotelis ac ſociorum, & plura adhuc in logicis gloſſematis: nos autem & dubitationes iſtas ſupra in medium attulimus, & allatas etiam ſoluimus. (Sint itaque prædicatiui.) eam primo explicat, quæ ambas habet affirmatiuas, maiorem neceſſariam cum minore contingente, utraſque uniuerſales: & inquit, minore cõuerſa, ad primam reduci figuram. in qua uerum concludebatur contingens, non autem id quod non neceſſarii uicem obtinebat. Cæterum poſſemus & aliter maioris uerſione ad primæ figuræ complicationem tertiam ex maiore conſtantem cõtingente & minore neceſſaria, reuocare cõiugationem iſtam hoc pacto: Cõtingit omne c/eſſe b/Ex neceſſitate aliquod a/b/ ergo Contingit aliquod a/b/eſſe: deinde cõuerſa cõcluſione, Cõtingit aliqđ b/eſſe a/quod uolebamus. (Cõſimiliter autem monſtrabitur.) Eodem inquit modo & alteram monſtrabimus complicationem, quæ maiorem habet contingentem cum neceſſaria minore. (Iterum ſit hoc prædicatiuũ.) Eas nunc explicat quæ alteram habent affirmatiuam, negatiuam alteram, & inquit, Si maior negatiua contingens extiterit, cum minore affirmatiua neceſſaria, quod concluſio uere colligetur contingens. nam minore conuerſa, redit iterum primæ figuræ complicatio quarta ex maiore uniuerſaliter negatiua contingente cum neceſſaria minore in parte. Poſſemus & maioris cõuerſione cõiugationem iſtam ad primæ figuræ imperfectas reducere: ſed melius eſt, quum fieri poteſt ad perfectũ quàm ad imperfectum ſyllogiſmos reuocari.

Solutio.

¶ Sed ſtatim exhoritur quęſtio, cur in his quoque ex diſſimilibus propoſitionibus, non eam prępoſuerit philoſophus, quæ maiorem habent neceſſarium cum minore contingente, quemadmodum in his, quæ ambas habebant affirmatiuas. ¶ Reſpondemus maioris elucidationis gratia ſemper Ariſtotelem conſimiles ſibiinuicem complicare coniugationes, ut ex unius monſtratione, altera quoque clareſcat: & quoniam paulò antè in præcedente miſtione poſuerat imperfectas, ideo hac quoque in miſtione de his conſequẽter agendum eſſe operæprecium duxit: ſed quia in negatiuis perfectæ ſolæ uerum concludebant contingens, imperfectæ non uerum, prius egit de perfectis, tanquam quæ conſimilem cum præcedentibus concluſionem haberent.

Dubitatio.

Solutio.

Etenim priuatiua ꝓpoſitio ꝯtingere: ſignificat: Planũ igitur ꝙ concluſio erit contingens. namque quum ſic ſe haberẽt in prima figura, propoſitiones & concluſio erat contingens ſed ſi priuatiua propoſitio neceſſaria: & concluſio erit: ꝙ cõtingit alicui non ineſſe: & ꝙ non ineſt: ponitur enim a/nulli ex neceſſitate: b/vero oĩ ꝯtingere: ꝯuerſo itaque b/c/affirmatiuo: prima erit figura & neceſſaria priuatiua propoſitio verum quando ita ſe haberent propoſitiones: accidebat a/ipſi c/& contingere alicui non ineſſe & non ineſſe: quare &

ꝛ a ipſi b neceſſe alicui non ineſſe: quum vero priuatiuum ad minus extremum poſitum fuerit, ſi contingens, erit ſyllogiſmus tranſumpta propoſitione, quẽadmodum in prioribus: ſi vero neceſſarium, non erit. etenim omni neceſſe, ꝛ nulli contingit ineſſe. Termini ꝙ omni inſit, Sõnus, equus, dormiens, homo: ꝙ nulli, Somnus, equus, vigilans, hõ.

Quaſi rationem reddit, cur uerum ſequatur contingens: nãq; in prima figura, ex maiore contingente cum minore neceſſaria affirmatiua, uerum concludebatur contingens. Cæterum, inquit Alexander, contextus iſte incongruitatem quandã habet, & fortaſſe cõgruus eſſe poſſet, ſi hunc in modum ſe haberet, Et ſi priuatiua ꝓpoſitio cõtingere ſignificet, planum ꝙ cõcluſio erit cõtingens. (Sed ſi priuatiua propoſitio neceſſaria,) ſi inquit ꝓpoſitio negatiua non cõtingens, ſed neceſſaria extiterit, cum altera contingente, nimirum concluſio ↄcludetur inexiſtens, non aũt contingens: hoc enim ſignificauit, quum dixit (quod cõtingit alicui non ineſſe & qđ non ineſt) ac ſi diceret, concluſio quidem contingens erit, non tñ ſm determinationẽ. (Si uero neceſſarium.) ſi uero, inquit, nõ maior ſed minor ponaẽ neceſſaria, nullo pacto ad q̃ſitũ erit ſylloſ: ꝓpťa ꝙ minor non eſt affirmatiua, & cõcluſio, quum non ſit ueri contingentis, negatiua in parte, in ſeipſam terminis conuerti nõ poteſt. Si enim uere eſſet contingens, nimirũ utilis foret: quemadmodum & miſta ex contingente & inexiſtente maiore ac concluſione cõuerſis cum præmiſſarum tranſpoſitione.

Notandũ ex Alexan.

℣ Cæterũ, inquit, Alexander, licet cõplicatio hæc ad quæſitum propoſitum ſit inutilis, non tñ penitus eſt inutilis, propterea ꝙ factis prædictis conuerſionibus poſſumus concludere eam quæ concluſionem cõuerterit, hunc in modum: Contingit oẽ c eſſe a, Nullum c ex neceſitate eſt b, dico ꝙ ſequitur, Aliquod a non eſt b, hoc pacto, Nullum c ex neceſitate eſt b, Contingit aliquod a eſſe c, ſequitur utiq; i prima figura, Aliquod a non eſt b. Sed iſta iam in ſuperioribus planiſſima facta ſunt.

Conſimiliter ſe habebit, ꝛ ſi hic terminorum vlr: ille in parte ad medium: nam quum prędicatiui fuerint vtriq;, ei' quod eſt Contingere, ꝛ non eius quod eſt Ineſſe, erit ſyllus ꝛ qñ hoc priuatiuum acceptum fuerit, illud vero affirmatiuum: ſed neceſſarium affirmatiuum: eius quod eſt Contingere: qñ autem priuatiuum neceſſariũ ꝛ concluſio erit eius quod eſt Non ineſſe: idem nãq; mõſtrationis modus ꝛ vlr terminis exiſtentibus: neceſſe etenim per primam figuram ſylloſ perfici: quare quemadmodum in illis, ꝛ in his neceſſarium accidit: quum vero priuatiuũ vlr acceptum ad minus poſitum fuerit extremum ſiquidẽ contingens: erit ſyllꝰ per conuerſionem: ſinautem neceſſarium, non erit: mõſtrabitur autem eodem pacto, quo ꝛ vlibus: ꝛ per eoſdem terminos. Planum itaq; ꝛ in hac figura, qñ ꝛ quõ erit ſyllus: ꝛ qñ contingendi ꝛ qñ inexiſtendi: ſed ꝛ manifeſtum, ꝙ omnes imperfecti: ꝛ ꝙ perficiuntur per primam figuram.

Finis Miſtionum.

Eadem, inquit, concluſio concludetur & in his cõplicationibus tertiæ, quę alteram habent ulr, alteram in parte: quum .n. dixit (ſi hic terminorum ulr, ille i parte ad medium tertiæ figuræ diſpoſitionẽ deſcripſit: in hac enim termini duo de uno prædicãtur medio, quod non erat in alıis. Eodem inquã pacto ſe habebit, quantum ad concluſionem, non quantum ad monſtrationem ait Alexander. nãq; in ulibus ſemper minore conuerſa, ad primam reducebãtur figuram, hic autem non ſolum minore, ſed etiã maiore, ueluti hæc pertractantibus manifeſtũ. (nam quum prædicatiui.) hoc eſt, ſi ambæ extiterint affirmatiuæ propoſitiones, aut ſaltem neceſſaria ipſa, ſemper uerum concludetur contingẽs. Sinautem propoſitio neceſſaria non affirmatiua, ſed negatiua ſit concluſio erit nõ ueri contingentis, ſed eius quod non neceſſarium uocitatur, & inexiſtens ſignificat. Hoc autem intelligẽdũ, ſi neceſſaria negatiua & ulis extiterit, quod & Philoſophus monſtrauit, quum dixit, (idem nãq; monſtrationis modus, & uniuerſaliter terminis exiſtentibus) nãq; quemadmodum ules minoris conuerſione mõſtrabantur, ita & particulares iſtæ, quæ maiorem habent ulr negatiuam neceſſariam cum minore contingente in parte.

Expoſitio Philoponi

℣ Philoponus tamen, atq; alii nonnulli, uoluerunt Ariſtotelem hoc in loco ſignificare complicationem, quæ maiorem habeat negatiuam neceſſariam in parte, cum minore uniuerſaliter contingente: quod tñ falſum eſt: nãq; nullibi uoluit Ariſtoteles complicationes iſtas utiles eſſe, quæ maiorem haberent negatiuam in parte, aut neceſſariam, aut inexiſtẽtem, cum minore contingente ꝙ ſi per deductionem ad incommodum aut ſenſibilem expoſitionem hoc monſtrare contenderis, nihil facies: eodem nãque pacto reſpondebimus, quo & in aliis miſtionibus ad cõſimiles complicationes dicebamus. Errant itaq; qui de id genus coniugationibus intellexiſſe Philoſophũ autumant: hoc enim & ipſe quaſi oſtendit, quum dixit (neceſſe etenim per primam figuram ſyllogiſmos perfici) ac ſi diceret, conuerſione enim ad primam figuram tales oſtenduntur cõplicationes. (Quare quẽadmodum in illis). Quæreret inquit Alexander quiſpiam peropportunæ, cur non hæc quoq; protulerit Philoſophus de miſtis ex inexiſtente ac contingente in hac eadem figura.

Dubium Alexandri Solutio

℣ Reſpondet idem, quod hic dicitur, tãquàm cõe intelligendum eſſe. nam quemadmodum in prima figura habemus concluſiones, ita & in aliis omnibus ad primę ſimilitudinem. (Quum uero priuatiuum.) Si, inquit, minor uniuerſaliter negatiua extiterit, & contingens cur maiore neceſſaria affirmatiua in parte conuerſa minore, ad oppoſitam qualitatem fiet ſyllogiſtica complicatio, aut etiã maiore conuerſa ſimul cum cõcluſione: qm̃ negatiua cõtingens in parte, terminis in ſeipſam remeat: cõcluſio autem erit contingens ſm determinationem. Sinautem non cõtingens, ſed neceſſaria fuerit negatiua minor, nulla penitus erit ad quæſitum determinatum utilis complicatio, ad quęſitum dico determinatum, propterea ꝙ ſi ipſum conuertentẽ uellemus conclu-

dere, poſſemus utique præmiſsis tranſpoſitis, ac maiore conuerſa. (Monſtrabitur autem eodem pacto., hoc eſt, terminorum eorundem appoſitione: erunt autem termini illi, ſomnus, dormiens, equus, homo: ſomnus, uigilans, equus, homo. ⁋ Philoponus tamen aliter terminos iſtos diſponit, & fortaſſe melius: uult enim ſit ſe hos habere, Somnus, equus, homo, dormiens: ſomnus, equus, homo, uigilans: & forte ſatius ita erit: quoniam in tertia, uti planum eſt, medius ultimum obtinet locum, tanquá qui ſemper ſubiciatur. ⁋ Scitu tamen dignum, inquit Alexander, quod concluſiones in his concluſæ terminis non ſimpliciter ſunt neceſſariæ, ſed cum determinatione: ſuſiciant tamen ut tollant, & inexiſtentem & neceſſariam fieri concluſionem: namque Omni ineſſe, ſimiliter tulit & neceſſarias & inexiſtentes negationes: & Nulli ineſſe, affirmationes omnes tam neceſſarias quàm inexiſtentes. (Planum itaque.) reliquas omnes inutiles complicationes tanquàm ex ſuperioribus claras prætermiſit, eas inquam quę ex ambabus particularibus, quætíe ex utriſque indefinitis conſtant. (Per primá figuram.) Hoc eſt qđ ſupra dixerat, Per prædictas figuras: aut figuras, ut diximus coniugationes nuncupauerat. ⁋ Sed iam totum ſimpliciter ſyllogiſmorum negocium expleuimus inexiſtentium, neceſſariorum, & contingéntium, ac miſtorum in prima, ac ſecunda, & demum tertia figura: quam nuper expleuimus, primum recitatis moderniorum opinionibus circa complicationes ex utriſque contingentibus: deinde, & contextu expoſito, quomodo ex utriſque contingentibus, ita fiat ex ſyllogiſmus, quemadmodum & ex utriſque inexiſtentibus: poſtea miſtionem ex inexiſtente ac contingente aggreſſi, primum moderniorum opiniones expleuimus: damnata deinceps Philoponi ac quorundam aliorum ſententia, negantium ex minore inexiſtente negatiua, utilem fieri poſſe complicationem. Deinde ratio in medium allata, cur Ariſtoteles quintam miſtionis huiuſce complicationem deductione monſtret, quum alioquin poſſet conuertendo monſtrare, allata ibidem Theophraſti oſtenſione alia, ſolutaq́; inſuper perpulchra dubitatione, circa coniugationem ex maiore inexiſtente negatiua in parte, cum minore uniuerſaliter contingente. Demum acturi de miſtis ex neceſſaria & cóntingente, primúm attulimus moderniorum ſententiam, ſoluta dubitatione de Ariſtotelico proceſſu circa complicationes iſtas: damnata etiam ibidem Philoponi atq; aliorum quorundam opinione, uolentium ex maiore neceſſaria negatiua in parte, cum minore contingente, utilem fieri complicationem: recitato inſuper diuerſo terminorum ordine, quos Philoſophus ad quaſdam refellendas coniugationes poſuerat. Sed his tot tantiſq; exactis, ad reliqua pes iam ferendus eſt, quæ, quoniam & faciliora & clariora etiam ſunt, planius facilius à nobis quoque exponenda occurrent.

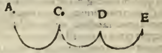
Expoſitio Philopóni.

Notandus ex Alexan.

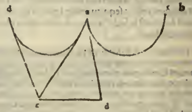
Epilogus oius d cto rú de figuris ſyllogiſticis.

Quod figuræ ſyllogiſmorum ſint tantum tres.

Quod igitur ſyllogiſmi, qui in his ſunt figuris, per vniuerſales perficiuntur ſyllos, qui in prima figura, & in illos reducuntur, planum ex dictis: q̃ autem ſimpliciter omnis ſyllogiſmus ita ſe habebit, nunc erit manifeſtum, qũ monſtratum fuerit ſyllogiſmuꝫ omnem per harum aliquam figurarũ effici. neceſſe igitur omnem demonſtrationem: atq; omnem ſyllogiſmum, aut inexiſtens quippiam, aut non inexiſtens monſtrare: & hoc aut vniuerſaliter, aut ſecundum partem: amplius aut oſtẽſiue aut ex ſuppoſitione: eius vero qui eſt ex ſuppoſitione, pars eſt qui per impoſſibile. Primũ itaq; dicamus de oſtenſiuis: his enim monſtratis: planũ erit & in his, qui ad impoſſibile: & omnino qui ex ſuppoſitione. Si igitur oporteat a/de b/ratiocinari, vt inexiſtens, aut non inexiſtens, neceſſe eſt accipere aliquid de aliquo.

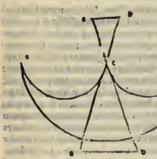

Si ergo a/de b/acceptũ fuerit: quod eſt/A/principio, ſumptum erit: ſin autem de c/c/vero de nullo, neq; de illo aliud neq; de a/alterum: nullus erit ſyllogiſmus: eo enim, q̃ vnũ de vno ſit acceptum, nil accidit ex neceſſitate: quare aſſumẽda & altera propoſitio. Si itaq; a/de alio fuerit acceptũ, aut aliud de a/aut de c/alterum, eſſe quidem ſyllogiſmum nihil prohibet, ad b/tamen non erit per accepta. neq; quando c/alteri: & illud alii, & hoc alteri, non fuerit autem ad b/copulatum, nec ſic erit ad b/ipſius a/ſyllogiſmus.

Omnino enim diximus, q̃ nullus vnquam erit ſyllogiſmus alio, de alio: non accepto aliquo medio, quod ad vtrũq; ſe habet quodammodo prędicationibus: ſyllogiſmus nã que ſimpliciter ex propoſitionibus eſt, ad hoc aut ſyllogiſmus ex propoſitionibus ad hoc: ſed impoſſibile ad b/propoſitionem capere, nihil de ipſo aut predicantes: aut negãtes: aut iterum ipſius a/ad b/nihil commune accipientes: verum de vtroq; ſigillatim quędam pręedicantes, aut negãtes. quare accipiendum medium aliquod vtrorumq;, quod pręedicationes copulabit: ſi quidem erit huius ad hoc ſyllogiſmus.

Si igitur

Si igitur neceſſe quidem eſt accipere ad vtraq; commu ne,hoc autem triſariam contingit:aut enĩ a/de c/ & c/ de b/ prędicaturos,aut c/de vtriſq;,aut vtraq; de c/ hę vero ſunt dictę figurę:planum ſyllogiſmum omnem neceſſarium fie ri per harum aliquam figurarum:eadem enim ratio, & ſi p plura copulat ad b/eadem namq; erit figura & in multis.

Opinio quorũdam

Propoſitum,inquiunt nõnulli,Ariſtotelis eſt, mõ ſtrare principia quædam ſupra quodámodo ſuppoſi ta,uti clara & conceſſa:ſyllogiſmum,inquam, omnẽ in aliqua trium effici figurarum per tres terminos ac propoſitiones binas. ¶ Alij uero, quorum ſententiæ nos quoq; accedimus,dicunt Philoſophi intẽtionem eſſe,figuras ſyllogiſticas tres tãtum eſſe, neq; ſyllogiſ mum ratiocinatiõemue ullam reperiri,quæ iſtarum alicui figurarum non addicatur. Arguere nãq; figurá ſyllogiſticam eſſe,aut terminorum diſpoſitionẽ iſtã, ex huius ſcientiæ principiis non poſſumus. Verum q̃ tres ſint ratiocinationum formulæ & non plures,ne que pauciores,ex præconceſſis ſuppoſitionibus oſtẽ dere utiq; ualemus. Hoc igitur,& nil aliud hoc in lo co intendit Ariſtoteles:prius tñ admonens, q̃ quem admodum inexiſtentes omnes,ita neceſſarii contingẽ tes ac miſti ad primæ uľes reducuntur. Deinceps pro poſitum aggreſſus,monſtrat ſyllm omnem tam præ dicatiuum quàm ſuppoſitorium per aliquam triũ effici figurarum:utitur autem reſolutorio argumen to,ab his,quæ nobis ſunt notiora,exorſus,ad naturæ planiora a diuidendo progrediens,hunc in modum: Omne quod ratiocinio concludi poteſt, aut uniuer ſale eſt,aut in parte:& hoc aut affirmatiuum, aut ne gatiuum:iterum,aut oſtenſiue monſtrabitur, aut ex ſuppoſitiõe,hoc eſt,aut per categoricas, aut hypothe ticas propoſitiones.ſit igitur quæſitũ oſtenſiue mon ſtrãdum a/b/de quo ſi uelimus arguere,q̃ a/ inſit ipſi b/aut q̃ non inſit,non erit à nobis idem hoc accipien dum,q̃ omne b/ſit a/uel q̃ nullum b/ſit a/ſic enim qđ eſt in principio,peteremus,& quæſitum tanquam cõ ceſſum acciperemus:ſi itaq; capiamus a/ ipſi c/ ineſſe, aut c/alteri,aut a/alteri,aut b/alicui alii,conſimiliter ni hil monſtrabimus:unica nãq; ꝓpoſitio accepta fuit: ſyllogiſmus autem ex duabus ad minimum conſta bat propoſitionibus:poſitis enim quibuſdam, alterũ quid à poſitis ex neceſſitate accidebat. Quòd ſi non unã,ſed binas aſſumamus propoſitiones,ut a/de c/& c/de alio quopiam,aut de a/aliud, & ita deinceps, nõ coaptemus autem eas ad b/ſyllogiſmum quidem fa ciemus,nõ ad ꝓpoſitũ tñ:oportet itaq;,ſi monſtrãdũ ſit,a/ineſſe aut nõ ineſſe ipſi b/cõem aliquem terminũ accipere,qui copuletur ad b/ quiq; aut de hoc prædi cetur,illi uero ſubiiciatur:aut de utriſq; prædicetur, aut utriſq; ſubiiciatur:& ita tres prędicatiuæ efficientur figuræ:q̃ ſi Galenum ſecutus,quartam addideris,in qua medius de maiore prędicetur,& minori ſubiicia tur,nec propoſitum concludes,nec rem ex naturę di ſpoſitione feceris. Ex hoc itaq; planum, ſyllogiſmum omnem prædicatiuum ad aliquam triũ reduci figu rarum:quod quum ita ſit,non hi ſolum,ſed & hypo thetici his addicentur formulis: quum & ipſi prædi catiuo ad primam monſtrãdã hypotheſin egeant ſyl logiſmo:ſi igitur neceſſarium, acceptã ſuppoſitionẽ categorico firmari ſyllogiſmo: & omnis categoricus ad unam reuocatur trium figurarum:merito,iquit, ſuppoſitorias quoq; ratiocinationes in has tres figu ras recedere. ¶ Cæterum qm̃ Ariſtoteles pauca admo dum de hypotheticis pertractauit ſyllogiſmis operæ precium facturus ero(quo facilius,quæ ad contextũ attinent,intelligantur)ſi prolixius cum bona legen tium uenia digreſſus,in ſumma breuibus horum le gem atq; ordinem cõplexus fuero. Quòd enim Phi loſophus adeo pauca de his in medium attulerit, ua rii uaria dicunt:nonnulli enim cauſam extitiſſe per hibent,propterea q̃ & imperfecti ſunt, & adiumẽti indigent categoricorum:alii,qm̃ non forma, ſed ma teria tm̃ differunt ab oſtenſiuis:quidam, q̃ aut nihil monſtrant,aut ſi hoc faciunt,ex ui prædicatiui faciũt ſyllogiſmi:alii uero,qm̃ non ad Priorum,ſed Topico rum hoc librum attineat (ibi enim de conſequentiis ac ſuppoſitoriis ſyllogiſmis agendum) omiſiſſe Phi loſophũ autumant. Nos autem,quæ utilia hac i ma teria forent,omnia iſto in uolumine pertractata fuiſ ſe dicimus:quæ uero non ita ad oſtenſiuum facerent ſyllogiſmum,ex parte in libro de interpretatione di ſputata fuiſſe,ex parte aũt ad librum reiecta Topico rum. Sed quo facilius iſta poſſimus intelligere, quæ de conditionalibus,uel ſuppoſitoriis dici conſueue re ſyllis,in medium afferam,uerũ quia aliter Stoici, aliter Peripatetici ſuper his ſermonẽ fecere,quid utri q; dixerint,adducam. ¶ Stoici itaq; hunc in modum de iſtis ediſſerebant:ac ut altius paulo exordiar,pro loquium,ſeu dignitatem,uel ut ipſi aſſerunt,ἀξίωμα hunc in modum definiebãt:Dignitas eſt, quod nega tiuum,aut affirmatiuum,quantũ in ſeipſo eſt:Hanc partiebantur in ſimplicem ac non ſimplicẽ:ac ſimplex quidem proloquiũ diuidebant in enuntiatiuũ, nega tiuum,priuatiuũ,prædicatiuum,atq; indefinitũ,non ſimplex aũt ſecabãt in coaptatum,ſeu coniunctũ, ad iunctum,cõplicitũ,diſiunctum,cauſale,a maiori,& à minori:Hæc illi uocabant συνημμένον, προσυνημμένον,

Opi.aliorũ & Buranæ.

Quare Ariſto. pauca de ſyllis hypotheticis tractauerit i hoc libro

Stoicoꝝ opi. de ſyllogiſmis hypotheticis.

συμπεπλεγμένον, διεζευγμένον, αἰτιῶδες. Iterum adꝺebant alias ꝓloquiorum ſpecies, Probabile, poſſibile, impoſſibile, neceſſarium, rationabile: quod illi εὔλογον,

Quid ſtoici ꝯiúctum, adiúctú, cõplicitumq́ uocauerit.

¶ Coniunctum itaq; uocabát, ut breuibus agam, qđ Si coniunctionem haberet appoſitũ, puta, Si dies eſt, lux eſt. Adiunctũ, quod coniũctionem Poſtquàm retineret, ueluti, Poſtquàm dies eſt, lux eſt: Cõplicitũ, quod copulatiua coniungeretur, quẽadmodum, Et dies eſt, & lux eſt: Diſiunctũ, quam nos diſiũctiuam uocamus, puta, Aut dies eſt, aut nox: Cauſale, qđ cauſalem haberet coniunctionẽ, ut, Quia dies eſt, lux eſt, Verũenimuero ex hoc genus protaſis atq; prologis argumenta ea fieri dicebant, quæ rationes, modos, ac ut ita dicam, moderationes nũcupant.

Quid rõnẽ & modũ uocauerint Stoici.

¶ Ratio nãq;, quam illi λόγον uocabant, cõſtabat ex accepto, uel acceptis, & aſſumpto, atq; illatione, puta, Si dies eſt, lux eſt, ſed dies eſt, lux ergo eſt: tota enim prima propoſitio, quam nos conditionalem appellamus, Si dies eſt, lux eſt, λῆμμα, ſiue τροπικὸν, hoc eſt, acceptum, ſeu conuerſiuum, apud eos nũcupabatur: acceptum quidem, quoniam tanquam confeſſum accipiebatur: cõuerſiuum autem, propterea q̃ in ipſa ex antecedenti ad conſequens conuerteremur: antecedens nãq; ſeu ἡγούμενον: appellabatur prior conuerſiui pars, puta, Dies eſt: conſequens uero, ſiue ut illi dicebant, λῆγον, hoc eſt, deſinens, ſecunda pars uocabatur, puta, Lux eſt: quod uero iterum ponebatur, Sed dies eſt, hoc illi πρόσληψιν, hoc eſt, aſſumptionem nuncupabant: quod autem ultimum addebant, hoc illationem, ſeu ἐπιφορὰν nominabát: & ita rationem ac rationis partes diſpoſuere.

Quid modus apud Stoicos

Quid moderatio.

Modum uero, ſeu τρόπον uolebant, quod ratio quidem explicita non eſſet, haberet tamẽ rationis modum quendam, puta, Si primum eſt, & ſecundum, atqui primum eſt, ergo & ſecũdum. Moderatio autem, quam illi λογότροπον nuncupabant, quæ ex utriſq; prędictis conſtituebatur, puta, Si ſunt inferi, anima eſt immortalis: atqui primum, igitur & ſecundum. Hoc uero genus argumentorum adinuẽtum fuit, non quia re ab ratione differret: uerum ne aſſumptionem longam ac concluſionem proferre coacti, pluribus fortaſſe, quàm opus eſſet, ageremus.

Quæ rõnũ ſpẽs apđ Stoicos.

¶ Rationum præterea alias ἀπεράντους, περαντικοὺς alias, hoc eſt, non concluſorias, concluſoriasq́; uocitabant: & concluſoriarum nonnullas ἀσυλλογίστους, alias cum genere ęquiuocas concluſorias appellabát,

Quę̃ demõſtratiuarũ rõnũ ſpecies apud Stoicos

¶ Cæterum rationes, quas ipſi demonſtratiuas, ſeu ἀποδεικτικὰς nuncupabant, apud Chryſippum Solenſem quinq; numero traditæ ſunt. Prima, ex coniũcto & antecedente deſinens, ſeu conſequens inferens, puta, Si primum, & ſecundum: ſed primum, ergo & ſecundum: Secunda, ex coniuncto & conſequẽtis oppoſito, antecedentis inferẽs oppoſitum: ueluti, Si mũdus eſt ſemper, mũdus eſt ingenitus, ſed eſt genitus, non igitur eſt ſemper: Tertia, quæ ex negatione complicita, & uno eorum quæ in complicito ponuntur, reliqui concludit oppoſitum, ut, Nõ diſputat in Lyceo, & ĩ uaria porticu Plato, ſed diſputat in Liceo, nõ ergo ĩ uaria porticu: Quarta, ex diſiũcto & pte diſiũcti, oppoſitum inferens reliqui, puta, Aut eſt corporeus intellectus, aut incorporeus: atqui eſt incorporeus, non ergo corporeus: Quinta, ex diſiũcto & oppoſito partis diſiuncti, reliquam partem concludens: ut Vel plures ſunt mundi, uel unus tantum: ſed non eſt unus, ergo plures: Hæc Stoici in ſumma de hypotheticis ſeu conditionalibus diſſeruere, & ut ſimpliciter profectam, de omni diſſerẽdi ratione, licet complures quoq; alias diſputandi tendiculas ac cauillationes adiecerint: ueluti quos ἀπόρους, ἐγκεκαλυμμένους, διαλεληθότας, σωρείτας, κερατίδας, οὔτινας, ψευδομένους, καὶ ἀληθεύοντας, ἀποφάσκοντας, θερίζοντας, κροκοδειλίτας: hoc eſt, dubios, contectos, latentes, aceruatos, cornutes, nullos, mentientes, ac ueros, negantes, metẽtes, crocodilitas, ſermones uocant: ſed q̃m hi parum ad rem noſtram attinent, propterea omittendos eos cenſui, ne forte incaſſum nr̃a exceſceret oratio.

Quid Peripatetici de ſyllogiſmis hypotheticis ſenſerit.

¶ Quid igitur Peripatetici ſuper his ediſſeruerint, mox dicendum à nobis eſt: iſti itaq; & Ariſtotelis ſocii cum Stoicis priorem conditionalis partem antecedens uocát: quod uero illi deſinens, hi ἑπόμενον, ſeu conſequens appellant: quodq́; conuerſiuum dicebant, συνημμένον, hoc eſt, connexum, ſeu coaptatum & coniunctum nũcupant. aſſumptionem μετάληψιν, id eſt, trãſumptionem: ac demum illationem, συμπέρασμα hoc eſt concluſionem nominantes.

Diuiſio hypotheticorũ ſyllogiſmorum ſm Peripateticos.

¶ Hypotheticos uero ſeu cõditionales ac ſuppoſitorios ſyllogiſmos hunc in modum partiuntur, dicentes, Suppoſitoriorum, alios ex toto eſſe ſuppoſitorios, alios aiunt non ex toto, quos & miſtos ex hypothetica & oſtẽſiua propoſitione antiquiores uocát: Ita enim Philoponus diuidit, ac ſuppoſitoriorum ex toto, qui aſſumptũ nullum habent, ſed ex antecedentibus & conſequentibus concluſionem faciunt: alii monſtrant, quo exiſtẽte quid eſt, ueluti, Si deus eſt iuſtus, animæ puniũtur apud inferos, Si hoc, anima ẽ immortalis: Si igitur deus eſt iuſtus: anima eſt immortalis: alii, quo exiſtente, quid nõ eſt, ut, Si aĩa per ſe mouet, nunq̃ quieſcet, Si nunq̃ quieſcet, non eſt mortalis: Si itaq; anima per ſe mouetur, non eſt mortalis: alii, quo non exiſtente quid eſt, ut, Si non eſt dies, eſt nox, Si eſt nox, ſol eſt ſub terra, ergo ſi non eſt dies, ſol eſt ſub terra: alii, quo non exiſtẽte, quid non eſt, puta, Si medicina ad ægritudinem non eſt una, non eſt unum à quo ægrotat, Si non eſt unum à quo ægrotat, homo non eſt ſimplex.

Quid ſyllogiſmi ex toto ſuppoſitorii, & p tria.

Alulidi dictum.

¶ Hi itaq; ſunt, quos antiqui uocabant ex toto ſuppoſitorios, aut ſyllogiſmos per tria: ex toto quidem ſuppoſitorios, propterea quòd omnes propoſitiones in ipſis acceptæ, erant ſuppoſitoriæ & conditionales: per tria uero, quia ad minus tribus claudũtur ſuppoſitionibus. Alulidus autem Roſadis iſtos uocat in potentia prædicatiuos, quoniam facillimè ad prædicatiuos reducuntur: ueluti, Si homo eſt, animal eſt, ſi eſt animal, eſt ſenſibile, ergo ſi eſt homo, eſt ſenſi-

eſt ſenſibile, ac ſi diceret, Omnis homo animal, omne animal ſenſibile, ergo omnis homo ſenſibilis. Hos etiam moderniores nuncuparunt à primo antecedente ad ultimum conſequens, & fortaſſe non iniuria: namque & iſtam proceſſus naturam retinent, ut à primo antecedente in ultimum conſequens deueniant. ☞ Qui uero non ex toto ſuppoſitorii ſunt ſecantur in modos quinque, quemadmodum Philoponus Alexandreus, & Abumazar Alpharabius, in quartodecimo capite libri de ſyllogiſmo referunt: Primus, à poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis, ut, Si luna deficit, eſt plenilunium: Sed deficit, ergo plenilunium: Secundus, à deſtructo conſequente, ad antecedens deſtruendum, Si eſt homo, eſt animal, ſed non eſt animal, neque igitur homo: & hi quidem coniuncti nuncupantur, quoniam ex coniuncta arguunt conditionali, quam maiorem uocat Abumazar, cum antecedentis poſitione, uel conſequentis deſtructione (quam minorem appellat) ad aliquam inferendam concluſionem. Sortiuntur autem apud antiquos denominationes iſtas, ut hic, ſecundus: ille, primus hypotheticorum nuncupetur. ☞ Verum, inquit Nicephorus, non ob hoc debemus exiſtimare antecedens aut conſequens affirmatiua ſemper eſſe capiẽda. Poſſumus enim aut utraque capere affirmatiua, aut ambo negatiua, aut antecedens affirmatiuum cum negatiuo conſequente: uel econuerſo, puta, Si non eſt animal, non eſt homo, ſed non eſt animal: neque igitur homo: hic enim à poſitione arguimus antecedẽtis. Rurſus, Si non eſt, animal, non eſt homo: ſed eſt homo, ergo & animal. à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum. Iterum, Si dies eſt, nox non eſt, ſed dies eſt, nox igitur non eſt: à poſitiõe affirmatiui antecedentis ad ponendum negatiuum conſequens. Præterea, Si unũ quid eſſet homo, non doleret, ſed dolet, ergo non eſt unum: à deſtructo conſequente ad antecedens deſtruendum. Rurſus ex negatiuo antecedente & conſequente affirmatiuo primus modus, Si non eſt dies, ſol eſt ſub terra, ſed non eſt dies, ſol igitur ſub terra. Secundus, Si homo non eſſet compoſitus, ſimplex eſſet eius medicina, ſed non eſt ſimplex eius medicina, eſt igitur compoſitus: & hoc eſt, quod Diuus Seuerinus in libro de hypothetico ſyllogiſmo aſſerebat, conditionales propoſitiones connexas quadrifariam uariari, ſiue ſecundum accidens forent, ſiue ſecundum conſequentiam: Secundum accidens dico, quum antecedens nullam habet ad conſequens neceſſariam habitudinem, ut Si ignis eſt calidus, cælum eſt rotundum: Secundum uero conſequentiam, quũ aut conſequens eſſentiam conſtituit antecedentis, ueluti, Si eſt homo, eſt animal: aut antecedens eſt cauſa conſequentis, ut, Si terra interponitur ex diametro, luna deficit: Et hæc de primo ac ſecundo hypotheticorum, quos ex connexo arguere dicimus. ☞ Qui uero non ex connexo, ſed ex diſiuncto monſtrationem faciunt, triſariã ſecantur. nãq; diſiunctũ conſtat, aut ex partibus perfecte oppoſitis, puta, immediate contrariis, uel contradictoriis: aut ex partibus non perfecte oppoſitis, quemadmodum ex mediate contrariis aut diſperatis: diſperata uoco, quæ à ſe inuicem ſeiunguntur, nulla tamen oppoſitione repugnant, ueluti, Homo, equus, lapis. Si itaq; diſiunctum ex mediate conſtiterit contrariis, media habẽtibus indefinita, uel etiam ex diſperatis. ☞ Tertius hypotheticorum aſtruitur ex poſitione partis unius, reliquas omnes perimens, puta, Coruus non eſt albus & niger, & rubeus & ſic deinceps, ſed eſt niger, non itaq; albus, neque rubeus: uel, Socrates non eſt homo, & equus, & leo, & ſic procedendo, ſed eſt homo, non igitur equus, aut leo: uel hunc in modum. Dionyſius non eſt Syracuſis & Corinthi, ſed eſt Corinthi, non igitur Syracuſis. ☞ Hunc itaq; ſuppoſitoriorum modum nonnulli quemadmodum Nicephorus ac Ioannes Grammaticus, tertium poſuere: Abumazar tamen Alpharabius, ultimum huic locum aſcripſit, addens, modum iſtum ab antiquis appellatum fuiſſe partem incipientem à negatione, & deſinentem in negationem: hoc etiam confirmat Aphrodiſienſis Alexander. Quemodocunq; tamen res ſe habeat, in communi omnium eſt uſu, ut tertius hypotheticorum nuncupetur. Si uero oppoſita diſiuncti aut immediata ſint, aut media definita retinentia, quartus hypotheticorum conſtituitur à poſitione unius, ad deſtructionem aliorum, puta, Denarius aut par, aut impar, ſed par, ergo non impar: Diameter, aut eſt lateri æqualis, aut maior, aut minor: ſed maior, non igitur aut æqualis, aut minor. ☞ Quintus autem hypotheticorum eſt, quum in eiſdem oppoſitis, ab unius deſtructione ad alterius, aut aliorum poſitionem arguimus, puta, Mundus aut genitus, aut ingenitus, ſed non genitus, ergo ingenitus: iterum, Baſis æquicruris aut æqualis lateri, aut maior, aut minor: ſed non æqualis, igitur maior ſeu minor. & tunc, inquit Abumazar, oppoſitum alicuius quod in diſiuncto fuerit, ponentes, reliquum aut reliqua ſemper poterimus concludere, quouſque ad unum determinatum uenerimus: puta, Sed non eſt maior: ergo minor. ☞ Sunt itaq; hypotheticorum non ex toto ſpecies ſeu partes, ut alii dicunt, quinque: Primus hypotheticorum, ſecundus, tertius, quartus, ac quintus: & ad hos reducuntur omnes alii, quinque extiterint conditionales, ſeu ſimplices, ſeu compoſiti, ſeu medii. ☞ Cicero tamen in Topicis ſuis ad Trebatium, non quinq;, ſed ſeptem eos facit: Primum à poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis: Secundũ: à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum: Tertium uero, ut ipſius quaſi uerbis utar, quum aliqua coniuncta negantur, & his alia negatio rurſus adiungitur, & ex his primum ſumitur, ut

Qui ſint hypothetici nõ ex toto ſuppoſitorii.

Prim⁹ & ſecundus hypothetici. Nicephor⁹.

Diuus Boetius põnẽs pponẽs quadrifariam uariat.

Syllogiſmi hypothetici ex diſiũcto triſariam diuidũtur.

Tertius hypotheticorum ut ait Nicephor⁹ Abumaʒar Alpharab.

Quartus hypotheti.

Quĩt⁹ hypothetico.

Spẽs hypotheticorũ nõ ex toto ſunt qnq;.

Cic. in Topi. ſeptem ponit ſy llõ hypotheticorũ ſpẽs

quod relinquitur, tollẽdum ſit, ueluti in exẽplo, Nõ ſi dies eſt, lux nõ eſt, atqui dies eſt, lux igitur eſt: uel aliter, Nõ ſi lux nõ eſt, dies eſt, atqui lux nõ ẽ, dies igitur nõ eſt: aut aliter, Nõ ſi dies nõ eſt, nox nõ ẽ, atqui dies nõ eſt, nox igitur eſt: uel iterum aliter, Nõ ſi dies eſt, nox eſt, atqui dies eſt, nox igitur nõ eſt: uel rurſus aliter, Nõ ſi uigilat, ſtertit, atqui uigilat, nõ ergo ſtertit: Quartum autem uocat, à disiũctiua cum poſitiõe prioris, ad deſtruẽdum poſterius: Quintum uero, ab unius deſtructione, ad ponẽdum reliquum, aut reliqua: Sextum autem uocat, quem nos ſupra tertium diximus: Septimum uero, quaſi ſextum cõuerſum, quum uidelicet cõtrariis: aut repugnãtibus negatio præponitur, & copulatarum cõiunctiones adiungũtur, & aufertur id, quod præcedit, ut ponatur id, qđ cõſequitur, puta in exemplo, Nõ & dies eſt, & nox ẽ, atqui dies nõ eſt, nox igitur eſt: atq; hi quidem ſeptẽ ſunt modi, quos in Topicis Cicero explicuit: quinq; tamẽ noſtri magis in uſu ſunt, tum quia euidentiorẽ faciũt cõcluſionem, tum uero, q; & alii duo, quos alii addũt, iſtorum quodammodo naturam ſapiũt, & ad hos reducũtur. ❡ Scitu tñ dignum, q; poſſemus quartam ac quintam ex negatiua complicatione proferre, puta, Denarius nõ & par & impar, ſed par, ergo nõ impar: item, Mũdus nõ & genitus & ingenitus, ſed non genitus, igitur ingenitus: poſſumus itaq; & ſic facere: ſatius tñ ſm prędictos modos mõſtrationem afferret. ❡ Cæterum uidemus deinceps, quomodo qui p impoſſibile arguũt, pars ſint hypotheticorum, quemadmodum ipſe dicit in cõtextu: dicimus itaq; propterea, q; ſyllogiſmus omnis per impoſſibile duobus cõcluditur hypotheticis, & uno prædicatiuo: ſed non omnis hypotheticus ſyllogiſmus mõſtrat quippiam per impoſſibile: ob hoc per impoſſibile ſyllogiſmos partem eſſe hypotheticorum: puta ĩ exemplo, ſit mõſtrãdum, q; omnis homo ſenſibilis, ita arguemus per quintum ſuppoſitoriorum, Aut omnis homo ſenſibilis, aut nõ omnis homo ſenſibilis: ſed falſum eſt, nõ omnem hominem ſenſibilem eſſe, ergo omnis homo ſenſibilis: monſtratur aſſumptum per ſm hypotheticorum: ſi enim nõ omnis homo ſenſibilis eſſet, ſequeretur nõ omne aĩal ſenſibile eſſe: ſed hoc falſum, igiť & antecedens. Deinde arguimus aſſumptum per cathegoricum ac oſtẽſiuum ſyllogiſmum, ſi ignotum extiterit: ſi uero notum fuerit, ad primarium quæſitũ retrocedimus. Et hæc de ſuppoſitoriis in ſumma dicta ſufficiant. plura nãq; adhuc alia circa materiam iſtam declaranda ſuperſunt, ſed iſta inferius elucidabũtur. Ad contextus ſeriem enarrãdam reuertamur.

Quõ ſyllĩ ad ĩpoſſibile ſint pars hypotheticorum.

(Per uniuerſales) Cõtextus iſte, quemadmodum & Alexander interpretatur, bifariam poteſt exponi: aut enim legẽdum eſt, Per ulẽs ſyllogiſmos, ita q; ſenſus ſit, Syllõs oẽs perfici per duos ſyllogiſmos ulẽs, qui in prima ſunt figura: hoc enĩ & ſupra diximus: aut ulr, Per ſyllogiſmos, qui in prima, ut intelligamus ſyllõs omnes tam ſecundæ quàm tertiæ, ulr perfici per eos q in prima ſunt: in hunc enim ſenſum, atteſtante Alexãdro, contextus trahi poteſt, ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτοις τοῖς σχήμασι συλλογισμοὶ τελειοῦνται διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμῶν. & hoc exponẽs Alexãder, inquit, τελειοῦνται δὲ καθόλου διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμῶν. (Quód aũt ſimpliciter omnis) hoc eſt, ſeu categoricus ſeu hypotheticus. (Neceſſe igitur) hinc exorditur propoſiti demõſtrationem: eſt aũt arguendi modus iſte reſolutorius ex quæſito poſito, propoſitiones inquirẽs (Demonſtrationem) Latius, inquit Alexãder, uſus eſt demonſtrationis nomine pro quacũq; oſtenſione ac ſyllogiſmo. Poſſemus autem & preſſius accipere, & ideo additum dicere (atq; omuem ſyllm). (Aut oſtẽſiue) hoc eſt, categorice: quos enim nos uocamus categoricos, antiqui & Ariſtoteles oſtẽſiuos uocant, tãquã ex nulla ſuppoſitione: ſed ex directo, & indidem propoſitũ monſtrantes: categoricum uero appellant, quod affirmatiuum dicimus: uerum hæc & ſupra dixeramus. (His enim monſtratis) ſi quidem ſuppoſitorius omnis indiget oſtẽſiui alicuius, & oſtenſiuus omnis per aliquam trium figurarum concluditur. (C uero de nullo) ut fiat prima figura. (neq; de illo aliud) ut efficiatur tertia. (neq; de a alterum) ut rurſus prima prodeat figura: differt autem à priori, quoniam ſupra accipiebamus c tãquàm medium: hic autem a pro medio ſumptum eſt. Deeſt autem, ĩquit Alexãder, Neq; a de alio: ut ſecũda quoq; innuatur figura, fortaſſe autem hoc de induſtria omiſit Philoſophus: qm̃ ſecũdę proprium eſt, negatiuas, nõ autem affirmatiuas, conſtruere cõcluſiones. (accidit ex neceſſitate) hoc eſt, ſit ſyllſ: erat enim ſyllogiſmus ratio, in qua poſitis quibuſdam, non autem poſito quodã. (Si itaq; a de alio) Hoc in loco ſecũdam expreſſit figuram: ſi enim a de c ac de alio quopiam prædicetur, nimirum ſecunda aſtruetur figura: (aut aliud de a) ut ſit prima figura: (aut de c alterum) ut tertia cõſtruatur. ubiq; autem a medius terminus accipitur & c minor. (nec ſic erit ad b) & ſi etiam, inquit, plures propoſitiones ſibiinuicem coaptemus: nulla autem ad b terminetur, nunq̃ conſtruemus b eſſe a. (Quodammodo prædicationibus) quia aut de utriſq; prædicetur, aut utriſq; ſubiiciatur: aut de hoc prædicetur, illi uero ſubiiciatur: & hoc aut affirmatiuę aut negatiuę. (Syllogiſmus nãq; ſimpliciter) ſenſus eſt, Simpliciter ſyllſ omnis per propoſitiones clauditur, Si uero uelimus de aliquo determinata quippiã monſtrare: puta, de anima, q; ſemper moueatur, aut q; incorporea, aut q; una in omnibus, oportet propoſitiones acceptas coaptari, & cõiũgi ad animam alioquin nõ faciemus ad eam ſyllogiſmũ. Sin autem cõcludẽdum ſit, animam eſſe immortalem, opus erit propoſitiones copulari, & ad animã, tãquàm ſubiectum, & ad immortale, anima ſemper mouetur, aĩa igitur immortalis: propoſitiones & ad immortale & ad animam pertingunt. ❡ Sed dubitat Philoponus, inquiẽs, ſuperfluum atq; abſurdum extitiſſe

Duplex expoſitio de mente Alexandri.

Expoſitio Alexandri

Dubitatio Philoponi

titiſſe,dicere ſyllm ad hoc fieri ex,propoſitiõibus quę
ad hoc: quum omnis ſyllogiſmus huius ſit ad hoc.i.
Solutio. determinati,ad determinatum. ⁋ Dicũr nonnulli ue
rum quidem eſſe,ſyllũm oẽm ratiocinari aliquid de
aliquo,nõ tñ determinatum de determinato, puta,ſi
proponamus aliquid de anima mõſtrandum, quod/
cũq; illud fuerit,dicemur de aliquo ſimpliciter ratio/
nem cõſtruere,nõ autem aliquid de aliquo determi/
natũ mõſtrare,quum nõ magis oſtẽdamus ipſam im
mortalem,quàm ſimplicem,quàm icorporea. Alii di
cũt de aliquo ſimpliciter fieri ſyllm,quum quæratur
an ſit,an nõ ſit ſimpliciter:aliquid autẽ de aliquo mõ
ſtrari,quum arguimus an ſit hoc,uel hoc:niſi ſortaſ/
ſe quiſpiam inſtaret:inquiẽs, & in illis aliquid de ali/
quo mõſtrari:eſſe nãq; de anima ipſa arguimus.Me/
lior itaq; eſt reſpõſio prior.(Sigillatim)per ſe,ac ſeor
ſum,nõ cõtingentes ad utroſq; terminos, ſubiectum
inquam,ac prædicatum quæſiti.(Hoc autẽ trifariá)
ex hoc planum,quartam figuram,quam Galenus ac
Correlarium contra Galenũ de q̃rta figura modemiorum nõnulli ponebãt, nõ eſſe ſm naturalẽ
decurſum ac ratiocinium.(Eadem enim ratio) Con
ſimiliter, inquit,eueniet,& ſi nõ per duas tñ propoſi
tiones,ſed per poſſibiles cõcludatur ſyllũs : hoc autẽ
ſit,qñ propoſitiones mõſtratione indigeant: puta,ſit
arguẽdum,ꝙ Voluptas nõ bonum, ſiat ſyllogiſmus
hũc in modum,Voluptas eſt imperfectum, Nullum
imperfectum bonum,Voluptas igitur nõ bona:dein
de mõſtretur minor,Omnis motus imperfectũ, uo/
luptas motus,uoluptas itaq; imperfectum:deinde&
maior arguatur,Quod alicuius indiget, aut à ꝓpria
decidit perfectione,nõ eſt bonum, imperfectum ẽ ta/
le,nõ igitur eſt bonum.Planum itaq;, propoſitiones
oẽs,quæ in his ſunt ſyllĩs,ad uoluptatem & bonũ co
pulari,tãquàm ſubiectum ac quæſitum primariũ.

Quod igitur oſtenſiui omnes concluduntur per prędi
ctas figuras,manifeſtum:ꝙ autẽ,ⁿ qui ad impoſſibile,pla
num erit per hęc:oẽs enim per impoſſibile concludentes,
falſum quidem ratiocinantur : quod autem a principio,ex
ſuppoſitione monſtrant,quũ impoſſibile aliquid accidat;
contradictione poſita:vt ꝙ diameter incommẽſurabilis:
eo ꝙ ĩparia ęqualia paribus ſiũt:ſi fuerit poſita cõmẽſura/
bilis : ęqualia igr̃ fieri imparia:parib⁹ ſocinatur:diametrũ
vero incõmenſurabilem eſſe,ex ſuppoſitione monſtrat:qñ
falſum accidit ꝑp contradictionem:hoc enim erat per im/
poſſibile ratiocinari:aliquid monſtrare impoſſibile ꝑp ſup
poſitionem,quę ex principio:quare,qñ falſi ſyllogiſmus ſit
oſtenſiuus in his,quę ad ĩpoſſibile deducuntur(oſtenſiuos
autem prius diximus,ꝙ per has cõcluduntur figuras)ma
nifeſtum,ꝙ per impoſſibile ſylli:per has erunt figuras.con
ſimiliter ⁊ alij oẽs,qui ex ſuppoſitione : in omnibus enim
ſyllũs quidem ſit ad tranſumptum:quod aũt ex principio,
concluditur per confeſſionem,aut aliquam aliam ſuppoſi/
tionem:ꝙ ſi hoc verum,oẽm demonſtrationem, ⁊ omnez
ſyllogiſmum neceſſe fieri per tres pręedictas figuras.

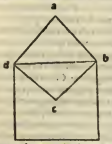
Planum, inquit,ex ſupra relatis, ſyllogiſmum om
nem categoricum atq; oſtenſiuũ, per aliquam trium
figurarum cõcludi:ſed ex ſequẽtibus ſiet etiam mani
feſtum,eos qui ſunt per impoſſibile, per eaſdem tres
perfici figuras : quãdoquidem in omni ſyllogiſmo ꝑ
impoſſibile,utimur oſtẽſiua ratiocinatione, qua fal/
ſum atq; impoſſibile cõcludimus:primarium uero q̃
ſitum ac proiectum ſuppoſitorio oſtẽdimus ſyllogi
mo,quemadmodum in exemplo:ſit quęſitum dedu
ctione monſtrãdum,motum nõ fieri ĩ uacuo:ſi enim
eſſet,tũc grauiora & leuiora ęqualiter mouerẽtur,qđ
eſt falſum ac impoſſibile:hoc autem ſequi ratiocinio
mõſtramus oſtẽſiuo,puta,In quo nihil diuidit à mo
tis,in hoc neceſſe omnia æqualiter moueri:ſed in ua/
cuo nihil eſt,quod à motis diuidatur, in uacuo itaq;
omnia æqualiter mouebũtur:deinde hoc deſtructo,
reuertimur ad antecedens deſtruẽdum,motum uide
licet in uacuo fieri (Diameter incommẽſurabilis.)Af
fert exemplum mathematicum,ad declarãdum, quo
nam pacto deductio ad impoſſibile,per tres ſupra re/
latas efficiatur figuras:eſt autem deductio hæc, Dia/
Exẽplũ mathematicũ de ſyllo ad impoſſe.
meter aut eſt cõmenſurabilis coſtę,aut incommẽſura
bilis:ſed nõ eſt commẽſurabilis, ergo incommẽſura/
bilis:ꝙ nõ ſit commẽſurabilis. mõſtratur per ſm hy
potheticorum,hoc pacto:Si eſſet commẽſurabilis,im
paria paribus æqualia forẽt:ſed hoc fieri nequit,ergo
neq; illud:hoc autem impoſſibile eſſe, aut aſſumitur
tãquam planum & cõfeſſum, aut ſyllogiſmo mõſtra
tur oſtẽſiuo:& deductio quidem hũc in modum ſit.
⁋ Vt aũt facilius quæ dicũtur,intelligi poſſint nõnul
Nota ꝑ declaratione huius exẽpli mathematici, Diameter ẽ coſtæ icõmẽſurabilis.
la prænotãda hoc in loco ſunt:ac primo,quid per dia
metrum icommẽſurabilem eſſe ſignificet, mox & de
mõſtratio ac deductio erigẽda: quum itaq; diametrũ
incõmẽſurabilem dicimus,nõ poſſe dicimus mẽſurã
quippiam iueniri,quæ coſtam & diametrum metia
tur:quemadmodum enim Euclides Megarẽſis in.x.
Quæ ſint quantitates nõ commẽſurabiles.
inquit elemẽtorum,Cõicãtes ſeu commẽſurabiles q̃/
titates nũcupantur,quas una cõis quãtitas metitur:
incommenſurabiles uero,quas nulla:puta,Magnitu
do triginta pedum, commenſurabilis eſſe dicitũr cũ
magnitudine quindecim pedum. Cõem enim habẽt
menſuram quinq; pedum magnitudinem, quæ ali/
quoties ſumpta,utrãq; reddet:nam ter quinq;,quin/
decim:& ſexies quinq;,triginta faciunt. ⁋ Porro com
Diuiſio q̃titatum cõmenſurabilium.
mẽſurabilium,aliæ potẽtia tñ commẽſurabiles ſunt,
aliæ potentia & longitudine : ac lõgitudine quidem
commẽſurabiles ſunt,quibus cõis fuerit una quanti
tas metiens,habueritq; una ad alteram rationem,quã
numerus ad numerum,& ab ipſis quadrata, quam
quadratus numerus ad quadratum numerũ. ⁋ Qua
Numerus quadratus quid ſit.
dratum numerum uoco,qui ex ſuiipſius in ſeipſum
ducta perficitur:quemadmodũ bis duo,ter tria, qua
ter quatuor. Potẽtia uero tñ commẽſurabiles appel
lantur,quæ in nulla quidem cõi mẽſura conueniũt:
quadrata tñ ab ipſis formata rationem habẽt, quam
numerus ad numerum,puta, duplam aut aliam quã
piam,non autem,quam quadratus numerus,ad qua
dratum numerum. His explicitis,dicamus quid dia
meter,quidue quadratum ſit:ac deinceps,quomodo
concluſio ꝓpoſita,ſit intelligenda. ⁋ Quadratũ itaq;,

Quadratũ quid ſit. Quid Diameter.

eſt figura plana æquis lateribus ac rectis contenta angulis. Diameter uero, quadrati nuncupatur linea, ab oppoſito in oppoſitum deducta angulum, quadratũ ſecans in duos æquales triangulos: ubi ſcias, quemadmodum & Proclus Diadochus in primum refert elementorum, ꝙ diameter proprie in circulis ſolis dicitur: quapropter & Euclides ſolam circuli diametrum diffiniuit: in quadratis uero, linea διαγώνιος dicitur: quẽadmodum in ſpheris proprie axis nũcupatur. Quũ igitur dicimus diametrum lateri ſeu coſtæ incõmenſurabilem eſſe, hoc uolumus, latus quadrati incommẽſurabile eſſe ſm longitudinem diametro: ſm longitudinem dico, qm̃ potẽtia nihil prohibet diametrũ lateri commẽſurabilem eſſe: ꝙ autem hoc ita ſit, uarii uariis mõſtrationibus arguunt, ex ſeptimo decimi elemẽtorum theoremate principium ſumentes: ait enim ibi Euclides, ꝙ ſi fuerit proportio ſuperficiei q̃drati ad ſuperficiem quadratam, non ſicut numeri q̃drati ad numerum quadratum, ꝙ latera earum erũt in lõgitudine incommẽſurabilia: ſed latus quadrati à diametro non habet rationem ad latus quadrati à coſta, quam numerus quadratus ad quadratum numerum, ergo ſunt incommẽſurabilia. Ariſtoteles tñ longe ſecius hoc monſtrat, inquiens ſi diameter eſſet lateri cõmenſurabilis, ex hoc ſequi, parem numerum impari æqualem eſſe: quod plane fieri nequit. Quomodo autem iſtud ſequatur, Alexãder longa atq; obſcura deductiõe proſequitur: nos autem expeditiorem: ac dilucidiorem expoſitionem faciamus: ac primo ſit quadratum dico latus a/b/ incommẽſurabilem eſſe d/b/ diametro: quod ſi negas, ſit ergo cõmẽſurabile ſm longitudinem: ergo habebit proportionem, quã numerus ad numerũ quadratum: ſed per quadrageſimam ſextam primi, quadratũ diametri duplum eſt ad quadratum coſtę, ergo numerus quadratus diametri duplus erit ad quadratum coſtę numerum: ſint igitur numeri iſti quadrati minimã habentes proportionem inter ſe, ergo unus par, alter impar erit: ſi enim pares eſſent ambo, nõ utiq; iter ſe minimam haberent proportionem: ſint itaq; nouem & ſexdecim: eſt itaq; proportio quadrati a/b/ lateris, ad quadratum d/b/ diametri, ſicut nouem ad ſexdecim: ſed quadratum a/b/ lateris dimidium eſt quadrati d/b/ diametri, ergo nouem, dimidium erit ſexdecim: & ita paria æqualia imparibus, octo uidelicet & nouẽ: quod fuerat monſtrãdum. (Ratiocinatur.) hoc eſt, ꝑ oſtenſiuum mõſtrat ſyllm hoc pacto, Quæcũq; quãtitates ita ſe habuerint, ꝙ una alterius dupla extiterit, duplæ dimidiũ æquale erit ſubduplæ: ſed ſexdecim

Demõſtratio Euclydis ꝙ diameter ſit icommẽſurabilis.

Ariſto. demõſtratio, ꝙ diameter ſit lateri incõmẽſurabilis.

duplum eſt nouenarii, ergo dimidiũ ſextedim æquale erit nouenario. (Ex ſuppoſitione.) hoc eſt, per ſm hypotheticorum à deſtructione conſequentis ad antecedens deſtruendum. (Cõſimiliter & alii.) alios uocat ſupra expoſitos hypotheticos: uel alios quos iſta nuncupabit, Secundum qualitatem, puta, A maiori, A minori, A ſimili, A contrariis, A coniugatis & conſimiles. (Tranſumptum uocat.) quod nos aſſumptũ dicimus, & cuius mõſtrationẽ ac ſyllm facimus, hoc autem eſt aliqñ oppoſitum propoſiti, quemadmodũ in deductione: aliqñ autem ex confeſſiõe acceptum: ſyllogiſmus enim huius fit: propoſitum uero primo monſtrandum, aut per confeſſionem aliquam ponitur, aut per aliquam aliam ſuppoſitionem: nam & cõfeſſio ſuppoſitio quædam eſt: puta, ſi quæramus an oppoſita ſimul eſſe poſſint, & componamus, ac confiteamur inter nos, ut in uno oppoſitorũ, ita ſe habent in omnibus: poſtea proponentes contraria, monſtremus non poſſe illa ſimul ineſſe, puta Cõtraria ſeinuicem corrumpunt, Quæcũq; ſeinuicem corrumpũt, non poſſunt ſimul eſſe: contraria igitur nõ poſſunt ſimul eſſe: nã ſyllogiſmus oſtẽſiuus factus eſt ad trãſumptum pro illo, quod a principio fuerat in oſtẽſionem propoſitum, hoc eſt, Oppoſita non poſſe ſimul eſſe: pro illo autem trãſumptum fuit, Contraria non poſſe ſimul eſſe: ac de his monſtratio facta & ſyllus: quod autem à principio propoſitum fuerat, ex cõfeſſione ponitur: qm̃ compoſuimus, ut in uno monſtra fuerit, ita i oibus futurũ: uerũ de hoc argumẽti genere in .2. Topico. diſputãdũ relinquo: nõ eſt aũt i deductione ad ipoſſibile tali opus ꝯceſſiõe, ſed ſola oppoſiti ſuppõne, ꝙ aũt propoſitũ ꝯcludat, cauſa ẽ ꝯtradictionis natura: ad tranſumptum itaq; ſyllogiſmus efficitur oſtẽſiuus: Si uero, inquit Philoponus cum Alexãdro coniunctum, ſeu conditionalis ignota fuerit, non ẽt (quod nõnulli male exiſtimant) ad hoc monſtrãdũ ſyllogiſmo utimur: ſed iſta inferius lõga qõne diſputabuntur. ☞ Tranſumptum uero melius appellatur quàm aſſumptum: nõ enim extrinſecus apponitur, ſed poſitũ aliter tranſumitur: puta, quum dico, Si eſt uacuum, motus fiet in inſtanti: antecedẽs huius cõnexi ineſt quidem, nõ eo tñ modo, quo accipitur, dum fit tranſumptum: ponitur enim in coniuncto, in ſuppoſitione, & conſequentia: accipitur autem, dum trãſumptum afficitur, ut exiſtens: trãſumptum itaq; nũcupatur, tãquam aliter q̃ prius acceptũ. ☞ Aſſumptũ uero dñt, quum extrinſecus aliquid apponitur, qđ i ipſis potentia quodammodo cõtinetur, non tñ actu: quemadmodum in ſyllogiſmis, qui per aſſumptionẽ fiunt: puta de quo b/ de illo a: ſed de c/b/ hoc, quod eſt de c/b/ extrinſecus aſciſcitur: quum non eſſet antea in ſyllogiſmo: & propterea aſſumptum uocitatur.

Quare trãſumptũ potius aſſumptũ uocet.

Quid ſit aſſumptũ.

Hoc autem monſtrato, planum ē ꝙ omnis ſyllogiſmus perficitur per primam figuram, ⁊ reducitur ad vl'es ſyllos, qui in hac ſunt: quodq; in omni oportet terminoꝝ aliquẽ pdicatiuum eſſe: ⁊ vl'e exiſtere. nam ſine vl'i, aut non erit ſyllus:

ſyllogiſmus,aut non ad poſitum,aut quod ex principio,pe/
teretur:ponatur enim,muſicam voluptatē eſſe ſtudioſam:
ſi itaq; quiſpiam cenſeat voluptatem eſſe ſtudioſam,nō ad
dens Omnem,non erit ſyllus:ſi vero aliquam voluptates,
ſi quidem aliam,nihil ad poſitum:ſin autem ipſaʒ hanc,qđ
ex principio,accipit.Sed magis efficitur manifeſtum in de/
ſcriptionibus:vt φ æquicruris æquales,qui ad baſin,ſint ad
centrum ductæ a/b/ſi igitur æqualem accipiat a/c/d/angulū
ipſi b/d/c/non omnino exiſtimans æquales,qui ſemicirculo
rum:ꝛ rurſus c/ipſi d/non omnem aſſumens eum qui ſecti.
Amplius ab æquis exiſtentibus totis angulis,ꝛ ablatorum
æquales eſſe reliquos e/f/quod ex principio petet,niſi acce/
perit,Ab æqualibus,æqualibus demptis,æqualia derelinq.

Planum igitur,φ in omni oportet vle exiſtere:ꝛ φ vle
quidem ex omnibus terminis vlr monſtratur:quod autē
in parte:ꝛ ſic ꝛ illo modo:quare ſi concluſio quidem vlr ſit;
ꝛ terminos neceſſe vniuerſaliter eē:ſi vero terminū vniuer
ſaliter,contingit concluſionem non eſſe vniuerſaliter.

Repetit,ac repetendo monſtrat,quæ ſuperius exē
plo tm̄ firmata acceperat,non poſſe inquam ex amba
bus aut negatiuis,aut ī parte,ſyllogiſticam extrui cō
plicationem.Quòd ſi contra proferas,quæ de contin
gentibus aſſeruimus,rſidebimus,& contingentes il/
las negatiuas,nō uere eſſe negatiuas,& ex illis ēt ut ta
les ſunt,nihil ſequi ſyllogiſtice,ſed facta prius ad op/
poſitum uerſione.(Nam ſine uniuerſali.)niſi,inquit,
aliquam in ratione propoſitionē poſuerimus ulēm,
& affirmatiuam alteram,aut non faciemus pacto ali/
quo ſyllm̄,aut nō ad quæſitum,aut quod eſt ī princi
pio,petemus:ubi per ulē intelligere debemus,non ſo
lum propoſitionem,quæ uli ſigno determinatur:ſi
enim hoc ita ſe haberet,non addidiſſet(aut nō ad po/
ſitum)quaſi īnuēs,φ & ſine uli aliquid poſſimus cō
cludere,non tm̄ quod poſitum eſſet in quæſtionem:
nō igitur per ulē propoſitio tm̄ ulis intelligenda:ſed
propoſitio,quemadmodum inquit Alexander:quæ
ſub ſe minorem contineat,tanquàm totam partem:ſi
itaq; tale aliquod nō acceperimus in ſyllō ulē,aut nō
faciemus penitus ſyllm̄,aut nō ad poſitum,aut quod
in principio eſt,petemus:puta in exemplo,ſit mōſtrā
dum,muſicam uoluptatem eē ſtudioſam:ſi itaq; nō
acceperimus ulē,hoc eſt,maiorem,quæ ſit tanquàm
totum,reſpectu minoris,ex tribus unum ſequætur,
aut nullo pacto ſyllogiſmum fieri(quemadmodum
ſi ambæ propoſitiones,aut in parte acciperētur,aut i

Quòd ſyllogiſm° cō ſtet ex altera ſaltē vlī,& altera affirmatiua.

definite)aut non effici ratiocinatiōem ad quæſitum
ac poſitum,ueluti ſi aſſumamus oēm ſpeculatiuam
uoluptatem ſtudioſam eſſe:cui addētes minorē iſtā,
Sed Geometrica eſt ſpeculatiua uoluptas,eſt igiť ſtu
dioſa:ratiocinio equidem aliquid concludimus:non
tm̄ quod poſueramus quærendum,uoluptatem uide
licet muſicam ſtudioſam eē:quod ſi quiſpiam idem
hoc quæſitum accipiat,inquiens,omnem muſicā uo
luptatem ſtudioſam eſſe,quod in principio eſt,petet:
hoc enim uolebamus mōſtrare.¶ Sed ambigeret for/
taſſe aliquis,quomodo hoc incommodum à primo
ſeiungatur:uidetur enim petitio omnis ſyllogiſmi ra
tionem ac uim penitus deſtruere:quemadmodum ī
eius finitione recēſuimus.¶ Ad hoc dicimus,ſicut &
diuus tſidet Albertus,in ratiocinatione ac ſyllō bina
conſiderari:& modum ac formam ſyllogiſticā,& mō
ſtrationem ipſam,ſm̄ quam ex notioribus ignotiora
arguere conſueuimus.Si itaq; ambas iſtas leges ac cō
ditiones abrogemus,ſyllm̄ nō facere dicemur:qm̄ ni/
hil,quod ad ſyllogiſmum attineat,in rationem duci/
mus:ſin autem ſcđam tm̄ demoliamur,priore ſtabili
ta,quod eſt in principio,petemus.Et ita hunc in mo/
dum expoſuit Alexander.¶ Philoponus tm̄ hac dāna
ta interpretatione,aliam mea ſentētia deteriorem in
medium affert,inquiens,accipiendas eſſe propoſitio/
nes non ulr,ſed in parte:quod etiam ſignificauit Phi
loſophus dicens,Non addens omnem.¶ Nos aūt rſi/
demus non fuiſſe intētionē Ariſtotelis,quum aliud
à propoſito cōcludimus,ut ambas accipiamus in par
te aut indefinitas,ſed qñ ſyllm̄ nullum facimus:quū
uero aliquid ratiocinamur aliud à quæſito,ulēm q
dem accipi uult,non tm̄ eius naturæ,ut oēm proferat
uoluptatem,ſed aliquam determinatam,puta uolu/
ptatem omnem ſpeculatiuam,aut aliam quampiam.
(Sed magis efficiť.)in mathematicis deſcriptionibus,
ac figuris,planius hoc fore dicit:aut quia exemplum
hoc magis ſit propoſito accommodatū,aut quia ma/
thematicæ ſint & notiores & expeditiores:licet enim
noſtræ tempeſtate hominum incuria aut lucelli īmo
derata cupiditate,in uſu ac frequētia parū ſint,apud
tm̄ priſcos uel triuialibus ēt literatoribus plana erāt.
Vnde,quemadmodū refert Dauidus in quinq; Por/
phyrii uoces,uoluere nonnulli mathematicas ſcien/
tias non partem eſſe philoſophiæ,ſed præparationem
quādā potius,ac προπαιδείαν,aſſerebāt:addebātq;
pp hoc Platonem Philoſophum inſcripſiſſe ſuo gym
naſio ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω,propterea φ exi
ſtimabat uirum mathematicarum diſciplinarum ex
pertem nō poſſe apte philoſophari.Sed de his hacte/
nus.Monſtrat itaq; concluſionem iſtam,triāguli æq
cruris angulos ſupra baſin æquales eſſe,deduci atq;
argui non poſſe,niſi & ulē,& affirmatiuum in demō
ſtratione aſſumptū fuerit.alioquin ſequi dicit unum
abſurdum,de quibus ſupra mētionem fecerat:eſt au
tem hoc theorema quintum primi elementorum,li/
cet ibi utrinq; compoſitum & complicitū ſit,hic aūt

Dubium.

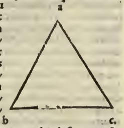
Solutio

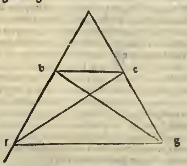
Philoponi expō deterior.

Reſponſio Buranæ

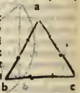
Nota ḋ mathematicis diſciplinis.

ſimpliciter proferatur: quod tamen aliter Theon demonſtrat: ergo uero quo facilius utranq; demōſtrationem poſſimus intelligere, longiuſcule ſermonem fortaſſe deducam, quam propoſito quibuſdam attinere uideatur: non ab re erit & hæc intelligere. Primum itaq; ut Theonis demonſtrationem erigamus, præſupponendum à nobis eſt, triangulum eſſe figuram, quã lineæ rectæ tres contineant: lineas dico extrinſecas. nã & quemadmodum Proclus in 1. elemẽturum refert, reperiuntur & quadrilateri trianguli, quos ἀκιδοει/δεῖς quidem uocant: Zenodorus uero, κοιλογωνίους. Sed de his alibi. Huius æquilaterus ſiue ἰσόπλευρος dicitur, qui tria habeat latera æqualia: æquicrus, uel ἰσοσκελής, qui bina tantum: gradatus uero ſiue σκα/ληνός, quem tres inæquales lineæ rectæ ambiant. Aequicrus uero atq; gradatus, referente Proclo, trifariã ſecantur, in orthogonium, ambligonium, & oxygonium: & ita ſeptem triangulorum ſpecies conſtituuntur: uerum de his ſatis. Proponitur itaq; demonſtrandum angulos æquicruris, qui ſupra baſin, hoc eſt lineam ſuſtinentem duo reliqua triãguli latera, æquales eſſe inter ſe. Sit igitur æquicrus habens latus a/b/ æquale lateri a/c/ dico q angulus ad b/ æqualis eſt angulo ad c. quod ita demonſtro: Protrahãtur enim a/b/ & a/c/ lineæ in rectum: deinde ſignetur punctus f/ in linea a/b/ poſtea auferamus ex a/c/ per ſcdam primi huic æqualẽ quæ, ſit a/g/ quæ amb̨ baſi a/b/c/ trianguli alligẽtur.

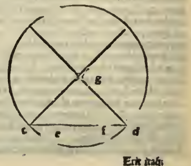

Si igitur a/f/ æqualis eſt a/g/ (q̃m ſi æqualibus æqualia aduciantur, quæ prodeunt, ſunt æqualia) erunt & f/a. a/c/ æquales duabus lineis, g/a, a/b/ & angulum cõtinebunt cõem, qui ad a/ ergo p quartã primi, baſis f/c/ æqualis erit baſi g/b/ alterius trianguli. Totus itaq; triangulus a/f/c/ æqualis erit toti triãgulo a/b/g/ & reliqui anguli reliquis angulis p quartã: ſed ſi ab æqualibus æqualia demas, quæ ſuperãt, ſunt æq̃lia. ſi itaq; ex a/f/ & a/g/ lineis æqualibus, a/b/ & a/c/ duas alias, ut p̃ ſuppoſuimus æquales detraxeris, q̃ ſupererũt adhuc oẽs æquales erũt, & anguli ẽt angulis: ergo f/b/c/ angulus æqualis erit g/c/b/ angulo. Si igitur hos æq̃les angulos ex æquis maioribus angulis a/c/f/ & a/b/g/ deciſeris, q relinquẽtur anguli, itidẽ æquales erunt: relinquũtur aũt a/c/b/ & a/b/c/ anguli ppoſiti ſupra baſi æqcruris cõſtituti: ſunt itaq; inter ſe æquales: qđ fuerat demõſtrandũ. Theõ igitur hũc in modũ. Cæterũ, referente Proclo, Pappus geometra breuius adhuc mõſtrabat nulla facta additiõe, puta hũc in modũ. Sit. n. angulus eqcrus, cuius latus a/b/ ſit æq̃le lateri a/c/ ponamus itaq; ſolũ triãgulũ, q re unicus ẽ, intellectione duo: & arguamus ita: a/b/ latus, eq̃le ẽ a/c/ lateri, & a/c, a/b/ duo igiẽ latera a/b/ & a/c/ æq̃lia ſunt duobus lateribus a/c/ & a/b. et angulus, b/a/c/ æqualis angulo c/a/b/ nã idẽ eſt: ergo & reliqui anguli reliquis, & totus triangulus, toti: igitur a/b/c/ angulus æqualis erit a/c/b/ angulo, q ſunt anguli ſupra baſin: quod fuerat monſtrandũ.

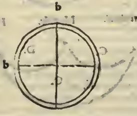

Fuit aũt theorema hoc à Thalete Mileſio adinuentũ. Geminus tñ Philoſophus adhuc ulius demõſtrauit theorema iſtud: dixit. n. atq; oſtẽdit, æquales rectas ab eodẽ puncto protractas ſupra cõſimilẽ lineã, æquales angulos facere: quare ſiue baſis fuerit recta linea, ſiue helix Cylindrica, ſiue circũferẽtia, æq̃les erũt anguli, q ad baſin ſm theorema hoc: Euclidæ aũt ppoſitũ ad rectã baſin habentes æqcrures triãgulos tñ adaptat. Hęc Proclus. Ariſtoteles uero aliter: ſed & hãc facturi demõſtrationem, nõnulla prius accipiamus: ac primo ſemicirculorũ angulos oẽs æquales eſſe inter ſe, mox ẽt ſectorũ circuli: hoc. n. demõſtrat primũ ac uiceſimũ tertii elntorũ ſectũ ãt ſeu τμῆμα circuli appello, figurã ex recta & circuli circũferentia cõſtitutã, maiorẽ aut minorẽ ſemicirculo: ſemicirculũ uero, q̃ diameter atq; ambiẽs circũferẽtia claudũt: ſunt aũt figuræ iſtę, referẽte ẽt Proclo, nõ κυρτοειδεῖς, ſed δυοειδεῖς, hoc eſt biformes uocatę. His igiẽ ita ſuppoſitis deſcribaẽ circulus, cuius cẽtrũ ſit g: & ducanẽ à circũferẽtia diametri ſeinuicẽ ſecãtes a/d/b/c/ deide cõiũgãtur c/d.

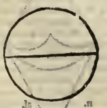

Erit itaq;

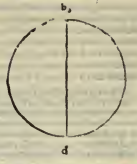
Erit itaq; triangulus æquicrus/g/c/d/cuius baſis/c/d/ anguli uero ad baſin,g/c/d/& g/d/c/anguli autẽ ſemi/circulorum a/d/& b/c/quoniam igitur oẽs ſemicircu lorum anguli ſunt æquales,erit b/d / totus angulus, æqualis a/c/toti angulo:ſed qm̃ ſi ab æqualibus angu lis æquales demas angulos,reſidui æquales,fiunt de/tractis angulis c/& d,qui ſunt anguli ſecti circuli , ab angulis integris ſemicirculorum,a/d/c/& b/ c/d/ inter ſe æqualibus:qui ſupererunt,erunt e/& f/etiam inter ſe æquales:ſed hi ſunt anguli æquicruris triãguli g/c/d.ergo anguli æquicruris trianguli,ſupra baſin cõ/ſtituti,ſunt inter ſe æquales: quod monſtrandum ꝓ poſueramus. Si quis igitur demonſtrare uellet angu los in æquicruris,qui ſupra baſin,ſibi inuicem æqua les eẽ:& acciperet,a/b/angulum æqualem eſſe,b/d/an gulo,non aſſumens uſ̃r,ꝙ ęqualiter ſemicirculorum anguli ſunt æquales,quæſitum & principium petet, aut ſi hoc monſtret,accipiat aũt c/ipſi d/æquales eſſe, qui ſunt anguli ſecti ipſius circuli,non aſſument uſ̃r, ꝙ anguli æqualium ſectorum ſibiinuicem æquales, rurſus principium petet , & non rationabitur : aut ſi hoc quidem monſtret,accipiat autem reliquos e/& f/ æquales inter ſe,ſic etiam non demonſtrabit ſine cõi dignitate/Si ab æqualibus æqualia demãtur,reliqua eſſe æqualia.Petit enim principium,dũ q̃ oſtenſionis indigent,tãquã confeſſa & plana accipit:(Sint ad cen/trum ductæ a/b/.)a/b/ uocat duas lineas diametrales, circulum per medium ſecantes: hunc in modum,

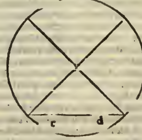
(Si igitur æqualem accipiat a/c/angulum.)a/c/angu lum uocat ẽt,qui à ſemicirculo cõtinetur, qui à linea diametro cauſatur,quæ a/dicitur : hoc pacto,

Appellat autem ipſum a/c/qm̃ ab a/diametro cau/ſatur uerſus c/b.d/aũt nuncupat angulũ ab alia cauſa tum diametro,q̃ b/dicebatur,uerſus d/hũc in modũ,

Aut potius dicẽdum quod a/c/uocat binos angu/los cauſatos ab utriſq; diametris uerſus ptẽ ipſius a/ b/d/uero reliquos duos ab eiſdẽ factos uerſus partẽ ipſius b/oẽs.n. ſunt anguli ſemicirculorũ,(Et rurſus c/ipſi d.)c/& d/uocat angulos ſecti cauſati a parte cir/cunferentiæ & baſi trianguli æquicruris: hoc modo,

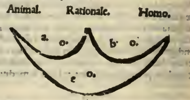
(Amplius ab æquis exiſtentibus)Præterea inqt,ſi cẽſeat e/& f/angulos ſupra baſin ęquicruris,q ſunt re liqui,& ſuperſont ex c/& d/totis atq; ĩtegris angulis, æquales eſſe inter ſe,principium petet,hoc eſt,ignotũ & quæſitũ,tãquàm notum & conceſſum accipiet:ni/ſi cõem acceperit dignitatem,ſi ab æqualibus ęqualia demas,q̃ ſuperſunt,æqualia fore.¶ Scitu tñ dignum, ꝙ in hoc mathematico exẽplo primo ſequitur unicũ tm̃ inconueniens atq; abſurdum ex ſupra relatis,peti uidelicet:id quod eſt ĩ principio:de hoc aũt maxime fecit mentionẽ ꝓpterea ꝙ & plus latet huiuſcemodi ab ſurdum,& alia ẽt quodãmõ comitantur incõmoda: nãq; ſi petitur prĩcipium,neq; ſyllogiſmus neq; fit ad poſitum.¶ Sed quæritur,quum duo ꝓpoſuerit mõ/ſtranda,& omnem ſyllogiſmum ex altera uniuerſali conſtare,& ex altera etiam affirmatiua,cur non utra/q; monſtrauerit. ¶ Reſpondemus, quemadmodũ & nonnulli moderniorum optime dicunt , hoc ideo fa/ctum fuiſſe,quoniam ex eo,quod monſtratur, ſyllo/giſmum omnem ex uniuerſalibus conſtare,quodam modo etiam manifeſtum fit : ex affirmatiuis conſti/tui:ſi enim uſ̃e aliquid extiterit ĩ ſyllõ, totius rõnem Dubium Solutio

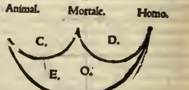
habebit:quare de ꝓpriis partibus affirmatiuè ꝑdica/bitur.(Et quod uľe quidem.)manifeſtũ,iquit, eſt,nõ poſſe uľem colligi concluſionem, niſi utreq; ꝓpões uľes extiterint:particularis aũt ↄcluditur,& ex ambabus uľibus,ueluti in prima tertiæ figurę cõplicatiõe: & ex altera uľi,& altera in parte, quẽadmodũ in reliquis oĩbus:hoc aũt eſt qđ dixit(& ſic & illo modo)

Sed manifeſtum,ꝙ ⁊ in oĩ ſyllo,aut vtraſq;,aut alteram ꝓpõnem ſiľem neceſſe fieri concluſioni.dico aũt non ſolũ affirmatiuã aut priuatiuam,ſed neceſſariã aut inexiſtentẽ aut contingentẽ.Conſiderarevero oportet ⁊ alia ꝑdicamẽta.Planum aũt ⁊ ſimpliciter,qñ erit,⁊ qñ non erit ſylls:⁊ qñ poſſibilis:⁊ qñ perfectus: ⁊ ꝙ ſi fuerit ſylls, neceſſarium eſt ſe habere terminos ſm aliquem dictorum modorum.

Hæc & ſupra declarata fuere, ſi ↄcľo eſt negatiua, oportere & alteram ꝓpõnẽ negatiuã eſſe:ſi affirmatiua,affirmatiuã:ſi neceſſaria,neceſſariã: ſi contingens, contingentẽ.¶Dubitat tñ Alexander,de cõplicationibus miſtis ex neceſſaria negatiua uľi & cõtingente:in his enim,ueluti & ſupra diſtinximus, ↄcľo ſequebať inexiſtens:quũ tñ neutra ꝓmiſſarũ ꝓpõnũ eius eſſet genii.Hãc ambiguitatem nõ ſoluit Alexãder,nos aũt ſupra ad inſtãtiã iſtã rñdimus.¶Alulidus uero Roſ. hoc in loco aliter ad qõnẽ dicit:ait.n.hoc eẽ intelligendũ de cõplicatiõibus unicã colligentibus ↄcľonẽ, & ꝑ dictũ De oĩ.Sed nobis aliter uideť rñdendũ: uerũ de his ſupra ad ſatietatẽ quaſi diſputauimus.(Cõſiderare uero oportet.)Cõſiderandi, inquit,ſunt & alii ꝑdicationũ modi ꝑter ſupra expoſitos: puta ſi falſa ↄcľo, ſi ipoſſibilis,ſi ꝓbabilis,oportet & ꝓpõnũ aliquã falſam,impoſſibilẽ,ac ꝓbabilẽ eſſe:addit ẽt Alexãder, ſi obſcura:quẽdmodũ ſi quis ↄcluderet ſtellas pares eẽ ꝑ hoc,qđ eſt,Hemiſpheria ex æqualibus ↄſtare ſtellis ignotũ mõſtraret ꝑ ignotũ.¶Dubitat tñ Alexan.Philoponus,inquiens,ſi ↄcľone ignota,neceſſe eſt & ꝓpõnũ aliquam ignotã eſſe,quum ↄcľo oĩs antequã monſtretur,ſit ignota,q fieri põt,ut oſtenſionẽ aliquã poſſimus facere?¶Ad hoc inquiunt nõnulli,ſi ↄcľo penitus ſit ignota neceſſariũ eẽ, ꝓpõnũ alteram ignotam eſſe,non tñ penitus,ſed minus ignotã ↄcľone: & hæc illi hunc in modum ¶ Nos aũt aliter: dicimus enim Alexandri dictũ ſanè intellectũ,ueritatẽ obtinere: nã nõ de quocũq; ignoto loquiť,ſed de eo quod ſimpliciter ignotũ eſt & obſcurũ:ad hoc.n.ſyllm facere non ualemus,niſi ex penitus ignotis ꝓpõnibus:ꝙ aũt hoc ita ſe hẽat,ipſe quoq; exẽplũ innuit:ſtellas nãq; pares aut ipares eſſe,penitus eſt ignotũ,nec mõſtratiõe aliqua cõprobari poteſt.Verũ,inquit Alexander,non ſi cõcluſio uera fuerit,oportet ob hoc ꝓpõnũ aliquam ueram eſſe.nãq; ex falſis ꝓpõnibus,uera cõcluſio aliqua colligi poteſt:& ꝓpea dixit(Conſiderare oportet & alia prædicamenta)ut cognoſcamus in quibus ita ſe habet,in quibus aũt ſecius.Aut,ait idem, per ꝑdicamẽta, non ꝑdicationes,aut ꝑdicandi modos,intelligere debemus:ſed ea,quæ prædicamenta,& terminorũ coordinationes appellare conſueuimus:nam ſi cõcluſio terminos habuerit ex ꝑdicamẽto qualitatis,oportet & ꝓpoſitionum aliquam ita ſe habere: conſimiliter,ſi ex prædicamento ſubſtantiæ,aut quantitatis,& ita de reliquis:melior tñ & planiorẽ prior expoſitio.(Simpliciter)dixit,hoc eſt,uľr.(Et qñ poſſibilis.)poſſibiles uocat ſyllos imperfectos, qui in ſcđa, quiq; in tertia figura.hi.n. perficiũtur quum aut cõuerſione, aut ad incõmodum deductione,ad primam reuocantur figuram:quodq; ita audiendũ ſit innuit, quũ dixit(& qñ perfectus.)poſſumus ẽt,iquit Philoponus, poſſibiles intelligere,qui ad ſui monſtrationẽ extrinſecæ indigent ꝓpoſitionis,quẽadmodum hic,Quod ꝑ ſe mouetur,immortale: aĩa per ſe mouetur,anima igitur immortalis;licet enim ſyllus iſte in prima ſit figura,& per dictum concludatur De omni, ad ſui tñ perfectionem indiget extrinſecæ propoſitionis iſtius, Quod per ſe mouetur,ſemper mouetur: ſed enarratio prior,multo & antiquior & melior.

Sed manifeſtum ⁊ ꝙ omnis demonſtratio erit per tres terminos ⁊ non plures:niſi per alios ⁊ alios eadem concluſio fiat:vt e/per a/b/⁊ per c/d.

aut per

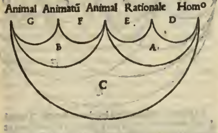
Rñſio Alulidi Roſa.

Dubitatio Philoponi

Solutio quorundam.

Buranæ ſolutio cõſona Alexã.

aut per a/b/& a/c/& per b/c/ plura nãque media eorundem eſſe, nihil prohibet: his autem exiſtentibus, non vnus, ſed plures ſunt ſyllogiſmi. Aut rurſus quando vtrunq; eorum, quę a/b/ per ſyllogiſmum fuerit acceptum, vt a/ per d/c/ & rurſum b/ per f/g: aut hoc, inductione: illud, ſyllogiſmo: verum & ſic plures ſyllogiſmi: plures nãque concluſiones ſunt, vt a/ & b/ & c.

Si igitur non plures, ſed vnas, ſic accidit per plura eãdẽ fieri cõcluſionẽ: vt vero c/ per ea/ quę ſunt a/b/ impoſſibile.

Vult hoc in loco Ariſto. primo demonſtrationem omnẽ, ac ſyllogiſmũ ex tribus tantũ terminis cõſtare neq; pluribus, neúe paucioribus, oſtendere, ſimul cõpoſitarũ ratiocinationũ, modũ atq; artẽ exponens, ac demum propoſitionũ terminorũq; inter ſe proportionẽ declarans. Primũ ergo dicit, manifeſtum eſſe, ꝙ omnis demonſtratio, hoc eſt, omnis ſyllogiſmus (demonſtrationẽ nãq; cõmunius ſyllogiſmum nuncupauit) ex tribus tantũ erit terminis, & nõ pluribus. i. per binas propõnes: propõnes aũt uult, per quas immediate quæſitũ cõcluditur: nãq; in cõpoſitis ſeu diſiunctis ſyllogiſmis, plures quidẽ præmittuntur propoſitiones ad eandẽ cõcluſionẽ, nõ tamẽ cõtinue & immediate: & hoc eſt, quod uoluit, dũ inquit, (niſi per alios & alios eadẽ cõcluſio fiat,) bifariã nãq;, quẽadmodum & Alulidus Roſadis inquit, poſſumus ad eandẽ concluſionẽ plures afferre propõnes: aut plures immediate quæſitũ cõcludentes, aut plures ex proſyllogiſmis propõnes monſtrantes, quæ ad quæſitum monſtrandum immediate erunt: quęq; prius cõcluſiones antecedentiũ factæ ſyllogiſmorũ, mox propõnũ uicẽ gerunt: unde & has, cõpoſitas: illas, diuiſas ratiocinationes uocare cõſueuimus, ueluti in exẽplo, Volẽs Plato monſtrare animã immortalẽ eſſe, aliquãdo mediũ accipit, ꝙ per ſe moueatur: aliquando, ꝙ à proprio uitio non corrumpatur, aliquando alia, & ita plures, & diuiſi ſyllogiſmi ad eandẽ aſtruuntur concluſionẽ: ꝙ ſi utraſq; propoſiti ſyllogiſmi propõnes per alia ratiocinia monſtraret, puta, ꝙ omne per ſe motum ſit immortale, propterea ꝙ omne ſemper motũ, ſit immortale, & omne per ſe motũ, ſemper moueatur: ſi inquã ita faceret, compoſitus & connexus merito diceretur ſyllogiſmus. Prius itaq; monſtrat, quõ per immediatas & cõtinuas propõnes, poſſimus eandẽ colligere cõcluſionem. & hoc bifariã: qm̃ aut diuerſa ad cõcluſionẽ media accipiuntur, aut unũ & idẽ mediũ in diuerſis figuris idẽ cõmonſtrat quæſitum: nãq; & ſic diuerſi, & diuiſi efficiuntur ſyllogiſmi: ait ergo (ut c/ per a/ b.) per c/ concluſionem intelligit: a/b/ uero, & c/d/ propoſitiones alias & alias: & per has ſignificauit quæſitum cõcludi poſſe per media diuerſa ac inconiuncta a/b/ nãq; & c/d/ nullã inter ſe conuenientiam retinent, puta in exemplo. Sit quæſitum monſtrandum, Nullum turpe honeſtum, poſſumus ita, Nullum malum honeſtum, Omne turpe malum, Nullum turpe honeſtum: poſſumus & ſic, Nullum fugiendũ honeſtum, Omne turpe fugiendum, Nullum turpe honeſtum: & hũc in modum ſemper in eadem figura per diuerſa media, uarioſq; ſyllogiſmos, poſſumus eandem colligere concluſionem: & hoc eſt quod uoluit, dum inquit, (ut c/ per a/b/ & per c/d.) quod uero ſubdit (aut per a/b/ & a/c/ & per b/c/) ſignificat, inquit Alexander, ꝙ alia poſſunt accipi media, nec ſolum duo ſyllogiſmi in eandem poſſunt concluſionem, ſed & plures: nãq; c/ non ſolum per a/b/ & c/d/ cõcludi poterit, ſed & per a/c/ & b/c. ¶ Poſſumus & aliter ac melius intelligere quod inquit (aut per a/b/ & a/c/ & per b/c/) ita ꝙ non ſignificentur diuerſi ad eandem concluſionem ſyllogiſmi, eo ꝙ diuerſa media fuerint accepta: ſed propterea diuerſi ſint, quia eodem accepto medio in diuerſis efficiãtur figuris ratiocinationes: & hoc ĩgenioſe multum exemplo atq; elementis propoſitis ſignificauit: per a/b/ nãq; prima elementa, primam notauit figurã: per a/c/ ſecundam: per b/c/ tertiam. & hoc per pulchre: nãq;, quoniam ſecunda figura à prima maioris conuerſione, minore remanente, procreatur, cum per a/ minorem: per b/ maiorem ſignificaret propoſitionẽ: in ſecunda, a/ minorem immotam ſeruauit: b/ maiore per conuerſionem mutata, in c. in tertia econtrario, a/ minore, in b/ conuerſa: b/ maiore, nõ permutata: & ita per idem medium aliquando in prima, aliquando in ſecunda, in tertia nonnunquam poterimus concluſionem facere: planum tamen, ꝙ uarii erunt ſyllogiſmi, cum in diuerſis exiſtant figuris: hoc autem ſignificat, ꝙ non ſolum diuerſificantur ſyllogiſmi ad mediorũ diuerſitatem, ſed & acceptis eiſdem terminis, ordo ac poſitio ſyllogiſmos uariat: puta, ſit quæſitum monſtrandum, Aliquis homo non eſt albus: ita faciã, Nullus Aethiops albus, aliquis homo eſt Aethiops, aliqs homo non eſt albus: rurſus in ſecunda, Nullum albũ eſt Aethiops, aliquis homo eſt Aethiops, aliquis homo non eſt albus: demum in tertia, Nullus Aethiops eſt albus, omnis Aethiops eſt homo, aliquis homo non eſt albus: atq; hunc in modum concluſio eadem per plures ac diuerſos, in diuerſis figuris, concluditur ſyllogiſmos. (Aut rurſus) & ita inquit, per plures mõſtrabitur ſyllogiſmos, quando utraq; propoſitionum & a/ & b/ ex proſyllogiſmo accipiatur: puta a/ per d/e/ propoſitiones: b/ uero, per f/g: ita enim & c/ monſtrari diceremus per d/e/f/g/ propoſitiones: modus autem iſte ratiocinii uere compoſitus ac connexus uocitatur, puta in exemplo, ſit concluſio monſtrata, Omne

Q. ꝙ ois ſyll\us cõſtat ex duabus ꝓpoſitionibus.

Q. ão ad eadẽ cõcluſionẽ poſſint plures ꝓpõnes afferri, ex ſententia Aluli di Roſad.

Expoſitio Alexãdri.

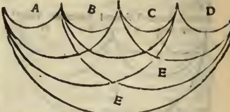
Alia expõ & magis ingenioſa.

iuſtum utile:per propoſitiones,Omne iuſtum bonū, Omne bonum utile:utraq; autem acceptarum propoſitionum ſyllogiſmo arguatur:prior,hunc in modum,Omne iuſtum honeſtum,Omne honeſtum bonum:altera ſic,Omne bonum conferens, Omne conferens utile:ita enim ex proſyllogiſmo utraq; propoſitionum plana fiet: ex quibus demum compoſitus aſtruetur ſyllogiſmus:quod,inquit Alexander συνθετικὸν θεώρημα dici conſueuit. ¶ Eſt enim compoſitiuum theorema, ut idem refert, cum ex aliquibus quippiam concluditur,& quod concluditur, cum aliquo uel aliquibus,aliquid concludat: ueluti in exemplo,a/ cōcluditur per d/e:deinde per a/ iam cōcluſum & aliqua alia puta b/quod & ipſum per f/g/ concluditur,aliud quippiā colligo,puta c.(Aut hoc inductione.)Plerunq; inquit,non ambæ propoſitiones ſyllogiſmo monſtrantur,ſed una,per ſyllogiſmum:altera, per inductionem,ueluti in exemplo,ſit in monſtrationem propoſitum,rempublicam omnem bonum appetere,& arguatur ſic,Omnis methodus bonum aliquod appetit,omnis reſpublica eſt methodus,omnis itaq; reſpublica bonum aliquod appetit: ex propoſitionibus iſtis,prior inductione monſtretur, afferēdo ſcientias atq; artes omnes,quæ bonum aliquod affectant:q autem reſpublica methodus ſic, ratiocinio ac ſyllogiſmo arguatur ita,Omnis habitus cum aliqua ratione conſiderans,eſt methodus,reſpublica eſt habitus cum aliqua ratione cōſiderās, ergo methodus: hunc etiam in modum arguit Plato in primo reipublicæ,iuſtitiam prudentiam quandam eſſe. Attamen, inquit Alexander, & monſtratio iſta non ſimplex, ſed compoſita. Compoſita uero,non ex pluribus ſyllogiſmis,uerum ex inductione ac ſyllogiſmo:quapropter non in ſyllogiſmos,ſed in inductioné ac ſyllogiſmū reſolui debet. ¶ Cęterū,licet de ſyllīs hunc in modū cōpoſitis tātū mētioné faciat Ariſto.plures tamen & aliter cōpoſitos recenſet Abumazar Alpharabius, capite libri de ſyllogiſmo decimo octauo eos puta, q ex cōditionali & oſtenſiuo,aut ex ſyllō & exēplo conſtruuntur:ex cōditionali & oſtenſiuo,hūc in modū. Si mundus eſſet æternus,nō eſſet cōpoſitus,ſed eſt cōpoſitus:nāq; omne corpus eſt cōpoſitū: mundus eſt corpus,ergo cōpoſitū: ex ſyllō & exēplo, hoc pacto, Quicunq; arcem intuetur,tyrannidé affectat,ſed Pericles arcé intuetur,tyrannidé itaq; affectat:nāq;,Piſiſtratus arcé ſpeculatus,tyrannidé aſſecutus eſt: uerū de ſyllīs ita cōplicitis, Ariſto.nullā mētioné fecit, ppea q partim ſuperius horū naturā ac modum expoſuit, partim quia non ad logicū,ſeu dialecticū, ſed oratoré attinent,(Verū & ſic plures.)Sed,inquit & hoc pacto plures efficiuntur ſyllī:nāq; & cōcluſiones plures: ut a/cōcluſum per d/e:b/per f/g:& c/per a/b: accepit auté hoc in loco c/pro e:e/nāq; cōcluſio erat,quā primo intédebamus.(Si igitur nō plures.)ſi,inqt,ſyllī iſti non plures ſunt appellandi,ſed unus,recte quidé unus dici poterit:nō tamen ſimplex,ſed cōpoſitus: ſic.n.accidit per plures ſyllogiſmos eandem colligi concluſionem:uerum recte nullo modo dicere poterimus ſyllogiſmum hunc unū eſſe,propterea q unus ſimplex ſit:hoc enim eſt,quod uoluit,dum inquit,Vt uero c/ per ea quæ ſunt a/b/impoſſibile.

Quid cōpoſitiuum theorema de mente Alexādri.

Mōſtratio compoſita ex ſyllō & inductióe ſm Alexādrum.

Nota plures modos cópoſitoꝝ ſyllorū de mēte Abumazaris Alpharabii.

Sit enim e/concluſum ex a/b/c/d:ergo neceſſe eſt ipſorū aliquid aliud ad aliud acceptum eſſe,hoc vt totum,illud vt pars:hoc enim prius oſtenſum eſt: q ſi fuerit ſyllogiſmus, neceſſe eſt terminorum aliquos ita ſe habere: ſic ſe igitur habeat a/ad b:eſt itaque aliqua ex ipſis concluſio,aut ergo e/aut eorum quę c/d/ alterum: aut aliud quippiam pręter hęc:& ſi e/quidem ex a/b/tantum,ſyllogiſmus vtique eſſet: c/d/vero,ſi quidem ſic ſe habent,vt ſit hoc vt totum, illud vt pars,erit aliquid & ex illis:& aut e/aut eorum quę a/b/alterum:vel aliud quippiam pręter hęc:& ſi e/quidem aut eorum quę a/b/alterum:vel plures erunt ſyllogiſmi,aut vt cōtingebat,idem per plures terminos concludi,accidit: ſi vero aliud pręter hęc,plures erunt & inconiuncti ſyllogiſmi ad ſeinuicem:q ſi non ita ſe habeat c/ad d/ vt faciat ſyllogiſmum,fruſtra erunt accepta,niſi abductionis,aut occultationis,aut alicuius alius talium gratia. Si autem ex a/b/ non e/ſed aliud quid,ſit concluſio:ex c/d/vero, aut horum alterum,aut aliud quiddam pręter hęc:& plures ſiunt ſyllogiſmi,& non ipſius ſuppoſiti: ſuppoſitum nāque fuerat, ſyllogiſmum eſſe ipſius e: q ſi ex c/d/nulla efficitur concluſio, fruſtra accepta ea fuiſſe accidit,ac ſyllogiſmum nō eſſe eius quod a principio:quare planum,q omnis demonſtratio, & omnis ſyllogiſmus erit ſolum per tres terminos. Cum autem hoc planum ſit,manifeſtum,q & ex duabus propoſitionibus,& non pluribus:tres nāque termini,duę ſunt propoſitiones,niſi aſſumatur,quemadmodum ex principio dictum eſt,ad ſyllogiſmorum perfectionem.

Hæc uerba (q ſi ex c/d.nulla) corrupte legūtur in oibus codicibus:debēt.n.legi, q ſi ex a/b/nulla cōcluſio efficitur.

Q ď oīs ſyllūs ex tribus cōſtet terminis, & ppōnibus duabus īmediatis,ac cōtiguis,mōſtrat ex ſuppōne:ſupponat̃.n.inqt,e/cōclōné colligi per a/b/c/d/hoc eſt,p q̃tuor ppōnes,& tunc primo de a/b/ ppōnibus arguēdū erit,mox & de c/d:hūc in modū,a/b/ ppōnes aut ad ſeinuicé habitudiné q̃dā hñt,aut nullā:ſi nullā,fruſtra ad ſyllīm erūt acceptę:nāq; ſyllī ppōnes habitudiné q̃dā retinēt inter ſe: Q ď ſi aliquā pportioné hébūt inuicé,nimirū cōclōné quāpiā rōcinabunt̃: & tūc aut e/q̄ſitū colligēt,aut alterā ex ppōnibus c/d/ uel aliud qd p̄ter hęc. Rurſus c/d/ ppōnes, aut aliquā ad ſe inuicé habitudiné retinebūt.aut nullā, Si nullā, incaſſum aſſumptas dicemus:ſi aliquā, aut e/primariā,claudēt cōcluſioné,aut ex a/b/ propōnibus alterā, uel aliud quippiā pręter hęc. Quę cū ita ſint, ſi a/b/ppoſitiones e/quęſitū cōcludēt,habebimus quod uolebamus,ex duabus inquā ſolis propōnibus concluſio-

nem

nē fieri:ꝙ ſi & c/d/idē e/cōcludant,una & eadē ex pluribus ſylli colligetur cōcluſio:ſinautē c/d/alterā ex a/b/propōnibus cōcludant:aut in cōtrariū a/b/ex c/d/alterā ex proſyllogiſmis monſtrabitur e/quæſitū:ſi uero c/d/aut a/b/aliud quippiā concluſerint,& plures,& diſperati fient ſylli. (Hoc ut totū.) monſtrationē facit in prima figura,ac ſyllis indemonſtrabilibus:uerum, quēadmodū in hac,ita & in reliquis intelligēdū erit: per totū autē & partē intellexit, propoſitionū alterā uniuerſalē eſſe,alterā ſub hac:aliter.n.ſyllus fieri nequit:hoc.n.inquit,prius monſtratū eſt, ſi ſit ratiocinū,oportere propōnes ita ſe habere.ac terminos,ut hic cōtineat,ille cōtinearur:hoc.n. paulo ante oſtenſum fuit:fortaſſe & id uoluit, quod in principio dixit,De omni ꝑdicari,& Eſſe in toto:hoc.n.erat aliud partis,aliud totius rōnē habere. (aut ut cōtingebat.) hoc eſt,quēadmodū & antea dicebamus, per plures ſyllogiſmos eand: colligi concluſionē: talis autē,inqt Aphrodiſienſis Alexāder,compoſitio efficitur ſm id, quod à iunioribus τρίτον θέμα uocitatur: eſt autē tertiū thema,cū ex duobus,tertiū quid concluditur: ex duobus inquā,quorū unū ex altero nō dependeat. (Incōiuncti.)incōiuncti ſylli proprie nuncupantur,q neq; in propōnibus,neq; in concluſione conueniunt. (Quòd ſi non ita ſe habeat.)ſi,inquit,c/propoſitio ad d/nō habuerit habitudinē ac proportionē, quā totū ad partem,ut faciant ſyllm,fruſtra erunt in monſtrationē aſcita,niſi foret abductionis aut occultationis, aut alicuius alius taliū gratia:eſt autē abductio, quā Græci uocant ἀπαγωγὴν: quēadmodū in primū elementorū inquit Lycius Proclus,tranſitio ab uno problemate uel theoremate in aliud:quo cognito,& ꝓpoſitū fit manifeſtū:puta in exēplo, ſi quæratur cubi duplicatio,& hoc dimiſſo problemate, inueſtigemus quomodo datis duabus rectis,duæ mediæ ad ꝓportionē inueniri poſſint,ex quo propoſitū ſequitur,adductionē facere diceremur:eſt autē abductio iſta propriū tētantis dialectici inſtrumētū:& hac primū uſus fuiſſe dicitur Hippocrates Chius,qui & circulū per lunulas quadrauit: uerū in ſecundo Priorū uolumine,ubi Philoſophus de abductione tractabit, adhuc exactius,quid ſit abductio,quotue abductionis ſpēs, ac quonā pacto differat ab inductione, perſcrutabimur. ¶ Alexander tamen,atq; alii fere omnes, hoc in loco nō abductionis,ſed inductionis legunt: quod tamen perperam dici exiſtimauerim. nāq; ſi propōnes inductionis gratia acciperētur plures efficerentur ſyllogiſmi,& neceſſario acceptæ eſſent propōnes: quod etiā ſupra innuit,cū dixit (aut hoc inductione, illud ſyllo)uerū & ſic plures ſylli. Verū arbitror errorē hūc ex iis,quæ male in octauo Topicorū intellexerunt,deueniſſe:ibi.n.Ariſtot.ad uerbū inquit, De ordine uero & interrogādi modo dicēdū eſt, diuidēdo propōnes quæcūq; præter neceſſarias accipiēdæ: neceſſariæ aūt dicuntur,per quas ſyllus efficitur:quæ uero præter has accipiuntur,quatuor ſunt: aut.n.inductionis gratia,ut cōcedatur uſē,aut ad tumorē orationis,aut ad occultationem cōcluſionis,uel ut manifeſtior fiat oratio:præter has aūt nulla accipiēda eſt propō: Hæc ille,& cōplura alia:uerū & hic,quod inductionē uocat,abductionē potius dici uelim: ꝙ hoc ita ſe habeat planū ex iis,quæ ſubſequuntur:cæterū de iſtis, in ſecūdo Priorū exactius diſputabimus, cū de abductione ſermonē faciemus. ¶ Occultationē autē uocat,cum nō neceſſarias ꝓpōnes ſtatim interrrogemus, ſed eas prius,quæ ad has ſunt utiles,nec recto ordine,ut proponendæ ſunt: ſed retrouerſum, quēadmodū optime in octauo Topicorū expoſuit Ariſto. & alicubi etiam in ſecundo Priorū:alicuius autē gratia dicit,ὄγκου καὶ σαφηνείας,hoc eſt, tumoris & dilucidationis. q̄ oīa quid ſint,& quō fieri debeant,in Topicis declaratum eſt.(Sin autē ex a/b.)quatuor ſuperius fuere propoſita,de a/b/nāq; aut ex a/b/nihil ſequebatur,aut aliquid & ſi aliquid,aut e/aut alterū ex c/d/aut aliud qd præter hæc:ex iſtis uero,de uno tātū ſupra mētionē fecit: quid ſequatur,ſi ex a/b/concludatur,e/deinde ſermonē uerterat ad c/d/propōnes: nunc itaq; rurſus ad a/b/reditū facit,exponens ex quatuor propoſitis, tria q̄ ſupererant,& ait,ſi ex a/b/nō ſequatur c/cōcluſio intēta,ſed aliud quid(quēadmodū etiā ex c/d/)tūc & plures fiunt ſylli,& nō ad propoſitū quæſitū.(quod ſi ex c/d.)mendū putant in cōtextu eſſe Philoponus atq; Alexāder,& pro eo quod eſt a/b/ſcriptū fuiſſe dicunt c/d.nā de c/d/iā dixerat:de a/b/uero,dicēdū ſupererat. Ego aūt de induſtria hoc factū exiſtimauerim: uolēs.n.Philoſophus ſignificare unā,& eandē in utriſq; rationē eſſe,ita fortaſſe terminos cōfudit: & pro a/b/accepit c/d/quaſi dicēs,quemadmodū cū ex c/d/ nihil ſequebatur,fruſtra erāt accepta:ita & cū ex a/b. (Ad ſyllogiſmorū perfectionē.)uel dixit, quia ſylli ſecundæ ac tertiæ figuræ ad primū reuocantur per aliarū propōnū additionē,puta,per cōuerſionē aut deductionē ad incōmodū,aut qa propōnes aliquādo ſunt ignotæ, & ideo per alias mōſtrātur propōnes ac ſyllogiſmos.

Quid ſit tertiū thema de mente Alexā.

Qui ſint incōiuncti ſyllogiſmi

Nota de abductiōe.

Hippocrates Chius.

Alia litera ſecundum Alexādrū.

Quid ſit occultatio

Error in litera ſecundū Alexandrum & Philoponum.

Planum itaq;,ꝙ in qua ratione ſyllogiſtica non ſunt pares propoſitiones,per quas concluſio propria fit,(quaſdam nāq; ex ſuperioribus concluſionibus neceſſe eſt propoſitiones eſſe)hæc ratio aut non eſt ratiocinata,aut plura neceſſariis interrogauit ad poſitionem: Si itaq; ſyllogiſmi ſecundū proprias accipiantur propoſitiones,omnis erit ſyllogiſmus ex propoſitionibus quidem paribus,ex terminis autem imparibus: vno nāq; plures termini q̄ propoſitiones. Concluſiones vero dimidium propoſitionum. ſed cum per proſyllogiſmos concluduntur,aut per plura media non cōtinua, vt a/b/per c/d,multitudo quidem terminorum, conſimiliter vno ſuperabit propoſitiones: aut enim extrinſecus, aut ad medium ponetur intercidens terminus: vtroque autem modo accidit,interualla vno minora eſſe terminis: propoſitiones vero æquales ſunt interuallis,non tamen pares ſemper erunt,illi autem impares: ſed viciſſim,quando propoſitiones pares,impares termini: cū vero pares termini,propoſitiones impares: ſimul enim cum termino vna additur propoſitio,vndecunque addatur terminus: quare quoniam illæ pares,iſti impares erunt: neceſſe eſt permutari, cum ea,

dem fiat appoſitio. Concluſiones vero non etiam eundem habebunt ordinem, neque ad terminos, neque ad propoſitiones: cum enim vnus terminus additur, concluſiones addentur vna pauciores præexiſtentibus terminis: ad ſolum nanque vltimum non facit concluſionem, ſed ad alios omnes. veluti ſi a/b/c/adiiciatur ipſum d/ſtatim & concluſione duę adiiciuntur, & quę ad a/& quę ad b/conſimiliter autem in aliis: verum & ſi ad medium intercidat, eodem modo: ad vnum nanque ſolum, non faciet ſyllogiſmum: quare multo plures concluſiones erunt & terminis & propoſitionibus.

Manifeſtum, inquit, ſi aliqua ſit ratio ſyllogiſtica, quæ immediatas propoſitiones pares non habeat, quod aut non eſt uere ſyllogiſtica, aut plura, quam oporteret, præmiſſa fuere: rationem autem ſyllogiſticam dixit quoniam ſunt & inductiuæ rationes, quæ ex propoſitionibus quidem conſtant, non tamen paribus aut duabus: pares enim duas uocauit: propriam uere nuncupauit concluſionem, quæ primo concludenda propoſita fuit: quod autem addit (quaſdam nanque ex ſuperioribus concluſionibus neceſſe eſt propoſitiones eſſe) totum hoc ex parentheſi ac interpoſitione legendum eſt. (neceſſariis) Neceſſarias uocat Ariſto. in topicis, per quas ſyllogiſmus fit. (Secũdum proprias) Proprias uocat, quæ immediate propoſitum oſtendunt: nam qui accipit a/de b/& b/de c/& c/de d/concludens a/de d/non monſtrat cõcluſionem per proprias, & contiguas propoſitiones. (paribus) quia duabus. (imparibus) quia tribus. (dimidium propoſitionum) nam propoſitiones duæ, concluſio uero una: hoc autem intelligendum, cum ſyllogiſmus ſimplex fuerit: nanq; in compoſito, ſecius ſe habet, quemadmodum infra declarabimus. (Sed cum per proſyllogiſmos) per proſyllogiſmos dicit, quando utranq; propriarum propoſitionum per alias proprias prius ratiocinati, deinde facientes propoſitiones concluſiones, ita eas accipimus ad monſtrationem propoſiti: nil autem differt, ſiue in eadem, ſiue in pluribus figuris extiterint: per plura uero, media, non continua intellexit. quando plures continuas propoſitiones capientes, omiſſis concluſionibus, quæ ex his ſequuntur, his ad propoſiti monſtrationem utimur: quando enim ita facimus, potentia proſyllogiſmos facimus, non actu: puta ſi capiamus a/de b/b/de c/c/de d/d/de e/a/igitur d/e/ nanque hic continuas rapimus propoſitiones, non interponẽtes concluſiones, quæ ex ipſis ſequuntur. Secundum uero talem propoſitionum cõtinuationem efficitur, quod ſupra compoſitiuum theorema nuncupauimus: quiq;, referente Alexandro, à iunioribus uocati fuere ἐπιβάλλοντες, καὶ ἐπιβαλλόμενοι, hoc eſt, iniicientes, & iniecti. Theorema nanq; compoſitiuum eſt, quando ex aliquibus aliquid concludimus: quod & ipſum cum aliquo aut aliquibus rurſum aliquid concludit: & hoc rurſus cum aliquo aut aliquibus aliud quippiam concludit. Iniicientes uero ſunt, quorum omittitur concluſio: Iniecti autem, quorum propoſitio prætermittitur: concluſiones iniectorum dimiſſæ, qui ſecundum ordinem præcedunt, accipiuntur

Quæ ſint media non continua.

Quæ ſint ſyllogiſmi iniicientes & iniecti.

propoſitionum loco in iniicientibus, qui ſunt ſecundi in ordine: ut a/de oĩ b/b/de oĩ c/c/de oĩ d: a/de omni d. Primus. n. ratiocinii iſtius ſyllogiſmus (cuius cõcluſio omittitur, quæ eſt, a/de omni c) uocatur iniectus: iniiciens uero nuncupatur, qui ex omiſſa cõcluſione, a/de omni c/& ſubſequente propoſitione, c/de omni d/colligit concluſionẽ a/de omni d/& ita tam iniiciens q̃ iniectus, in prima efficiuntur figura. ¶ Poteſt etiam iniectus in prima fieri, iniiciens uero in ſecunda, hũc in modum: a/de omni b/b/de omni c/a/de nullo d/c/de nullo d/iniectus eſt in prima, cuius concluſio a/c/ iniiciens autem, in ſecũda, cuius propoſitiones ſunt, a/de omni c/cõcluſio præcedentis iniecti, & a/de nullo d/ex quibus colligitur cõcluſio, a/de nullo d/fit: & econuerſò, iniectus in ſecũda: iniiciẽs uero in prima, ut a/de nullo b/a/de omni c/c/de omni d/b/igitur de nullo d, prætermittitur. n. cõcluſio prioris iniecti exiſtẽtis in ſecũda figura, quæ erat, b/de nullo c/ex qua & ſubſequente propoſitione, quæ eſt, c/de omni d/in prima cõcluditur b/de nullo d. Conſimiliter poſſumus in tertia etiã figura iniiciẽtẽ atq; iniectum cõſtruere: & ad hæc iniectum in prima uel ſecũda, iniiciẽtẽ uero perficere in tertia, aut retrouerſum: ſed & tres ſyllogiſmos in tribus figuris iniiciẽtes ac iniectos licet facere, ſm ſupra aſſignatũ cõpoſitiuum theorema, quod Ariſtoteles tradidit, quãtũ ad uſum attinebat: iuniores aũt, nõ tãtũ utilitati, q̃ curioſæ indagationi ſtudentes, fecerunt ex eo quod uocãt ſm, quod tertium, & quod quartũ thema. Per proſyllogiſmos igitur erit, quãdo accipimus propoſitiones ſimul cum cõcluſionibus: per plura uero media nõ cõtinua, quãdo ſimpliciter propoſitiones ipſas acceperimus: Hæc Alexãder quaſi ad uerbum. (aut. n. extrinſecus) incidẽtẽ diximus, quia Græce παρεμπίπτον nuncupatur: hic autem terminus aut extrinſecus adiicitur, aut ad medium: puta, ſint termini ſyllogiſmum cõſtituẽtes a/b/c/ſi termini additionem uoluero extrinſecam, tũc addam, aut ante a/aut poſt c/ſin autem intrinſecam, tunc ponam aut inter a/& b/aut inter b/& c/& hoc ad medium poni uocauit Ariſtoteles, mediũ accipiens poſitione & ui, quemadmodum fieri, conſueuit in prima figura. Si enim in ſecunda aut tertia terminum adderemus, ad medium extrinſece utiq; adderemus. Aut, inquit Alexander, hoc dixit propter figuratum diuerſitates, ita quod per extrinſecam appoſitionem, ſecũdam ac tertiam figuram ſignificarit: per intrinſecam, primam: puta in exemplo, ſit concluſum a/de omni c/per medium b/ſi in ſecunda figura uoluerimus cõcluſionẽ facere, accipiemus a/de nullo d/ſi in tertia, accipiemus d/de c/& ita extrinſeca erit appoſitio. Sin autẽ in prima recta ſub ipſo c/aliquid aſſumendum erit, puta d/uerũ licet interpretatio hęc multũ ſit ingenioſa, prior tamen & melior & dilucidior. (Aequales interuallis) Ex hoc loco manifeſtã habemus inter interuallũ & propõnẽ differẽtiã, quam etiam ſupra quodammodo innuimus, (uiciſſim) hoc eſt, alternata habitudine,

Nota quod ſyllogiſmus iniiciẽs & iniectus poſſunt in eadẽ & in diuerſis fieri figuris.

Quid per intrinſecũ & extrinſecũ Ariſto. intellexit.

Alia expõ Alexãdri.

Nota quod primã expõnẽ etiã Alexã. magis laudat.

dine, ac denominatione: quod exponens ſubdit (quando propoſitiones pares, impares termini: cum uero pares termini, propoſitiones impares) mendū tamen in contextu putat Alexander, biſq; idem dici autumat: quod tamen nos negamus: nāque prius propoſitionum ad terminos habitudinem notat: ſecundo, in contrarium terminorum ad propoſitiones. (Simul enim cum termino) Reddit rationem, cur propoſitiones ac termini, alternata inter ſe uarientur habitudine: ſi enim ſimul cum termino una additur propoſitio, termini, qui erant impares, puta tres, efficiuntur pares, puta quatuor: propoſitiones pares exiſtentes, quia binæ, impares efficiuntur, hoc eſt, tres. (Concluſiones uero) ſi terminus, inquit, addatur, non eodem pacto, & concluſiones excreſcunt, quemadmodum propoſitiones ac termini: ſed termino uno adiecto, tot adduntur propoſitiones, quot erant præcedentes termini, uno excepto: ad alios nāq; omnes concluſio efficitur, cum termino ſuperaddito, præterquam ad ultimum: ſi enim a, b, c, terminis, quartus addatur d, planum ꝙ cōcluſiones duæ addentur, quæ ſunt una pauciores terminis præcedentibus: ii enim tres erant facientes binas propoſitiones, & cōcluſionem unam. nunc autem, cum uno termino, ac propoſitione una, duæ adduntur concluſiones, puta, antea dicebamus, Omne b, a, omne c, b, ergo omne c, a, his additur hæc propoſitio, Omne d, c, ſed concluſiones adduntur binæ, Omne d, b, & Omne d, a, ad ſolum nāq; ultimum, puta ad c, nulla efficitur concluſio, propterea ꝙ non habemus terminum medium, per quem faciamus cōcluſionem. (Conſimiliter autem & in aliis) hoc eſt, ſi plures adiiciantur termini, ita ſemper dicendum erit. (Verum & ſi ad medium) hoc eſt, ſi non extrinſecus, ſed in medio ponatur adiectus terminus, idem eueniet: ſi enim inter b, & c, ponatur d, rurſus binæ addētur concluſiones, a, ad d, & b, ad c. (Ad unum nāq; ſolum) de ultimo hoc, rurſus dicit: huic enim ſoli cauſa eſt, ꝙ non efficiatur concluſio, non ſemper ad d, efficitur concluſio, ſed etiam ad c, uerum & huius concluſionis cauſa eſt d, ipſum tanquam medium exiſtens.

Dubium ¶ Quòd ſi aliquis dubitans, dixerit, Qui fieri poteſt, ut concluſiones plures eſſe dicantur propoſitionibus cum ad concluſionem unam, binæ aſciſcantur propoſitiones? ¶ Reſpondemus hoc ita intelligendum eſſe, Solutio. ꝙ concluſiones plures ſunt iis, quæ tantum propoſitiones ſunt, & non concluſiones: nāque concluſiones præcedentium ſyllogiſmorum, propoſitiones ſequētium efficiuntur. ¶ Præterea dubitandum erit, quo- Dubium aliud. modo tres termini, duæ ſint propoſitiones, cum quælibet propoſitio duos habeat terminos:, & propterea binæ propoſitiones quatuor habere debebunt. Dicimus, quemadmodum & quidam alii, ꝙ binæ propoſitiones quatuor habent terminos, in quos reſoluuntur propoſitiones: non autem, in quos reſoluitur ſyllogiſmus: unde termini ſyllogiſmi alii quodammodo ſunt à terminis propoſitionum.

Quoniam autem habemus de quibus ſyllogiſmi, & quale in vnaquaque figura, & quot modis monſtratur, manifeſtum nobis eſt, & quale problema difficile, & quale bene argumentabile: quod enim in pluribus figuris & per plures caſus concluditur: facilius: quod autem in paucioribus & per pauciores, difficilius argumentabile: vniuerſale itaq; affirmatiuum, per ſolam primam monſtratur figurā, & per hāc vno tantum modo: priuatiuum autem, & per primam & per mediam: ac per primam quidem, vno ſolum modo: per mediam vero, dupliciter: ſed affirmatiuum in parte, per primam & per vltimam: vno tantummodo, per primam: trifariam autem, per vltimam Priuatiuum vero ſecundū partem in omnibus figuris monſtratur: præterquam ꝙ in prima quidem, ſemel: in media vero atq; vltima, in illa bifariam, in hac tripliciter. Planum itaque, ꝙ vniuerſale prædicatiuum, conſtruere quidem difficillimum, deſtruere vero facilius: omnino autem tollere vniuerſalia facilius, quā ea quę ſunt in parte: nāq; & ſi nulli, & ſi alicui non inſit, ſublatū eſt horum autem alicui quidem non, in omnibus monſtratur figuris: nulli vero, in duabus: ſed eodem pacto & in priuatiuis: nāq; & ſi Omni & ſi Alicui, ſublatū eſt, quod a principio: hoc autem erat in duabus figuris, in iis vero quę ſunt in parte, vno tantum modo aut omni aut nulli oſtendentē ineſſe. Sed conſtruenti faciliora, quę in parte: nāq; & in pluribus figuris, & per plures caſus. Et omnino non oportet latere, ꝙ deſtruere per ſeinuicem eſt, & vniuerſale per ea, quę ſunt in parte, & hęc per vniuerſalia: conſtruere vero, non eſt vniuerſale per ea quę ſunt ſecundum partem, ſed per illa hęc eſt. ſimul autem manifeſtum, ꝙ & deſtruere facilius eſt, q̄ cōſtruere: quomodo igitur efficiatur omnis ſyllogiſmus, & per quot terminos ac propoſitiones, & quomodo ſe habētes inuicem: amplius, quale problema in vnaquaq; figura, & quale in pluribus, & quale in paucioribus monſtratur, planum ex dictis.

Ex ſuperioribus quaſi poriſma quoddā cōcludit, monſtrans, ad quā cōcluſionē facilius, ad quā difficilius afferre ſyll̄m poſſimus: & inquit, qm̄ in ſupra expoſitis habemus de quibus ſunt ſyllogiſmi, quia de quatuor problematibus, negatiuo atque affirmatiuo uniuerſalibus, aut in parte: dū. n. ait (de quibus) quantitatē, dum (quale,) qualitatē ſignificauit problematū: Nota q̄d modis ꝓblema. (quale problema.) Problema, inquit in primū elementorū Lycius Proclus, uocatur latius omne, quod proponitur ſeu diſciplinæ ſeu ſpeculationis gratia: preſſius tamē & apud Mathematicos nuncupatur, quod proponitur ſpeculationis tantū gratia: quòdq; & poſſibile eſt, neq; ſuperfluens, neq; diminutū: hoc etiam quodammodo cōfirmat in Topicis Ariſtoteles, definiēs problema dialecticū, uerū hoc in loco latius accipiēdū erit pro omni eo, quod in monſtrationē propo- Nota quid per caſus intellexerit Ariſto. de mente Alexan & Alia expō authoris de mente Procli. nit. (Et p plures caſus.) nōnulli legunt propōnes, ſed male: nāq; & Alexāder caſus legit, & inquit, caſus appellaſſe Philoſophū, ſyllogiſmorū ſm̄ unamquāq; figurā differentias: cur autē caſus appellet, nō plenā rationē aſſignat. Nos aūt dicimus, quēadmodū à principio aſſerebamus. Philoſophū ſemper extitiſſe φιλογεωμέτρων, & ꝑpea Geometrarū terminos, ac demonſtrationes, plerūq; ad ſuum trahit propoſitum, hinc terminos, hinc interualla, hinc figuras Geometrarum more ſępiſſime nominat. Cōſimili igitur modo & hic

Geometrarũ more,caſus uocitauit,ſyllogiſticos ac rō
cinādi modos: πτῶσις enĩ,ſiue caſus,teſte Proclo, ua
rius conſtruēdi modus nũcupatur , quũ aut puncta,
aut plana,aut ſolida,uariantur:& ppea caſus dicitur,
quaſi ab una deſcriptione ac monſtratione in aliá ca/
dens:unde & apud Mathematicos,pblematũ ac theo
rematũ quædã ἄπτωτα, quædam, πολύπτωτα , nũ/
cupantur:qm̃ itaq; Geometræ uariũ monſtrandi ac
deſcribendi modum,caſum appellãt, ob hoc Philoſo
phus uarios ratiocinãdi modos ac complicationes,ad
horum imitationẽ,caſus nũcupauit.(uno tm̃ modo)
hoc eſt in primo:licet.n & in tertia, & in ſecunda con
cludi aliqñ poſſit,hoc fit terminorũ ac materiæ gra/
tia,quẽadmodũ infra planũ erit.(per mediá).i.p ſecũ
dam:hæc enim media dr̃,aut quia poſitiõe ſit media,
aut quia in hac medius terminus maximã dignitatẽ
obtineat.(uno tm̃ modo per primam. ſubaudias tu
ſm naturales,non aũt artificioſa cõplicationes.(Trifa
riam aũt per ultimam)in prima,tertia & quarta cõiu
gatione.(in illa bifariá.)In tertia & quarta.(in hac tri
pliciter)in ſcđa,quinta & ſexta.(Planũ itaq;)ex ſupra
relatis ſequitur,uľem affirmatiuam conſtructu diffi/
cillimam,deſtructu uero facillimáq; ſi ipſa in prima
tm̃ primæ figuræ complicatione monſtratur, & eius
contraria in prima ac ſecunda figuris , contradictoria
uero,in omnibus colligitur:quid mirum,ſi facillime
deſtruitur,& cũ maxima difficultate conſtruit̃.(Sed
eodem pacto)hoc eſt,qđ eſt in parte,facilius cõſtruit̃,
quá uľe:& uľe facilius demolimur,quá q̃ i parte.(in
duabus figuris.)uel ambo ſimul , uel affirmatiuũ in
parte:nãq; alicubi concludimus, & in prima & in ter
tia figura.(per ſeinuicẽ.)hoc eſt uľe affirmatiuũ,p uľe
negatiuum:& iterum per negatiuum i parte. (ſed p
illa hæc eſt.)nãq; ſi monſtro oẽm hoiem aĩal eſſe, mõ
ſtro & aliquem:hoc tñ eſt particulare poſitione.nam
particulare ſm naturam,per ea,quæ ſunt in parte,tm̃
oſtenditur.(Simul autẽ manifeſtum)hoc de ulibus
tm̃ intelligendum:nãq; de iis,quæ ſunt in parte, non
habet ueritatem:hæc enim facilius conſtruũtur quá
deſtruantur.(Qũo igitur)breuibus ea repetit , quæ
ſuperius fuere cõmonſtrata, tranſiturus ad aliud ſe/
ctum.Hic enim primũ uoluminis huius ſectum finẽ
accepit: hinc ad ſecundum , ſermonem flectemus.

Epilogꝰ ſupra dictorum in primo ſecto.

¶ Poſteaquá & principia ſyllogiſtica,& figuras oẽs tá
ſimplices quàm miſtas explicuimus,adiecta ſimul ex
poſitione,qũo ſyllogiſmus omnis tam oſtenſiuus , q̃
ſuppoſitorius p tres efficiatur figuras,adducta ẽt in
mediũ ratione,cur de hypotheticis ſyllis non pertra/
ctauerit Ariſtoteles:deinde ne quid uolumini defice
ret,ſuppoſitoriorũ ac conditionaliũ ſyllorum ſpecies
ac modos oẽs enumerauimus,quid Stoici , quidque
Peripatetici ſuper iis ſenſerint,enarrantes, allata ibidẽ
ratione,cur nõnulli ex toto hypotetici,curq́; per tria
nuncupẽtur,cur qũo deductio per impoſſibile , pars
eſſe dicitur cõditionalium ſyllorum. Poſtea enuclea/
uimus,quoná pacto intelligendum ſit ſyllm̃ eſſe hu
ius ad hoc:ſoluta ibidẽ inſtátiola quapiá:ſubinde de/
monſtrationes aggreſſi mathematicas,prius definiui
mus,quid incõmenſurabile potentia tm̃,quid poten
tia & lõgitudine,quid quadratum,qd quadrati dia/
meter,quódq́; non proprie in quadratis diameter di
catur:qũo ſm noſtros demonſtretur quadrati angu
latem lineam incõmenſurabilem eſſe,qũo ſm Ariſto
telem,quonam pacto ex conceſſione argumẽtũ fiat,
quodq́, tranſumpti nomen rectius ſit, quàm aſſum/
pti.Mox contextus ordinẽ ſecuti ac ſeriem expoſui/
mus,quoná mõ in quocũq; ratiocinio uľe eſſe opor/
teat:deinde & mathematicum exemplũ declaraturi,
primum explicuimus,quid triangulus, quodq́, non
oĩs trilaterus,ſed & quadrilateri nonnulli,q̃ triangu
lorum ſpecies ſeptem.qũo æquicruris angulos ſupra
baſin exiſtentes æquales eſſe Theon demonſtret,qũo
aliter Pappus Geometra , qũo aliter & adhuc uſius
Geminus Philoſophus: quodquè theorema iſtud à
Thalete primo adinuentũ fuit: Deinceps ſuper eodẽ
demonſtrationem quoq; adduximus Ariſtotelicam,
prius exponentes,quid circuli ſectum, quid ſemicir/
culus:poſtea cõtra Alexandrũ Philoponi ſoluta inſtã
tia:mox expoſituri,quomodo ex tribus terminis ac
propoſitionibus binis omnis conſtruatur ſyllogiſ/
mus:& quomodo,ac quot modis compoſita fiant ra
tiocinia:quidq́; ſit,quod Græci compoſitiuum uo/
cãt theorema,quotq́, modis ſyllogiſmos compoſitos
extrui uoluerit Abumazar Alpharabius,quid tertiũ
thema,quid abductio,quòdque abductione primus
Hippocrates Chius uſus eſt:quid occultatio,quidq́;,
ac quomodo efficiantur ſyllogiſmi,qui iniicientes di/
cuntur atq; iniecti:quid ſit terminum ad mediũ adii/
ci,quonam pacto concluſiones propoſitionibus plu/
res efficiantur.Demũm enarrantes , quæ problemata
facilius,quæ difficilius monſtrari poſſint , quid pro/
blema,quid caſus ſit,definiuimus. Atq; ita primo ſe/
cto,diuina fauente prouĩdentia, finem impoſuimus.
Hinc ad ſecundum tránſeamus.

Sectum ſecundum de abundantia propoſitionum.

Quomodo autem abundabimus ſyllogiſ
mis ipſi ſemper ad poſitum , ⁊ per qualem
viam accipiemus principia , quę circa vnũ
quodq; iam nunc dicendum : non enim ſo/
lum fortaſſe oportet generationem conſi/
derare ſyllogiſmorum/verum ⁊ faciendi po
tentiam habere.Omnium itaque entium , hęc quidem ta/
lia ſunt, vt de nullo vere vniuerſaliter pędicent̃, vt Cleon
⁊ Callias/⁊ quod ſecundum vnumquodque ⁊ ſenſibile:de
his autem alia.etenim horum vterque homo ⁊ animal eſt:
illa vero/ipſa quidem de aliis pędicantur / de his autem
alia prius non pędicantur:ſed alia ⁊ ipſa de aliis.⁊ de ipſis
altera:vt homo de Callia/⁊ de homine animal.Quod igi/
tur entium quędam de nullo apta nata ſunt dici / manife/
ſtum:.ermē enim ſenſibilium vnumquodque tale eſt,vt de
nullo pędicetur /niſi vt accidens : dicimus namque ali/
quando /album illud / Socratem eſſe : ⁊ accidens / Cal/
liam.

Diximus

Diximus à principio, uolumen hoc in tria, quæ Græci τμήματα, nos ſecta uocare poſſumus, partiri ac diſtingui. Ex his primum, diuina fauente ꝓuidētia, hucuſq; abſoluimus: ſecūdum aggreſſuri, in quo Philoſophus de propoſitionum abundantia, ac medii inuentione pertractat tam oſtenſionem, quàm cōditionem ſyllogiſmorum: mox addens, quæ de diuiſiuo docendi modo dicenda erant: ait ergo: non ſat eſſe nos ratiocinia ac ſyllogiſmos ſcire conſtruere, niſi & unde materia ac propoſitiones aſciſcēdæ ſint, nō ignoremus: propoſitiones, īquam, & uiam, qua principia ad unamquodq; quæſitum tā uniuerſale quàm in parte: tam affirmatiuum quàm negatiuum inuenire ualeamus: nō enim ſortaſſe generatio ac cōſtructio ſyllogiſmorum conſideranda, ſed & potentia ac copia faciendi indaganda ſortaſſe dico, quoniam pleriq; Philoſophorum & Plato, de conſtruendi modo, tantum mētionem fecere: de reſolutione, aut pauca, aut longe ſecius pertractarunt. (Omnium itaq; entium) quoniam medium in diuerſis figuris prædicādi ratione cognoſcitur, ob impræſentia uariam prædicatorum ſubiectorumq; naturam atq; ordinem exponit, inquiens, inter entia quædam eius eſſe generis, ut de nullo uere ac uniuerſaliter ꝓdicētur, ut Cleon & Callias, & quæcunq; in quolibet genere, aut ſpecie ſingularia ſunt ac ſenſibilia: de his uero, putà, Cleone ac Callia, alia ſuperiora, uere & uniuerſaliter prædicari poſſunt: dicere namq; cōſueuimus, & Cleonem & Calliam, hominem atq; animal eſſe, non iniuria addidimus, Vere ac uniuerſaliter: falſo neque & ipſa utique prędicari poſſent, putà, Omnis homo eſt Callias, aut Socrates, ſed uere nullo pacto: cæterum de falſis prædicatis nulla artifici bono ex primaria intētione cura eſt. ¶ Vniuerſaliter autem, inquit Alexander, bifariam poſſumus intelligere: uel q̄ uniuer & ſimplr de oībus idiuiduis, ac ſenſibilibus ſubſtātiis hoc aſſerendū ſit, uel potius, quia uidentur aliqñ quodāmodo & ipſa de aliquibus prædicari, ueluti quando dicimus, Aliquis homo eſt Callias: ſed hunc in modū uniuerſaliter dicere minime poſſumus, ſeruata propoſitionis ueritate: non enim recte dicimus, omnem hominem Calliam eſſe: addidit autem (& quod ſecūdum unumquodq;) ac ſi diceret, & omne aliud ſingulare ac ſenſibile. Nam quod nos ſingulare uocamus, illi καθ' ἕκαστον nuncupant: ſingulare, inquam, & ſenſibile, quod tamen ſubſtantia ſit non prima ſubſtantia ſingularis proprie ac ſenſibilis uocitatur: in reliquis uero prædicamentis nec uere, nec ſenſibilia ſingularia inueniri poſſunt: ſi tamen & in his ſingularia pacto aliquo formaremus: & illa eādem utiq; legem ſortirentur. Sunt itaq; in entibus quædam talia: alia uero alterius ſunt naturæ: nam ipſa quidem de aliis prædicantur, de ipſis autem aliud nullum: qualia ſunt quæ generaliſſima genera uocitantur: de his enim nihil niſi ſecundum opinionem dicitur, quemadmodum infra declarabimus. Sunt uero quæpiam quę & ipſa de aliis, & alia de ipſis prędicantur: ueluti quæ ſubalterna appellantur genera, & ut unico uerbo abſoluam, quæ inter generaliſſima ſunt, ac ſingularia ſinſibilia, & hunc quidem ordinē in enarrandis prædicatis ſeruauit Ariſtoteles Aluli dus tamen Roſadis prædicamenti ordinem ſecutus, ab indiuiduis primo exorſus ē, mox per intermedia ac ſubalterna ꝓgreſſus, ad ſuprema deuenit: ſed hæc ad rem parum. (Ferme enim) ferme dixit, inquit Diuus Albertus, propter ea quæ indiuidua uaga nuncupantur: putà, Aliquis homo, Aliquod animal: hæc enim prædicantur, non ſui tamen gratia, ſed aut ſpeciei, aut generis. Aliter tamen, & melius Alexander, & Leui Gerſonis dicunt: ferme, inquit, propter indiuiduas qualitates, quæ de indiuiduis ſubſtantiis proprie, ac ſecundum naturam prædicantur: ſenſibiles tamen aliquo pacto ſunt. (ut accidens) ut accidens dixit, inquit Philoponus, pro eo quod eſt præter naturam: multiplices namq; prædicationes fieri poſſunt: namq; aut ſuperius prædicatur de inferiori, aut accidens de accidente, aut accidens de ſubſtantia, aut de ſuperiori inferius, aut ſubſtantia de accidēte: & ſi aut ſuperius de inferiori, aut accidens dicatur de ſubſtantia, prædicatio ſecundum naturam dicitur: ſi uero accidens de accidente, ut album eſt muſicum, prædicatio per accidens: ſin autem aut inferius de ſuperiori, aut ſubſtantia de accidente, prædicatio nuncupatꝰ præter naturam: ut accidens itaq; hoc in loco dixit pro eo, quod eſt, præter naturam: ſi enim Callias: putà de homine, aut Callias de albo prędicetur, inferius de ſuperiori, prædicatio uocatur præter naturam. Erit igitur ſenſus, Nullum ſingulare ac ſenſibile de alio prædicabitur, niſi forte præter naturam: alii aliter, ut accidens intelligunt, ut ſenſus ſit, Nullum indiuiduum de aliquo prædicabitur, niſi fortaſſe ſit accidens: namq; quemadmodum & ſupra notauimus, indiuidua accidentium de ſubſtantia ſenſibili recte, & ſecundum naturam prædicantur. Hęc illi. Melior tamē eſt prior expoſitio, quodq; hoc ita ſit, mōſtrāt exempla, quæ in contextu poſuit Ariſtoteles.

Medium in diuerſis figuris prædicandi ratione cognoſcitur.

Quòd ſingularia aliquando prædicari poſſint, ſed nō uniuerſaliter uere.

Nota q̄ multiplex eſt prædicatio.

Quod autem ꝛ ſurſum tendentibus: ſtatur aliquando: rurſus dicemus: nūc vero ſit hoc poſitum. De his igitur nō eſt demonſtrare alterum prędicatum: niſi ſecundum opinionem: ſed hęc de aliis: neq; que ſecundum ſingula, de aliis: ſed altera de illis q̄ vero intermedia ſunt: planum q̄ vtroq; mō ꝯtingunt: nāq; ꝛ ipſa de aliis: ꝛ alia de his dicentur: ꝛ quaſi rationes ꝛ cōſiderationes ſunt maxime de his.

Manifeſtum, inquit, unicuiq;, q̄ deorſum tendendo ad extrema & indiuidua, quæ de nullo ſimpliciter prædicantur, deueniendum eſt: q̄ autem ſurſum procedentibus ſtetur, & ad maxime uniuerſalia ueniatur, hoc non utiq; ex ſe planum ac dilucidum eſt: uerum hoc in præſentia ponatur, ac pro confeſſo accipiatur, tanquàm iterum demonſtrandum in poſterioribus analyticis: in primo namq; Poſteriorum &

logice & demonſtratiue hoc arguetur. (De his, igitur) De his, inquit, generaliſſimis non poſſumus demonſtrationem facere, ſed ſi quippiam de his mõſtramus, ſecundum opinionem eorum monſtramus, qui uolebant ens diuidi in prædicamenta, tanquàm genus in ſpecies: quod tamen falſum eſt. ⁋ Fuerunt aũt ii Stoici, dicẽtes unum eſſe entium omnium genus, ſiue ens illud eſſet, ſiue hoc aliquid, ſiue materia: atq; hoc ſecari in quatuor prædicamenta, in ſubſtãtiam, & qualia, & quodãmodo ſe habẽtia, & ad aliqd quodammodo ſe habentia. ⁋ Contra hos tamen lõgo ſermone diſputat Plotinus Lycopolita in primo ſextæ Enneados, oſtendens neq; eos recte unum oĩum genus poſuiſſe, neq; in quatuor tantum prædicamenta partitos. ⁋ Sũt qui opinionem iſtam Platoni adſcribant: is enim & in Parmenide & in Sophiſta uidetur ens genus dicere, atq; in quinq; ſpecies departiri ſubſtantiam, motũ, ſtatũ, idem, & alterum. Hoc tñ negat Plotinus, additq́; ex intentione Platonis ens æquiuocum eſſe: quod etiam ipſius diſcipulus Porphyrius Phœnix in libro quinq; uocum tradidit. ¶ Ariſtoteles tamen in gãma poſt naturalia, quiq́; recte ſentiũt, ferme omnes negant ens uere æquiuocũ eſſe, ſed potius aiunt eius naturæ exiſtere, cuius ea quæ ad unũ nuncupantur: quemadmodum & urinam & inſtrumentum, & pharmacum & corpus, ſana eſſe dicimus quoniam ad unam ſanitatem referuntur: & hoc eſt, quod uoluit hoc in loco Diuus Albertus, quum inquit, ſecundum opinionem intelligendum eſſe, ſecũdum communitatem, que nõ eſt generis uel ſpeciei, ſed analogiæ: analogiam namq; habere latius dixit, q̃ ad unum uocitantur, quod tamen ſecus ſe habet, æquiuoca enim ſecundũ analogiam, & æquiuoca ad unũ, ſiue ab uno, maximo à ſeinuicem differũt interſtitio: quemadmodum in prædicamentis, & in ſeptimo naturalis auditus refert copioſiſſimus Simplicius, ac ut exactius hæc intelligantur, non abſurdum erit curioſius aliquantulum uagari, quæ uir ille ſuper his ediſſeruerit, aſſerentem. ait enim in prædicamentis quaſi ad uerbum. ⁋ Aequiuoca, alia à fortuna, ut Alexãder alia à conſilio: & hęc quadrifariam ſecantur: namque alia ſecundum ſimilitudinem, ut homo, animal, & quod pinguitur: alia ſecundum analogiam ſeu proportionem, ut quum principium ęquiuoce dicimus, numerorum unitatem, lineæ punctum, fluuiorum fontem, animalium cor: nam quemadmodũ unitas ſe habet ad numeꝝ, ita & reliqua ad ea ad quæ ꝓportionem habent. Tertius æquiuocorum modus, quũ ab uno communis in pluribus ac differentibus prædicatio fit: quemadmodũ à medicina, medicus liber, medicum inſtrumentum, medicũ pharmacũ. Quartus, quum uaria ac differentia ad unum referuntur finem, ueluti cibum ſanum, pharmacum ſanum, & exercitium ſanum dicimus, tanquàm quæ ad ſanitatem, ut finem, tendant. Fuere tamẽ, qui duos hos modos in unum redigẽtes, ab uno, & ad unum hæc omnia uocent. Quidam & alii neq; inter æquiuoca, neq; inter uniuoca hæc poſuere, uerum in utrorumq; medio. Hæc ille in prædicamẽta, & complura etiam alia, ſed & in naturali auſcultatione, analogia, inquit, eſt æquiuocatio, ſimilitudinem, quæ in ſermone & uſu eſt, obſeruans, ut principium: namq; & unitas, & punctum, & fons principium dicuntur. ⁋ Verum hæc ex ſuperabundantia dicta ſunt: ſecundum opinionem igitur ita intelligendum arbitratur Philoponus, ut ſenſus ſit, De his generaliſſimis non licet alterũ quoppiam prædicatum demonſtrare, niſi ſecundum eorũ opinionem, qui dicunt ens uniuoce, aut tanquam genus de primis generibus, dici: demonſtrare autem dico, non ratiocinari: nã ratiocinari quidem poſſumus, demonſtrare uero nõ poſſumus: qđ enim demõſtratur, & definitionem, & paſſiones proprias habere debet: q; ſi definitionem, & genus, quod generaliſſimorum nullum habet. ⁋ Aliter, inquit Alexander, poſſumus ſecundum opinionem intelligere, hoc eſt, per accidens: ueluti quum dicimus ſubſtantiam eſſe hominem: ſecundum opinionem uero prædicationem uocauit per accidens: quoniam ſecundum nonnullorũ opinionem dilucidationis gratia, & inferiora de ſuperioribus prædicari poſſunt: aut ſecũdum opinionẽ, quemadmodum & Leui Gerſonis aſtipulatur, hoc eſt, dialectice & ꝓbabiliter: licet enim de primis generibus per demonſtrationem nihil poſſimus concludere, nil tamen prohibet, quin hoc dialectico ac probabili ratiocinio perficere ualeamus: & ita inter reliquas optimam omnium interpretationem iſtam exiſtimauerim. (Et quaſi rationes) quaſi inquit Diuus Albertus, dixit, quoniam in ſyllogiſmis ac ratiocinijs extrema plerunq; media fiunt, quemadmodum in ſecunda ac tertia figura: & propterea in his ratio ac cõſideratio non ſolum fit de intermediis, uerumetiam de ſupremis. ⁋ Sed pace tanti uiri dixerim, non recte hæc proferri: namq; quum de intermediis conſiderationes eſſe dicit, non hoc de medio pronunciat, ſed de quæſito, hoc enim eſt, quod uolumus monſtrare, & cui antecedentia & conſequentia inuenire uolumus. ⁋ Satius itaq; eſt, ut cum Alexandro dicamus, Philoſophum dixiſſe quaſi, quoniam fieri poſſet quæſtio quodammodo & de primis generibus, ut ſi ſuprema genera ſunt decem, ſi ens & unum ſit genus, & conſimilia quæri poſſunt de ſupremis: plurimæ tñ quæſtiones circa intermedia uerſantur: in his enim ſolis & antecedentia reperiuntur, & conſequentia ꝓprie.

Stoicorũ opinio, q unum ſit oĩum entiũ genus qđ & in quatuor diuiditur genera.

Plotinus contra Stoicos.

Opinio Platonis ad ſcripta de ente.

Quid ſenſerit Ariſ. de ente.

Aequiuoca ſꝫ analogiam, & unũ, multum differunt.

Diuiſio æquiuocorũ de mẽte Simplicij.

Quæ dicũtur ab uno & ad unũ, media eẽ inter equiuoca & uniuoca, ſẽſit Alexander 4. meta ph.

Q̃ ſꝫ intelligẽdũ ſit prædicari ſcm opinionem de prædicamentis, de mẽte Alex.

Alia expoſitio Alexan.

Expõ alia Leui Gerſo.

Expõ Albert.

Cõtra expõnẽ alberti.

Expõ Alexan.

Opoꝛtet itaq; propoſitiones circa vnumquodq; ſic excerpere: ſupponentem ipſum primum ⁊ definitiones: ⁊ quęcunque propria rei ſunt: deinde poſt hoc: quęcunq; rem ſequuntur, ac rurſus quę res ſequitur: ⁊ quęcunq; non contingunt ipſi ineſſe: quibus autem ipſum non contingit: non eligendum: eo q conuertitur priuatiuum. Diuidenda autem ſunt ⁊ conſequentium: quęcunq; in eo quod eſt Quid: ⁊ q̃cunq; ꝓpria, ⁊ q̃cunq; vt accidẽtia prędicanť ⁊ hoꝝ que lia ex opinione, ⁊ qualia ſm veritatẽ: quanto enim pluribus talibus abundauerit quiſpiam, citius concluſionẽ aſſequetur:

quanto

quanto autem verioribus, magis demonſtrabit: verũ oportet eligere, non quę aliquod ſequuntur, ſed quę totam rem ſequuntur: quemadmodum: non quid aliquem hominem, ſed quid omnem hominem ſequitur: per vniuerſales namque propoſitiones ſyllogiſmus, namque quum eſt indefinitum, incertum, ſi vniuerſalis propoſitio eſt. quum vero definitum, planum.

Poſteaquàm expoſuit circa quæ uerſentur monſtrationes, hinc incipit methodum atq; artem tradere inueniendarum propoſitionum, inquiens, oportere primum ſupponere ipſum quæſitum, ac terminos eiicere, ac ſeparare, qui in ipſo ſunt, ſubiectum, inquá, & prædicatum: poſtea accipere definitiones, ac propria rei: rem appellás, quemadmodum inquit Alexãder, terminos, qui ſunt in problemate: uel rem dicit, (Res appellatur ſubiectũ & ꝓdicatum.) ueluti in aliis pleriſq; locis, & in Elenchis ſophiſticis, conceſſum atq; ſubiectum: definitiones namq; & ꝓpria rei ac ſubiecti uere ſunt, non autem quęſiti: deinde poſteaquàm definitiões ac propria adinuenimus, quæ indifferenter, & antecedentia, & conſequentia eẽ poſſunt: inquirenda ſunt & conſequentia, & antecedentia, & repugnantia: hoc enim eſt, qđ uoluit, quũ dixit (quæ res ſequitur, & quæcunque non cõtingũt ipſi ineſſe). ⁋ Et addit Alulidus Roſadis, diſtinguendum etiam eſſe, (Dictũ Alu. Roſ.) quæ ſecundum ueritatem definitiones, propria, & accidentia, quæue ſecundum opinionem ſunt. (Quibus autem ipſum) hoc eſt, repugnantia quidem ſubiecto ac quæſito inueſtiganda ſunt: quibus uero ipſum repugnet, omittenda: quoniam uniuerſalis negatiua cõuertitur terminis in ſeipſum. Si enim nulli homini ineſt equus, & retrouerſum, homo nulli equo, (Diuidenda autem ſunt) hoc eſt, conſequentia ac prædicata debemus diſtinguere, q̃cunque in eo, quod eſt Quid prædicantur: ſunt aũt hæc quemadmodum Ariſtoteles in Topicis refert, (Quid philoſo. intelligás ꝓdicata i Quid.) quando aut idem de ſeipſo, aut genus de ſubiecto dicitur: ſed latius hoc in loco in Quid prædicari accepit: nam quæcunq; ſubſtantiam ſiue eſſentiam cuiuſpiam conſtituunt, ut definitio, genus, aut differentia, omnia ea in Quid prædicari uoluit. Excerpenda ergo quæcunq; talia, & quæcunque propria, & quæcũque ut accidentia dicuntur: & ex his omnibus, quæcunque ex opinione nouas aſſerentium poſitiones, & quæcũq; ſecundum rei ipſius ueritatem: nam quanto plura habebimus talia ad quæſitum, tanto citius concluſionem aſſequemur: quanto autem ueriora, magiſq; ſubſtantialia ac propria, efficaciorem faciemus demonſtrationem, (Verũ oportet eligere) Oportet, inquit, quoniam demõſtratio ac ſyllogiſmus omnis ex propoſitionibus conſtituitur uniuerſalibus, quò facilius propoſitum aſſequi poſſimus, ea eligere quæ uniuerſaliter ſequuntur ac prædicantur de ſubiecto, & ob eandem cauſam non eligendæ etiam indefinitæ propoſitiones: quum enim propoſitio indefinita eſt, ac ſine prædeterminatione, incertum atq; ambiguum eſt, an uniuerſalem reddat, an particularem.

⁋ Et ex hoc loco dixit Ioannes Philoponus falſum eſſe, (Dictũ Ioannis Grã. de ꝓpõnibus indefinitis. q̃ cũ articulis & ſine his ꝓferuntur.) quod nõnulli perhibẽt, indefinitas propoſitiones, ſi cum articulis ꝓferanť, uniuerſalibus æquiualere: ſi abſq; articulis iis, quę ſunt in parte: quũ alioquin, ſi uniuerſalibus æquiualerent propoſitionibus, quũ ſigna ac ꝓdeterminatiões uniuerſaliũ diſcretis ac ſingularibus non liceat apponere (non enim dicimus, omnis Socrates iuſtus) ſequereť, articulos id genus propoſitionibus applicari non poſſe: quod tamen falſum eſt. Dicimus enim ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν. Hic enim articulus ὁ ſignificat, non q; omnis Socrates philoſophus (hoc enim ab uſu eſt) ſed potius relationem quandam in determinatum ac præcognitũ Socratem: aut aliquando prædicatum ſecundum eſſentiam ſubiecto ineſſe, ueluti quum dicimus: ὁ ἄνθρωπος ζῶον nil aliud uolumus, niſi q; animal ſecundum eſſentiam de homine prædicatur: & addit hoc ex ſententia fuiſſe præceptoris ſui in libro περὶ ἑρμηνείας ⁋ Ego autem, ut exactius etiam hæc poſſint intelligi, (Nota đ articulis de mẽte Ammonij q̃ ſit differentia iter articulũ & ſignũ uniuerſale.) quæ præceptor ſuus Hermeas Ammonius in libro de interpretatione dixit, in medium proferam: ait enim ſecto ſecundo, articulum aliquando æquam facere propoſitionem uniuerſali: differre tamen articulum à ſigno uniuerſali: quoniam articulus magis unionem ſignificat: unde plerunq; & ſingularibus & monadicis articulum addere conſueuimus, ὁ ἥλιος, ὁ σωκράτης dicẽtes: hæc ſecto ſecundo. Secto autem quinto adhuc planius inquit, Vbicũque prædicatum omni inſit ſubiecto, ibi in conſuetudine eſſe, ut articulum addamus: ubi autem nõ omni, ibi minime: differt tamẽ articulus à ſigno uniuerſali, quoniam ſignum multitudinem notat eorum, q̃ ſub ſubiecto ſunt: ſingularis uero articulus, unã à multitudine prouenientem naturam: pluralis uero articulus, & ipſe aliquando uniuerſeli æquiualet: idem enim eſt dicere, οἱ ἄνθρωποι θνητοί, & omnes homines mortales: aliquaudo autem ſolã multitudinem ſignificat, ut quũ dicimus, οἱ ἀθηναῖοι ἔμφρονες. quapropter, inquit, ſi propoſitio aliqua cum articulo proferatur, non ab re tamẽ erit & ſignum uniuerſale aliquando addere: quemadmodum & Homericus Iuppiter in Beta iliados optime ſignificauit. Hęc ille, & complura alia. ⁋ Hoc etiam Nicephorus in primo introductorii compendii innuit, (Nicephorus de ꝓpõne idſinita.) inquiens eas ꝓprie indefinitas uocitari, quæ ſine ſigno uniuerſali atque articulo proferuntur: non tamẽ uerum eſſe qđ ſolum ſignificet prædicatum ineſſe omnibus ſubiecti partibus: namque aliquando ſignificat & eſſentialem prædicati ad ſubiectum habitudinem, aliquando & ἀντωνομασίαν aut excel'entiam ut, ὁ ποιητής. (Ariſ. quod Indefinitæ cũ articulis æqualẽt q̃q; uniuerſalibus.) ⁋ Quòd autem indefinitæ propoſitiones cum articulis aliquando uniuerſalem reddant, uidetur innuere Ariſt. ad finem libri de interpretatione: neque ob hoc tñ dixerim indefinitam cum articulo ſemper ęquiualere uniuerſali: multa enim & alia ſignificat articulus, quẽadmodũ optime i lib. de cõſtructiõe declarat

Apollonius Dyſcolus:ſed hæc grámaticis ac literatoribus relinquantur. Qđ ſi latius fortaſſe digreſſi fuimus, q̃ oportebat, hoc fecimus nõ iniuria:nãq; & apđ maximos philoſophos de hoc maxima extitit dubitatio:ſed hæc magis Græcis quá latinis uſu ueniút:nec ſolum Græcis, ſed ẽt Barbaris: nãq; & hi & inter hos præſertim Hebræi, non mediocrem faciunt dĩiam, ſi proferaẽ ꝓpõ una abſolute, ſiue determinatiõe, an cú determinatiõe q̃ illi uocant. He cognitiõis: ſi.n. ſignú hoc addatur, plerũq; ꝓpoſitio, quæ antea erat indefinita, particulari æquiualens, uli æquipotẽs redditur, quod alicubi in librum de interꝑtatiõe notauit Aluiſdus Roſa. ſed de his alibi ad ꝓpoſitú iá redeamus.

Articuli magis apđ Græcos & Barbaros q̃ latinos uſu ueniút.

Conſimiliter autem eligenda, & quę ipſuʒ ſequntur tota, ob dictam cauſam:ipſum vero ꝯñs non aſſumendum totuʒ ſequi:dico aũt veluti hominem oẽ aial:aut muſicam ſcientiam oẽm:ſed tñ ſimpliciter ſequi, quemadmodum & protendimus:nãq; inutile alterum & impoſſibile, veluti oẽm hominem eſſe oẽ aial, aut iuſtitiam oẽ bonuʒ:ſed ex quo ſequitur, in illo omni oẽ:ſed quum aliquo contineatur ſubiectum quod ꝯñs, oportet accipere: quę ſequuntur vlẽ vel non ſequuntur, non eligenda in his: ſunt enim in illis accepta:quęcũqʒ enim aial & hominem ſequuntur, & quęcunqʒ non inſunt, cõſimiliter: quę vero circa vnũquodq; propria accipiendum:ſunt enim quędam ſpeciei propria pręter genus:neceſſe nãq; diuerſis ſpeciebus propria quędaʒ ineſſe: neq; igitur vli eligenduʒ, quę ſequitur quod continetur: vt animali quę ſequitur homo. neceſſe enim ſi hominẽ ſequitur animal: & hęc omnia ſequi: conuenientio a autem hęc hominis electionis.

Quemadmodum, inquit, eligimus, quæ totum ſequuntur ſubiectum, ita ẽt antecedentia ulr ſubiectú, excerpenda ſunt. ipſum uero ꝯñs hoc eſt, ipſum prædicatum non debemus proferre cum ſigno uli, puta dicentes, Homo eſt oẽ aial, aut, Omnis homo eſt oẽ aial, & de reliquis cõſimiliter:ſed ſimpliciter & abſq; ſigno uli huiuſcemodi termini ꝓponendi, quẽadmodum protendere ac proponere in ſyllogiſmis conſueuimus:aliter nãq; ꝓponentes, & inutilem & impoſſibilem rem facimus: uerũ ſi cum uli determinatione aliquid proponẽdum eſt, illud debet eſſe ſubiectum, ex quo prædicatum ſequitur:nãq; recte dicimus omnem hominem aial eſſe:non aũt, hominẽ eſſe oẽ aial, aut oẽ riſibile, aut deniq; oẽm hoĩem:hęc enim declarata ſunt in libro de interpretatione, ſecto ſcđo:ubi & Hermeas Ammonius rationem aſſignauit, cur ſignú ulẽ prædicato commode non poſſimus addere. Nos uero aliam dicimus:nãq;, ueluti plerũq; ẽt diximus, prædicatum formæ: ſubiectum autem, materiæ rationem habet:& ꝓpea, quæcũq; ſigna materiam ſignificant, ſubiecto:quæcũq;, formam, prædicato rectius adiiciuntur:quũ itaq; prædeterminationes iſtæ, oĩs, nullus, aliquis, ac non omnis, quãtitatem, ac materiá notant, non immerito ad ſubiectum ponuntur: quẽadmodum modi ac negationes omnes, rectius prædicato adiacent tanquá formam ſignificantes. Quòd ſi Ariſtoteles aĩam entelechiam quandá dicit, & Plato rhetoricam experientiá quádã hoc factũ fuit, ne quiſpiam male exiſtimaret ꝓpõnes iſtas prædicatione cõuerti, ut oĩs entelechia aĩa eſſet, oĩs experientia rhetorica:quod uero in contextu dicit (inutile alterum & impoſſibile) ſic exponendum:inutile quidem, quum ſignum ulẽ negatiuum ꝑdicato adiicimus, puta, Nullus homo, Nullus lapis:ſignum nãq; illud ad prædicatum nil penitus facit:Impoſſibile uero, quum ꝑdeterminationem affirmatiuam ulẽm prædicato apponimus:ut oĩs hõ eſt oẽ animal. (Sed quũ ab aliquo.) qñ ĩquit, ſit aliquis ꝓpoſitus terminus (hoc enim uocat ſubiectum, nõ quod reuera ſit problematis ſubiectum, ſed qm̃ in hac electione ſubiectum afficitur) qñ inquam, ꝓpoſitum terminum ꝯñtia uolumus accipere, non debemus eligere, quęcũq; ſequuntur ulẽm & continentem terminum: ſunt enim potentia accepta in prædicato, ꝓpea q; quæcũq; de ſuperiori prędicantur, de inferiori ẽt dicentur:ſed ea tm̃ excerpenda, quæ ſpeciei propria ſunt, nec de genere ꝑdicanẽ: ſunt enim quædam talia, quãdoquidẽ diuerſis ſpeciebus diuerſa inſunt ꝓpria:putà in exẽplo, ſi eligenda ſint, quæ hominẽ ſequũẽ, nõ debemus eligere quæ ſequũtur aut repugnãt aiali: dum enim animal eligimus: & ipſum cõſequẽtia eligimus:putà aiatũ, corpus, ſubſtantiá:hæc namq; in potentia ab aiali cõprehendun tur:nõ igitur hæc eligẽda, ſed magis quæcunq; hoĩ aut repugnãt, aut cõſequunẽ: putà rõnale, irrationale, riſibile, hinnibile:hæc enim hoĩ quodãmõ propria ſunt. (Neq; igitur uniuerſali.) ſenſus eſt, quũ electionem facimus, & eligimus quę terminus ſubiectus ab aliquo cõtentus ſequiẽ, nõ debemus uti uli continentia, & accipere huius antecedentia, putà in exemplo, ſit terminus poſitus homo, continet autem hunc aial, & ſequiẽ ipſum: quũ eligimus antecedẽtia hoĩs, nõ debemus accipere aial, dicentes, q; & hoc, ideſt, animal ſequiẽ hominẽ antecedẽtia:hoc enim potẽtia poſitũ fuit, nã quodcunq; ſequiẽ hominẽ, & antecedentia hoiem ſequiẽ:quare ſi aial ſequiẽ hoiem, nimirũ & antecedẽtia hominẽ ſequeẽ. Vel aliter, inquit Alex. (& huic ſentẽtiæ aſtipulatur ẽt Philoponus) qñ uolumus accipere antecedẽtia alicuius ulis, non debemus aſſumere ea quæ antecedunt antecedẽtia, ſed quæ immediate antecedunt ipſum ulẽ:puta, ſi eligenda ſint antecedẽtia aial, non debemus eligere antecedẽtia hominem, quæcũq; enim hoiem antecedunt, & aial. ueluti ſi grámaticũ hominẽ antecedit: nimirũ & aial ipſum antecedet: q; ſi antecedẽtia hoiem eligeremus, non ad animalis, ſed ad hominis magis ſpectarent electionẽ:& hic quidẽ ſenſus eſt Contextus uero, ſeries ob nimiam breuitatẽ obſcuriuſcula fuit, debemus ãt hunc in modũ dirigere, neq; in uli eligendo opus eſt ea eligere, quæ ſequiẽ illud quod contineẽ, hoc eſt, q̃ antecedũt ipſum antecedens:quẽadmodũ in aiali eligendo, non quæ antecedunt hominem, ſed quę immediate antecedunt animal. namq; ſi aial prædicatur de hoie & de oĩbus ab hoie cõtẽtis ꝑdicabiẽ:nec ſolũ

Ammoni⁹ in lib. de interpre. q; ſignú ulẽ nõ addaẽ ꝑdicato, rõneʒ dixit.

Quid per ſubiectú in eligendú ſit.

Nota difficultatẽ huius dicti & litere.

contextus

cõtextus noſter hãc retinet difficultatẽ, ſed & Græcis idem negociũ faceſſit: οὐδὲ δὴ τῶν καθόλου ἐκλεκτέον, οἷς ἕπεται τὸ περιεχόμενον, οἷον ζῷῳ, οἷς ἕπεται ἄνθρωπος. ἀνάγκη γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ ἀκολουθεῖ τὸ ζῷον, καὶ τούτοις ἅπασιν ἀκολουθεῖν, & reliqua.

Aſſumenda vero & quę vt plurimũ ſequuntur: & quę ſequitur. Problematũ nãq; vtplurimũ: & ſylls ex pponibus vt plurimũ aut oibus: aut aliqbus: ſimilis nãq; vniuſcuiuſque ↄclusio principiis. Amplius quę oia ſequunt: non eligẽdũ: nõ enim erit ex ipſis ſylls: ob quaꝫ autem cauſam, in ſequẽtibus erit manifeſtum.

Problemata ↄiecturabilia.

Quoniam ars hæc inueniendi medium non ſolũ demõſtratiõibus accõmodat, ſed & dialecticis ac rhetoricis ratiociniis, inter quæ ſunt quædã problemata στοχαστικά, hoc eſt, cõiecturabilia: ppterea, inquit, ſi cõcluſio & pblema ut plurimũ fuerit, debemus & ppões ut plurimũ accipere: qm̃ quẽadmodũ & ſupra retulimus, neceſſe eſt cõclionẽ, aut utriſq;, aut alteri ſaltem ppõnũ ſimilem eſſe. Hinc ẽt cauſam aucupari poſſumus, ob quã neq; in Topicis, neq; in Elenchis ſophiſticis modũ tradidit inueniendi mediũ: q̃cunq; enim ad oẽm conſtituendũ facerent ſyllogiſmum, ſimpliciter hoc in loco cõplexus ẽ. (Amplius q̃ oia.) nõ debemus eligere, quæ ſequant utrũq; terminum ſubiectũ inquã, ac prædicatũ problematis, qm̃ ex ipſis nõ cõſtituitur ſyllogiſmus: quæ uero ſit cauſa, paulò infrà declarabit: qm̃ ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nõ erigit utilis cõplicatio. ¶ Dubitat autẽ hoc in loco Ioãnes Philop. inquiens, ſupfluũ extitiſſe huc adduxiſſe, modũ faciendi unicã coniugationẽ inutilem, quũ enim, quẽadmodũ infra planũ erit, tres ſint modi cõſtituendi cõplicationes inutiles, aut de nullo, aut de oibus mentio hic faciẽda fuit. ¶ Reſpondemus ad hoc, non id in hoc loco dicere Philoſophũ, quod inferius repetit: infra enim cõius ac latius ait ex cõſequẽtibus utrunq;, nullũ fieri cõiugationem ſyllogiſticam; ſiue ea cõiſſima ſint, ſiue minus cõia: hic aũt preſſius inquit, nõ eſſe eligenda, quæ cõmuniſſima ſunt: & de oibus pdicant: qm̃ ex his nõ poteſt fieri cõplicatio, niſi ex ambabus affirmatiuis in ſcda figura, q̃ penitus ẽ inutilis: quẽadmodũ infra elucidabit.

Quare in Topicis & Elenchis nõ tradidit artẽ inueniendi medium,

Dubiũ Philoponi.

Solutio dubiĩ.

Conſtruere igit volentibus de aliquo toto, aſpiciendum quidẽ in ſubiecta eius: quod ↄſtruitur: de quibus ipſum dicitur: de quo aũt oportet prædicari: quęcunq; hoc ſequunt: ſi namq; hoꝝ aliquid idem fuerit: neceſſe eſt alterũ alteri ineſſe. Si vero nõ quod oĩ ſed quod alicui, quę ſeqtur vtrunq;: ſi enim hoꝝ aliquid ideꝫ, neceſſe alicui ineſſe. Ceterum quũ nulli oporteat ineſſe: cui nõ eſt opus ineſſe: ad ſequentia: quod aũt opꝫ non ineſſe, in quę non ↄtingunt ipſi ineſſe. aut ecõuerſo: cui qdeꝫ opꝫ non ineſſe: quę non ↄtingunt ipſi ineſſe: quod autẽ nõ ineſſe: in ↄſequẽtia: quũ enim hec vtralibet eadẽ fuerint, nulli cõtingit alteri alterũ ineſſe, fit enim qñq; quidẽ, q in prima figura, ſylls, quãdoq; aũt q l media. Q̃ ſi alicui nõ ineſſe, cui opꝫ nõ ineſſe, q̃ ſequitur, quod aũt non ieſſe. q̃ non poſſunt ipſi ineſſe: ſi enim hoꝝ aliqd idem fit, neceſſe alicui non ineſſe. Sed magis fortaſſe ſic erit vnũquodq; dictoꝝ manifeſtũ. Sint enim conſequentia a / in quibus b / q̃ vero ipſum ſequit: in qbus c / q̃ autem nõ contingũt ipſi ineſſe, in qbus d: Rurſus ipſi e / ineꝑiſtentia, in qbus f / q̃ vero ipſum ſeqtur, in quibus g / quę autẽ non cõtingunt ipſi ineſſe, in quibus h.

Regula ad inueniendũ, quo cõſtruitur uſis affirmatiua.

Hactenus expoſuit latius, quonam pacto ppões eligendę ſint: nũc ea quæ ſuperius cõiter plata ſunt, unicuiq; problematũ accõmodat: erãt aũt, quẽadmodum ſupra etiã retulimus, pblemata quatuor, uſe ac particulare affirmatiua, & negatiua cõſiſt. Primũ itaque modũ tradit inueniẽdi mediũ, ad uſem affirmatiuam cõcludendã: & ait, q ſi animus extiterit cõcludere de aliquo toto, hoc eſt, uſem affirmatiuã, debemus aſpicere ſubiecta & antecedẽtia, id quod cõſtruimus, ideſt, prędicati in ipſo problemate: conſequentia uero id de quo oportet prædicari, hoc ẽ, ipſius ſubiecti: putà in exẽplo, ſi uelimus cõcludere oẽm hoiem aiatum eſſe, accipiemus animal, quod antecedit ipſum animatum, & cõſequitur hominẽ. Quòd ſi nõ uſem ſed particularẽ affirmatiuã ratiocinari mẽs fuerit, eligemus, quæ antecedunt utrunq;: ceu ſi uelimus cõcludere aliquod aiatum eſſe aial, eligemus hoiem, q & animal & animatũ antecedit. ¶ Sed quæritur, quũ duo modi ſint ad inueniendũ mediũ, quo affirmatiuam concludamus in parte, cur de uno tm̃ hoc in loco mentionẽ fecerit. Reſpõdemus hoc ideo factũ fuiſſe, qm̃ ex iſto & alius modus planior efficiebatur: quũ tñ alioquin inſpectio illa altera non ita ſit ad ppoſitũ accõmodata, quẽadmodum hæc de ea tñ infra ſermonẽ faciet, ubi exactius cõplicationes & cõſiderationes iſtas exponet. (Cæterũ quũ nulli.) ſi uero, inquit, uelimus uſem negatiuam concludere, debemus inſpicere ad ſequentia ſubiectũ: cui eſt opus non ineẽ prædicatũ, & ad repugnantia prædicatũ: quod eſt illud, quod oportet nõ ineſſe ſubiecto in quæſito. aut ecõuerſo, quæ nõ cõtingũt ineſſe ſubiecto, cui oportet prædicatũ in quæſito nõ ineſſe: ipſum uero prædicatũ cõſequentia, quod prædicatũ in quæſito ac cõcluſione uolumus non ineſſe ſubiecto: ſm̃ enim has utraſq; in ſpectiones cõcluditur negatiua uſiter, ex cõſequentibus ſubiectũ & repugnãtibus prædicato in prima, cõuerſa aũt inſpectione, in ſecũdo ſecũdæ ſeu mediæ figuræ. ¶ Quòd ſi negatiuã in parte cõcludere intendamus, antecedentia ſubiectũ & repugnãtia prædicato erunt animaduertẽda: hoc enim eſt, quod uoluit, dum inquit (cui oportet nõ ineſſe quæ ſequitur: quod aũt nõ ineſſe quæ non poſſunt ipſi ineſſe) putà in exẽplo, ſit cõcludendũ, Aliquod albũ non eſt hõ, accipiemus cygnum, aut niuem, aut aliquid tale, quod antecedat album, & repugnet hoĩ (Sed magis fortaſſe.) fortaſſe, inqt, planiora, ac manifeſtiora eẽnt q̃ dicimus, ſi per figurã ac deſcriptionẽ elementorũ, qđ uolumus explicaremus: nos aũt & notiores terminos in medium afferemus: ſit itaq; quæſitũ mõſtrãdum a / e: & a / ſit prædicatum, bonum: e / ſubiectũ, uoluptas. proponatur igitur ĩ quæſtionem, aliquando, quòd omnis uoluptas eſt bonum: quòd nulla: aliquando, q aliqua: nõnunquã, aliquã uoluptatẽ nõ eſſe bonũ.

Regula cõcludẽdi pticularẽ affirmatiuã,

Dubiũ de pticulari affirmatiua.

Solutio.

Regulæ duæ contingendi uſis negatiuæ.

Regu. cõcludẽdi pticularem negatiuam.

deinde cõſequentia a/prædicatum,ſint b/nã cõſequẽtia bonum,erunt utile,conferens,appetibile,conueniens:& ſimilia:hæc enim uniuerſaliter de bono prędicanť:quæ uero ipſum ſequiť,hoc eſt, antecedentia a/ſint c/fœlicitas,perfectio, operatio ſm uirtutem:repugnantia uero ipſi a/ſint d/fugiendũ,malũ, inutile, imperfectum,turpe,& cõſimilia. Rurſus conſequentia e/uoluptatẽ,ſint f/motus perfectus,operatio ſm naturam,appetibile,eligibile. ¶ Quæ uero ipſum ſequiť & antecedentia,ſint g/ſanitas,fœcũdia, bona fortuna, operatio ſecundum uirtutem:& conſimilia.Quæ autem non contingunt ipſi ineſſe & repugnãtia, ſint h/ægritudo,labor,triſtitia,timor, & reliqua: uerũ quò facilius hæc memoriæ mandentur,fuit à moderniori bus diſtichum hoc compoſitum.

Quæ ſint cõſequẽtia, añcedentia & repugnãtia pdicato

Quæ ſint cõſequẽtia, añcedẽtia, & repugnãtia ſubiecto.

Prædicat a/b/ſequens:c/præcedit:d/ſit extra.
E/ſubit,f/ſequitur,g/præcedit,h/ſit extra.

Quod qualecunqȝ exiſtat , rem tamẽ ac propoſitum breuibus colligit.

Si itaque aliquid eorum quę c/idem erit alicui eorum q̃ f/neceſſe eſt a/omni e/ineſſe:namqȝ f/omni e/ a/ vero omni c/quare a/omni e.Quod ſi c/& g/ idez neceſſe.a/ineſſe alicui eorum quę e/namqȝ a/ipſi c/ e autem ſequitur omne g. Si vero f/& d/idem,nulli eorum q̃ e/a/inerit ex proſyllogiſmo: quoniam enim conuertitur priuatiuum:& f/ipſi d/ idez: nulli eorum q̃ f/inerit a/f/autem omni e.Rurſus ſi b/& h/ idem nulli eorum,q̃ e/inerit a/nam b/omni a/nulli vero inerit eorum in quibus e/idem namqȝ erat ipſi b/h/autem nulli eorum q̃ inerat Quod ſi d/& g/idem, a/alicui eorum q̃ e/ non inerit.ipſi namqȝ g/non inerit:quoniam neqȝ ipſi d/g autẽ eſt ſub e/quare alicui eorum q̃ e/non inerit: ſi vero ipſi g/b/ idem:conuerſus fit ſyllogiſmus, g/namqȝ inerit omni a/b/ enim oi a/e/ vero : ipſi b/nam idem erat ipſi g/ a/autez omni quidẽ e/non neceſſe ineſſe:alicui vero neceſſe:eo q̃ q̃ ſecundum partem cum vniuerſali p̃dicatione cõuertitur. Planum itaqȝ:q̃ ad prędicta inſpiciendum vtrunqȝ ſecundum vnumquodqȝ problema:per hęc enim omnes ſylli,

Inconſiſtens in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis.

Particularis affirmatiua in tertia figura et in prima.

Poſteaq̃

Poſteaquam explicuit elementa ſignificantia unũquodque eorum, quæ ad ſyllogiſmi conſtitutionem faciebant, uult impræſentia coniugationes ipſas iam exponere: ſed quo facilius, quæ dicuntur, intelligi poſſint, prius latius diuiſionem complicationum iſtarum faciemus.

Diuiſio oius cõplicationum.

¶ Namque coniugatio omnis, aut conſtituetur ex conſequentibus utrumque, aut ex repugnantibus utrique: aut antecedentibus utrumque, aut antecedentibus unum, & conſequentibus alterum: & hoc biſariam, aut antecedentibus prædicatum, & conſequentibus ſubiectum: aut econuerſo. Vel rurſus ex antecedentibus unum, & repugnantibus alteri: & aut conſequentibus unum, & repugnantibus alteri: & hæc biſariam, aut antecedentibus ſeu conſequentibus prædicatum, & repugnantibus ſubiecto, aut retrouerſum. Ex utrunq; igitur conſequentibus non erigitur utilis coniugatio, neq; ex utrique repugnantibus, neque ex antecedentibus prædicatum, & repugnantibus ſubiecto: reliquæ uero omnes complicationes antecedentium, conſequentium, ac repugnantium, ſyllogiſmum faciunt: nãque ſi aliquis idem terminus fuerit antecedens prædicatum, & conſequens ſubiectum, utilis erit pro medio ad uniuerſalem affirmatiuam concludendam: puta in exemplo, ſi terminus iſte, Appetibile ſecundum naturam, antecedens Bonum, prædicatum quæſiti & conſequens uoluptatem ſubiectum: tunc per hoc medium poterimus concludere, Omnem uoluptatem eſſe bonam, hunc in modum: Omne appetibile ſecundum naturam eſt bonum, Omnis uoluptas appetibilis ſecundum naturam, Omnis igitur uoluptas bonum: & hoc eſt, quod uoluit, cum dixit (ſi itaque aliquid eorum quæ c/idem erit alicui eorum, quæ ſ/neceſſe eſt a/omni e/ineſſe.) (Quòd ſi c/& g/) hoc eſt, ſi antecedentia utrũque, prædicatum, inquam, ac ſubiectum, in unum coierint, concludemus affirmatiuam in parte, in tertia figura, & mox etiam in prima, per cõuerſionem alterius, puta, ſit ſanitas. tunc ratiocinabimur hunc in modum, Omnis ſanitas bonum, Omnis ſanitas uoluptas, Aliqua uoluptas bonum: deinde alterutra conuerſa, & in prima ſyllogiſmum conſtituemus. (Si uero ſ/& d/) ſi, inquit, conſequentia ſubiectum, & repugnantia prędicato in unum deuenerint, uniuerſalẽ cõcludemus negatiuã, hũc in modũ, Nullũ d/eſt a/Oẽ ſ/eſt d/Nullũ ſ/eſt a: deinde ſic, Nullum ſ/eſt a/Oẽ e/ſ/Nullum e/a: ubi ſcias, quòd concludimus Nullum e/a/cõcluſionem quæſitam prius præmiſſo ſyllogiſmo: nam proſyllogiſmus, ueluti & ſupra retulimus, nuncupatur ſyllogiſmus allatus ad monſtrandam aliquam propoſitionem principalis ſyllogiſmi.

Dubitatio Philoponi

¶ Sed dubitat Philoponus, cum idem poſſimus facere in reliquis omnibus, cur Ariſtoteles de hoc tantũ fecit mẽtionem in uniuerſali negatiua, cum & in uniuerſali affirmatiua hoc idem facere poſſimus, puta, Omne g/eſt a/omne ſ/c/omne ſ/a: deinde, Omne ſ/a/omne e/ſ/omne e/a.

Solutio eiuſdem

Fortaſſe, inquit ipſe, hoc dixit, innuens quodammodo ita etiam in reliquis faciendum eſſe.

Reſponſio Buranæ.

Ego autem aliter dixerim, ex proſyllogiſmo intelligendum eſſe per conuerſionem: nãque prius fit ſyllogiſmus in prima ſecundæ complicatione: deinde facta maioris conuerſione, ad primam reuocatur: & ita concluditur uniuerſalis negatiua in prima figura ex proſyllogiſmo, hoc eſt, prius facto ſyllogiſmo in ſecunda: quòdq; hoc ita intelligendum ſit, ipſe innuit, cum dixit (quoniam enim conuertitur priuatiuum & ſ/ipſi d/idem) & quæ ſequuntur: biſariam autem concludimus uniuerſalem negatiuam: non enim ſoli ſupradicto modo, ſed ex conſequentibus prædicatũ, & repugnantibus ſubiecto: & hoc eſt quod uoluit, dum inquit (rurſus ſi b/& h/idem, nulli eorum quæ e, inerit a) & reliqua: ponamus exempla, ex repugnantibus prędicato, & conſequentibus ſubiectum: ſit puta, Turpe conſequens uoluptatem, & repugnans bono, & arguamus hunc in modum, Nullum bonum turpe, Omnis uoluptas turpe, Nulla uoluptas bonũ: ex conſequentibus uero prædicatum, & repugnantibus ſubiecto in ſecundo ſecundæ, hoc pacto: Sit laborioſum, quod ſequitur bonum, & repugnet uoluptati, ita ratiocinabimur, Omne bonũ laborioſum, Nulla uoluptas laborioſum, Nulla uoluptas bonum. (Quòd ſi d/& g/) hoc eſt, ſi antecedentia ſubiectum & repugnantia prædicato, in unum coierint, concludemus negatiuam in parte, hũc in modum. Sit adulterium, quod bono repugnet, & antecedat uoluptatem, arguemus ita in primo tertiæ, Nullum adulterium bonum, Omne adulterium uoluptas, Aliqua uoluptas non eſt bonum: deinde minore conuerſa in primæ quarto, utriſque autem in ſecundæ tertio. Quòd ſi quæras, quonam pacto in quarto ſecundæ concluſionem facturi, medium inueniemus, dicimus modum illum concludi facta inſpectione, ad conſequentia prædicatum, & repugnantia ſubiecto, non in toto, ſed ſecundum partem: qualiter inſpiciebamus etiam ad concludendam uniuerſalem negatiuam in ſecundo ſecundę: & conſimiliter ad proportionem de quinto tertiæ dicendum erit. (Si uero ipſi g/b/idem) ſi uero, inquit, antecedentia ſubiectum, & conſequentia prædicatum, in unum conciderint, affirmatiuam concludemus in parte, non directe tamen, & ſecundum naturam, ſed cõuerſo ſyllogiſmo, ac ſecundum artem: ubi ſcias, quòd ſecundum modum iſtum efficitur unus ex iis ſyllogiſmis, quos nonnulli uocabãt Refractos: puta, ſit medius terminus, tranquillum: antecedens uoluptatem, & conſequens bonum, ita arguemus, Omne bonum tranquillum, Omne tranquillum uoluptas, Aliqua uoluptas bonum: maiore nãque tranſpoſita cum concluſionis conuerſione, fiet tertius primæ, hoc pacto, Omne tranquillum uoluptas, Omne bonum tranquillum, Omne bonum uoluptas: ergo & aliqua uoluptas bonum: hoc eſt igitur quod uoluit, dum inquit, Si uero ipſi g/b/idem, conuerſus fit ſyllogiſmus.

Syllus Refractus, q ſm artẽ cõcludit & nõ ſecũdũ naturam.

Verum oportet ⁊ conſequentiũ ⁊ quę conſequitur vtrunque, ad prima ⁊ vniuerſalia maxime inſpicere: vt ipſius e/ magis ad k/f/ qu am ad f/ ſolum: ipſius autem a/ ad k/c' quaꝫ ad c/ ſolum: ſi enim a/ ineſt k/f/ ⁊ f/ ⁊ e/ inerit: ꝙ ſi non ſequntur, ex hoc accidit, ipſum f/ ſequi: conſimiliter autem ⁊ in quibus ipſum ſequntur, conſiderandum: ſi enim prima, ⁊ quę ſub illa ſequntur: ꝙ ſi non hęc, ſed quę ſub hęc, accidit.

Oportet, inquit, in antecedentibus & conſequentibus non inueſtigare ea, quæ immediate ſunt conſequentia, aut quæ ultima antecedentia ſunt, ſed maxime uniuerſalia eligenda ſunt: ſic enim plures propoſitiones, ac plura media ad unam & eandē habebimus concluſionem: puta in exemplo, ſit e/ ſubiectum homo: quod conſequentia inquirenda ſint, non debemus accipere proxime conſequens, ut f/ animal ſolũ, ſed magis uniuerſalius, quod hoc contineat, ut k/ f, puta animatum, auc corpus. Conſimiliter, ſi a/ prædicatum, puta ſubſtantiam antecedentia ſint inquirenda, non debemus ſolum accipere c/ puta rationale, aut riſibile: ſed magis uniuerſalia, puta corpus, aut animatum: quanto enim uniuerſaliora eligemus, tanto plura media habebimus ad unam & eandem concluſionem: nanque ſi a/ puta ſubſtantia, inerit k/f/ hoc eſt, iis quæ f/ continent, inerit etiam & f/ & e. ideſt, ſi ineſt corpori, quod continet animal, inerit ipſi quoque animali, quod continet hominem. (Quòd ſi non ſequitur ex hoc) hoc eſt, ſi a/ non ſequitur K/f/ nil tamē prohibet, quin ſequi poſſit f/ ueluti in exemplo, ſi animatum non ſequitur ſubſtantiam, nil uetat, quin ſequi poſſit animal. Conſimiliter & in antecedentibus dicēdum eſt: ſi enim animatum antecedit ſubſtantiam, nimirum & animal antecedet: ſi uero animatũ non antecederet ſenſibile, nil prohiberet quin animal antecedens ipſum animatum, antecederet ſenſibile.

Dubiũ de ꝯtradictione dictorũ Philoſophi.

¶ Dubitaret autem aliquis, quomodo hæc ſupra expoſitis conſonent: ſupra nanque dixerat, nõ eſſe accipienda, quę ſequerentur conſequentia, quoniam in conſequentibus comprehendebantur: hic autem fere totum oppoſitum dicit.

Solutio quorũdaꝫ.

¶ Ad hoc reſpondent nonnulli, ſupra Philoſophum tradidiſſe artem, quomodo abſolute conſequentia eligere poſſemus: nunc autem, quomodo non abſolute conſequentia, ſed qualiter conſequētia ſubiectum, & antecedentia prædicatum.

Solutio Buranæ ex Alexan. & Philopono.

¶ Aliter, & melius, ut cenſeo, Alexander, cui etiam aſſentitur Philoponus: Supra, inquit, modum electionis tradidit, nunc quæ ſinc inter multa eligenda, docet, inquiens, ſemper uniuerſaliora eligenda eſſe, propterea quòd monſtrantes de uniuerſalioribus, monſtrabimus & de particularioribus.

Solutio Leui Gerſonis.

¶ Aliter, & adhuc melius inquit Leui Gerſonis, uolens Philoſophum hoc in loco innuere modum eligendi uniuerſale, de quo in pr mo etiam Poſteriorum mentionem fecit: tamē ſi uolumus demonſtrare habere tres, non debemus demonſtrare pec definitionem æquicruris aut gradati, ſed per definitioné trianguli: ſi n. de triãgulo fuerit demonſtratũ, planũ & de æquicrure erit: nõ auté econtrouerſum: ſupra autem non hoc, ſed aliud tendebat.

Palam vero, ⁊ quod per tres terminos ac binas propoſitiones conſideratio, ⁊ per pdictas figuras ſyllogiſmi omnes: monſtratur nãque a/ ineſſe omni c/ quando eorum quę c/ ⁊ f/ idem aliquid acceptum fuerit: hoc autem erit mediuꝫ extrema vero a/ ⁊ e. fit itaque prima figura. Sed alicui quando c/ ⁊ g/ ſumptum ſit: hoc autem vltima figura: medium .n. fit g. Nulli vero quando d/ ⁊ f/ idem: ſic autem ⁊ prima figura ⁊ media: prima, quod a/ ineſt nulli f/ (ſi quidem conuertitur priuatiuum) f/ autem omni e: media vero, quoniam d/ nulli a/ e autem omni ineſt. Verum alicui non ineſſe, quando d/ ⁊ g/ idem ſit: hoc autem vltima figura: a/ nãque nulli g/ inerit, e/ vero omni g.

Vult Ariſtoteles per ea quoqꝫ, quę hoc in ſecundo ſecto monſtrata ſunt, planum facere, omnem ſyllogiſmum ac ratiocinationem conſtare ex tribus terminis, ac binis propoſitionibus, & per prædictas effici figuras. Si enim electiones antecedentium, ac conſequentium, recte propoſitæ ſunt, profecto manifeſtum erit, quod dicitur: quæſitum nãqꝫ duas habet extremitates, quæ cum uno medio termino duas faciunt propoſitiones, & terminos tres, qui inter ſe ad colligendã aliquam compliciti concluſionem unam ex tribus neceſſario figuram conſtituunt: puta in exemplo, ſi uoluerimus uniuerſaliter negatiuam concludere, extremitates accipiemus a/ & e/ deinde terminum aliũ, qui antecedat prædicatum, & ſequatur ſubiectum, ut c/ f: cum quo & extremitatibus a/ e/ primam erigimus figuram, hunc in modum: Omne c/ f/ eſt a/ Omne e/ eſt c/ f/ ergo Omne e/ eſt a: idem autem eſt dicere c/ f/ ac ſi c/ tantum, aut f/ tantum diceremus. ſuppoſuimus nãqꝫ hos ambos idem eſſe. Conſimiliter, ſi animus fuerit concludere affirmatiuam in parte, accipiemus antecedentia utrũque tam ſubiectum q̃ prædicatum: & ita conſtituemus ſyllogiſmũ in tertia figura, ſic, Omne c/ g/ ſeu, Omne g/ tãtum eſt a/ Omne g/ e/ igitur aliquod e/ a. Quòd ſi uoluerimus uniuerſalē negatiuã concludere, accipiemus repugnantia prædicato, & conſequētia ſubiectum, & ita faciemus ſyllogiſmum in prima, uel ſecunda figura: In prima, facta maioris conuerſione, hunc in modũ, Nullũ f/ eſt a. magis nãqꝫ conſentaneũ extiterat, ut diceremus, Nullũ a/ eſt f: nam d/ quod idem eſt ipſi f/ immediatius remouetur ab a/ q̃ econuerſo: eſt enim ipſi repugnans: dicamus itaqꝫ per conuerſionē, Nullũ f/ eſt a/ Omne e/ f/ Nullũ e/ a. In ſecunda fit, Nullum a/ d/ Omne e/ d/ Nullum e/ a. nec mirũ cuiquam ſit, ꝙ in una harum complicationum aſſumamus f/ medium terminũ, in alia d: cum enim hæc eadem ſint, uariatio hæc fit, quoniam & figuræ uariantur. Si autem negatiuam in parte mens fuerit cõcludere, accipiemus repugnantia prædicato, & ſubiectũ antecedentia: ſic enim tertia efficitur figura, Nullum g/ a/ Omne g/ e/ Aliquod e/ non eſt a.

Planum itaque. quod per pędictas figuras ſyllogiſmi omnes, ⁊ quod non eligenda quęcunqꝫ omnia ſequuntur, eo ꝙ nullus ex ipſis fit ſyllogiſmus: cõſtruere nãqꝫ penitus non erat ex ſequentibus: priuare aũt nõ cõtingit ꝑ id qđ' omnia ſequit̃: oportet. n. huic quidem ineſſe, illi vero non ineſſe. Sed

ſe. Sed ꝛ manifeſtum, ꝙ aliç conſiderationes eorum quç ſunt ſecundum electiones, inutiles ſunt ad faciendum ſyllogiſmum: quemadmodum ſi conſequentia vtriuſq;, eadeʒ ſunt: aut ſi quç ſequitur a/ ꝛ quç non contingunt ipſi e/ aut quęcunq; rurſus nõ accidit vtriq; ineſſe, nõ eniʒ efficitur ſylls per hęc: nãq; ſi ꝯtraria eadem, vt b/ ꝛ f/ fit media figura, pręedicatiuas habens propoſitiones: ſin autem quç ſequitur a/ ꝛ quç nõ contingunt ipſi e/ vt c/ ꝛ b/ prima figura, priuatiuã habẽs propoſitionem, quç ad minus extremum, ſi vero quotcunq; non contingunt vtriq;, vt d/ ꝛ b/ priuatiuç ambç propoſitiões: aut in prima aut in media figura: ſic autem nullo modo ſyllogiſmus.

Hucuſq; modum inueniendi medium, ac diſpoſitionem ſm unãquãq; figuram perſtrinxit, nũc expoſiturus quæ ſint inutiles inſpectiones ad mediũ inueſtigandum: & inquit non eſſe eligenda, quæ oĩa conſequantur, ppea ꝙ ex binis uſr affirmatiuis in ſecunda, uti ſupra enarrauimus, non erigitur utilis complicatio: ſi enim fieret, aut affirmatiuum concluderetur problema, aut negatiuum: non affirmatiuum, qm̃ ex ſequentibus utrũq;, hoc eſt in ſecũda figura, nulla penitus concludebatur affirmatiua: neq; negatiuũ, qm̃ ſi cõcluſio negatiua ad minus altera propoſitionum conſimilis eſt: &, quemadmodum diximus, non eſſe eligenda, quæ ſimpliciter oĩa conſequantur, ut ens, & conſimilia, eodem pacto limitatius dicendum erit de iis, quæ non conſequuntur abſolute omnia, ſed utrũq; tm̃, hoc eſt, ſubiectum ac prædicatum: puta, ſi uellemus concludere oẽm hominem animal eſſe, & acciperemus animatum: hoc enim non ſequitur omnia, uſr, ſed tm̃ animal & hominem, uel & pauca alia. Eodem pacto inutilis erit inſpectio, ſi accipiamus antecedentia prædicatum, ac repugnantia ſubiecto: ex his enim ſyllogiſmus efficitur in prima cum minore negatiua: qui nullam niſi refracte, & ſm artem, concluſionem ſyllogiſtice colligit: puta, Omne c/ h/ a/ Nullũ e/ c/ h/ ex his enim propoſitionibus nil ui ratiocinii ſequitur: niſi fortaſſe artificioſe, & non ſm naturam diceremus hanc fieri concluſionem, Aliquod a/ non eſt e/ uerum non hoc intendebamus, ſed conuerſum: ꝙ ſi negatiua in parte terminis retrocederet, poſſet & hęc complicatio inter utiles utiq; cõnumerari. Eadẽ quoq; ratione oſtendi poteſt, nec etiam in ſecunda figura poſſe fieri utilem coniugationem: ſi quis ita dicat poſſe ſyllogizari, Nullum e/ eſt c/ h/ Aliquod a/ eſt c/ h/ per conuerſionem uſis affirmatiuæ in particularem, ex quibus colligitur in tertio ſecundę, Aliquod a/ non eſt e/: quia ergo non remeat particularis negatiua, non poſſumus concluſionem intentam concludere, quæ eſt, Aliquod e/ non eſt a/ Itidem inutilis & non ſyllogiſtica coniugatio fiet, ſi utriſq; repugnantia eligeremus: propterea ꝙ ex ambabus negatiuis in nulla penitus figura, ſyllogiſticum aliquid efficitur: & ita habemus in ſumma inſpectiones omnes ad medium inueniendum pertractatas, tam utiles quàm inutiles: quas etiam moderniorum uonnulli ingenioſe admodum hoc diſticho comprehendere:

Vers⁹ duo qbus utiles cõiugationes ab inutilibus diſtinguũtur

Fecana, Cageti, Daſenes, Hebare, Gedaco:
Gebali ſtant, ſed non ſtant Febas, Hedas, & Heca,

Vbi notes, ꝙ a/ in ultima ſyllaba uniuerſalem ſignificat affirmatiuam: i/ affirmatiuam in parte: e/ uniuerſaliter negatiuam: o/ in parte: in aliis uero ſyllabis ab ultima a/ ſignificat pręedicatum, e/ ſubiectum: unde quũ dicit ſecana, ſignificat, ꝙ ex ſe, hoc eſt, conſequentibus ſubiectum (nam ſ/ conſequentia ſubiectum ſignificabat) & ca, antecentibus prædicatum, concluditur a/ hoc eſt, uniuerſaliter affirmatiua. & ita reliquæ omnes dictiones in his contentæ uerſibus exponendæ erunt: quapropter Fecana, Cageti, Daſenes, Hebare, Gedaco & Gebali, hæ omnes inſpectiones conſiſtentes erunt, atq; utiles. Febas uero, Hedas & Heca, non conſiſtent, neq; utilem facient inſpectionem.

Sed manifeſtum ꝛ qualia eadem accipienda, quç ſm inſpectionem, ꝛ non qualia diuerſa aut contraria: primum quidem, qm̃ inſpectio medij gratia: medium vero non diuerſum, ſed idem oportet accipere: poſtea ꝛ in quodcunq; accidit fieri ſyllogiſmuʒ, eo ꝙ fuere accepta contraria: aut non contingentia eidem ineſſe: in pręedictos omnia reducentur modos: veluti ſi b/ ꝛ f/ contraria, aut non contingant eidem ineſſe: erit enim bis acceptis ſyllogiſmus, quod a/ contingit ineſſe nulli eorum, quç ſunt e/ ſed non ex ipſis, verum ex pręedicto modo: nam b/ a/ quidem omni, e/ vero nulli inerit: quare neceſſe b/ idem eſſe alicui b.

Tacita obiectio.

Occurrit nunc tacitæ cuidã obiectioni: qm̃.n. ſupra dictũ fuerat, ex ſupra relatis planũ ac perſpicuum eſſe, ſyllm oẽm ex tribus cõſtare terminis: poſſet aliqs nõ immerito dicere, nõne aliquando fit utilis cõplicatio ad uniuerſalẽ negatiuã cõcludendã: ſi cõſequẽtia utrũq; fuerint aut contraria, aut diſperata: & cõſimiliter, ſi antecedentia ſubiectũ, & cõſequẽtia prædicatũ, eodẽ pacto ſe habuerint? ❡ Reſpondet itaq; Philoſophus, inquiens, inſpectiones iſtas penitus inutiles eſſe tum quia inſpectiones inueniendi medii gratia fiunt: mediũ aũt unũ eſt, & nõ plura: quẽadmodũ eſſet ſi cõtraria acciperemus: tũ uero, qm̃ ſi in inſpectionibus iſtis aliquid eſt utilitatis, illud proculdubio ex ſupra enarratis inſpectionibus prouenit: nã ſi b/ & ſ/ cõtraria ſunt, accidit ex cõſequẽtibus prædicatũ, & repugnantibus ſubiecto ratiocinium fieri, hoc eſt b/ & h/ idẽ eſſe aut ſ/ & d: puta in exemplo, Sit, quemadmodum inqt Philoponus, b/ nigrũ, a/ Aethiops, ſ/ album, e/ cygnus, poterimus ita ratiocinari, Omnis Aethiops niger, omnis cygnus albus, nullus cygnus Aethiops: uel, ut melius inquit Alulidus Roſad. ſi uelimus mõſtrare pulchritudinem non eſſe finem hominis, & ita faciamus, Omnis finis hominis eſt bonus, omnis pulchritudo eſt mala, nulla pulchritudo eſt finis hominis: hoc.n. idem eſt, ac ſi diceremus, Omnis finis hominis eſt bonus, nulla pulchritudo eſt bona, nulla pulchritudo eſt finis hominis: aut ſic, Nullus finis hominis eſt malus, omnis pulchritudo eſt mala, nulla pulchritudo eſt finis hominis. Hæc ſunt quæ in ſumma dicit Ari/

Reſponſio Philoſophi.

Q.uõ fiat iſpectio de contrariis.

Nota diuerſitaté cótextus in varijs codicibus Gręcis

ſtoteles.¶ Verum, referente Philopono, contextus uarius in uarijs reperitur codicibus: nonnulli.n. contextus ita ſe habent, Sed manifeſtum, & qualia eadẽ accipienda, quæ ſm inſpectionem, & qualia diuerſa aut contraria: alij dicunt, Et non qualia diuerſa aut contraria: ſi priore modo legatur, ſenſus erit, Quoniam ex prædictis manifeſtum, quæ eadem accipiẽda ſint, manifeſtum etiam erit, quæ diuerſa aut contraria: ita ꝙ ſit tanquam poriſma ex ſupra dictis concludendũ: ſi uero aliter & melius ſe habuerit contextus, ſenſus erit, Manifeſtum nobis factum eſt ex prædictis, quæ eadem accipienda ſm unũquodq; problema, & non quæ diuerſa aut contraria: non enim eligenda quę cõtraria aut diuerſa. quòdq; melius ita ſe habeat contextus, planum ex conſequentibus.

Rurſus ſi b/ & g/ non contingunt eidem ineſſe, ꝙ a/ non inerit alicui eorum quę ſunt e/ ſic etenim media erit figura: nam b/ a quidem omni, g/ vero nulli inerit: quare neceſſe b/ alicui eorum quę h/ idem eſſe: nãq; non contingere b/ & b/ eidem ineſſe, nihil differt, quam b/ idem eſſe alicui eorum quę b. omnia enim accepta ſunt non contingentia ineſſe ipſi e. Manifeſtum igitur, ꝙ ex his ipſis inſpectionibus nullus ſyllogiſmus. Quod ſi b/ & f/ contraria, neceſſe b/ idem eſſe alicui eorum, quę b/ & ſyllogiſmum per hęc fieri. Accidit itaq; ita ſpeculantibus, inſpicere aliam viam a neceſſaria, propterea ꝙ latet identitas eorum quę b/ & eorum quę b.

Poſteaquam monſtrauit, quomodo ex inſpectione contrariorum concludimus uniuerſalem negatiuam, exponit nunc, quomodo eadem inſpectione poſſimus negatiuam quoq; in parte colligere, inquiens, ſi b/ & g/ hoc eſt, conſequentia prædicatum, & antecedentia ſubiectum, fuerint aut contraria, aut diſparata, ꝙ a/ non inerit alicui e/ ideſt, negatiuam concludemus in parte: nam b/ ineſt omni a/ nulli uero g/ ineſt: quare in ſecunda figura concluditur, ꝙ nullum g/ eſt a: & quoniam omne g/ erat e/ facta conuerſione, & aliquod e/ erit g: & ex conſequenti, aliquod e/ non erit a: puta, ſit concludendum, aliquem hominẽm non eſſe album, ſit a/ album, e/ homo, b/ diſgregans uiſum, g/ Aethiops: tunc ita ratiocinabimur in ſecunda figura, Omne album eſt diſgregans uiſum, nullus Aethiops eſt diſgregans uiſum (hoc enim pro confeſſo acceptũ eſt: quoniam ſupponitur g/ & b/ aut contraria eſſe aut diſparata) deinde concluditur in ſecuhda, Ergo nullus Aethiops eſt album: deinde quia Aethiops antecedebat hominem, faciamus ita, Nullus Aethiops albũ, omnis Aethiops homo, aliquis homo non eſt album uel ex conuerſione minoris in prima figura; hoc eſt enim quod uoluit Ariſtoteles cum dixit (ſic etenim media erit figura: nam b/ a/ quidem omni g/ uero nulli inerit) ita, Omne a/ b/ nullum g/ b. ſic enim fit media figura: quare neceſſe eſt, alicui eorum quæ h/ idem eſſe: hoc eſt conſequentia prædicatum alicui repugnanti ſubiecto: puta diſgregans uiſum, quod conſequitur album repugnare, alicui homini, ut Aethiopi: nulla enim differentia eſt dicere, b/ & h/ non poſſe eidem ineſſe, & b/ idem eſſe cum aliquo h. nam per h/ omnia accipiebamus, quæ repugnabant ipſi e. Et hæc eſt uera huius loci expoſitio. Alexander autem uagatur, diuerſas ac multimodas afferens expoſitiones: & aliquãdo uult Philoſophum dixiſſe, b/ ineſſe nulli g/ pro eo quod eſt, alicui non: nonnunquam uero aſſerit non in parte, ſed uniuerſaliter negatiuam concludi. Nos autem tot enarrationes adducere abſurdum fore duximus: ne incaſſum & ab uſu, noſtra excreſceret oratio. (Accidit itaque.) hoc eſt, qui talem modum inuẽniendi medium ſectati ſunt, uiam ac methodum nõ neceſſariam perſcrutati ſunt: non neceſſariam dico: quoniam noſtra hæc, quam tradimus, ſatis ſuperq; ſufficiens erat. Hoc autem, inquit, fecere, quoniam plerunque ignorabant, an b/ & h/ eſſent eadem: hoc eſt, an conſequentia prædicatum & repugnantia ſubiecto, in unum conciderent.

Eodem autem pacto ſe habent & ſyllogiſmi ad impoſſibile deducentes cum oſtenſiuis: nãq; & hi fiunt per conſequentia, & quę conſequitur vtrunque, & eadem inſpectio in ambobus: quod enim oſtenſiue monſtratur, & per impoſſibile eſt ratiocinari per eoſdem terminos: & quod per impoſſibile, & oſtenſiue: vt ꝙ a/ nulli eorum, quę e/ ineſt. Ponatur enim alicui ineſſe: quoniam igitur b/ omni a/ a/ vero alicui eorum, quę e/ b/ alicui eorum, quę e/ inerit: ſed nulli inerat. Rurſus ꝙ alicui ineſt: ſi enim a/ nulli eorum quę e/ e/ vero omni g/ nulli eorum quę g/ inerit a/ ſed omni inerat. Conſimiliter autem & in alijs problematibus: ſemper enim, & in omnibus, erit monſtratio per impoſſibile, ex conſequentibus quę ſequitur vtrunque: ac ſecundum vnumquodq; problema, eadem conſideratio & oſtenſiue volenti ratiocinari & ad impoſſibile ducere: ex eiſdem nãque terminis vtręque demonſtrationes.

Poſteaquam monſtrauit in omni ſyllogiſmo ac demonſtratione, mediũ inueniri ex prædicta inſpectione, ne quiſpiam male exiſtimaret hypotheticos ac conditionales ſyllogiſmos aliam methodum habere ad inueſtigandum medium, ac propoſitiones inueniendas, uult impræſentia Philoſophus monſtrare, nõ differre ſuppoſitorios ſyllogiſmos, quo ad hoc, à categoricis ac prædicatiuis: & primo hoc aſſerit de deducentibus ad impoſſibile: hi.n. quẽadmodũ & ſupra retulimus, pars ſunt hypotheticorum. & reddit huius rationẽ: quoniã quod oſtenſiue monſtratur, poteſt & per impoſſibile argui: argui dico, non demonſtrari: plurima nãq; ſunt, quæ per impoſſibile tantum demonſtrari poſſunt, quemadmodum omnem diametrum incommenſurabilem eſſe: uerum, ubicunque ſyllogiſmum ratiocinationemq; rectam facimus, ibidem & per eoſdem terminos per impoſſibile poſſumus ratiocinari. Puta in exemplo, Sit monſtrãda uniuerſalis negatiua, ꝙ nullum e/ ſit a/ accipiemus ſecundum ſupra aſſignatam methodum, aliquod conſequens à prædicatum; quod idem ſit alicui repugnãti ſubiecto, & erigemus ſyllm oſtenſiuum hoc pacto in ſecunda figura, Omne a/ eſt b/ h/ nullum e/ eſt b/ h/ nullum

Oẽ qđ pót p ſyllogiſmú oſtenſiuú móſtrari, pót & p deductioné ad impoſſibile.

lũ igitur e/eſt a:q; ſi ex hypotheſi, & per impoſſibile hoc idẽ uelimus oſtendere, ſupponemus cõcluſionis inductæ cõtradictoriũ, cũq; hoc, & altera præmiſſarũ propoſitionũ, alterius oppoſitũ inducemus, hunc in modũ, Omne a/eſt b/h/aliquod e/eſt a/aliquod ergo e/eſt b/h cuius oppoſitũ, ſupra acceperamus: quod adhuc clarius exemplo elucidatur, Sit monſtrãdũ, Nullam uoluptatem eſſe bonam, accipiam medium terminum perfectum, & ita ratiocinabor, Omne bonũ eſt perfectum, nulla uoluptas perfectum, nulla uoluptas bonum: uel ſic per impoſſibile, Omne bonum eſt perfectum, aliqua uoluptas bonum, aliqua uoluptas perfectũ: ſed ſupra dictum & admiſſum fuerat, Nullam uoluptatem perfectum eſſe. Itidem ſi proponatur monſtranda affirmatiua in parte, faciemus ex antecedentibus utrũq; in tertia ratiocinium hoc pacto, Omne c/g/eſt a/omne e/g/eſt e/aliquod ergo e/eſt a. quod ſi per impoſſibile monſtrare uelimus, hoc pacto faciemus, Nullum e/eſt a/(hoc enim eſt concluſionis oppoſitum) Omne c/g/eſt e/ergo nullum c/g/eſt a. cuius contrarium maior prioris ratiocinii aſſerebat: nam hoc eſt, quod in contextu dicitur (Sed omne inerat.) ſint in exẽplo termini, Bonum, uoluptas, & ſpeculatio: medium, ſpeculatio. Ita dicendum erit & de aliis problematibus, uniuerſali, inquam, affirmatiuo ac negatiuo in parte. (Semper enim & in omnibus.) hoc eſt, ſemper & in omni deductione, ſi animus fuerit monſtrare per impoſſibile, hoc faciemus ex antecedentibus & conſequentibus utrũq;, tam ſubiectum q̃ prædicatum. ⁋ Sed quæritur, cũ tria ſint, quæ ad medii inuentionẽ inſpiciuntur, antecedentia, conſequentia, ac repugnantia, cur de antecedentibus ac cõſequẽtibus meminerit, nullam de repugnantibus mentionem faciens. ⁋ Reſpondemus, hoc ideo eueniſſe, quoniam deductione ad impoſſibile maxime uti conſueuimus ad oſtendenda problemata negatiua, quæ mõſtrari per impoſſibile non poſſunt, niſi ex antecedentibus ac conſequentibus: ſic.n. monſtrare cõſueuimus uacuum non eſſe, ſic diametrum incommenſurabilem, & reliqua cõſimilia: quę omnia ideo arguuntur, quia eorum oppoſita oſtenſiuo monſtrantur ratiocinio: quæ, quoniam affirmatiua ſunt, propterea ex antecedentibus & conſequentibus tantũ oſtenduntur. (ac ſm unũquodq; problema.) nõ hoc dicit, q; ex eiſdem monſtretur uniuerſalis affirmatiua oſtenſiuo ratiocinio, ex quibus deductione ad impoſſibile, & ſic de reliquis problematis (nãq; hoc potius ecõuerſo fieri cõſueuit: ſi.n. uniuerſalis negatiua oſtenſiue arguatur ex conſequentibus ac repugnantibus arguetur: ſi uero eadem monſtretur deductione ad incommodũ, hoc fiet ex antecedentibus utrũq;: hæc.n. ſunt quę affirmatiuam monſtrant in parte, quam falſam eſſe cõcludimus, & qua perempta, ad uniuerſalem negatiuã concludendam, reuertimur) nõ hoc ergo dicit, ſed magis, q; ex eiſdem monſtramus oſtenſiue ueram aliquã concluſionem, ex quibus in deductione oſtendimus falſam interimendam concluſionem: uel aliter, q; eadẽ ſit generalis conſideratio, non autem in ſpecie: in omnibus nãq; problematibus inſpicimus ad antecedentia & conſequentia ac repugnãtia: licet in diuerſis problematibus, diuerſis modis.

Dubitatio. (margin, beside "prædicatum")

Solutio. (margin, beside "nem faciens")

Quemadmodum ſi monſtratum eſt a/ineſſe nulli e/quoniam accidit & b/ineſſe alicui eorum quę e/quod impoſſibile: ſi acceptum fuerit b/ineſſe e/quidem nulli, a/ vero omni, planum itaque q; a/inerit nulli e. Rurſus ſi oſtenſiue ratiocinatum fuerit a/ineſſe nulli e/ſupponentibus ineſſe, per impoſſibile monſtrabitur nulli inexiſtens: conſimiliter autem & in aliis: in omnibus enim neceſſe, communem aliquem accipere terminum alium a ſuppoſitis, ad quem erit falſi ſyllogiſmus. quare conuerſa hac propoſitione, altera vero ſimiliter ſe habente, oſtenſiuus erit ſyllogiſmus per eoſdẽ terminos.

Si inquit, per impoſſibile oſtendamus, nullũ e/eſſe a/accipiẽtes huius oppoſitũ, concludemus aliquod e/eſſe b/quod eſt impoſſibile: qm̃ ſuppoſueramus, nullũ e/eſſe b/& oẽ a/eſſe b. ita.n. cõcludebamus, nullũ e/eſſe a/in ſecũda figura: uel melius, Si, inqt, per impoſſibile mõſtratũ ſit, nullũ e/eſſe a/hoc pacto, Aliquod e/eſt a/oẽ a/eſt b/ergo aliquod e/eſt b/ poſſumus ex eiſdẽ terminis, hoc eſt, eadẽ generali inſpectione uel magis ex eiſdẽ terminis, qui ſunt a/b/e/oſtenſiue mõſtrare eãdẽ cõcluſionẽ, ſi accipiamus, Oẽ a/b/nullũ e/b/nullũ igtur e/a: q; ſi rurſus idẽ oſtenſiue ratiocinati fuerimus, hoc eſt, nullũ e/eſſe a/ poterimus ſuppoſito huius cõtradictorio, Aliquod e/eſt a/mõſtrare p impoſſibile eãdẽ concluſionẽ, Nullũ e/eſt a: & in aliis problematis cõſimiliter: quare qđ oſtẽſiue monſtratur, idẽ, ac p eoſdẽ terminos, p impoſſibile deducitur. Cõuertuntur itaq; pacto aliquo monſtrationes iſtæ. ⁋ Sed quærunt Philoponus atq; Alex. qũo hoc ſit uerũ: ſupra nãq; oſtẽdimus quartã ſecũdæ figuræ cõplicationẽ, & quintã tertiæ, p impoſſibile qdẽ mõſtrari poſſe, nõ tñ oſtenſiue. ⁋ Rñdent, hoc nõ eſſe intelligẽdum quo ad modos ſyllogiſticos, ſed quo ad ꝓblemata: licet.n. utilitas cõplicationũ illarũ nõ poſſit oſtendi, aut cõuerſione, aut oſtẽſiua ratiocinatione, quodcunq; tñ ꝓblema in illis cõplicationibus p impoſſibile arguiť, idẽ poterit oſtẽſiue ẽt mõſtrari, & ecõuerſo. (In oĩbus .n. neceſſe.) in oĩbus, inqt, rõciniis oſtenſiuis, ac deductionibus ad incõmodũ, neceſſe eſt aliquẽ terminum aliũ à ſuppoſitis cõem utrique mõſtrationi accipere. ⁋ Suppoſitos uero terminos uocauit, ambas extremitates, a inquã, atque e: cõem aũt terminũ, q extrinſecus accipiť ad q̃ſiti mõſtrationẽ, puta b. q cõis, inqt Alex. iõ nuncupať, uel qa in utraq; mõſtratione aſciſciť, uel qa medius ſit in oſtẽſiua rõcinatione. Si.n. in oſtẽſionẽ ꝓpoſitũ ſit, nullũ e/eſſe a/accipiẽtes b/terminũ extrinſecus, ipſum mediũ cõſtituemus (ueluti ſupra ſatis expoſuimus) & ad hunc in deductione ad incõmodũ facimus falſi ſyllm, hoc eſt, cõcludimus cõcluſionẽ falſam, q̃ perẽpta, ad primariũ reuertimur q̃ſitũ. q̃re conuerſa hac propoſitione, hoc eſt, hac cõcluſione, in ſuũ

Dubiũ Philoponi & Alexãdri. (margin)

Solutio eorundẽ. (margin)

Qui ſint ſuppoſiti termini, & q cões in ratiociniis oſtẽſiuis, & ducẽtibus ad incommodum. (margin)

oppoſitum,quod poſtea efficitur in oſtenſiua monſtratione propoſitio,altera uero propoſitione nõ mutata ac ſimiliter ſe habente,oſtẽſiuus fiet ſyllogiſmus per eoſdẽ terminos:puta in exemplo,Sit monſtrandũ per impoſſibile,Nullum e/eſſe a/accipiemus extrinſecus communem terminũ b/& hunc in modũ ratiocinabimur,Si non eſt uerum,Nullũ e/a/ſit oppoſitum, Aliquod e/a/Omne a/b/ergo Aliquod e/b/ quod eſt impoſſibile.ſi itaque ex hoc uoluerimus oſtenſiuum perficere ſyllogiſmum,accipiemus concluſionem concluſam,Aliquod e/b/& eam uertemus in oppoſitum (hanc enim uocat cõuerſam)ita,Nullum e/b/ & cum hac,& altera eadem permanente(quę erat omne a/b/) conſtituemus ſyllogiſmum hoc pacto,Omne a/b/nullum e/b/nullum e/a & ita facta erit oſtenſiua mõſtratio ex deductione ad incommodum. ¶ Vbi notes,ꝙ mutationem ex contradictorio in contradictorium hoc in loco cõuerſionẽ nuncupauit,fortaſſe eodẽ pacto aut cõſimili,quo ſyllõs cõuerſiuos dicere cõſueuimus. Sed hæc in ſecundo Priorum magis plana fient.

Conuerſio ſumitur ꝑ mutatiõe a cõtradicto rio i cõtra dictoriuȝ.

Differt nãq; oſtenſiuus ab eo, qui ad impoſſibile: quoniam in oſtenſiuo, ſecundum veritatem vtreq; ponuntur propoſitiones:in eo autem,qui ad impoſſibile, ſolum vna. Hęc igitur magis erunt manifeſta per ſequentia,quãdo de impoſſibili dicemus:nunc vero tantum nobis ſit manifeſtum,ꝙ ad eadem inſpiciendum ⁊ Oſtenſiue velenti ratiocinari,⁊ Ad impoſſibile ducere.Sed in alus ſyllogiſmis,qui ex ſuppoſitione(quemadmodum quicunq; ſecundum tranſumptionem aut ſecundum qualitatem in ſubiectis)non in iis,quę a principio,ſed in tranſumptis erit conſideratio:modus vero inſpectionis idem.Conſiderare autem ⁊ diuidere,quot modis,qui ex ſuppoſitione:monſtratur itaq; vnum quodque problematum ſic.

Quoniam ſupra monſtrauerat, quæcunque arguuntur oſtenſiue,eadem & deductione monſtrari: ideo hoc in loco uult differentiam quandam ponere inter oſtenſiuam ratiocinationem,ac ducentem ad incommodum.non enim ſolum differunt, quo ad formam,ſed etiã quo ad materiã,propterea ꝙ in oſtenſiuo ſyllogiſmo ambæ ueræ accipiuntur propõnes ad cõcludendã cõcluſionẽ uerã:non.n.põt uerũ oſtenſiue cõcludi,niſi ex ambabus propõnibus ueris:ſed in deductione uera colligitur cõcluſio, & ex altera tãtũ uera:quẽadmodum ſupra ſatis monſtrauimus:an uero ſyllũs nuncupetur tantũ ratiocinatio. quæ aliquid monſtrat,an & cõuerſio,& deductio ex oppoſitis ſyllogiſmi nuncupentur,in ſecundo Priorum longo ſermone diſcutiemus. ¶ Propõnẽ aũt falſam,inquit Alexander,uocat oppoſitũ cõcluſionis,quod propoſitionis unius uicẽ obtinet in deductione ad incõmodum aut propõnẽ falſam dicit propõnẽ in deductione concluſam,cuius ſublatione,propoſitũ infertur:puta aut hanc,Aliquod e/eſt a:aut hanc,Aliquod e/eſt b.(Hæc igitur magis)hoc eſt,differentia inter oſtenſiuũ ſyllm ac deductionẽ,magis elucidabitus in ſecundo Priorũ quãdo de deductione ad impoſſibile ſermonem faciemus.(Sed in aliis ſyllis.)monſtrauerat ſuperius, eadẽ

Oſtẽſiuus ſyllus ⁊ du cẽs ad impoſſibile, differunt quo ad formã & quo ad mãm.

Quid per ꝑpõnẽ falſam intelligat hic Philoſophus de mente Alexandri

facta inſpectione poſſe & oſtenſiuũ,& ad impoſſibile ſyllm cõſtrui:nunc autẽ inquit,in aliis hypotheticis, ut quicunq; ſm tranſumptionem , aut ſm qualitatẽ ſunt,nõ fieri ſyllm in ſubiectis,quæ à principio,ſed in tranſumptis:ſed quo ad modũ inſpectionis, nõ differre. Vbi ſcias,ꝙ ſyllogiſmos ſm tranſumptionẽ uocant Philoponus atq; Alexander,qui ſunt ſm aſſumptionem:quod.n.iuniores,inquiunt,aſſumptionem uocant,Ariſtoteles tranſumptionẽ dicit. ¶ Cæterũ expoſitio hæc,mea quidẽ ſententia,locum non habet:ſi.n. ita ſm tranſumptionem intelligeret Ariſtoteles,non poſtea ſubiungeret(aut ſm qualitatem)nam qui ſunt ſm qualitatem,illi etiam hoc pacto exiſtunt ſecundũ tranſumptionem.Præterea nonne & qui ad impoſſibile deducunt,& ipſi hoc pacto dici poſſunt ſm tranſumptionem?profecto etiã.nãq; & ipſi & omnes denique non ſm totum hypothetici,ac miſti, ueluti ſupra expoſuimus, faciunt ſyllogiſmum ad tranſumptum.ſatius itaq;,ut ſm tranſumptionem uocemus eos,qui ex cõceſſione nuncupantur.Hi.n.proprie appellantur ſm tranſumptionem,puta,concedas uolo, ſi monſtratum fuerit animam hominis eſſe immortalem,ꝙ planum inter nos ſit,omnem animam eſſe immortalem:hic.n.tranſumptum eſt,animam hominis eſſe immortalẽ:quæſitum uero primariũ , oẽm aĩam eſſe immortalem.Ratiocinatio igitur noſtra , aut inſpectio,non uerſatur circa primarium quæſitum, ſed circa trãſumptum:quoniam hoc oſtenſo,primarium deinceps quæſitum pro comperto habebimus. ¶ Secundum qualitatem uero uocat eos, qui à maiori , à minori,à ſimili,à caſibus,à coniugatis nuncupantur. de quibus omnibus late in Topicis pertractatur: puta in exemplo à maiori,qui locus ad deſtruẽdum magis,quàm ad cõſtruendum eſt aptus, Magis uidetur felicitatẽ in ſanitate,quàm in diuitiis conſiſtere: uerũ ſanitas non eſt felicitas,neq; igitur diuitiæ:ꝙ enim felicitas in ſanitate magis,quàm in diuitiis cõſiſtat , hoc tanquã uorum præſupponitur,ꝙ autem ſanitas non ſufficit ad felicitatem,hoc eſt tranſumptũ, quod mõſtrandum relinquitur hunc in modum , Nullus uitium habens eſt felix, ſed multi ſani uitium habent, non itaq; ſola ſanitas felicem facit. ¶ Cõſimiliter in reliquis arguendum erit.Quod uero dicit in ſubiectis, Diuus Albertus ita intelligit,ut ſenſus ſit,In aliis ſyllogiſmis hypotheticis,quemadmodũ in iis , qui ſunt ſm tranſumptionem,aut ſm unã qualitatẽ, in ſubiectis ac ſuppoſitis diuerſis(nam ſuppoſitorii atq; hypothetici à ſimili,à maiori,& id genus ratiocinia omnia,arguunt ab una qualitate , exiſtente ad minus in ſubiectis duobus)in omnibus in quã his, cõſideratio fit in tranſumptis,non in iis,quæ à principio . ¶ Melius Philoponus,In ſubiectis,inquit,hoc eſt,in antecedentibus,ita ut ſic cõſtruatur,In aliis hypotheticis, quemadmodum quicunq; ſunt ſm tranſumptionẽ, aut ſm qualitatem,cõſideratio eſt in ſubiectis atque antecedentibus;in antecedentibus dico nõ principa

tibus

Quid per ſyllos ſm tranſumptionẽ intelligãt Alex.& Philoponus

Cõtra expõnẽ Philoponi & Alexãdri.

Expoſitio Buranæ q ſit ſyllogiſmus ſꝫ trãſumptionẽ

Qui ſint hypothetici ſm qualitatem.

Quid per ſubiectum voluerit Ariſtote.

Expoſitio. Alberti.

Expoſitio Philoponi melior.

libus, ſed ſecũdum tranſumptionem: puta in exẽplo ſupra allato, ſyllogiſmus categoricus non fit ad monſtrandum quęſitum primarium, ueluti ꝙ omnis anima ſit immortalis, ita ꝙ ſic faciat, Si oĩs anima ſemper mouetur, omnis anima eſt imortalis, ſed omnis anima ſemper mouetur (hoc enim ipſe uocat ſubiectum & antecedens à principio: quoniam eſt antecedens hypotheticæ ꝓpõnis, mõſtrãtis q̃ſitũ primariũ) ſed ꝑdicatiuus ratiocinium fit ad mõſtrandum ſubiectũ, & antecedens tranſumpti: erat autem tranſumptum & acceptum ex conceſſione, ſi anima hominis eſt immortalis, ꝙ oĩs aĩa eſſet imortalis: ſed aĩa hoĩs ẽ imortalis: ad hoc enim qđ eſt antecedens tranſumpti, fit categoricus ſylls, & idigemus ſupra traditę iſpectionis.

Alia expõ Alexan.

¶ Aliter Alex. In ſubiectis ſeu ſuppoſitis (hoc enim ſonat τοῦ ὑποκειμένου) idest i hypotheticis, ac ſuppoſitoriis ſyllis: ut ſenſus ſit In aliis uero hypotheticis, ꝑter eos q ad impoſſibile, ut qcunq; ſm tranſumptionem, aut qualitatem ſunt, non eſt conſideratio in iis quæ à principio poſita ſunt, ſed in tranſumptis. (Cõſiderare autem & diuidere) quoniam non omnes hypothetici per ſuprà dictas inſpectiones inqſitionem faciebant, ſed erant nonnulli qui mõ penitus diuerſo procedebant, ob hoc dixit faciendam eſſe conſiderationem ac diuiſionem hypotheticorum omnium, inueſtigando an omnes per accidentia, conſequentia, ac repugnantia procedant: hoc autem dicit propter eos, qui per totum hypothetici nuncupantur, quoúſque Theophraſtus ſecundum analogiam uocat, quẽadmodum quos ſuperius per tria appellauimus: ſecundum uerò analogiam dicuntur, quoniã horum propoſitiones ac concluſio ad ſimilitudinẽ categoricorum diſponuntur: non enim ſunt propriè ſyllogiſmi, ſed totum hoc ex ſuppoſitione ſyllogiſmi: nihil namque eſſe, aut non eſſe oſtendunt: quòd ſi iſti non ſunt ſimpliciter ſylli, omnes utiq; ſimpliciter efficerẽtur ſecundum prædictam methodum.

Syllogiſmi hypothetici, quos ſẽ analogiam Theo. uocauit.

¶ Reducunt tamẽ, & per totum hypothetici in tres prędictas figuras: quemadmodum, referente Alexandro, monſtrauit Theophraſtus in primo Priorum analyticorum, nam quãdo in una propoſitionum deſinit, in alia uero incipit (ut ſi a/b: ſi b/c: ſi igitur a/c) tũc ad ꝓportionem primæ figuræ conſtitutum eſſe dicemus ſyllogiſmum: ſin autem à diuerſis incipientes, hypotheticæ propoſitiones in idem deſinant, talis diſpoſitio proportionem ſecundæ figuræ obtinebit: ueluti ſi a/b ſi c/eſt, non eſt b/ſi igitur a/eſt, non eſt c. ſi homo animal: ſi lapis, non eſt animal: ſi igitur homo, non eſt lapis. Quod ſi ab eodem incipientes, propoſitiones deſinant in diuerſa, erit cum tertia figura ſimilitudo atque proportio: ut ſi a/b/ſi non eſt a/non eſt c/ſi igiẽ non eſt b/eſt c/ueluti ſi homo, & rationale: ſi nõ ẽ hõ, eſt irrationale: ſi itaque non eſt rationale, eſt irrationale: quoniam igitur in his quæ per totum hypothetici nuncupantur, antecedentia ſubiectocũ conſequẽtia prædicatorum uicem obtinent, quando qđ una propoſitio antecedens habet, id altera conſequens retinet, prima erit figura: quando utræq; idem conſequens, ſecunda: quando utræq; idem antecedens, tertia. Verum, inquit Alexander, Theophraſtus in primo Priorum, totum oppoſitum fecit: ubi enim propoſitiones ab eodem incipiunt, & deſinunt in alia, ſecundam uocat figuram: ubi uero à diuerſis incipientes, deſinunt in eãdem, eã appellat tertiam: cuius contrarium nos penitus aſſeruimus.

Syllogiſmi ꝑ totũ hypothetici reducũt in tres figuras de mente Theophra.

Eſt autem & alio modo nonnulla bonũ ratiocinari: quẽadmodum vniuerſalia per particularem inſpectionem ex ſuppoſitione. Si enim c/& g/eadẽ ſunt, ſolis vero g/accipiatur e/ineſſe, a/ineſſet vtiq; omni e. Et rurſus: ſi d/& g/eadẽ: e/autem de ſolis g/prędicaretur, ꝙ a/ineſſe nulli eorum q̃ e. Planum itaque: ꝙ & ſic inſpiciendum.

De hypotheticis omnibus hucuſq; facta fuit mentio, de miſtis, de ſecundum totum hypotheticis, de iis qui ſecũdum qualitatem, de iis qui ex cõceſſione, unum ſupererat declarandum, ꝙ in iis, qui ex conceſſione, accidit aliquando per alias methodos, q̃ per ſupra dictas, medii fieri inueſtigationem: ſi enim ex prę cõceſſione acceperimus terminos ſibinuicem cõuerti ex particulari inſpectione, hoc eſt, ea methodo, qua particularia concludebamus problemata, poteſimus uniuerſalia colligere: erat enim ad affirmatiuum in parte concludendũ, methodus & inſpectio, ſi antecedentia utrunq; puta c/& g/eadem erant: ad negatiuum autem in parte, ſi antecedẽtia ſubiectum, & repugnantia prædicato in unum concidiſſent: inquit igitur inſpectiones iſtas aptas eſſe ad cõcludenda uniuerſalia, affirmatiuum, inquam, & negatiuum, ſi ſuppoſuerimus, ac conceſſerimus terminos ad ſeinuicẽ conuerti: ſi itaq; c/& g/hoc eſt, antecedentia utrunq; prædicatũ ac ſubiectum, eadem ſint, & e/ſubiectum inſit ſolis g (hoc eſt, e/& g/conuertantur) concludere poterimus a/ineſſe omni c/hoc eſt, uniuerſalem affirmatiuam: puta in exemplo, ſit a/animal, ſit e/homo, ſit g/riſibile: tunc ita arguemus in tertia, Omne riſibile eſt animal, Omne riſibile eſt homo, Omnis ergo homo animal: hoc autem ideo euenit, quoniam minor uniuerſaliter conuertebatur: ſi enim omne riſibile homo, & ecõuerſo, omnis homo riſibile: hoc enim ex conceſſione ſeu ſuppoſitione acceptũ fuerat. ¶ Sed dubitat Philoponus, quomodo uerum ſit, hominẽ ineſſe ſoli riſibili. nam & rationali ineſt, & aliis cõpluribus. ¶ Cæterũ dubitatio iſta friuola nimium eſt: quum enim dicimus, hominẽ ſolis ineſſe riſibilibus, hoc uolumus, ꝙ nullum reperitur ſubiectũ, de quo homo prædicetur, quin illud ſit riſibile: & hoc uerſſimum eſt. Rurſus ſi accipiantur antecedentia ſubiectum, & repugnãtia a prædicato, eadem eſſe, puta g/& d/ex quibus concludere conſueueramus particularem negatiuam: & e/hoc eſt, ſubiectum quæ ſiti conuertatur cum g/hoc eſt, medio termino: tunc ex inſpectione iſta poſſumus uniuerſaliter negatiuã concludere: puta in exemplo, ſit a/lapis, e/homo, & g/d/

Dubitatio.

Solutio.

riſibile, ita faciam, Nullum riſibile lapis, Omne riſibile homo, Nullus homo lapis: ſic enim per particularium inſpectionem poſſumus in tertia uniuerſalia concludere. ſed hoc idem fieri poſſet in ſecunda figura, cõuerſis utriſq; propoſitionibus: ac rurſus in præcedente inſpectione, ſi omnes termini ad ſeinuicem conuerti ſupponátur: dicere enim ſoliti ſumus in terminis æquiuertentibus ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda utilem aſtrui poſſe complicationem. Cæterũ nequid propoſito deficeret, quod alii omiſere, binas iſtas methodos ad uniuerſalia concludenda problemata ex particulari inſpectione, unico uerſu comprehendimus hunc in modum, Cageta ſi fuerint, & Dagete uerſa uiciſſim, hoc eſt, ſi termini uiciſſim conuertantur, ex antecedentibus utrunq;, & antecedentibus ſubiectum, ac repugnantibus prædicato, ualebimus a & e concludere, ideſt uniuerſale affirmatiuum ad negatiuum.

Eodem autem modo ⁊ in neceſſarijs ⁊ contingentibus: eadem namq; conſideratio, ⁊ per eoſdem terminos erit ordine eius: quod eſt Contingere: ⁊ eius quod eſt Ineſſe, ſyllogiſmus: accipiendum autem in contingentibus ⁊ quę non inſunt, ſed poſſunt ineſſe: monſtratum enim eſt, ꝙ ⁊ per hęc fit eius quod eſt Contingere, ſyllogiſmus: conſimiliter autem ſe habebit ⁊ in alijs pręcdicamentis. Planum igitur ex dictis, non ſolum ꝙ accidit per hanc uiam fieri omnes ſyllogiſmos, ſed ⁊ ꝙ per aliam impoſſibile: monſtratum nãq; eſt ſyllogiſmum omnem per aliquam pręcdictarum effici figurarum: hęc autem non accidit per alia conſtitui: ꝙ per cõſequentia, ⁊ quę vnumquodq; conſequitur: ex his enim propoſitiones ⁊ medij acceptio: quare neq; ſyllogiſmum accidit per alia fieri. Via igitur de omnibus eadem ⁊ circa philoſophiam, ⁊ circa artem qualemcunque ⁊ diſciplinã: oportet enim inexiſtentia: ⁊ quibus inſunt: circa vtrunq; videre: ⁊ his ꝙ̃ pluribus abũdare: atq; hęc per tres terminos cõſiderare, deſtruentem quidem ſic, conſtruentem vero ſic: veritatem quidem ex ijs quę ſecundum veritatem deſcribuntur ineſſe: ad dialecticos autem ſyllogiſmos, ex propoſitionibus ſecundum opinionem.

Occurrit tacitæ obiectioni: poſſet enim quiſpiam ambigere, an, quemadmodum complicationes ſyllogiſticæ ac ſyllogiſmorum principia uariantur in contingentibus neceſſariis, atq; inexiſtentibus, ita etiam inſpectionum modi: & inquit, eundem modum inueniendi medii in omnibus eſſe: præterquàm ꝙ in contingentibus non accipimus, quæ inſunt, ſed etiã quæ ieſſe poſſunt: hoc autẽ dicit, quoniam ſuperius dixeramus, contingens prædicari nõ ſolũ de eo, quod inerat, ſed etiam de eo, quod non inerat, ineſſe tamen poterat: uerum de his ſupra ſatis diximus. (aliis prædicamẽtis) alia uocat ꝑdicamẽta, poſſibile, ĩpoſſibile, probabile, bene, & male: ſunt enim modi quaſi infiniti: qui tamen proprie ac legitime dicuntur, modi ſunt, quos ſupra recenſuimus: prædicamẽta uero, inquit Alexander, dicuntur: quoniam ſemper prædicãtur. (Planum igitur ex dictis) Hucuſq; omnem artẽ inueniendi medii pertractauit Ariſtoteles: nunc aũt, inquit, non ſolum artem omnem, ac ſcientiam procedere hac uia, ſed & aliam, quæ hoc faciat, inueniri nullo modo poſſe, propterea ꝙ ſyllogiſmus omnis ac ratiocinium per aliquam trium ſupra deſcriptarum figurarum efficitur: in omni autem figura, arte ſuperius tradita utimur, ad inueniendum medium. (Via igitur de omnibus) hoc eſt, uia & modus inueſtigandi propoſitiones, idem in ſciẽtia quacunq;, ſiue illa ſit ſcientia diuina ac theologia, ſiue ars operatiua, ſeu diſciplinalis, ac mathematica cognitio: omnes enim hæ eadem utuntur uia ad propoſitiones inquirendas.

Philoſophia. i. diuina ſcientia.

¶ Philoſophiam igitur uocat, quam alibi diuinã ſciẽtiã appellat, quãq; ĩ libris poſt naturalia explicuit: hęc enim eſt, quam priſci ſapiẽtiam uocabãt: cuiuſq; cõſulti, ſapientes, uel etiam ſophiſtæ dicebãtur. Primus autem Pythagoras hos philoſophos appellauit apud Leonem tyrãnũ: ipſamque ſcientiam, philoſophiam.

Ares. i. ſciẽtię q circa opus uerſantur.

Artem uerò intelligit hoc in loco, ſcientias, quę circa opus uerſantur, quẽadmodum moralis, aſtrologia, geodeſia, ac conſimiles, quarũ finis in opere conſiſtit. Sed diſciplinã, Mathematicas ſciẽtias nuncupat, quæ in ſola ſpeculatione conſiſtunt, ueluti Geometria, Arithmetica, Aſtronomia, Stereometria, & id genus ſcientiæ: oportet enim in his oĩbus inexiſtẽtia, et quibus ineſt unũquodq;, hoc eſt, antecedẽtia, et cõſequẽtia, adde tu etiã repugnãtia, uidere, & horũ copiã maximã habere, ac per tres terminos ordinare, uno modo deſtruendo, ac monſtrãdo negatiua problemata aliter conſtruendo, dum oſtendimus affirmatiua ac ſecundũ ueritatẽ, hoc eſt demonſtrando, ex propoſitionibus ſecundũ ueritatem, hoc eſt demonſtratiuis, primis, ueris, & imediatis: ad dialecticos uero, id eſt, probabiles ſyllogiſmos ex propoſitionibus ſecundũ opinionem ac probabilibus.

Diſciplinæ, id eſt, ſcientiæ Mathematicæ.

Dialectica hoc eſt localis.

Dialecticam nãque hoc in loco eam uult, quã nõnulli Topicã ſeu localẽ nũcupant, & cum qua altera parte conuerti rethoricã uoluit, quæq; ob id potentia uocatur, quia cõtraria poteſt concludere: alii uero, quemadmodum Plato, dialecticen uocabant totam eam, quam logicen appellamus, hoc eſt, diuidendi, definiendi, demonſtrandi, ac reſoluendi artem.

Quid dialectica apud Platonem.

Alii autem quẽadmodũ Stoici, referente Alexandro in Topica Ariſtotelis, dialecticen nuncupabant, quã nos primam dicimus philoſophiã quorum ſententiæ acceſſit etiam Plotinus in tertio primæ Enneados, ita ipſam finiens: Dialectica eſt habitus, qui ratiõe de unoquoq; poteſt dicere, quid ſit unumquodq;, & quo ab aliis differat, quoue conueniat: preterea, quomodo, & ubi ſit quod libet: et ſi eſt quid eſt, atque entia quot ſint, & nõ entia rurſus: ſed ab entibus alia: & paulo infrà, De omnibus inquam, non opinione, ſed ſcientia tractans, ab errore qui circa ſenſibile accidit, uacans, intelligibili prorſus adhæret, circaq; ipſum diligenter agit, falſo poſt habito, nutriens animam in ipſo ueritatis cãpo. Hæc ille, & cõplura alia. Et licet Proclus in primum elementorum & Diuus Seuerinus, ac alii nõnulli uoluerint apud

Dialectica quid ſit apud Plotinum.

Platonem dialecticen uocari,quam nos logicam dici mus,hoc eſt,diuiſiuam,definitiuam,reſolutiuam,ac demõſtratiuam,uidetur tamen non alia extitiſſe Platonis opinio in ſeptimo de republica,in Sophiſta,atque etiam Phædro,quàm hæc,quam Plotinus recitauit,dialecticen,in quam uocati ipſam primam philoſophiam.Sed de his a libi.

Principia vero ſyllogiſmorum vniuerſaliter dictum eſt ⁊ quomodo ſe babent ⁊ quomodo oporter ipſa venari:ne aſpiciamus ad oĩa quę dicunť,neqꝫ ad eadẽ,cõſtruentes ac deſtruentes,neque conſtruentes de omni aut aliquo, ⁊ deſtruentes ab oib⁹ aut aliqbus:ſed ad pauciora ⁊ determinata: ſm vero vnumquodque entium eligere, vt de bono aut ſcientia,priuate autem ſecundum vnamquamque ſunt plurima.Quare principia quidem quę ſecundum vnũquodque ſunt,experimenti eſt tradere:dico artem:vt aſtrologicam,experientiam aſtrologicę ſcientię:acceptis enim apparentibus ſufficienter,ita inuentę ſunt aſtrologicę demonſtrationes:conſimiliter autem ſe babet ⁊ circa aliam qualemcunqꝫ artem ac ſcientiam:quare ſi accepta fuerint, quę inſunt circa vnumquodque noſtrum iam demonſtrationes propalare:ſi enim nihil ſecundum hiſtoriam derelictum fuerit eorum,quę uere inſunt rebus,habebimus de omni:cuius eſt demonſtratio hanc inuenire ⁊ demonſtrare:cuius autem non eſt naturaliter demonſtratio,hoc facere manifeſtum:uniuerſaliter itaque quomodo opus eſt propoſitiones eligere,ferme dictum eſt:cum diligentia vero percurrimus in negocio circa dialecticam.

Hoc eſt, de propoſitionibus raciocinationum ac ſyllogiſmorũ diximus uniuerſaliter,hoc eſt,non deſcendentes ad artem aliquam,aut ſcientiam propriã ſed in communi permanentes,diximus de propoſitionibus omnibus,quomodo ſe habent, dum ſyllogiſmũ conſtituũt,& quomodo oportet ipſa uenari, quod non eſt in omnibus problematibus aſpiciendũ ad omnia ſuperius tradita:hoc eſt,antecedentia cõſequẽtia,ac repugnantia,ſed aliquando ſufficit inſpicere antecedentia tantũ quẽadmodũ in particulari affirmatiua,aliquando antecedentia & conſequentia ,nõ nunquam conſequentia ac repugnantia:alias antecedẽtia ac repugnantia,ſecundum quod diuerſa,aſtruimus problemata, affirmatiuum,negatiuũ,uniuerſale,ac particulare, quumqꝫ demonſtratioẽ in aliqua ſcientia aſtruimus,ut de bono,aut ſcientia,ſigillatim ac priuate de unoquoqꝫ principia ac propoſitiones quærendæ ſunt:ſunt enim tales plurimæ : plurimas tales dixit,non q̃ reuera plurimæ ſint(ſunt .n. dignitates ac communes animi cõceptiones paucæ admodum:unde & dicere conſueuimus principia ſecũdũ numerũ pauca eſſe , multa tamen ſecundũ uim atqꝫ potentiã) ſed plurimæ ſunt reſpectu principiorum ac propoſitionũ primarum,quæ pluribus cõueniũt ſcientiis:quemadmodũ De quolibet,aut affirmatioñẽ aut negationẽ dici,Si ab æqualibus æqualia demãtur,quæ ſuperant,æqualia eſſe,& cõſimilia. (Quare principia quidem.)occurrit tacitæ obiectioni: poſſet enĩ aliquis non immerito dubitare,an principia hæc uniuſcuiuſqꝫ ſciẽtiæ poſſimus ſyllogiſmo conſequi:

namque fieri hoc non poſſe uidetur:ſi enim ratiocinio hæc aſſequeremur, eſſet utique in infinitũ progreſſio:neque etiam altrinſecus dicẽdum eſt,iſta ſuę cognitionis principiũ nullum habere. Et propterea inquit,principia hæc experimẽto ac memoria cognoſcitquod etiã in Poſterioribus exquiſitius ſignificauit,quũ inquit,ex ſenſu,memoriã fieri : ex memoria plerunqꝫ facta,experimentũ:ex experimentis uero primorũ principiorum cognitionem acquiri : & adhuc exactius in alpha maiori poſt naturalia ad principiũ inquiens fieri ex memoria hominibus experimentũ propterea q̃ eiuſdem rei multæ memoriæ unius experientiæ potentiam faciunt:quod etiã Polus platonicus iu Gorgia uoluit,quum dixit,Experientia quũ noſtrũ ſecũdum artem facit procedere:ἀπειρία, ſiue inexperientia,ſecundum fortunã.de his etiã cõplura alia in Nicomachiis pertractaura:uerum hæc in præſentia ſufficiant.(Dico autẽ ut aſtrologicam.)ponit exẽplum quõ expimẽto,q̃ ad artẽ ac ſcientiã principia ſpectant,poſſimus percipere:namqꝫ,iquit,in aſtrologia, ſi ſufficiẽter apparentia accepenmus,habebimus tũc pricipia aſtrologica ex qbus poſtea poterimus aſtrologicas demonſtrationes erigere: ubi apparentia non itelligas, quemadmodum nõnulli male allucinãtur, quæ apparent eſſe antecedentia(hoc enim ſatuum ẽ: quum ſuperius dixerimus prima iſta principia non cognoſci per aſicedentia,aut per ſyllogiſmum, ſed ex perimento magis ac memoria)uerum magis apparẽtia intelligas,ſenſibilem aſtrologiam,ac nauticam obſeruationem eorum quæ apparẽt,quam in Poſterioribus ſubalternam aſtrologiæ uoluit Ariſtoteles, q̃q̃ Aratus Solenſis optime pertractauit: hæc enim græcè φαινόμενα, latinè apparentia dici poſſunt. (Si enim nihil ſecundum hiſtoriam.) hiſtoriam dixit, hoc eſt narrationem: quemadmodum & i primo de anima, hiſtoriam appellauit de anima.quaſi dicat,ſi nullum uere prędicatorum in electione noſtra narrãdo omittemus, poterimus De omni demonſtrando ſyllogiſmum conſtruere:De omni inquam demonſtrando, quoniam nonnulla eius ſunt naturæ,ut ad ea ratiocinium dirigere nullo pacto ualeamus, quemadmodũ ſunt prima principia:hæc enim ſyllogiſmo non monſtrantur, ſed fortaſſe inductione plana ac manifeſta efficiuntur:& fortaſſe hoc eſt,quod ſubdit,,Cuius ãt non eſt naturaliter demonſtratio, hoc facere manifeſtum.(Ferme dictum eſt.)dixit, quoniam hæc in Topico negocio exactius pertractabũtur (hoc enim eſt, quod ipſe dialecticam uocauit) & propterea ſuperuacaneum etiã fore duximus hic locos illos omnes, quos in libro de reſolutione , ad medium inueniendum recenſuit Albumazar Alpharabius,ã Genere,ã Differentiis,ã Proprio,ab Accidentibus,ã Cauſis, ab Oppoſitis,ã Caſibus & Cõiugatis,ã ſimili,ã Maiori, & ã minori,& ab Aequalibus:licet enim fortaſſe hæc nõ inutilia ſint, qm̃ modũ exhibent inueniẽdi medii, nõ ſolum in cathegoricis ac prædicatiuis ſyllogiſmis,

Principia expimento & memoria cognoſci.

Quid per apparentia pñs itellexerit.

Artus Solenſis.

Nota locos quos ad mediuş inueniẽduş recenſuit Albu.alph.

ſed & conditionalibus & inductione & exemplo, qđ Ariſtoteles omiſit: quia tamen magis ad librum pertinent Topicorum: ideo hæc in illum uſq; locum reiiciamus. ¶ Satis ſit enim hucuſq; expoſuiſſe quemodo ſingularia uere & uniuerſaliter p̄dicari nequeūt quomodo prædicationes uariis efficiantur modis, quomodo Stoici ens omnium genus eſſe aſſerentes: ipſum in quatuor partirent p̄dicamenta, quō Plato in quinq;: deinde eo℞ errorē emēdaſſe, q uolebāt ęquiuoca ſm analogiā, & æquoca ad unū, idē ſignificare: facta inibi pulcherrima æquocorū diſtinctione, qđq; articuli cū indefinita ſignificent propoſitione: declaratum cur prędeterminationes ac ſigna non addātur prędicatis: quare in Topicis nō tradiderit modū inueniendi medii: quomodo intelligēdū ꝙ dixit Philoſophus ex proſyllogiſmo: deinde ſolutam dubitationē de eligendis antecedentibus ac conſequētibus, expoſitumq; fuiſſe quomodo inſpectio fiat per contraria: ſolutis ibidem inſtantiolis quibuſdū circa cōtextum, quomodo intelligendum, altera propoſitiōe cōuerſa, fieri ſyllogiſmū. qui ſint ſyllogiſmi ſecundū tranſumptionem, qui ſecūdū qualitatē: quid in ſubiectis: quomodo in diuerſis figuris efficiantur ſyllogiſmi ſecūdū analogiam ſeu per totū hypothetici nūcupati: quomodo uniuerſalia concludantur ex particularibus inſpectionibus: quid per philoſophiā intellexit phus, quiſque primus hoc noīe uſus fuerit: ꝙ dialecticę nomē apđ diuerſos in diuerſo uſu extiterit quō principia expimēto acqrant, quid p apparentia intelligēdum, ꝙ aliter Abumazar de medio inueniēda artem tradiderit. His explicitis, ad alia trāſeamus.

Epilogus ſupradictorū de inuētione medi

Quod autem diuiſio per genera, parua quędam particula eſt dictę methodi, facile eſt conſpicere: eſt enim diuiſio uelut imbecillis ſyllogiſmis: quod enim oportet monſtrare: petitur: ratiocinamur autem ſemper aliquid ſuperiorum. Primum uero ipſum hoc latuerat omnes vtentes ipſa, & perſuadere conabantur, ꝙ eſſet impoſſibile de ſubſtātia demōſtrationem fieri: & eo quod eſt quid: quare neque & q̄ contingit ratiocinari diuidētes, intellexere, neque ꝙ ſic contingebat, quemadmodum diximus.

Alias qđ.

Plato, quiq; Academica ſequebātur placita, pleriq; dialecticē, hoc eſt, primā philoſophiā quatuor in partes ſecabant, diuiſiuā, definitiuā, demonſtratiuā, ac reſolutiuā: adeoq; diuiſiuā magnificabant, ut hāc, teſte Alexandro, ſolam dialecticen appellarent, ac triūphū philoſophiæ dicerent: Proclus tamē Diadochus non de ſola diuiſiua, ſed de tota dialectica protuliſſe hoc Platonē in ſeptimo de republica uoluit: quicquid tamen ſit, & Plato, & antiqui omnes magnā diuidendi methodo uim ac pręrogatiuam adſcripſere, propterea ꝙ ipſa quodamodo uia eſſet ad uenādā definitionem, quēadmodum in poſterioribus etiam traditur quæ ad demonſtrationes faciendas tanquam mediū aſciſcitur. Vnde & in Phędro ait, ſe eius ueſtigia tanquam dei ſemper ſequi, qui optime & diuidere ſciat & definire: & quoniam reſolutio compoſitā reſoluit demōſtrationē, ob id reſolutoriæ quoque diſciplinæ nō parū cōfert: quaſobres, non immerito fortaſſe uel philoſophiæ uel mathematicarū ſciētiarū triūphus appellabatur: Ariſtoteles tamen, qui Platonem, quē admodū pulli equini matrē calcibus repulit: quique eundū ſemper & inſequitur & æmulatur, uult in p̄ſentia opinionē iſtā de diuiſione conceptā pro uirili ſua demoliri, inquiens, diuiſionem non ſolum eā nō eſſe, quæ de philoſophia ac ſcientiis omnibus triumphat: uerum ne firmum etiam ac ſtabilē ſyllogiſmū, ſed imbecillem ac debilem ualde. ¶ Cęterum quoniā diuiſio multifariam dicitur (nāq; & genus in ſpecies per differentias diuiditur, & totum in partes, ſeu formales ſiue etiam materiales ex quibus illam, diuiſionem: hāc partitionem uocat in Topicis Cicero: quod tamen uix concedit Fabius) & uox equiuoca in propria ſignificata, atq; hæc omnia per ſe dicuntur diuidi: ſunt altrinſecus, quæ per accidens partiri conſueuimus, quemadmodum ſubiectum in accidentia: & econuerſo, in ſubiecta accidens, atq; accidens demum in accidentia. Quas uero nōnulli addunt diuiſiones ſpecierum in indiuidua, aut diuiſiōes ab uno, aut ad unum, ſuperuacaneas omnino exiſtimamus: nāq; ſpeciei diuiſio in indiuidua, enumeratio potius quàm diuiſio cenſenda eſt: ab uno autem & ad unum diuiſiones, uoces in ſua ſignificata partiūtur. Quoniam, inquam, tot modis diuidi aliquid nuncupatur, Ariſtoteles hoc in loco de ea tantū meminit, quæ genus in ſpecies diuidit, tāquā omnium digniſſima, ut hac damnata, reliquæ etiam eliminentur. Ait ergo diuiſionem per genera, hoc eſt, diuiſionem generis in ſpecies, paruam quandam particulam eſſe dictæ methodi: per dictam methodum intelligens, quam nuper tradidit ad propoſitiones ac medium inueniendum. ¶ Quoniam enim diuiſio non ad omne medium inueniendum eſt utilis, ſed ad medium tantum demōſtratiuum inueſtigandum aſciſcitur, propter hoc parua quædam particula nuncupatur dictæ methodi: aut per dictam methodum magis intelligit ſyllogiſticam totam. huius enim parua quædam particula eſt diuiſiua: uel quia ſyllogiſtica tota in quatuor ſecatur partes ac docēdi modos, quemadmodum ſupra etiā diximus: uel quia omnino aliquid ratiocinatur, non tamen quod proponitur: uel quia tantum uniuerſalem affirmatiuam concludit: & propterea de antecedentibus ac conſequentibus, imo fortaſſe de cōſequētibus tantum curat, nullam de repugnantibus mentionem faciēs. ¶ Alii, quemadmodum Alulidus Roſa. rationem eſſe dicunt, cur parua ſit methodus, quoniam eſt imbecillis ſyllogiſmus: imbecillis autē quia nunquā propoſitum à ratiocinatur problema: ſed ſemper aliquid cōius: hoc enim eſt quod dicit (quod enim oportet monſtrare petitur: ratiocinamur autē ſemper aliquid ſuperiorum.) Eſt autem methodus, quemadmodum i alpha naturalis auditus ex authoritate Alexandri refert Simplicius, habitus cum ratione ſpe/

Diuiſio dialecticæ ſm Platonem.

Diuiſio mľtis modis ſit.

Quare diuiſio ſit parua particula dictę methodi

Expō alio℞ & Alulidi Roſa.

ne ſpeculandi ea quæ ſub ipſo ſunt. (Primum uero ipſum hoc.) Primum, inquit, priſci omnes hoc ignorabant: hoc eſt, diuiſionem aut nihil penitus ratiocinari, aut non quæſitum propoſitum, & propterea ipſi nitebantur mõſtrare ac perſuadere, ꝙ quoniam de ſubiecto ac definitione non poſſumus demonſtrationem aſtruere, ob id neceſſariũ foret uti diuiſiua methodo ad definitionem arguẽdam & ideo duo ignorabant, & quid per diuiſionem poſſemus ratiocinari, & ꝙ non eo pacto, quo ipſi uolebant. uolebant enim ipſi quæſitum poſſe diuiſiua methodo concludi, qđ tamen fieri non poterat: aut non legendum eſt quid: ſed ꝙ: ſeu quoniam: hæc enim dictio ὅτι apud Græcos ambiguam reddit orationem: poteſt enim unica eſſe dictio, poſſunt & duæ: ſi una extiterit, legemus Quòd ſeu Quoniam: ſi binæ, legemus Quid: ſi igitur legemus quid, ſenſus erit, quem ſupra diximus: ſi uero ꝙ ſeu quoniam, ita ĩterpretabimur: quare iſti duo ignorabant: prius, ꝙ per diuiſionem poſſumus ratiocinari ac ſyllogiſmum conſtruere: ſm quod eo, quem diximus, modo aliquid ſuperiorum ac cõmuniorum ſemper ratiocinabimur.

Verbũ ὅτι apud Græcos ambiguum eſt.

In demonſtrationibus itaq;, quando opus ſit aliquid ratiocinari ineſſe, oportet medium, per quod fit ſyllogiſmus: & minus ſemper eſſe: & non vniuerſalius prima extremitatum: diuiſio autem contrarium vult: ipſum nãq; vle accipit medium. ſit enim animal, in quo a/mortale, in quo b/ & immortale, in quo c/homo autem cuius rationem oportet accipere, ĩ quo d/omne igitur animal accipit aut mortale aut immortale. Hoc autem eſt, quodcunque ſit aut a/omne eſſe, aut b/aut c. Rurſus hominẽ ſemper diuidẽs, ponit animal eſſe: quare de d/accipit a/ineſſe: ſyllogiſmus itaque eſt: quod d/aut b/aut c/omne eſt: quare hominez aut mortalem aut immortalem neceſſarium, eſſe animal, mortale autem nõ neceſſarium eſſe: ſed petitur: hoc autem eſt quod oportebat ratiocinari. Rurſus ponens a/quidem animal mortale: in quo autẽ b/pedes habens: in quo vero c/ſine pedibus: hominem autem d/conſimiliter accipit aut in b/eſſe aut in c. omne enim animal mortale aut cum pedibus aut ſine pedibus eſt: a/vero de d/hominem nãque animal mortale eſſe accepit, quare cum pedibus aut ſine pedibus animal, neceſſe eſt hominem eſſe: cum pedibus autem non neceſſe, ſed accipit: ſꝫ hoc erat qđ oportebat iterum monſtrare: hoc igitur modo ſemper diuidentibus accidit quidẽ ipſis, vniuerſale medium accipere: de quo autem oportebat monſtrare & differentias extrema: ad finem autem, quod hoc eſt homo: uel quodcũque ſit quæſitus, nihil dicunt planum, ut neceſſarium ſit: etenim aliam uiam faciũt omnem neq; contingentes abundantias exiſtimantes.

Leui Gerſ. duos antiquorũ errores circa uiam diuiſiuá dixit eẽ.

Duo inquit Leui Gerſonis, erant antiquorũ errores: unus, quia exiſtimabant diuiſionem ſyllogiſmũ eſſe, quum alioquin medius terminus in plus ſe haberet q̃ maior extremitas, qđ rationẽ tollit ſyllogiſticam: alius, quia arbitrabantur diuiſio ratiocinio poſſe definitionem demõſtrari: binos itaq; errores iſtos tollit ac damnat Ariſtoteles: ac prius ꝙ definitio ſyllogiſmus nõ ſit, neq; ratiocinatio, arguit hunc in modũ, nullus indemonſtrabilis ac perfectus ſyllogiſmus

Q. ꝺ definitio non ſit ſyllõs nec ratiocinatio.

medium habet, quod in plus ſit maiori extremo: ſed diuiſio medium habet in plus maiori extremo, non itaque eſt ſyllogiſmus indemonſtrabilis ac perfectus, ſi non perfectus, neq; alio pacto ſyllogiſmus erit ſuppoſitum nãmque ſupra fuerat diuiſione ſolam uniuerſalem affirmatiuam monſtrari poſſe, quod, quũ ita ſit, in ſola prima figura diuiſiuus aſtruetur ſyllogiſmus: minor autem expoſitione declaratur: ſi enim monſtrandum ſit omnem hominem mortale eſſe, ita ratiocinabimur diuidentes, Omne animal, aut mortale, aut ĩmortale: ſed hõ ẽ aĩal, eſt igĩ mortale ꝑpea ꝙ ĩmortale ipſum non eſſe tanq̃ manifeſtũ prętermittitur. in hoc itaq; ratiocinio, animal eſt medius terminus: mortale, maior extremitas: homo, minor: quæ quum ita ſint, nemini dubium, animal in plus ſe habere, q̃ ipſum mortale: ipſe uero, quò adhuc breuiora ac dilucidiora ſint, quæ dicuntur, elementorũ notulis utitur, ponẽs a/animal: b/mortale, c/immortale: d/hominem: cuius rationem ac definitionem oportet accipere, ac demonſtrare accipimus itaque primo omne animal mortale eſſe, aut immortale eẽ, aut immortale, hoc eſt, omne a/aut b/eẽ, aut c: & rurſus ſemper diuidendo per alias differentias accipimus in minore propoſitiõe, ac ſupponimus hominem animal eſſe ſyllogiſmus itaq; ac ratiocinium eſt ꝙ d/hoc eſt, homo omnis, aut b/aut c/ẽ, id eſt, aut mortale, aut immortale: ꝙ aũt cõponendo ſit uerum dicere, hominẽ animal mortale, hoc petitur, hoc eſt, quum ſit ignotum, pro noto accipitur: hoc autem fuerat in mõſtrationem ꝓpoſitum. Et cõſimiliter facimus, dum animal, reliquis partimur differentiis, puta per habẽs pedes & non habens pedes. (hoc igitur modo.) hoc eſt, ita igitur ſemp diuidentes, ſemper in diuiſiuo ſyllogiſmo mediũ uniuerſalius accipimus, q̃ ſint extremitates: id uero de quo oportet mõſtrarẽ, hoc ẽ, ſubiectũ & differẽtias ipſas pro extremitatibus accipimus, ſubiectum, pro minore: differentias autem, pro maiore. (Ad finem autem.) hoc eſt, tandem per diuiſionem nihil penitus oſtendunt, puta ꝙ hõ ſit hoc, ut mortale, uel quodcunq; aliud quæſitũ extiterit, ueluti habens pedes, riſibile, aut quæcunq; alia ꝑdicata. Quæſitum namq;, prædicatũ concluſionis nuncupatur, id enim eſt, de quo quæſtionem facimus: ſubiectum uero cõceſſum dicitur, quemadmodũ in Poſterioribus expoſuit Philoponus. (Etenim aliá uiam.) exponit Alexander, faciunt iſti diuiſiuam methodũ, cuiuſcunq; uiæ ac modi inueniẽdi medii, aut ꝓpõnũ uicẽ ſupplere, nõ exiſtimantes eſſe eam inueniendarũ propoſitionũ copiam, quá ſuperius eẽ poſſe tradidimus. Aliter Philoponus, faciunt oẽm aliá uiá, hoc eſt, uſq; ad indiuidua procedũt diuidentes: nõ tñ aſpicientes, neq; conſiderãtes, quis modus ſit, ut ꝓpõnũ ac mediorum inuentorum copiam maximam habeamus.

Subtũ ꝯceſſuz, ꝑdicatũ q̃ſitũ dẽ ut in Poſterioribus Philopo.

Manifeſtũ aũt, ꝙ neq; deſtruere licet hac methodo, neq; de accidẽte aut ꝓprio rõcinari: neq; de genere: neq;

qui nominibus utitur æquiuocis quapropter nõ ab re Philoſophus & ĩ phyſico auditu, & in libro de anima, & libro de Cœlo & mundo, & in aliis omnibus ſuis codicibus, magnam operam dat, ut exacte, quot modis unumquodq; nomen accipiatur, dignoſcere poſſimus: quid plura? Totum delta poſt naturalia in diſtinguendis nominibus conſumpſit. ¶ Adde quod inquit Alulidus Roſad. diuiſionem ipſam aptiſſimã eſſe ad primas monſtrandas ſuppoſitiones, & ea quæ ſunt obſcuriora: primis animi conceptionibus, & maniſeſtiora, primis quæſtionibus. Vnde non ab re dixerũt, qui diuiſionem à Prometheo mortalibus datam fuiſſe aſſeruerunt, ἅμα φανοτάτῳ πυρὶ nam quemadmodum ignis ſecernit quæ ſunt eiuſdem generis, ab iis quæ ſunt alterius: ita & diuiſio: & ꝓpterea nõ falſo interpretati ſunt nonnulli, Prometheum diuiſionis authorem extitiſſe. Sunt qui dicunt, quæſtionem An eſt, hac eadem diuiſione monſtrari: ſed hæc magis ad librum attinent Poſteriorum: & ita etiam habemus, quomodo hypothetici diuiſiui aliquam monſtrationis uim obtineant: ſuppoſito enim, ꝙ nullus ad tranſumptum ſyllogiſmus efficeretur oſtenſiuus, adhuc tamen monſtrandi uim aliquã haberent: præſertim ſi, quemadmodum ſupra diximus, alterã differentiam nõ ineſſe ſubiecto, palã eſſet: tunc enim non fit petitio eius, quod eſt in principio. ¶ Sed hæc hactenus diſputata de diuiſione ſint, immo de toto ſecundo ſecto: uidimus nãque, quomodo propoſitionum, ac medii inueniendi copia habẽda ſit deinceps, ꝙ Plato & priſci ferme omnes maximas diuiſioni partes detulere: poſtea & diuidendi modos diſtinximus qui per ſe, quiue per accidens nuncupentur, addentes: declarato ibidem contextu Ariſtotelico, quomodo diuiſio parua quædam particula ſit dictæ methodi: ad hæc expoſuimus, quid quæſitum, quidue cõceſſum ſignificet., quodq; diuiſio de accidente aut ꝓprio nihil concludit, quomodo uerum ſit in omni ſyllogiſmo medium in minus ſe habere, quàm maius extremum: ac demum quidnam conferat demõſtrationibus diuidendi ars, & quomodo primæ ſuppoſitiones diuiſione monſtrentur: quodq; quilibet diuiſionis modus pacto aliquo ad philoſophiam ſit utilis. His igitur hoc in ſecundo ſecto & expoſitis & explicitis, ſupereſt ut ad tertii ac nouiſſimi ſecti uoluminis huius expoſitionem tranſeamus.

Dictũ Alulidi Roſa. de diuiſiõe

Hypothetici diuiſiui aliq̃ hñt vi demõſtrandi.

Epilog⁹ dictorum, de methodo diuiſiua.

Sectum tertium de reſolutione ſyllogiſmorum.

QVomodo autem reducemus ſyllogiſmos in prędictas figuras, eſſet vtique poſt hęc dicendum. reliquum enim iſtud adhuc ex conſideratione. ſi enim ſyllogiſmorum generationem ſpecularemur: ⁊ inueniendi poteſtatem haberemus, amplius autem factos reſolueremus in prędictas figuras, finem habere poſſet: quod a principio propoſitum, Accidit autem ſimul ⁊ prius dicta confirmari, ⁊ planiora eſſe, ꝙ ita ſe habent, per ea, quę nunc dicentur: oportet enim verum omne ipſum ſibi ipſi confeſſum vndecunque eſſe.

Inquit Alexander, Philoſophũ hoc in loco methodum deſcribere, per quam poterimus ſine ordine ꝓiectas ac confuſas rationes ad ſyllogiſmi formulas reducere: quam reſolutionem uocamus, & unde liber iſte inſcribitur Reſolutorius, quàmq; Theophraſtus Ereſius in libro ſuo de Reſolutione pertractauit. Cæterum quoniã maxime de reſolutione dubitationes in medium proponũtur, quodq; reſolutio ſit, ac quo modo fiat, uarii uaria protulere, non iniuria, mea ſententia, faciemus, ſi prius legentiũ impetrata uenia, aliquãtiſper orationem noſtram liberius uagari dimittemus. ¶ Academici itaq;, quiq; Platonis placita ſecuti ſunt, totam quã ipſi dialecticen uocabant, quatuor in partes diuidebant, Diuiſionem, Definitionem, Demõſtrationem, ac Reſolutionem: dicebantq; modos iſtos docendi ita à ſeinuicem ſeiunctos, ut uarias penitus monſtrationes facerent: uerumtamen eſſe iſtorum nonnullos à ſequentibus præſupponi. nãq; diuiſionem præſupponit definitio, definitionem demonſtratio, demonſtrationem reſolutio: nunquam enim recte, & ex arte definire aliquid poterimus, in prius per genera facta fuerit diuiſio: neq; iterũ demonſtrare, niſi definitionem pro medio demonſtrandi conſtituerimus: nec demum reſoluere, niſi antea cõpoſitionẽ facere edocti ſimus. Hos igitur docendi modos ſignauit Porphyrius Phœnix in quinq; ſuis uocibus ad principiũ, cũ dixit, introductionẽ ſuam utilem eſſe ad diuiſiones, definitiones, ac demonſtrationes faciendas. Hoc etiam uoluit Galenus in principio ſuæ paruæ artis medicæ, inquiens ad uerbum, Tres ſunt omnes doctrinæ ordine contiguæ, Prima, quę ex finis cõceptu ſm̃ reſolutionẽ fit: Secũda, ex compoſitione eorũ, quæ per reſolutionem inuenta fuere: Tertia, ex definitionis diſſolutione, cui nunc inſiſtimus. Licet autẽ huiuſcemodi doctrinã nõ ſolũ definitionis appellare diſſolutionẽ, ſed & διάπτυξι, ut quidam nominauere, aut ἀνάλυσι, aut διαίρεσι, aut διάπλωσιν, ut alii quidã, aut ἐξήγησιν, ut alii, hoc eſt, explicationem, reſolutionem, diuiſionem, & extẽſionẽ & enarrationem: Hæc ille, qui & Platonicæ ſectæ & Academicorũ placitorũ conſultiſſimus fuit: ꝙ ſi rationem quæras, ob quã tres tantũ ponat, cũ alii quatuor enumerent docendi modos: reſpondebimus, uerbo unico binas explicuiſſe doctrinas: dum. n. definitionis diſſolutionẽ dicit, & diuidendi, definiẽdi artem notat: Quæ cũ ita ſint, quo facilius quę infra dicẽda ſunt, intelligere poſſimus, reſolutionẽ rurſus accipientes diuidemus ex ſñia Ioãnis Damaſceni, tres in modos ſeu ſpecies. Reſolutionũ nãq;, alia naturalis, quæ compoſitũ in ſimpliciora reſoluit, ut corpus in quatuor humores, humores in prima elemẽta, elemẽta in materiam & formam: alia logica, cum propoſitam rationẽ aliquam in

Academici totã dialecticen in quatuor partes diuiſerunt.

Tres reſolutionum ſpẽs, ex Io. Damaſceno.

propriam figuram reducimus:alia mathematica, cũ quæſitum ut conceſſum accipientes,propoſitiones, ex quibus concluditur,indagamus Hanc tamen Alulidus Roſadis in interpretatione ſua magna in librũ Poſteriorum,proprie reſolutionem uocari dicit:reliquas uero ſolutiones magis q̃ reſolutiones nuncupari uult:nãq; hac maxime in ſcientiis uti cõſueuimus, cũ maxime ſcire cupimus:nec immerito primum inter alias locum obtinere iſtam antiqui uoluere,cuius ut inquit Proclus,inuentor extitiſſe Plato dicitur, ac Leodamanti tradidiſſe,per quã plurima Geometriæ problemata adinuenit.De hac plura etiam in Poſterioribus Ariſtoteles,addens, mathematicas ſcientias à dialecticis ac probabilibus differre,quoniam illæ reſoluunt,hæ minime: ubi & Ioannes Philoponus ait quaſi ad uerbum,Reſoluere uocant Geometræ,propoſitiones inuenire, per quas concluſio aliqua uera concluſa fuerit:quemadmodum ſi nobis eſſet propoſitum,triangulum iſtum æquilaterum eſſe, methodum,per quam propoſitiones inuenimus, ex quibus hoc fuit concluſum,reſolutionem dicunt:q; ſi propoſitũ fuerit,quomodo conſtituatur æquilaterus triangulus,& per propoſitiones concluſioné inueniemus à confeſſis quibuſdam incipientes,& in quæſitum deſigentes, hoc appellamus compoſitionem. Se habent autem reſolutio ac compoſitio in contrarium: accepto enim quęſito,tanquam confeſſo,puta,q; hic triangulus eſt æquilaterus,inquirimus propoſitiones,per quas conſtructum fuit,ut ex ipſo reſoluentes eas inueniamus,quouſq; ad confeſſa aliqua deuenerimus, ac principia geometriæ; eſt autem hoc perfectiſſimi habitus,poſſe ita unãquãq; concluſionem perſpicere, ex quibus collecta fuerit propoſitionibus Hæc ille eadem,facetiſſimus Themiſtius in Poſteriora analytica.

Quid ſit reſoluere,ex Io.Philopono,quod & Themiſtius confirmat.

Reſolutio & cõpoſitio contrarioq; modo ſe habent.

Nec me præterit,maximam inter moderniores altercationem eſſe,an reſolutio hæc,quæ mathematica reſolutio dicitur,demonſtratio ſit à cauſa in effectũ, an econuerſo:quarum alteram Quia, alteram Propter quid,uocare conſueuimus:nec me latet etiam quoſdam alios uelle reſolutionem iſtam,compoſitionem, ac demonſtrandi methodum continere, eſſeq; argumenti modum illum, quem nonnulli regreſſum ac retroceſſionem uocant. ⁋ Sed pace omnium dictum fuerit omnes hi longe à ueritate deerant; Reſolutio nãq;,quemadmodum Ammonius in quinq; Porphyrii uoces optime exponit,& omnes deniq; fatentur, ſm modum omnem compoſitioni opponitur.Compoſitio enim à principiis,hoc eſt,propoſitionibus incipit,& in concluſionem tendit:Reſolutio autem econtrario,à cõcluſione in principio;quare cũ demonſtratio omnis ſeu Quia,ſeu Propter quid,ſyllogiſmus ac compoſitio ſit,deſinant qui reſolutionem, compoſitionem,ac demonſtrationem eſſe contendunt:q; ſi & apud Ariſtotelem reſoluendi modum iſtum inueniri cupis,ne pigeat quæ in alpha naturalis auditus ad principium dicuntur,percurrere. Hæc de mathematica reſolutione:plura uero & alia dicenda forent, ſed qm̃ magis ad librũ attinẽt Poſteriorũ,hæc in illũ uſq; locũ reiiciemus. ⁋ Nunc de reſolutione ſyllogiſtica ſermo faciendus, quæ & ipſa, quemadmodũ Diuus refert Albertus,quadrifariã diſtinguitur.nãq; aut ratio reſoluenda eſt,actu ſyll'us aut potentia: ſi potẽtia, ad actũ reducitur,& dicitur reſolutio:ſi actu, aut eſt indifferens ad oẽs figuras,& hæc eſt reſolutio,qua docet eandẽ cõcluſionem in diuerſis figuris ratiocinari: aut eſt reductio ſyllogiſmorũ ad perfectiores. & hæc duplex:aut.n.reducuntur imperfecti ad perfectos,ut qui in ſecũda,ad eos,qui in prima:aut perfecti ad perfectiores,ut particulares primæ, ad uniuerſales eiuſdem: de binis prioribus reſolutionibus ſyllogiſticis agit in præſentia de his ſupra pertractauit,quantum propoſito attinebat. Acturus itaq; in hoc ſecto de ſyllogiſmorũ reſolutione,primum docet, qũo rationes, quę nõ ſunt actu ſylli,ad ſyll'os ac ratiocinia,quę actu talia ſunt,reducuntur: mox & deceptiones enumerat,quibus plerũq; aberramus, dũ ſyllogiſmos reſoluimus. Demũ tractaturus, quonam pacto ſyllogiſmi oẽs in diuerſas reducantur figuras,quod & ipſum reſolutio nuncupatᷣ,quodq; plurimi refert orationẽ negatiuã,aut ex trãſpoſitione affirmatiuã facere. ⁋ Verũ inquit Alexan.nõ eſt idẽ cenſendum, reducere ac reſoluere rõnes in figuras (quemadmodũ faciunt duo Theophraſti libri, qui inſcribuntur ἀνηγμένων λόγων εἰς τὰ χήματα)& deſcribere methodum,per quam reſoluere poſſimus unumquodque proiectum atque problema in propriam figurã ac modum: qui enim habet reducendi artem,poteſt & nondum notos reducere:qui uero aliquos habet reductos, hos ſolos poſſet reducere, tanquam habens obſeruationem quandam,& non ſcientiam. (Quomodo autem reducemus.) hoc eſt,in hoc ſecto tertio, quod tertiũ erat, adhuc ſupereſt:tria nãque ſunt,quæ totam de ſyllogiſmo ſcientiam amplectuntur, ratio componendi ratiocinia,modus inueniendi medii,ac demum reſoluẽdi methodus:licet fortaſſe Abumazar Alpharabius & medii inuentionem reſoluendi doctrinæ adſcribat. His itaq; tribus explicitis atque enodatis,quod iam à principio propoſueramus,finem intentum eſſet utique aſſecutum:propoſitum nãque noſtrum fuerat, de ſyllogiſmo pertractare:quæ uero ad ſyllogiſmum attinent,tria hæc ſunt quæ diximus,quæ hoc in priori uolumine omnia abſoluuntur,nõ hic tamen ita audienda,quin & ſecundum libri huius uolumen pacto aliquo ſit neceſſarium:ſed quoniam illa magis accidentia ſyllogiſmo:hæc,quæ eſſentiam conſtituunt, & ſignificent,& elucident. (Accidet autem ſimul.) nã, quemadmodũ logiſtica ac ratiocinatores, dum ſcire capiunt:an recte ex aliquo numero numerũ ſubtraxerint,rurſus ſubtractũ reliquo addunt ac intuẽtur, an cũ primario cohæreat numero:q; ſi cõuenit: recte ſactum fuiſſe ratiocinium dicũt:ſin minus, perperam. Cõſimiliter,inquit Ariſt.euenire iis, qui ſyllogiſmos

Diuerſæ opiniones moderniorum de reſolutione.

Cõtra modernos,q; reſolutio nõ ſit demonſtratio.

Reſolutio ſyllogiſtica quadrifariã diuiditur.

Aliud reducere,aliud reſoluere,de mẽte Alexandri.

Abumazar Alpharabius arẽ inuentionem medii reſolutioni adſcribit.

conſtruūt:ſi enim cōſtructos reſoluant, & bene cohæreant, recte factum fuiſſe dicunt ſyllogiſmus. quoniam ueritas undequaq; ſibi conuenit, q; ſi reſoluti non conformentur compoſitis, nemini dubium, rationes illas male fuiſſe collectas: & hoc ē, quod uoluit, dum inquit(Accidet autem ſimul & prius dicta confirmari)& quæ ſequuntur. Vel aliter, inquit Philoponus, accidet prius dicta confirmari: magis enim per hæc planum erit, tres tātum figuras eſſe, omnem ſyllogiſmum ex binis cōſtare propoſitionibus, ac terminis tribus, ex utriſq; indefinitis ſyllogiſmū nō con ſtrui, & conſimilia: q̄ ſuperius accurate tradita ſunt.

Primum igitur tentare oportet, duas e ſyllogiſmo propoſitiones excerpere: facilius nāq; maiora, quā minora diuidere: maiora aūt ſunt compoſita, quā ex quibus. Poſtea conſiderare, vtra in toto & vtra in parte: & ſi non ſint ambę acceptę, ipſum ponentem alteram: plerūq; nāq; vl'em proponentes, quod eſt in hac, non accipiunt, neq; ſcribentes, neq; interrogantes: aut has quidem proponunt, per quas vero hę concluduntur, prętermittunt, alia autem fruſtra interrogant.

Primum, inquit, propoſita ratione aliqua, conari debemus binas e ratiocinio propoſitiones excerpere: nāq; ſuperius monſtratum eſt, ſyllogiſmum omnem ex duabus immediatis propoſitionibus, ac tribus terminis conſtare: debemus autem prius propoſitiones quàm terminos inuenire: quoniam totum facilius ī partes diuidimus, quā in particulas: & maiora ſunt quæ componuntur, quā quæ componunt. (Poſtea conſiderare.) Poſt acceptas duas propoſitiones, inſpiciendum, inquit, eſt, quæ uniuerſalis & maior, & quę in parte ſit & minor: hoc enim eſt, quod dixit, (utra in toto, & utra in parte.) nāq; & ſi utræq; uniuerſales eſſent, tamen altera maior foret, altera minor: & altera totius, altera partis rationem habere: maior autem eſt, in qua maior terminus, hoc eſt, concluſionis prædicatum: minor, in qua minor terminus. i. concluſionis ſubiectum ponitur. (Et ſi non ſint ambæ) hoc eſt, quoniam aliquando non ambæ ponuntur, ſed altera ponitur, amittitur altera, puta maior, aut minor (quē admodum in omnibus enthymematis) oportet inq̄t, ipſum reſolutorem addita altera ſyllogiſmum perficere: nāq; perſæpe tam demonſtrantes, quàm diſputātes ul'em, hoc eſt maiorem proponentes, quæ in hac, & ſub hac eſt, minorem nō accipiunt: ueluti in exemplo, Omne conferens bonum, ergo & ſanitas bonum, deeſt enim minor, Sanitas eſt conferens: aut econuerſo, has minores proponunt: maiores uero, per quas hæ minores concludunt, omittunt: nam per uniuerſales, ſingulares: & per maiores, minores, ſyllogiſtice monſtrant. Exemplum autem huius, ē modus ratiocinandi oratorius: Alcibiades noctu uagatur, ergo adulter: adeſt enim, Quicūq; noctu uagatur, eſt adulter. Poteſt & aliter, inquit Alexander, exponi(Aut has proponunt) .i. particulares concluſiones: maiores uero prætermittunt, per quas hæ concluſiones in parte concludūtur(ita enim trāſferri poteſt, τὸ περιόντας) Vel & aliter (has proponunt)hoc eſt, immediatas ꝓpoſitiones duas: prætermittunt autem eas, per quas ex proſyllogiſmis immediate iſtæ concluduntur: ſi enim reſolutio uſq; ad prima facienda ſit principia, non ſolum oportet contiguas propoſitiones accipere, ſed & eas, per quas hæ monſtrari poſſunt: ſed hæc omnia ingenioſe ab Alexandro recitata ſunt: optima tamen eſt omniū prima expoſitio.(Neq; ſcribentes.) ſcribentes dixit, aut mathematice, demonſtrantes: (hi enim deſcriptionibus ac deſignatiōibus linearum ac numerorum utuntur. dixit autem hoc per excellentiam. q̄m demonſtrationes mathematicæ firmiſſimæ omnium exiſtunt)aut ſcribentes potius dixit pro cōſcribentes: ſcriptores nāque ac conſcriptores uocant Græci, qui hiſtoriam faciūt: ſic enim & Thucydides ϲυγγραφεύς: hiſtorias autem nuncupat demonſtratorios atq; adiutorios libros: quales ſunt qui de naturalibus principiis, de mundo, de anima pertractāt. hi.n. ſunt, qui maxime demonſtrationes faciūt: unā & ſupra nihil ſm hiſtoriā omitti dixit: & in primo de aīa ad principiū, Animæ, inq̄t, hiſtoriā in primis ponēdā: nō ab re itaq; demōſtratiuas ſciētias, ſcripturas ac hiſtorias uocabimus, logicas ac diſputatorias artes, interrogationes appellaturi.(Alia autē fruſtra.) nō ſolū inquit, mutila aliquādo profertur oratio, ſed nōnunquam etiam ſuperflua: plurima nāq; aliquādo in medium proponuntur, aut tumoris, aut occultationis, aut alicuius talium gratia: quemadmodum in Topicis dicitur, & ſupra etiam recenſuimus.

Scriptores & cōſcriptores q hiſtoriam faciunt.

Conſiderandum itaque, ſi quid ſuperfluum acceptum eſt, & quid ex neceſſariis prętermiſſū ſit: & hoc quidem ponendum, illud vero auferendum, quouſque ad duas propoſitiones quiſpiam deuenerit: abſque enim his nō eſt reducere ſic interrogatas rationes. Quarundam igitur facile defectum conſpicere: quędam autem latent, & videntur ratiocinari eo q; neceſſarium aliquid accidit ex poſitis: veluti ſi acceptum fuerit, Non ſubſtantia ſublata, non auferri ſubſtantiam: ſublatis autem, ex quibus eſt, & quod ex his, corrumpi. his enim poſitis, neceſſarium eſt, ſubſtantię partem ſubſtantiam eſſe: non tamen per accepta ratiocinatum eſt, ſed deſunt propoſitiones. Rurſus ſi homine exiſtente, neceſſe animal eſſe: & animali, ſubſtantiam: homine exiſtente, neceſſe ſubſtantiam eſſe. verum nondum ratiocinatum eſt: non enim ſe habent propoſitiones, vt diximus.

Nō ſolū, inq̄t, debemus animaduertere, ſi q̄d deeſt in oratione, aut ſi q̄d ſuperflui eſt poſitū: ſed & ſi utrūque extiterit, id eē debemus emendare: quod deficit, addēdū: quod ſupereſt, auferēdum: quouſq; ad duas immediatas ꝓpōnes deuenerimus. Poterimus autē hac regula ꝓpōnes diſponere ſuper quæſitū intuentes. ſi.n. ꝓpōnes acceptæ, aliquē ex terminis q̄ſiti habeāt, neceſſariæ erūt, ſi ſubiectū in minoris, ſi prædicatū in maioris locū cedet: ſi uero nullus terminorum quæſiti in ꝓpōnibus extiterit, hæ oēs ſupfluæ erunt, ac ſuperuacaneæ.(Quarundā igitur.) q̄dā, inq̄t, rōnes ſunt, quas facile poſſumus in ꝓprias figuras reſolue-

re:quemadmodum,cum terminus quiſpiam in con/
cluſione reperitur,qui in præmiſſis nõ eſt:tunc enim
ſi maior ſit terminus iſte,dicimus maiorem deficere:
ſi minor,minorem.in quibuſcunq; uero ſyllogiſmis
aliquid deficiat,& tamen termini omnes, qui ſunt in
propoſitionibus,ſunt etiam in concluſione,hos,inqt,
perquam difficile eſt reſoluere,ac in figuras reducere
quemadmodum in exemplo propoſito,non ſubſtan
tia ſublata,non aufertur ſubſtantia, & reliqua. In his
enim non eſt ſimpliciter uidendum,an concluſio ne/
ceſſario ſequatur expoſitis:nõ enim neceſſario ſequi,
& eſſe ſyllogiſmum,conuertuntur:non enim ſi ſequi
tur ex neceſſitate,ſi a/eſt æquale ipſi b/& b/ipſi c/a/igi/
tur æquale ipſi c:propterea dicendum eſt,hunc ſyllo
giſmum,cum alicuius extrinſeci indigeat ut fiat ne/
ceſſarium:erit autem fortaſſe ſyllogiſmus ac ratioci/
nium, ſi uniuerſalem addiderimus propoſitionem,
dicentes,Quæ eidẽ ſunt æqualia,& inter ſe ſunt ęqua
lia:deinde acceptas propoſitiones in unum contrahẽ
tes,dicamus,a/& c/eidem ſunt æqualia,puta ipſi b:igi
tur a/& c/inter ſe ſunt æqualia,quod fuerat monſtrã/
dum.Tales ſunt etiam rationes,quas nonnulli,referẽ/
te Alexandro, appellabant ἀμεθόδως περαίνοντας, &
inartificioſe concludentes:qui cum ex ſyllogiſmis nõ
ſint,addita tamen uniuerſali propoſitione uera, ſyllo
giſmi,fiunt:cauſa enim,ob quam habent concluſionẽ
ex neceſſitate conſequentem,eſt, quia propoſitio uni
uerſalis,quam omittunt, eſt uera: diuidunt autem
minorem in binas propoſitiones,hũc in modum,Di/
cit Dion,ꝙ dies eſt,ſed & uerum dicit Dion, dies igi/
tur eſt:& rurſus,Ait Dion,quod dies eſt, ſed & dies
eſt,uera itaque ait Dion,in utraq; enim ratione omit
tuntur uniuerſales ueræ, & minor in duas ſecatur:
in hac enim deeſt,ꝙ omne,quod aliquis uerum dicit,
illud eſt:ſed Dion uerum dicit ꝙ dies eſt:hæc autem
in has duas ſcinditur,Ait Dion,quod dies eſt ,/& dies
eſt:in illa uero prætermittitur propoſitio uniuerſa/
lis,Quicunque dicit,quod eſt,uerum dicit:ſed Dion
dicit,quod eſt:ſed hæc in has duas fuit diuiſa, Dion
uerum dicit,& Dion dicit quòd dies eſt: ex quibus
ſyllogiſtice concluditur, Verum igitur dicit Dion.
(Veluti ſi acceptum fuerit)ponit exemplum,quomo/
do concluſio ex neceſſitate ſequitur, non tamen ſyllo
giſtice,Si non ſubſtantia auferatur, non aufertur ſub
ſtantia:ſublatis autem ſubſtantię partibus,ex quibus
ſubſtantia conſtituitur,aufertur ſubſtantia:partes ita
que ſubſtantiæ ſunt ſubſtantia:in hac,inquit ratione
Alexander,deficiunt aliquæ propoſitiones,hoc eſt nõ
ſunt poſitæ quas oportebat accipere, ſed quæ illis æ/
qualent,ex quibus monſtrari ſyllogiſtice aliquid poſ
ſit:aliquid tamen etiam prætermittitur: ſi igitur hæ
in illas tranſponantur,& addatur, quod deficit, erit
ſyllogiſmus:hæc enim, Subſtantia non ſublata non
aufertur ſubſtantia,æqualet huic,Quod aufert ſub/
ſtantiam,eſt ſubſtantiæ:rurſus huic,Sublatis ex qui/
bus eſt,& quod ex his,corrumpitur, addendum tan/

Neceſſario ſeq & ſyllogiſtice ſeq non conuertuntur.

Rõnes in artificioſe cõcludẽte quas Græci uocant ἀμεθόδως περαίνοντας.

quam deficiens hoc,Ex partibus autem totum con/
ſtituitur:ex quibus ſequitur,quod ſublatis partibus,
&quod ex his,corrumpitur:ex quo iterum ſequitur
quòd ſubſtantię partibus ſublatis,& quod ex his,cor
rumpitur:cui æquiualet,Partes ſubſtantiæ ſublatæ,
ſimul tollunt ſubſtantiam, Quæ ſimul tollunt ſub/
ſtantiam: ſubſtantia: Partes igitur ſubſtantiæ ſunt
ſubſtantia. Alexander itaque hunc in modum re/
ſoluit rationem iſtam: Philoponus tamen aliter, &
alii adhuc aliter, ſed breuitatis gratia reſolutiones
illæ omittantur. (Rurſus ſi homine exiſtente.)
Aliud affert exemplum,quomodo aliquæ ſint ratio/
nes,quæ cum difficultate reſoluantur:puta, Si homi
ne exiſtente eſt animal,& animali exiſtente eſt ſubſtã
tia,ergo & homine exiſtẽte,ſubſtantia erit: licet enim
ratio hæc neceſſario concludat,non tamen ſyllogiſti/
ce.non enim ſe habent propoſitiones,ut dictum eſt,ſi
debet eſſe ſyllogiſmus:quoniam oportet aut ambas
uniuerſales eſſe,aut alteram ad minus:hic autẽ neu/
tra accepta eſt uniuerſaliter: ſed ſi uniuerſalis uera,
quæ deficit,extrinſecus addatur, fiet utique ſyllogiſ/
mus,puta,Omne quod ex aliquo ſequitur, ſequitur
& ex quo illud ſequitur: ſed ſubſtantia ſequitur ex
animali,quod ſequitur ex homine, igitur ſubſtantia
ſequitur ex homine:ꝙ autem concluſio iſta non iux
ta conſequentię modum ex neceſſitate colligatur,ſed
magis quia uniuerſalis uera eſt,quam extrinſecus aſ/
ſumpſimus,planum fiet, ſi aliam quampiam conſe/
quentiam accipiamus,qualis eſt hæc, A ſuperat b/cu
bito,& b/ſuperat c/cubito:non tamen ſequitur, A ſu/
perat c/ cubito: hoc autem ideo accidit, quoniam
uniuerſalis extrinſecus addenda, falſa,erat dicẽs,Si
aliquid ſuperat unum aliqua menſura,& illud aliud
eadem menſura:ꝙ & primum ſuperabit tertium ea/
dẽ.Ex his etiã planũ,ꝙ ratio dicta per tria ex neceſſita
te facit conſequentiã, eo ꝙ primo exiſtente, tertium
eſt,non tamen ſyllogiſtice.(nõ.n.ſic ſe habent)hoc eſt
nõ ſequitur cõcluſio,eo ꝙ hæc ſint, quemadmodum
dicebamus in definitione ſyllogiſmi: ſed addita ex/
trinſecus propoſitione.uel aliter,Nõ ita ſe habẽt pro/
poſitiones,ut diximus,quoniã ſupra oſtẽdimus opor
tere alterã propoſitionũ uniuerſalẽ eſſe:hic aũt utræ
que acceptæ ſunt indefinitæ:ex qbus ita ſe habẽtibus
nil ſeqtur rõne ſyllogiſtica:melior tñ prior expoſitio.
¶Damnat aũt hoc in loco Aluidũ Roſ. Leui Gerſo/
nis,dicẽtẽ cõſequẽtiã hanc ualere, Si hoie exiſtẽte,eſt
aial:& aiali,ſubſtãtia,ꝙ hoie exiſtẽte ſit ſubſtãtia: qm
ſeqtur,Ois homo eſt aial,oẽ aial ſubſtãtia, ois igit ho
mo ſubſtãtia.nõ.n.hoc ſemp eſt uerũ:licet.n.fortaſſe
ſequatur,Si eſt fumus eſt ignis, Si eſt ignis, eſt calor,
ergo ſi eſt fumus,eſt calor:nõ tñ ſequitur,Ois fumus
eſt ignis,Ois ignis eſt calor,ergo ois fumus eſt calor.

Q.ũo reducatᷣ rõ illa,in ſubſtãtia inteẽpta,&c. ſecũdo Alexandri.

Dãnat Aluidũ Leui Gerſonis: cõſiderandum tñ an hoc ſit uer.

Decipimur autem in talibus,eo ꝙ expoſitis neceſſarium aliquid accidit,quoniam & ſyllogiſmus neceſſarium eſt: in plus autem neceſſarium ꝙ̃ ſyllogiſmus: ſyllogiſmus enim omnis neceſſarium,neceſſarium vero non omne ſyllogiſmus.

mus. Quare non ſi quid accidit poſitis quibuſdam, tentandum ſtatim reducere: ſed primo accipiendę duę propoſitiones, deinde ſic diuidendum in terminos: medius autem ponendus terminus, qui in vtriſq; propoſitionibus dicitur: neceſſe enim medium eſſe in vtriſque in omnibus figuris. Si itaque prędicetur ac ſubiiciatur medium: aut ipſum quidem prędicetur, aliud autem ab illo negetur, prima erit figura: ꝙ ſi & prędicetur, & negetur ab aliquo, media: ſin autem alia de illo prędicentur, aut hoc negetur, illud prędicetur, vltima: conſimiliter & ſi non vniuerſaliter ſint propoſitiones: eadem nanq; medii determinatio. Planum itaq;, quoniam in qua ratione non dicitur idem pleriſq;, ꝙ non fit ſyllogiſmus: non enim acceptum ſunt medium. Quoniam autem habemus quale problematum in vnaquaque concluditur figura, & in qua vniuerſale, & in quali quod in parte, manifeſtum, ꝙ non in omnes figuras perſpiciendum, ſed in propriam cuiuſque problematis: quęcunque vero in pluribus concluduntur, medii poſitione cognoſcemus figuram.

Hoc eſt, propterea fallimur in huiuſcemodi rationibus, quoniam exiſtimamus terminos æquiuertibiles eſſe: & ob id ſyllogiſmum ualere in ſecunda figura ex utriſq; affirmatiuis: ſi enim uerum eſſet, ꝙ quicquid eſt ſyllogiſmus, eſt conſequentia neceſſaria, & retrouerſum, quicquid eſt conſequentia neceſſaria, ſit ſyllogiſmus, ualeret utiq;, quod illi dicunt, & eſſent ſyllogiſmi conſequentię illæ: quod tamen falſum eſt. non enim omnis conſequentia neceſſaria eſt ſyllogiſmus: in plus enim ſe habet conſequentia neceſſaria, q̃ ſyllogiſmus: quemadmodũ & à principio diximus. (quare non ſi quid accidit) Quare, inquit, nõ ſi quid ex neceſſitate ſequitur, debemus conari reſolutionem ſtatim. (ſed primo accipiendum) Reuertitur, inquit Alexander, nunc ad propoſitum: ſupra enim dictum fuerat, rationem ipſam in duas propoſitiones ſtatim diſtinguendam: repetit igitur idem illud, inquiens, Dico itaq; primo rationẽ diſtinguendã in binas propoſitiones: poſtea facta diuiſione, iſta debemus ulterius diuidendo perſequi, & ex duabus propoſitionibus terminos tres inuenire, ex quibus medium illũ ponemus, qui bis in propoſitionibus ponetur ante concluſionem. (Si itaq; prædicetur) poſt acceptas, inquit, propoſitiones ac terminos, ſupereſt, ut ſyllogiſmos reſoluamus (nam prior magis diſſolutio, q̃ reſolutio nuncupanda eſt) habitudo aũt medii hoc planum faciet: ſi enim medius de una extremitatum prędicetur, alteri ſubiiciatur, prima erit figura. hoc enim ſignificat, quod Græce dicitur, κατηγορῇ καὶ κατηγορῆται, hoc eſt, prædicet, & prędicetur: nos enim hoc in loco magis ſenſum, q̃ uerba inſpeximus: conſimiliter & ſi de una prædicetur, & ab altera negetur. Sin autẽ de una prædicetur, & ab altera negetur, media ac ſecunda aſtruetur figura. Si uero alia, hoc eſt, extrema de illo medio prædicentur, ac dicantur affirmatiue: aut hoc. ſ. maius negetur, illud uero, hoc eſt, minus prædicetur, ultima ac tertia efficietur figura. eodem pacto dicendum erit, & ſi ambæ propoſitiones non extiterint uniuerſales. (Quoniam autem habemus) modum reſoluendi in unamquamq; figurã tradit: quoniam. n. inquit, ſupra diſtinximus in qua figura unumquodq; problematum concludatur, poterimus facto ſyllogiſmo perquam facile in figuram ipſum redigere, & redactum cognoſcere: dictum enim ſupra fuit, uniuerſalem affirmatiuam in prima tantum concludi, uniuerſalem uero negatiuam & in prima, & in media: affirmatiuam autem in parte, in prima atq; ultima: negatiuam uero particularem, in omnibus. Quę cum ita ſint, unaquæq; tamen figurarum unum problematum ex primaria concludit intentione: quemadmodum prima, affirmatiuum uniuerſaliter: ſecunda, negatiuum itidem uniuerſaliter: tertia uero, quæcunq; ſunt in parte. non debemus itaq; in omnes figuras proſpicere, ſed in propriam cuiuſcunq; problematis: ꝙ ſi concluſio aliqua in pluribus concluſa fuerit figuris, medii diſpoſitionem debemus animaduertere, ſecundum ſupra aſſignatas inſpectiones, & ita reſolutionem in propriam figuram facere.

Tres figuræ, tria ꝓblemata ꝓmaria intẽtione concludunt.

Plerũque igitur decipi accidit circa ſyllogiſmos propter neceſſarium, quemadmodum dictum eſt prius: aliquando autem iuxta ſimilitudinem poſitionis terminorum, quod non oportet latere nos: veluti ſi a/ de b/ dicitur, & b/ de c. videri enim poſſet ita ſe habẽtibus terminis eſſe ſyllogiſmus: non ſit autem nec, ꝗ neceſſarium quippiam neque ſyllogiſmus, ſit nanque in quo a/ Semper eſſe: in quo b/ Intelligibilis Ariſtomenes: in quo c/ Ariſtomenes: verum itaque a/ ipſi b/ ineſſe: ſemper enim eſt intelligibilis Ariſtomenes. ſed & b/ ipſi c: Ariſtomenes namque eſt intelligibilis Ariſtomenes. a/ vero ipſi c/ non ineſt: corruptibilis enim eſt Ariſtomenes: nam non efficiebatur ſyllogiſmus ita ſe habentibus terminis, ſed oportebat vniuerſaliter a/ b/ propoſitionem acceptam fuiſſe: hoc autem falſum, exiſtimare omnem intelligibilem Ariſtomenem ſemper eſſe, cũ ſit corruptibilis, Ariſtomenes. Rurſus ſit in quo c/ Miccalus: in quo b/ Muſicus Miccalus: in quo a/ Corrumpi cras verum igitur b/ pręcdicari de c/ nam Miccalus muſicus Miccalus: ſed & a/ de b/ corrumpi enim poſſet cras muſicus Miccalus: a/ vero de c/ falſum: hoc igitur idem eſt ei quod prius. non enim verum vniuerſaliter, Miccalus muſicus, ꝙ corrũpitur cras: hoc autem non ſumpto, non erat ſyllogiſmus: hęc itaque deceptio fit eo, ꝙ Pene: tanquam enim nihil differat dicere, hoc huic ineſſe, aut hoc huic omni ineſſe, concedimus.

Poſuerat ſuperius iam à principio Ariſtoteles modum reſoluendi ac reducẽdi ſyllogiſmos in proprias figuras, addens plerũque in huiuſcemodi reſolutione deceptionem fieri, propterea ꝙ exiſtimamus quodcũque neceſſario concluditur, id ſyllogiſtice concludi: quod tamen eſt falſum. Nunc autẽ aliud notat, quod ſæpiſſime nos à reſolutione diſturbare cõſueuit. ¶ Plerunq;. n. falſo putamus ex utriſq; indefinitis ſyllogiſmũ perfici, & tamen in errorem non mediocrem incurrimus: nam frequentiſſime fallaciam cõmittimus ſecundũ accidens, propterea ꝙ medius terminus in maiore propoſitione unum ſignificat, alterum in minore: & hoc eſt quod inquit (aliquando iuxta ſimilitudinẽ poſitionis terminorũ) nãq; ſi a/ hoc eſt, maior terminus, de b/ medio dicit: & b/ medius de c/ minore,

Plerũq; accidit error quia putamus ex indefinitis ſyllogiſmum fieri.

non propterea aſſerendum, rationem hãc ſyllogiſmũ eſſe: immo quod amplius, non ſolum non eſt ſyllogiſmus, ſed neq; neceſſario concludit: ponamus exempli cauſa, a/maius extremum Semper eſſe, b/medium Intelligibilem Ariſtomenem, c/Ariſtomenẽ: deinde conſtituamus rationem hunc in modũ, Intelligibilis Ariſtomenes ſemp eſt, Ariſtomenes eſt intelligibilis Ariſtomenes, Ariſtomenes itaq; ſemper eſt. huius nãque rõnis propõnes ſunt ueræ, cõcluſione exiſtente falſa, quod modũ ac rõnẽ tollit ſyllogiſticã: oporteret igit, ut perfectũ faceremus, ac uerũ ſylĩm, maiorẽ uľr proferre hoc pacto, Omnis intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt: quod eſt falſum. ¶ Cæterum ambiguitate dignum, quomodo propoſitio hæc ſit uera, Intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt: hæc autem falſa, Omnis intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt. Cum alioqui ſingulares termini idem penitus ſignificent, & uniuerſaliter & indefinite diſpoſiti, immo & ſignum ac prædeterminationem uniuerſalem termino ſingulari addere inconcinnum atq; abſurdum omnino eſt.

Dubium quõ hæc ppõ falſa ſit, Oĩs intelligibilis Ariſtomenes ſemp eſt: hæc aũt vera, Intelligibilis Ariſtomenes ſemper eſt.

Epitheta addites ſingularibus cõtrahũt, & nõ ampliãt ſignificatum.

Nec dicendum, quod nonnulli autumant, Ariſtomenem ſimpliciter prolatum, terminum eſſe ſingularẽ: Ariſtomenem uero cum determinatione aut epitheto aliquo, uniuerſalem fieri terminum: nã, quemadmodum & D. refert Albertus, epitheta ſingularibus addita terminis, magis contrahunt, q̃ amplient ſingularium ſignificatum. Alii itaq; aliter dicunt, hanc eſſe ueram, Ariſtomenes intelligibilis ſemper eſt: non tamen hanc, Omnis Ariſtomenes intelligibilis ſemper eſt: quoniam illa ſignificat determinatum Ariſtomenem illum Meſſenium, qui intelligens ac ſapiens extitit, Pyrrhi, uel ut alii dicunt, Nicomedis filium, qui & Meſſeniorum imperator ſtrenuiſſimus fuit, quiq; & uiuus & defunctus miranda facinora perpetrauit: de quo quãplurima Pauſanias in Meſſenicis & Plinius Secundus, in naturali ſua hiſtoria: uerum itaque eſt, Ariſtomenem illum intelligibilem ſemper eſſe: ſemper enim, inquit Philoponus, eſt Ariſtomenis illius conceptus, licet fortaſſe in alio & alio: hæc tamẽ, quæ dicit omnem intelligibilem Ariſtomenẽ eſſe, falſum aſſerit: non enim quicunq; Ariſtomenes intelligibilis eſt ſemper: ſed is tantum, quem ſupra recitauimus: hi itaq; hunc in modum intelligunt: quòdque res ſic ſe habeat, rationibus etiam conuincunt: primũ, quia in codice Græco huic nomini Ariſtomenes appoſitus eſt articulus, qui ſignificat determinatum, ac præſcriptum quempiam Ariſtomenem: deinde, quoniã & exemplum conſequens hoc idem notat, quemadmodum infra enucleabimus. alii etiam aliter intelligunt. ¶ Sed expoſitionum omnium optimã eam iudico, quam Alulidus Roſ. in interpretatione ſua media innuit. cũ. n. dicimus Ariſtomenẽ intelligibilẽ ſemper eſſe, Ariſtomenẽ accipimus ut eſt in eſſentia, ac cõceptu à ſenſibilibus abſtractus, quẽadmodũ cõſueuimus dicere, hominẽ eſſe aĩal: cũ uero aſſerimus oẽm Ariſtomenẽ intelligibilẽ ſemper eſſe, de Ariſtomene ſenſibili hoc proferimus. ueluti cũ dicimus, oẽm hominẽ eſſe aĩal: unde, quẽadmodũ & Alulidus inquit, uerũ eſt, hoĩem eſſe aĩal, nec generabile nec corruptibile, nõ tamẽ oẽm hoĩem eſſe aĩal, nec generabile nec corruptibile: & cõſimiliter, hoĩem eſſe ſpẽm, nõ tamẽ oẽm hoĩem.

Expõ & ſolõ Alulidi longe melior.

¶ Quod recte & moderniores notauerunt, cũ aiunt, hic perſonalẽ, ibi ſimplicẽ ſuppoſitionẽ eſſe: quare cũ dicimus, Ariſtomenes intelligibilis ſemper eſt, terminus ille, Ariſtomenes intelligibilis, in hac propõne ſimplĩr accipitur, & in cõceptu: cũ uero addimus, Ariſtomenes eſt Ariſtomenes intelligibilis, iam pro ſenſibili accipitur Ariſtomene: & ut breuibus abſoluã, idẽ eſt, ac ſi diceremus, Homo eſt ſpẽs, Socrates eſt homo, igitur Socrates eſt ſpẽs: hic. n. fallacia cõmittitur ſm accidens, quam Stoici, referẽte Simplicio in prædicamenta, ὄντινα appellabant: hi. n. quæ nos uniuerſalia, ὄντινα, hoc eſt, nulla uocitabant: quòdq; hoc ita ſit, uidetur mõſtrari poſſe ex articulo, qui in Græco codice apponitur huic termino Ariſtomenes: qđ etiã Philoponus optime notauit, inquiens, nõ idẽ ualere articulũ in propõnibus, & uniuerſalẽ determinationẽ. cũ. n. dico, ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸν ἄνθρωπος ſpecificã hominis naturã ſignificat: cũ aũt πᾶς ἄνθρωπος, nõ ſpeciei naturã ſignificamus, ſed indiuidua oĩa: quòdque hoc ita ſit, planũ: uere. n. dicimus, ὁ ἄνθρωπος εἶδός ἐστι: non tamen, πᾶς ἄνθρωπος: quẽadmodũ igitur in his ita ſe habet, ſic & in propoſito: cum. n. dicimus, ὁ νοητὸς Ἀριστομένης ipſam intelligibilem Ariſtomenis formã ſignificamus: cum uero, πᾶς ὁ νοητὸς Ἀριστομένης nil aliud dicimus, q̃ q; omnes ſingulares Ariſtomenes, quibus accidit intelligibilibus eſſe, ſemper ſunt: quod proculdubio eſt falſum. Hæc Philoponus, & complura alia. Facta itaq; hoc in exemplo fallacia fuit, propterea q; exiſtimamus uniuerſaliter prolatas, atq; indefinitas propoſitiones, idem penitus ſignificare, quod eſt falſum.

Notabile a modernis ex varia ſuppõ cõmitti falla cia accidẽtis.

(Rurſus ſit in quo c/Miccalus.) Aliud exemplum ad propoſitum commoſtrandum, quod tamen ex ſuppoſitione procedit. duo. n. ſupponuntur, unum, q; Miccalus muſicus cras abiiciat muſicam, neq; ipſam exerceat: alterum q; Miccalus ipſe, quoad ſubſtantiam, non corrumpatur cras: & tunc ratio hunc in modum conſtruitur, Miccalus muſicus corrumpetur cras, hoc eſt, Miccalus ſecũdũ quod muſicus, cras non erit: ex ſuppoſito enim Miccalus cras non exercebit muſicen: uerum etiam eſt, Miccalum eſſe muſicum Miccalum: falſum tamẽ, q; Miccalus corrumpetur cras: ex ſuppoſitione nãq; accipitur ipſum non corrumpi cras ſecundum ſubſtantiam: quare ſi maiorem etiam uniuerſaliter proferemus, dicentes, Omnis Miccalus muſicus corrumpetur cras, falſum itaq; diceremus: quãdoquidẽ nõ pro forma Miccali muſicã exercentis acciperetur, ſed pro Miccalo cui accidit eſſe muſico, uerificaretur: & ita ſignificaret, q; Miccalus, cui accidit muſicã exercere, ille cras corrumpetur, quod eſt falſum: & ideo inq̃t in cõtextu (a/uero de c/falſum.) Vel, inquit Alexander, non

Aliud exẽplũ eiuſdem deceptionis.

Expoſitio Alexandri.

hoc

hoc intelligendum de concluſione (nam quemadmodũ propoſitiones ſunt poſſibiles, ita & concluſio: poſſibile namque eſt, Miccalũ cras corrumpi) ſed ideo dixit falſum eſſe, quoniam falſum eſt ex huiuſcemodi indefinitarum propoſitionum conſtructione exiſtimare ſyllogiſticam fieri complicationem. (Hęc itaque deceptio (παρὰ μικρὸν, & eo ꝙ pene, fallaciæ efficiunť, eo ꝙ exiſtimamus parũ qd omiſiſſe & nullã eẽ differentiã inter unã interrogationẽ, & aliam. Proprie tamen παρὰ μικρὸν fallaciæ fiunt, quemadmodũ inquit in Elenchis ſophiſticis Ariſtoteles, fallaciæ ſecũdũ quid & ſimpliciter, ſecundũ elenchi ignorãtiam, non cauſa ut cauſa, petitio principii, facere plures interrogatiões ut unã: unde & in Eta naturalis auditus inquit copioſiſſimus Simplicius, Soriten deceptionẽ ac fallaciam fieri παρὰ μικρὸν ἐρωτήσεως. Interrogant enim hoc pacto, Prima gutta, aut aliqd egit in lapidẽ aut nihil? ſi egit, ubinã hoc ẽ eũ? ſi nihil egit, a ſimili neq; ſecũda, neq; tertia, & ita per ſingulas. Ita itaque & in propoſito, eo ꝙ pene, facta eſt fallacia: quoniam exiſtimamus nihil differre uniuerſaliter, aut indefinite proferre.

Fallaciæ eo ꝙ pene ꝗ propriæ ſunt.

Sorites deceptio, de ꝗ Simplici[us] 8. phy.

C[æ]terum plerunque mentiri accidet iuxta id quod non bene exponuntur termini, qui ſunt ſecundum ꝓpõnẽ, vt ſi a/ ſit ſanitas: in quo b/ morb[us] i quo uero c/ hõ. Verũ enim dicere, ꝙ a/ nulli b/ contingit ineſſe: nulli namque morbo ſanitas ineſt: & rurſus: ꝙ b/ omni c/ ineſt, omnis enim homo ſuſceptiuus eſt morbi: videri poſſet accidere nulli homini contingere ſanitatem ineſſe, huius autem cauſa, non bene expoſitos fuiſſe terminos ſecundum dictionem. quoniam ſi tranſumantur, qui ſunt ſecundum habitudines: non erit ſyllogiſmus, ut pro ſanitate ſi poſitũ fuerit ſanum, pro morbo autem morbidum: non enim verum, ꝙ non contingit morbido ſanum ineſſe: hoc autem non accepto, non fit ſyllogiſmus: niſi eius quod eſt contingere: hoc vero non impoſſibile: contingit enim nulli homini ineſſe ſanitatẽ. Rurſus in media figura conſimiliter erit falſum. ſanitatem nãq; morbo nulli, homini vero omni contingit ineſſe: quare nulli homini ęgritudinem. In tertia autem figura ſecundũ contingere accidit falſum: namque & ſanitatem, & morbũ, & ſcientiam, & ignorantiã, & omnino cõtraria eidem ꝯtingit ineſſe: ſibi autem inuicem impoſſibile: hoc autẽ diſſonum a predictis: quando enim eidẽ contingerent plura ineſſe: contingebant & ſibi inuicem. Planum igitur, ꝙ in omnibus his deceptio fit iuxta terminorum expoſitionem: ſi enim tranſumpti fuerint, qui ſunt ſecundum habitudines, nullũ efficitur falſum. Manifeſtum igitur: quod ſecundum tales propoſitiones: ſemper quod ſecundũ habitudinem pro habitudine tranſumendum. & ponendum terminum.

Aliam deceptionẽ ac fallaciã deſcribit, ſecũdũ quã contingit difficilẽ fieri reſolutionẽ: fit autẽ hæc iuxta terminorum expoſitionẽ, eo ꝙ terminos aliter ĩ una propoſitione accipimus, aliter in alia: eſt autem modus iſte deceptionis, quem Ariſtoteles in Elenchis ſophiſticis appellat ſecundũ Quid, & ſimpliciter. quẽadmodum enim album ſecundum dentes, ac ſimpliciter album, differre dicimus ſecundũ Quid, ac Simpliciter: ita & ſanum, & ſanitatem. nam licet hæc idẽ ſignificent, quemadmodum & moderniores aſſerũt, non tamen eodẽ mõ: unde & Græci unum appellãt κατατεταγμένον, alterũ ὡς χρώμενον: noſtri, cõcretum & abſtractum: quoties itaque accipimus concretum pro abſtracto, aut econtrario pro abſtracto concretũ, deceptionem committimus ſecũdum Quid & Simpliciter: & ideo plerunque ex ueris propoſitionibus exiſtimamus falſam colligi poſſe concluſionem: puta in exẽplo, Sit a/ maior extremitas, ſanitas b/ medius terminus morbus, c/ homo: tunc uerum eſt a/ ſanitatem, nulli b/ morbo contingere, hoc eſt, ex neceſſitate non ineſſe: nã hæc uera eſt, ex neceſſitate nullus morbus eſt ſanitas: & iterum ex ſuppoſitione uerum eſt, omnem hominem eſſe morbidum, non tamen ſequitur, nulli homini cõtingere ſanitatem ineſſe, hoc eſt, ex neceſſitate nullum hominem eſſe ſanum: quum tamen alioqui ſecundum Ariſtotelicam poſitionẽ, non dico Theophraſteã, ex maiore neceſſaria cũ minore inexiſtente, concluſio ſequatur neceſſaria. ⁋ Vbi notatu dignum quod ſupra etiã aſſerimus perperã eos dicere, qui aſſerunt minorem miſtionis illius oportere inexiſtentem eſſe ſimpliciter, hoc eſt, in materia neceſſaria: hic enim Ariſtoteles ſyllogiſmum facit hac miſtione complicitum, quemadmodũ uult Alexander, & moderniores etiã fatentur: & tamen minorem non ſimpliciter, ſed ex ſuppoſitione inexiſtentẽ accepit. (Huius ãt cauſa) cauſa, inquit, deceptionis iſtius fuit, quoniam termini non bene ſunt expoſiti: aut enim concreti, aut abſtracti ſemper ſunt accipiendi: ſi cõcretos accipiamus (puta, Non ſanitatẽ & morbũ, ſed ſanũ & morbidum) tunc maior erit falſa, quæ dicit, Ex neceſſitate nullum morbidum eſſe ſanum immo contingit aliquod morbidũ eſſe ſanũ. ⁋ Hæc tamen, inquit Diuus Albertus, audienda ſunt in ſenſu diuiſionis, nõ ãt cõpoſitionis, qm̃ ĩ ſenſu cõpoſitis hæc ẽ uera, Ex neceſſitate nullũ morbidũ ẽ ſanũ: utrũ tamen hoc recte dicatur, & utrum compoſite propoſitiones in eodem inſtanti uerificari debeant, alibi diſputandum relinquo: ſatis ſit impreſentia, falſam illam eſſe, q̃ aſſerit Ex neceſſitate nullum morbidum eſſe ſanum: ꝙ ſi non concretos, ſed abſtractos terminos facias tunc minor erit falſa, quæ dicet, Omnem hominem eſſe morbũ: hæc enim eſt penitus impoſſibilis: quoniam, quemadmodum & Alexander dicit morbus de homine prædicať, ueluti & animal: hoc eſt, ut moderniores dicunt, Prędicatio in abſtracto in primo eſt per ſe dicendi modo. Sin autem maiorẽ nõ neceſſariam, ſed contingentem faciamus, tunc & omnes propoſitiones uerę erunt, & concluſio conſimiliter contingens uera, hoc pacto, Contingit nullũ morbidũ eſſe ſanum, Omnis homo eſt morbidus, Cõtingit nullum hominẽ eſſe ſanũ: & hoc totũ eſt, quod in contextu dicit Ariſtoteles (ſi tranſumantur qui ſunt ſecundum habitudines, non erit ſyllogiſmus, ut pro ſanitate ſi poſitum fuerit ſanum, pro morbo autem morbidum. nõ enim uerũ, ꝙ nõ cõtingit morbido

Fallacia ſecundum Quid & Simpliciter, quum ſumit abſtractũ pro cõcreto, vel econtra.

No. circa miſtionem ex maiori de neceſſitatio, & minore de ineſſe.

Falſa hæc ẽ propoſitio, Ex neceſſitate nullũ morbidũ ẽ ſanum.

Nota dictum Alberti.

Dubitatio nã hic mouet Philoponus, ẽ qm̃ mutatio etiã terminis ex abſtractis ĩ cõcretos, nõ vr̃ ſeq cõclũo aliq̃ nĩ bõ bẽ, Cõtingit nullũ ægrotãs eẽ ſanũ, oĩs hõ ẽ ægrotãs ergo ꝯtingit nullũ hoĩe eẽ ſanũ, medio vel ſumit p ipſo ſubiecto, vel ſtat ſub ægrotatione, & ſic maior ẽ falſa: quia de neceſſitate nullum ægrotãs, ĩqn̄ ægrotãs, ẽ ſanũ, oĩs hõ eſt ægrotãs ĩqn̄ ægrotãs ẽ ſanũ ſi ſtat p ſubiecto quum pro

ſubiecto in minori nō poſſit ſumi, ſȝ ꝑ actuali diſpōne uariabit̃ medū & ſyllogiſmus erit in quatuor terminis. hác dubóné ſoluem⁹ in annotationibus.

ſanum ineſſe:hoc autem non accepto,non fit ſyllogiſmus,niſi eius,quod eſt Cōtingere,hoc uero non impoſſibile)ſecundum habitudines nāq; terminos uocat cōcretos:habitudines uerò ipſas,abſtractos.(Rurſus in media)eodem,inquit,modo fiet in ſecúda figura,ſi ita faciamus complicationẽ, Ex neceſſitate nullus morbus eſt ſanitas,Omnis homo eſt ſanus,nō tamen ſequitur,Ex neceſſitate nullum hominem eſſe morbidum.(In tertia autem figura)in tertia aũt figura non amplius ſecundum miſtionem neceſſarii & inexiſtentis fit deceptio,ſed ſecundum uniformes contingẽtes:unde inquit Alexander, uideri planius reii talem terminorum acceptionem i tertia figura, quã in præcedentibus:quoniam in illis ſupponebatur ex neceſſaria maiore & minore inexiſtente concluſionẽ fieri neceſſariam:quod tamen Theophraſtus, & reliqui Ariſtotelis ſocii negabant:in tertia uero,quod & illi fatebantur,tollitur,ex utriſq; inquam, contingentibus concluſionem colligi contingentem: fit autem deceptio hunc in modum,contingit ſanitatem ineſſe omni homini uel nulli etiam,Contingit morbũ omni homini ineſſe, nō tamen cōtingit ſanitatem alicui morbo ineſſe,aut alicui non ineſſe: immo ex neceſſitate nulli ineſt: quod omnes tollit contingentis propoſitiones,quemadmodum ſupra ſatis diſſeruimus, hoc autem,inquit Ariſtoteles , à prædictis diſſonum eſt.ſupra enim poſueramus ex utriſque contingentibus in tertia figura concluſionem colligi contingentem, ¶ Mouet autem hoc in loco longam Philoponus quæſtionem:quæ quoniam & longa eſt,& parũ utilitatis affert propoſitio , ob id cũ ſuo philoſopho iubebimus eum in præſentia ualere . (Si enim tranſumpti fuerint)hoc eſt,ſi pro abſtractis concretos poſuerimus terminos,dicentes, Contingit nullum hominem eſſe ſanum ,Contingit omnem hominem eſſe morbidum,nullum efficiemus falſum,immo uere concludemus,Contingit aliquod morbidum non eſſe ſanum.In hoc genus itaq; propoſitionibus ſemper quod ſecundum habitudinem,hoc eſt , cōcretum ꝓ habitudine,hoc eſt,abſtracto accipiendum.

Non oportet autem ſemper quęrere : vt terminos noīe exponamus.plerunq; eniȝ erunt orationes, quibus non eſt poſitum nomen.quapropter difficile eſt reducere tales ſyllogiſmos. Aliqñ autẽ ⁊ decipi accidet ob talem inquiſitionem, vt ꝙ immediatorum eſt ſyllogiſmus. Sit a/duo rectis in quo b/triangulus:in quo c/ęquicrus:ipſi itaque c/ ineſt a/ per b:ipſi vero b/non amplius per aliud,per ſe namq; triangulus habet duos rectos:quare non erit medium ipſius a/ b/quum ſit demonſtrabile : manifeſtum eniȝ ꝙ medium non ita ſemper accipiendum , vt hoc aliquid, verum aliquãdo ⁊ orationem,quod accidit ⁊ in eo quod diximus.

Aliam fallaciam ac deceptionem in reſoluẽdo docet euitare: quoniam enim plerunque ſyllogiſmorũ termini,non ſolo nomine ſignificantur, ſed orationẽ: ideo,inquit,non debemus conari reſolutionem facere ſemper,inquirentes ſimplicia nomina : ſed aliquãdo & orationes pro terminis exponendæ:quẽadmodum in exemplo,quod Alexãder ponit:Si quis enim inquit,ratiocinari uellet,utrum forte honore dignũ eſſe,per hoc medium,quod eſt propriam ſalutẽ deſpicere pro cōmuni utilitate,hunc in modum, Quicunque propriam deſpicit ſalutem ob cōmunem utilitatem,eſt honore dignus:ſed uir fortis propriã deſpicit ſalutem pro communi utilitate,eſt itaque honore dignus:ſi quis, inquam,ita ratiocinaretur,non oporteret ipſum nomina quęrere in excerpendis omnibus terminis,ſed orationes ponendæ ,his enim expoſitis & diuiſio in terminos manifeſta,& ſyllogiſmi in primam figuram reſolutio . Quòd ſi aliquis non ſic faciat,ſed terminos ſimplices ſemp quęrat, accidit, inquit Ariſtoteles,eum ob talem inquiſitionem decipi:deceptio aũt hæc eſt quoniam exiſtimat immediata demōſtrari & ſyllogiſmum ac ratiocinationẽ ſine medio conſtrui:quod fieri non poteſt:nã medio perempto,tota deſtruitur demōſtratio:quẽadmodum in poſterioribus dicitur.non autem intelligas, quod nonnulli male perceperunt,immediatorũ eſſe ſyllogiſmũ,hoc eſt, propoſitiones immediatas , & primas animi cōceptiões demōſtrari:quẽadmodũ, referente Proculo,uoluit Apollo. mathemati.ſed imediatorũ ſyllogiſmum uocat hoc in loco ſyllogiſmum ſine medio.hoc enim eſt,quod ex propoſito ſequitur:ſi enĩ medium eſſet oratio,nos autem non orationem, ſed terminum ſimplicem quæteremus,nunquam profecto medium inueniremus:quo non inuento , exiſtimaremus ſine medio raciocinium aſtrui poſſe . Huius nos exemplũ ſupra ex ſententia poſuimus Alexãdri:ipſe uero in contextu exemplum adducit mathematicum , puta,ꝙ omnis æquicrus tres angulos habeat æquales binis rectis:eſt autem pars theorematis ſecundi ac trigeſimi primi elementorum Euclidæ.ibi enim demonſtratur , ſi omnis trianguli latus unum eiiciatur,angulũ extrinſecum duobns intrinſecis & oppoſitis æqualem eſſe,atq; intrinſecos trianguli angulos duobus rectis æquales eſſe ¶ Ceterum quo facilius hæc poſſimus itelligere,uidendũ primo quid ſit angulus rectus,& quomodo æquales inter ſe anguli extruãtur . ¶ Sunt itaq; recti anguli,quemadmodum & Megarenſis Euclides refert,quum recta linea, que grecæ καθετος dicitur,ſeu κατακγνώμων quemadmodum,referente Proclo , Oenopides mathematicus appellabat: latine uero perpendiculum nuncupatur:quũ,inquam,recta ſupra rectam ſtans, cōtiguos ãgulos ęquales ſibiinuicẽ facit,hũc ĩ modũ:

Exẽplũ Alexãdri ĩ ſyllogiſmis in qb⁹ ponũt orones loco nominũ

T

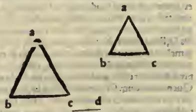
Aequales uero dicuntur inter ſe anguli , quando unius latere ſupra latus alterius poſito, reliquũ neque excedat , neque excedatur:æquales itaque tres intrinſeci ãguli binis rectis dicentur quum ſpatiũ a tribus interioribus angulis interceptum non exceſſerit, quod à binis comprehenditur angulis.¶ Si itaque propoſitum demōſtrare uoluerimus,ita raciocinium aſtruemus, Omẽ b eſt a/

Declaratio exẽpli mathematici ĩ ſũa poſiti.

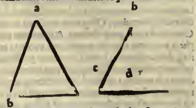
Linea recta græce καθετος , ſiue κατακγνώμων , latine ꝑpẽdiculũ.

Demōſtratio ꝙ ois triãgul⁹ hȝ tres angulos ĩternos æq̃les duobus.

eſt a / oẽ c/b/ oẽ igitur c/a/hoc eſt, omnis triangulus
habet tres intrinſecos angulos, binis rectis æquales:
ſed omnis ęquicrus eſt triangulus (hoc enim ſupra
recéſuimus) ergo omnis æqcrus habet tres intrinſe/
cos angulos, binis rectis ęquales: in hoc, iquit Ariſto/
teles, ſyllogiſmo, a/hoc eſt, Habere tres, ineſt c/ęqcruri
per b/triangulum, tanquam per medium: quod au/
tẽ a/inſit ipſi b/ nõ amplius uidetur poſſe demõſtra/
ri per aliud medium: & ita uidebitur per ſe hoc eſt
immediate a/ineſſe ipſi b/& non eſſe medium ipſius
a/b/propoſitionis, quũ tamen et medium habear, &
ſit demonſtrabilis: quod ideo accidit, quoniam male
exiſtimamus nõ poſſe fieri ratiocinium, niſi termini
omnes ſint ſimplices uoces, & non orationes: & pro/
pterea non debemus ſemper mediũ accipere, ut hoc
aliquid hoc eſt, ut ſimplex uox aut terminus ſit: ſed
aliquando & oratio pro medio conſtituenda, quem/
admodũ & in propoſito. hæc enim propoſitio, Om/
nis triangulus habet tres, per medium demõſtratur
quod eſt oratio, non autẽ ſimplex terminus: hoc pa/
cto, Alicuius anguli, quicunque figurę intrinſeci æ/
quiualent duobus angulis à perpendiculo ſupra re/
ctam cauſatis, illi æquiualent binis rectis: ſed omnis
trianguli anguli interni æquiualent duobus à perpẽ
diculo ſupra rectá cauſatis: igit omnes anguli inter/
ni trianguli æquiualent binis rectis. maior eſt mani/
feſta, tanquam ſuppoſita iam à principio. minor mõ/
ſtratur hunc in modum: Sit triangulus, cuius latus
b/c/eiiciat uſq; a/c/d/ita planũ ẽ, q; angulus, extrĩſecus
a/c/d/ęq̃lis ẽ duobus ĩtrĩſecis oppoſitis c/a/b/& a/b/c:

nãque ſi ducatur ſupra c/punctũ, recta ęquidiſtás ipſi
a/b/quę ſit c/e/quoniã ęquidiſtás eſt a/b/ipſi c/e/& in
ipſas cadit a/c/linea, erũt anguli coalterni per nonũ ac
uigeſimũ theorema ſibiinuicẽ æquales b/a/c/& a/c/e.

Rurſus quoniam æquidiſtans eſt a/b/ipſi c/e/erit an/
gulus e/c/d/æqualis angulo intrinſecus oppoſito a/b/
c/quare totus extrinſecus angulus a/c/d/æqualis eſt
binis intrinſecus oppoſitis b/a/c/& a/b/c/quibus ſi ad/
datur a/c/b/cõmunis angulus, erunt a/ c/ d/ a/c/b/ duo
anguli cauſati à recta ſupra rectá, equales tribus an/
gulis a/b/c/b/c/a/& b/a/c/ſed anguli a/c/d/& a/c/b/binis
rectis æquales ſunt per tertiumdecimũ theorema: er
go omnes triãguli ãguli tres a/b/c/a/c/b/c/a/b/duobus
rectis ſeu à perpendiculo ſupra rectam cauſatis ſunt
ęquales: quod fuerat monſtrandum, & hæc Theon
mathematicus. medium itaq; hac in demonſtratione
non eſt nomen, ſimplex ueluti manifeſtum eſt, ſed o/
ratio hęc, Angulos intrinſecos æquiualere duobus
à perpendiculo ſupra rectam cauſatis. Si uero eriga/
mus demonſtrationem ex ſententia Philoponi, hunc
io modum, Omnes anguli duobus contiguis æqua/
les, duobus rectis ſunt æquales, ſed omnis trianguli
tres anguli duobus contiguis ſunt æquales, ergo om
nis trianguli tres anguli duobus rectis ſunt ęquales
ſi inquam, hoc pacto demonſtrationẽ faciamus, me/
diũ erit oratio hæc, Angulos duobus continguis ac
conſequentibus æquales eſſe.

Quod autem inſit primum medio & hoc extremo, non
oportet accipere tanquam quę ſemper de ſeinuicem prędi
centur, aut ſimiliter primum de medio, & hoc de vltimo (&
in eo autem quod eſt non ineſſe, conſimiliter) ſed quot mo
dis eſſe dicitur, & verum dicere ipſum hoc tot modis exiſti
mare oportet ſignificare & ineſſe, & non ineſſe veluti quod
contrariorum eſt vna ſcientia. Sit enim a. Vnam eſſe ſcien
tiam: Contraria inter ſe, in quo b/a/itaq; ipſi b/ineſt, non
tanquam contraria vnam eſſe ipſorum ſciẽtiam: ſed quod
verum de ipſis dicere, vnam eſſe ipſorum ſcientiam,

Aliud theorema tradit, per quod in reſoluendo
promptiores erimus, & minus in fallaciã incedemus
quod non oportet terminos, ut ſunt expoſiti, ita eos
formare i propoſitionibus ſecũdũ caſus. Termini ná/
que in electionibus ſemper ponẽdi ſunt ſecundũ re
ctum: complicationes uero ex ipſis faciendæ, ſecũdũ
quemcunq; contingerit caſum. quoniã enim nõ ſo/
lum rerũ naturã curamus, ſed et dicendi ornatum ut
latine loquamur, inquirimus, oportet rectam nomi
num complicationem, ac ſtructuram animaduertere
& non ſolum ſatis eſſe exiſtimare, ſi res ipſas nomi/
nibus ſignificemus, ſed & ut cõcinne, loquamur, cu/
randum. ſi enim ſola, quę de ſubiecto dicuntur, præ
dicarentur fortaſſe ſemper oporteret propoſitiones
ſecundum rectum cõſtituere: ſed quoniam non hæc
ſolum, uerum & quæ in ſubiecto ſunt plerunq; pręę/
dicantur: quorum prædicatio aliquando ſecundum
rectũ efficitur, ut, Corpus eſt albũ aliquando ſecun/
dum genitiuum caſum, ut frater fratris frater: nonnũ
quã ſecundũ datiuum, ut, Simile ſimili ſimile, aliquã
do ſecũdũ accuſatiuũ, ut Magnũ ad, paruũ dicitur:
nonnunquam etiam ſecũdum ablatiuum, ut, Vapu/
lat ab hoſte: quoniam, inquam, ita res ſe habet, opor/
tet ter minos quando eliguntur, ſecundum rectum
exponere: prędicamenta uero & propoſitiones, in cõ
ſtructione ita facere, ut contingit. Scitu tamen, ingt

Hæc ẽ expõ Alex. ad literam.

Nota cẽm, q̃re termini i ppõnibus nõ ſp i recto ponũtur, de mente Alexan.

Notatu dignũ ex Philopono.

Philoponus,dignum, ꝙ quãdo inquit Philoſophus terminos exponi ſecundum obliquum, de ſubiectis hoc,non de prædicatis intelligit:nam prædicata ſemper ſecundum rectum ponuntur caſum. licet enim obliquus caſus aliquando in prædicato reperiatur, extrinſecus tamen rectus ſubintelligitur:ueluti quũ dicimus, Oportet nos audire Socratem philoſophãtem:ſubaudiendum enim, opus eſt: idem enim eſt dicere,Oportet, & Eſt opus:atque in reliquis conſimiliter. (primum.)per primum intelligit maiorẽ extremitatem:per extremum uero,minorem:quod tamen alibi non minorem,ſed maiorem ſignificare conſueuit:quod enim per primum maiorem intelligamus,conſentaneum eſt, ac conſuetum: quoniam in prima figura,quæ potiſſima eſt ac digniſſima, maior extremitas primũ obtinet locũ:ꝙ uero ἄκρον ſiue extremum minorem ſignificaret, hoc ab uſu & conſuetudine eſt Ariſtotelica.(Prædicentur.) prædicari terminos appellat, qui ſecundum rectum dicuntur: nã proprie res ſubiecta à nominatiuo ſignificatur: & ſi ita itelligatur, quemadmodum Alexander exponit, ſenſus erit,Non oportet nos accipere terminos ita, ut ſemper de ſeinuicem dicantur ſecũdum rectum, aut ꝙ uno & eodem mõ maior extremitas de medio ꝓdicetur,& medius terminus de minore. Sinautem exponamus ex ſentẽtia Philoponi,per prędicari,ſimplicem intelligentes prædicationem,ſiue ſecũdum rectum,ſiue ſecũdum obliquum,ſenſus erit, Nõ oportet, quãdo termini de ſeinuicem in propoſitionibus prædicantur, ſemper nos accipere, ꝙ ſimiliter, primum de medio,& hoc de ultimo dicatur: hoc enim eſt falſum:namq; aliquando maior de medio prædicatur ſecundum rectum,medius uero de minore,ſecundum obliquum, aut retrouerſum & propterea non prædicantur ſemper de ſeinuicem conſimiliter. hæc Philoponus:mea tamen ſententia longe antiquor eſt Alexandri expoſitio: & quemadmodum de affirmatiuis dicimus ꝓpoſitionibus, ita & de negatiuis dicendum. (Sed quot modis eſſe.) hoc eſt, quot modis,& ſecundum quot caſus aliud alii conſtruentes, utimur hoc uerbo Eſt,aut Eſſe: & quot modis terminis conſtructis eſt uerum dicere,propoſitionem eſſe,tot modis oportet terminos in propoſitionibus ſibiinuicem complicare,& dicere alterum alteri ineſſe. (Veluti ꝙ contrariorum.)exemplum ſubiicit,ut mõſtret,quomodo ſecũdum genitiuum propoſitiones complicetur,ſi enim accipiamus propoſitionem iſtã, contrariorum unam eſſe ſcientiam, dum terminos exponimus,ita faciemus: Si a/Vnam eſſe ſcientiã;Cõtraria inter ſe,in quo b/ in hac itaq; expoſitione, termini quaſi ſecundum rectum accipiuntur: dum uero propoſitiones conſtruimus,non dicimus a/ ipſi b/ ineſſe,quoniam contraria una ſint ſcientia, ſed rectũ ad genitiuum flectimus hoc pacto, contrariorum dicentes unam eſſe ſcientiam.Poſſumus itaq; ita ſyllogiſmum conſtruere,Contrarioꝝ eſt una ſcientia,ſed bonum & malum ſunt contraria, ergo boni & mali una eſt ſcientia:ubi, quæ in genitiuo dicuntur in minore ac concluſione,ea ſecundum rectum proferuntur in minore.

Etremũ hic ſumi ꝓ minori extremitate, cuꝫ ĩ ſcðo Poſterioꝝ ſæpius ꝓ maiori ſũptuꝫ ſit.

Prædicari exponit Alexã.i recto

Philoponꝰ uel in recto uel in obliquo ꝓdicatione intelligit.

Hic ponit exẽplũ quãdo maior eſt in obliquo & minor i recto.

Accidit autem quandoq; in medio primum dici, medium uero in tertio non dici: quemadmodum Si ſapiẽtia eſt ſcientia: boni autem eſt ſapientia ſcientia: quandoque uero medium in tertio dicitur,primum autem in medio non dicitur:quemadmodum,Si omnis qualis eſt ſcientia uel cõtrarii,boni aũt & cõtrariũ & q̃le, cõcluſio: ꝙ boni ẽ ſcientia:non eſt autem bonum ſcientia,neque quale, neq; contrarium,ſed bonum hęc.

Inquiunt Alexander atq; Philoponus ꝙ poſteaq̃ monſtrauit,qũo in ſimplicibus propoſitionibus nõ ſemper ſm rectum termini proferuntur, ſed aliqñ ẽt ſm obliquum,nunc in utriſq; propoſitionibus exẽplum ponit. Vel aliter poſſumus dicere,ꝙ poſteaq̃ ſupra monſtrauit, qũo quum maior ſubiectum habet obliquum,minor uero rectum, obliqua cõcludatur concluſio:nũc conuerſum facit,oſtendit qũo ex maiore recta,& minore obliqua,concluſio ſequatur obliq̃. melior tñ prior expoſitio:náq; paulo infra hoc monſtrat,& inquit igitur accidere,aliqñ primum,hoc eſt, maiorem dici.i.prædicari ſm rectum de medio termino:medium uero in minore non dici ĩ tertio, hoc eſt,non prædicari ſm rectum de minore: hæc enim ĩ prima figura tertium obtinebat locum:ut in exẽplo, Sapientia eſt ſcientia,boni eſt ſapientia,boni igitur eſt ſcientia:& ita quidem conſtructus ſyllogiſmus: ipſe uero aliter minorem protulit,inquiens,(boni autem eſt ſapientia ſcientia)unde,inquit Alexander, contextus factus fuit obſcurior:aut igitur dictio illa Scientia latius accipienda,& ad ſubiectum ponenda,ut ſenſus ſit,Boni ſcientia,hoc eſt,cognitio,eſt ſapientia:uel ꝙ melius unica,ut ita dicam,uoce expreſſit,& minorem propoſitionem & concluſionem, qñ ſub eodem proferebantur caſu: unde contextus ita ſcribendus, Quemadmodum ſi ſapientia eſt ſcientia,boni autem eſt ſapientia ſcientia nec addendum, quod nonnulli male faciunt,concluſio,ꝙ boni eſt ſcientia. hoc enim aduentitium eſt,& extra contextum,ſenſus itaq; erit, & ſeries contextus,Sapientia eſt ſcientia,boni autem eſt ſapiẽtia,boni igitur,eſt ſciẽtia, ipſe uero minorẽ ac concluſionem in unum contraxit,ut ſignificaret ambas ſm genitiuum proferri,& hoc etiã uoluit Aphrodiſienſis Alexander.(Qñq; uero medium in tertio.) Conuertit nunc propoſitiones, & minorem recte cõplicat,maiorem uero ſm genitiuum profert: mediũ itaq; dicitur in tertio, hoc eſt, in minore profertur ſm rectum:primum autẽ,hoc eſt, maior extremitas, nõ dicitur in medio. i. maior non prædicatur de medio termino recte ut in exemplo, Omnis qualis eſt ſcientia,bonum eſt quale,boni igitur eſt ſciẽtia. uel aliter, Omnis contrarii eſt ſcientia,bonum eſt contrarium, boni itaq; eſt ſcientia. (Non eſt autem bonum ſciẽtia) hoc eſt,non enuntiamus maiorem propoſitionẽ ſm

Exẽplus qñ maior eſt ĩ recto, & minor in obliquo.

rectum

rectum,dicentes,Bonũ eſt ſcientia,uel Quale eſt ſciẽtia,uel,Contrarium eſt ſcientia. oẽs enim hoc genus propoſitiones,prætérquàm quod inconcinnæ ſunt, falſæ etiam fortaſſe exiſtunt(ſed bonum hæc.) id eſt, omnia hæc de bono prædicãtur,in minore ſm rectũ, hoc pacto,Bonum eſt quale,Bonum eſt contrariũ.

Eſt autem qñ neq; primum de medio,neque hoc de tertio:quum primum de tertio aliqñ dicatur, aliqñ non dicatur,veluti,Si cuius eſt ſcientia huius eſt genus:boni autem eſt ſcientia:concluſio,ꝙ boni eſt genus: pręedicatur autem nullum de nullo:ſi vero cuius eſt ſcientia,genus eſt hoc:boni autem eſt ſcientia:concluſio,ꝙ bonum eſt genus: de extremo igitur pręedicatur primum. de ſemuicem autem non dicuntur:eodem itaq; modo ⁊ in non ineſſe accipiendum: non enim ſemper ſignificat non ineſſe hoc huic. nõ eſſe hoc hoc:ſed aliqñ non eſſe hoc huius,aut hoc huic:quemadmodum,vt ꝙ non eſt motionis motio, vel generationis generatio,voluptatis autem eſt,non igitur voluptas generatio, aut rurſus,ꝙ ipſius riſus non eſt ſignum,ſed ſigni non eſt ſignum,quare riſus non eſt ſignum:conſimiliter ⁊ in aliis, in quotcunq; tollitur problema, eo ꝙ ad ipſum quodammodo dicitur genus.

Exẽplũ qñ ambæ propõnes i gtõ ponuntur.

Quoniam hucuſq; in præcedentibus exemplis alteram propoſitionem accepit ſm rectum, alteram ſecundum genitiuum,nunc ambas complicat ſecundũ genitiuum,& concludit concluſionem aliquando ſecundum rectum,aliquando ſecundum genitiuum: puta in exemplo,Cuius eſt ſcientia, huius eſt genus, boni autẽ eſt ſcientia,boni igitur eſt genus: hic enim nullus terminus de nullo prædicatur,hoc eſt ſm rectum dicitur ſi uero dicamus, Cuius eſt ſcientia,genus eſt hoc,boni aũt eſt ſcientia, bonũ igiť eſt genus primũ ac maior extremitas predicatur, & ſecundum rectum dicitur de extremo ac minore termino:de ſe uero inuicem maior, mediuſq; ac minor nõ dicũtur recte nãque tã maior q̃ minor obliquę ſunt accepta, genus autem in expoſito exemplo,inquit Philoponus,accipiendum eſt latius.namq; ſcientia non ſolũ de genere.ſed de ſpecie atq; accidente eſt.ego uero aliter dixerim,hoc in loco genus accipi pro ſubiecto: ita enim plerunque conſueuit Ariſtoteles nuncupare ſubiectũ ipſum genus.

Gen⁹ lati⁹ ſumiť ꝓ oĩ eo cuius eſt ſcia,ſiue ſit genus, ſiue ſpecies, ſm Philopo.ſʒ de mẽte expoſitoris, ꝓ ſubiecto, ut ſepius Ariſtotę.

Dubĩ Philoponi.

¶ Sed dubitat Philopo.& ingenioſe,quomodo exempla propoſita ſyllogiſticã retineant formulam. namq; in minore prædicatur hoc nomen Scientia,quod in maiore non ſubiicitur ſubiectum namq; maioris eſt hoc totum Cuius eſt ſcientia: quod idem eſt, ac ſi diceremus Scibile, quũ itaq; in maiore medius terminus ſit Scibile,i minore autem Sciẽtia,qui fieri poteſt,ut ratio ſyllogiſtica ſit?

Solutio de mente authoris ꝙ obliquę ꝓpõnes ſunt ad rectas reducendę.

¶ Ad hoc dicimus,quicquid Philoponus reſpondeat falſũ eſſe,ꝙ nõ ſit idẽ medius in maiore,ac minore ꝙ,ſi obliquas ꝓpoſitiones ad rectas reducamus, liquido cõſpiciemus,hũc in modũ;Oẽ id cuius eſt ſcientia habet genus;ſed bonũ eſt id cuius eſt ſciẽtia bonũ igitur habet genus:ſic itaq; intelligendæ propoſitiones quas ſupra obliquas poſuit:ꝙ ſi quæras,cur ergo nõ hoc pacto poſuit propoſitiones? dicimus ꝓpterea, ꝙ,quẽadmodũ paulo infra dicet,quãdo aliqua plura equalẽt ſemper notiora ponẽda ignotioribus dimiſſis:quoniã itaq; propoſitiones illæ planiores ac dilucidiores erant,ob id fuere poſite iſtarum, quas ultimo protulimus loco Ariſtoteles igitur ſecundũ genitiuum omnia propoſuit exẽpla:poſſumus noſtro mõ & ſecundum reliquos caſus formare huiuſmodi prædicatione.(Eodem itaq; modo.)eodem, inquit, pacto de negatiuis dicendum propoſitionibus: quũ enim dicimus,hoc non ineſſe huic,non ſemper ſecũdum rectũ ſignificamus,hoc nõ eſſe hoc ſed nõnunquam ſecundum genitiuũ, non eſſe hoc huius: aut ſm datiuum,non eſſe hoc huic:puta in exẽplo, Motionis nõ eſt motio uoluptatis ẽ motio,uoluptas ita ꝙ nõ ẽ motio: iterũ, Generationis nõ eſt generatio. ſed uoluptatis eſt generatio,uoluptas igitur non eſt generatio.

Nota de cõplicationibus, q̃ uidẽtur ſolũ in duob⁹ eſſe termis, ſũt tamẽ in tribus.

¶ Vbi ſcias,ꝙ ſyllogiſmi ac complicationes iſtæ non ſunt in binis tantum terminis, ſed tribus, quemadmodum & reliquæ.quod planum erit ſecũdum rectum exponentibus hoc pacto,Id cuius eſt generatio,non eſt generatio: ſed uoluptas eſt id cuius eſt generatio,uoluptas ergo nõ eſt generatio: rurſus Signi nõ eſt ſignum,ſed ipſius riſus eſt ſignum,quare riſus ipſe non eſt ſignum.ac ſi diceret, Id cuius eſt ſignum.ac non eſt ſignum: ſed riſus eſt id, cuius eſt ſignum,riſus itaq; non eſt ſignum.(Conſimiliter & in aliis.) ſimiliter inquit, quemadmodum diximus de prima figura,ita dicendum etiam de reliquis,ſecũda puta ac tertia in quibus tollitur,hoc eſt negatiue concluditur ipſum problema in eo quod genus hoc eſt medius terminus quodãmodo,id eſt,ſub habitudine alicuius caſus dicitur ad ipſum problema. Textus autem,inquit Alexander,obſcurus eſt, propterea ꝙ genus appellauit pręedicatũ,& medium: quod neq; in affirmatiuis, neque in negatiuis prædicatis eſt uerũ: hoc autẽ dixit,quoniam genus prædicať de iis quorũ eſt genus,et i ſcd̃a figura medius de ambabus pręedicať extremitatibus,et ſecũdũ hoc idẽ poniť,quod genus ipſũ:medius eni in ſecũda habet locũ generis, quũ de oĩbus ꝓdiceť. quodq; de ſecũda hoc intellexerit figura,planũ fecit ex ſequẽtibus:quũ enim hoc de ſecunda protuliſſet figura,ſtatim expoſuit cõplicatione ex propoſitionibus obliquis in tertia:

Quare genus appellauit mediũ in ſcd̃a figura.

¶ Nõnulli tamẽ mẽdoſum eſſe cõtextũ aſſerunt oportereq;,ipſũ ita ſe habere,eo ꝙ ad ipſum quodãmodo diciť mediũ.

Alia expõ.

¶ Poſſumus tamẽ & aliter cõtextũ exponere,ut ſit ſenſus, Silr & in aliis oĩbus ſyllogiſmis uel figuris,i qbuſcũque tollitur problema ſecũdũ habitudinẽ,ſecũdũ quã genus dicitur ad ipſũ problema:ubi nõ ꝑ genus intelligẽdũ mediũ,ſed hoc nomẽ genus.& referť quaſi hoc ad exẽpla ſupra poſita,i qbus dicebat,Cuius ẽ ſciẽtia,illius eſt genus: q̃ſi dicat,Secũdũ oẽs illas,habitudine poſſumus cõſtruere negatiua ꝓblema,ſecũdũ quas cõſtruebamus affirmatiua,quando genus quodãmodo & ſub aliquo

Alia expõ authoris.

pria & definitiões ſm ſpliciter ꝑdicãtur: accidẽtia uero & ſimpl'r & ſm quid.

quãdo ſimpliciter, quemadmodum album de niue: aliquãdo quo, ut album de oculo. amplius, ſimplicia & ſine compoſitione, ut Socrates eſt homo: aut cõplicita ac compoſita, ut Socrates eſt homo albus: & quẽadmodum ĩ affirmatiuis diximus, ita & ĩ nõ ineſſe ac negatiuis propoſitionibus dicẽdum. Verum hæc melius conſideranda ac diſtinguenda: qm̃ in libro de interpretatione diximus, quæ per ſe & complicita prædicari poſſunt, quæue per ſe uerè dicuntur, complicita minimè. De Simone nãq; uere dicimus, ꝙ eſt coriarius & ꝙ eſt bonus: non tamen complicitè, ꝙ ſit coriarius bonus. Atq; hæc hactenus de obliqua ſyllogiſmorum ſtructura recenſuit Ariſtoteles. ¶ Moderniores uero aliter de hoc ſermonem fecere, addẽtes alios ac diuerſos modos faciendi propoſitiones obliquas: dicunt enim propoſitiones fieri obliquas, quum hoc uerbo ineſſe, pro uerbo utimur conſueto: puta hoc pacto, Homini ineſt animal. Aliter etiam ſtructuras uariant, ad ſimilitudinem primæ, ſecundæ, ac tertiæ figuræ. Sunt qui alias diuiſiones faciãt, dicentes, aut utramq; propoſitionem obliquam eſſe, aut alteram, & aut ex parte ſubiecti, aut ex parte prædicati in utraque: uel ex parte ſubiecti, in maiore: ex parte uero prædicati, in minori, aut econuerſo. Sed quoniam iſta omnia parum faciunt ad contextum Ariſtotelicum, immo quod amplius noua potius litigia, ac controuerſias in mediũ afferunt, quibus impræſentia nõ eſt opus: ideo his omiſſis, ad reliqua deueniemus.

Diuerſe õpiniones modernoꝝ de ꝑpõnibus obliquis.

Reduplicatum aũt in propoſitionibus ad primuʒ extremum ponendum, non ad mediuʒ. Dico aũt qm̃ ſi fieret ſyllogiſmus, ꝙ iuſtitię eſt ſcientia: qm̃ bonuʒ hoc, quod eſt: qm̃ bonum, vel inquantum bonum, ad primum ponẽdum. Sit enim a/ſcientia, qm̃ bonum: in quo b/bonum: in quo c/iuſtitia: a/itaq; verum de b/pręcicare, boni enim eſt, ſcientia qm̃ bonum: ſed ⁊ b/de c/iuſtitia enim quod bonuʒ: ita igitur fit reſolutio. ſi vero ad b/poſitum fuiſſet hoc, quod eſt. Qm̃ bonum, non erit: a/nãq; de b/verum erit, b/autem de c/non verum: bonum enim, qm̃ bonum pręcicare de iuſtitia falſum, ⁊ non intelligibile. Similiter itaq; ⁊ ſi ſanabile demonſtraretur, ꝙ eſt ſcibile inquantum bonum: aut hircoceruus opinabile inquantum non ens, aut homo corruptibile, inquantum ſenſibile: in omnibus enĩʒ ſuperpręcicatis ad extremũ reduplicationem ponendum.

Aliud theorema tradit, docens quonam modo ꝑquamfacile poterimus ſyllogiſmos reſoluere, in quibus ponuntur reduplicatiuæ propoſitiones. Cæterum quo exactius, quæ dicuntur, intelligere poſſimus, uidendum prius, quid ſit reduplicatio, ac quomodo reduplicatiuæ aſtruantur propoſitiones. Reduplicatio itaq;, quemadmodum ĩquit Philoponus, eſt eiuſdem bis in eadem propoſitione acceptio. Aliter Diuus Albertus, Reduplicatio, ait, eſt iterata enũtiatio medii ſuper extremum, ut notetur cauſa inhærentiæ prædicati in ſubiecto: uerum mea ſententia, prior definitio multo melior: namq; non ſolum medius terminus iteratur, immo & maior minorq;: nec ſolum reduplicatio cauſam notat, ob quam prædicatum ſubiecto inhęreat, ſed alio quoq;, quemadmodũ conſequentiam, ac, ut moderniores aſſerunt, ſpecificationem: quum enim dicimus, ens ſubiectum eſſe primæ philoſophiæ, inquantum ens, nõ dicimus, ꝙ ens ſit cauſa, ut ſubiectum ſit in prima philoſophia: ſed hoc uolumus, ens ſub ratione ſua communi, qua ens eſt ens, ſubiectum eſſe in prima philoſophia: unde & moderniores dixere hanc particulam Inquantum, bifariam poſſe accipi, reduplicatiuè, ac ſpecificatiuè, & reduplicatiuè, uel gratia concomitãtiæ, uel gratia cauſæ. Hos tamẽ omnes modos uocat Ariſtoteles impręſentia reduplicatiuos: quemadmodum in exemplo, quum ait, Iuſtitiæ ſeu boni eſt ſcientia, qm̃ bonum: non enim uult bonum cauſam eſſe, cur de iuſtitia ſit ſcientia: ſed potius de iuſtitia ſcientiam eſſe nõ ſub ratione, qua iuſtitia, uerum ſub ratione, qua bonũ. Reduplicatiuas itaq; in propoſito omnes illas propoſitiones nuncupabimus, in quibus idem bis accipitur, ſecundum eandem propoſitionem. Ait ergo contextu, ſi uelimus rationes ſyllogiſticas, in quibus propoſitiones ſint reduplicatiuę, in ratiocinii formam reſoluere, oportere nos reduplicatum maiori extremo applicare: ſi uero ad medium terminum reduplicatum poneremus, minorem propoſitionem aliquando falſam faceremus, aliquãdo quæ uix intelligi poſſet. Prętерea inutile etiam foret, medio termino applicare reduplicationem: nãq; ſi reduplicationem, ſeu reduplicatum concludere intendimus, nimirum ad prædicatum concluſionis debebit adiacere, tum quia eſt conditio prædicati, tum uero ẽt ꝙ non ſemper uerã conſtrueremus propoſitionem, ſi ſubiecto adderetur. Licet autẽ hoc ita ſit, quod tñ reduplicatur, non eſt maius extremum, ſed medius terminus: puta in exẽplo, Boni eſt ſcientia qm̃ bonum, Iuſtitia eſt bonum, iuſtitiæ igitur ſcientia quoniam bonum: maius extremũ, ſciẽtia qm̃ bonum: medius terminus, bonum: minor, iuſtitia: hoc eſt ergo quod uoluit, quum dixit (Reduplicatum autem in propoſitionibus ad primum extremum) hoc eſt, ad maiorem terminum ponẽdum, non aũt ad medium: ſi enim ad medium poneretur reduplicatũ, puta Qm̃ bonum, non amplius erit concluſio, iuſtitiæ ſcientiam eſſe, quoniam bonum, propterea ꝙ prædicato non additur, Qm̃ bonum, quod erat reduplicatũ, & ad hæc, licet maior propoſitio fortaſſe ueritatem obtineat, nõ tñ ob id minor uera erit: quãquàm enim iſta eſt uera, Boni quoniam bonum, eſt ſciẽtia, hæc tñ ẽ falſa Iuſtitia eſt bonum quoniam bonum: uel, ut Græcè loquar, ὅτι ἀγαθόν: aut enim, ĩquit Philoponus, quum hoc dicimus, ſignificamus iuſtitiam eſſe bonum, qm̃ eſt bonum: & iſtud eſt fatuum ac non intelligibile: quis enim nõ rideret: ſi aliquis diceret, Socratem eſſe hominem, quoniã eſt homo. ꝙ ſi per ὅ,τι non unam intelligamus orationis partem, puta coniunctionem, ſed binas, & relatiuum ὅ, & nomen infinitum ſignificans ſubſtantiam, puta quod Quid, quemadmodum ſciunt Græcarũ

Quid reduplicatio de mente Philoponi

Aliter Albertus de reduplicatione.

Reduplicatio nõ ſolũ notat cãm inhærẽtiæ, ſed ꝯñtiã & ſpecificationem.

Quot modis reduplicatio ſm modernos

Reduplicatio maiori extremo eſt apponẽda, non autem medio.

Reduplicatio lʒ addatur maiori extremo, id tñ qđ reduplicatio, eſt medius terminus.

Nota quõ hæc ꝓpoſitio falſa ſit, Iuſtitia eſt bonum, eo ꝙ bonum.

Quid ſignificat τὸ ὅ,τι apud græcos,

literarum conſulti : tunc qui dicet iuſtitiam eſſe bonum, quod quid bonum, mentietur : nil enim aliud hac oratione uolet, q̃ iuſtitiam eſſe ipſum bonum ſm genus: quod & falſum, & per abſurdum eſt: & hoc ē, quod intellexit, quum ait (a/ nāq; de b/ uerum erit : b/ autem de c/ non uerum: bonum enim qm̃ bonum, p̃dicare de iuſtitia falſum & nō intelligibile) ita nos & alii ēt ante nos tranſtulerūt τοὺ ὅτι ἀγαθόν. ¶ Satius tamen mea ſentētia eſſet, ſi quemadmodum Græcus contextus ambiguus eſt, ita & nos Latinū faceremus ancipitem, dicentes, non Qm̃ bonum, ſed Quod bonum: poteſt enim ambiguo ſenſu, & pro coniunctione, & pro relatiuo noīe capi quemadmodum uel mediocris literaturæ uiris planiſſimum eē poteſt. Quū uero dicimus boni eſſe ſcientiam, non intelligēdum, quod nonnulli male exiſtimant, eruditiōem, ſeu morum diſciplinam, quàm Græci παιδείαν uocant, ſed ſcientiam demonſtrationū, quā iidem ἐπιστήμην nuncupant: ita.n. cōtextu Ariſtotelicus ſe habet: & ē problema ualde ambiguū, An uirtutes doctrina percipi poſſint. Sed de his hactenus. (Similiter itaq;) aliđ exēplum ad monſtrandū ꝓpoſitū, Bonum eſt ſcibile inquantū bonum, Sanabile ē bonū, ſanabile itaq; eſt ſcibile inq̃tū bonū, (aut hircoceruus) Tertiū exēplū, Nō ens opinabile inquātū nō ens, Hircoceruus ē nō ens, Hircoceruus igitur opinabile, inq̃tū nō ens. (Aut hō corruptibile) Quartum exēplū, Senſibile corruptibile inquantū ſenſibile, Homo eſt ſenſibile, Hō igitur corruptibile inquātū ſenſibile. (In oībus enim ſuper prædicatis) Hoc eſt, in oībus reduplicatis ponendā eſſe reduplicationē ad extremum .i. ad maiorem extremitatem: Superp̃dicatum enim, inquit Alexāder, uocauit reduplicatum: qm̃ prædicatum conſequitur, et eſt in concluſionibus ſupra p̃dicatum: poteſt & ulius ſupraprædicatum intelligere, quācūq; additionem faciamus p̃dicato, ſiue reduplicatum ſit, ſiue aliud quppiam: hoc Græcè ὑπερκατηγορούμενον. Et hæc hactenus de reduplicatis ¶ Moderniorum tñ nonnulli cō plura alia addidere: ac primo dicunt reduplicatiōem duplicem eſſe, unam medii ſupra maiorem extremitatem, ut in exemplis propoſitis: aliam minoris ſupra medium, ut in exēplo, Nullū corpus inquantū ægrū, eſt ſanum, Omne ægrum eſt corpus, nullum ęgrū eſt ſanū, inquantū ægrum. Sed cōtra non uidentur hęc ſuperioribus cohærere: nāq; aut reduplicatio illa minoris ponetur ad mediū in minore propoſitione, aut ad maiorem in maiore: ſi prius, tunc ea ſequentur abſurda, q̃ Ariſtoteles in contextu enumerauit, quū dicebat, oportere duplicatum poni ad maiorē extremitatem: ſi ſm, tunc falſa erit deſcriptio reduplicationis dicēs, reduplicationē eſſe iteratam enūciationem medii ſuper extremum: uel, ut inquit Philoponus, eiuſdem bis in eadē propoſitione acceptionē. quum.n. dicimus, Nullū corpus inquantū ægrum, eſt ſanum, nihil ponimus iteratum, aut bis in ꝓpōne iſta: falſum eſt ergo, quod illi de minoris reduplicatione aſſerūt

Nota textū Latinū ambiguū eſſe ꝑmittēdū ut ēt Grec⁹ eſt.

Supp̃dicatū quid de mente Alexandri.

Opinio q̃rūdā modernorū, q ponunt reduplicari poſſe minorem ſupra medium.

Quod illa opinio ſit falſa.

¶ Falſum eſt ēt, quod ulterius dicunt, in omnibus figuris fieri reduplicatiuum ſyllm̄: nec ſolū in affirmatiuis, ſed ēt in negatiuis propoſitiōibus. Nāq; ſi in ſecunda fieret, oporteret mediū reduplicari, qđ eſt abſurdū: medium nāq; in plus ſe habet, quā utraq; extrema nec dixeris, quod nōnulli aſſerūt, fieri minoris reduplicationem. hoc enim ſuprà refutatum ē: & ob hanc eandē cauſam, neq; in tertia dicemus fieri reduplicatiuas complicationes, immo quod amplius, ſi rectè uelimus examinare, & proprie reduplicationē facere, reperiemus reduplicatiuam nullam eſſe negatiuam. nāq; quemadmodum & ii cōcedunt, ſi proprie accipiatur Inquantū, idem ſignificat ꝙ Secūdū quod, Secundum uerò quod, & Per ſe, ut in Poſterioribus traditur, idem ſunt: Per ſe aūt propoſitio nulla eſt negatiua: oīs enim per ſe ꝓpō, quæ uerè Per ſe dr̃, aut ī primo, aut in ſcđo ē modo: hoc eſt, aut p̃dicatum habet ſubiecti eſſentiam cōſtituens, aut ecōuerſo, ſubiectum p̃dicati: quod ſi ita eſt, nulla Per ſe ꝓpō, & ex cōſequēti nulla uerè reduplicatiua negatiua erit. ¶ Addunt adhuc aliud, quod ēt falſum cenſeo reduplicatiuam uidelicet ꝓpōnē nō poſſe terminis retrocedere conſimiliter in reduplicatiuā. ſi enim ꝓpoſitiōes Per ſe conuertuntur in ꝓpōnes Per ſe, ueluti hæc, Oīs hō aīal, aliquod aīal hō: nimirum & reduplicatiua in reduplicatiuam conuertetur. Quòd ſi dicas hanc non eſſe per ſe, Aliquod aīal hō: contra ſi non eſt per ſe, ergo per accidens: p̃terea, Eſt uere neceſſaria, igitur per ſe: hæc.n. idem ſunt, ueluti legentibus Poſteriora planum fiet. ¶ Nec dicas quod nonnulli male allucinantur, reduplicatiuam conuerti quidem, ſed nō in reduplicatiuam, ſed in unam, cuius ſubiectū conſtat ex p̃dicato prioris, & illo ſuper qđ cadit reduplicatio cū reduplicatione, mediante hoc relatiuo Quod, putà, Aīal inquantū hō, eſt riſibile, cōuertitur hunc in modum, Aliquid qđ inquantum hō, eſt riſibile, eſt aīal. ¶ Sed pace iſtorum dictum ſit, hæc minimè uerè eē: ſi enim rectam conuerſionē facere poſſumus, cur tot ambagibus utendū? Si enim dicamus, Aīal inquantū hō, ē riſibile, ergo riſibile inquātū hō eſt aīal, quid falſi continebit oratio nr̃a? ꝓfecto nihil: nā quum hoc dicimus, hoc uolumus, ꝙ rō quare aliquod aīal ſit riſibile, eſt qm̃ aliquod aīal eſt hō. & retrouerſum, ꝙ ratio quare aliquod riſibile ſit aīal, eſt qm̃ aliquod riſibile eſt hō: imo quod amplius eſt, quas nonnulli conuerti negant reduplicatiuas negatiuas, in proprias tñ eas nos terminis retrocedere aſſerimus, putà, Nullū malū eſt eligendū inquantū malum: dico enim ꝙ in hāc ↄuertitur, Nullū eligendū inquātū malū ē malū: ꝙ ſi negas, erit ergo una uera, altera falſa, putà, prior uera, ſcđa falſa. qđ tñ non eſt: ſi.n. hæc falſa eſſet, Nullū eligendū inquantū malū, eſt malū, uera nimirū foret ſua cōtradictoria. quod tñ ſecus eſt: hæc.n. Aliqđ eligendum inquātum malum, eſt malum, falſa ꝓcul dubio eſt: ex hac nāq; ſequitur, Aliquod eſſe eligēdū inquantū malum. quod eſt falſum: quēadmodū dice

Quod ſyllogiſm⁹ reduplicatiuus nō poſſit fieri nec in ſcđa, nec in tertia figura.

Quod nulla reduplicatiua negatiua eſſe poſſit.

Aliđ dctū modernorū ꝙ ꝓpō reduplicatiua non poſſit conuerti: quod ab authore deſtruitur.

Quod hęc ꝓpō Aliqđ aīal eſt hō, ſit per ſe. Opinio Gulielmi Ochan. Cōtra illas opiniones. Hoc tñ diligentius cōſiderandū.

Quod negatiua reduplicatiua poſſit cōuerti, cōtra modernos.

re etiam

re ét conſueuimus hanc falſam eſſe, Aliquis hircoceruus eſt aial, non qa ſi hircoceruus eſſet, ꝙ ab ipſo aial, remoueretur, ſed qm̃ fieri non poteſt, ut hircoceruus ſit: conſimiliter & in propoſito dicendum. Quare ſileant qui nouas conuertendi leges introducũt: ſileãt ét, qui nouas reduplicatiuorũ ſyllõrum coordinationes faciunt, quorum alii dñt reduplicatiuas coniugationes fieri in prima ac tertia figuris, i ſcda uero minime. ¶ Alii aũt aliter ét, & prolixius ſuas diſtinctiones ꝓſequuntur ex utriſq; reduplicatiuis: & ex altera tm̃ cõplicationes cõſtituentes in oĩbus figuris. quorum omnium opiniones miſſas facio, tum quia longe a ueritate aberrant, tum ét ne in infinitum nr̃a proleratur oratio: id tñ unum addimus, ꝙ ex ſententia Ariſtotelis reduplicatiuus, & uere reduplicatiuus ſyllõus in ſola prima figura, & ſolis affirmatiuis coniugationibus efficitur: quod planum fieri Philoſophus in cõtextu, ſolas eas enumerans, reliqs omnibus omiſſis. Sed his iamiam confectis, ad ſequentia pedem feramus.

Nota ꝙ ex ueris reduplicatiuis ſyllogiſm⁹ ſolus fit in prima figura, ex ſentẽtia Ariſto.

Nõ eſt aũt eadẽ terminoꝝ poſitio: qñ ſimpliciter aliquid ratiocinatũ fuerit: ⁊ qñ hoc aliquid aut quo, aut qũo. Dico aũt, quemadmodũ qñ bonum ſcibile monſtratum fuerit: ⁊ qñ ſcibile quid, qm̃ bonum: verum ſi ſimpliciter ſcibile mõſtratum fuerit, medium ponendũ ens: ſin aũt qm̃ bonũ hoc quod eſt, aliquod ens. Sit enim a/ Scientia qm̃ ens: in quo b/ ens aliquod: in quo c/ bonum. Verũ itaq; a/ de b/ prędicare. erat enĩ ſcientia alicuius entis, qm̃ aliquod ens: ſed ⁊ b/ de c/ quod enim in quo c/ ens aliquod: quare ⁊ a/ de c/ Erit igitur ſcientia boni qm̃ bonum: nãq; aliquod ens erat proprię ſubſtantię ſignum. ſi vero ens medium poſitum fuiſſet, ⁊ ad extremum eius ſimpliciter, ⁊ nõ dictum eſſet Aliquod ens, non eſſet vtiq; ſyllõus, ꝙ eſt ſciẽtia boni, qm̃ bonum: ſed qm̃ ens: vt in quo a/ ſcientia qm̃ ens: in quo b/ ens: in quo c/ bonum. Manifeſtum igitur, quod in ſyllogiſmis, qui in parte, ita accipiendi ſunt termini.

Dicunt nõnulli, intentionẽ eſſe Philoſophi, hoc in loco pertractare, qũo fiat minoris reduplicatio ſupra mediũ. Nos aũt aliter cum Philopono atq; Alexãdro uolumus intentionẽ Ariſtotelicam eſſe, tradere aliud theorema, per qđ facilẽ poſſimus reſolutionẽ facere: plærũq; enim in excerpendo medium, longe aberramus: quare nõ oportet, inquit, in ſyllõrum reſolutionibus eandem & ſimilẽ poſitionẽ ac terminorũ inquiſitionẽ facere, qñ ſimpliciter aliquid in ↄclõne prædicetur, & qñ cũ additione quapiam, quẽadmodum paulo ante monſtratũ fuerat in habẽtibus p̃dicatũ reduplicatũ. & hoc eſt qđ ſignificat, cũ dixit (qñ ſimplr̃ aliqd rõcinatũ fuerit: & qñ hoc aliqd, aut quo, aut qũo) ſuprap̃dicatorũ nãq; alia: quid eſt p̃dicatũ, ſignificãt, ut Aequicrus duos rectos hẽt inqtum triãgulus: alia quo, ut Sanũ eſt ſcibile, ſm qđ bonũ: alia qũo, ut Hircoceruus eſt opinabile, ſm qđ non ens. ſunt itaq; non nullę p̃dicationes tales in qbus aliquid ſuprap̃dicat̃: ſunt aũt & alię ſimplices, in qbus p̃dicatũ ſine additione ꝓfert̃, ut Iuſtitia ẽ ſcibile. Quũ igit̃, inquit, ſit talis in ſyllõis uarietas, nõ oportet eodẽ pacto terminos q̃rere in ſimplicibus p̃dicatis, & in iis, q̃ ſunt cũ additiõe: ſed qñ ſimplex ſit ↄclõ, medius terminus cõior ponẽdus ẽ, q ſimplr̃ inſit ſubiecto termino: de quo uidelicet & p̃dicatũ uerè p̃dicet̃, ut ens: fiet enim hũc in modũ ſyllõs, Oẽ ens ſcibile, Iuſtitia eſt ens, iuſtitia itaq; ſcibile. Si uero ↄclõ nõ ſit ſimplex, ſed hũerit aliqd additũ, nõ opꝫ ampli⁹ mediũ terminũ ſimplr̃ & cõiter inexiſtentẽ q̃rere: ſed ꝓximiorẽ, ac eo mõ inexiſtẽtẽ, quo maior extremitas de ipſo uera erit cũ additiõe p̃dicta, nã ſcibile ſimplr̃ uerũ erat de ente p̃dicare, non aũt ſcibile inquãtũ bonũ. qm̃ ens cõius eſt, & in plus q̃ p̃dicatũ. non. n. uera eſt ꝓpõ, dicens, Oẽ ens eſt ſcibile inq̃tũ bonũ: nãq; nõ oẽ ens eſt bonũ, neq; ex entibus ſola bona ſcibilia: ſiquidẽ eadẽ eſt ↄtrariorũ ſciẽtia: non itaq; amplius erit medius terminus ens ſed aliqd cognatius ac ꝓximius ſubiecto, & nõ ſilr̃ cõe: uerũ tale aliqd, ut p̃dicari de ipſo poſſit maior extremitas, hec eſt, ſcibile inquãtũ bonũ, & iſtud eſt qđ uoluit, dũ iquit (dico aũt, quẽadmodũ qñ bonũ ſcibile monſtratũ fuerit, & qñ ſcibile quid, qm̃ bonũ: uerũ ſi ſimplr̃ ſcibile mõſtratũ fuerit, mediũ ponẽdũ ens: ſin aũt qm̃ bonũ, hoc qđ eſt aliquod ens) ac ſi diceret, Si uolumus ↄcludere p̃dicatũ ſine determinatione aliq̃, debemus & mediũ accipere ſimplr̃, ac ſine determinatione: ſin autẽ cũ determinatione: mediũ excerpẽdũ determinatũ ac limitatius. (Sit enim a ſcientia) Primũ ponit exẽplũ eius, qđ eſt quo, nõ eius qđ eſt ſimplr̃: puta, Alicuius entis eſt ſciẽtia qm̃ ens, bonũ eſt aliqđ ens, boni ergo eſt ſcia qm̃ ens. (ꝓprię ſubæ) nõ dicit oportere mediũ, quod eſt Aliqđ ens, eẽ definitionẽ minoris extremi, ſed magis ↄtractius ac limitatius, qđ hoĩ, puta ꝓximius, magis hoĩs ꝓpriã ſubam deſignat: quẽadmodũ aial preſſius ſignificat ꝓpriã hoĩs ſubam, q̃ corpus aut ſuba. Si igit̃ uelimus ↄcludere, boni eſſe ſciẽtiã inquãtũ aliqđ ens, puta inquãtũ eligibile, mediũ accipiẽdũ aliqđ ens hoc ẽ eligibile, nõ aũt ens ſimplr̃. Quòd ſi mediũ accepiſſemus ens ſimplr̃, nõ aũt ens aliqđ, ad maius ét extremũ in ↄclõne in reduplicatiõe dẽremus ponere ens ſimplr̃, puta, ſi dicamus, Oẽ ens ſcibile qm̃ ens, bonũ ẽ ens: bonũ ergo ẽ ſcibile qm̃ ens. (In ſyllõis, q i pte) ſyllõs in pte eos uocat, q nõ hñt ſimplex p̃dicatũ, ſed cũ additiõe ſignificãte qđ hoc, aut quo, aut qũo: hæc. n. & q̃ hęc ſignãt, addita p̃dicato, faciũt ipſum pticularius: nõ. n. ſilr̃ uľe, Bonũ eſſe ſcibile, & Bonũ ſcibile eſſe inquãtũ bonũ. in talibus itaq; ſyllõis mediũ nõ ẽ accipiẽdũ cõe, quũ ſit ↄclõ limitatio pp ſuprap̃dicatũ, ſed ↄtiguũ, & ꝓpriã ſubam ſignãs, aut & idẽ ſuprap̃dicato.

Non eodẽ mõ termini exponendi ſunt i ſyllõ qñ ſimpliciter, & qñ cũ additiõe q̃piã p̃dicatũ in cõcluſiõe ponit̃. Diuerſitas ꝓdõnũ p̃dicato additarum.

Regula, q̃ Ariſto. i cõtextu ponit d̃ p̃dicamẽtis ſimpliciter & limitatis.

Quæ ꝓximiora ſunt rei magis illius ſubam ſignificant.

Oportet autem ⁊ tranſumere quę idẽ poſſunt, nomina pro nominibus, ⁊ orationes pro orationibus, ⁊ nomẽ ⁊ orationem, ⁊ ſemper pro oratione nomen accipere: facilior nã q; terminorum expoſitio: quemadmodum ſi nihil differat dicere, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis, aut Opinabile non eſſe quod ſuſpicabile quid: idem enim ſignificatum, pro dicta oratione ſuſpicabile, ⁊ opinabile termini ponẽdi.

Aliud tradit theorema, quo faciliorem efficere reſolutionem poſſumus, inquiens, tranſumẽda eſſe nomina pro noibus, & orationes itidẽ pro orationibus, manifeſtiores pro obſcurioribus: & ſi fieri etiã poſſit, ſemper orationis loco debemus ponere nomen: dico ſi fieri poſſit, qm̃ ſuperius diximus, hoc non ſemper poſſe effici: plærũq; enim oratio aliqua pro medio ita accipienda, q eam non poſſumus in ſimplex nomen tranſmutare: uerum ſi fieri pôt: ſemper pro oratione nomen accipiendum: facilius: nãq; termini per nomina exponuntur, q̃ orationes: quemadmodum in exẽplo, ſi nihil differant orationes iſtæ, Suſpicabile nõ eſſe genus opinabilis, & Opinabile non eſſe, quod ſuſpicabile quid: addas tu, Accipienda eſt manifeſtior oratio: eſt autem hæc, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis: & ulterius pro ambabus orationibus iſtis, in expoſitione debemus ſimplices terminos ponere, Suſpicabile & Opinabile. idem ergo eſt dicere, Suſpicabile non eſſe genus opinabilis, & Opinabile quod ſuſpicabile: hic enim eſt modus ſignificandi apud Ariſtotelẽ eſſentiale prædicatum: quemadmodum nãq; inquit Simplicius in Alpha naturalis auditus, quod Plato uocabat αὐτοὸν, Ariſtoteles nuncupat ὅπερὄν: unde & Adraſtus philoſophus, quæcunq; eſſentiã alicuius conſtituerent, uoluit apud Ariſtotelem uocari cum hac additione Quod: quare hominem merito dicemus eſſe animal rationale & eſſe quod animal rationale, animal & quod animal, rationale & quod rationale. ⁋ Sed mea quidem ſententia, hęc eleganter dicta ſunt, non tamen uere: ſi enim quæ in tertio Topicorum dicit Ariſtoteles, animaduertamus, per Quod quid, nil aliud intelligemus, quam genus alicuius: ait namque ibi, Nihil enim dicitur, quod genus quod non eſt in genere: quare non recte proferemus, hominem eſſe quod rationale, quum rationale non ſit hominis genus: nec recte ẽt dr̃, idem eſſe, quod Plato uocabat ipſum ens, & quod Ariſtoteles Quod ens. recte enim dicimus hominem eſſe quod aial: non tñ hominem eſſe ipſum aial: nam ὅπερζῶο ſignificat aial genus hominis eſſe: αὐτοζῶον uero ſignificat hominẽ ipſam animalis eſſentiam eſſe, quam Plato ideam uocare conſueuerat. & q hoc ita ſit, planum legentibus 6. Topicorum, quæq; in libris poſt naturalia lõgo ſermone diſputantur: ſed de his alias, ſatis ſit impræſentia, Quod ſuſpicabile idẽ ſignificare, qđ genus opinabilis eſſe ſuſpicabile: an uero Quod ens ĩ Alpha naturalis auditus ſignificet ipſum ens eſſe genus, quẽadmodũ uoluit Aſpaſius, an uero ens uerũ, hoc eſt, ſubſtantiam, ut Alexander ac reliqui omnes, hęc alibi perquirenda relinquo, nobis ſufficit attuliſſe, quæ ad cõtextu intelligendum faciunt, quodq; in uſu Ariſtotelico frequentiſſimo eſt: nãq; & in Poſterioribus ita dicebatur, Quod lignum & quod album.

Modus ſignificandi prædicatũ ſubſtãtiale apđ Ariſt. Q. đ Plato uocabat αὐτοὸν, Ariſto. ὅπερὄν uocat.

Contra ſententiã Symplicii & Adraſti.

ὅπερ ζῶον ſignãt aial eſſe genus. αὐτοζῶον ſignãt eſſentiã & ideaꝫ animalis.

Quoniam vero non eſt idem, voluptatem eſſe bonum, & voluptatem eſſe ipſum bonum, non ſimiliter ponendi termini: ſed ſi eſt ſyllogiſmus, q voluptas ipſum bonum, ipſuꝫ bonum: ſin autem q bonum: bonũ conſimiliter & in aliis.

Vellẽ, ut ↄtextus iſte dilucidior fieret, lectorẽ ipſũ Gręcã edoctũ eſſe dialectũ: ita enim facilius, q̃ dñr, poſſemus intelligere: ſed qm̃ neq; oibus Græca ſcire ↄceſſum, nec ↄtextus ſine græcarũ literarũ cognitione facile intelligi pôt, nõ abſurdũ exiſtimabo, Græca q̃piam Latinis cõmiſcere. ⁋ Aliđ itaq; theorema tradit ad facilẽ faciendã reſolutionẽ, inquiens, nõ eſſe cẽſendum, nullã fieri diuerſitatẽ in exponẽdis terminis, ſi terminus unus cũ articulo ꝓferat̃, ſiue idem abſq; articulo enũtiet̃, ꝓpea q magno differũt interſtitio dicere, τὴν ἡδονὴν εἶναι ἀγαθὸν, καὶ τὴν ἡδονὴν εἶναι τ' ἀγαθὸν, hoc eſt uoluptatẽ eſſe bonũ, ſiue articulo, & uoluptatẽ eſſe bonũ cũ articulo: qđ nos qm̃ articulos non habemus, hũc in modũ trãſduximus, Voluptatẽ eſſe bonũ, & uoluptatẽ eſſe ipſum bonũ: melius certe fuiſſet ſi potuiſſemus articulũ applicare: ſed qm̃ hoc apud nr̃os fieri nequit, qđ uoluimus, ↄtextus ſenſum uariata aliq̃tiſper ſerie, obſeruauimus: idẽ. n. ẽ dicere apud græcos τ' ἀγαθὸ, & apud nr̃os, ipſum bonũ: quũ. n. dicimus, uoluptatẽ eſſe bonũ, hoc uolumus, uoluptatẽ eſſe ex bonorũ numero: quũ aũt uoluptatẽ eẽ ipſum bonũ, uoluptatẽ eſſe ipſum bonorũ genus, unde hæc falſa, illa fortaſſe uera erit, q̃re, igt Ariſtoteles, nõ ſunt in expõne ſilr̃ termini exponẽdi, ſed ſi cõcludere aius ſit, uoluptatẽ eſſe bonũ ſiue articulo, uoluptatẽ & bonũ ſine articulo debemus terminos ponere: ſi aũt cõcludere uelimus, uoluptatẽ eẽ bonũ cũ articulo, uoluptas & bonũ cũ articulo termini ponẽdi ⁋ Et hoc eſt ẽt, qđ uoluit, Aluli. Roſa. in expõne ſua media, cũ igt, Oportet ut accipiat̃ Vs Al cognitionis, ſiue Al articulũ: hoc. n. idẽ ſignãt apud Arabicos, qđ apud Græcos ſuus articulus, puta τον, ὁ, ἡ & apud Hebreos ſuum ה hoc eſt, He cognitionis. qđ iõ He cognitiõis nũcupat̃, qm̃ ꝓſupponit nomẽ, cui applicat̃ ante fuiſſe ꝓcognitũ: quẽadmodũ & apud græcos articuli ueluti ſupra longa expõne ſatis declarauimus: & Dauidus Tichis in ſuis catholicis, & Apollonius Dyſcolus in ſuo de conſtructione referunt. Verum hæc magis ad literatorẽ ac grãmaticum pertinerent, quàm logicum aut philoſophũ. Ad reliqua igitur trãſeamus.

Nõ ſignãre idem apud Gręcos terminos cuꝫ articulis poſitos. τ' ἀγαθὸν: idẽ qđ ipſum bonũ apud Græcos.

Dictũ Aluidi Roſa. de articulo apud Arabes, qđ ꝓſonat Græcis

Non eſt aũt, neq; eſſe, neq; dicere, quod cui b/ ineſt, huic omni a/ineſt: & dicere, cui omni b/ineſt, & a/omni ineſt: nihil enim prohibet b/ipſi c/ineſſe: non omni autẽ /ut ſit b / honeſtuꝫ quid: c/vero, album: ſi igitur albo alicui ineſt honeſtuꝫ quid, verum dicere, q albo ineſt honeſtum: ſed non omni fortaſſe: ſi itaq; a/ineſt ipſi b/ non omni autem de quo b/ neq; ſi b /omni c/neq; ſi ſolum ineſt, neceſſe a / non quod non omni: ſed neq; ineſſe. Si aũt de quocunq; b/vere dicatur, huic omni ineſt a /accidet a/de quo omni b/dicitur, de hoc omni dici: ſi tñ a/dicitur de quo vtiq; b/dicatur de omni, nihil prohibet, b/ineſſe ipſi c/non omni autem ipſum a/ aut omnino non ineſſe. In tribus itaq; terminis: videlicet de quo b/oĩ a/dici: hoc eſt, de quotcũq; b/ dr̃, de oibus dici & a/ & ſi b/de oĩ, & a/itidẽ: ſi vero non de omni, nõ neceſſe a/ de oĩ.

Dicunt nõnulli intentionem eſſe Ariſtotelicã, mõ
ſtrare ꝙ in prima figura non poteſt ulis affirmatiua
concludi,niſi utrẽq; propoſitiones ſint ules. de maio
re nãq; nemini dubium,ꝙ ſi concluſio ſit ulis,oporte
re ipſam ulem eſſe:ſed de minore hoc mõſtrat impẽ
ſentia. Hæc illi. Sed,pace eorum dixerim,nõ recte ſen
tiunt:ſi enim hoc faceret,ſuperflue faceret: nã de hoc
ſatis pertractatum eſt ſupra,ubi agebamus de ſyllo/
giſmi ſtructura.

Expoſitio quorundam falſa

Expoſitio Buranæ

Nota dñiã inter has ꝑpões,Cui oi ineſt b, & Cui ineſt b / huic oi a/ineſſe.

Aliud itaq; eſt qđ,hoc in loco uult
Philoſophus:qm̃.n.complures antiquorum non ute
bantur inter diſputandũ manifeſto ſyllõ,ſed quaſi ex
una propoſitione concluſionem inferebãt,ex una in/
quã propoſitione non ſimpliciter prolata , ſed potius
eo modo conuerſa,quo ꝓpões conuertere in.2.Prio
rum uolumine docet Ariſtoteles)Qm̃,inquã,hoc ita
eſt:docet nunc Philoſophus,qũo tales ſylli reſoluen/
di,dicens,non eſſe idem ſm rei naturam , neq; etiam
ſm proferendi modum,Cui b/ineſt,huic omni a/ineſ
ſe:& Cui omni b/ineſt,huic omni a/ineſſe, propterea
ꝙ quum utraq; iſtarum binas contineat propoſitio/
nes,hæc quæ dicit Cui omni b/ineſt,huic omni a/ in/
eſſe,idem uult ac ſi diceremus,Oẽ c/a/oẽ c/b/illa uero
quæ inquit,Cui b/ineſt,huic omni a/ineſſe,ſignificat,
quod oẽ c/a/& ꝙ c/eſt b/hoc enim fieri poteſt,ꝙ aliqđ
c/ſit b/non tñ ꝙ omne c/ſit b/puta i exemplo,Sit b/ho
neſtum aliquid,c/uero album:ſi igitur aliquod albũ
ſit honeſtum,ũerum eſt dicere ꝙ honeſtum ineſt al·
bo,non tñ fortaſſe,ꝙ honeſtum inſit omni albo:dico
autem fortaſſe,quemadmodum & Alexãder atteſta/
tur,qm̃ indefinita(ueluti ſupra plerũq; diximus)nõ
ſolum de propoſitione in parte uerificatur , ſed & de
ulr prolata.(Si itaq; ineſt ipſi b/)ſenſus ẽ , Si maior in
prima figura ſit,aut indefinita , aut in parte , minore
qũocunq; ſe habente,non ſolũ non ſequitur ulis con/
cluſio ex neceſſitate,ſed neq; etiam indefinita : hoc eſt
ergo,quod dicit,ſi a/maior extremitas ineſt ipſi b/me
dio termino,non aũt omni inſit b/ſiue b/medius i mi
nore accipiatur ineſſe omni c/minori extremo:ſiue ẽt
non omni ineſſe,ſed ſolum ineſſe,ut minor ſit indefi
nita:non ſolum nõ eſt neceſſarium,ꝙ inſit omni,ſed
neq; etiam neceſſariũ,ꝙ ſimpliciter inſit.hoc eſt, non
ſolum non ſequitur ex neceſſitate concluſio ulr affir
matiua,uerum neque cõcluſio indefinita : & hoc eſt,
quod uoluit,dum inquit, Neceſſe a/non ꝙ nõ omni.
ſed neque ineſſe.(Si autem de quocunq; b/) τὸ καθ'
ὅτου inquit Alexãder,æquale eſt , τῷ κατὰ παντους,
& ideo nos trãſduximus,,De quocũq;:eſt autem ſen/
ſus, Quòd ſi utræq; propoſitiões ulr affirmatiuæ ſint
& ueræ, ex his ſequetur concluſio ulr affirmatiua &
uera.& hoc eſt,quod uoluit,dum inquit,(ſi autem
de quocũq; b/uerè dicatur,huic omni ineſt a / accidet
a/de quo omni b/dicitur,de hoc omni dici)hoc eſt, Si
a/maior extremitas prædicetur de omni b/medio , &
b/de omni c/minore, ſequitur ꝙ accidet ex neceſſita/
te a/in concluſione prædicari de oi c/ puta in exẽplo,
Sit a/aĩal,b/rationale,c/homo:Animal de oi rationali,
b/de omni homine,a/igitur de omni homine.(Si tñ
a/)ſenſus eſt,Si maior accipiatur in parte,cum mino/
re uli,nihil ſequitur ex neceſſitate : & hoc , qm̃ ſupra
monſtrauimus in prima figura, ſi maior in parte exti
terit,nullam ſieri ſyllogiſticam cõplicationem: ait er/
go,Si a/dicatur de illo,de quo oi dicitur b/ nihil ꝓhi/
bet ꝙ b/medium inſit oi c/in minore:& ipſum a/non
ſolum nõ inſit oi c/minori extremo in concluſione,i
mo quod amplius,neq; oĩno iſit:hoc aũt & paulo ſu/
pra dixeramus. (In tribus itaq; terminis) ſenſus eſt,
Quòd in talibus ꝓpõnibus, q̃ potẽtia tres hñt termi
nos quales ſunt,quas nunc expoſuit,q̃q; à Theophra
ſto,referente Alexandro, κατὰ πρόσληψιν, ſeu ſm aſſ
ſumptionem nuncupantur,propterea ꝙ hæ quodã
modo tres hñt terminos:in hac enim de quo oi b/ de
illo & a/oi,in duobus terminis a/& b/quaſi & tertius
cõpræhenditur:præterq̃,ꝙ non ſimiliter determina
tus eſt & manifeſtus,quẽadmodum illi:in talibus in
quã ꝓpõnibus,quæ ſola dictione differunt à catego/
ricis,ut inquit Theophraſtus in lib. de affirmatione,
quum dicimus,De quo oĩ b/de illo oi a/ſignificamus
ꝙ de quibuſcũq; b/dr̃,de illis oibus & a/dr̃: & Quòd
ſi b/de oi dr̃ c/ꝙ & a/de oi c/dr̃ in ꝯcluſione : ſi uero b/
non de oi dicatur c/ſed puta de aliquo,aut indefinite,
non eſt neceſſariũ,a/de oi c/in concluſione dici:Et hęc
Ariſtoteles de talium rõnũ reſolutione.

Nota dctũ Alexan. de ꝓpõnibus ſupradictis quas Grçci iũiores uocabãt παρεπτικὰς . i. ꝯſecutiuas nõ aũt ſyllogiſticas.

Iuniores tñ
referent Alexandro,non appellabãt rõnes iſtas ſyllogi
ſticas,ſed παρεπτικὰς , hoc eſt,ꝯſecutiuas : qm̃ in his
ex ꝓpoſitionibus neceſſario ſequeretur cõcluſio , nõ
aũt ſm ordinem ſyllogiſticum eſſent diſpoſitæ:fit aũt
& in huiuſcemodi cõplicatiõibus fallacia,eo ꝙ Penè:
ſeu ut Græce loquar παρὰ μικρὸν , ꝓpea ꝙ exiſtima
mus idem eſſe,Cui b/ineſt,illi oĩ a/ineſſe/ & Cui oi b
ineſt,illi oi a/ineſſe.qđ tñ non eſt uerum, & ideo plæ/
rũq; decipimur,quẽadmodum & in pleriſq; aliis acci
dit,ut in perpulchro exẽplo,qđ ponit Alexãder, Si ni
hil eſt,neq; dies eſt:ſi non eſt dies,eſt nox,ergo ſi nihil
eſt,nox eſt:in hoc enim conſimiliter accidit fallacia in
eo ꝙ Penè:qm̃ exiſtimamus nihil differre ſimpliciter
dicere,Si non eſt dies,eſt nox,& dicere cum alia addi
tione,Si nihil eſt,non eſt dies, ſi non eſt dies, eſt nox:
hęc enim q̃ maximo à ſeinuicem differũt interſtitio .

Nota exẽplum pulchrũ Alexandri.

Non oportet aũt exiſtimare penes id qđ exponimus,ali
quid accidere abſurdũ:nihil enim vtimur eo. quod eſt hoc
aliquid eſſe,ſed quẽadmodũ Geometra pedalez, & rectam
hanc,& ſine latitudine dicit.quę non ſunt:verũ non ſic vtiť,
tanq̃ ex his ratiocinans:omnino enim quod non eſt, vt to
tum ad partem,& aliud ad hoc,vt pars ad totum , ex nullo
talium monſtrat ipſe monſtrans,neq; fit ſylls:expõne vero
ſic vtimur,quemadmodũ & ſenſatione ad diſcentem dicen
tes:non enim ſic tanq̃ ꝙ ſine hoc demonſtrari non poſſit,
quemadmodum ex quibus ſyllogiſmus.

Occurrit tacitæ qõni:poſſet enim quiſpiã nõ ime
rito dubitare,circa ſuperius diſputata,ingens,ea q̃ di/
ximus,non ob id uera eſſe,quia ita ſe habeãt : ſed qm̃
elementis uſi ſumus, dũ exponeremus complicatio/

nes,ac theoremata, q̄ ſupra tradidimus: quapropter relinquetur,ea uera eſſe,non ex parte formæ ſyllogiſticæ,ſed iuxta materiá ipſam,qua male utebamur in theorematis exponendis. ¶ Solués itaq; dubitationé

Exépla adducunť,nó quia ita ſe res hēat oīno:ſ; ut diſcétes meliꝰ pcipiát.

iſtam,Philoſophus ait,non hæc accidere penes expoſitionem,qua uſi ſumus:qm̄ exépla adduximus, nō ꝙ ita penitus res ſe haberet,ſed ut addiſcentes melius pciperent:quéadmodum & Geometra in expoſitionibus ſuis pedalé ꝑlæruq; ac rectam , & ſine latitudine uocat lineá,quæ tñ neq; pedalis eſt,neq; recta, neq; ſine latitudine:náq; ueluti in Poſterioribus ét dicitur, Geometra nihil concludit ſm hanc lineá , quam ipſe poſuit,ſed quæ ꝑ hæc oſtenduntur:qm̄, quemadmodum in Beta naturalis auditus inquit Ariſtote. Mathematicus abſtrahit , & abſtrahétes mendacium nō cōmittunt:non igitur utimur huiuſcemodi expoſitione tanq̄ ꝑ hanc rōcinátes,ac ſyllm̄ faciétes:qm̄ nūq̄ fit uere ſyllus,niſi aliquid ſe habeat ut totum,& aliqd ut pars,hoc eſt,ut aliud ſit prædicatum , aliud ſubiectum:hoc enim ſignificat totum & pars:eſt aūt complicatio hæc propoſitionum in prima figura,dixit autem(ut totum) qm̄ non ſemper prædicatum ſe habet in plus,& ſubiectum ī minus.ſed aliqñ retrouerſum,aut æq̄liter.(Expoſitione uero ſic utimur.)hoc eſt,quemadmodum in mathematicis ſenſu addiſcentes utimur,deſcribentes pedalem, quæ non eſt pedalis:& rectam,quæ non eſt recta , eo ꝙ non poſſumus ſola imaginatione demonſtrationem facere ita : & in his uſi ſumus expoſitione,dicentes, ipſum addiſcentem melius quę dicuntur percipere:non tñ hoc dico, ꝙ ſenſu ac expoſitione utamur,tanquam ſine his de-

Séſus & expō ſunt eáꝫ iſtrariæ ad cognoſcendū nó principales.

monſtratio fieri nequeat,quemadmodum dicere cōſueuimus , demónſtrationem effici non poſſe ſine iis propoſitionibus,ex quibus cōſtruitur ſyllus: ſed ſenſu atq; expoſitione utimur,quemadmodum & Philoponus in Poſterioribus inquit, tanq̄ cauſa iſtrumétaria:neq; enim phas eſt,ꝙ uilius dignioris ſit cauſa, puta ſenſus demonſtrationis aut ſcientiæ : ſed anima noſtra tanquàm ſopita & dormiens,per ſenſum excitatur,& expergiſcitur,ut qui igniculum in nobis exiſtentem moueat,& accendat:ueluti in exemplo ac ſimilitudine,non cognoſcebatur Vlyſſes Homericus, niſi forte fortuna cicatrix antiquisſima ſub oculos deueniſſet:hac uiſa,ſtatim agnitus eſt:non ꝑpea ꝙ cicatrix cauſa fuerit,hanc cognitionem efficiés,ſed potius inſtrumentaria quædam occaſio, per quam talis notitia genita eſt. Ita igitur & in propoſito elementorú expoſitio,tanquá inſtrumentú ac uia ad ea quæ uolumus,intelligéda nos deducit. Expoſitionem uero nūcupauit elementorum appoſitionem, qualem mathematici faciunt:unde & Proclus in.1.elemétorum Euclidæ,uult problema ſex in partes diſtingui ac ſecari,

Problema ſex in partes ſecari.

propoſitionem,expoſitionem,determinationem,confirmationem,demonſtrationem,& cōcluſionem:Propoſitio eſt,quæ dicit,quid datum,quid quæſitú:Expoſitio , quæ datum ac concluſum præparat ad conceſſum:Determinatio,quid eſt ipſum quæſitum,definit:Confirmatio ad q̄ſitum uenandum conceſſum accommodat:Demonſtratio, ex conceſſis cōcludit ꝓpoſitum:Concluſio iterum ad propoſitionem reuertitur,confirmans quod monſtratur. Sed de his hactenus.Hoc igitur in loco,quemadmodum ex ſententia diximus Alexādri atq; Philoponi,intentio eſt Ariſtotelica,occurrere tacitæ obiectioni,cur ſit, ꝙ elementorum expoſitione utatur,quum tñ unum reſpectu alterius,neq; totius,neq; partis rationem habeat.Nonnulli tñ non hanc dicunt eſſe Philoſophi intentioné, ſed magis uelle ipſum errorem quorundam emendare,credétium,quia dum terminos exponimus ipſos ſm rectum exponimus,ita ét eos intelligendos ac cōſtituendos eſſe in propoſitionibus ſm rectum, quod tamen falſum eſt:Hæc illi.Sed mea ſentétia longe antiquior ex prior expoſitio.

Non latent autem nos, ꝙ in eodem ſyllō non oēs concluſiones per vnam figuram ſunt,verum hęc per hanc: illa vero,per aliam.Planum igitur,ꝙ reſolutiónes ita faciendū:qm̄ autem non oé problema iu omni figura, ſed in vna quaq; ordinate,manifeſtum ex concluſione , in qua figura quęrendum,ꝛ ex rationibus,quę ſunt ad definitionem,quę cunq; ad vnum aliquid redarguunt eorum, quę ſunt in definitione,ad ꝙ redargutum eſt,ponendum terminū, ꝛ non totam rationem,accidet enim minus conturbari ꝑꝑ longitudinem:quemadmodum ſi aquam monſtrauit, quoniam humidum,potabile:potabile ꝛ aquā terminos ponendū.

Qm̄ ſermo eſt de reſolutione : ſunt autem plures ex ſyllogiſmis compoſiti,ueluti ſupra diſtinximus,ſcire,inquit,oportet,ꝙ in talibus ſyllogiſmis,nō omnes concluſiones per unam concluduntur figuram ſemper,ſed accidit aliqñ oés fier in una,nōnūquá unam in una,& aliam in alia: puta in exemplo , ſi dicamus, Omne b/a/omne c/b/omne d/c/ergo omne d/a/Omne corpus ſubſtátia,omne animal corpus,omnis homo animal,concluſiones huius ſyllogiſmi oés ſunt in prima:iterum ſi dicamus,Nullum b/a/omne c/a/ oé d/b/ nullum ergo d/c/Nullum inanimatum eſt aial,oé ſenſibile eſt animal,omnis lapis inanimatum , nullus lapis ſenſibile:oés ſunt in ſecunda . Itidé & in tertia oés finem,ſi dixerimus,Oé c/a/omne c/ b/oé/ b/d/ aliquod ergo d/a:Omnis homo ſubſtantia, omnis homo coloratum,omne coloratum quale, aliquod igitur quale ſubſtantia.Fiunt & cōpoſiti ſylli,alterius habentes cō cluſiones,unam in prima,alteram in ſecúda:ut in exéplo,Omne b/a/oé c/b/nullum d/ a/ nullú ergo d/ c/ Oé corpus ſubſtátia,oé aial corpus,nullus numerus ſubſtantia,nullus itaq; numerus aial.Sunt & qui uná habeant in prima,alterá ī tertia:ut Oé b/a/oé c/b/ oé/c/d/ aliqđ igiť d/a/Oé aial corpus,oís hō aial , aliquis hō é albú,aliquod igitur albú corpus.Sunt & alii,uná habentes in ſcđa,alteram in tertia,ut Nullum b/a/oé c/a/ oé c/d/aliquod d/nō eſt b:Nullus hō inanimatus, oís lapis inanimatus, oís lapis īſenſibilis , aliqs ergo lapis non eſt homo. Poſſumus & oés ſibiinuicem figuras

miſcere,

miſcere, ut una ſit in prima, altera in ſecũda, & alia in tertia, puta. Oẽ b/a/oẽ c/b/nullum d/a/ oẽ d/e/ aliquod igitur e/nõ/ẽ c/ Oẽ aĩal ſenſibile, oĩs hõ aĩal, nullus lapis ſenſibile, oĩs lapis corpus, aliquod itaq; corpus nõ eſt hõ: quum itaq; ita ſit, q aliqñ oẽs cõcĺones in una ſint figura aliqñ una in una, alia in alia, debemus ita ẽt reſolutiones facere, aliqñ in unam figurã, aliqñ in plures: & qm̃ ex ſuperioribus manifeſtum, quæ ocĺones in quacũq; concludãtur figura, planum ẽt, in quã figuram facienda ſit reſolutio. (Et ex rationibus, quę ſunt in definitione) Aliud Theorema tradit, quo facilem poterimus facere reſolutioné: ait enim fieri aliqñ rationes aliquas, quibus deſtruimus definitioné, mõſtrantes particulam aliquã definitionis non ineſſe definito: oportet enim nõ ſolũ totã ſimul definitionem de definito p̃dicari, ſed & quãcũq; ipſius partem p ſe: & ppea, quum aliqua, inquit, ratione parté definitionis, nõ aũt totam redarguimus definitioné, debemus tm̃ ponere in terminis partem illam, ad quã ſit redargutio, non autem rationem ac definitiõem totam: accidit enim minus perturbari condiſputantes à longitudine orationis: ſi enim totam poneremus definitionem, nimis longa eſſet diſputatio nr̃a, & faſtidium pareret non mediocre: quéadmodum in exẽplo, ſi quis definiret aquam, dicens, Aquam eſſe humidũ potabile, non debemus totam iſtam definitioné exponendo afferre, qm̃ non deſtruimus oẽs partes, ſed eam tm̃ in medium debemus adducere, quam perimere intẽdimus: q enim aqua ſit humidum, planum eſt: q auté ſit potabile, hoc eſt quod in redargutionem uenit: redarguitur aũt, inquit Alexander, definitio, qñ nõ poteſt idem ineſſe definitioni & definito: & hoc eſt in ſecunda figura: aut ecõuerſo, quum non pñt eidem ineſſe definitio & definitũ: & hoc ſit in tertia figura Plurimi loci alii ſunt ad deſtruendam definitiõem, quos impræſentia cõnumerare ſuperuacaneum, ac de quibus cum diligẽtia pertractatur in. 6. Topico. ſed quæ faciunt ad faciliorẽ reſolutionẽ, hæc ſunt q̃ diximus.

Quã partẽ aliq̃; definitionis redarguimus nõ tota definitio, ſed pars illa eſt in rõne ponenda.

Põt redargui definitio duob⁹ modis, de mente Alexandri.

Amplius autem ex ſuppoſitione ſyllĩos non tentandum reducere: non enim eſt ex poſitis reducere: nãq; non ſunt oſtenſi per ſyllĩm, ſed per compoſitionem confeſſi oẽs quẽadmodum ſi ſupponens, Si vna quędam potentia non ſit contrariorum, neq; ſcientiam vnam eſſe: poſtea diſputatũ ſit, q non eſt vna potentia contrariorum, vt ſi ſanabilis & ęgrotabilis: ſimul enim idem erit ſanabile & ęgrotabile: q itaq; non eſt vna oĩum contrariorum potentia, monſtratũ eſt: q autem ſcientia non eſt, non fuit monſtratũ: atqui confiteri neceſſarium, ſed non ex ſyllĩo: verum ex ſuppoſitione: hanc igitur non eſt reducere: q aũt non vna eſt potẽtia: ſic enim fortaſſe & ſyllus eſſet, illud vero ſuppoſitio.

Qm̃ ſuperius dixerat, quicquid oſtenſiuo mõſtratur ſyllĩo, poſſe idem & ſuppoſitorio monſtrari ratiocinio, non immerito aliquis ambigeret de ſuppoſitoriorum ſyllĩorũ reſolutione, an eodẽ pacto reſoluerentur, quo oſtenſiui: ait itaq; non eſſe tentãdã reſolutionem ſyllĩorum, qui ſunt ex ſuppoſitione, qm̃ non concludunt ex poſitis, ſed ex ſuppoſitis, quéadmodum à principio ẽt dicebamus: ex ſuppoſitis inquã, ppea q non oſtenduntur per ſyllĩm: nã proprie ſyllĩus dr̃, qui eſt oſtenſiuus: ſed oẽs ſunt cõfeſſi per compoſitioné: qm̃ cõponimus inter nos, ſi de uno aliquo monſtratum fuerit, quod de oĩbus ſit manifeſtũ, & hi ꝓprie uocantur ex ſuppoſitione ſylli, quemadmodum ſupra quoq; expoſuimus: in hoc genus itaq; rõcinationis: non eſt tentanda reſolutio in coniuncto, aut continuo, ſed in tranſumpto: ſit enim ſylls oſtenſiuus ad tranſumptum, ut ſupra recitauimus: cõnexum uero ex ſuppoſitione accipitur: aliqñ tñ ẽt monſtratur, ſi ignotum extiterit, quéadmodũ infra elucidabimus. (Quéadmodum ſi ſupponens) hoc eſt, quéadmodũ ſi quiſpiam uolens monſtrare non eſſe cõtrariorum ſcientiam unam, & prius ex cõceſſione accipiat, Si nõ eſt una contrariorum potẽtia, q neq; ſit ſcientia una: deinde diſputet, atq; oſtenſiuo monſtret ſyllĩo, non eſſe contrariorũ potentiã unam puta, ſanabilis & ægrotabilis, q̃ contraria eſſe ſupponuntur hunc in modũ, Sanabilis & ęgrotabilis nõ ẽ eadẽ potentia, ſanabile & ægrotabile ſunt contraria, ergo contrariorum nõ eſt eadem potentia: ſi enim ſanabile & ægrotabile haberent eandẽ potentiã, eiuſdẽ eſſent effectiua, quod non uidemus: hoc aũt eſt quod uoluit, dum ĩquit (ſimul enim idem erit ſanabile & ægrotabile) ac ſi diceret, ſanabile & ægrotabile haberent eundẽ effectum: mõſtratum eſt itaq; per ſyllĩum, non eſſe unã cõtrariorũ potentiam: q aũt eorundem non ſit una ſcientia, hoc nõ fuit monſtratum, ſed ex ſuppoſitiõe acceptam nõ licet reſoluere, ſed rõné monſtrantẽ non eſſe unã contrariorũ potentiã, poſſumus reſoluere: ſic. n. fortaſſe fieret ſylls: fortaſſe dico, qm̃ neq; oẽ trãſumptũ p categoricũ mõſtrat ſyllĩm, ſed aliqñ tãq̃ manifeſtũ ponit.

In ſyllogiſmis hypotheticis eſt tentãda reſolutio in trãſumpto non in continuo.

Conſimiliter aũt & in iis, qui per impoſſibile concluduntur: neq; enim hos eſt reſoluere, ſed ad ipoſſibile abductionem eſt, ſyllĩo nãq; monſtratur: alterum vero nõ eſt, ex ſuppoſitione enim concluditur. differunt aũt a prędictis: qm̃ in illis quidem oportet pręconfiteri, ſi dz aſſentiri, quéadmodum ſi monſtrata fuerit vna contrariorum potentia, & ſciẽtiam eandem eſſe: hic aũt & non pręconfeſſi concedunt, eo q manifeſtum eſt falſum: veluti ſi poſita fuerit, Diameter commenſurabilis, Imparia ęqua eſſe paribus: multi vero & alii concluduntur ex ſuppoſitione, quos oportet conſiderare, & notare pure: quę igitur ſint horum dr̃ię, & quot modis ſit quod eſt ex ſuppoſitione, poſtea dicemus: nunc aũt tantum ſit nobis manifeſtum, q non eſt reſoluere tales ſyllogiſmos in figuras: & ob quam cauſam, diximus.

Eodem, inquit, pacto quo faciebamus in iis qui ex ſuppoſitione & cõceſſione ꝓtendunt, faciendum ẽt ẽ in deducentibus ad impoſſibile, & ex hoc loco planũ, q per ſyllĩos ex ſuppoſitione non oẽs intellexit hypotheticos, ſed eos tm̃ qui ex præconceſſione monſtrabant: non licet itaq; deducentes ad incõmodum reſoluere, hoc eſt, cõnexum qd ĩ eis efficitur, ſed abductionem ad impoſſibile, hoc eſt, ſyllĩm ad tranſumptũ fortaſſe ualebimus reſoluere: ſyllĩo enim oſtenſiuo mon

Abductio qd ſit, ut. 3.

ſtratur, Vbi ſcias abductionẽ, ueluti & ſupra diximus,
ꝓprie nuncupari, quum ab uno quæſito in aliud ſit
tranſitus, quod ẽt in deductione ad incõmodum fie-
ri uidemus. ¶ Aliud ẽt ex contextu notandũ, ꝙ ſolũ

Nota ſyllogiſmos hypotheticos nõ ſyllõs, ex ſuppõne ſyllõs uocari.

oſtenſiuũ ac categoricũ uocat ſyllm: hypotheticos ue-
ro, non ſyllõs, ſed ex ſuppoſitione ſyllõs: utrum autẽ
definitio ſyllogiſmi, hypotheticis ẽt ɔueniat, inferius
diſputabitur. Tráſumptũ itaq; eſt, quod ſyllõ ɔſtruit,
alterũ uero, hoc eſt concluſio primaria, non mõſtrat
ſyllõ oſtenſiuo, ſed ex ſuppoſitione & cõditionali rõ-
cinio, (Differunt aũt à prędictis.) hoc eſt, differunt ſyl
logiſmi ex ꝑconfeſſione, & deducentes ad incõmodũ,
qm̃ in illis præconfeſſione opus eſt (niſi enim aliquis
concedat, Si una ſit contrariorũ potentia, & ſcientiam
eandẽ eſſe, nihil ex neceſſitate ad propoſitũ conclude
mus) in his aũt deducentibus ad impoſſibile, ſiue qs
conceſſerit, ſiue non, oĩno propoſitum cõcludit: tum
quia id ad quod ſit deductio, eſt falſum manifeſtum,
tum uero, quia ex duobus contradictoriis, ſi unũ eſt
falſum, alterum ex neceſſitate eſt uerum: ueluti ſi po
natur diameter coſtæ cõmenſurabilis, ſequitur paria
ĩparibus æq̃lia eſſe, ueluti ſupra deduximus. qđ ꝓcul
dubio eſt falſum: & ſi hoc falſũ, falſum & illđ ex quo
ſequitur: quare ſuũ contradictoriũ uerũ, hoc eſt, dia-
metrum nõ eſſe cõmenſurabilẽ. (Multi uero & alii.)

Not. q ſint alii ſyllĩ hypothetĩ.

.i. ſunt & pleriq; alii hypothetici, quos oportet dili-
gẽter ɔſiderare, ac notare, quẽadmodũ à maiori, à mi
nori, à Simili, à Coniugatis, & ɔſimiles: uel magis, q ꝑ
totũ hypothetici nuncupant: hi. n. notandi ſunt, qm̃
fortaſſe, ſi diligenter inſpiciamus, in tres ꝑdictas reſol
uent figuras. (Quot igitur ſint.) hoc eſt, quot modi
ſint ſuppoſitoriorũ ſyllõrũ & q̃uo inter ſe differãt, di-

Theophraſt° & Eudemus tractatũ de ſyllogiſmis hypotheticis fecerũt: ſed nõ Ariſto. Epilog° ſupra dictoꝝ

cemus poſtea in. 2. Priorũ ac. 1. Poſteriorũ. ¶ Nullum
enim compoſuiſſe librum aliũ dr̃ de hypotheticis ſyl
logiſmis, licet Theophraſtus atq; Eudemus tractatũ
de his fecerint in ſuis Analyticis, ac cõplures alii tam
Latini quã Græci, ſuper his ſermonẽ habuerint. Atq;
hæc hactenus digeſta ſufficiant primo de reſolutione
ac partibus dialectices, deq;, reſolutionis ſpeciebus ac
eiuſdẽ inuentore: hæc. n. oĩa ſuperius ꝑtractauimus:
addita ẽt Abumazaris opinione, ꝙ medii inuentio, re
ſolutio quædã ſit: deinceps de fallaciis circa reſolutio
nem agentes, expoſuimus, q̃uo libri auſcultatorii, hi-
ſtoriæ uocentur, quodq; neceſſario ſequi, & ſyllogiſti
ce ſequi, non cõuertuntur: q̃ ſint rationes nũcupatæ
inartificioſe cõcludentes: q̃uo uerũ ſit, intelligibilem
Ariſtomenem ſemper eſſe, quidq; ſit fallacia, q̃ Stoici
uocant ὄυτινα: quid ſit, eo quod Penè: q̃uo Sorites
fiat, q̃uo græcè dicantur concretũ & abſtractũ: ꝙ fal-
ſum ſit in miſtione neceſſarii & inexiſtẽtis, minorem
oportere eſſe inexiſtentẽ ſimpliciter, hoc eſt, i materia
neceſſaria: quid ſint anguli recti, qđ anguli æquales,
q̃uo demonſtretur triangulũ oẽm habere tres angu-
los æquales duobus rectis: deiceps ſoluta perpulchra
Philoponi dubitatione, circa cõtextum: reddita inſu-
per ratione, cur medius terminus genus nũcupetur:
poſtea enarrauimus, quid tpa, qđ tpſ: tur rectus, uo-
catio dicatur: ſoluta ſubinde alia Philoponi qõne, re-
citatis ibidem quãplurimis opiniõibus ſup numero
prædicamentorũ. Deinceps agẽtes de reduplicatiuis,
diximus quid reduplicatio, quodq; cõtextus Latinus
ad Gręci ſimilitudinẽ ambiguus transferendus erat:
quid ſupraprædicatum, ꝙ falſum ſit quod iuniores
dicunt, reduplicationem minoris ſupra medium fie-
ri, ꝙ in ſecunda non fiat reduplicatiuus ſyllũs, ꝙ uere
reduplicatiua nulla ſit negatiua, q̃uo reduplicatiuæ
ɔuertantur, quid ſit qđ ens quid ipſum ens, quodq;
à ſeinuicem non parum differant: refutatis ibidẽ Sim
plicii, atq; Adraſti opinionibus, q̃uo articulus in ora-
tionibus diuerſitatem faciat, quid ſit apud Hebręos.
Hæ cognitionis, quid propoſitiones ſm̃ aſſumptio-
nem, quid ſint παριπτικα & conſecutiuæ rationes,
q̃uo ſenſus ſit ſcientiæ cauſa, quid expoſitio, q̃uo com
poſiti ſyllĩ uarientur ſm̃ figurarum diuerſitatem, ac
demũ qui ꝓpriè ex ſuppoſitione ſyllĩ nũcupent. His
itaq; tranſactis, agendum erit deinceps de mutua ſyl
logiſmorum reſolutione.

De *mutua ſyllogiſmorum reſolutione*.

QVęcũq; vero problematũ in pluribus mõ
ſtrantur figuris, ſi in altera ratiocinatũ fue
rit: eſt reducere ſyllum in alteras: quemad
modum priuatiuum, qui eſt in prima, in ſe
cundã: ⁊ eum, qui eſt in media, in primam:
non oẽs aũt, ſed quoſdam: manifeſtum ve
ro erit in ſequẽtibus: Si enim a/ nulli b: b/ aũt, omni c/ a/ nul
li c. ſic igitur prima figura. Si naũt priuatiua cõuerſa fuerit,
media erit: nam b/ nulli a/ oĩ vero c/ ineſt. Conſimiliter aũt
⁊ ſi non vl̃r, ſed in parte ſyllũs ſit: quẽadmodum ſi a/ nulli b/
b/ vero alicui c. conuerſo eniȝ priuatiuo, media erit figura:
Syllõꝝ vero, qui ſecunda, vl̃es quidem, reducentur in pri-
mam: eorum aũt qui in parte, alter ſolus. ſit enim a/ b/ quidẽ
nulli/ c/ vero oĩ ineꝑiſtens. conuerſo igitur priuatiuo, prima
erit figura: nam b/ nulli a: a/ vero omni c/ inerit. Si vero prę‑
dicatiuum ſit ad b/ priuatiuum aũt ad c/ primum terminuȝ
ponendum c/ hoc enim nulli a: a/ vero omni b: quare c/ nul-
li b/ ⁊ b/ igitur nulli c/ nãq; conuertitur priuatiuum. Si autẽ
in parte ſyllũs, qñ priuatiuum quidẽ ſit ad maius extremũ:
reducetur ad primam: quẽadmodum ſi a/ nulli b: c/ vero ali
cui. cõuerſo enim priuatiuo prima erit figura: naȝ b/ nulli a:
a/ vero alicui c/ ſed quum prędicatiuũ, non reſoluetur: velu
ti ſi a/ b/ quidem oĩ c/ vero non omni: neq; enim ſuſcipit con
uerſionem a/ b/ neq; facta, erit ſyllũs. Rurſus qui in tertia fi
gura, non oẽs reſoluentur in primaȝ: qui vero in prima, oẽs
in tertiam: inſit enim a/ oĩ b: b/ autem alicui c. ergo, qñ con
uertitur ⁊ prędicatiuum in parte, inerit c/ alicui b, a/ vero oĩ
inerat. quare efficitur tertia figura: ⁊ ſi priuatiuus ſyllũs ſit,
conſimiliter: conuertitur enim ꝑdicatiuum in parte: quare
a/ nulli b: c/ vero alicui inerit: ſyllõruȝ aũt qui in vltima figu
ra, vnus ſolus non reſoluitur in primam, qñ priuatiuuȝ fue-
rit non vl̃r poſitum: alij vero oẽs reſoluuntur: prędicentur
nãq; a/ ⁊ b/ de oĩ c/ igitur c/ conuertetur in parte ad vtrũq;:
ineſt ergo alicui b. quare erit prima figura: ſi a/ quidem oĩ c:
c/ vero alicui eorũ quę b: ⁊ ſi a/ quidem omni c, b/ aũt alicui,
eadem ratio: cõuertitur enim c/ ad b. Si vero b/ oĩ c, a/ auteȝ
alicui c/ primum terminum ponendum b: b/ nãq; oĩ c, c/ ve-
ro alicui

ro alicui a/ſed quoniam conuertitur quod in parte, & a/alicui b/inerit: & ſi priuatiuus ſyllogiſmus terminis exiſtentibus vniuerſaliter, ſimiliter accipiendum. inſit enim b/omni c/a/vero nulli: ergo alicui b/inerit c. a/autem nulli c/ quare erit medium c/ conſimiliter autem & ſi priuatiuum quidem vniuerſaliter, prędicatiuū vero in parte: namque a/nulli c, c/vero alicui eorum quę b/inerit. Quod ſi in parte acceptum fuerit priuatiuum, non erit reſolutio. quemadmodum, ſi b/omni c/a/vero alicui non inſit. Conuerſo enim b/c/vtreq; propoſitiones erunt ſm partem. Planum autem & quod ad reſoluendas figuras in ſeinuicem, propoſitio, quę ad minus extremum, conuertenda in vtriſque figuris: hac enim tranſpoſita, tranſitio efficiebatur. Eorum vero qui in media figura, alter quidem reſoluitur, alter autem non reſoluitur in tertiam: qui enim, quod vle priuatiuū ſit, reſoluitur. Si enim a/nulli b. c/vero alicui, vtraq; ſimiliter conuertunt ad a/quare b/quidem nulli a/c/autē alicui: medium igitur a. ſed quando a/omni b/. ipſi vero c/alicui nō inſit/non erit reſolutio: neutra enim propoſitionem ex conuerſione vlis: & qui ex tertia figura reſoluentur in mediā, qui priuatiuum ſit vle: quemadmodum ſi a/nulli c/ipſius autem b/alicui autem omni: nāq; & c/a/quidem nulli, ipſi vero b/alicui inerit. Quod ſi in parte ſit priuatiuum, non reſoluetur: non enim ſuſcipit conuerſionem negatiuum in parte. Manifeſtum igitur, quod iidem ſyllogiſmi non reſoluuntur in his figuris, qui neq; in primam reſoluebantur: & quod quū ſyllogiſmi in primam reducantur figuram iſti ſoli per impoſſibile concludūtur: quomodo igitur oportet ſyllogiſmos reducere, & quod reſoluuntur figurę in ſeinuicē planū ex dictis.

Oſ̄dit quō q̄ dicta ſūt d reſolutione, cōferūt ad ea, q̄ de trib⁹ figuris dcā ſūt.

Diuiſio ꝓblematū ſecūdū tres figuras.

Quod ſuperius dixerat, nunc exponit: ſupra enim quum ſectū huius intentionem proponeret, inquit, Accidet aūt ſimul & prius dicta confirmari, & planiora eſſe. hoc itaq; impræſentia declarat: ſi nāq; ſciuerimus, quō ſyllī ad ſeinuicem reducanē, cognoſcemus ēt, quo pacto unaquæq; duarum figurarum à prima deriuetur. Cæterum, quo propoſiti ſenſus atq; ordo planior ſit, altius aliquantiſper exorditur, inquiens, Problematum alia eius eſſe genti, ut in una tm̄ cōcludātur figura, quemadmodum ulr affirmatiuum: alia in binis, ueluti negatiuum itidem ulr & affirmatiuū in parte: alia in tribus, ceu negatiuū in parte: ait itaq; ſi problema aliquod in pluribus cōcludatur figuris, quod poſſumus mutuam reſolutionem facere: quemadmodum negatiuum in prima ulr, aut in parte poſſumus ad ſecundam traducere, & retrouerſum: non autem de oibus hoc uerum eſt, ſed de quibuſdam: mōſtrabitur nāq; in ſequentibus, quod quartus ſecundæ & quintus tertiæ, nullo pacto per conuerſionem ad primam reſoluuntur: reliqui uero oēs reſolui pſit. uelu ti in exēplo, Nullum b/a/omne c/b/ nullum c/a/maiore nāq; conuerſa, fit media figura: puta, Nullum a/b/ oē c/b/nullum c/a. Conſimiliter & de cōplicationibus in parte dicendum erit: nam ſemper maiore conuerſa, ex prima in ſecundam deſcendimus figuram, uelu ti in exemplo perſpicuum. Vniuerſales aūt ſecundæ oēs in primam reducuntur, ſemper negatiua conuerſa. Ex particularibus uero alter ſolus reſolui poteſt: puta is, qui maiorem habet ulr negatiuam cum minore affirmatiua in parte: alter autem, hoc ē, quartus

Si ꝓblema aliqd in tribus figuris concludiē, pōt mutua reſolutio fieri.

Quō ſyllogiſmi ſecūdæ redu-

in ordine, minime reſolui poteſt, ueluti perſpicuum: contur i. primam.
eſt: utralibet enim conuerſa, inutilis erigitur cōiugatio. (Si uero prædicatiuum ſit ad b/) hoc eſt, ſi maior ſit affirmatiua, & ulis, ſubaudias: & minor negatiua, itidem ulr, debemus ponere c/ primum terminum, hoc eſt, minor extremitas pro maiore accipienda eſt, ac ꝓpoſitiones tranſponendæ ita, ut quæ maior erat minor efficiatur, & ecōuerſo: puta in exemplo, Sit ſyllogiſmus in ſecunda figura iſtæ, Oē b/ a/ nullum c/a/ igitur nullum c/b/ his ita diſpoſitis, minor in maioris locū cedere debet, & maior in minoris: quo facto, primus ſecundæ modus conſtruitur: cuius ſi maiorem terminis conuertas, primam figuram efficies, hoc pacto, Nullum a/c/omne b/a/nullum itaq; b/c/ & ex conſequenti, Nullū c/b/ulis nāq; negatiua in ſeipſam conuertitur, ut planum eſt. Sin aūt in parte.) Si uero, inquit, ſyllūs particularis ſit, ex maiore ulr negatiua, cū minore affirmatiua in parte, maiore in ſeipſam cōuerſa, in primam reſoluetur figuram: ſin autem maior affirmatiua ulr exiſtat, cū minore negatiua in parte, nō poteſt ad primam reſolui. (neq; enim ſuſcipit conuerſionem/a/b/) hoc eſt, maior, dicens, Oē b/a/non conuertitur: hoc aūt dicit, non quia penitus non cōuertatur ulis affirmatiua, ſed quia nō conuertitur in ſeipſam: quæ enim in ſeipſas conuertuntur, propriè conuerti dr̄. (Neq; facta.) hoc eſt, neq; ſi conuertatur ulis in particularē, fiet pp hoc ſyllūs: erunt enim ambæ particulares, ex quibus, ut ſupra retulimus, ſyllogiſtice nihil ſequitur: uel melius, Neq; ſi fiat conuerſio ulis affirmatiuæ in ſeipſam, ppea fiet ſyllūs: erit enim ſyllogiſmus i prima cum minore negatiua, quod ſupra ſatis refutauimus. (Rurſus qui in tertia.) tertiæ, inqt, figuræ ſylli, non oēs reſoluuntur in primā: propterea quod quintus ex maiore negatiua in parte, cum minore ulr affirmatiua, ad primam per conuerſionem reſolui non poteſt. (Qui uero in prima.) nō hoc dicit, quod oēs ſimpliciter, qui in prima, ad tertiam reſoluantur: ſed quod oēs illi primæ figuræ, quicunq; habent problema demonſtratum in tertia, hi oēs ad tertiam per conuerſionem reſoluantur: quod aūt hoc ita ſit, monſtrant exēpla in cōtextu poſita. (quare a/nulli b/) hoc eſt, ſi faciamus in prima ſyllm̄, hoc pacto, Nullum b/a/ aliquod c/b/aliquod c/non eſt a/minore cōuerſa, fiet tertia figura in hūc modum, Nullum b/a/aliquod b/c/ aliquod igitur c/non eſt a: a/enim de nullo b/prædicatur, c/uero de aliquo b. (Syllōrum aūt, qui in ultima figura.) poſteaquā reſoluit eos, qui in prima in tertiam, nunc cōuerſum facit, reſoluens eos, qui in tertia in primā. igitur c/conuertitur in parte ad utrūq;.) hoc eſt, qm̄ utræq; propoſitiones exiſtentes ulr affirmatiuæ, conuertuntur i particulares, poterimus utrauis conuerſa, ſyllogiſmum reſoluere ad primam: quemadmodum ſupra etiam expoſuimus ex ſentētia Alexandri. (Et ſi a/quidem omni c/) hoc eſt, ſi etiam ſyllm̄ cōſtruxeris in tertia, dicens, Omne c/a/omne c/b/ eadē erit ratio ad concludendum aliquod b/eſſe a/nāq; c/conuer

Cōuerſio ꝓpoſitiōis i ſeipſas, proprie cōuerſio dicitur.

Nō oēs ſyllogiſmos tertiæ i primam reduci per conuerſiones.

titur ad b/.i. minore conuerſa, prima redit figura (Si uero b/oí c/) hoc eſt, ſi maior ſit affirmatiua in parte, cum minore ulr itidem affirmatiua, mutãdus erit ordo ꝑpoſitionum, & maior in ſeipſam conuertéda, ut primam conſtruamus figuram, concludentes, nõ q̄ſitum ꝑpoſitum, puta, Aliquod b/a/ſed hoc conuertétem, puta, Aliquod a/b/qm̄ aũt particularis i ſeipſam conuertitur, concludemus ẽt in potentia, Aliquod b/eſſe a. (Ex ſi priuatiuus). Conſimiliter, inquit, ſi negatiuus ſit ſyllꝰs ex conuerſione minoris in primam reſoluetur figuram, ſiue ambę u lẽs extiterint propoſitiones, ſiue maior ulr negatiua cum minore affirmatiua in parte. (Quòd ſi in parte.) hoc eſt, ſi maior, quę negatiua eſt, accepta fuerit in parte, cum minore ulr affirmatiua, non fiet ad primam reſolutio: minore nã ꝗ conuerſa, ambæ efficiuntur ſm̃ partem: ex quibus ut planum eſt, nihil ſyllogiſtice ſequitur. (Planũ autẽ ꝗ ad reſoluendas figuras) de prima ac tertia, hoc tradit: de his enim proxime ſermonem fecerat: ac ſi diceret, Manifeſtum, ſi primam in tertiam, aut econuerſo reſoluere propoſitum fuerit, ꝗ ſemper minor cõuertenda: quéadmodum enim ſupra plerũꝗ diximus, ſecunda figura ex maioris conuerſione, tertia ex minoris, à prima deducebatur. (Eorum uero qui i media/ Poſteaquã enarrauit, q̃uo primæ ſylli̅ reſoluantur in ſecundam & tertiam, figuras, & econuerſo: quod ultimum ſupererat, nunc exponit, q̃uo ſyllogiſmi ſecundæ in tertiam deriuari ac reſolui poſſint: & iquit, qđ ex particularibus ſecundæ, alter tm̄ in tertium reſoluiẽ, qui uidelicet maiorem habet ulr negatiuam, cũ minore affirmatiua in parte: puta Nullum b/a/ aliqđ c/a/aliquod c/non eſt b: utriſꝗ enim in ſeipſas conuerſis, tertia conſtruitur figura: puta, Nullũ a/b/aliquod a/c/aliquod c/non eſt b/ſi itaꝗ maiorem conuertas ex prima ſecundam efficies figuram: ſi minorem, ex prima tertiam: ſi utrãꝗ, ex ſecunda tertiã. (Sed qñ a/omni b/) hoc eſt, quartus ſecundæ in tertiam minime reſolui poteſt: conuerſa enim maiore, ambæ ꝑpoſitiões efficiuntur in parte. (Et qui ex tertia figura.) nũc docet, q̃uo tertiæ figuræ ſylli̅ poſſunt ad ſcđam reſolui, inquiens, oẽs eos reſolui poſſe, qui negatiuam ꝑpoſitionem retineant ulẽm, quemadmodum ſecũdus ac ſextus: qui uero eandem particularem habeat, minime reſolui poteſt, ꝑpea ꝗ negatiua in parte conuerti minime poteſt. (Manifeſtum igitur.) planum, inquit, ꝗ oẽs illi ſyllogiſmi ſecundæ, in tertiam reſoluuntur, & econuerſo: qui etiam in primam reſolui poterant: & ad hæc, ꝗ oẽs reſoluuntur ꝑ̃ter hos duos tm̄, quarum ſecundæ ac qntum tertiæ, qui ſoli per impoſſibile concluduntur, hoc eſt, qui ſoli tm̄ per impoſſibile monſtrari poſſunt, licet enim & alii deductiõe ad incõmodum monſtrantur, poſſunt tñ & alia oſtẽdi methodo, puta per conuerſionem. (Q̃uo igitur.) concludit quæ ſupra dixit, quomodo ſyllogiſmi figurarum omnium reſolui poſſint inter ſe.

Q̃uo ſyllogiſmi ſecũdę in tertiam reſolui poſſunt.

Differt aũt aliquid in conſtruendo ac deſtruendo exiſtimare, aut idem aut diuerſum ſignificare, Nõ eſſe hoc, ⁊ Eſſe non hoc, quemadmodum, Non eſſe album, ⁊ Eſſe non album: neꝗ enim idem ſignificant, neꝗ ẽ negatio eius, quod eſt, Eſſe album, hoc quod eſt, Eſſe non album: ſed, Non eſſe album. Hęc aũt huius ratio, nãꝗ ſimiliter ſe habet, Poteſt ambulare, ⁊ Poteſt non ambulare, ei quod eſt, Eſt album, ad hoc, quod eſt, Eſt non album: ⁊, Scit bonum, ad Scit nõ bonum, nam Scit bonum, aut Eſt ſciens bonũ, nihil differt, neꝗ, Poteſt ambulare, aut Eſt potens ambulare: quare ⁊ oppoſita, Non poteſt ambulare, Non eſt potẽs ambulare.

Quoniam plerũꝗ in reſoluendo decipimur, exiſtimantes infinitas propoſitiones, quas ἐκ μεταθέσεως uocabat Theophraſtus, à negatiuis nihil differre: & ob hoc incidimus in alterum duorum errorum: aut ut credamus rationem aliquam ſyllogiſticam eſſe, q̄ tñ ſyllogiſtica non eſt, puta, ſi ex ambabus infinitis ratiocinaremur in ſecunda figura, aut ex utriſꝗ negatiuis in qualibet figurarum: aut, ut exiſtimemus rationem aliquam, quæ uere eſt ſyllogiſtica, nõ eſſe ſyllm̄ quorum utrũꝗ falſum exiſtit, ueluti i exemplo, ſi ex utriſꝗ ĩfinitis ratiocinium complicaremus, in prima figura: ut in Poſterioribus, Quod nõ ſcintillat, prope eſt, planetæ nõ ſcintillant, planetæ igitur prope ſunt: ꝑp hæc itaꝗ uult Ariſtoteles impræſentia mõſtrare, non parum à ſeinuicem differre infinitam ꝑpoſitionem, & negatiuam, & ut prędictos errores euitemus & ut faciliorem reſolutionem facere poſſimus: quéadmodum enim Alulidus Roſ. optime dicit, & ſupra ẽt pro parte declarauimus, negatio faciẽs propoſitionem infinitam, pars eſt illius propoſitionis: negatio autem faciens negatiuam, nõ eſt pars illius, ſed extrinſecus additur: unde & in termini finitiõe dicebamus, appoſito aut diuiſo eſſe, uel non eſſe: quare non immerito hoc in loco Philoſophus lõgo ſermone mõſtrat, propoſitiones iſtas differre: immo quod amplius, habere inter ſe ordinem ac ꝯtiam ſimplices propopoſitiones, & ex tranſpoſitione ꝑ Quod igitur iſtius propoſitionis quæ dicit, Eſt album, non ſit hæc negatio; Eſt non album, monſtrat ex analogia & ꝑportione, q̄ habent ad modales de quibus multa pertractata fuere in libro de interꝑ̃tatione. Arguit igitur hoc pacto. Quẽadmodum ſe habet, Eſt album, ad Eſt nõ albũ; ita Poteſt ambulare, ad Poteſt non ambulare: nã modus propoſitioni appoſitus, æquiualet uerbo ſubſtãtiuo. Rurſus, quemadmodum ſe habet, Eſt albũ, ad Eſt non album: ſic ſe habet Scit bonum, ad Scit nõ bonum: ſed Poteſt ambulare, & Poteſt non ambulare: uel: Scit bonum, & Scit non bonum, non ſunt oppoſita, quum de eodem ſimul uere proferri ualeant: ergo neꝗ Eſt album, & eſt non album, erunt oppoſita: ſit puta a/Eſſe album/b/Eſſe non album/c/ Poteſt ambulare/d/Poteſt non ambulare: tũc ita, Sicut ſe habet a/ad b/ita ſe habet c/ad d/ſed c/& d/ nõ ſunt oppoſita, ergo neꝗ a/& b/ꝗ aũt ſimiliter ſe habeant, monſtrat Ariſtoteles, dicens, Scit bonum, & Eſt ſciẽs bonum, idem ſignificare: & Poteſt ambulare, & Eſt potẽs ambulare

Nota errores q icidere pñt, putã do ꝑpõnes trãſpoſitas eſſe negatiuas.

Negatio faciẽs ꝑpõnẽ infinitã, eſt eius pars, ſꝫ non q̄ facit negatiuã.

Quòd negatiua huiꝰ Eſt album, nõ ſit illa, Eſt nõ albũ

Mod ꝑpõni appoſitꝰ ęqualet verbo ſubſtãtiuo.

bulare: quod aũt c & d non ſint oppoſita, monſtrat euidenti ratione (nãq; põt eidem ineſſe: idẽ enim poteſt ambulare, & nõ ambulare: fieri autem nequit, ut idem in eodem tpe bina ſuſcipiat oppoſita. nõ eſt itaq; b Eſt non album, negatio ipſius a Eſt album) ac ſi rationem faceret in ſecunda figura hoc pacto, Oppoſita non inſunt eidem, iſta inſunt eidẽ, iſta igitur non ſunt oppoſita. (In conſtruendo ac deſtruendo) hoc ẽ, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum faciamus ſyllſum. (Hæc aũt huius ratio) .i. cauſa ac demonſtratio: qđ autem hic Ratio tranſtulimus, in codice Græco erat λόγος, & ppea nõ mirum, ſi in definitione ſyllogiſmi rationem diximus, & non orationem: uerum de his ſupra ad ſatietatem. (nam ſcit bonum) ne forte quiſpiam exiſtimaret fallaciam fieri in proportione, propterea q in huiuſcemodi propoſitionibus non apponeretur uerbum ſubſtantiæ, ideo inquit, non differt inter ſe, Scit bonum, & Eſt ſciens.

Si igitur, Non eſt potens ambulare, idẽ ſignificat, & Eſt potens non ambulare, aut Haud ambulare, eadem vtiq; ſimul eidẽ inerunt, idem enim poteſt & ambulare, & nõ ambulare, & eſt conſultus boni, & non boni: dictio autẽ & negatio, oppoſitę non inſunt ſimul eidẽ. quemadmodum igitur non eſt idem, Non ſcire bonum, & Scire bonũ: neq; eſſe nõ bonũ & nõ eſſe bonũ, idem (eorũ enim quę proportionem habent inter ſe, ſi altera ſint diuerſa, & altera) neque Eſſe non ęquale, & Nõ eſſe ęq̃le. illi enim ſubijcitur aliquid exiſtẽti non ęquali, & hoc eſt inequale: huic vero, nihil: quo circa ęquale quidem aut inęquale non omne: ęquale autem, aut non ęquale, omne.

Non tanquã q ſibi uideatur, hoc dicit, ſed tanquã q ex ſuppoſitione ſequatur: ſi enim Potens non ambulare, negat hanc, Eſt potens ambulare: huius autẽ negatio eſt & hæc, Non eſt potens ambulare, idem ergo ſignificabunt, Eſt potens non ambulare, & Non eſt potens ambulare: eiuſdem nãq; utręq; negationes ſunt. (aut non ambulare) obſcuritatem nõ mediocrẽ retinet contextus iſte pp ordinem inuerſum eſt: tñ ſeries ac ſenſus contextus hic: Poſteaquã Philoſophus docuit nihil differre, Scit bonum, & Eſt ſciens bonũ, ac Põt ambulare, & Eſt potẽs ambulare: & deinceps interpoſuit, q & in oppoſitis negationibus ſimiliter ſe habet, Non poteſt ambulare, & Non eſt potens ambulare: ad alteram propoſitionem tranſiuit, que erat in analogia, dicentem, Poteſt non ambulare, inquiens hanc quoq; idem ualere, quod eſt, Eſt potens nõ ambulare: ipſe uero abſolute protulit abſq; eo quod adderet, Poteſt: ſic itaq; contextus dirigendus erit: nam Scit bonum, aut Eſt ſciens bonum, nihil differt: neq; Poteſt ambulare, aut Eſt potens ambulare: quare & oppoſita, Non poteſt ambulare, Non eſt potens ambulare, aut non ambulare: deinde ratio inchoãda hũc in modum, Si igitur Non eſt potens ambulare, idem ſignificat, & Eſt potens non ambulare, eadem utiq; ſimul eidem inerunt. Prępoſterus itaq; ordo iſte lectionis non mediocrem obſcuritatem in contextu cauſauit, quod ideo mea ſententia factum eſt, ut ſolitã obſeruaret breuitatem: ſi enim quod eſt, Nõ ambulare, ſupra poſuiſſet, bis idem dicendum fuiſſet: & paulo antea: Poteſt ambulare, aut Eſt potẽs ambulare: quẽadmodum ẽt nos ordinauimus, & hoc in loco, ubi inquit (ſi igitur Non eſt potens ambulare, idem ſignificat, & Eſt potens nõ ambulare) ac ſi diceret, Si igitur Non eſt potens ambulare, & Eſt potens non ambulare, aut ẽt alia affirmatio ex tranſpoſitione, Eſt non potens ambulare, idem ſignificant, eadem utiq; ſimul eidem inerunt, & propterea curtam, ac mancam orationem ſuam fecit, non addens uerbũ Poteſt, aut Eſt potens, ut utriq; accõmodari poſſet. (Dictio aũt & negatio) hoc eſt, contradictorie oppoſita, non poſſunt uni & eidem ineſſe ſm idem & in eodem tpe. (Quemadmodum igitur) ſenſus eſt, Si igitur, ueluti monſtrauimus, Non ſcire bonum, & Scire non bonum, proportionem atq; analogiam habent ad Eſſe non bonum, & Non eſſe bonum, & illa nõ ſunt eadem: ergo neq; hæc erunt eadem, quod fuerat monſtrandum: eorũ enim quæ ad ſeinuicem proportionem habent, ſi altera ſint altera, hoc ẽ, ſi duo ſint diuerſa, & altera .i. alia duo diuerſa ẽt à ſeinuicem erũt: quemadmodum in exemplo, ſi diceremus, Sicut ſe habet a ad b ita ſe habet c ad d, ſed a & b nõ ſunt eadem, ergo neq; c & d eadẽ erũt (Neq; eſſe non æq̃le) Poſteaq monſtrauit p analogiam non eſſe idem, Eſſe non bonum, & Nõ eſſe bonũ, nunc & manifeſtius excẽplum addit, inqẽns, non eſſe idẽ, Eſſe non æquale: & nõ eẽ ęq̃le qui .n. dicit, Non æquale, aliquid eſſe dicit, & prædicat eſſe de aliquo: dicens nãq;, Eſt non æquale, eſſe quidem de ſubiecto affirmat: ſeparat autem ab ipſo Aequale: & ideo non poſſemus de nullo modo exiſtente prædicare Non æquale: quemadmodum de non exiſtente legitime diceremus, Non eſt æquale: affirmatio nãque & negatio, in omnibus diuidunt uerũ ac falſum, ut in libro de interpretatione diſputatum eſt.

Nota q̃ eos qui dñt nomẽ ifinitũ, tã de nõ ente, q̃ de ente pdicari.

¶ Et propterea perperam dicunt, qui nomen infinitum tam de ente, quã de non ente prædicari aſſerunt, ſi enim hoc ita foret, non differret oppoſitio propoſitionis infinitæ ab oppoſitione contradictoria: quod per abſurdum, ac contra ea, q̃ hoc in loco tradit Philoſophus: nam inquit, Illi enim ſubiacet aliquid: & reliqua.

Obiectio de uerbo infinito.

¶ Præterea, nulla affirmatio de nõ ente aſtrui poteſt: ſed quum dico, Eſt non æquale, affirmationẽ aſtruo: igitur non dicitur de penitus non ente. Quòd ſi obijcias quę diſputat Ariſtoteles libro de interpretatione, inquiens de uerbo infinito, q ſimiliter eſt in quolibet, & quod eſt, & quod non eſt.

Solutio, q uerbũ infinitũ l oro ne non differt à negatiuo.

¶ Reſpondeo, uerbum infinitum ob id de ente ac non ente prædicari, quoniam nihil differat in propoſitione à uerbo negatiuo: uerbum namque infinitum in propoſitione non eſt tantum infinitum, ſed negatiuo æquiualet: negatio enim ſupra uerbum, quomodocunq; cadens, eius naturam perimit: quæ eſt, coniungere prædicatum cum ſubiecto: & ideo ſi uerbo coniun/

Nota difficultatẽ huius tex.

genti terminos propoſitionis quomodocunq; negatio addatur, diſiungetur à ſubiecto prædicatū. quod idem eſt, ac ſi negationem faceremus. Verum autem extra orationem detur uerbum infinitum tantum, quod à uerbo negato differat, & an omnis terminus infinitus fieri poſſit, hæc alterius ſunt ſpeculationis: ſufficiat impræſentia, noſſe uerbum infinitum in oratione negatiuo æquiualere: & propterea prędicari tã tam de ente, q̃ de non ente. quod de nomine neſas dicere: nomen enim, ſiue in oratione, ſiue extra orationem, ſemper remanet infinitum. (& hoc ẽ inęquale) non hoc dicit, ꝙ æquale & inæquale ſint idem, ſed ꝙ inæquale ſubiacet non æquali, & in minus ſe habet: inæquale namq; de exiſtentibus tantum prædicatur, neq; de omnibus, ſed de quantis: nõ enim commode diceremus, Deum aut intelligentias inæquales eſſe, quoniam nullius quãtitatis participes ſunt: Non æq̃le uero infinitum, non ſolum de quantis prædicatur, ſed de entibus oĩbus unde de deo recte diceremus, ipſum eſſe non æqualem: de nõ entibus uero, nullo pacto dicitur. quod accidit in negatiua propoſitione: quum enim dico, Non eſt æquale, tã entia, quàm nõ entia intelligo. Priuatiuum itaq; nomen de ſolis habentibus habitudinem ad formam poſitiui prædicatur, infinitum uero de ſolis entibus: negatiuum autem, tam de entibus, quàm non entibus.

Hoc dictum de noĩe infinito eſt maturius cõſiderãdũ.

Nota dr̃iam iter nomẽ priuatiuũ, infinitũ, & negatiuum.

Amplius, Eſt non album lignum, & Non eſt albũ lignũ, non ſimul ſunt. ſi enim eſt lignum non album, erit lignum, quod autem non eſt album lignum; non neceſſe lignum eſſe: quare manifeſtum, ꝙ non eſt eius quod eſt Eſt bonum, negatio Eſt non bonum. Si itaq; de omni vno, aut dictio aut negatio vera: ſi non eſt negatio, planum, ꝙ affirmatio quodãmodo eſſe poſſet: affirmationis vero omnis negatio eſt: & huius igitur, Non eſt non bonum.

Expoſitio Philoponi

Inquit Philoponus, hoc eſſe aliud exemplum, & planius ac dilucidius, propterea ꝙ ſuperius dicebat, Eſt bonum, Eſt non bonum: nõ etiam addens, quid illud eſſet quod eſt, Non bonum: nunc autem manifeſtius dixit, ponens non ſolum prædicatum, ſed etiã ſubiectum, ita ꝙ ex ſententia Philoponi, quum dicimus, Eſt lignum non album, dictio illa, Lignum, ſubiectum facit: Non album uero, prædicatum ¶ Ego autem aliter dixerim, cum bona tãti uiri uenia, quod totum illud, Lignum non album, in partem cedit prædicati, ut ſenſus ſit, ꝙ poſteaquàm monſtrauit non conuerti propoſitiones negatiuas, & infinitas, in quibus totum prædicatum eſt infinitum, nũc etiam monſtrat eaſdem non conuerti: ubi non totum, ſed pars prædicati tantum ſit infinita. quodq; hoc ita intelligendum, ſignificauit, quum inquit, Si enim eſt lignum non album, erit lignum: quod autem non eſt album lignum, non neceſſe eſt lignum eſſe. Quare manifeſtum) concluſionem adducit, ob quam ſupra dicta exempla omnia allata ſunt. (Si itaq; de omnino) Poſteaquàm monſtrauit propoſitiones, quæ dicuntur ex tranſpoſitione, affirmationes eſſe, nõ negationes: quum omne, inquit, quod de aliquo dicitur, aut affirmatio ſit, aut negatio, & hæ propoſitiones non ſint negationes, erunt igitur affirmationes: ſed omnis affirmationis eſt negatio, quare & huius Eſt non bonum, negatio ſua erit, Non eſt non bonum: dixit autem (quodammodo) quoniam non ita ueræ affirmationes ſunt, ut hæ, quæ ſimplices nũcupantur. ¶ Sed dubitat Alexander circa prædicta. Ariſtoteles namque ſemper dum contradictoria facit, negationem uerbo applicat: puta, Socrates eſt albus, Socrates non eſt albus: ſunt uero, inquit, nonnulli, quibus uidetur, quòd neq; ſic accipiatur negatio. dicunt enim negationem non ſolum ponendam eſſe ante uerbum, ſed ante totam affirmatiõem: inquiunt enim duplex eſſe, Non ambulare Calliam: aliquando, quum toti enuntiationi apponitur negatio, & ita propriam fieri negationem: aliquando, quum ſoli huic uerbo Ambulare, & tum affirmationem eſſe, non negationem, ut Callias non ambulat. Hoc autem arguunt eo, quòd nonnunquàm poſſunt ſimul eſſe falſæ, Callias ambulat, & Callias non ambulat: Callia enim non exiſtente, non minus hæc eſt falſa, Callias non ambulat, quam hæc, Callias ambulat. namq; in utriſque præſupponitur, Calliam eſſe: huic autem ineſſe, aut Ambulare, aut Non ambulare: ſed iſta, Non Callias ambulat, nunquàm poteſt eſſe falſa: quum affirmatio Callias ambulat, ſit falſa. Præterea addunt iidem, ſi dicamus, Hic ambulant, Hic non ambulat, monſtrantes fœminam quampiam, ambæ ſunt falſæ, ſiue ambulet. ſiue non ambulet. Conſimiliter, ſi dicamus, Callias grammaticus ambulat, Callias grammaticus non ambulat: namque utraque hæc falſa exiſtunt, ſi Callias non ſit grammaticus: harum rationum, illam appellant κατὰ περίμφασιν: iſtam, κατὰ πρόληψιν, hoc eſt, ſecundum monſtrationem, aſſumptionemque. ¶ Ad hæc, inquiunt, hæ ſimul ueræ ſunt, Socrates ambulauit, & Socrates non ambulauit. His & conſimilibus rationibus conantur infringere Ariſtotelicam legem in contradictoriis faciendis. ¶ Cæterum omnia hæc quæ aſſerunt, falſa proculdubio ſunt: neque enim neceſſarium eſt, propoſitionum negatiuarum ſubiectum ſemper ſignificare rem exiſtentem. quòdque hoc ita ſit, planum ex affirmationibus, quæ de iis, quæ efficiuntur, non ſunt autem adhuc, ueræ ſunt: de domo enim quæ ædificatur, nec tamen adhuc eſt, uerum eſt dicere, Domus ædificatur: nec tamen uere proferimus, Eſt aliqua domus, quæ ædificatur: quare ſi non hóc ſignificat nomen, quod in affirmationibus multo minus ſignificabit, quod eſt in negationibus, non habentibus ante ſubiectum negatiuam particulam, ſed ante uerbum. Amplius, ſi falſa eſt negatio, qua dicimus, Socrates non uiuit, quia ſignificat aliquem eſſe Socratem, qui non uiuit: hæc eadem de cauſa falſa erit, quæ dicit, Socrates mortuus eſt: ſigni-

Dubiũ Alexãdri circa dicta de cõtradictiõe aſſignãda, p negationem ꝑpoſitã uerbo.

R̃ſio ꝙ ſubiectũ ꝑpõnum negatiuarũ nõ ſp ſignat rem exñtẽ, q̃uis ei nõ apponatur negatio: huiꝰ tñ oppoſitum aſſerũt multi

Hæc rõ eũ ſequẽte ſolui poſſet negãdo ꝯñtiã ratione ampliationis.

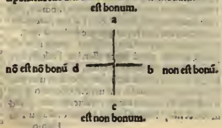
ficabit

ficabit.n.ꝙ eſt Socrates,ꝗ mortuus eſt, qđ perabſur dũ.Cõſimiliter dicẽdũ de hac,Parietur mihi filius,nõ qui eſt filius,ſed qui erit:nomẽ.n. per ſe dictũ,neq; eſſe ſignificat,neq; non eſſe,neq; fuiſſe,neq; futurũ eſſe, ſed rẽ tãtũ,quæ fuit,uel eſt,uel erit. Quare cum dicimus,Socrates nõ ambulat , aut Socrates grãmaticus non ambulat,nõ propter hoc præſupponimus Socratẽ eſſe,aut Socratẽ grãmaticũ eſſe , ſed abſolute negamus ambulationẽ à Socrate,ſiue ſit,ſiue etiã non ſit: cum uero dicimus,Socrates ambulauit , & Socrates non ambulauit,nõ poſſumus ambas iſtas uere ſimul proferre in eodem tempore : ꝙ ſi ad diuerſa tempora referantur,non amplius cõtradictoriæ uocandę erũt. Sed de his ſatis,ad reliqua tranſeamus.

Habent autem ad ſeinuicem ordinem hunc:ſit Eſſe bonum,in quo a/Non eſſe bonum,in quo b/Eſſe non bonum, in quo c/ſub b/Non eſſe non bonum , in quo d/ſub a/ omni itaq; inerit aut a/aut b/& nulli eidem:& aut c/aut d/& nulli eidem:& cui c/neceſſe b/omni ineſſe:ſi enim verum dicere, ꝙ eſt non album,& ꝙ non eſt album,verum: impoſſibile enim ſimul eſſe album,& non eſſe album:aut eſſe lignum non album,& eſſe lignum album:quare ſi non affirmatio,negatio inerit.c/vero ipſi b/non ſemper:quod enim omnino non lignum,neq; lignum erit non album:econuerſo igitur d/omni,cui a/nãq; aut c/aut d.

Propoſuerat mõſtrare,ꝙ ſimplicis affirmationis nõ eſt negatio,affirmatio ex trãſpõne:puta huius,Eſt bonũ,nõ eſt negatio,Eſt nõ bonũ : hoc itaq; ad faciliorẽ reſolõnẽ efficiẽdã à principio ꝓpoſitũ fuerat:nũc aũt, quo pfectiorẽ de ꝓpoſito cognitionẽ hẽre poſſimus, earũdẽ ꝓpõnũ ordinẽ ac ↄſitiã exponit, qđ iã ſecto tertio libri de interpretatione ſubobſcure dixerat, cũ inq̃t,Hæc igiẜ,quẽadmodũ in reſolutoriis dictũ eſt, ita ſunt diſpoſita.¶ Ordo itaq; iſtarũ ꝓpõnũ eſt,ut ↄuerſim ſe hẽant ẜm ↄſitiã ſimplices ꝓpões,& ex trãſpõne:ex ſimplici nãq; affirmatione,ſequiẜ ex tranſpõne negatio:& retrouerſum,ex affirmatione, ex trãſpõne ſimplex negatio:uel,ut uno uerbo dicã,ex affirmationibus negationes ſequunẜ:nõ aũt ecõuerſo,ex negationibus affirmationes:in plus.n.ſe hñt negatiões affirmationibus.Cæterũ , quo facilius hæc intelligãẜ, deſcriptionẽ facit earũdẽ ꝓpõnũ hoc modo, Sit a/ſimplex affirmatio,Eſt bonum:b/huius negatio ſimplex, Nõ eſt bonũ:d/negatio ex tranſpoſitione, Non eſt nõ bonũ:c/affirmatio ex tranſpoſitione,Eſt non bonũ:& c/ponatur ſub b/d/uero ſub a/hunc in modum.

Ordo ſimplicium ad tranſpoſitas eſt, vt conuerſim ſe cõſequãtur.

His ita diſpoſitis,quoniam de omni ente,aut non ente uera eſt affirmatio,aut negatio,ſed a/& b/ſunt affirmatio & negatio,igitur de quolibet uerum erit, aut a/aut b/& ſimiliter aut c/aut d/ ſunt enim & ipſa eodem pacto oppoſita.quoniam itaque ipſi a/non poteſt c/ineſſe(quoniam fieri nequit, ut idem bonum ſit,& non bonum)inerit utique ipſum d/ſuum contradictorium:ex ſimplici ergo affirmatione a/ ſequitur negatio ex tranſpoſitione d.de quolibet enim dicitur alterum contradictoriorum : quare ſi de a/non prædicatur c/prædicabitur utique ipſum d/ non tamen econuerſo.in plus enim ſe habet d/ quàm a . In oppoſitum uero ex affirmatione tranſpoſita,c/ſequitur negatio ſimplex b/& non conuertitur : quoniam ſimplex negatio communior eſt affirmatione tranſpoſita:quòd autem ex c/ſequatur b/ eodẽ pacto monſtratur:de quolibet enim dicitur,aut affirmatio aut negatio:ſed de c/non dicitur affirmatio a/nam fieri non poteſt,ut idem bonum ſit, & non bonum : ergo de c/affirmatione,prædicabitur negatio b. (quod .n. omnino)dictum namque ſuperius fuit,prædicatum infinitum de entibus tãtum uere proferri poſſe:quare ſi aliquid,puta intellectus,lignum non extiterit,de eo falſum erit dicere,quòd eſt lignum non album: & ſi aliquid nullo modo extiterit,puta chimæra , de eo falſo enuntiabimus,quod eſt non bonum:ſed hæc ſupra ſatis declarata ſunt ¶ Cæterum, contra ea quę in contextu dicta fuere, afferunt nonnulli deridiculas quaſdam inſtantias, monſtrantes non ſequi ex affirmatiua tranſpoſita ſimplicem negatiuam: non enim, inquiunt,ſequitur , Video non hominem , ergo non uideo hominem , nec item ſequitur , Socrates fuit non albus,igitur non fuit albus:neque ſimiliter, hoc eſt,non duplum,ergo hoc non eſt duplum . ¶ Ob hæc & conſimilia,arctandam conſtringendamq; multis legibus regulam illam,dicunt : aiunt enim non ualere arguendi modum illum, niſi cum uerbo ſubſtantiæ , temporis præſentis , & in terminis abſolutis non habentibus relationem , aut reſpectum ad aliud quippiam . Nos uero & horum negligentiam demiramur,& hæc omnia falſo dici enuntiamus,præſertim cum Ariſtoteles huiuſcemodi propoſitiones non ſolum,cum uerbo ſubſtantiæ , ſed & cum aliis complicet , cum inquit , Poteſt non ambulare, Scit non bonum , & ſimilia . Præterea , quod etiam amplius , cum omne uerbum adiectiuum , ut moderniores appellant, ex ſententia Ariſtotelis in uerbum reſoluatur ſubſtantiæ , & ſuum participium, cur exceptio iſta caſſa & uana facienda eſt ¶ Sunt & alii plærique defœdatores dialecticæ , qui complures alias correctiones addunt , quas omnes breuitatis gratia pro rei ipſius dignitate omitto , addens, regulam iſtam nulla correctione egere , præterquam quòd ratio ac conſequentia fiat , dum prædicatum aut pars prædicati infinita fuerit. Quamobrem, cum dicimus,Video non hominem,aut Scit non bonum,

Dubitationes.

Limitationes ẜm modernos regularũ ſupra prędictarum.

Regulę Ariſt. nõ idigẽt correctione.

Nota in hmõi ꝓpõnibus, Video nõ hominem ,

& aliis huiuſmodi, ly nõ hoiem nõ eſſe p̃dicatum, nec partẽ prædicati, ſed additiões.

non eſt prædicatum ipſum, aut etiam prædicati pars infinita, ſed potius determinatio: quod planum fit reſoluentibus dictas propoſitiones ſecundum doctrinam præcedentem, puta, Video non hominem, Sum uidens non hominem: Scit non bonum, Eſt ſciens nõ bonum. Prædicata etenim ſunt termini illi, Videns, & Sciens: Non bonum uero, & Non hominem, adiacentia potius prædicato uuncupari debent. Dicimus ad hæc, ſemper referendas eſſe propoſitiones ad idem tẽpus, ac reſpectu eiuſdem ſubiecti, & propterea ualere aſſerimus conſequentias iſtas, Socrates fuit nõ albus, ergo non fuit albus: hoc eſt non duplum, ergo nõ eſt duplum: & ſi mille alias in hunc modum complices. quòdq; hoc ita ſit, argumento monſtratur Ariſtotelico: ſi enim in eo tempore in quo Socrates fuit non albus, non eſt uerum dicere, quòd non fuit albus, uere ergo enuntiabitur, quòd fuit albus: & ita in eodem tempore fuit albus, & nõ albus: quod perabſurdum. Conſimiliter de alio exemplo dicendũ, reſpectu eiuſdem ſubiecti: uerum de his ſatis, reliqua proſequamur. (Econuerſo igitur.) econuerſo dixit, quoniam non ſecundum eundem ordinem ſequuntur ſeinuicem, affirmationem ſimplicem negatio ex tranſpoſitione, & negationem ſimplicem affirmatio ex tranſpoſitione, ſed conuerſim, ut ſupra diſtinximus.

Quoniam uero non poſſibile, eſſe ſimul non album & album ipſum d/inerit: de exiſtente enim albo, uerum dicere, quod non eſt non album: a/autem de d/non omni: namque de eo, quod penitus non eſt lignum, nõ uerum dicere, quod eſt lignum album. quare d/uerum: a/autem, non uerum: quoniam lignum album. Planum uero. quod & a/c/nulli eidem, & b/& d/contingit alicui eidem ineſſe.

Monſtrat, quòd ex a/ſequatur d/non autem econuerſo, quoniam Non eſt non album, in plus ſe habet, quàm Eſſe album. (Planum uero, quòd & a/c.) Poſteaquam monſtrauit, quomodo ſe habeant ſubalternæ propoſitiones in figura, nunc exponit, quomodo ſe habeant & angulares ſecundum diametrum oppoſitæ, inquiens, quod a/c/hoc eſt, ſimplex affirmatio, & tranſpoſita, nulli eidem ineſſe poſſunt: b/uero & d/utique poſſunt: fieri enim nequit, ut idem ſit, Lignũ album, & Lignum non album: fieri tamen poſſet, ut idem & non eſſet lignum album & non eſſet lignum nõ album. puta anima, aut aliud quippiam quod nullo modo ſit, ut hircoceruus aut chimæra: quare affirmationes nunquam ſimul ueræ eſſe poterunt, negationes autem poterunt: intelligenda uero, inquit Alexander, ſunt hæc de propoſitionibus prædeterminatis: nihil enim prohibet, indefinitas affirmationes ſimul ueras eſſe, ut, Homo eſt iuſtus, Homo eſt non iuſtus: ſed prædeterminatæ nunquam ueræ ſimul de eodem prædicabuntur, puta, Quilibet homo eſt iuſtus, Quilibet homo eſt non iuſtus: & propterea in libro de interpretatione, binas figuras fecerat, unam, indefinitarum propoſitionum: alteram, prædeterminatarum. & addiderat ad uerbum, Similiter autem ſe habebit, & ſi uniuerſalis nominis ſit affirmatio, præterquam quòd, inquit, non ſimiliter ea, quę ſunt ſecũdum diametrum, contingit uera eſſe. quaſi cõcedens, omnes angulares oppoſitas poſſe ſimul eſſe ueras, ſi propoſitiones extiterint indefinitæ: & ſi uero definitæ ac prædeterminatæ, non poſſe: quod etiam hoc in loco eleganter docuit. ¶ Sed dubitat circa hæc ingenioſe Philoponus, monſtrans non eſſe uerum, neque ſupradictis conſentaneum, quod hoc in loco Philoſophus protulit: ſupra enim dixerat, idem Poſſe ambulare & Poſſe nõ ambulare, addens has propoſitiones ſimiles eſſe his quæ dicunt, Eſt album, & Eſt non album: hic autem negat affirmationes ſimul ueras eſſe poſſe. ¶ Quòd ſi dicas, quemadmodum & ſupra aſſerebamus, indefinitas quidem poſſe ſimul eſſe ueras, prædeterminatas autem minime: faciamus adhuc eas prædeterminatas, Quilibet homo poteſt ambulare, & Quilibet poteſt non ambulare: ſic etenim eaſdẽ has ſimul ueras eſſe comperiemus. ¶ Quòd ſi aliter reſpondeas, quemadmodum Ioannes Philoponus, non eſſe, quod dicitur, intelligendum de omnibus propoſitionibus, quia non de modalibus, ſed de iis tãtum, quibus Eſt tertium adiacens applicatur: in contrarium aducenda erunt, quæ ſupra contra moderniores attulimus. ¶ Quapropter, eodem pacto reſpõdendum cenſeo, quo ſuperioribus inſtantiolis faciebamus ſatis, negationem uidelicet applicandam eſſe prædicato, non prædicati determinationibus: & tunc uidebimus affirmationes illas ſimul eſſe ueras non poſſe, ut Quilibet homo eſt potens ambulare, & Quilibet eſt non potens ambulare: Quilibet eſt ſciens bonum, & Quilibet eſt non ſciens bonum. ¶ Quod ſi dicas, hæc ſuperioribus non cohærere: ibi enim dicebat Philoſophus, has ſimiles eſſe, Poteſt ambulare & Poteſt non ambulare, iis quæ ſunt, Eſt album, & Eſt non album: quare, ſi hæ totum prædicatum habent infinitum, & illæ: aut ſi non ſunt ſimiles in prædicatis, ratio ergo Ariſtotelica à proportione & analogia, nulla eſt. ¶ Reſpondeo, quod Philoſophus per Poteſt non ambulare intellexit, Eſt non potens ambulare: quodq; hoc ita ſit, declarant quæ ſequuntur, ubi ait, Si igitur Non eſt potens ambulare, idem ſignificat, & Eſt potens non ambulare, aut Non ambulare: quoniam enim uidebat propoſitionem dicentem, Eſt potens non ambulare, non eſſe ueram affirmationem ex tranſpoſitione, quaſi ſeipſum corrigẽs, ſubdidit, Aut Non ambulare, ac ſi dixiſſet, Aut Eſt non potens ambulare: uerum hæc ſupra quoque declarata ſunt.

Dubiũ Philoponi difficile.

Prima ſolutio, & inſtãtia contra ipſam.

Reſponſio Philoponi

Alia rãſio Buranæ.

Inſtantia.

Solutio.

¶ Sed contra hæc inſtabit quiſpiam, dicens non eſſe poſtea uerum quod ſupra aſſerebat Philoſophus, poſſe uidelicet propoſitiones iſtas, Eſt potens ambulare, & Eſt non potens ambulare, de eodem uere proferri: nunquã .n. ſimul erunt ueræ. Reſpondeo, q; etiã ſi indefinitæ ſint, non autem prędeterminatæ, quẽadmodũ & iſtæ, Homo eſt albus, Homo ẽ nõ albus: ita

Iſta ſolutio ẽ ſatis dubia, et forte falſa nã ſi idẽ ualet poteſt et ẽ potẽs, ſi iſta eſt īfinita, Poteſt non ambulare, etiã iſta, Eſt potẽs nõ ambulare: ſi adẽ iſta, Eſt nõ potens ambulare immo iſta, Eſt nõ potens ambulare, idẽ ualet qđ iſta,

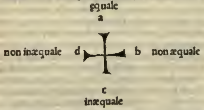
Homo

Nõ eſt potens ambulaſ, ſ modalib⁹ .n. ſunt negatiões, ꝑ particulam negatiuam additã uel mõ, uel uerbo Eſt, cui cõiũgitur mod⁹, ꝙ ſi dicas, tales ꝓpoſitiões nõ eſſe modales, dico ꝙ Philoſoph⁹ hic accipit eas, ut modales, aliter nõ poſſẽt dici de eodem, Poteſt ambulare, & Põt ñ ambulare: dico ergo aliter ad principalem dubitationẽ, nõ uelle Philoſophum ex hoc exẽplo: ꝙ iſtæ ſint ſimul ueræ Eſt album, Eſt nõ albũ ut ille, ſed ſolum quod ſint affirmatiuæ: q̃ ſunt ſimiles illis, quia nõ habẽt negationẽ appoſitã uerbo, Eſt, ſed poſt. ratione unde etiã iſta, reſponſio de indefinitis non ualet, q̃ eodẽ modo etiam affirmatiua & negatiua poſſunt eſſe ſimul ueræ: Eſt homo albus, Nõ eſt homo albus, & ita rñdẽdo nõ cogitur ut ex torquere textũ, ut iſte author cæteroque.

Homo eſt potens ambulare, & Homo eſt non potẽs ambulare. Sed de his iam plus ſatis.

Conſimiliter ſe habebunt & priuationes ad prędicamenta hac poſitione: ęquale in quo a: non ęquale, in quo b: inęquale, in quo c: non inęquale, in quo d: & in pluribus autem, quoniã his quidẽ ineſt: illis uero, nõ ineſt, idẽ: negatio quidẽ ſimiliter uerificari poſſet ꝙ non ſunt alba omnia, aut quod non eſt album unum quodque: quod autem eſt non album unumquodque, aut omnia ſunt non alba: falſum. Conſimiliter autem & eius quod eſt, Eſt oẽ animal album, non hoc quod eſt: Eſt non album omne animal, negatio (ambę enim falſę) ſed Non eſt omne animal.

Quod in libro de interpretatione dixerat, inquiẽs, Quãdo autẽ Eſt tertiũ apprædicatur, iam dupliciter dicuntur oppoſitiões: quare ꝓpter hoc quatuor erũt illæ, quarũ duæ quidẽ ad affirmatiõem, & negationẽ ſeſe habẽt ſecundum cõſequẽtiã, ut priuationes: due uero minime, quod inquam ibi dictũ fuit, hic explicatius declaraſ: priuatiuas uidelicet ꝓpoſitiones ita ſe habere ad prędicamẽta, hoc eſt, ſimplices ꝓpoſitiões, in his enim prædicatorum ratio ſeruaſ. nã quæ affirmatiue ſunt, uerã affirmationis naturã ſeruãt: quę negatiuæ, negationis: priuatiuæ inquã ꝓpoſitiones ſe habẽt ad ſimplices eodẽ mõ, quo indefinitæ ad eaſdẽ ſimplices: nãque ex affirmatiua ſimplici, ſequitur negatiua priuatiua: ut Homo eſt iuſtus, ergo homo nõ eſt iniuſtus: ex affirmatiua uero priuatiua, ſequitur ſimplex negatiua, ut Homo eſt iniuſtus, igitur nõ eſt iuſtus. Hoc etiam figura ac deſcriptione ſignatur ſic.

Ex a itaq; ſequitur d, & e conuerſo, ex c b, & a c non poſſunt ſimul eſſe uera, b d autẽ, poſſunt, quẽadmodum & in ſuperiore figura: quomodo uero ſe habeãt priuatiuæ ad infinitas, & e conuerſo, e libel. περὶ ἑρμηνείας quęraſ. (Et in pluribus autẽ.) ad primũ ꝓpoſitum reuertitur, quod inquã ſimplicis affirmationis nõ ſit negatio affirmatio ex trãſpoſitione, ſed ſimplex negatio: hoc igitur maxime planum eſſe dicit in materia cõtingẽte, ubi prædicatum aliquibus ineſt ſubiectis, & aliquibus non ineſt: ſi enim de quocũque affirmatio falſa, de eodem negatio uera, & affirmatio iſta falſa eſt, Quilibet homo eſt albus: planum, quod ſua negatio erit uera, ſed hæc nõ eſt uera, Quilibet homo eſt non albus, ergo hæc nõ eſt ſua negatio, ſed illa. Nõ quilibet homo eſt albus. (Aut quod eſt album unũquodq;.) expoſitorium quodammodo eſt eius, quod dixerat, Non ſunt alba omnia,

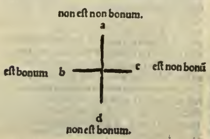
Quoniam uero manifeſtum, quod diuerſum ſignificat Eſt non album: & Non eſt album: & illud quidem affirmatio, hoc autem negatio, manifeſtum, quod non eſt idem modus oſtendendi utrunque. ut quoniam quodcunque ſit animal, Non eſt albũ, aut Cõtingit nõ eſſe albũ, & ꝙ Verũ dicere nõ albũ (hoc .n. eſt Non album) ſed de eo, Quodcunque ſit album uerum eſt dicere Album, ſiue Non album, idem modus. Conſtructiue enim ambo per primam monſtrantur figuram Verum enim & Eſſe ſimiliter ordinantur: eius enim quod eſt: Verum dicere album, non hoc quod eſt, Verum dicere non album: negatio, ſed Non uerum dicere album: ſi itaq; uerum eſt dicere, Quodcunque ſit homo: muſicum eſſe aut non muſicum eſſe, Quodcunque ſit animal: accipiendum, aut eſſe muſicum: aut eſſe non muſicum, & oſtenſum eſt: Non eſſe autem muſicum: quodcũque ſit homo deſtructiue monſtratur ſecũdũ dictos modos tres.

Reuertitur tandẽ ad primariũ ꝓpoſitũ, ꝓpter qđ reliqua oĩa in mediũ allata ſunt, propoſitũ nãque fuerat, de reſolutione ptractare, & propterea de ꝓpoſitionibus tranſpoſitis mẽtionẽ fecerat, tanquã quæ aliter reſoluãtur, quã negatiuæ ſimplices: hac igiſ de cauſa ſupra mõſtrauit, qđ affirmationes ex trãſpoſitiões nõ ſunt negatiões ac ſubinde in medio de harũ ꝓpoſitionum cõſequẽtia quæpiã pertractauerat: His itaq; omnibus explicitis, ad ꝓpoſitum primũ iamiã reuertitur inquiens, Quoniã mõſtrauimus nõ eſſe idẽ, Nõ eſt album, & Eſt nõ album, & quod illud eſt negatio, hoc autẽ affirmatio ex trãſpoſitiõe. planũ, quod non uno & eodẽ pacto utrũq; monſtrabiſ, ſed negatio ſimplex per negatiuum cõcludetur ſyllogiſmũ affirmatio autem ex trãſpoſitione, per affirmatiuum: quare & reſolutiones nõ erunt ęędẽ: (Vt quoniã quodcunque ſit animal.) Factus eſt, inquit Alexãder, cõtextus iſte obſcurior, eo quod propoſitiones non ſunt acceptæ ſecũdum conſuetudinẽ aut affirmatiuæ aut negatiuæ: quũ enim dicit (Quodcunq; ſit animal, non eſt albũ) exẽplum ponit negatiuæ ꝓpoſitiõis inexiſtẽtis, quod idẽ ualet ac ſi diceret, Nullũ animal eſt album: quũ uero ait (aut cõtingit nõ eſſe albũ) ſubaudiẽdũ, Quodcũq; ſit animal, à cõmuni, ut faciamus negatiuã cõtingẽtẽ, quæ æquiualet huic, Cõtingit nullũ aĩal eſſe albũ: poteſt etiã hoc exẽplũ eſſe affirmatiõis ex trãſpoſitione, quẽadmodũ & ſequẽs, uerũ dicere nõ albũ: ſed ſiue affirmatio ſit, ſiue negatio, nõ uariat ꝓpoſitũ: qđ uero ſignificet Verũ dicere nõ albũ, expoſuit, quũ dixit (hoc enim eſt Nõ albũ) nãque Verũ dicere, ꝓ Eſt poniſ: ueluti planius infra declarabiſ. (Sed de eo, Qđcũq; ſit albũ.) hoc eſt, tales ꝓpoſitiões, Quodcũq; animal ẽ albũ, uel Verũ ẽ dicere quodcũq; aĩal eſſe albũ aut etiã, Quodcũq; aĩal ẽ nõ albũ, aut Verũ dicere qđcũq; aĩal eſſe nõ albũ: oẽs iſtæ ſunt affirmatiões, eũdẽ hñtes oſtẽſiõis modũ, ꝓpterea qđ ambę iſtæ cõſtructiuę, hoc ẽ, affirmatiue mõſtranſ, & ĩ pria figura: ĩ hac .n. ſola uniuerſalis affirmatiua colligiſ. (Verũ eni & Eſſe) hoc ad ſuperiora referẽdũ: enarrat enim qũo ꝓpoſitio dicẽs, Verũ ẽ dicere albũ, affirmatio exiſtit, & qđ ſignificat: nã Verũ, inqt, & Eſt, ſimiliter ordinanſ, idẽ itaq; ſignificabimus dicẽtes, Verũ ẽ dicere albũ, & dicẽtes,

Eſt album,quare per unam & eandem figuram mon
ſtrabunt(Siquidē uerū dicere.)quoniā dixit cōſimili
oſtēſione mōſtrari oportere,& uniuerſalē affirmatio
nē ſimplicē,& tranſpoſitā:nūc quomodo faciēdus ſit
utriuſq; ſyllogiſmus,deſcribit,inquiēs, Quod ſi ueli/
mus mōſtrare,Omnē hominē muſicū eē,aut etiā Om
nē hominē eſſe nō muſicū,mediū accipi debere , Ani/
mal:& maius extremū,Muſicū,aut Non muſicū : mi/
nus uero,Hominē:hūc in modū Oē animal muſicū
omnis homo animal,oīs igitur homo muſicum , aut
rurſus,Oē animal nō muſicū oīs hō aial,oīs ergo hō
nō muſicū:ſi itaq; Omnis homo eſt nō muſicus,eſſet
negatiua,nō in ſola prima mōſtraretur figura,ſed etiā
in ſecūda:nō eſt autē curādū,an acceptæ ꝓpoſitiones
ueræ ſint,an falſæ:quomodocunque enim accipiātur
in exēplo,ſatisfaciūt.(Nō eſſe autē muſicū.) mōſtrata
autē affirmatiua,exponit quomodo negatiua oſtēdi
poſſit,Nullus homo eſt muſicus, aut Nullus homo
eſt nō muſicus(hæc enim extriſecus addēda)& īquit
hāc deſtructiue,hoc eſt,negatiue mōſtrari ſecūdū di/
ctos tres modos,hoc eſt,in ſecundo primæ,& in duo/
bus primis ſecundę.

**Simpliciter autem quando ſic ſe habent a/ & b/ ut ſimul
quidem eidem non contingāt: omni autem ex neceſſitate
alterum: & rurſus c/ ad d/ conſimiliter: ſequitur autem ex c/
a/ & non conuertitur: & ex b/ d/ ſequetur, & non conuertetur,
& a/ & d/ contingunt eidem: b/ uero & c/ non contingunt . Pri/
mum igitur, quod ex b/ ſequitur d/ hinc manifeſtum,quo
niam enim ex c/ d/ alterum ex neceſſitate omni : cui autem
b/ non contingit c/ eo quod ſimul infert a/ a/ uero & b/ non cō
tingunt eidem,planum,quod d/ ſequetur. Rurſus quoniam
c/ non conuertitur cum a/ omni autem c/ aut d/ contingit a/
d/ eidem ineſſe: b/ uero & c/ non contingit, eo quod a/ cōſequi
tur ex c/ accidit enim impoſſibile : quoddam manifeſtum
igitur , quod neque b/ cum d/ conuertitur: quoniam accidit
ſimul d/ & a/ ineſſe.**

Quoniā ſupius ꝓpoſitionū ſimpliciū ac trāſpoſita
rū cōſequētias in materia mōſtrauerat determinata,
nūc latius & in ſolis elemētis,quibus uniuerſales con/
ſueuit mōſtrationes facere,eaſdē illas deſcribit : termi/
norū autē ordinē uariauit: unde & aliud uidet̃ inten/
dere,quū tamē de eodē ptractet:ſupra enim ſub a , po
nebatur d: ſub b uero,c/& ex a,ſequebatur d/& ex c/b/
nūc autē ſub a/c/collocat: ſub b/ uero,d/ hūc in modū.

Facit autē iterū duas cōtradictiones , unā ſimplicē
ex trāſpoſitiōe alterā , qbus ita diſpoſitis,tres accipiēs,
ſuppoſitiōes,tria mōſtrat: unā,quod a/& b/& iterū c/
& d/ cōtradictorie opponūtur: alterā, qđ ex neceſſita/
te cuilibet ineſt aut a/ aut b,& rurſus aut c/ aut d/ tertiā
quod ex c/ ſequit̃ a/& nō cōuertitur. His ſuppoſitis,
tria mōſtrat: unū,quod ex b/ ſequitur d/& nō cōuerti
tur: alterū,quod c/& b,quæ ſunt affirmatiōes, nūquā
de eodē uere ꝓſerūtur: tertiū,quod a/& d/ negationes
poſſunt utique de eodē uere enunciari : hoc eſt ergo
quod uoluit,dum inquit(ſimpliciter hoc eſt, uniuer
ſaliter(quādo ſic ſe habēt a/& b/ ut ſimul quidem eidē
non cōtingant: omni autē ex neceſſitate alterū)& hæc
prima ſuppoſitio: deīde(& rurſus c/ ad d/ cōſimiliter)
ſecūda ſuppoſitio,tertia(ſequitur autē ex c/ a/& nō cō
uertitur.)Poſtea quęſitū primū cōcludēdum(& ex b/
d/ ſequet̃,& nō cōuertetur)deinde tertiū(& a/& d/ con
tingūt eidē)ultimo ſcḿ(b/ uero & c/ nō cōtingūt).(Pri
mū igit̃ qđ ex b/)primū ꝓpoſitū mōſtrat, quod ex b/
ſequit̃ d/ ſi ponatur ex ſe ſequi a/ hoc pacto,Si quēad/
modum ſuppoſuimus, cuilibet ineſt aut c/ aut d / eo
quod contradictorie opponuntur: ſi ex b/ non ſequi/
tur d/ ſequetur igitur c/ ſed per ſuppoſitum ex c/ ſe/
quitur a/ ergo ex b/ ſequetur a / quod fieri aliquo mo
do nequit,ſiquidem ex ſuppoſito ſibiinuicem contra
dicunt ſi itaq; hoc falſum,uerum erit , quod ex b/ ſe/
quitur d/ quod fuerat mōſtrandum: hoc igitur hunc
modum . Conſequens autem erat ſtatim oſtendere,
quod non conuertuntur, ideſt,ex d/ non ſequitur b:
ſed quoniam iſtud argui non poterat, ni prius mon/
ſtraſſet a/& d/ contingere eidem ineſſe, prius hoc oſtē
dit: quoniam enim ſuppoſitum eſt , non conuerti c/
ad a/ hoc eſt,non ſequi ex a/ c/ ſi accipiatur aliquid ſub
a/ cui c/ non inſit,manifeſtum quod huic inerit d/ om/
ni enim aut c/ aut d/ cum ſint contradictoria,ergo a/ &
d/ poterūt eidem ineſſe,q; fuerat ꝓpoſitum : hoc aūt
oſtenſo ſubdit ſtatim quæſitum ſecundum monſtrā
dū,c/& b/ uidelicet nō poſſe eidē ineſſe : ſi enim b/& c/
inſūt eidē,& ex c/ ſeqtur a/ ut ſuppoſitū fuit, planū qđ
ex b/ ſequet̃ a/ qđ fieri nō poteſt: ſunt eni ſibiinuicē cō
tradictoria: his mōſtratis,qđ reliquū erat,arguit̃,non
cōuerti inquā b/& d/ hoc eni adhuc ſupererat: quoniā
nāque oſteſū eſt d/& a/ poſſe eidē ineſſe,ſi tu dicas b/ cō
uerti cum d/ hoc eſt,ex b/ ſequi d/ accidet a/& b/ aliqñ
ſimul eſſe uera: qđ abſurdū: quū ſint cōtradictoria ex
ſuppoſito: ſi enim ex b/ ſequit̃ d/& d/& a/ de eodē præ
dicari poſſint,accidet aliqñ b/& a/ ſimul eſſe uera : qđ
gulæ illæ celebratiſſimæque ſuppoſitorios etiam cō/
ſtituunt fieri nequit: Hæc Philoſophus. ¶ Ex iſtis au
tem trahuntur re ſyllogiſmos,Quòd à poſitione an/
tecedentis,ad ponendum conſequens : & a deſtructo
conſequente,ad antecedens deſtruendum , conſequē
tia eſt optima: à poſitione uero cōſequentis ad ante/
cedēs ponendum,aut à deſtructione antecedentis ad
cōſequēs deſtruēdū,bonū nō conſtruitur ratiocíniū,
niſi fortaſſe termini ſint æquiuertibiles , haud aliter

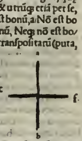
Nota regu las celebra tiſſim. s,q̃ extrahunt ex dictis philoſophi hoc loco.

pacto

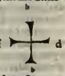
pacto aliquo fiat ſyllogiſmus ac ratio: quẽadmodum ſupra monſtrauimus, cũ de cõuerſione cũ oppoſitione tractaremus: & Themiſtius in primo de Anima, & Simplicius in primo de coelo accuratiſſime notarũt.

Accidit autem quandoque ꝛ in tali terminorum ordine decipi, eo quod non recte accipiuntur oppoſita, quorum alterum neceſſe eſt omni ineſſe: quemadmodum ſi a/ ꝛ b/ non contingunt ſimul eidem, neceſſe autem alterum ineſſe, cui non alterum: ꝛ rurſus c/ ꝛ d/ conſimiliter: ex quo autẽ oĩ c/ ſequatˀ a/ accidet.n. cui d/ ipſum b/ ineſſe neceſſitate, ꝙ eſt falſum: ſit.n. accepta negatio eorũ quę a/ b/ q̃ eſt in quo f/ ꝛ rurſus eorum quę c/ d/ quę eſt in quo b/ neceſſe igitur omni aut a/ aut f/ aut enim dictionem: aut negationem: ꝛ iterum uel c/ uel b/ dictio namque ꝛ negatio: ꝛ cui c/ omni, ſuppoſitum fuit a/ quare b/ cui omni f/ Rurſus, quoniam eorum quę f/ b/ omni alterum: ꝛ eorum quę b/ d/ conſimiliter: ſequitur autem ex f/ b/ ꝛ ex d/ ſequetur b/ hoc enim ſcimus: ſi igitur ex c/ a/ ꝛ ex d/ b/ hoc autem falſum: econuerſo enim erãt in ſic ſe habentibus conſequẽtia, non enim fortaſſe neceſſarium omni a/ aut f/ neque f/ aut b: non enim f/ eſt negatio ipſius a/ nam boni negatio Non bonum, non eſt autem idem Non bonum ei, quod eſt Neque bonum, Neque non bonũ. Similiter autẽ ꝛ in c/ d/ negatiões enim acceptę duę ſunt.

Poſteaquã monſtrauit propõnũ ſimpliciũ ac tranſpoſitarũ cõſequẽtiam ecõuerſo ſe habere, quòdq; ex ſimplici affirmatione ſequitur ex tranſpoſitione negatio, & retrouerſum, ex tranſpoſita affirmatione negatio ſimplex: nunc deceptionẽ quãdã ac tendiculũ ponit, ob quã nõnulli fortaſſe exiſtimarent, ſuperius dicta ueritatẽ nõ cõtinere: accidit aũt, inqt, talis deceptio ſi oppoſita recte nõ fuerint accepta: quemadmodũ ſi qſpiã arbitraretur, a/ & b/ unica negatione negari, quę ſit f/ quæq; & utraq; ſimul neget, & utrũq; etiã per ſe, ac ſeorſum: quẽadmodũ ſi b/ ſit Eſt bonũ, a/ Nõ eſt bonũ, f/ utriuſq; negatio, Neq; eſt bonũ, Neq; nõ eſt bonũ. Rurſus c/ & d/ hoc eſt, ꝑpõnũ tranſpoſitarũ (puta, Eſt nõ bonũ, Nõ eſt nõ bonũ) negatio ſit h/ Neq; eſt nõ bonũ, Neque nõ eſt nõ bonũ. His ita diſpoſitis, monſtrabitur, quẽadmodũ ex c/ ſequitˀ a/ & nõ cõuertitur, ita ex d/ ſequi b/ & nõ cõuerti: quod ſupra refutauimus.

Sint igitˀ contradictoria hęc. cum iſta ita ſe habeãt ſm ſupra deſcriptas regulas, ſi ex c/ ſequitˀ a/ & ex f/ ſequetur h/ ita.n. dicebamus. Rurſus fiat alia deſcriptio.

His.n. ita ſe habentibus, ex præcõceſſis, h/ d/ ſunt cõtradictoria, & f/ b/ etiã ſunt cõtradictoria, & ex f/ ſequitur h/ ut paulo ante oſtẽdimus: ergo & ex d/ ſequetˀ b/ & nõ cõuertetˀ: qđ fuerat mõſtrãdũ, quòdq; ſupra refutauimus: monſtratũ.n. fuit ex b/ ſequi d/ & nõ conuerti. (Nõ.n. fortaſſe) ſoluit Ariſt. dubitationẽ in mediũ allatã, inquiẽs, hoc fortaſſe abſurdũ inductũ fuiſſe, ꝓpterea qa cõtradictiones nõ fuerunt legitime deſcriptæ: licet.n. inqt, a/ & b/ ſimul cõtradicant ipſi f; & cõſimiliter c/ & d/ ipſi h/ nõ tñ ꝓpterea a/ & f/ cõtradictoria cẽſenda ſunt: aut b/ & f/ uel ex altera parte c/ & h/ aut d/ & h/ ueluti in exẽplo huius affirmationis, Eſt bonum negatio ſua exiſtit, Nõ eſt bonũ: nõ aũt, Nõ eſt bonũ, Neq; nõ eſt bonũ: & hoc eſt quod uoluit, dũ inqt (nõ eſt aũt idẽ, Nõ bonũ ei, quod eſt, Neq; bonũ, Neq; nõ bonũ) quẽadmodũ etiã huius propõnis, Eſt malũ, negatio ſua exiſtit, Nõ eſt malũ: non aũt, Neq; eſt malũ, Neq; nõ eſt malũ: & ſilr dicẽdũ de c/ d/ quæ erat altera oppoſitio: nãq; nõ ita accipiẽdæ negationes: ita n. efficitur unius affirmationis negationes duæ, qđ per abſurdũ: & in libro de interpretatione refutatũ. ꝙ itaq; f/ nõ ſit negatio ipſius a/ hunc in modũ arguit Ariſto. Alexã. uero addit, ꝙ & aliter poſſemus mõſtrare has nõ eſſe ueras cõtradictiones: nãq; utrorũq; negatiões cũ altera cõtradictionis parte ſemꝑ falſificãtur: nõ n. põt idẽ ñ eſſe bonũ, & ñ nõ eẽ bonũ. Pręterea, ſi utriuſque ſimul negatio falſa eſt, erit ſua cõtradictoria uera ſed hæc ſunt duo cõtradictoria ſimul, igitur duo contradictoria ſimul erunt uera: qđ perquã fatuũ eſt dicere: Hæc ille.

Nota dictũ Alexã. ꝓ cõfirmatione dictorũ Philoſophi.

Cæterũ, iãiã tẽpus eſt, ut à longa uoluminis huius prioris expõne deſiſtamus: ita.n. & nobis labor nõ mediocris, & legẽtibus faſtidiũ auferetˀ: ſatis.n. ſit artẽ ferme totã cõponẽdi ac reſoluẽdi ſyllogiſmos, hucuſq; pertractaſſe. Primũ.n. ſuppoſitis principiis artis huius, de cõuerſione egimus tã inexiſtẽtiũ q̃ modaliũ propõnũ, mox de mõ ac ſtructura ſyllorũ tã ſimpliciũ q̃ miſtorũ, quòdq; tã oſtẽſiui q̃ ſuppoſitorii per tres figuras efficiantur, quòdq; itẽ ſyllus ois alterã habeat uniuerſalẽ propõnẽ, & affirmatiuã alterã: rurſus ratiocinationẽ oẽm ſimplicẽ ex binis conſtare propõnibus, & terminis tribus: quod problema facile monſtretur, quod cũ difficultate: qũo mediũ ad unãquãq; cõcluſionẽ inueniendũ: qũo principia inueſtiganda: qũo diuiſio faciẽda. Deinde, quonam pacto reſoluendi ſylli, quæ ſint impedientia reſolutionẽ: qũo mutua reſolutione uniuſcuiuſq; figuræ ſyllogiſmi in aliã traducantur: ac demũ qũo differant tranſpoſitæ propõnes affirmatiuæ à ſimplicibus negatiuis, quòdque negatio ſit pars infinitæ propõnis, nõ aũt negatiuæ: ꝙ nomẽ infinitũ nõ dicatur tã de ente, q̃ de nõ ente: qũo differant inter ſe priuatiua, infinita ac negatiua propõ, an negatio in cõtradictoriis uerbo applicanda, an uero toti propõni anteponẽda, quẽadmodũ nõnulli arbitrabantur. Solutæ deinceps fuere caſſæ modernorũ inſtantiolæ cõtra cõtextũ: ac declaratũ, qũo angulares propõnes ſm diametrũ oppoſitæ, poſſint ſimul eſſe ueræ: & qũo nõ. Solutaq; demũ ꝓ pulchra Philoponi inſtantia cõtra contextũ. Quæ cũ oĩa ꝓ uirili ſint pertractata, agenda eſt diuinæ prouidẽtię gratia, quæ nos ad huius finem uoluminis cum facilitate perduxit.

Epilogus totius primi libri Priorum.

Finis cum Deo prioris uoluminis libri Priorum Reſolutoriorum.

IOANNIS FRANCISCI BVRANAE VERONENSIS
IN SECVNDVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS, EXPOSITIO.

IN QVOT igitur figuris, & per quales, & quot propositiones, & quando, & quomodo fit ſyllogiſmus: amplius autem, in qualia aſpiciendum deſtruenti ac conſtruenti, & quomodo oportet quærere de propoſito ſecundum qualemcunq; methodum: amplius autẽ, per qualem viam accipiemus principia, de ſingulis iam tranſegimus.

Nota diuerſas opiniones de intentione ſecundi Priorum.

QVID in ſecũdo hoc priorũ uolumine intẽdat Ariſto. maxima apud pleroſq; enarratores dubitatio extitit. Alii.n. dicunt, poſteaquam in priore uolumine Philoſophus de oſtẽſiuo pertractauit ſyllõ, q in hoc ſecũdo de ſuppoſitorio agit, qđ antea pollicitus fuerat, exequẽs, ubi ait, ſe poſtea dicturũ, q̃ ſint cõditionaliũ atq; hypotheticorum differẽtię, & quot modis fieri poſſint: ſed horum ſnĩa nobis minime placet: maxima.n. pars ſecũdi huius in declarãdis proprietatibus oſtẽſiui ſylli cõſumitur, & de hypotheticis ratiociniis parũ admodũ ptractatur.

Opinio Procli & Philoponi

¶ Proclus uero, ac Ioannes Philoponus, intẽtionẽ eſſe dicũt, poſtq̃ in priori uolumine de forma egit ſyllogiſtica, in hoc de materia ſermonẽ facere: uerũ & iſtorũ opinio nõ uidetur ex ſnĩa eſſe Ariſto. nãq; aut p materiã ſyllogiſticam intelligunt propõnes ſyllogiſticas, ut abſtrahunt à dialecticis & demonſtratiuis: aut p materiã ſyllogiſticã uolũt dialecticas ipſas, uel demõſtratiuas propõnes. ſi prius, non eſt uerũ, qđ aſſerunt: de ſyllogiſtica nãq; propõne q̃ ad rẽ attinebant, fuere in priori diſputata uolumine, cũ alioquin neq; in hoc ſecũdo alicubi de ea ſermo aliquis fiat: Sin autẽ ſm, adhuc abſurdiora ſequẽtur: agere.n. pręter intẽtionẽ ac propoſitũ de dialecticis ac demonſtratiuis propõnibus, in negocio de ſimplici ſyllõ, operã ludere eſt: q ſi quæpiã de his fuere ad principiũ diſputata, nõ tãquã ex primaria intentione, ſed tanquã ſyllogiſticã propõnẽ notificantia in mediũ allata ſunt.

Alexandri opinio.

¶ Alexander uero intentionẽ Philoſophi eſſe dicit, hoc in uolumine ea docere, quæ ſyllogiſtico negotio deeſſe uidebantur. Nã poſteaquã in priori uolumine ea pertractauit, q̃ formã atq; eſſentiã ſyllĩ uniuerſam cõplectebant, in præſentia acturus eſt de annexis ſyllogiſmo ac ratiocinationi: quod & noſtri optime notarunt, dicẽtes Philoſophũ hoc in uolumine pertractare de potẽtiis atq; impotentiis cõſequẽtibus ſyllogiſmi naturã: enarrare .n. qũo ſyllogiſmus ac ratiocinĩũ unũ plures poſſit cõcluſiones colligere, qũo ex falſis uerũ concludatur, & nõ econuerſo: qũo circularis monſtratio fiat, qũo conuerſiua, qũo deductio ad impoſſibile, qũo ex oppoſitis ratiocinĩũ, potentias numerare eſt ſyllogiſticas: agere aũt de principii petitione, de eo quod eſt nõ penes hoc, de falſa ratione, de non ratiocinari, de elencho, de deceptione, impotentias ſyllogiſticas recenſere eſt: ſed de cõuerſione diſputare, de cõmutata conuerſione, de mutua oppoſitorũ conuerſione, de inductione, de exemplo, de abductione, de inſtantia, de ſigno, de enthymemate, de phyſiognomonia, annexa ac cõſequẽtia ſyllogiſmi naturam eſt recenſere.

Opinio latinorũ cõſonat opinioni Alexandri de intentione huius libri

Scopus libri ſecũdi.

Eſt itaq;, ut breuibus agam, in negocio Philoſophi propoſitum, potentias primum ſyllogiſticas determinare, mox impotentias, deniq; annexa.

Epilogus primi libri

¶ Acturus igitur de his omnibus, primo recenſet, tranſitionis modo, ea omnia, quæ in ſuperiori enarrata fuere uolumine, quæ tria ſecundum ſectorum numerum extitere: primo itaq;, quæ in primo ſecto dicta ſunt, repetit, inquiẽs (In quot igitur figuris & per quales, & quot propoſitiones, & quãdo, & quomodo fit ſyllogiſmus.) Ibi.n. ſtatim ad principium dictũ eſt, q in tribus figuris efficitur ſyllogiſmus omnis: & per quales propoſitiones, hoc eſt, ſaltem per unam affirmatiuam, & item unam uniuerſalem: & quando, quia non ſemper, ſed obſeruatis legibus ac conditionibus cuiuſcunq; figuræ: & quomodo, quia ita uel ita complicitis propoſitionibus ex ambabus uniuerſalibus, aut altera uniuerſali, & altera in parte. (Amplius autem in qualia.) quę ad ſecundum ſectum attinent, enarrat: ibi enim expoſuit, quomodo de unoquoq; problemate poſſimus facile concluſionem facere, ac medium, ad concluſionem inferẽdã, comperire. (Amplius autem per qualem uiam.) hic edocet, quæ in tertio ſecto fuere diſputata: ibi.n. tranſegimus, quomodo ſint per reſolutionem accipienda ac uenanda principia, & propoſitiones ad unũquodque problema concludendum.

Sed quoniam alii ſyllogiſmorum vniuerſales ſunt, alii ſecundum partem: vniuerſales omnes, ſemper plura ratiocinantur: ex iis vero qui in parte, affirmatiui quidem plura, negatiui autem concluſionem ſolam: alię namque

propõnes

propoſitiones conuertuntur: priuatiua vero non conuertitur.

Exacto atq; abſoluto procemio, nunc primam poteſtatẽ ſyllogiſticam aggreditur declarandũ, qũo uidelicet nunc ſyllis plures concludere poſſit concluſiones, & inquit (qm̃ ſyllorũ alii ſunt uniuerſales, alii ſecundum partẽ) hoc eſt, alii uniuerſalem retinent concluſionẽ, particularem alii: ea de cauſa dicimus ulẽs oẽs tam affirmatiuos q̃ negatiuos, ſemper plura ratiocinari, propterea q uls affirmatiua in particularem conuertitur, & negatiua uliter in ſeipſam: ſed ex particularibus, affirmatiuus plures colligit (quia conuerſam & cõuertentem) negatiuus unam tm̃ neq; enim cõuertitur negatiua in parte, ueluti in priore uolumine edocuimus. & ex hoc loco colligimus modos illos, quos pperam Theophraſtus Ereſius Ariſtotelicis addiderat: ipſe enim nouem primæ figuræ modos recenſuerat, quum tamen alioqui quatuor tantum Philoſophus recenſuiſſet, & recte: ſoli enim illi naturali diſcurſu cõcluſionẽ inferunt: alii uero quinq;, per accidẽs quodámodo & mediate cõcludũt quẽadmodum & Alulidus Roſadis inquit: nec tamen & hos ſiluit Ariſtoteles. duos enim ſignauit ad finẽ cõplicationũ inexiſtentiũ, & hoc in loco altos tres.

Tres ſyllogiſmorum modi i pria figura Ariſtotelicis pperá additi a Theophraſto.

¶ Sed dubitant circa prædicta moderniores, quomodo fieri poteſt, ut ſyllogiſmus unus plures colligat concluſiones: ſi enim concluſio eſſentialis ſyllogiſmo eſt, nõ poterunt plures eſſe concluſiones, quin & ſyllogiſmi plures ſint q ſi dicas, quemadmodum nonnulli aſſerunt, ſyllogiſmum bifariá accipi, pro propoſitionibus tantũ, & pro propoſitionibus & concluſione ſimul: contra in definitione ſyllogiſmi ponitur cõcluſio: ergo eſt de eſſentia ipſius: quum enim dicebamus, Neceſſe eſt illud accidere per aliud, concluſionem ipſam intelligebamus. Preterea, hoc eodem argumento ſupra utebatur Ariſtoteles, quum uolens mõſtrare ſyllogiſmum complicitum ac cõnexum plures eſſe ſyllogiſmos ſimplices, dicebat, Sed & ſic plures ſyllogiſmi; plures enim concluſiones.

Dubiũ moderniorũ.

¶ Ad hæc & conſimilia reſpondemus, concedentes concluſionem eſſe de ſyllogiſmi eſſentia, & ubicunq; plures cõcluſiones actu fuerint, ibidem plura fore raciocinia. & ubi potentia ibidem etiam potentia. ſed hoc non uult Ariſtoteles, uerum intentio ac propoſitum ſuum eſt, monſtrare quomodo unus ſyllogiſmus actu concludat plures concluſiones in potentia: hoc enim eſt, quod a principio uolebamus quum diceremus ex ſententia nõnullorum, philoſophũ hic agere de poteſtatibus ſyllogiſticis.

Solutio.

Syllogiſm⁹ unus actu, plures concludit concluſiones in potentia.

¶ Sed ulterius ſupereſt quæſtio, an conuerſa & conuertens ſint eadem propoſitio, & an una, an plures. q q; ſint eadẽ, uidetur poſſe conuinci: ná iidẽ termini in utraque ponuntur. Præterea inferius, ubi de circulari aget monſtratione, dicet (Nam eadem eſt propoſitio b nulli a & a nulli b ineſſe. ¶ Ad oppoſitas etiam partes adducuntur rationes: ubi enim diuerſum eſt prædicatum, ac ſubiectum diuerſum, hę propoſitiones ſunt diuerſæ: ſed in conuerſa & cõuertente diuerſum eſt ſubiectum ac prædicatum, ſequitur itaque eas diuerſas eſſe. Pręterea infra quoque, ubi aget de circuli mõſtratiõe in tertia figura, inquit ad uerbum (c quidem oſtenſum eſt alicui b ineſſe, b autem alicui c non eſt oſtenſa: quamuis neceſſe ſit ſi c alicui b & b alicui c ineſſe, ſed nõ idem eſt hoc huic & illud illi ineſſe.) Præterea, fieri nequit, ut idem ſit notius & ignotius: ſed plerunque, cõuerſa notior eſt conuertente, aut potius in oppoſitũ, conuertens cõuerſa: imo quod amplius, plerũque conuerſa ſupponetur tanquam manifeſta, & conuertens demonſtrabit: quemadmodum fit in theorematis geometricis unde, referente Proclo, Menechmus, & Amphimachus, mathematici nõnulla theoremata uocabát pręcedẽtia, quędam ἀντίστροφα, ſeu conuertibilia: ergo ſequitur, q non ſunt eędem propoſitiones.

Dubium an cõuerſa, & conuertens ſint vna propoſitio: & arguitur ad utrumque.

¶ Ad has & conſimiles rationes dicimus, quẽadmodum & iuniores, conuerſam ac conuertentem, & eaſdem, eſſe propoſitiones, & diuerſas: eaſdem quidem, ſecundũ materiam: diuerſas uero, ſecundũ formá: ueluti aſcẽſum ac deſcenſum, eoſdem ſecundũ ſubiectum dicimus eſſe motus, & diuerſos ſecundũ formam: & ita, quum dicit Ariſtoteles idem eſſe a nulli b & b nulli a intelligit ſecũdum ſubiectum: quũ uero inquit diuerſũ eſſe a alicui b et b alicui a intelligit ſm formá.

Solutio, cõuertẽs & cõuerſa ſũt eędẽ ſecundũ materiá, diuerſæ ſecundũ formá.

Concluſio autem aliquid de aliquo eſt: quare alij quidẽ ſyllogiſmi plura raciocinantur, quemadmodum ſi a monſtratum eſt omni b aut alicui & b alicui a neceſſarium ineſſe: & ſi a nulli b & b nulli a. hoc autem diuerſum a precedenti. *Si vero alicui non inſit, non neceſſe & b alicui a non ineſſe. contingit enim: omni ineſſe.* Hęc itaque communis omnium cauſa & eorum: qui vniuerſaliter, & eorum qui ſecundum partem.

Varii uario modo locum iſtum exponunt: nõnulli enim hoc pacto ſententiam iſtam continuá faciunt dicentes, q poſteaquam Ariſtoteles ſuperius docuit ſyllogiſmos aliquos plures colligere cõcluſiões, quia conuerſam ac conuertentem: hoc in loco occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet enim quiſpiam non immerito dubitare, an cõcluſio conuerteretur quemadmodum & propoſitiones cõuertuntur. & inquit, q etiá ait enim quaſi ita ratiocinás, Ois propoſitio cõuertiẽ eo pacto, quo diximus: Sed ois concluſio eſt propoſitio, ergo conuertitur. q cõcluſio ois ſit propoſitio, mõſtratur per definitionẽ propoſitionis: namq; oẽ q dicit aliquid de aliquo eſt propoſitio, ſed cõcluſio dicit aliquid de aliquo, eſt itaque propoſitio. Illi igitur hunc in modum.

Quod concluſio conuertatur, & ſit propoſitio.

Ioannes uero Philoponus, hoc pacto, Occurrit, inquit, tacite obiectioni: poſſet enim aliquis, dicere, nõ recte protuliſſe Phum a nulli b & b nulli a, plures eẽ cõcľiones: nõ eni plures, ſed una tm̃ ſunt quaſi itaque reſpondens, inquit Ariſtoteles, plures eſſe concluſiones iſtas, quoniam concluſio omnis determinatum habet ſubiectum, ac determinatum prædicatũ. dicit enim aliquid determinatũ de aliquo

Expoſitio Philoponi.

determinato,& propterea ſi conuertens aliud habet ſubiectum ac prædicatum, aliud à conuerſa, nimirū ab ea diuerſa erit propoſitio: quare & ſyllogiſmus utraſq; concludens, diuerſas ac plures colliget cōcluſiones. Hæc illæ. Antiquior tamen, mea ſententia, eſt prior expoſitio. (Quare alii quidem) quod dixerat exponit, quonam pacto plures cōcludantur per unicum ſyllogiſmum. (Si uero alicui non inſit.) hoc eſt, ſi concluſio negatiua extiterit in parte, non poterimus recte dicere, plures colligi concluſiones, propterea ꝙ non conuertitur negatiua in parte: Non enim, ſi aliquod b non eſt a, ſequitur & aliquod a non eſſe b, imo poteſt aliquod b non eſſe a, & tamen omne a eſſe b, quemadmodum, Aliquod animal non eſt homo, & tamen omnis homo eſt animal. (Hæc itaque communis.) communem cauſam appellat plures faciendi concluſiones: qm̄ eadem eſt & in particularibus & in ulibus: quod in ſequenti modo ſecus erit.

Eſt autem de vniuerſalibus & aliter dicere: quęcunque enim aut ſub medio ſunt, aut ſub concluſione, omniū erit idē ſyllogiſmus: ſi hęc in medio, illa in cōcluſiōe poſita fuerint: vt ſi a b concluſio per c, quęcunq; ſub b, aut c ſunt, neceſſe de omnibus dici a, ſi enim d in toto b, b vero in a, & d erit in a. Rurſus ſi e in toto c, c autem in a, & e in a erit: conſimiliter & ſi priuatiuus ſyllogiſmus.

Ali⁹ mod⁹ quo unus ſyllogiſm⁹ plures colligit cōcluſiones, quē diuerſi diuerſimode exponunt.

Modum alium plures colligendi cōcluſiones per unicum ſyllogiſmum edocet hoc ī loco Philoſophus circa quem exponendum pleriq; uarias ſententias ſecuti ſunt: nōnulli enī, referēte diuo Alber. uoluerūt hoc in loco Ariſtotelem agere de ſyllogiſmo oſtenſiuo arctiſſime ſumpto, qui omnes propoſitiones habeat ex proſyllogiſmis monſtratas, ac de ſyllogiſmo hypothetico latiſſime accepto: cuius uidelicet propoſitiones non ſint per aliquod oſtenſæ ratiocinium. His igitur ita prænotatis, dicebant tunc fieri oſtenſiuum ſyllogiſmum, quum aliquid ſub concluſione accipiētes, primi ſylli de illo maiorē cōcludebamus extremitatem, per cōcluſionem primi ſyllogiſmi in maioris locum ſuccedentis, & ſic uolebant ratiocinium ex demonſtrata procedere propoſitione: quum uero altrinſecus aliquid ſub medio termino accipientes, de illo maiorem concludimus extremitatem, aſſumpta maiore propoſitione præcedentis ſyllogiſmi, tūc ex hypotheſi & indemonſtrata propoſitione arguere dicebamur. Cæterum neq; iſti conſentanea Philoſopho, neq; uera etiam enuntiant: namq; de ſyllogiſmis ac proſyllogiſmis quomodo ad unam tendant concluſionem, & quomodo ad plures, ſatis in priori uolumine pertractatum eſt: appellare etiam oſtenſiuos, qui ambas propoſitiones habeant oſtēſas: aut hypotheticos, qui eas indemonſtratas retineant, chimęras, aut hircoceruos fingere ē. Melius itaq;, ut cū altis dicimus, Alpharabio, Ioāne Philopo. Alulido Roſa. addo etiam Alexandro, ꝙ Ariſtoteles hoc in loco docet quomodo plures per unicum ſyllogiſmum concludantur concluſiones, ex dicto de omni, aut dicto de nullo, hoc enim eſt qđ plerìq; uocabāt ſyllm explicitū ac ſyllm implicitum: differt āt modus iſte à priore, quēadmodū & Aluli. Roſa. optime notauit, & Leo Gerſonis exponit, qm̄ modus prior docebat concludere plures concluſiones per unicum ſyllogiſmū ſm rei ipſius ueritatem, ſed exiſtimationem hoc idē declarat: ſm exiſtimationē dico, qm̄ reuera duo ſunt ratiocinia, uel etiam plura, quæ binas aut plures colligunt concluſiones: ſed quoniam ſyllogiſmi iſti explicite non proferuntur, ſed eos ex dicto aucupamur de omni, propterea unicum tm̄ eſſe ſyllogiſmum arbitramur: non eſt autem modus iſte idem in uniuerſalibus ac particularibus, ſed in uniuerſalibus uno modo in particularibus aliter dicendum ē: & propterea ſuperius dicebat (hæc itaq; communis omnium cauſa, & eorum qui uniuerſaliter & eorum qui ſm partē) quaſi innuens, ꝙ in priore modo plures concluderentur concluſiones per eandem methodū & in uniuerſalibus, & in particularibus: ſed ī hoc alia eſſet uia in uniuerſalibus, quàm in particularibus.

Opinio Arabū, Græcorum, de hoc ſecūdo modo.

Differentia inter ſcdm & primū modum.

Ait itaq; ad propoſitum, quòd per unum ſyllogiſmum poſſumus plures colligere cōcluſiones in uniuerſalibus ratiociniis, ſi aliquos alios termios ac propoſitiones accipiamus: ſub medio termino, aut ſub cōcluſione, hoc eſt, minori extremo: omnium enim erit idem ſyllogiſmus, ſubaudias tu, ſm exiſtimationem, non ſm ueritatem. ¶ Quemadmodum in exēplo, Si a b concluſio fuerit per medium c illata poſſumus alias colligere concluſiones, ſi aliqd accipiamus ſub c, medio, aut aliquid ſub b minori extremo. de his enim omnibus dicetur a maior extremitas. puta ſit primarius ſyllogiſmus iſte, Omne c a, omne b c, omne b a, deide ſub b accipimus d, noua emerget cōcluſio, Omne d a, ſi enim a de omni c, & c de omni b, & b de omni d, ſequitur ꝙ a de omni d prædicabit. Conſimiliter ſi ſub c accipiamus e, aliam conſtruemus concluſionē, hoc pacto, Omne c a, omne e c, omne e a: puta in exemplo, Sit a ſubſtantia, c animatum, b aīal, d hō, e plāta, tunc uere dicimus, Omne animatum, ſubſtantia omne animal animatū, omne animal ſubſtantia, omnis homo animal, ergo omnis homo ſubſtātia: item, Oē aīatum ſubſtantia, oīs plāta aīatū oīs plāta ſubſtātia. ¶ Aut elegantius, quēadmodum Alulidus Roſadis inquit, Sit quæſitum, ꝙ mundus eſt genitus, & oſtēdatur ex hoc, ꝙ cœlum eſt genitū: manifeſtū etenim eſt, ꝙ cœlum eſt una ex partibus mundi: ita enim inquit, uidetur quibuſdam, imo ferme omnibus, per unum ſyllogiſmum plures colligi concluſiones. quod tamen ſecus eſt: hæc enim cōcluſio, ꝙ cœlum eſt genitum, per alias colligitur propoſitiones: quarum una eſt, ꝙ cœlum eſt pars mundi: altera, ꝙ omnes partes mundi ſunt nouæ: itidem ſi accipiamus ſub medio: puta in exemplo, Sit quæſitum ſtenoſum, Mundum eſſe genitum, hunc in modum, Omne compoſitum genitum, mundus eſt cōpoſitus, mundus itaq; eſt genitus: ſi ſub medio, hoc eſt, ſub compoſito accipiamus terminum alium, puta corpus,

Exēplū ſecūdi modi iuxta expōnē ſecūdā.

Exēplū in terminis notis.

ta corpus,poterimus aliam colligere conclusionem hoc pacto, Omne cōpoſitum eſt genitum,omne corpus cōpoſitum,oē ergo corpus cœpit. Exiſtimát itaq; inqt Aluli.& recte,binas cōclſiones, mūdū eē genitū, & corpus eſſe genitum,per unitum concluſas eſſe ſyllogiſmum, quod tamen aliter ſe habet: primi enim duo ſyllogiſmi ſunt communicantes in maiore propoſitione,& differentes in minore: quem admodum unicuiq; planum eſſe poteſt.

Exēplū in negatiuis ſyllogiſmis

Conſimiliter & in negatiuis ſyllogiſmis dicendū erit, ut in exemplo, Nulla qualitas ſubſtantia omnis habitus qualitas,nullus habitus ſubſtātia. Ponatᷓ itaq; ſub medio, hoc ē, q̄litate,diſpoſitio:& ſub habitu ſcientia,& fient cōcluſiones,ꝙ nulla diſpoſitio eſt ſubſtantia,& ꝙ nulla ſcientia eſt ſubſtantia

Quæſtio.

Sed quæritur, qua de cauſa non ita poſſit accipi terminus aliquis ſub maiori extremo quemadmodum ſub medio termino ac miore.

Solutio.

Reſpōdens, ꝙ hoc fieri nequit, ſi ſeruare uelimus unicum dictum De omni & unicum ſyllogiſmum: ſi enim uariemus maius extremū, iamiā totus ſylls uariatus eſſet. Vel aliter,& melius,ſi aliquid acciperemus ſub maiori extremo,non poſſet illud poni in ſyllogiſmo,niſi pro medio termino:uariato autē medio,totus uariatur ſyllogiſmus:quod non fit, quū accipimus aliquid ſub medio,aut ſub minore:id enī ſemper in minoris locum cedit.

In ſecunda autem figura,quod ſub concluſione ſolum erit raciocinari:ueluti ſi a/nulli b/c/autem omni,concluſio ꝙ b nulli c/ſi igitur d/ſub c/ē,planū, qd̄ b nō ē ipſi ns uero quę ſub a/ꝙ non ineſt,non manifeſtum per ſyllogiſmum: atqui non ineſt ipſi e/ſi eſt ſub a/ſed b/quidem ineſſe nulli c/ monſtratum eſt per ſyllogiſmum:ipſi uero non ineſſe unde monſtratum ſumptum eſt quare nō propter ſyllogiſmū accidit b/non ineſſe ipſi e.

Nota quō intelligēdū ſit fieri ſyllogiſmū in ſecūda figura plures

Hucuſque expoſuit,quomodo ex dicto De omni aut dicto de nullo,in prima figura,plures concludā tur concluſiones:hoc idem nunc enarrat,quomodo in ſecunda efficiatur,non hoc dicens, ꝙ ſyllogiſmus aliquis in ſecunda figura plures colligat cōcluſiones in ſecunda,ſed ſi ſecundus efficiatur ſyllogiſmus,qui tantum potentia proponebatur,nō in ſecunda, ſed in prima comperietur figura:& propterea ea ſolum accipiētes,quæ ſunt ſub minori extremo, poſſumus plurium concluſionum copiam habere: ſic enim ſolum primam figuram cōſtruere ualemus: puta in exemplo,Nullum b/a/omne c/a/nullū c/b/ſi ſub c/accipiamus d/terminum, ſecundum indemonſtrabilem conſtituemus ſyllogiſmum,hoc pacto,Nullū c/b/omne d/c/nullum ergo d/b/et ita non ſecūdā, ſed primā figuram complicamus.

cōcluſiōes ꝯcludēté.

Inſtantia.

Quòd ſi quiſpiam inſtaret, dicens,perperam hæc fuiſſe expoſita:non enim uideri poteſt, quomodo unus ſyllogiſmus plures colligat concluſiones:ſi nāque minor extremitas non eſt eadem,nec medius terminus qui fieri poteſt, ut idē & unus dicatur ſyllogiſmus? aut ſi termis uariatis, poteſt unus eſſe ſyllogiſmus cum priore,nil eſt impedimento,quin etiā termini ſub maiore xetremitate legitime accipi ualeant.

Solutio.

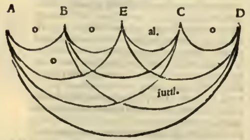
Reſpōdeo,hos plures ſecundū ueritatē ſyllogiſmos eſſe,exiſtimari tamē unū quia unico,et eodē dicto De omni colliguntᷓ,& quoniā maior extremitas eadē remanet,à qua dictum De omni incipit, ueluti in ſuperioribus late diximus:ꝙ ſi ſub a/hoc eſt,ſub medio termino aliquid acciperemus,nō poſſemus ſyllogiſmū conſtruere in prima figura,niſi ſortaſſe maiore propoſitione conuerſa:puta ſi e/ſub a/accipiatᷓ,fiet ſyllogiſmus hoc pacto, Nullū b/a/omne e/a/nultum e/b. Verum quidem eſt, ꝙ b/ nulli ineſt e/ſed non fuit monſtratū ex priore ſyllogiſmo ac Dicto de omni, ſed per ſecundum quodammodo, & facta conuerſione maioris:nam prior ſyllogiſmus talis erat in prima figura, Nullum a/b/omne e/a/nullum e/b/ deinde maiore conuerſa,factus eſt ſecundus ſyllogiſmus:aut potius ecōuerſo, prior ſyllogiſmus fuit in ſecunda figura,deinde facta maioris conuerſione,factus eſt ſyllogiſmus in prima,concluſionem propoſitā inferens ex dicto De omni: & hoc eſt quod uoluit Alulidus Roſadis,quū inquit: Neque exiſtimant ipſum ſimul cum propria cōcluſione cōcludere,quod eſt ſubiectum medio termino:quoniā ſi hoc concludit,ipſum concludit ſecundū ordinem figuræ ſecūdū:et cogitatio,cui cadit naturaliter, ſuper concluſum in ſecūda, quemadmodum in prima:& ob hoc uidetur,ꝙ maiorem extremitatem ineſſe ei,quod eſt ſub medio,concludere in ſecunda figura,hoc fit per ſyllogiſmum ſecundū:neque arbitrantur hoc eſſe per ſyllogiſmum primum in cōtrarium eius,quod fit de eo quod ſubiecto cōcluſionis ſubiicitur:deinde ſubdit exemplū,ueluti,Omne corpus compoſitum ē nouū, corpus cœleſte nō ē nouū corpus igitᷓ cœleſte nō eſt cōpoſitum:ex quo ſequitᷓ ꝙ orbis ſtellarum fixarum non eſt nouus, tanquam quod ſub minori extremo cōtineatᷓ: ſi uero aliquid

Dictū Alulidi Roſa.

De ſumpto ſub medio in ſecūda figura, nihil cōcluditur p primū, ſed per ſecūdū ſyllogiſmū

ſub medio termino acciperemus, tāquam per ſe manifeſtū, puta ꝙ elementa nō ſunt noua, de hoc nō poſſet concludi maius extremū, niſi per ſyllogiſmū ſecūdū, facta maioris propoſitionis cōuerſione: & hoc eſt ꝙ uoluit Philoſophus dum inquit (iis uero quæ ſub a/ꝙ nō ineſt non manifeſtum per ſyllogiſmum) quaſi dicat, ſi aliquid accipiamus ſub medio termino, de hoc nō poſſumus per ſyllogiſmū in demonſtrabilē in prima figura maiorem concludere extremitatem ſed licet b/maius extremū nō inſit e/quod ſub medio fuit acceptū: non tamē mōſtratū fuit per ſyllogiſmū. nam, quemadmodum oſtenſum eſt, Nullum c/eſſe b/ per ratiocinium, non etiam ita fuit monſtratum, Nullum a/eſſe b/ſed acceptum fuit ſine oſtēſione aliqua: quare neque per ſyllogiſmum monſtrabitur, Nullū e/eſſe b/ſed ex indemonſtrata propoſitione, & per ſecundum ſyllogiſmum arguetur.

In bis vero quę ſunt in parte, eorum quidē quę ſub conſclusione ſunt, nō erit neceſſarium (non enim ſit ſyllogiſm⁹ quando hęc accepta fuerit in parte) eorum vero quę ſub medio, erit omnium, pręterquam quod non per ſyllogiſmū: vt ſi a/omni b, b/vero alicui c/eius enim, quod ſub c/poſitum eſt, non erit ſyllogiſmus: eius vero, quod ſub b/erit, ſed non propter antea factum.

De eo ꝙ eſt ſub concluſione i prima figura, i modis particularibus nihil cōcluditur p primū ſyllogiſmum.

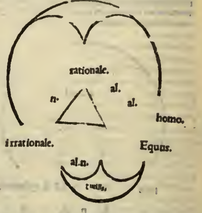
Locus iſte difficillimus ē, diuina tamē fauēte prouidētia, & hūc extricabimus. Ariſtoteles itaq;, poſteaquam ſuperius expoſuit, quonam pacto ſyllogiſmi uniuerſales plures colligant concluſiones, idem hoc nūc de particularibus docet, inquiēs particulares ita ſe habere in prima figura, ut nihil concludant de eo quod eſt ſub concluſione, id eſt, minore extremitate, propterea ꝙ ex maiore particulari in pria figura nihil ſyllogiſtice colligitur: ſi enim aliquid ſub minori extremo acciperemus, accepta cōcluſione pręcedentis ſyllogiſmi, addito etiam inſuper, quod fuit ſub minore acceptum, conſtrui poſſet ſyllogiſmus, quod tamē eſt falſum: ſic eni maior eſſet i parte, ut in exēplo

Si ſumatur al quid ſub medio i particularibus ſyllogiſmis cōcludetur maior extremitas de illo, nō per primū, ſed per ſecūdū ſyllogiſmū

Omne b/a/aliquod c/b/aliquod c/a/ Si itaque ſub c/aliqd acciperemus, puta d/& uellemus in prima figura ſyllogiſmum conſtruere, ita eſſet arguendū, aliquod c/a/omne d/e/ergo aliquod d/a. Cæterum in prima figura ex maiore in parte nihil ſyllogiſtice concludi poteſt; & ita, ſi aliquid ſub minori acceperimus extremo per dictum De omni, nihil poterimus colligere. Quòd ſi, inquit, aliquid ſub medio capiamus, de eo uuque maius extremum ualebimus concludere: ſed iſtud non fiet per ſyllogiſmum, hoc eſt, non concludetur maior extremitas de acceptis ſub medio, p ſyllogiſmum primarium, ſed per ſecūdum: puta in exēplo, Sit particularis ſyllogiſmus, Oē b/a/aliquod c/b/ ergo aliquod c/a/dico ꝙ poſſumus cōcludere, a/de acceptis ſub b/puta de e/hunc in modū, Oē b/a/oē e/b/ oē c/a/. ¶ Sed dubitatur, quomodo hoc non fiat p ſyllogiſmum: ſi enim non ſit per ſyllogiſmum in particularibus, nemini dubium, quod neq; in uniuerſalibus, ex primario ſyllogiſmo maiorem concludere poſſemus, de iis, quæ ſub medio continentur, quod tamen ſupra negabamus: aut igitur hoc de utriſque dicendum tam nniuerſalibus quàm particulabus ſyllogiſmis, aut de utriſque negandū: eadē enim in ambobus ratio eſſe uidetur. ¶ Reſpondemus aliā in, uniuerſalibus, aliam in particularibus rationē eſſe uniuerſales eniꝫ per primariū ſyllogiſmū uniuerſalē colligūt concluſionē de iis quæ ſunt ſub medio, particulares autē, nō ſtatim cōcludūt particularē, ſed primo uniuerſalē: deinde, quia ex uniuerſali particularis ſequiſ, particularem etiā cōcludūt: quū enim dicimus Omne b/a/ſi ea quæ ſunt ſub b/accipiamus, planū ꝙ minor ꝓpoſitio uniuerſalis erit, puta, Oē e/b/ſi uero particularis proferſ, hoc fit ex conſequēti: qm̄ ex uniuerſali particularis iferſ: ſi eni oē e/b/nulli dubiū qui et aliqd e/ſit b/hoc ē igiſ qd uoluit, dū i qt (eorū quę ſub medio, erit oīum, præterq̄ ꝙ nō p ſyllogiſmū.)

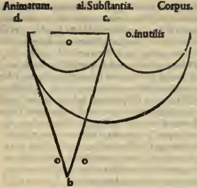
Nota dubium difficile.

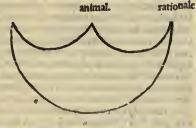
Solutio.

Cōſimiliter autem & in aliis figuris: eius enim quod ſub cōcluſione, non erit: alterius vero erit: pręterq̄ ꝙ non propter ſyllogiſmum, ſed quemadmodum & in vniuerſalibus ex indemonſtrabili propoſitiōe, quę ſub medio erunt: monſtantur: quare neque ibi erit, aut & in bis.

Animatum.

Eodem,inquit,pacto fiet & ĩ aliis figuris: & expo/
nit,quomõ eodem pacto,qm̃ de ſuppoſitis minori ex
tremo nõ fit ſyllogiſmus,de ſuppoſitis aũt medio fit
illud accidit ob eandẽ cauſam,quã in particularibus:
primę recitauimus:quoniã ſequeretᷓ in pria fieri ſyl
logiſmum ex maiore particulari, quod nullo modo
concedendum: puta in exemplo, Sit in ſecunda ſyl/
logiſmus,Nullum b/a/aliquod c/a/ aliquod igitur c/
non eſt b/ſi ſub c/acceptum fuerit aliqd,puta d/ opor
tebit ita ſyllũm cõplicare ĩ prima figura, Aliquod c/
non eſt b/omne d/c/ſed ita diſpoſitis propoſitionibus
nihil ſequitur ui ſyllogiſtica. Si uero ſub altero, hoc
eſt,ſub medio aliquid accipiamus,faciemus utiq; cõ/
cluſionem,uerum nõ per primarium ſyllũm,ſed ma
iore conuerſa,quemadmodum & in uĩibus ſecundę
faciebamus:puta in exemplo,Nullum b/a/aliquod c/
a/aliquod igitur c/nõ eſt b/ſi aliquid ſub a/capiamus,
poterimus concluſionem inferre per dictum De oĩ,
ſed non per primarium ſyllũm,qui fit in ſcda figura,
uerum per alterũ,qui in prima efficietur: puta ſi ſub
a/accipiamus e/ita ſyllũm priorem faciemus in ſecun
da figura,Nullum b/a,omne e/a/nullum itaq; e/b/hic
igitur ſyllꝰs in ſecunda figura:in prima uero fiet,ma
iore hunc in modum conuerſa,Nullum a/b/ omne e/
a/nullum e/b/& adhuc altero indigeremus ſyllõ, qui
particularem inferret: ſed hæc ex ſuperioribus ſatis
plana ſunt.Conſimiliter & in iis,qui ſunt in tertia, ni
hil concludetur de ſuppoſitis minori eadem de cau/
ſa,quã ſupra recitauimus;de ſuppoſitis uero medio
concludi quidem poterit,ſed non per primarium ſyl
logiſmum,ſed per uĩem prius: deinceps per particu/
larem, quemadmodum & in particularibus primæ
efficiebamus:ueluti ĩ exemplo, Omne c/a/ omne c/b/
aliquod b/a/ſi aliquid acceperimus ſub c/ita conſtrue
mus ſyllũm,Omne c/a/omne e/c/omne igitur e/ a/ de/
inde ex hoc uĩi particularem alium faciemus. Quòd
ſi ex maiore particulari ſyllĩm complicemus in tertia,
hunc in modũ, Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a/nõ
poterimus pacto aliquo plures colligere cõcluſiões,
ſiue enim ſub medio,ſiue ſub minore termino aliqd
accipiamus,ſemper maior particularis prodibit ĩ pri/
ma figura: quod quaſi præſentiens Alulidus Roſa.
ait ad uerbum,Et ita res ſe habet in figura tertia, hoc
eſt,ut exiſtimemus nil ipſam ſimul cum ſua conclu/
ſione concludere,niſi maiorem extremitatem, illi tm̃
ineſſe,quod minori ſubiicitur extremo:nõ autem il/
li,quod medio ſupponitur termino:& pp hoc exiſti
matur,ꝙ ſyllĩ particulares nil concludunt,niſi cõclu
ſionem propriam,qm̃ quęſitorum ſubiectum eſt par
ticulare. Hæc illæ,quaſi inquiens, ꝙ eodem pacto ſe
habent ſyllĩ tertiæ figuræ, quemadmodum & ſyllĩ
particulares primæ ac ſecundæ:nil enim concludunt
ultra concluſionem propriam,niſi fortaſſe aliquid p
expoſitionem acciperes ſub minori extremo: deinde
facta concluſione uĩi,maiorem extremitatem conclu
deres de ſuppoſitis minori, hunc in modum. Aliqđ
c/a/omne c/b/aliquod b/a/ accipiamus aliquid per ex/
poſitiõem ſub b/de quo uĩr prædicetur a/ puta d/ſub
quo deinceps aliud capiamus,puta e/ & ita conſtrua/
mus ſyllĩm,Omne d/a/omne e/d/omne igitur e/ a/ ſed
hoc nimis lõginquum atq; intricatum, & propterea
inquit,exiſtimatur,ꝙ ſyllĩ particulares hoc ẽ, ſyllĩ ha
bentes maiorem in parte,huius tertiæ figuræ, nil cõ/
cludunt, niſi concluſionem propriam, qm̃ ſi aliquid
aliud concluderent,ſubiectam minoris extremi con/
cluderent.quod etiam uix fieri poteſt: qm̃ quæſito/
rum,hoc eſt,concluſionum ſubiectum eſt particula/
re:& propterea non poteſt fieri maior in prima figu/
ra,niſi per expoſitionem. Hæc mea ſententia uoluit
Alulidus,dum ea protulit:non tñ ignoro Leui Ger/
ſonis aliter contextum illum exponere: ſed de his ſa/
tis.¶ Quòd ſi aliquis quæreret, cur Philoſophus ab/ Dubium.
ſolute de ſecunda ac tertia figuris protulit,eas conclu
dere de ſuppoſitis medio termino,non aũt minori, ſi
hoc in tertia figura uerum undecunq; eſſe non pote
rat.¶ Reſpondemus,non ea protuliſſe Philoſophum Solutio.
de utriſq; figuris ſimul,ſed prius de ſecũda,mox ẽt ad
huius ſimilitudinem de tertia: nec pp hoc ſequitur,
ꝙ oporteat in omnibus tertiæ figuræ complicationi/
bus,eodem pacto cõcluſionum fieri multiplicationẽ
q; que hoc ita ſit,declarauit Philoſophus, quum ait
(alterius uero erit,præter quam ꝙ non propter ſyllo
giſmum)ſecundum quod & in uniuerſalibus ex in/
demõſtrabili propoſitione,quæ ſub medio erãt mõ/
ſtrabantur:namque de uniuerſalibus tertiæ nullibi

ſupra mentio facta eſt:nec proprie in tertia uniuerſa
les fiunt ſyllogiſmi,quũ omnes concluſioné colligát
in parte:neque etiá opus eſt, in ſyllogiſmis tertiæ ali/
qua propoſitione indemõſtrabili aut conuerſa: ut ex
ipſa ſyllogiſmũ perficiamus in prima illud itaque in/
telligédũ in ſecúda figura,mox etiá ad huius & priæ
quoque ſimilitudiné ad tertiæ cõplicationes quaſdá
referédũ:& propterea dixit(ſimiliter auté & in aliis fi
guris)Verũ hæc hactenus de prima potétia ſyllogiſti
ca,q̃ eſt p unicũ ſyllogiſmũ plures cõcluſiones collige
re:plura enim ſortaſſe,quá opus erat diſputata ſunt,
de intentione primũ libri huius,ſolutis ibidé moder
niorũ dubitationibus,quomodo ſyllogiſmus unus
plures ualeat cõcluſiones colligere,an cõcluſio ſit eſ/
ſentialis ſyllo,an conuerſa & cõuertens ſint una pro/
poſitio:mox etiá,quomodo intelligendũ,quod dicit
Philoſophus(Cõcluſio aút aliqd de aliquo)quomo/
do ſecúdus ille modus plures colligédi cõcluſiones,
intelligédus ſit, & quoná pacto ſit ſm exiſtimationé
nõ ſm ueritaté: cui ſub minori extremo nõ poſſit ac
cipi terminus ad plures inferendas conclõnes,qũo
in ſecúda figura oſtéſio fiat ex indemõſtrata ꝓpoſitio
ne,quomodo particulares primæ nõ cõcludát de iis
quę ſunt ſub medio,per ſyllogiſmum ac quomodo
particulares tertiæ plures inferant concluſiones: &
qui unam tantum:ſoluta atque extricata ibidé pul/
cherima dubitatiõe circa cõtextũ .His itaque oĩbus
explicitis, & declaratis, iam ad reliqua tranſeamus.

De eo quod eſt ex falſis ratiocinari.

Eſt itaque ita ſe habere, ut verę ſint propoſitio/
nes, per quas ſyllogiſmus: eſt autem vt falſę
eſt uero ut hęc quidem vera, illa autem
falſa.

Intentio Ariſt.in hac pte ſm expóné Philoponi.

℣ Inqt Philoponus,intétioné Ariſtotelicá eſſe hoc
í loco, mõſtrare quomodo ex ꝓpoſitionibus fiát cõ
cluſiones:quoniá ꝓpoſitionés,aut ſunt ambæ ueræ,
aut ambę ſalſæ, in totum, aut ſecundũ qd, & in par/
te falſæ,aut altera ſalſa & altera uera:& hoc,aut in to
ta,aut in parte,aut maior,aut minor:ſi itaque utræ/
que ueræ extiterint,ꝓculdubio uera colliget́ cõclu/
ſio,nunquá auté falſa:ſinauté aut falſæ ambę, aut al/
tera tátũ,ſeu ſm quid,ſiue etiá ſimpliciter, nonnun/
quá falſa cõcludetur cõcluſio,aliquando uera ℣ Alii

Alia opinio de intétione Phi.

uero & preſſius dicunt ꝓpoſitũ Philoſophi eſſe,hoc
in capite mõſtrare quomodo ex falſis ꝓpoſitionibus
uera colligat́ cõcluſio:& hoc ſiue í toto falſę fuerint
ſiue in parte,ſiue altera í toto,altera in parte:ſiue hęc
ſalſa,illa uera extiterit:iſti igitur ita de ꝓpoſito diſſe
rũt Ariſtotelico,quorum ſententiam & noſtri oẽs ſe/
quũtur,& nos etiá approbamus:monſtrare namque
quonam pacto ex ꝓpoſitionibus cõcluſiones fiát,ad
prius attinet uolumé,nõ aút ad ꝓſenté ſpeculationé.
℣ Sed ſtatim non ab re & ꝓpoſito, qſpiá ambigeret,
an ex falſo antecedente uerum conſequens inferri po

Dubiũ, an ex falſis ꝓpoſitionibus poſſit ſeq uera cõcluſio.

teſt:& ſi hoc, an talis ꝓpõnũ ſeu enuntiationum cõ/
plicatio ſyllogiſmus nuncupanda ſit, an uero extra
omnem ſylli naturam ſe ponéda.℣ Quòd itaq̃ ex fal
ſis uerũ concludi nequeat, hunc in modum arguit́:
Propõnes namq̃, ut in Beta naturalis auditus inqt
Ariſt.ſunt materia concluſionis: ſed materia debet eſ
ſe ad formæ ꝓportionem,igitur propoſitiones ſalſæ
non poſſunt uerá concluſionem inferre, quũ falſitas
nullá cũ ueritate proportioné habeat: immo quod
amplius,falſum uero opponat́,& ad hæc,ut in Delta
poſt naturalia ſcribit́,Verũ,ens:& falſum nõ ens, me
rito nũcupent́.℣ Pręterea, ſi ſalſum uerum cõcludit,
atq̃ infert,aut hoc ſit rõne formæ ſyllogiſticæ,aut ra
tione materiæ:ſi rõne formæ dixeris,non poterit po/
ſtea concluſio falſa ex falſis colligi propõnibus: neq̃
enim oppoſita ſm eandem ratiocinii formam cõclu
dit queunt:ſi ex parte materiæ non erit hoc ex arte,
ſed à caſu:quéadmodũ ex ambabus affirmatiuis in ſe
cũda utilem fieri cõplicationem dicimus,& uniuerſa
lem colligi in tertia. ℣ Demũ ſi ex falſo antecedéte ue
rum cõcluditur cõſequens,ergo ex nõ uero ſeu falſo
ſequet́ nõ falſum,ſiue uerũ:uidetur enim hoc legiti
me concludi ſm conuerſioné cum oppoſitione: qué
admodum cõſequimus dicere, Si homo eſt animal,
igitur non aial eſt non homo:uel melius,Ex hoíe ſe/
quitur animal,ergo ex non animali ſequitur nõ hõ:
ita in ꝓpõ, Si ex falſo ſequit́ uerũ, ergo ex non uero
ſequitur nõ falſum:tunc alterius, Si ex nõ uero ſeq/
tur non falſum,igitur non poterit ex nõ uero ſeq fal
ſum:quéadmodũ, Si ex non animali ſequitur nõ hõ.
fieri non poteſt, ut ſi aliquid ſit nõ animal:illud idé,
Sit homo,ſeu ſi non ſit animal,q̃ ſit homo: eodem
itaq̃ pacto,ſi ex non uero ſequitur nõ falſum, nõ po
terit ex nõ uero ſeq falſum, qđ ꝑabſurdũ eſt:in ple/
riſq̃ namq̃ cõplicationibus ſyllogiſticis, uidemus ex
falſo falſum ſeq. ℣ In oppoſitum eſt ſententia Philo/
ſophi:ipſe enim lõgo ſermone oñdit,ex falſis ꝓpõni
bus ueram colligi concluſioné: & hoc etiam re ipſa
confirmare poſſumus. ℣ Dicendũ itaq̃,quéadmodũ
& diuus refert Alber.q̃ ex falſis propoſitionibus ue
ra ſequit́ concluſio non per ſe,ſed per accidens: ita q̃
præmiſſæ ꝓpõnes non ſunt cauſa, quare talis cõclu/
datur concluſio falſa,ſed diſpoſitio ſyllogiſtica:quia
enim maior minorq̃; extremitates ita in medio uniũ
tur termino, ob id talis cõſequit́ cõcluſio, non enim
falſum quà falſum,uerá infert cõclõné:ſed falſũ ità
diſpoſitũ ſm ſylli formá & habitudiné, ueræ cõclio/
nis eſt cauſa.℣ Et ex hoc liquido cõſtat, qũo ꝓpõnes
falſæ ſint ad ueræ concluſionis proportioné diſpoſi/
tæ,& qũo materia concluſioni proportionata. Con/
ſtat etiam talem concluſioné ueram, eò q̃ uera eſt,p
accidens & rõne materiæ ſequi, & à caſu:non auté p
ſe.Quod uero ultimo redducitur,Si ex falſo uerũ ſe
quit́,nõ poſſe ex falſo falſum deduci,ſoluimus,dicé/
tes,talé ratiocinii modũ ualere,ubi ſit cõſequétia p ſe
nõ aút p accidens:unde,quia p ſe infertur, Si non eſt
animal,

Prima rõ.

Secunda.

Tertia.

In oppoſitum é ſnia Phi.

Solutio Alberti, q̃ ex falſo ſequitur uerũ p accidens.

Solutio rõnum.

An cõplicatio illa ſyllogiſtica, in qua ex falſis ꝓpõnib⁹ colligit uera concluſio, animal, nõ eſt homo, fieri nõ poterit, ut aliquid ſit nõ aial, & illud ſit homo: ſeu ꝙ ſequatur, Nõ eſt animal, ergo eſt homo: hæc.n. ſibiinuicẽ pugnant: ſed qm̃ nõ per ſe, ſed per accidẽs, ut iam expoſuimus, ex falſo uerũ ſequitur, nil prohibet, quin ex falſo, falſum etiã deducatur. ⁋ Sed hoc ſuppoſito ac conceſſo, quærendũ deinceps, an talis cõplicatio, in qua ex falſis uerũ colligitur, ſylli rõne ſuſcipiat, an uero à ſyllo penitus ſeiungatur. ⁋ Videtur.n. ꝙ neutiquã ſylls uocitãda ſit, qm̃ ſylls eſt ratio, ex propõibus neceſſario inferẽs cõcluſionẽ: ſed cõcluſio uera nõ ſequitur neceſſario ex propoſitionibus falſis: ſi.n. ita eſſet, nõ poſſet ex falſis ꝓpoſitionibus falſa colligi concluſio. ⁋ Præterea, nõ ſequitur huiuſcemodi concluſio, eo ꝙ hæc ſunt, & per ſe. non igitur eſt ſyllogiſmus. Item quemadmodũ & Alexander in pleriſꝗ locis inquit, inſtrumẽtũ dicitur: cuius nullus eſt uſus, æquiuoce inſtrumentũ: quẽadmodum & manus mortua æquiuoce manus dicitur, igitur & ſyllogiſmus ex falſis, cũ nullam argumenti uim habeat, æquiuoce ſyllogiſmus nuncupabitur.

Prima rõ

Secũda rõ. Tertia rõ.

Quarta ratio. ⁋ Deinde, ſi ex falſis cõplicatio, ſyllogiſmi rationẽ ſuſcipit, cũ oĩs ſyllogiſmus, aut dialecticus, aut demõſtratori inſeruiat: & complicatio iſta, aut dialectici, aut demõſtratoris erit inſtrumẽtũ: nõ demonſtratoris, qm̃ demonſtrator nullus falſas aſciſcit propõnes: nec dialectici etiã. quoniã dialecticus omnis probabiles accipit propõnes. Si itaꝗ ſylls aliquis ex falſis conſtaret, nõ autẽ probabilibus, ſequeretur ipſum nullo pacto ſyllm eſſe, quoniam neꝗ demonſtratiuus, neꝗ dialecticus eſſet.

Quinta ratio. ⁋ Preterea, cuiuſcunꝗ ſylli mediũ per antecedentia, conſequentia, ac repugnantia tam ſubiecti ꝗ prædicati inuenitur, ſed in cõplicatione ex falſis mediũ inueniri nequit ex inſpectione hac, ſequitur igiť eã à ſylli rõne ſeiungi

In oppoſitum. ⁋ In oppoſitum arguitur: náꝗ, ueluti ſupra in priori expoſuimus uolumine, in omni rõne ad impoſſibile, ſylls efficitur ad trãſumptũ, ꝗ uere ſylls & eſt, & nuncupatur: ſed ille ſemper falſum habet antecedens, igitur & ex falſis complicatio ſyllogiſmus põt appellari.

Prima rõ.

Secũda rõ ⁋ Præterea, inquit Ariſt. in Antetopicis, litigioſum ſiue contentionalẽ ſyllm triſariã ſecari: alius.n. ratiocinatur ex apparentibus probabilibus, alius uidetur ratiocinari ex probabilibus, alius ex apparentibus probabilibus uidetur ratiocinari: & ſubdit paulo infra, primũ oĩum iſtorũ & eſſe & uocari ſyllm: reliqui uero duo, litigioſi quidem ſyllogiſmi dicuntur, non autẽ ſyllogiſmi: eo ꝙ ratiocinari quidẽ uidẽtur, nõ tamẽ ratiocinantur.

Tertia rõ. ⁋ Præterea, & in octauo Topicorũ inquit ad uerbũ, Palã qm̃ non ſolũ uera ratiocinandum, uerumetiã neꝗ per uera ſemper, ſed quandoꝗ & per falſa: ſæpe.n. uero poſito, interimere neceſſe eſt diſputantẽ, quare præmittenda falſa: quandoꝗ aũt & falſo poſito, interimẽdũ eſt per falſa: nihil .n. prohibet alicui uideri, quæ nõ ſunt magis ꝗ uera, quare ex his, quæ illi uidentur rõne facta, magis erit ſuaſus, ꝗ adiutus: idẽ & in ſophiſticis Elenchis, ubi & ait, falſum ſyllm biſariã dici, aut cũ falſum ratiocinatum eſt, aut cũ, qui non eſt ſyllogiſmus, uidetur ſyllogiſmus eſſe. Hoc idẽ ex pleriſꝗ aliis locis aucupari licet: ſed quæ impræſentia attulimus, ſufficiant.

Solutio. ⁋ Dicẽdũ itaꝗ cũ diuo Alberto, atꝗ aliis recte ſentientibus, ſyllm ex falſis biſariam conſiderari poſſe, uel reſpectu cõcluſionis ſimpliciter, ſiue illa falſa, ſiue uera extiterit: uel reſpectu ueræ cõcluſionis, quæ ex falſis ſequitur propõibus: ſi priore cõſideretur modo, ſylls uere eſt, & rõnẽ ſuſcipit ſylli: náꝗ & ex neceſſitate cõcludit, & eo ꝙ propoſitiones ſunt ita uel ita diſpoſitæ: & hunc in modũ uolumus ipſum inſtrumentũ eſſe utile: náꝗ & deductionibus ad impoſſibile deſeruit, & cõuerſionibus ſyllorũ faciendis, & tentatiuo etiã artifici, qui plerũꝗ falſas quidẽ accipit propoſitiones, ſed tamen probabiles: & ad hęc dicemus, mediũ ſuum in ueniri per ea, quæ antecedentia ſunt, & conſequentia, & repugnantia, non aũt uere talia: náꝗ in propoſitionibus ueris, uere antecedentia accipiuntur: in falſis, falſo: antecedentia.n. conſequentia, ac repugnantia, ad ꝓpoſitionũ modũ reperienda ſunt. Si uero altero modo cõſideretur, nõ ſyllus ſimpliciter uocãdus eſt, ſed ſm quid, uel magis potentia ſyllogiſtica: ſi namꝗ ſcimus, quõ ui ratiocinii ex falſis ꝓpõnibus uera ſequi poſſit cõcluſio, quid ſyllogiſticus poſſit diſcurſus, intelligemus.

Solutio. ꝙ ſyllogiſmus ex falſis põt cõſiderari uel ſimpliciter reſpectu cuiuſcũꝗ concluſionis, uel reſpectu concluſionis ueræ

Expoſitio textus. ⁋ Cæterũ, his iã explicitis & enodatis, ad contextũ exponendũ trãſeamus: facit igitur quodammodo talẽ diuiſionẽ, cũ ratiociniũ cõſtruimus, aut uerũ ex uero dicemus, aut falſum ex falſo, aut uerũ ex falſo, aut falſum ex uero. ſed quõ ex uero uerũ, aut ex falſo falſum, ſequatur, abunde in priori uolumine diſputatũ eſt: ꝙ autẽ ex uero falſum inferatur, prætermittendum cenſeo, cum nullo pacto fieri poſſit, ut ex uero falſum ſequatur: ſupereſt itaꝗ declarãdum, quõ ex falſis propõnibus, aut utriſꝗ, aut altera, uera colligatur concluſio: náꝗ hoc & demonſtratori conferet, dum uenabitur atꝗ indagabit, quõ contrariæ deceptionis ratiocinium fieri poſſit: & dialectico etiã tentatiuo, cũ de aliquo temere, ſcientiam quampiam profitente, periculum uolet ſumere: hoc enim plerũꝗ in diſputationibus fieri conſueuit: quemadmodum & Ariſtoteles in Topicis recitat, & diuini Platonis dialogos legenti manifeſtum.

Cæterum, concluſio aut vera, aut falſa ex neceſſitate: ex veris igitur, non eſt falſum ratiocinari: ex falſis autẽ eſt verũ, præter ꝗ ꝙ non Propter quid, ſed Quia: cauſa.n. quod eſt Propter quid, non eſt ex falſis ſyllogiſmus: ob quam vero cauſam, in ſequentibus dicetur.

Quod ſupra diximus, innuit, quaſi inquiẽs, ꝙ ſi cõplicatio ex falſis, ſylls ac ratiociniũ uocanda ſit, nõ debemus ipſum determinare ad uerã aut ad falſam cõcluſionẽ: ſed diſiunctẽ dicẽdũ eſt, ex talibus propõnibus, aut uerã, aut falſam cõcluſionẽ ſequi. (Preterquã ꝙ.) Propter quid exponit Alexander, hoc eſt, quando medius terminus cauſa eſt concluſionis: ueluti ſi dicam, Quę peperit, habet lac, iſta peperit, iſta igitur ha-

Syllogiſmus Propter quid.

bet lac: cauſa enim ꝙ mulier lac habet, eſt, Quoniam peperit: ſi uero medius terminus nõ fuerit cõcluſionis cá, tunc appellabitur ſyllſ Quia: tñ.n. cõcludit maius extremũ minori ineſſe: nõ aũt cám dicit medius terminus talis cõcluſionis. Cur aũt ex falſis nõ poſſit cõſtrui Propter qd ſyllſ ac demonſtratio, in ſequentibus, hoc eſt, in Poſterioribus analyticis dicetur. ⁋ Scitu tñ dignũ, ꝙ aliter hoc in loco accepit ſyllm Propter qd Phs, & aliter in Poſterioribus analyticis: ibi.n. ppquid demonſtrationẽ uocat, cũ p cám immediatá fiat ſyllſ: Quia uero, cũ aut p cám mediatá, aut p effectũ, ratiocinatio extruatur: uerũ hic Propter qd ſyllſ dicitur, cũ ueritas propõnũ cauſa eſt, nõ ſolũ ꝙ maior extremitas inſit minori in concluſione, ſed etiá ꝙ cõcluſio ipſa ueritatem obtineat: Quia uero, cum propoſitiones ipſæ ita uel ita diſpoſitæ, cauſa ſunt, ut ui ſyllogiſtica maius extremum minori concludatur ineſſe.

Syllogiſmus Quia.

Nota differentiá eſſe inter ſyllogiſmũ Propter quid, & demonſtrationẽ.

Primũ ergo, ꝙ ex veris nõ poſſumus falſum ratiocinari hinc manifeſtũ: ſi.n. a/exiſtente, neceſſe eſt b/eſſe: b/non inexiſtente, neceſſe eſt a/non eſſe. Si igitur verum eſt a/neceſſe eſt b/verũ eſſe, aut accidet idem ſimul eſſe, & non eſſe: hoc autem impoſſibile.

Inquit Philoponus, ex proportione Ariſtotelẽ hic monſtrare, ꝙ ex ueris propõnibus, nõ poteſt falſa concluſio ſequi. Alii uero dicunt, hoc monſtrari ex continuæ propõnis cõuerſione: prius itaq; enarrandũ, qũo ex analogia, ſeu proportione hoc fiat: mox etiam, qũo ex cõuerſione cõtinuæ propõnis. ⁋ Ex proportione qdẽ, qm̃ ſupponit quod ſupra in priori uolumine fuit declaratũ, Verũ & Eſſe ſilr poni in propõnibus: ex cõuerſione uero cõtinuæ propõnis, qm̃ rõnẽ ducit à deſtructione cõſequentis, ad antecedens deſtruẽdum: quod Græci, queádmodũ & ſupra expoſuimus, conuerſionẽ uocant cũ oppoſitione, quæ conuerſio in cõtinuis & conditionalibus propõnibus fieri cõſueuit, hunc in modũ, Si eſt homo, eſt animal: ergo ſi non eſt animal, nõ eſt homo. Conſimiliter itaq;, & ipſe argumentũ ducit, ſupponens ſylli finitionẽ uerá eſſe, ꝙ neceſſario ex antecedente ſequatur cõſequens, & arguit hoc pacto, Si cũ eſt a/neceſſe eſt b/eſſe: ergo & cũ non eſt b/neceſſe eſt a/nõ eſſe: hæc.n. cõuerſio eſt cũ oppoſitione: deinde extrinſecus addendũ, ſed Eſſe & Verũ in propõnibus eandẽ retinent proportionẽ, igitur itidẽ ualebit, ſi cũ a/eſt uerũ, b/eſt uerũ: ergo cũ b/nõ eſt uerũ, a/nõ eſt uerũ: aut ſi tu dicas oppoſitũ, ꝙ uidelicet dum b/non eſt uerũ, a/ſit uerũ, ſequitur idẽ ſimul eſſe & non eſſe, quod penitus fieri nequit: ſi.n a/eſſet uerũ, b/ét eſſet uerũ ex præſuppoſita ſylli finitione: qa cũ antecedens eſt, ex neceſſitate cõſequẽs etiá eſt: ergo idẽ b/& uerũ eſſet, & nõ uerũ: quod idẽ eſt, ac ſi diceremus, Idẽ b/& eſſe & nõ eſſe. ex antecedẽte igitur uero, nõ põt inferri cõſequẽs falſum: ſed nil uetat, ut ex falſo antecedente uerũ deducatur cõſequens: qm̃ nõ ualet argumentũ à deſtructo antecedente ad ↄñs deſtruendũ, ueluti in priori uolumine etiá expoſuimus & hoc eſt, quod uoluit Alulidus Roſadis, cũ inquit, Qm̃ nõ ſequitur ob deſtructionẽ antecedentis deſtructio ↄñtis, non ſequitur, cũ ſit a/ſalſum, ꝙ ſit b/(qd' eſt cõcluſio) falſum: qm̃ conſequentia cõcluſionis ex ſyllogiſmo, non eſt conſequentia conuertibilis.

Oſtẽdit ex ꝓportione ueri ad eſſe aut ex conuerſione ꝓpoſitionis cõtinuę, ex uero non poſſe ſequi falſum.

Non aũt quoniá poſitus eſt a/vnus terminus, exiſtimetur contingere vno aliquo exiſtente, ex neceſſitate aliquid accidere: non.n. poſſibile: quod.n. accidit ex neceſſitate, concluſio eſt: per quę autẽ hoc fit, minima, tres termini: bina vero, interualla, & propoſitiones: ſi itaq; verũ eſt, cui b/ineſt ipſum a/omni, cui autẽ c/ipſum b/cui c/neceſſe eſt a/ineſſe, & non poteſt hoc falſum eſſe: ſimul.n. inerit idem, & non inerit a/igitur tanquam vnum ponitur duę propoſitiones ſimul acceptę. Conſimiliter autẽ & in priuatiuis ſe habet, nõ enim eſt ex veris monſtrare falſum.

Occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet.n. quiſpiá nõ immerito dubitare, qũo ex uno termino cõcluſio ex neceſſitate ſequatur, cũ ſupra in priori uolumine dictũ fuerit ad minimũ oportere binas propõnes, & terminos tres in ſyllo accipi: ait itaq;, qñ dicebamus, Si a/exiſtente, neceſſe eſt b/eſſe, ꝙ non debemus exiſtimare a/unicũ eſſe terminum, & ex ipſo neceſſario ſequi cõcluſionẽ aliquá: hoc.n. fieri nõ põt, ut neceſſario ex una propõne concluſio, ſequatur: nãq;, quod ex neceſſitate in ſyllo ſequitur, cõcluſio nuncupatur: illa uero ex quibus hæc ſequitur neceſſario, ad minimũ tres ſunt termini, & propõnes, atq; interualla duo, qm̃, ut in altero diximus uolumine, tres termini duo ſunt interualla, & propõnes duæ. (Si itaq; uerũ eſt) monſtrat p expõnẽ, ꝙ ſupra dixerat a/pro binis accipi ꝓpõnibus, b/pro cõcluſione, & inquit, Si in primo indemonſtrabili primæ figuræ iſtam extruamus cõplicationẽ, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ c/a/dico, ꝙ ſi præmiſſæ ꝓpõnes ueræ extiterint, cõcluſio etiá uera ex neceſſitate erit, & nõ poterit eſſe falſa: qm̃ ſi aliter dixeris, accidet, ueluti ét ſupra deduximus, idẽ ſimul eſſe & nõ eſſe: & ad hæc dico, ꝙ à ſupius acceptá fuit ꝓ binis iſtis ꝓpõnibus, Oẽ b/a/oẽ c/b/& queádmodũ hoc expõne monſtratur in affirmatiuis, ita etiá in negatiuis oſtẽditur ratiocinijs.

Ex falſis autẽ verũ eſt ratiocinari, & vtriſque propoſitionibus exiſtentibus falſis, & vna: hoc autem non vtralibet, ſed ſecunda, ſi totam accipiat falſam: ſi vero non tota accipiatur, eſt vtralibet: ſi.t.n.a/toti c/.inexiſtens: eorum autem quę b/nulli, neque b/ipſi c. Contingit autem hoc, vt lapidi nulli animal, & lapis nulli homini. Si igitur acceptum fuerit a/omni b/& b/omni c/a/omni c/inerit: quare ex vtriſque falſis, vera concluſio. omnis enim homo animal. Similiter autem & priuatiuum: eſt enim a/& b/nulli c/ineſſe: a/tamẽ omni b. veluti ſi eiſdem acceptis terminis, medium poſitus fuerit homo: lapidi enim, & animal & homo nulli ineſt: animal vero omni homini. quare ſi cui quidem ineſt, accipit nulli ineſſe, ex falſis vtriſque, vera erit concluſio. Conſimiliter autẽ mõſtrabitur, & ſi ad aliquid falſa vtraq; accepta fuerit.

Monſtrauit ſuperius, non poſſe ex uero ſequi falſum: nunc ecõuerſo oſtendit, ex falſo uerũ ſequi poſſe, ſiue ambæ propõnes falſæ extiterint, ſiue & altera

tantum:

Ex falſis ꝓpoſitionibus ſiue ambab° ſiue altera tātū poſſe ſeq verā cōcluſionē.

tantū:& ſi ambæ quidē fuerint falſæ, aut ſm totum, erunt tales:& ita binæ fiunt cōplicationes, una affirmatiua, negatiua altera: aut ſm quid, & in parte erāt falſæ:& ita duæ aliæ efficiuntur, aut una erit in toto falſa, altera uero in parte:& hac, aut maiore, aut minore, & ita binæ aliæ fiunt cōiugationes affirmatiuæ & totidē negatiuæ: quod eſt, ex ambabus falſis, octo cōplicationes effici: ſi uero altera tātū ſit falſa, & uera altera, octo itidē uniuerſales fiēt cōiugationes in prima ex maiore in toto falſa, cū minore uera, binæ, affirmatiua ac negàtiua: ex maiore in parte falſa, cum minore itidē uera, binæ cōſimiliter: ex maiore uera, cū minore in toto falſa, binæ etiā:& ex maiore uera, cū minore in parte falſa, totidem. Erunt itaq; in ſumma primæ figurę cōplicationes uniuerſales ſexdecim: ex quibus nōnullas exponet, nōnullas etiā tanquam manifeſtas prætermittet: nos aūt iſtas oēs cū Deo explicabimus. (Hac aūt nō utralibet) monſtrabitur.n. q ſi maior tota accipiatur falſa, cū minore uera, nō poterit uera colligi concluſio: hoc.n. in ſequentibus elucidabitur. (ſit .n. a/toti c/) Exemplum ponit, qūo ex ambabus in toto falſis, cōcluſio ſequatur uera: puta, Omnis lapis eſt animal, omnis homo lapis, omnis homo animal. (Similiter aūt) Exemplum negatiui modi, & uniuerſalis ponit, in quo ex ambabus in toto falſis, ſequitur concluſio uera: puta in iiſdē terminis uariato medio termino, Nullus homo eſt animal, omnis lapis eſt homo, nullus lapis eſt animal. (Conſimiliter autē monſtrabitur) binas alias nunc cōplicationes recenſet, qūo ex utriſq; falſis in parte, uera ſequatur cōcluſio: exempla utriuſq; hęc ſunt, Omne album animal, omnis homo albus, omnis homo animal: ſeu, Nullum album animal, omnis flos albus, nullus flos animal.

Sexdecim vniuerſales cōplicationes i prima figura, in qbus ex falſis pōt ſequi verū.

Quod ſi altera falſa poſita fuerit, prima exiſtente tota falſa, vt ipſa a/b/non erit concluſio vera: ipſa vero b/c/erit: dico autē totam falſam contrariam, quemadmodū ſi nulli inexiſtens, omni acceptum fuit: aut ſi omni, nulli ineſſe: ſit enim a/b/nulli inexiſtens: b/vero c/omni: ſi b/c/ quidem propoſitionem veram accepero, a/b/autē totā falſam: & a/ineſſe omni b/impoſſibile concluſionē verā eſſe: nulli.n. inerat eorum quę c. ſiquidem cui b/nulli ipſum a/b/vero, omni c.

Poſteaquā expoſuit, qūo ex utriſq; falſis propōnibus uera colligatur concluſio, nunc monſtrat, quonā pacto ſi altera falſa extiterit, & uera altera, cōplicationes efficiantur:& q ſi maior tota falſa extiterit, fieri nō pōt, ut uera inferatur cōcluſio: ſin autē minor tota ſit falſa, cū maiore uera, poterit utiq; uerū cōcludi. ⁋ Sed dubitaret nō ab re quiſpiā, cur cū ex ambabus falſis aliæ etiā extruantur complicationes, præter eas, quas recenſuimus, puta ex maiore falſa in toto, cum minore falſa in parte, & ecōuerſo, cur de his nullā fecerit Ariſt. mētionē. ⁋ Dicimus cū Philopono ac Diuo Alberto, q eas Philoſophus omiſit, tāquā ex ſuperioribus planas: agit uero impræſentia de iis quę alterā falſam habēt, uerā alterā: inquiens, quæ maiorē retinent in toto falſam, nō poſſe ullo pacto uerū cōcludere: puta, ſi hæc fuerit tota falſa, Omne b/a/cū hac tota uera, Omne c/b/fieri nō poterit, ut hæc cōcluſio uera ſit Oē c/b/ſi.n. ex definitione ea tota eſt falſa, quę in totū ueræ cōtraria eſt, ac cuius nulla ſingularis eſt uera, planū q ita ex ueris cōplicationem erigere ualebimus, Nullū b/a/oē c/b/nullū c/a/ubi tā ꝓpōnes, q̄ cōcluſio ſunt ueræ: q ſi cōcluſio iſta uera eſt, Nullū c/a/manifeſtū, q ſua cōtraria, Oē c/a/falſa proculdubio erit: & hoc eſt, qđ uoluit, dū inqt, Nulli.n. inerat eorū quę c, ſiqdē cui b/nulli ipſum a/b/uero oi c. ⁋ Sed mirū, inquiunt Philoponus ac Diuus Albertus, qūo ſi ex ambabus in toto falſis, uerū cōcluditur, cur etiā ex altera tātū maiore, nō poſſit idem fieri? ⁋ Dicimus itaq;, hoc ꝓpterea euenire, qm̄ ambæ falſæ, nullā ad ſeinuicē ſyllogiſticā habent proportionē, quin ex utriſq; negatiuis nil ſequitur ratiocinii ui: ſi uero maior in toto falſa extiterit, cū minore uera, fiet ſecūdus indemonſtrabilis, negatiuā ueram cōcludens, ut ſupra expoſuimus. ⁋ Quòd ſi exēpla quæris, qūo ex minore in toto falſa cū maiore in parte falſa, uerū cōcludatur: hæc accipias, Oē albū animal, omnis coruus albus, omnis coruus animal: iterum, Nullum album animal, omnis hebenus alba, nulla hebenus animal. Sin autē deſiderares exēpla, quonā pacto ex maiore in toto falſa cū minore in parte, ſequatur uera cōcluſio, quęrere hoc deſiſtas, fieri.n. nullo modo pōt: qm̄ ſi maior fuerit in toto falſa, ſua cōtraria uera erit: puta, ſi hæc falſa extiterit, Oē b/a/uera nimirū hæc erit, Nullū b/a/q ſi minorē addideris in parte falſam, puta, Oē c/b/poteris ex hac particularē ueram excerpere: puta, Aliquod c/b/nulla.n. alia de cā dicitur hæc uera in parte, niſi qa particulares aliquas ueras habet, & falſas aliquas: ſi itaq; has ambas ueras acceperimus, Nullū b/a/Aliquod c/b/ꝑ quartū indemonſtrabilē, nimirū uerā iſtā colligemus ꝯcluſionē, Aliquod c/nō eſt a/quod cū ita ſit, fieri nequit, ut ſua contradictoria uera ſit, Omne c/a. Cæterum licet in toto ueram per complicationem iſtam concludere nequeamus, nil tamē prohibet, ut falſam ſm qd, atq; in parte ueram inferre ualeamus.

Solutio.

Cōplicatio quæ maiorē hꝫ falſaꝫ nō pōt veram cōcluſionē ꝯcludere, minore exiſtente vera.

Dubiū, q̄re ex maiore tātū falſa, nō poſſit ſeq̄ uera concluſio.

Solutio.

Exponit exēpla diuerſaꝝ cōplicationū

Conſimiliter autē neque ſi a/omni b/ineſt, & b/ipſi c/accepta vero eſt b/c/propoſitio vera, a/b/autē falſa tota: & a/nulli eorum, quibus b/concluſio falſa erit. omni.n. c/inerit ipſuꝫ a/ſiquidem ipſum a/omni, cui b/b/vero omni c. Planuꝫ igitur, q ſi prima tota accipiatur falſa, ſiue affirmatiua, ſiue priuatiua, altera autem vera, non fit vera concluſio: cū vero non tota accipitur, falſa erit: ſi enim a/ineſt omni c/alicui autem b/b/vero omni c/vt animal cygno quidem omni, albo autem alicui, album vero omni cygno: ſi acceptum fuerit a/omni b/& b/omni c/inerit vere: omnis enꝫ cygnus animal. Conſimiliter & ſi priuatiuum ſit a/b. accidit.n. a/ b/quidem alicui ineſſe, c/vero nulli, b/autem omni c /vt animal alicui albo, niui autem nulli, album vero omni niui: ſi itaque acceptū fuerit a/nulli b/b/vero, omni c/a. nulli c/inerit.

Idem monſtrat dicendum eſſe de negatiua: non.n. fieri pōt, ut maior negatiua ſit in toto falſa, cū minore uera in toto, aut etiam in parte, & cōcluſio uera ſit in toto: poſſumus.n. ex ueris propoſitionibus talem

Dubium.

ſyllm cõplicare, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ c/a/ꝗ ſi hæc uera eſt, fieri nõ põt, ut ſua cõtraria uera ſit, Nullũ c/a/ uel etiã ſua cõtradictoria, ſi cõcluſionem fecerimus in parte. (Cũ uero nõ tota accipitur falſa) Si uero, inquit, maior nõ in toto falſa extiterit, ſed in parte, cũ minore uera, poterit cõcluſionẽ uerã cõcludere: ut, Oẽ album eſt aĩal, oĩs cygnus albus, oĩs cygnus aĩal. ¶ Et ut breuibus agam, ſi cognoſcere uolueris, qñ ex falſis propõnibus uera ſequatur cõcluſio, in memoriã reuoces, quę de inutilibus cõplicationibus in priore diſputata fuere uolumine: hæ.n.ex falſis uerũ colligent, quæ oĩ & nulli ineſſe, poſſunt cõcludere. qm̃ igitur, ſi ex maiore in parte, cũ minore uli cõiugationẽ erigamus, poterimus & oĩ & nulli cõcludere: ideo ſi maior extiterit in parte falſa, cũ minore uera, colligi poterit in concluſione uerũ: nec uerũ ſolũ, ſed etiã falſum: qm̃ in prima figura ex maiori particulari, cũ minore uli, oĩ & nulli colligimus. Si igitur oĩ cõcludamus, uera erit concluſio: ſi nulli, falſa: quare, quemadmodũ & Philoponus optime notauit, nõ ſolũ ex falſis credendũ eſt uerũ ſequi poſſe, ſed falſum etiã: cũ tñ alioquin ex uero uerũ tãtũ ſequatur, qđ ſupra demõſtratũ fuit, & in Poſterioribus etiã traditur. (Conſimiliter & ſi priuatiuũ.) Itidẽ, inqt, dicẽdũ in negatiuo ſyllo, ex maiore in parte falſa cũ minore uera, ꝙ ſequi põt uera cõcluſio: ut Nullũ albũ eſt animal, oĩs nix alba, nulla nix animal.

Nota regulã vniuerſalẽ, qua cognoſcitur, qñ ex falſis vera põt ſequi ꝯcluſio

Quod ſi a/b/propoſitio tota accepta fuerit vera, b/c/aũt tota falſa, erit ſyllogiſmus verus: nil.n.prohibet a/b/ꝛ c/omni ineſſe, b/autem nulli c/vt quęcunq; eiuſdem generis, ſpecies non ſubalternę: animal.n.ꝛ equo ꝛ homini ineſt, equus vero nulli homini. Si itaq; acceptum fuerit a/omni b/ꝛ b/omni c/vera erit concluſio, falſa tota exiſtente b/c/propoſitione. Conſimiliter autem ꝛ priuatiua exiſtente a/b/propoſitione. Contingit enim a/ꝛ b/ꝛ c/nulli, quemadmodum ex alio genere ſpeciebus ipſum genus: animal.n.neq; muſicę, neque medicinę ineſt, neque muſica medicinę. Si igitur acceptum fuerit a/nulli b/b/vero omni c/vera erit concluſio: ꝛ ſi b/c/non tota falſa, ſed ad aliquid, ꝛ ita erit concluſio vera: nihil.n.prohibet a/ꝛ b/ꝛ c/toti ineſſe: b/tamen alicui c/vt genus ſpeciei, ac differentię: animal.n.omni homini, ꝛ omni pedeſtri: homo vero alicui pedeſtri ꝛ non omni. Si igitur a/omni b/ꝛ b/omni c/acceptuꝫ fuerit, a/omni c/inerit, quod erat verum: ſimiliter autẽ ꝛ priuatiua exiſtente a/b/propoſitione. Contingit.n.a/ꝛ b/ꝛ c/nulli ineſſe, b/tamen alicui c/vt genus ex alio genere ſpeciei ꝛ differentię: animal.n.neq; prudentię vlli ineſt, neque ſpeculatiuę, prudentia vero, alicui ſpeculatiuę. Si igitur acceptum fuerit a/nulli b/b/autem omni c/a/inerit nulli c, hoc autẽ erat verum.

Alias explicat cõiugationes, qũo ex maiore uera in toto, & minore falſa, itidẽ in toto, concluſio ſequatur uera: puta, Oĩs equus aĩal, oĩs hõ equus, oĩs hõ aĩal: & in negatiuo ſyllo conſimiliter, ut Nulla muſica eſt aĩal, oĩs medicina muſica, nulla medicina aĩal. (Et ſi b/c/nõ tota falſa.) eodẽ, inqt, pacto poterimus uerã colligere cõcluſionẽ, & ſi b/c/hoc eſt, minor ꝓpoſitio extiterit nõ in toto falſa, ſed ad aliqđ, & in parte: ut in exẽplo, Oĩs homo aĩal, oẽ pedeſtre homo, oẽ pedeſtre aĩa & in negatiuis cõſimiliter, ut Nulla prudentia eſt aĩal oĩs ſpeculatiua eſt prudentia, nulla ſpeculatiua aĩal.

In ſyllogiſmis vero, qui in parte, contingit ꝛ prima propoſitione tota falſa, altera autẽ vera, concluſionẽ verã eſſe: ꝛ prima exiſtente ad aliquid falſa, ꝛ hac quidẽ vera, illa aũt quę in parte falſa, ꝛ vtraſque falſis: nihil.n.prohibet, a/nulli quidẽ b/ineſſe, c/vero alicui, ꝛ b/alicui c/velut animal nulli niui, albo autẽ alicui ineſt, ꝛ nix albo alicui. Si igitur mediũ poſitũ fuerit nix, primũ autẽ animal, ꝛ acceptũ fuerit a/toti b/ineſſe, b/vero alicui c/a/b/quidẽ tota falſa, b/c/autẽ vera, ꝛ concluſio vera. Conſimiliter aũt ꝛ priuatiua exiſtente a/b/propoſitione: accidit.n.a/toti b/ineſſe, c/vero alicui non ineſſe, b/tamen alicui c/ineſſe: vt animal homini quidẽ omni ineſt, ex albo autem aliquo non ſequitur, homo autẽ alicui albo ineſt. quare ſi medio poſito homine, accipiatur a/nulli b/ineſſe, b/autẽ alicui c/ineſſe, vera erit concluſio, falſa exiſtente a/b/propoſitione tota.

Poſteaquã cõplicationes oẽs uniuerſales expoſuit, in quibus ex falſo uerũ ſequitur, nunc eas explicat, q̃ ſunt in parte, inquiens, quomodocunq; uariatis propoſitionibus, poſſe ex falſo uerũ conſequi, ſiue utræq; falſæ extiterint, ſiue altera: uel maior, uel minor: uel in toto, uel in parte. ¶ Vnũ tñ notatu dignũ, quemadmodũ & Philoponus ait, ꝙ minor propoſitio in cõplicationibus particularibus neq; in toto, neq; in parte falſa dicẽda eſt: ſi.n.eſſet in toto falſa, oporteret ipſam uniuerſalẽ eſſe: quod fieri nequit in ſyllis particularibus primæ. (Nihil.n.prohibet.) exẽplũ pouit, qũo ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequatur concluſio uera. hanc aũt reliquis oĩbus antepoſuit, qm̃ ſecus ſe habebat in uniuerſalibus cõplicationibus. Exẽplũ ergo affirmatiuæ complicationis hoc eſt, Oĩs nix animal, aliquod album nix, aliquod album animal; negatiuæ autem, Nullus homo animal, aliquod albũ homo, aliquod igitur album non eſt animal.

Nota ex Philopono ꝓpõnẽ particularẽ in cõplicationibus particularibus nec in toto nec in parte falſaꝫ eſſe dicẽdã

Et ſi ad aliquid falſa a/b/propoſitio, erit concluſio vera. nihil.n.prohibet a/ꝛ b/ꝛ c/alicui ineſſe, ꝛ b/alicui c/ineſſe: quemadmodum animal alicui honeſto, ꝛ alicui magno, ꝛ honeſtum alicui magno ineſſe. Si igitur acceptum fuerit a/omni b/ꝛ b/alicui c/a/b/quidem propoſitio ad aliquid falſa erit, b/c/autẽ vera, ꝛ concluſio vera. Conſimiliter autem ꝛ priuatiua exiſtente a/b/propoſitione: iidẽ n.termini erunt, ꝛ ſimiliter poſiti ad demonſtrationem.

Supra expoſuit, qũo ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequatur cõcluſio uera: nunc autẽ expouit qũo ſi maior in parte falſa extiterit, hoc idẽ fiat: in parte falſa nuncupatur, cuius cõtradictoria eſt uera: in toto aũt, cuius contraria. Exemplum igitur affirmatiuæ complicationis ex maiore falſa in parte, Omne honeſtum eſt animal, aliquod albũ honeſtum, aliquod album animal: negatiuæ etiã iidem termini in exẽplo erunt: puta, Nullum honeſtum eſt animal, aliquod album honeſtum, aliquod album non eſt animal

In pᵗᵉ falſa ẽ, cuius cõtradictoria eſt vera in toto cuius cõtraria ẽ vera.

Rurſus, ſi a/b/quidem vera, b/c/autem falſa, vera erit cõcluſio: nihil.n.prohibet a/b/quidem toti ineſſe, c/autẽ alicui, ꝛ b/c/nulli ineſſe: quemadmodum animal cygno quidem omni, nigro autẽ alicui, cygnus vero nulli nigro. quare ſi acceptum fuerit a/omni b/ꝛ b/alicui c/vera erit concluſio, falſo exiſtente b/c. Conſimiliter autẽ ꝛ priuatiua accepta a/b/

propoſitione:

propoſitione:accidit enim a/b/quidem nulli, c/vero alicui non ineſſe,b/tamen nulli c/quemadmodum genus ſpeciei ex alio genere,& accidenti ſpeciebus ipſius: animal enim, numero quidem nulli ineſt,albo autem alicui:numerus autem nulli albo.Si igitur medium poſitum fuerit numerus, & acceptum fuerit a/quidem nulli b/b/vero alicui c/a/alicui c/non ineſſe,quod erat verum:& a/b/quidem propoſitio vera:b/c/autem,falſa.

Hucuſq; pertractauit,quõ ex maiore falſa, cũ minore uera,ſequatur uera cõcluſio:nunc aũt conuerſum facit,docens,quõ ex maiore uera, cũ minore falſa,uerum colligatur,non amplius ipſam diſtinguens ſm totum,aut ſm partem:cũ.n.minor ſit particularis,non uere,ut Philoponus etiá inquit,dici poteſt,in toto falſa:neq; etiá uere ſm partem, cũ falſa in parte, quẽadmodũ diximus,ea ſit, cuius contradictoria eſt uera:ſed ſi falſa in parte nuncupanda eſt,ſm prædicationem uocabitur,non ſm exiſtentiam Exemplũ itaque affirmatiuę ex maiore uera cum minore falſa,eſt, Omnis cygnus animal,aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum animal:negatiuæ autem,ut nullus numerus animal,aliquod album numerus, aliquod album non eſt animal.(Albo autem alicui.) Dicẽdum fuit alicui non:náq; concluſio non eſt, q aliquod album ſit animal,ſed q aliquod album nõ eſt animal. Cæterũ fortaſſe hoc fecit Ariſto.ut ſignificaret cõcluſionẽ accipiendam eſſe particularem natura,non autẽ poſitione:aut potius ex ſupiore negatione,hanc quoque propõnẽ negatiuá fecit:cũ.n.dixiſſet (aïal numero quidẽ nulli)ſubdit(albo autem alicui)ac ſi diceret, Animal numero quidẽ omni,albo aũt alicui nõ ineſt.

Et ſi ad aliquid falſa a/b/falſa vero b/c/erit concluſio vera:nihil.n.prohibet a/b/alicui,& c/alicui ineſſe utriq;, b/aũt nulli c/ueluti ſi b/contrarium ipſi c/ambo uero contingentia eidẽ generi:animal.n.alicui albo,& alicui nigro ineſt:album autem nulli nigro.ſi igitur acceptum fuerit a/omni b/ & b/alicui c/vera erit concluſio:& ſi priuatiua accipiatur a/b/ ſimiliter:eundem.n.terminum,& ſimiliter ponentur ad demonſtrationem:& utriſq; aũt falſis exiſtentibus,erit cõcluſio uera:accidit.n.a/b/quidem nulli,c/uero alicui ineſſe, b/autem nulli c/quemadmodum genus ſpeciei ex alio genere,& contingenti ſpeciebus ipſius: animal enim numero quidem nulli,albo aũt alicui ineſt,& numerus nulli albo.Si igitur acceptum fuerit a/omni b/& b/alicui c/concluſio quidẽ uera, propoſitiones autem ambę falſę: ſimiliter & priuatiua exiſtente a/b/nihil.n.prohibet a/b/quidem toti ineſſe, c/ vero alicui non ineſſe,& b/nulli c/veluti animal,cygno quidẽ omni,nigro autẽ alicui non ineſt,cygnus vero nulli nigro: quare ſi acceptum fuerit a/nulli b/b/vero alicui c/a/alicui c/nõ ineſt. concluſio igitur uera,propoſitiones autem falſę.

Poſteaquam dixit de iis,quę alteram falſam habẽt, & ueram alteram,nunc agit de iis; quæ ambas falſas retinent:& primo de habentibus utraſq; ſm partem falſas,licet,ut inquit Philoponus, maior καθ᾽ ὑπερξιν talis ſit,minor uero κατὰ κατηγορίαν, quẽadmodum & nos ſupra expoſuimus ſm exiſtentiá ac ſm prædicationẽ.Exemplum itaq; affirmatiuę complicationis ex utriſq;,hunc in modũ falſis,eſt hoc, Omne album animal,aliquod nigrũ album,aliquod nigrũ animal: negatiuæ aũt,Nullũ album animal, aliquod nigrum album,aliquod nigrum nõ eſt animal.(Et ex utriſq; autẽ falſis.)Non hoc dicit,tanquá cõplicationes proxime expoſitæ non habeant & ipſæ propõnes utraſq; falſas,ſed quoniam quæ ibi in parte accipiebatur, hæc in toto aſſumatur:ut in exemplo affirmatiuæ cõplicationis,Omnis numerus animal; aliquod album numerus,aliquod album animal:negatiuæ aũt, Nullus cygnus animal,aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum non eſt animal.Et ita iam explicuimus,quõ ex falſis in prima figura ſequi poſſit concluſio uera,ad ſecundam deinceps tranſituri.

Figura ſecunda.

IN media autẽ figura,omnino accidit per falſa uerũ ratiocinari:& cũ utrę; propõnes totę falſę accipiuntur, & cũ utraq; ad aliqd: & hac quidẽ uera,illa aũt falſa exiſtente tota,uti alibet poſita falſa:& ſi utrę; ad aliqd falſę,& ſi hęc ſimpliciter uera, illa autẽ ſimpliciter falſa:& ſi hęc tota falſa,illa aũt ad aliquid uera, & in uniuerſalibus ſyllogiſmis,& in iis qui ſunt in parte.

Poſteaquá de prima figura ſermonẽ exegit, nũc ad ſecũdá ſe cõfert,oſtẽdẽs,quõ & in hac ex falſo uerũ ſequat:& inqt,q in media ac ſecũda figura oĩno,hoc eſt oĩ mõ ex falſis ,ppõnibus,uerũ ſeq põt:& cũ utrę; accipiant falſæ,uel in toto,uel in parte: & cũ altera tátũ in toto,& in parte altera,ſeu maior,ſiue minor: & cũ falſa una,& altera uera,ſiue ſm totũ falſa,ſiue ſm partẽ:& hoc aut maior aut minor:ita ut in ſumma ſiát in ſecũda figura ſylli ulẽs,ex falſis uerũ colligẽtes, ſexdecim numero:ẽ qbus nõnullos exponet Phs, nõnullos ẽt táquá manifeſtos omittet:nos át oĩa ptractabimus. Cõplicationes ex falſis in ſecunda figura, verũ colligẽtes,ſexdecim vniuerſales ſunt.

Si enim a/b/quidem nulli ineſt,c/uero omni: ut animal lapidi quidem nulli,equo autem omni: ſi econtrario poſitę fuerint propoſitiones,& acceptum fuerit a/b/ quidẽ omni,c/uero nulli,ex falſis totis propoſitionibus,vera erit concluſio.conſimiliter,& ſi b/quidem omni, c/autem nulli ineſt a/idem enim erit ſyllogiſmus.

Exẽplũ ponit ſecũdæ cõplicationis mediæ, & quõ ex maiore ulr affirmatiua cũ minore nagatiua,itidem ulr ambabus falſis,uera ſequat cõcluſio:ut, Oĩs lapis aïal,nullus equus aïal,nullus equus lapis. ℣ Sed ſtatĩ occurrit dubitãdũ,cur de ſecũda cõplicatiõe ita prius ſermonẽ fecerit,cũ tñ recto ordine á prima exordiri debuiſſet. Dubium. ℣ Dicimus hoc ideo factũ fuiſſe,qm̃ cõplicatio hæc,magis propria.eſt ſecũdæ figuræ,q̃ prima:náque maiorẽ ea cognationem habet cũ prima figura,q̃ hæc. Solutio prima. ℣ Vel potius dicẽdũ,q uerarum cõplicationũ ordinẽ ſeruauit:ſi.n.falſas propoſitiones iſtas in ſuas cõtrarias,& ad ueras perducere uelimus, proculdubio comperiemus hanc,quę ſecunda eſt,ex falſis,primam fieri ex ueris. Secunda. (Conſimiliter,& ſi b/quidem omni) ſecũdam complicationem ex ueris: primam autem ex falſis enarrat,inquiẽs,Si medium omni inſit maiori.

nulli autem minori, itidem ex falſis uerum ſequi poſſe: ut in exemplo, Nullus equus aĩal, oĩs lapis aĩal, nullus lapis equus. (Idem enim erit ſyll'us) uel hoc dicit, quia eadem eſt cõcluſio, ſyll'us enim plerũq;, ut ſupra ẽt uidimus, pro concluſione accipitur: nãq; nullus lapis equus, & Nullus equus lapis, eadem ſunt concluſio, quia conuerſa & conuertens: uel idem dixit ſyll's, quia eodem pacto ex utriſq; falſis, in toto uera cõcludebať cõcluſio: aut hoc protulit, qm̃ eiſdem terminis monſtrabatur uerũ ex falſo in hac ſequi ↄiugatione, gbus ẽt ſuperius alterá exponebamus cõplicationé.

Syllogiſmus quoq; pro cõcluſiõe accipitur.

Rurſus ſi altera quidem tota falſa altera autẽ tota vera: nil enim prohibet a/ineſſe ⁊ b/⁊ c/omni b/tñ nulli c/vt genus non ſubalternis ſpeciebus: animal enim ⁊ equo omni ⁊ homini, ⁊ nullus homo equus: ſi igitur acceptum fuerit, huic quidem omni, illi vero nulli ineſſe: hęc quidẽ tota falſa erit, illa autẽ tota vera, ⁊ concluſio vera ad vtrumlibet, poſito priuatiuo.

Cõnumeratis ↄiugationibus, quæ ex ambabus falſis in toto uerum colligebant: nunc eas recenſet, q̃ alteram retinent totam falſam, alteram totã ueram: & unico exẽplo ambas enarrat: puta, Nullus equus animal, oĩs homo aĩal, nullus homo equus: aut, Omnis equus animal, nullus hõ aĩal, nullus hõ equus. Verũ, inquit Philoponus, eam ſiluit complicationem, quæ ex maiore affirmatiua falſa, cum minore negatiua uera, concluſionem ueram colligebat: addo ego, ꝙ & eã omiſit, quæ maiorem haberet negatiuam ueram, cũ minore affirmatiua falſa: ſubiiciamus igiť nos & harum exempla, Nullus lapis animal, omnis numerus animal, nullus numerus lapis, & in eiſdem terminis, Omnis lapis animal, nullus numerus animal, nullus numerus lapis. Cæterum hæc tanquàm faciliora fuere à Philoſopho prætermiſſa.

Et ſi altera ad aliquid falſa, altera autem tota vera: accidit enim /a/b/quidem alicui ineſſe/c/vero omni/b/tamẽ nulli/c/vt Animal albo alicui, coruo autẽ omni: ⁊ album nulli coruo: ſi igitur acceptum fuerit/b/quidem nulli, c/vero toti ineſſe/a/b/propoſitio ad aliquid falſa/a/c/vero tota vera: ⁊ concluſio vera, ⁊ ſi tranſponatur priuatiuum, conſimiliter: per eoſdem nãq; terminos demonſtratio, ⁊ ſi affirmatiua propoſitio ad aliquid, falſa: priuatiua autem tota vera: nihil enim prohibet/a/b/quidem alicui ineſſe/c/vero toti non ineſſe: ⁊ b/nulli c/vt animal albo quidem alicui: pici aũt nulli, ⁊ album nulli pici: quare ſi acceptum fuerit a/toti b/ineſſe/c/vero nulli a/b/quidẽ ad aliquid falſa/a/c/aũt tota vera.

Expleuit earum tractatũ, quæ unã totam hñt ueram, alteram aũt totam falſam: & ad eas accedit, q̃ unam habent ueram totam, & alteram ĩ parte falſam: & primo exemplũ ponit eius, quæ maiorem in parte retinet falſam, & negatiuam cum affirmatiua minore, & uera: puta, Nullũ albũ aĩal, omnis coruus aĩal, nullus coruus albus, & addit, ꝙ eiſdem terminis monſtrari põt ex maiore affirmatiua uera in toto, cũ minore in parte falſa, ↄcl'onem ueram ſequi: ut Oĩs coruus aĩal, nullum album aĩal, nullum albũ coruus. (Et ſi affirmatiua ꝑpõ) Exẽplum ponit, qũo ex maiore affirmatiua falſa in parte, cũ minore negatiua, ſm totum uera, concluſio colligatur uera: ut Oẽ albũ aĩal, nulla pix aĩal, nulla pix alba. Tacuit aũt, inquit Philoponus, & recte, qũo ex maiore negatiua uera ſm totũ cũ minore affirmatiua falſa in parte, concluſio ſequatur uera. Cæterũ hoc fecit, qm̃ eiſdẽ terminis ſola ꝑpõnũ tranſpoſitione poteramus exẽplũ in mediũ ꝓponere: puta, Nulla pix aĩal, oẽ album aĩal, nullum albũ pix.

Et ſi ambę propoſitiones ad aliquid falſę: erit concluſio vera: accidit enim a/⁊ b/⁊ c/alicui ineſſe, b/vero nulli c/vt animal ⁊ albo alicui, ⁊ nigro alicui: album autem nulli nigro ſi igitur acceptum fuerit a/b/quidem omni c/vero nulli: ambę propoſitiones ad aliquid falſę: ↄcl'o autẽ vera, conſimiliter ⁊ tranſpoſita priuatiua per eoſdẽ terminos.

Redit ad eas, quæ ex ambabus conſtant falſis, & inquit, ꝙ etiã ex ambabus in parte falſis, aliquando ſequtur cõcluſio uera: ut in exẽplo, ex maiore affirmatiua cũ minore negatiua: ut Omne albũ aĩal, nullũ nigrũ aĩal, nullũ nigrũ albũ: & iterũ trãſpoſitis propõnibus ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua: ueluti, Nullũ albũ aĩal, oẽ nigrũ aĩal, nullũ nigrũ albũ. Et ita cũ Deo cõplicationes oẽs uniuerſales ſecundæ figuræ abſolutæ ſunt. ¶ Sed dubitatur circa ſupra determinata, qũo ex maiore falſa in toto, cũ minore uera itidẽ in toto, poſſit in ſecunda uerũ cõcludi, in prima autẽ minime: cũ tñ alioqui ſecunda deſcendat à prima, & eadẽ concluſio in prima & in ſecunda reperiri poſſit. ¶ Rñdeo, nõ eſſe neceſſariũ, ſi ſecunda à prima deſcendit, ꝙ ex eiſdẽ propõnibus eadẽ cõcluſio in utraq; colligi poſſit: nãq; in prima medius terminus ſub maiore ponitur extremitate: in ſecũda uero, maior ſub medio: & ꝓpea in ſecũda, ex maiore in toto falſa, cũ minore uera, ſequi põt uera concluſio: in prima aũt nõ: nec ualet etiã, ſi eadẽ in utraq; cõcluſio cõcluditur, ꝙ propoſitiones, eædẽ eſſe debeãt: nãq; ſi maior, quę in ſecũda erat, in toto falſa, terminis ad ſeipſam cõuertať, nõ amplius in toto, ſed in parte falſa efficietur: ut in exẽplo iã ſupra allato, Nullus equus aĩal, oĩs hõ aĩal, nullus hõ equus: ſi.n. maiorẽ dicentẽ, Nullus equus aĩal, in ſeipſam uerterimus hũc ĩ modũ, Nullũ aĩal equus, non amplius in toto erit falſa, ſed in parte efficietur.

Dubium, qũo ex maiore in toto falſa, minore uera, poſſit cõcludi uera cõcluſio in ſecũda: in prima uero, nõ. Solutio, licet ſecunda a prima deſcẽdat, nõ eſt ex eiſdẽ ſequi tñ concluſio eadem.

Manifeſtum vero ⁊ in ſyllogiſmis in parte. nihil.n. prohibet a/b/quidem omni, c/autem alicui ineſſe, ⁊ b/alicui c/nõ ineſſe: vt animal omni homini, albo vero alicui, homo autem alicui albo non inerit, Si igitur poſitum fuerit a/b/quidem nulli ineſſe, c/vero alicui ineſſe, vniuerſalis propoſitio tota falſa: quę autem in parte vera, ⁊ concluſio vera.

Poſteaquã uniuerſales oẽs cõplicationes expoſuit iã ad particulares ſe cõfert, quæ totidẽ modis uariari poſſunt, quot & hæ q̃ ulr proferebãtur: pręterq̃ ꝙ minor, quę eſt in parte, neq; in toto, neq; in parte uere dici põt, aut uera, aut falſa eſſe: & primũ de ea ſermonẽ facit, q̃ maiorẽ habet ulem negatiuã totã falſam, cũ minore uera, inquiẽs ex hoc genus ꝓpõnibus poſſe uerã colligi cõcluſionẽ: ut in exẽplo, Nullus homo aĩal,

aliquod

Dubiũ de ordine cõiugationũ. Solutio. Inſtantia. Solutio.

aliquod albũ animal aliquod albũ non eſt hõ. ¶ Sed ſtatim dubitatione dignũ, cur hanc ita Phs præpoſuerit, nõ autem eas, quæ utraſq; falſas habent, quẽadmodum ſupra factum fuit. ¶ Reſpõdeo, hoc ideo feciſſe Philoſophum, qm̃ complicationes iſtæ maiorem cũ præcedentibus ſimilitudinẽ habebãt, quã hæ que utraſq; retinẽt falſas. ¶ Sed diceret aliquis, cõtra hoc arguens, uidet̃ oppoſitũ potius faciendũ fuiſſe, quũ proxime egerit de habentibus utraſque falſas ſecundum partẽ ¶ Dicimus iſtas quodãmodo melius conſonare iis, quę hic proferunt̃, q̃ iis quæ ambas retinent falſas. illæ enim partẽ habent ueritatis, ac falſitatis: partẽ hæ autem nihil penitus ueritatis obtinẽt, & propterea eas quoq; ſuperius Ariſto. coaptauerat, ac coniunxerat cum habentibus falſam unam, & alteram ueram. Sed de his ſatis.

Conſimiliter vero: & quum affirmatiua accipitur a b: accidit enim a/b/quidem nulli, c/autem alicui non ineſſe & b/c/alicui non ineſſe: ut animal nulli inanimato, albo vero alicui, & inanimatum nõ inerit alicui albo. Si itaque poſitum fuerit a/b/qui omni, c/vero alicui non ineſſe: a/b/quidem propoſitio vniuerſalis, tota falſa, a/c/autem vera, & cõcluſio vera: & ſi uniuerſalis vera qdem poſita fuerit, quę vero in parte falſa: nihil enim prohibet a/& b/& c/nullum ſequi, b/tamen alicui c/non ineſſe: vt animal nullum numerum & inanimatum, & numerus aliquod inanimatum: non ſequitur. Si igitur poſitum fuerit a/b/quidem nulli, c/vero alicui, concluſio quidem erit vera, & uniuerſalis propoſitio: quę autem in parte, falſa. & quum affirmatiua ponitur vniuerſalis, conſimiliter: accidit enim a/& b/& c/toti ineſſe, b/tamen non ſequi aliquod c/vt genus ſpeciem & differentiam: animal enim omnem hominem, & totum pedeſtre ſequitur, homo autem non omne pedeſtre: quare ſi acceptũ fuerit a/b/quidem toti ineſſe, vniuerſalis quidem propoſitio vera: quę autem in parte, falſa, concluſio autem vera.

Exponit, quomodo ex maiore affirmatiua ĩ toto falſa, cũ minore negatiua uera concludi poſſet uera cõcluſio: ut in exẽplo, Oẽ inanimatũ animal, aliquod albũ nõ eſt animal, aliquod albũ non eſt inanimatũ. (Et ſi uniuerſalis uera quidẽ.) Prius accepat maiorẽ totã falſam, nunc eandẽ uerã accepit, cum minore falſa: puta in exẽplo, Nullus numerus animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt numerus. (Et quũ affirmatiua ponitur uniuerſalis) & ſi, inquit, maior uniuerſalis affirmatiua uera extiterit, cũ minore negatiua in parte, & falſa, uerũ ſequi poteſt: puta in exẽplo, Omnis homo animal, aliquod pedeſtre animal, aliquod pedeſtre non eſt homo.

Planum vero, & q ex ambabus falſis erit concluſio vera: ſiquidem contingit a/& b/& c/toti ineſſe, b/tamẽ aliquod c/non ſequi: ſi enim acceptum fuerit a/b/quidem nulli. c/vero alicui ineſſe, propõnes quidem ambę falſę, concluſio autem vera: conſimiliter vero, & quũ vniuerſalis propoſitio eſt prędicatiua: quę autem in parte, priuatiua: accidit namque a/nullum quidem b/c/vero omne ſequi: & b/alicui c/non ineſſe: vt animal ſcientiam quidem nullam, hominem vero omnem ſequitur: ſcientia autem, non omnem hominem: ſi igitur acceptum ſit a/b/quidem toti ineſſe: c/autem aliquod non ſequi, propoſitiones quidem falſę, ſed concluſio vera.

Nota quẽ Phs in hac cõiugatiõe particulari exẽplũ ꝓtermiſerit.

Poſteaquam ſuperius mõſtrauit, quomodo ex altera uera, & falſa altera, ſequit̃ concluſio uera: impræſentia oſtendit quomodo idẽ fieri poſſit, & ex ambabus falſis: ut ĩ exẽplo, Nullus homo animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt homo. Ipſe uero in contextu exẽplũ nõ poſuit, ad hanc enarrãdã cõplicationẽ. & hoc fortaſſe fecit de induſtria: ſi enim recte aĩaduertamus, nõ poterit minor falſa ſecundũ naturã accipi, ſed ſi ea falſa erit, poſitione falſa erit: & propterea quoniã unum & idem exemplũ uniuerſali ac particulari cõplicationi ex ambabus falſis ſatiſfacere poterat, ideo non iniuria exemplũ hoc in loco Philoſophus ꝓtermiſit tãquã reiiciẽs nos ad ſuperiora: quodque hoc ita ſit, mõſtrauit & ipſe ĩ cõtextu, quũ ait (ſiquidem cõtingit a/& b/& c/ toti ineſſe) ita enim ſe habent antiquiſſimi codices: quod idẽ eſt, ac ſi diceret, Si a/b/& a/c/ ꝓpoſitiones utræq; uniuerſales extiterint, a/b/affirmatiua uera, & b/c/negatiua uera: ſi tranſpoſitæ ꝓferant̃, ut quę ẽ affirmatiua, efficiatur negatiua: & quæ negatiua, affirmatiua tũc ambæ falſæ erũt. Aliter tñ in quibuſdã exẽplaribus legit̃ cõtextus iſte: quidã enim codices ſic ſe habent, *Siquidẽ cõtingit a/& b/& c/huic quidem omni, illi uero nulli ineſſe*: quod ſi ita eſt, planior ac facilior cõtextus ſentẽtia erit. (Cõſimiliter uero, & quũ uniuerſalis ꝓpoſitio) Exponit alterã cõplicationẽ, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua, cũ minore ĩ parte, utriſque falſis uerũ cõcludentẽ: ut Omnis ſciẽtia animal, aliqs homo nõ eſt animal, aliquis homo nõ eſt ſciẽtia. Tacuit aũt hoc in loco reliquas duas cõiugationes, q̃ ex utriſque in parte falſis, uerã colligũt cõcluſionẽ: hoc uero ideo factũ eſt, quoniã unuſquiſque facillime cõplicationes iſtas erigere poterat. Nos autẽ & harũ exempla in mediũ afferramus: puta, Nullũ albũ animal, aliquod inanimatũ animal, aliquod inanimatũ nõ eſt albũ: itẽ, Omne albũ animal, aliquis homo nõ eſt animal, aliquis homo nõ eſt albus. Et ita cũ Deo hanc quoque ſecundam tranſegimus figuram, ad tertiam tranſituri.

Nota codices manu ſcriptos & ipſos hãc litterã hr̃e.

Exempla à Pho ꝓtermiſſa: ab authore ponuntur.

Figura tertia.

ERit autem & in vltima figura per falſas totas, & ad aliquid vtraque: & altera quidem vera tota, altera vero falſa: & hęc ad aliqd falſa, illa autem tota vera: & econuerſo, & quotcunque modis aliter contingit tranſumere propoſitiones: nihil enim prohibet & a/& b/nulli c/ineſſe: veluti & homo, &, pedeſtre, nullum inanimatum ſequitur: homo tamen alicui pedeſtri ineſt: ſi igitur acceptum fuerit a/& b/omni c/ineſſe, propoſitiones quidem totę falſę, concluſio autem vera.

Supereſt adhuc exponẽdũ, quomodo in tertia atque ultima figura, ex falſis ꝓpoſitionibus, uera cõcluſio colligi poſſit: hoc igit̃ impræſentia facit Ariſtoteles,

inquiens,hac in figura uariatis quomodocũq; complicationibus, poſſe ex falſo antecedẽte ueram ſequi concluſionem, ſiue ambæ falſæ,ſiue altera tantũ extiterit:& hoc uel in toto, uel in parte, quẽadmodũ & in præcedentibus diſcuſſum eſt.Primum autẽ exorditur ab uniuerſalibus complicatiõibus (ules uoco, non quæ uniuerſalem habeant concluſionẽ,ſed quę ex utriſq; conſtãt propoſitionibus uniuerſaliter) ait ergo,ꝙ ex ambabus affirmatiuis in toto falſis,in tertia figura,ſequi poteſt cõcluſio uera: ut in exemplo, Omne inanimatum homo, omne inanimatum pedeſtre aliquod pedeſtre homo.

Conſimiliter vero ⁊ hac quidem priuatiua, illa autem affirmatiua exiſtente:accidit enim b/ qdem nulli c/ineſſe, ipſum uero a/omni:⁊ a/alicui b/non ineſſe: vt nigrum nulli cygno, animal autem omni, ⁊ animal non omni nigro: quare ſi acceptũ fuerit b/omni c, ipſum uero a/nulli, a alicui b/non ineſt:⁊ concluſio quidem uera, propoſitiones autem falſę:⁊ ſi ad aliquid vtraque falſa,erit concluſio uera:nihil enim probibet ⁊ a/⁊ b/alicui c/ineſſe, ⁊ a/alicui b: vt album ⁊ boneſtum alicui animali ineſt, ⁊ album alicui boneſto.Si igitur poſitum fuerit a/ ⁊ b/omni c/ ineſſe, propoſitiones quidem ad aliquid falſę, concluſio autem uera, ſed ⁊ quum a/c/ priuatiua ponitur,conſimiliter:nihil enim probibet,a/quidem alicui c/non ineſſe,ipſum uero b/alicui ineſſe,⁊ a/b/ non omni ineſſe, vt boneſtum alicui animali non ineſt:album uero alicui ineſt: ⁊ album non omni boneſto:quare ſi acceptum fuerit,a/qdem nulli c,ipſum uero b/omni, ambę propoſitiones ad aliquid falſę, concluſio autem vera

Prius acceperat ambas uſiter affirmatiuas,& falſis in toto nunc maiorẽ capit negatiuam, cũ minore affirmatiua,amba ules,& in toto falſas,inquiens,ex his etiam poſſe uerũ concludi:puta, Nullus cygnus animal,oĩs cygnus nigrũ,aliquod nigrũ non eſt animal. (Et ſi ad aliquid,utraq; falſa) ſupra expoſuit complicationes ex utriſq; in toto falſis,uerã colligentes concluſionẽ:nunc eas enarrat, quę ex utriſq; falſis in parte,illud idẽ faciunt:& prius,quõ ex utriſq; affirmatiuis,exemplum afferens,Omne animal album, omne animal honeſtũ,aliquod honeſtũ albũ.Conſimiliter, & p eoſdem terminos, exemplum de negatiua poterimus ponere,ut,Nullum animal album, omne animal honeſtum,aliquod honeſtum non eſt album.

Conſimiliter uero,⁊ quum hęc quidem tota falſa, illa autem tota uera accipitur: accidit enim ⁊ a/⁊ b/ſeq omne c,a/tamen alicui b/non ineſſe:vt animal ⁊ album,omnem cygnum ſequitur:animal tamen non omni ineſt albo: his igitur poſitis terminis.ſi acceptum fuerit,b/quidem toti c/ineſſe,a uero toti nõ ineſſe:b/c/quidem, tota erit vera:a/c/ autem,tota falſa,⁊ concluſio uera. Conſimiliter vero,⁊ ſi b/c/quidem falſum,a/c/autem verum,ydem enim termini ad demonſtrationem,nigrum,cygnus,inanimatum.

Hucuſq; ptractauit, quõ ex utriſq; falſis uerũ concludi poſſit,abhinc tractaturus, quonam pacto ex altera uera, & altera falſa altera, colligit cõcluſio uera: & prius agit de negatiua cõplicatione ; ſic enim quæ dicuntur,magis ſuperioribus cohęrebunt:ut in exẽplo,Nullus cygnus animal,omnis cygnus albũ,aliqd albũ non eſt aĩal.(Conſimiliter uero, & ſi b/c/) eodẽ, inquit,mõ ex falſo uerum ſequet̃, ſi maiorã totã poſuerimus ueram,cũ minore falſa tota:puta in exẽplo, Nullus cygnus niger,oĩs cygnus inanimatũ aliquod inanimatum nõ eſt nigrũ.(iidẽ enim termini) exiſtimo mendũ eſſe in cõtextu,niſi forte iidẽ dixiſſet, hoc eſt,ſimiles:ſatius cenſeo legendũ eſſe, quemadmodũ nonnulla habent exemplaria,Nã tales termini ad demonſtrationẽ:maximã enim apud Græcos cognationem ac ſimilitudinem habent uoces iſtæ, ὁι γὰρ αὐτοὶ,καὶ,ὁι γητοῦ'τοσοῦτοι. Codices manu ſcripti ⁊ impſſi,hñt ꝑmã literam.

Sed ⁊ ſi ambę accipiantur affirmatiuę:nihil enim probibet,b/quidem ſequi omne c, ipſum uero a/toti non ineſſe, ⁊ a/alicui b/ineſſe: ut animal omni cygno, nigrum autem nulli cygno,⁊ nigrum ineſt alicui animali:quare ſi acceptũ fuerit a/⁊ b/omni c/ineſſe:b/c/quidem tota uera,a/c/autem tota falſa,⁊ cõcluſio uera. Sed conſimiliter, ⁊ quñ a/c/accepta fuerit uera:per eoſdẽ nãq; terminos demonſtratio.

Hucuſque poſuit complicationes,quæ ex minore affirmatiua,& maiore negatiua conſtabant:nunc eas exponit,quæ utraſq; retinent affirmatiuas, inquiens, ex maiore tota falſa , cum minore uera ,poſſe uerum concludi:ut in exemplo,Omnis cygnus niger,omnis cygnus animal, aliquod animal nigrum.(Sed conſimiliter.)eodem,inquit,pacto fiet,ſi maiorem in toto ueram accipiamus cum minore falſa itidem in toto: ut in eiſdem terminis,Omnis cygnus animal,omnis cygnus nigrum,aliquod nigrum animal.

Rurſus,⁊ quum hęc quidem tota vera extiterit,illa autem ad aliqd falſa: accidit enim b/quidẽ omni c/ineſſe,a/vero alicui,⁊ a/alicui b:vt bipes quidem omni homini,boneſtum autem non omni,⁊ boneſtum alicui bipedi ineſt Si igitur acceptum fuerit ⁊ a/⁊ b/toti c/ineſſe:b/c/quidem tota vera,a/c/autem ad aliquid falſa : ſed concluſio vera. conſimiliter autẽ ⁊ ſi a/c/vero,b/c/falſa accipiatur:iiſdem namque terminis tranſpoſitis erit demonſtratio.

Supra recenſuit cõplicationes,quæ ex altera uera in toto,& altera itidem,falſa conſtabant:nunc eas recitat,quæ alteram ueram in toto:alteram autem ad aliquid falſam habent,inquiens,ex minore falſa in parte,cum minore in toto uera,poſſe ueram colligi concluſionem:ut in exemplo,Omnis homo honeſtum; omnis homo bipes,aliquod bipes honeſtum : quod ſi terminos ac propoſitiones tranſponamus,efficietur maior in toto uera,cum minore ſecundum quid falſa:puta, Omnis homo bipes, omnis homo honeſtũ, aliquod honeſtum bipes.

Et ſi hęc priuatiua,illa autem affirmatiua ſit: quoniam enim accidit b/quidem toti c/ineſſe, a/uero alicui: ⁊ quando ſic ſe habeant,a non omni b,ſi acceptum fuerit b/quidẽ toti c/ineſſe,a/uero nulli:priuatiua quidem ad aliquid falſa:altera autem tota uera,⁊ concluſio. Rurſus, quoniam mõſtratum eſt, quoniam quum a/nulli ineſt c, ipſum uero b/alicui,accidit a/alicui b/non ineſſe:planum ꝙ ⁊ quum a/c/tota uera ſit, b/c/autem ad aliquid falſa , accidit concluſionem ueram eſſe.ſi enim acceptum fuerit a/nulli c, ipſum uero b/omni,a/c/quidem tota uera,b/c/aũt ad aliqd falſa.

Eodem, inquit, pacto ex maiore negatiua ſecundum quid falſa, cũ minore affirmatiua uera in toto, poterit uera concluſio ſequi: ipſe autem exempla reticuit: quoniam termini ſuprà adducti, poterant ad harum complicationum monſtrationẽ adaptari: puta, Nullus homo honeſtum, omnis homo bipes, aliquod bipes non eſt honeſtum: ſic enim maior ſecundum quid falſa, cum minore uera in toto; aut econuerſo: ſed tunc alii termini in oſtenſione accipiendi: puta, Nullum nigrũ album, omnem nigrum bipes, aliquod bipes non eſt album ita enim maior uera in toto, cum minore ſecundum quid falſa. Et hactenus de uniuerſalibus complicationibus, è quibus ſi rectè animaduertimus, binas omiſit, unam ex maiore falſa in toto, cum minore falſa ſecundum quid: alterã econuerſo ſe habentem: quarum exempla nos in medium ꝓponẽda duximus, ut, Nullus homo animal, omnis homo album, aliquod album non eſt animal & ecõuerſo Nullus hõ albũ, omnis hõ equus, aliqs equus non eſt albũ: & ſi affirmatiuæ fuerint utræq; cõſimiliter, ut Omnis homo equus, omnis hõ album, aliqd album eſt equus: aut Omnis homo album, omnis homo equus aliquis equus eſt albũ. ¶ Si uerò quiſpiam circa prædicta dubitaret, cur in prima figura ex maiore falſa in toto, cum minore uera, non ſequatur uera concluſio, in tertia autem etiam: quũ tamẽ alio qui tertia à prima deducatur, eadẽ maiore remanente, ſola minoris cõuerſione: ¶ Dicimus quẽadmodũ & ſupra aſſerebamus, diuerſam medii poſitionẽ i cã eſſe: & ppea non mirandũ, ſi unũ in una figura fieri poteſt, in alia minime: ſed ad reliqua tranſeamus.

Hic ponuntur exẽpla quardã in textu præter miſſa.

Dubiũ, cur ex maiore i toto falſa, & minore uera, i tertia ſequaẽ uera cõcluſio: i prima uero non.

Cęterum, & in ſyllogiſmis in parte manifeſtũ, q omnino erit uerum per falſa: üdem enim termini accipiendi: & quando uniuerſales ſint propoſitiones: qui quidẽ in affirmatiuis, affirmatiui: qui uero in priuatiuis, priuatiui: nihil enim differt, quũ nulli inſit, omni accipere ineſſe: & ſ alicui inerat, uniuerſaliter capere ad terminorum expoſitionẽ: iidem & in priuatiuis.

Breuibus de particularibus agit cõplicationibus: & hoc, quoniam eadem exempla, quæ uniuerſalibus deſeruiebant, poſſunt & particularibus ſatisfacere: nullo enim differũt pticulares ab uniuerſalibus: niſi q propoſitio pticularis, ſiue maior, ſiue minor, non poteſt accipi falſa, neq; ſm totum, neq; ſm partẽ, niſi fortaſſe ſm prædicationem quẽadmodum & ſupra Philoponus aſſerebat. In particularibus itaq; cõplicationibus, aut ambæ ſm totum falſę erunt, aut altera ſm partem, & altera quodãmodo ſm totũ, licet non uere, aut altera falſa erit, & uera altera: & hoc ſiue maior, ſiue minor: ſiue i toto, ſiue in parte. Exẽpla uero in medium afferre ſuperuacaneũ penitus eſſe duco: qm̃ quemadmodũ & Ariſtoteles in contextu refert iidem termini & uniuerſalibus & particularibus deſeruire poſſunt complicationibus. ſi enim quod uľr enunciatur, in parte protulerimus, q̃ antea uniuerſalis nũcupabatur, nunc appellabitur in parte. (nihil. n. differt.) ſenſus eſt, Nihil intereſt quũ nulli inſit, facere propõnem falſam, & accipere q omni inſit & ecõuerſo: & quũ alicui inſit uľr capere tãq uã De omni prædicetur: ſic enim erit propoſitio in parte falſa: q ſi uniuerſaliter accipi poſſunt termini iſti, nil prohibet quin & iidem aſſumãtur in parte, & ita termini, qui ad uniuerſales utiles erant complicationes, iis etiam quæ ſunt in parte accommodabuntur.

Nota pticulare nõ poſſe ſeſe accipi uel in toto uel in parte falſã ut ſupra.

Planum igitur, q ſi quidem ſit concluſio falſa, neceſſe eſt falſa eſſe, ex qbus eſt ratio, aut omnia aut quędam: quando autem vera, non neceſſe eſt verum eſſe, neque aliquid neque omnia: ſed eſt quum nullum eorum quę in ſyllogiſmo verum ſit, concluſionem conſimiliter veram eſſe, non ex neceſſitate tamen: cauſa autem, quoniam quando duo ſic ſeinuicem habeant, vt quum ex neceſſitate alterum ſit, ex neceſſitate alterum exiſtat: quum hoc quidem non ſit, neque alterum erit: ſed quum autem ſit, non neceſſe alterum eſſe: ſed quum idem ſit, & non ſit, impoſſibile ex neceſſitate eſſe idem.

Tanquam Poriſma qđdam Geometrarum more ex ſupra monſtratis infert, inquiens, ex prædictis planum eſſe, qđ ſi concluſio eſt falſa, neceſſe eſt propoſitiones falſas eẽ, aut ambas, aut alterã: ſin autẽ uera, accidit propoſitiones aliquãdo utraſq; ueras eſſe, nõ nunquam falſas: interdũ unam falſam, & alteram ueram. (Cauſa autem.) Cauſa, iquit, q res ita ſe habeat, eſt quoniam à deſtructo conſequente, ad antecedens deſtruendũ, optime rõcinamur: & à poſito antecedẽte, ad conſequens ponendum: nõ autem à deſtructo antecedente, aut a poſito conſequente: & propterea, quum Verum & Eſſe eãdem uim in ſyllogiſmo obtineant, ſi antecedens erit uerũ, cõſequens erit uerũ: & ſi conſequens falſum, antecedens falſum: qm̃ ſi antecedens eſt, cõſequens eſt: & ſi conſequens non eſt, antecedẽs non eſt: hæc enim oĩa in priori uolumine pertractata ſunt: non aũt ſequitur, q ſi antecedẽs ſit falſum, conſequens etiã ex neceſſitate ſit falſum: neq; ſi cõſequens ſit uerum: quũ, qđ antecedens ſit uerũ: nulla rõne ſyllogiſtica argumentũ ualeat à poſito cõſequente, ad antecedens ponendũ: aut à deſtructo antecedente, ad conſequens deſtruendũ: imo poteſt cõſequens eſſe, aut uerum eſſe, licet antecedens non ſit, aut non ſit uerum: nam, quẽadmodum optime inqt & Leo Gerſonis, propriũ quodãmõ conſequẽtis eſt, ut in plus ſe habeat, q̃ antecedens, aut ſaltem non in minus: & qm̃ poſito ſuperiori, nõ neceſſe eſt inferius poni: ideo & conſequente poſito, nõ eſt neceſſarium antecedens poni. Hoc itaq; eſt, quod uoluit Philoſophus, quũ inquit (Cauſa aũt quoniã quãdo duo ſic ſeinuicem habeant, & quũ ex neceſſitate alterum ſit, ex neceſſitate alterũ exiſtat: quum hoc qdem) id eſt conſequens (non ſit, neq; alterum) id eſt antecedens (erit: quũ aũt ſit) ſubaudi conſequens (non neceſſe alterum) id eſt antecedẽs eſſe: ſed quũ idẽ ſit & nõ ſit, impoſſibile ex neceſſitate eẽ idẽ) hoc eſt fieri non põt ut eadem cõcluſio ſequaẽ ex neceſſitate, ac rõcinii uiſ, ex eodem antecedẽte, & poſito, & perempto.

Poriſma id eſt corollariũ, ſeu quaſi ex dictis.

Nota quare ex falſis poſſit ſequi uerum nõ econtra.

Nota qd ſit p̄priũ p̄ſequẽtis ut inquit Leo Gerſonis.

Verũ abſolute cõius ẽ uero perſyllogiſmum.

ro,quod oſtenditur per ſyllm:ſunt enim complures ꝓpões ueræ, quæ nullo ratiocinio monſtrari pſſt: ueluti primę animi conceptiones: & uerum ẽt quod ſyllo oſtenditur,nil prohibet, ꝙ pluribus monſtrari ualeat ratiocinijs:& ideo concluſio uera poterit, & p propoſitiones ueras colligi.tanquã per unum ſyllm: & per falſas etiam,tanquã per alium. ⁋ Sed de his hactenus:iam enim expleuimus,diuino ſauente auxilio omnia quæ ad ſecundam poteſtatem attinebant ſyllogiſticam:expoſita primum capituli huius intẽtione: deinceps pertractata ac ſoluta qõne,qũo ex falſis uera ſequi poſſint:addita inſuper & altera qõne, an ratio, in qua ex falſo uerum deducitur, ratiocinatio ac ſylls ſit,Deinde,& rationem in medium adduximus, cur nonnullas cõplicationes Philoſophus tacuerit:& cur ex maiore in toto falſa,cum minore uera itidem in toto,aut etiam in parte falſa,non poſſit uerum concludi. Deinceps enarrauimus,qũo cognoſcẽdum, qñ ex falſis uerum ſequi poteſt,quæ ſit in parte falſa,quæ ĩ toto,quodq́, particularis propoſitio non ſm exiſtentiam,ſed prædicationem falſa accipi poſſit. Poſtea & mediam aggreſſi figuram,expoſuimus cur de huius pertractans complicationibus, à ſecunda inceperit,nõ à prima:mox & dubitatione ſoluta,cur ĩ prima figura ex maiore falſa,cum minore uera,ſequatur concluſio uera,in prima autem non:deinceps & duplex cõtextus expoſitus:ac poſtea tertię quoq; figurę dictio emendata ſolutis inibi dubitationibus quibuſdã,ac demũ expoſitum, qd uoluerit Philoſophus,quũ dixit (tanq̃ per tria).Sed de his iam peractis,ad ea,q̃ de circulari monſtratione ſequuntur,tranſeamus.

Epilog° corũ, q̃ dicta ſunt in capitulo de ſecunda poteſtate ſyllogiſtica.

De *Circulari monſtratione.*

CIrculo autem,& ex ſeinuicem monſtrare, eſt per concluſionem, & eo quod prędicatione retrouerſum ſe habet,alteram accipientem propoſitionem,concludere reliquam,quam accipiebat in altero ſyllogiſmo: quemadmodum ſi oportebat monſtrare,ꝙ a omni c ineſt:monſtrauit autem per b.Rurſus ſi oſtenderet,ꝙ a ineſt ipſi b,accipiens a ipſi c ineſſe:c vero ipſi b,& a ipſi b:prius autem econuerſo accipiebat b ineſſe ipſi c:aut ſi oportet monſtrare,ꝙ b ineſt ipſi c,ſi accipiat a de c,quę erat concluſio:b vero de a ineſſe: ſed prius acceptum fuerat econuerſo,a de b. Aliter autem non eſt ex ſeinuicem oſtendere:ſiue enim aliud medium accipiet, non circulo: nihil enim accipitur ex ijs, quę eadem ſunt ſiue horum aliquid,neceſſe alterum ſolum: ſi namque ambo, eadem erit concluſio:oportet autem alterum.

Nota cur circularis ſylls ſit uocatus.

Binas hucuſq; ſyllogiſticas potentias abſoluit Ariſtoteles,acceſſurus ad tertiam,quæ eſt,qũo ex propõnibus concluſionem,& ex oclõne propões monſtrare poſſimus. Hoc enim eſt iu circulum tendere:nam quẽadmodũ circulus à quoq; puncto incipere põt & in quẽcũq; deſinere:ita circularis rõcinatio à quacunq; propoſitione exordiri,& in quãcũq; deſiſtere, omnis enim enũtiatio,quæ in circulari ponitur mõſtratione, & cõcluſio & propoſitio eſſe põt:ueluti in circulo quilibet punctis, & principium & finis: & in uerſibus etiã illis, quos circulũ uocare cõſueuimus. à quocũq; uerſu exordium facere poſſumus:quẽadmodum, ut in Phædro ait Plato,ĩ epigrãmate, quod Herodotus recitat Homerũ cõpoſuiſſe,in Midæ regis ſepulchrum ad hanc ſiſitudinẽ & oratoria illa dicendi figura circulus fuit nuncupata: quã definiens Hermogenes Tarſeus ſecto quarto de inuentione,inquit,Circulus eſt,à quibus aliquis nominibus ceperit.in eadem rurſus deſinere poſſe: ueluti in exẽplo, Tibi pater erat fur,ſiquidem erat ſimilis tibi. Sunt q; & numerorum quoſdã circulos uocẽt, puta eos,qui à ſeipſis incipientes,in ſeipſos etiam deſinunt,ut ſenarius:ſi enim multiplicetur,in ſenariũ iterũ prodibit: ſed de his agere non eſt præſentis negotij:ſatis ſit modum iſtũ oſtendẽdi,circulum nũcupari, nomine, ut ſunt plęraq; alia tranſlato à Geometris. Hunc igitur Græci *κυκλον,uel κύκλῳ δεῖξιν uocant,& διαλλήλον δεῖξιν.* Circulum quidem ea de cã, quam ſupra recitauimus:mutuam uero ſeu coalternatã monſtrationem qm̃ ex ſeinuicem mutua,oſtenſione monſtrať. ⁋ Cęterum,antequã ulterius ꝓgrediamur,q̃renda prius nõnulla,ac primo,an mõſtrandi modus iſte legitime fieri poſſit:deinceps ſi fiat,an ratiocinij ac ſyllogiſmi nomine uocandus ſit:mox ſi rõcinium eſt,cuius artificis inſtrumẽtum ſit,an demõſtratoris,an dialectici, an ſophiſtæ ⁋ Circulum itaq; in ſyllogiſmis fieri nõ poſſe nõnullis uiſum eſt, ꝓpterea ꝙ ratio atq; argumentum omne per ea,quę manifeſta ſunt,ea q̃ latẽt, monſtrare conſueuit: neq; enim ex ignoto ignotum neq; ex noto æque notũ,nec demum ex ignoto notũ oſtendi poteſt: quare quũ argumentum oẽ in monſtrationem dirigatur,tanq̃ in finem:ſequiť monſtrationem iſtam circularem fieri nullo mõ poſſe. ⁋ Prętetea,quum principium petimus, rõcinationẽ ſyllogiſmumq́; deſtruimus:ſed circulus oĩs, id qď eſt in principio,petit,quum ex ignota cõcluſione notas inferat propões. igitur circulus fieri neutiquã poteſt. ⁋ Ad oppoſitas partes eſt Ariſtotelis,ac plærorũque aliorum celebriũ uirorũ ſnĩa. Ad hæc reſpondentes, dicimus circulum ſeu rõnem circularem, multifariã intelligi poſſe:primo, ut ſimplicem ſyllogiſmi formã habet neglecta qualicũq; materia:ſecundo, ut alicui materiæ adijciť:tertio atq; ultimo, ut in ſolis cauſis conſideratur:de primo cõſiderauit hoc in loco Philoſophus:hic enim tantũmodo inquiritur,qũo à ꝓpoſitionibus ad cõcluſionem:& retrouerſum, qũo à concluſione,ad propões poſſimus legitima rõcinãdi regula proficiſci,non curantes, an propões cõcluſione notiores ſint, an uero ignotiores. ⁋ De ſecũdo agitur in Poſterioribus analyticis:ubi q̃ritur, an circulo demonſtrationẽ facere ualeamus: & concludit Ariſtoteles,ſimplr demonſtrationẽ fieri nõ poſſe, ꝓpterea ꝙ ex natura notioribus ſemp ꝓcedit: quare, ſi circulus in demonſtrationibus efficeretur, nimirũ

Verſus quidã appellati circulares,ut.1 poſte.Ariſto.

Oro q̃dam figura apd rhetoras Circul° uocat eſt.

κύκλῳ δεῖξις,& διαλλήλος, hoc eſt,circularis & reciproca oſtenſio.

Dubiũ, an circularis demõſtrãdi modus legitiẽ poſſit fieri.

Q̃ d fieri nõ poſſit, Prima rõ.

Secunda.

circularis rõ multis modis fieri poteſt.

Simplr demõſtratio circulo fieri non põt, ex pmo Poſteriorum.

eadé priora ac poſteriora ſimplr̃ eſſent: quare relin/
quitur aut demõſtrationé circulo nullá eé, aut ſi eſt,
non eſſe ſimplicé demõſtrationem, neq; eam, quá uo
cant cáæ & exiſtentiæ, ſed ſi fieri põt, queádmodú &
Alulidus Roſadis inqt i Poſteriora analytica in expo
ſitione ſua magna, efficieť inter demonſtrationé cáæ
demõſtrationé exiſtẽ:& hęc eſt, de qua dicere poſſu
mus, ꝙ aliqñ principiú põt petere: quid autem ſit de
monſtratio cáæ, & qoid demõſtratio exiſtentię, Po/
ſteriora interꝑtantibus exponédum relinquo. ⁋ De

Nota ꝺ circulo i cauſis ſecúdo Poſterioꝝ.

tertio aút circuli mõ agit idé Ariſtoteles in ſcđo Po/
ſteriorum. quú inquit aliqñ accidere, ut cáæ circulú
faciant, ut madefacta terra cauſat uaporé, uapor nu/
bem, nubes iterum terrá madefacit: & ita in gyrú ꝓ/
ceſſus efficitur. ⁋ Vt itaq; & rõnibus faciamus ſatis,

Solutio rationum.

dicimus non intendere hic Philoſophú monſtrare,
qúo demõſtratio fiat in circulú, q̃ ſit à notioribus ad
ignotiora: ſed tantú hoc perſcrutatur, qúo ſimplr ſyl
logiſmus in circlú poſſit erigi: & qñ ulterius addiť,
circulum oém principium petere, ⁋ Reſpondemus,

Petitio principij peccat ꝯ ſylľs ſimplr̃ dialecticú & demonſtratiuum.

petitionem eius, qđ eſt in principio, multifariá eſſe,
queádmodú in ſequétibus planum erit: unam q̃ pec
cat contra ſimplicé ſylľm: aliam, quæ cõtra demõſtra
tiuum: ac tertiam demú, quæ contra dialecticú. Cir/
culus ergo, licet peccet cõtra demõſtrationé, quoniá
ex ignotioribus notiora arguere cõtendit: non tñ ꝓ/
pterea peccat cõtra ſimplicem ſyllogiſmum: ſic enim
opus eſſet concluſionem eandem eſſe alteri propoſi/
tionú: ſed iſta infra planius elucidabútur. Ex his eti/
am patere põt, circulú omné ſyllogiſmum, aut potius
ſyllogiſmos eſſe, ſeu ut exactius loquar, potétiá ſyllo
giſticá: ſic enim dignoſcere poterimus, quid ui ſyllo/
giſtica poſſimus efficere, ſi à ꝓpoſitiõibus in cõcluſio
né, & econuerſo, à cõcluſione i ꝓpoſitiões tédere ſci/
uerimus ⁋ Sed diceret aliquis, ſi circulus iſte effici

Dubiú, ad qđ cóferat ſylľs circularis.

põt, immo quod amplius, ſi circulares iſte reflexiões
oés ſyllogiſmo abſoluútur (fiunt. n. in quocúq; circu
lo ſylľi ſex, ut mox uidebimus.) cui artifici deſeruiet
modus iſte ꝓcedendi in gyrú, ac demú quidná utili
tatis affert ſcire hunc in modum rationes reflectere?
⁋ Reſpõdemus, binas ex hoc utilitates reportari: pri/

Ex circulari ſylľo bina utilitas.

mam, qm̃ accidentia ſylľo cognoſcimus: eſt enim acci
dens quoddá ſyllogiſmo, reflecti ita in gyrum. qđ eti
am Alulidus teſtatur, quú ait, Et accidit ſyllogiſmo,
ꝙ inueniť in ipſo mõſtratio p circulú: accidétia uero
quemadmodú & Ariſtoteles i plæriſque locis atteſta
tur, magná parté conferút ad cognoſcendam defini/
tionem: quare ſi accidétia ſyllogiſmo plane intellexe
rimus, potioré etiá de ipſo ſcientiá obtinebimus. Se
cunda uero utilitas ex hoc prouenićs, eſt, quoniá de
mõſtrator melius ſciet à cauſa i effectú: & ecõuerſo
ab effectu in cám procedere: ſic enim circulus quoq;
effici cõſueuit, quemadmodú legétibus Poſteriora,
manifeſtú eſt: & dialecticus ét, ſiue tétatiuus poterit
idé facere, quú de aliquo periculú ſumit, an ſit ſciétiæ
alicuius cõſultus, nec ne, & modo à propoſitiõibus in

concluſioné: nunc econuerſo, à concluſione tendit in
propõnes: unde & Alulidus inquit Sophiſticam arté
in hac ſingularé eſſe: per ſophiſticam eam intelligés,
quam πειρασικὺν. ſeu tentatiuam uocamus. ⁋ Cęte/
rum his iam tot tantiſq; tranſactis ad contextum re

Sophiſtica ꝗ πειρασ/στικὺν, id é, tétatiuá uocát.

deamus. (Circulo aút & ex ſeinuicé) Acturus de cir/
culari, ac alternata monſtratione, prius ipſam deſcri
bit, inquiés túc circularé fieri mõſtrationé, quú facto
iam primo ſyllogiſmo, ꝯclõnem accipimus, atq; alte/
ram econuerſo ſe habenté, & alteram ꝓpoſitionum
cõcludimus: ſic enim quod antea principiú extiterat,
finis: & quod finis. principiú efficieť. Dixit auté (eo
quod ꝑdicatiõe retrouerſú ſe habet) & nõ cõuertéte

Cur Phs dixerit ꝑdicatióe retrouerſum & nó ꝯuerténte ꝓpóne.

ꝓpoſitiõe, aut cõuerſa: quoniá ſi cõuertenté accipere
mus, particularé acciperemus. q̃ enim uniuerſalé con
uertit affirmatiuá, in parte utique eſt: ſed quú altera
fuerit i parte fieri nõ põt, ut cõcluſioné inferat uni/
uerſalem: & propterea, inquit Philoponus, oportet e
omnino alterius ꝓpoſitionis ἀνασστροφὺν, hoc eſt, euer
ſionem fieri. euerſioné dico, nõ cõuerſioné quoniam

Oportet í circulari ſylľo alterius ꝓpónis ἀνασστροφὺν, id eſt, euerſionẽ fieri.

cõuerſio, quemadmodú ſupra diſtinximus, ſi cõuer/
ſa extiterit uera, & cõuertenté uerá exigit: i euerſione
autem, ſecius ſe habet. His igitur omnibus de cauſis
dixit Ariſtoteles (& qđ ꝑdicatiõe retrouerſum ſe ha
bet) eſt igitur accipiéda cõcluſio cú altera ꝓpoſitione
euerſa. aliter enim alterá propoſitionú mõſtrare nul/
lo modo poſſemus: quoniá aut iidem termini accipi
entur, aut diuerſi: nõ diuerſi, quoniá ex his nõ fieret
circularis monſtratio: ꝙ ſi iidem, aut eodé pacto, quo
prius, diſpoſiti erunt, aut aliter: nõ eodé pacto, quo/
niá iidé termini eodé modo diſpoſiti, eundé penitus
faciút ſyllogiſmú. accipiéda igiť erit cõcluſio cú euer
ſione alterius ꝓpoſitionis: ſi namq; alterá propoſitio
né tantú acciperes, nulla facta mutatiõe, aut efficere
tur inutilis cõplicatio in ſecunda figura ex utriſq; af
firmatiuis, aut in tertia ad particularé cõcluſioné col
ligédá. Eſt igitur altera propoſitio euertéda, hoc eſt,
uniuerſaliter in ſeipſam retroceſſio faciéda: ueluti in
exéplo, Sit mõſtratum, Omne c/eſſe a: húc in modú,
Omne b/a, omne c/b, omne c/a: ſi circulú facere ueli/
mus, opus erit cõcluſioné accipere, Omne c/a: deinde
euerſionem, puta minoris ad maioré commonſtran/
dum, Omne b/ c. euerſioné dico, qm̃ ſi conuerſioné,
uel ꝯuertenté acciperemus, puta, Aliqđ b/c, non poſ/
ſet poſtea maior oñdi, quú ſit uľr affirmatiua: ita er/
go faciemus, Omne c/a, omne b/c, omne b/a: aut ſi mi
norem uelimus oſtendere, omne a/b/ (hæc enim eſt
euertens maiorem) deinde addenda concluſio, Om/
ne c/a, omne c b. Ita igitur monſtrationé facimus cir
cularem: aliter autem minime, quemadmodú ſupra
monſtrauimus, & Ariſtoteles in cõtextu exponit. (In
iis igitur quæ non conuertuntur) Poſteaquá mon/
ſtrauit, quid ſit circulus in ſyllogiſmis, & quomodo

Recte fit ſylľs in circulú, in ꝓpónib⁹ ęquertibilib⁹.

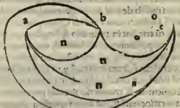
fieri debeat, nunc oſtendit, in quibus recte fiant hu/
iuſcemodi cõplicationes in circulum, & iquit, Qđ ſi
termini æquertibiles fuerint, recte quidé, & ex ſe po

terimus

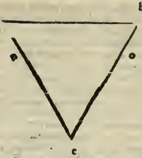
terimus circulum conſtruere:quũ propoſitiones quo
modocunq; euertere nihil prohibet: nãq; è prædica
to in ſubiectũ,& econuerſo in eadẽ qualitate ac quan
titate ſemper propõnes euertere ualebimus : ut , Ois
homo riſibile,& Omne riſibile homo:ſi autẽ termi-
ni nõ æquiuertantur,ut Homo & aial,nõ poterimus
circulũ cõſtituere,niſi alterã propõnẽ indemonſtratã
accipiamus,hoc eſt,falſam:falſa.n. ꝓpoſitio nullo pa-
cto mõſtrari poteſt:& ob id in hiſce terminis nõ ęqui
uertibilibus oſtendere minime poſſumus,aut tertiũ,
hoc eſt,minus extremũ ineſſe medio,aut mediũ ineſ-
ſe primo.i.maiori:ueluti in exemplo,Sit ratiocinium
Omne animal ſubſtãtia,omnis homo animal,ois ho-
mo ſubſtantia.Si itaq; uellemus circulũ facere, opor-
teret aut maiorẽ aut minorẽ propoſitionem uniuer-
ſaliter cõuertere:quod ſi fiet,altera circularis ſylli ꝓ-
poſitio erit indemõſtrabilis ac falſa:puta aut iſta,Om
nis ſubſtantia animal:aut hæc, Omne animal homo.

In ijs igitur,quę non conuertuntur,ex indemonſtrabili
altera propoſitione fit ſyllogiſmus:non enim eſt demon-
ſtrare per hos terminos , ꝙ medio tertiũ ineſt , aut primo
medium.In ijs vero,quę conuertuntur,eſt omnia monſtra
re per ſe inuicem,veluti ſi a/ ⁊ b/⁊ c/ conuertuntur inter ſe:
ſit enim oſtenſum,a/c/per medium b:⁊ rurſus a,b,⁊ per cõ
cluſionem:⁊ per b/c/propoſitionem conuerſam. Conſimi-
liter autem ⁊ b/c,per concluſionem , ⁊ a/b/propoſitionem
conuerſam:oportet vero ⁊ c/b,⁊ b/a/propoſitionem demõ
ſtrare:his enim indemonſtrabilibus vſi fuimus ſolis.Si ita
que b/ oĩ c/ ineſſe, ⁊ c/omni a,ſyllogiſmus erit ipſius b/ad
a.Rurſus , ſi acceptum fuerit ipſum quidem c/omni a : a/
vero ipſi b/neceſſe eſt c/ineſſe omni b:in vtriſque igitur his
ſyllogiſmis,c/a/ propoſitio accepta eſt indemonſtrabilis:
alię enim monſtratę erant : quare ſi hanc demonſtraueri
mus,omnes monſtratę erunt per ſeinuicem : Si igitur ac-
ceptum fuerit c/omni b/⁊ b /omni a/ineſſe,vtrę que propoſi
tiones demonſtratę accipiuntur,⁊ c/ipſi a/neceſſe eſt ineſſe.
Manifeſtum igitur,ꝙ in ſolis cõuertentibus,circulo ⁊ per
ſeinuicem contingit fieri demonſtrationes : in alijs vero,
vt prius diximus. Accidit autem ⁊ in his eo ipſo quod mõ
ſtratur, vti ad demonſtrationem:nam c/de b/ ⁊ b/de a/mõ
ſtratur,ſi acceptum ſit c/de a/dici,c vero de a/per has mon
ſtratur propoſitiones,quare concluſione vtimur ad demõ
ſtrationem.

Hoc eſt,in terminis conuertibilibus,omnia ex ſein
uicem monſtrari poſſunt:ueluti ſi a/& b/& c/ ponan-
tur termini conuertibiles,puta,homo,riſibile,& ratio
nale:& ſit oſtenſum a/c/ hoc eſt , omne rationale eſſe
hominem,per medium b/id eſt,riſibile: rurſus circu-
lo ratiocinantes,poterimus oſtendere a/b/ hoc eſt,ma
iorem propoſitionem præcedentis ſyllogiſmi,Omne
riſibile eſt homo,per concluſionem, Omne rationale
eſt homo:& per b/c/propoſitionem conuerſam, Om-
ne rationale eſt riſibile.Eodem pacto poterimus con-
cludere b/c/hoc eſt,minorem propoſitionem, Omne
rationale riſibile,per concluſionem , Omne rationale
homo:& a/b/propoſitionem maiorẽ conuerſam,Om
nis homo riſibile.(Oportet uero c/ & b/) Quoniã ad
maiorem monſtrandam uſi fuimus minore euerten-
te:& ad minorem oſtendendã,maiore conuerſa: quæ
per nullum ſyllogiſmum commonſtratæ ſunt. Si igi
tur,inquit,& has arguere uoluerimus,oportebit con
cluſionem conuerſam accipere cum altera præmiſſa-
rum propoſitionum , & ita reliquam concludemus:
puta in exemplo,Omne c/b/omne a/c/ omne a/b/ om-
ne rationale riſibile,omnis homo rationale,omnis ho
mo riſibile:rurſus ſi animus extiterit concludẽdi mi-
norem euerſam,ut Omne b/c/ concluſionem iterum
euerſam accipiemus cum maiore:ut in exemplo, Om
ne a/c/omne b/a/omne b/c/Omnis homo rationale, oẽ
riſibile homo,omne riſibile rationale:Hucuſq; igitur
quinq; fecimus ratiocinia,& ad omnes propoſitiones
adductus fuit ſyllogiſmus,pręterquam ad concluſio
nem euerſam,puta,Omne a/c/ hanc enim ſolam non
concluſimus.Si igitur & hanc monſtrare uelimus,ac
cipiendę erunt ambæ propoſitiones euerſæ:puta,Oẽ
b/c/omne a/b/& ita concludemus & hanc, Omne a/c/
Omne riſibile rationale,omnis homo riſibile , omnis
homo rationale:& ita circulus totus: expletus erit ꝑ
ſex ſyllogiſmos:tres ad monſtrandas propoſitiones
rectas:& tres item,ad euerſas oſtendendas. Ex his ita
que palam,quòd in ſolis terminis æquiuertentibus
perfectum circulum fieri contingit:in alijs uero , hoc
eſt,non conuertibilibus,fiet circulus eo pacto,quo ſu
perius diximus,ex indemonſtrata propoſitione. Ve-
rum & in his ipſis accidit,quòd concluſione utimur
ad monſtrãdas propoſitiones,aut directas , aut etiam
euerſas.

In priuatiuis autem ſyllogiſmis ita monſtratur : ex ſe-
inuicem quidem , ſit b/omni c/ineſſe , a/ vero nulli eorum
quę b /concluſio , ꝙ a/nulli eorum quę c.Si igitur rurſus
oportet concludere , ꝙ a/nulli eorum quę b/quod dudum
acceptum,ſit a nulli eorum quę c/c/vero omni b:ſic enim
propoſitio econuerſo:ſi vero ꝙ b/ipſi c/oportet conclude
re,non amplius ſimiliter conuertendum eſt a/b /namque
eadem propoſitio b/ nulli a, ⁊ a/nulli b/ineſſe: ſed accipien-
dum,cũ a/ nulli ineſt,b/omni ineſſe:ſit a nulli eorum quę
c/ineſſe,quod erat concluſio:cui autem a nulli , acceptum
ſit b/omni ineſſe:neceſſe igitur b/omni c/ineſſe : quare quũ
tria ſint, vnumquodq; concluſio factum eſt , ⁊ circulo de-
demonſtrare,hoc eſt,concluſionem accipientem , ⁊ econ-
uerſo alteram propoſitionem,reliquam ratiocinari.

Syllogiſmus ex tranſumptione.

Poſteaquam monſtrauit, q̃uo in affirmatiuis fiat circulus, exponit impræſentia illud idem etiam in negatiuis, inquiens in negatiuis complicationibus monſtrari quidem poſſe maiorem circulo, ueluti in præcedentibus, ſed minorem non eodem pacto: puta in exemplo, Nullum b/a/omne c/b/nullum c/a/ ſi huius ſyllogiſmi uelimus maiorem oſtendere, accipiẽda eſt concluſio, Nullum c/a/& euertens minorem, Omne b/c/& ita concludimus, Nullum b/a/ſi uero animus ſit, minorem circulo monſtrare, non amplius propoſitiones euertẽdæ eodem modo, quo ſupra (puta, Omne b/a/omne a/b/aut, Nullum b/a/nullum a/b/) propterea q̧ ſi ita conuerteremus, complicationem ex utriſque negatiuis faceremus: nánque & concluſio negatiua, & maior etiam eſt negatiua, dicens, Nullum a/b/ nãq; ſecundum materiam nõ differrent, quo ad affirmationem aut negationem ambæ iſtæ ꝓpoſitiones, Nullum b/a/& Nullum a/b/non igitur eo pacto faciẽda eſt conuerſio, ſed hunc in modum, Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/deinde accipiatur concluſio, Sed c/nulli ineſt a/igitur c/omni ineſt b. Quare, inquit Philoſophus, cũ tria ſint in primario ſyllogiſmo, maior minorq; propoſitiones, ac cõcluſio: & unumquodq; iſtorum proprio ratiocinio monſtratum ſit, ſequitur ex hoc circulum factum fuiſſe: nãq;, ut ſupra deſcripſimus, nil aliud erat circulo oſtendere, quam concluſionem accipientem, & econuerſo alteram propoſitionẽ reliquam ratiocinari. ¶ Sed ſtatim quæſitu dignum, an quemadmodum in affirmatiuis, non ſolum tres, imo ſex efficiebantur ſyllogiſmi: ita de his negatiuis dicendum ſit: & ſi ſex effici poſſunt, cur hos reticuerit Ariſtoteles? Deinde exponendum etiam, quomodo modus iſte uariandi propoſitiones conuerſio nuncupetur. ¶ Dicimus itaq;, tres illos ſyllogiſmos tantũ fuiſſe connumeratos, quoniam tres reliqui haud facile fieri poterant: aut enim concluſio cõuerſa cum maiore, aut cum minore accipienda erat: non cum minore, quia tunc in prima figura, minor foret negatiua, ut in exemplo, Omne c/b/nullum a/c/nullum a/b/non etiam cum maiore, quoniam tũc ex utriſq; negatiuis fieri poſſe utilem complicationem aſſereremus: puta Nullum a/c/nullum b/a. ¶ Quòd ſi dicas propoſitiones non hoc modo conuertendas eſſe, ſed eo, quo ſupra dictum eſt, modo. ¶ Reſpõdeo fieri quidem hoc utiq; poſſe: ſed q̃m & conuerſio hæc eſt multũ extranea, & in una etiã cõplicatiooe ex ambabus negatiuis, oporteret binas fieri cõuerſiones, nõ iniuria omittendas eas cenſuit Ariſto. Sed iã de cõuerſione iſta agẽdũ eſt: dicimus ergo hanc appellari cõuerſionẽ eodẽ quaſi modo, quo & in Topicis inquit Philoſophus, ꝓpõnes quæ à genere ſunt & proprio & definitione, conuerti: ut ſi ineſt alicui animal greſſibile bipes, conuertentem erit uerum dicere, quoniã animal greſſibile bipes eſt. Hunc itaq; in modũ cõuerſio legitime appellari põt. Theophraſtus tamẽ Ereſius propõnes ſic uariatas, uocare cõſueuerat κατὰ πρόσληψιν, hoc eſt ſm aſſumptionem: fieriq; ex his ſyllogiſmos, qui eodẽ cẽſerẽtur nomine, multiplicariq; eoſdẽ ſm omnes figuras, in prima, Quod de c/de illo a/dicitur: in ſecunda, Quod de a/hoc & de b/in tertia, De quo a/de illo & b. Verum, licet hæ propõnes ſimplices propõnes eſſe uideantur, nõ tamen ſunt omniquaq; ſimplices, imo potentia ſyllm uidentur cõprehendere. Inquit tamen Theophraſtus has categoricis propõnibus æquiualere: nihil n. differre uidentur, de quo b/omni, de illo nullo a/& rurſus a/de nullo b/ſed ſint hæc qualiacunque: nã quẽadmodũ, in ſequentibus planũ erit, & iſta fortaſſe multũ differunt. His addit Philoponus ſyllogiſmos ex his propõnibus: qui & ipſi κατὰ πρόσληψιν nuncupantur cũ categoricis, ſeu oſtenſiuis ſyllis, atq; hypotheticis cõmerciũ habere, ac etiã differre: cũ categoricis quidẽ cõueniuot, q̃m tribus figuris explicantur: differunt aũt, q̃m indefinite proferuntur propoſitiones, & ex quadã præconceſſione accipiuntur: cũ hypotheticis uero ac ſuppoſitoriis cõueniunt, q̃m nõ explicitã cõcludunt cõcluſionẽ, quemadmodũ hypotheticorũ plerique, conueniunt etiã in eo, quo à categoricis diſſentiunt: & quo cum illis cõſentiunt, eo ab his differunt. atq; hæc quidem Græci. ¶ Arabes uero aliter, & fortaſſe etiã melius: ſed inter hos diſſidiũ ẽt eſt ac diſſenſio, quẽadmodũ ex dictis Alulidi ac Leui Gerſonis percipere poſſumus: oẽs tamẽ in hoc cõueniunt, q̧ circulus ille ac cõuerſio nõ fit per cõuerſionẽ propoſitionis, ſed ex dicto De omni. Diximus. n. iam à principio, dictum De omni binas in ſe propoſitiones continere, unã in actu, in potentia alterã. ¶ Sed differũt Abumazar Alpharabius & Alulidus in hoc, q̃m Abumazar uolebat dari duo dicta De omni ſibi inuicem oppoſita, unũ quod deſeruiret cõplicationibus minimè habentibus negatiuã in prima, & utraſq; etiã negatiuas: puta, Cui nulli ineſt b/illi omni ineſt a/uel, Cui nulli ineſt b/illi nulli ineſt a/. Alterũ uero, quod utilibus ac rectis cõiugationibus aptaretur: ut, Cui omni ineſt b/illi omni ineſt a/aut, Cui omni ineſt b/illi nulli ineſt a/ſunt autẽ bina hæc dicta De omni ſibi inuicem oppoſita: q̃m unũ incipit ab affirmatione, alterũ uero à negatione. ¶ Sed Alulidus hanc perimit opinionem, inquiens, falſum eſſe, quod illud appellãdum ſit dictum De omni aut De nullo, q̃m dictũ De omni

Dubiũ, an in ſyllo negatiuo, ſex poſſint fieri coniugationes, ut in affirmatiuo.

Solutio, q̧ ſunt tantũ tres.

Nota q̧ ſit modus cõ uerſionis, quo in textu Phs uſus ẽ ad affirmatiuã cõcludẽdã ex negatiuis

Nota, q̧ Theophraſtus propõnes illas, q̧ Philoſophus uſus eſt, uocauit κατὰ πρόσληψιν id eſt aſſumptionem. Propõnes tales, cui oi a/ ineſt, illi nulli b/ ſimiles eſſe categoricis.

Dictũ Philoponi de ſyllis q̧ cõponunt ex ꝓpõnibus ſm aſſumptionem.

Opinio Arabũ de dictis propõnibus.

Nota opinionẽ Abumazaris de dicto De oi affirmatiuo & negatiuo.

Cõtra opinionẽ Abumazaris Alulidus Roſadis.

omni non procedit ex ſuppoſitione: ſed propoſitió illa Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/ſupponit iá monſtratum eſſe, & ſactum ſyllogiſmum, in quo concluderemus, a/ineſſe nulli c/nō igitur appellandú eſt dictú De oi. Praeterea inquit, dictú De oi aut De nullo debet eſſe uerú in oi materia, ſed in huiuſcemodi propoſitionibus ſecus eſt: nō.n.ſequitur, Nullú nigrum eſt albú, ergo cui nulli ineſt nigrú, illi oi ineſt album: quéadmodú fortaſſe ſequeretur ecōuerſo Nullú nigrú eſt albú, igitur, cui oi ineſt nigrú, illi oi ineſt albú: quare, ſi conuerſio illa, nulla ſacta ſuppōne, bona cenſenda eſt, oportet etiá fieri in terminis habentibus cōtradictoriorú uim: puta Cui nulli ineſt homo, illi oí ineſt nō homo: ſed principia illa nō aſtringuntur atque arctantur ad determinatos ac ſignatos terminos ſed in oí uerificantur materia. ☞ Dicédú igitur cú Leui Gerſonis, & fortaſſe etiá Aluiido Roſadis, ꝙ dictú hoc ſm nō datur: & ſi datur, nō differt à priori dicto De oí: qm̄ cú dicimus, Cui nulli ineſt a/illi oí ineſt b/ per ſubiectú huiuſce propōnis maioré notamus propoſitioné: per praedicatú uero, minoré: quod idé eſt, ac ſi diceremus, Nullum b/eſt a/& Oé qđ diſponitur per b/illud etiá nō eſt a/ſed c/diſponitur per b/ ergo c/ nulli ineſt a/uel potius hunc in modú, Quod non eſt a/eſt b/ſed c/non eſt a/igitur c/eſt b/hic.n.manifeſtú eſt dictú De oi, & oés ꝑpōnes ſunt affirmatiuae, ſed maior ſupponéda eſt eſſe uera: ꝙ uidelicet, Oé quod nō ſit a/ſit b/& hoc eſt quod uolebat Ioannes Grammaticus, cú inquit, ſyllōs ex hoc genus propōnibus maximú habere cōmerciú cú hypotheticis: & hoc etiá quaſi uoluit Diuus Albertus, cú ait, totú ſyllm̄ hunc pene eſſe hypotheticú. Ex his igitur ceſſant inſtátiae oés, quae à moderníoribus cōtra iſtú cōuertédi modú fieri cōſueuere: nāq; nō ſimpliciter facienda eſt iſta conuerſio: ſed ſuppoſito, ꝙ iam termini talé habeant inter ſe ordiné atq; proportioné, patet etiá cōtra nōnullorú ſniam, ꝙ ſyllogiſmi iſti propriá habent figurá, ac modú propriú, quodque ex dicto De omni ratiocinii uim habent. Sed his iá exactis, ad reliqua tranſeamus.

Opinio Leui Gerſonis & Aluidi Roſa. optima.

Dictú Alberti.

In ſyllogiſmis vero qui in parte, vniuerſalem quidé propoſitionem non eſt demonſtrare per altera: eam vero, quę ſecundum partem, eſt. Quod igitur non eſt demonſtrare vniuerſalem, manifeſtum. vniuerſale nāq; monſtratur per vniuerſalia, concluſio autem non eſt vniuerſalis: oportet autem ex concluſione monſtrare, & altera propoſitione. amplius, omnino neque fit ſyllogiſmus cōuerſa propoſitione, in parte enim ambę ſunt propoſitiones. Eam vero quę eſt in parte, eſt: ſit .n. monſtratum a/de aliquo c/per b/ſi igitur acceptú fuerit b/omni a/& concluſio maneat, b/alicui c/inerit: ſit.n.prima figura, & a/medium.

Expleuit totú tractatum de ſyllogiſmis uniuerſalibus primae figurae, qūo circulo, & ex ſeinuicem monſtrentur: acceſſurus ad eos, qui ſunt in parte, & inqt, ꝙ in particularibus primae, nō eſt ita faciendus circulus, quéadmodú in uniuerſalibus, ꝑpterea ꝙ minor quidem: quae eſt in parte, pōt utiq; ex maiore cú concluſione monſtrari: maior auté, cú ſit uniuerſalis, non pōt ex minore cú concluſione utriſq; particularibus oſtendi: uniuerſalis nāq; ex utriſq; arguitur uniuerſalibus. Adducit auté Philoſophus in contextu binas rationes: uná in hunc modú, Vniuerſale monſtratur per ambas propōnes uniuerſales, ſed maior eſt uniuerſalis, debet ergo per ambas monſtrari uniuerſales ſed concluſio, quae efficitur, una propoſitionú non eſt uniuerſalis, ergo ambae propōnes uniuerſales eſſe nō poſſunt: quod auté concluſio in unius propoſitionis locú cedat, ex definitione arguitur monſtrationis circularis: cú dicimus circulo monſtrationé fieri ex concluſione, & altera propōne. Secunda uero ratio haec eſt, quaſi per eá q̄ Graeci uocant ὑποτασιμαι ἀντιπαραστασιν, ita, Non ſolú dico maioré uniuerſalé oſtendi nō poſſe, imo quod amplius, nullá fieri cōplicationé utilé aſſero: nāq;, ut ſupra diſcuſſimus in priori uolumine, ex ambabus in parte, nil ſequitur ex neceſſitate ſeu ratiocinii ui: ſed ſi minoré conuerſam accipiamus cú concluſione, ambae erunt particulares: igitur cōplicatio iſta utilis eſſe nullo modo poterit. (Eá uero, quae eſt in parte.) dixerat, non poſſe in particularibus cōplicationibus uniuerſalé monſtrari propoſitioné: nunc auté inquit, ꝙ licet ita ſit, particularis tamen oſtendi poteſt ex maiore euerſa, cú cōcluſione praecedentis ſyllogiſmi, hunc in modú, Omne a/b/aliquod c/a/aliquod c/b/& hoc eſt, quod uoluit Philoſophus, cú inquit (ſit.n. monſtratú a/de aliquo c/ per b/) puta in hunc modú, Oé b/a/aliquod c/b/aliquod c/a/(Si igitur acceptú fuerit, b/oí a/) hoc eſt, ſi accipiatur maior euerſa. (& cōcl'o maneat eadé) puta, Aliquod c/a/(b/alicui c/inerit). i. cōcludemus minoré dicété, Aliqđ c/eē b/ita.n.fiet prima figura, & a/erit medius terminus.

In ſyllogiſmo particulari maior cú ſit vniuerſalis, mōſtrari non pōt.

In ſyllogiſmo particulari minor ſyllogizari pōt.

Si vero priuatiuus ſyllogiſmus, vniuerſalem quidé propoſitionem non eſt monſtrare, ob id quod & prius dictú eſt: eam vero quę eſt in parte, eſt, ſi itidem conuerſa fuerit a/b. quemadmodum & in vniuerſalibus, vt cui a/alicui nō ineſt, b/alicui ineſſe: aliter enim non fit ſyllogiſmus, eo ꝙ propoſitio, quę in parte, eſt negatiua.

Si uero, inquit, ſylls, ratiocinińq; in parte extiterit, & negatiuú, neutrá propōnú poterimus circulo monſtrare: maioré quidé, ob eá, quam ſupra recitauimus, cám: minoré uero, qm̄ ſylls nō fit ex utriſq; negatiuis: & ꝑpea ex maiore ac concluſione, cú ambae negatiuae exiſtant, nulla colligetur cōcluſio, niſi eo modo propoſitiones conuertamus, quo ſuperius faciebamus: puta, Cui alicui nō ineſt a/illi alicui ineſt b/ſed c/alicui nō ineſt a/igitur c/alicui ineſt b. ☞ Sed quęreret uō aliquis quiſpiam, quid ſit in cauſa, cur in ſyllō particulari affirmatiuo, non poſſimus quodammodo per huiuſcemodi cōuerſioné monſtrare maioré uniuerſalem: puta, ſi fuerit ſylls iſte, Omne b/a/aliquod c/b/aliquod c/a/poſſumus húc in modú circulú facere: Cui alicui ineſt c/illi omni ineſt a/ſed b/alicui ineſt ipſum c/propterea quòd ſi minor dicebat, Aliquod c/b/poſ

Dubium.

ſum us hanc cõuertere hoc pacto, Aliquod b/c/& ita
Si cui alicui ineſt c/illi omni ineſt a/ & b/alicui ineſt c/
ergo b/omni ineſt a/quod erat monſtrandum: ꝙ ſi
neges hanc ratiocinii uim, itidem ego quoq; negabo
Ariſtotelicum ordinem, aut aſſignes cauſam uaria/
Solutio.
tionis iſtius. ¶ Reſpondeo, hoc quidem fieri legitime
poſſe: nõ tamẽ eſſe monſtrationẽ circularem, duabus
de cauſis: tum, quia non accipimus minorẽ rectã, ſed
conuerſam: tum uero, quoniã non facimus rationem
ex cõcluſione cum altera propoſitionum: imo mino/
rem tantum accipimus, dicentes, Cui alicui ineſt c/
haec enim erat minor conuerſa, ut liquidum eſt. Sed
iamiã prima abſoluta figura, ad ſecundã tranſeamus.

Secunda figura.

IN ſecunda autem figura, affirmatiuum qui/
dem non eſt monſtrare per hunc modum,
priuatiuum vero eſt: pręedicatiuũ igitur non
monſtratur, eo ꝙ ambę propoſitiones non
ſunt affirmatiuę, concluſio autem eſt priua/
tiua: ſed pręedicatiuuʒ ex ambabus monſtra
batur affirmatiuis.

Expleuit iam totum, quod attinebat ad primam
figurã, acturus, quõ circulo monſtrationes fieri poſ/
ſint in ſecunda: & ait, ꝙ in ſecũda figura priuatiuam
propoſitionem poſſumus utiq; circulo monſtrare:
affirmatiuam uero, minime, propterea ꝙ ambae pro/
poſitiones fieri non poſſunt affirmatiuae: & ſi fierent,
ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nihil ſequitur ſyllo
giſtice: ueluti ſupra in priori diximus uolumine. Di/
co igitur ambas propoſitiones fieri non poſſe affirma
tiuas: qm̃ cõcluſio eſt negatiua, q̃ unius propõnis lo/
cũ debet obtinere in monſtratione circulari: qđ ſi ita
eſt, nõ põt affirmatiua ꝓpõ circulo monſtrari, cũ prę
dicatiua cõcluſio ex ambabus oſtendatˀ affirmatiuis.

Priuatiuum vero ſic monſtratur, Inſit a/omni b/nulli au
tem c/concluſio, b/nulli c/ſi igitur acceptum fuerit b/omni
a/ineſſe, neceſſe eſt a/nulli c/ineſſe: (ſit.n. ſecunda figura) me
dium b/ſi autem a/b/priuatiuum acceptum fuerit, alterũ
vero pręedicatiuum, prima erit figura: c/quidem omni a/b/
autem nulli c/quare b/nulli a/neque igitur b/ipſi a. Per con
cluſionem igitur & vnam propoſitioneʒ, nõ ſit ſyllogiſmus:
accepta autem altera, erit.

A ſecundo incepit modo, quoniam in hoc ſm̃ eam
dem ſecundam figuram circulus efficiebatur: in pri/
mo autem nõ in ſecunda, ſed in primo, ut planũ fiet:
ſit igitur ſyllogiſmus, Omne b/a/nullũ c/a/nullũ c/b/ſi
maiorem accipiamus euerſam, cum praecedente con/
cluſione, minorem concludemus hunc in modum,
Omne a/b/nullum c/b/nullum c/a. (Si autem a/b/pri
In primo mõ ſecũdę figurę quõ poſſit fieri circulus,
uatiuum.) Exponit, quõ in primo modo ſecũdae poſ/
ſit fieri circulus, & ait, ſi maior negatiua extiterit, cũ
affirmatiua minore, ꝙ circulus efficietur in prima fi/
gura: ut in exemplo, ſi ſyllogiſmus fuerit, Nullũ b/a/
omne c/a/nullum c/b/fiet circulus hunc in modum,
Nullum c/b/omne a/c/nullum a/b/& per conuerſionẽ
in ſeipſam, Nullum b/a/quae fuerat maior: ſi uero ac/
ciperemus maiorem cum concluſione, nõ poſſemus
ſyllogiſticam erigere complicationem: quoniam ex
utriſq; negatiuis nõ poſſumus utilẽ aſtruere cõiuga/
tionẽ in aliqua figura: & hoc eſt, quod uoluit dum in
quit (per cõcluſionẽ igitur & unã propoſitionẽ nõ fit
ſyllogiſmus: accepta autẽ altera, erit.) ¶ Notatu tamẽ
Notãdũ ex Philopono & Alulido Roſadis, affirmatiuã poſſe mõſtrari ĩ ſecũda fig.
dignũ, quod Philoponus atq; Alulidus Roſadis uo/
luerunt nõ ſolũ negatiuã, imo & affirmatiuã circulo
monſtrari poſſe, cũ maior eſt affirmatiua: ut ſi fuerit
ſyllogiſmus, Oẽ b/a/nullũ c/a/nullũ c/b/ faciamus hũc
in modũ κατὰ πρόσληψιν, quẽadmodũ & ſupra facie/
bamus, Cui nulli ineſt c/illi oĩ ineſt a/ ſed b/nulli ineſt
c/igitur b/oĩ ineſt a. ¶ Sed cõtra hos nõ iniuria inuehi
Arguit Leui Gerſonis ꝙ nullo mõ poſſit mõſtrari affirmatiua.
tur Leui Gerſonis, inquiens falſum eſſe, quod uiri iſti
perhibent, ꝓpea ꝙ nõ cõpetit huic reflexioni, deſcri/
ptio circularis monſtrationis: nã circulo monſtratio
fiebat ex cõcluſione, & altera cõuerſa propõne, nõ aũt
ex cõcluſione cõuerſa: quod tñ fit in hac retroceſſio/
ne: cũ.n. dico, Cui nulli ineſt c/illi oĩ ineſt a/cõcluſionẽ
cõuerſam accipio, Nullũ b/c/nõ aũt eã rectam, ut par
fuerat, Nullũ c/b. Praeterea, ſi hoc fieri poſſit, cur Ari/
ſto. ſupra dixiſſet affirmatiuũ nõ poſſe monſtrari per
hunc modũ? nõ uidetur profecto, quo excuſari poſ/
ſit: nõ igitur aliquo pacto dicendum, poſſe affirmati/
uã propoſitionẽ monſtrari hac in figura. ¶ Sed quae/
Dubium.
reret non immerito aliquis, q̃ cauſa eſt, ob quã ſi ma/
ior extiterit negatiua, cũ affirmatiua minore, non ua/
leamus minorẽ circulo monſtrare per ꝓpõnẽ ſecun/
dum aſſumptionem acceptam: puta hunc in modũ,
Nullum b/a/oẽ c/a/nullũ c/b/Cui nulli ineſt b/ illi om
ni ineſt a/ſed c/nulli ineſt b/igitur c/oĩ ineſt a/ ꝓſertim
quum hoc idem efficiatur in ſecundo primę indemõ
ſtrabili & eodem modo: puta, Nullum b/a/oẽ c/b/nul
lum c/a: Cui nulli ineſt a/illi omni ineſt b/ſed c/nulli
ineſt a/(ut in concluſione) ergo c/oĩ ineſt b/ quae erat
minor circulo monſtranda: quũ itaq; hoc itidem fiat
in prima figura, quare & in hac fieri non poſſe dice/
mus? Pręterea, ſi affirmatiua particularis ĩn ſyllĩs oſtẽ
ditur in parte, quae rõ eſt, ꝙ & in ul̃ibus affirmatiua
Reſponſio Alberti.
ul̃is non monſtretur? ¶ Ad haec inquit diuus Alber/
tus, ꝙ oſtenſio iſta fieri nequit: qm̃ non poſſumus in
tali conuerſione concluſionem accipere cum altera ꝓ
poſitione conuerſa, quemadmodum ratio circularis
monſtrationis exigebat: ſed ſolam aſſumimus cõclu
ſionem, dicentes, Cui nulli ineſt b/ illi omni ineſt a.
Contra rñſio. Alber.
¶ Cęterum, reſponſio haec minime ſatiſfacit: quod.n.
de hac dr̃ figura, de prima etiam dicendum foret: nã
que eſt unus & idẽ penitus oſtenſionis modus in pri
ma ac ſecunda figuris. ¶ Alulidus uero Roſ. & fortaſ
Reſponſio Aluli. Roſa. & Philoponi.
ſe etiam Philoponus uidetur monſtrationem iſtã cir
cularem concedere: ait enim ad uerbum, Etiam affir/
matiua: declarare poſſumus hac ĩ figura, ſm̃ uiam cir
cularem, quum ipſa minor extiterit, quemadmodũ
ſupra fecimus, ſm̃ principium ꝓcedens, negatiuã con
uertentes

mus,ſecundum principiũ præcedens, negatiuam cõuertentes in affirmatiuã,ꝙ ſi fuerit maior,nõ põt niſi per cõuerſionẽ concluſionis:at uero hoc eſt extraneũ circulari monſtrationi. Et Philoponus quoq; ad uerbum inquit,Poſſumus tamẽ & maiorẽ,licet nõ circulo,ſm aſſumptionem tamen monſtrare, hunc in modum,Cui c/nulli in cõcluſione ineſt, huic omni a/ſed b/nulli c/a/igitur omni b/& paulo infra de alia cõplicatione,inquit ad uerbũ , Minorẽ uero propoſitionẽ poſſumus per aſſumptionẽ monſtrare ſic,Cui b/nulli,huic a/omni:ſed b/c/nulli,igitur a/c/omni. Hæc illi.

Cõtra Philoponum. ☞Cæterum,mea quidem ſententia, neuter bene ſentit,cũ ſupra uiderimus Ariſtotelem hoc manifeſtiſſime negantem. Solutio Buranæ. ☞Dicendum itaq; aliter,ꝙ monſtratio iſta in circulum fieri nullo modo poteſt:ratio autem, quoniã ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda nõ erigitur utilis cõplicatio,& ad hæc,qm̃ affirmatiua concluſio nõ monſtratur,niſi ex utriſq; affirmatiuis,quẽadmodum & Philoſophus ſupra dixit. Dicimus igitur nõ poſſe fieri circularẽ monſtrationem ad huiuſcemodi propoſitionem cõmoſtrandam,ob cauſas ſupra aſcriptas:addimusq; inſuper,nõ eſſe eandẽ rõnẽ aſſignandam de hac figura,quam dę prima in mediũ afferrebamus,ppea ꝙ nõ eſt regula aliqua ; quæ prohibeat in prima figura ex ambabus affirmatiuis aliquid oſtẽdi poſſe:ꝙ ſi dicas. Inſtantia. ☞Licet hoc in ſecunda figura fieri nequeat,quid prohibet ſyllm̃ rectum ac primarium, effici in ſecunda figura:reuerſum autem ac retrocedẽtem,in prima,quemadmodum & in alia fiebat cõplicatione? Solutio. ☞Reſpondemus,non eſſe æquam hic & ibi rationem,propterea ꝙ ibi ita efficiebatur ſylls̃ in prima,ꝙ etiam in ſecundam redire poterat:qui uero ſic efficitur,per conuerſionem iſtam nullo pacto poteſt ad ſecundam remeare:quapropter,ſi recte rem ipſam expendere uoluerimus,inueniemus circulũ propriũ ſemper fieri in eadem figura,ꝙ ſi in diuerſis fiat,nunquam uere appellabitur circulus,niſi in eandẽ redire figuram aliquo modo poſſit.

Cur in particularib⁹ poſſit fieri ſyllogiſm⁹ ad affirmatiuã in vniuerſalibus non poſſit. ☞Si uero de particularibus quęſieris,cur hi monſtrationis modum iſtum ſuſcipiant,uniuerſales autẽ non poſſint? ☞Reſpondemus hoc ideo euenire,quoniã ſi propoſitio illa affirmatiua minor , ſm naturam talis accipiatur , poterit nimirum complicatio illa ex utriſq; affirmatiuis in ſecunda figura eſſe utilis:aut ſi nõ eſt utilis, nunquam tamen licebit inuenire terminos De omni & De nullo,quemadmodum in priori diximus uolumine : ut in exẽplo,Omnis homo animal , aliquod album animal,aliquod album homo:hoc autẽ ideo accidit, qm̃ ubicũq; particularẽ affirmatiuã ſm naturã ponimus, ibidẽ & negatiuã collocare in parte poſſumus:& ideo ſi ex maiore affirmatiua uniuerſali cũ minore negatiua in parte argumentũ faciamus,ſemper utilis erigetur complicatio. Hac itaq; de cauſa uoluit Ariſto. in uniuerſalibus conuerſionem hoc genus fieri nõ poſſe:in particularibus uero,etiam , Sed his iam explicitis,ad reliqua propoſitum ſequentes accedamus.

Si vero non vniuerſalis ſyllogiſmus,in toto quidē propoſitio non demonſtratur ob eandem cauſam quam diximus ⁊ prius:quę autem eſt in parte,monſtratur,quando ſit vniuerſale prędicatiuum:inſit enim a/ omni b/c/vero non omni,concluſio b/c/ſi itaq; acceptum fuerit b/omni a/c/autem non omni,a/alicui c/non ineſt:medium , b.Quod ſi eſt vniuerſalis priuatiua,non demonſtrabitur a/c/ propoſitio, conuerſo a/b/accidit enim aut vtraſq; aut alteram propoſitionem fieri negatiuam:quare non erit ſyllogiſmus,ſed cõſimiliter monſtrabitur,quemadmodum ⁊ in vniuerſalibus ſi acceptum fuerit,Cui b/alicui non ineſt,alicui ineſſe.

Poſteaquam uniuerſales explicuit coniugationes, ad particulares accedẽs,inquit,in iis uniuerſalem quidem propoſitionem monſtrari nunquam poſſe:particularem autem aliquando,puta,cum maior affirmatiua extiterit:ut in exemplo,Omne b/ a/ aliquod c/nõ eſt a/aliquod c/non eſt b/ſi maiorem euerſam acceperimus cum concluſione , minorem oſtendemus hoc pacto,Omne a/b/aliquod c/non eſt b/aliquod c/nõ eſt a:& b/terminus,qui antea erat maior , nunc medius efficitur. Dictũ Philoponi. ☞Maiorem uero,inquit Philoponus, monſtrare etiam poſſumus per aſſumptionẽ, hunc in modum,Quod ineſt c/non omni,huic a/ineſt omni : ſed b/ineſt non omni c/igitur a/ineſt omni b. Cõtra Philoponum. ☞Sed cum bona tanti uiri pace dictum ſit, neq; hæc uera ſunt, neque apud Philoſophum accepta : rationem autem ſupra aſcripſimus,cũ de prima ageremus figura.(Qđ ſi eſt uls̃) Quartam cõplicationem tertię antepoſuit: qm̃ in ea aliqua propoſitio circulo monſtrabatur: hic autem nulla, niſi per aſſumptionem : & hoc eſt, quod uoluit,dum inquit (non demonſtrabitur a/c/ propoſitio)hoc eſt,minor(conuerſo a/b/) hoc eſt,maiore(quoniam accidit autem utraſq; propoſitiones negatiuas fieri)puta ſi maiorem acceperimus cum cõcluſione:(aut altera)ut cum concluſionem cum minore aſſumimus. Eſt itaq; minor propoſitio,puta a/c/ circulo per aſſumptionem oſtendenda, quemadmodum & in uniuerſalibus ſupra factum fuerat : ut in exemplo,Cui alicui non ineſt b/illi alicui ineſt a/ſed c/ alicui non ineſt b/igitur c/alicui ineſt a. Atque hęc de ſecundæ figuræ complicationum circulo dixiſſe ſatis ſit:ad tertiam prodeamus

Figura tertia.

IN tertia autem figura , quando ambę quidem propoſitiones vniuerſaliter acceptę fuerint,non contingit monſtrare per ſeinuicem:vniuerſale nãq; monſtratur per vniuerſalia.Concluſio autem,quę in hac, ſemper eſt ſecundum partem:quare manifeſtũ, ꝙ omnino non contingit monſtrare per hanc figuram vniuerſalem propoſitionem.Quod ſi hęc vniuerſaliter ſit, illa vero in parte,aliquando quidem erit , quandoque autem non erit:cum igitur vtręque prędicatiuę acceptę fuerint , ⁊ vniuerſale fiat ad minus extremum,erit:cum vero ad alterum,non erit:inſit enim a/omni c/ipſum autem b/alicui:cõcluſio,a/b.Si acceptum fuerit c/omni a/ineſſe , a/autem ali

cui b/c/quidem oſtenſum eſt alicui b/ineſſe:b/vero alicui c/ non eſt monſtratum:atqui neceſſe eſt, ſi c/alicui b/ꝛ b/alicui c/ineſſe:ſed non eſt idem, hoc huic, ꝛ hoc huic ineſſe: ſed aſſumendum, ſi hoc alicui huic, ꝛ alteꝝ alicui huic. hoc aũt accepto, non amplius fit ex concluſione, ꝛ altera propoſitiõe ſyllus: ſi vero b/omni c/aũt alicui c/erit demonſtrare a/c/qñ acceptũ fuerit c/quidem omni b/ineſſe, a/aũt alicui: ſi enim c/oĩ b/a/aũt alicui b/neceſſe eſt a/alicui c/ineſſe, mediũ, b.

Poſt expoſitas complicationes primę ac ſecundę figuræ, demum confert ſe ad tertiæ ↄiugationes enarrandas, inquiens, ꝙ quum hac in figura quædam cõplicationes utraſq; habeant uľes propoſitiones, quædam uero unam: tñ in illis nihil circulo mõſtrari poterit, in his autem aliqñ, quæ eſt in parte: reddens eandem rõnem, quàm & ſupra plerũq; aſcripſit: qm̃ uľis concluſio non colligiť niſi ex utriſq; uľibus. ☞ Quòd ſi aliquis dubitando quæreret, quid? nõne poſſemus ex aſſumptione hanc eandem propoſitionem oſtẽdere, quemadmodum ex negatiuis affirmatiuam monſtrabamus? ☞ Reſpondemus, ueluti & de particularibus primæ dicebamus, fieri quidẽ illud poſſe, ſed nõ ſeruata circularis ſylli lege: non enim ex concluſione, cum altera propoſitione cõuerſa, alteram colligimus, ſicut inſpicientibus planum eſſe poteſt. (Quum igiť utræq; prædicatiuę.) Si inquit, altera uľis, altera uero in parte ſit, & maior uľis, cum minore in parte, nõ poterimus minorem circulo monſtrare: ſi autem econuerſo, poterimus. (Inſit enim a/ omni c/) Exemplum ponit, quõ ſi maior fuerit uľis, & minor in parte, fieri nequeat circulus ad minorem oſtendendam: puta, Omne c/a/aliquod c/b/aliqđ b/a: ſi acceperimus maiorem euerſam, Omne a/c/& huic concluſionem præcedentis ſyllogiſmi addiderimus, nimirum concludemus, minorem conuerſam: ſed hoc non erat circulũ facere, quemadmodũ ſupra quoq; diſcuſſimus: neq; enim idem eſt dicere, Aliquod c/b/ & Aliquod b/c/nã conuerſa & conuertens differunt ſm formam, ueluti ſupra longa diſputatione monſtrauimus: & hoc eſt, quod uoluit, dum ait (atqui neceſſe eſt, ſi c/ alicui b/ & b/ alicui c/ineſſe: ſed non eſt idem, hoc huic, & hoc huic ineſſe) quaſi per hypophoran & antipophoran, quemadmodum rhetores dicunt mouens & ſoluens dubitationem: ſi quis enim diceret, Quid? nõne ſi cõcluditur, Aliquod b/ c/ ſequitur etiam ex neceſſitate, Aliquod c/eſſe b? Reſpondeo, inquit, hoc quidem ex neceſſitate ſequi, non tñ propterea dicendum minorem dicentem, Aliquod c/ eſſe b/ circulo monſtrari, quum oſtenditur, Aliquod b/eſſe c/ qm̃ licet hæc ſequantur ex ſe inuicem, non tñ idẽ penitus ſunt: (Sed aſſumẽdum.) Hoc eſt, ſed ſi propoſitionem iſtam circulo monſtrare uolumus, debemus per aſſumptionem hanc arguere, putà, Cui alicui ineſt a/illud alicui ineſt c/ſed b/alicui ineſt a/ergo b/ineſt alicui c. (Si uero b/omni c/) Quod ſi, inquit, ſyllm̃ complicemus ex maiore in parte, cum minore uľi, poterimus utiq; maiorem circulo monſtrare; ueluti i exemplo, Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a/ ſi concluſiõem accipiamus cum minore euerſa, nimirum maiorem oſtendemus hunc in modum, Aliquod b/a/omne b/c/aliquod c/a/ & medius terminus in hoc ſecundo ſyllõ eſt b.

Et qñ ſit hęc quidẽ pdicatiua, illa vero priuatiua, quę aũt pdicatiua vľis, monſtrabitur altera: inſit enim b/omni c/ipſum vero a/alicui non inſit concluſio, ꝙ a/alicui b/nõ ineſt. Si igitur aſſumptum fuerit, c/oĩ b/ineſſe, erat aũt ꝛ a/ non oĩ b/neceſſe eſt a/alicui c/non ineſſe: medium b/qñ autẽ priuatiua fiat vľis, non monſtratur altera: niſi, quẽadmodũ in prioribus, ſi acceptũ fuerit, Cui hoc alicui non ineſt, alterum alicui ineſſe: vt ſi a/quidem nulli c/ipſum vero b/alicui concluſio ꝙ a/ alicui c/non ineſt: ſi igitur acceptum fuerit, Cui a/alicui non ineſt c/alicui ineſſe: neceſſe eſt c/alicui eorum, quę b/ineſſe: aliter autem non eſt conuertentem vľẽ propoſitionẽ monſtrare alterã: nullo enim mõ erit ſyllus.

Hucuſq; de prædicatiuis egit cõplicationibus: tractaturus abhinc de iis, que alteram hñt affirmatiuam cum altera negatiua, & primo incipit ab ea, quę maiorem habet negatiuã in parte, cũ minore uľr affirmatiua: hoc aũt facit eadẽ de cã, qua ſupra, qm̃ in hac perfectus efficitur circulus: in ſequẽtibus uero aut nõ fit, aut imperfectus: ait ergo, Si faciamus cõplicationem, Aliquod c/nõ eſt a/oẽ c/b/aliquod b/nõ eſt a/q; ex concluſione cũ minore euerſa, poterimus maiorẽ cõcludere, hũc in modũ, Aliquod b/nõ eſt a/oẽ b/c/ aliquod c/nõ eſt a. Addit aũt Philoponus, minorẽ quoq; exiſtentẽ uniuerſalẽ affirmatiuã, poſſe circulo per aſſumptionẽ monſtrari: quod falſum eſſe, & à ſententia Ariſto. ſatis ſuperq; ex præcedentibus liquet, (Quando autẽ priuatiua fiat uniuerſalis) Si uero, inquit, maior uľr extiterit negatiua, cũ minore affirmatiua in parte, non poterit circulus fieri, niſi per aſſumptionẽ: uniuerſalis nãq; maior per utraſq; in parte monſtrari minime poteſt: particularis autẽ minor, cũ ſit affirmatiua, ex negatiuis ambabus argui circulo nequit: & ꝓpterea per aſſumptionẽ faciẽdus ſyllogiſmus, quẽadmodũ & in præcedentibus: puta, Nullũ c/a/aliquod c/b/aliquod c/nõ eſt a: Cui alicui nõ ineſt a/illud alicui ineſt c/ſed b/alicui nõ ineſt ipm a/ergo b/ineſt alicui c.

Planum itaq; ꝙ in prima quidẽ figura monſtratio per ſe inuicem, ꝛ per tertiam, ꝛ per primam efficitur figuram: cum enim pdicatiua eſt concluſio, per primam: cum autẽ priuatiua per vltimam: accipitur enim, cui hoc nulli, alterũ omni ineſſe.

Repetit quodãmodo breui quadã cõcluſione ea, quæ ſuperius dixit, inquiens ex oſtenſis planũ eſſe, ꝙ circulus primæ, & per primã, & per tertiã efficitur figurã: per primã quidẽ, cũ omnes propoſitiones ſunt affirmatiuæ, & cõcluſio itidem affirmatiua, ut Omne b/a/omne c/b/omne c/a/Omne c/ a/ omne b/ c/oẽ b/a/ ſi uero concluſio negatiua extiterit, & minor in mediũ circulo monſtrãda proponatur, tertia efficietur figura: puta, Nullũ b/a/oẽ c/b/nullũ c/a/Cui nulli ineſt a/illud oĩ ineſt c/ſed b/nulli ineſt a/igiť b/oĩ ineſt c. ☞ Sed quæreret nõ immerito quiſpiã, quõ ſyllogiſmus iſte (Dubiũ quõ ſylls qui fit) in tertia

Dubium,

Solutio

ad minorē affirmatiuā in pma, fit i tertia. Solutio. ꝙ ille ſyll'ſ eſt ptim i pria ptim in tertia.

in tertia ſit figura, quū potius uideaſ per primā effici: quod nāq; in maiore eſt ſubm, in minore efficitur prædicatum. Præterea uniuerſalis, quēadmodū manifeſtum eſt, non pōt per tertiā concludi figurā: non igiſ minor illa, quū uniuerſaliter affirmatiua ſit, poterit p tertiā colligi. ⁋ Dicimus, ueluti & moderniores inquiūt, ꝙ complicatio iſta nō ꝑprie in tertia ſit, nec tertiæ diſpoſitionē retinet: ſed ſi aliquid ↄcludit, id ui ac rōne tertiæ cōcludit: & hoc eſt, qđ ſupra etiā aſſerebamus ſyll'os iſtos, nec ꝑprie oſtenſiuos, nec ꝑprie ſuppoſitorios eſſe, ſed utriuſq; quodāmō naturam ſapere: ac ſm maiorem propōnem qua ſuppoſitorii cēſentur, modū ac ſimilitudinē primę retinēt: quum enim dico, Cui nulli ineſt a, illud omni ineſt c, primā noto figuram, ꝙ uidelicet a/ ineſt nulli b, & ꝙ b/ineſt omni c: ſcđm uero utraſq; propoſitiones, maiorē, minorēq;, ad tertię imaginē diſponiſ: idē eſt.n. in utraq; ſubiectū, puta b: nā quū dico, Cui nulli ineſt a/b, ſignifico & item in altera, b/nulli ineſt a: b/ſubiectum eſt: & ꝑpea, non eſt mirandum, ſi talis cōplicatio, quæ parti primæ, partim tertiæ, partim oſtenſiui, partim ſuppoſitoru ſylli uim ac naturam retinet, poteſt uniuerſalem concluſionem colligere.

In media autem, quum ſyllogiſmus quidez vniuerſalis ſit, ⁊ per ipſam, ⁊ per primam figuram, quum vero in parte, ⁊ per ipſam, ⁊ per vltimam: in tertia autem, per ipſam omnes. Manifeſtum autem, ⁊ quod in tertia ⁊ media, qui non per ipſas ſunt ſyllogiſmi, aut non ſunt ſecundum circulare monſtrationem, aut imperfecti.

Hoc eſt, In ſecūda figura efficitur circulus aliqñ p eandē ſcđam, ut in ſecundo mō, quum minorē negatiuam uolumus mōſtrare: aliquando per primā, ut in primo mō, quū maiorem circulo arguere animus fuerit. ⁋ Addūt nōnulli & per ultimam: ſed mea qđē ſententia perperā: ſupra monſtrauimus intentionē Ariſtotelicā eſſe, in uniuerſalibus ſcđæ complicationibus, affirmatiuā propōnē oſtēdi non poſſe. (Quū uero in parte.) Hoc eſt, ſi ſyllogiſmi ſcđæ in pte extiterint, poterit circulus fieri, & per ſecūdā, ut in quarto mō quū minorem oſtendimus: & per ultimā ueluti, quū per aſſumptionem arguemus. (Manifeſtū autem:) hoc non de oībus aut ſcđæ, aut tertiæ cōplicationibus dicit, ſed de iis tātū, in qbus altera propōnum conuerſa concluditur: ut in primo ſcđę ex maiore uniuerſali negatiua, cum minore affirmatiua itidem uniuerſali: & in tertia in quarto mō, ex maiore uniuerſali, cum minore in parte, ambabus affirmatiuis: hi enim ſunt modi, in quibus monſtratio fit per primā, & nō concludiſ altera ꝑmiſſarū propōnū directa, ſed cōuerſa: qđ rōnem circularis mōſtrationis deſtruit: & ꝑpterea dixit (aut non ſunt ſcđm circularem monſtrationē) quū uero addit (aut impfecti) eos notat, qui per aſſumptionē arguūtur. ⁋ Sed de circulari monſtratione iamiā plus ſatis ediſſeruimus. Primum enim quōo apud artifices diuerſos uarie circulus efficiaſ enucleauimus: mox de logico agentes circulo, declarauimus, cur circularis monſtratio nūcupetur, cur mutua oſtēſio, an talis rōcinatio fieri poſſit, an ſyll'us ſit, in cuius artificis uſum ueniat, quōo in multis circulus reperiaſ cur Ariſtoteles dixerit, Et quod ꝑdicatione retrouerſum ſe habet: an in circulo negatiuo ſex poſſint fieri ſyllogiſmi, quēadmodū in affirmatiuo, quæ ſit ſm aſſumptionē cōuerſio quid ſit dictum De omni Abumazaris Alpharabii, qđ ꝙ non differat à dicto De omni Ariſtotelico: cur in ſyllogiſmis in parte, uľis propoſitio per aſſumptionem monſtrari nō poſſit, an in ſecūda figura quoquo mō poſſit affirmatiua uniuerſalis oſtēdi circulo dānata ibidem Philoponi ſnia, uolentis in ſyllogiſmis in pte uniuerſalem propōnem per aſſumptionē monſtrari poſſe. Deinde & tertiā aggreſſi figurā, enodauimus cām ob quam in uniuerſalibus tertiæ, neutra ꝑpoſitionum circulo queat oſtendi, addita inſuper rōne, cur per aſſumptionē ſyllogiſmus in tertia figura dicatur effici, & quōo uniuerſalem propoſitionē concludere: Sed de his ſatis, ad reliqua tranſeamus.

Hæc addi tã i qbuſdã codicibus græcis habeaſ, ſuperflua tñ eſt.

Epilog' dictorū đ circulari mōſtratione.

De *conuerſione quæ in ſyllogiſmis.*

Conuertere autem eſt, tranſponentem concluſionem, facere ſyllogiſmum: ꝙ aut ſummum medio nō inerit, aut hoc vltimo: neceſſe enim concluſione conuerſa ⁊ altera propoſitione manente: interimi reliquum: ſi enim erit, ⁊ concluſio erit.

Voluit Ariſto. definit ↄuerſiones i ſyll'is, qm̃ ↄuerſio eſt multiplex.

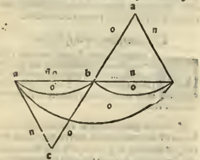
Quoniam quēadmodū & Alulidus Roſadis, & Ioānes Philoponus referūt, ↄuerſio multifariā diciſ: (nāq; & terminos, & ꝑpōnes, & ſyllogiſmos cōuerti appellamus) hac de cauſa uoluit Ariſtoteles, acturus de ſyll'orum conuerſione, primū definire, quid ſit cōuerſio in ſyllogiſmis: mox acturus de mō conuertēdi ſingulas quaſq; cōplicationes: ait ergo, ꝙ cōuertere, eſt tranſponentē concluſionē facere ſyllogiſmum, ꝙ aut extremū medio nō inerit, aut hoc ultimo. ⁋ Vbi ſcias, quod conuerſio, de qua hic agitur, eſt ſimilis ei, quam ſupra nuncupauimus cōuerſionem cum oppoſitione: nāq; & hic arguimus à deſtructo conſequente ad antecedēs deſtruēdū, definiuit autē cōuertere & non cōuerſionē: quoniā, ueluti & moderniores optime referūt, tota cōuerſiōis iſtius ratio i actione cōſiſtit: unde merito dixere nōnulli ↄuerſionē hāc nō ſyllogiſmū, ſed potētiā ſyllogiſticam eſſe: ſyllogiſmus namq; i quo fit cōuerſio, nō differt à ſyllogiſmo ſimpliciter: ſed modus arguēdi ex oppoſito cōſequētis, ad oppoſitū antecedētis, nō eſt ſyllogiſmus aut ratiociniū, ſed mōſtrādi modus alius, licet fortaſſe nō niſi i ſyllogiſmis ueritatē obtineat. ⁋ Dixit autē tranſponētē, & nō cōuertētē cōcluſionē, quoniā permutatio cōtrarii in cōtrariū, aut ↄtradictorii in cōtradictorium, trāſpoſitio potius, q̃ cōuerſio dici debet. (Aut extremū medio.) Antonomaſtice extremū uocauit maiorē extremitatē, ultimū uero minorē, eſt āt ſenſus ꝙ cōuertere dicimur, quū ex contrario, aut opppo

Cōuerſio i ſyll'is ē ſiſ'is cōuerſioni cū oppōne

Contradictorii, aut ꝯriis trāſmutatio oppoſiuz, debet dici tranſpō, & nō proprie cōuerſio.

ſito concluſionis,cum altera p̄miſſarum propōnum deſtruimus aut maiorem ꝓpōnem, aut minorē: & hoc eſt,quod ſubdidit,Neceſſe enim concluſione cō uerſa, & altera propōne manēte, interimi reliquam. (Si enim erit.)Ratio eſt, ad quā ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione manente, reliqua interimitur:quoniam,inquit,ſi altera etiam permaneret, concluſio etiam principalis maneret: & ita duo oppoſita ſimul uerificari poſſent: quod & abſurdū eſt,& fieri nullo modo poteſt.

Differt autem oppoſite aut contrarie conuertere concluſionem:non enim idem efficitur ſyllogiſmus , quū vtro que modo conuertitur:ſed hoc per ſequentia manifeſtum erit Dico autem opponi omni, non omni: ⁊ alicui, nulli. contrarie vero omni, nulli : ⁊ alicui, non alicui, ineſſe. ſit namque monſtratum a/de omni c,per mediū b:ſi itaq; a/acceptū fuerit nulli c/ineē,ipſi vero b/omni, nulli c// inerit b: ⁊ ſi a/ quidem nulli c,b/aūt omni c,a/nō omni b, ⁊ nō oīno nulli:non enī monſtrabatur vniuerſale per vltimā figurā:

omnino vero non eſt vniuerſaliter deſtruere per conuerſionem,propoſitionem,quę eſt ad maius extremum.ſemper enim tollitur per tertiam figuram:neceſſe namque ad vltimum extremum ambas accipe e propoſitiones.

Quoniam concluſio & in contradictoriū,& in cōtrarium trāſponi poteſt: & multū intereſt, ſiue hoc, ſiue illo mō tranſponatᷓ:propterea,inquit, non effici eundem ſyllm̄, ſi in contrarium cōuertamus cōcluſionem & ſi in contradictoriū, quēadmodū in ſequētibus planū fiet.(Dico aūt opponi:)Ne fortaſſe quiſpiam erraret in ſuppoſitione oppoſiti aut contrarii, exponit quid impſentia uelit p oppoſitū, quidue p contrarium,& ait,ꝙ ea,q̄ ſunt contradictoria, ꝓprie opponi dicuntur.ut omni ineſſe: alicui ineē,& nulli ineſſe.Contraria uero nūcupantᷓ & ea,q̄ proprie contraria ſunt,& ea quæ pleriq; appellant ſubcontraria: ut omni ineſſe,nulli ineē,alicui ineſſe,& alicui nō ineſſe:ipſe uero more ſuo in cōtextu dixit(alicui & nō alicui ineſſe)quum tn̄ alioqui,Non alicui idē ſit,qđ Nulli.(Sit nāq; monſtratū.)Docet quonam pacto in primo indemonſtrabili conuerſio facienda ſit:& ait, ſi concluſionis contrariū accipiamus cum maiore,ꝙ minoris cōtrarii cōcludemus in ſcđa figura:ſi uero idem ipſum acceperimus cum minore, norꝰ. raciū,

Quid per oppoſitum ſit intelligendum. Quid per ↄtrariū.

ſed ↄtradictoriū maioris,in tertia cōcludemus: puta in exēplo,ſit ↄcluſio,Omne c/a, cōcluſa per mediū b, hunc in modū,Omne b/a,oē c/b,oē c/a:deide accipiamus cōcluſionis cōtrarium cum maiore,ad minoris contrarium colligendū,ſic,Omne b/a,nullū c/a,nullum c/b:poſtea eodē concluſionis contrario ſuppoſito,cum minore maiorem perimimus non per cōtrarium,ſed per tradictoriū,ita, Nullū c/a,omne c/b,aliquod b/non eſt a:& hoc pacto unus ſyllꝰs in ſecūda, alter efficitur in tertia:& ꝓpterea inqt,nunq̄ poſſumus maiorem deſtruere per cōtrarium: qm̄ contrarium uniuerſalis ꝓpoſitionis,eſt uniuerſale: uniuerſale uero nullum concluditur in tertia.

Et ſi priuatiuus ſyllogiſmus ſit , conſimiliter : ſit enim oſtenſum a/nulli eorum quę c/ineꝑſtens per b.Igitur,ſi acceptum fuerit a/ineſſe omni c,ipſi vero b/nulli,b/inerit nulli eorum,quę c:⁊ ſi a/⁊ b/omni c,a/alicui b,ſed nulli inerat. Quod ſi oppoſite conuerſa fuerit concluſio , ⁊ ſyllogiſmi oppoſiti ⁊ nō vniuerſales erūnt:namque ſit altera propoſitio in parte: quare ⁊ concluſio erit ſecundum partem : ſit enim prędicatiuus ſyllogiſmus, ⁊ conuertatur ſic, Igitur ſi a/non omni c,omni autem b,ipſum b/non omni c:⁊ ſi a quidem non omni c,ipſum vero b/omni,a non omni b.cōſimiliter autem ⁊ ſi priuatiuus ſyllogiſmus : ſi enim a/alicui c/ ineſt,ipſi vero b/nulli,b alicui c/non inerit,non ſimpliciter nulli; ⁊ ſi a/alicui c,b vero omni,quemadmodum in principio acceptum eſt,a alicui b/inerit.

Exponit,quō illud idem, quod in primo indemōſtrabili efficiebatur,fieri etiā poſſit in ſcđo, inquiens, ponatur ſyllogiſmus,Nullū b/a,oē c/b,nullū c/a:accipiatur maior,Nullum b/a,cum cōtrario cōcluſionis, Omne c/a colligitur in ſecūda ↄtrariū minoris Nullum c/b:ſi uero aſſumpſerimus idem cōcluſionis cōtrarium Omne c/a,cum minore,Omne c/b,cōcludemus in tertia maioris cōtradictoriū, Aliquod b/a:& hoc eſt,quod uoluit,dum inquit(& ſi a/& b/omni c, a/alicui b.)(Quòd ſi oppoſite:)Si uero,inqt, non contrarium,ſed contradictorium cōcluſionis ſuppoſuerimus ſyllogiſmi etiam, hoc eſt cōcluſiones non cōtrariæ erant,ſed contradictoriæ: nō enim poſſunt eē uſes,propterea ꝙ altera ꝓpoſitio ſit in parte:uniuerſalis aūt concluſio non colligitur, niſi ex utriſq; uniuerſalibus:ſit itaq; primus i demōſtrabilis,Omne b/a,oē c/b,omne c/a:& conuertatur ſic accepta maiore, Omne b/a,cum contradictorio cōcluſionis,Aliqđ c/non eſt a:& colligimus,Aliquod c/nō eſt b: qđ minori contradicit:& ſi accipiamus oppoſitum concluſionis,Aliquod c/non eſt a,cum minore, Omne c/b,concludimus in tertia oppoſitum maioris,Aliqđ b/non eſt a:& in negatiuo ſyllogiſmo, qui ſecundus eſt indemonſtrabilis,conſimiliter:ut in exemplo,Nullum b/a omne c/b,nullum c/a: Nullū b/a,aliquod c/a, aliquod c/non eſt b:uel,Aliquod c/a,omne c/b,aliquod b/a.(Quēadmodū in principio.)Hoc eſt, quēadmodum antea quum cōtrarium concluſionis ſupponebamus,non contrariū,ſed contradictoriū concluſionis concludebamus;ita & in propoſito.

Cæterum

Cęterum in ſyllogiſmis,qui in parte, quando oppoſite quidem conuertatur concluſio:tolluntur ambę propoſitiones:quando autem contrarie,neutra: non enim amplius accidit tollere quemadmodum in vniuerſalibus, deficiente concluſione,ſecundum conuerſionem,ſed neque omnino tollere: ſit enim oſtenſum a de aliquo c: igitur ſi acceptum fuerit a/nulli c/ineſſe,ipſum vero b,alicui,a/alicui b/non inerit: & ſi a/nulli c,omni autem b, ipſum b/nulli c:quare tolluntur vtręque.

Poſteaquã de uniuerſalibus omnibus ptractauit, acturus de iis,qui concluſioné in parte colligunt,inquit,ꝙ ſi contradictoriũ concluſionis ſupponamus cum altera, utramuis perimere poterimus: ſi uero cõtrarie,hoc eſt,ſubcõtrarie,neutrã.(Nõ enim.)Reddit rationem eius,quod dixerat,inquiens,non ita accidere ĩ ſyllogiſmis in parte, quemadmodum in ſyllogiſmis uniuerſalibus,ibi enim deficiẽte cõcluſione, hoc eſt,nõ uniuerſaliter,ſed in parte transmutata, poteramus utraſq; propoſitiones deſtruere:hîc aũt non ſolum nõ deſtruimus ſm partem,uerum neq; omni deſtruimus:appellat auté deficienté cõcluſioné, quæ in parte cõuertiẽ,propterea ꝙ deficit à prærogatiua, quam habebat,dũ erat uniuerſalis: tunc enim poterat eſſe maior,nũc autẽ minor tantũ:& ob hoc deficere quodammodo diciẽ.(Sit enim oſtenſum.)Tertiũ indemonſtrabilẽ cõuertit,exponens,quomodo ex cõtradictorio cõcluſionis cũ altera præmiſſarũ ꝓpoſitionum,poſſimus utrãuis perimere.puta ſit ſyllogiſmus,Omne b/a/aliquod c/b,aliquod c/a:accipiamus, ergo cõuertẽtes Omne b/a/ maioré cũ cõtradictorio cõcluſionis,Nullũ c/a:ex his cõcludemus oppoſitũ minoris in ſecunda,Nullum c/b:uel accipiamus idẽ oppoſitũ cõcluſionis cũ minore ad deſtruẽdã maiorẽ hũc in modũ,Nullũ c/a,aliquod c/b,aliquod b/nõ eſt a,ꝙ maiorẽ tollit:ipſe aũt in cõtextu prius exponit, quomodo maior deſtruaẽ,deinde quomodo minor.

Quid ſit deficiẽs cõcluſio.

Quod ſi contrarie conuertantur,neutra:ſi enim a/alicui c/non ineſt, ipſi vero b/omni,b/alicui c/non inerit: ſed nondum tollitur,quod a principio: contingit namque alicui ineſſe, & alicui non ineſſe:ſed ipſius a/b/ vniuerſalis,nihil omnino fit ſyllogiſmus:ſi enim a/non ineſt alicui eorum, quę c,b/vero alicui ineſt,neutra propoſitionum vniuerſalis.conſimiliter autem & ſi priuatiuus ſyllogiſmus: ſi enim, accipietur a omni c/ineſſe,tollentur vtręque:ſi vero alicui neutra:demonſtratio autem eadem.

Si uero inqẽ,non contradictorie, ſed cõtrarie,hoc eſt ſubcõtrarie conuertatur concluſio,id eſt,pricularis in particularé, neutra ꝓpõnum deſtrui poterit: ut in exẽplo,Omne b/a,aliqđ c/b,aliqđ c/a. Conuertatur ↄcluſio in ſuã ſubcõtrariam,Aliquod c/non eſt a:deinde accipiatur maior,Omne b/a,cõcludimus in ſcđa,Aliquod c/nõ eſſe b:qđ minorem propoſitionẽ non demoliẽ dicentẽ, Aliquod c/b: hæc enim ſimul uera eſſe poſſunt,Aliquod c/b, & Aliquod c/non eſt b. (Sed a/b/ uniuerſalis:) Senſus eſt, Ipſius a/b/ ꝓpõnis exiſtis uniuerſalis nullo mõ fit ſyllũs:hoc eſt,ſi ſub contrariũ cõcluſionis accipiemus, cum minore, non poterimus maiorem pacto aliquo deſtruere:ſi enim accipiamus,Aliquod c/non eſt a,& minorem,Aliqđ c/b:ambæ propõnes efficiũtur in pte, & nihil ex his colligi põt:quoniam ex ambabus in parte nil colligitur ui ſyllogiſtica.(Cõſimiliter aũt & ſi priuatiuus.) Eodẽ,inquit,pacto ſi fuerit quartus idemõſtrabilis, concluſionem ↄcludens negatiuã in parte:ſi enim cõtradictoriũ ſupponemus, utraq; tolletur ꝓpõnum: ſin autẽ ſubcõtrarium,neutra:puta in exẽplo, Nullũ b/a,aliquod c/b,aliqđ c/nõ eſt a:Nullũ b/a, omne c/a, nullum c/b:Omne c/a, aliqđ c/b,aliquod b/a:Nullũ b/a,aliquod c/a,aliqđ c/non eſt b: Aliquod c/a, aliqđ c/b:nil ſeqtur,ut manifeſtum eſt ¶ Sed his iam explicitis & enodatis,quærẽdum deinceps,cui artifici deſeruiat huiuſcemodi cõuerſio: ſi enim nihil penitus utilitatis afferret,caſſum fuiſſet tot tantaq; de hac in medium proferre.¶ Dicimus conuerſionem iſtã maximam utilitatẽ afferre,tum oĩ artifici,qui ſyllõ utatur,tum uero ꝑcipue dialectico & tẽtatori,hac enim cõuerſione ↄſueuimus arguere ſyllm conſequẽtiãq; recte ſe habere:ſed piraſtico & tentatori in maxĩo eſt uſu,ad exercitationẽ & meditiationem:quẽadmodũ Ariſtoteles quoq; inquit in octauo Topicorũ, dicẽs ad uerbũ, Ad exercitationem aũt & meditationẽ talium orationũ, primum qdem cõuertere aſſueſcere oportet orationes:ſic enim & ad hoc,qđ dicitur,magis copioſe nos habebimus:nam cõuertere, eſt trãſumentẽ concluſionẽ cum reliquis interrogationibus, interimere unũ eorum,q̃ data ſunt: neceſſe eſt enim, ſi cõcluſio non eſt, unã aliquã interimere ꝓpõnum: ſi oĩbus poſitis,neceſſe erat ↄclõnẽ eẽ:& reliqua. Sed his exactis,iam ad ſcđam tranſeamus figuram.

Dubiũ, cui artifici deſeruiat cõuerſio ĩ ſyllogiſmo.

Solutio, ꝙ eſt utilis oĩ artifici,qui ſyllõ otiẽ: ſed ꝑcipue dialectico & tẽtatori.

Figura ſecunda.

SEd in ſecunda figura:propoſitionem quidem quę ad maius extremum non eſt interimere contrarie,facta cõuerſione vtrolibet modo:nam ſemper erit concluſio in tertia figura: vniuerſalis autem non erat in hac ſyllogiſmus:alteram vero ſimiliter tollemus conuerſioni.dico autem ſimiliter, ſi contrarie quidem conuertitur,contrarie:ſi vero oppoſite,oppoſite, Inſit enim a omni b,ipſi autem c/nulli,concluſio b/c. Si itaque acceptum fuerit b/omni c/ineſſe, & a/b/maneat,a/omni c/inerit:nam fit prima figura.ꝙ ſi b/omni c,a/vero nulli c, a non omni b,figura ultima. Sin autem oppoſite cõuerſum fuerit b/c,a/b/quidem itidem monſtrabitur,a/c/vero oppoſite:ſi enim b/alicui c,a/autem nulli c/a/alicui b/non inerit. Rurſus ſi b/alicui c, a/vero omni b,a alicui c:quare oppoſitus fit ſyllogiſmus. Conſimiliter monſtrabitur & ſi econuerſo ſe habeant propoſitiones.

Poſteaq̃ conuerſiuos ſyllogiſmos oẽs,qui in priã efficiebãtur figura, explicuit,atq; enodauit: uult in p̃ſentia monſtrare,quonã modo itidẽ in ſcđa fieri poſſint,inquiens maiorem propõnem hac in figura nõ poſſe contrarie interimi,facta conuerſione utrolibet modo,hoc eſt,ſeu contrarie ſeu contradictorie:ꝓpterea ꝙ ſemper ſyllogiſmus ↄuerſiuus in tertia efficitur ſit

Nõ põt maior in ꝑma figura ꝯrie interimi.

gura: quæ ut planum eſt, concluſionem ſemper colligit in parte: ſed contrarium maioris, quæ uniuerſalis exiſtit, non in parte, ſed uľe eſt. Alteram uero ſimiliter.) hoc eſt, minorem propoſitionem ita tollemus, quemadmodum concluſionem tranſpoſuerimus: ſi enim concluſionem in contrariam tranſpoſuerimus, minorem per contrariam demoliemur: ſinautem in contradictoriam, per contradictoriam itidem. (Inſit enĩ a/o i b/) Monſtrat exmplo, quod propoſuerat, adducens complicationem in ſecunda, ex maiore uľi affirmatiua, cum minore uľi negatiua, Omne b/a/nullum c/a/nullum c/ b/ ſi accipiamus maiorem, Omne b/a/cum contrario concluſionis, Omne c/b/ concludimus in prima contrarium minoris, Omne c/a/ ſinaũt minorem aſſumpſerimus, Nullum c/a/cũ eodem cõcluſionis contrario, Omne c/b/colligimus non contrarium maioris, ſed cõtradictorium in ultima ac tertia figura. (Sinautem oppoſite) Hoc eſt, ſi cõcluſio, quã appellat b/c/conuertatur, non in contrarium, ſed contradictorium/a/b/quidem, hoc eſt, maior propoſitio, itidem, & eodem pacto monſtrabitur, quemadmodũ ſupra: namq; & quum contrarie conuertebatur concluſio, maior non contrarie, ſed contradictorie interimebatur. (A c/uero oppoſite.) Id eſt, minor, quæ a/ c/ dicitur, non amplius contrarie tollitur, quemadmodum ſuperius: ſed oppoſite & contradictoriẹ. (Si enĩ b/) quod dixerat, oſtendit quomodo a/b/ maior propoſitio, itidem a/c/ſimiliter interimatur: ſit enim ſyllogiſmus, Omne b/a/nullum c/a/nullum c/b/deinde accipiatur contradictorium concluſionis, Aliquod c/b/ cum minore, Nullum c/ a/ & concludemus in tertia, Aliquod b/non eſt a/.(Rurſus ſi b/alicui c/) Alterum quod propoſuerat, oſtendit, quomodo minor nõ cõtrarie, ſed poſite deſtruatur, ita, Omne b/a/ aliquod c/ b/aliquod c/a, ita enim ſit ſyllˢus, & concluſio oppoſita & contradictoria minori.(Conſimiliter monſtrabit̃) Siľr, inquit, mõſtrabitur, & ſi propoſitiones retrouerſum diſponantur, ut minor ſit affirmatiua cum negatiua maiore: ſi enim contrarium concluſionis acceperimus cum minore, maiorem per cõtradictorium demoliemur, minorem uero per contrarium, ſin autem non contrarium, ſed contradictorium concluſionis ſuppoſuerimus, utrãq;, & maiorem & minorem tollemus per contradictorium: ut in exemplo, Nullũ b/a/omne c/a/nullum c/b/Omne c/a/aliquod c/b/aliqđ b/a/Nullum b/a/aliquod c/b/aliquod c/ non eſt a/ uel contrarie, Omne c/a/omne c/ b/aliquod b/ a/ Nullum b a/omne c/b/nullum b/a.

Quod ſi ſyllogiſmus eſt in parte, ſi contrarie conuertatur concluſio, neutra propoſitionum tollitur, quemadmodum neque in prima figura: ſi vero oppoſite, vtreque: ponatur enim a, b/quidem nulli ineſſe, ipſi autem c/alicui, concluſio b/c, Si itaque poſitum fuerit b/alicui c/ineſſe, ⁊ a/ b/maneat concluſio erit. ꝙ a alicui c/non ineſt: ſed non eſt ſublatum, quod a principio. Contingit enim alicui ineſſe, ⁊ non ineſſe. Rurſus ſi b/alicui c, ⁊ a/alicui c, non eſt ſyllogiſmus: neutrum enim acceptorum vniuerſale: quare non tollitur a/b, ꝙ ſi oppoſite conuertatur, tolluntur ambę: ſi enim b/omni c, a/vero nulli b, nulli c/ipſum a, ſed erat alicui. Rurſus ſi b/omni c, a/autem alicui c, a/alicui b: eadem vero demonſtratio, ⁊ ſi vniuerſale prędicatiuum.

Si uero, inquit, ſyllogiſmi extiterint in parte, & cõcluſio conuertatur contrariè, hoc eſt, in ſuam ſubcontrariam, neutra propoſitionum tolletur: ſi uero conuertatur in ſuum oppoſitum, utræq; tolli poterunt: ut in exemplo, Nullum b/a/aliquod c/a/aliquod c/nõ eſt b: Nullum b/a/aliquod c/b/ergo aliquod c/non eſt a: ſed adhuc non tollit̃ minor, quæ dicebat, Aliquod c/a/poſſunt enim ſimul eſſe ueræ, Aliquod c/a/& Aliquod c/non eſt a/ſinautem acceperimus concluſionẽ, Aliquod c/a/cum ſubcontrario cõcluſionis, Aliquod c/b/nil penitus concludemus: qm̃ ex ambabus in parte, nihil colligitur. (Quod ſi oppoſitè) Hoc eſt, ſi concluſio non in ſubcontrariam, ſed in contradictoriam tranſponatur, ambę deſtruentur, hunc in modũ, Nullum b/a/omne c/b/nullum b/a/ſed minor dicebat, Aliquod c/a. Rurſus, Aliquod c/a/omne c/b/aliquod b/a, ſed maior fuerat, Nullum b/a/.(Eadem uero demonſtratio) Hoc eſt, eodem pacto oſtendemus quartam complicationem ſecundæ conuerti, Omne b/ a/aliqđ c/non eſt a/aliquod c/non eſt b: Omne b/ a/ aliquod c/ b/aliquod c/a, ſed minor erat, Aliquod c /non eſt a/q̃ per hanc non tollitur: rurſus, Aliquod c/non eſt/d/& Aliquod c/b/non complicant ſyllm̃: ſi uero contradictoriè conuertentes dicamus, Omne b/a/oẽ c/b, omne c/a/minorem tollimus: & cũ minore, & oppoſito concluſionis, maiorem, Aliquod c/non eſt a/omne c/b/aliquod b/non eſt a/ſed maior dicebat, Omne b/a. Verũ hæc de ſecundæ figuræ conuerſiuis ſyllogiſmis hactenus: iam ad tertiam prodeamus

Figura tertia.

Sed in tertia figura, quum contrarie quidẽ conuertatur concluſio, neutra tollitur propoſitionum ſecundum nullum ſyllogiſmorũ: quum vero oppoſite ambę: ⁊ in omnibus ſit oſtenſum a/alicui b/inexiſtens, medium autem ſit acceptum c: ſint autẽ propoſitiones vniuerſales: igitur ſi acceptum fuerit a/alicui b/ non ineſſe, b/vero omni c, non ſit ſyllogiſmus a/⁊ c: neque ſi a/eorum quidem quę b/alicui non ineſt, c/autem omni, non erit b/⁊ c/ſyllogiſmus. Conſimiliter autem monſtrabitur, ⁊ ſi nõ vniuerſales ꝓpoſitiones: aut enim ambas neceſſe eſt ſecundum partem eſſe per conuerſionem, aut vniuerſale ad minus extremum fieri, verum ſic non erat ſyllogiſmus, neque in prima figura, neque in media.

De conuerſione ſyllorum tertiæ figuræ acturus, inquit, ſi cõcluſionem in contrariã, hoc eſt, ſubcõtrariam tranſponamus, ꝙ neutra propõnum tolli poterit: qm̃ aut ambæ propõnes efficientur in parte, aut ꝑticularis erit maior cũ minore uniuerſali in prima, aut ſcda figura: ſin autẽ in ꝯtradictoriã uerterimus, & ambæ tollẽtur, maior inquã ac minor, & in oĩbus

In tertia figura ſi cõcluſio i ſubcõtrariam tráſponaẽ neutra propõnum tolletur.

tertiæ cõplicationibus ſublatio iſta fieri poterit. (Sit enim oſtenſum) Monſtrat exẽplo, quõ ſi concluſio in ſub contrariã tranſponatur, neutra propõnum perimatur: accipiatur, inquit, prima tertię figuræ cõplicatio, Omne c/a, omne c/b, aliqđ b/a: ſi itaq; accipiamus concluſionis ſubcontrariã, Aliquod b/non eſt a, cum minore, Omne c/b, nihil cõcludemus: qm̃ prima efficitur figura cum maiore in parte, hunc in modũ, Aliquod b/non eſt a, oẽ c/b: uerum ex tali ꝓpõnum cõplicatione in prima figura nhil penitus colligitur: & hoc eſt, qđ uoluit, dum inqt (igitur ſi acceptũ fuerit a/alicui b/non ineſſe, b/uero omni, c/non fit ſyllſus a/& c/) hoc eſt, nõ fit ſyllſus, cõcludens oppoſitum maiori propoſitioni, q̃ dicebat, Omne c/eſſe a: ſin autem hãc eandẽ concluſionis ſubcõtrariã cum maiore aſſumpſerimus ꝓpoſitione, ita, Omne c/a, aliqđ b/nõ eſt a: concludemus qdem concluſionẽ aliquam, puta, Aliquod b/nõ eſt c: ſed hæc nõ eſt cõtradictoria minoris prius ſumptę, ſed eius cõuerſæ. Itẽ non deſtruet minorem dicentem, Omne c/b: poſſunt enim hę ambę ueritate ſimul obtinere, ut Omnis hõ eſt aĩal, & Aliquod aĩal non eſt hõ: ſi uero ꝑpoſtere ꝓpõnes iſtas diſpoſueris, nullus fiet ſyllſ: erit enim hoc pacto ſcđa figura, cum maiore in parte: & hoc eſt, quod ait, Non erit b/& c/ſyllſus. (Conſimiliter aũt mõſtrabitur) Eodem, inquit, pacto monſtrare poterimus neutrã propoſitionem perimi, quũ in cõplicatione ex altera tm̃ uniuerſali ſuppoſito ɔclõnis ſubcõtrario, cum altera ꝑmiſſarum ꝓpõnũ, alteram demoliri cõtendamus: puta in exẽplo, ſit cõplicatio iſta, Aliqđ c/eſt a, oẽ c/b/aliquod b/a: dico non poſſe ex cõcluſionis ſubcõtrario utrãuis deſtrui: ſi enim hoc acceperis cũ maiore, ſyllm̃ cõſtrues ex ambabus in parte: ſin aũt cum minore, complicationem efficies in prima figura, ex maiore in parte, cum minore uli, quæ nullo pacto legitima eſt: lex enim fuerat & primę, & ſecundæ figurę, ut maior eſſet uniuerſalis.

Quod ſi oppoſite conuertantur, propoſitiones tollũtur ambę: ſi enim a nulli b, b/vero omni c, a/nulli c. Rurſus ſi a, nulli quidem b, ipſi vero c/omni, b/nulli c: & ſi altera nõ vniuerſalis, conſimiliter: ſi enim a/nulli b, b/vero alicui c, a/alicui c/non inerit: & ſi a, b/quidem nulli, c/autem omni, nulli c/ipſum b. Similiter vero, & ſi priuatiuus ſyllogiſmus: ſit enim oſtenſum a/alicui b/non ineſſe: ſit autem prędicatiuum quidem b/c, negatiuum autem a/c: ſic enim efficiebatur ſyllogiſmus: quando igitur contrarium acceptũ fuerit concluſioni, non erit ſyllogiſmus: ſi enim a/alicui b, b/vero omni c, non erat ſyllogiſmus ipſius a, & ipſius c: neque ſi a/alicui b, c/vero nulli, non erat ipſius b, & ipſius c/ſyllogiſmus: quare non tolluntur propoſitiones. quando autem oppoſitum, tolluntur: ſi enim a/omni b, & b/ipſi c, a/omni c, ſed nulli inerat. Rurſus, ſi a/omni b, ipſi autem c/nulli, b/nulli c: ſed omni inerat.

Suppoſito ꝯdictorio conclõnis, utraq; tollit ꝓpó in tertia figura, ꝑ ꝑmã & ſcdam.

Huc uſq; monſtrauit, quõ ſubcontrario cõcluſionis ſuppoſito, neutra propoſitionũ interimitur, oſtẽſurus impſentia quonã pacto, ſuppoſito cõtradictorio, utraq; tollatur, & maior, & minor: ut in exẽplo, Sit prima tertię figurę complicatio, Oẽ c/a, oẽ c/b, aliquod b/a, ſi huius ɔtradictoriũ aſſumpſerimus, Nullum b/a, cum minore, Omne c/b, cõcludemus in prima figura, Nullum c/a, qđ maiorem deſtruit: ſi uero idem cõtradictoriũ, Nullũ b/a, cum maiore acceperimus, Omne c/a, colligemus in ſcđa, Nullũ c/b, minoris uidelicet contrariũ. (Et ſi altera nõ ulis) idem, inquit, ſequitur in cõplicationibus ꝑticularibus, puta in exemplo, Omne c/a, aliquod c/b, aliqđ b/a: Nullũ b/a, aliqđ c/b, aliqđ c/nõ eſt a: ſic enim maior deſtruitur: uel ad minorẽ perimendã, Nullũ b/a, oẽ c/a, nullum c/b. (Similiter uero, & ſi priuatiuus ſyllſ.) Eodẽ, inquit, mõ facienda erit conuerſio in ſcđa tertię cõplicatione: ſi enim ſubcõtrarium cõcluſionis ſuppoſuerimus, neutra ꝑmiſſarum ꝓpõnum interimetur: ut in exẽplo, Nullũ c/a, oẽ c/b, aliqđ b/nõ eſt a: Aliqđ b/a, oẽ c/b: ex maiore in pte nihil cõcludit̃ ĩ prima figura: ſi uero maiorẽ acceperimus, Nullũ c/a, cũ ſubcontraria ɔclõnis, Aliqđ b/a: colligemus qdẽ in ſcđa figura, Aliqđ b/nõ eſſe c: ſed hoc nõ perimit minorẽ præcedẽtis ſyllogiſmi, dicentẽ, Omne c/b: & hoc eſt, quod uoluit: dum ait, nõ erit ſyllogiſmus ipſius b, & ipſius c/) nõ hoc dicẽs, quod nihil penitus cõcludatur, uerũ q; non cõcludimus, b/de ipſo c, ut minorẽ præcedẽtis ſyllogiſmi deſtruere ualemus: ſi itaque ſubcontrariam cõcluſionis acceperimus, neutrã deſtruemus ꝓpoſitionum: ſin aũt oppoſitum ac contradictorium, utramq;: ut in exemplo, Omne b/a, omne c/b, omne c/a: ſic enim maior perimitur: & iterum minor, hunc in modum, Omne b/a, nullum c/a, nullum c b.

Conſimiliter autem monſtratur, & ſi non vniuerſales ſunt propoſitiones: ſit enim a/c/ vniuerſale & priuatiuum alterum autem prędicatiuũ in parte. ſi igitur a/oĩ b, b/aũt alicui c/a/alicui c/continget: ſed nulli inerat. Rurſus, ſi a/omni b ipſi autem c/nulli b/nulli c ſin autem a/alicui b, & b/alicui c, non fit ſyllogiſmus: neque ſi a/alicui b, ipſi autem c nulli, neque ſic: quare illo quidem modo tolluntur, ſic autem non tolluntur propoſitiones. Planum igitur per dicta quomodo conuerſa concluſione in vnaquaque figura fit ſyllogiſmus, & quando contrarius propoſitioni, et quando oppoſitus: & quod in prima quidem figura, per mediam & vltimam fiunt ſyllogiſmi, & quę ad minus extremum ſemper per mediũ tollitur: quę vero ad maius, per vltimum. In ſecunda autem, per primã & vltimam: quę quidem ad minus extremum, ſemper per primam figurã: quę autem ad maius, per vltimam. Sed in tertia, per primam & per mediam: & quę quidem ad maius, ſemper per primam: quę autẽ ad minus, per mediam. Quid igitur eſt conuertere, & quomodo in vnaquaque figura, & quis ſit ſyllogiſmus, manifeſtum.

Itidem, inquit, cõuerſio faciẽda eſt ĩ ſyllogiſmis in parte ac negatiuis: ſi enim ſubcontrariũ ſuppoſuerimus, neutrã interimimus ꝓpoſitionũ: ſin aũt cõtradictoriũ, utramq;: ut in exẽplo, Sit cõplicatio ex maiore uniuerſaliter negatiua, cũ minore affirmatiua in parte, Nullũ c/a, aliquod c/b, aliquod b/nõ eſt a: his itaq; ſic ſe habẽtibus, ex cõtradictorio cõcluſionis, Omne b/a, cum minore, Aliquod c/b, maiorem deſtruimus, Aliquod b/a cõcludẽtes: & ex eodẽ oppoſito, Omne

b/a,cũ maiore,Nullũ c/a, cõtradictoriũ minoris colligims,Nullũ c/b.Suppoſito itaque cõtradictorio húc in modũ,utræque ꝓpoſitionũ deſtruunť: ſubcõtrario autem accepto,neutra:neque aut ex ambabus in parte conſtruitur ſyllogiſmus in prima,ut Aliquod b/a,aliquod c/b: aut cõplicatio utilis quidẽ erigitur, ex maiore cum ſubcõtrario cõcluſionis:ſed nihil,qđ minorem deſtruat,colligit:ut in exẽplo,Nullum c/a, aliqđ b/a:his enim ita diſpoſitis,concludimus Aliqđ b/eſſe c:ſed hoc nihil ad rẽ. Et hęc Philoſophus:poſſemus autem & nos addere,qũo in reliquis duobus modis, quos Ariſtoteles omiſit, idẽ eueniat: ſed qm̃ iſthoc per quã facile eſt,ꝓpterea breuitatis gratia derelinquendũ cenſui.(Planum igitur per dicta)enumerat breui concluſione, repetens q̃ ſuperius fuere cõmõſtrata:qũo conuertenda cõcluſio,dum contrariũ alterutrius propõnum colligere eſt animus:quomõdum cõtradictoriũ,atq; in prima figura conuerſi ſyllogiſmi ad perimẽdas ꝓpoſitiones in prima faciẽdi: quomõ in ſcđa,ac demum qũo in tertia:ſed hæc uel mediocribus logicis planiſſima exiſtũt: qua de re legentibus intelligenda relinquimus.¶Iam enim,q̃ ad ſyll'orum ↄuerſionẽ attinebant,oĩa tranſegimus:reddita primũ rõne,cur Philoſophus à pricipio definieritconuertere,& non ↄuerſionem:cur tranſponentẽ dixerit,& non cõuertentẽ:in cuius uſum atq; utilitatem modus iſte cõuertendi ſyllogiſmos ueniat,mox ſeriatim ſcđæ ac tertiæ cõplicationibus cunctis expoſitis & enaratis: ſupereſt igiť, ut ea,quę de deductione ad impoſſibile dicuntur,enodemus.

Epilogus dictorũ de ſyll'o conuerſiuo.

De deductione ad impoſſibile.

SYllogiſmus vero,qui per impoſſibile,mõſtratur quidem quando cõtradictio concluſionis poſita fuerit, & aſſumpta ſit alia propoſitio,fit autem in omnibus figuris:ſimile namque eſt conuerſioni, pręterquam q̃ differt tantum: quoniã conuertitur quidem facto ſyllogiſmo, & impoſitis ambabus propoſitionibus:deducitur vero ad impoſſibile, non pręconfeſſo prius oppoſito, ſed manifeſto exiſtente, quoniam verum.

Mathematicorum ↄſuetudinẽ,ut in aliis pleriſq;, hoc in uolumine obſeruauit Ariſtoteles:ſi enim elementorum doctrinã,q̃ ob id à Græcis στοιχείωσις núcupatur, bene & pẽſiculate animaduerterimus, ꝓfecto cõperiemus eam eius eſſe genii,ut à poſterioribus ꝓblematis ſemp priora ꝓſupponanť:quartũ nãq; Euclidæ theorema,tertium ſupponit: & hoc,ſecũdũ:& iſtud,primũ,ac de reliquis eodem pacto.¶Ita igitur, ut ad rẽ nr̃am ueniamus,fecit hoc in uolumine Ariſtoteles tractaturus nãq; de deductione ad impoſſe, primum mõſtrauit unam cõplicationẽ poſſe plures cõcluſiones colligere:deide,qũo ex falſis uerũ cõcludatur:mox,quomõ circulo mõſtrationes fiant:ac demum,quomõ ſyllogiſmi cõuertãtur: nemo enim ex falſis ꝓpõibus,& ueram & falſam cõcluſionẽ ſequi poſſe credidiſſet,ni prius didiciſſe in unica complicatione plures colligi poſſe concluſiones:nemo etiam circularem mõſtrationẽ fieri poſſe exiſtimaſſet, ſi ex falſis uerum cõcludi non poſſe cenſuiſſet.Nemo deniq; ſyll'm conuertere auſus fuiſſet, ni prius circulũ facere edoctus eſſet:quarẽ nec ad impoſſe legitime aliquis unq̃ deducet,qui cõuertere ſyllogiſmos ignorauerit:& ꝓpterea non ab re de cõuerſione prius egit, tractaturus impreſentia de deductione ad ĩpoſſe.¶Sed qm̃ multum hoc monſtrationis genere utimur,non iniuria fecero,ſi prius quæpiã in mediũ q̃renda ꝓponam, quo facilius rem ipſam, de qua pertractamus, exacte poſſimus intelligere:ac primum q̃ſitu dignũ, an hæc quã deductionẽ uocamus ad impoſſibile:& ex ↄſequẽti,an ſyllogiſmi,quos hypotheticos ac ſuppoſitorios dicimus,ſyllogiſmi rationem, quã à principio poſuimus,recte ſuſcipiant:Deinde ad quẽ artificem pertineat,hoc genus monſtrationis agere. Ac demum ratio reddenda,cur quum omne quod per impoſſibile monſtretur, poſſit & recto oſtendi ratiocinio: cur inquam non omnia problemata monſtremus per rectum ſyllogiſmum?¶Quantum ad primum,ſitu dignum,q̃ Abumazar Alpharabius in libro de Syllogiſmo, & Algazeles, atq; alii complures eius ſententiæ extitere,ut hypotheticę ac ſuppoſitoriæ rationes omne ſyllogiſmi finitionem ſuſciperent & ex conſequenti deductio ad incõmodum,ſyllogiſmus ratiocinatioq; itidem núcuparetur: imo quod amplius,ſunt qui ſyllogiſmum ſecundum formã diuidi aſſerant, in categoricum atq; hypotheticum:in demonſtratiuum uero, dialecticum ac litigioſum,ſecundum materiam:quoniam fortaſſe omnis probatio diſcurſusq; aut ſyllogiſmus ſit,& à toto ad partẽ: aut inductio, & à parte ad totum: aut exẽplum,& à parte ad partem: quum itaq; deductio ad impoſſibile,ac hypothetici ſyllogiſmi oẽs, neq; à parte arguãt ad totum,neq; à parte ad partem, conſentaneum eſt, ut à toto ad partem ratiocinẽtur,& proinde ſyllogiſmi ſint.Prætera omnis deductio ad impoſſibile,põt effici oſtẽſiua ratiocinatio,quemadmodum ſupra in priori diſcuſſimus uolumine:ſequitur itaq; ad incõmodum deductionem,ſyllogiſmũ eſſe:atq; hæc húc in modum.¶Eſt altrinſecus Aphrodiſiẽſis Alexander,atque alii nonnulli,qui deductionem ad impoſſibile,ſyllogiſmum eſſe negent,dicentes huic finitionem ſyllogiſmi ratiocinationiſque minime conuenire:in deductione namque iſta, atque in ſuppoſitoriis omnibus ratiociniis,propoſitiones non poni,ſed ſupponi dicuntur: & propterea dicebamus ſupra in definitione ſyllogiſmi (Poſitis quibuſdam) addi ad differentiam hypotheticarum ratiocinationum: in quibus,propoſitiones non poni,ſed ſupponi dicunť. Pręterea Ariſtoteles in priori uolumine inq̃t ad uerbum,quũ de hypotheticis loqueretur,Omnes enim per impoſſibile concludentes,falſum q̃dem rõcinantur:quod autẽ à pricipio,ex ſuppoſitione monſtrãt:

Nõ q̃ ordiate pceſſerit Phus, ut ſemp qđ poſteri⁹ ẽ, ſuppõat qđ prius, more Geometrarum.

Dubiũ an ↄductio ad ĩpoſſe ſuſcipiat rõnẽ ſyll'i.

Opĩo Abumazaris, & Algazelis ſyll'o hypothetico.

Opĩo q̃rundã de diuiſione ſyll'i ſm formã & materiã.

Alexan. noluit deductiones ad impoſſe, eẽ ſyll'm, cui definitio ↄpetat ſyll'i.

& paulo

& paulo infra ait (In omnibus enim ſyllus quidem fit ad tranſumptum, quod aũt ex principio, concluditur per confeſſionem, aut aliquam aliam ſuppoſitiõem) quare, quum ſyllus tm̃ ſit, qui ad tranſumptum fit, procul dubio tota ad impoſſibile deductio ſylls nullo pacto uocitanda erit. Ad hæc, in oi ſyllo ac ratiocinatione, tres termini ac binæ propoſitiones tm̃ ſunt: ſed in hac deductione, & termini plures tribus, & propoſitiones duabus aſciſcuntur, non itaq; ſylli rationem ſubibit. Adde, q monſtrationes oẽs ſyllogiſticæ p dictũ De oi aut Nullo, uel conuerſionem, tanquàm principia ſtabiliuntur: uerum ad incommodum deductio non ſic ſe habet, quum omnis iſtius mõſtratio ex primi principii, De quolibet dicitur affirmatio aut negatio, ratione pendeat: non itaq; ſyllus dicenda erit. Præterea, quod non poteſt ſyllogiſticè reſolui, nec ſyllogiſticè ẽt componi poteſt: ſed nec deductio ad impoſſibile, imo nec ratio aliqua ſuppoſitoria ſyllogiſticè reſolui poteſt, ut in priori uolumine diſputatum fuit: igitur nec ſyllogiſticam compoſitionem habere dicẽda erit.

Solutio rõnũ opinionis oppoſitæ.

¶ Quum hæc itaq; ſic ſe habeant, dicendum ẽ ad impoſſibile deductionem nullo pacto ſyllum eſſe, aut ſyllogiſmi rationem ſuſcipere: & ex conſequenti, nullam rationem ſuppoſitoriam: Addendũq; inſuper falſum illud eſſe, quod nonnulli aſſerunt, ſyllm diuidi tanq̃ ſm formam in prædicatiuum, ac conditionalem: hoc enim neutiq̃ concedẽdum: & quum dicitur rationem omnem, aut à parte ad totum, aut econuerſo, aut à parte deniq; fieri ad partem, proculdubio negandum exiſtimo: non enim de omnibus ↄſequẽtiis atq; habitudinibus neceſſariis hoc profertur, ſed de iis tm̃, quę ad ſylli rationem deduci pñt. ¶ Ad ſcdm neganda eſt ↄñtia atq; illatio: non enim ſequitur, ſi aliquid, & per oſtenſiuum ſyllum, & per deductionem monſtrari poſſit, q deductio ſylls ſit: quẽadmodum ſi unum, & idem argueretur, & demõſtratiuo, & dialectico ratiocinio, non ob id tñ dialecticus ſyllus demonſtrationis rationem ſuſciperet. ¶ Verũenimuero licet quintus ac. 2. hypothe. non ſylli, ſed potentiæ potius ſyllogiſticæ uocandi ſint: ſyllus tñ oſtẽſiuus, qui ad tranſumptum efficitur, & uerè ſyllus eſt, & ſylli rationem admittit: q ſi latius deductionem ad impoſſibile, oẽs iſtos ſyllogiſmos uoces, tunc facienda erit diſtinctio, ac dicendum, partem deductionis ſyllum eſſe: partem uero minimè: ſin aũt preſſius deductionẽ uocemus ad impoſſibile, binas tm̃ ſuppoſitorias rationes illas, nullo pacto in ſyllogiſmi rõnẽ ueniet. Sed de hoc iam plus ſatis pertractatum fuit: ſupereſt de cætero, ut exponamus, quis ſit artifex ille, qui monſtrationibus utatur ad impoſſibile.

Nota q artifices utãtur demonſtratiõe ducẽte ad impoſſibile.

¶ Dicimus itaq;, q & demonſtrator, & dialecticus, & piraſticus oſtenſione utuntur ad impoſſibile, uerum, antequàm hoc exponamus, enarrandi prius modi ſunt, quibus ad incommodum deducimus:

Duo modi ſunt ducendi ad ipoſſibile dmõſtrationis.

ſunt itaq; modi demonſtrationis ad impoſſibile bini, unus artificialis, alius ſine arte, & quaſi unicuiq; ex natura propria ingenitus: qui artificialis, biſariam ſcinditur, unus demonſtratori attinet, quum uidelicet propoſitiones accipiuntur immediatè, & poſteriora, ſeu concluſio nobis, uel naturæ manifeſtior ſit, quàm præmiſſæ ꝓpoſitiones: hoc enim differunt inter ſe oſtenſiua demonſtratio, & deducens ad impoſſibile, q una incipit à prioribus; altera uero, à poſterioribus: quemadmodũ Abumazar Alpharabius in lib. de ſyllo, & Ariſtoteles in. 1. Poſteriorum tradidere: unde non iniuria, inquit Alulidus Roſa. in. 1. de cœlo, omnem demonſtrationem ad impoſſibile, eſſe demonſtrationem Quia, unus itaq; modus demonſtratori attinet, ueluti diximus; alter uero ad dialecticum ac tentatorem pertinet, quum uidelicet in propoſitionibus probabilibusq; fiat ad incommodum deductio.

Dfia inter demonſtrationẽ oſtẽſiuã, & ad impoſſibile ducentem.

Ois demõſtratio ad ĩpoſſibile ẽ demonſtratio Quia.

Dubiũ quõ demonſtratiõe ad impoſſibile utat demonſtrator.

¶ Quòd ſi ambigas quònam pacto fieri poſſit ut demonſtrator utatur deductione: quũ alioqui demonſtratio omnis ex ueris conſtruatur propoſitionibus, quum in prima efficiatur figura, quum in propoſitionibus æquiuertentibus ¶ Reſpondemus demonſtrationem oẽm, quæ uerę & propriè demonſtratio ſit, ita ſe habere ex neceſſitate, puta eam, quam nõnulli uocant cauſæ & exiſtentiæ: nõ tñ ob id oportere hoc ſimpliciter de quacũq; proferri demonſtratione, ſiue Quia fuerit, ſiue Propter quid: amplius, Dicimus demonſtrationis ad impoſſibile ꝓpoſitiones oẽs ueras eſſe: ſi enim per demonſtrationẽ ad impoſſibile intelligimus ſuppoſitorios ſyllos, putà 5. ac. 2. hypotheticorum, quibus ad incommodum deductio procedit, nemini dubium, q propoſitiones oẽs ueræ ſunt: ueritas nãq; ac falſitas hypotheticarũ propoſitionum, in neceſſitate exiſtit conſequentiæ.

Solutio.

Dubiũ quõ ſit dialectico utilis ꝓpter dictũ Phi. octa. Topico.

¶ Si uero ex altera parte quiſpiam authorem prębeat Ariſtotelem qui in. 8. Topico. ait diſputanti non eſſe utendum ſyllo ad impoſſibile, & propterea perperã dici, quod dialecticus utatur deductione ad incõmodum.

Solutio.

¶ Reſpondemus, non hoc abſolute ꝓtuliſſe Philoſophum, ſed quum, inquit, idem oſtenſiuè & per impoſſibile ratiocinari poſſit, non debet diſputãs uti deductione, ſed potius monſtratione oſtenſiua: hæc. n. euidentior ſtabiliorq; eſt. Artificioſus itaq; deductionis modus talis eſt: Qui uero ſine arte ꝓfertur, is eſt, quo prima principia monſtrare conſueuimus, quoq; expoſitionis quaſi ratiõe utimur: quali fortaſſe ĩ Gãma poſt naturalia uſus fuit Ariſtoteles, qualiq; iterũ in priori uolumine diximus monſtrari conuerſionis regulas: ſed de hac abunde ſupra diximus.

Deductiõe ad ipoſſibile oẽs artifices utunt.

¶ Planum itaq;, deductionem ad impoſſibile ad oẽs attinere artifices, demonſtratorem, dialecticum, ac litigioſum, ſeu tentatorem: & ex his inſuper manifeſtum, cur nõ oia monſtrentur oſtenſiuo ratiocinio, quum tñ alioqui quodcunq; oſtenſiuè monſtratur, poſſit etiam deduci ad impoſſibile: quum enim in monſtratione qualibet à notioribus initium ſumendum ſit, ſi contigerit concluſionem propoſitionibus notiorem eſſe, opus erit ad incommodum deducere, non autem oſtenſiuo uti ratiocinio: & ob hoc, inquiunt mathematici,

theoremata quædam eſſe, quæ ſolum per impoſſibi/
le demõſtrari poſſunt: quemadmodum diametrum
coſtæ incommenſurabilem eſſe. ⁋ Quod ſi in contra

Dubiũ ex di cto philo ſophi primo huius.

rium, ſententiam afferas Ariſtotelis, qui in priori uo
lumine dicebat, Quodcunq; mõſtratur ꝑ impoſſibile,
poſſe & oſtenſiuè monſtrari. ⁋ Reſpondeo aliud eſſe

Solutio

monſtrari, aliud demonſtrari; ac uerum eſſe, ubicunq;
fit deductio ad impoſſibile, ibidem etiã fieri poſſe oſtẽ
ſiuam rationem: non autem, ubicunq; demonſtratio
nem facimus ad impoſſibile & Quia, ibidem etiã fie/
ri poſſe oſtenſiuam, & Propter quid: q̃m ſit, eadem &
notiora eſſent & ignotiora: quod abſurdiſſimũ. Sed
his tranſactis, iam demum ad contextum enarrandũ
ueniamus. (Syllogiſmus uero qui per impoſſibile,)
Enarraturus itaq; Philoſophus, quõ per deductionẽ
ad incommodum diuerſa monſtrentur quæſita, pri/

Quid ſit d ductio ad i poſſibile ex dicto Phi loſophi.

mum deſcribit, quid ſit deductio ad impoſſibile, inq/
ens, ſyll͞m ad impoſſibile eſſe, quum ſuppoſita conclu
ſionis contradictoria, & altera propoſitione aliunde
accepta, deducimus ad aliquod manifeſtè falſum: ubi
notes quẽadmodũ & Diuus refert Alber. ꝙ ex habitu

Dictum Alberti.

nõ ex actu, ueluti in ꝑcedentibus, potentiã iſtam ſyllo
giſticam deſcripſit. Hoc autẽ ideo factum fuit, q̃m de
ductio ad impoſſibile, ſylli ac monſtrationis magis ra
tionem habebat, quàm ſuperiores potẽtiæ: illæ enim
quodãmodo ad iſtam tanquã ſcopum dirigebantur.
(Fit aũt in oĩbus figuris.) Poſt deſcriptionẽ deductio
nis ad impoſſibile, uult edocere, quonam pacto cõue
niant inter ſe conuerſio ſyllogiſmorum, ac deductio
ad impoſſibile: & inquit, has potentias in hoc concor
des eſſe, ꝙ ambe in tribus efficiuntur figuris: addunt
alii, ꝙ ambæ oppoſitum ſupponentes ratiocinantur.
⁋ Differunt autem inter ſe, quoniam conuertitur ſyl

Quõ diſferãt, & cõueniant ſyllogiſm⁹ cõuerſiuus, & dductio ad impoſſibile

logiſmus iam præcedente alia ratiocinatione: ſed de/
ductio ad impoſſibile efficitur, nullo præmiſſo ſyl/
logiſmo: ſed tantum propoſita in medium conclu/
ſione quærenda, quam tanquàm ueram in quæſtio
nem deducimus: ueluti in exemplo, Si animus extite
rit monſtrare, nullum hominem eſſe inanimatum,
non ſtatim accipimus ꝓpõnes ad concluſionem oſtẽ
ſiue monſtrãdam, ſed cognoſcentes cõcluſionem ma
nifeſte uerã eſſe, utimur deductione ad incõmodum
puta hoc pacto, Si falſum eſt, nullũ hoiem eſſe inani/
matum, uerum ergo erit contradictoriũ, Aliquis hõ
eſt inanimatus: cui ſi addiderimus, Nullũ inanimatũ
aĩal, concludimus ſecundum quartum indemonſtra
bilẽ, Nõ omnis homo aĩal: quod & falſum ẽ, & abſur
dum. hoc igitur modo differũt cõuerſio ac deductio
ad impoſſibile. Differunt etiã, q̃m in conuerſione ſup
ponimus tam contrarium, quàm contradictorium:
in deductione uero, contradictorium tantum. item,
quia conuerſio conſequentiam tantum monſtrat ſyl
logiſmi: deductio autem, propoſitam concluſionem.
Ad hæc, quoniam quod ſupponitur in conuerſione,
concluditur in deductione: & econuerſo, quod in de
ductione ſupponitur, in conuerſione colligitur. De/
mum differunt conuerſio atq; deductio, quoniã con
uerſio indifferenter ſupponit ac concludit, aut uerũ,
aut falſum: deductio autem, ſemper & ſupponit, &
concludit falſum.

Termini aũt ſimiliter ſe habebunt in ambobus, & eadẽ
amborum acceptio, vt ſi a/ineſt omni b/medium autem c/
ſi fuerit ſuppoſitum aut non omni: aut nulli b/ineſſe, c/ vero
omni, quod erat verum, neceſſe eſt c/aut nulli, aut non om
ni b/ineſſe. hoc autem impoſſibile: quare falſum, quod ſup/
poſitum eſt. verum igitur oppoſitum. Conſimiliter vero &
in aliis figuris: quæcunq; enim conuerſionem ſuſcipiunt, &
ſyllogiſmum, per impoſſibile: alia itaq; problemata omnia
per impoſſibile monſtrantur in omnibus figuris.

Hoc eſt, Licet hanc inter ſe differẽtiam ac diſſidiũ
obtineant, quãtum tamen ad reflexionem ſyllogiſmi
uno & eodem modo ſe habent: ueluti in exemplo, Si
concluſum fuerit, Omne b/eſſe a/per medium c/ hoc
pacto, Omne c/a/omne b/c/omne b/a/poterimus face/
re & conuerſionem, & deductionem ad impoſſibile,
quaſi per eoſdem terminos, atq; eaſdem propoſitio/
nes, hunc in modum: Si non eſt uera concluſio iſta,
Omne b/a/ſupponamus ergo aut contrarium, aut cõ

Nota ꝙ in deductiõe ad ĩpoſſibile nõ poſſumus & contrariũ & cõtradictoriũ ſupponere recte. huius tñ oppoſitũ vr̃ Philoſophus. 1. poſte. aſſerere vt ibi deduximus.

tradictorium, Nullum b/eſſe a/uel Non omne b/eſſe
a/deinde huic addamus maiorem propoſiti ſyllogiſ/
mi, Omne c/a/ & ita concludimus in ſecunda figura,
Nullum b/eſſe c/aut Non omne b/eſſe c: hoc autem
ſit & impoſſibile & manifeſtè falſum: uel monſtretur
alio ſyllogiſmo: & quũ ex uero non ſequatur falſum,
falſum ẽt erit, qđ à principio fuit ſuppoſitum, hoc ẽ,
Non omne b/eſſe a: quare ſuum oppoſitum ac cõtra/
dictorum uerum erit, Omne b/eſt a/quod monſtran/
dum fuerat per impoſſibile. Notatu autem dignum,
ꝙ Ariſtoteles non ſuppoſuit contrarium ac contradi
ctorium ſimul, dicens, Non omni aut Nulli, quia fie/
ri hoc legitime poſſit in deductione ad incommodũ:
ſed hoc fecit, ut unum & idem exemplum ambobus
ſatisfaceret, & conuerſioni & deductioni ad incõmo/
dum: uel aliter, ut exempla poneret, quomodo mon/
ſtrari debeat & uniuerſaliter affirmatiua, & affirmati
ua etiam in parte. Non omni enim cõtradicit Omni,
Nulli uero Alicui: quodq; hoc ita ſit intelligendum,
expoſuit inferius, quum ait, Quare falſum quod ſup
poſitum eſt: uerum igitur oppoſitum. non enim re/
ctè poſſumus dicere, ſi unum contrariorũ ſit falſum,
ꝙ & reliquum falſum exiſtat. (Conſimiliter uero) iti
dem, inquit faciendum erit in reliquis figuris, ꝓpterea
ꝙ quæcunq; conuerſionem ſuſcipiunt, & deductio/
nem ẽt admittũt ad incommodum: & hoc eſt, quod
uoluit Alulidus Roſ. quum ait. Et tñ ſyllogiſmus ad
impoſſibile magis re ipſa ſimilis erit ſyllõ conuerſo:

Dubius de ꝯtradictione in dictis Philoſophi hic, & infra.

q̃m forma ipſius erit forma hæc per ſe. ⁋ Circa hæc
dubitaret fortaſſe quiſpiam, quõ uerum ſit, Quæcũ/
q; conuertuntur, poſſe etiam deduci ad impoſſibile:
quum tñ alioqui ĩferius dicat, uleṁ affirmatiuã mõ/
ſtrari non poſſe per impoſſibile in prima figura, quæ

tamen

tamen conuerſione deducitur, ueluti ſupra diſcuſſimus: unde & Philoponus ait ad uerbum, Quæcunque per impoſſibile monſtrantur, per conuerſionem etiam oſtendunt: quæcunq; uero per conuerſionem, non etiam per impoſſibile: in plus enim ſe habet conuerſio, quàm deductio ad impoſſibile. ¶ Ad hoc dicimus, quòd dum conuertimus ſyllogiſmum concludentem uniuerſalem affirmatiuam in prima figura, neq; tunc facimus ſyllogiſmum in eadem prima, ſed aut ĩ ſecũda, aut in tertia: uerum fieri dicitur conuerſio in prima, quoniam præcedens ſyllogiſmus primę figuræ diſpoſitionem habebat, qđ de deductione ad impoſſibile nullo pacto ꝓferre poſſumus. Hæc enim non procedit ſuppoſito alio ſyllogiſmo, quemadmodum conuerſio: ueluti iam à principio diſtinximus. & hoc eſt, quod uoluit Philoponus, quum dixit, conuerſionem ſyllogiſmi in plus ſe habere, quàm deductionem ad impoſſibile.

Solutio

¶ Vniuerſale autem prędicatiuum, in media quidem & tertia monſtratur, in prima vero non monſtratur: ſupponatur nanq; a/non omni b/aut nulli ineſſe, & accipiatur alia propoſitio vtrinlibet, ſiue c/ineſſe omni a/ſiue b/omni d/ſic enim eſſe poſſet prima figura: ſi igitur ſuppoſitum eſt a/ineſſe nõ omni b/non fit ſyllogiſmus vtrinlibet accepta propoſitiõe/ ſi autem nulli, quando b/d/aſſumpta fuerit, ſyllogiſmus quidem erit falſi. ſed propoſitum non monſtratur: ſi enim a/nulli b, b/vero omni d/a/nulli d/ hoc vero impoſſibile: falſum itaq; a/ineſſe nulli b. ſed non, ſi nulli falſum, omni verum. Quod ſi c/a/accepta fuerit, non fit ſyllogiſmus: neq; qñ ſuppoſitum ſit a/ineſſe non omni b/quare manifeſtum, ꝙ omni ineſſe non monſtratur in prima figura per impoſſibile: alicui vero, & nulli, & non omni monſtratur: ſupponatur enim a/nulli b/ineſſe/b/autem acceptum ſit omni aut alicui c. igitur neceſſe eſt a/nulli, aut non oĩ c/ineſſe, ſed hoc impoſſe: ſit enim verũ & manifeſtũ, ꝙ a/ineſt omni c: quare ſi hoc falſum, neceſſe eſt a/alicui b/ineſſe. Quod ſi ad a/ſumpta fuerit altera propoſitio, non erit ſyllogiſmus, neq; qñ contrarium concluſioni ſuppoſitum fuerit, vt alicui non ineſſe: planum igitur ꝙ oppoſitum ſupponendum.

In oĩbus figuris ꝓter primã oſtẽdit vlẽ is affirmatiua ꝑ deductiõẽ ad impoſſibile.

ἀντιπεπονθὸς θεώρημα, inquit Alexander, tradit oſtenſiuis ratiocinijs: in rectis nanq; & oſtenſiuis ſyllogiſmis uniuerſalis affirmatiua in prima tantum concludebatur figura: in his uero, qui ad impoſſibile deducunt, in omnibus figuris concluditur uniuerſalis affirmatiua propoſitio, prę terquàm in prima figura, & hoc eſt, quod impræſentia monſtrare conatur Ariſtoteles: dico enim, inquit, ꝙ per impoſſibile oſtendi nullo modo poterit uniuerſalis affirmatiua in prima figura, puta, Omne b/eſſe a/nam ſiue contradictorium ſupponatur, Non omne b/a/ſiue contrariũ, Nullum b/a/& alia propoſitio utrinlibet accipiatur, hoc eſt, aut à parte ſuperiore, ut fiat maior: aut ab inferiore, ut fiat minor: uel nõ erit ſyllogiſmus, uel erit quidem, non tamen propoſitum concludet: puta in exẽplo, ſupponatur cõtradictorium proiecti in quæſtionem propoſiti, Non omne b/a/ deinde accipiatur altera propoſitio ad a/& fiat maior: planum, ꝙ nullo modo utilis erigetur complicatio: efficietur nanq; ſyllogiſmus in prima figura ex maiore ulr affirmatiua, cũ minore negatiua in parte, hunc in modum, Oẽ a/c/Non oẽ b/a/uerum cõplicatio hæc in priori uolumine mõſtrata fuit inutilis: ꝙ ſi altrinſecus, & ad minorem extremitatẽ propoſitionẽ acceperimus, coniugationem itidẽ conſtituemus inutilẽ, ex maiore negatiua ĩ parte, cum minore ulr affirmatiua: ut in exẽplo, Non oẽ b/a/Oẽ d/b/nihil enim ita diſpoſitis terminis ſyllogiſtice colligitur, ut liquido intueri licet: ſi itaq; contradictorium ſuppoſuerimus, nullo pacto ſyllm cõplicabimus: ſin aũt contrarium accipiamus, puta, Nullũ b/a/& ad minorem extremitatem alterá propoſitionẽ aſſumamus, puta, b/d/ſyllogiſtice quidẽ falſum concludemus, non tñ ob id propoſitũ monſtrabimus: ut in exẽplo, Nullũ b/a/oẽ d/b/nullũ d/a/ hoc aũt ſupponat̃ eſſe impoſſibile ac falſum: ſi itaq; hoc falſum, falſum & illud ex quo ſequitur: ſed ſequitur ex cõtrario ſuppoſito, Nullũ b/a/falſum itaq; eſt hoc: cæterum nõ ſi hoc falſum, propterea dicendum eſt ſuũ contrariũ uerũ eſſe, Oẽ b/a/nil enim prohibet bina cõtraria ſimul eſſe falſa Quòd ſi c/a/hoc eſt, ad maius extremũ accepta fuerit ꝓpoſitio, Oẽ a/c/non fit ſylls: quẽadmodũ neq; qñ contradictorium ſupponebatur, Non oẽ b/eſſe a/ut in exẽplo, Oẽ a/c/nullum b/a/ſic enim minor ꝓdibit negatiua in prima figura. Ex his itaq; planũ, nullo pacto poſſe ulr affirmatiuá cõcludi in prima. ¶ Sed ambigeret fortaſſe aliqs, cur hoc ita ſit: quũ enim prima figura longe perfectior exiſtat, & ſecũda & tertia, conſentaneũ uidetur, ſi ulẽ in ſecunda ac tertia cõcluditur per impoſſibile, ꝙ & in prima colligi poſſit. Prę terea oẽs ſylli ſecundæ ac tertiæ ut perficiantur, ad primam reducuntur figuram: ſi igitur & hi reducẽtur, planũ ꝙ in prima per impoſſibile cõcludi poterit ulr affirmatiua. ¶ Ad hæc & conſimilia dicimus, non eũdem ſeruari ordinem perfectionis, atq; imperfectiõis in rectis ratiocinationibus, & in deducentibus ad impoſſibile, immo quod amplius, ex oppoſito penitus, ordinẽ diſtribui: nanq; qui recti ſylli perfectiores ſunt, ij deducentes ad impoſſibile, imperfectiores efficiuntur: nanq; deducentes ad incõmodum, ex oppoſito ratiocinantur: perfecti uero oppoſitũ, imperfectius ſemper exiſtit: quemadmodum negatiua in parte, q̃ ulr affirmatiuę opponitur, imperfectiſſima eſt oĩum propoſitionũ.) Alicui uero & nulli ꝛnon monſtratur, inquit, per ĩpoſſibile ulr affirmatiua: ſed negatiuæ ambæ, & affirmatiua in parte monſtrari utiq; poſſunt in prima figura. (Supponatur enim a/nulli b/) expoſuit quomodo in prima figura per impoſſibile monſtretur affirmatiua ĩ parte, puta, Aliquod b/a/ſi enim inquit, hæc non eſt uera, ſupponatur ſua cõtradictoria, Nullum b/a/cui addatur altera propoſitio manifeſte uera, quæ accipiatur ad/b/puta, Aliquod c/b/deinde ex his concludatur ſm quartum indemonſtrabilem, Aliquod c/non eſt a/quod fieri nequit: ſupponatur enim hoc manifeſte falſum eſſe ac impoſſibile,

Dubiũ q̃re ĩ prima nõ colligatur vlẽ affirmatiuũ ꝑ deductionẽ ad ĩpoſſibile vt in alijs.

Solutio, ꝙ non idẽ ſeruat̃ mõ ꝑfectionis & ĩperfectiõis in oĩbus figuris, imo oppoſitus.

Nota ꝙ Ariſto. ĩ tex. ſumit Oẽ uel Aliqđ c/eſſe b/& poſtea concludit uniuerſalẽ uel particularẽ negatiuam: ſed qm̃ de ꝯtrario nõ ita ſequit̃ ꝓpoſitũ ĩ oĩ materia, ut

de ꝯdictorio, qm̃ nõ neceſſe ẽ, ſi unũ ꝯtrarium ẽ falſũ aliud eẽ uerũ. Idcirco fecit ſolum mõſtrationẽ de ꝯtradictorio iſte author in expõne.

propterea ꝙ huius contradictorium, Omne c/a/& neceſſarium eſt, & manifeſte uerum: ſi itaq; falſum eſt, Aliquod c/non eſſe a/falſum erit, & illud, ex quo deducitur, puta, Nullum b/a/quare ſuum contradictorium uerum erit, Aliquod b/a/quod fuerat in monſtrationem propoſitum. (Quòd ſi ad a/) hoc eſt, ſi ad maius extremum propoſitionem aſſumpſerimus, ſiue contrarium, ſiue contradictorium ſupponamus concluſionis & quæſiti, non conſtruemus utilem cõplicationem: quoniam in prima figura minore exiſtẽte negatiua, non efficitur ſyllogiſmus: ut in exemplo. Omne a/c/nullum b/a/uel Aliquod c/non eſt a/ex huiuſcemodi terminorum ac propoſitiõum diſpoſitione nil ſequitur ui ſyllogiſtica: ubi notes, quòd latius ſubcontrarium uocauit, hoc etiã in loco nomine contrarii, quemadmodum ſupra quoq; plærũq; fecerat. (Planum igitur) manifeſtum, inquit, ſi uolumus ad impoſſibile ducere, ꝙ non contrarium: ſed oppoſitũ ac contradictorium ſupponendum: & addas tu, Et altera propoſitio non ad maiorem, ſed ad minorem extremitatem accipienda.

Rurſus ſupponatur a/alicui b/ineſſe, acceptus autem ſit c/omnia, neceſſe itaq; c/alicui b/ineſſe: hoc aũt ſit impoſſibile: quare falſum, quod ſuppoſitum eſt: ſi vero ſic, verũ nulli ineſſe. Conſimiliter autem, & ſi priuatiuum ſumptum fuerit c/a/Sed ſi propoſitio, quę eſt ad b/accepta fuerit, nõ erit ſyllus: ſin autem contrarium ſuppoſitũ fuerit, ſyllogiſmus quidem erit & impoſſibile: ſed non monſtratur ſuppoſitũ: ſupponatur enim a/omni b/& c/accipiatur omni a, igitur neceſſe eſt c/omni b/ineſſe: hoc autem impoſſibile: quare falſum a/ineſſe omni b. verum nondum vtique neceſſariũ, ſi non omni, nulli ineſſe. Conſimiliter autẽ & ſi ad b/accepta fuerit altera propoſitio, ſyllogiſmus quidem erit & impoſſibile, ſed non tollitur ſuppoſitio: quare oppoſitum ſupponendum.

Hoc eſt, Si intentio fuerit monſtrare uniuerſaliter negatiuam ĩ prima figura per impoſſibile, puta, Nullum b/a/ſupponamus ſuum contradictorium, Aliqđ b/a/deinde accipiamus alteram propoſitiõem ad maiorem extremitatem, Omne a/c/ex his, ut planum eſt, cõcludemus, Aliquod b/c/quod ſupponatur eſſe impoſſibile & falſum: quare & id ex quo ſeqtur, falſum erit, puta, Aliquod b/a/& ſi hoc falſum, ſuum contradictorium uerum, Nullũ b/a/quod fuerat monſtrandum. Eodem pacto & ſi c/a/hoc eſt, maior propoſitio accipiatur non affirmatiua, ut ſupra fecimus, ſed negatiua, hunc in modum, Nullum a/c/aliquod b/a/ aliqđ b/non ẽ c/ſit enim hoc falſum & impoſſibile, ac deducatur contradictorium, ut prius. (Sed ſi propoſitio) hoc eſt, ſi acceperimus alteram propoſitionem, nõ ad a/ut ſit maior, ſed ad b/ut fiat minor, nõ erit pacto aliquo ſyllogiſmus: quoniam complicatio fiet ex maiore in parte: quod alteram primæ figuræ legem abrogat. (Sin autem contrarium) Si uero, inquit, non contradictorium, ſed contrariũ quæſiti ſuppoſuerimus, ſyllogiſmum quidem ac utilem complicationem cõſtruemus, non tamen propoſitum concludemus: ut in exẽplo, Supponatur omne b/a/ quod eſt contrariũ uniuerſalis negatiuę: deinde huic addatur altera propoſitio, ad maiorem extremitatem accepta. Omne a/c/Cõcluditur igitur, Omne b/c. quod ſupponatur falſum eſſe ac impoſſibile. falſum itaq; & id, ex quo deducitur, Omne b/a/ſed non, ſi hoc falſum, propterea uerum eſt, Nullum b/eſſe/a/poſſunt enim utraq; cõtraria ſimul falſa exiſtere: (Cõſimiliter autem & ſi ad b/) Si, inquit, contrarium ſuppoſuerimus, & alteram propoſitionem, non ad a/ut ſupra, ſed ad b/acceperimus, ſyllogiſmum conſimiliter conſtruemus, & impoſſibile cõcludemus, Omne b/a/omne d/b/ omne d/a/quod ex ſuppoſitione ſit impoſſibile: quare & illud ex quo deducitur, Omne b/a/ſed non ſi hoc falſum, propterea uerum erit ſuum contrarium, Nullum b/a/poſſunt enim utraq; ſimul falſa eſſe: & hoc ẽ, quod uoluit, dum inquit (ſed non tollitur ſuppoſitio) ac ſi diceret, Sed non ſublata ſuppoſitione, propterea concluditur propoſitum, quoniam non ſi unum contrariorum eſt falſum, ob id reliquum eſt uerum: ẽ itaq; ſemper oppoſitum ac contradictoriũ ſupponẽdũ.

Vt autem monſtremus a/ineſſe non omni b/ſupponendũ omni ineſſe: ſi enim a/omni b/& c/omni a/c/omni b/quare ſi hoc impoſſibile, falſum quod ſuppoſitum eſt. Conſimiliter autem & ſi ad b/accepta fuit altera propoſitio, & ſi priuatiuum erat c/a/conſimiliter: ſic enim ſit ſyllogiſmus. Si vero ad b/ſit priuatiuũ, nihil monſtratur. Quod ſi non omni, ſed alicui ineſſe ſuppoſitum fuerit, non monſtratur, quoniam non omni, ſed quoniam nulli: ſi enĩ a/alicui b/c/vero omni a/c/alicui b/inerit: ſi igitur hoc impoſſibile, falſum eſt a/alicui b/ineſſe, quare verum nulli: hoc autem monſtrato, tollitur ipſum verum: a/enim alicui qdẽ b/ inerat, alicui aũt non inerat. Amplius, non accidit impoſſibile iuxta hypotheſin: eſſet enim vtiq; falſa, ſiquidẽ ex veris non eſt falſum ratiocinari. nunc autem eſt vera: ineſt nãq; a/alicui b: quare non ſupponendum alicui ineſſe, ſed omni. Conſimiliter vero, & ſi monſtraremus a/alicui b/ non inexiſtens: ſi enim idem alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, eadem vtrorũq; demonſtratio.

Enarrat quõ negatiua in parte poſſit oſtendi p impoſſibile, inquiens, ſupponẽdum eſſe contradictoriũ & accipiendam alteram ꝓpõnem ad maiorem extremitatem: puta in exemplo, Si nõ eſt uerũ, Aliquod b/non eſt a/ſupponatur ſuum contradictorium, Oẽ b/eſt a/deinde addatur ad maiorem accepta propoſitio, Oẽ a/c/& cõcludatur in prima figura, Oẽ b/c/ ſed hoc falſum, ergo & oẽ b/eſſe a/ex quo ſequebatur: igitur quæſitum uerum, Aliquod b/non eſſe a. (Conſimiliter autem & ſi ad b/) hoc idem fiet, & ſi altera propoſitio nõ ad maiorem, ſed ad minorem accipiatur extremitatem, hunc in modum, Oẽ b/a/Omne d/ b/oẽ d/a/ ſi enim hoc impoſſibile, falſum erit, Oẽ b/eſſe a/ & ex conſequẽti uerũ, Aliquod b/non eſſe a/ (Et ſi priuatiuum hoc eſt, ſi c/a/& maior ꝓpõ accepta fuerit negatiua, itidem ꝓpoſitũ concludere ualebimus, ut in exẽplo, Nullũ a/c/oẽ b/a/nullũ b/c/ quod ſi ẽ impoſſibile,

falſum

ſalſum erit & ſuppoſitum ipſum, Omne b eſſe a, quare uerum contradictorium, Aliquod b non eſſe a. Si uero negatiua propoſitio non ad a ponatur, ſed ad b, hoc eſt, non ad maius, ſed ad minus extremum nihil penitus concludetur: in prima nanque figura minor negatiua in coniugatione utili eſſe non poterat. (Quòd ſi in omni) uerum, inquit, ſi in mõſtratione problematis huius non contradictorium, ſed ſub contrarium ſuppoſuerimus, puta, Aliquod b eſſe a, non monſtrabimus Non omni, hoc eſt, negatiuam in parte, ſed Nulli & uniuerſalem negatiuam: quemadmodum ſupra expoſuimus, & nunc etiam declaratur in exemplo, Omne a c, aliquod b a, aliquod b c, ſi hoc eſt impoſſibile, falſum & quod ſuppoſitum fuit, Aliquod b eſſe a, quare ſuum contradictorium uerum, Nullum b eſſe a, quod ſi uerum eſt, uerum & Aliquod b nõ eſſe a, nõ tñ propterea dicendum eſt, ſuppoſito ſubcontrario hoc accidere, ſed per accidens quodãmodo: qm̃ enim poſito ſubcontrario quæſiti, ſequitur uniuerſalem negatiuam eſſe ueram, per deductiõem ad incõmodum: ex hoc etiam deriuare poterimus negatiuam in parte ueritatem obtinere, & ita poſito ſubcontrario per accidens, concludimus negatiuam in parte poſitione ueram eſſe. Cæterum, inquit Philoſophus, non debemus ꝓpter hoc dicere, ꝙ deductio fieri poſſit ex poſitione ſubcõtrarii, ſi.n. hoc ita eſſet, nõ ſolũ poſitione particularis, ſed & natura particularis ſequeretur, ſed hoc nõ fit: dũ enim uera eſt, Nullum b eſſe a, non poteſt particularis ſm̃ naturam uera eſſe, puta, Aliquod b non eſſe a, ſi enim hæc ſuopte ingenio uera eſt, uera etiam erit ſua ſubcõtraria, Aliquod b eſſe a, quare ſi per impoſſibile ex ſuppoſitione ſubcontrarii concludimus uniuerſalem negatiuam ueram eſſe: accidit ueram aliquam propoſitionem tolli ac deſtrui, puta iſtam, Aliquod b eſt a, quæ ſimul cum negatiua in parte uerificabatur: poſitum nanque fuerat, hanc, Aliquod b non eſt a, particularẽ eſſe ſm̃ naturam. (Amplius non accidit) Præterea, inquit, non accidit impoſſibile hoc propter hypotheſin, ac ſuppoſitionẽ, quæ erat, Aliquod b eſt a, ſi enim ita foret, non eſſet uera, ſed falſa, quod tamen aliter ſe habet: dicimus enim hanc eſſe ſm̃ naturam particularem, Aliquod b non eſt a, quod ſi ita eſt, uera erit & ſubcontraria, Aliquod b eſt a, quæ erat hypotheſis accepta: igitur hypotheſis erit uera, ergo totum antecedens uerum, igitur & concluſio: qm̃, ut ſupra diſputauimus, ex ueris propoſitionibus non poteſt falſa concluſio ſequi: quas ob res, quum ſuppoſitio iſta uera ſit, non poterit eſſe cauſa falſi, & impoſſibilis concluſi: & ex conſequenti particularis negatiuæ: quare non ſupponendum ſubcontrarium, Aliquod b eſt a, ſed contradictorium, Omne b eſt a. Conſimiliter uero & ſi monſtraremus) Idem, inquit, fiet, ſi monſtrandum accipiamus per impoſſibile a alicui b non ineſſe: quoniam enim idem eſt non omni, & alicui nõ ineſſe, eadem nimirum & utrorunque monſtratio efficietur.

Quæſitũ

☞ Sed quæreret non ab re quiſpiam, an quemadmodum negatiuam in parte per accidens mõſtrabamus, non poſſimus itidem & affirmatiuam particularem oſtendere? ☞ Reſpondeo, fieri hoc minime poſſe: nanque, ut ſupra diſcuſſimus, uniuerſaliter affirmatiua non poteſt per impoſſibile in prima concludi figura: & propterea nec affirmatiua in parte per accidens: ueluti conſideranti manifeſtum.

Solutio

Planum itaque, ꝙ non contrarium, ſed oppoſitum ſupponendum: nanque ſic neceſſarium erit, & dignitas probabilis: ſi enim de omni dictio aut negatio, quum monſtratum fuerit, ꝙ non negatio, neceſſe eſt affirmationem verificari. Rurſus ſi non ponit affirmationem verificari, probabile eſt exiſtimare negationem. Contrarium autẽ neutro modo conuenit exiſtimare: neque enim neceſſariũ, ſi nulli falſum, omni verum eſſe: neque probabile, vt ſi alterum falſum, ꝙ alterum verum. Planum igitur, ꝙ in prima figura quidem problemata omnia monſtrantur per impoſſibile: vniuerſale autem affirmatiuum non monſtratur.

Corollarium ex dcis ꝙ nõ ꝯtrariũ ſed contradictorium ſupponendum.

Ex dictis poriſma, tanquàm concluſionem infert, inquiens, ex ſuperioribus clarum eſſe, quòd in deductione ad incommodum, non contrarium uel ſubcontrarium ſed oppoſitum ac contradictorium ſupponendum eſt: & ſubdit, rationem huius reddens, (Nanque ſic neceſſarium erit, & dignitas probabilis) hoc eſt, Nanque ita ex neceſſitate concludetur propoſitũ quæſitum, & dignitas, qua uti conſueuimus in deductionibus, immo quod amplius, in ſcientiis omnibus probabilis erit: eſt autem dignitas iſta, De omni affirmationem aut negationem, ueram eſſe: ſi itaque iſte neget affirmationem ueram eſſe, probabile eſt ac cõſentaneum, exiſtimare negationem uere proferri: ſin autem negatio falſa, uera nimirum erit affirmatio: ſed de contrariis non poſſumus eadem dicere: neque enim ſi unum contrarium falſum, propterea reliquum uerum eſt, neque hoc etiam probabile. Cæterum quo poſſimus, quæ in contextu dicuntur, recte intelligere, exponendum à nobis eſt, quid probabile, quid dignitas ſignificent: ut horum deſcriptionibus enarratis, facilior contextus appareat. ☞ Eſt igitur dignitas, ſiue ꝓloquium, ſeu profatum, propoſitio immediata, quã neceſſe eſt quemcunque habere, & credere, qui artem ac ſcientiam aliquam uelit addiſcere: ſic enim inquit in Poſterioribus Ariſtoteles, & ita Peripatetici omnes dignitatem accepere, quam nonnulli etiam κοινὴν ἔννοιαν, hoc eſt, communem conceptum appellauere: hanc item Græci ἀξίωμα uocant, παρὰ τὸ ἀξιοῦσθαι, & ab omnibus approbari: ☞ Stoici tamen ſecus accipiebant axioma & dignitatem, axioma namque, ut ipſorum uerbis utar, nuncupabant τὸ ἀποφαντὸν, ἢ καταφαντὸν ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ, quod negabile aut affirmabile, quantum in ſeipſo eſt: hoc eſt, axioma nil aliud eſt, quàm quod Peripatetici enunciationem uocant. Impræſentia uero per dignitatem atque axioma debemus intelligere propoſitionem immediatam ſecũdum deſcriptionem, quam ex ſententia Philoſophi ſupra deſignauimus: ſic enim & hæc dignitas uun

Quid dignitas.

Opi. Stoicorum de dignitate.

cupatur, De quolibet negatio aut affirmatio uera. & hæc ꝗ dignitate. ¶ Probabile uero eſt, referente in Topicis Ariſtotele, qđ uidetur omnibus, aut pluribus, aut ſapiētibus: & his aut omnibus, aut pluribus aut maxime notis: uel ut nonnulli ferunt, Probabile eſt, quod neq; uerum, neq; falſum penitus eſt: ut Deum poſſe omnia: Deum nāq; eſſe, uerum eſt: poſſe autem omnia, falſum: quare propoſitio dicens, Deum poſſe omnia, nec uera, nec falſa penitus eſt. ¶ Sed ambigeret non iniuria aliquis, quomodo propoſitio ſupra allata ſm̄ hunc ſenſum probabilis eſſe poſſit, illa enim nō dubiam ſed cōſtātiſſimā ueritatem obtinet: quare ſm̄ deſcriptionem iſtam, probabilis nullo modo dici poterit. ¶ Reſpondemus, quemadmodum in primo de Differentiis Topicis inquit Diuus Seuerinus, Probabile duplex eſſe, neceſſarium, ac non neceſſarium: propoſitio probabilis ac neceſſaria dicitur, quę præter ꝙ & uera eſt & neceſſaria, uidetur etiam omnibus, aut pluribus, aut ſapiētibus, ut Omne totum eſſe maius ſua parte, & De quolibet affirmationem aut negationem dici: probabile uero nō neceſſarium. i. quod dubitatæ ueritatis exiſtit, ut Omnem matrem filios diligere: licet enim ita cunctis ferè uideatur, non tamen ob id neceſſarium hoc eſſe dicemus: quoniā compertum eſt, matres aliquas proprios filios odio inſecutas illi itaq; dum probabile finiebant, preſſius accipiebāt probabile, ut uidelicet contra neceſſarium diſtinguitur. Ariſtoteles uero & latius deſcripſit, & communius: hoc etiam in loco accepit, ut uidelicet tam neceſſario q̄ non neceſſario accommodatur. ¶ Sed adhuc dubitarēt alii, cur ita hoc ī loco dixerit Philoſophus (Et dignitas erit probabilis) quaſi enim uidetur ambigere an ſit probabilis nec ne. ¶ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, ut ſciremus monſtrandi modum iſtum maxime apud Dialecticos, qui probabilibus utūtur propoſitionibus, in uſu eſſe: ac ſi diceret, Si contradictorium ſuppoſuerimus, & de neceſſitate concludemus: & dignitas dicens, de quolibet affirmatio aut negatio, erit probabilis, & apud omnes accepta: ſic enim accidet dignitatem illam in multo eſſe uſu, & in multorum mentibus ſtabiliri. (Planum igitur, quòd in prima figura) manifeſtum, inquit, ex ſupra dictis, problemata & quæſita omnia poſſe per deductionem in prima monſtrari figura, præter uniuerſale affirmatiuum: hoc enim in prima figura monſtrari nequit, in ſecunda uero ac tertia oſtendetur: quod quomodo fiat, enarremus, ſecundam figuram iamiam explicantes: ſed prius exponamus utilium coniugationum numerum, quæ hac in figura per impoſſibile concluduntur. ¶ Sunt itaque, referente Diuo Alberto, utiles complicationes in prima figura, ad impoſſibile ducentes, octo; binæ, ad affirmatiuam in parte commonſtrandam, & totidem ad uniuerſaliter negatiuam: ac demum, quatuor ad negatiuam in parte oſtendendam &c.

Quid ſit probabile.

Dubium

Solutio.

Probabile duplex, neceſſariū & nō neceſſarium.

Dubium aliud

Solutio.

Quot ſint vtiles cōiugationes, q̄ in prima figura ꝯcluduntur p impoſſibile.

Figura ſecunda.

IN media vero atq; vltima, & hoc monſtratur: ponatur enim a/nō oī b/ineſſe, acceptum autē ut a/omni c/ineſſe: igitur ſi non omni b/c/ vero omni c/non omni b/ſed hoc īpoſſibile: ſit enim manifeſtum, ꝙ c/ineſt oī b/quare falſū, qđ ſupponitur, verum itaq; omni ineſſe. Si aūt contrariū ſuppoſitū fuerit, ſyllus quidem erit, & impoſſibile, non tū monſtratur propoſitum: ſi enim a/nulli b/ipſi vero c/omni/c/nulli b/ſed hoc impoſſibile: quare falſum nulli ineſſe: ceterum non ſi hoc falſum, omni verum: qñ aūt a/ineſt alicui b/ſupponatur a/nulli b/ineſſe/c/autem omni inſit: neceſſe igitur c/nulli b/quare ſi hoc impoſſibile, neceſſe eſt a/alicui b/ ineſſe, ꝙ ſi fuerit ſuppoſitum alicui non ineſſe, eadem erunt, quę & in prima figura.

Planum ex his, quæ ſupra relata ſunt, non poſſe uniuerſaliter affirmatiuam per impoſſibile monſtrari in prima figura, quum inquit Philoſophus, ita ſit, nil tamen prohibet in ſecunda ac tertia uniuerſalem affirmatiuam deductione monſtrari: ut in ſecunda, ſit puta oſtendendum, Omne b/a/per impoſſibile, faciemus hunc in modum, Si non eſt uerum, quod ꝓpoſuimus, ſupponatur contradictorium, Non omne b/a/ cui addatur extrinſecus uniuerſalis affirmatiua manifeſte uera, Omne c/a/ & ita fiat complicatio, Omne c/a/non omne b/a/negatiuam in parte concludens in quarto ſecundæ, Non omne b/c/que, quum ex ſuppoſito ſit impoſſibilis, ac manifeſte falſa, arguet & id, quod ſuppoſitum fuerat, manifeſte falſum eſſe, Non omne b/eſſe a/quare ſi hoc falſum, uerum erit ſuum contradictorium, Omne b/eſſe a/ quod monſtrandū fuerat. Scias tamen, inquit Philoponus, ꝙ nec immediate, nec primo oſtenditur uniuerſaliter affirmatiua aut in ſecunda, aut in tertia figura: ſed aliarum ſublatione propoſitionum, & quodammodo per accidēs: ſublato enim ac perempto poſito, introducitur quæſitum. (Si autem contrarium, Si inquit, non ſuppoſuerimus contradictorium, ueluti ſupra, ſed contrarium, nempe ad incōmodum atq; impoſſibile ratio deducetur: non tamen propterea quæſitum mōſtrabitur: quoniam non ſi unum contrarium falſum ſit, propterea ex neceſſitate alterum ueritatem obtinet: nil enim uetat utraq; ſimul falſa eſſe, ueluti etiam ſupra diximus: ratio autem, qua per cōtrarium fiat ad impoſſibile deductio, ſit in altero ſecūdæ figuræ modo, puta in exemplo, Omne c/a/ nullum b/ a/ nullum b/c/hoc enim ſit & falſum, & impoſſibile: non tamen ob hoc ſequetur uerum eſſe contrarium poſiti, Omne b/eſſe a/ Quādo autem a/alicui b/) Si uero, inquit, affirmatiuam in parte uoluerimus deductione monſtrare in ſecunda figura, puta, Aliquod b/eſſe a/ſupponemus contradictorium, Nullum b/eſſe a/cui altrinſecus addita uniuerſaliter affirmatiua, concludemus in altero ſecūdæ modo, Nullum b/eſſe c/uel in primo eiuſdem, Nullum c/eſſe b/uel in tertio eiuſdem, Aliquod c/non eſſe b, quæ quoniam & falſa ſunt & impoſſibile

poſſibilia,arguunt ſuppoſitũ etiam falſum eſſe,Nullum b/eſſe a/q̃ ſi hoc falſum,uerum erit ſuum cõtradictorium,Aliquod b/eſſe a/quod fuerat monſtrandum.(Quòd ſi fuerit ſuppoſitum alicui non ineſſe,) hoc eſt,Si nõ contradictorium,ut ſupra fecimus,ſed ſubcontrarium ſuppoſuerimus,eadem accident,quę & in prima figura.i.aut non concludetur propoſitũ, aut non fiet ſyllogiſmus:ſi enim altrinſecus uniuerſalem addiderimus propoſitiõem, impoſſibile quidem deducemus,non tamen propoſitum monſtrabimus: ſi uero particularem,nullo pacto ex ambabus in parte utilem conſtruemus complicationem.

Rurſus ſubiiciatur a/alicui b/ineſſe,ipſi vero c/nulli inſit neceſſe itaq; c/alicui b non ineſſe:ie a omni inerat:quare falſum,quod eſt ſuppoſitum,a/igitur nulli b/inerit.Quoniam autẽ a/non omni b/ſupponatur omni ineſſe, ipſi vero c/ nulli:neceſſe igitur c/nulli b/ineſſe,hoc autẽ impoſſibile: quare verum,non omni ineſſe.Planum igitur, q̃ omnes ſyllogiſmi fiunt per mediam figuram.

Si uoluerimus,inquit,monſtrare uľr negatiuam, puta,Nullum b/eſſe a/ſubiiciamus ſuum cõtradictoriũ,Aliquod b/eſſe a/ deinde altrinſecus addatur uľr negatiua,Nullum c/a/& ex his,Nullum c/ a/ aliquod b/a/concludatur in tertiæ ſecundæ,Aliquod b/non eſſe a/q̃ ſi falſum ẽ,& impoſſibile falſum erit, & ſuppoſitũ,Aliquod b/a/ quare ſuum cõtradictorium uerũ, Nullum b/a/quod monſtrandum fuerat.(Quando aũt a/non oi b/)Hoc eſt,Si animus extiterit per ipoſſibile monſtrare negatiuam in parte, ſupponemus itidem contradictorium, Oẽ b/a/cui addemus aliunde uľr negatiuam,uel negatiuam ẽt in parte, Nullum c/ a/aut Aliquod c/non eſt a/& ex his,uel in primo, uel in altero,uel in quarto ſecundæ modo, concludemus, Nullũ b/c/aut Nullũ c/b/aut Aliquod c/nõ eſt b/ quæ quum falſa ſint,ac impoſſibilia,arguitur & ſuppoſiti cõtradictoriũ impoſſibile eſſe, Oẽ b/a/quare uerum, Aliquod b/non eſt a/quæſitũ uidelicet monſtrandũ.

Dubium. ¶ Sed quærunt nõnulli,cur eſt,q̃ Ariſtoteles in monſtratione negatiuorum ꝓblematũ,non ita ſuppoſuit contrariũ,ut quod ex ipſo ſequeretur,ſciremus:quẽadmodũ in ſuperioribus fecerat cõplicatiõibus.

Solutio quorundam. ¶ Reſpondent iidem hoc ideo factũ fuiſſe,qm idẽ oſtenſionis modus fuerat in utriſq;:utrobiq; nãq; ſi cõtrariũ ſupponãmus:falſum quidem fortaſſe ſequetur, ac ĩpoſſibile,non tñ monſtrabitur quęſitum.

Alia ſolo. ¶ Vel aliter & melius,dicimus hoc ideo feciſſe Philoſophum qm longiore ſermone opus fuiſſet ad hoc declarandum, ſi enim accurate intueri uelimus: uidebimus ſuppoſito ẽt ſubcontrario,in monſtratione particularis negatiuæ per accidens quodammodo propoſitũ monſtrari,& qm hæc fuere diligẽter pertractata in prima figura,& longiuſcula rationum ſerie,ob id operæprecium duxit impręſentia ab hoc ſuperſedere negocio, quum iſta iam ex iis, quæ in prima figura dicta ſunt, planiſſima facta ſint.

Dubium aliud ¶ Sed ambigeret non immerito quiſpiã,cur non etiam ita fecerit,dũ affirmatiuã monſtrabat in parte:ibi enim non ſolũ contradictorium, ſed ſubcontrariũ ẽt ſuppoſuit,quum tñ alioqui p accidens quodãmodo ſubcontrario ſuppoſito monſtretur affirmatiua in parte:ſi enim ex ſuppoſitione huius ꝓpoſitionis,Aliquod b/non eſt a/mõſtramus,Oẽ b/eſſe a/mirũ ſi hæc uera ẽ,uera ẽt erit, Aliquod b/ eſſe a.

Solutio ¶ Dicimus Ariſtotelem hoc feciſſe,qm hoc non fuerat declaratũ in prima figura:ibi enim non cõcludebaẽ uľr affirmatiua, & ꝑpea neq; affirmatiua quoq; in parte per accidens concludi poterat:& ꝑpea hoc quodãmodo innuens dixerat ſuperius(eadem erunt q̃ & in prima figura)quaſi inquiens,quod eędem rationes,quas in prima figura conſtruxeramus demõſtratione p accidens,poſſunt & hoc loco afferri.

Oĩa ꝓblemata in .2. figura concludi pñt p impoſſibile. (Planũ igitur)Manifeſtũ eſt,ait,ex ſupra allatis, q̃ ſylli ac ꝓblemata oĩa concludi poſſunt in hac ſecunda per impoſſibile:quod fieri ĩ prima nullo modo poterat.

Octo ſunt utiles piugationes p impoſſibile in ſecunda figura. Planum ẽt q̃ octo in ſecunda fiunt ad impoſſibile cõiugationes utiles:una,ad uľem affirmatiuam cõmonſtrandam:tres,ad particularem affirmatiuam:una,ad uľr negatiuam:atq; item tres,ad negatiuam in parte: ſed iam his expoſitis,ad tertiam tranſeamus.

Figura tertia.

Cr ſimiliter a ſit,ꝛ per vltimam: ponatur enĩ a/alicui b/non ineſſe:ꝗ ſum vero c/omni a/ igitur alicui c/non ineſt:ſi igitur hoc impoſſibile, falſum Alicui non ineſſe:quare verum, Omni.Si vero ſuppoſitũ fuerit, Nulli ineſſe, ſyllus quidem erit ꝛ impoſſibile,non aũt monſtratur propoſitum nam ſi contrarium ſuppoſitum,fuerit,eadem erunt, quę ꝛ in prioribus:ſed ad Alicui ineſſe,accipienda eſt hęc ſuppoſitio,Si enim a/nulli b/c/vero alicui b/a/non omni c/ſi igitur hoc falſum, verum a/alicui b/ineſſe.

Eodẽ inquit modo,quo p ſecundã figurã ꝓblema tũ genera monſtrabantur,oſtẽdũtur ẽt per tertiã,ſuppoſito uidelicet cõcluſionis cõtradictorio,& altera altrinſecus accepta ꝓpõne:puta in mõſtratione uľis affirmatiuæ,Oẽ b/eſt a/ſupponaẽ Aliqđ b/nõ eſſe a/ deinde altrinſecus accipiaẽ,Oẽ b/c/& ex his cõcludatur, Aliqđ c/nõ eſſe a/q̃ ſi falſum ẽ ac impoſſibile, falſum & Aliquod b/nõ eſſe a/quare uerũ Oẽ b/eſſe a/qđ fuerat in monſtrationẽ ꝓpoſitũ:ſi uero nõ contradictoriũ,ſed contrariũ ſuppoſuerimus,eadẽ accident,q̃ & ĩ prioribus figuris ac cõiugationibus,hoc eſt, falſum quidem & impoſſibile deduceẽ:nõ tñ oſtendetur ꝓpoſitũ.(Sed ad alicuĩ ineſſe Hoc eſt,Suppoſitio iſta Nullũ b/a/nõ eſt apta ad mõſtrandã uľr affirmatiuã per ĩpoſſibile:ſed huius ſuppoſitiõe uti debemus ad oſtẽdendã affirmatiuã in parte:puta,Si non eſt uerũ,Aliquod b/eſſe a/ſupponaẽ,Nullũ b/eẽ a/ cui extrinſecus addentes,Aliquod b/c/concludimus in ſexto tertiæ, Aliquod c/non eſſe a/quod ſi falſum, falſa erit & ſuppoſitio,Nullum b/a/quare uerum,Aliquod b/ eſſe a/ quod fuerat monſtrandum:poſſumus ad hanc eandem

dem propoſitionem oſtendendam nõ particularem, ſed uniuerſalem propoſitionem extrinſecus aſciſcere, ut complicatio in ſecundo tertię modo extruatur hoc pacto, Nullum b/a/omni b/c/aliquod c/ non eſt a.

Quando autem a/ineſt nulli b/ſupponatur alicui ineſſe, accipiatur aũt & c/omni b/inexiſtens: igitur neceſſe eſt ipſuꝫ a/ineſſe alicui c/ſed nulli inerat: quare falſum a/ineſſe alicui b/Si vero ſuppoſitum fuerit a/inexiſtens omni b/ non monſtratur propoſitum: ſed ad Non omni ineſſe, hęc accipiẽda eſt ſuppoſitio: ſi enim a/omni b/& c/alicui b, a /ineſt alicui c/ ſed hoc non erat: quare falſum omni ineſſe: ſi aũt ita, veruꝫ non omni: ꝙ ſi fuerit ſuppoſitum alicui ineſſe, eadem erunt quę & in prędictis. Manifeſtuꝫ igitur, ꝙ in omnibus ſyllogiſmis per impoſſibile oppoſitum ſupponendum: planuꝫ &, ꝙ in media figura monſtratur quodammodo affirmatiuum: & in vltima, vniuerſale.

Si uero inquit animus fuerit concludere, Nullum b/eſſe a /ſupponemus ſuum contradictorium, Aliquod b/ a/ deinde extrinſecus accipientes, Omne b/c/ concludemus, Aliquod c/eſſe a/ quod quum falſum ſit ac impoſſibile, arguit ſuppoſiti etiam falſitatem, quod fuerat, Aliquod b/eſſe a / & propterea contradictorium uerum erit, Nullum b/a/quod monſtrandum propoſueramus: poſſumus & aliter idem hoc quęſitum oſtendere, puta addemus extrinſecus, Omne b/c/ſed nõ in minoris, ſed in maioris locum ꝑpoſitionis, ita ut ſyllogiſmus ſit, Omne b/ c/ aliquod b/a/ aliquod a/ c/ uel item aliter addentes aliunde negatiuam uniuerſaliter, Nullum b/c/aliquod b/a/ aliquod a/non eſt c. Philoſophus uero non expoſuit hos deductionum modos, tum quia faciles erant, & unuſquiſque ſuopte ingenio poterat hos coniectare: tum uero, quoniam ſatis fore duxit illum modum explicuiſſe, cui oſtenſiuus in prima compoſitus figura correſponderet. (Si uero ſuppoſitum fuerit a / inexiſtens omni b/) ſi uero, inquit, non contradictorium uniuerſalis negatiuæ ſuppoſuerimus, ſed contrarium, puta, Omne b/ eſſe a/non monſtrabitur propoſitum, uerum ſuppoſitio hæc apta erit ad negatiuam in parte oſtendẽdam: puta, Omne b/a/aliquod b/ c/ aliquod c/a/ ſi hoc falſum, falſa ẽ & ſuppoſitio, Omne b/a/quare uerum, Non omne b/a/eſſe: quod erat propoſitũ. hæc Philoſophus: poſſumus autem & aliter deductionem facere, puta extrinſecus addentes, Omne b/ c/uel Aliquod b/c/nõ in minoris locum ꝑpoſitionis, ut in ſuperiori exemplo, ſed in maioris: poſſumus item in eiuſdem locum aſciſcere, Omne b/c/ uel, Aliquod b/non eſſe c/uel, Nullum b/eſſe c/& deinceps cõcludere, Aliquod c/a/ut ſupra: aut Aliquod a/c/ aut, Aliquod a/non eſſe c/quæ omnia & falſa & impoſſibilia: ſed ipſe unico exemplo contentus fuit iis de cauſis, quas paulo antea recenſuimus. (Quod ſi fuerit). Si uero inquit, non contradictorium, ſed ſubcontrarium ſuppoſuerimus, eadem accident, quæ & in prima, & in ſecunda figura dicta ſunt, hoc eſt, aut propoſitum non deduci, aut ſi concluditur, non immediate, ſed per accidens colligi: poteramus hæc & in deductione uniuerſaliter affirmatiuæ dicere: ſed abſurdũ penitus, eadem toties repetere, quum alioqui plana ſint ac facilia. Manifeſtum igitur.) Quaſi ad confirmationem eorum, quæ dicta ſunt, inquit de ſuperioribus planum eſſe in deductione ad incommodum ſemper contradictorium ſupponendum eſſe, & non aliquando contradictorium, & aliquando contrariũ, ut in conuerſione ſyllogiſmorum efficiebatur. ¶ Manifeſtum etiam, inquit, eſt quòd deductione ad impoſſibile quodammodo in ſecunda monſtratur affirmatiuum, & in tertia uniuerſale: quodammodo dixit, ut ſignificaret monſtrationem iſtam non eſſe rectam: ſed ſi uniuerſale & affirmatiuum concludebantur, per accidens & obliqui colligebantur, & aliorum ſublatione, uti ſupra etiam monſtrauimus: & hæc hunc in modum. ¶ Scitu uero dignum, quòd in hac figura duodecim fiunt complicationes utiles ad incõmodum deducentes, una, ad uniuerſaliter affirmatiuam commõſtrandam: binæ, ad affirmatiuam in parte: tres, ad uniuerſalem negatiuam: ac ſex demum, ad negatiuam in parte. ¶ Animaduertendum præterea, quòd ſi uolumus in prima figura facere impoſſibile, propoſitio extrinſecus accipienda, nonnunquàm ſupra ſubiectum quæſiti accipiatur, aliquando infra, & hoc quia medius terminus in una propoſitionũ ſubiicitur, & in altera prædicatur ſm primæ figuræ diſpoſitionem: in ſecũda uero ſemper ſub prædicato accipitur, & in tertia, ſub ſubiecto: ita etiam figurarum natura exigit; & de his hactenus: abhinc ptractemus differentiam monſtrationis oſtenſiuæ, & ad incommodum deducentis.

In ꝺductione ad ipoſſibile ſemp ꝯtradictoriũ ſupponẽdum.

In deductione ad ipoſſibile in ſecũda oſtendit affirmatiuũ in tertia vle problema.

In.3. figura xii. fiunt cõbinationes vtiles per impoſſibile.

Not. diuerſimode accipiẽdã eſſe ꝓpõneꝫ extrinſec⁹ aſſumptã ſm diuerſitatẽ triũ figurarum.

Differentia inter oſtenſiuam monſtrationem, & deducentem ad impoſſibile.

Differt autem demonſtratio ad impoſſibile ab oſtenſiua, eo ꝙ ponit quod vult tollere, deducens ad confeſſum falſum: oſtenſiua vero incipit ex confeſſis poſitionibus. Accipiunt itaq; ambę duas propoſitiões confeſſas: ſed illa quidem, ex quibus eſt ſyllogiſmus: hęc vero, vnam quidem harum, vnam auteꝫ contradictionem concluſionis: & illic quidem non neceſſe concluſionem notam eſſe, neq; ꝑaccipere, ꝙ eſt aut non, hic vero neceſſe, ꝙ eſt: differt autem nihil, dictionem aut negationem eſſe concluſionem: ſed ſimiliter ſe habet de vtriſq;.

Superius à principio tradita atque aſſignata fuit differentia inter conuerſionem ſyllogiſmi, ac deductionem ad impoſſibile: nunc autem expoſiturus eſt, quomodo differant, quoue conueniant oſtenſiua ratiocinatio, & ad incommodum deducens, inquiens duplicem harum differentiam eſſe, unam, ex parte propoſitionum: alteram, ex parte concluſionis. & ex parte quidem propoſitionum, quoniam deducens ad impoſſibile, unam tantum propoſitionem ue-

Duplex differentia inter demonſtratioñẽ oſtenſiuã, & ad ipoſſibile ducentẽ.

rã accipit:oſtenſiua uero, ambas ueras retinet, & confeſſas. Præterea, licet conueniant ambæ, propterea ꝙ binas accipiunt conceſſas propoſitiones: differunt tamen, qm̃ oſtenſiua binas habet conceſſas ꝯfeſſasq́;, ex quibus ſyllogiſmus couſtruitur: deducẽs uero ad incommodum, non ambas accipit, quæ in ſyllogiſmo conſtituãtur: ſed unam tautum, alteram uero habet contradictionem concluſionis, & falſam propoſitionem. Ex parte uero ronclufionum differunt: quoniã in oſtenſiuo ratiocinio non oportet præconfiteri, cõcluſionem aut ueram, aut falſam eſſe: in deductione autem oportet præcõcedere, ꝙ rſt falſa, aut quòd ſuppoſitio uera ſit: ſed quo ad affirmatiuum aut negatiuum, nulla à ſeinuicem differentia diſſident: ſunt itaque in ſumma differentiæ tres, inter oſtenſiuam ratiocinationem, & durentem ad impoſſibile: binæ ex parte propoſitionum, & una ex parte concluſionis, commercia uero ac concordiæ duæ: una iu propoſitionibus, altera in concluſione.

Dubiũ ĩ dictis Phi, q̃ uñr ſibiĩuicẽ ꝯtraria.

¶ Sed quæreret nõ iniuria quiſpiã, cur ita dixerit Philoſophus, deductionem ponere alteram propoſitionum, oſtenſiuam uero ratiocinationem incipere ex rõfeſſis poſitionibus: & mox quaſi contrarium protulerit, inquiens ambas accipere propoſitiones ronfeſſas.

Dubium aliud.

¶ Præterea quomodo uerum ex ambabus propoſitionibus in oſtenſiua fieri ſyllogiſmum, in deductione autem ex altera tantum: quum tamen alioqui ſuperius mõſtrauerimus ex falſis propoſitionibus poſſe ſyllogiſticam erigi cõplicationem.

Solo ꝙ Ariſto. non potuit oẽs ĩter ſyllogiſmũ ſimpliciter oſtẽſiuũ & ducẽtẽ ad ipoſſibile, ſed demõſtrationem.

¶ Reſpondemus, Ariſtotelem impręſentia non enumeraſſe differentias, quibus oſtenſiuum ratiocinium ſimpliciter differt à deductione ſimpliciter accepta, ſed eas protuliſſe, quibus demonſtratio oſtenſiua à demonſtratione deducente ad impoſſibile ſeiungitur: licet enim & illa ſimpliciter accepta differant à ſeinuicem, dilucidior tamen eorum differentia in demonſtrationibus apparet: quũ tamen & omne horum diſſidium ad demonſtrationes ſpectare uideatur: quod ita eſſe innuit in Poſterioribus Ariſtoteles, eaſdem ferme differentias repetens: quum tamẽ alioqui non de ſyllogiſmo ſimpliciter, ſed demonſtratiõe ſermonem haberet.

Demõſtratio & monſtratio differũt, ut δεῖξις & ἀπόδειξις.

¶ Et propterea hoc idem ſupra innuens, dixerat, (Differt autem demonſtratio) & non dixit, monſtratio, ut iu aliis plæriſq; ronſueuerat: maximam nãque differentiam ſemper facit inter δεῖξιν καὶ ἀπόδειξιν hoc eſt, monſtrationem ac demonſtrationem, ut de rontextu planum fieri poteſt: Hæc ſic exponimus.

Contra opinionẽ eorũ, q putãt Ariſtotelẽ de ſyllogiſmo ſimpliciter locuþũ fuiſſe.

¶ Illorum uero opinionem nunquàm approbauerim, qui aſſerunt ſermonem eẽ impræſentia de oſtenſiuo ſyllogiſmo: ac oſtenſiuum ſyllogiſmum eum tantum uocari, qui ambas habeat ꝓpoſitiones, & ueras, & notiores cõcluſione: hor enim proculdubio falſum exiſtimo: plures enim ſunt & oſtenſiui & dialectici ſyllogiſmi, qui ambas habent ꝓpoſitiones falſas: probabiles tamen, ac in probabilitate notiores ronclufione: quod ſatis eſt ad rationem oſtẽſiui ſyllogiſmi conſtruendam; ſed de his hactenus; iam enim monſtremus, quomodo quod oſtenſiue monſtratur, poſſit & ad incommodum atque impoſſibile deduci.

Quod omne per impoſſibile monſtratum, & oſtenſiue monſtrari poteſt, & econuerſo.

OMne vero, quod oſtenſiue concluditur, & per impoſſibile monſtrabitur: & quod per impoſſibile, oſtenſiue, per eoſdem terminos: qñ igitur ſyllogiſmus in prima efficiatur figura, verum erit in media aut vltima, priuatiuum quidem, in media: pręḋicatiuum autem, in vltima. Quum vero in media ſyll9, ꝙ verum in prima, & in omnibus problematibus: qñ autem in vltima ſyll9, quod verum in prima & media: affirmatiua quidem in prima, priuatiua vero in media.

Oẽ quod ꝑ deductiõe; ad ipoſſibile ꝯcludiť, ẽt ꝑ ſyllogiſmũ oſtẽſiuũ ꝯcludi poteſt.

Poſteaquàm poſuit differentias inter oſtenſiuam ratiocinationem, & deducentem ad impoſſibile: ex cõſequenti uult, quod in priori uolumine ſimpliciter enunciauerat, de articulatius enarrare: quonam uidelicet pacto, omne quod oſtenditur per impoſſibile, & oſtenſiuo ratiocinio monſtrari queat: ait itaq; , ſi deductio in prima extitit figura, quòd uerum, hoc eſt, uera ratiocinatio ac ueram colligens concluſionem, erit in ſecunda aut tertia figura: ſi enim priuatiua ac negatiua extiterit, in ſecunda concludetur: ſin autem prædicatiua & affirmatiua, in tertia atque ultima. Quòd ſi deductio ad incommodum in media ac ſecunda figura ſit, tunc oſtenſiua ratiocinatio, ueram concludens concluſionem, in prima efficietur figura, ſecundum omne genus problematis ac quæſiti. Quum uero deductio iu tertia ronſtruitur figura: ſyllogiſmus ad ueritatem roncludendam in prima erit figura, ſiquidem affirmatiua fuerit concluſio: ſin autem negatiua, in ſecunda.

Dubiũ Alexãdri ꝯtra Phi dictus.

¶ Sed dubitat, referente Philopono, hoc in loco Alexander, quomodo uerum ſit, quod inquit Ariſtoteles, omne per impoſſibile monſtratum, poſſe & oſtenſiuo oſtendi ratiocinio, quum tamen quartus mediæ figuræ modus ac quintus ultimæ per impoſſibile monſtrentur, uon autem oſtenſiue.

Solutio

¶ Reſpondeo non eſſe Philoſophi ſententiam, ſi in aliqua figura, aut modo aliquo fiat deductio ad impoſſibile, quòd in eadem figura atque eodem modo fiat etiam rectus, ac ueritatem concludens ſyllogiſmus: hoc enim fieri nequit: immo quod amplius, nõ poteſt deductio ad impoſſibile & rectus ſyllogiſmus in eadem unquàm figura, ſi termini iidẽ remanſerint, complicari: quod & ſupra Philoſophus pro parte innuit, & infra exquiſitius declarabit.

Dubium aliud.

¶ Sed ulterior qõ eſt, cur ſupra dixerit Philoſophus, ſi deductio ad impoſſibile in prima extiterit figura, ꝙ ĩ negatiuis ſyll9 rectus, fiat iu ſecũda: in affirmatiuis autem, in ultima: quum tñ non ſolũ in affirmatiuis, ſed ẽt in negatiuis recto ratiocinio quęſitũ in tertia poſſimus ꝯcludere, puta ſi particulare fuerit & negatiuũ.

Conſimilis quæſtio erit de iis, quæ ſuper ſecunda figura protulit, neq; enim omnia per primam tantum figuram problemata concluduntur, ſed uniuerſalia quidem per primam tantum: particularia uero, & p primam & per tertiam. Itidem quęrendum erit & de tertia: non enim ſolum negatiua per mediam ac ſecũdam concluduntur figuram, ſed etiam per primam.

Solutio

¶ Reſpondemus ad hæc, uera quidem eſſe, quæ nos diximus, Ariſtotelem tamen ita de ſingulis enuntiaſſe figuris, quoniam eo modo commodius fieri poterat, quàm aliter: unde in memoriam reuocanda, quæ in priore diximus uolumine, primam figuram aptiorem eſſe ad uniuerſaliter affirmatiuam concludendum: ſecũdam, ad uniuerſaliter negatiuam: tertiam uero, ad particulares omnes: unde quum dixit, de prima figura loquẽs (priuatiuum quidem in media) intelligẽdum eſt uniuerſale: uel aliter, & melius: ſit ſenſus (Priuatiuum quidem in media) hoc eſt, ſi concluſio aliqua in media concluditur, illa erit negatiua (p̃dicatiuum autem in ultima) .i. quia affirmatiua nulla in ſecunda concludi poteſt, ſi concluſio aliqua affirmatiua fuerit, illa concludetur recte in tertia: quoniã in ſecunda nõ poteſt: ſi enim hoc fieri poſſet, eſſet utiꝗ melius: unde & de ſecunda inquiẽs, ait (Quum uero in media ſyllogiſmus, quod uerum in prima, & in omnibus problematibus) non ꝙ in tertia etiam figura aliquod per impoſſibile monſtratũ recto nequeat oſtendi ratiocinio, ſed ꝙ commodius eſt ac dignius in prima concludi, quàm in ſecunda, quum fieri hoc legitimè poſſit. Quod autem de ultima figura protulit, ita audiendum eſt, ut commodius affirmatiuas in prima, negatiuas uero in ſecunda concludi dicamus: nãq; in tertia figura ex oppoſito concluſiõis cum minore, fit prima figura: cum maiore autem, ſecunda: & propterea quia maior plus ualet in ſyllogiſmo, negatiuæ cõncluſiones per impoſſibile deductæ in tertia dignius concluduntur in ſecunda quàm in prima: & ita de reliquis dicendum: in prima nãq; ex oppoſito cum maiore cauſatur ſecunda: cum minore, tertia. & in ſecunda cum minore, tertia cum maiore uero, prima. atq; hæc proculdubio eſt indubitatiſſima dictorum ratio: Sed his explicitis, iam ad alia tranſeamus.

Figura prima.

SIT enim oſtenſum a/ nulli, aut non omni b/ per primam figuram: igitur ſuppoſitio quidez erat, a/ ineſſe alicui b/ c/ vero accipiebatur, a/ quidem omni ineſſe/ b/ autem nulli: nam ſic efficiebatur ſyllogiſmus, & impoſſibile: hęc autem media figura, ſi c/ a/ quidem omni/ b/ vero nulli ineſt. & manifeſtum ex his, ꝙ nulli b/ ineſt a/. Conſimiliter autem: & ſi non omni monſtratum eſt inexiſtens. ſuppoſitio .i. atq; ẽ, omni ineſſe: c/ vero accipiebatur a/ quidẽ omni, b/ vero non omni. & ſi priuatiuum acciperetur c/ a/ conſimiliter: ſic enim efficitur media figura. Rurſus monſtratum ſit, a/ inexiſtens alicui b/ ſuppoſitio igitur, nulli ineſſe, b/ vero accipiebatur omni c/ ineſſe: & a/ aut omni aut alicui c/ ſic enim erit impoſſibile: hęc autem vltima figura, ſi a/ & b/ omni c/ & manifeſtum ex his, ꝙ neceſſe eſt a/ alicui b/ ineſſe. Conſimiliter autem & ſi b/ aut a/ acceptum fuerit inexiſtens alicui c.

Incipit hanc ſigillatim per unãquãq; figuram mõſtrare, quomodo oſtenſa per impoſſibile, & recto ſyllogiſmo, oſtendi queant: & primum à prima exorditur, & in hac ab uniuerſaliter negatiua: quoniã enim, ut ſupra plerũq; retulimus, uniuerſale maiorẽ uim obtinet ad ſyllogiſmum complicandum, quàm affirmatiuum, non iniuria uniuerſaliter negatiuam affirmatiuæ in parte impręſentia ante poſuit: ſi enim uniuerſaliter affirmatiua concludi poſſet per impoſſibile in prima figura, proculdubio de ea primum mentio facienda fuerat: ſed quoniam id fieri non poterat, conſentaneum fuit ab uniuerſaliter negatiua principium ſumere: ait itaq;, ſi in prima figura concluſum fuerit per impoſſibile, Nullum b/ eſſe a/ ſuppoſito cõcluſionis oppoſito, hunc in modum, Omne a/ eſt c/ aliquod b/ a/ aliquod b/ c/ quod impoſſibile: ſi ĩquam ſyllogiſmus nulli concludens in prima ſic fuerit cõſtructus, nimirum recta ratiocinatio fiet in ſecunda, hoc pacto, Omne a/ c/ nullum b/ c/ nullum b/ a/ (Conſimiliter autem & ſi non omni) Conſentaneum fuerat ſm dignitatis ordinem poſt uniuerſalem negatiuam agere de affirmatiua in parte: hæc enim potior dignior q; eſt negatiua itidem in parte: ſed quoniam negatiua particularis conformior eſt uniuerſaliter negatiuæ quàm affirmatiua, propterea ſtatim poſt expoſitionem uniuerſaliter negatiuæ, de particulari itidem negatiua pertractat, inquiens, eodem modo fieri oſtẽſiuum ratiocinium in ſecunda figura, ſi per impoſſibile in prima monſtrauerimus negatiuam in parte: ut in exẽplo, Omne a/ c/ omne b/ a/ omne igitur b/ c/ ſed hoc impoſſibile: quare & ſuppoſitum: erit itaq; ſyllogiſmus rectus in quarto ſecundæ hunc in modum, Omne a/ c/ non omne b/ c/ non oẽ b/ a/ uel ſi c/ a/ hoc eſt, maior propoſitio accepta fuerit negatiua, ita, Nullũ a/ c/ omne b/ a/ nullum b/ c/ quod falſum & impoſſibile: ratiocinium rectum extruitur in tertio ſecundę, hunc in modum, Nullum a/ c/ aliquod uel non omne b/ c/ non omne itaq; b/ a/ & hoc eſt, quod uoluit, dũ inquit, Et ſi priuatiuum acciperetur c/ a/ cõſimiliter: ſic.n. efficeretur media figura. (Rurſus monſtratũ ſit a/ inexiſtens alicui b/) Supereſt, ut de particulari & affirmatiuo problemate iam pertractemus: ait itaque, Si affirmatiua cõcluſio in parte deducta fuerit in prima per impoſſibile, ꝙ rectum ratiocinium ad hanc commoſtrandam in tertia efficietur, puta/ Nullum b/ a/ omne c/ b/ nullum c/ a/ quod falſum eſt & impoſſibile: rectum uero ratiocinium in tertia tale fiet, Omne uel aliquod c/ a/ omne c/ b/ aliquod b/ a/ & hoc ẽ quod uoluit, dum inquit, Si a/ & b/ omni c. (Cõſimiliter autem) Hoc idem eueniet quo ad ſyllogiſmi figuram, ſiue maiorem acceperimus affirmatiuam ĩ parte, Aliquod c/ a/ oẽ c/ b: ſiue etiã minorẽ, Omne c/ a/ aliquod c/ b/ ſic

Quare ab uniuerſali negatiua Phus incepit.

Si uniuerſalis negatiua p impoſſibile ĩ prima ↄcludit, oſtẽſiue concludet in ſecunda.

Particularis negatiua p impoſſibile in prima oſtẽſiue in ſecunda.

Particularis affirmatiua in prima p impoſſibile, in tertia oſtẽſiue

c/b/ſic enim utroq; modo concluditur, Aliquod b/a/ in tertia figura: Atq; hæc de prima figura, ad ſecundam tranſeamus.

Figura ſecunda.

RVrſus in media figura ſit oſtenſum a/omni b/inexiſtens: igitur ſuppoſitio erat a/ineſſe non omni b/eſt autem acceptum a/omni c/⁊ c/omni b/ſic enim erit impoſſibile: hęc vero prima figura, ſi a/omni c/⁊ c/omni b. Conſimiliter autem ⁊ ſi alicui oſtenſum eſt inexiſtẽs: ſuppoſitio nãq; erat a/ineſſe nulli b/ſed acceptũ fuit a/omni c/⁊ c/alicui/b. Quod ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus, ſuppoſitio quidem a/alicui b/acceptum vero eſt a/nulli eorum quę c/⁊ c/omni b/quare ſit prima figura, ⁊ ſi non vniuerſalis ſyllogiſmus, ſed a/alicui b/ monſtratum eſt non ineſſe, conſimiliter: nam ſuppoſitio a/ineſſe omni b/acceptum vero eſt a/nulli c/⁊ c/alicui b: ſic enim prima figura.

Vniuerſalis affirmatiua q̃ ꝑ impoſſibile ↄcludit in ſecũda, oſtẽſiue in prima cõcluditur.

Monſtrauit ſuperius, quomodo quæ per impoſſibile monſtrabantur in prima figura, oſtenſiuo arguebantur ratiocinio in ſecunda ac tertia: expoſiturus impræſentia, quomodo quæ per impoſſibile monſtrantur in ſecunda, ad rectus primæ ſyllogiſmos reducantur: & primum agit de uniuerſali affirmatiua, quæ in ſecunda ſic oſtenditur, Omne c/a/nõ omne b/a/non omne b/c/ſed hoc ſalſum & impoſſibile. rectum uero & oſtenſiuum ratiocinium tale erit, Omne c/a/omne b/c/omne b/a/ſed hæc prima figura eſt, ut planum ex ſuperioribus. (Conſimiliter autem & ſi alicui oſtenſum eſt) Ordinem dignitatis ac doctrinæ merito nunc ſecutus eſt: quoniam in ſecunda figura uniuerſaliter etiam affirmatiua per impoſſibile monſtrabatur, cum qua commercium habebat affirmatiua in parte: & ob id, poſteaquàm de uniuerſali pertractauit, ex conſequenti agit etiam de particulari, inquiens, ſi deductio ad incommodum in ſecunda figura extiterit, Omne c/a/ nullum b/a/ ꝙ oſtenſiuus ac rectus ſyllogiſmus erit in prima, Omne c/a/aliquod b/c/aliquod b/a/(Quòd ſi priuatiuus ſit ſyllogiſmus) Si uero, inquit, ſyllogiſmus, hoc eſt, concluſio, & quæſitum negatiuum extiterit, puta uniuerſale concluſum per impoſſibile in ſecunda, hunc in modum, Nullum c/a/ aliquod b/ a/ aliquod b/non eſt c/quod falſum & impoſſibile: ſi inquam tale extiterit, concludetur ita recto ſyllogiſmo in prima, Nullum c/a/omne b/c/nullum b/a.(Et ſi nõ uniuerſalis ſyllogiſmus)Et ſi, inquit, concluſio per impoſſibile deducta, negatiua fuerit in parte, hunc in modum, Nullum c/a/omne b/ a/ nullum b/ c/ quod impoſſibile: ſi inquam res ſic ſe habuerit, fiet rectus ſyllogiſmus in prima, Nullũ c/a/aliquod b/c/aliquod b/ non eſt a. Et hæc de ſecunda figura, ad tertiam prodeamus.

Vniuerſale negatiuũ ꝑ impoſſibile ĩ ſcd̃a, oſtẽſiue ĩ prima.

Particularis negatiua ꝑ impoſſibile in ſcd̃a oſtẽſiue in prima.

Figura tertia.

RVrſus in tertia figura oſtenſum ſit a/omni b/ineſſe, igitur ſuppoſitio erat a/ineſſe non omni b/acceptum autem eſt c/omni b, ⁊ a/omni c/ſic enim erit impoſſibile: hęc vero prima figura. Cõſimiliter autem ⁊ ſi in aliquo demonſtratio: ſuppoſitio nãq; a/ineſſe nulli b/acceptum autem eſt c/alicui b/⁊ a/omni c. Si vero priuatiuus ſyllogiſmus, ſuppoſitio quidem a/alicui b/ineſſe: acceptum eſt aũt c/a/quidem nulli b/vero omni: hęc autem media figura, Conſimiliter autem ⁊ ſi non vlis demonſtratio: ſuppoſitio enim erit a/ineſſe omni b: acceptũ vero fuit c/a/quidem nulli/b/autem alicui: hęc vero media figura. Planum igitur, ꝙ per eoſdem terminos: ⁊ oſtenſiue eſt mõſtrare vnũquodq; problematum. ⁊ per impoſſibile. Conſimiliter autem erit ⁊ oſtenſiuis exiſtentibus ſyllogiſmis ad impoſſibile deducere in terminis acceptis, quando propoſitio oppoſita concluſioni accepta fuerit. fiunt enim idẽ ſylliſmi, qui, per conuerſionem: quare ſtatim habemus ⁊ figuras, per quas vnũquodq; erit manifeſtũ, igitur, quod vnũquodq; problema monſtratur ambobus modis, ⁊ per impoſſibile, ⁊ oſtenſiue: ⁊ non contingit alterũ ſeparari.

Nota diuiſionẽ ꝓblematũ, q̃ in tertia ꝑ impoſſibile cõcluduntur quo oſtenſiue in aliis oñdantur.

Dixeramus ſuperius problemata, quæ per impoſſibile monſtrabantur in tertia, ita diuidi; ut affirmatiua primæ figurę oſtenſiuis adſcriberẽtur ratiocinijs: negatiua uero, ſecundæ: hoc igitur impræſentia mõſtraturus eſt, ac primum incipit ab uniuerſaliter affirmatiua, inquiens, Si uniuerſaliter affirmatiua concluſio monſtrata fuerit in tertia per deductionem, hunc in modum, Aliquod b/non eſt a/omne b/c/aliquod c/ non eſt a/quod eſt impoſſibile: ſi ĩquam ita deducta fuerit, fiet oſtenſiuus ſyllogiſmus in prima, ſic, Omne c/a/omne b/c/omne b/a. (Conſimiliter autem & ſi in aliquo)itidem, inquit, fiet in prima oſtẽſiuũ rõciniũ, Oẽ c/a/aliquod b/c/aliquod b/a/ſi deductio ad ĩcommodum in tertia extiterit, Nullum b/a/ aliquod b/c/ aliquod b/non eſt a/quod falſum eſt, & impoſſibile. (Si uero priuatiuus) Monſtrauit, q̃uo ſi uniuerſaliter negatiua in tertia deducta fuerit per impoſſibile, ad ſecũdæ rectas ratiocinationes reuocetur: puta, Aliquod b/c/omne b/a/aliquod c/a/quod falſum & impoſſibile: rectus uero ſyllogiſmus ita fiet in ſecunda, Nullum a/c/omne b/c/nullum b/a. (Conſimiliter autem & ſi non uniuerſalis) Itidem, inquit, in ſecunda fiet ratiocinium rectum, nullũ a/c/ aliquod b/c/ aliquod b/ non eſt a/ſi in tertia per impoſſibile monſtrauerimus negatiuam in parte, Aliquod b/c/omne b/ a/ aliquod igit̃ a/c/quod falſum eſt & impoſſibile. (Planũ igit̃) Poriſmata q̃dã infert ex dictis, ingens ex ſupra adductis palã eſſe, ꝙ unũquodq; ꝓblema ac ꝓiectũ & oſtẽſiue & per impoſ̃e mõſtrari poteſt: ꝓblema dixit, ait Philoponus, qm̃ de ꝓblematis uerũ erat, de modis aũt minimè: ueluti ex dubitatiõe Alexandri planũ ſupra fecimus. (Conſimiliter autem erit)Quemadmodum, inquit, ex dictis manifeſtum, ꝙ ſyllogiſmus omnis per impoſſibile poteſt fieri oſtenſiuus, ita planum etiam eſt, ꝙ oſtenſiuus omnis ad impoſſibile deduci poteſt, & in eiſdẽ terminis, quum ꝓpoſitio con-

Problemata oĩa, q̃ ꝑ impoſſibile mõſtrãtur, ẽt oſtẽſiue mõſtrãtur, qd verũ eſt de ꝓblematib' ſed nõ de modis.

Pōt ecōuerſo ſyll's oīs oſtēſiu° per ipoſ'e ſieri.

cluſiōi oppoſita fuerit accepta: quemadmodum & in ſyllogiſmis conuerſis. nam ſyllogiſmus omnis, q per impoſſibile clauditur, conuerſus etiam eſt: ueluti rectè intuentibus manifeſtum eſt. (Quare ſtatim) hoc eſt, ſi attentè quę ſuprà diximus, animaduerterimus, quum oſtenſiuam habuerimus ratiocinationem, habebimus & ad incommodum deducentē, & econuerſo: planum etiam, q̄ una monſtrationum iſtarum ab altera ſeparari non poterit, hoc eſt, ubi eſt oſtenſiuus ſyll'us, ibidē deductio fieri poteſt: & retrouerſum, ubi deductio, ibidem rectum ratiocinium.

Dubiū q̄re Ph'us uariauerit elemēta in cōcluſiōe ad ipoſſibile ab oſtenſiua.

℣ Sed quæreret non iniuria quiſpiam, cur Philoſophus nō fuerit iiſdem uſus elementis ad deſignandam concluſionē, quibus antea utebatur: ſupra enim in priori uolumine concluſionem notabat per c/a/nunc autem eam ſignificauit per b/a/quæ notulæ maiorem propoſitionem antea monſtrabant

Solutio.

℣ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, ut innueret in deductione ad incommodū ita oportere concluſionem notiorem eſſe præmiſſis propoſitionibus, quemadmodum in recto ſyllogiſmo, ꝑpoſitiones ↄcluſione dilucidiores exiſtunt

Epilog° eorū q̄ dicta ſunt demōſtratiōe ad ipoſſibile.

℣ Sed hęc iam demonſtratiōe per impoſſibile determinata ſufficiant: non enim impræſentia differentiam pono inter monſtrationem per impoſſibile, & ad impoſſibile, quam nonnulli nimis curioſe indagantes poſuerunt. ℣ De deductione igitur pertractantes, primum rationem ordinis adſcripſimus, mox dubitantes, an ſuppoſitorii ſyllogiſmi ac deductio ad impoſſibile, ſylli definitionem uerè ſuſciperent: deinde edocuimus, quot ſint deductiōum modi, quis maximè artifex hac utatur ut inſtrumento, qūo demōſtrator hac uti poſſit, quare non omnia oſtenſiuo monſtrentur ratiocinio, qūo, quæcūq; conuertuntur, deducātur etiam ad impoſſibile: an ulr affirmatiua in prima per impoſſibile concludi poſſit: quid axioma ſeu dignitas apud Peripateticos, quid apud Stoicos: quid ꝓbabile, cur dignitas probabilis, quodq́; ꝓbabile bifariam dicatur: cur deductione ad impoſſibile negatiuorum quæſitorū in ſecunda, non ſupponatur cōtrarium, quemadmodum in affirmatiuis: cur Philoſophus deductionum modos omnes non explicuerit Expoſitus deinde cōplicationum omnium utilium ad impoſſibile ducentium in quacūq; figura numerus, ac qūo extrinſecus aſciſcenda ꝓpoſitio: ſoluta deinceps q̄ōne ſuper dr̄ia deductionis ac oſtēſiui ratiocinii, ſolutaq́; item q̄ōne altera ſuper iis, quæ protulit Philoſophus de reductione deductionum ad ſyll'os rectos. Ac demum allata ratione, cur Philoſophus ad ſignandam cōcluſionem non fuerit iiſdem uſus elementis, quæ antea pręacceperat. Atq; ita cum diuino auxilio primum libri huius ſectum expleuimus.

Sūt q librū 2. Prior in ſecta diuidant, & primū ſectum ad hunc locū ꝑducāt.

℣ Sunt enim nōnulli, qui uolumen hoc ſm in ſecta diuidūt ad prioris uoluminis imaginem ſimilitudinemq́;: ac primum ſectū ad hunc uſq; locum deducunt. Nobis autem præter id, quod apud alium neminem diuiſionem iſtam inuenimus, modus etiam diuiſionis non placet. Si enim uolumen hoc in ſecta diſtinguendum eſſet, nimirum treis in partes ſecandum foret, ſm q̄ tria à principio diximus hoc ī uolumine pertractari: ita, ut in primo agatur de potentiis ſyllogiſticis: in ſecundo, de impotentiis: ī tertio demum, de annexis: uerum ſi diuiſionem iſtam fecerimus, non terminabitur ad hunc locum ſectum primum, ſed poſt tractatum de ſyllogiſmo ex oppoſitis: ſyllogiſmus nāq; ex oppoſitis & ipſe, quemadmodum mox uidebimus, inter potentias ſyllogiſticas connumerandus eſt: ſed iam rem ipſam aggrediamur.

De eo quod eſt ex oppoſitis ratiocinari.

IN quali autem figura eſt ex oppoſitis propoſitionibus ratiocinari, ⁊ in quali non eſt, ita erit manifeſtum. Dico autem oppoſitas eſſe propoſitiones ſm dictionem quidem quatuor, vt Oi, ei qđ eſt Nulli, ⁊ Oi, ei qđ eſt Non oi: ⁊ Alicui, ei qđ eſt Nulli: ⁊ Alicui, ei q̄ eſt Non alicui. ſm aūt veritatē, tres: Alicui enim, ei qđ eſt, Non alicui, ſm dictionem ſolum opponitur. Harum vero contrarias quidem, quę vniuerſaliter, Omni, ei quod eſt Nulli ineſſe: vt omnem ſcientiam eſſe ſtudioſam, ei quod eſt Nullam eſſe ſtudioſā: alias autem oppoſitas.

De ſyllogiſmo ex oppoſitis.

QVoniam ratiocinatio omnis ex oppoſitis falſum atq; impoſſibile concludit, non immerito uoluit Ariſtoteles prius de impoſſibili pertractare, ut huius ratione cognita, facilius, quæ de oppoſitis dicebantur, poſſemus intelligere: acturus itaque de ſyllogiſmo ex oppoſitis, quærendum primo eſt, an ratiocinii modus iſte finitionem ratiocinationis ſuſcipit, quàm à principio poſuimus, an uero potentia ſolum ſyllogiſtica ſit, ſyllogiſmus uero minimè: deinceps quærendum etiam erit, ad quem pertineat artificem hoc monſtrationis genere uti: mox dandus deſcribendusq́; modus, quo ſyllogiſmum ex oppoſitis conſtruere poſſimus, quotq́; huius differentiæ, exponendum.

An ſyll'us ex oppoſitis ſit ſylls.

℣ Dicimus itaq;, ut primæ quæſtioni faciamus ſatis, ſyllogiſmum ex oppoſitis potentiam tantum ſyllogiſticā eſſe, ſyllogiſmum uero minimè, quemadmodum & de præcedentibus aſſerebamus: namq; concluſio non ſequitur, eo quòd hæc ſint, aut quia diſpoſitæ propoſitiones fuerint in figura quapiam legitimè, aut modo aliquo: ſi enim ita eſſet, non poſſet in ſecunda ex maiore in parte, uel in tertia ex minore negatiua fieri utilis complicatio: quod tamen infra fieri mōſtrabimus.

Solutio, q ſyllogiſm ex oppoſitis eſt potētia ſyllogiſtica, ſed nō ſyllogiſm°.

℣ Præterea, ſyllogiſmus omnis, qui uerè ſyllogiſmus eſt, propoſitiones binas habere debet, ac terminos tres, ueluti in priori didicimus uolumine: ſed in hac ratione bini tantum termini explicantur, non igitur eſt uerè ſyllogiſmus: quòd ſi dicas binos eſſe, ſm rem: tres uero, ſm rationem, & hoc ſufficere ad ſyllogiſmum extruendum. Contra in ſyllogiſmo

non ſolum

non ſolum ratione,ſed & ſm rem modo aliquo oportet terminos diſtingui,ut in priori declarauimus uolumine,& nunc etiam pro parte monſtrabimus:nãq; ſi maior extremitas ratione tantum differens acciperetur à minore,ſequeretur idem ſuipſius monſtrationem facere:& propterea notius eſſe & ignotius: cum enim in concluſione duo ſint,quæſitũ ac conceſſum, ſeu ſubiectum ac prædicatum:& ſubiectum ſemper tanquam notum ſupponatur:quæſitũ uero, ut ignotum,ac quærendum:nimirum ſi idem fuerint ſubiectum ac prædicatum,idem ut notum & ignotum accipietur.☞ Præterea, ſi in aliquo uero ratiocinio termini ſm rationem tantum diſtinguuntur, aut illud erit demonſtratio,aut dialecticus ſyllogiſmus:ſed nõ demonſtratio,quoniam in demonſtratione termini ſemper ſm rem ac prolationem diſtinguuntur(ſubiectum enim medium,ſeu definitio, & propria paſſio, non ratione tantum,ſed re quoq; ac prolatione à ſeinuicem ſeiunguntur)uerum nec dialecticus etiam ſyllogiſmus:ibi enim ſubiectum ſemper eſt ſpecies:prædicata uero,aut genus,aut definitio,aut propriũ, aut accidens:ſed hæc à ſeinuicem re atq; enunciandi modo diſiunguntur.non igitur ratione tantũ differunt. Quòd ſi dicas neq; dialecticum neq; demonſtratiuũ ſyllogiſmum talẽ eſſe,ſed ſophiſticum, procul dubio falſo iſtud dicetur:ſylls nãq; ſophiſticus oĩs,ut aliquãdo monſtrabimus,ratiocinii ueram rationẽ ſubterfugit,& formæ ſyllogiſticæ penitus eſt expers. Adde,ꝙ ſi uere ſylls eſſet,per principia quoq; ſyllogiſtica ſtabiliretur,dictũ inquam De omni,uel De nullo, aut conuerſionem:ſed neq; per dictum De omni,uel De nullo,qm̃ ſylls ex oppoſitis nullus in prima conſtruetur figura,ue mox uidebimus:neq; etiã per conuerſionẽ, ut planum eſt,cum nullus ex oppoſitis ſylls ad primam reducatur figuram.☞ Ad hæc, ſi conſequentia hæc uere eſt ſylls,ſequitur artẽ de medio inueniendo nõ eſſe perfectam:nullus.n.locus per antecedentia,repugnantia,aut cõſequentia,rationi huic poterit accõmodari.☞ Dicẽdũ itaq; ſyllm ex oppoſitis cõſequẽtiã quidẽ eſſe,& ex neceſſitate cõcludere: nõ tamen uere ſyllm,ſed hoc totũ fortaſſe,ſyllm ex oppoſitis,quẽadmodũ & ſyllm ſophiſticũ cõſueuimus dicere: qui tñ uere ſylls non eſt.☞ Ad quẽ uero artificẽ pertineat,uarii uaria protulere. ſunt.n. qui dicant hunc attinere ad demonſtratorẽ,eſſeq; paralogiſmũ diſciplinæ:alii, ut Philoponus,utilẽ eſſe dicunt rationem iſtiuſmodi ad ſophiſticas diſturbationes:nonnulli uero, & ad demonſtratorẽ,& dialecticũ: ad demonſtratorẽ quidẽ, ut arguit cõtra cauillatores:ad dialecticum aũt,ut ex minori abſurdo ad maius poteſt deducere. Ego uero demonſtratoris nullo pacto eſſe,ſyllo ex oppoſitis arguere,nec dialectici etiã,nec item ſophiſtæ:ſed eius artificis,qui pitaſticus ſeu tentatiuus dicitur:quiq; lato nomine aliquando dialecticus nuncupatur. Demonſtrator uero ſemper ex ueris ac neceſſariis ſyllm communit:Dialecticus autẽ,ex iis quæ pluribus,aut omnibus,aut ſapientibus uidentur, & uera etiam ſunt: ſophiſta uero nunquam ex neceſſitate cõcludit:cum itaq; ſyllogiſmus ex oppoſitis,& neq; ex ueris,neq; ex probabilibus,ex neceſſitate tamen cõcludat,ſequitur ꝙ ad alium ſpectet artificem. Erit itaq; artifex iſte tentator,qui falſas accipit propoſitiones: acceptas tamen ac conceſſas,ſi non apud omnes,apud tamen reſpondentem:quemadmodum in octauo Topicorum diligentiſſime pertractauit Philoſophus. Sed hæc planiora fient,ſi prius modos expoſuerimus,quibus huiuſcemodi conſequentias ratiunculasq; poſſimus conſtruere. Dico igitur, ꝙ ſyllogiſmus ex oppoſitis ſeu oppoſita concludens,duplex eſt:unus, oppoſita actu accipiens in maiore propoſitione: de quo ad calcem capituli dicendum erit:alter concludens oppoſita in potentia,& ex his inferens idem à ſeipſo negari: de quo ad principium tractat Ariſtoteles. neq; enim ſis eius ſententiæ,ut exiſtimes oppoſita actu in ſyllogiſmo accipi. Hoc enim damnat Leui Gerſonis inquiẽs, non fieri ſyllogiſmum naturalem ex duobus actu oppoſitis:nemo enim eſt,qui ſimul concedat bina actu oppoſita,puta,Omnem diſciplinam ſtudioſam eſſe, & Nullam ſtudioſam eſſe:ꝙ ſi dicas,hoc fortaſſe admitti apud eos qui bina concedebant contradictoria, de quibus Philoſophus in Gamma poſt naturalia: hoc tamen præterquam quòd in uſu pauco erit, inutile etiam exiſtimabitur: cum enim ratio omnis in concluſionem,tanquam in quod quæritur ordinetur,quis eſt quæſo tam craſſi ingenii, qui in medium quærendum proponat,an nulla diſciplina, diſciplina ſit?☞ Eſt itaq; modus iſte ratiocinandi, tanquam conſequentia quædam collecta ex duobus ſyllogiſmis, qui bina aut contraria aut contradictoria in potentia concluſerint: quemadmodum ſiquis uno ſyllogiſmo concluſiſſet,Omne animal paucæ choleræ longæuũ eſſe,& rurſus,Nullum equum(alio ſyllogiſmo) eſſe longæuum,is bina contradictoria conceſſit: quoniam equus eſt aliquod animal paucæ choleræ. Iterum,ſi quis admitteret,Omnem hominẽ eſſe album, & nullum riſibile eſſe album,is etiam duo contraria concederet in potentia,quoniam omnis homo eſt riſibile.neq; hoc multum abſurdum eſt,ſi in uſum cadit: ſunt enim pleriq;,ueluti infra uidebimus, qui aliqua uniuerſaliter cognoſcant,in parte autẽ ignorent:ſunt item alii,qui de uno prædicatum unũ affirment ſub uno nomine,idẽ ſub alio nomine ab eodem negãtes, ꝙ fortaſſe ignorent multiuoca illa eſſe: & propterea accidit eos perquam facile ad oppoſita deduci: imo, quod abſurdiſſimum,ad negationem unius à ſeipſo. Ex his itaq; manifeſtum,quo tentator atque piraſticus ſyllogiſmo utatur ex oppoſitis, ut periculum faciat,an qui ſcientiã aliquã profitetur,recte eã calleat: quẽadmodũ & Plato in oĩbus ferme ſuis uoluminibus ac dialogis facit.☞ Sed circa hæc dubitaret nõ immerito quiſpiã,ſi hac utitur cõñia tentator ſolus, cur Ariſto.nõ pertractauit de ea in octauo Topicorum,

Sylls ex oppoſitis eſt cõñia, non tñ ſylls.

Dictum tñ hoc eſt maturius cõſiderãdum.

Ad quẽ artificem ſpectet ſyllogizare ex oppoſitis.

Syllm ex oppoſitis nõ ſpectare ad demonſtratorem nec dialecticum,ſe l piraſticu3.

Inqt Leui Gerſonis ñ fieri ſyllm naturalem ex duobus actu oppoſitis.

Nota ſylls ex oppoſitis eſſe conſequẽtiam quandã ex duobus ſyllogiſmis potẽtia oppoſita concludẽtibus collectas.

Dubium.

Solutio.

dimittens quod hoc in loco ad propoſitum non fuerat:¶ Reſpondeo,factum hoc fuiſſe duplici de cauſa: tum,quia intentio erat hic connumerare potentias omnes ſyllogiſticas,inter quas ponebatur & cõſequētia ex oppoſitis:tum etiam , quia habitum tentatiuū induunt omnes ferme artifices:nāq; & demonſtrator ſe poſitis plerūq; demonſtrationibus, habitū aſſumit tentatoris:ut quę in ſcientia ſua demonſtrari nō poſſunt,faciat aliquo modo plana:ueluti & Ariſto. in libris poſt naturalia aliquando fecit. Sed his iam explicitis,ad contextum declarādum tranſeamus. (In quali autem figura.)Intentionem proponit eorum, quæ dicturus eſt,inquiens intentionem ſuam eſſe pertractare,in qua figura poſſumus ſyllogiſmum ex oppoſitis complicare:& quoniam hoc ſciri non poterat,niſi prius cognouiſſemus,quot & quæ eſſent oppoſita,propterea ſubdit,dicens,Oppoſitas propoſitiones ſm uocem ac proferendi modum quadrifariam diſtingui:

Oppoſitæ ppōnes ſʒ uocē q̄drifariā dn̄r.

aut enim ſunt contrariæ,ut Omne,nullum:aut contradictoriæ,ut Omne,non omne,Aliquod , nullum: aut ſub contrarię,ut Aliquod,aliquod non: ipſe uero in contextu de more dixit (Non alicui) pro eo quod eſt, Alicui non. Hæ igitur ſm uocem diſtinguuntur: ſm autem ueritatem,tres tantum ſunt oppoſitiones: Aliquod enim,& aliquod nō,ſm uocem tantum opponuntur,propterea q̄ oppoſita ſimul uera eſſe nequeunt. Hoc autem in materia contingente ſimul uerificātur,ut aliquis homo eſt albus, aliquis homo nō eſt albus.(Alias autem oppoſitas.) Hoc eſt,contradictorias:licet enim omnes oppoſite dici poſſunt: quia tamen contradictoria in quacunq; materia uerum ac falſum diuidunt,non immeritò hanc nominis prętogatiuam κατ᾽ ἀντονομασίαν fuere ſortita.

Contradictoria per antonomaſiā dn̄r oppoſita.

Figura prima.

IN prima igitur figura non eſt ex oppoſitis propoſitionibus ſyllogiſmus,neq; affirmatiuus,neq; negatiuus:affirmatiuus quidē, quoniam ambas oportet affirmatiuas eſſe propoſitiones:oppoſitę vero,dictio & negatio.Priuatiuus autem , quoniam oppoſitę quidem idem de eodem pręedicant , & negant:medium vero,quod in prima , non dicitur de ambobus:ſed ab illo quidem aliud negatur,ipſum autem de alio pręedicatur:verum hę non opponuntur.

Nō poſſe ī prima figura fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis.

Inquit,q̄ ex oppoſitis ſyllogiſmus in prima figura fieri nullo modo poteſt:ſi enim fieret , aut affirmatiuus eſſet,aut negatiuus,affirmatiuus quidem eſſe nequit,quoniam ſi concluſio affirmatiua foret,oporteret ambas propoſitiones affirmatiuas eſſe: negatiuus autem,quoniam propoſitiones oppoſitas & ſubiectū & prædicatum eadem habere oportet:ſed in prima figura hoc fieri nō poteſt:quod enim ſubiicitur in maiore,prædicatur in minore . ¶ Quòd ſi aliquis dicat contra hoc,quoniam à prima figura omnes aliæ deriuantur,ac rurſus per cōuerſionem in eandē redeunt:

Inſtantia.

& propterea,ſi quæſitum aliquod monſtratur in ſecunda ac tertia,poſſe illud idem oſtendi in prima. ¶ Dicimus non eſſe hoc neceſſarium:ſyllogiſmus nāque ex oppoſitis,non ui figurę,aut alicuius principii ſyllogiſtici,uim ſuam arguendi , ac monſtrandi retinet,ſed ratione oppoſitionis,ueluti iā ſupra diximus: & propterea non ſeruat eaſdem leges , quas ſupra de aliis recitauimus ratiocinis: Atque hæc de prima figura .

Sollo ſyllī ex oppoſitis tenet ſolū rōne oppoſitionis, nō ui ſyllogiſtica.

Figura ſecunda.

SEd in media figura,& ex oppoſitis,& ex contrariis contingit fieri ſyllogiſmum.Sit enim bonum quidem,in quo a/ſcientia vero , in quo b/& c/ſi itaq; ſcientiam omnem ſtudioſam accepit & nullam : a/b/ omni ineſt , & c/ nulli:quare b/nulli c. nulla igitur ſcientia, ſcientia eſt .

Quoniam in prima figura non efficitur ex oppoſitis ſyllī, uult impræſentia Philoſophus monſtrare, quō fieri poſſit in ſecunda:& inquit, In ſecunda figura,quæ media nuncupatur,ſyllm effici ex oppoſitis, cū uidelicet altera propoſitio uniuerſalis extiterit, & altera in parte:& ex contrariis etiam,cū ambę uniuerſales fuerint:puta ponamus loco a/& medii termini, bonum:loco b/& c/hoc eſt,extremitatum , ſcientiam: & ita ex contrariis complicemus rationem , Omnis ſcientia eſt ſtudioſa,nulla ſcientia eſt ſtudioſa , nulla igitur ſcientia eſt ſcientia . ¶ Sed dubitaret nō iniuria quiſpiam,quō ſuperius dixerimus, nō debere utraq; oppoſita actu accipi,ſed potentia,cum tamen in hoc exemplo actu ſint accepta,Omnis ſcientia ſtudioſa,& Nulla ſcientia ſtudioſa.Præterea quærendū, cur Ariſto. in expoſitione terminorum poſuerit pro medio termino,bonum: deinde in complicatione rationis, ſtudioſum ¶ Dicimus,quemadmodum & Philoponus uidetur innuere,q̄ Philoſophus nō curauit hoc in loco occultationem,de qua in Topicis exactius pertractat,ut facilius intelligeremus quō ratio ex oppoſitis conſtruatur:propoſitiones autem poſuit,quas nemo concederet:ſed inferius & de celatione in exēplis ſequentibus curam habebit : & propterea reſpondemus,q̄ ſi propoſitiones actu accepit,nō eas poſuit tāquam ab aliquo concedendas,ſed ut exemplum ſyllogiſmi ex oppoſitis dilucidius intelligeretur. Hæc forſaſſe ille reſponderet.¶ Nos autem aliter,& melius dicimus,alteri etiam quæſito facientes ſatis,q̄ Ariſtote. optime conſtruxit rationem ex oppoſitis in potētia: nam,quemadmodum & Leui Gerſonis inquit,compluribus modis efficiuntur oppoſita in potentia,puta,quoniā ſubiectū propoſitionis unius ponitur ſub ſubiecto alterius,uel prædicatū ſub prædicato aut ex uno ſequitur reliquum:puta, ſi accipiamus Oēm ſciētiā,& Nullam medicinam,ſi ſumum eſſe, & Ignē nō eſſe:fiunt item oppoſita in potentia, cū termini multiuoci

Dubium, quō ponūt actu oppoſita in ſyllō ab Ariſtote le in litera

Solutio Philoponi q̄ Pħs nō curauit occultationē vt fecit in octauo Topicorum.

Alia ſollo q̄ Ariſt cōſtruxit ſyllogiſmū ex oppoſitis ī potentia.

Inqt Leui Gerſonis multis modis effici oppoſita ī potentia.

tiuoci ſeu polyonymi accipiuntur, ut Omnē enſem, & nullā ſpatham. Dico itaq; ad propoſitū, quod Philoſophus tales impręſentia terminos accepit: nā bonū moris, & ſtudioſum, termini ſunt, & multiuoci, & idē penitus ſignificantes: unde ſcias, quēadmodū apud noſtros à uirtute non fit uirtuoſus, ſed ſtudioſus, ita & apud Græcos ἀπὸ τοῦ ἀρετῆς, οὐκ ἀρεταῖος, ἀλλὰ σπουδαῖος, quēadmodū pro parte & in prædicamentis declaratur. Studioſum itaq; & Bonū pro eodē penitus accipiens Philoſophus, hunc in modū latētem conſtruxit ſyllm, Omnis ſcientia eſt bonū, nulla ſcientia eſt ſtudioſum, nulla igitur ſcientia, ſcientia: propōnes autē illæ, quæ tamen præcedentiū ſyllorū concluſiones etiā ſunt, fortaſſe ab aliquo ita ſimul admittentur, qui ignorauerit Bonū & Studioſum idē penitus

Dubiū Alberti. ſignificare ¶ Sed dubitat ad hæc diuus Albertus, cū idē in ratione iſta ſubiiciatur, & idē etiā prædicetur, qūo poterimus cognoſcere conſequentiā hanc in ſe-

Solutio. cunda aut tertia figura eſſe. ¶ Dicimus inſpiciendum eſſe quæſitū ac concluſionem, & ſi terminus quæſiti ſubiiciatur in propōnibus, ſecunda erit figura: qm̄ in ſecunda extremitates ſubiiciuntur, & medius prædicatur: ſi uero terminus cōcluſionis prædicetur in ꝑpoſitionibus, tertiam reddet figuram: quoniā in tertia ambæ extremitates prædicantur.

Conſimiliter autem & ſi Omnem accipiens medicinam non ſtudioſam accepit: nāq; ipſum a/ omni b/ ipſi vero c/ nulli: quare quędā ſcientia non erit ſcientia: & ſi ipſum a/ c/ quidem omni, b/ autē nulli: eſt vero b/ quidē ſcientia, c/ autē medicina: ſed a/ ſuſpitio: cū enim acceperit nullā ſcientiā ſuſpitionē, accepit aliquam ſcientiā eſſe ſuſpitionē. Differt autē ab eo, qui pridem, eo ꝙ terminus conuertitur: prius.n. ad b/ nunc autem ad c/ affirmatiui: & ſi altera propoſitio non ſit vniuerſaliter, conſimiliter: ſemper enim medius eſt, quod ab altero quidem negatiue dicitur, de altero autem affirmatiue. quare contingit oppoſita concludi, præterquam ꝙ non ſemper neq; omnino, ſed ſi ita ſe habeant, quę ſub medio, vt aut eadem ſint, aut totum ad partem: aliter autem impoſſibile. neq; enim erunt vllo modo propoſitiones aut contrarię aut oppoſitę.

Vult hoc Philoponus exemplum eſſe alterius modi ſecundæ figuræ, ex maiore uniuerſaliter affirmatiua, cum minore in parte. Ego uero aliter dico, exemplum prius extitiſſe ad oſtendendum, qūo contraria concludantur: hoc autem, quomodo contradictoria. Concluduntur igitur, inquit Ariſto. contradictoria, cū acceperimus, Omnē ſcientiā ſtudioſam eſſe, & Nullam medicinam, ſtudioſam: cū.n. Medicina ſit aliqua ſcientia, ſequitur, Aliquam ſcientiam non eſſe ſtudioſam, & Omnem ſcientiam eſſe ſtudioſam: quæ ſunt contradictoria, & ex conſequenti Quædam ſcientia non erit ſcientia. (Et ſi ipſum a.) Hinc Ariſtote. ponit exemplum, qūo contradictoria concludantur ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua, & eſt conuerſus modus cum præcedente: accipit autem loco b/ maioris extremi, ſciētiam: loco c/ minoris, medicinam: loco a/ medii, ſuſpitionem, ſeu exiſtimationem, ſeu opinionem: non.n. uerbum repperi latinum, quo rectè effingerem, quod Græci ὑπόληψιν dicunt: nāq; nō recte opinionem dicere poſſemus, cum non ſint idem δόξα καὶ ὑπόληψις: qūocunq; dicamus, nos impręſentia ſuſpitionem: ſi itaq; aliquis diceret, Nulla ſcientia ſuſpitio, omnis medicina ſuſpitio, concluderemus aliquam ſcientiam, ſcientiam nō eſſe: cū medicina ſit aliqua ſcientia. (Et ſi altera propoſitionum.) Hoc eſt, Cōcludere etiam poterimus non contraria, ſed contradictoria, ſi unam uniuerſalem, alteram ſumpſerimus in parte: puta, ſi non Omnem aut Nullam medicinam, ſed Aliquam. (Semper enim medium eſt.) Occurrit tacitæ quæſtioni: poſſet enim aliquis dubitare, quinā ſit medius terminus in propoſitionibus: ait ergo, ꝙ in hac terminorū ac propōnū diſpoſitiōe, ille erit medius terminus, qui de una extremitatum affirmatiue dicetur, de altera negatiue: unde Enim pro Autē accipiēdum eſt, ut in pleriſq; aliis locis. (Præterquā quod non ſemper.) Si, inquit, una propoſitionum extiterit affirmatiua, & altera negatiua, fiet ex oppoſitis ſylls: ſed non ſemper, hoc eſt, in quacūq; materia, & terminis quibuſq; (neq; omnino) ideſt, non ſm̄ omnem diſpoſitionem, ſed quādo quæ ſub medio ſunt, hoc eſt, extrema, aut eadē ſint, ut multiuoca: aut ſi non eadē, ita tamen ſe habeant, ut unum ſit totum, alterū pars. uel maior extremitas, totum & minor pars: aut econuerſo. (Aliter autem impoſſibile.) Non hoc dicit, ꝙ aliter modo quocunq; diſpoſitis terminis, non poſſint oppoſita concludi: ſed hoc uult, ꝙ ex huiuſcemodi ſitu propoſitionum non poſſint oppoſita ex neceſſitate cōcludi: propterea quod propoſitiones nullo modo fiunt, aut contrariæ aut oppoſitæ & cōtradictoriæ: Atq; hęc ita de ſecunda figura. Ad tertiā tranſeamus.

Dubitat auctor iſte, quomodo verbum ὑπόληψις latine dici poſſit: cum tū exiſtimatio aptiſſime dicaſ.

Figura tertia.

SEd in tertia figura affirmatiuus quidē ſyllogiſmus nunquā erit ex oppoſitis propoſitionibus, ob dictam cauſam, & in prima figura: negatiuus vero erit & vniuerſaliter & nō vniuerſaliter terminis exiſtentibus. Sit enim Scientia, in quo b/ & c/ Medicina autem, in quo a. Si itaq; acceperit Omnē medicinam ſcientiam, & Nullam medicinam ſcientiā, ipſum c/ accepit omni a/ & ipſum b/ nulli: quare erit aliqua ſciētia nō ſcientia. Conſimiliter autem & ſi non vniuerſaliter accepta fuerit c/ a/ propoſitio. ſi enim eſt aliqua medicina ſcientia, & rurſus nulla medicina ſcientia, accidit ſcientiam aliquam non eſſe ſcientiam. Sunt autem cum termini vniuerſaliter accipiuntur, propoſitiones cōtrarię: cum vero alter in parte, oppoſitę.

Superius dixerat in prima figura, nō fieri affirmatiuū ſyllm ex oppoſitis, propterea ꝙ ad affirmatiuam concluſionē colligēdum oporteret ambas propoſitiones affirmatiuas eſſe, quæ nullo pacto oppoſitæ eſſe poſſunt: ob eandem cauſam dicit in tertia quoq; non poſſe ſyllm ex oppoſitis affirmatiuū fieri: negatiuus uero efficitur, ambobus terminis, ac propoſitionibus exiſtentibus ulibus: & non exiſtentibus utriſq; uni-

Dubiũ Leui Gerſonis

uerſalibus,ſed altera uniuerſali,& altera i parte.⁋Dubitat cõtra hæc Leui Gerſonis,qũo in tertia ex ambabus affirmatiuis nõ fiat ſylls ex oppoſitis:ſi.n.ita dicã Ois homo eſt niger,Ois homo eſt albus, nimirũ ex oppoſitis cõcludã,Aliquis homo nõ eſt homo.⁋Reſpondet idẽ,Philoſophũ non intellexiſſe de oppoſitis ſm materiã,ſed de oppoſitis ſm affirmationẽ & negationẽ:& ppea inſtantia nihil facit ad rem. Aliter poſſemus,quemadmodum pro parte & in priori diſcuſſimus uolumine,ꝙ licet propõnes illæ ſint affirmatiuę ſm uocẽ,reducuntur tamen ad oppoſitas:quarũ una eſt affirmatiua,& alia negatiua: idẽ eſt n.dicere, Ois homo eſt niger,ac ſi diceremus,Nullus homo eſt albus:& propterea conſtruetur ſyllogiſmus ex una affirmatiua,& altera negatiua.(Sit.n.ſcientia in quo b & c.)Terminos exponit:& loco b & c hoc eſt,maioris ac minoris extremi,ponit Scientiam:loco autẽ a medii termini,Medicinam:& ita cõſtruit rationem,Nulla medicina ſcientia(hæc.n.eſt maior)Omnis medicina ſcientia:& concluditur in tertia, Aliqua ſciẽtia nõ eſt ſcientia.(Conſimiliter autem & ſi non uniuerſaliter.)Eodẽ,inquit,modo conſtruetur ſyllogiſmus ex oppoſitis concluſionem colligens in parte,ſi acceperimus c a hoc eſt,minorem propoſitionẽ nõ uniuerſalẽ,ſed particularem,hunc in modum,Nulla medicina ſcientia,aliqua medicina ſcientia, aliqua igitur ſciẽtia non eſt ſcientia.(Sunt autem cum termini.) Hoc eſt, Si propoſitiones utræq; uniuerſales extiterint,cõtrariæ ſibiinuicem erunt:ſi uero una uniuerſalis, altera in parte oppoſitæ ac contradictoriæ.

Solutio eiuſdem

Oportet autem exiſtimare,ꝙ contingit quidem ſic oppoſita accipere,quemadmodum diximus, Omnem ſcientiam ſtudioſam eſſe,ꝛ rurſus Nullam,aut Aliquam nõ ſtudioſam:quod non conſueuit latere.Eſt autem per alias interrogationes ratiocinari alterum:aut, quemadmoduꝫ in Topicis dictum eſt,accipere.

Inſtantia a Pho in lra

Occurrit tacitæ quæſtioni,quã nos ſupra & mouimus & ſoluimus:poſſet.n.aliquis dicere, non oportere propõnes ita actu oppoſitas accipere,qm̃ nemo eas cõcedet:& ppea talis ratio nihil penitus afferret utilitatis ⁋Reſpõdet Philoſophus,ꝙ poſſemus hoc facere qñ eſſet aliquis tã fatuus, qui bina aut cõtraria aut cõtradictoria cõcederet,quẽadmodũ nõnulli Philoſophorũ,quorũ ſnĩam damnat Ariſto.in libris poſt naturalia:ſed tñ hoc genus argumẽti ita prolatũ nõ cõſueuit latere:nec per hoc utilitatẽ aliquã aſſequimur, Poſſumus aũt,inquit, & per alias interrogationes ac propõnes alterũ hoc eſt,terminũ diuerſum ſm nomẽ re tñ idẽ ratiocinari:uariatis.n.nominibus,magis latemus:ut in exẽplo,Nulla uoluptas bonum,Ois lætitia bonũ,cõcludimus,ꝙ nulla lætitia eſt uoluptas: & ex oñti, ꝙ Nulla uoluptas eſt uoluptas : nam Lætitia & Voluptas idẽ ſignificãt.⁋Notãdũ aũt ꝙ propõnes uocauit interrogationes,innuens,quod iam à principio diximus,modũ iſtum monſtrandi pertinere ad tentatorẽ,qui propoſitiones ſuas omnes interrogat. (Aut quemadmodum in Topicis.)Hoc eſt, Aut aliter poterimus latentiam ac celationem facere ad concludenda oppoſita,quẽadmodũ diximus in octauo Topicorũ ad principiũ ubi celandi modos oẽs diligenter explicuimus.

Solõ eiuſdẽ, ꝙ poſſunt oppoſita in actu q̃nq; accipi

Ex termi-nis multi-uocis poſſe fieri ſyllogiſmum ex oppoſitis.

Ex hoc aũt nõnulli uoluere librũ Topicorũ ſtatim poſt Prædicamenta ſm ordinẽ ſequi,& antecedere librũ iſtũ Priorũ,& pp hoc uocabant librũ Prædicamentorum, Antetopica.⁋Nobis tamẽ & Alulido Roſa.in æditione ſua magna in librũ Poſteriorũ, atq; aliis multis uiris clariſſimis,placuit Topica poſt Poſteriora analytica collocari:rõnes uerõ ex utraque parte nõ ſunt impræſentia afferẽdæ in mediũ,ne præter intentionẽ inutiliter euagemur. Si uero quiſpiã quæreret,cur dixerit Philoſophus (quẽadmodũ in Topicis dictũ eſt)cũ tamẽ poſt librũ Priorũ, Topica ediderit. ⁋Dico hoc fieri ſm cõponẽtiũ authorũ cõſuetudinẽ, aliquando.n.quę poſteriora ſunt ſm ordinẽ,prius in lucẽ emittunt:& aliquando etiã nõdum perfecere aliquod opus,& adducunt huius teſtimoniũ in mediũ. Ita.n.fecit & in libro de interpretatione, cũ ait, Dictũ eſt aũt de his in Topicis:& rurſus ſecto primo ad finẽ inquit,Quæcũq; determinamus cõtra ſophiſticas diſturbatione:cũ tñ ſm oium ſnĩam Elenchorũ ſophiſticorũ liber,ultimus ſm ordinẽ ſit logicorũ librorũ. Quid plura?ſtatim ad principiũ eiuſdem libri ait.De his quidẽ dictum eſt in iis,quæ dicta ſunt de anima: nec tamẽ ſequitur pp hoc,quod liber de anima antecedat ſm ordinem librum de interpretatione:poteſt addi & alius locus ex libro de interpretatione, dũ inquit,Hæc autem quemadmodũ in reſolutoriis dictũ eſt,ſic ſunt diſpoſita:cum tamẽ manifeſtum ſit, librũ Priorum non præcedere librum de interpretatione.

Opinio quorũdã q uoluerũt librũ Topi. ꝑcedere librũ Priorũ: ꝛ Prędicamẽta uocauerunt Antetopica.

Opinatus eſt Alulidꝰ Roſa ꝙ liber Topi. ſequatur librũ poſte.

Quoniam vero affirmationum oppoſitiones tres, ſex modis cõtingit oppoſita accipere,aut omni ꝛ nulli,aut omni ꝛ non omni,aut alicui ꝛ nulli:ꝛ hoc conuertere in terminis,vt a omni b ipſi vero c nulli:aut c omni,b autem nulli: aut huic quidem omni,illi vero non omni:ꝛ rurſus hoc conuertere ſecundum terminos.Conſimiliter autem ꝛ in tertia figura:quare manifeſtum,ꝛ quot modis,ꝛ in qualibus figuris contingit per oppoſitas propoſitiones fieri ſylloгiſmum.

Quoniam oppoſitiones,quæ fiunt ſecundũ affirmationem & negationem,ſunt tres,quæ commutatę duplicantur:accidet,inquit Philoſophus, complicationes in ſecunda ſex fieri : nãq; ut ambæ propoſitiones uniuerſales erunt,aut ambæ in parte,aut una uniuerſalis,& altera in parte:ſi ambæ uniuerſales,aut affirmatiuæ aut negatiuæ:& ſic nulla conſtruitur complicatio utilis ex oppoſitis,aut ex utriſq; affirmatiuis aut ex utriſq; negatiuis:ſi uero una ſit affirmatiua,& altera negatiua,ſic fiunt utiles duæ : nam aut maior eſt affirmatiua cum minore negatiua:aut econuerſo, maior negatiua,cũ minore affirmatiua:ſin autẽ utræque particulares extiterint,non ſit utilis coniugatio: quoniã ratio extruetur ex oppoſitis ſm uocem tantum,

tum,& non ſm rem:aut ex nullo modo oppoſitis.ſi
uero una fuerit uniuerſalis,& altera i parte,quatuor
fiunt utiles complicationes : prima ex maiore uni/
uerſali affirmatiua, cum minore negatiua in parte:ſe
cunda,ex maiore uſr negatiua,cum minore in parte
affirmatiua:tertia & quarta,ex propoſitiōibus ac ter/
minis tranſpoſitis,ac conuerſis : ut q̃ maior erat, effi/

Duodecim ſunt ꝯiugationes ex oppoſitis utiles

ciat minor:& q̃ minor,maior : puta tertia ex maiore
negatiua in pte cũ minore uſr affirmatiua:q̃rta uero:
ex maiore pticulari affirmatiua cũ minore uſr negati
ua:ex ambabus aũt uel affirmatiuis uel negatiuis fie/
ri non pōt rō ex oppoſitis,ut ſupra ēt declarauimus.

Dubium.

ſunt itaq; in ſumma ſcdę figuræ cōiugationes utiles
ex oppoſitis ſex,& totidem in tertia,ita ut oēs duode
cim efficiātur ❡ Sed circa prædicta dubitaret aliquis,
cur ita dixerit Ariſtoteles,Oppoſitiões affirmationũ,

Solutio

& non Enuntiationum,aut propoſitionũ: non enim
in ſolis affirmationibus oppoſitio conſiſtit, ſed ēt in
negationibus.❡ Rñdemus , hoc ideo feciſſe Philoſo/
phum,ut ſignificaret oppoſitiones in ꝓpoſitionibus
accipiendas eſſe ſm affirmationem negationeq́;, non
aũt quocũq; modo:propoſitiões enim & aliter oppo

Aliud dubium

nuntur,q̃ ſm affirmationem ac negationem, ut hæ,q̃
ex contrariis conſtituuntur ſm materiam.❡ Sed ulte
rius dubitaret quiſpiam,qũo duodecim ſint compli/
cationes utiles:nāq; ſi maior in parte extiterit, in ſecũ
da figura,& minor negatiua in tertia,nō fiet utilis cō

Solutio Alberti

iugatio:ueluti in priori cōcluſimus uolumine. ❡ Re
ſpondet Diuus Albertus,duodecim quidem eſſe cō/
iugationes uniuerſas ex oppoſitis , non tñ oēs utiles,

Solutio A lulidi Roſad.

ſed nouem tm̃:quatuor in ſecunda,ac tres in tertia,&
hoc uidet Philoponus ēt ſenſiſſe.❡ Alulidus tñ Roſ.
multo & diligentius & ingenioſius inquit cum Ari/
ſtotele,duodecim eſſe ſyllõs utiles ex oppoſitis : neq;

Non repugnat regulis i primo traditis , poſſe fieri ſyllꝫ ex oppoſitis i ſecunda ex maiore pticulari,e in tertia ex minore negatiua.

eſſe curandum,an in figura tertia minor ſit affirmati
uã,uel negatiua:qm̃ ſi ſupra in priori uolumine dice
bamus nō poſſe minorem in tertia negatiuã eſſe, nec
in ſecunda maiorē in parte,hoc dicebamus in relatio
ne ad q̃ſitũ determinatũ:ſed in ſyllõ ex oppoſitis non
reſpicimus quęſitũ determinatũ:non enim curamus
ſiue cōcluſerimus Nullũ c/eſſe b/uel cōuertens, Nul/
lũ b/c/& ꝓpea nō ſunt neceſſariæ obſeruationes ac le/
ges ille in huiuſcemodi rõnibus. Addo ego & rõnem
aliã,q̃ ſupra ēt innuimus,ꝙ ſylli iſti ex oppoſitis nō ui
figuræ aut diſpoſitionis alicuius ex neceſſitate cōclu
dunt,ſed ui oppoſitionis. Quod aũt ſex ſint compli/
cationes utiles,monſtrat manifeſtiſſimè Philoſophus
in cōtextu & nos ēt aliã addimus rõnē, qm̃ ſi tam uti
les q̃ inutiles coniugationes enumerare uoluerimus,
nō ſolũ ſex,ſed multo plures erunt:nã & ex ambabus
affirmatiuis & negatiuis utriſq; , & particularibus ēt
non erigitur utilis ex oppoſitis coniugatio. Præterea
ſi terminos ipſos afferamus,uidebimus ita ſemper rē
ſe habere,ꝙ ex maiore in parte in prima , & minore
negatiua in tertia,ſm oppoſitas propoſitiones fiunt
utiles coniugationes.

Sed & manifeſtum,ꝙ ex falſis quidem eſt uerum ratioci
nari,quemadmodum dictum eſt prius:ex oppoſitis autē,
non eſt:ſemper enim ſyllogiſmus fit contrarius rei. ut ſi eſt
bonum,non eſſe bonum: aut ſi animal,nō animal , eo ꝙ ex
contradictione eſt ſyllogiſmus, & termini ſubiecti, aut idē
ſunt,aut hic totum,ille pars: Planum autem , & ꝙ in obra/
tiocinationibus,nil probibet fieri ſuppoſitionis contradi/
ctionem,ut ſi eſt impar,non eſſe impar:ex oppoſitis namque
propoſitionibus,contrarius erat ſyllogiſmus.Si itaq; tales
acceperit,erit ſuppoſitionis contradictio.

Ponit differentiam inter ſyllogiſmum ex falſis , &
ſyllogiſmum ex oppoſitis,inquiens , differre iſtos in/
ter ſe,propterea ꝙ in ſyllogiſmo ex falſis,aliquãdo ue
ram colligimus concluſionem:in ſyllogiſmo autē ex
oppoſitis,nunquam . (Semper enim ſyllogiſmus fit
contrarius rei.)Hoc eſt, Concluſio ſemper concludit

Differētia inter ſyllogiſmum ex falſis & ex oppoſitis.

quod re ipſa fieri nullo modo poteſt:ſyllogiſmus nã/
que pleriq; apud Ariſtotelem ſignificat concluſionē:
❡ Aliter & melius(ſyllogiſmus fit contrarius rei)hoc
eſt,prędicatum eſt contrarium ſubiecto: unde per ſyl
logiſmum intellexit quæſitum.i.prædicatum cōclu/
ſionis:per rem uero,ſubiectum : quemadmodum &
in ſophiſticis Elenchis,cum inquit , Secundum acci/

Per ſyllm intelligit Phs quæſitũ, & prædicatũ cõcluſionis.

dens quidem paralogiſmi ſunt,quãdo ſimiliter quid
libet aſſignatum fuerit rei,& accidenti ineſſe : ꝙ autē
expoſitio iſta uera ſit,expoſuit,cum ſubdidit(ut ſi eſt
bonum non eſſe bonum,aut ſi eſt animal,nō animal)
hoc enim fit propterea,ꝙ ſyllogiſmus & concluſio eſt
ex cōtradictione,hoc eſt,terminis ſibiinuicem ſm af/
firmationem & negationem repugnantibus.(Et ter/
mini ſubiecti.)Ideſt,Et termini ad ſyllogiſmum ordi
nati,aut ſunt iidem,maior & minor extremitas , hoc
eſt,polyonymi & multiuoci,ut enſis,ſpatha:aut iidē,
nec re nec uerbo diſſoni:puta,ſi rationem ex actu op/
poſitis conſtruxerimus.(Aut hic totũ,ille pars:) Hoc
eſt,aut unus alium continebit,ueluti ſcientia medici/
nam.(Planum autem , & ꝙ in obratiocinationibus.)
Supra mōſtrauit,qũo apud dialecticos ſeu piraſticos
& tentatiuos utamur ſyllogiſmo ex oppoſitis : nunc

Q̃uo apȷ̃ ſophiſtas fit ſylls ex oppoſitis.

autem oſtendit,quomodo idem hoc fieri poſſit apud
ſophiſtas , qui obratiocinationibus ac paralogiſmis
utuntur:nãq; & apud hos nil prohibet aliquando fie
ri ac concludi ſuppoſitionis,hoc eſt,ſubiecti: aut ſup/
poſitionis.i.concluſionis prius concluſæ, quæ & ue/
ra eſt,& iam accepta contradictionem:ut in exemplo,
ſi per unum ſyllogiſmum concluſum fuerit,ternariũ
eſſe imparem,concludamus per alium , eundem ter/
narium nō eſſe imparem:puta, Omnis numerus qui
diuidi non poteſt in æqualia,eſt impar: ſed ternarius
eſt eius naturæ(nãq; ſecatur in duo atq; unum, quæ
proculdubio ſunt inæqualia)eſt itaq; impar. Ex alte/
ra parte,Omnis numerus qui diuiditur in æqualia
eſt par,ſed ternarius diuiditur in ęqualia(quia in tres
unitates æquales)eſt itaq; par:quare & impar & non
impar,quod oppoſita claudit:hoc autem concluſum
fuit,quoniam propoſitiones contrariæ acceptæ ſunt.

Oportet autem exiſtimare, ꝙ ita quidem non erit contraria concludere ex vno ſyllogiſmo: vt ſit concluſio, Non exiſtens bonum, bonum, aut aliud quid tale: niſi ſtatim pro poſitio talis accepta fuerit, vt Animal album eſſe, & non album, Hominem vero animal: ſed aut contradictionẽ oportet aſſumere: vt, ꝙ Omnis ſcientia ſuſpitio, & non ſuſpitio: poſtea accipere, ꝙ Medicina ſcientia quidem eſt, nulla autẽ ſuſpitio: quemadmodum Elenchi fiunt, aut ex duobus ſyllogiſmis: vt autem quę accepta ſunt, contraria ſint ſm veritatem, non eſt alio modo, q̃ hoc, veluti prius dictum fuit.

Ponit hic Phs alium modũ concludẽdi oppoſita eodẽ ſyllo.

Nunc Philoſophus uult alium modum ratiocinãdi oppoſita exponere, inquiens, ꝙ rationes, quæ unico ſyllogiſmo oppoſita concludunt, non fiunt eo modo, quo ſuperiores: nãq;, ut mõſtrauimus, nõ ex uno, ſed ex binis pendebant ſyllogiſmis: oportet autem ſi unico ſyllogiſmo uolumus contraria, hoc eſt, aliquo modo oppoſita concludere, ꝙ propoſitio quædam talis accipiatur, quæ bina contineat oppoſita: ut, Omne animal eſt album, & non album, homo eſt animal, ergo albũ & nõ album: ita.n. duo oppoſita poterimus unico ſyllogiſmo colligere.

Dubium, qũo eodẽ ſyllo poſſint cõcludi oppoſita.

¶ Sed dubitaret quiſpiam qũo fieri poſſit, ut tales propoſitiones apud aliquem admittantur: nemo.n. eſt tam fatuus, qui cõcedat Oẽ animal & album eſſe & nõ album

Solutio Alulidi Roſ. q̃ & Philo. & The. in Poſterioribus ſequũt.

¶ Reſpondet Alulidus Roſadis, fieri hoc poſſe, ut aliquis concedat Animal eſſe album, ſm unum reſpectum: & ſm aliũ, Nõ album. Quemadmodũ & Philoponus inquit in Poſteriora analytica, Concedimus animam mortalẽ eſſe & immortalẽ. immortalẽ quidẽ, ſm ſubſtantiã: mortalẽ uero, ſm operationes: conſimiliter elementa genita eſſe, & ingenita: & cœlum moueri, & non moueri: genita quidẽ, ac moueri, ſm partes: ingenita uero ac non moueri, ſm totum. Et propter hoc inquit ibidẽ Ariſto. ſm nonnullorum ſententiam, ꝙ plerũq; affirmationem concludere cogimur in quibuſdam quæſitis, & deſtructionem negationis, ut oſtendamus negationem, nullum in hoc locum habere: ueluti ſi de Deo cõcluderemus, ꝙ eſſet immortalis: ne uideretur ita immortalis, quemadmodum & anima, ut negatio de ipſo ſm aliquid uerificari poſſet, proponimus, ꝙ immortalis eſt Deus, & non non immortalis: & modum conſtruendi huiuſmodi demonſtrationes ſm quoſdam docet in Poſterioribus Ariſto. (Sed aut contradictionem.) Non eſt hoc referendum ad id quod imediate anteceſſit, qũo uidelicet uno ſyllogiſmo poſſimus bina concludere oppoſita (hoc.n. iam declaratum fuit) ſed ad ſyllogiſmum ex oppoſitis, de quo in toto hoc capitulo pertractatum fuit: ita ut ſenſus ſit, Si uolumus oppoſita concludere per unicum ſyllogiſmum, ita faciẽdum eſt, quemadmodum diximus: ſed ſi uelimus ſyllogiſmum ex oppoſitis erigere, de quo nunc propoſuimus, aut contradictio eſt accipienda in duabus propoſitionibus, quæ per nullum aliũ ſyllogiſmum concluſæ fuerint, puta, Omnis ſciẽtia eſt ſuſpitio & exiſtimatio, & Aliqua ſcientia nõ eſt exiſtimatio, eo modo, quo Elenchi ac redargutiones fiunt. redargutio enim fit, ueluti infra declarabimus, cũ aduerſarium ad contradictoria concedenda deducimus aut igitur hoc modo faciẽdum, aut propoſitiones acceptæ, debent eſſe concluſiones præcedentiũ ſyllogiſmorum. Sed ſi uolumus uere contraria ac oppoſita concludere uere, & nõ ſm quid, quemadmodum ſupra dicebamus, Animam eſſe mortalem & immortalem, non poſſumus alio modo facere, q̃ hoc nuper dicto, ueluti ſupra quoq; declarauimus.

Dubium.

¶ Sed quęritur circa dicta, cur dixerit Ariſto. (Sed aut contradictionem oportet aſſumere) cũ tamen ſyllogiſmus ex oppoſitis non ex ſolis contradictoriis extruatur, ſed etiã contrariis: neq;.n. dicendum, ꝙ contradictionem late acceperit pro oppoſitione, quemadmodum ſupra, cũ ait, Non erit contraria concludere.

Solutio.

¶ Reſpõdeo, ꝙ Cõtradictionem dixit, quoniam ſi uolemus propoſitiones oppoſitas accipere, non poſſumus ſtatim ipſas capere: & propterea neq; contrarias: ſi.n. cõtrariæ eſſent accipiendæ, ſtatim aſſumi deberent, puta, Omnis medicina ſcientia, Nulla medicina ſcientia: ſed has nemo concederet: & ideo propter hoc, quemadmodum ait & Alulidus Roſadis, interrogamus de affirmatione prædicati de ſubiecto, & conceditur nobis: deinde interrogamus de negatione illius prædicati, à genere illius ſubiecti, aut à ſpecie, aut à differentia, aut à proprio, ut concedatur nobis: & propterea ut plurimum altera propoſitionum oppoſitarum eſt in parte, quod & Philoſophus optime in exemplo declarauit: accepit enim Omnem ſcientiam ſuſpitionẽ eſſe, poſtea, ꝙ Omnis medicina eſt ſcientia, & quod Nulla medicina eſt ſuſpitio: ex hoc.n. concludimus, aſſumpta fuiſſe duo contradictoria, Omnem ſcientiã ſuſpitionem eſſe, & Aliquam ſcientiam non eſſe ſuſpitionem.

Nota ex Alu. Roſad. qũo ſint interrogãdę ppõnes p ſyllo ex oppoſitis.

Sed hæc iam de ratione ex oppoſitis, & per conſequens de potentiis omnibus ſyllogiſticis in medium allata ſufficiant: non.n. amplius de potẽtiis, ſed de impotentiis ac defectibus peragendum erit, de petitione inquam principii atq; aliis nonnullis.

Epilog᷒ dictorum de ſyllo ex oppoſitis.

¶ Quæ uero de ſyllogiſmo ex oppoſitis diximus, in ſumma hæc ſunt, an ſylls ex oppoſitis, uere ſylls ratiociniũq; dicendus ſit: ad quẽ pertineat artificẽ ſyllo uti ex oppoſitis: quot & qualibus modis ex oppoſitis rationes extruantur: cur Ariſto. nõ pertractauit de hoc argumẽti genere in octauo Topicorũ: an in prima figura fiat ex oppoſitis ſylls: ſolutæ deinceps dubitationes quædã circa terminorũ poſitionẽ in ſecunda figura: declaratumq;, quot modis fiant oppoſita in potentia, ex opinione Leui Gerſonis: qũo dignoſcenda ſit ſecũda figura à tertia. Damnata Philoponi expoſitio circa exemplum Ariſtotelicum: quodq; ὑπόληψις recte non poſſit latino effingi uocabulo, enarratum. Soluta deinde inſtantia, qũo ex ambabus affirmatiuis in tertia figura nõ ualeat ſylls: quæſitumq;, an Topicorum liber antecedat Priora analytica. Poſtea enodatũ, cur dixerit in ꝯtextu Philoſophus, Oppoſitiones affirmationũ: an ꝯiugationes oẽs ex oppoſitis, utiles ſint duo

decim;

decim: quomodo cōcedi poſſit, animā mortalē & nō mortalē eſſe: curq; Ariſtoteles in cōtextu dixerit, Cōtradictionem & non Oppoſitionem. His itaque expoſitis, ad ea, quę de petitione principii dicitur, declaranda ueniamus.

De eo quod eſt peti in principio.

QVod autem in principio peti & accipere, eſt quidem ut in genere accipiam in eo, quod eſt non demonſtrare propoſitum: hoc autem accidit multifariam: namque & ſi non ratiocinatur, & ſi per ignotiora, aut ſimiliter ignota, & ſi per poſteriora prius: demōſtratio namque & ex credibilioribus & prioribus eſt: horū autem nihil eſt peti, quod in principio: ſed quoniam nonnulla quidem per ſe ipſa apta ſunt cognoſci, quędam vero per alia: principia enim per ſeipſa, quę autem ſub principia per alia: quando non per ſeipſum cognoſcibile conetur aliquis per ſeipſum monſtrare, tunc petit quod ex principio.

Secundum ſectum ſecundi Priorum reſolutoriorum, quod eſt de impotentijs ſyllogiſticis

DICEBAMVS à principio de tribus intentionem eſſe Ariſtotelicā hoc in uolumine, de potentiis ſyllogiſticis, de impotentiis, ac demum de annexis. Poſtea igitur quam hucuſque de potentiis pertractauit, supereſt ut ex conſequenti agat de impotentiis: ac primo de petitione eius, quod in principio. Hæc enim magis uidetur accedere ad ſyllogiſmi rationem (& ſi contra ſyllogiſmum peccat, contra priores particulas definitionis ſyllogiſticæ peccabit) q̄ ſequētes fallaciæ. Sed antequā ad contextū accedamus, quærendū prius, an poſſit petitio eius, quod in principio, ſylls rōciniumq; eē, ſimulq; diſtinguēdi modi impotētiæ huius, ac demū diſputandū ad quē pertineat artificē, hoc genus captiūculas, & deliquia cōſiderare. ¶ Primū itaq; dicimus, petitionē aliquam poſſe ratiocinationē, ac uere ſyllogiſmū eſſe: aliquam uero nullo pacto. ſed ab omni ſyllogiſmi natura penitus ſeiūctā: uerū, ut hæc planiora fiant, afferēda diſtinctio de petitiōe eius, quod in principio, quam & hic pōit Ariſtoteles, & alii etiā nonnulli expoſuere: uerū & latius, & fortaſſe etiā dearticulatius erit à nobis in mediū pponēda: quum itaque cōmuni cōceptu, ut ait Philoſophus, petitio nil aliud ſit, q̄ aliquid in mōſtrationē propoſitū nō mōſtrare, ita hæc à nobis erit diſtinguēda: aut enim quū quæſitum mōſtrare contendimus, eaſdē accipimus propoſitiōes cōcluſioni; aut diuerſas: & eaſdē, aut nomine & re, aut re tantū: & diuerſas etiā, totidē modis: Si eaſdem, nullo pacto erit ſyllogiſmus, quoniam ſyllogiſmus erat ratio, in qua ſequebatur alterum à concluſiōe: ſi diuerſas, aut ignotiores, aut æque ignotas, aut poſteriores concluſione: & hoc bifariā, aut ſm ueritatē, aut ſecundū opinionē: hoc igit pacto ratio cōſtructa ſemper ratiocinatiōis ac ſyllogiſmi finitionē ſuſcipiet: neq; enī arctatur ad hoc ſyllogiſmus, ut ſemper ex notioribus ac prioribus cōſtruat: & ex iſto palā ſit quærētibus, cur ita hic Philoſophus de petitiōe ptractet, quū de hac agere potius pertineat ad ſophiſtam, quàm reſolutoriū artificē. ¶ Dicimus igitur, ut & reliquo pposito faciamus ſatis, q de huiuſcemodi petitiōe, pluribus in locis agendū fuit, & ex cōſequēti ad plures attinet artifices: namq; hic de ea agit, ut petitionē ſyllogiſticam, ac non ſyllogiſticā cōprehēdit, ſecūdū ueritatē, ac ſecūdū opinionē: in octauo autē Topicorū de petitione ſecundū opinionē tantū pertractatur: quod & ipſe uoluit, dum inquit (Quod in principio autē, & contraria quomodo petit interrogās, ſecūdū ueritatē quidē in reſolutoriis dictū eſt: ſecūdū opinionē aūt, nunc dicendū) ſed in ſophiſticis elenchis, de petitiōe tantū nō ſyllogiſtica ſermo ſit: omnes enim fallaciæ tā in dictione, quàm extra, cōtra ſyllogiſmi rationem peccāt, ut aliquādo declarabimus. ¶ Sed quæreret aliquis, quemadmodū de petitiōe ſecūdū opinionē tantum in Topicis agitur, cur de petione ſecūdū ueritatem tantū non agatur etiam in Poſterioribus. ¶ Dicimus, quæ ad petionē ſecūdū ueritatē attinebāt, fuiſſe ſatis declarata hoc in loco, & ppterea nō fuiſſe opus de hac amplius pertractare, quod de petitiōe ſecūdū, opinionem factum non fuerat. ¶ Vel aliter & melius q de petitione ſecundū ueritatē, pertractatur etiā in Poſterioribus. totus enim locus ille, ubi de circulari agit demōſtratiōe, & ubi demōſtrat oportere demōſtrationē ex notioribus ac prioribus cōſtare, totus in quā locus ille petitiōi ſecūdū ueritatē adſcribi poterit. Quid aūt ſit petitio ſecundū ueritatē, quidue ſecūdū opinionē, quid petitio ſtatim, quid non ſtatim, iferius inter exponēdū elucidāda erunt: nūc aūt ad cōtextū enarrandū accedamus. (Quod aūt in principio.) Senſus eſt, Si uolumus late & ſecundū genus deſcribere petitionē eius, quod in principio dicemus quod petitio nil aliud eſt, quam nō demōſtrare propoſitum ac proiectū pblema. ¶ Appellat aūt petitio eius, quod in principio, ſecūdū nonnullorū ſentētiā. quoniā principia, hoc eſt, propoſitiones, petimus, id eſt, tanquam cōfeſſas accipimus, & indemōſtrabiles, quū tamē nō ſint tales. ¶ Aliter Philoponus, cui & Alulidus Roſa dis aſtipulari uidetur, Petitio eius, quod in principio hoc eſt, quæſitū ac concluſionē tanquam confeſſam accipere: quæſitū enim eſt, quod à principio in monſtrationē proponitur. & ob hoc appellant iſtam Arabes poſitionem quæſiti. & hi quidē hunc in modum melior tamen mihi uidetur præcedēs expoſitio. (Nō demonſtrate) Non hoc uult, q non demonſtrare ſit genus petitiōis: nullum enim negatiuū prædicatur in eo, quod quid: ſed, inquit, non demōſtrare in plus ſe habere, quàm petitionē, quoniam & de hac prædicatur, & de aliis etiam compluribus. (Hoc autem accidit:) Hoc dicunt nonnulli, id eſt, hæc petitio principii, quadrifariā ſit, aut quum nullo pacto facimus

An petitio pricipij ſit ſylľus.

Diſtinctio modorum petitionis principij.

Plures artifices de petitione pncipii ptractant.

Dubium.

Solutio prima.

Alia ſolutio.

Quare ſit appellata petitio eius qđ in principio.

Prim⁹ modus.

Sedus modus à Phil. & Alu.Ro.

Nō demōſtrare, nō ē genus petitionis, ſed magis cōe

Nõ demõſtraſ q̃tuor modis dſ

ſyllogiſmum, aut ſi per ignotiora uelimus quæſitũ monſtrare, aut ęque ignota, aot poſteriora. Alii uero aliter, hoc, inquiunt, Non demonſtrare quadrifariam dicitur: nam quum nullo pacto ſyllogiſmũ cõſtruimus, uel nihil penitus cõcludẽtes, & cõplicationem inotilem erigentes: uel cõcludentes quidẽ, non tamen quæſitum determinatũ dicimur non demonſtrare. Item quũ ignotiora accipimus, aut ęque ignota, aut etiam poſteriora. & ea quę potius per concluſionem monſtrari poſſent, q̃ ipſa concluſionem oſtẽdere: ꝙ autem non demõſtrare tot modis dicaſ, planum, qm̃ & demõſtrare itidem diſtinguitur: quum itaque Non demõſtrare, ſeu etiam Petere id quod in principio, late non autem ꝓprie, ita ſm quatuor dicatur modos, dicimus ꝙ nullum horum proprie eſt petere id quod in principio: ſed qm̃, inquit, ex propoſitiõibus alię ſunt eius naturæ, ut ex ſe cognoſci poſſint: aliæ aũt nõ ex ſe, ſed per alia: ná prima principia per ſe cognoſcuntur: q̃ uero ſub primis continentur principiis, per alia: quum igitur aliquis quæ ſub primis principiis ſunt, queq; per alia cognoſcuntur, ut principia uel per ſe cognoſcibilia acceperit, tunc proprie dicitur Petere id qd̃ in prĩcipio. (Principia enim per ſeipſa.) Principia dicunſ, ut in Poſterioribus ait, ꝓpoſitiones imediatæ, quæ nullius indigent demõſtrationis: ſunt autem hęc, dignitates, ſuppoſitiones, definitiones, ac petitiones: hec enim per ſolum intellectum, quem Græci νοῦν uocant imediate cognoſcũtur: unde & in Poſterioribus inquit ad uerbum Philoſophus, Nos autem dicimus neq; oẽm ſcientiá demonſtratiuam eſſe, ſed ſcientiam imediatorum indemõſtrabilem: & hoc quod neceſſarium ſit, manifeſtum eſt: ſi enim neceſſe eſt quidem ſcire priora, & ex quibus eſt demonſtratio: ſtant autem quandoque imediata, hæc indemonſtrabilia neceſſe eſt eſſe: hoc igitur ſic dicimus, & non ſolũ ſcientiam, ſed & principium ſcientię eſſe quoddam dicimus, quo terminos cognoſcimus: & non ſolum demõſtrationẽ eſſe dicimus, ſed neq; in infinitum ire res, ſed eẽ quaſdam: & principium demõſtrationis, quo terminos cognoſcimus, quando elucidationem, q̃ illinc eſt, aſſecuti fuerimus. Ex his itaq; planum, ꝙ prima principia per ſe, ac nullius alterius adiumento cognoſcuntur: ſed ex ſolo intellectus ſplendore, quo etiam cõſueuimus terminos, id eſt, definitiones cognoſcere: náque & hæ nulla ſyllogiſmi aut rõcinii ui ſtabiliuntur, ſed à ſolo intellectu ſine aliquo medio percipiũtur: unde manifeſtum, perperam illos facere, qui primis principiis ac dignitatibus fidem nullam adhibẽt: quẽadmodũ in libro de cœlo refert Alulidus Roſadis: ſed & peius multo illi machinanſ, q de primis prĩcipiis demõſtrationes afferre ↄtendũt: quẽadmodũ, referẽte Proclo, faciebat Apollonius q demſ̃ari poſſe credebat ꝓfatum mathematicũ, Quę eidẽ ſunt ęq̃lia, inter ſe ſunt ęqualia. Fit itaq; uere ac ꝓprie petitio eius qd̃ in principio, quádo aliquod demonſtrabile in numerũ primorũ principiorũ retulerimus, tanquam per ſe notũ ac ueluti p hoc alia ꝓblemata monſtraturi: quemadmodũ ex authoritate Gemini Philoſophi, refert Proclus feciſſe Megarenſem Euclidẽ: q quartá ac quintá petitiões tanquàm indemõſtrabiles poſuit, quũ tamẽ alioqui demõſtrari poſſint: ſi enim theoremata iſtis ex altera parte correſpõdẽtia demõſtrari poſſunt, cur & hæc demõſtrari nõ poſſe dicendũ eſt? nam petitio quarta, dicens, Omnes rectos angulos ſibiinuicẽ eſſe æquales: & quinta, Si linea recta ſuper duas rectas ceciderit, duoq; anguli intrinſeci, & in eandẽ partẽ duobus rectis angulis minores facti fuerint, iſtas duas lineas in infinitũ protractas ꝓculdobio coincidere inter ſe in eas partes, in quas ſunt duobus rectis minores anguli: iſtæ inquá petitiões, duo ſibi ἀντίστροφα problemata habent, quorum utrũq; inferius demõſtratur: illa decimumſeptimũ, hæc ſeptimum atq; uiceſimũ: quare quũ hęc ita ſint, non cõmodę fecit Euclides, eas in petitionum numerum reiiciens.

Nõ de p̃ncipiis, quæ ſint, & quis habit', ſeu potẽtia cognoſcẽs illa, ex prio Poſterioꝝ.

Prima principia ex ſolo intellꝰus ſplẽdoꝛ cognoſcunſ.

Errauit Euclides, qui quartam & quintá petitiões tanq̃ indemſ̃abiles poſuit.

Hoc autem eſt quidẽ ſic facere, vt ſtatim cenſeat, quod propoſitum eſt: contingit vero & in alia tranſeuntes, apta nata per illud monſtrari, per hęc demóſtrare, quod ex principio: veluti ſi a monſtraretur per b, b autem per c, c autẽ natum eſſet monſtrari per a: accidit enim ita ratiocinantes ipſum a per ipſum monſtrare: quod faciunt qui coalternas putant ſcribere: latent enim ipſi ſeipſos: talia accipientes, quę non eſt poſſibile monſtrare non exiſtentibus coalternis: quare accidit ita ratiocinantibus, vnumquodque eſſe dicere, ſi eſt vnumquodque: ſed ita omne erit per ſeipſum cognoſcibile, quod impoſſibile.

Poſteaquá expoſuit, quæ ſit uera petitio eius, qd̃ in principio: nunc enarrat, quot modis efficiatur huiuſcemodi petitio: & inquit, biſariam hoc fieri poſſe, aut ſtatim, aut non ſtatim: Statim, quum illud idem, quod q̃rendum proponitur, tanquam conceſſum in alterius propoſitionis accipitur locum, quẽadmodũ in polyonymis ac multiuocis euenit: ueluti ſi monſtrandum eſſet, Iuſtũ eſſe quẽpiam interimere, & ita cõmentaremur, Omne quod iuſte fit, iuſtum eſt, ſed cædes ac interẽptio iuſte fit, interẽptio itaq; iuſta eſt: hic enim quæſitum alterius propoſitionis locũ fuit ſortitum. Nõ ſtatim uero efficitur, quemadmodũ & Alulidus refert, quum quæſitum unum ac cõcluſio per ſyllogiſmũ compoſitum, ex multis ꝓpoſitionibus monſtrandũ proponitur: tranſeũtes itaq; nos in ꝓpoſitiones illas, mõſtrare conamur propoſitum quęſitum: q̃ tamẽ potius naturalem hñt aptitudinẽ, ut demõſtrentur per illud, q̃ ecõuerſo per eas, illud: ueluti in exemplo, ſi a mõſtraretur per b, & b per c, & rurſus c natũ eſſet mõſtrari per a, nil aliud eſſet, quá a p ipm a mõſtrari. (Quod faciũt q coalternas) Exẽplum ponit Phus mathematicũ ad id mõſtrandum, qd̃ paulo ante dixerat, ac terminis ignotis explicuerat: uerũ quo facilius exẽplũ ꝓpoſitũ intelligere poſſimus, nonnulla prænotáda, q̃ dictorũ ſenſum adaperiát. Sciẽu igiſ dignũ ꝙ παράλληλοι, ſeu ęqdiſtátes,

Quæ ſit petitio p̃ncipii ſtatiꝫ facta.

Quę petitio p̃ncipii nõ ſtatim.

Nota quæ ſint lineæ παράλληλοι, hoc ẽ

parallelí. i. ęquidiſtan tes,uel co alternæ.

uel coalternæ nũcupãtur,referẽte Euclide in primo
elementorum,lineæ rectæ,quæ in eadem ſoperficie
collocatæ,atq; in utranq; partẽ protractæ, nõ conue
niũt,etiã ſi in infinitũ ꝓtrahãtur:uel ut Poſſidonius,
Coalternæ ſunt,q̃ neq; connuũt,neq; abnuũt in eodẽ
plano,ſed æquales habẽt perpendiculares ab alterius
pũctis in reliquã ꝓtractas:uel aliter,ut Geminus Phi
loſophus,Coalternæ ſunt lineæ rectæ,æquo diſtãtes
ĩteruallo,q̃ nũq̃ eodẽ plano ĩterſtitũ ſuũ cõminuũt.
Hoc aũt dixit ꝓpter nõnullas rectas,q̃ nunq̃ in eodẽ
plano coincidũt,nec tamẽ coalternæ ſunt,quoniã ſem
per interſtitiũ ſuũ diminuũt:ſed hæc ſufficiãt,q̃tũ ad
definitionẽ coalternarũ:qđ uero ad exẽplũ Ariſtoteli
cum attinet,multi multifariam exponunt. Philopo/
nus namq; hoc refert ad aſtronomicũ quæſitũ. Alii

Expõ Philoponi ad exẽplũ Philoſophi.

uero,& melius,hoc ad Geometrã referũt:Si enim, in
quiunt q́ſpiam uellet mõſtrare lineas aliquas coalter
nas eſſe,eo q̃ linea ſup ipſas cadẽs faceret angulos in
trinſecos,& in eaſdem partes duobus rectis ęquales,
is proculdubio principiũ peteret:q̃m ſi poſtea uelle
mus monſtrare,lineam illam deſuper cadẽtem,face/
re angulos duobus rectis, ęquales argueremus hoc,
eo q̃ lineæ illæ coalternæ fuerãt,ueluti in primo ele/
mentorum oſtendiť nono ac uiceſimo theoremate:
hi itaq; ponunt qđ in principio,q̃m lineas mõſtrant

Expõ Alu. Roſ. de eodẽ exẽplo.

coalternas eſſe,quoniam ſunt coalternæ. ¶ Aliter,&
melius adhuc,Alulidus Roſ. Si inquit,aliquis dedu
cens ad incõmodum,uellet per ſecundũ ac triteſimũ
primi theorema demonſtrare lineas quaſpiã coalter/
nas eſſe,is ꝓculdubio peteret, quod in principio: tri
angulum enim habere tres angulos ęquales duobus
rectis,per coalternas lineas demonſtramus:quare ac
cidet coalternas oſtẽdi per coalternas, qđ & circulus
eſt & petitio eius,quod in principio: deductio autẽ,
quã Alulidus facit,talis eſt, Si recta ſupra rectam ca/
dens,angulos ex eadem parte æquales fecerit, illæ li/
neæ erunt æq̃diſtantes,& coalternæ:quia ſi non,cõ/
current igitur,dum protrahũtur in rectũ:& propter
ea cauſabitur in eo cõcurſus triangulus,cuius angu/
li æquiualebũt pluribus duobus rectis,quod abſur/
dum,ac fieri nequit:ſed ſi iterum uellemus mõſtra/
re,hoc eſſe impoſſibile,per coalternas utiq; oſtendẽ/
dum foret:& ita coalternæ per coalternas monſtrarẽ
tur,quod eſt petere ac circulum facere:& ꝓpterea di
xit Philoſophus in cõtextu (latent enim ipſi ſeipſos,
talia accipientes,quæ oon eſt poſſibile monſtrare nõ
exiſtentibus coalternis)neq; enim mõſtrare unq̃ po/
terimus angulos trianguli æquos eẽ binis rectis,niſi
conceſſerimus lineas prius effici coalternas. (Quare
accidit)Quare inquit Ariſtoteles, ſi talẽ erexerimus
demonſtrationem nil amplius mõſtrabimus (quem
admodam & in Poſterioribus dicitur) q̃ ſi eſt hoc,q̃
eſt hoc:ſed hoc modo & oĩa facile mõſtrabuntur, &
unũquodq; ẽt per ſe erit cognoſcibile,ac primũ prĩ
cipiũ nãq; quũ cõclõ & ꝓpões in unũ ueniant,non
poterit aliqd q̃ſitum eſſe,qđ ꝓpoſitio ac principium
etiã eſſe non poſſit:quare quũ principiũ oẽ ſit per ſe
cognoſcibile,ſequitur oĩa fore p ſe cognoſcibilia:qđ
abſurdiſſimum. Ex hoc dicũt nõnulli planum eſſe,
petitionem eius,quod in principio,idem eſſe circula
ri monſtrationi:differre tamen ꝓpterea,q̃ in circula
ri monſtratione oĩa per ſeinuicem oſtendũtur,in pe/
titione uero unum tm̃:& iterum, q̃m in circulo pla/
num eſt terminos oẽs ęquiuertibiles eſſe,in petitiõe
uero minime.Ego autem hęc multis & aliis differẽ/
tiis differre arbitror:nãq; hic ſyllogiſmi ratio deſtrui
tur,ibi ſeruať:hic q̃dam ꝓblemata peti poſſunt,quę
ibi minime:ſed hæc ſufficiant in propoſito.

Dixerũt nõnulli petitiõis pricipii modũ hũc, idẽ eẽ cũ circulari monſtratione.

Si igitur obſcuro exiſtente,q̃ a/ineſt ipſi c:ſimiliter autẽ
& q̃ ipſi b,peteretur a ineſſe ipſi b:nondum clarum,ſi quod
in principio petitur:ſed planum , q̃ non demonſtrat : non
enim eſt principium demonſtratiõis,quod ſimiliter obſcu/
rum:ſi tamen b/ad c,ita ſe habet,vt idẽ ſint , aut videlicet
conuertuntur,aut ineſt alterũ alteri,petitur quod in princi
pio:monſtrare enim poſſet per illa,q̃ a/ineſt ipſi b,ſi cõuer/
tuntur:nunc autem hoc probibet,ſed non modus:ſi vero
hoc faceret,quod dictum eſt,faceret vtique, & conuerteret
per tria.

Hinc uult mõſtrare, qũo in unaquaq; figura fiat
petitio eius,qđ in principio,& ante alias in prima:&
inquit,ſi q̃ſitum,Omne c/a,ignotũ extiterit,& maior
inſup ꝓpoſitio,Omne b/a,cõſimiliter ignota fuerit,
& accipiamus a/b propõnem ſimilr ignotã, cõſtruẽ/
tes ſyllm in prima,hunc in modũ, Omne b/a,oẽ c/b,
omne c/a:nõ eſt planũ an fiat petitio eius,qđ in prin/
cipio:q̃m dubitamus an a/b/ ꝓpoſitio poſſit circula/
ri monſtratione oſtendi,p a/c/ concluſionẽ cum mi/
nore:eſt enim ambiguũ,an b/& c/conuertãtur:qđ ſi
manifeſtum fiet,planũ etiam erit,petitionẽ effici: ſed
nunc tm̃ clarum eſt,monſtrationẽ nullam fieri,q̃m a/
b/propoſitio,quæ ſimilr eſt obſcura cõcluſioni,non
poteſt eſſe principiũ ac propoſitio in demõſtratione
iſta. Hoc eſt ergo,quod uoluit, dum ait(Si igitur ob
ſcuro exiſtente q̃ a/ ineſt ipſi c: ſimilr autem & q̃ ipſi
b,peteretur a/ineſſe ipſi b,nõdum clarum,ſi quod in
principio petitur, ſed planum q̃ non demonſtrat:nõ
enim eſt principiũ demõſtrationis, quod ſilr obſcu/
rum). (Si tamen)Si uero,inq̃t, cognouerimus a/& b/
ſibiinuicem aut eadẽ eſſe,aut conuerti,aut alterũ in/
eſſe alteri,tunc petitur,quod in principio:ſed hic cõ
textus à uariis diuerſimode exponitur. Philoponus

Expõ Philoponi ſup his uerbis. Aut ꝯuertunť,aut ineſt alterum alteri.

nãq; uult,q̃ dum inquit(aut uidelicet conuertũtur,
aut ineſt alterum alteri) exponat id, quod ſupra di/
xerat(ſi b/& d/c,ita ſe habent, ut idem ſint)ut ſenſus
ſit, Dum b/& c/ eadem fuerint,hoc eſt, aut conuer/
tuntur , ueluti homo & riſibile : aut ineſt alterum
alteri,quemadmodũ gaudiũ & lætitia:ita enim intel

Expoſitio aliorum.

ligi uolo Eadẽ eẽ. ¶ Alii uero aliter(ut eadẽ ſint) hoc
eſt,nomine & re, ut bonũ boni eſt cauſa:& iterũ bo/
num boni eſt cã(aut conuertũtur)hoc eſt eadẽ ſunt
re,nõ aũt nomine:ueluti enſis & ſpatha:ſunt.n.hæc:
polyonyma(aut ineſt alterũ alteri, hoc eſt, cõuertũ/

tur ſecūdū conſequētiā, non autē ſecundū ſignificatū: ut homo & riſibile: ſic enim ſi maior ꝑpoſitio itidem ignota fuerit, quemadmodū & cōcluſio & minor, cōuertatᷣ uniuerſaliter, poterimus per concluſionē cū minore maiorē eodē pacto mōſtrare quodammodo per circulū: uerū quia ignotum eſt b/& c/conuerti, aut eadē eſſe, ideo talē circulū nō poſſumus facere: hoc ergo eſt, quod uetat petitionē eius, quod in principio, nō autē modus ſyllogiſticus: namq; & ſecundū modos tales ſyllogiſmorū poteſt petitio fieri: quare ſi hoc faceret quiſpiā, & minorē cōſtrueret ex terminis cōuertētibus (faceret utiq;, ꝙ dictū eſt) hoc eſt, peteret ꝙ in principio (& cōuerteret ꝑ tria) id eſt, triplicē faceret circulū: primo, ex a/& b/cōcludēs c: ſecundo, ex c/& b/colligens a: tertio, ex c/& a/inferēs b: uel per tria potius, hoc eſt, per tres terminos. ⁋ Sed quæreret aliquis, quomodo ſi termini fuerint æquiuertibiles, ſequatᷣ fieri petitionē eius, quod in principio: ſi enim hoc eſſet, ſequeretur demonſtrationem oēm petitionē facere, ꝙ perabſurdū. Reſpōdeo, quēadmodum & Philoponus innuit, ꝙ petitio non fit, eo ꝙ ratio hæc ex cōuertibilibus conſtet: ſed quoniam maior propoſitio ac cōcluſio ſunt æque ignotæ: & ꝓpterea aliquādo petitio fit iuxta maiorē, aliquādo iuxta miorē: quemadmodū ſtatim in ſequēti exēplo uidebimus: ſed prius exēplū notū ponamus præcedētis cōplicationis, Omnis uoluptas bonū, omnis lætitia uoluptas, omnis lætitia bonū. quia enim lætitia & uoluptas ſunt idem & conuertuntur, fit manifeſta petitio iuxta maiorem.

Dubium, quo pp. terminos ꝯuertibiles fiat ſemp petitio ꝑncipii.

Solutio, ꝙ fit petitio, nō pp conuertibilitatē, ſʒ q̃a ſūt ęque ignotæ ꝓpōnes & ꝯcluſio.

Conſimiliter autem & ſi acciperet b/ipſi c/ineſſe, itidem obſcurum exiſtens: & ſi a/ipſi c, nondum quod a principio, ſed non demonſtrat. Si vero idem ſint a & b, aut eo ꝙ conuertuntur, aut eo quod ex b/ſequitur a, quod a principio ob eandē cauſam, quid enim poteſt, quod ex principio dictum nobis eſt: quod per ſeipſum mōſtrare', quod non per ſeipſum manifeſtum: ſi igitur eſt in principio peti', per ſeipſum monſtrare, quod non per ſeipſum manifeſtum: hoc autem eſt non monſtrare, quando quum ſimiliter obſcura ſint, id quod monſtratur, & id per quod monſtrat: aut eo ꝙ eadem eidem aut eo ꝙ idem eiſdem ineſt, accipiat. In media quidem figura & tertia, vtroque modo contingere poſſet peti quod in principio: in prędicatiuo autem ſyllogiſmo & in tertia, & prima: quando autem negatiuę, quum eadem ab eodem & non ſimiliter ambę propoſitiones. Conſimiliter vero & in media, propterea ꝙ termini non conuertuntur ſecundum negatiuos ſyllogiſmos.

Nunc exponit, quomodo iuxta minorem poſſit ēt peti quod in principio, inquiens, Si b/c/minor, & a/c/concluſio, eodem modo fuerint obſcurę: & ignotum extiterit, an a/& b/conuertantur, nōdum petimus qđ à principio, ſed planum ꝙ demonſtratio nō fit: ſin autem manifeſtum extiterit a/& b/conuerti inter ſe, uel ſeinuicem conſequi, iam clariſſima fiet petitio ob eandem cauſam, quam & ſupra retulimus: puta in exemplo, Omne honeſtum utile, omnis temperantia honeſtum, omnis temperantia utile: efficitur autem in hoc petitio iuxta minorem, & non iuxta maiorem: nāque æquè ignotum eſt, Omnem temperantiam eſſe honeſtum, & Omnem temperantiam eſſe utile, ſi concedatur honeſtum & utile idem ſignificare, aut ſibiinuicē conuerti. (Si igitur eſt in principio) Poſteaquàm ſuperius latenter monſtrauit, quomodo petitio fiat in prima figura, oſtenſurus, quomodo etiam efficiatur & in ſecunda & in tertia, ea repetit, quæ ſuperius fuere declarata, inquiens, Si igitur peti eſt monſtrare aliquod quæſitum per aliquid, non per ſe manifeſtum: quoniam & quæſitum & altera propoſitionum ſimiliter ignota ſunt. (eo ꝙ eadem) hoc eſt, & maior & medius terminus iidem exiſtentes in maiore propoſitione, inſunt eidem minori extremitati, medius in minore, maior in concluſione: (aut idem) hoc eſt, maior extremitas, quum minor & medius conuertātur. (ineſt eiſdem) hoc eſt, medio in maiore propoſitione, & minori in concluſione: ſi inquam, petitio talis eſt, in media ac ſecūda figura, & tertia, utroq; modo: & quum eadem inſunt eidem, & quum idem eiſdem, peti poſſet, quod in principio, ſubaudias tu, Quemadmodū in prima figura efficiebatur. ⁋ Sed in hoc tantum eſt differentia, ꝙ in prædicatiuo atq; affirmatiuo ſyllogiſmo petitio fit in prima ac tertia figuris tm̄: ſecūda. n. non concludit affirmatiuum quæſitum: & eſt iterū dr̄ia in negatiuis primæ ſecūdæ ac tertiæ figuræ: qm̄ in prima ac ſecunda poteſt & maior & minor accipi ignota, hoc eſt, poteſt & ſm maiorem, & ſm minorē fieri petitio: in tertia uero (quum eadem ab eodem) hoc eſt, ſm minorem ignotam non fit petitio: ſed quū idem ab eiſdem. i. ſm maiorem tm̄, & nō ſimiliter ſm ambas propōnes: & hoc, qm̄ non conuertuntur negatiuæ concluſiones tertiæ figuræ, quum ſint negatiuę in parte, ut ex his cum altera propōne poſſimus alteram concludere. ⁋ Quod autem dicitur (conſimiliter uero & in media) referendum eſt, inquit Philoponus, ad ſuperiora, ut ſit ſenſus, Quemadmodum negatiuæ petuntur in prima, conſimiliter & in media, hoc eſt, & maior & minor: qm̄ in his concluſio poteſt eſſe uniuerſaliter negatiua, quę utiq; conuerti poteſt ſed in tertia nulla concluditur uľis, ut planum eſt: & propterea non poteſt utraq; propoſitionum peti: aliter poſſemus & hoc referre ad ea, quæ conſequenter dñr, ut ſenſus ſit (Conſimiliter uero & in media) hoc eſt, itidem fiet etiā in ſecunda figura, & qn̄, ſubaudias tu, concluſio extiterit negatiua in parte: tunc etenim neq; in iis fieri poterit petitio, per concluſionis cōuerſionem: uerum ſimpliciter in prima ac ſecunda figura, utraq; propoſitionum petitur: qm̄ uniuerſalis in his concludi poſſunt, quæ omnes conuertuntur: & hunc quidem locum difficillimū ita expoſuere Græci enarratores. ⁋ Secius uero Alulidus Roſa. atq; alii nonnulli, uolentes in affirmatiuis ſyllogiſmis utrāq; propoſitionem eſſe ignotam: in negatiuis autem, alteram tm̄, puta negatiuam: propterea ꝙ negatiua nunquam poteſt conſtrui ex terminis conuertibilibus;

Nota dr̄ias inter ſcdas & tertiā figurā in ſecunda petitione principii.

Nota locū hūc difficiles aliter a Græcis exponi, aliter ab Auerr.

Expō Alulidi Roſa.

quum

quum termini conuertibiles ſemper ita ſe habeant, ut unus de altero ſemp prædicetur affirmatiuè. Sed pace iſtorum, ſuperior enarratio magis mihi placet, ac magis contextui uidetur conuenire. ⁋ Cæterū quo facilius obſcuriſſima uerba hæc contextus poſſimus intelligere, exponamus, qūo in quacunq; figura ſm quoſq; modos fiat petitio eius quod in principio: ſic enim erunt omnia plana ⁋ Primū itaq; à prima exordiamur, ſequentes doctrinā Ioānis Philoponi: ſi igiť æque ignotū ſit, Omne c/eſſe b, quēadmodum & oē c/eſſe a, & a/b/fuerint termini cōuertibiles fit petitio ſm minorem in primo modo, ſic, Omne c/b, oē c/a: ſi enim quiſpiam non concederet concluſionē nec minorem etiam cōcederet, quum ſint æque ignotæ ex ſuppoſito: accepit igitur in ratione hac eadem, puta, medium ac maiorem extremitatē, quæ eadem ſunt, de eadem minore extremitate: mediū, de minore in minore propōne: maiorem uero, de eadem in cōcluſione: Rurſus accipiamus idem de eiſdem, facientes petitionem iuxta maiorem ꝓpōnem: ſint itaq; a/b, & c/a/æque ignota, & b/c/conuertanť: tunc ratio, Oē b/a, oē c/b, omne c/a, petet maiorē: qui enim non cōcedit a/ineſſe ipſi c, neq; a/ cōcedet ineſſe ipſi b, quum b/& c/ſint eadē, aut conuertibilia ex ſuppoſito. Et de uniuerſaliter qdem affirmatiua, hunc in modū. Sed de negatiua quoq; idē monſtremus, accipiētes prius idem ab eiſdem, & facientes minorem cōuertibilem, ac maiorem petētes, hunc in modū, Nullū b/a, oē c/b, nullum c/a: qui enim non cōcedit a/ineſſe nulli c, nec idem, hoc etiam cōcedet ineſſe nulli b, quum b/& c/ conuertantur in minore: fit itaq; petitio iuxta maiorem: ſed iterum accipiamus eadē ab eodē, ut minor petatur, & ſit maior ex terminis conuertibilibus, Oē b/a: deinde addatur minor, Nullum c/b: ſed dicet aliquis complicationem eē inutilem: Reſpondeo, ꝙ ita eſt: ſed ſi minorē ac maiorē terminis cōuerterimus, fiet utiq; utilis: puta, Nullū b/c, omne a/b: pōt enim hoc fieri, quū a/& b/iidem aut cōuertibiles ſint, cōcludimus igitur, Nullum a/c: quare & Nullū c/a, & ita petitio facta fuit iuxta b/c: qui enim non cōcedit a/ineſſe nulli c, nec c/concedit ineſſe nulli b: quare ex conuerſione monſtrata fuit petitio hoc in loco: Atq; hęc de ſcđo modo. Sed & in tertio fit petitio ad affirmatiuam in parte concludendā, puta accipiendo eadē de eodem ex maiore conuertibili cū minore æque ignota, Omne b/a, aliqđ c/b, aliqđ c/a: fit enim petitio iuxta minorē, qui enim nō cōcedit a/ineſſe ipſi c, nec b/ etiam concedet ineſſe eidem c. Si uero acceperimus idem de eiſdē petentes maiorem, & minorē aſſumentes cōuertibilē, accidet maiorem propōnem in prima figura fieri ſm partem, & ita cōplicatiōem inutilem: ſi enim b/c/eadem ſint, minor erit uniuerſalis cū maiore in parte, Aliquod b/a, oē c/b: ſed utriſq; terminis in ſeipſas cōuerſis, iam fiet utilis cōiugatio, Omne b/c, aliqđ a/b, aliquod a/c: quare & aliqđ c/a, ſit itaq; petitio iuxta b/a/maiorem; qui enim non cōcedit a/ineē

Q̄ uō fit petitio in ul'i affirmatiua cōcludenda in p̄ mō primæ figuræ.

De ul'i negatiua i ſecundo mō p̄mæ qūo ſit petitio.

De p̄ticulari affirmatiua i tertio.

alicui c, neq; b/concedet ineſſe alicui a: ſed & hic mōſtrata fuit petitio per cōuerſionē: & in tertia quidem primę cōplicatione, hūc in modū. ⁋ Si autē in quarta uelimus aliquā propōnum petere, nihil prorſus faciemus: aut enim idem ab eiſdem, & minorē accipiemus conuertibilem, & ꝓpterea uniuerſalē affirmatiuam cum maiore negatiua in parte, Aliqđ b/non eſt a, oē c/b: aut eadē ab eodē, ut maior ſit ul'r affirmatiua cum minore negatiua in parte, Omne b/a, aliqđ c/nō eſt b. Verum nec ſic, nec illo modo, utilis ſit coniugatio in prima: ſed neq; per cōuerſionē concludere aliquid poterimus, quū negatiua in parte nullo mō cōuertať: quēadmodū in priori uolumine diſputatū fuit: ac de prima quidē figura hæc, & tot. ⁋ Monſtremus aūt idem hoc fieri poſſe in ſcđa, ac primo in primo mō concludentes ul'r negatiuā. Si igitur accipiamus eadem ab eodem, facientes minorem cōuertibilem, & petētes maiorem, Nullum b/a, oē c/a, nullum c/b: qui enim nō cōcedit c/ineſſe nulli b, non cōcedet etiam a/ineſſe nulli b, quū c/& a/ſint eadē in minore. Si uero aſſumamus idem ab eiſdē, arguētes ex maiore cōuertibili, cum petitione minoris, Omne b/a, nullum c/a, nullū c/b, nondū manifeſtum eſt factā fuiſſe petitionem, niſi per cōuerſionem: ſi enim a/nulli c, & c/nulli a: quare qui nō concedit c/nulli b, neq; c/nulli a/cōcedet: quū b/& a/ſint idem. ⁋ Sed ſit & negatiua in parte in mōſtrationē ꝓpoſita, & ſit a/b/maior ꝓpoſitio, ex cōuertibilibus: a/c/ uero minor æque ignota concluſioni, tunc ita facientes, Omne b/a, aliqđ c/non eſt a, aliqđ c/non eſt b, minorē petemus: qui enim nō concedit b/non ineſſe alicui c, neq; a/concedet non ineſſe alicui c, quū a/& b/ex p̄ſuppoſito ſint eadē, fit aūt petitio iuxta minorē: ſi uero minor a/c/ſit ex ɔuertibilibus, & maior a/b/ſit æque ignota, non fiet petitio qm̄ in ſcđa figura non pōt maior eſſe in parte: & iterum, qm̄ particularis negatiua non conuertiť: puta in exēplo, Aliquod b/non eſt a, oē c/a, nihil ſequitur ex maiore in parte, in ſecūda figura. ⁋ Rurſus in tertię primo modo, ſi eadem de eodem accipiamus, hoc eſt, maiorem ex conuertibilibus, cum minore æque ignota petemus minorem, Omne c/a, omne c/b, aliqđ b/a: qui enim non concedit a/alicui b, neq; b/ cōcedet omni c, ieſſe: quoniā c/& a/ ſunt eadem ex ſuppoſito: ſi enim cōuertatur, omne c/b, fiet aliquod b/c. Similř, ſi accipiatur (idem de eiſdē) hoc eſt, maior ęque ignota cum minore ex cōuertibilibus, Omne c/a, omne c/b, aliquod b/a. idem oſtendetur maiore cōuerſa, qui enim nō concedit a/ineſſe alicui b, non cōcedet etiā c/ ineſſe alicui a, quum c/& b/conuertantur in minore. Quòd ſi animus extiterit mōſtrare negatiuā in parte, ſi accipiatur (idē ab eiſdē) hoc eſt, maior æque ignota cum minore ex cōuertibilibus, peti poterit maior: aliter uero nullo pacto, propterea quod negatiua in parte nō conuertitur. Si uero aliquis pro negatiua in parte uniuerſaliter negatiuā acciperet, non peteret in pricipio, ſed ſupra principiū, ut planū eſt: uniuerſalis

Nō ſit ſyll's in q̄rto mō prię de p̄ticulari negatiua.

Q̄ uō ſit petitio in ſcđa figura in mō ul'i.

Nota ꝙ negatiuaī p̄te ān poſſit ſieri ſyll's in ſcđa i quo ſit petitio.

Q̄ uō ſit petitio in tertia figura.

enim particularē cōtinet. Ex his ita lōga digreſſiōe enarratis, iā dilucidū eſt, quomodo cōtextus exponēdus ſit: ait enim, ꝙ in ſecūda ac tertia figura, ſubaudias tu, in negatiuis complicationibus, poteſt petitio fieri tā ſecūdū maiorē, q̄ ſecundū minorē, quemadmodum & in prima faciebamus: ſed differunt inter ſe, quoniam ſecunda nullas concludit affirmatiuas: ſed ſi in affirmatiuis ſit petitio, aut, in prima efficitur, aut in tertia: ſi uero ſyllogiſmi extiterint negatiui, nō fiet in tertia utroque modo petitio hoc eſt, tam ſecundū maiorē, q̄ ſecūdū minorē: nam quū eadē accipiuntur ab eodem, id eſt, maior conſtiterit ex cōuertibilibus, non fiet minoris petitio: & ob id utræque non ſimiliter peti pſſunt in tertio: & fortaſſe etiam in ſecunda idē fiet, ſi ſyllogiſmi particulares extiterint, eo ꝙ termini ac propoſitiones negatiuæ in parte conuerti non poſſunt, ut declaratum eſt.

Eſt autem in demonſtrationibus quidē ſecundum veritatē ſic ſe habētia: in dialecticis vero, ſecūdū opinionē.

Quoniā petitio eius, quod in principio, non ſolū uariatur ſecundū figuras ac modos, immo & ſecūdū ſubiecta: poſteaquàm ſuperius expoſuit, quomodo ſecūdū figuras uarieť, expōit impræſentia, quomodo etiā diſtinguatur ſecundū materias, inquiens, aliā eſſe ſecundū ueritatem, aliā ſecundū opionē: ac ſecundū ueritatem quidē, inquit Simplicius in Theta naturalis auditus, trifariam: primū ac manifeſte, quum ſtatim ꝑpoſitū accipimus: ut ſi uellemus mōſtrare, falſum eſſe, aliquod bonū nō facere homines bonos, & ſubito diceremus, Omne bonum bonos facit, peteremus principiū ſecundū ueritatē. Secundo petitur id, quod in principio, nō ita plane, ſed ſecedendo in alia quæſita, quæ per ꝑpoſitū mōſtrātur: ueluti ſi uellemus monſtrare, Triangulū habere tres æquales duobus rectis, & acciperemus tanquā notū, Quadranguli angulos æquiualere quatuor rectis. Tertio ſit petitio, quū duobus exiſtentibus, q̄ cōuertantur, & ęque ſint ignota, unū accipiamus in mōſtrationē alterius: puta, ſi quęramus, an diameter ſit coſtæ cōmenſurabilis, & accipiamus coſtam diametro, petimus, quod in principio: & ſm ueritatem quidē hunc in modū.

Trib⁹ modis ſit petitio pricipii ſꝫ veritatē, ex Siplicio 8. Phyſico.

Scđm uero opionem, ut Ariſtoteles in octauo Topicorū, quinque modis: ubi ſcias, ꝙ nōnulla & ſm ueritatem, & ſm opinionem peti poſſunt: unde & quidā modi petitiōibus utriſq; deſeruiūt: petimus igiť primo id, qđ in principio, ſm opionē accipientes idē qđ monſtrari oportet, aut eius polyonymum ac multiuocum: ſecūdo, ſi quod pticulariter, uſr accipiamus: tertio, ſi retrouerſum, quod uniuerſaliter, pticulariter: quarto, ſi qđ coniūcte, diuiſim ac ſeorſum: quinto, ſi conſequētium ſeinuicē ex neceſſitate alterū. Tot modis autem & cōtraria peti dicuntur, quēadmodū ibidem narrat Phus. Scitu uero dignū, ueluti & Alulidus Roſadis inquit, ꝙ nōnulli artifices fugiūt Petitionem eius qđ in principio, aliqui uero admittunt:

Petitio prīcipii ſcđm opionēꝫ ſit quinqꝫ modis, 8. Topicorum.

Dictū Alu. Roſ. notādum.

Demonſtrator enim ueram reiicit petitionē oēm, nō autem oēm ſecūdum opinionem: Dialecticus uero utraſq; refugit. Sed Litigioſus & fortaſſe etiam Orator ac Rhetor, utrāq; admittit, & ſm ueritatē, & ſm opinionē: Verum de his iam plus ſatis. ⁋ Poſſemus & numerum petitionū ponere ſcđm unamquāq; figuram, ſed hoc ex ſupra annotatis iam perquā facile factum eſt: nāq; in prima ſunt ſex: in ſecūda totidem: in tertia uero nouem. Supereſt autem ut breui enumeratione concludamus, quæ in hoc ꝑtractata ſunt capitulo. ⁋ Primum itaq; intentionem eſſe diximus de impotentiis ſyllogiſticis pertractare, curq; primū de petitione egerit, cām adſcripſimus: deinde mōſtrauimus, an petitio ſit rōcinatio: ad quē artificem pertineat de petitione ɔſideratio, an de petitione alicubi in Poſterioribus agatur: quare ita nuncupeť Petitio eius qđ in principio: quæ ſint prima principia, quomodo cognoſcātur, quodq; nōnulli ea negent, qđq; etiam alii ea demōſtrare conentur: ꝙ male Euclides nōnulla adſciuerit theoremata in petitionū locum: q̄ ſint coalternæ ſecundum Euclidē, quæ ſm Poſſidonium, quę ſm Geminum Philoſophum: quomō intelligendū exēplum Ariſtotelicū de coalternis, qđq; petitio differat à circulari mōſtratione. Soluta deinceps dubitatio, cum demonſtratio non petat. Poſtea expoſitum, qūo in unaquaq; figura ſecūdum modū unumquēq; fiat Petitio eius quod in pricipio: quot modis ſm ueritatem, quot ſecundū opionem, ac etiā quot petantur contraria: qui petitiones reiiciant, qui ue ipſis utanť: ac demum in ſumma quot petitionū modi. Sed his expoſitis, iam ad ſecundam impotentiam enarrandam accedamus.

Nūerus cōiugationū in petitiōe pricipii in ſingulis figuris.

Epilog⁹ dictorūoe petitione pricipii.

De eo quod eſt Non penes hoc.

NON penes hoc autem accidere falſum, quod plerunque in rationibus conſueuimus dicere. Primum quidem eſt in ſyllogiſmis ad impoſſibile, quando ad contradictionem ſit huius quod monſtrabatur ea, quę eſt ad impoſſibile.

Conſentaneū fuit, impotentias, quæ cōtra priores definitionis ſyllogiſmi particulas peccabāt, anteponere iis quæ cōtra poſteriores: & ꝑpterea non īmerito, Philoſophus prius egit de Petitione eius qđ in principio: mox tractaturus de eo, qđ eſt, Non penes hoc: de impotentia igitur iſta ſermonē impſentia habituri, prius de more noſtro nōnulla quærēda in mediū proponemus: ac primū, an impotētia hæc ſyllogiſmi rationem ſuſcipiat: ſubinde uero, ad quē artificem ptineat, de ea pertractare, quiue ſit ipſius uſus: ac demum, an idem ſint, an uero inter ſe diſſideāt Non cā ut cauſa, & Non penes hoc. ⁋ Non penes hoc igitur, quod Græci μὴ παρὰ τοῦτο appellant, nullo pacto ſyllogiſmi definitionē admittere dicendum eſt: nāq; Non penes hoc ſit in ſyllogiſmis ad incōmodum deducentibus, quos ſuperius ſyllogiſmi definitionem,

Non penes hoc, nō recipit definitionē ſyll̄i.

ſuſcipere negauimus: quare, neq; impotentia iſta pacto aliquo in ſyllogiſmi ratione cenſebitur. Præterea, ſi rationē, in qua fit Non penes hoc, ſyllm̄ dicamus, ſequetur Non penes hoc nō eſſe Non penes hoc, quod abſurdiſſimum: ſi.n.ex pręmiſſis propoſitionibus neceſſario ſequitur talis concluſio, & eo ꝙ tales propoſitiones ſunt, non fiet Non penes hoc: quoniam Non penes hoc, eam ſyllogiſticæ rationis particulam deſtruit, qua dicebamus concluſionem ſequi, eo ꝙ hæc ſint: quemadmodum de Non cauſa ut cauſa dicebat Ariſto. in Elenchis ſophiſticis. Et propterea, cum impotentia hæc rationem deſtruat ſyllogiſticam, addimus, duobus in locis fuiſſe pertractandū de eo quod eſt Non penes hoc: & hæc in Prioribus Reſolutoriis, & in ſophiſticis etiam elenchis: & in Prioribus quidē Reſolutoriis latius, ut contra ſimpliciter ſyllogiſmū peccat: preſſius uero in Elenchis ſophiſticis, ut dialectico ratiocinio aduerſatur: quapropter, diuerſis etiā nominibus fuit impotentia hæc nuncupata hic & ibi quoniam ſub diuerſis conſiderationibus cōſiderabatur: hic n. Non penes hoc eſſe dicimus, ſiue ratio ipſa probabilis appareat, ſiue etiam ſit manifeſte non concludens: ibi uero tantū Non cauſa ut cauſa eſſe dicit, cū ratio aliquam probabilem euidentiam habuerit: & ob hæc differre hæc inter ſe dicimus ſub his rationibus cōſiderata: ſi uero eodē modo utraq; accipiantur, ſiue ambo latius ſeu preſſius, utraq; proculdubio eadē penitus cenſenda ſunt, Non penes hoc, & Nō cā ut cā: quod & Arabes optime ſignificarunt impotentiā iſtam Nō cām ut cām uocitātes, quā Philoſophus appellat Non penes hoc. Si uero quiſpiā de utilitate impotentię huius quæreret, reſpondemus, quemadmodum & Leui Gerſonis, ac nonnulli alii inquiunt, utilem hanc eſſe contra ſophiſticas diſturbationes, ne fortaſſe aliquādo credamus ex ueris propōnibus falſam concluſionē colligi poſſe: aut ſi cōcluſio quæpiā per impoſſibile deducatur, ignoremus iuxta quā hypotheſin concludatur concluſio illa: & tandem utilis eſt ſpeculatio hæc ad paſſiones, proprietateſq; ſyllogiſticas dignoſcēdas: ſed iam ad contextum enarrandū accedamus: ait itaq;, accidere Nō penes hoc, quod plerūq; conſueuimus dicere in rationibus ac diſputationibus, primum ac proprie & uere eſt in ſyllis ad impoſſibile: quando fit ad contradictionem illius, quod monſtrabatur deductione ad impoſſibile: puta in exēplo, Dico omnem coruum eſſe nigrum: ſi enim hoc nō eſt uerum, ſit ergo ſuum oppoſitum, Aliquis coruus nō eſt niger, omne uolatile eſt album, omnis coruus uolatile, omnis igitur coruus album: ſed hoc eſt impoſſibile: quare & ſuppoſitum, Aliquem uidelicet coruum non eſſe nigrum: dicet itaq; ſimul diſputās, falſum quidem eſſe, Omnem coruum eſſe album: nō tamen hoc ſequi penes ſuppoſitionem, dicentem, Aliquem coruum non eſſe nigrum: eſt ergo Nō penes hoc, penes contradictionem illius, quod monſtrabatur per deductionem ad incommodum

Nota cām ąre hic & i Elēchis fuerit ptractatum, de Nō penes hoc, & Nō cā ut cā.

Nota q̄ ſit utilitas huius impotētię ſyllogiſticę Nō penes hoc.

Neque enim qui non contradixit, dicet quod eſt Non penes hoc, ſed ꝙ falſum aliquid poſitum fuit eorum, quę prius, neque in ea quę monſtrat: non enim ponit, quod contradicit. Amplius autem, quando ſublatum fuerit aliquid oſtenſiue per a b c, non eſt dicere, quod Non penes poſitū, factus eſt ſyllogiſmus: namque Non penes hoc fieri tunc dicimus, quando ſublato hoc, nihil minus concludatur ſyllogiſmus, quod non eſt in oſtenſiuis: ſublata enim poſitione, neque ad hanc erit ſyllogiſmus. Manifeſtum igitur, ꝙ in iis, quę ad impoſſibile, dicitur Non penes hoc: & quando ita ſe habeat ad impoſſibile, ſuppoſitio, quę a principio: vt & exiſtente & nō exiſtente hac, nihil minus accidat impoſſibile.

Reddit rationē, quare Nō penes hoc ſemper fit in deducentibus ad impoſſibile: quoniā, inquit, ibi tantum poſſumus dicere Nō penes hoc, ubi facta fuerit contradictio aliqua: quēadmodū fieri cōſueuit in deductionibus, in quibus ſemper oppoſitū quęſiti ſupponimus: ſi igitur nulla facta fuerit contradictio, non dicemus concluſionē ſequi Nō penes hoc, ſed potius concluſionē eſſe falſam, qm̄ præmiſſarum propoſitionum aliqua falſa extiterit: & propterea, neq; in oſtenſiuo etiam ratiocinio fiet Nō penes hoc: qm̄ in oſtenſiuis monſtrationibus, nunquam aliquis ponit ac ſupponit, & tanquā conceſſum accipit id, quo cōtradicit quæſito in monſtrationem propoſito. (Amplius autem.) Alia ratio, qua monſtrat in oſtenſiuo ratiocinio fieri non poſſe Non penes hoc: quoniā Nō penes hoc fieri dicimus, quando nihil minus talis ſequatur concluſio, quam propoſuimus in monſtrationem, cū fuerit ſuppoſitio ſublata, q̄ quando poſita ſit: ſi itaq; in oſtenſiuis ratiocinationibus hoc fieri nequit, planū, ꝙ neq; in his fiet Nō penes hoc: cū nāq; ſuſtulerimus poſitionem, ſeu admiſſam aliquam propoſitionē, neque ad hanc concluſionem concludendam fiet ſyllogiſmus, quod rationem perimit eius, quod eſt Nō penes hoc: quare manifeſtum, ꝙ in ſolis deductionibus efficitur Non penes hoc: & cum ſuppoſitio, quæ accipitur ad impoſſibile concludendum, iam à principio eiuſmodi ſit, ut ſiue hæc ponatur, ſiue perimatur, nihil minus ſequatur impoſſibile determinatum.

Nota q̄re Non penes hoc fiat in deductionibus ad īpoſſibile.

Qui igitur manifeſtiſſimus eſt eius, quod eſt, Nō penes poſitionem eſſe falſum: quando a ſuppoſitione inconiunctus ſit a mediis ad impoſſibile ſyllogiſmus, quod dictum eſt & in Topicis: Non cauſam.n. vt cauſam ponere, hoc eſt, vt ſi volens monſtrare, ꝙ diameter eſt incommenſurabilis argueret Zenonis rationem, ꝙ non eſt moueri, & in hoc deduceret impoſſibile: nullo nāq; modo nullibi continuū eſt falſum, dictioni, quę a principio.

Secundum binos, inquit, modos efficitur Non penes hoc, quorum unus manifeſtiſſimus eſt, quando ſyllogiſmus & concluſio, quæ per impoſſibile monſtratur, ſit inconiuncta à mediis & propoſitionibus à ſuppoſitione, hoc eſt, quando ſuppoſitio iam conceſſa & media, ideſt propoſitiones concludentes talem concluſionem ad impoſſibile deducendo ſint inconiunctæ, neq; terminū aliquē cōmunē retinentes.

Nota p̄mū modum, quo fit Nō penes hoc: & ē, qn̄ ſuppoſitio ē icōiūcta ad media, ex qbus cōclō deducit.

¶ Manifeſtiſſimum autem, inquit Alulidus Roſadis, modum iſtum nuncupauit, quoniã nemo ferme, aut pauci reperiuntur, qui ab huiuſcemodi obratiocinijs decipiantur: uel aliter manifeſtiſſimum, quia unuſquiſq; facile poteſt cognoſcere concluſionem non ſequi penes ſuppoſitionem admiſſam. (Quod dictum eſt & in Topicis. Topica uocat Sophiſticos Elechos, nec immerito: ubi.n. traduntur obratiocinationum loci, quemadmodum & in antecedentibus uoluminibus, dialecticorum ſyllogiſmorum: eſt autem τόπος ſeu locus, referente Alexandro ex authoritate Theophraſti Philoſophi, principium uel elementum, inſcriptione determinatum, ſingularibus uero indeterminatum: quoniam igitur & Sophiſticarum fallaciarum loci quidam tales ſunt, non iniuria & Sophiſtici Elenchi Topica nuncupantur. Adde, q; quemadmodum Priora ac Poſteriora in unũ rediguntur librũ, & ambo Analytica ſeu Reſolutoria nuncupantur: ita & Topica & ſophiſtici Elenchi, & utraq; Topica uocari poſſunt: uel uti ad calcem libelli de Elenchis ſophiſticis innuit Ariſto. ¶ Si uero quiſpiam quæreret, cur in Topicis in octo uoluminibus non pertractauerit de eo, quod eſt, Non penes hoc: quemadmodum de Petitione eius quod in principio. ¶ Reſpõdemus, factum hoc ideo fuiſſe, quoniam omnes impotentiæ, quæ fiunt Non penes hoc, rationem ſyllogiſticam deſtruunt, quod Petitio non facit. ¶ Quòd ſi obijcias Philoſophum dicentem in Elenchis de Non cauſa ut cauſa: ergo irratiocinantes quidẽ ſimpliciter nõ ſunt huiuſmodi rationes, ad propoſitum autem irratiocinatæ. ¶ Reſpondemus, ſi rationes iſtæ, ueluti ſupra etiam diximus, accipiantur, ut ſyllogiſmũ cõſtruunt, non appellantur Non penes hoc, neq; Non cauſa ut cauſa: quoniam hoc nomine tantum cenſentur, cum non arguunt, eo q; hæc ſint: quod de ratione fuerat ſyllogiſtica. Aut in Topicis iſtud aſſeruit, hoc eſt, in octauo Topicorum, ubi de Falſa ratione, de Petitione eius quod in principio, & de eo, quod eſt, Non penes hoc, nonnulla ſummatim pertractat. (Vt ſi uolés mõſtrare.) Exemplum ponit eius quod eſt, Non propter hoc: cũ termini ſunt incõiuncti, quẽadmodũ, inquit, ſi quis deductione ad incommodũ monſtrare uellet, diametrũ coſtæ incõmenſurabilẽ eſſe, & ita faceret, Si nõ eſt uera cõcluſio hæc, ſit ergo oppoſitũ: igitur diameter eſt cõmenſurabilis: quod ſi ita eſt, ſequit motũ dari, quod fieri nequit: nãq; ſi diameter eſt cõmenſurabilis, & quodcunq; mouetur, prius mouetur ſup dimidiũ ſpatij, q̃ ſupra totũ, & prius ſupra dimidiũ dimidij: & ita in infinitũ, ſi aliquid mouebitur, cõtinget infinita pertrãſiri. falſum eſt igitur motũ dari, ergo, & ſuppoſitũ falſum erit, diametrũ uidelicet cõmenſurabilẽ eſſe: factũ eſt igitur Nõ penes hoc in terminis incõiunctis, ut planũ eſt. Appellat aũt rõnẽ hanc de motu, rõnẽ Zenonis: qm̃ Zeno Eleates Philoſophus, q ob diſputãdi acrimoniã ἀμφοτερόγλωσσος etiã nuncupatus eſt (Vnde de eo Timon Phliaſius, ἀμφοτερογλώσσου μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν Ζήνωνος) quatuor præcipue rõnibus atq; argumẽtis motũ nõ eſſe, monſtrare credidit: quemadmodum in Zeta naturalis auditus narrat Ariſto. inter quas & ea connumeratur, quam uocauerat Achillem.

Topica. I. ſophiſtici Elenchi: & quare ſic appellati.

Dubiũ, quare nõ ptractauit i Topicis d hac falſa ſeu im potẽtia ſyllogiſtica.

Solutio

Inſtantia.

Solutio

Zeno Eleates de motu.

Alius autem modus, ſi continuum ſit impoſſibile ſuppoſitioni, non tamen propter illam accidat: hoc enim contingit fieri, & ſurſum & deorſum accipienti continuũ: vt ſi a/ponatur ipſi b/ineſſe, b/autem ipſi c/c/vero ipſi d/ hoc autem ſit falſum b/ineſſe ipſi d/nãque ſi ablato a/nihil minus ineſſet b/ipſi c/& c/ipſi d/non eſſet vtique falſum propter ſuppoſitionem, quę a principio: aut rurſus, ſi quiſpiam ſurſum acciperet continuum, vt ſi a/ipſi b/e/vero ipſi a/& f/ipſi e/falſum eſſe poſſet f/ineſſe ipſi a. nãque & ſic nihil minus eſſe poſſet impoſſibile, ſublata ſuppoſitione, quę a principio.

Duos ſuperius eſſe diximus modos eius quod eſt, Nõ penes hoc. Alter hucuſq; fuit expoſitus, cũ termini nullã inter ſe cohærentiã retinẽt: Secundus impręſentia enarrabitur, cũ termini cõtinui ſunt, qui ſuppoſitionẽ copulant impoſſibili concluſo: ait ergo bifariã fieri poſſe Nõ penes hoc in terminis cõtinuis, & ſurſum & deorſum accipiẽdo terminos: ueluti ſi accipiatur, Oẽ b/a/oẽ c/b/oẽ d/c/& concludamus, Oẽ d/eſſe b/ quod falſum ſit ac impoſſibile: & ppea falſum eſſe dicamus, Omne b/eſſe a/quod tãquã ſuppoſitũ acceptũ fuerat, fiet Non penes hoc: nãq; ablato a/ nihilominus remanerent reliquæ propõnes, illud idẽ impoſſibile cõcludentes, Omne c/b/omne d/c/omne d/b/ ueluti in exẽplo, Sit monſtrandũ per impoſſibile, Aliquod animal nõ eſſe animatũ: & dicamus, Si hoc non eſt uerũ, ſit igitur ſuũ oppoſitũ, Omne animal animatũ: deinde addamus, Omne album animal, omnis ceruſa album, omnis ceruſa igitur animal. ſed hoc impoſſibile: quare & ſuppoſitũ, Omne animal eſſe animatũ: fit igitur Nõ penes hoc, eo q; ablata etiã hac propõne illud idẽ ſequitur incommodũ: eſt ergo ſic Non penes hoc in terminis cõtinuis deorſum accipiẽdo. Fit autẽ & idẽ hoc à parte prędicati & ſurſum: ueluti ſi accipe remus, Omne b/a/omne a/c/oẽ e/ſ/& concluderemus, Omne a/eſſe f/quod falſum & impoſſibile: nãq; ſiue omne b/eſſet a/ſiue etiã nõ eſſet, omnino ſequeretur impoſſibile illud, quẽadmodũ in exemplo, Omne animal animatum, omne animatum coruus, omnis coruus nigrum, omne animatum nigrum, quod eſt abſurdum: ſiue.n. ponatur, Omne animal eſſe animatũ, ſiue nõ, omnino ſequitur illud impoſſibile: quare fit Nõ penes hoc, accipiẽdo terminos ad partẽ prędicati.

Secundus modus, cũ termini ſunt continui, uel ſurſum, uel deorſum.

Sed oportet ad terminos qui a principio coaptare impoſſibile: ſic enim erit propter ſuppoſitionem, vt deorſum accipienti continuum ad prędicatum terminorum: nam ſi impoſſibile, a/ipſi d/ineſſe, ablato a/nõ amplius erit falſum. Surſum vero, de quo prędicatur: ſi enim non accidit f/ineſſe ipſi b/ablato b/non amplius erit impoſſibile. conſimiliter autem & priuatiuis exiſtentibus ſyllogiſmis. Planuz igitur, q; impoſſibili non exiſtenti ad terminos, qui a principio, nõ accidit falſum penes poſitionem.

Oportet,

Oportet,inquit,ſi uolumus impoſſibile conclude re,propter ſuppoſitionem coaptare, & cõiungere impoſſibile concluſum terminis ſuppoſitionis à principio aſſumptæ,puta in exemplo propoſito, ſi concluderemus,Nô omne d/eſſe b/ſed Omne d/eſſe a/fieret utique falſum & impoſſibile,propter a/neq; amplius poſſemus dicere,quòd non accidit abſurdum penes a/& quòd ipſo ablato,non ſequatur falſum.Conſimiliter & in alio exemplo,ſi concludas, Non omne a/eſſe f/ſed omne b/eſſe f/non amplius poterimus dicere, q falſum non accidat penes b/& quòd ipſo ſublato, nihilominus ſequatur impoſſibile.(Conſimiliter auté) Eodem,inquit,modo fiet & in negatiuis ſuppoſitionibus,puta,ſi quiſpiam monſtraturus, Nullum hominem eſſe lapidem,dicat,Si non eſt uerum, ſit ergo oppoſitum,Aliquis homo lapis:deinde addat Omne nigrum lapis,omnis Aethiops niger,omni igitur Aethiops lapis, quod eſt impoſſibile: & ita in reliquis omnibus,& modis,& figuris faciendum eſt:nãq;, ueluti & Alulidus Roſ.inquit,conſtructio talium complicationum in omnibus figuris eſt ualde ſibi propinqua ac ſimilis.(Planum igitur)Manifeſtum,inquit,niſi coaptauerimus impoſſibile concluſum terminis à principio in ſuppoſitione acceptis,non accidet falſum penes poſitionem:& bene, inquiunt nonnulli, dixit Accidit:quoniam neq; ita ſemper fit impoſſibile penes poſitionem,quod & ipſe declarans ait.

Aut neque ita ſemper propter ſuppoſitioné erit falſum: nãque & ſi poſitum fuerit a/inneſſe non ipſi b/ſed ipſi k/ k/ vero ipſi c/& hoc ipſi d/& ſic manet impoſſibile:conſ.militer autem & ſurſum accipienti terminos. Quare quoniam & exiſtenti & non exiſtenti hoc accidit,impoſſibile,non eſſet vtique penes poſitionem.

Verum,inquit,nec ſi coaptantes terminos ſemper penes poſitionem concludemus falſum: ut in exemplo,Sit a/animal,b/inanimatum, ita ut ſuppoſitio ſit, Omne inanimatum animal:deinde ſit k/corpus, e/lapis,d/gagates:& ita faciamus complicationem, Omne inanimatum animal,omne corpus animal, omnis lapis corpus,omnis gagates lapis, omnis igitur gagates animal,quod impoſſibile; in hoc itaque exemplo impoſſibile concluſum,Omnis gagates animal,coaptatur ſuppoſitioni,Omne inanimatum animal:& tamen non eſt dicendum abſurdum hoc accidere penes poſitionem:quoniam & hac ſuppoſitione appoſita; & ablata etiam,omnino idem ſequitur impoſſibile.

Nota cõiũctioné Aut apud Ariſtotelẽ diuerſa ſignificare.

¶Scitu uero dignum,quòd cõiunctio illa, Aut,apud Græcos,& Ariſtotelem,diuerſis in locis diuerſa ſignificat:nonnunquam enim diſiungit, aliquando exponendi gratia additur,alias interrogandi, nonnunquã dubitãdi,uel ſoluendi,quemadmodum fortaſſe in præſentia.

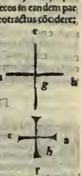
Aut hoc,quod eſt,Non exiſtenti hoc, nihil minus fieri falſum,non ita accipiendum,vt cum aliud ponitur,accidat falſum,ſed quando ablato hoc, per reliquas propoſitiones idem concludatur impoſſibile:quoniam idem vtique falſum per plures ſuppoſitiones accidere, nihil fortaſſe inconueniés: veluti coalternas coincidere,& ſi maior eſt extrinſecus intrinſeco,& ſi triãgulus haberet plures rectos duobus.

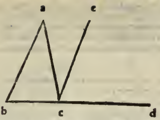
Quaſi ſeipſum corrigit.dixerat enim non ſemper propter ſuppoſitionem concludi impoſſibile,cũ concluſio coaptatur ſuppoſitioni:quoniam plerunq; uariatur ſuppoſitionibus ſubiectum,uel etiam prædicatum in reliquis propoſitionibus aſſumptis:nunc autem dicit,quaſi dubitationem occurrentem ſoluens, aut neq; ſic dicendum eſt per concluſionem coaptari ſuppoſitioni,cum uarientur ſuppoſitionis termini in propoſitionibus acceptis:& propterea non eſt intelligendum,Non penes hoc fieri, cum alio poſito, nihil minus accidat falſum. Sed tunc efficitur Non penes hoc proprie,quando ablata ſuppoſitione, ex qua dicimus ſequi impoſſibile,nihil minus cõcluditur idem abſurdum:nil etenim prohibet eandem falſam concluſionem per plures concludi ſyllogiſmos:& propterea,alio poſito,idem deduci impoſſibile:quemadmodum in exemplo:Poſſet quiſpiam monſtrare coalternas & æquidiſtantes lineas coincidere: & ſi argueret, extrinſecum angulum cauſatum à recta ſupra coalternas cadente maiorem eſſe intrinſeco: & ſi iterum, oſtenderet triangulum habere tres angulos æquiualentes pluribus rectis q̃ duobus:ex his enim utriſque ſequitur coalternas coincidere,quemadmodũ ex ipſorum oppoſitis eas æquidiſtantes eſſe: ut ex octauo ac uiceſimo,& ſecundo ac triceſimo primi elementorum theorematibus colligi poteſt. Sed faciamus & expoſitorias monſtrationes,ac primo ſupponamus (qđ nonnulli tanquã petitionem admittunt) rectas, ſupra quas recta cadens,angulos intrinſecos in eandem partem minoris duobus rectis facit,protractus cõcidere;

Nota,q̃ꝑprie dicẽdũ eſt accidere falſa etiã Nõ penes hoc.

Expõ exempli mathematici de lineis coalternis.

deinde deſcriptionem faciamus hunc in modũ: Sint rectæ æquidiſtantes,ſeu coalternæ a/b/c/d/ſupra quas recta cadés e/f/ipſas ſecet in punctis g/ h/ dico ſi angulus e/a g/ b/ extrinſecus, maior extiterit angulo g/h/d/intrinſeco, q lineæ a/b/c/d/quas coalternas ſuppoſuimus,coincident:addatur itaq; angulis ſupradictis angulus cõis b/g/h/tũc ſi e/g/b/extrinſecus eſt maior g/h/d/itrinſeco, cũ angulus e/g/b/ſimul cum angulo cõi addito b/g/h/ſint æquales duobus rectis,quia cauſati à recta ſupra rectam:& iſti ambo ſimul ſunt maiores b/g/h/ & g/h/d/intrinſecis:ſi.n.minoribus æqualia addãtur, q̃ remanent,ſunt minora:ſequiť b/g/h/& g/h/d/minores eſſe duobus rectis:ergo ex cõceſſo lineæ coincidẽt qm̃ recta ſupra rectas cadẽs,angulos intrinſecos in eãdẽ partẽ minores facit duobus rectis Iterũ monſtretur idem hoc altero modo Sit triangulus a/b/c/habẽs

angulos ęquales pluribus rectis q̃ duobus:deinde eii
ciatur b/c/linea,uſq; ad d/quoniá igitur a/c/b/ & a/c/d/
anguli ſunt ęquales duobus rectis,manifeſtum q; mi
nores erunt tribus angulis a/b/c/trianguli: quoniam
ii æquales erant pluribus rectis q̃ duobus : ergo & a/
c/d/angulus extrinſecus,minor erit duobus intrinſe/
cis oppoſitis:ſi enim minoribus æqualia demantur,
quę remanent ſunt minora:ſecetur igitur a/c/d/angu
lus in duos æquales angulos,per c/e/lineam coalter/
nam lineæ b/a.Planum itaque,q; duo noui anguli ex
ſectione iſta cauſati minores erunt,a/b/c/& b/a/c/angu
lis:& ita angulus e/c/a/minor erit angulo b/a/c/ſuo co
alterno,ac uiciſſim commutato:ergo b/a/ & c/e/lineæ
coalternæ & æquidiſtantes,concurrent, quod fuerat
monſtrandum:ſic igitur ex duabus falſis ſuppoſitio/
nibus,eadem concluſio falſa colligitur,quod fuerat à
Epilogus. principio propoſitũ.¶ Atq; hæc de eo, quod eſt Non
penes hoc,dicta ſufficiant:ſatis nãq; fuit ordinis rõne
adſcripta,quæſiuiſſe,an impotẽtia hęc ſylls rõcinium
que eſſet:quare in duobus locis de ea pertractauerit:
an Nõ penes hoc,& Nõ cã ut cã,ſint idem penitus,an
uero aliquo inter ſe pacto differant:quis impotentiæ
iſtius uſus atq; utilitas:deinde enarraſſe: qũo elenchi
ſophiſtici Topicorũ nomine ueniant , cur in Topicis
octo uoluminibus nõ fuerit de eo,quod eſt,Non pe/
nes hoc,pertractatũ:q; Zeno Eleates quatuor rationi
bus motũ deſtruxerit:quòdq; uaria ſignificet cõiun/
ctio Aut:& quonã modo bifariã cõcludere poſſimus
coalternas atq; æquediſtantes coincidere. His itaq; ex
poſitis & enarratis,iam ad reliqua tranſeamus.

De falſa ratione.

SEd falſa ratio efficitur penes primum falſum:
aut enim ex duabus propoſitionibus , aut ex
pluribus omnis eſt ſyllogiſmus . Si igitur ex
duabus,harum alteram,vel & ambas neceſſe
eſt falſas eſſe:ex veris enim non erat falſus ſyl
logiſmus:q; ſi ex pluribus,vt c/per a/b/hęc per d/e/f/b/ex
bis aliquid ſuperiorum falſum erit, & ratio Penes hoc:nãq;
a/& b/per illa concluduntur:quare penes illorum aliquid ac
cidit concluſio & falſum.

Nota intẽtionẽ hui⁹ cap.a diuerſis diuerſimode exponi.

Circa cõtextũ hunc uarii uaria protulere: nõnulli
.n.quæ hic dicuntur,ſuperioribus annectunt,uolẽtes
eundẽ ordinem ac ſenſum in his oĩbus ſeruari:alii ue
ro intẽtionẽ eſſe dicunt,docere quonã mõ, quibuſue
obſeruationibus reſpõdens prætauere poſſit, qđ eſt
Nõ penes hoc. Alii aũt occurrere aiunt Philoſophũ la
tenti decipulo,ne fortaſſe aliquis ex falſo uerũ ſequi
crederet.¶ Nos autẽ dicimus intentionẽ Ariſtotelicã
eſſe,de reliquis impotentiis ſyllogiſticis ſermonẽ ha/
bere:q;.n.ui ſyllogiſtica falſum cõcludi poſſit,impotẽ
tia quędã eſſe uidetur:& ppea addimus,q; poſteaquã
Philoſophus monſtrauit rõnes aliquas fieri,quæ na/
turã ac formã ſimplicis deſtruunt ſylli , impræſentia
ea enarraturus eſt,quę quodammodo monſtranti ac
oſtenſiuo ratiocinio derogant.¶ Cæterũ antequã cõ/
textũ aggrediamur,diſtinguamus primũ , quot mo/
dis ratio aliqua falſa dici poſſit,quẽadmodũ facit Ari
ſto.in octauo Topi.& in Sophiſticis etiã Elenchis.Fal
ſa igitur ratio quadrifariã dicitur: uno quidẽ modo,
ſi nõ cõcluditur,& uideatur cõcludi : aut qui non eſt
ſylls,uidetur eſſe ſylls. Alio aũt,qñ cõcluditur quidẽ,
ſed nõ ad propoſitũ:quod maxime accidit in deducẽ/
tibus ad impoſſibile. Tertio,ſi cõcluditur,& propoſi/
tũ etiã cõcluditur,nõ tñ ex propriis ſciẽtiæ illius prin
cipiis. Quarto,ſi propõnes falſæ fuerint, uerã uel fal/
ſam colligentes concluſionẽ. Cũ itaq; tot modis ratio
falſa eſſe dicatur, Ariſto.de ea nunc ſm quartũ modũ
ſolummodo pertractat,nec ſm etiã totũ : nãq; qũo ex
falſis propõnibus uera cõcludi poſſit,iã ſupra à prin/
cipio enarrauit,dum potentias exponeret ſyllogiſti/
cas:agit igitur impræſentia de falſa ratione,quę ex fal
ſo antecedente,conſequens etiam falſum concludit.
De primo autem modo in Sophiſticis elenchis ſer/
mo habetur:in his enim de litigioſis atq; apparenti/
bus agitur ratiocinationibus. Sed de ſecundo iam ſu/
pra in proximo capitulo pertractatum fuit:hoc enim
eſt,Nõ penes hoc:de tertio uero,in poſterioribus agi
tur. De ſolis itaq; duobus rationũ falſarũ modis diſſe
rendũ fuit hoc in uolumine:qm̃ ſm hos potẽtię atq;
impotentiæ elucidabantur ſyllogiſticæ. Reliqui uero
aliis artificibus derelicti,demonſtratori inquã , diale/
ctico,ac ſophiſtę:qm̃ ii circa materias magis ſyllorum
uerſabantur.¶ Non eſt autẽ impræſentia quærendũ,
an ratio falſa ſm modũ iſtum definitionẽ ſuſcipiat ſyl
logiſmi:ppea q; nemini dubiũ,quemadmodũ ſupra
etiam monſtrauimus,ex falſis propoſitionibus, uerũ
ſyllm conſtrui poſſe:ſed quoniam ſylli naturam con
ſequitur aliquid oſtẽdere,& ratio hæc ex falſis ut plu
rimum nihil oſtendit,non iniuria ad impotentias ſyl
logiſticas reiecta eſt:uerum ad contextum enarran/
dum,iam pedem feramus. (Sed falſa ratio) Falſum, in
quit,argumentum falſam colligens cõcluſionem,effi
citur penes primum falſum,hoc eſt , falſum quod eſt
in propoſitionibus:nunquam enim falſa ſequeretur
concluſio,niſi aliqua propõnum falſa eſſet : nãq; ſylls
omnis,aut ſimplex ex binis eſt propoſitionibus , aut
compoſitus ex pluribus:ſi ex duabus falſa colligit cõ
cluſio,ex neceſſitate,aut altera , aut ambæ propõnes
ſunt falſæ,ppea q;,ut ex ſuperioribus liquet, ex ueris
falſum concludi nequit. Conſimiliter ſi ex pluribus

Quot modis rõ falſa: & q̃ ea diuerſa artifices cõſiderãt.

R õẽ falſa nõ ſylls:ſʒ impotẽtia ſyllogiſtica.

Nunq̃ ſeqt̃ falſa cõcluſio ,niſi ſit aliqua propõnũ falſa.

ut c/concludatur per a/b/propoſitiones, & hæ per d/e/ſ/h/a/per d/e/& b/per ſ/h, ſi inquam, ita ſit, ex his propoſitionibus aliqua falſa erit, aut ex immediate cõcludentibus c/aut ex præratiocinantibus a/b/ & ratio ipſa falſa nuncupabitur penes propoſitionem illam falſam. Hæc igitur de ordine, intentione, ac modis falſæ rationis perſtricta ſufficiant.

De eo, quod eſt Non ratiocinari.

AD hoc autem, ꝙ non fiat ratiocinium, obſeruandum, quando ſine concluſionibus rationem interrogat, ne bis in propoſitionibus idem detur: quoniam ſcimus, ꝙ ſine medio non efficitur ſyllogiſmus: medium vero eſt, quod pluries dicitur: qualiter autem oportet ad vnamquãq; concluſionem medium obſeruare, manifeſtum ex eo, ꝙ ſcimus, quale in vnaquaque figura monſtratur. Hoc autem nos latebit, eo ꝙ ſcimus, quomodo pręſtamus rationem.

Quæ Ariſto. intẽtio in hoc capite.

Inquiunt nonnulli, poſteaquam in ſuperioribus docuit Philoſophus ferre inſtantiam contra eos, qui oppoſitum concludere feſtinabant per impoſſibile: & rurſus expoſuit falſam concluſionem ſequi, eo ꝙ propoſitionum aliqua falſa eſſet: ꝙ impræſentia docet, quomodo præcauendæ ſunt rectæ rationes, quę nos ad contradictionem ducunt: & illi quidem iſta hunc in modum: Nos autem neque iſta penitus reiicientes neq; etiam approbantes, ordinis noſtri ſeriem ac propoſitum ſecuti, dicimus Ariſtotelis intentionem eſſe, reliquas ſyllogiſticas impotẽtias exequi: & quoniam

Celatio, quã Græci κρῦψιν uocãt, diruit vim ſyllogiſticã, de qua nũc pertractat Ariſtote.

celatio ſeu latentia, quam Græci κρῦψιν uocant, quodammodo ratiocinandi uim diruit ac labefactat, propterea docet prius euitare celationem, mox etiam ipſam perficere: hoc autem ideo facit, ut artifex quiſque ex uniuerſali iſto uolumine aliquid utilitatis reportaret. Qua de re ſi quiſpiam ſciſcitaretur, cur de celatione iſta nunc pertractet Ariſtoteles, cum tamẽ alioqui

Dubium.

magis hæc ad tentatorem attineat, atq; octauum Topicorum.

Solutio

¶ Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, quoniã nõ ſolus piraſticus, ſed & demonſtrator celatione aliquando utuntur: ſi enim immediatas ac primas propoſitiones aſſumpſeris, uolens longinquam concluſionem aliquam concludere, nimirum celatione ac latentia uti diceris. Prius itaq; hoc in capitulo Philoſophus docet, quomodo celationem poſſimus effugere ac uim ſyllogiſticam, inquiens, (Ad hoc autem, quòd non fiat ratiocinium) Hoc eſt, Si uolumus euitare, ne quiſpiam contra nos celando aliquid concludat ui ratiocinii ac ſyllogiſmi, obſeruandum ac prȩcauendum eſt, ne idem terminus bis detur, & concedatur in propoſitionibus: quando interrogat rationem ſine concluſionibus, hoc eſt, quãdo celationem facit: eſt enim

Pręceptũ ad pcauendũ, ne fiat nobis ſyllſ

præceptum unum in octauo Topicorum traditum, ut lateamus reſpondẽtem, quòd ſolas propoſitiones, omiſſis cõcluſionibus, proponamus: & propterea cũ hoc fit, fugiendum eſt, ne bis idem terminus concȩdatur in propoſitionibus: quoniam ſcimus ex ſupra determinatis in priore uolumine, ꝙ ſine medio termino, nõ fit ſyllogiſmus ac ratiocinium: & ideo, ſi idem bis non concedemus in propoſitionibus, non erit medium ad ſyllogiſmum conſtruendum: quoniam medium eſt, quod pluries dicitur ante concluſionem: & hoc eſt, ꝙ uniuerſali ratione atq; obſeruatione præcauendum eſt. Preſſius autem & ad unamquãq; cõcluſionem medium obſeruabimus, ſi noſtram ſuppoſitionem intuebimur, ac cognoſcemus: planum enim,

Præceptũ aliud ad pcauẽdũ, ne pcludatur determinata cõcluſio.

ꝙ oppoſitum iſtius uolet aduerſarius concludere: nã que ſi contigerit ſuppoſitionem noſtram eſſe affirmatiuam in parte, nimirum uniuerſaliter negatiuam cõcludere uolet: & ideo maxime obſeruabimus, ne medium demus in ſecunda figura: quoniam in hac maxime concluditur. & conſimiliter de reliquis dicendũ erit: affirmatiua enim uniuerſalis in prima concluditur: particulares uero, & affirmatiua & negatiua, in tertia: & propterea, inquit Philoſophus, (Hoc autem nos non latebit, eo ꝙ ſcimus, quomodo pręſtamus rationem) ac ſi diceret, hoc autem facere ſciemus, quoniam non ignoramus, quomodo ſuſtinemus poſitionem ac diſputationem noſtram: & ideo ſi præſtamus ac ſuſtinemus (ut ita dicam) negatiuam in parte, non debemus ea concedere, quæ faciunt ad uniuerſaliter affirmatiuam concludendam.

Oportet autem, quod a reſpondentibus cauendũ enunciamus, ipſos arguentes conari latere. Hoc autem erit primum quidem, ſi concluſiones non pręratiocinentur, ſed acceptis neceſſariis ſint obſcurę: Amplius vero, ſi propinqua non interrogat, ſed ꝗ maxime immediata: vt ſit opus concludere a/de ſ/media b/c/d/e/oportet itaque interrogare, ſi a/ipſi b/c rurſus non ſi b/ipſi c/ſed ſi d/ipſi e/t poſtea, ſi b/ipſi c/t ſic reliqua. Ac ſi per vnum medium fiat ſyllogiſmus, a medio incipere maxime enim ſic latere poſſet reſpondentem.

Docet Philoſoph. hic quõ fiat celatio.

Hucuſque docuit, quõ euitanda celatio ſit: abhinc expoſiturus, quõ eadẽ fieri cõmode poſſit: & ait, oportere arguentẽ ipſum conari latere in iis oĩbus, quæ à reſpondente præcauenda eſſe diximus. hoc aũt appoſitiſſime fiet: primũ, ſi cõcluſiones nõ pręratiocinetur ſed propõnes tantũ accipiens, cõcluſiones ipſas obſcuras & latẽtes dimittat. (Amplius uero, ſi propinqua) Præterea, inquit, latebit arguens, ſi non interrogabit propinquas propoſitiones, hoc eſt, eas, quæ ſtatim cõcluſionem inferunt, ſed ꝗ maxime immediatas & longinquas. i. eas quæ maxime diſtant à propoſita cõcluſione: immediata nãq;, ut in Poſterioribus dicetur, propoſitio eſt, qua nõ eſt altera prior. (Vt ſit opus cõcludere) Exẽplo declarat, quod dixerat, ſimul & aliud celationis præceptũ addens, de quo in octauo Topi. etiã cõmeminit: ubi, inquit, oportere propõnes non ſeriatim, ſed ordine permutato proponi. ſint igitur termini ad ſyllm compoſitum extruendum, a/b/c/d/e/ſ/utile, bonum, deſiderabile, eligibile, ſm naturam, uoluptas: & ſic concludendũ a/de ſ/hoc eſt, Omnẽ uoluptatem eſſe utile: tunc media ad cõcluſionẽ iſtam erunt,

b/c/d/e/bonum , deſiderabile, eligibile , ſm naturam:
debemus itaque primum interrogare,an a/utile,inſit
ipſi b/bono:deinde non ſtatim,ſi b/bonum, inſit ipſi
c/ deſiderabili , quod conſequens fuerat : ſed ſi d/ eli/
gibile,ineſt ipſi e/ſecundum naturam: & poſtea per/
mutatim,ſi b/bonum,ineſt ipſi c/deſiderabili:& ita,ſi
plures etiam interrogandæ uel accipiendæ fuerint.
Dubium ☞ Sed quæreret non iniuria aliquis,cur ita dixerit in
terrogandas eſſe propoſitiones,non autem accipien/
das:quum tamen alioqui ſupra dixerimus,celationē
aliquando etiam locum quendā habere apud demon
Solutio ſtratorem.☞ Reſpondemus, ꝙ hoc ideo factum fuit,
quoniam cælatio maxime ad piraſticum & tentatorē
attinebat:per accidens uero,& uix ad demonſtratorē
etiam.(Ac ſi per unum)Poſteaquàm ſupra monſtra
uit,quomodo celatio & latentia fiat in ſyllogiſmo cō
poſito,ubi per plura media concluſio colligitur: nūc
exponit,quomodo eadem effici poſſit in ſimplici ra/
tiocinio,inquiens,Si per unicum medium fiat ſyllo/
giſmus,à medio incipiendum eſſe: quoniam ita ma/
Aliud dubium xime latere poterimus.☞ Sed dubitaret nō ab re quiſ
piam,quomodo ita incipiendum ſit à medio: nāq; in
ſecunda figura,à medio nunquàm poſſumus incipe
re,quum medium in utriſq; prædicetur:in tertia ue
ro ſemper à medio incipimus,quum in ambabus ſu/
biiciatur : ſin autem in prima à medio exordiamur ,
maiorem,propoſitionem utiq; præponemus : quod
Solutio & ſine celatione ac latentia fieri conſueuit.☞ Reſpon
demus,Philoſophum de prima figura tantum intel/
lexiſſe,uoluiſſeq; à maiore incipiendum eſſe , quem/
admodum & Alulidus Roſa.inquit, Quoniam quū
maior uniuerſalis ualde ſit , indifferens redditur ad
plures concluſiones colligendas:& propterea,non ita
eam negat reſpondens, quemadmodum fortaſſe ne/
garet minorem,quæ manifeſte in propoſitam tendit
Expoſitio Philoponi concluſionem. ☞ Ioannes uero Philoponus à medio
incipere exponit,hoc eſt,à minore: quoniam fortaſſe
in ea , medium quum ſit,prædicatum maiorem ha/
bet prærogatiuam:ſed pace tanti uiri,melior eſt Alu
lidi expoſitio:ꝙ uero dicitur cōſueuiſſe nos ſemper
à maiore exordium ſumere,proculdubio falſum exi/
ſtimo:immo totum contrarium fit: quandoquidem
ſemper ferme principium capimus à minore , ueluti
Tria celatiōis pręcepta in hoc uolumine tradite sūt. plerūq; ſupra declaratum eſt.☞.Tria igitur, referente
etiam Alulido,de celatione hoc in uolumine præce/
pta tradita fuere:hoc in uolumine dico , quoniam in
Topicis multo plura exponuntur: primum interro/
gandas eſſe ſine concluſionibus propoſitiones:ſecun
dum,ualde remotas ac longinquas à propoſito quæ/
ſito:tertium,uariandum eſſe ordinem ac ſeriem pro
poſitionum.☞ Verum de his hactenus,de intentione
primum,mox cur de celatione hoc in uolumine per/
tractetur:cur interrogari propoſitiones dixerit,& nō
accipi:quomodo à medio ſumatur initium : quot &
quæ ſint celationis præcepta hic enumerata . Ad ſe/
quentia igitur his explicitis tranſeamus.

De redargutione.

QVoniam autē habemus,qñ & quo modo ſe
habētibus terminis,fit ſyllogiſmus:manife
ſtum & qñ erit,& quando nō erit redargutio,
quum enim omnes reſponſiones concedū/
tur,aut viciſſim ponuntur,vt hęc quidē ne
gatiua,illa vero affirmatiua,accidit fieri re
dargutionem:erat enī ſyllogiſmus,& ita & illo modo ſe ha
bentibus terminis:quare,ſi quod ponitur contrarium con
cluſionis,neceſſe fieri redargutionem. Redargutio nāq; cō
tradictionis ſyllogiſmus:quod ſi nihil concederetur,impoſ
ſibile fieri redargutionem:non enī erat ſyllogiſmus omni
bus terminis priuatiuis exiſtētibus,quare neq; redargutio:
ſi enim redargutio,neceſſe ſyllogiſmum eſſe:ſyllogiſmo au
tem exiſtente non neceſſe redargutionem. Conſimiliter
vero, & ſi nihil poneretur ſm reſponſionem in toto : eadē
nāq; erit determinatio redargutionis & ſyllogiſmi.

Quemadmodum ſupra dicebamus impotētiam Cōcludere
eſſe ſyllogiſticam,poſſe falſam concludere concluſio ꝯtradictoria,ē in po
nem:eodem modo dicimus impræſentiam ſyllogiſti tentia ſyl
cam eſſe impotentiam,contradictoria cōcludere:quo logiſtica.
niam igitur redargutio,ſeu elenchus hoc facit,nō in/
iuria & hunc inter ſyllogiſticas impotentias connu/
merabimus. Acturi igitur de redargutione,quæ græ
ce ἔλεγχος dicitur,primum diſtinguemus, quot mo/
dis uox hæc apud Græcos accipiatur:deinde docebi/
mus,de quo ſignificato ſit impræſentia ſermo : mox
ad quem maxime pertineat artificem, explicabimus.
☞ Scitu itaq; dignum,ꝙ uox iſta Elenchus,apud Gre Elenchus
cos in multiplici ſignificato accipitur:plerunq; enim multis mo
elenchus idem eſt quod argumētum,ac ſumma quæ dis accipit,
dam dicendorum:quo nomine & fabularum argu/ apud Grę
menta uocare conſueuimus . ☞ Eſt & apud rhetoras cos.
elenchus,ſignum atq; indicium , per quod in rei co/ Quid ſit
gnitionem deuenimus : unde & ἐλέγχων ἀπαίτησις: elēch⁹ apō
de quo & Ariſto.in altera ſua rhetorica inquit,Elen/ rhetoras.
chus eſt,quod non poteſt aliter ſe habere, ſed ita ut
nos dicimus:quemadmodum, Viuentes ciborum in
digere,Puerulum non poſſe tantum argenti pondus
ſubterfurari,& conſimilia:& Demoſthenes in oratio/
ne cōtra Androtionē,Elenchus,inquit,& redargutio
eſt,cū aliquis dicat & uerū ſimul oſtendat : Sumitur
uero & aliter elenchus,ut idem eſt quod redargutio:
quem definiens in Sophiſticis,inquit Ariſto. Elēchus Definitio
eſt,cum contradictione ſyllogiſmus: uel aliter , Elen/ elēchi pro
chus eſt contradictio eiuſdem,& unius, nō nominis, prie dicti.
ſed rei & nominis:non ſynonymi,ſed eiuſdem, ex iis,
quæ data ſunt ex neceſſitate,non cōnumerato, quod
erat in principio,ſm idem,& ad idem, & ſimiliter , &
in eodem tempore. Qui uero non ſunt tales,ſed uidē
tur eſſe,non elenchi,ſed παρέλεγχοι proprie,uel ſophi
ſtici elenchi nuncupantur.☞ De hoc itaque nunc per Elenchus
tractat Ariſtote.ſub ratione iſta,qua ſyllogiſmo mon idē quod
ſtranti derogat,& impotentia quædam eſt ſyllogiſti/ ἀπόρημα
ca:eſt autem fortaſſe idem elenchus in hac ſignifica/ in 8. Topi.
tione,quod ἀπόρημα,de quo in octauo Topicorum

Ariſtoteles

Qui artifices utátur elencho.

Ariſtoteles ⁋ Pertinet autem ratiocinandi modus iſte tentatori maxime ac piraſtico artifici, mox & dialectico, ut reſpõdenté ad contradictoria deducit: quo modo aũt & ad locũ iſtum attineat: iá ſupra diximus Demonſtrator uero elencho aut redargutione minime utiẽ, niſi fortaſſe tentatoris habitũ aliquádo induat, ueluti Phs plerumq; facit in libris Poſt naturalia: ſed iam ad contextum ueniamus: ait ergo, quum elenchus omnis ac redargutio per ſyllogiſmos fiat ac ratiocinia, ſi bene ſuperius intellexerimus, in qua figura, & qua complicatione fiunt ſyllogiſmi, planum etiam erit quádo erit redargutio: ſi enim ambas propoſitiones affirmatiuas, aut alteram ſaltem poſuerimus, poterit utique fieri redargutio: quoniam ſupra docuimus, utroque modo ſyllogiſmũ quoque fieri poſſe, & ex utriſq; affirmatiuis, & ex altera tantum: quare ſi quod uerum ſupponimus contrarium aut oppoſitum extiterit concluſioni: inductæ, nimirum erit redargutio: redargutio namque ſeu elenchos, eſt ſyllogiſmus contradictoriam concludens iam conceſſo. ⁋ Sed quæreret aliquis, ſi eléchus eſt ſyllogiſmus contradictionis, cur dixit ſuperius (Si quod ponitur cõtrariũ ↄcluſioni, neceſſe fieri redargutioné.) Reſpõdeo, uerum quidem eſſe: & per cõtraria poſſe quempiam redargui: ſed Ariſtoteles dixit ſyllogiſmum cõtradictionis, quoniam qui contraria concedit, contradictoria etiam fatetur, ut palam eſt: cõtrarium uero ſupra latius accepit, ut conſueuit. (Quod ſi nihil concederetur.) Iam expoſuit, quomodo, fieri poſſit redargutio, nunc enarrat quomodo uetari: & inquit, Si nihil concedatur, & ambæ propoſitiones negatiuæ fuerint, quod nullo pacto fiet redargutio: quoniam ex ambabus negatiuis, ſyllogiſmus etiam nõ cõſtruebatur: omnis enim redargutio, ſyllogiſmus, nõ auté econuerſo: Conſimiliter, & ſi nihil cõcedatur in toto & uniuerſaliter, non fiet redargutio: quoniam neq; ſyllogiſmus ſine uniuerſali fieri poterat: eadé namq; determinatio ac diffinitio, uel ↄtractatio eſt de ſyllogiſmo ac redargutione: & leges omnes, quæ ſyllogiſmo adſcribuntur redargutioni etiam coherebunt: Cæterum de redargutione, quot modis accipiatur elenchus apud Græcos, quomodo impræſentia, ad quem pertineat artificem, qui pareléchi, quid aporema, quomodo ex contrariis fiat, iam hæc pertractata ſufficiant: Ad reliqua tranſeamus

Dubiũqũo elench⁹ ſit ſyll's ↄtradictionis quũ ẽt p ↄ̃ria fiat redargutio. Solũ qui p ↄtraria, ẽt p ↄ̃dictoria redarguit.

Quomõ poſſit uetari elench⁹.

De deceptione, quæ ſecundum ſuſpitionem.

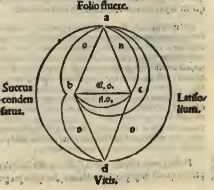
ACcidit autem aliquãdo, quemadmodum in terminorũ poſitione decipimur, ⁊ ſm ſuſpitionem fieri, deceptionem: quemadmodum ſi cõtingit idem pluribus primis ineſſe, ⁊ hoc quidem latere quempiam, ⁊ exiſtimare nulli ineſſe: illud autem noſſet a/ inexiſtens, b ⁊ c/ per ſeipſa, ⁊ hoc omni d/ conſimiliter: ſi igitur exiſtimat a/ omni quidem b/ ineſſe, ⁊ hoc ipſi d: a vero nulli c, ⁊ hoc omni d: eiuſdem ſecundum idem habebit ſcientiam ⁊ ignorantiam.

Inſcribitur hoc capitulum περὶ τοῦ καθ' ὑπόληψιν ἀπάτης. quod idé eſt, ac ſi diceret, De deceptione, q̃ ſit ſm exiſtimationem, aut ſuſpicationé noſtram: qd autem intendat per iſtud hoc in loco Philoſophus, multi multa dicunt: nõnulli enim intentioné eſſe dicunt, pertractare de tertio peccato contra ſyllogiſmũ ex oppoſitis, alii etiá aliter. Nos uero dicimus, Philoſophũ hic impotentiá aliá ſyllogiſticam in mediũ afferre: quomõ, uidelicet, accidat quoſdá contraria ſm exiſtimationem concipere: uel melius, Poſteaq̃ ſuperius pertractauit Ariſtoteles de elencho, ac redargutione, quæ fit iuxta terminorum ac ↄpoſitionũ poſitionem: impſentia acturus eſt de redargutione, quæ efficiẽ ſm exiſtimationẽ. quare de ſuperioribus planum erit, huiuſcemodi deceptionem ſyllõ, uel ſyllogiſmis potius ac ratiociniis abſolui. ⁋ Pertinere autẽ & dialectico, & demonſtratori etiam, quemadmodũ inquit Leui Gerſonis in hoc capitulo agi de errore, qui accidit circa ſcientiam: ueluti & in principio Poſteriorum ſignificauit Ariſtoteles, eadé ferme ad uerbum ponens, quæ hic quoq; recitantur: Ait itaque, (Accidit autem aliquando.) Ac ſi diceret, quéadmodum, ſupra dicebamus, elenchum ac redargutionem fieri iuxta terminorum poſitionem: itidem hoc in loco aſſerimus deceptionem fieri poſſe ſecũdum ſuſpitionem atque exiſtimationem. (Quemadmodum ſi contingit.) ⁋ Exemplum ponit, quonam pacto fieri poſſit huiuſcemodi deceptio, inquiens, Si eſſet aliqd uniuerſale, puta a/ animal, inexiſtẽs duobus b/ & c, bipedi & mortali: & hæc ambo omni d/ homini: & aliquis exiſtimaret a/ animal ineſſe omni b/ bipedi: hoc aũt. ſ. bipes, ineẽ ipſi d/ homini: & rurſum a/ aĩal ineẽ nulli c/ mortali: & hoc mortale, ineẽ oĩ d/ hoĩ, eiuſdẽ ſm idem habebit ſcientiá & ignorantiá: ex conceſſis enim concludi poterit, Omnem hominem aĩal eſſe, & Nullum hominem eſſe animal, hunc in modum, Omne bipes animal, omnis homo bipes, omnis homo animal: & rurſus, Nullũ mortale animal, omnis homo mortale, omnis igitur homo animal.

Q uę ſit intétio Ariſ. in h cap.

Deceptio ſʒ exiſtimationeʒ pertinet dialectico, & demõſtratori: ut inqt Leui Gerſonis.

Exemplum quo fiat deceptio per media non ſub ſeiuicẽ poſita.

Subſtantia.

Ani/ matũ

Homo

Rurſus,ſi quis deciperetur circa ea,quę ex eadem coordinatione:vt a/ineſt ipſi b,hoc autem ipſi c,& c/ipſi d,ſuſpicaretur vero a/omni b/ineſſe,& rurſus nulli c:ſimul enim & noſcet & non ſuſpicabitur ineſſe:igitur nil aliud cenſebit ex his quã quod ſcit hoc non ſuſpicari:ſcit enim quodammodo, ꝙ a/ineſt ipſi c,veluti vniuerſali, quod ſecundum partem:quare quod quodammodo ſcit, hoc penitus cenſet non ſuſpicari,quod impoſſibile.

Exẽplu ex mediis ſubalternis.

Superius mõſtrauit,quomodo fiat deceptio,quũ media ſunt diuerſa,neque ſub ſeinuicem poſita: nũc oſtendit,quomodo idem accidat,quum media ex eadem cordinatione & ſubalterna accipiuntur:puta in exemplo,inſit a/ſubſtantia,omni b/corpori.& b/corpus,omni c/animato:& c/animatũ, omni d/animali: ſi quis igitur exiſtimaret a/ ſubſtantiam ineſſe omni b/corpori. & iterũ exiſtimaret idem a/ ineſſe nulli c/ animato,accidet fieri deceptionẽ & elenchũ ſm exiſtimationẽ:ſimul enim noſcet omne animatũ eſſe ſub/ſtantiã:& tamen nõ ſuſpicabitur & exiſtimabit, ſubſtantiam, ineſſe animato:nihil enim aliud exiſtimabit ſm hæc,ꝗ nõ exiſtimare illud,quod ſcit:ſcit enim quodammodo a/ſubſtantiã ineſſe c/animato:quẽadmodũ ſcire ↄſueuimus ſciẽtia uniuerſali illud quod eſt ſm partẽ Quare q ita exiſtimat, arbitratur illud quod ſcit quodãmodo & in uniuerſali,arbitratur in quam ſe penitus nõ exiſtimare,ꝙ fieri nõ poteſt.

Sed in prius dicto,ſi non medium ex eadem coordinatione,ſecundum vtrumque mediorum ambas propoſitiones non accidit ſuſpicari,vt a,b/quidem omni,c/vero nulli:hęc autem vtraque omni d. Accidit enim aut ſimpliciter,aut ad aliquid,contrariam accipi propoſitionem primam.ſi enim cui omni ineſt b,exiſtimat ipſum a/ineſſe:b/ vero ipſi d,nouit , & ꝙ ipſi d a,nouit : quare ſi iterum cui c/ nulli exiſtimat a/ineſſe:cui b/alicui ineſt, huic nõ exiſtimat a/ineſſe.Quod autem omni exiſtimatur cui b,rurſus alicui nõ exiſtimare cui b:aut ſimpliciter,aut ad aliquid contrarium eſt:ſic igitur non continget ſuſpicari. Secundũ vtrumque vero vnam,aut ſecundum alterum ambas,nihil prohibet,vt a/omni b,& b/ipſi d,& rurſus a/nulli c.

In prĩo exẽplo i ꝗ ſunt media non ſubalterna nõ accidit exiſtimare utraſq; põnes ſm utrũq; medium.

Poſtea,inquit Philoponus,ꝗ dixit,quot ſunt deceptiones,uult impręſentia declarare, ſm quas propoſitiones maxĩe fieri conſueuit:& ait,ꝙ in exẽplo prius dicto,quum medium accipitur nõ ex eadem coordinatione,& non ſubalternum,non accidit ambas propõnes exiſtimari poſſe ſm utrũq; mediorum,ueluti in exẽplo,a/ſubſtantiã ineſſe omni b/bipedi,& nulli c/mortali:& tamen hæc utraq;,bipes & mortale,ineſſe omni d/homini. Sic enim accidit primam propõnem acceptam,cõtrariam capi, aut ſimpliciter, ſi ulis concluſa fuerit:aut ad aliquid,ſi particularis. uel alr, aut ſimplr,ſi actu concluſæ fuerint : aut ad aliquid, ſi potentia:ueluti in exemplo,Omne d/b,oẽ d/c:concluditur in tertia figura,Aliquod b/c.ſi igitur Nullũ c/a,aliquod b/c, ſequitur Aliquod b/nõ eſſe a, quum tamẽ ſuperius diceremus,Omne b/eſſe a, Omnis hõ bipes,omnis homo mortale,aliquod bipes mortale: iterum,Nullum mortale animal,aliquod bipes mortale,aliquod igitur bipes nõ eſt animal: quũ ſupra tamen conceſſum fuerit, Omne bipes eẽ animal. Hoc eſt igitur,quod uoluit dum ĩquit (ſi enim cui omni ineſt b,exiſtimat ipſum a/ineſſe) puta, Omne b/a/(b/ uero ipſi d,nouit)Omne d/b/(& ꝙ ipſi d/a,nouit)Oẽ d/a.Quare ſi iterum cui c/nulli,exiſtimat a/ineſſe,ſequitur ꝙ cui b/alicui ineſt, huic nõ exiſtimat a/ ineẽ: hoc eſt,Aliquod b/nõ eſſe a:deductio autem hæc faciẽda eſt,quemadmodũ ſupra diximus, per tertiam ac primam figuras.quare ſequitur,ꝙ exiſtimet illud alicui b/non ineſſe,quod opinatur omni b/ineſſe: qđ aut ſimpliciter contrariũ eſt,ſi ambo uniuerſalia cõcludantur, aut ad aliquid,ſi utraq; colligãtur in pte. Hoc igitur mõ nõ poteſt quiſpiam exiſtimare, ſcdm utrũq; medium ambas propõnes: elenchus enim ac redargutio in promptu erit.¶ Fieri tamen poteſt, ut quiſpiam exiſtimet unam propõnem non eãdẽ tamẽ ſecundum utrũq; medium, ut cõcludi poſſint oppoſita:puta,Omne bipes eẽ animal, & Nullũ hominem eſſe animal:quum enim hic bina ſint media, bipes & mortale,ſecũdũ utrũq; unam exiſtimauit ꝓpõnem: ſecũdum bipes, Omne bibes eſſe aial:ſcdm mortale, Nullum hoiem eẽ animal. Aut fieri etiam poteſt, ut idem exiſtimet utraſq; propõnes, ſecũdum alterum tantum mediorum: ſcdm uero reliquum,unam, ut Omne a/eẽ a,& Omne d/b,& rurſus, Nullum c/eẽ a, Omne bipes eſſe animal,& Omnẽ hoiem eſſe pipes: & rurſus,Nullum hoiem eſſe mortale: ſic enim fieri poſſet occulta redargutio. In quibuſdã uero codicibus textus ita ſe habet, Secundum utrũq; uero unã, aut ſcdm utrũq; ambas,nihil ꝓhibet:ꝙ ſi ita eſt,hũc in modum exponemus,Fieri nequit,ut quiſpiam eãdem propõnem cenſeat ſcdm utrũq; mediũ: puta,ꝙ Omnis homo ſit animal, & nullus uel aliquis nõ ſit aial:ſed unã propõnem exiſtimare poteſt ſecundum utrũq;,ut Omne bipes eſſe animal,& Nullum mortale eſſe animal: aut etiam ambas ſecundum utrũq;, puta Omne bibes animal, oĩs homo bides, & Nullũ mortale aĩal,& omnis hõ animal. nihil enim ꝓhibet propõnes apud nos cognitas eſſe, quũ tamẽ concluſio ſit

Põt aliqs exiſtimare unã propõnẽ ſm utrũq; mediũ.

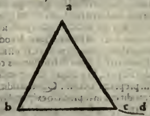
Alius modus exiſtimationis.

Textus hic non habet ĩ codicib⁹ manu ſcriptis nec impreſſis.

ſio ſit ignota:accidit enim concluſionem in potentia notam eſſe,propõnibus notis exiſtibus in actu:quẽ admodum particulare ſub uniuerſali:& ita uidetur legere Alulidus Roſadis. antiqor mihi tamen uidet̃ prior expoſitio,quã & Philoponus approbat,ut ſenſus ſit Secũdum utrũq; mediũ non poſſe ambas exiſtimari propõnes:ſcd̃m uero utrũq;,alteram:aut alterum,utraſq; utiq; poſſe:hoc autem ideo fit, qm̃ illo modo facilis nimium redargutio atq; perſpicua: hoc autem, & difficilis & obſcura: & propterea fieri hoc poſſe dicit,illud minime.

Similis enim talis deceptio, & quemadmodum decipimur circa eas,quę in parte:veluti ſi a/ineſt omni b,b vero omni c,a omni c/inerit:ſi itaque quiſpiam nouit quod a/in eſt omni cui b,nouit & ꝙ cui c:ſed probibet ignorare c/ꝙ eſt:vt ſi a/duo recti,in quo autẽ b,triangulus:in quo vero c, ſenſibilis triangulus,ſuſpicari namque poſſet aliquis non eſſe c,ſciens ꝙ omnis triangulus baberet duos rectos,quare ſimul noſcet,& ignorabit idem:noſſe enim omnem triangulum,ꝙ duobus rectis,non ſimplex eſt : ſed boc quidem vniuerſalem babere ſcientiam,illud autem ſingularem:ſic igitur vt vniuerſali nouit c,ꝙ duo recti:vt autem ſingulari,non nouit:quare non babebit contrarias.

Hoc eſt,deceptio iſta,qua decipimur cognoſcẽdo propõnes,ex quibus oppoſita concludi poſſunt,ſiſis eſt deceptioni, qua decipimur circa particularia,quę ſunt ſub aliqbus uniuerſalibus:puta in exẽplo, Scio oẽ b/a/ eſſe,& oẽ c/b, & item omne c/a, Oẽm numerũ in æqualia diuiſum,parem eſſe, & oẽm binarium eẽ numerum in æqua diuiſum, & item oẽm binarium eſſe parem:& tamẽ fortaſſe ignorabo, a binarium eẽ parem,quoniã me prẹterit,an a/ſit binarius:quare ſi quiſpiam nouerit a/ineſſe b,& omnem numerum in æqualia diuiſum,eſſe parem, cognoſcet etiam in potentia,a/binarium eſſe parem: qm̃ cognoſcit oẽm binariũ eſſe parẽ:ſed nihil ꝓhibet ipm̃ ignorare a/binarium eẽ in rerum natura. (Vt ſi a/duo recti) Exẽplũ ponit geometricum, deductum ex triceſimo ac ſcd̃o

elntorum theoremate:ibi enim demõſtrat̃, omnem triãgulum habere tres angulos æquales binis rectis.
Expõ ꝓꝓſonis poſitæ in theoremate trigeſimo ſcd̃o primi elẽntorum. Pro cuius expoſitione ſupponamus tertiumdecimũ eiuſdem theorema:quòd recta ſupra rectam cadens cauſet aut angulos rectos, aut æq̃les duobus rectis: & iterum,quod angulus trianguli extrinſecus æqualeat,binis intrinſecis ſibi oppoſitis : tunc erigatur triangulus,cuius baſis protrahatur uſque ad d:dico ꝙ tres anguli intrinſeci a/b/c, ſunt æquales duobus rectis.quod ita demonſtratur : ſi enim angulus extriſecus c,æquiualet duobus oppoſitis intrinſecis a/ & b/& c,extrinſecus cũ c/intrinſeco ualent duos rectos:ſequitur ꝙ tres anguli a/b/c/intrinſeci,ualebunt etiam duos rectos:quoniam quæ uni & eidem ſunt æqualia,inter ſe ſunt æq̃lia:ait ergo ut ad propoſitũ redeamus,ꝙ aliquis ſcire ſeu noſſe poterit idem , & ignorare etiam:puta,ſi a/ponatur duo recti,b/triangulus , & c/ aliquis particulari , ac ſenſibilis triangulus : tunc ex hoc ratiocinio, Omne b/a , omne c/b, omne c/a:ſciet,ꝙ omnis triangulus,& ex conſequenti c/ſenſibilis triangulus , habebit tres æquales binis rectis:ſed fortaſſe cum hoc exiſtimare poterit c/triangulũ non eſſe: quarę ſimul noſcet & ignorabit idẽ. (Noſſe enim omnem triãgulum) Namque, inquit, quum dicimus nos cognoſcere omnẽ triangulum habere tres,duo dicimus : aut ꝙ uniuerſali ſcientia cognoſcimus,aut ꝙ ſingulari:nouit igitur,ꝙ c/triangulus habet tres,uniuerſali ſcientia:ſingulari autem, non,nouit : quare non habet contrarias opiniones: contraria enim,accipi debent ſm̃ idem.

Similiter vero & ratio,quę in Menone, ꝙ diſciplina recordatio:nullibi namq; accidit prẹſciri quod ſingulare eſt: ſed ſimul cum inductione accipere ſcientiam.quę ſm̃ partem,tanquam recognoſcentes:quędam enim ſubito nouimus, quemadmodum , ꝙ duobus rectis,ſi nouerimus,ꝙ triangulus.Conſimiliter autem & in aliis : vniuerſali igitur ſpeculamur,quę in parte , propria vero non nouimus quare accidit & decipi circa ipſa.prẹterq; ꝙ non contrarie: ſed babere quidem vniuerſalem, decipi vero ea ,quę ſm̃ partẽ.conſimiliter igitur & in prędictis: neq; enim cõtraria deceptio,quę ſm̃ mediũ ſclę,q̃ ſꝫ ſyllogiſmum:neque quę ſm̃ vtrum mediorum ſuſpitio:,nihil autem probibet ſcientem,& ꝙ a/toti b/ineſt,& rurſus boc ipſi c,exiſtimare a/ non ineſſe c, vt ꝙ omnis mula ſterilis , & ipſa mula , exiſtimare pregnantem banc eſſe:non enim ſcit : ꝙ a/ipſi c,non ſimul ſpeculans aſſumptum quod ſecundum vtrumque.Quare planum,ꝙ & ſi boc quidem nouit,illud vero non nouit,decipietur,quod babent vniuerſales ad ſcientias quę ſm̃ partem:nullum enim ſenſibilium extra ſenſum exiſtens nouimus:neq; ſi ſentiẽtes ſcimus, niſi vt vniuerſale, & eo quod eſt babere propriam ſcientiam:ſed non vt agere.

Similis,inquit Philoſophus,ratio etiam eſt,quam poſuit in Menone Plato:ex ea enim ↄcluditur,quod Expoſitio rõnis Menóis ꝙ̃ cõcludebat̃ qđ addiſcitur pſciri.
ſcitur quodammodo ignorari : & quod addiſcitur, præſciri:ibi enim,iubente Socrate,uirtutis definitionem afferri,quum Menon non poſſet hoc facere , & diceret Socrates,Si omnino quærimus,inueniemus: dubitat Menon , & ait,ꝙ nulla penitus eſt inuentio: nam quod q̃ritur, neceſſe eſt aut præcognitũ eẽ,aut non: ſi non ſit præcognitum quum ipſum inuenerimus,non cognoſcemus : ſin autem præcognitum fuerit,nihil opus erit inquiſitione Ad hæc igitur Socrates Menonis ſeruũ arceſſiri iubet,facitq;: ipſum theorema quoddam ſibi antea incognitũ inuenire, puta,ꝙ quadratum deſcriptum a diametro quadrati,duplam habet proportionẽ ad quadratum , cuius

eſt diameter:& ita ex hoc concludit,ſcire noſtrum,recordari quoddam eſſe:ut itaque exemplum hoc propoſito accommodemus,inquit Philoſophus,ꝙ nulli bi in Menone concludere poſſumus præſciri, quod ſingulare eſt,hoc eſt,ſcientia ſingulari: ſed ſcientiam, quæ eſt ſingularis ac ſm partem,ſimul accipi cum inductione ac ſenſibili perceptione,tanquam recognoſcendo ac in memoriam reuocando. Alexander uero aliter hoc intelligit : ſed melior eſt expoſitio, quam poſuimus : ſunt enim quædam talia, quæ ſtatim ſine aliqua ratiocinatione cognoſcimus : quemadmodum a triangulum ſignatum habere tres angulos æquales binis rectis: hoc enim ſubito cognoſcimus, poſteaquam nouerimus ipſum eſſe triangulum.& quemadmodum in hoc exemplo dicitur, ita & in aliis conſimilibus dicendum eſt : uniuerſali enim conſideratione cognoſcimus,quæ propria ſcientia non nouimus.(Speculamur.)Dixit, quoniam cognitio circa uľia ꝓprie ſpeculatio núcupať,græcè θεωρία (Quare accidit.)Quum,inquit,poſſimus aliquid uniuerſali ſcientia cognoſcere,& idem particulari cognitioni ignoramus,accidit plerũque circa talia deceptiones fieri:ſed hæ nullo pacto contrariæ cenſendæ ſunt,quoniam non eodem modo accipiuntur:ſed habere quidem uniuerſalem ſcientiam dicimur: decipi uero atq; ignorare ea,quæ ſm partem : quemadmodum & in Poſterioribus dicitur ad principium , ubi eadem fermè ad uerbum exponũtur. (Conſimiliter igitur & in prędictis,)Dixerat ſuperius,quomodo decipimur circa eas,quæ ſunt ſm partem: nunc ad propoſitum rediens,inquit,ꝙ eodem modo & in prædictis à principio accidit deceptionem fieri,ſed non contrariá: qm̃ queádmodũ ſupra nõ erant cõtraria uľis cognitio & particularis ignorantia: ita & in propoſito non ſunt contraria,cognitio ſm medium ac propoſitione,& ignorantia ſm ſyllogiſmum ac concluſioné:imo quod amplius,cognitio ſm unum mediũ non eſt contraria ignorantiæ ſm aliud. (Nihil autem prohibet.)Exemplum ponit,quomodo ſcientia propoſitionum non eſt contraria ignorantiæ concluſionis:nãq; inquit,nihil uetat aliquem ſcire,Omne b/eſſe a/& iterum,Omne c/eſſe b:& tamen ignorare,Omne c/eſſe a/non applicans maiorem propoſitiõem minori:puta,Sciet quiſpiã oẽm mulã eẽ ſterilem, & rurſus,quod hæc mula,puta a/eſt mula:& tamẽ ignorabit,ꝙ a/mula ſit ſterilis:imo fortaſſe oppoſitum arbitrabitur,puta,ꝙ a/mula ſit prægnans, ſi forte contigerit ipſam præ nimio cibo tumidum uentrem geſtare:& propterea ignorabit a/ineſſe ipſi e/quoniam fortaſſe non ſpeculabitur ſimul utraſq; propoſitiones. (Quare planum.)Quare,inquit,ſi hoc & has propoſitiones nouit,illud uero & illam concluſionem non nouit,fiet utiq; deceptio,quemadmodum etiam fieri conſueuit in ſcientiis uniuerſalibus, reſpectu earũ, quæ ſunt in parte:nullum enim ſingulare ac ſenſibile,quum à ſenſu ſemotum fuerit,ſcimus;& ſi ſcimus

Cognitio circa uľia ſpeculatio dicitur.

non ſcimus,niſi ut uniuerſale,& eo quod eſt habere propriam ſcientiam,hoc eſt,nullam,habemus de huiuſcemodi ſingularibus extra ſenſum exiſtentibus cognitionem,niſi uniuerſalem , & particularem etiam, ut ſub uniuerſali continetur : propriam enim ſcientiam uocat eam,quæ eſt in parte.(Sed non ut agere) Hoc eſt,licet in uniuerſali cognoſcamus, & ſm partẽ etiam,ut ſub uniuerſali continetur: nõ tamen cognoſcimus,ut agere,id eſt,applicando minorem propoſitionem maiori.

Scire namq; trifariam dicitur,vel vt vniuerſali,vel vt ꝓpria,vel vt agere:quare ⁊ decipi tot modis:nihil igitur ꝓhibet ⁊ noſſe,⁊ deceptum eſſe circa idem, pręterq̃ ꝙ non contrarie:quod accidit ⁊ ſm vtranque cognoſcenti propoſitionem,⁊ non conſideranti prius:ſuſpicans enim mulam pręgnantem eſſe,non habet ſcientiaꝫ ſm agere:neq; iterũ ob ſuſpitionem contrariam deceptionem ſcientię:ſyllogiſmus enim contraria deceptio vniuerſali.

Scire,inquit,tripliciter dicitur uel ut in uniuerſali,uel ut in particulari,uel ſm applicationem propoſitionum inter ſe:quare & decipi totidem dicetur modis. ℣ Sed quæritur,cur quũ Ariſtoteles tres tm̃ ſciẽtiæ ſpecies poſuerit,cur inquam Alulidus Roſa quatuor explicuerit:ait enim ſcire quadrifariam dici, cõiter,proprie in potentia,& in actu? ℣ Reſpondemus; ideo hoc factum fuiſſe,qm̃ ſcire in uniuerſali,& ſcire in potentia,idẽ ferme ſunt,ac ſeinuicem cõſequũtur: ubicunq; enim ſcimus aliquid in potẽtia, ibidem illud cognoſcimus in uľi:& ecõuerſo,ubi in uniuerſali,ibidem in potentia: nãq; quum ſcimus propõnes, concluſionem in potentia cognoſcimus, qm̃ in uniuerſali:ſemp enim ꝓpõnes magis uniuerſales ſunt, q̃ cõcluſio. ℣ Sed ambigeret non immerito quiſpiam, ſi ſcire in uniuerſali,& in potẽtia ſunt idem,cur etiã ſcire in actu & ſcđm partem non erunt eadem? ℣ Dicimus hoc ideo eſſe,qm̃ modi iſti duo non ita ſeinuicem conſequũtur,queádmodũ alii bini,ꝓpterea ꝙ nihil prohibet ſciri aliquid ſcđm partem,& ꝓpria ſciẽtia,& tamen ignorari illud ſm agere:quoniá fortaſſe nullum factum fuerit rõcinium (Nihil igitur prohibet.)Nihil,inqt ipſe,uetat qúẽpiam poſſe idẽ cognoſcere,& ignorare: non tamen contrarie, & eodẽ modo: puta uniuerſali ſcientia cognoſcere, & uľi idem ignorantia ignorare: ſed ſi hoc fit ſm diuerſos cognoſcẽdi modos fit:puta, ſciet aliquis uľi cogniţiõe,& ignorabit ſm propriam ſciẽtiam.(Quod accidit.) Quod inquit accidit etiã in ſupradicto exẽplo:aliquis enim utrãq; fortaſſe propõnem cognoſcet,& tamẽ non cõſiderabit prius,hoc eſt,non applicabit ſibiinuicem ꝓpõnes ſcđm agere.(Suſpicans enim mulam.)Hoc eſt qui ſcit ꝓpõnes iſtas, Omnis mula eſt ſterilis, & Iſta eſt mula,& tamen ſuſpicatur,& credit,iſtam mulam prægnantem eſſe, non habet ſciam ſecũdum agere; qm̃ nõ applicat minorẽ ꝓpõnem maiori:neq; iterũ deceptionem contrariam ſcientiæ , quam retinet ob ſuſpitionem,qua ſuſpicatur iſtam mulam prægnan

Scire trib^9 modis.

Dubiũ ex q buſdaꝫ dictis Aluli Roſa.

Solutio.

Aliud dubium.

Solutio.

tem eſſe propterea quod ſyllogiſmus eſt cõtraria deceptio uniuerſali, hoc eſt, ↄcluſio ſcitur in uli, & ignoratur ſcđm agere: & ideo non fit contraria deceptio: quoniam ſcientia & ignorantia non accipiũtur eodẽ modo: uerũ ſi deberet contraria fieri deceptio, oporteret eandem concluſionem in uniuerſali & ſciri & ignorari: quod non fit in propoſito.

Qui vero ſuſpicatur bono eſſe malo eſſe, idem ſuſpicabitur bono eſſe, & malo: ſit namque bono eſſe, in quo a: malo autem eſſe, in quo b: rurſus vero bono eſſe, in quo c. Quoniam igitur idem ſuſpicabitur b & c, & eſſe c b ſuſpicabitur: & rurſus b a eſſe, conſimiliter: quare & c, & a: quemadmodum enim ſi erat verum, de quo c b. & de quo b a, & ſi de c a verum erat, ita & in ipſo ſuſpicari, ſimiliter autem & in ipſo eſſe: quum enim idem ſint c & b: & rurſus b & a, & c ipſi a, idem erat: quare & in ipſo opinari conſimiliter: ergo hoc quidem neceſſarium, ſi quis dabit primum: ſed fortaſſe illud falſum ſuſpicari quendam malo eſſe, bono eſſe, niſi ſecundum accidens: conſiderandum vero hoc melius.

Quæ ſit intẽtio Ariſ. in hoc cap. Opinio Burana.

Dicunt nõnulli intẽtionẽ Ariſtotelicã eſſe hoc in loco monſtrare, quõ fiat deceptio circa incõplexa: poſteaq̃ oſtendit ſuperius, quonã pacto eadẽ effici poſſit circa complexa. Nos autem aliter dicimus, & fortaſſe non renuente Philopono, quod Ariſtoteles impræſentia uult exponere, quomodo ſecundum extraneas opiones accidat fieri deceptionem: & ait, Qđ ſi quiſpiam exiſtimaret definitionem atq; eſſentiam boni eandem eſſe, quæ & definitio mali, accidet ipſum autem & exiſtimare idem eſſe bonũ, & malũ. ¶ Hoc aũt dicit ꝑpter Heraclitum Philoſophum, qui, quẽadmodum in pleriſque locis narrat Ariſtoteles, & in Alpha naturalis auditus, exiſtimabat definitionẽ boni ac mali eandem eſſe. Ait ergo, ut ad propoſitũ reuertamur, ſi quis exiſtimet bono eſſe, malo eẽ, id eſt, eſſentiã boni, mali eſſentiã, accidet illum arbitrari bonum & malum, ac deinceps cõtraria eadem: quoniã quorũ finitiones ſunt eędem, & illa ſunt eadem: quẽadmodum econtrario, quorum definitiones ſunt diuerſę, & illa ſunt diuerſa: unde & Megarica deceptio anſam cepit (Sit nãq; bono eẽ in quo a.) Diſponant, inquit, termini diſpoſitione ſyllogiſtica: & loco a maioris extremi, ponamus eſſentiã ac definitionẽ boni: loco b medii, definitionem mali: loco autem c minoris. ponamus bonum ipſm: ſi igitur idem aliquis exiſtimet b & c, hoc eſt, definitionẽ mali & boni, uel definitionẽ boni eſſe idẽ ſuſpicat etiã ipſm c eſſe b, & definitionem mali de bono ꝑdicari: & rurſus in maiore propõne arbitrabat b & a eadẽ eſſe, hoc ẽ, definitiones boni & mali: ergo & in concluſione c bonum eẽ a definitionẽ boni: ſi enim fit ſyllogiſmus, Omne b a, omne c b, oẽ c a, accidit contrarias fieri opiones in ꝑpoſitionibus ac cõcluſione. (Quẽadmodum enim.) Monſtrat, quod dixerat: nãq;, inquit, ſi uere & ſyllogiſtice concludere poſſumus, uerũ eſt, Omne b eẽ a, & Omne c b: uerum igitur & Oẽ c a: ita & ſcđm opinionem eueniet, & in ipſo Eſſe etiam conſimiliter, & in ipſo quoq; opinari: fieri enim poterit in his oĩbus conſimilis ſyllogiſmus atq; deceptio: ex hoc aũt loco planum fit, nõ eſſe idem ὑπόληψιν & δοξάν, ὑπολαμβάνειν et δοξάζειν, quẽadmodum & in ſuperioribus εἰδέναι καὶ ἐπίστασθαι: ſed iſta magis ad librum attinent Poſteriorum. (Ergo hoc quidem.) Neceſſario, inquit, ſequitur, quod dictum eſt, ſi quis dabit & condet primum hoc eſt, definitionem mali ſed fortaſſe, inquit, falſum eſt, quempiam ſuſpicari, & exiſtimare definitionem boni eſſe definitionem mali, niſi ſm accidens: quoniã per accidens bona aliquando malorum naturam retinent: ut fortitudo, malũ per accidens nuncupari poteſt: quia uulnerum ac mortis aliquando eſt cauſa. (Cõſiderandũ uero hoc melius.) Oportet, ĩquit, de hoc maiorẽ conſiderationem facere: qm̃ neq; ſic contingit boni definitionem eſſe mali definitionem: uel, inquit Philoponus, dictũ hoc fuit, quia termini ſuperius non fuere recte expoſiti. ſed magis placet expoſitio prior: neq; enim ſi accidit aliqñ malum denominari bonũ, aut ecõuerſo, propterea aſſerẽdum definitionẽ boni, eſſe definitionem mali, quũ definitio de definitione nõ niſi per ſe & de omni ꝑdicetur. ¶ Cæterum, de deceptione iam ſatis ꝑtractauimus, expoſita primũ Philoſophi intẽtione: deinde quomõ ſcđm utrũq; medium, & qũo ſecundum alterum deceptio fiat, enarrauimus: quonam pacto demõſtretur triangulũ habere tres angulos æquales duobus rectis: quæ ſit ratio quę in Menone, quid ſpeculatio, ſeu θεωρία: quomõ ſcire trifariam dicatur, quomõ quadrifariam: qđq; Ariſtoteles mõſtret, quomodo ſm extraneas opiniones accidat ſuſpicationis atq; exiſtimationis fieri elenchum: quomodo bona ſint per accidens aliquando mala. Sed iam his expoſitis atque enarratis, adeo, quæ de conuerſione dicuntur, ſermonem flectamus.

Heraclitus exiſtimauit dĩfinitionẽ boni & mali eãdem.

Nota diuerſum eẽ ὑπολαμβάνειν, & δοξάζειν: itẽ εἰδέναι et ἐπίστασθαι Bona ꝑ accñs aliqñ retinet nãs mali vt fortitudo.

De conuerſione.

Quando autem extrema conuertuntur, neceſſe eſt & medium conuerti ad vtraque, ſi enim a de c per b ineſt, ſi conuertuntur, & ipſum c ineſt omni cui a, & b cum a conuertitur, & ineſt b omni cui a per medium c, & c cum b conuertitur per medium a, & in non ineſſe conſimiliter: veluti ſi b ipſi c ineſt. a vero ipſi b non ineſt: neque a ipſi c inerit: ſi igitur a conuertitur cum b, & c conuertitur cum a: ſit enim b non inexiſtens ipſi a neque igitur c: nam b inerat omni c.

Tertium ſectum ſecũdi Priorum Reſolutoriorum de annexis ſyllogiſmo.

POSTEA quã duas iam ꝑpoſiti partes huc uſq; abſoluit Ariſt. ac de potẽtiis atq; ĩpotentiis ꝑtractauit ſyllogiſticis, ſupeſt, ut de tertia quoq; impſentia incipiat ſermonẽ facere. Quod itaq; tertiũ ꝑpoſueramus, exequtur nunc Philoſophus. hoc eſt, de annexis ac conſe-

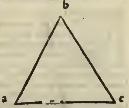
Theorema qđ di exponit Phs de rõnib' atq; argumẽtis a ꝯuerſiõe

e ē, Si extrema in pma figura conu: rtunt̃, necesse est & medius ad utraq; conuerti.

Differt argumētus à couerſione extremorū à circulari mſa tione.

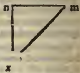
quentibus ſyllogiſmi naturam, tractatū exorditur, ac primo de rationibus atque argumentis à conuerſione:& ante alia tale explicat theorema, Si, inquit in prima figura extrema cōuertantur necesse est & medū cū utroque conuerti. ⁋ Vbi quaerendum, an modus iſte arguēdi idē ſit cū ſyllogiſmo circulari, an aliusꝰ & ſi alius quō differāt inter ſe:& ſimul explicādū erit an in omni figura intelligendū ſit, quod profert, Dicimus igitur, ut breuibus agamus, quemadmodū & Leui Gerſonis inquit, modum iſtum non eſſe circularem monſtrationem, propterea ꝙ abſurdum ualde foret, eadem toties ſine utilitate repetere. Praeterea, circularis monſtratio in omnibus problematibus fieri poteſt: haec autem in uniuerſalibus tantum in particularibus minime: namque differunt inter ſe circularis mōſtratio, & argumentum à conuerſione: quoniam ibi ſupponuntur propoſitiones conuerti, hic autem ex concluſione conuertibili oſtenduntur propoſitiōes conuertibiles: & ꝓpterea circularis mōſtratio in omni figura fieri poterat: quoniā in omni figura, ſi propoſitiones ſunt cōuertibiles, & cōcluſio erit conuertibilis; hic autem rationis modus in ſola prima perficitur, quia in ſola hac ſequitur, ſi concluſio conuertibilis, quod & propoſitiones ſint conuertibiles: unde non iniuria nonnulli capitulum hoc inſcripſere, De conuerſionibus, quae in prima efficiuntur figura, quaſi innuentes, ꝙ in aliis fieri nequeunt. Hoc etiam quodammodo ſignificauit in expoſitione ſua media Alulidus Roſadis ⁋ Poſſemus de hoc & rōnem quādam geometricā aſſignare: quū enim, ueluti ſupra quoq; uidimus, diſpoſitiones iſtae ſyllogiſticae ad geometrarū ſimilitudinem figurae nūcupatę ſint, non abſurdum erit de geometricis geometricam quoq; rōnem afferre: quoniā igitur in prima figura medius terminus aeq̃liter diſtat ab extremis, quū & natura & poſitione medius ſit, ſi primā figuram deſcribere uoluerimus, triangulo ęquilatero deſcribemus. ſic enī fiet, qđ dictū eſt,

Rō geometrica ad idem.

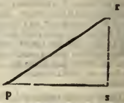

Sed quotieſcunq; tria latera alicuius trianguli ſunt ęqualia, & anguli quoq; ab illis contenti lateribus, ęq̃les erūt: ergo quā cūq; menſurā aſſignabimus duobus angulis, erit ēt tribus adſcripta: unde ſi anguli ſupra baſin ſunt acuti, angulus etiam cuſpidis acutus erit ſi mīores rectis, & ille itidē: ac retrouerſum cōſimiliter, ſi angulus cuſpidis cū altero baſis angulo acuti extiterint, & reliquus acutus erit. Qua de re, ut ad propoſitū ueniamus, ſi in prima figura extremitates cōuertentur in cōcluſione, propōnes etiam aequiuertibiles erunt:& ſi propōnes cōuertuntur, concluſio etiā cōuertetur, Sed in ſcđa ac tertia figuris hoc fieri non poteſt, ꝓpterea ꝙ in his non eſt aeq̃lis diſtantia medii ab extremis; ſed in altera eſt maiori proximus, in altera uero minori: quare ſi figuris geometricis iſtas ſignare uoluerimus, triangulo ſcaleno, ſeu gradato annotabimus, hūc in modum. Haec eſt enim ſecūdae figurę diſpoſitio; in qua medium extra quidem extremitates ponitur, propinquior tamē maiori.

In ſcđa ac tertia figura nō ualet argumētus à ɔuerſiōe pp inęq̃les diſtantiam medii.

In tertia uero econuerſo, medius minori proximior, magis à maiore diſtās, hūc in modū:

Et qm̄ in gradato triāgulo neq; latera ſūt aequalia, neque anguli etiam, ob id de hoc non poſſumus eadem ratiocinari, quae de aequilatero: itidem & in propoſito non poſſumus eadem de ſecunda ac tertia figura enuntiare, quę de prima proferebamus, Verum ſint haec curioſius in medium allata: ad propoſitum redeamus. Quum, inquit, in prima figura extrema maius minusue in concluſione conuertuntur, neceſſe eſt & medium in propoſitionibus cōuerti ad utraque: ſi enim a maior extremitas, ineſt c minori per b medium, Omne b a, omne c b, omne c a: & a & c ɔuertant̃:& quēadmodū a ꝑdicat̃ de oi c & c ꝑdicet̃ de omni a, Oē c a, & oē a c: dico, ꝙ b medius conuertet̃ cū a in maiore ꝓpōne, & poterimus ꝑ medium c ɔcludere b uſr ꝑdicari de a, hunc in modum, Omne c b, oē a c, oē a b, & cōſilr c minor cū b medio conuertet̃ in minore ꝓpōne, per mediū a, ſic, Omne a c, oē b a, omne b c, & ita oia interualla, & oēs termini aequales erunt. ⁋ Sed quaeritur, quomodo hoc ſit ita ſimplr̃ uerumꝰ ſi enim dicamus, oīs equus riſibile, omnis hō equus, igitur oīs homo riſibile, planū, ꝙ extrema conuertūtur, & tamē medius non cōuertitur cum utriſq;. ⁋ Reſpondeo, ꝙ in hoc conuertendi modo ſupponēdū eſt ꝓpōnes utraſq; ueras eſſe: fatuū enim eſſet, ſi ꝑdicatum ſubiecto non ineſt, uelle monſtrare ɔuertibiliter ineſſe: & ꝓpterea oportet ꝓpoſitiones ueras eſſe, ſi cōuerſio ualere debet. (Et in nō ineſſe) Eodem, inquit, mō conuerſionem faciemus in non eſſe, ac negatiuis, quēadmodum faciebamus in affirmatiuis ſyllꝰs: faciamus itaq; in prima figura ſcđm indemōſtrabilem, Nullū b a, oē c b, nullū c a: ſi a conuertitur cum b, Nullum a b, & c conuertetur cū a, hoc eſt, concludemus in ɔcluſione, Nullū a c, hūc in modū, Omne c b, nullum a b, nullū a c: & hoc eſt, qđ uoluit, dum ait, (ſit enim b nō inexiſtens ipſi a, neq; igit̃ c: nam b omni inerat c) quaſi dicat, Si accipiamus cōuertentē maiorem, Nullum a b ad

Dubium.

Solutio.

Eodē mō fit argumētū à cōuerſiōe i ſyllis negatiuis.

ditailli

dita illi minore in maioris locum, Omne c/b/concludemus conuertentem concluſionem, Nullum a/c.

Et ſi c/conuertitur cum b/⁊ b/conuertitur cum a/de quo enim b/omni, ⁊ c/⁊ ſi c/ad a/conuertitur, ⁊ b/conuertitur: nã cui b/c/cui vero a/c/non ineſt. ⁊ ſolum hoc a concluſione incipit: alia autem non. ſimiliter ⁊ in pręḋicatiuo ſyllogiſmo.

Monſtrauit ſuperius quõ ex conuertente maiorẽ cũ minore, cõcluditur cõuertens cõcluſionẽ: nunc autẽ oſtendit, quõ ex cõuertente cõcluſionẽ, cũ cõuertẽte minorẽ, colligitur cõuertẽs maiorẽ, hunc in modũ, Omne b/c/nullũ a/c/nullũ a/b/& hoc eſt, quod uolui dũ inquit (Et ſi c/cõuertitur cũ b/& b/conuertitur cũ a/) hoc eſt, Si cõuertens minorẽ accipiatur, cõcludetur cõuertens maiorẽ propõnẽ. (de quo.n.b/ omni & c/) hoc eſt, minor cõuertitur, Omne b/c. (& ſi c/ad a/conuertitur).i.concluſio, Nullũ a/c/(& b/cõuertitur) ſubaudi ad a/hoc eſt, maior, Nullũ a/b. (nã cui b/c).i. Nullũ b/c. (cui uero a/c/nõ ineſt) hoc eſt, Nullũ a/c/& ppea ſubintelligas tu, cõcluditur maior cõuerſa, Nullũ a/b.

Inſtantia Philoſophi in lra.

(Et ſolũ hoc à cõcluſione incipit) Occurrit quodammodo tacitæ quæſtioni: poſſet.n. quiſpiã nõ immerito dubitare, quõ cũ ſuperius dixerit ſupponendũ eſſe extrema inter ſe cõuerti, poſtea inceperit à cõuerſione medii, cũ maiori extremo.

Solutio

¶ Quaſi igitur ſoluens ambiguitatẽ iſtam, inquit, Solũ hoc à cõcluſione incipit: q.d. Sola hæc proprie cõuerſio nuncupari debet: reliqua uero ſuperius facta, nõ uere nec ſimiliter cõuerſio dicitur: quẽadmodũ in prædicatiuo & affirmatiuo ſyllo: ibi.n. oẽs cõuerſiones à cõcluſio incipiebant.

Quare minor conuerſa, ſyllogizari nequeat.

¶ Quõ aũt minor cõuerſa concludatur, nõ expoſuit Philoſophus, ppea, quia nullo pacto cõcludi poterat, cũ ex utriſq; negatiuis nihil ſyllogiſtice colligatur, & maior, & concluſio, utræq; negatiuæ ſint: qui igitur hanc cõuerſione mõſtrare cõtendunt, quiq; alios cõuertendi modos in negatiuis ſyllis machinantur, lateres proculdubio lauant. Iam.n. quæ de cõuerſione dicta ſunt, ſufficiunt: primũ.n. aḋ aperta capituli huius intentione, quæſiuimus an cõuerſio iſta idẽ ſit cũ circulari ratiocinio, an uero differat: & ſi differt, quõ differat: an in quacunq; figura efficiantur conuerſiones iſtæ, allata in medium ratione etiam geometrica: ſoluta deinceps occulta dubitatione circa contextum, atq; adſcripta, & aſſignata cauſa, quõ minor in ſecundo indemonſtrabili conuerſione monſtrari nequeat. Sed his explicitis, ad ſequentia deſcendamus.

De commutata conuerſione.

RVrſus, ſi a/⁊ b/conuertuntur, ⁊ c/⁊ d/conſimiliter: neceſſe autem a/vel c/omni ineſſe, ⁊ b/⁊ d/ ſic ſe habebit, vt omni alterum inſit quoniam cui a/b/⁊ cui c/d/omni autem a/ vel c/⁊ non ſimul: planum q ⁊ b/vel d/omni, ⁊ non ſimul: vt ſi ingenitum incorruptibile, ⁊ incorruptibile ingenitum, neceſſe quod ſit corruptibile, ⁊ corruptibile factum eſſe: duo enim ſyllogiſmi ſiunt.

Theorema de cõmutata conuerſione.

Aliud, inquiunt nonnulli, exponit Ariſto. theorema, quod ſexto ac decimo quinti elementorum theoremati perquam ſimile eſt, ſi fuerint quatuor magnitudines proportionales, permutatim quoq; proportionales erunt. Cæterum, ut iſta exactius poſſimus intelligere, quæ ad principium quinti elementorũ protulit Megarenſis Euclides de nonnullis ratiocinandi modis à proportione deductis, nõ abſurdũ erit in mediũ adducere, exponentes, quid cõuerſa, quid permutata, quid diſiuncta, quid cõiuncta, quid euerſa, quid æqua proportio. Hæc.n. præterquam q ratiocinandi modi quidã ſunt, utilia etiã propoſito erunt: nãq; & capitulũ hoc ad illorũ fortaſſe ſimilitudinẽ περὶ ἐναλλάξ ſeu de cõmutata uel coalterna conuerſione inſcribitur.

Quid ſit conuerſa ꝓportio.

¶ Conuerſa igitur proportio, ſeu proportionalitas, quando in quatuor proportionabilibus, Sicut ſe habet antecedens unius ad ſuũ conſequens, itidem ſe habet antecedens alterius proportionis ad cõſequens eiuſdẽ: & inſuper, Sicut ſe habet cõſequens prioris ad ſuũ antecedens, ita ſe habeat cõſequens ſecũdę ad ſuũ antecedens: puta in exẽplo, Sicut ſe habet a/ad b/ ita ſe habet c/ad d/ergo ſicut ſe hꝫ b/ad a/ita ſe habet d/ad c. ut in numeris, Sicut ſe habent duo ad quatuor, ita octo ad ſexdecim: igitur ſicut ſe hñt quatuor ad duo, ita ſexdecim ad quatuor: & hæc de cõuerſa ꝓportionalitate.

Quid permutata.

¶ Permutata uero, cũ concludimus, Sicut ſe habet antecedens ad antecedentẽ, ita ꝯñs ad conſequẽtem: ut in exẽplo, Sicut ſe habet a/ad b/ita c/ad d/ergo ſicut ſe habet a/ad c/ita b/ad d: Sicut duo ad quatuor ita octo ad ſexdecim: igiẗ ſicut duo ad octo, ita quatuor ad ſexdecim

Quid coniuncta.

¶ Coniuncta aũt nuncupatur, quũ ſicut antecedens cũ ꝯñte ſe habet ad ꝯñs, ita antecedẽs cũ conſequente ad ꝯñs alterius proportionis ſe habere concludimus: ut in exemplo, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita c/ad d/ergo ſicut ſe habet totum a/b/ad b/ita ſe habet totum c/d/ad d/Sicut ſe habent duo ad quatuor, ita ſe hñt octo ad ſexdecim: igitur ſicut ſe hñt duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdecĩ.

Quid diſiuncta.

¶ Diſiuncta uero econuerſo dr̃, Sicut ſe habet antecedens cum ꝯñte ad ꝯñs, ita ſe habet antecedens cum cõſequente ad ꝯñs, ergo ſicut ſe habet antecedens ad cõſequens, ita & alterius proportiõis ad ꝯñs antecedẽs: Sicut ſe habent a/b/ad b/ita c/d/ad d/igitur ſicut ſe habet a/ad b/ita c/ ad d/ Sicut ſe habent duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdecim: ergo ſicut ſe habent duo ad quatuor, ita octo ad ſexdecim.

Quid euerſa.

¶ Euerſa uero, Sicut antecedens cum ꝯñte ad ꝯñs, ita antecedens cum conſequente ad ꝯñs: ergo ſicut antecedens cum conſequente ad antecedens, ita antecedẽs cum ꝯñte ad antecedens alterius proportionis: Sicut a/b/ad b/ita c/d/ad d/ergo ſicut a/b/ad a/ita c/d/ad c/Sicut duo & quatuor ad quatuor, ita octo & ſexdecim ad ſexdecim: ergo ſicut duo & q̃tuor ad duo, ita octo & ſexdecim ad octo.

Quid æq̃ proportionalitas.

¶ Aequa autem proportionalitas, eſt proportionum ſimilitudo plurium quantitatum ſummatum propoſitarũ, ad alias ſm eundẽ nu

merum in aliqua proportione applicitarũ, mediorũ æquali numero remoto: ut in exẽplo, Sint quãtitates habentes unã proportionẽ, a/b/c/duo, quatuor, octo: & iterũ aliæ aliã habentes proportionẽ, d/e/f/tria, ſex, duodecim: tunc ita fiat, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita d/ad e/& Sicut b/ad c/ita e/ad f/ergo ſicut ſe habet a/ad c/ita d/ad f/Sicut duo ad quatuor, ita tria ad ſex: & Sicut quatuor ad octo, ita ſex ad duodecim: ergo ſicut duo ad octo, ita tria ad duodecim. Hi igitur ſunt proportionalitatũ modi, quibus poſſumus in proportionibus rões facere, quæ pleriſq; in locis uſu ueniunt, & à propoſito etiã noſtro nõ multũ ſeiunguntur. licet ergo nonnulli inſcribant hoc capitulũ περὶ ἐναλλὰξ ἀντιστροφῆς, ſeu de cõmutata cõuerſione: nõ tamen proprie commutata, ſed potius cõiuncta dicenda eſt: fit.n. conuerſio iſta ad ſimilitudinem coniunctæ proportionalitatis: quaſi.n. dicit, Sicut ſe habet a/ ad b/ ita c/ad d/ergo ſicut ſe habent a/c/ad aliquod tertiũ, ita b/d/ad idẽ: ſapit tamẽ & quiddam permutati ratiocinii.

Cõuerſio, de qua hic agit Philoſophus, nõ ꝑprie cõmutata, ſʒ cõiũcta potius dici dʒ

Eſt igitur theorema propoſitum, (Si a/& b/cõuertuntur, & c/& d/ſimiliter conuertuntur: ꝙ ſi a/& c/omni inſunt, ꝙ & b/& d/omni inerunt: quod monſtratur duobus ſyllogiſmis: Cuicunq; ineſt a/illi omni ineſt b/& Cuicunq; ineſt c/illi omni ineſt d. ſed omni enti ineſt a/uel c/ergo omni enti ineſt b/uel d/ & prior quidem ſylls hunc in modum: Secundum ita conſtruetur, Cuicũq; ineſt a/illi omni ineſt b/ & Cuicũq; ineſt c/illi omni ineſt d/ſed nulli eidem ineſt a/& c/ergo nulli eidem ineſt b/& d/nonnulli igitur hunc in modum binos complicant ſyllogiſmos. ¶ Alii uero non oſtenſiuos eos faciunt, ſed ad impoſſibile ducentes: & unũ quidem ſic, Si non eſt uerum, quod aſſerimus d/ineſſe omni illi, cui non ineſt b/ſit ergo ita, ꝙ aliquod d/ſit b/tunc ſic, Aliquod d/b/ omne b/a/aliquod d/a/tunc ulterius, Aliquod d/a/omne d/c/aliquod c/a/quod eſt impoſſibile: ſuppoſitum nãq; fuerat a/c/ eſſe contradictoria.

Notãdu ctionẽ propoſiti theorematis ꝑ duos ſyllogiſmos oſtẽſiuos.

¶ Rurſus eodem pacto, & per eandem deductionem, poſſum alium ſyllogiſmum ad incommodum deducentem conſtruere, monſtrantem, non ualere b/& d/eidem ineſſe. Verum deductio ac ſyllogiſmus iſte non differret à ſupra allato Satius igitur eſt, ut dicamus binos ſyllogiſmos factos eſſe non deducentes ad impoſſibile, ſed tranſumptum, unum in prima figura, Omne b/a/aliquod d/b/aliquod d/a/ alterũ in tertia, Aliquod d/a/omne d/ c/ aliquod c/ a/ puta in exemplo, Ponatur a/ingenitum, b/incorruptibile, c/genitum, d/corruptibile: tunc dico, Si ingenitum & incorruptibile conuertuntur, & ſimiliter genitum & corruptibile: & omne ens, aut genitum eſt, aut ingenitum, ꝙ omne itidem aut corruptibile erit, aut incorruptibile, & non ſimul: quia ſi non, ſit ergo aliquid corruptibile ſimul & incorruptibile: tunc ita ratiocinabimur, Aliquod corruptibile incorruptibile, omne incorruptibile ingenitum, aliquod igitur corruptibile ingenitum: rurſus, Omne corruptibile genitum, aliquod igitur genitũ & ingenitũ, quod eſt abſurdũ.

Deductio eiuſdem theorematis ꝑ ſyllm ad impoſſibile.

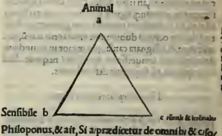
Rurſus, ſi omni a/aut b/⁊ c/aut d/ſimul vero non inſunt: ſi conuertuntur a/⁊ c/⁊ b/⁊ d/conuertentur: ſi enim b/ nõ ineſt alicui, cui d/planum ꝙ a/ineſt: ſi vero a/ ⁊ c/ conuertuntur enim: quare ſimul a/ ⁊ d/hoc autem impoſſibile. Cum vero a/toti b/⁊ c/inſit, ⁊ de nullo alio pꝛędicetur, inſit autẽ ⁊ b/omni c/neceſſe eſt a/⁊ b/conuerti. quoniã enim a/ de ſolis b/c/dicitur, pꝛędicatur autem b/ ⁊ ipſum de ipſo, ⁊ de c/ planum, ꝙ de quibus a/⁊ d/dicetur omnibus, pꝛęterquam de ipſo a. Rurſus, quando a/⁊ b/toti ineſt c/ conuertitur autem c/cum b/neceſſe a/omni b/ineſſe: quoniam enim a/omni c/c/vero ipſi b/eo ꝙ conuertitur, ⁊ a/omni b/inerit.

Vere theorema iſtud poteſt dici à commutata conuerſione: ferme enim idem eſt, quod proportionalitas permutata, Sicut ſe habet a/ad b/ita c/ad d/ergo ſicut ſe habet a/ad c/ita b/ad d. Ait igitur, ſi a/ & b/ſint contradictoria, aut contradictoriis æquiualentia, & conſimiliter c/& d/puta in exemplo propoſito, corruptibile, incorruptibile: genitum, ingenitum: ſi igitur ita ſe habuerint, ꝙ a/& c/conuertantur, b/ etiam & d/ cõuertentur, quod monſtratur per impoſſibile, quẽadmodum & ſuperius. (ſi enim b/nõ ineſt alicui, cui d/) hoc eſt, Si b/& d/non conuertuntur, planum ꝙ a/ inerit: ſuppoſitum enim fuerat a/ & b/ eſſe contradictoria: (ſi uero a/& c/) quoniam ex ſuppoſito conuertebantur inter ſe, hoc autem fieri nequit. Poſſemus & ex altera parte monſtrare, ꝙ a/& c/conuerterentur: ſuppoſito, ꝙ b/& d/eſſent æquiuertibilia. Theorema igitur hoc hunc in modnm fit, quemadmodum & in primo de cœlo quodammodo facit Ariſto.

Theorema a cõmutata cõuerſione, quod fit in cõtradictoriis.

¶ Sunt tamen qui hoc non ſolum in contradictoriis fieri poſſe dicant, ſed etiam in correlatiuis, quæ primo & per ſe ſunt relatiua: unde inquiũt, Si a/& b/correllatiua fuerint, & c/& d/conſimiliter, & a/& c/idem extiterint, ꝙ b/& d/idẽ erunt: atq; hi quidẽ hunc in modũ, nec fortaſſe iniuria: ſi quidẽ abſurdũ eſt, aliquid primo & ꝑ ſe ad plura referri, qm̃ ex hoc ſequeretur, unũ & idem habere plures eſſentias ac definitiones, quod fieri nequit. Sed de his alias. (Cum uero a/toti b/& c.) Aliud theorema tradit ualde pulchrũ atq; admirandũ, inqt

Theorema prius dictũ põt etiã fieri in correlatiuis primo vt aſſerunt aliqui.

Nota hoc Theorema qđ põt hac figura, & his terminis declarari.

Philoponus, & ait, Si a/prædicetur de omni b/ & c/ſolis, ita ꝙ de nullo alio prædicetur, & b/etiã inſit oĩ c/ tanquã ſubiecto, neceſſe eſt a/& b/cõuerti inter ſe, qđ ita monſtratur: nã a/de ſolis b/c/prædicatur, & b/etiã cõſimiliter: ergo cõuertuntur inter ſe: ſi.n. b/de ipſomet b/prædicatur, & inſuper de c/igitur de oibus prędicatur,

dicatur, de quibus a/dicitur: præterquam quod for/taſſe non dicetur de ipſo a. ⁋ Sed dubitaret nõ imme/rito quiſpiam, ſi a/& b/conuertuntur, quid prohibet, ꝙ b/de ipſo quoq; a/prædicetur: neq;.n. abſurdũ, con/uertibile prædicari de cõuertibili. ⁋ Reſpõdeo, uerũ quidẽ eſſe b/de ipſo a/prædicari, nõ tñ hoc ſupponi in exẽplo: quę.n. ſupponuntur in monſtratione iſta, hęc tantũ ſunt, a/prædicari de ſolis b/c/& b/de c/etiã dici. Alexan. tñ dubitat de hoc dicto, & quaſi mendum in cõtextu eſſe aſſerit, inquiens melius eſſe, ſi ita ſe habe/ret, Et b/dicetur de oĩbus & de ipſo a. (Rurſus qñ a/& b.) Aliud theorema, & eſt q̃ſi ꝓcedẽs cõuerſum, ſi a/&

Dubium.

Solutio

Aliud Theorema cõuerſum precedẽtis & fit in tertia hoc mõ

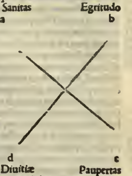
b/termini inſunt omni c/& c/& b/cõuertuntur, neceſ/ſe eſt a/.neſſe omni b/fit.n. primũ ſyllſ in tertia figura mox in prima: in tertia ſic, Omne c/a/omne c/b/omne b/a/in prima, minore uſr cõuerſa: hoc.n. fieri poteſt in terminis cõuertibilibus: & hoc eſt quod uoluit Phi/loſophus, dũ inquit (c/uero ipſi b/eo ꝙ conuertitur.) ⁋ Atq; hæc de cõmutata cõuerſione pertractata ſuffi/ciant: ſatis.n. fuit modos oẽs ratiocinandi à proportio/ne expoſuiſſe, atq; inſuper rationẽ adſcripſiſſe, cur cõ/mutata conuerſio nuncupetur, declaraſſeq́; etiã, q̃uo bini ſylli in monſtratione primi efficiantur theorema/tis, quòdq; ſm theorema nõ ĩ ſolis cõtradictoriis exer/ceri poſſit, ſed etiam in correlatiuis: atq; inſuper ſolu/ta dubitatione contra tertium theorema. Sed his ex/plicitis, ad reliqua tranſeamus.

Epilogus eorũ q̃ dicta ſunt de cõmutata ꝯuerſione.

De mutua oppoſitorum conuerſione.

Q Vando autem duobus exiſtentibus, vt a/eligibilius ſit q̃ b/cum ſint oppoſita, & d/q̃ c/conſimiliter, ſi eligibiliora a/c/q̃ b/d/a/eligibilius q̃ d. Similiter enim ſequendũ a/& fugiendum b/oppoſita nãque: & c/ipſi d/nam & hęc opponuntur, ſi igitur a/ipſi d/ſimiliter eligendum, & b/ipſi c/fugiendum: vtrumque.n. vtrique ſimiliter fugiendum ſequendo quare & ambo a/c/ipſis b/d/quoniam autem magis non poſſunt, ſi/militer: nãque b/d/ſimiliter erant: ſi vero d/q̃ a/eligibilius, & b/q̃ c/minus fugiendum: nam minus minori opponitur: eligibilius autem maius bonum, & minus malum, q̃ minus bonum, & maius malum: & totum ergo b/d/eligibilius q̃ a/c/ſed nunc non eſt a/igitur eligibilius q̃ d/& c/itaque q̃ b/mi/nus fugiendum: ſi ergo eligeret omnis amans ſecundũ amo/rem a/ſic ſe habere, vt gratificetur, & non gratificari in quo c/aut gratificari, in quo d/& non talem eſſe vt gratificetur, in quo b/planum/ꝙ a/talem eſſe eligibilius eſt, q̃ gratifica/ri. Amari igitur coitu eligibilius ſecundum amorem: amor igitur magis eſt amicitię q̃ ipſius coitus: ꝙ ſi magis huius, & finis hoc: coire igitur aut nõ eſt penitus, aut eius quod eſt amari gratia: nãque & alii affectus & artes ſic. Quomodo igitur ſe habent termini ſecundũ conuerſiones, & eo ꝙ ma/gis fugiendi, vel eligibiliores ſint, manifeſtum.

Inſcribitur capitulum hoc à nonnullis de mutua oppoſitorũ cõuerſione, propterea ꝙ fortaſſe traditur q̃uo oppoſita ſeinuicem cõuerſim, uel potius mutuo conſequantur: docet.n. Ariſto. theorema quoddam, quod naturã quodammodo cõiunctæ ſapit propor/tionalitatis, inquiẽs, Si quatuor extiterint a/b/c/d/duo eligẽda, & totidem fu/gienda: & a/eligendũ, ſanitas: b/fugiẽdum, ægritudo: & iterũ, d/eligẽdũ, diuitiæ: & c/fugiẽdũ, pauperies: ſi inquam quatuor hęc ſic ſe habeant, & a/c/ſi/mul eligibiliora fue/rint q̃ b/d/a/ quoq; p ſe ſumptũ eligibilius erit q̃ d/puta in exem/plo, Si ſanitas & pau/peries magis eligẽda, q̃ diuitię & ęgritudo, planum ꝙ ſanitas diuitiis eligibilior. ⁋ Similiter.n.ſe/quendũ a.) Monſtrat quod propoſuerat: nãq;, inq̃t, ſi a/ita ſequendũ, quemadmodũ b/fugiendũ, quia ſunt oppoſita: & c/ſimiliter fugiendũ, ueluti d/ſequẽdũ, cũ & hæc opponantur: ſi a/nõ eſt magis eligendum q̃ d/ſed ſimiliter: & b/etiã ſimiliter fugiendũ, quemadmo/dum c/nãq; utrũq; fugiendum dicitur ad ſimilitudi/nem & imaginẽ ſequendi: quare ſequetur, ambo a/c/ſimiliter eligẽda eſſe, ſicut b/d/quod ex ſuppoſito fal/ſum: ergo ſi a/c/eligibilius q̃ b/d/a/ eligibilius erit q̃ d. (Si uero d/q̃ a/eligibilius.) Quæſitũ monſtrandũ erat, ſi a/c/eligibiliora eſſent, q̃ b/d/ꝙ a/eligibilius foret, q̃ d/hoc autem hunc in modum oſtendebatur, quaſi per impoſſibile: ſi.n. a/nõ eſt eligibilius, ſit ergo aut ęque eligibile, aut minus: ꝙ igitur æque eligibile eſſe non poſſit, iam fuit demonſtratum: nunc aũt & alterã par/tem oſtendit, ꝙ uidelicet a/nõ ſit minus eligibile q̃ d/& inquit, Si d/eſſet eligibilius q̃ a/ſequeretur, ꝙ b/eſ/ſet minus fugiendũ q̃ c/cũ.n. a/& b/opponantur, & a/ſit minus eligendum, ſequitur, ꝙ b/erit minus fugiẽ/dum: propterea ꝙ minus fugiendum opponitur mi/nus eligẽdo: ſed magis bonũ, & minus malũ eligibilio/ra, q̃ minus bonum, & magis malum: ergo totũ b/d/

Theorema de mutua oppoſitorũ ꝯuerſione.

dammodo reducitur:ſic.n.ad hoc attinet uolumen. aliter.n.& demonſtrator & dialecticus de iſta ſermonem faciunt. ¶ Eſt itaq; inductio, ut in Topicis inquit Ariſto.& Diuus quoq; Seuerinus adſtipulatur,à particularibus ad uniuerſalia progreſſio. Vel, ut ait Abumazar Alpharabius ſextodecimo capite libri de ſyllogiſmo, Inductio eſt inquiſitio ex particularibus ſub aliquo contentis uli,ad declarandum iudicium, quo ſuper re illa iudicemus in affirmatione aut negatione. Hæc ille:ubi ſimul & definiuit & diſtinxit inductionem in affirmatiuã & negatiuã. ¶ Sunt tamen & alii,quidã quẽadmodũ Alulidus Roſa. qui hãc diſtinguunt,in demonſtratiuam,dialecticã,ac ſophiſticam. ¶ Nos uero addimus,q omnes diſtinctiones,quæ ſyllogiſmo adſcriptæ fuerunt,poſſunt & inductioni aſſignari:unde dicimus,inductionũ alias categoricas ſeu prædicatiuas eſſe, alias hypotheticas uel ſuppoſitorias:& prædicatiuarum,alias demõſtratiuas,alias dialecticas,ſophiſticas alias:atq; iterũ iſtarũ oium,alias affirmatiuas,alias negatiuas. ¶ Inductio igitur categorica eſt,cũ nulla pręmiſſa ſuppoſitione,à particularibus ad uniuerſalia monſtranda procedimus. Hæc autẽ in facienda, ut primũ ab uniuerſalioribus exordium ſumatur,deinde ad particulariora fiat deſcenſus. ueluti in exemplo, Si per inductionẽ monſtrandũ ſit,oppoſitorũ eandẽ eſſe diſciplinã, primo arguamus hunc in modũ, Cõtrariorũ eſt eadẽ diſciplina, & contradictoriorũ,& ad aliquid,& priuatiuorũ:igitur oium contrariorũ eſt eadem diſciplina. Deinde deſcendendum ad particularia contraria,& itidẽ in reliquis oppoſitionũ generibus:& ita quidẽ prædicatiua efficitur inductio. ¶ Suppoſitoria uero fit, cũ ex aliqua ſuppoſitione inducimus:puta,in exẽplo, Suppono ſi anima hominis ſit immortalis,q omnis anima ſit immortalis: deinde arguamus, Animam hominis immortalẽ eſſe quo monſtrato,ſtatim concedet aduerſarius omnem animã immortalem eſſe:& ſuppoſitoria quidẽ inductio hunc in modum. ¶ Demonſtratiua uero,cum ſit eſſentialis habitudo prædicati ad ſubiectum,& eſt ea, qua conſueuimus monſtrare pacto aliquo primas ꝓpoſitiones:& in hac inquit Alulidus Roſa. nõ eſt neceſſariũ,ut diſcurramus per omnia particularia: quoniam iudicium uniuerſale, non acquiritur niſi poſt maximam conſiderationem de pluribus indiuiduis. Ego autem dico tunc maxime demonſtratiuam fieri inductionem,cum & prędicatum eſſentialem habeat habitudinem ad ſubiectum,& omnia etiam particularia connumerantur:ſic.n.& maiorẽ habet neceſſitatẽ, & demonſtrationem etiam maiorem. Niſi fortaſſe ſequi uellemus opinionẽ Abumazaris Alpharabii,qui in libro ſuo dialectices,poſt diuiſionẽ inductionis in dialecticã & ſpeculatiuã, Dialectica,inquit,eſt,quę adducitur ad monſtrandam ac uerificãdam propõnem ulem,ac ipſius probabilitatẽ. Demõſtratiua uero eſt, quæ adducit nos ad intelligendam propoſitionẽ uniuerſalem,non autem uerificandam aut monſtrandã: quoniam ueritas propoſitionis demonſtratiuæ non eſt ex inductione,ſed ex eo quod in anima cõſiſtit: & hoc fortaſſe eſt quod uoluit Alulidus Roſa. Dialectica uero inductio fit,cũ non eſt prædicati ad ſubiectũ eſſentialis habitudo,neq; omnia etiam ſm ueritatem particularia connumerantur,ſed ſm opinionem. Sophiſtica autem dicitur,cũ nõ uera,ſed apparentia particularia connumerantur. ¶ Sed quæreret non immerito quiſpiam,cum ſingularia ſint infinita,qui fieri poſſit,ut omnia connumerentur. ¶ Reſpõdent nõnulli,cum ad ſingularia deuenimus,non amplius fieri poſſe demonſtratiuam inductionem, in qua inducuntur omnia ſm ueritatem:ſed dialecticam, in qua cenſentur ſm opinionem ¶ Reſpondent alii, negantes indiuidua ſm numerum infinita eſſe:ſi.n.hoc foret,non poſſent aliquibus aliis additis pacto aliquo augeri,quod tamen confeſſo eſt falſum:& cum dicitur indiuidua infinita eſſe,id uolunt intelligi, indiuidua ſm numerum eſſe indeterminata: propterea q per continuam generationem & corruptionem augetur ac minuitur indiuiduorum numerus. ¶ Alii aliter etiam dicunt,non oportere ſigillatim unũquodq; nominari indiuiduum,uel ſpeciem quãcũq;:ſed quibuſdam nominatim explicitis,turmatim reliqua poſtea cõnumeranda eſſe:ueluti in exemplo, Ois equus inferiorẽ mouet maxillam,& omnis homo, & omnis bos,& omnis mulus,& ſic de ſingulis, uel ſic de aliis: igitur omne animal inferiorem mouet maxillã. ¶ Sed contra hoc dicunt nonnulli,nõ eſſe monſtrationis genus hoc ſanum ac legitimum,ſed fieri potius petitionẽ eius,quod in principio:cũ.n.in monſtratione quacunq; antecedens notius ſit,uel ſaltem eſſe debeat,ipſo conſequente,ſequitur inductionis modũ illũ nihil penitus arguere:æque.n.ignotũ, q aliis animalibus uerũ ſit prædicatũ illud ineſſe,quẽadmodũ & omnibus. ¶ Ad hoc reſpõdemus,falſum eſſe,quod aſſerũt: licet.n.fortaſſe particula illa ſit æque ignota,nõ tamẽ propterea totũ antecedens:& ex hoc nõ ſequitur fieri petitionẽ eius,quod in principio. ¶ Sed adhuc ſiſcitaretur nõ immerito quiſpiã,de qua inductione ſit in præſentia apud Ariſtotelẽ ſermo. Ad hoc dicimus,de inductione hoc in loco pertractari, ut à demonſtratiua & dialectica abſtrahit:quemadmodũ de ſyllõ ſuperius etiam egimus:uel potius dicendũ,de inductione hic orationẽ fieri,nõ ut inductio eſt,& alius à ſyllõ arguendi modus,ſed magis de inductiuo ſyllõ, atq; ut inductio ad ratiocinii regulã ac formã reducit. ¶ Verũ his peractis,ad contextus expoſitionẽ iã ueniamus ait igitur,q inductio,uel potius inductiuus ſylls eſt, cũ ratiocinamur unam extremitatem de medio termino,per alteram extremitatem: ueluti in exemplo, Sit maior extremitas a,minor c,medius b,ſi monſtraremus a,ineſſe c,per b,medium, ſyllm utiq; legitime conſtrueremus:ſin autem a, de b, argueremus per c, inductionem magis,aut inductiuum ſyllm facere diceremur:ut in exẽplo, Sit a,maior extremitas,lõgęuũ

Marginal notes: Quid ſit inductio. — Alu. Roſa. diſtinguit iductionẽ i dialecticã & demõſtratiuam. — Inductio alia categorica, alia hypothetica. — Inductio categorica — Inductio ſuppoſitoria. — Inductio demonſtratiua. — Inductio ſophiſtica. — Dubium, quo in inductiõe oia ſingularia enumerẽt, cũ ſint infinita. — Solo, q in dialectica ſola ſumũtur ifinita, nõ i demõſtratiua. — Alia ſolo, quo poſſit intelligi, indiuidua eẽ infinita. — Cõtra ultimã ſolutionẽ initãtia q iductio petat principium. — Solo, q inductio petit, quia nõ eſt ignotũ totum antecedens. — Dubium. — Solutio. — Quo fiat ſyllus inductiuus.

Plinius.11. natura .hiſto.cap.37.

b/bilem non habens: c/ſingularia longæua: puta, homo, equus, & mulus, Omnis homo equus, & mulus eſt longæuum, & omnis homo, & equus, & mulus eſt bilem non habens, igitur ſyllogiſmus inductiuus in tertia figura, uniuerſalem affirmatiuam colligens concluſionem: quod fieri legitime poteſt, quum termini ſunt æquiuertibiles: namque & ſuperius dicebamus, quando a/& b/inerant omni c/& c/cum b/conuerteretur, quod & a/omni b/ex neceſſitate inerat: quod planius etiam fiet, ſi minor uniuerſaliter conuertatur: ſic enim fiet ſyllogiſmus in primo indemõſtrabili.

Opoꝛtet autem intelligere c/ex omnibus ſingularibus compoſitum, inductio enim per omnia: eſt autem talis ſyllogiſmus primę ⁊ immediatę propoſitionis, quoꝝum nãq; eſt medium, per medium, ſyllogiſmus: quoꝝ vero non eſt, per inductionem, ⁊ quodammodo opponitur inductio ſyllogiſmo, hic enim per medium extremuꝫ tertio monſtrat: illa autem per tertiuꝫ extremuꝫ medio, natura igitur prioꝛ ⁊ notioꝛ per medium ſyllogiſmus: nobis vero notioꝛ, qui ꝑ inductionem.

Oportet, inquit, ut c/medium iductiui ſyllogiſmi intelligamus, compoſitum eſſe ex omnibus ſingularibus aut ſpeciebus: quoniam inductio fit per omnia particularia enumerata, aut ſm ueritatẽ, aut ſm opinionem.

Dubium Solutio.

℣ Sed quærunt hoc in loco nonnulli, an ſingularia hæc enumeranda ſint diſiunctiuè an copulatiuè. Et tandem aſſerunt, quòd diſiunctiuè, propterea quòd taliter ſub medio continentur: ego autem ſecus dico, & copulatiuè recenſenda eſſe, & copulatiuè etiam ſub medio contineri: non enim plura particularia uniuerſale conſtituunt, niſi ſimul iuncta. Prę terea ipſe quoq; Ariſtoteles ea copulatiuè enumerat, inquiens, homo, & equus, & mulus.

Dña inter ſyll'm inductiuũ ⁊ ſyllogiſmum ſimpliciter.

(Eſt autem talis ſyllogiſmus) Vult differentiam ponere īter inductionem, ſiue inductiuum ſyllogiſmum, & ſyllogiſmum ſimpliciter rectum: & ait, quod ſyllogiſmo inductiuo monſtrantur primę atq; immediatæ propoſitiones: recto autem ratiocinio, mediatæ.

Dubium. Solutio

℣ Sed quæreret aliquis, ſi propoſitiones immediatæ ſunt per ſe notę, ut in Poſterioribus dicitur, cur aſſerit Ariſtoteles eas per inductionem? ℣ Dicimus, propoſitiones quidem immediatas non habere medium, per quod poſſint demonſtratione, aut ſyllogiſmo comprobari: aliquãdo tamen ita ſe habere, ut modicula quadam egeant declaratione, & tunc inductione coarguuntur, uel ẽt diuiſione: & hoc eſt, quod in primum de cœlo dixerat Alulidus Roſad. diuiſione atq; inductione utendum eſſe ad declarandum ea, quæ ſunt latentiora primis cognitionibus, & apertiora primis quæſtiõibus.

Immediatę ꝓpões qñ; per iductioné aut diuiſioné declarant. 1. Cœli, & 2. Phyſicorum

Secunda differentia.

(& quodammodo opponitur) Secunda differentia, qua differt inductiuus ſyllogiſmus à ſyllogiſmo ſimpliciter recto: nãq;, inquit, inductiuus ſyllogiſmus opponitur quodammodo ſyllogiſmo uere arguenti, ꝓpterea q; hic per uerum medium, & notius, & rius natura monſtrat maius extremum de minori: ille autem per id, quod ſm naturam deberet eſſe minor extremitas, oſtendit maiorem ineſſe medio, extremum enim κατ' ἐξοχὴν uocat maiorem extremitatem.

Extremum vocat maior extremitas ꝑ excellentiam.

(Natura igitur prior) Tertia differentia inter inductiuũ ſyllogiſmum, ac ſimpliciter rectum: quoniã hic prior ac notior ſm naturã eſt, quum ab uniuerſalibus notioribus ſm naturam tendat ad particularia: ille autẽ nobis notior, quia à ſingularibus nobis notioribus argumenti principium ſumit: & hoc eſt, quod in Topicis etiam dixit Ariſtoteles: eſt autem inductio ueriſimilior, & palam, & ſm ſenſum notior, & pluribus communis: ſyllogiſmus autem uiolentior, uel & ad contradicendum efficacior: & ꝓpterea in octauo quoque Topicorum ait idem, Vtendum eſſe in diſputando ſyllogiſmo quidem ad dialecticos magis, quàm ad plures: inductione autem, ecõtrario ad plures magis. Atque hæc de inductione, ſeu inductiuo ſyllogiſmo.

Nota deceptiones, q̃ ſiunt circa negatiuã inductioneꝫ.

℣ Cæterum præ omnibus notandum, quòd pleruñq; maxime ſiunt deceptiones, quæ ex inductione originem atq; cauſam habent, & præſertim circa negatiuam inductionem, ut in exemplo, Prima gutta non cauat lapidem, nec ſecunda, nec tertia, nec quarta, & ſic de aliis omnibus. ergo nulla cauat: & ꝓpterea non fuit concauitas iſta lapidis à guttis facta, quod eſt falſum: has autem obratiocinationes uocabant antiqui, referente Simplicio in Theta naturalis auditus, Soritas, quaſi ſermones coaceruatorios, ℣ Sed his explicitis, iam breuibus concludamus, quæ de inductiuo diſputauimus ſyllogiſmo. Primum igitur ratio aſſignata fuit, cur primum de inductione q̃ de exemplo pertractauerit: deinceps declaratum fuit, quot inductionis ſpecies: ſoluta inſuper dubitatione, quomodo indiuidua omnia connumerari poſſint: quomodo antecedens in inductione ſit notius conſequente, de qua inductione ſit ſermo hoc in uolumine: an copulatiue an uero diſiunctiue particularia in inductione connumeranda ſint: qũo prima principia ac propoſitiones immediatæ per inductionem monſtrentur: ac demum, quonam pacto deceptiones ac Soritæ fiant ſecundum inductiones. Sed his in medium allatis, iam de exemplo agamus.

De exemplo.

SEd exemplum eſt, quando extremum medio ineχiſtens monſtratum fuerit per ſimile tertio: oportet autem medium tertio, ⁊ primum ſimile notius eſſe ineχiſtens, vt ſi a, Malum: b, Contra confines bellum inferre: in quo c, Athenienſes contra Thebanos: in quo autem d, Thebanos contra Phocenſes. Si itaque velimus monſtrare, q; bellum gerere cum Thebanis eſt malum, accipiendum q; contra cõfines bellum gerere, eſt malum: huius autem fides ex ſimilibus, vt quoniam Thebanis, quod cõtra Phocenſes, quia igitur malum eſt,

quod

quod contra confines: quod vero contra Thebanos, contra cõfines eſt: planum, ꝙ contra Thebanos bellum gerere, malum. manifeſtum itaque ꝙ b/ipſi c, & ipſi d/ineſt, ambo enim ſunt, Contra confines bellum inferre: & ꝙ a/ipſi d, Thebanis enim non contulit bellum contra Phocenſes: ꝙ autem a/ipſi b/ineſt, per d/monſtrabitur. Eodẽ autẽ modo, ſi per plura ſimilia fides fiat medii ad extremũ.

Nota drĩas inter dialecticã & Rhetoricã. ex zenõe Stoico.

Non iniuria Zeno Stoicus Logicam pugno, Rhetoricen uero palmæ dilatatæ aſſimulare conſueuerat: quoniam Logica quaſi oratoriæ principium ac fundamentum exiſtit: quare & Ariſtoteles in principio ſuę rhetoricę, hãc appellat ἀντίστροφον τε παραφυές quoddam dialecticæ: quod quum ita ſit, in hoc quoꝗ, uolumine Philoſophus, poſteaquam de monſtrationibus omnibus logicis diſſeruit, uult impræſentia & oratorias argumentationes in medium exponendas proponere, hoc eſt, de Enthymemate, atꝗ Exemplo. conſentaneum autem fuerat, prius de enthymemate, poſtea de exẽplo ſermonem facere: ſed quoniam, ut inquit alibi Philoſophus, Enthymema eſt rhetoricus ſyllogiſmus, & Exemplum, inductio rhetorica, quum paulo ante de inductione pertractatum fuerit, non ab re exſtitit, exẽplum inductioni annectere, ut ex ſuperioribus, q̃ de Exemplo dicerentur, planiora eſſent. Cæterum, ut quid exemplum, quotꝗ exempli ſpecies ſint, exactius poſſimus intelligere, non ab re fuerit, orationem aliquantiſper protrahere, complura ex diuerſis locis antiquorum in medium afferentem.

Quid ſit exemplum Abumazari.

¶ Exemplum itaque, referente Abumazare Alpharabio, eſt tranſlatio iudicii à particulari ad particulare ſimile ipſi in tẽpore, in quo eſt inuentio in uno ipſorum nota: uel, ut inquit Diuus Seuerinus, Exemplũ eſt, quod per particulare propoſitum, particulare quoddam contẽdit oſtendere.

Quid exẽplũ ab Ariſto. in rhetoricis. Spẽs exẽpli.

¶ Vel aliter, ut inquit Ariſtote. in rhetorica ſua ſm antiquorum præcepta, Exemplum eſt, actiones ſimiles aut contrariæ iis, quæ nunc à nobis dicuntur. ¶ Sunt autem, eodem referente, exemplorum ſpecies duæ, una, ſm quam res anteactas dicimus: altera, ſm quã ipſi fingimus: & hæc diuiditur εἰς παραβολὴν καὶ λόγον, hoc eſt collationem, ac fabulam. Exempli uero ſpecies prior talis eſt, puta, Non ſunt concedende cuſtodie Dionyſio, quoniam & Piſiſtratus his acceptis tyrannidem occupauit. Collatio autem hunc in modum fit, Quemadmodum agricolæ cum maximo labore & agros excolũt, & ſemina in terrã proiiciunt, fructus uero non ſine magna lætitia ac uoluptate colligunt: eodem pacto & doctrinam ſequentes, cum labore maximo gloriam, quæ inde uenit, conantur adipiſci. Exemplum autem per fabulam tale eſt, Quum enim milites eligere decreuiſſent Phalarim Imereorum Imperatorem, Steſichorus in hunc ſermonẽ poſt multa prorupit, inquiens, Quum equus olim optimum pratum depaſceretur, accedens ceruus, totum fermè paſcuum curſitando diſſipauit: quod uidens equus, & ægrè ferens, conſuluit hominem, an ipſius auxilio poſſet de ceruo uindictam ſumere: quod aſſerente homine, ſi ſrenũ ac ſcellam ſuſcepiſſet: quũ de ceruo ulciſci properat, ipſe in ſeruitutem redactus eſt. Qua de re, & uos milites cauete, ne dum uindictam ſumere de aliis uultis imperatore electo, ipſi in ſeruitutẽ redigamini.

Altera diuiſio exemplorum.

¶ Eſt & altera exemplorũ diſtinctio, quam idem Ariſtoteles in altera rhetorica facit, dicens, Aliquod eſſe ſm rationem, quod ad ſuadendum facit: aliud ſine ratione, quod diſſuaſionem operatur: & hæc quidem atque alia complura de exemplo Ariſtoteles, Sunt tamen, qui inter exemplum ac collationem, ſeu παραβολὴν non paruam eſſe uelint differentiam: quemadmodum Hapſines rhetor, Differt, inquit, collatio ab exemplo quoniam collatio ab inanimatis, uel animalibus irrationalibus accipitur: exempla uero, à rebus geſtis, uel perſonis, aſſumuntur: & addit, ꝙ exemplorum loci ſunt, à Contrario, à Maiori, & Minori.

Exemplorũ loci.

Minutianus uero aliter horum differentias deſcribit, inquiens ad uerbum, Differunt collationes ab exemplis, quoniam exempla ex hiſtoria accipiuntur: collationes autẽ, ſine hiſtoria & indeterminatæ ex rebus geſtis. εἰκὼν uero, ait, ſeu imago, idem quidem eſt collationi, euidentiorem autem orationem facit: hæc ille.

εἰκὼν quid ſit.

Sunt tamen qui εἰκόνα ad metaphoram potius accedere dicant, q̃ ad exemplum: quemadmodum Ariſtoteles in rhetorica ſua. Sunt & alii, qui alias inter exemplum ac collationem differentias ponant, dicentes, collationẽ accipi ab iis, quæ ſæpe fiunt: exemplum ab iis, quæ ſemel: aut quoniam hoc per perſonam, illa per actionem introducit. Cæterum, hęc magis ad oratorem ſeu rhetorem attinent: noſtra uero intereſt impræſentia monſtrare, quomodo exemplũ naturam ſapiat ſyllogiſticam: & quomodo, ut ita dicam, exẽplarius conſtruatur ſyllogiſmus, uel potius ſyllogiſmi: namque, ut inquit Abumazar Alpharabius, exemplum potentiam habet duorum ſyllogiſmorum in figura prima.

Exẽplũ habet potẽtiã duorũ ſyll'orum in prima figura.

Quid ſit exẽpluз uel exẽplarius ſyll'us ſm Ariſto.

¶ Eſt igitur exemplum, ſeu exemplarius ſyllogiſmus, inquit Ariſtoteles, quando maiorem extremitatem monſtramus de medio, non amplius per tertiũ ac minus extremũ, ſed per aliud aliquid tertio ſimile: oportet autem notius eſſe medium ineſſe minori extremo, quã, ſubaudias, maius medio: & rurſus primum, hoc eſt, maiorem extremitatem ineſſe ſimili tertio, quàm, ſupple, medium minori: ut in exemplo, Si uellemus conſtruere ſimpliciter rectum ſyllogiſmum, ſit a/maior extremitas, Malum: b, Contra confines bellum inferre: medium c, Athenienſes contra Thebanos: minor d, Thebanos contra Phocenſes, ſimile minori: eſt igitur notius, ꝙ Athenienſes inferre bellum contra Thebanos, ſit cõtra confines inferre bellum, quàm ꝙ Athenienſes cõtra Thebanos iferre bellum, ſit malum: & adhuc ex hiſtoria notius eſt, ꝙ Thebanos cõtra Phocenſes bellum intuliſſe fuit malum. Si igitur animus ſit monſtrare, ꝙ malum eſt Athenienſes ſuſcipere bellum cõ

tra Thebanos, prius faciemus rectum ſyllogiſmum, huncin modum, Contra confines bellum gerere, eſt malum: ſed Athenienſes bellum gerere contra Thebanos, eſt contra confines bellum gerere: Atheniẽſes igitur contra Thebanos bellum gerere, eſt malum. deinde monſtremus maiorẽ huius rationis, quę & ſyllogiſmus, & uere ſyllogiſmus eſt, per ſimile minori extremo, hunc in modum, Thebanos contra Phocenſes bellum intuliſſe, fuit malum, ſed hoc fuit contra confines inferre bellum, ergo contra confines inferre bellum fuit malum. ¶ Scias autem, quòd licet rationes iſtæ ambæ tandem reducantur ad primam figuram, prior tamen actu fit in prima: ſecũda uero primo in tertia, deinde minore conuerſa, in primam reuocatur: & licet ratio hæc uideatur ſyllogiſtica, & in figura diſpoſita ſecundum legitimam cõplicationem, non tamen ita eſt: nãq; ſecunda ratio, quæ proprie exemplum eſt, non habet ſyllogiſticas conditiones, quum ſit ex utriſq; particularibus: præterea, non poterit in tertia uniuerſaliter affirmatiua cõcludi, niſi minor & uniuerſalis ſit, & uniuerſaliter etiam conuertatur ſcd̃m terminos æquiuertibiles, quemadmodum ex ſuperioribus planum eſt. (Manifeſtũ itaq;.) Hoc eſt quod ſuperius dixerat, & nos expoſuimus: oportet autem medium tertio, & primum ſimili notius eſſe inexiſtens. (Eodem aũt modo.) Non ſolum, inquit, exemplum conſtituere poſſumus per unicum ſimile tertio, ſed per plura etiam. & mõſtrare maiorem extremitatem de medio: per plura dico, non per omnia, quoniam ſi omnia acciperentur, non amplius exemplum, ſed inductio uocaretur,

Nõ ȏ ſyllo exemplari quo fit in prima & in tertia.

Planum igitur, ꝙ exemplum eſt neque vt pars ad totũ, neq; vt totum ad partem: ſed vt pars ad partem, quando ambo ſub eodem ſint, notum vero alterum. & differt ab inductiõe: quoniam hęc ex omnibus indiuiduis, extremum monſtrabat ineſſe medio, & ad extremum non coaptabat ſyllogiſmum: illud autem, & coaptat & non ex omnibus monſtrat.

Nunc quaſi monſtratiuas rationes diuidit, exemplum ſimul definiens, atque ipſum à ſyllogiſmo atq; inductione diſtinguens: ait itaq;, omnem rationem arguẽtem eſſe, aut a toto & uniuerſali ad partem, ut ſyllogiſmus eſt, aut à parte ad totum, ut ĩductio: aut à parte ad partem, ut exemplum: tunc enim fit exẽplum, quando duo particularia ſub aliquo uniuerſali extiterint: puta c & d, ſub b: ſed alterum ipſorum notius ſit, ut ꝙ a iſit d quã ipſi c. (Et differt ab inductione.) Poſuit ſupra unam differentiam inter inductionem & exemplum, quoniam inductio eſt de parte ad totum: exẽplum uero de parte ad partem: nũc alteram explicat: nãq; inductio, inquit, ex omnibus cõſtruitur indiuiduis ac particularibus: exemplum uero, ex uno, aut aliquibus: & rurſus tertia differentia, quoniam inductio non coaptat ſyllogiſmum ſeu concluſionem ac minorem extremitatem ad extremum & maiorem. ibi enim unicus tantum ſyllogiſmus firmat, cõcludens maiorem de medio termino per minorem: hic autem binę fiunt rationes, una cõcludens maiorem de medio per ſimile minori: altera maiorem de minori colligẽs per medium: & ita per hanc coaptatur extremum extremo, quod nõ fiebat in inductione. ¶ Ex iis quæ dicta ſunt, planum eſt, inquiunt nonnulli, ꝙ ex pluribus exemplis inductio conſtruitur: ſi enim tot exempla acciperemus, ut oĩa abſumerent particularia, proculdubio nũcuparetur ĩductio. Sed de exemplo iam hæc hactenus dicta ſufficiant. Primum enim declarauimus, logicam rhetoricæ fundamentum eſſe: deinde, cur prius de exemplo quã enthymemate tractauerit Ariſtoteles, quid exemplum ſecundum Abumazarem, quid ſecundũ Seuerinũ, quid ſecũdum Ariſtotelem in rhetoricis: quot exemplorum ſpecies, qd̃que multi exemplum à collatione diſtinguant: an imago exempli ſpecies nuncupanda, quomõ, & in qua figura binæ in exemplo rationes conſtruantur: quonam pacto exemplũ coaptet extrema inter ſe: ac demum, quod ex pluribus exemplis inductio conſtruatur. Sed his explicitis, ad reliqua transeamus.

Diuiſio oĩs argumẽtationis.

Dĩa inter inductionẽ & exẽplũ.

Ex plurib' exẽplis fit inductio.

De Abductione.

ABductio vero eſt, quum primum medio ineſſe manifeſtum ſit: vltimo autem medium, obſcurum quidem ſed ſimiliter credibile, aut magis q̃ concluſio. Amplius, ſi pauca ſint media vltimi & medii: omnino enim propinquius ſcientię accidit eſſe: vt ſit a docibile: in quo b, ſcientia: c, iuſtitia. ꝙ igitur ſciẽtia docibilis, planum: ſi autem virtus ſcientia, obſcurum: ſi igitur b c, ſimiliter aut magis credibile, q̃ a c, abductio eſt: eſt enim proximius ipſi ſcire, eo ꝙ aſſumpſimus a c, ſcientiam prius non habentes,

Debuerat Ariſtoteles poſt ea, quæ de exemplo dicta ſunt, agere de enthymemate: hæc enim duo ad oratorem attinent tanquam inſtrumenta: ſed quoniam nonnulla adhuc ſupererant, quæ ſyllogiſmi naturam conſequuntur, quæque indifferenter ad logicum pertinent atque oratorem, propterea hæc intermiſcuit tractatui de oratoriis argumẽtationibus, ut ſimul oratori ac demonſtratori iſta uſu uenire intelligeremus: prius itaque de abductione, poſtea de inſtantia pertractat: quoniam abductio inſtantiam pręcedit, quẽadmodum & ſyllogiſmus eandem inſtantiam. prius enim ſyllogiſmum conſtruimus, uel ſaltem conſtruere intendimus, quàm aduerſarius inſtãtiam præparet. ¶ Eſt autem abductio, referente Proclo in primũ elementorum, tranſitio ab alio problemate uel theoremate ĩ aliud, quo cognito aut ſuperinducto, & propoſitum eſt manifeſtum: ueluti quũ duplicatio cubi quæreretur, tranſtulerunt quæſtionem ad aliud, ex quo hoc ſequitur, hoc eſt, inuentionem duarum mediarum: & de cætero quærebant, quomodo duabus datis rectis, binæ mediæ ad proportionem inuenirentur: & mathematici quidem

Quare de abductiõe atq; iſtãtia priusq̃ de enthymemate tractauerit.

Quid ſit abductio ex dicto Procli.

hunc

Quid abductio ſm Plató icos. Duæ ſpés abductióis

hunc in modum. Platonici etiam ſeu Accademici ita abductionem faciunt, Abductio eſt ratio, per quædã uera ſimile ipſi uerum proprie inferens: adduntque binas huius ſpecies eſſe, unam, quę ex contrario: alteram, quæ ex conſequenti fine: & ex contrario quidé, quum interroganti circa omnem reſponſionem cõtraria infertur, ut in exemplo, Pater meus, aut alius eſt quá pater tuus, aut idem: ſi igitur alius eſt pater meus quàm pater tuus, quum ſit alius quàm pater, non erit pater: ſi idem eſt, qui pater tuus, idé exiſtens qui pater meus, meus erit pater. Quæ uero ex conſequenti diſtinguitur (náque altera id quod in parte quærit, per id quod eſt in parte, monſtrat) & hæc, ad oratores attinet. puta ſi quærać, an iſtæ occiderit, & argumentum eſſe dicamus, ꝙ repertus eo tempore fuit cæde cruentus. Altera uero, qđ uniuerſaliter per id, quod eſt in parte, ꝓbat: ueluti ſi q̃ratur, an anima ſit imortalis, & an ex mortuis uiuentes fiant, & monſtremus ex hoc in, quoniá ex cõtrariis fiant cõtraria: hoc autem per particularia monſtretur, quoniá ſomnus ex uigilia, album ex nigro, & eodem pacto de reliquis: & hæc quidem Platonici de abductione & fortaſſe latius accipiẽtes abductioné, quàm faciat Ariſtoteles. Abumazar uero Alpharabius. in libro quod cõpendiũ logicæ artis inſcripſit, abductionem iſtam uocat Tranſlationem: & eſt inquit Tranſlatio, quum ſcimus aliquid per ſenſu alicui ineſſe: & tráſfert hoc intellectus ab illo, ad aliud ſibi ſimile, ſuper quo iudicium promit: ueluti: ſi quiſpiam per ſenſum cognoſceret, aliqua corpora (puta animalia, aut plantas eſſe genita) & transferret intellectus hoc ad cœlos, ob aliquam ſimilitudinem ac conformitaté, quæ eſt inter cœlos atque animalia: puta, quoniam utraque ſunt continua (planum namque eſt, animalia ac plantas continua eſſe) planum quoque, cœlos eſſe cõtinuos: non tamen perſpicuum, omne continuum eſſe genitum: monſtratur itaque hoc quaſi per inductionem, Animalia & plantæ, & reliqua id genus ſunt continua: & hæc omnia ſunt genita, igitur omne cõtinuũ genitum: deinde cœli continui, cœli itaque geniti. & hæc ille de abductiõe ſeu tranſlatione. Addit inſuper tranſlationis binos eſſe modos: unum, per compoſitionem, alterum, per reſolutionem: ac reſolutionem quidem, incipere ab occulto: cõpoſitionem autem, à manifeſto: ſed plura etiam atque ampliora per longã ſeriem prodit de conſtituenda tranſlatione, quæ impræſentia omittenda eſſe duximus, ne nimium à propoſito diuerteremur.

Quæ Ariſto. de abductione.

¶ Ariſtoteles autem abductionem uocat ad mathematicorum ſimilitudinem, ut pleraq; alia, quum manifeſta ac conceſſa maiore abducimur, ac ſeuocamur à propoſito ad minorem monſtraudam, quoniam obſcura exiſtens, aut ſimiliter concluſioni credibilis, aut etiam magis: aut iterũ, ſi pauca ſint media ad minorem monſtrandam, quæ tamen obſcura ſit: tunc enim abducimur, hac relicta, ad huius monſtrationem: namque ſi minor multo notior eſſet concluſione, & hanc præratiocinatione monſtrare conaremur, nõ ἀπαγωγὴ, ſed ὑπαλλαγὴ potius, inquiunt nonnulli, uocari deberet. Rurſus, inquit Philoponus, ſi media ad minorem oſtendendam non eſſent pauca, ſed multa, non ἀπαγωγὴ, ſed ὑπέρβασις potius ac tranſgreſſio nuncupanda eſſet. opus igitur eſt, ſi fieri debeat abductio, minoré propoſitionem obſcuram eſſe, aut æque ignotam concluſioni, aut pauxillulum notioré: & ad hæc, ꝙ pauca ſint media, quibus talis minor monſtrari poſſit: licet ergo binos abductionis modos in contextu uideatur ponere Ariſtoteles, non tamé eos duos exiſtimauerim, ſed potius plures conditiones dixerim, quæ ad abductionem requirantur. (Omnino enim.) Hoc eſt, Si pauca extiterint media ad minorem oſtendendam, accidet minoré iſtá ſcientię, ac primis principiis ꝓximioré eé aut ſcię: hoc eſt, ut ſciatur ac cognoſcať. (Vt ſit a/docibile.) Exéplum abductiõis ex Menone ſumptum, Sit a, maior extremitas, docibile: b/mediũ, ſcientia: c/minor, iuſtitia. propoſitio itaque hæc maior, Omnem ſcientiá eſſe docibilem, manifeſta eſt: ꝙ autem uirtus ſcientia ſit, obſcurum exiſtit: quum igitur ad hanc monſtrandam diuertimus, abductioné facimus. (Si igitur b/c/ſimiliter.) Senſus & ordo eſt, Si b/c/minor propoſitio, ſit æque credibilis, aut non multo plus q̃ concluſio, & nos diuertamus ad hanc oſtendendam, abductio nuncupatur. eò ꝙ aſſumpſimus a/c/concluſionem, quum tamen prius non habuiſſemus ſcientiam de minore propoſitione: erimus autem ſcientiæ proximiores hac monſtrata.

Aut rurſus ſi pauca ſint media ipſorum b/c: namque & ſic proximius ipſi cognoſcere. veluti ſi d/eſſet quadrari: in quo autem e, rectilineum: in quo vero f, circulus: ſi ipſius e/f/vnum ſolum eſſet medium, hoc quod eſt, cum lunulis ęqualem fieri circulum rectilineo, eſſe poſſet prope ipſum cognoſcere: quum vero b/c/neque credibilius ſit, q̃ a/c, neq; pauca media, non dico abductionem: neq; quando b/c/ſit immediatum: tale enim ſcientia eſt.

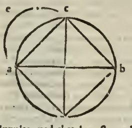
Aliud exemplum, quo monſtrat abductionem fieri debere, ubi pauca ſint media, quibus poſſimus oſtendere b/c, minorem propoſitionem: náque & ſic hac monſtrata, ꝓximi efficimur cognitioni, qua poſſimus recte cognoſcere minorem propoſitionem: eſt autem exemplum hoc mathematicum de quadrando circulo, quod Græci uocant τετραγωνισμὸν, de quo Ariſtoteles in Prædicamentis, Quadratura circuli ſcibilis quidem eſt, nondum tamen ſcita. Fuerũt autem quam plurimi, qui ſe hanc inueniſſe exiſtimabant, ut Bryſo, Antiphon, & Hippocrates, quos Ariſtoteles damnat in pleriſque locis.

Exéplũ de quadrádo circulo ꝑ lúulas Hippocratis Chii aptiſſimũ eſt ad ꝓpoſitú de abductióe.

¶ Eſt autem exemplum hoc de quadrando circulo per lunulas Hippocratis & opportuniſſime quidé ad ꝓpoſitum ductum. Hic enim, ut inquit Proclus, primus dubitatarũ deſcriptionum abductionem feciſſe dicitur: unde ingenioſe ſimul & abductionis exéplum, & eiuſdem quoq; inuentorum in medium propoſuit. Cæ/

terum, quo facilius, quæ in exemplo dicuntur, poſſimus intelligere, non ab re fuerit, Hippocraticam deſcriptionem in medium proponere. Hic enim, quemadmodum inquit Simplicius, hunc in modum circu

Deſcriptio Hippocratis Chii, quã ponit Simplicius. s. Phyſicorum.

lum per lunulas quadrabat, hoc eſt, quadratum circulo ęquale conſtituebat: ſic circa a b rectam, deſignatus ſemicirculus a b c incíſus duas in partes, per d & a d puncto ducatur ex a b recta d c & a c coniungatur c a quæ eſt latus quadrati, q in circulo deſcriptus eſt, cuius eſt ſemicirculus a c b deinde circa a c lineã: deſcribatur ſectum circuli a e c: tunc quod a b, b a: æquale eſt illi, quod a b, a c: & illi, quod ab altero quadranguli latere a b c ſemicirculi deſcriptum eſt: nãq a b, eſt baſis orthogonii trianguli: ſicut autem ſe habent quadranguli à diametris inuicem, ſic & circuli, qui circa ipſum ſunt, & ſemicirculi quemadmodum oſtenſum eſt in ſecundo duodecimi elementorũ theoremate: ergo a c b ſemicirculus, duplus eſt a e c ſemicirculi: eſt autem a c b ſemicirculus duplus etiam a c d quartæ quadrati partis: quare quarta quadrati pars æqualis erit a e c ſemicirculo, quod fuerat monſtrandum: hinc enim ſequitur, q totum quadratum toti circulo erit æquale: & hunc quidem in modum Hippocrates circulum quadrare conſueuerat: aliter autem Bryſo, & adhuc aliter Antiphon: quos tamen omnes in plæriſq locis damnat Ariſtoteles, tanquam qui recte monſtrationem non faciant. Licet autẽ Ariſtotelis temporibus quadratura hęc non fuerit reperta, poſteriores tamen, ut & Simplicius & Diuus Seuerinus in Prædicamentis aſſerunt, eam adinuenere.

Nota poſteriores plærosq circuli tetragoniſmum inueniſſe.

¶ Atq inter primos Sextus Pythagoreus, poſtea Archimedes per lineã, q̃ uocauit Lycomede: deinceps Nicodemus per lineam uocatam quadrangulantem, poſt hos Apollonius per lineam, quam ipſe nuncupabat Sororem κοχλιοειδοῦς. Deinde Carpus, per quãdam lineam, quam ex duplici motu appellat: atque alii iterum complures poſt hos, quorum monſtrationes tanquàm prolixas, & à propoſito alienas exiſtentes, miſſas impræſentia facimus: idem tamen Simplicius in Eta de naturali auditu inquit ad uerbum, Et propter hoc neq circuli quadratura aliquo modo ẽ inuenta: & nunc inuenta quidem uidetur eſſe, ſed cũ quibuſdam ſuppoſitionibus contradicentibus. Reliquum tantummodo eſt, ut exemplum propoſito accommodemus. īquit igitur Philoſophus, ſi b c ac minor propoſitio ſit obſcura, & pauca habeat media, q abductio fiet: ut in exemplo, ponatur d maior extremitas, quadrariæ medium, rectilineum: in quo ſ minor circulus. & ita erigamus ſyllogiſmum, Omne rectilineum quadratur, omnis circulus rectilineatur, omnis igitur circulus quadratur: in hoc enim ratiocinio maior quidem nota eſt, minor uero æque ignota, aut parum notior concluſione. quare ſi ſupponamus ipſius c f minoris, unicum ſolum eſſe medium, quod Hippocrates aſſerebat, per lunulas circulum ęqualem fieri rectilineo, hoc eſt, per ſecta circulorum lunula nãq eſt ſectum circuli: ſi inquam hoc ſuppoſito monſtremus ratiocinii iſtius minorem, abductionem faciemus: quare & ſyllogiſmo propoſito erimus prope ipſam cognitionem: quoniam facillime minorem arguere poterimus. (Quum uero b c) Quum uero inquit, ſyllm conſtruamus, & minor ſit ignota, non tamen credibilior quàm concluſio, aut nõ habens pauca media, tunc abductionem non dicemus fieri: & rurſus, ſi eadem minor b c ſit imediata, nullo pacto efficietur abductio, ſed potius ſcientia eſſe dicetur: immediate nãque propoſitiones ſciri potius dicuntur quàm abductione monſtrari: & de abductione quidem hactenus. Primũ enim expoſuimus, qua de cauſa poſt exemplum non agat ſtatim de enthymemate, ſed abductione atque inſtantia. Poſtea quid ſit abductio ſecundum mathematicos, quid ſecundum Platonicos, quot abductiones, quot exigãtur ad faciendam abductionem, quòd Hippocrates Chius abductionem inuenerit, quomodo circulum per lunulas quadrauerit q̃ q́ue alii plæriq rectã circuli quadraturã inuenerint. Sed his tranſactis, ad inſtantiam declarandam tranſeamus.

De inſtantia.

CAeterum inſtantia eſt propoſitio propoſitioni contraria: differt autem a propoſitione, quoniã inſtantiam contingit eſſe in parte: propoſitionẽ vero, aut omnino non contingit, aut non in vniuerſalibus ſyllogiſmis.

Quoniam ut ſupra etiam recitauimus, cõmunia ſunt oratoribus ac dialecticis, adde etiam demonſtratoribus, abductio atque inſtantia: propterea Philoſophus cõmiſcuit has methodos oratoriis ratiociniis, ſignificans inſtantiam atque abductionem ad multos attinere artifices. Nãque & mathematici inſtãtia utuntur ac caſu. & oratores inſtantia, & dialectici etiam, atque, ut ſimpliciter dicam, artifices omnes.

Qui artifices utãtur inſtantia.

¶ Scitu tamen dignum, q ex modernioribus rhetores nonnulli ſecus accepere inſtantiam, quam & hic & ĩ Rethetorica ſua faciat Ariſtoteles. Hermogenes nãque Tarſius ſecto de inuentione tertio, ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν, ita in medium proponenda eẽ dicit: puta, dicet Oreſtes, Licuit mihi matrem interimere, & hoc uocant ἀντιληπτικὸν κεφάλαιον dẽinde inſurgit aduerſarius, dicens, Immo non licuit, & hoc

Rhetores nõnulli, ut Hermogenes, aliter quã hic Philoſophus inſtãtiã accepere.

inſtentia

instantia nuncupatur: postea, Et ſi licuit, non indénaram licuit, & hoc ἀντιπαρέστασις ſeu contrareſiſtentia: habent autem, eodem referente, non ſemper eundem ordinem, ſed aliquando instantia, nonnunquàm contrareſiſtentia præcedit: quod enim uiolentius, ſecundum ſortitur locum: quod mitius, præcedit: & ille quidem hunc in modum. ⁋ Ariſtoteles tamen atq; alii ferme omnes aliter instantiã accipiunt: & hic quoq;, Instantia eſt, inquit, propoſitio propoſitioni contraria, hoc eſt, enũtiatio, quam aduerſarius proponit in contrarium enuntiationis propoſitæ à condiſputante uel audiente: ſunt enim ꝓponere atq; instare, actiones contrariæ, quemadmodum in octauo Topicorũ inquit Ariſtoteles, proponere eſſe unũ facere, quę ſunt plura: oportet enim in toto omnino ſumere ad quod eſt diſputatio: instare autem, quod unum eſt facere plura: nãque aut diuidit, aut interimit, hoc quidem dans, illud uero non dans, eorum quæ poſita ſunt. Ariſtoteles igitur de instantia hunc in modum pertractat impræſentia, non tamen tantum ut ad dialecticum attinet, ſed potius ut naturã ſyllogiſmi ſapit: nãque & hæc ſyllogiſticum quodãmodo ſequetur ingenium. Exponit igitur quid ſit, & quomodo à propoſitione differat, quotq; modis ac per quas figuras feratur. (Differt autem à propoſitione.) A propoſitione, inquiunt nonnulli, ſubaudiendum, demonstratiua: quoniam huiuſmodi propoſitiones ſemper ſunt uniuerſales, aut ſaltem in ſyllogiſmis uniuerſalibus ⁋ Aliter & melius Aluladus Roſadis, Differt, inquit, instantia propoſitione, contra quam instantiam ferimus; quoniam instantia poteſt eſſe in parte, imo ut plurimum talis eſt: propoſitio uero, contra quam fertur instantia, aut omnino non poteſt eſſe in parte, quoniam ſi recte feratur instantia, quemadmodum inquit Leui Gerſonis, ſemper contra maiorem fertur propoſitionem, quæ in prima figura eſt uniuerſalis. adde iterum, ꝙ instãtia nunquàm ſecundum rei naturam debet in plus ſe habere, quàm propoſitio, cõtra quam fertur, ſed aut æqualiter ſe habet, aut in minus: non enim ſi proponeremus aliquorum contrariorum eſſe eandem diſciplinam, recte instaremus, dicentes, Nullorum oppoſitorum eandem eſſe ſcientiam: quas ob res oportet propoſitionem ſemper eſſe uniuerſalem, contra quam feratur instantia; ꝙ ſi accidat ipſam eſſe in parte, hoc non fiet in ſyllogiſmis uniuerſalibus, uniuerſalem concludentibus concluſionem, ſed in iis, qui particularem colligunt. Sunt qui aliter intelligant, In uniuerſalibus ſyllogiſmis, hoc eſt, demonſtrationibus: hæ enim ſecundum rei naturam uniuerſales eſſe debent, ⁋ Aliter nonnulli etiã intelligunt In uniuerſalibus ſyllogiſmis, hoc eſt, ratiocinijs primæ figuræ, quæ uniuerſalia ſunt, & per dictũ De omni monſtrantur: quum enim instãtia, ut diximus, ſemper feratur contra maiorem & maior propoſitio in prima ſemper ſit uniuerſalis, nimirum propoſitio, contra quam fertur instãtia, ſemper erit uniuerſalis: ſi uero accidat ſyllogiſmos non eſſe uniuerſales, & monſtrari per dictum De omni ut in tertia figura, fortaſſe ꝓpoſitio contra quam instamus, poterit eẽ in parte, ut in tertia figura. Verum prima expoſitio optima omnium, ⁋ Sed contra hoc diceret aliquis, instãtiam nũquam poſſe eſſe in parte: nãque, ut in poſterioribus inquit Ariſtoteles, non oportet instantiam ferre, ſi ſit propoſitio inductiua: quoniam ſicut non eſt propoſitio, quæ neq; in pluribus, neque in omnibus eſt, ita neq; instantia: quoniam eædem ſunt propoſitiones & instantiæ: quam enim fert instantiã hæc fiet utiq; ꝓpoſitio aut demonſtratiua aut dialectica. ⁋ Ad hęc respondemus, Philoſophum ibi loqui de instantia demonſtratiua, quæ nullo pacto poteſt eſſe in parte, hic autem: de quacunque instantia ſermo fit. Præterea, dicimus, propoſitionem atque instantiam idem eſſe ſm rem, non tamen ſecundũ rationem: fieri enim nequit, ut una & eadẽ enuntiatio reſpectu eiuſdem, & instantia ſit, & propoſitio: reſpectu tamen diuerſorum, nihil prohibet. ⁋ Sed ad hæc ambigeret alius, an non ſolum contra propoſitiones, ſed contra concluſionẽ etiam poſſimus instare. Reſpondet Philoponus, instantiã proprie eſſe propoſitionem. Cõcluſionis uero non instantiam, ſed ἀνασκευὴν ac refutationem dici.

Ariſto. aſt iſtãtiã accipit cõſinit.

Inſtãtia differt à ꝓpõne. ſ. demõſtratiua.

Expõ Alu. Ro. ꝙ Phs ꝑ ꝓpõnẽ intellexerit ꝓpõnẽ uẽm abſolute: qm̃ iſtãtia ſemp l minꝰ ſe habet ꝙ̃ propõ.

Dubiũ ꝙ iſtãtia non poſſit eẽ ꝑticularis.

Solutio.

Aliud dubium.

Solutio

Fertur autem instantia bifariam, & per duas figuras: bifariam quidem: quoniam aut vniuerſaliter, aut in parte omnis instantia: ex duabus vero figuris, quoniam oppoſite feruntur propoſitioni: oppoſita autem, in prima & tertia figura concluduntur ſolis: quando enim cenſeat omni ineſſe, instamus, ꝙ nulli, aut ꝙ alicui non ineſt. Horũ autem Nulli quidem, ex prima figura: Alicui vero non, ex vltima. vt ſit a, vnam eſſe ſcientiam: in quo b, contraria. Quũ igitur proponit vnam eſſe contrariorum ſcientiam, inſtat, aut ꝙ omnino non eadem oppoſitorum, contraria autem oppoſita: quare fit prima figura; Aut quoniam noti et ignoti, non vna: hęc vero tertia: de c, nanque noto & ignoto, contraria quidem eſſe, verum: vnam autem ipſorum ſcientiam eſſe, falſum.

Nunc modos & figuras per quas feruntur instantiæ, oſtendit: & inquit, quòd duobus modis, & per binas figuras feruntur instantiæ: duobus quidem modis, quoniam aut uniuerſaliter, aut ĩ parte: per binas autem figuras, quoniam per primam & tertiam: in his enim ſolis oppoſita cõcluduntur, hoc eſt, affirmatiuæ ac negatiuæ concluſiones colligi poſſunt. affirmatiuæ cõtra negatiuas inſtant, & retrouerſum negatiuæ contra affirmatiuas: non autem hoc dicit, ꝙ oppoſita, hoc eſt, contraria aut contradictoria in his ambabus figuris concludi poſſunt, nãque in tertia nulla cõcluſio eſt uniuerſalis: ſed hoc uult, quòd instantiæ, quæ ꝓpoſitionibus ſunt oppoſitæ, in prima ac tertia concluduntur tantum: uniuerſales quidem, in prima: ꝑticulares uero, in tertia: puta, ſi quiſpiam proponeret, Omne b eſſe a, inſtaremus bifariã, aut ꝙ nullum b eſt a, aut ꝙ aliquod b non eſt a; ut

Duobꝰ modis & ꝑ binas figuras ferũtur inſtantiæ.

in exemplo, Sit a, unam eſſe ſcientiam: b, uero, contraria: ſi ergo quiſpiam proponeret, Omnium contrariorum unam eſſe ſcientiam, poſſemus uniuerſaliter inſtare per primam figuram, extrinſecus aſſumentes hunc terminum Oppoſita, ſic, Nullorum oppoſitorum eadem ſcientia, ſed contraria ſunt oppoſita, igitur nullorum contrariorum eadem ſcientia: & ita quidem inſtantia uniuerſaliter fertur per primam figuram. Sin aũt inſtãtia extiterit in pte ĩ tertia concludetur: ut in exemplo, Noti & ignoti non eſt una ſcientia, notum & ignotum ſunt contraria, ergo aliquorũ contrariorum non eſt una ſcientia: de c, enim medio termino dicitur in minore uere, ꝙ ſunt contraria: non autem uere proferre poſſumus in concluſione, quòd ipſorum ſit una ſcientia.

Rurſus in priuatiua propoſitione conſimiliter: quum enim cenſet non eſſe vnam contrariorum, aut ꝙ omnium oppoſitorum, aut ꝙ aliquorum contrariorum eadem, dicimus, vt ſanabilis & ęgrotabilis: omnium igitur ex prima: aliquorũ vero, ex tertia figura. Simpliciter enim in omnibus, quum vniuerſaliter quidem inſtant ad vniuerſale contradictionem dicere eorum, quę proponuntur: veluti ſi nõ exiſtimet eandẽ contrariorum omnium, dicentem oppoſitorum vnam: ſic autem neceſſe primam eſſe figuram: medium enim fit, quod vniuerſale ad id, quod ex principio. In parte vero, ad quod eſt vniuerſale, de quo dicitur propoſitio, vt Noti & ignoti non eandem contraria enim vniuerſaliter ad hęc, & fit tertia figura: medium enim, quod in parte accipitur vt notum et ignotum: ex quibus enim eſt ratiocinari contrarium, ex his & inſtantias conamur dicere: quare & ex ſolis his figuris ferimus: in ſolis enim oppoſiti ſyllogiſmi: per mediam enim non erat affirmatiue.

Eodem, inquit, pacto inſtantiam ferimus contra negatiuam propoſitionem: aut enim uniuerſaliter inſtamus per primam figuram, hunc in modum, Omnium oppoſitorum eſt eadem ſcientia, omnia cõtraria ſunt oppoſita, omnium igitur contrariorum eſt eadem ſcientia. Aut in parte, & per tertiam, Sanabilis & ægrotabilis eſt eadẽ ſcientia, ſanabile & ægrotabile ſunt contraria, aliquorum itaque contrariorũ

Vñ̃s inſtantiæ in pma feruntur figura.

eſt eadem ſcientia (Simpliciter enim in omnibus.) Rationem in medium adducit, quare uniuerſales inſtantiæ in prima concluduntur figura, & inquit, Quum uniuerſaliter inſtamus, opus eſt cõtradictionẽ dicere ad uniuerſale eorum, quæ proponuntur, hoc eſt, oportet contradicere communiori, ac ſubiectum propoſitæ propoſitionis continenti: puta in exemplo, ſit propoſitio, Nullorum contrariorum eſſe unam ſcientiam: ſi uniuerſaliter uolumus concludere, opus eſt accipere antecedentia prædicatũ & conſequentia ſubiectum: ueluti in primo dicebamus uolumine: puta, Omnium oppoſitorum eſſe unam ſcientiam: ſic autem fit prima figura, & mediũ hoc eſt Oppoſita, fit uniuerſale ad id, quod ex principio, id eſt, uniuerſaliter continet ſubiectum principalis propoſitionis, contra quam inſtantiam ferimus, hoc eſt, Contraria: omnia enim contraria ſunt oppoſita. (In parte uero.) Hoc eſt, Si uolumus inſtantiam ferre ſecundum partem, debemus id pro medio accipere, ad quod uniuerſale, de quo dicetur propoſitio, hoc eſt, ſubiectum, de quo propoſitionis prædicatũ dicitur, ut notum & ignotum: de his enim contraria uniuerſaliter prædicantur, de quibus in propoſitiõe dicebamus, non eſſe unam ſcientiam, fit igitur tertia figura: accipitur enim mediũ quod eſt in parte, hoc eſt, antecedens utrumque & ſubiectum & prædicatum propoſitæ propoſitiõis, ut notum & ignotum: quare quum ita res ſe habeat, in ſola prima ac tertia figuris inſtantias feremus: quoniã & in his ſolis poſſumus contraria ratiocinari: & ſyllogiſmi oppoſiti, hoc eſt, concluſiones contrariæ ac contradictoriæ, in his ſolis concludi poſſunt: namque per mediam ac ſecundam figuram non poſſumus affirmatiuam concludere propoſitionem, & ex hoc fere inſtantiam contra negatiuas propoſitas: quare quum in ſecunda figura non concludantur oppoſita, non poterit in hac legitime ferri inſtantia.

Iuſtãtia pticularis fit in tertia.

Per ſcdã figuram nõ pñt ferri inſtãtiæ ꝯ negatiuas ꝓpones.

Amplius, & ſi pluris indigeat orationis, quę per mediã figuram, veluti ſi non det a ineſſe b, eo quod c non ſequit ipſum: hoc enim per alias propoſitiones planum. Non oportet autem inſtantiam ad alia euerti, ſed ſtatim manifeſtam habere alteram propoſitionem: vnde & ſignum ex ſola hac figura non eſt.

Argumentum quaſi eſt oratorium, de quo ſupra diximus, per inſtantiam & cõtrareſiſtentiam: ſi enim quiſpiam diceret, Licet per ſecundam figuram inſtantiam ferre, quoniam in hac concluduntur oppoſita. Reſpondebit aduerſarius, per inſtantiam, non licet, quia non concluduntur oppoſita in ſecunda: deinde per contrareſiſtentiam, Et ſi concluduntur non ferrur etiam, quoniam non legitime concluduntur, ſed pluris indigent orationis, puta conuerſionis alterius propoſitionis: puta ſi quis dicat, Omnium contrariorum unam eſſe ſcientiã & aliquis per ſecundã figurã conetur inſtare hunc in modum, Nullum eorum quorum eſt una ſcientia, eſt oppoſitum, omnia contraria ſunt opoſita, igit̃ nullorum contrariorum eſt eadem ſcientia: ſi igitur ita quiſpiam faceret, non legitime faceret: quoniam opus eſſet alia, uel aliis extrinſecus per cõuerſionẽ acceptis propoſitionibus, quod uitioſum eſt in inſtantia ferenda: non enim oportet inſtantiã euerti ac tranſmutari ad alias propoſitiones ſed habere propoſitionẽ ad perficiendum ſyllogiſmũ aſſumptam ſtatim manifeſtam, hoc eſt, naturaliter diſpoſitam, & non per conuerſionẽ occultam: neq; prædicatum propoſitionis contra quam ferimus inſtantiam, prædicatum etiam remanere debet in propoſitione aſſumpta, & non fieri ſubiectum: puta, ſi ferenda ſit inſtantia contra hanc propoſitionem, Omniũ contrarium eſt una ſcientia, debemus huius prædicatũ in aſſumpta etiam prædicatũ facere, puta, Nullorum oppoſitorum eſſe eandem ſcientiam, & non ecõuerſo. (Vnde & ſignum.) Nõ eſt hoc ad id, qđ paulo

ante

ante dictũ fuit, referendũ, ſed ad id, qđ ſuperius ꝓtulit, ubi ait, In ſolis.n. oppoſiti ſylli: ita ut ſenſus & ordo ſit, Quare & ex ſolis his figuris ferimus: in ſolis enim oppoſiti fiunt ſyllogiſmi: per mediam enim ac ſecundam figuram, non erat affirmatiue concludere: unde & ſignum ac ſyllogiſmus à ſigno ex ſola hac ſecunda figura non eſt, quoniam ſecunda non poteſt affirmatiuam concludere, & omnis cõcluſio à ſigno eſt affirmatiua: quæ uero ſequuntur, (amplius, & ſi pluris) tanquàm ex hyperbato ſecũdum orationem fuere interpoſita.

Conſiderandum autem & de alijs inſtantijs, vt de ijs, quę ſunt ex contrario, & ſimili, & eo quod ſm opinionem: & ſi eam, quę eſt in parte ex primo, aut priuatiuas ex media poſſibile capere.

Si ſit ſmo in ſpãlibus ſciẽtijs, alię ſunt inſtantiarũ ſpẽs ꝯſiderãdę.

Inſtantia ſm quod ad ſimpliciter attinet ſyllogiſmum, ita pertractatur. quemadmodum ſupra retulimus ☞ Verum, inquit Ariſtoteles, ſi ad determinatiores ſcientias deſcendere uoluerimus, debemus alias quoque inſtantiarum ſpecies conſiderare, pura, quæ ſunt ex Contrario, quæ ex Simili, & quæ ſm Opinionem: hæc enim magis, aut ad oratorem, aut ad dialecticum attinent. ☞ Cæterũ, ut hæc exactius poſſimus intelligere, operæprecium erit ea in medium afferre, quæ in altera ſua Rhetorica de inſtantia ꝓtulit, quęque iterum in octauo Topicorũ: his enim perceptis facile, quę hic dicuntur, intelligemus: ait itaq; in Rhetoricis, inſtãtias quadrifariam ferri, aut ex Seipſo, aut ex Contrario, aut ex Simili, aut ex Iudicatis.

Ex rhetoricis quadrifariã feruntur inſtãtię

Ex ſeipſo.

☞ Ex ſeipſo quidẽ, ueluti ſi de amore ſit enthymema ac ratio, ꝙ amor ſit ſtudioſus, inſtantia biſariã fertur, aut uniuerſaliter, Quòd omnis defectus atq; indigentia malũ, & amor defectus atq; indigentia, & propterea non ẽ ſtudioſus: aut ſm partem, Qm̃ ſi omnis amor eſſet ſtudioſus, nõ diceretur optimus aut peſſimus amor, niſi aliquis amor eſſet malus.

Ex ꝯtrario.

☞ Ex contrario autem, quemadmodum ſi eſſet enthymema, Quòd bonus uir omnes amicos beneficijs afficit, inſtamus, Quoniã malus non afficit omnes maleficijs

Ex ſimili.

☞ Ex ſimili uero, ueluti ſi eſſet enthymema, Quòd male affecti ſemp odio proſequũtur, inſtamus dicentes, Quòd bene affecti non ſemper beneuolentia proſequuntur: uel melius, A ſimili dicuntur, quæcunq; ſm analogiam ac proportionem proferuntur, ut ſi quiſpiam exiſtimaret lineam eſſe partem corporis, diceret alius hoc eſſe falſum, quoniam neq; punctus eſt pars lineæ.

A iudicatis

☞ A iudicatis uero inſtantiæ dicuntur, quæcunq; trahũtur ab eo, quod eſt Secundum opinionem, & uiris celebribus: ut ſi eſſet enthymema, Ebriis ueniam dandã eſſe, inſtaremus, dicentes, Si hoc eſſet uerum, non Pittacum laudari debere, qui maxime puniri ebrios uoluit: & hæc quidem & tot de inſtantia in Rhetoricis Ariſtoteles.

Ariſtote. I Topi. de inſtantia.

☞ In Topicis uero inquit, inſtantiam ad quatuor fieri, aut ad ſuppoſitionem, uel propoſitionem, ex qua falſum ſequitur: aut ad interrogantem, aut ad interrogata, ꝙ non bene iterrogata ſint, aut ad tempus, ꝙ non tẽpore idoneo ac debito

De qua inſtantia egerit Phs in hoc libro.

Philoſophus itaq; hoc in uolumine de inſtãtia egit, quæ ex ſeipſo eſt, ſeu quæ ad propoſitionẽ, ex qua ſequitur falſum. Reliquas uero ita ſimpliciter pertranſiuit, quoniam magis ad ſuppoſitorios reducũtur ſyllogiſmos ac locos dialecticos, quàm ad reſolutorium artificem, quẽadmodum & Aluiſius Roſa. atteſtatur. (Et ſi eam, quæ eſt in parte.) Præterea, inquit, conſiderare debemus, an poſſimus inſtantiam particularem ferre per primam figuram: & negatiuam, ſeu uniuerſaliter, ſeu in parte per ſecundam: ſi enim accurate animo aduertamus, fieri hoc poteſt, non tamen ita manifeſte, quoniam ſemper conuerſionis alicuius indigebimus: nãque uniuerſalis proprie in prima concluditur, ac ſm naturalem diſpoſitionem: particularis uero, in tertia ueluti ex iis, quæ de medii inuentione dicta ſunt, planum fieri poteſt: ſi uero huiuſcemodi inſtantias ad alias figuras reuocare animus fuerit, nimirum cõuerſione erit opus. ☞ Sed de inſtantia plura fortaſſe quã propoſito attinere uidebantur, adduximus exponentes primum, qui ſint artifices, qui utantur inſtantia, ꝙ Hermogenes aliter acceperit inſtantiam, quàm hic Ariſtoteles: quid proponere, quid inſtare, quomodo de inſtantia hic pertractetur: quomodo intelligendũ, propoſitionem debere uniuerſalem eſſe, inſtantiam uero aliquando in parte: ſoluta deinceps dubitatione ex Poſterioribus allata, declarauimus, quomodo propoſitio atq; inſtantia ſunt idem, ac quomodo differant inter ſe, an inſtantia poſſit eſſe cõcluſionis, cur in ſecunda figura non poſſimus inſtantiam ferre: ac demum, ꝙ inſtantia quadruplex, ut in Rhetorica dicit ac Topicis Ariſtoteles.

De *veriſimili*.

VEriſimile vero, & ſignum non eſt idem: ſed veriſimile quidem, eſt propoſitio probabilis: quod enim cognoſcunt vt in pluribus, ita fieri aut non fieri, eſſe aut non eſſe, hoc eſt veriſimile, vt Odire inuidentes, aut Beneuolentia proſequi amatos. Signum autem vult eſſe propoſitio demonſtratiua, aut neceſſaria, aut probabilis: quo enim exiſtente, eſt, aut quo facto prius, aut poſterius facta eſt res, ſignum eſt, ꝙ factum fuerit aut ſit.

Conſentaneum fuerat poſt ea, quæ ſuperius fuere declarata, iam de altero inſtrumento oratorio pertractare, hoc eſt, de commẽto ſeu enthymemate: ſed quoniam enthymema ex ueriſimilibus & ſignis conſtruitur, operæprecium fore duxit Philoſophus, prius de his ſermonem facere, ut iſtis cognitis, facilius, quæ de enthymemate dicũtur, perciperemus. Inſcribitur itaque hoc capitulum περὶ εἰκότων καὶ σημείων, hoc ẽ de ueriſimilibus aut credibilibus, & ſignis: εἰκὸς enĩ græce, idem eſt quod apud noſtros credibile aut ueriſimile, ueluti in partitionibus Cicero etiam innuit.

Inſcribitur hoc capl'm περὶ εἰκότων καὶ σημείων hoc ẽ de ueriſil'ib' & ſignis

Cæterum,quo facilius,quæ hîc dicuntur, poſſimus intelligere:quoniam hæc magis ad rhetorem quàm logicum attinent,non ab re erit in medium afferre, q̄ de his in altera ſua Rhetorica protulit Ariſtoteles.

Quid ſit εἰκὸς ſm Ariſtotelé in altera ſua Rhetorica

¶ Ait ergo quaſi ad uerbum, εἰκὸς ſeu credibile eſt, quod ut in pluribus fit,non ſimpliciter autem,quemadmodum nonnulli definiunt: ſed quod eſt circa ea, quæ contingunt aliter ſe habere:ita ſe habés ad illud, reſpectu cuius eſt credibile:quemadmodum uniuerſale ad id,quod ſm partem. ¶ Signorum autē aliud ita ſe haber,ut ſingulare quoddá ad uniuerſale:aliud uero,ut uniuerſale ad id, quod ſm partem: horum autem,quod neceſſarium, τεκμήριον quod non neceſſarium,innominatum eſt ſm differētiam. Neceſſaria igitur dico,ex qbus fit ſyllogiſmus: unde & ex ſignis quod tale eſt,τεκμήριον eſt: quum fertur & non contingit ipſum ſoluere,τεκμήριον dicitur,tanquàm oſtēſum ac finitum: τέκμαρ enim & finis idem ſunt ſm antiquam linguam. Ex ſignis autem,quod ut ſingulare ad uniuerſale,ſic eſt,ueluti ſi quiſpiam diceret,ſapientes ſunt iuſti Socrates enim ſapiens, erat enim & iuſtus:hoc igitur eſt ſignum,quod tamē ſolui poteſt, licet etiam uerum ſit,non enim ratiocinatur: ſi uero quiſquá diceret,Iſte ęgrotat,quoniam febricitat: aut peperit:quoniam habet lac,hoc neceſſarium eſt,& ſolum ex ſignis τεκμήριον nūcupatur:ſolum enim, quū uerum eſt,inſolubile eſt. Quod aūt ut uniuerſale ad id,quod ſm partem ſe habet,ueluti ſi quis diceret, ꝙ febricitat,quoniam frequentem habet anhelitum,ſoluitur & hoc,licet ſit uerum:contingit enim & nō febricitantem habere anhelitum frequentem:hæc ille.

De ſignis & ſpēbus eorum

Quid εἰκὸς ēt ſm Ariſto. in altera rhetorica.

¶ In altera quoq; Rhetorica inquit, εἰκὸς ſeu credibile eſt,qđ quum dicitur,exempla in conceptu habent audientes. Diuiditur autem treis in formas: una eſt, affectus hominum naturam conſequentes oratione comprehendere: puta, Si hoc plerunque facerent,aut ob triſtitiam aut propter concupiſcentiam: Secundum genus credibilium,quod ex conſuetudine,quod omnes facere ſoliti ſumus: Tertiū, quod ex lucro eſt:& de credibilibus quidem ac ſignis hæc in ſumma Ariſtoteles.

Fabius aliter tria genera εἰκότων ſeu uerißimilium facit.

¶ Alii aliter, ut Fabius, εἰκότων ſeu credibilium tria genera faciunt: unum firmiſſimum,quod fermè ſemper accidit,ut Liberos a parentibus amari:alterum,quod propenſius ac facilius:puta,Eum,qui recte ualeat,in craſtinum peruēturum: tertium,quod ſolummodo non repugnat:puta, Furtum in domo factum ab eo qui domi fuit. Signum etiam latius acceptū,iidem illi diuidunt duas in partes,in neceſſarium,& nō neceſſarium: & neceſſarium quidem uocant τεκμήριον :non neceſſarium uero, ἀντοσημεῖον ſeu ſignum cum genere æquiuocum. Hęc autem uariari ſm tria tempora aſſerunt: pręteritum puta,Si peperit,coiuit:præſens,Si uentus eſt uiolentus,& fluctus magni in mari:futurum,Si quis in corde uulnerabitur,peribit.& horum omnium quædā conuertibilia,puta,Si uiuit,ſpirat,& econuerſo, Qui ſpirat,uiuit:quædam uero in contrarium non recurrūt,ut ſi peperit,coiuit.non autem, Si coiuit peperit. Et hæc quidem ac tot de ſigno ſufficiat: ſupereſt ut ad contextum enarrandum ueniamus: εἰκὸς,inquit, ſeu uerisſimile,uel credibile,& ſignum,nō ſunt idem: ſed uerisſimile,eſt propoſitio probabilis,ſubaudias,& contingens:hoc enim extrinſecus addendum:quemadmodum in Rhetoricis uoluit Ariſtoteles: & ſubdit,Quod enim cognoſcunt audiētes ut in pluribus ita fieri,aut non fieri,eſſe aut nō eſſe,hoc eſt uerisſimile,ut Odio habere inuidentes,aut beneuolēntia amicos proſequi.(Signum autem.) Latius hîc accipit ſignum ut comprehendit ſub ſe σημεῖον καὶ τεκμήριον, & inquit,quod ſignum hoc pacto acceptum, non eſt quidem propoſitio, ſed aſſimilatur propoſitioni aut demonſtratiuæ,ſi fuerit ſignum neceſſarium, ut Lac habet,ergo peperit:aut probabili,ſi fuerit non neceſſarium,ut Iſte cædem commiſit, quia ueſtem cruentam habet:& quaſi diuidens ſignum in præſens,præteritum,& futurum,inquit, Quo enim exiſtente eſt, aut quo facto prius, aut poſterius facta eſt res, ſignū eſt rem illam factam fuiſſe, aut fieri aut futuram eſſe. Ac de uerisſimili quidem ac ſigno tot: deinceps de enthymemate ediſſeramus.

Signū diuidit Fabius in neceſſarium & nō neceſſariū.

De Enthymemate.

ENthymema igitur eſt ſyllogiſmus imperfectus, ex veriſimilibus,aut ſignis.

Latius hoc in loco accipit enthymema:preſſius.n. referente in Topicis Cicerone,enthymema nuncupatur κατ' ἐξοχὴν, ſententia ſeu ratio ex contrariis:quū tamē alioqui ex aliis locis compluribus enthymemata duci poſſint. Cæterum, ut recte de enthymemate ſermonem poſſimus facere, præmittenda prius nonnulla:ac primum,quid nomen hoc ſignificet,& unde dictum fuerit,ac quomodo latine nuncupetur:deinde,quonam pacto differat à periodo: hæc enim licet non omnino logica ſint,non tamen legentibus ingrata,& à propoſito aliena futura exiſtimamus. ¶ Enthymema igitur,referente Fabio in oratoriis ſuis inſtitutionibus,ſignificat,quod nos commentum,aut commentationem uocamus:unum igitur itellectum habet, quo omnia mente concepta ſignificat: alterum, quod ſententiam cum ratione:tertium,quod certam quandam argumenti concluſionem,uel ex conſequētibus,uel ex repugnantibus. Hunc autem, eodem aſſerente, nonnulli rhetoricum ſyllogiſmum, alii imperfectum ſyllogiſmum uocauere. Dictum eſt autem,inquit Minutianus,enthymema: aut quia orator ipſum adinuenit, καὶ ἐνθυμεῖται aut quia iudicibus ſeu auditoribus dereliquit προγγυμεῖσθαι, ſi qd deficit. ¶ Differt autem enthymema à periodo, ſeu clauſula,tanquàm magis exornatum, à minus exornato:ut enim inquit Hapſines rhetor, Periodus eſt

Enthymema ſnia ex ꝯtrariis,ut Cic.1.Top.

Enthymema quid ex Fab.

Quid differt enthymema à periodo.

enthymema

Enthymēa eſt ſyll's imperfect° ex uerifimilib° & ſignis

enthymema quodammodo rhythmice enunciatum, per membra ac cæſuras ſibiinuicem dimenſas. ¶ Sed his explicitis, ad contextum exponēdum ueniamus. Enthymema igitur eſt ſyllogiſmus imperfectus: qa ex altera tantum propoſitione ex ueriſimilibus aut ſignis: nāq; omne enthymema ex his tanquàm elemētis conſtituitur, licet Ariſtoteles in altera ſua Rhetorica dicat enthymemata ex quatuor conſurgere, ex ueriſimili, exemplo, ueſtigio, ac ſigno: ſed d̄ exemplo ſuperius diximus: de reliquis uero impræſentia fit mētio: ſub ſigno enim latius ſumpto cōtinetur ueſtigiū ac ſignum preſſius acceptum. Et hunc quidem ī modum Ariſtoteles: alii uero aliter finiunt, dicentes, Enthymema eſt oratio compreſſa, imperfecta ſecūdum unam dignitatem: aut, Enthymema, concluſio præcedentis argumenti. Sed hæc in medium protuliſſe ſufficiant: ſi enim uellemus d̄riam enthymematis & epicherematis exponere, tā plus opportuno orōnē ꝓtraheremus.

Accipitur aūt ſignum trifariam, quot modis & mediuz in figuris: aut enim, vt ī prima, aut vt ī media, aut vt in tertia: veluti monſtrare pręgnantem, eo ꝙ lac habet: mediuz enim, Lac habere: in quo a/Pręgnantem eſſe: b/Lac habere: Mulier, in quo c. Quod autem ſapientes ſtudioſi: Pittacus enim ſtudioſus, per vltimā: in quo a/Studioſum, in quo b/Sapientes, in quo c, Pittacus. Verum igitur & a/& b/de c/ pręcdicare, pręterꝗ̄ ꝙ hoc quidem non dicunt propter cognoſcere, illud autem accipiunt. Pręgnantem vero eſſe, qm̄ pallida, per mediam figuram vult eſſe: quoniaz enim ſequitur pallidum pręgnantes, ſequitur autem & hanc, monſtratum fuiſſe putant, ꝙ eſt pręgnans. Pallidum in quo a: Pręgnantem eſſe, in quo b: Mulier, in quo c.

Poſtquàm enthymema deſcripſit, exponit impræſentia, per quot figuras efficiātur enthymemata: & inquit, ꝙ trifariam ac per tres figuras ſerūtur ſigna, adde tu, & credibilia: uel ſignum latiſſime accipiendum eſt, ut ueſtigium credibile, & ſignum ꝓprie dictum comprehendit: ex his enim omnibus enthymemata & commenta conſtruuntur. (Veluti monſtrare prægnātem.) Exemplum ponit, quomodo enthymema à ſigno efficiatur in prima figura, & inquit, Ponamus loco a/ maioris extremi, Prægnantem eſſe: loco b/medii, Habere lac: loco c/minoris, Mulier: & tunc ita conſtruamus ſyllogiſmum, Omne lac habens fuit prægnans, iſta mulier lac habet, igitur fuit prægnans.

Enthymēa à ſigno in prima fig.

Dubiū q̄ō enthymēa ſit iperfect° ſyllogiſm°

¶ Sed quæreret non iniuria quiſpiam, quomodo ſi ita conſtituuntur enthymemata, quomodo inquam ſint imperfecti ſyllogiſmi: hic enim non imperfectus, ſed perfectiſſimus ac tertius eſt indemonſtrabilis: Reſpondemus, rationem ita conſtructam non eſſe enthymema, ſed potius enthymematicum ſyllogiſmum, ac ratiocinationem dialecticam à ſigno, quæ tamē facillimè enthymema fieri poteſt: ſi enim aut maiorem aut minorem abſtulerimus, fit ratio iſta enthymema. ¶ Si uero quiſpiam quæreret, quomodo poſſimus cognoſcere, an maior, an minor deficiat propoſitio: dicimus inſpiciendā eſſe concluſionem: ac ſi ſubiectum concluſionis deficit in propoſitionibus, minor deeſt: ſi prædicatum, maior: erit igitur enthymema, Iſta mulier habet lac, ergo fuit prægnans. (Quòd aūt ſapientes ſtudioſi) Exemplum enthymematis in tertia figura: Si uero quiſpiā quæreret, cur prius non fecerit de ſecunda mentionem: Reſpondemus, hoc ideo factum fuiſſe, quoniam ſignum non proprie fertur in ſecunda figura, quemadmodum ſupra etiam diximus, propterea ꝙ ualde ſolubile eſt, ut infra elucidabitur: Enthymema igitur propoſitum tale eſt, Sapiētes ſunt ſtudioſi, quoniam & Pittacus ſtudioſus: minor autem propoſitio tanquàm manifeſta, ꝙ Pittacus ſapiens ſit, derelinquitur. celebratiſſimum nāq; fuit Pittacum Yrræ filium, ſapientem extitiſſe: enthymematicus ergo ſyllogiſmus ita fiet, Sit a/maior, Studioſum: b/minor, Sapientes: c/medius, Pittacus: Pittacus eſt ſapiens, Pittacus eſt ſtudioſus, igitur ſapientes ſtudioſi: a/igitur & b/extremitates de c/medio prædicantur: ſed hoc. i. minor tanquàm nota omittitur: illud autem, hoc eſt, maior, tanquàm ignotior aſſumitur. (Prægnantem uero eſſe.) Exemplum ponit ſecūdæ figuræ, in qua ex ſigno committitur fallacia conſequentis: fit enim ratio ex ambabus affirmatiuis in ſecunda: Sit a/medius terminus, Pallidū: b/maior, Prægnans: c/minor, Mulier: tunc ita erigamus enthymema, Omnis prægnans pallida, iſta mulier pallida, iſta igitur mulier prægnans: erit autem enthymema, ſi altera omiſſa propoſitione dicamus, Iſta eſt pallida, ergo prægnans: in hac itaq; figura non fit utilis ſyllogiſmus, aut enthymema neceſſarium, niſi fortaſſe accidat ſigna conuertibilia eſſe: tunc enim maiore conuerſa, fiet inſolubilis ratio in prima figura.

Solutio, ꝙ ē ſermo de enthymēatico ſyllo.

Q̄ uo poſſit cognoſci, q̄nā deficiat ꝓpō.

Signū non fert in. 2. figura qm̄ ualde ſolubile.

Enthymēa ex. 2. figura in q̄ cōmittit̄ fallacia ꝯñtis, quæ ex duabus affirmatiuis.

Si igitur vna dicta fuerit propoſitio, ſignum fit ſoluz: ſin autem & altera aſſumpta fuerit, ſyllogiſmus: vt quoniā Pittacus liberalis: nam honoris cupidi liberales, Pittacus vero honoris cupidus: Aut rurſus, ꝙ ſapiētes boni, Pittacus enim bonus, ſed & ſapiens: ſic igitur fiunt ſyllogiſmi, pręterꝗ̄ ꝙ qui per primam figuram, inſolubilis, ſi verus ſit: vniuerſalis enim eſt: Qui vero per vltimaz, ſolubilis, & ſi vera ſit concluſio, eo ꝙ non eſt vniuerſalis, neq; ad rem ſyllogiſmus: non eniz ſi Pittacus ſtudioſus, propter hoc & alios neceſſe ſapientes. Qui vero per mediā figuram, ſemper & omnino ſolubilis: nunꝗ̄ enim fit ſyllogiſmus ita ſe habentibus terminis: non enim ſi pręgnans pallida, pallida autē & hęc, neceſſe pręgnantez eſſe hanc, verum igitur in omnibus erit ſignis: differentias autez habent quę dictę ſunt. Aut igitur ſic diuidendum ſignum: horum vero medium veſtigiuz ſumendum. Veſtigium nāq;, quod ſcire facit, aiunt eſſe: tale autem maxime, quod mediuz. Aut quę ex extremis, ſignū dicendum, quę vero ex medio, veſtigium. Probabiliſſimuz nāq; & maxime verum, quod per primam figuram.

Ponit inter enthymema ac ſyllogiſmum differentiam, inquiens, ſi una ſola ponatur propoſitio, ꝙ ſignum atq; enthymema nuncupatur: ſin autem & altera aſſumatur, non amplius ſignum atq; enthyme

ma dicitur,ſed ſyllogiſmus , Omnes cupidi honoris
liberales,Pittacus honoris cupidus, Pittacus igitur li
beralis:rurſus in tertia figura,Pittacus bonus , Pitta/
cus ſapiens, ſapiẽtes ergo boni : ita igitur fiunt enthy
memātici ſyllogiſmi,ac ratiocinationes.¶ Sed differũt
inter ſe,quoniam qui in prima fiunt figura,inſolubi/
les ſunt,hoc eſt,neq; in forma neq; in materia peccant
ſyllogiſtica:& propterea,non poſſumus aliquo pacto
ſoluere,quin ſequatur ex neceſſitate talis concluſio :
ſuppoſito igitur,ꝙ propoſitiones ſint ueræ , neceſſa/
rio ſequitur concluſionem quoq; ueram eſſe: namq;
uniuerſalis accipitur maior propoſitio,& reliqua om
nia legitime diſponuntur : qui uero per ultimam ac
tertiam figuram efficitur,ſolui proculdubio poteſt :
ſuppoſito etiam,ꝙ concluſio ſit uera,propterea ꝙ nõ
eſt aliqua propoſitio uniuerſalis, ſed ambæ ſunt in
parte:& ſi uniuerſales etiam acciperentur propoſitio
nes,tamen non eſſet adhuc ſyllogiſmus ad rem , hoc
eſt,uniuerſalem concluſionem concludendam : uni/
uerſalis enim concluſio nulla colligitur in tertia : ta/
men ſi acciperemus concluſionem nõ uniuerſaliter,
ſed in parte,fortaſſe & ipſe per expoſitionem fieret pa
cto aliquo inſolubilis . Sed in ſecunda figura ſemper
& omnino efficitur ſolubile enthymema:quoniam ĩ
ſecunda ex ambabus affirmatiuis nihil unquam ſyl/
logiſtice concluditur,niſi fortaſſe argumentum du/
ceretur à ſigno conuertibili: uerum ſic non ſecundæ
ſed primæ figuræ rõne ſyllogiſticũ foret:puta in exẽ/
plo,Viuens ſpirat,Socrates ſpirat,Socrates igitur ui/
uit.(Verum igitur in omnibus erit figuris.) Hoc eſt,
poterimus ueram concludere concluſionem in om/
nibus figuris:ſed tamen dicerentur concluſiones illę
eo quem diximus modo.(Aut igitur ſic diuidẽdum
ſignum.) Aut igitur inquit,debemus ſignum ita di/
uidere,quemadmodum ſupra fecimus,in ſolubile &
inſolubile:aut alia facienda diuiſio , in ſignum ac ue/
ſtigium:ueſtigium uoco , quod græce τεκμήριον , de
quo ſuperius multa diximus , quodq; in Partitioni/
bus Cicero notam uocat inquiẽs, Proprie autem no
ta,argumentum,quod nunquam aliter fit,certũq; de
clarat (Horum uero medium.) Hoc eſt, quũ ſignũ
latius acceptum per tres,ut uidimus , uarietur figu/
ras,illud proprie τεκμήριον ac ueſtigium nuncupan/
dum,quod eſt medium , hoc eſt,in prima figura : in
hac enim,ueluti in priori diximus uolumine, mediũ
& natura & poſitione medium erit:nãque & antiqui
ueſtigium dicebant,quod facit ad ſcientiam: hoc au/
tem maxime eſt,quod ĩ prima efficitur figura.(Aut
quæ ex extremis.) Hoc immediate ex ſuperioribus
pẽdet,ubi ait,Aut igiẗ ſic diuidendũ ſignum:deinde
ſtatim ſubſequi debet,Aut quę ex extremis , ſignum
dicendum:quæ uero ex medio, ueſtigium . Reliqua
autem ex interpoſitione dicta ſunt: eſt igitur ſenſus ,
Si uolumus aliter uidere ſignum late ſumptum, de/
bemus dicere : ſignorum aliud eſſe ſignum pro/
prie , aliud ueſtigium , & ſignum quidem proprie,

Dfia inter enthymẽmata ſʒ diuerſitateʒ figurarum.

Veſtigiuʒ ẽ ex quo ſyllogiſm⁹ fit ĩn.i.figura.

acceptum eſt, quod ex extremis , hoc eſt , quod in
ſecunda ac tertia concluditur figura : hæ enim ex/
trema nuncupantur: quoniam in his medium non
eſt poſitione medium , ſed in ſecunda maioris lo/
cum occupat , in tertia uero minoris . Veſtigium
autem nuncupabitur , quod eſt ex medio , id eſt,
prima figura : ubi medium natura & poſitione me/
dium eſt & ſubdit rationem,quoniam ſignum quod
in prima efficitur figura,& maximè probabile & ma/
ximè etiam uerum eſt:& hæc quidem ac tot impræ/
ſentia Ariſtoteles. ¶ Nobis uero ad copioſiorem do/
ctrinam nonnulla quoq; alia in medium adducenda
ſunt,quæ ad ſermonem de enthymemate attinere ui
dentur.¶ Scitu itaq; dignum, quemadmodum in li/
bro de inuentione inquit Hermogenes, ꝙ enthyme/
matum alia ſunt,quæ ſimpliciter dicuntur enthyme
mata:alia uero,quæ epenthymemata,ſeu ſupercom/
menta nuncupantur:& enthymemata quidem, ſunt
quæ primo loco ſtatim proferuntur: epenthymema
uero,quod ad priores enthymematis confirmationẽ
conſtruitur. ¶ Alii etiam aliam faciunt diuiſionem ,
dicentes,enthymematum quinq; eſſe ſpecies ſeu mo
dos,ſententioſum,ſyllogiſticum, oſtenſiuum , redar/
gutiuũ,& exemplare. ¶ Nos uero cũ Ariſtotele in al
tera ſua Rhetorica dicemus,enthymematũ binas eſſe
ſpẽs,oſtenſiuum ac redargutiuum:oſtenſiuum qui/
dem,ex confeſſis concludens,Iuuenes munifici , ergo
& tu munificus Redargutiuum uero ex non conceſ
ſis:ut in exemplo,Abſurdum eſt gloriam plurimi fa
cere,nolle tamen pro gloria adipiſcenda labores ſuſti
nere. Addit Abumazar Alpharabius in ſuis Rhetori
cis,enthymematum binas eſſe ſpecies, unam oſtenſi/
uorum,alteram conditionalium:& conditionales di
uidi in coniunctas , ac diſiunctas, ad morem ſyllogiſ/
morum. ¶ Sunt autem ſecundum quoſdam loci
enthymematici unus ac uiginti:Primus , ex cõtrario,
Si temperantia honeſtum, intemperantia erit turpe:
Secundus,ex contingẽtibus ſm partem, Si beneficiis
affecti odimus,& mala patientes amabimus. Tertius,
ex eo,quod ad aliquid,Si apud uos iniuſtum eſt ui/
lia imperare,neq; mihi licebit perſuaſo facere : Quar/
tus,ex non cauſis,uel efficientibus , & generantibus,
Si humanitas ẽ bonum & honeſtum , & quod ex his
efficitur:Quintus,ex magis & minus, Si filium inte/
remit,neq; aliis parcet : Sextus , ex conſequentia ſm
magis,Si bonum eſt concupiſcere , qui maxime con/
cupiſcent,optimi erunt:ſed tamen uidemus ipſos ple
rũq; delinquere:Septimus, ex iis, quæ ſubiecto ada/
ptãtur,Oportet maiorem uirtute præeminere : ꝙ ſi
aliter,ridiculum profecto eſſet,ſi meliorem peior iu/
dicaret : Octauus,ex proportionato , ut in exemplo
Iphicratis,Si magnos pueros uiros exiſtimabunt , &
paruos uiros pueros arbitrabuntur:Nonus ab exem
plo , Abſurdum ſi in nauibus gubernatores non eli/
guntur ſorte , imperatores uelle ſm ſortem eligere :
Decimus,ex inductione,Si Halyattes,Candaules, &
Gyges,

Nota plures modos enthymẽmatum quos Hermogenes ponit & alii quidã.

Secundum Ariſtotelẽ duę ſpecies enthymematum.

Nota de locis enthymematum.

Gyges, ſemper nobis hoſtes extitere, fatuum eſſet exiſtimare Crœſum beneuolum: Vndecimus, ex diuiſione, Si omnes, tribus de cauſis delinquũt, aut huius gratia, aut illius, aut illius: ſed ob duas iſtarũ peccatum hoc committi non poteſt: ob tertiam uero neque ipſi dicunt peccatum fuiſſe: Duodecimus, ex iudicio de eodem, aut ſimili, aut contrario: & iudicioq; dem, omnium aut plurimorum, aut ſapientum, Si ſapientes cenſuerunt beneſactoribus gratias habendas, cur & nos nõ habemus Romanis gratias? Tertiuſdecimus, ex occaſione, Si tardantibus inſtabilis uictoria & infirma, nimirum & iis qui iam uicere: Quartuſdecimus, ex tranſumptione, Non fuit graue parere Antipatro, ſed graue erit ſeruitutem ſubire: Quintuſdecimus, ex conſequentibus malis, Non oportet doctrinæ operam dare, ſequitur enim inuidia: Sextuſdecimus ex definitione, Si temperãtia optimum bonum, & tẽperans optime bonus: Septimuſdecimus, ex ſuppoſitione, Si Philippo credentes patriam negligetis, nil uetat nos omnes in ſeruitutem redigi: Duodeuiceſimus, ex iis, quibus peccant in accuſando, aut reſpondendo, ut ex Medea, Carcini accuſauit Medeam, ꝙ liberos interemerit, & propterea aiunt ipſam peccaſſe: reſpõdet illa, ſe equidem peccaſſe, quia Iaſonẽ non interſecit: Vndeuiceſimus, ex fine & cuius gratia, Si hoc dabit, dabit, ut poſtea, priuatus eo, maiore afficiatur triſtitia: Viceſimus, ex nomine, Certe non fuiſſet ruſticorum familia nũcupata, niſi ruſticos mores habuiſſet: Primus ac uiceſimus, ex uitio datis hominibus, aut rebus, Abſurdũ ſi oli pugnabamus, ut in patriã rediremus, nũc in patriã reuerſi fugiemus, ne bellũ ineamus. ¶ Hæc qdẽ de locis enthymematicis nõnulli tradidere: Ariſtoteles tñ quoſdã alios addidit: & plures adhuc Minurianus, puta, à Magnitudine, à Quantitate, à Loco, à Modo, à Differentia, à Contento, à Materia, ab eo quod eſt Simul, à Genere, à Specie, ab Vniuerſali, à Figmento, à Parte ad totum, à Toto ad partem ¶ Sed hos omnes proſequi, iam nimis longum eſſet: ſufficiunt igitur, quæ in præſentià relata ſunt: ac primum de uериſimilibus, cur prius egerit de uerisimilibus Ariſtoteles, quàm de enthymemate, quomodo latine dicatur εἰκὸς, quid ſignum, quot ſignorum ſpecies, quid ueſtigium ſeu τεκμήριον, quod ſignorum ſolubile, quòdue inſolubile ſit. Poſtea de enthymemate diximus, quod latius accipiatur ac preſſius, ꝙ latinè commentum ſeu cõmentatio nuncupatur, qđ enthymematis ſignificata tria, unde dicatur enthymema, quomodo differat à periodo ſeu clauſula: ſolutis deinceps dubitationibus quibuſdam circa contextum: poſtea expoſuimus, cur prima figura medium, cũrue ſecunda ac tertia extrema nuncupentur: quid enthymema, quid epenthymema, quot enthymematum ſpecies ſeu modi: ac demũ quot loci enthymematici. His itaq; explicitis, ad ea quæ de phyſiognomica ſeu natura cognoſcenda dicuntur, accedamus.

Ariſtote. & Minurian⁹ de locis enthymematicis.

De cognoſcenda natura.

NAturam vero cognoſcere poſſibile eſt, ſi quis det ſimul mutari corpus ⁊ animam, quęcunque naturales paſſiones ſunt: qui enim fortaſſe muſicam didicit, mutauit animam in aliquo: verum paſſio hęc, non eſt ex his, quę natura a nobis inſunt: ſed quemadmodum irę ⁊ deſideria, ex naturalibus motibus. Si igitur ⁊ hoc datum fuerit, ⁊ vnum vnius ſignum eſſe, ⁊ poſſimus accipere propriam vniuſcuiuſq; generis paſſionem ⁊ ſignum, poterimus naturam cognoſcere.

Quæ ſit Philoſophi intẽtio in hoc capite, uarii uaria protulere: Diuus nãq; Albertus, atq; alii complures, intentionem Ariſtotelis eſſe dicunt, methodum atq; artem tradere, per quam poſſimus medium inuenire, ad conſtruenda enthymemata, hoc eſt, ſigna ſeu ueſtigia uniuſcuiuſque naturam conſequentia. ¶ Alulidus uero Roſad. ac Ioannes Philoponus, meo iudicio melius, intẽdere Philoſophũ aſſeruere, aliud ſyllogiſmo annexum deſcribere, hoc eſt, quomodo ſyllogiſmus phyſiognomicus per figuram ſyllogiſticam diſponatur. ¶ Eſt autem ſyllogiſmus phyſiognomicus, ratiocinatio quædam à ſigno, & à ſigno non omni, ſed naturam ſubiecti conſequente: unde & capitulum iſtud græce inſcribitur περὶ τοῦ φυσιογνωμεῖν, nos de cognoſcenda natura tranſduximus, antequàm igitur exponat, quomodo talis ſyllogiſmus cõſtruendus ſit, prius declarat, quònam pacto phyſiognomicum ſignum poſſimus inuenire, ꝙ in tali ſyllogiſmo tanquàm medium adſciſcitur: hoc autem, licet aliquo modo naturale ſit & ad naturalem uideatur attinere Philoſophum, tamen ſm ꝙ & demõſtrator & dialecticus hoc genus argumentis ac monſtrationibus ſæpiſſime utuntur: ſm iſtud, phyſiognomicum ratiocinium, ad reſolutorium artificem, qui de ſimplici pertractat ſyllogiſmo, attinere enũtiabimus. ¶ Poterimus ergo, inquit Ariſtoteles, φυσιογνωμεῖν, & ad cognoſcẽdas naturas medium inuenire, ſi quis duo, uel potius tria, tanquàm principia, ac dignitates uel potius ſuppoſitiones acceperit: unum, ꝙ anima & corpus ſimul ab affectibus mutẽtur naturalibus, hoc ẽ, anima corporis, & retrouerſum corpus animæ affectus ac diſpoſitiones ſequatur: Alterum, ꝙ unum ſignum unius ſit paſſionis atq; affectus. Hæc autem tanquàm monſtrata in naturalibus, pro confeſſis accipienda ſunt. Phyſiognomicus enim Philoſophus, tanquàm alibi demonſtrata, puta, in libro de anima, aut & in aliis naturalium libris, hæc admittit: quanq̃ in phyſiognomicis ſuis monſtrat Ariſtoteles quodãmodo animam corporis, & animæ corpus ſequi paſſiones atq; affectus: ſed hoc facit, non rationes adducens uniuerſales, ſed inductione utens, qua, ueluti ſupra oſtendimus, prima principia ac ſuppoſitiones aliquando declarãtur. Multum enim, inquit, uidemus à corporeis affectibus intellectum uariari, & in cõtra

Expõ Alb. ti de intentione hui⁹ capitis.

Expõ Alu. & Philoponi de eadẽ.

Nota qd ſit ſyll's phyſiognomicus.

Duo principia ponit Phs ex qb⁹ inuenit medium phyſiognomicum.

rium corpus ab animi languoribus contaminari:nãque ebrietates ac morbi,non ſolum corpus male afficiunt,ſed & animum diſturbant:& cæteræ animi paſſiones,amor,triſtitia,timor,lętitia,atq; id genus omnia,non intellectum ſolum,ſed & corpus defatigant. (Qui enim fortaſſe.) Exponit, quare dixerit Paſſiones naturales:hoc enim,inquit, addidimus ad differẽtiam habituum ac diſpoſitionum,quæ ex arte proueniunt:hæc enim animam quidem mutant, non tamẽ corpus uariant,aut afficiunt:ueluti,ſi quiſpiã ex amuſo muſicus fieret:uerum, inquit, paſſiones atq; affectus iſti non ſunt ex naturalibus diſpoſitionibus: ſed naturales affectus dicuntur,ut ira,concupiſcẽtia,quę ex naturalibus proueniũt motibus:hæc autem dixit, quoniam,ut in phyſiognomicis traditur, phyſiognomica ſigna accipiuntur ex motibus, coloribus, figuris,moribus,lenitate,uoce,carne,partibus, & typo, ac forma totius corporis.(Et poſſimus accipere) Tertia hęc eſt ſuppoſitio,quòd poſſimus accipere propriam cuiuſcunq; generis paſſionem: genus autem pro ſubiecto accepit:aut genus dixit,quoniam, ut in phyſiognomicis inquit Ariſtoteles, nõnulli antiquorum generatim & ſm animalium genera phyſiognomiã exacerbant,unicuiq; ſuam paſſionem adſcribẽtes: ſed prior expoſitio melior:melius enim ẽ,ut & alibi Philoſophus adſtipulatur,in ſpeciem ꝗ in genus referre.

Tertiũ prĩcipium ad idẽ mediũ.

Sic enim ſeorſum eſt alicui generi indiuiduo inexiſtens paſſio,vt leonibus fortitudo,neceſſe ⁊ ſignum eſſe aliquod. Simul nãq; inuicem pati ſuppoſitum eſt:⁊ ſit hoc,Magnas extremitates habere,quod ⁊ alijs ineſſe generibus non totis contingit:ſignum enim ita proprium eſt,quoniam toti generis propria eſt paſſio,⁊ non ſolũ propria,quemadmodum conſueuimus dicere.Inerit igitur ⁊ ĩ alio genere hoc, ⁊ homo erit fortis,⁊ aliud aliquod animal: habebit igitur ſignum,vnum enim vnius erat.Si igitur hęc ſunt, ⁊ poterimus talia ſigna colligere in his aĩalibus, quę ſolum vnam aliquam paſſionem habent proprias,vnaquęq; autem habet ſignum,quoniam neceſſe vnum habere poterimus, naturam cognoſcere.Quod ſi duo habet propria, totum genus,vt leo forte ⁊ communicatiuum,quomodo cognoſcemus vtrum vtrius ſignum, ſeorſum conſequentium ſignorum? Aut ſi ⁊ alij alicui non toti ambo,⁊ in quibus non totis vtrũq;:quando hoc quidem habeat,illud vero non. Si enim fortis quidem,liberalis vero non, habet autẽ ex duobus hoc:planum,ꝙ ⁊ in leone hoc ſignum fortitudinis.

Hinc incipit monſtrare, quomodo ex ſigno naturam poterimus cognoſcere:ſi enim inquit,genus aliquod indiuiduum,paſſionem atq; affectum, ſeu diſpoſitionem aliquam habuerit,ut leo fortitudinem, manifeſtum,ꝙ & ſignum huius habebit: namque ex ſuppoſito ſimul patiũtur anima & corpus ⁋ Genus autem indiuiduum uocauit impræſentia Philoſophus Speciem ſpecialiſſimam: hæc enim indiuidua nuncupatur, quia in alias ſpecies diuidi non poteſt: aut genus indiuiduum nuncupauit genus non diuiſibile in alia genera,quemadmodum & in E naturalis auditus ſpeciem uocauit indiuiduum,non diuiſibilem in alias ſpecies. Sed iſta parum ad rem,reuertamur ad propoſitum. Si itaq; leoni ineſt fortitudo; inerit & fortitudinis ſignum: ſit hoc, Habere magnas extremitates,puta,manus amplas,ac pedes conſimiliter:eſt enim hoc ſignum fortitudinis, quemadmodũ Ariſtoteles inquit in Phyſiognomicis, ubi ait quaſi ad uerbum,Fortis corporis ſigna, capillamẽtũ durũ, figura corporis recta,oſſa,& teſtę,& extremitates corporis fortes & magnæ,ac reliqua quæ ſequuntur:ſit itaq; proprium fortitudinis leonum ſignum, Habere amplas extremitates:quod tamẽ ita ſit proprium, ut non ſolis inſit leonibus,ſed omnibus:aliis uero generibus,neq; totis,neq; ſolis: ſic enim proprium appello ſignum,quoniam totius generis proprium eſt, & non ſolum proprium,quemadmodum conſueuimus dicere,quod cõuenit omni ſoli & ſemper. Quũ igitur & aliis accidat generibus,homo etiam fortaſſe dicetur fortis,aut aliud quodpiam animal: quare ſi homo fortis erit,habebit & fortitudinis ſignum, qđ eſt,Habere amplas extremitates:aliud enim huius ſignum habere nõ poterit,quoniam ex ſuppoſito unũ ſignum unius eſt ſubiecti.Si igitur ita hæc ſe habuerint,& poſſimus hæc ſigna comperire in animalibus, unicam habentibus paſſionem atque affectum, unaquęq; autem paſſio ex ſuppoſito unum habet ſignũ; ſequitur quòd facillime naturam poſſimus cognoſcere. Si uero tota ſpecies non unicum habuerit proprium,ſed bina puta aut etiam plura,ut leo fortitudinem & liberalitatem,manifeſtum, quòd & duo uel plura ſigna retinebit:quo igitur diſcernicu lo cognoſcemus utrum ſignum utrius paſſionis ſignum ſit ſeorſum? (Aut ſi & alii alicui.) Reſpondeo,inquit. nãque Aut particula, ut ſupra etiam diximus,ſolutionis eſt nota.reſpondeo igitur, quòd hæc duo ſigna, quum non ſolis inſint leonibus, alii etiam inerunt ſpeciei, ſed non toti: & tunc debemus conſiderare duo indiuidua eius ſpeciei, cui non inſunt ambo, ſed alterum tantum, quorum uni alterum horum ſignorum inſit, & alteri alterum: Si enim,puta,Socrates ſit fortis,non autem liberalis:ſit autem ſignum,ut diximus fortitudinis,Habere extremitates amplas:liberalitatis uero, Frontem dilatatam: & Socrates habuerit amplas extremitates,non autem frontem latam,planum,quòd Habere ampla extrema, in leone ſignum extitit fortitudinis.

Genus idiuiduũ hoc ẽ ſpẽs ſpãliſſima,uel genus idiuiſibile in alia genera.

Eſt itaque naturam cognoſcere, in prima figura medium conuerti cum primo extremo: ſupergredi vero tertium, ⁊ non conuerti: vt fortitudo, a/extremitates magnę, in quo b:c/autem, leo: cui igitur c/b:omni/ſed ⁊ alijs: cui vero b/⁊ a/omni, ⁊ non pluribus, ſed cõuertitur. Quod ſi non, non erit vnum vnius ſignum.

Finiunt Priora Reſolutoria, Io. Franciſco Burana Veronenſe interprete.

Nunc

Nunc tãdem propoſitum exequitur, hoc eſt, quomodo phyſiognomicus conſtruatur ſyllogiſmus, inquiens, quòd tale ratiocinium in prima complicatur figura, & neceſſe eſt medium terminum cum maiore conuerti extremitate: minorem uero, ſuperare, & nõ conuerti: puta ĩ exemplo, Sit a maius extremum, fortitudo: b medius, magnæ extremitates: c minor, leo. Planum igitur, ꝙ a & b conuertuntur: omne enim forte magnas habet extremitates, & ecõuerſo: ſed idẽ b non conuertitur cum c imo & aliis ineſt: non enim ſolus leo magnas habet extremitates, ſed & alia multa animalia. (Quod ſi non.) Hoc eſt, Si non conuertũtur a & b ſequitur, ꝙ aliqua erunt fortia, quæ non habebunt amplas extremitates, ſed aliud ſignum fortaſſe: & ita duo ſigna erunt unius affectus, uel aliq̃d habebit ampla extrema, & tamen nõ erit forte: & ita habere amplæ extrema, erit plurium paſſionum atque affectum ſignum. ⁋ Sed quæreret nõ iniuria quiſpiã, an phyſiognomicus ſyllogiſmus poſſit in aliis conſtrui figuris. ⁋ Reſpondemus non poſſe: nam in ſecũda non conſtituitur, propterea ꝙ in hac ex ambabus affirmatiuis non erat utilis complicatio: in tertia etiã non fit, quoniam tertia non poterat in concluſionem uniuerſalem. Et de phyſiognomico quidem ratiocinio, immo de toto Priorum libro iam ſatis pertractauimus. ⁋ Supereſt iam, ut, receptui canentes, finem enarrationi huic noſtræ cũ Deo ponamus: non enim parum fecimus, ſi poſt ea, quæ in priori uolumine diximus, ſm etiam aggreſſi, expoſuimus, quomodo ſyllogiſmus unus poſſit plures colligere concluſiones: quomodo ex falſis propoſitionibus uera ſequatur concluſio, quomodo circulo poſſimus monſtratiões facere, quomodo cõuerſim, quomodo ad incommodum ddductio fiat: quomodo ex oppoſitus ratiocinitũ, qũo Petitio eius quod in principio, qũo Non penes hoc, qũo falſa ratio, quomodo uitãdum ratiocinium, qũo elenchus ac redargutio, qualiter ſuſpitionis deceptio, quomodo conuerſio in prima figura, quomodo commutata conuerſio, quomodo oppoſitorum conuerſio mutua, quomodo inductio, quomodo exemplum, quomodo abductio, quid & quomodo inſtantia, quid ſignum ac ueſtigium, quomodo enthymemata ſeu commenta: ac demum ultimum exponentes capitulum, primo intentionem Philoſophi aperuimus: deinceps quid phyſiognomicus eſſet ſyllogiſmus, deſcribentes: deinde, ex quibus phyſiognomica ſigna deducantur, quid genus indiuiduum, q̃d ſpecies indiuidua: ac demum, an in ſecunda & tertia figuris phyſiognomicus erigi poſſit ſyllogiſmus. Quibus omnibus expoſitis, & enodatis, Deo Optimo Maximo gratias agimus immortales, qui nos ad ſcopum tanti operis ac finem facili perduxit tramite.

Docet Pħs q̃o ſyll'us phyſiognomicus conſtruatur.

Dubius, an ĩ aliis figuris ꝯſtruat ſyllus phyſiognomicus.

Solo, ſolũ ĩ prima conſtrui poſſe.

Epilog. totius libri Priorum.

Finis enarrationis in Secundum Priorum.

SERIES CHARTARVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q

R S T V X Y Z *

Omnes Terniones * Z uero duerni.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

M D X X X X V.

HIERONYMI BAGOLINI

VERONENSIS ANNOTATIONES, ET DVBITATIONES IN PRIMVM PRIORVM RESOLVTORIORVM ARISTOTELIS.

Alcinous

IN PROLOGO ubi titulum libri priorum exponit Doctor noſter cur reſolutorius inſcriptus ſit pręter ea quę adducuntur ex dictis Philoponi, Alexandri, & Io. Damaſceni, addo quædam ex dictis Alcinoi in libello de dogmate Platonis. ¶ Reſolutionis tres ſunt ſpecies. Vna eſt aſcenſus à ſenſibilibus ad intelligibilia prima. Alia à demonſtratis & ſubdemõſtratis ad indemonſtrabiles & immediatas propoſitiones regreſſus. Alia eſt à ſuppoſitione aſcendens ad principia, quæ ſuppoſitione non egent. Et prima habet talem naturam, ueluti ſi à bono corporis tranſeamus ad animæ bonum. Ab hoc aũt ad bonum quod in legibus eſt. Deinde ad infinitum pelagus bonitatis, ut hoc modo indagantes ipſum per ſe bonum reperiamus. Secunda reſolutionis ſpecies talis exiſtit. ſupponere oportet id quod quæritur, ac contemplari quænam ſint illa priora, atque à poſterioribus ad priora aſcendendo demonſtrare, donec peruentum ſit ad primum atque confeſſum, à quo rurſus incipiendo per compoſitionis modum deſcendamus. Veluti ſi quæramus, nunquid anima ſit immortalis, hoc ipſum ſupponens, quæro an ſemper mobilis, deinde hoc demonſtrato, iterum quęro an id quod ſemper mobile eſt ſit per ſe mobile, quo demonſtrato, rurſus quæro an per ſe mobile principium motus exiſtat, deinde ſi principium an ingenitũ, quod ueluti pro confeſſo habetur, cum quod ingenitum eſt, etiam incorruptibile ſit. Sumpto igitur ab hoc quod ex ſe patet initio, talis demonſtratio componitur, principium ingenitũ eſt & incorruptibile, principium motus eſt id quod per ſe mouetur. Anima autem eſt per ſe mobilis, igitur ingenita, incorruptibilis, atque immortalis eſt anima. ¶ Quæ autem per ſuppoſitionem reſolutio fit, talis eſt. Qui aliquid inquirit id eſſe ſupponit. Deinde quid ſequatur ad ipſum ſuppoſitum inſpicit, ac poſtmodum ſi ſit de ſuppoſitione ratio afferenda, aliam faciens ſuppoſitionem inquirit, an id quod prius ſupponebatur ad aliam ſequatur ſuppoſitionem, ea nunquam inquiſitione ceſſante, donec ad aliquod principium perueniamus quod ſuppoſitione non egeat. Hæc Alcinous. ¶ Ex his quæ in ſecunda reſolutionis ſpecie dicta ſunt, recte colligere poſſumus, perperam quoſdam dixiſſe reſolutionem eſſe demonſtrationẽ, quia non recte quoq; alios quoſdam, qui reſolutionem demonſtrationem propter quid aſſeruerunt. Primi nanque non diſtinguentes naturalem reſolutionẽ à mathematica in hunc errorem inciderunt. Poſſumus quippe in naturalibus, in quibus effectus priores nobis notioreſque ſunt, in cognitionem quia eſt ipſius cauſæ per reſolutionem quæ demonſtratio quia dici poteſt, quoniam ex nobis notioribus procedit, deuenire: qua inuenta regredimur demonſtrationem propter quid conſtituentes. Hoc in expoſitione noſtra prologi phyſicorum perpulchre declarauimus ex intentione Ioan. grammatici primo & ſecundo poſteriorum. & Themiſtii primo phyſicorum. & ſecundo poſteriorum ¶ Sed de reſolutione mathematica de qua Alexander primo priorum. & Io. Dama. & Alcinous, & Haly primo artis paruæ, & Themiſtius primo poſterio. commen. 30. & Ioannes grammaticus ſecundo poſte. in principio, hoc penitus abſurdum eſt, cum eiuſmodi demonſtratio quia in mathematicis ſit impoſſibilis, cum effectus ſint nobis, cauſis ipſis ignotiores, non aſcendimus ergo à cõcluſione in principia demonſtrando illa, ſed concluſione ſuppoſita, licet ignota ſit, principia inueſtigamus, & quocunque inueſtigato principio, ex illo demonſtrationem erigere poſſumus, quamuis id non omnino putemus neceſſarium, donec ad principium per ſe notum perueniamus. Quo inuento demonſtrationes omnes colligimus, donec ad concluſionem propoſitam perueniamus. Hic autẽ modus reſolutionis fit per ſecundam operationem intellectus, propoſita aliqua concluſione, conſiderando, an inter ſubiectum & prædicatum ſit aliquod medium, & illud medium cum prædicato iungendo & formando propoſitionem: qua formata iterũ aſpiciendum eſt, an inter ſubiectum & prædicatum ſit aliquod medium. Et ſic iterum de illa fieri poteſt donec ad propoſitionem per ſe notam ueniamus, inter cuius ſubiectum & prędicatum nullum ſit me-

dium. ¶ Hoc modo utuntur mathematici in ſuis demonſtrationibus, ut cuilibet intuenti indubie patere poteſt. Semper enim poſterius theorema in proximum prius reſoluitur, & illud in aliud donec perueniant ad propoſitiones per ſe notas. ¶ Aliqui tamen recentiores ſophiſtice potius quam realiter procedentes oſtendere conati ſunt mathematicos poſſe uti demonſtratione quia, terminos logicos permiſcendo, uel ſyllogiſmum topicum ex communibus procedentem. Sed uterque horum modorum profecto inanis eſt, & extraneus mathematico, quilibet enim artifex utitur logica conſtruendo ſyllogiſmos & demonſtrationes, & definitiones ſecundum artem in logica traditam, ſed non intermiſcendo artem illam, neque terminos illos, niſi cum opus fuerit ad probationem deſcendere, ut aperte dixit Ariſtoteles ſecundo poſteriorum cum. d. per ſyllogiſmum definitiuum non poſſe probari definitionem de definito. ¶ Præterea. demonſtratio quia generat ſcientiam quia ex primo poſteriorum & procedit ex effectu notiori ſecundum rem ad cauſam ignotiorem. Sed huiuſmodi proceſſus in terminis logicis non generat ſcientiam, ſed modum ſciendi potius, nec procedit ex notioribus ſecundum rem, nec enim notum eſt quòd hoc ſit concluſio, & illud medium, niſi cum fuerit facta demonſtratio. Dico etiam loquendo ſolum in terminis logicis. ¶ Præterea. reſolutio quam quærunt mathematici eſt ipſius paſſionis cuius cauſam inhærentiæ ad ipſum ſubiectum quærunt, quam prius ſupponunt ineſſe ſubiecto, licet ignota ſit, inueſtigantes cauſam. Hic autem modus non poteſt eſſe demonſtratio quia, ut patet. Nec etiam uerum eſt quod dicunt ſyllogiſmum topicum concluſionem mathematicam per medium commune concludentem, quod & aliis accommodari poteſt, eſſe ſyllogiſmum mathematicum, nec quia, nec propter quid, immo peccat contra ſyllogiſmum & demonſtrationem mathematicam, ut dicit Ariſtote. in elenchis, ſed eſt appellandus dialecticus ſyllogiſmus, ut primo poſteriorum dicitur. ¶ Ex his patet ſecundum & tertium ſupra propoſitorum, ſcilicet quòd reſolutio non eſt demonſtratio propter quid, ſed eius inuentio. Et quoſdam alio qui magnos uiros in expoſitione uerborum Gale. primo artis paruæ ualde fuiſſe deceptos. Sic enim dicit Gale. neminem tamen ante nos eam quæ oritur ex finis notione ſcripſiſſe comperimus. Item prima quidem ex finis notione incipit quæ per reſolutionem fit, ubi per notionem finis intelligunt cognitionem & ſcientiam perfectam, quam tunc dicunt incipere cum finita & perfecta eſt reſolutio. Et ad hoc adducunt Ariſtote. teſtem primo poſteriorum. tex. commen. 39. Cum enim incipit reſolutio, tunc dicunt, incipimus dubitare, & non ſcire. ¶ Sed certe in his dictis & ſibi, & Ariſtoteli, & Gale. contradicunt. ſibi quidem, quoniam cum per reſolutionem habemus unum medium ex arte tradita ab Ariſtotele tradita primo priorum. tunc erigimus demonſtrationem, & cum omnis demonſtratio ſcientiam generet, patet tunc nos incipere ſcire. Ariſtoteli quoque cum loco allegato, & ſecundo phyſico. & primo aſſerat tunc nos habere perfectam ſcientiam, cum non contingit ulterius quærere, non contingit autem ulterius quærere cum eſt completa reſolutio. ergo tunc habemus perfectam ſcientiam, quæ iam inceperat cum inceperat reſolutio, ſuis ergo telis iſti iugulantur. Contradicunt inſuper Gale. & antiquis authoribus omnibus quos adduximus. Dicit enim primam doctrinam ordinariam quæ fit ſecundum diſſolutionem incipere ex finis notione, quibus uerbis notat terminum à quo huius doctrinæ, & hoc ſignificat præpoſitio illa, ex talis autem terminus à quo eſt ipſa finis notio, quam manifeſtum eſt non poſſe eſſe perfectam cognitionem, cum illa ſit terminus ad quem. ergo per notionem intelligendum eſt præconceptionem finis in intellectu præſuppoſiti cognitione quadam confuſa. Et hoc ueritatem habet in omnibus ſcientiis & artibus, ut patet ex Philoſopho primo priorum, qui intentionem ſuam dicit eſſe de demonſtratione, quam tamen non exequitur niſi uſque ad finem ſecundi poſterio. Sed deterius eſt quòd per finem notum intelligunt non ipſum quæſitum ſeu finem, cuius intendimus habere perfectam cognitionem, & quem primo in mente ſtatuimus, ſed ultimam & ſupremam cauſam per ſe notam, ad quam per reſolutionem peruenimus, ex cuius cognitione uere tunc incipit doctrina. ¶ Sed profecto hæc expoſitio eſt contra intentionem Gale. Ariſtote. & omnium qui de reſolutione pertractant. Quærendum enim eſt ab eis quid illud ſit cuius perfectam cognitionem quærimus per reſolutionem, certum eſt illud eſſe ipſum quæſitum & finem, ergo ab iſto fine incipit doctrina reſolutiua, quia ab ipſo incipit reſolutio. Quæ reſolutio ſi aliquid nobis declarat, certum eſt quòd ab illo incipit notitia quod primo nobis occurrit in tali reſolutione, ſed quod primo nobis occurrit eſt cauſa proxima. ergo à cauſa proxima incipit, non à remota. Exemplum patet reſoluendo corpus humanum in prima organica, organica in conſimilia, & ſic deinceps. ¶ Amplius. ſi quod dicunt eſſet uerum, ſequeretur, quod compoſitiua & reſolutiua ab eodem inciperent, quod eſt pœnitus abſurdum, cum ſint oppoſitę. conſequentia patet, quia cõpoſitiua incipit à cauſa ſuprema, & deſcendit uſq; ad proximã,

patet

patet per Auerro.primo phyſico.commen. primo & Ariſtote.ipſum Forte dices compoſitiuam incipere cum peruentum eſt ad ultimum cauſarum, ſed hoc apertiſſimum eſt inconueniens, quoniam tunc non incipit, ſed habetur perfectiſſima, eo quòd nihil reſtat ulterius habendum. Inſuper hæc expoſitio maniſeſtiſſime contradicit Ariſtoteli & Auerro.tertio ethico.commen. 6. uel. 7. iuxta diuerſas numerationes, ubi uolunt reſolutionem & cognitionem reſolutiuam incipere à fine conſtituto quem acquirere uolumus, non autem ab ipſa ſuprema cauſa. Quem locum aliqui ex recentioribus horum doctrinam ſequentes adeo extorte & deprauate expoſuerunt, ut putem eos non ita pro ueritate ſentire, ſed cōtentionis & cuiuſdam peruicatiæ gratia id factitaſſe. Nam ſi uerba Auer.ita eſſent intelligenda ut exponunt, non conſonaret eius expoſitio Ariſto.dictis, immo totum oppoſitum, & hoc luce clarius intelligi poteſt uerba Auerro.cum uerbis Ariſtote. conferentibus. ¶ Sed ne tantum uerbis agere uideamur, re ipſa quod dicimus oſtendamus. Ponunt hi diſtinctioné quandam quos ſupra diximus ſequentes, de duplici reſolutione, dicunt namque reſolutionem dupliciter fieri poſſe, uno modo ſine conuerſione, alio modo cū conuerſione, Primo modo fit reſolutio nunquam reflectendo à cauſa ſuper effectum, ſed ſemper reſoluēdo effectum in cauſas ſuas, donec ad primam & ſupremam cauſam perueniamus. Secundo modo fit cum inuenta una cauſa ab illa ſuper effectum ſuum reuertimur demonſtranda, & ſic ſecundo altera cauſa inuēta per illam demonſtrando, donec ad per ſe notam perueniamus. Certe talis reſolutio ſecundo modo dicta, quamuis reſolutio dici poſſit non eſt reſolutio uera, ſed admiſta compoſitioni, ut quilibet etiam parū eruditus poteſt animaduertere, quomodo ergo iſti intendentes declarare quid ſit reſolutio ut à compoſitione diſtinguitur, dicunt reſolutionem uno modo dictam poſſe cum cōpoſitione miſceri. nam iſte proceſſus uerius dicitur aggregatum ex reſolutione & compoſitione. ¶ Præterea iſte modus procedendi iure non debet fieri, quoniam cauſa illa nō eſt per ſe nota, ſed ulterius reſoluitur, donec ad per ſe notam perueniatur, & tunc incipit compoſitio. Et hoc aſſerit Gal. in principio artis paruæ, cum inquit, ſecunda fit ex compoſitione eorum quæ per diſſolutionem inuenta ſunt, & hoc etiam omnes fatentur qui de reſolutione & compoſitione ſcripſerunt, ut patet per Alexan. primo priorum. Ioan. grammaticum ſecundo poſterio & in prohemio priorum. & ipſummet Ariſtote. primo poſter. commen. 39. Sed eſto hoc tolerabile deterius illud eſt quod affirmant Auerro. hanc diſtinctionem uoluiſſe innuere loco allega. ubi proceſſum iſtum à fine incipientem appellat reſolutionem cum conuerſione credentes ipſum uelle conuerſionem miſceri cum reſolutione. Ignorant enim hi modum loquendi Auerro.cum eius dicta in logica non uiderint, nam hæc eſt reſolutio quam alibi appellat Auerro.reſolutionem in contrarium ad differentiam reſolutionis naturalis ad quam nō ſequitur amplius compoſitio. Cum igitur hæc reſolutio fiat gratia cōpoſitionis in qua poſtea completa reſolutione conuertimur ad quæſitū incipientes à prima cauſa quouſque perueniamus ad proximam, merito appellanda eſt reſolutio in contrarium uel reſolutio cum conuerſione. Reſolutio uero naturalis abſolute reſolutio. Hoc apparet manifeſte ex ſententia Philoſophi & Auerro.ubicunque de hac reſolutione loquuntur quę in agibilibus fit quæ ſimilis illi eſt quæ fit in mathematicis, & generaliter in ſpeculatiuis, & præcipue ſecundo phyſi.tex.commen 89 & tertio ethico. com.6. uel 7. & ſeptimo meta. 23. His declaratis uideamus uerba Philoſophi tertio ethicorum, & uerba Commentatoris ſuper eiſdem, ut apertiſſime intelligatur quàm extorte ab his expoſita ſint. Verba Philoſophi hæc ſunt. Nec ſane de finibus conſultamus, ſed de his quæ ſunt ad finem Medicus enim non conſultat an ſanum faciat, nec orator, an perſuadeat, nec gubernator Reipu. an bene inſtituat ciuitatem, nec aliorum quiſquam de fine deliberat, ſed poſito fine quemadmodum perueniant conſiderant, & ſi per multa fieri poſſe conſtat, per quod illorum facillime & optime fiat perquirunt. Si uero per unum, quemadmodum per illud fiat, & id rurſus per quod, donec perueniant ad primam cauſam quod in inuentione ultimum eſt, qui enim conſultat uidetur quærere ac reſoluere prędicto modo quaſi diagramma, ſed uidetur non omnis perquiſitio eſſe conſultatio, ceu cum mathematici aliquid perquirunt, uerum omnis conſultatio perquiſitio eſt. Et quod ultimum in reſolutione id primū in generatione eſt, & ſi in aliquod incidunt quod impoſſibile uidetur, illud omittunt, ueluti ſi pecuniis opus, ſi quas habere non poſſint. Sin autem uidetur poſſibile, tūc facere aggrediuntur, & reliqua. Verba autem Auerro. ſingula nolo ponere, quoniam uerbis Ariſtote. optime correſpondent, ſed ponam partem illam de qua eſt aliqualis dubitatio, & illam quæ ab his praue exponitur. Eſt autem hæc, & non deſiſtunt ab inquirendo ſic donec perueniant ad cauſam primam, quæ eſt poſtrema in eſſe. Hæc uerba correſpondent illis Ariſtote. & id rurſus per quod donec perueniant ad primam cauſam quod in inuentione ultimum eſt. Subdit Ariſtote. qui enim conſultat uidetur reſoluere prædicto modo quaſi diagramma, ideſt quaſi deſcriptionem mathematicam. Hæc uerba, ultimo ſolo relicto, ſic ab Auerro. paraphraſtice exponuntur, & ille enim qui conſiliatur inquirit quidem ſecundum uiam reſolutionis per conuerſioné. Et iſta eſt uia inquiſitionis ſecundum modum reſolutionis per conuerſionem, ideſt uia qua inquirimus ea quæ ſunt ad finem in agibilibus eſt ſecundum mo

dum reſolutionis per cõuerſioné qui logicus eſt quo utuntur mathematici. Et ſubdit Philoſophus, ſed uidetur non omnis inquiſitio eſſe conſultatio, ceu cum mathematici aliquid perquirunt. Verum omnis conſultatio perquiſitio eſt, & quod eſt ultimum in reſolutione id primum eſt in generatione. Si uerba hæc cum Auer. uerbis contuliſſent recentiores noſtri non incidiſſent in errorem adeo manifeſtum. Auer. hæc exponens ita dicit. Et iam manifeſtum quòd nõ omnis inquiſitio eſt conſiliatio, ut inquiſitio in doctrina, ideſt in mathematicis quod iſti non intellexerunt, & uniuerſaliter in ſpeculatiuis, cumque ita ſit erit omnis conſiliatio inquiſitio, & non conuertitur & ultimum in uia reſolutionis per conuerſionem, eſt primum per inquiſitionem, ultimum in eſſe. Et eſt illud gratia cuius ſunt reliqua de quibus inquiritur, & ꝓpter hoc ponunt ipſum primũ in inquiſitione, & tandé requirunt ea ex quibus neceſſario eſt eſſe eius. ¶ Hæc uerba Auer. ab his intelliguntur hoc modo, ꝙ Auer quatuor proprietates attribuit ipſi compoſito, ſiue effectui, cuius facimus reſolutionem. prima eſt, ꝙ ipſum eſt ultimum in eſſe. ſecunda quòd eſt id propter quod alia quæruntur. tertia, ꝙ ipſum eſt primum in inquiſitione facta uia reſolutiua, quia in tali reſolutione & conſideratione & inquiſitione ipſum eſt primũ quod ponitur, & eo poſito ab ipſo & eius notione incipit reſolutio cum conuerſione quantum eſt merito reſolutionis, ut in conſilio de domo conſtituenda primo ponitur, uel proponitur in mente noſtra domus, & ab ea & eius notione incipit reſolutio. quarta proprietas ꝙ finis uel effectus uel compoſitũ, eſt etiam ultimum in reſolutione per conuerſionem, & hoc quantum eſt merito conuerſionis, quia finis uel effectus eſt id quod ultimate actu notificatur per illam cõuerſionem. ¶ Ex his inferunt corollaria duo. Primum, ꝙ de mente Auer. eſt manifeſtum id quod eſt primum in reſolutione per conuerſionem eſt ultimum in eadem, ſed diuerſimode, ſcilicet merito reſolutionis & merito conuerſionis ipſum ultimate notificantis. Secundum, ꝙ reſolutio de mente Auerro. incipit ab effectu & eius notione, qui effectus eſt ultimus in eſſe. Hæc eſt horum extorta expoſitio, nec Ariſto. nec Auer. intelligentium, aut diſſimulantium ueritatem, ut qui uelint uideri ſimplicioribus & hebetioribus ſub umbra falſitatis ex ingenio ueritatem defendere, cum potius oppoſitum faciant, falſitatem enim falſo defendunt, & abſq; cauſa doctiſſimum uirum Nicolaum Leonicenum optime de literis deq; ipſa medicina meritum, accuſant & reprehendunt. Videntur hi prorſus immemores dictorum Ariſto. & Auer. ſecundo phyſi. & ſeptimo metaphyſi. de duplici motu, ſcilicet intentionis & executionis, qui oppoſito modo ſe habent. Hunc ergo motum executionis hic Philoſophus uocat motum inquiſitionis, hi autem motum inquiſitionis & reſolutionis eundem faciunt quaſi ſint nomina ſynonyma apud Auer. cũ tamen non ſint, ſaltem in hoc ultimo dicto. dum inquit, quod eſt ultimum in uia reſolutionis per conuerſionem eſt primum uia inquiſitionis & ultimum in eſſe, uult enim dicere ꝙ id ultimum ad quod reſolutio peruenit eſt primum quod quærimus habere, & eſt ultimum in eſſe, quoniam eſt cauſa ab effectu remotiſſima. Cauſa autem hæc eſt ultima in eſſe, ut inquit Auer. ſecundo phy. com 35. prima autem cauſa in eſſe eſt cauſa proxima à qua proxime ipſum cõpoſitum ſiue effectus dependet in facto eſſe, licet in fieri primo ab illa remota incipiat eſſe, & hoc modo cauſa illa remota poteſt dici ultima & prima diuerſimode ut dixi, & hæc uerba tunc conſonabunt cum illis quæ ſupra dixit Auer. & non deſiſtunt ab hac inquiſitione, donec perueniant ad cauſam primam quę eſt poſtrema in eſſe. Si autem exponantur ut illi exponunt quomodo ſimul conſonabunt uerba hæc. Illud ergo ultimum ad quod peruenit reſolutio eſt prima cauſa quæ eſt poſtrema in eſſe & ultima in inuétione, ut inquit Ariſtote. in litera. ſed eſt prima quæ quæritur ut habeatur, quoniam ſine illa, aliæ omnes quæ ad eſſe effectus concurrunt nou poſſunt habere eſſe. Exemplum patet de pecunia, quoniam niſi illa habeatur uon poterunt haberi lapides, nec ligna, nec ædificator ad conſtruendam domum. Et hoc eſt quod dicitur ex ſecundo phyſi. quod eſt ultimum in intentione eſt primum in executione. quod hic Philoſophus dixit eſſe primum in generatione. Quomodo ergo conſonabunt uerba Auer. cum uerbis Ariſtote. ſi ita exponantur, ut illi expoſuerunt. ¶ Apparet ex hoc quòd corollaria illa ſunt falſa, & quatuor illas proprietates conuenienter attribui poſſe illi ultimo in uia reſolutionis. Eſt enim ultimum in eſſe eo modo quem diximus, & primum in inquiſitione hoc eſt quod primo quærimus ut habeamus, quo non habito, nec reliqua haberi poſſunt. Et ideo ſubdit Auer. eſt illud cuius gratia ſunt reliqua de quibus inquiritur, ideſt eſt illud quo exiſtente reliqua ſunt, quæ inquiruntur gratia finis conſequendi. Vnde ſubiungit. ponunt ipſum primum in inquiſitione ideſt eſt id quod primo quærunt habere, ut cætera haberi poſſint, quæ ſine illo haberi non poſſunt. Et hoc declarat ex uerbis ſequentibus, cũ inquit. & tandem requirunt ea ex quibus eſt neceſſario eſſe illius, ideſt propter quæ ut habeantur eſt neceſſarium eſſe illius ultimi in reſolutione, & primi in generatione ſiue executione. Et ita exponendo hæc uerba ſicut rei ueritas eſt, uerbo Auerro. & Ariſtotelis in diuerſis locis adducta ſibi conſonantia uidebuntur. ¶ Ex quo iterum apparet dubitationem illam quam iſti monent poſt ſeptimum notabile, cum ipſo ſeptimo notabili non eſſe alicuius propoſiti, & penitus inualida. Vtrum finis reſolutionis ad qué ultimo peruenit ſit principiũ cognitionis, cui dicto ſummæ

innititur

innititur author ille quem ſequuntur. Nam ex his quæ ſupra dicta ſunt, patet cũ reſolutio fiat gratia cognitionis, & tunc ceſſat reſolutio cum non eſt ulterior quæſtio, & cum non eſt ulterior quęſtio non eſt ulterior dubitatio, cum non eſt ulterior dubitatio iam eſt acquiſita ſcientia, ergo tunc eſt finis ſcientiæ quam per reſolutionem adepturi ſumus. ¶ Si autem reuertendo ab illo ultimo incipimus, tunc illud eſt uerum in uia compoſitiua, nec ibi eſt amplius reſolutio ſi recte uolumus loqui, cum ille ſit proceſſus oppoſitus primo à ſimplicioribus ad compoſitoria deſcendens, qui poteſt etiam dici demonſtratio propter quid à cauſis in cauſata progrediens, ſed hoc illi non placet, nec his qui eum ſequuntur, quamuis ipſi cum eo diſtinctionē illam finxerint authoritate propria. Nos aũt quicquid dicimus ex Ariſtotele, Auer. Theophraſto, Simplicio, Ammonio, Ioan. grammatico, aliiſq; peripateticis confirmamus & aſſerimus eſſe uerum. Patet quoq; diſtinctionem illam de fine quá adducunt ſaluantes non eſſe ad mentem peripateticorum recte ſentientium, nam finis ille ſecũdus ad quē peruenitur per reſolutionem eſt terminus ad quem reſolutionis, ideo ab eo non incipit doctrina reſolutiua ſed compoſitiua, & cum dicitur incipit doctrina reſolutiua non abſolute, ſed per conuerſionem. Dico ꝙ falſum eſt quod dicitur, nam illa non dicitur amplius reſolutiua ſed compoſitiua, & ita hi confundentes huiuſmodi doctrinas ueritatem non animaduertentibus occultant. ¶ Sed accidit non immerito circa ea quæ dicta ſunt dubitatio cum reſolutio compoſitionem præſupponat & non econtra. non enim reſoluuntur quæ cõpoſita ſunt, quomodo dicimus nos. primo reſoluere, & poſtea componere. Occaſione huius argumenti, dixerunt prędicti reſolutionem ſequi compoſitionem, & non conferre ad demonſtrationé, ſed eſſe habitum quendam quo intellectus diſcurrit poſt omnem demonſtrationem ſolum gratia quietationis, & ut cognoſcat uirtualem continentiam omnium principiorum, nõ autem ut ſcientiam aliquam acquirat. Hoc autem ex uerbis Alexádri primo priorum ſe accepiſſe dixerunt, dicunt quoq; de principiis duplicem haberi poſſe notitiam, unam compoſitiuá, alteram reſolutiuam, compoſitiuamq; eſſe per quam dum infertur ex eis aliqua concluſio ipſam notificát. Reſolutiuam uero, ut diximus, ſed ꝙ hæc dicta ſint omnino falſa arguitur, unumquodq; ens naturaliter in ſuam perfectionem mouetur ad quam cum peruenerit perfecte quieſcit, mouetur autem intellectus ut perfectam acquirat ſcientiam, qua adepta, quieſcit in illa Eſt enim perfecta ſcientia perfecta quies intellectus cum ſit eius perfectio, ſi igitur abſq; illa ultima ta reſolutione perfectiſſimam habet ſcientiam, patet omnino reſolutionem illam inanem fore, ꝙ auté habeat ſcientiam ſine illa patet, quoniam prius habuit cognitionem effectus per omnes ſuas cauſas per primum & ſecundum proceſſum, ſcilicet reſolutiuum & compoſitiuum, talis autem cognitio eſt perfecta ſcientia, cum ſit habitus per demonſtrationem acquiſitus, ergo &c. Quod etiam per illos proceſſus cognoſcatur uirtualis continentia principiorum, patet ex quodam eorum ſuppoſito. Virtualis continẽtia principiorum cognoſcitur his cognitis quæ in ipſis principiis continentur, ſed per primum & ſecundum proceſſum perfecte cognoſcuntur omnia, ergo &c. minor patet, quoniam per tertium, ut & ipſi dicunt, nihil noui additur quod prius non fuerit cognitum.

¶ Sed forte quis diceret non cognoſci illa, cognitione reſpectiua quæ per tertium habetur. Contra. per primum & ſecũdum proceſſum cognoſcitur cauſa quatenus cauſa, & effectus quatenus effectus, & per ſecũdum refertur cauſa in effectũ, & effectus in cauſam. ergo habetur notitia reſpectiua. Etiam falſum eſt dicere ꝙ principia cognoſcantur uia reſolutiua uel cõpoſitiua, nam principia quatenus principia ſunt, uel per inductionem cognoſcuntur, uel naturali lumine intellectus, ut dicitur in libro poſteriorum. Illud etiá quod dicitur compoſitiuam notitiam eſſe per quam dum infertur ex eis aliqua concluſio ipſam notificát. uidetur mihi ꝙ hoc eſt acquirere non principii cognitionem, ſed concluſionis ex principio per uiam compoſitiuam, quando etiam principiatum in principia reſoluimus acquirimus cognitionem principiati per principia & non principiorum, niſi ut in principiatũ ordinantur & referuntur. Vnde multi etiam ſecundum proceſſum putarunt eſſe inanem, quod an uerum ſit. primo phyſicorum diſcuſſimus in queſtione de regreſſu. Inſuper ꝙ reſolutio fiat gratia cognitionis habetur expreſſe ex ſententia Philoſophi primo poſterio. tex. com. 39. & primo phy. tex. com. 5. & ideo ordinatur ad demonſtrationem, & definitionẽ, ubi inquit reſolutionem definiti in partes ipſum definientes ipſum nobis diſtincte notificare, quod erat prius confuſe cognitum. ¶ Dico ergo aliter ſoluendo argumentum. Reſolutionem priorem eſſe quo ad nos ipſa compoſitione. Compoſitionem uero priorẽ ſecundum naturam, & hoc concludit ratio & nihil aliud unde & demonſtratio compoſitio dicitur ſecũdum naturam à ſimplicibus principiis in principiata compoſita deſcendens, licet hanc compoſitionem ſecundum naturam exiſtentem nos non niſi per reſolutionem inueniamus, hoc autem eſſe uerum optime Themiſtius declarat primo poſterio. cum inquit. Demonſtratio propter quid eſt ex notioribus naturæ, nam cum dicitur demonſtrationem eſſe ex notioribus id referendum ad naturam eſt, nec enim demõſtratio ad menſuram ingenii noſtri ſe ſubmittit, ſed rectam tenet ad ueritatem uiam, nec quid ipſi poſſimus attendit, ſed in ſolam rei naturam incumbit, illam explorat, illam ueſtigat, etiam ſi ignota nobis, inconſpectaque ſit. Hæc Themiſtius. ¶ Vltimo circa ea quæ dicuntur de titulo libri priorũ addendũ cenſeo, ꝙ q̄q̄ Alexander, & Philoponus librum priorũ inſcri-

bi dixerint ab ultimo ſecto primi ĩ quo orationes in/
artificioſæ concluſas in proprias figuras docet reſol/
uere, non tñ abſurdum putauerim/artem quoq; de ĩ
ueniendo medio ſyllogiſtico & facultate ꝓpoſitionũ
traditam in eodem, per quã terminum medium in fi
guris ſyllogiſmum proprium conſtituentem uenari
poſſumus reſolutoriam uocari, quemadmodum &
ars de inuentione medii demonſtratiui, ut Philopo/
nus. 2. Poſteriorum aſſerit reſolutoria eſt appellãda.

Circa definitionem termini annotatio.

IN definitione termini in illa parte/ appoſi/
to uel diuiſo eſſe uel non eſſe, quoniam ex
poſitor iſte breuem admodum atq; conci/
ſam Alexandri expoſitionem ponit in qua
tamen quædam ponuntur annotatu digna, idcirco
uerba eius uolui in medium afferre gratia declaran/
di uerba Philoſophi, & ſoluendæ cuiuſdam difficul/
tatis quæ circa illam occucrit. Inquit ergo Alexã. uer/
ba autem illa/appoſito uel diuiſo eſſe uel non eſſe/ad
dit, ne aliqui hoc ipſum neſcientes/ quum uerbum ẽ
tertii ad prædicati locum tenet in propoſitione/ diui
dentes propoſitionem, eſſe aut non eſſe tertium ter/
minum eſſe putent, nõ eſt enim terminus in eiuſmo
di propoſitionibus ipſum eſt, ſed appoſitum quidem
ſignificat compoſitionem prędicati & ſubiecti, & oſtẽ
dit affirmationem, negatiue uero dictum diuidit &
ſeparat terminos abinuicem, & oſtendit negationem.
In duos enim terminos omnis diuiditur propoſitio,
Quòd enim nec terminus/nec termini pars ſit uerbũ
eſt/uidetur manifeſtum eſſe ex eo q; affirmatio & ne
gatio oppoſite ex eiſdem conſtant terminis, ſed uide/
tur uerbum eſt terminus eſſe quum ſolum ponitur,
uidetur nãq; tunc prædicatus terminus eſſe, nec ta/
men eſt, immo ſi quis diligenter conſideret/nec tunc
uerbum/eſt/per ſe terminus eſt. Propoſitio enim di/
cens/Socrates eſt, æquipollet illi/Socrates ens eſt. in q̃
iungitur ens eum uerbo/eſt. prædicatus autem ter/
minus hic eſt, ſed quoniam illi dictioni ens uerbum/
eſt/per ſe terminus eſt. Propoſitio enim dicens/ ſocra/
tes eſt, æquipollet illi/ſoc. ens eſt. in qua iungitur ens
cum uerbo/eſt. prædicatus autẽ terminus hic eſt, ſed
quoniam illi dictioni ens uerbum/eſt/ ęquipollere ui
detur, cum ab ipſo deſcendat/breuitatis gratia, & ne
idem uideamur dicere/ſolom ſobiecto coniungitur,
ſit uero cõiunctum terminus ſit & propoſitionis par
ticula. Hæc Alexander. Iterum infra concorditer ad
hęc ſubdit. Aut addidit uerba illa/appoſito uel diui/
ſo eſſe uel nõ eſſe/ot oſtenderet q; hæc uerba/ eſſe aut
non eſſe/non ſunt propoſitionis particule neq; termi
ni, ſed ſunt extra terminos/eſſe & non eſſe/ aut appoſi
ta prædicatis terminis extrinſece/in diuiſione propõ/
nũ in terminos/aut ſeparata ab eis. Nihil.n. amplius
faciunt hęc quantum ad diuiſionem propoſitionum
in terminos appoſita q̃ diuiſa, uidentur enim in pro/
põne illa/ſoc. eſt albus, termini eſſe ſocr. & albus, & cõ
ueniẽtius ſe habebit litera ſi ſic dicatur, appoſito eſſe/
aut nõ eſſe/aut diuiſo. Subdit poſtea/ An abſurdum
eſt dicere/nullo modo in propoſitionibus hoc pacto
ſe habentibus uerbum eſt prædicari, cum præcipue
Eudemus libro primo de dictione/hoc ipſum pluri/
bus argumentis oſtendat. Hæc uerba ultimo loco ad
dita intelligenda ſunt de propoſitionibus de quibus
in hac ultima expoſitione meminit ſcilicet de tertio
adiacente. Videtur tamen in tota hac expoſitione Ale
xan. expreſſe primo negare propoſitionem de ſecun/
do adiacente/ſaltem ſm naturam, quoniam eſt nõ po
nitur ſolum, cum ſemper præintelligat ens à quo di/
cunt græci, ut etiam Ammonius in lib de interpreta/
tione, ipſum uerbum eſt deriuari, & q; ſolum eam cõ
ſtituimus ex noſtro modo loquendi. ſecundo negare
q; in propoſitionibus de tertio uerbum ſit pars præ/
dicati/quam opinionem etiam Auer. in expoſitione
ſua ſequitur. Et hanc opinionem aliqui hoc argumẽ/
to confirmant/ſi eſſet pars prædicati/in propoſitioni/
bus huiuſmodi non fieret bona conuerſio, quoniam
totum prædicatum nõ permutaretur in ſubiectum.
Sed re uera mihi aliter uidetur dicẽdum ex intentio/
ne Philoſophi & Auer. primo de interpretatione. cap.
de uerbo/locum illum exponẽtis, nam inquit ibi Phi
loſophus/uerbum ſemper eſſe eorũ quæ de altero di
cuntur notam, in quibus uerbis innuit uerbum ſem/
per ſignificare intentionẽ prędicati, uerbum.n. in pro
poſitione nũquã poteſt eſſe ſuppoſitũ, ſed ſemper eſt
appoſitũ, ſemper.n. de altero dicitur, & hoc maxime
apparet ex eo q; græci ipſum ῥῆμα dicũt. quaſi quod
de altero dicitur, uel igitur ſignificamus rem abſolu/
te eſſe/uel habere eſſe contractum, ſi primum ſit pro/
poſitio de ſecundo ſi ſecundũ ſit propoſitio de tertio
& hoc exprẽſſiſſime aſſeruit Philoſophus, qui diuiſit
propoſitiones in eo libro in propoſitiones de ſecũdo
& in propoſitiones de tertio adiacente, & in his dicit
uerbum eſt tertiũ ad prędicatũ/ubi uult uerbum eſt/
eſſe partem prædicati, & ex parte prædicati ſumi. Et
confirmatur hoc quia ſi uerbum eſt/ reſolueretur in
ens, tunc eſſet proceſſus in infinitum, nam eiuſdem na
turæ ſemper eſt/ipſum eſt. ſi ergo in illa, ſocrates eſt/re
ſoluẽtur, ita & in iſta/ſocra. ens eſt, quoniam uerbum
eſt ibi non eſt contractum, ſicut in illa/ſocra. eſt albus.
¶ Ad argumentum ipſorum q; non fieret bona con/
uerſio reſpondeo negando conſequentiam, non enim
fit permutatio in his propoſitionibus/ niſi eorũ quæ
poſſunt indifferenter eſſe ſubiecta & prædicata, ſed id
quod ſemper eſt prædicatum formale & omnibus cõ
mune, & cõtrahibile per prędicatum mãle illud ſem/
per remanet pars prædicati in omnibus, & ad hanc ẽt
intentionẽ Philoſophus locutus eſt hoc in definitio/
ne termini, loquitur enim ſolum de propoſitionibus
tertii adiacentis quæ proprie conſtituunt ſyllogiſmũ
cathegoricum, quę diuiduntur ut diximus ſolum in
ſubiectũ & prędicatũ materiale/remanẽte ꝑdicato for/

mali

mali in omnibus eodem modo, quum enim uerbũ non uariet intentionem quãtum, ad cõſtitutionem ſyllogiſmi, idcirco dixit ipſum eſſe appoſitum, & ita etiam exponimus dictum Auer. hic, qui tamẽ aliam opinionem quã diximus in libro de interp̃tatione, & ueriorem ſecutus eſt Idem & Alexãder uidetur ſenſiſſe quũ dixit abſurdum eẽ in huiuſmodi ꝓpoſitionibus de tertio uerbũ nullo modo p̃dicari, & id authoritate Eudemii cõfirmauit, nõ enim poteſt ibi loqui de propoſitionibus ſecũdi, qm̃ ab eo ſermone in quo ſupra loq̃batur de illis, duas alias reſpõſiones interpoſuit longo ſermone ad dubitationẽ qua quęrit quare Philoſophus dixit eſſe aut non eẽ, & in ultima facit ſolum mentionem de ꝓpoſitionibus de tertio, & poſt ultimo loco dicit ea quæ diximus/ubi per ꝓpoſitiones hmõi nõ poteſt intelligere niſi de ꝓxime adductis. Hæc de his intantum dicta ſint.

An ſyllogiſmus poſſit probari eſſe. Item an ſit ſubiectum libri priorum annotationes quædam.

IN DEFINITIONE ſyllogiſmi priuſquã ad literæ expoſitionem deſcendat expoſitor iſte/adducit ex dictis Ioan. Grãmatici opionem quorũdam Philoſophorum qui ephectici uocabantur/negantiũ ſyllogiſmũ, quorum argumẽto ſatiſfaciens Ioan. duas dat reſpõſiones, quarum hic unam tantum tangit/ breuem & nimis obſcuram, ſed ego ambas maioris dilucidationis gratia adducã, ut q̃dam etiam quæ à modernis tanguntur ex his declarem. Eſt ergo prima reſponſio/ꝙ aliud ẽ ſyllogiſmus & aliud ſyllogizabile, quũ ergo ſyllogiſmũ cõſideramus/ ut per ipſum demonſtrationes facimus, tunc hoc ipſum ſyllogiſmũ uocamus, quum uero ut rem aliquã demonſtrabilẽ/ſyllogizabile appellamus, & ſic demõſtratur ſyllogiſmus non ut ſylľus, ſed ut ſyllogizabile. Hanc reſponſionẽ infringit Ioan. & recte/ex hac enim ſolutione non aufertur proceſſus in infinitum, & perſtat adhuc dubitatio, nã & ſyllogiſmus ille per quẽ de ſyllogiſmo ut ſyllogizabile ſit demonſtratio, poterit & ipſe ut ſyllogizabilis conſiderari per alium ſyllogiſmũ ut ſylľus, qui iterum ut ſyllogizabilis per alium, & ita in infinitum. Et ita reiecta hac ſubdit aliam, ꝙ non oẽs demõſtrationes, nec oĩum demõſtrationum principia per ſyllogiſmum alium demonſtrantur, ſed eſt deueniẽdum tandẽ ad cõmunes animi conceptiones, ex quibus principia ſumẽtes ſyllogiſmos ꝯſtruimus, & hoc demonſtratum eſt in poſterioribus/contra illos qui negabant ſcientiam, ubi Ariſto. dixit non omnia p demonſtrationem ſciri, ſed eſſe deueniẽdum ad cõmunes animæ conceptus qualibet demõſtratione perfectiores. Ex his ergo primi ſyllogiſmi fiũt, hæ uero ex nullo amplius. Hæc Io. Grãmaticus. ¶ Hæ ſolutiões ambæ uidenť illæ eſſe quæ à recentioribus ſub aliis uerbis dicunť, & prima licet à Ioan. impugnetur, põt tamẽ ſuſtineri clarioribus uerbis ꝙ ſyllogiſmus duobus modis cõſiderari poteſt. uno modo ut inſtrumẽtum. alio mõ ut ſubiectum. ergo de ipſo ut ſubiecto poteſt haberi ſcientia per ip̃mmet ut inſtrumẽtum, & ipſe ut inſtrumentũ notior eſt ſeipſo ut ſubiectũ. Et quũ dicitur, etiam ille ut ſyllogiſmus particularis ſyllogizabilis poterit per alium etc. Reſpondetur negando hoc, quoniam ille iam ſemel cõſideratus fuit ſub ſyllogiſmo in cõmuni quãdo de eo fuit facta demonſtratio ¶ Vlterius ſciendũ eſt/& ad hoc deſeruit ſecũda ſolutio/ꝙ ſyllogiſmus ille p̃ticularis per quẽ fit demonſtratio de ſyllogiſmo in cõmuni, uerbi gratia/ꝙ conſtat ex tribus terminis/ & duabus ꝓpoſitionibus & alia huiuſmodi, eſt notus nõ q̃tenus inſtrumẽtum ꝓprie/nec quatenus maior extremitas in eo de minori cõcluditur, ſed quatenus cõſtat ex ꝓpoſitionibus imediatis & per ſe notis. ſ. ex definitione ſyllogiſmi quæ eſt principiũ in hac ſcientia, & in hoc ſyllogiſmo particulari/paſſio probata eſt notior de medio/q̃ de minori, quia in medio exprimitur cauſa, q̃re hæ paſſiones inſunt ſylľo, & hic eſt primus ſyllogiſmus de quo Ioan. loq̃batur. Ex his ſolui poſſunt dubitationes multæ quæ à modernis adducũtur in hac materia ¶ Vlterius, adhuc eſt ſciẽdum/ꝙ quum ſyllogiſmus ſit ſubiectum in hoc libro. non aũt argumentatio ut aliqui falſo tenuerũt, quoniã ſpecies aliq eius non conſideranť à Philoſopho in hoc libro. niſi in ordine ad ſyllogiſmum, ut patet ex ſecũdo huius, quũq; etiam ſyllogiſmus ſit ſm multos ſubiectum in tota logica, talis inter hæc ſubiecta differẽtia eſt ſtatuenda. Eſt enim ſyllogiſmus ſubiectũ in tota logica cõſideratus quãtum ad omnem modum eſſendi quẽ habet in ſe & in ſuis p̃tibus integralibus & ſubiectiuis, & in his quæ ad ipſum attributionẽ habent, unde non dicitur uniuerſale ſm prædicationem/ſed ſcdm adæquationem & continentiã Eſt autem ſubiectum in libro priorũ conſideratus ſimpliciter quãtum ad unum modum eſſendi ſuum ſolum. ſ. quãtum ad materiam in cõmuni abſtractã ab omni materia ſpecierum ſyllogiſmi, & quãtum ad formã ſyllogiſmi in cõmuni ſm ſe. Vtrum autem ſpecialis hic modus cõſiderandi faciat ipſum eſſe ſyllogiſmi ſpeciem aliis ſpeciebus cõtradiſtinctam. Ego quidem arbitror ꝙ non/hoc tamen aliis maturius diſcutiendũ dimittimus, ſunt enim qui teneãt ꝙ nec ſubiectum huius libri/nec ſcientia in eo tradita ſit ſupior ad ſubiectum libri topicorum/nec poſteriorũ. quoniã omnes hi ſunt ſyllogiſmi cõſiderati ſcdm diuerſos modos eſſendi, ut patet. Et ad huius cõfirmationem adducitur ratio talis. Diuiſio ſyllogiſmi in cõmuni per materiam ꝓbabilem & neceſſariã non eſt diuiſio generis in ſpecies, quoniã ſpecies ſub aliquo genere poſitę diuidunť inter ſe p dr̃ias formales eẽntiales ipſas ꝯſtituẽtes, ſed alia eſt diuiſio ſylľi in cõi p dr̃ias eſſentiales, quæ cõſideratur in libro priorũ. & eſt diuiſio quæ fit in tres figuras iuxta triplicem habitudinem

medii inter extrema. quę quidem diuerſis principiis
roborantur, ut ſuo loco uidebitur. ¶ Sed ſoluo has
rōnes dicendo/ꝗ quãuis diuerſa ſit ratio ipſorũ, illa
tamen quę cōpetit ſyllogiſmo in cōmuni ut ſylls eſt,
eſt etiam cōmunis ſyllogiſmo topico & demōſtratio
quatenus ſunt ſyllogiſmi/& quatenus hñt formã &
materiã ſyllogiſmi in cōmuni, licet ſit diuerſa ab eiſ/
dem q̃tenus topicus & demonſtratiuus, eodem mō
patet ad cōfirmationẽ. concedendo ꝗ ſyllogiſmus in
cōmuni & ſimplr̃ non prædicaẽ de topico & demō/
ſtratiuo ut genus de ſpẽbus, ſed ut quid cōmunius
de modis ſpecialibus. Si autẽ eſt p̃dicatio eſſentialis/
eſt ut ſpeciei ſpãliſſime de indiuiduis, nam quatenus
ſyllogiſmi eandem habent eſſentiam.

Annotationes circa definitionem ſyllogiſmi.

CIRCA expoſitionem definitionis tenet
expoſitor iſte cōtra cōmunem omnium
expoſitiorẽ. primam particulã definitio
nis non orationem/ſed rōnem legendam
eſſe, quũ illud ſine cōtrouerſia teneri poſſit ex uaria
ſignificatiōe huius nominis λόγος etiã apud græcos.
Quod quãq̃ inuentũ ſit nouum & pulchrum. Nos
tamen magis Alexandro fauentes & aliis omnibus,
rationes quas gratia firmandę huius opinionis facit,
ſoluemus & dicimus legendum eſſe oratio nō ratio,
propter uerba quę ſubdit: in qua poſitis quibuſdã,
uult enim ſyllogiſmum eſſe orationem unam hypo
theticam in qua iunguntur plures cathegorice per
terminum medium, & hoc non Albertus tantum,
ſed Auer. aſſerit, immo Ariſtotele ipſe ſecundo po/
„ ſterio. tex. cōmẽ. xi. uerba Auer. in maiori editione
„ ſunt hæc, & ex eo ꝗ ſunt iſte duæ propōnes oratio
„ una per cōmunicationem ſuam in termino medio,
„ ſequitur ex ipſa cōcluſio ex neceſſitate, & hoc totum
„ declaratũ fuit in libro ſyllogiſmi, uerba autem Ariſt.
una quidem propōne accepta non eſt, duabus autẽ
ad minus, hoc autem quum unum mediũ habeant,
hoc igitur uno accepto concluſionẽ neceſſe eſt eſſe.
quid clarius? Et hic terminus medius ſe habet ut
materia in ſyllogiſmo, ut inquit Auer. in media ex/
pōne libro allegatio, reſpectu. ſ. ipſius concluſionis.
unde licet ſyllogiſmus poſſit accipi ſolum pro pro/
pōnibus conſtitutis tãtum in modo & in figura, cre/
do tamen ueriorem eſſe acceptionem pro aggregato
ex ꝓpōnibus & concluſione. Eſt enim cōcluſio perfe
ctio & forma ſolli, propōnes aũt materia, quum ergo
forma & materia ab inuicem ſeparari non poſſint,
apparet totum hoc aggregatũ ꝓprie eſſe ſyllogiſmũ,
ex quo ſequiẽ ꝯcluſionẽ eẽ de eẽntia ſylli, & hoc Phs
ſignificauit quũ dixit neceſſe eſt ſequi aliud qd, poſi/
ta nãq; materia ꝓpria alicuius rei forma illius ꝓcul/
dubio exoriẽ, & ingigniẽ quũ ergo ambo hic ponan
tur in ſylli definitione ambo erunt de eſſentia ſylli,
hoc ẽt arguiẽ ex alio, quia ſyllogiſmus eſt eſſentialr̃
diſcurſus, qui eſt quidã motus à pręmiſſis in conclu
ſione, omnis aũt motus eſſentialr̃ includit terminos,
& pręcipue terminũ ad quẽ. ergo ꝯcluſio ẽ de eẽntia
ſylli. Eſt ergo & alio modo ſylls oratio hypothetica/
in qua iũguntẽ ꝓpōnes cũ cōcluſione p notam illatio
nis notantis diſcurſum illũ eſſentialiter. ¶ Ex his ſol/
uuntur argumenta oĩa p̃ter ultimũ/in quo dicit, quũ
poniẽ genus remotũ in definitiōe, tũc illud eſt cōtra/
hẽdũ per differentias donec ad ꝓpinquũ ueniat di/
citur illud ẽt hic ab Ariſto. fieri, nã per illa uerba nil
aliud uoluit ſignificare/niſi ſyllm̃ eſſe orationẽ hypo
theticã in q̃ iunguntẽ plẽs cathegorice/p terminũ me
diũ/& p notã illationis, nec oportuit addere ulẽ/aut
particulare affirmatiuũ, aut negatiuũ, quia hæc ſpe/
ctãt ad modos ſylli ſpãles, non aũt ad cōem. ¶ Vlteri/
us ꝯſideratiōe dignũ eſt ꝗ dicit Alexãder circa illam
definitionis ſylli particulã/alterum qd à poſitis. inqt
enim Ariſto. uerba hęc, addidiſſe ut ſyllogiſmi utili/
tatẽ oſtenderet, & cuius gratia inuentus ſit, ut. ſ con/
cluſionẽ ignotam ex p̃miſſis notis ꝓbaret, quũ enim
ſylls inſtrumentũ ſit & inſtrumentũ oẽ utilitatis ali/
cuius gratia & finis/inuentũ ſit, ipſe quoq; ſylls quũ
utilitatẽ hãc nō p̃buerit/gratia cuius inuẽtus eſt ſylls
nullo pacto dicẽdus erit, etiã ſi formã ſyllogiſticã &
cōiugationẽ ſyllicam poſſideret, & pp hãc pticulã ex
cluduntẽ ſylli duplãtes: ut ſi dies eſt/ dies ẽ, ſed dies
eſt. ergo dies eſt, & ſylli indifferẽter cōcludẽtes. i. ꝯclu
dẽtes omni & nulli. Quam. n. utilitatem nobis p̃bẽt
huiuſmodi ſylli? nullam certe, ob id neceſſe eſt cōclu
ſionẽ aliã eſſe a p̃miſſis & uere aliã & neceſſario ſeq,
& per hoc excludiẽ oratio inductiua & exẽplaris, in
quibus licet ponanẽ q̃dã, nō tamen ſequiẽ concluſio
neceſſario. Addo etiã ꝗ petitio principii excluditur
in q̃ concluſio uidetur eſſe cũ p̃miſſis eadẽ, & quod
intẽdimus ꝓbare in principio petiẽ. ergo cōcluſio in
illa nō eſt alia a p̃miſſis, quãq̃ quo ad terminorum di
ſpōnem poſſet eẽ ſylls. Quòd aũt inqt ulterius Alexã
der huiuſmodi orationes inutiles ſylli non ſint, appa
ret, p ſpẽs ſyllog̃ diſcurrẽdo. Nã oĩs ſylls/uel topicus
eſt/uel demontratiuus/uel ſophiſticus, ſed hę oratio
nes non poſſunt eſſe aliquis horũ ſyllorũ, & hoc ipſe
longo ſermone primo priorũ ꝓbat, & adhuc latius
primo topicorum. ex negatiōe aũt ſpecierũ oĩum ge
nus quoq; deſtruiẽ, quũ non ſit genus p̃ter generis
ſpẽs. ſeptimo metaph. 43 Ex his oĩbus uideẽ Alexã/
der uelle non eſſe appellandã orationẽ aliquã ſyllm̃,
quę uim non hẽat ꝓbandi, quãuis figurã aliquã ha/
beat ſyllogiſticam. Sed ꝓfectò uerba iſta ita nude ꝓ
lata magnas patiunẽ difficultates, non enim uideẽ ꝗ
de rōne ſylli ſimplr̃, ut de eo primo priorũ agiẽ ſit ꝓ
bare, ſed tãtum inferre, & ad hoc quoq; neceſſarium
eſt cōcluſionem eſſe à p̃miſſis diuerſam, nã quod in/
fertur eſt aliud ab inferente ¶ Et hoc eſſe uerum ꝓ/
batur tali rōne, omne b/a, omne c/b. ergo oẽ c/a. Item/
omnis leo uolat/omnis aſinus leo. ergo oĩs aſinus uo
lat. Iſti ſunt ſyllogiſmi, & tamen nihil probant parte,
quia non procedunt ex poſitis uel apud ſe uel apud
alium,

aliũ,hoc eſt conceſſis, ut tu & Cõmentator/& oẽs
antiqui expoſuerunt, nam primi ſyllogiſmi ꝓpõnes
ſunt omnino ignotæ, & omnis ꝓbatio eſt pnotiora,
ſecundi autem ſunt oĩno impoſes. ¶ Tertio ſic, Ariſt.
primo topic.ſyllogiſmos in forma peccantes/nõ uult
eſſe ſyllogiſmos,bonos autem in forma, ſed in mate/
ria peccantes uult eſſe ſyllos, tũc ſic/materia ſyllogiſ/
mi dialectici eſt probabilis. ſyllogiſmus ergo qui nõ
habebit p̃miſſas probabiles peccabit in materia ſyllo/
giſmi dialectici,& non dicetur ſyllus dialecticus, ni/
hil tamen obſtat quin poſſit dici abſolute ſyllus non
peccans in materia ſyllog ſmi ſimplr.Materia nãque
ſylli ſimplr ſunt ꝓpoſitiões ipſę quo ad affirmatiuũ
& negatiuũ, uniuerſale & particulare.Idem eſſet di/
cendum de ſyllogiſmo demõſtratiuo & ſophyſtico.
¶ Præterea, uõne Phs ſecundo huius dicit poteſtatẽ
eſſe ſyllogiſticá ut falſæ propõnes poſſint ueram cõ/
clusionem concludere,propter hæc argumenta dixe
runt multi/de ratione ſyllogiſmi ſimpliciter tm̃ eſſe
ꝙ inferat nou ꝙ probet, Et addũt hi rationem aliam,
ſi ſyllogiſmus ſimplr eſſet probatiuus,tũc omnis ſyl
logiſmus eſſet probatiuus. cõſequẽtia eſt manifeſta,
conſequens eſt falſum de ſyllogiſmo ex falſis ꝓceden
te. Dicunt quoq; de rõne ſyllogiſmi ſimpliciter eſſe
ſolũ diſpoſitionem terminorũ in modo & in figura
& neceſſariam illationẽ. ¶ Et ulterius/ ꝙ nou requi/
runtur in ſyllogiſmo ſimpliciter tres termini uocalr
diſtincti,qm̃ eſt aliquis bonus ſyllus in quo tantum
ſunt duo termini,patet de ſyllogiſmo ex oppoſitis ſe
cundo priorum,imo quod plus eſt,ex uno tantũ ter
mino aiunt poſſe ſyllm bonum ſimpliciter conſtare,
ut ſi fiat in quinto tertię talis ſyllogiſmus/ aliquis hõ
non eſt homo/ omnis homo eſt homo. ergo aliquis
hõ non eſt hõ. ¶ Ex quo ulterius inferũt ad propoſi/
tum eorũ quę à principio in hoc notabili dicta ſunt.
nou oportere eſſe concluſionẽ ſyllogiſmi ſimpliciter
aliam ſeu diuerſam/à quacũq; præmiſſarũ ſeorſum
ſumpta;quũ ut patuit in aliquo ſyllogiſmo/cõcluſio
ſit eadem p̃ciſe ſm uocem cum altera præmiſſarum.
¶ Sed iſti delirant quũ dicat Ariſt. in definitione ſyl/
logiſmi poſitis quibuſdam/quod denotat propõnes
duas/ſaltem eſſe oportere & diuerſas, q̃ non poſſunt
eſſe diuerſæ & duæ, niſi ꝓpter hoc quia duæ extre/
mitates iungũtur cum uno medio, ex quibus alterũ
quid.i.concluſio à præmiſſis diuerſa neceſſario ſeq/
tur,qđ eſſe non poteſt,niſi quia extrema inter ſe iun
guntur in affirmatiuo/uel diſiungũtur in negatiuo,
ex quo uidetur oĩno neceſſarium tres eſſe in ſyllo ca
thegorico terminos & duas ꝓpoſitiones/unam con
cluſionẽ diuerſam cõcludentes. Ex quo patet ſyllo/
giſmũ illum propoſitũ in quinto tertię eſſe omnino
uanum & inanem & nihil concludere, nec oĩno eſſe
dicendum ſyllm, quoniam nõ competit ei definitio
ſyllogiſmi,nec differt iſte ab illo quẽ adduxit Alexã/
der/ niſi quia ille habet cõnexũ & tranſumptũ oĩno
idẽ & affirmatiuũ.Hic uero ſunt duę ꝓpõnes nõ dif
ferẽtes in alio,niſi qa una ẽ affirmatiua & altera nega/
tiua,iidem tñ in totum ſunt termini, hoc aũt nõ ſuf/
ficit ad conſtitutionẽ ſyllogiſmi.Requirit̃ eñ diuer
ſitas ſaltem in duobus terminis.ſ.medio cum maio/
ri,quũ enim mediũ ſit cauſa ꝙ maior extremitas cũ
minore uniatur, uel diſiũgatur ſiue uero ſiue falſo,
& cauſa à cauſato neceſſario diſtinguatur, nihil enim
poteſt eſſe ſibi cauſa ut aliqui ſibi inhęreat,licet ergo
poſſit maior extremitas eſſe eadem cum minori ſm
uocem,differt tamen ab illa ſm officium & in modo
ſumendi ut ſtatim dicam de mente Alexandri,quod
apparet in ſyllo ex oppoſitis in quo idem à ſeipſo re/
mouetur,& idem ſupplet uicem duorũ/mediũ tamẽ
oportet eẽ diuerſum propter cáм dictam, & non ab
re,dixi hoc eẽ neceſſariũ in ſyllo cathegorico quoniá
de hypothetico ſortaſſe ſecus eſt, nam ĩ cathegorico
non poteſt ꝯcluſio eſſe omnino ſimilis alteri p̃miſſa/
rum,quia nullus eſt ſylls cathegoricus ĩ quo paucio
ribus terminis indigeamus q̃ ille in quo idẽ de ſeipſo
concluditur affirmatiue uel negatiue,affirmatiue ut
dicendo/omne animal rationale eſt homo,omnis hõ
eſt aial rõnale, ergo oĩs homo eſt hõ.negatiue ut in
ſyllo ex oppoſitis,nulla diſciplĩa ſtudioſa/oĩs diſcipli
na ſtudioſa/ nulla diſciplina diſciplina, in his autem
nulla p̃miſſarum eſt alteri ſimilis,nec etiá ꝯcluſio ali/
cui illarum. Sed in ſyllogiſmo hypothetico diuiſiuo
ex oppoſitis cõſtituto inquit Alexander poſſibile eſt
concluſionem non differre ab altera pte diſiuncti,im
mo & ipſum tranſumptum ut dicendo/aut eſt dies/
aut nox ſed non eſt dies.ergo eſt nox,uel aut eſt dies
aut nõ eſt dies,ſed ẽ dies,ubi tranſumptũ eſt ſimile al
teri parti diſiuncti. Sed inquit Alexander/ſuſtinẽdo
uniuerſaliter uerum eſſe ꝙ concluſio ſit diuerſa à ꝓ
poſitionibus,licet concluſio illa ſit ſimilis ſecundum
uocem,non infertur tamen ut ſimilis,ſed ut oppoſi/
tum alterius partis quę poſita fuit in diſiuncto, ut
ſuo modo ẽt diximus de maiori & minori extremo
in ſyllogiſmo ex oppoſitis. ¶ Sed tunc eſſet dubium
de petitione principii ſaltem de illa q̃ ſtatim ſit utrũ
ſit bonus ſyllogiſmus ut iſti aſſerũt, fortaſſe dicendũ
eſt ꝙ nõ. De hoc tamen/ſecundo huius latius diſſere/
mus, nunc autem quod principaliter quęritur per/
ſcrutemur,an.ſ.hoc conceſſo ꝙ concluſio ſit à prę/
miſſis diuerſa habeamus cõcedere ſyllogiſmũ omnẽ
eſſe probatiuum,quum ſit hæc eius utilitas, qua ſe/
cluſa ſyllus nihil erit, & nãque cætera inſtrumenta,
ut inquit Alexander primo topic.abiicimus quũ nõ
poſſunt in propriá utilitatem. ¶ Pro cuius ſolutio/
ne ut opinionem Alexandri pro uiribus tueamur/
dicimus diſtinguendum eſſe de probatione,nam du
plex dicitur eſſe probatio,una eſt quum ex propoſi/
tionibus ueris & notioribus/ uel ſaltẽ ꝓbationibus
& notioribus concludimus concluſionem aliam à
p̃miſſis,ita ꝙ ueritas & ꝓbabilitas & cõplexio con/
cluſionis ex ueritate & notitia & complexione præ/
miſſarum dependeat. Et iſte modus probationis de/

ſeruit ſyllogiſmo dialectico & demonſtratiuo. Alius
modus probationis eſt quum nõ propter ueritatem
aut complexionem uel notitiam præmiſſarum quæ
ſit cauſa ueritatis & notitiæ & complexiõis in cogno
ſcendo tantum/ipſius concluſionis, ſed ex ſola termi
norum diſpoſitione ita adinuicem iunctorum pro/
batur hoc pdicatum ineſſe huic ſubiecto. Hic.n.non
ſolũ conſideratur modus illationis/ſed etiam proba/
tionis,ſuppoſita nãq; illa terminorum diſpoſitiõe in
modo & figura tali probatur prædicatum hoc ineſſe
huic ſubiecto. Hæc autem probatio non fit ex notio/
ribus/nec ex ucrioribus,ſed ſiue ueræ/ ſiue falſæ ſint
propoſitiones/ſiue ignotæ ex tali terminorum com/
plexione probatur talis concluſio,& hoc modo Phi/
loſophus in ſecũdo huius inquit ſyllogiſmum ex fal/
ſis/eſſe ſyllogiſmum & poſſe uerum concludere. Et ẽ
aduertendum q; ſecũdus modus eſt uniuerſalior pri
mo. Vult ergo Alexan. q; ſola forma ſyllogiſtica & cõ
iugatio/ſiue modus non ſufficiat ad hoc q; uere dica
tur ſylls,quoniam in definitione & eſſentia ſylli requi
ritur q; concluſio ſit a præmiſſis diuerſa,& per conſe
quens etiam præmiſſæ inter ſe ut ſupra diximus, qđ
ſignificat utilitatem ſylli, Poteſt enim ſeruari forma
ſyllogiſtica in aliquibus in quibus concluſio ſit eadẽ
cum aliqua pręmiſſarum,ubi termini ſint tantum di
uerſi ſm acceptionem intellectus, & nullo modo ſm
uocem nec ſm rem,ut apparet in exemplis ſupra ad/
ductis. ⁋ Ex his apparet ſolutio ad duas primas ratio
nes in oppoſitum adductas. Ratio autem tertia quæ
difficilior,eſt etiam ex prædicta diſtinctione ſoluitur/
quum dicitur,ſi aliquis ſylls non procedat ex proba
tionibus peccabit in materia ſyllogiſmi dialectici, ni/
hil tamen obſtat quin ſit ille ſylls, dummodo habeat
materiam proportionatam ſyllogiſmo ſimpliciter/cõ
ceditur totum dum habeat conditiones prius dictas
ex hoc tamẽ non ſequitur illum non eſſe probatiuũ,
ſaltem loquẽdo de probatione ſecundo modo dicta.
Nam ſylls probatiuus ſecundo modo dictus diuidit
in topicum & demonſtratiuum & ſophiſticum pec/
cantem ſolum in materia, ut dicitur primo Topico.
cap. I. & primo elẽchorum. Sylls tñ ſimpliciter poteſt
eſſe probatiuus ſecundo modo & non primo, ut ſæ/
pius dictum eſt. Sed dices, uidetur Alexander loqui
de probatione ſecũdo modo dicta,quoniam / inquit/
tales ſyllos non eſſe utiles,nec dialectico,nec ſophiſti
co,nec demonſtratiuo. Dico q; Alexãder loquitur de
ſyllis quos ipſe adiunxerat,ſed illi alii qui probant ſe
cundo modo,ſunt utiles quantum ad ſecũdum mo/
dum probandi generaliter qui pręſupponitur a pri/
mo, nam pręſupponunt ſyllogiſmus dialecticus &
alii formam & materiam ſyllogiſticam generalem,
quæ etiam generaliter probat, & illam neceſſario in/
cludunt, & ſic patet quòd ſyllogiſmus qui ue/
re ſyllogiſmus eſt habet uim probãdi,uel
primo/uel ſecundo modo,non autẽ
ſolũ inferendi ut dictum eſt.

*Circa dictum de omni ab Ariſt. defi/
nitum annotatio.*

Dictum de omni ab Ariſto. definitum ui/
detur non differre a ſyllogiſmo, quum i
quit dictum de omni eſſe quando nihil
eſt ſumere ſubiecti de quo alterum, hoc
eſt prædicatum non dicatur. nam ut Alexander pri/
mo priorum dicit. quum omnis propoſitio conſtet
ex ſubiecto & prædicato,tunc prædicatum de omni
ſubiecto dicetur quando nihil eſt ſumere ſubiecti de
quo non dicetur prædicatum. ut animal de omni ho
mine,nullum enim hominem ẽ accipere/de quo ani/
mal non dicetur. ⁋ Hic autem modus dicendi nõ ui/
detur differre a ſyllogiſmo,& hoc confirmatur ex di
cto Simplicii in antepdicamẽtis exponentis regulá il/
lam quando alterũ de altero prædicatur ut de ſubie/
cto/quicquid prædicatur de pręedicato prædicatur &
de ſubiecto. Inquit enim. Hic eſt primus modus pri/
mę figuræ quum medium ſit in toto maiore, & dica
tur de toto minore. ⁋ Eſt igitur aduertendum q; di/
ctum de omni continet tres terminos & duas ꝓpoſi
tiones/quẽadmodum & ſyllogiſmus,ſed differt à ſyl
logiſmo,qm̃ ſyllogiſmus continet hæc in actu,dictũ
autem de omni in potentia. Et ideo dictum de oĩ eſt
ſyllogiſmus implicitus,& ſyllus eſt dictum de omni
explicitum, ſicut dicitur de definito & definitione.
Vnde dictũ de omni cõtinet duos terminos in actu
qui ponunt in propoſitione maiore. ſ. mediũ & ma/
iorem extremitatem,minorem aũt in potentia. Et ex
hoc etiam minorem propõnem in potentia cõtinet,
& maior propoſitio quũ ſe habeat ut totũ continens
minorem in potentia ut partẽ debet eſſe uls. minor
autẽ quũ ſit pars contenta ſub medio neceſſario erit
affirmatiua. non enim eſt totũ niſi de parte affirma/
tiue prædicetur, ſyllus autem duas propoſitiones &
tres terminos actualiter explicitos cõtinet ut dicen/
do/omnis hõ eſt animal/Socra. eſt homo,ex hoc autẽ
q; maior extremitas dicitur de medio,ſequitur ut di
catur de minori quæ cõtinetur ſub medio. & hic eſt
decurſus ſyllogiſticus. Hoc aũt patet ex uerbis Ariſt.
quũ dicit,nihil eſt ſumere ſubti,de pdicatũ nõ dicat,
ſignificat.n.eẽ ꝓpõnẽ unã q̃ ſubtũ ɔtineat & pdicatũ,
ſub cuius ſubo liceat aliquid ſumi. Illa ergo non põt
eſſe niſi ꝓpoſitio maior ſub cuius ſubiecto põt ſumi
minor,& ſic notatur propoſitio maior in actu, mior
autem in potẽtia,& maior uniuerſalis & minor affir
matiua. De ſyllo autem dicit Philoſophus infra. quũ
ergo poſtremus in toto ſit medio & medius in toto
primo,uel ſit uel non ſit,neceſſe eſt extremitatũ fieri
ſyllm perfectum. Vbi notat ꝓpõnes ambas & termi/
nos actu ſumi, ſed licet maior ſit uniuerſalis, quia ſe
habet ut totum ad minorem,alio tamen mõ quo ad
qualitatem ſumitur,qñ concludenda eſt cõcluſio af/
firmatiua/& alio quando negatiua. Hoc autẽ accidit
maiori quando pręedicatũ eſt à ſubiecto remouendũ

in concluſione, ꝓpter quod neceſſe eſt idem p̄dicatũ remoueri à medio ſub quo minor ſumit̃ ut pars, remanente minori affirmatiua quũ ſit pars. Et hoc eſt qđ Philoſophus ſubdidit quando dixit/ & de nullo ſimilr̃. ¶ Ex his patet differentia inter dcm̃ de omni/ & ꝓpoſitionem ulẽm quam ponit Auer. in expõne huius loci, quia in dicto de omni intelligitur & inuitur potentialis cõſiſtentia & continẽtia minoris affirmatiue, quę non inuitur in propõne uniuerſali affirmatiua, & idcirco bene dictũ eſt, dcm̃ de omni duas continere propõnes/ unã in actu/ alteram in potentia. Patet etiam uerũ eſſe dictum Ariſt. quod frequẽter repetit, & in libro priorũ & poſteriorũ non poſſe eẽ ſyllogiſmum, niſi ſit in eo aliquid ſe habẽs ut totum & aliquid ſe habens ut pars ¶ Dilucidũ quoq; eſt dictum de omni duo habere ſignificata, qm̃ duas importat ꝓpõnes, unũ primariũ & alterum ſcđariũ, actuale primum eſt/ ſecundũ potentiale. primũ eſt q̃ p̄dicatum dicatur de quolibet cõtento ſub ſubto, & hoc modo/ ꝓpoſitio iſta oĩs homo eſt aĩal, propter ſubm diſtributũ ab illo ſigno uniuerſali ut eſt dictum de omni, ſignificat qđlibet indiuiduũ hominis eſſe aĩal. ſecundum eſt q̃ de quolibet de quo dicitur ſubm dicatur prædicatũ, & hoc modo illa propoſitio/ oĩs homo eſt aĩal, ſignificat Socratem & Platonem eſſe aĩal. ¶ Et hæc fuit cauſa erroris Alpharabii ut dicit Auer. quoniam putauit ſcđariũ ſignificatũ dicti de oĩ eſſe primarium, nam putauit illam ꝓpõnem/ oĩs homo eſt animal, primo ſignificare q̃ oẽ de quo dicitur hõ eſt animal. Hoc aũt eſt falſum, quia tunc maior extremitas nõ diceret̃ de medio, ſed de eo de quo dicitur medium/ licet mediũ poſtea in minori ꝓpõne de minori extremo diceret̃. Et tunc ꝓpõnes iſte non poſſent cõcludi, qm̃ maior extremitas fuiſſet p̄dicata de minori in prima propõne. & ex hoc poſtea cõcluſit Alpharabius q̃ poſſet fieri dictũ de omni ex ambabus negatiuis/ ſic dicendo/ quod non eſt animal non eſt homo, nulla ſtatua eſt animal. ergo nulla ſtatua eſt homo. Sed hic eſt error predictus, quoniam non dicitur maior extremitas de medio, ſed de eo de quo dicitur medium. nam non eſſe hominem dicitur de eo de quo dicitur non eſſe animal, q̃ ſi de medio immediate maior extremitas diceret̃ detegeretur error protinus. Alio etiam peccato peccat hic ſyllogiſmus, ut inquit Auer. contra ipſum, nam conſtat ex pluribus q̃ duabus propoſitionibus, ſyllogiſmus autem cathegoricus ex duabus tãtum conſtat. Et habet potius uim ſyllogiſmi hypothetici q̃ cathegorici, qui arguit à deſtructione conſequentis ad deſtruendum antecedens. Idem enim eſt dicere, quod non eſt animal non eſt hõ, ac ſi diceremus/ ſi non eſt aĩal nõ eſt hõ. ¶ Vlterius ſciẽdũ eſt q̃ etſi dcm̃ de oĩ uideat̃ ſumptum ab illa regula ĩ anp̄dicamẽtis, tñ illa regula ſtrictius ĩtelligitur, quia ſolũ in p̄dicatis eſſentialibus. ita enim inquit Simplicius intelligendum eſſe uerbum illud de ſubiecto. Dictum autẽ de omni latius intelligitur non ſolum de eo quod eſſentialiter continetur ſub ſubiecto, ſed quouis modo. Quum enim animal dicitur de homine/ dicitur & de omni eo quod continetur ſub homine, ſiue id de quo dicitur ſit per ſe contentum ſub homine/ ſiue per accidens, dummodo homo de illo prædicetur actualiter ubi ſyllogiſmus fit ex ambabus de ineſſe/ aut ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe/ quouis modo ſumpto ineſſe/ ſiue ſimpliciter/ ſiue ut nunc. Ex quo etiã dicitur ueram eſſe regulam Ariſto. q̃ ex maiori de neceſſario cum minori de ineſſe quouis modo ſumpto ineſſe ſequitur cõcluſio de neceſſario per dictum de omni. Aliter dictum de omni in tali miſtione non uerificaretur niſi in propõnibus neceſſariis, quod tamen eſt falſum hoc ſignificauit Ariſto. ibi quum dixit, nam c/ ſub b/ eſt, ſignificans miſtionem illam tenere per dictum de omni. Hoc autẽ inter cętera ex eo maxime arguitur, q̃ ſi animal prędicatur neceſſario de homine, quũ ſuppoſita hominis/ ſiue per ſe/ ſiue per accidens identificentur uniuerſaliter homini, neceſſe eſt ut de illis ſuppoſitis, idem animal cum eodem modo neceſſitatis in concluſione prędicetur. ¶ Ex quo iterum arguitur opinionem quorundam falſam eſſe, in qua dicunt ſyllogiſmum illum peccare per fallacia accidentis in quo eſt maior de neceſſario & minor de ineſſe ut nũc, album nanq; accidit homini ut ſtat ſub hoc prędicato quod eſt animal, unde non ſequitur omnis homo eſt animal neceſſario, album eſt homo. ergo album eſt aĩal neceſſario. Cuius erroris cauſa forte fuit, quia credidit dictum de omni tenere tantum in propoſitionibus neceſſariis, ut ſupra dictum eſt de regula in antep̄dicamẽtis: unde ſi hoc dictum eſſ et uerũ, ille ſyllogiſmus peccaret per fallaciam accidentis/ ſiue ſumeretur maior tum modo neceſſitatis/ ſiue non, nam album accidit homini ut ſtat ſub illo prędicato quod eſt animal/ ſiue ei apponatur modus neceſſitatis/ ſiue non. Et hoc modo nullus fieret ſyllogiſmus ſine fallacia accidentis niſi in propoſitionibus per ſe uel neceſſariis. ¶ Sed patet ſolutio ex dictis, nam quis album non ſit de eſſentia hominis, tamen quia identificatur homini, nam omnis propõ affirmatiua eſt uera per idẽtitatẽ p̄dicati cũ ſubiecto. idcirco quum animal cum modo neceſſitatis de homine prędicetur/ prędicabitur cum eodem modo de omni eo quod eſt idem cum homine, & per dictum de omni, ut dictũ eſt. Sed de his latius & accuratius loco ſuo dicemus. ¶ Vtrum autem dictum de omni ſit principium regulatiuum omnium ſyllogiſmorũ/ uel tantum primę figurę. Dicendum q̃ perfectio eſſentialis ſyllogiſmi quę inuenitur in quolibet ſyllogiſmo cuiuſq; figurę concludẽte eo q̃ hęc ſint, habet in qualibet figura principium proprium, nam figurę omnes concludunt concluſiones ſuas ex neceſſitate per tres diſpoſitiones medii eſſentialiter diuerſas, ꝓpter quod diuerſa ſunt principia, nam in prima eſt dictum de omni per quod denotat̃ exiſtentia medii

inter extrema,hoc mõ qđ ſubiiciať maiori,& pđiceť de minori,in ſecunda q̃ medium quod remouetur à prędicato & affirmatur de ſubiecto, eſt cauſa remotionis extremorum in cõcluſione à ſeinuicē,in tertia q̃ q̃cũq; idē ſunt uni tertio/idē ſunt iter ſe. Hi.n.ſũt ſitus medii in ſcđa & tertia figura. Perfectio tamē accidentalis/quæ denotat non neceſſitatē,ſed euidentiã illius non inueniť niſi in prima q̃ concludit p dictũ de omni,alii autē ut euidentiam hāc habeant reducēdi ſunt ad primā per conuerſionē.cõuerſio ergo erit principiũ regulatiuũ ſyllorum imperfectorũ,quo ad euidentiã,ut.ſ.ad primam reducanť,& tunc oēs tandem eodē pricipio radicali regulanť. Iccirco forte de aliis principiis Ariſto.non meminit.

Dubium an diuiſio propoſitionum ab Ariſto. tradita ſit penes modos, aut materiam, aut vtrũque intelligenda.

DVBIVM diſcuſſione dignum eſt de diuiſione quã Ariſt. facit primo priorũ. c.2.ipſarũ ꝓpõnũ, quarũ alias.d.ſignare ineē/als neceſſario ineē/als ɔtingere ineē/an ſit penes materiã tantũ intelligēda/ uel penes modos tantũ/uel penes utrũq;. Item quid per propões de ineſſe intellexerit, quũ enim hæc ſint fundamēta oium quæ ſequunť/niſi recte intelliganť in magnos & inextricabiles errores nos pducent. Quaſdam etiã dubitationes alias quę his annectunť ad futura differemus quę in miſtionibus ſunt pertractanda. ⁋ Quãtum ad primã q̃ſtionem uidetur primo hāc diuiſionem datã eſſe penes materiã:primo ex uerbis Ariſt. ponentis hāc diuiſionē penes ſignificata propõnum, quæ à modis eſſendi & natura ipſarũ rerũ ſumunť. ſecundo.ex uerbis eiuſdē infra.c.14.in principio cap. & Auer.ibidem quũ inquit.Quoniã autē diuerſum „ eſt ineſſe & neceſſario ineſſe & contingere ineſſe,nã „ multa quidem inſunt/non tamen ex neceſſitate,mul„ ta autem nec inſunt ex neceſſitate/neq; inſunt om„ nino,contingunt autem ineſſe:& Auer.inquit/quo„ niam propoſitiones diuerſantur,quædam à quibuſdam in modo & materia quam ſignificat modus. tertio & fortius ſic arguitur. Niſi hæc diuiſio daretur penes materiam non poſſent uerificari regulæ quas Ariſto.infra tradit de conuerſione propoſitionum contingentium de uero contingenti,quum.d. uniuerſalem negatiuã & particularem affirmatiuã ad oppoſitam qualitatem conuerti,& non eo modo quo propoſitiones de neceſſario & de ineſſe/quum illa ſit neceſſaria contingentis ut poſſit eſſe & non eſſe,ut infra clarius oſtendit.c.18.quum ipſum contingens definit & dicit propoſitiones de contingenti conuerti ad oppoſitas qualitates. ⁋ Hoc idem ex ſententia Alexandri aphro.& Ioan.Grammatici primo priorum. arguiť qui prædictam diuiſionē perfectã eſſe declarantes,id ex parte rerum declarant/ diſtinctionem mēbrorũ prius dictæ diuiſionis ex rerum ipſarum diſtinctione ſumentes. ⁋ Hæc ſunt uerba Alexandri. Eorum quæ aliquibus inſunt/alia quidē ſemper inſunt/alia uero qu andoque quidem inſunt/ quandoq; uero non.ſi ergo ſemper inſit quod ineſſe dicitur, & ſi ſumať ineſſe, neceſſaria ſit huiuſmodi ꝓpoſitio affirmatiua & uera,neceſſaria uero negatiua uera quæ accipit non ineſſe alicui id/quod nunq̃ aptum eſt ineſſe.Si autem non ſemper inſit prędicatum ſubiecto,ſed tantum ſecũdum præſens tempus propoſitio quæ hoc ſignificat de ineſſe ſit affirmatiua uera.ſimiliter & de ineſſe negatiua uera, q̃ quod nunc non ineſt/non ineſſe ſignať.Si autē in præſenti prædicatum non ineſt ſubiecto,ſed poteſt ipſi ineſſe, & ſic tanq̃ poſſibile ineſſe accipiatur/poſſibilis ſit propoſitio affirmatiua uera:quæ uero poſſe non ineſſe ait,uel id quod ineſt/uel id quod non ineſt poſſibilis ſit negatiua uera. ⁋ Idem quoq; aſſerit Alexander in a'ia diuiſione quã facit penes ſeparabilitatem uel inſeparabilitatē prædicati à ſubiecto. Ex quibus duo intelligunt de mente eius. Primum,q̃ modi non faciũt propoſitiones eſſe tales,ut modus neceſſarius non facit propoſitionem neceſſariam,nec eius abſentia propoſitionem de ineſſe,ſed ſolum ex rõne terminorum habet propoſitio,q̃ ſit neceſſaria de ineſſe/uel contingens. Secundum eſt,q̃ propoſitio de ineſſe eſt nõ in materia neceſſaria,ſed poſſibili in actum reducta,unde quũ hāc intelligat eſſe propõnem de ineſſe, patet omnes alias,quãuis ſint ſine modo,non tamē dici de ineſſe,ſed uel neceſſarias/uel poſſibiles. ergo intelligit diuiſionem Ariſto.penes materiam & habitudinem terminorum,nõ autē penes modos,hoc etiam ex ſolutione alterius q̃ſtionis planius erit. ⁋ Sed in oppoſitum q̃ ſit data penes modos & non penes materiam arguitur rõnibus nõ minus efficacibus. Prima eſt/ſi data eſſet penes materiam,hæc diuiſio non cõpꝛhēderet oēm ꝓpõnem categoricã:non enim cõpꝛhenderet mobiles Ariſto.autem.d.omnem propõnem ſcilicet categoricam in hac diuiſione contineri. Secunda eſt/nam Ariſtote. docens quo pacto conuertuntur propoſitiones de ineſſe/ aſſignat regulas illas in omni materia ſemotis modis: cuius ſignum eſt, quia loquitur in terminis ignotis cuilibet materiæ applicabilibus. Item aſſignans/ q̃ propoſitio particularis negatiua non conuertitur: dat exemplũ in materia neceſſaria, ut aliquod animal non eſt hõ: ſed nõ conuertitur/ut aliquis homo non ſit animal. ergo ſequitur propoſitiones neceſſarias & de ineſſe quantũ ad materiã nõ differre,oportet ergo eas differre penes modos. Tertia eſt/quia Ariſto.infra.c.14.dicit propoſitionem neceſſariam nõ differre ab ea quæ de ineſſe ,niſi quia in ea ponitur modus neceſſitatis. ergo materia propoſitionis de neceſſario erit,omnis propoſitio de ineſſe cui addetur modus neceſſarius. ⁋ Confirmatur idem ex dicto Ariſto.in.c.de conuerſione propoſitionum contingentiũ qui propoſitionem

nem neceſſariam intelligi per appõnem neceſſarii. quarto Alexan. exponens dictum illud in litera Ariſtote. ſecundum unanquanque allocutionem. d. ipſum appellaſſe modos allocutiones, quoniam modi propoſitionibus apponuntur ad libitum noſtrum & ex noſtra prolatione, non autem ex natura rerum aut habitudine terminorum. Si enim modus materiæ conſonus propoſitioni ſemper apponeretur, nunquam fieret propoſitio modalis falſa, cũ igitur in hoc libro priorum fiat ſolum mẽtio de propoſitionibus & ſyllogiſmis formaliter ſumptis ut cõſtituunt ſyllogiſmum formaliter ſumptum & penes formam uariabilem, non habet in his conſiderari ueritas aut falſitas propoſitionum, ſed ſolum modus compoſitionis formalis, quo ad affirmatiuum negatiuum, uniuerſale, particulare, de ineſſe, de neceſſario, & de contingenti. Sed tunc quærit Alexan. ſi ita eſt, quare ergo Ariſtoteles uidetur hanc diuiſionem penes materiam dediſſe, nam nec materia neceſſaria ſpectat ad ſyllogiſmum ſimpliciter nec contingens, ſed ad demonſtratiuum & dialecticum. Reſpondet hoc ideo ipſum feciſſe, ut notaret ſyllogiſmum ſimpliciter in omni materia poſſe indifferenter fieri, à qua tamen ſemper ſeparabilis eſt, quatenus ſyllogiſmus ſimpliciter, & quòd omnes modi cuilibet materiæ indifferenter applicari poſſunt. Quam ſolutionem in his uerbis clare exponit Alexãder ſic inquiens: Abſq; materia igitur modos ipſos propoſitionibus apponens uniuerſales in ipſis demonſtrationes facit, non penes hanc aut hanc materiam oſtendens differentias ſyllogiſmorum fieri, ſed penes modum additum. Vniuerſales igitur exiſtẽtes demonſtrationes hæ propriæ ſunt tractatui de ſyllogiſmis. Addit tamen & cauſam propter quam fecit diuiſionem penes materiam, & eſt propter conuerſiones, cum enim eſſent conuerſiones neceſſariæ propter reductionem modorum ſecundæ & tertiæ figuræ ad primam, & propoſitiones de ineſſe, de neceſſario, & contingenti non eodem modo poſſent conuerti, fuit neceſſarium hac diuiſione data penes materiã oſtendere diuerſum modũ cõuerſionis in eis eſſe. Et ſubdit q; propter miſtiones diuerſarum ſpecierũ propoſitionũ ex quibus diuerſi modi ſyllogiſmorũ miſti fiunt formaliter diuerſi, fuit neceſſarium ipſum feciſſe diuiſionem propoſitionum penes modos. Hæc ſunt Alrxandri uerba præter ea quæ ſupra adduximus. An differentiæ tales propoſitionum ad ſyllogiſticam methodum & tractationem neceſſariȩ uniuerſaliter ſunt, nam & quia nõ ſimiliter fiunt conuerſiones propoſitionum quæ ſm prædictos modos differunt, & per conuerſiones plures ſyllogiſmorum alii à prima figura oſtenduntur concludentes, neceſſaria ei fuit ſm hos modos propoſitionum diuiſio, aliter namque in neceſſariis, aliter in inexiſtentibus, aliter quoque in contingentibus conuerſæ propoſitiones ſyllogiſmos faciunt. Sed ob id quoque quòd miſtæ inter ſe ſecundum hos aut hos modos, differentes propoſitiones, differentiam quandam ſyllogiſmorum faciunt, etiam propter hoc ad ſyllogiſticam tractationem, differentia propopoſitionum ſecundum hos modos eſt neceſſaria. Sequuntur demum uerba illa quæ ſuperius adduximus. ¶ In ſolutione huius dubitationis expreſſa & indubitabilis eſt ſententia Alexandri. & Ioan. grammatici cum ſequentis q; Ariſto. hanc diuiſionem dederit penes modos & non penes materiam propter rationes poſt oppoſitum adductas. Et hanc opinionem etiã multi ex Latinis ſequuntur, & in horum auxilium poſſet dici q; etſi uideatur Ariſto. propoſitiones has penes ſignificata & materiam diuiſiſſe, quod quidem facit conſiderando eas ut ueræ ſunt, non tamen negat diuiſionem etiam penes modos eſſe faciendam cum ſubdit ſm unãquãq; allocutionem, ideſt ſm ununquenq; modum ad libitũ noſtrũ applicabilem, cum propoſitiones ipſas, ſiue ueras, ſiue falſas indifferenter conſideramus. Hoc apertiſſime Alexander infra aſſerit c. 14. his uerbis. Manifeſtiſſime autem differentiam nobis declarauit propoſitionis inexiſtentis & ad neceſſariam & ad contingentem cum dixit. multa enim inſunt, non tamen ex neceſſitate, quædam uero neque ex neceſſitate, neque inſunt omnino, ſed cõtingit ineſſe, nam hoc pacto inexiſtentes quidẽ erunt, quæ ipſum inexiſtens, non tamen neceſſario inexiſtens ſignificabunt, neceſſariæ uero quæ neceſſario inexiſtens, contingentes uero quæ non quod iam ineſt, ſed quod ineſſe poterit, uere quidem, ſi ueræ ſint, falſo autem ſi falſæ, patet autem quòd differẽtia propoſitionum & ſyllogiſmorum ſecundum modos, modorum appoſitione dignoſcetur, unicuiq; enim propoſitioni & unicuique ſyllogiſmo proprius in prædicatione modus adiungetur. Vult ergo Alexander modos uere, falſoque cuilibet propoſitioni & affirmatiue & negatiue promiſcue adiungi poſſe. Idẽ & Ioan. grammaticus confirmat, cum illos redarguit qui diuiſionem propoſitionum per modos cum diuiſione illarum per materiam concurrere faciebant, aſſerens ipſe diuiſiones has omnino eſſe diuerſas, ob id quod modi nõ ex rerum natura, ſed ex noſtra prolatione, propoſitionibus apponantur. ¶ Sed & ſi hæc ſit iſtorum opinio, mihi tamen uidetur ſatius & rectius dicere hanc diuiſionem penes materiam eſſe datam & modos materiæ conſentientes. Et hoc ob rationes adductas in principio quæſtionis & alias nunc adducendas. Quarum prima eſt hæc, cum Ariſtoteles probat uniuerſalem negatiuam de neceſſario conuerti in terminis, docet hoc per deductionem ad impoſſibile ſumendo contradictorium eius quod uult probare eſſe uerum, & ut inquit Ioan. grammati opponit modum modo, quale quali, & quantum quanto. Ex cuius falſitate deducit falſum eſſe quod ſequitur, quod cum ſecutum ſit ex eo quod ſuppoſitum fuit, oſtendit falſum eſſe quod fuit ſup-

Sñia Alexandri e Philoponi de diuiſione ꝑpõnuʒ ab Ariſtotele data.

Sententia propria.

poſitum,& conſequenter uerum eius contradictoriū ſcilicet uniuerſalem negatiuam neceſſariā,modo certum eſt quòd hæc oſtenſio fieri non poſſet niſi ſumpſiſſet propoſitionem de materia & modo neceſſariā. Secunda & fortior eſt,quomodo poſſet Ariſto.per dictum de omni infra in miſtionibus oſtendere ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe ſequi concluſionem de neceſſario.Item,ex maiori de contingenti & minori de ineſſe,quando diſtinguit ſignificatum propoſitionis de contingenti,niſi ſumeret propoſitiones de neceſſario & contingenti in quibus modus materiæ conſonaret.Tertia eſt,cum hæc omnia quæ de cōuerſionibus dicuntur & de diuerſitate harum propoſitionum ad ſyllogiſmos miſtos ordinentur,eo certe modo debent ordinari quo poſſint ad illos eſſe utiles,ſed ad huiuſmodi ſyllogiſmos utiles eſſe non poſſunt huiuſmodi propoſitiones niſi ſumantur modo quem diximus,ſcilicet de modo & materia correſpōdentibus.Quam enim utilitatem nobis præſtabunt ſyllogiſmi miſti ex propoſitionibus falſis conſtituti?

¶ Dicendum eſt ergo Ariſto.hanc diuiſionem propoſitionum ex ipſa rerum natura ſumpſiſſe quæ eſt penes materiam & terminorum habitudinem ſumpta, ex qua etiam dedit intelligere diuiſionem penes formam,cum dixit,ſm unāquāq; allocutionem, quæ eſt penes ipſos modos,& ſi dicatur ipſum non potuiſſe hoc facere,quia indifferenter quælibet forma & quilibet modus poteſt cuilibet propoſitioni ſm quācūq; materiam applicari.Reſpondeo q; omnis forma poteſt cuilibet materiæ applicari uiolenter uel naturaliter,ſed naturaliter falſum eſt,nam naturaliter. quælibet forma habet neceſſariam ſibi propriam & determinatam cui naturaliter applicatur . Cum ergo Ariſto.reſpexerit ad utilitatem harū propoſitionum & non poſſit modus cum ſit forma utiliter applicari niſi materiæ proportionatæ,ſcilicet neceſſarius neceſſariæ,& contingens contingenti, & cum uoluerit modum inſequi naturam rei , à qua etiam ab intellectu noſtro inuentus fuit,cum denotet qualitatem compoſitionis prædicati cum ſubiecto, aliter enim propoſitiones hæ penitus eſſent inutiles, ideo dando diuiſionem penes materiam,dedit etiam diuiſionem penes formam quæ naturaliter materiam illam inſequitur.¶ Propter quod notanda ſunt quædam quæ & pro his & aliis in ſecunda dubitatione dicendis utilia ſunt.primum eſt,q; propoſitio dicitur tripliciter neceſſaria,& ut de hac ita de aliis dico eſſe intelligendū. Vno modo materialiter,quia inhærentia prædicati ad ſubiectum eſt neceſſaria,licet modo neceſſitatis nō determinetur.Alio modo formaliter,quia modo neceſſitatis determinatur,quamuis materia non ſit neceſſaria.tertio modo materia iter & form aliter neceſſaria,quando eſt ibi habitudo terminorum neceſſaria, & modus neceſſitatis appoſitus materiam illam naturaliter inſequens. Harum propoſitionum prima dicitur neceſſaria,licet ſi de neceſſario niſi implicite, quāuis enim ei modus non apponatur,ſubintelligi tamē poteſt cum ſit ei naturaliter applicabilis.ſecunda dicitur de neceſſario licet non ſit neceſſaria,magis tamen impropriè quàm prima dicatur neceſſaria.tertia propriſſima dicitur neceſſaria,quia materialiter & formaliter neceſſaria.¶ Secundo notandum eſt propoſitionem de ineſſe dupliciter ſumi poſſe,quantum ad præſens ſpectat,& generalius,quoniam infra modos alios ſpeciales addemus.primo modo & latius,omnis propoſitio dicitur de ineſſe quæ caret modo, ſiue ſit de materia neceſſaria,ſiue de contingenti,& per oppoſitum mobilis quę habet modum appoſitum de quacunq; materia fuerit,& hoc modo ſumit Ariſto.propoſitionem de ineſſe uſq; ad tractatum de miſtionibus,& hoc ideo quia propoſitiones iſtæ quo ad conuerſiones non differunt de quacunq; materia fuerint cum careant modo,& ex hoc ſolui poſſunt argumenta quædā cōtra hanc opinionē adducta, ut patet intelligēti.Et ſi dicas uidetur q; eodē modo proportionabiliter debebat ſumere propoſitiones mobiles uſque ad illam partem,negatur conſequentia,& ratio ex dictis eſt manifeſta,quoniam eſt differentia in conuerſionibus.ſecundo modo dicitur propoſitio de ineſſe quæ diſtinguitur cōtra propoſitionem formaliter & materialiter neceſſariam,& formaliter & materialiter contingentem,quæ autem ſit huiuſmodi propoſitio paulopoſt declarabimus . ¶ Tertio eſt aduertendum q; etſi in ꝑpoſitionibus falſis & impoſſibilibus poſſit forma ſyllogiſtica ſaluari cum ipſa inquantum ſyllogiſtica nullam ſibi materiā determinet,tales tamē ſyllogiſmi ex falſis procedentes nullius utilitatis ſunt,ſi principaliter conſiderentur.Et hoc maxime habet ueritatē ex intētione Alex.qui in definitione ſylli tā primo priorū q̄ primo topico.dixit,cū ſylls ſit inſtrumētū.Inſtrumentū aūt oē utilitatis alicuius gratia inuentū ſit,ſyllm ex falſis impoſſibilibus & ignotis procedētē & cōſequenter nihil probantē nō eſſe ſyllm,cū utilitatē ſylli non præſtet,niſi fortaſſe aliū ſyllm probaremus per deductionē ad impoſſibile , ſed illud principaliter nō facimus,ſed ut ex falſo falſum aliud deducamus ex cuius deſtructione deſtruimus aliud falſum ex quo illud fuit deductum & oppoſitum illius eſſe uerū.ſi quis autē bene ad uerba Alexan.aduertat, hæc opinio nō eſt omnino eius dictis cōtraria. Ex quibus argumēta ſoluēda ſunt,& præcipue illa q̄ probāt diuiſionem hanc eſſe datam penes modos tantū,quoniam directius illi contradicunt , quæ enim probant dari penes materiam,illa potius fauent huic opinioni quàm contradicant ¶ Ad primam,cum dicitur, ſi eſſet data penes materiam non eſſet ſufficiens:Dicendū q; hæc ratio concluderet ſi tantum penes materiā eſſet data,ſed nos tenemus q; penes utrunq;, nam dans diuiſionem penes materiā innuit etiam penes modos qui naturaliter materiam inſequuntur.¶ Ad ſecundam dicitur,quòd dum docet conuerſiones propoſitionum de ineſſe Ariſtoteles ſumit propoſitiones

de ineſſe

de ineſſe latius, ut ſupra dictum eſt, non ita cum docet conuertere propoſitiones de neceſſario & de contingenti, ſed ſumit illas proprietates, hoc eſt materialiter & formaliter tales. Idem dicitur de conuerſione particularis negatiuæ de ineſſe, ná propoſitio de materia neceſſaria ſine modo eſt de ineſſe, quoniá eſt ſine modo, & ſatis fuit oſtendiſſe in ea ꝙ non conuerteretur, quamuis forte in alia ut poſſibili poſſet conuerti, ad oſtendendum ꝙ particularis negatiua non conuerteretur in omnibus. Et cum dicitur Philoſophũ facere uniuerſales oſtenſiones in omni materia cum utatur terminis ignotis ad omnem materiam applicabilibus: Reſpondetur illud eſſe uerum in conuerſione propoſitionum de ineſſe, quoniá in his nulla eſt differentia quo ad conuerſionem, ſiue ſint in materia neceſſaria, ſiue poſſibili, ſiue de ineſſe proprie dicta, ſed in propoſitionibus de neceſſario cum modus nõ applicetur cuilibet materiæ niſi uioléter, ut diximus, fiunt oſtenſiones uniuerſales in omnibus propoſitionibus de neceſſario, quibus modus materiæ conſonans applicatur, & hoc ſufficit. Et ita dicendum eſt in propoſitionibus de modo contingenti ¶ Ad tertiam reſpondetur negando conſequentiam, licet enim modus neceſſarii poſſit applicari cuilibet propoſitioni de ineſſe utrãq; propoſitioné large ſumendo, loquendo tamen de propoſitionibus materialiter & formaliter talibus de quibus diximus Philoſophum principalibus intendere propter ſyllos miſtos una non poteſt eſſe materia alterius, & ad dictum Philoſophi dicimus non uelle ipſum ꝙ materia propoſitionis materialiter & formaliter neceſſariæ ſit quælibet propoſitio de ineſse largo modo dictam, nam ſibiipſi repugnaret, cum ibidem dicat dictum de omni ſimiliter aſſignari in propoſitionibus de neceſſario & inexiſtentibus, ſed nõ eſſe differentiam inter propoſitiones de ineſſe quæ ſunt materialiter neceſſariæ & propoſitiones quibus additur modus neceſſarius materiæ conſonus quo ad ſyllogiſmi conſtitutionem, niſi in modo neceſſario. ¶ Et hæc reſponſio confirmatur ex dicto Auer. ibidem ut ſupra adducebatur, & quia propoſitiones de ineſſe materialiter neceſſariæ quo ad actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum ſunt ſimiles cum aliis de ineſſe quæ ſunt de materia poſſibili, licet in fixione differant, & hoc conuerſionem in illis non uariat. Fortaſſe Philoſophus abſolute protulit ꝙ nõ erit differétia inter propõnes de neceſſario & illas niſi in modo neceſſitatis. ¶ Vel dicendum & breuius ꝙ Philoſophus accipit ibi propõnes neceſſarias & de modo neceſſario quæ ueræ ſunt, ex quibus cõponitur ſylls ex neceſſariis propõnibus materialiter & formaliter talibus. ¶ Ad confirmationé rñdetur ſimiliter ꝙ Ariſto. accipit ibi propõné de ineſſe large, prout extenditur etiá ad materiá neceſſariá, & ideo talis propõ ſignãtur per negationé neceſſarii. ¶ Ad ultimá ex intentione Alex. cú dicitur, nõ poſſent aſſignari ꝓpõnes de neceſſario falſæ, ſed oés eſſent ueræ ſi modus materię cõſonás applicaret. Rñdet negãdo ꝯñtiá, ná in aſſignãdo oppõnes apparet illud eſſe falſum, ſiue in figura illas aſſignemus, ut dicẽdo, neceſſe ẽ oém hoiem eſſe aial, neceſſe eſt nullũ hoiem eſſe aial, & ecõtra accidendo ulem negatiuá uerá cui opponitur ulis affirmatiua falſa de neceſſario, ut neceſſe eſt nullũ hominé eſſe aſinũ, & neceſſe eſt oém &c. ſiue eas aſſignemus per impoſſibile oſtendẽdo quálibet cõuerſioné, in qbus modus materiæ indebite præternaturaliter applicatur, ut dicẽdo, ſi falſum eſt quod dico, neceſſe ẽ oém hoiem eſſe aial, uera eſt eius cõtradictoria, nõ neceſſe eſt &c. & hæc illi æquiualet, cõtingit aliqué hominé nõ eſſe aial, q̃ idcirco falſa eſt, quia modus materiæ oppoſitę applicatur. Eſt .n. modus cõtingẽs & materia neceſſaria, nolumus tñ ex his fieri ſyllos, tãq̃ penitus inutiles, ſed ſolũ oppoſitiones aſſignari. Differunt tñ hę oppõnes ab illis q̃ aſſignant in figura, qm̃ in illis ſeruatur idé modus, ut patet. In his uero nõ, qm̃ aſſignatur oppoſitio ꝑ negationé modi, ibi uero ꝑ negationé dicti. ¶ Nota tñ ꝙ hæc opinio nõ multũ differt ab opinione Alex. & Ioá. grámatici, ná exponétes ipſi diuiſioné Philoſophi expoſuerunt illá penes ſigñata & terminorũ cõplicationé, & ita ꝓpõnes ut ueras cõſiderarunt, & ſi ex his illo mõ cõſideratis modos materię proportionaliter applicantes ſyllos cõſtituamus, uera erit opinio noſtra. Si aũt ꝓpõnes nulla habita rõne ueritatis aut falſitatis in eis cõſideremus, poterunt modi oẽs indifferenter cuilibet materiæ uel naturaliter uel præternaturaliter applicari & fieri ſylli falſas & ueras cõcluſiones indifferenter ex ueris & falſis cõcludentes, quod ipſi conſiderantes dixerunt ex ꝓpoſitionibus his ita ſumptis fieri ſyllos de quibus eſt in hoc libro cõſideratio, cũ ſit liber uniuerſalis. Et ſic patet quid de hac prima quæſtione dicendum ſit, multa quoq; huic deſeruientia ex ſequẽti concluſione elici poterunt.

QVANTVM autem ad ſecundam quæſtioné quid per propõné de ineſſe, ſiue inexiſtenté Philoſophus intellexerit, quá nõ modalé ut multi perperam ſenſerunt cũ Ioá. grámatico & Ammonio, ſed ut materiam modalibus ſubſterni céſemus, eo quòd modus forma ſit qualitatem compoſitionis prædicati cum ſubiecto determinans, quam ſupponi neceſſarium eſt uarii & probatiſſimi authores multa ac inter ſe diſcrepantia ſenſerunt. ¶ Sunt igitur in hac .q. opiniones tres principales quas Auer. ponit in quæſtione quam de hoc facit, & in commento huius partis. Prima eſt, quam ut Auerro. refert, Alpharabius impoſuit antiquis peripateticis, Theophraſto, Hermino, & Themiſtio, quod tamen Auerro. non placet, ut magis infra patebit. Secunda eſt Alexan. in hoc loco. Tertia ipſius Auer. Tenet prima opinio propoſitionem de ineſſe eſſe illam in qua non eſt modus, & eſt de materia neceſſaria aut poſſibili, & cum ſit potentialis & contrahibilis per modos, ſcilicet neceſſariũ & poſſibile, uidet ꝙ reſpectu illarũ ſe habeat ut genus. Eſt ergo propõ de.

Prima opinio Theophraſti.

ineſſe illa quæ caret modo,& eſt de materia neceſſaria uel poſſibili,& ſe habet ut genus ad neceſſariũ & poſſibilẽ. ¶ Hic oportet per propõnẽ neceſſariã intelligere materialiter & formaliter neceſſariam,& per poſſibilem eodem modo materialiter & formaliter poſſibilem. ¶ Hanc etiam opinionem omnes latini ab Alberto accipiẽtes ſecuti ſunt ſecundum quoſdã, quod tamen non credo ex toto uerum,ut infra patebit. ꝙ hæc ſit iſtorum opinio de mente Alphar. patet inſpicientibus uerba Auer. in principio quæſtionis, & in expoſitione. ¶ Sed cõtra hanc opinionem inſurgunt peripatetici poſteriores, Auerroiſque. Nulla propoſitio inuenitur extra intellectum quę ſit indifferens ad neceſſariam & poſſibilem. Sed diuiſio propoſitionũ ab Ariſt. eſt tradita de propoſitionibus diuiſis penes naturam rerum & penes ſignata naturalia. ergo propoſitio de ineſſe non debet eſſe propoſitio ficta ab intellectu. ſecundo,ſi propoſitio de ineſſe eſſet uel neceſſaria uel poſſibilis,tunc daretur aliqua ꝓpoſitio quæ non ſignaretur per aliquem modum ab Ariſto. poſitum,& eſſet illa in qua prædicatum actualiter ineſſet ſubiecto,pro tempore determinato,illa enim nõ eſſet neceſſaria,nec poſſibilis,quia non reſpicit futurum, nec mobilis de contingenti aut neceſſario,ergo &c. ꝙ ſi diceretur talis propoſitio de ineſſe,tunc habeo intẽtum ꝙ propoſitio de ineſſe eſſet propoſitio de poſſibili in actu poſita. tertio,ſi propoſitio de ineſſe ſe haberet per indifferẽtiam ad neceſſariam & poſſibilem, tunc idem eſſet iudicium de illa reſpectu illarũ quod eſt de indefinita reſpectu uniuerſalis & particularis. ergo cum in ſcientiis idem faciamus iudicium de indefinita,quod de particulari facimus, quoniam ſicut particularis conuertitur in terminis, ita & indefinita, & ex indefinitis non fit ſylls,ſicut nec ex particularibus,ita & de hac ꝓpoſitione de ineſſe idem faciemus iudicium quod etiam de poſſibili cum ſit ignobilior neceſſaria,quemadmodum & particularis uniuerſali. ergo ſicut dixit Ariſtote. uniuerſalem negatiuam de poſſibili non conuerti in terminis,ita debuiſſet dicere uniuerſalem negatiuam de ineſſe in terminis nõ conuerti,quod tamen non fecit. ¶ Harum rationum primam tangit hic in commento Auer. alias tangit in quæſtione. Sed an hæc opinio ſuſtineri poſſit, & hæ rationes ſolui infra in opinione Auer. declarabimus.

Opinio Alexãdri.

SECVNDA eſt opinio Alexandri, quam tangit in commento primi priorum. ubi diuiſionẽ Ariſto. declarat. Vult Alexan. propoſitionem de ineſſe eſſe illam quæ ex contingenti in actum eſt deducta, & uera pro tempore præſenti, nam propoſitio contingens futurum reſpicit cum dicit uel poſſe eſſe quod non eſt,& tunc ad actum deducta facit propoſitionẽ de ineſſe affirmatiuam ueram,uel poſſe nõ eſſe quod eſt,& ſi in actum ducatur fit negatiua de ineſſe uera. oppoſita uero modo & negatiua & affirmatiua falſa de ineſſe. ¶ Sciendum eſt autem ꝙ Alexan. ita propoſitionem de ineſſe definiuit, ut ipſam & à neceſſaria tam ſecundum materiam quàm etiam ſecundũ modum diſtingueret,& à poſſibili eodem modo ſumpta,à neceſſaria quidem diſtinguitur, quia in neceſſaria prædicatum ineſt ſubiecto æterno tempore,à poſſibili uero per hoc ꝙ actu ineſt in ea prędicatum ſubiecto,in poſſibili uero in potentia. Ex quo patet non ſumpſiſſe Alexan. tẽpus præſens,prout dicimus propoſitionem de ineſſe ut nunc eſſe ueram,ſed per præſens intellexit in actu eſſe nõ ſempiterno & nõ aliud. Hoc plane apparet ex eius uerbis cum inquit clarius in ſecunda diuiſione. ¶ Præterea, omne quod alicui ineſt aut inſeparabile eſt ab illo & per ſe illi inexiſtens aut ſeparabile,ſi quidẽ inſeparabile ſit, quæ hoc oſtẽdit propoſitio eſt neceſſaria. Si uero ſeparabile contingens,cuius ea quæ quod iam præſens eſt declarat,inexiſtens,quæ uero id quod ſeparatũ eſt,hoc eſt quod nondum eſt præſens,ſed poteſt eſſe contingens proprie. Non intellexit ergo per talem propoſitionẽ, propoſitionem de ineſſe ut nunc, ut male multi ex antiquis & ex modernis ei impoſuerunt, ut inquit recte Auerro. in quęſtione ſua,ſed omnem propoſitionem de ineſſe proprie ſumptam ut diſtinguitur à neceſſaria etiam ſine modo ſumpta & à poſſibili,quæ propoſitio de ineſſe diuiditur pro de ineſſe ut nunc & ſimpliciter. ¶ Dices. ſi propoſitio de ineſſe diſtinguitur p actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum in tẽpore determinato à neceſſaria & poſſibili, per quid. ergo diſtinguitur de ineſſe ſimpliciter à de ineſſe ut nunc. Ad hoc facile eſt reſpondere,nam propoſitio de ineſſe ſimpliciter diſtinguetur à neceſſaria per hoc ꝙ licet prædicatum in tali ſemper inſit ſubiecto, poteſt tamen imaginari non ineſſe,quod in neceſſaria imaginari non poſſumus propter intrinſecam dependentiam & per ſe:uel dato ꝙ hoc non poſſimus imaginari ut in multis propoſitionibus eſt uidere, tamen extrema in illis æterna non ſunt,ut patet in illa, omnis nix eſt alba,uel potius in illa,omne ambulans mouetur,in qua licet prædicatum ſit de intrinſeca ratione ſubiecti,non tamen ineſt illi æterno tempore,quoniã ſubiectum nõ eſt æternum. Ex quo patet quòd propoſitio ad hoc ꝙ ſit ſimpliciter neceſſaria indiget extremis quæ æterna ſunt & habitudine terminorum intrinſeca neceſſaria, ita quòd oppoſitum prædicati ſubiecto ineſſe nõ poſſimus imaginari in aliquo tempore. propoſitio ergo de ineſſe ſimpliciter eſt quæ eſt uera uel uniuerſaliter uel ſecundum plurimum temporis,propoſitio autem de ineſſe ut nunc ſecundum modicum temporis,aut ex ſuppoſitione & non uniuerſaliter uera,niſi ex ſuppoſitione, ut omnis homo currit. Hunc etiam modum diſtinguendi propoſitionem de ineſſe infra habes ab Alexandro in miſtione & neceſſarii. ¶ Sed eſt dubium ſi ipſe ita propoſitionem de ineſſe intelligit, an propoſitio neceſſaria affirmatiua ſine modo uel negatiua debeat dici de ineſſe necne? ¶ Ad quod mihi uidetur ex diuiſione quam ipſe facit, & declarat

eſſe de

eſſe de mente Ariſto. reſponſio eſſe ſatis clara, loquen
do nanque de propoſitionibus ueris, propoſitio de
materia neceſſaria ſine modo implicite trahit ſecum
modum, cuius ſignum eſt quòd eundem faciunt ſyl
logiſmum, tam ſine modo quàm cum modo. Si autẽ
quæratur an eodem modo dicendum ſit de propoſi/
tione de materia cõtingẽti ſine modo: Rñdetur ꝙ nõ
quia propoſitiones iſtę non trahunt ſecum modum,
nec habent illum implicitum, ſicut propoſitiones de
neceſſaria materia, quoniam modus contingens reſpi
cit futurum, in propoſitionibus autem ſine tali mo/
do, quoniam propoſitiones habent prædicatum actu
affirmatum uel negatum de ſubiecto, neceſſe eſt alte/
ram illarum ueram eſſe, & alteram falſam, cũ ſint con
tradictoriæ, unde præciſe ex ipſo modo ſignificatur
talis cõtingẽtia prout futurũ reſpicit. Vnde ſi iſta eſt
uera, contingit Socra. ambulare, tunc uera eſt negati/
ua de ineſſe, Socr. non ambulat, & ſi illa, contingit So
cra. non ambulare, oppoſita illius. erunt ergo illæ de
ineſſe ut nunc, quarum una erit falſa, & altera uera.
Contra hanc opinionẽ ſunt aliquæ rationes quæ ad/
ducuntur ab aliis, quas nos non adducemus, quoniã
contra eam male intellectã procedunt. hæc uero om/
nia magis patebunt ex opinione Auer. q̃ ex opinione
Alexandri ſolertiſſime extraxit. unde ipſe opinionem
ſuam ponendo illam declarat dicens alios peripateti/
cos non intellexiſſe quod intelligere debebant ex opi
nione Alexandri.

Opi. Auer. PRO intelligẽda aũt Auer. opinione primo opor
tet intelligere quid ipſe intellexerit per propoſitionẽ
neceſſariã. ſecundo quid per propoſitionẽ de ineſſe.
tertio an ſint plures harum differentiæ. ℙ Quantum
ad primũ dico ꝙ Auer. & in cõmento primi priorũ,
& in quæſtione ſua propoſitionẽ neceſſariã illã uocat,
cuius extrema ſunt de neceſſitate & ſemper, & quorũ
unũ alteri per ſe inhæret, qualis eſt iſta, homo eſt ani/
mal, & huiuſmodi propoſitionibus ſemper ſuperad/
di poteſt modus, & ſiunt propoſitiones uerę & utiles
pro miſtis & ſyllogiſmis qui ſunt ex propoſitionibus
neceſſariis uniformibus, & indifferenter accipit eas
Auer. pro propoſitionibus quibus modus neceſſita/
tis adiungitur, quia ipſe ſequitur oppoſitum, quam
nos ſupra diximus, ꝙ diuiſio illa propoſitionũ ſit da/
ta penes materiam & modum, & ꝙ hoc ſit uerum ꝙ
ipſe aſſerit de propoſitione neceſſaria adducit ad hoc
dictum Ariſto. & Themiſtii primo poſteriorum dicẽ
tium ſolam propoſitionem per ſe eſſe neceſſariam.
Cum ergo ambæ hæ cõditiones neceſſario requiran/
tur copulatiue ad propoſitionem neceſſariam, ſi alte/
ra harum defecerit, etiam ſi altera inſit/ erit talis pro/
poſitio non neceſſaria, & ingredietur ipſam poſſibili/
tas, & hoc eſt quod multos decepit, qui propoſitiones
quaſdam credidere neceſſarias, cum re uera neceſſarię
non ſint, de quibus ſuo loco dicemus. ℙ Patet ergo ex
his quænam ſit propoſitio de ineſſe quod erat ſecun/
dum declarandum. Eſt enim propoſitio de ineſſe illa
quæ ſimpliciter dicitur de ineſſe ſine aliqua determi/
natione huiuſmodi per accidens uel ut nunc, illa in
qua prædicatum ineſt actu cuicunque contento ſub
ſubiecto ſecundum plurimum temporis, quoniam
inter ſubiectum & prædicatum non eſt perſeitas in/
hærentiæ, ſed poſſi bile eſt cogitare oppoſitum ut in
huiuſmodi propoſitionibus, omnis coruus eſt niger,
& omnis nix eſt alba. Poteſt enim intelligi coruus al/
bus abſq; deſtructione eſſentiæ, nam eſſentiæ eius nõ
repugnat eſſe ſub accidente oppoſito, nam eſto ꝙ hu/
iuſmodi propoſitio eſſet falſa, non tamen eſt impoſſi
bilis. ℙ Sed eſt aduertendum ꝙ hæ propoſitiones illę
ſunt de quibus inquit Auer. ſubiectum earum non
recipere ſecundum ſuam naturam niſi unum contra
riorum, reliquum uero ut in paucioribus & per acci
dens. Cum ergo propoſitiones de ineſſe demonſtrãt
à neceſſariis propter poſſibilitatem inuentam in eis
uel ex parte ſubiectorum & prædicatorũ, uel ex par/
te inhærentiæ. idcirco inquit Auer. ꝙ propoſitiones
de ineſſe ſunt trium modorum & ſpecierum, ſum/
pſit enim ab Alexandro ꝙ ꝓpoſitiones de ineſſe ſunt
quæ ex contingentibus ſunt ad actum deductæ. Et
quia contingens eſt triplex, in pluribus, in paucióri/
bus, & æqualiter, erunt & propoſitiones de ineſſe ab
his ad actum deductæ in pluribus, in paucioribus, &
æqualiter, & quia Alexander abſolute protulit pro/
poſitionem de ineſſe eſſe deductam in actum è con/
tingenti, crediderunt alii ipſam deduci è contingenti
in paucioribus. Erit ergo ſecundum Auer. propoſi/
tio de ineſſe ſimpliciter quæ ex contingenti in pluri/
bus erit ad actum deducta, ut apparet in exẽplo iam
dato, & in hoc, omnis homo habens oculos uidet, &
huic opponitur propoſitio contraria de ineſſe in pau
cioribus, habens oculum non uidet, deducta ex con/
tingenti in paucioribus. de ineſſe autem ęqualiter ut
omne animal dormit uel uigilat, deducta ex contin/
genti æquali. Inquit tamen Auer. eſſe ſciendũ quòd
hæ differentiæ quas dicimus in pluribus, in paucióri
bus, æqualiter accidunt propoſitionibus contingenti
bus ex parte ſubiectorum. de ineſſe uero ſecundum
tempus. Eſt enim propoſitio de ineſſe ſimpliciter in
qua prædicatum uerificatur de quolibet contento
ſub ſubiecto ſecũdum plurimum temporis propter
hoc, quia poſſibile eſt eius oppoſitum in modico tẽ/
pore & per accidens, & hoc dicit etiam in commento
primi priorum. Vnde ſi eſſet aliqua ꝓpoſitio in qua
prędicatum inueniretur in qualibet parte ſubiecti, &
non ſecundum plurimum temporis, non eſſet illa di/
cenda de ineſſe ſimpliciter, ut dicendo, omnis homo
currit, ratio huius eſt, quia propoſitio de ineſſe ad diſ
ferentiam neceſſarię magis habetur attendi penes in/
hærentiam prædicati ad ſubiectum, cuius attenditur
poſſibilitas in contrarium in paucioribus, quàm pe/
nes uniuerſalitatem ſubiectorum. In contingentibus
autem magis attenditur penes ſubiecta quàm penes
tempus, propter determinationem contingentis ad/

ditam ſubiecto ut ſibi inſit prædicatum, & hoc quia prædicatum illi actualiter non denotatur ineſſe, ſed poſſe ineſſe, ut in pluribus tamen, & hoc intelligitur ubi ſubiectum in his propoſitionibus ſit terminus cõis, ſed ubi eſſet ſingularis, tunc illud in pluribus intellectum eſſet ſm tps, ut ſi dicam, contingens eſt in pluribus Socratem ſtudere, ſubdit poſt Auer. ꝙ propoſitioni de ineſſe in pluribus opponitur propoſitio poſſibilis in paucioribus, & ecõtra, de in paucioribus contingens in pluribus, & æquali ęqualis, & ꝙ his ꝓpoſitionibus de ineſſe in pluribus utuntur artes & ſcientiæ, ſicut etiam utuntur propoſitionibus neceſſariis, patet in ſcientiis naturalibus. Illis aũt quæ ſunt de ineſſe per accidens non utuntur niſi gratia ſyllorũ ad impoſſibile, ut Ariſto. facit, has ẽt propoſitiones aſſerit Auer. iſta loco ſuo utiles eſſe ad ſyllos miſtos ex ꝓpõnibus de ineſſe & neceſſariis: quod qũo uerum ſit maximum eſt & difficillimum uidere, qm̃ fortaſſe in hoc potior eſt Alexandri opinio. ſed hoc in illud tẽpus differatur. ⁋ Supereſt ut uideamus de tertio / an plures ſint differentiæ harum propoſitionum. ĩquit ergo in cõmento. c. Priorum. ueriſimile eſt ut intrent hunc modum propoſitiones illę de quibus ignorat, an ſint neceſſariæ uel non neceſſariæ. in quibus uerbis aliam innuit ſpeciẽ ꝓpõnum de ineſſe præter eas quas prius diximus, ut ſunt illę / oẽ ambulans mouet, quæ apparentiam quandam præbent neceſſariarum pp habitudinem neceſſariam inter ſubiectum & prędicatum, quia tñ extrema ſempiterna nõ ſunt, & prępcipue ipſum ſubiectum efficitur, ut non ſint ſimpliciter neceſſariæ, ſed tñ dum durat ſubiectum, & p ꝯñs ex ſuppoſitione neceſſarię, ſubiectum tñ ut ex tali diſpoſitione compoſitum neceſſario in ſe includit prædicatum pp habitudinem neceſſariam quæ eſt inter diſpoſitionẽ ſubiecti & diſpõnem ꝑdicati, licet utrꝙ; contingenter inſint ſubiecto, & ideo quia talis diſpoſitio contingenter ineſt ſubiecto & non ſemper ineſt, ideo non poteſt hæc ꝓpõ eſſe neceſſaria. De his etiã propoſitionibus meminit ĩ libello ſuperius dicto de propoſitionibus de ineſſe & de dicto de omni cõtra Alpharabium. ⁋ Eſt & tertia quædam ſpecies propoſitionum de ineſſe nõ multum ab hac diſſimilis, quã ponit Auer. ĩ quodam capite quo exponit uerba Ariſto. in miſtione neceſſarii cum de ineſſe, his uerbis ad literam. Eſt autem alia ſpecies propoſitionum, quæ aliquo modo eſt inuenta aliquo modo neceſſaria, & eſt ut ſit ſubiectum compoſitum ex ſubſtantia & diſpoſitione diuerſa, & affirmatur in ea prędicatum cõpoſitum ex ſubiecto diſpoſitionis & diſpoſitiõe eſſentiali ei, & erit ſubiectum in eis unum per accidens & prædicatum unũ per ſe, ut dicendo / omne ambulans eſt animal, & hæc eſt inuenta propter diſpoſitionem ſubiecti, neceſſaria uero propter ſubiectũ diſpoſitionis, & ambulans quum inuenitur ſignificat ſuper animal ſignificando non ſemper ſed in hora in qua inuenitur ei ambulatio, ſubiectum autem ambulationis affirmat de neceſſitate eſſe animalis ſemp, nam ſubiectum ambulationis, & quod per eam diſponitur, eſt animal de neceſſitate, & hæc propoſitio ẽ aliquo modo neceſſaria / & aliquo modo inuenta, eſt enim inuẽta per ſe, neceſſaria per accidẽs. Hæc Auer. Ex quibus uerbis innuitur differentia huius propoſitionis ad illam quã diximus in ſecunda ſpecie, ut illa / omne ambulans mouetur, Nam hæc tertia eſt magis neceſſaria quàm illa, nam in illa eſt ſolum neceſſitas in comparatione unius diſpoſitionis ad aliam, quum tamen ambæ contingenter inſint ſubiecto. In hac uero ſubiectũ diſpoſitionis habet habitudinem per ſe neceſſariam ad prædicatum, & diſpoſitio ipſa: dicitur tamen inuẽta ſeu de ineſſe, quia diſpõ notata in ſubiecto actualiter ineſt eidem accidentaliter, & propter talem diſpoſitionem accidentaliter inhærẽtem actu ipſi ſubiecto dicitur magis de ineſſe quàm neceſſaria, licet ſit magis neceſſaria quàm illa de ſecunda ſpecie, qũo autem ꝓpoſitiones hæ utiles ſint ad ipſas miſtiones, loco ſuo declarabimus. Subdit Auer. loco allegato, ſed propoſitio huic oppoſita in qua ſubiectum eſt neceſſarium & prædicatum de materia inuenti, ipſa eſt totaliter inuenta & non accidit ei eſſe neceſſaria per accidens. exemplum non ponit, quoniam eſt clarum cum ſit conuerſum propoſitionis iam dictæ, ut dicendo, omne animal eſt ambulans. Hæ igitur ſunt tres ſpecies propoſitionũ de ineſſe ſimpliciter, quas ponit Auer. alias omnes dicit eſſe inuentas temporales, in quibus nulla eſt neceſſitatis apparentia, niſi affirmatio prædicati in ſubiecto in hac hora tantum, & hæ propoſitiones ſunt inutiles in artibus, ut Ariſto. d. cap. de cõtingenti primo priorũ. ⁋ Hæc igitur pro opinione Auerrois in hac materia dicta ſufficiant, ad quam iterum latius reuertemur in materia de miſtionibus.

Quo pacto conuertendæ ſint propoſitiones de neceſſario, tam affirmatiue quam negatiue. Item quo pacto propoſitiones modales ſint conſtituendæ.

Circa conuerſiones propoſitionum de neceſſario, quas Philoſophus appellat neceſſarias, eſt primo aduertendum unum, de quo etiam ſupra meminimus, ꝙ Ariſto. per propoſitiones neceſſarias intelligit eas quæ ſunt materialiter & formaliter neceſſariæ, hoc eſt quæ & de materia neceſſaria ſunt quo ad neceſſariam terminorum habitudinem & æternitatem extremorum, & de modo neceſſario adhibito huic materię naturaliter, & hoc ſupra fuit diffuſæ declaratum. ⁋ Ex hoc ſequitur & ſecundum de mente Alexan. ꝙ per propopoſitiones neceſſarias Philoſophus intelligit eas quę proprie & ſimpliciter neceſſariæ ſunt, nam ſunt & aliquę propoſitiones ſm quid neceſſariæ / ut de neceſſitate omne grãmaticũ eſt homo. quæ quũ ſimpliciter

neceſſariæ

neceſſariæ non ſint nihil mirum ſi in neceſſarias non
cõuertanẽ.nam dicta propoſitio ex habitudine ſub/
iecti ad prædicatũ eſt neceſſaria/econtra uero eſt con
tingens. nam quo ad grãmaticum fuerit neceſſe eſt
illud eſſe hoiem,ſed quia grãmaticũ non neceſſe eſt,
ideo homo ad grãmaticum non hãbet habitudinem
neceſſariã.licet ergo hæc ſit neceſſaria/ omne grãma/
ticum eſt hõ de neceſſitate ſm quid & uera/hæc ta/
mẽ falſa eſt,aliquis hõ de neceſſitate eſt grãmaticus.
¶ Sed quod eſt tertio,cõſiderandũ eſt,ꝙ incidit q̃ſtio
non parua,quũ propoſitiones modales oẽs uideanẽ
duplicem ſenſum facere.ſ.compoſitum & diuiſum,
ut eſt cõmunis opinio oium logicorum,in quo ſen/
ſu eas acceperit Ariſto. nam hoc maximã facit diffi/
cultatem in hoc negocio,& ꝓcipue in propõnibus ne
gatiuis. quum eadem ꝓpoſitio uera & falſa ſm hos
duos ſenſus appareat,ut in exẽplo neceſſatio,nullus
naſus eſt ſimus,& nullus naſus neceſſario eſt ſimus:
prima enim ſignificat ſimũ negari à naſo cum modo
neceſſitatis denotãte conditionẽ inhærentiæ non in/
hærentis,quod falſum eſt.ſcda uero ꝙ ſimũ nolli na
ſo neceſſario inſit,ſed contingenter,qđ & uerum eſt.
¶ Pro qua difficultate ſoluenda primo uidendũ eſt,
an uerum ſit quod ſupponitur.ſ ꝙ omnis ꝓpoſitio
modalis poſſit habere utrũq; ſenſum, & eſſe uera &
falſa ſm illum.ſecũdo qũo diſtincte cognoſci poſſint
hi duo ſenſus in his propõnibus. tertio qũo ſoluẽda
ſit q̃ſtio pricipalis.Sed quia in hac materia propõnũ
modaliũ in multis à recẽtioribus diſſentimus, prius
de conſtõne harum propoſitionum & modo conſti
tuendi aliqua adnotabimus,& primo diuiſionem ꝓ
poſitionum categoricarũ quã pręmiſit Ariſt.in prio
ribus.ca. ſcdo.de q̃ multa ſupra diſcuſſimus.Propo/
ſitionum ergo categoricarũ,aliæ de ineſſe dicuntur,
aliæ modales.De ineſſe dicuntur,in quibus prædica
tum abſolute ineẽ dicitur ſubto ſine aliquo determi/
nante inhærẽtiam prædicati ad ipſum ſubm, ut quũ
dicimus,Soc.eſt albus,hic.n.ſignificamus albũ Socra
ti ſimpliciter ineſſe,abſq; aliquo huiuſmodi inhęren
tiam determinãte.nec oportet dicere has eſſe moda/
les/nam hoc quod dicimus inexiſtens quod gręci
ὑπάρχον uocant non eſt modus ut notauerunt, &
Ammonius in libro de interpretatione,& Ioã.Gram
mat.primo priorum.nam quum modus ſit determi
natio addita propoſitioni/neceſſe eſt illi aliquid deter
minabile præſupponi/ueluti materiam ſubſtratam.
igitur ſi ineſſe eſſet modus/quęrendum eſſet quid
illi ſupponitur,nam ex hoc uidetur ſequi proceſſus
in infinitum.Quod ſi dicatur ut aliqui auſi ſunt di/
cere/ineſſe duobus modis, ſumi uno modo ut mo/
dum/alio modo ut materiam præexiſtentem.uerbi
gratia Socra.currit/hęc eſt de ineſſe,ſi autem dixero/
Soc.currit de ineẽ/hec eſt modalis.hi ꝓfecto magno
errore tenenẽ, nã inter determinãs & determinabile
nulla eſſet differentia,hoc aũt abſurdiſſimũ eſt.Idem
enim eſt dicere, ſocra.currit de ineſſe/& ſoc.currit

quum per hanc propoſitionem ſignificetur curſum
ineſſe ſocr.¶ Præterea Ariſto.diminutus in ſermone
ſuo fuiſſet primo priorum.nam uel prętermiſiſſet
modales de ineſſe/uel eas quę ſunt abſolute de ineſſe,
quum nullam de his diſtinctionem poſuerit,& ſyllo
giſmos ex propoſitionibus abſolute de ineſſe conſti/
tuerit.Igitur hac opinione ut inutili prætermiſſa, &
aliis propoſitionũ de ineſſe diuiſionibus poſtpoſitis,
ueluti ad præſens negocium non ſpectantibus/dice
mus ꝓpoſitiones illas modales dici quibus additus
modus/ ſignificat quomodo ꝑdicatũ ſubiecto inſit.
Eſt enim modus/ut Ammonius in libro de interpre
tatiõe/uox ſignificatiua huius/quo ſcilicet pacto prę
dicatũ inſit ſubiecto, uel ut alii dicunt terminus de/
terminatiuus orationis infinitiue uel cõiunctiue con
notans paſſionem propoſitionis indicatiuæ quę cor
reſpondet ſuo determinali.quę tamen definitio niſi
ad bonum intellectum reducatur eſt falſa,nam falſũ
eſt ꝙ modus determinet aliud q̃ inhęrentiam prędi
cati ad ſubiectum.ad quam conſequuntur poſtea
quæ ponunẽ in illa definitione/ per actum.ſ.intelle/
ctus reflectẽtis ſe ſuper illam compoſitionem.nam ſi
dixero/deum eẽ eſt neceſſarium , per hoc nihil aliud
ſignifico/niſi ꝙ prædicatũ hoc quod eſt eſſe ita ineſt
huic ſubiecto ꝙ non poteſt non ineſſe.ex quo patent
duo/primum ſi in aliqua propoſitione ponatur mo/
dus hoc non denotans,non debet illa ꝓpõ dici mo/
dalis, nec illa propoſitio dicitur modalis in qua mo/
dus ſubiicitur, ut aliqui falſo autumant, ut dicendo
poſſibile eſt,cõtingens eſt,nam in his illud poſe & cõ
tingens non ſunt modi, ſed res ſignificatæ p ſubiecta
talium propoſitionũ. ſecundũ ꝙ modus debet poni
ex parte prædicati,quũ modus ex parte rei ſe teneat
cuius eſt modus,nec differunt,ut putant aliqui mo/
dum determinare ꝑdicatum, & determinare inhęrẽ/
tiam:prædicatũ enim in propoſitione in uirtute ſua
totam continet cõpoſitionem. per ꝑdicatum aũt in/
telligo uerbum eſt cum ſuo determinate in propõni
bus de tertio ad prædicato,ut dixi in libro de interꝑ
tatione,hoc autẽ dixi ꝓpter hoc,quia poſſet addi de/
terminatio aliqua prædicato partiali incluſo in ꝑdi/
cato totali,q̃ tamen non faceret ꝓpoſitionem moda/
lem,quoniã non determinat cõpoſitionem totius ꝓ
poſitionis, ut dicendo/Socra.currit uelociter. ubi il/
lud uelociter ſolum determinat curſum,nõ aũt uer/
bum/eſt. Quidã aũt in libro de interꝑtatione huius
oppoſitum aſſerentes,dixerunt propoſitionẽ moda/
lem eẽ in qua modus compoſitionẽ determinat,non
aũt ꝑdicatũ nec ſubm,& ita modũ non teneri nec ex
parte ſubiecti nec ꝑdicati,ſed totius compoſitiõis:&
hoc ꝓbarũt authoritate Philoſophi primo priorum
cõſtituentis ſyllogiſmos ex modalibus:in q̃bus patet
ſi modus ſumeretur in ꝑdicato plus ſumereẽ in mi/
nori q̃ in maiori,ut ſi dixero/oĩs homo eſt animal ne
ceſſario/omne riſibile neceſſario eſt homo.ergo oẽ ri
ſibile eſt aial neceſſario,ſumeretur enim/neceſſario q

eſt modus determinans p̄dicatum minoris quod nō
fuerat ſumptum in ſubto in maiori,intantū in hanc
opionem lapſi ſunt ut dixerint, ſi eſt aliqua ꝓpoſitio
in qua dictum totius propōnis pro ſubiecto ſumaꝰ,
& p̄dicatum ſit modus, illam propoſitionem eſſe nō
modalē,ſed de ineſſe,ut dicendo/ Socratē currere eſt
poſſibile.nam hic non denotatur p̄dicatū ineſſe ſub/
iecto cum tali modo:ſed ſumitur dicunt hoc totum
pro ſubiecto cui additur prædicatum quod eſt mo/
dus cum uerbo/eſt.Idē eſt enim ſic dicere/ac ſi dicerē
a/eſt poſſibile ideſt hæc propoſitio quæ ſignificatur
per a/eſt poſſibilis, ut Deus eſt uel Socratem curre/
re,& ulterius errorem errori accumulantes dixerūt
omnem huiuſmodi propoſitionem eſſe ſingularē.
Dictum aūt propoſitionis uocaꝰ propoſitio de ineē
in propōnem de uerbo infinitiuo transformata,cui
additur modus cum uerbo/eſt.Sed hæc opinio aper
tiſſime contradicit Ariſto.qui in lib.de interp̄tatione
modos appoſitiones appellauit,& habere rōnem for
mę,& totū propōnis reſiduū/materia & ſubm. unde
cōparauit modos in modalibus uerbo eſt in propo/
ſitionibus exſitibus,certum autem eſt ex ſnia Philo/
ſophi & omniū recte loquentium in huiuſmodi pro
poſitionibus uerbū eſt prædicari, & hoc rationibus
efficaciſſimis in libro de interpretatione aſtruximus,
uellem etiam ab his libenter quærere/quum hęc pro
poſitio/Socratē currere eſt poſſibile/per eos reſoluaꝰ
in hanc/hęc eſt poſſibilis/Socrates currit, ſi per hanc
ſecundam denotatur prędicatū inhęrere ſubiecto
in illa de ineſſe per dictum importata,cū modo poſſi
bilis necne?quid enim aliud ſignificatur per hāc pro
poſitionem/hęc propoſitio eſt poſſibilis/Socrates cur
rit niſi hoc quod dictum eſt.ſ.curſum ineſſe Socrati
cum illo modo , quid enim aliud ſignificare poteſt
propoſitionem aliquam eſſe poſſibilem? & ita hæc
propoſitio omnino modalis eſt.¶ Ad rationem cui
innituntur/dico ꝙ ſi per a/denotetur aliquod com/
plexum/illa propoſitio eſt modalis implicite,ſi illud
complexum ſit propoſitio,infinitiua,ut etiam inquit
Philoſophus in prīo de interp̄tatione/ſi tunicę impo
natur ꝙ ſignificet hoiem & equū/ tūc eſt multiplex
hæc propoſitio,tunica eſt alba.¶ Ad aliud/nego non
poſſe conſtitui ſyllogiſmos ex ꝓpoſitionibus modali
bus ſi modo ſit prædicatum , non enim attenditur
ordo ſyllogiſticus terminorū in propoſitionibus pe
nes p̄dicatū formale penes/ſed māle,& penes ſubm,
ūt etiā ſit in conuerſionibus/ut alias declarauimus.
Multa alia hic poſſem dicere, ſed quum hoc non ſit
quod principaliter intendimus,ad alia me conuerto
quæ ab aliis quibuſdam dicuntur,qui inter cæteros
inſignes habentur logici.Aſſerunt quippe hi/has ꝓ/
poſitiones nō ęquiualere/omnē hominē eſſe animal
eſt neceſſariū,& omnis homo neceſſario eſt animal,
& prima eſt uera, ſecunda , ſalſa/& omnes hmōi , ut
omne uerum eſſe uerum eſt neceſſarium/& omne
uerum neceſſario eſt uerum,nam prima eſt in ſenſu
compoſito,ſecunda in diuiſo, nam ex ſecunda ſequi/
tur,omnis homo neceſſario eſt animal/Socra. eſt hō
ergo Socra.neceſſario eſt animal.Sed ualde ego ad/
miror dicta iſtorum,nā illud idem inconueniēns qđ
ex ſecunda deducitur pōt æque bene ex prima dedu
ci,ſequitur enim,oēm hominem eſſe aial eſt neceſſa/
rium/Socra. eſt hō.ergo. Socra. eſſe aial eſt neceſſa/
rium,ex ſnia Philoſophi primo priorum in miſtiōe
neceſſarii & ineſſe. Et ideo dicēdū eſt, ſi uniformiter
ſumantur ambas poſſe eē æqualiter ueras aut falſas,
nam idem eſt dicere/oēm hominem eē animal eſt ne
ceſſarium, & omnis homo eſt aial neceſſario, ut etiā
ipſi aſſeruut,& hæc ſimiliter ſunt idem,oē uerum eē
uerū eſt neceſſaria,& omne uerū eſt uerū neceſſario:
ſignificat enim hæc/ hanc propoſitionem eē neceſſa/
riam,oē uerum eſt uerum.ꝙ autē hæc ſit neceſſaria,
patet,quia eius contradictoria eſt impoſſis uel contra
ria, nam hæc eſt impoſſibilis, nullum uerū eſt uerū,
& aliquod uerum non eſt uerum.Quum igitur oīs
propoſitio modalis ſit diſtinguēda ex duplici ſenſu,
patet eos non recte dicere,unde non negamus & nos
omnes huiuſmodi propōnes in ſenſu diuiſionis eſſe
falſas: in ſenſu aūt compoſitionis ueras,nec eſt illud
aſsignandū pro ratione, ꝙ ſequatur aliquā ſingula/
rem eē neceſſariam,quia illud idem ſeqtur tam in cō
poſita quā in diuiſa,nam aliqua ꝓpoſitio eſt in uni/
uerſali neceſſaria,quę in ſingulari eſt cōtingens, imo
oēs hæ huiuſmodi ſunt,ſed diuerſitas ſenſus.Quo/
modo autem ſint hi ſenſus intelligendi infra declara
bimus. ¶ De modis aūt dicemus, ut inquit Ammo/
nius in libro de interp̄tatione,ꝙ etſi multi eē poſſint
ac ferè incomprehenſibiles ab intellectu noſtro. Illi
tamen qui eſſentiales ſunt, & ex ipſa rerum natura
ſumuntur,ſunt tantum duo.ſ.poſsibile & neceſſariū,
nam impoſſibile ad neceſſariū reducitur, quū ſignifi
cet neceſſario non ineſſe , poſſibile uero & cōtingens
idem ſunt,ſi ſumatur ꝓ uero poſſibili,nec differunt
niſi in nomine,quia poſſibili aſſignatur cōtradicto/
rium per ipſum impoſſibile,ſed cōtingenti nō poteſt
aſſignari per incōtingens.Ineſſe autem/ut ſupra dixi
mus/non eſt modus.Hi autem quum ut ſyncatego/
remata ſumuntur tantum ſunt modi determinantes
cōpōnem, qualiter.ſ.prædicatū inſit ſubiecto. uerū
autem & falſum dubium ſcitum per ſe & per acci/
dens/ſunt differentię propoſitionum ſumptę ex intel
lectus cōſiderationis reflectentis ſe ſuper ꝓpoſitionē,
& cōſiderantis has ſecundas intentiones in eis.Primi
autē duo ipſam naturā rei cōſequuntur, quum autē
non ſumuntur ut ſyncategoremata, ſed ut termini
categorici rem talē ſignificantes & nō qualitatē inhę/
rentię prædicati ad ſubiectum, non ſunt modi , non
enim debent dici modi niſi modificent.Quomodo
autem faciant hi modi ſenſum cōpoſitū & diuiſum
in propoſitionibus non facile eſt uidere,& utrum in
in omnibus propoſitionibus faciant diuerſitatem in
ueritate & falſitate.Et in hoc ualde ſum miratus de

dicto quorundam recentiorum, qui aliorum errata perpendentes ipſi incidunt in maiora, quum dicant ſenſum compoſitum in propoſitionibus eſſe attendendum ab ipſo eſſe compoſito quod fit in propoſitione affirmatiua, diuiſum uero à diuiſione ipſius eē, & hoc in propoſitione negatiua/in qua diuidit̃ eſſe per particulam non/quod dicunt Alexandrum dicere primo priorum in definitione propoſitionis, quũ uoluerint dicere in definitione termini, quum inquit Ariſtoteles/terminũ uoco in quem diſſoluitur propoſitio ut prædicatum, & de quo prædicatur appoſito aut diuiſo eſſe uel non eſſe. nam nec dicit hoc Alexander nec ſomniauit, ſed ſolum ꝙ ex illis uerbis uoluit denotare Ariſtote. quomodo fieret ꝓpoſitio affirmatiua uel negatiua, quia non fit totaliter ablato eſſe, ſed ſolum diuiſo per negationem, ita ut fiat nō eſſe. Ioan. autem Grammaticus uoluit authoritate Iamblici ipſum notaſſe omnem diuerſitatem propoſitionis categoricę, de qua prius in libro de interpretatione meminerat. Videntur hi ignorare, nec unquã uidiſſe, quæ Ariſtoteles primo elēchorum de oratione diuiſa & cōpoſita. & deceptionibus in illa ſcripſit, & Alexander aliique expoſitores græci in illius expoſitione dixerunt, poteſt enim in oratione eadem tam affirmatiua quàm negatiua eſſe uterq; ſenſus, & in quo ſenſu eſt falſa in illo dicimus eē fallaciam. Vnde & ob hoc Philoſophus duas fecit fallacias, unã compoſitionis, alteram diuiſionis, unde & abutimur modo loquendi quum dicimus aliquam propoſitionẽ peccare per fallaciam compoſitionis & diuiſionis, nō enim poteſt niſi per alterã fallere. Omnes autem ferè logici ſecundum uiam cõmunem dixerunt hoc terminos modales poſitos in propoſitione ante totam compoſitionem uel poſtpoſitos toti compoſitioni facere propoſitionem modalem de ſenſu compoſito, quando autem mediant inter ſubiectum & prædicatum dicti facere ꝓpoſitionem de ſenſu diuiſo, & hi nihil aliud dixerũt requiri ad hoc/ꝙ fiat propoſitio de ſenſu diuiſo uel compoſito, imo præciſe reſpectu horum terminorum tantum fieri ſenſum compoſitum aut diuiſum in propoſitionibus in quibus ponuntur, ut in hac, omnẽ hominem poſſibile eſt currere, in qua nulla eſt alia particula per quã poſſit fieri ſenſus cōpoſitus aut diuiſus, uel per quam multiplicitas aliqua intelligi poſſit. Addiderunt poſtea ponentes differentiã inter hos ſenſus, multa, quę per ordinem ponenda ſunt & examinanda. Primum ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu cōpoſito debet poni ineē, de ſenſu aũt diuiſo nō. Scdo, ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu compoſito uerificatur pro inſtanti, de ſenſu diuiſo in tēporibus diuerſis. Tertio ꝙ ꝓpoſitio de ſenſu cōpoſito eſt nō quanta, de ſenſu autem diuiſo eſt quanta. Quarto, & ſequitur ex tertio ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito eſt probanda officiabiliter uel exponibiliter. De ſenſu autem diuiſo non limitatur ad hoc, ſed probatur ſecundum exigentiam primi termini mediati.

¶ Sed hæc profecto dicta omnia ſunt contra intentionem Ariſtotelis, & omnium peripateticorum expoſitorum. Quòd enim hi termini modales illo modo uariati ſecundum ſitũ propoſitionis faciant ſenſum cōpoſitum aut diuiſum/falſiſſimum. Nam/ut etiam ſupra diximus/ubiq; Ariſtoteles aſſerit hos modos eſſe appoſitiones prædicatorum & penes hos determinari ueritatem & falſitatem/affirmationẽ & negationem, tanq̃ penes formam, quemadmodum in non modalibus penes uerbum/eſt. Ex quo patet ꝙ ubicunq; ponantur ſemper intelliguntur additi prædicato. Confirmatur. quia hi modi, ut inquit Ammonius in libro de interpretatione/ſemper intelliguntur iuncti cum uerbo. unde non refert, ſiue apponamus negationem modo, ſiue uerbo. Idem enim eſt ſi dixero, contingens non eſt Socra. eſſe leonem, & non contingens eſt Socra. eſſe leonem Et hoc eſt etiam idem ſi dixero, Socra. eſſe leonem non eſt contingens. Ex quibus etiam apparet falſitas alterius dicti. ſcilicet ꝙ hi modi per ſe ſumpti in aliqua propoſitione nō poſſunt facere ſenſum cōpoſitum, nec diuiſum, nec aliquam multiplicitatem: ubi alii termini in eadem ꝓpoſitione poſiti ſimplices fuerint, & nō multiplices. conſequentia patet ex dictis, nã ſemper iſti modi adiacent prædicato, ergo ipſi per ſe non poſſunt facere ſenſum diuiſum, niſi ex parte ſubiecti ſit aliqua multiplicitas, hoc eſt, ut ſubiectũ intelligatur eſſe ſub aliqua diſpoſitione, uel ſine illa, cui ſubiecto ſub hac diuerſa acceptione ſumpto poſſit prędicatum comparari, ut ſi dixero, albũ poſſibile eſt eē nigrum, album enim quia terminus concretus ſeu cõnotatiuus poteſt & quum albedine intelligi, & ſine albedine. ſi ergo cum albedine intelligatur, & illi ſic ſumpto attribuatur hoc prędicatum poſſibile eſt eſſe nigrũ, tunc propoſitio eſt in ſenſu cōpoſito & falſa, in qua tamẽ patet, quòd illud poſſe eē nigrum ſe tenet ſemper ex parte prędicati. Si autem ſumatur ſubiectum ſine illa diſpoſitione eſt ſenſus diuiſus & uerus. Eſt enim ſenſus ꝙ id quod eſt ſubiectũ albedinis poſſibile eſt eſſe ſubiectum nigredinis. Poſt autẽ ſenſus eſt quòd id quod eſt actu ſubiectum albedini ſit nigrum, qđ claudit oppoſitionem, niſi ergo in aliqua propoſitione ſit aliqua multiplicitas ex parte ſubiecti, illi termini modales per ſe non poſſunt facere ſenſum multiplicem, & hoc eſſe uerum patet ex dicto Phī primo elenchorum. in fallacia cõpoſitionis. ubi inquit hanc peccare per ſenſum compoſitum, ſedentem poſſibile eſt ambulare. Vbi etiam notãdum eſt Philoſophum diuerſa exempla dediſſe in fallacia compoſitionis & diuiſionis, ut notaret diuerſitatem ipſarũ. ¶ Sed hic inſurgunt dubia quædam. Primum, utrum termini hi concreti accidentales poſſint facere ſenſum multiplicem non iuncti cum terminis modalibus. Secuncundo uidetur quòd etiam reſpectu tantum terminorum modaliũ, ubi nulla ſit alia multiplicitas poſſit fieri ſenſus diuerſus. Patet dicẽdo neceſſario, om-

nis homo eſt animal, & omnis homo neceſſario eſt animal. Prima eſt in ſenſu compoſito & uera. Secunda in diuiſo & falſa. Tertio quia ſaltem in modo cõtingenti ſeu poſſibili uidetur eſſe talis: multiplicitas etiam in terminis ſingularibus ſimplicitatis, ut Soc. contingens eſt currere, patet per Philoſophũ primo priorum.cap̃. de uniformibus de contingenti. Oĩs enim propoſitio de uero contingenti ſcd̃m Philoſophum ibi habet duplicem ſenſum, ut cõtiogit omne b eſſe a. ibi ſumitur b, uel pro eo qđ eſt actu b, uel ꝓ eo qđ contingit eſſe b. i. in potentia. ¶ Ad primũ iſtorum dicẽdum eſt, quòd hi termini concreti, poſſunt etiam ſine terminis modalibus facere ſenſum multiplicem, ut patet ex Philoſopho dum concedit primo phyſicorum, & alibi ex albo fieri nigrum, nam in ſenſu compoſito falſa eſt ut ly ex, notat cauſam materialem, nam totum hoc quod eſt ſubiectum cum oppoſito non poteſt fieri ſubiectum nigri. Si autem uti terminus à quo poteſt eſſe uera, oppoſitum enim recedit ſubiecto remanente, & generatur forma in eo, & breuiter in ſenſu diuiſo uera eſt, in compoſito falſa. ¶ Sed iſta reſponſio non ſatisfacit ex toto, nam dubium eſt an in omnii propoſitione poſiti poſſint facere utrũque ſenſum, & patet quòd non in omni abſolute, nec etiam in omni modali, ſed ſolum in contingenti aut poſſibili, & breuiter in omni propoſitione in qua ponitur uerbum mutationem ſignificans, non autem permanentiam, ut dicendo, album eſt nigrum, aut neceſſarium eſt album eſſe nigrum, ubi affirmatur ſubiectum eſſe ſub utriſque diſpoſitionibus ſimul permanens, at in iſtis, poſſibile eſt album eſſe nigrũ, aut album fit nigrum, poteſt uterque ſenſus reperiri, ratione uerbi mutationem ſignificãtis. ¶ Ideo dico quòd poſſibile ſimul cum iſtis ſubiectis concretis facit propoſitionem multiplicem ſecundum utrũque ſenſum, cuius ratio eſt, quoniam huiuſmodi formæ accidentales ſunt ſeparabiles à ſubiecto, quarum nunc unam, nunc alteram induere poteſt, & quoniam ei contingenter inſunt cum tali modo poſſunt fieri hæ propoſitiones habentes ſenſum multiplicem, ut dictum eſt. Sed certe uidetur mihi quòd quamuis concluſio hæc quam ſequebatur olim celeberrimus præceptor meus Nicoletus Theatinus quantum ad modum de poſſibili ueritatem obtineat, tamen quantum ad modum neceſſarium, credo admodum difficile eſſe reperiri poſſe ꝓpoſitiones in quibus diuerſus fiat ſenſus ratiõe multiplicitatis ſubiecti, quod nunc ſub forma, nunc ſine forma ſumi poſſit, nam talis propoſitio uidetur ratione ſignificati fore contingẽs, & nũquàm poſſe formari de neceſſario niſi falſa, patet in exemplo ſupra poſito. ¶ Sed ad hanc dubitationem dico iterum ſicut dixi non poſſe fieri ſenſum diuerſum in his propoſitionibus in q̃bus ponuntur hi modi ratione modorum præciſe, ſed ratione ſubiecti habẽtis formam aliquam, uel aliquam diſpoſitionem, uel conditionẽ aliquam ſeu determinationem quouis modo appellare uolueris, ad quam iunctim & ſeparatim cõparari poteſt, & ex hoc cauſatur multiplex ſenſus, patet hoc in exemplo Philoſophi ad propoſitum maxime idoneo in fine primi de interpretatione, omne quod eſt dum eſt neceſſe eſt eſſe. in quo determinatio illa, dum eſt, poteſt cum ſubiecto iungi, & facit ſenſum compoſitum falſum. & poteſt ab eo ſeiungi, & fit ſenſus diuiſus uerus, ſi cum prædicato iungatur. Exempla etiam patere poſſunt in aliis multis propoſitionibus præter hos modos, quos moderni ponunt, ut in illa, omnis homo uel aſinus eſt aſinus, poſſunt ergo etiam propoſitiones reperiri de neceſſario in quibus fit diuerſus ſenſus nõ propter formas ſubiecto inhęrentes à quibus ſeparari poteſt ut arguendo dicebatur, ſed ꝓpter determinationes aliquas ad quas ſubiectum iunctim, diuiſimq́; ſe habere poteſt, ſaltem in ſe conſideratum. Hic modus loquendi non latuit diuum Thomã, & poteſt ab eo uideri in prima parte, quæſtione 14. arti. tertio. in reſponſione ad tertium, ubi ponit hoc exẽplum, omne ſcitum à Deo neceſſe eſt eſſe & inquit, propoſitionem hãc eſſe multiplicẽ in ſenſu diuiſo & compoſito. Nam illud uerbum ſcitum poteſt ſiue pro re tantum non ut ſtat ſub ſcientia Dei, & ſic res eſt cõtingens, & propoſitio eſt falſa: Si autem ut ſtat ſub ſciẽtia Dei ſic habet eſſe neceſſarium, & eſt compoſita uera. Si autem, inquit ipſe, diceret aliquis diſtinctionẽ hanc locum habere in formis à ſubiecto ſeparabilibus, non autem in his quæ ſemper inſunt, ut patet de ſcientia Dei quæ ſemp rei attribuitur. Reſpondet ipſe quòd etſi ſecundũ rem, res omnis ſit à Deo ſcita, poteſt tamen etiam in ſe pee intellectũ conſiderari & aliquid ei attribui, ut ſic cõſideratæ. uerbi gratia, ꝙ ſit cõtingens, quod non attribuitur ei, ut ſtat ſub ſcientia Dei. In quibus uideẽ ea oĩa ſenſiſſe q̃ nos ſupra diximus. Egidius quoque prio elenchorũ nõ uideẽ fuiſſe huius opĩonis exps. ¶ Ex hoc redarguendi ſunt moderni q̃dam qui uiſi ſunt hanc opinionẽ ſequi, & eã tantũ de modo poſſibili declararunt, nõ complentes ſermonem ea in parte quæ longe erat difficilior. Ex his etiam multa contra Latinos poſſent colligi in hac materia quæ intelligentibus facile patere poſſunt. ¶ Vlterius, ex his patet reſponſio ad ſecundum dubium, nam in illa propoſitione, neceſſario omnis homo eſt animal, & omnis homo neceſſario eſt animal, & aliis ſimilibus non fit ſenſus compoſitus, & diuiſus ratione modi modaliter ſumpti. ſcilicet determinantis dictum uel propoſitionem, ut ſupra diximus, ſed fit ratione termini confundentis, ut etiam ipſi concedunt. unde ponuntur ſimiles propoſitiones in ſecundo modo, non autem in primo. Nec iſta propoſitio ęquiualet illi, neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal, quoniam ad hanc ſequitur illam propoſitionem eſſe, omnis homo eſt animal, quum ad illam nõ ſequatur. Ideo conſequentia non ualet ſecundum eos, neceſſario omnis homo

eſt

eſt animal. ergo neceſſe eſt omnem hominem eſſe animal. quia antecedens eſt uerum, & cõſequens nõ, quia poteſt eſſe ꝙ nulla talis propoſitio ſit, quę ſequitur ad conſequens. Sed hæc differentia certe friuola eſt, ut ſupra diximus, & uidetur ꝙ nec in una, nec in altera fiat ſenſus compoſitus & diuiſus, niſi ratione confuſionis. Nos tamen utranq; propoſitionem tenemus eſſe modalem, quoniam modus determinat inhęrentiam prædicati ad ſubiectum, ſignificãs ꝙ animal ineſt homini, & non poteſt non ineſſe, negamus tamen ꝙ in ea fiat, uel poſſit fieri ſenſus compoſitus uel diuiſus, quum ibi non ſit ratio per quam fit ſenſus cõpoſitus, & diuiſus, & ſi fit, tantũ ratione confuſionis fit, ſed ubi non admittatur talis confuſio, patet tales propoſitiões eſſe ſimpliciſſimas, & nullo modo multiplices. Nec inconuenit aliquam propoſitiõem eſſe in uniuerſali neceſſariam, & in particulari contingentem. ¶ Patet etiam ſolutio ad tertium, quãuis enim propoſitio illa, contingit omne b eſſe a, habeat duplicem ſenſum, ille duplex ſenſus nõ eſt compoſitionis uel diuiſionis, ſed per quem declaratur dictũ de omni in propoſitionibus contingentibus uniformibus & modus ampliationis in huiuſmodi propoſitionibus ¶ Ex his apparet ſolutio duorum quæ ſupra quærebantur. an ſcilicet omnis propoſitio in qua ponitur modus poſſit habere utrunq; ſenſum, & patet ꝙ non, & quomodo etiam fit ſenſus compoſitus & diuiſus penes tales modos non præponendo uel poſtponendo, aut interponẽdo ut Latini, quoniam quantum ad ſitum ſemper tenet locum prędicati, & ſemper ſunt tales diſtinguendę, eo modo quẽ ſupra declarauimus. ſcilicet penes multiplicitatem ſubiecti, eo tamen modo intelligendo quem expoſuimus. Dicere autem ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito ob id quod uerificatur pro inſtanti debeat poni in eſſe, de ſenſu uero diuiſo, quia non uerificatur pro inſtanti, ſed ſucceſſiue non ſit ponenda in eſſe, quoniam modalis eſt uera, ſibi uero correſpondens de ineſſe ſit falſa, & ob id concedere ꝙ propoſitiões quę tempore indigent limitato pro ſui uerificatione non ſunt concedendę, nec de poſſibili, nec de ineſſe. ut tu pertranſis pontem, & poſſibile eſt te pertranſire pontem & aliæ conſimiles, omnia hæc perperam dicta ſunt, & contra Ariſtotelis ſententiam. Nam primo priorum, in definitione contingentis inquit, poſſibili in eſſe poſito nullum ſequitur impoſſibile, ſiue hoc ſit differentia, ſiue proprietas contingentis, quum de quolibet dicatur contingente tam in ſenſu compoſito q̃ diuiſo, quia hoc nullibi Ariſtoteles diſtinxit. patet apertiſſime intelligi debere de omni ſenſu. Et ideo non omnis propoſitio de ſenſu compoſito debet uerificari pro inſtanti, nec illę propoſitiones ſunt falſę, poſſibile eſt te pertranſire pontem, & tu pertranſis pontem. Hoc enim apertiſſime eſt contra Ariſtotelẽ quarto phyſicorum. qui de tempore ſoluens rationem probantem ipſum non eſſe, quoniam ex non entibus componeretur, inquit, in ſucceſſiuis non requiri ad hoc ut ſint omnes partes eorũ ſimul eſſe, ſed quòd aliquid cõtinuans has partes ſit, ut patet de inſtanti in tempore, & mutato eẽ in motu, unde propoſitiones illæ conceduntur, non quia totum ſimul ſpatium pertranſeatur, ſed quia eſt in pertranſiri. Vnde omnis propoſitio quę eſt uera de præterito, aliquando fuit uera de præſenti. Si ergo concedimus iſtam, quòd Socra. pertranſiuit hoc ſpatiũ, quare non eſt concedenda iſta, quòd Sor. ꝑtranſit de pręſenti? quum enim de præterito ita dicimus iam non intelligimus quòd totum ſimul pertranſiit, ſed ſucceſſiue, ſed quia iam deuenit ad ultimum mutatum eſſe cõcedimus ipſum ꝑtranſiuiſſe, ita de ꝑſenti dum continue pertranſit. & eſt ſub alio & alio mutato eſſe continuante, non autem terminãte: in potentia tamẽ non in actu dicimus ipſum pertranſire, hæc autem nota ſunt ex ſexto phyſicorum. Aliquæ ergo propoſitiones de ſenſu compoſito uerificantur in inſtanti, & eis correſpondet propoſitio de ineſſe uerificabilis pro inſtanti. Et hoc eſt quãdo ſubiectum poteſt eſſe ſimul ſub utroq; termino connotato per ſubiectum & prædicatũ. Et ideo hæc propoſitio de ſenſu compoſito eſt falſa, & impoſſibilis, poſſibile eſt album eẽ nigrum, & album eſt nigrum, quia ſubiectum non poteſt ſimul actu quieſcere ſub utroq; termino. Aliquę aũt ſunt uerificabiles in tẽpore & non in inſtanti, ut patet in propoſitionibus motum importantibus. Quòd autem dicit propoſitionem de ſenſu diuiſo non poſſe poni in eſſe, quia non uerificat pro inſtanti, etiam falſiſſimum eſt. Nam ſicut intelligimus propoſitionem de ſenſu diuiſo eſſe ueram, ita intelligimus illam de ineſſe quæ ſibi correſpondet. Intelligimus autem hoc modo, quod nunc album eſt, alias poteſt eſſe nigrum, intelligendo de ſubiecto ipſo nõ ſub forma. ita etiam de ineſſe, quod nunc eſt ſub albedine, alias erit ſub nigredine, non autẽ ſic ponitur ut ꝓ eodem tempore ſimul ſit ſub albo & nigro, ſicut etiam nec modalis de ſenſu diuiſo pro eodem, ſed ꝓ diuerſis temporibus intelligitur. Quòd autem ſuperaddunt propoſitiones de ſenſu compoſito non eẽ quantas, de ſenſu uerò diuiſo eſſe quantas: uidetur abſurdiſſime dictum, quũ enim modus ex parte ſe teneat prædicati, patet eo modo quo ſubiectũ ſe habeat debere propoſitiones denominari. ſi ergo ſubiectum fuerit uniuerſale uel determinatũ à ſigno uniuerſali uel particulari, uel ſingulare, ut dicitur in libro de interpretatione, eodẽ modo & propoſitiones ſe habebunt. Patet dicendo, neceſſario omnis homo eſt animal, uel neceſſario aliq̃s homo eſt animal, uel omnem hominem eſſe animal eſt neceſſe, ſeu neceſſarium, uel aliquem, uel Socratem. Aliter enim ex his non poſſet fieri ſyllogiſmus regulatus per dici de om̃ & de nullo. Ex his apparet ſolo principalis q̃ſtionis, & ꝙ Ariſto. eas ut modales accipiẽs eaſq; quo ad formam conſiderans, quæ eſt ipſe modus per quem di-

ſtinguntur à propoſitionibns de ineſſe, ex qbus modalibus cõſtituiť ſyllogiſmus formaliter diſtinctus à ſyllogiſmo de ineẽ, poteſt eas in utroq; ſenſu ſumere, non enim cõſiderat hic eas quõ uerę uel falſę ſint, ſed ſolum ut per modũ diſtinguũtur ab aliis propoſitionibus, & quũ in utroq; ſenſu ſumptę diſtinguãtur ab eis, eo q; modus ſemp ex parte p̃dicati teneať, manifeſte patet eas in utroq; ſenſu ſumpſiſſe, quũ in utroq; ſenſu ſyllogiſmum poſſint conſtituere formaliter diſtinctum, ut dictum eſt. Et in utroque ſenſu ſint quantę. Licet moderni oppoſitum aſſerant ſine ratione regulas ſolum quaſdam uolũtarias aſſignantes, quas fortaſſe gratia inſtruendi pueros fecerunt, non quia ueritatem contineant. Fatuum tamen eſt gratia doctrinę breuioris tegulas falſas inſtituere, quum non doctrinam, ſed potius ignorantiã diſpoſitionis pariant. Sunt enim regulę falſę principia falſa, ex quibus generatur ſyllogiſmus contrarię deceptionis. ¶ Sed ne uideamur difficultates illas preterire de quibus uiſi ſumus à principio ſermonẽ propoſuiſſe, idcirco merito & de negatiuis de oeceſſario, & de affirmatiuis dubitatio incidit quomodo ſiot cõuertendę. Nam ſiue de ſenſu cõpoſito, ſiue diuiſo ſumatur illa, nullus naſus de neceſſitate eſt ſimus, non uidetur conuerti poſſe in iſtam, nullum ſimum de neceſſitate eſt naſus, nam prima poteſt eſſe uera, & ſecunda falſa. Ad hanc dicitur prenotando primo, q; propoſitiones negatiuæ de neceſſario, ut de eis pertractat Philoſophus in hoc libro ſunt negatiuæ de dicto quũ habeant modum affirmatum, nec habent affirmatiuam figurã, ut illę quæ ſuot de contingenti. Huius autem nulla eſt alia cauſa pręter ipſam neceſſarii naturam & contingentis. nam in propoſitione negatiua neceſſaria prædicatum remouetur à ſubiecto, ita & taliter ut non poſſit ineſſe illi, ideo negatiua eſt nõ minus q̃ negatiua de ineſſe, & cõuertitur eodem modo. In propoſitiõe autem de contingenti in qua dictũ eſt negatum, & modus affirmatus, aliter eſt dicendũ, propter ipſam contingentis naturam, nam prædicatum in illa ita à ſubiecto remouetur quòd poteſt illi iterum ineſſe, & ideo oon conuertitur ut negatiua de ineſſe. Et dicit Philoſophus illã eſſe affirmatiuam ſecundum figuram, & conuerti ut affirmatiuam, quoniam conuertitur ad oppoſitam qualitatẽ. Hęc autem alibi ſunt à nobis diffuſius declarata. Propoſitiones autem de neceſſario in quibus eſt modus negatus habent uim propoſitionum contingentium, non autem neceſſariaꝝ. Nam ex negatione neceſſarii infertur contingens, quemadmodum ex negatione contingentis infertur neceſſarium, nam hi duo modi ſe mutuo interimunt. ¶ Ex hoc ſoluitur dubitatio, nam ſi illa propoſitio, nullus naſus de neceſſitate eſt ſimus, ſumatur de modo affirmato, & dicto negato, & præcipue de ſenſu compoſito, falſa eſt, nec eſt mirum ſi in falſam conuertatur. unde etiam eius contraria affirmatiua eſt uera neceſſaria, omne grãmaticum de neceſſitate eſt homo, ſi autem in ea negatur modus habet ſignificatum contingentis propoſitionis, unde ęquiualet huic, non neceſſe eſt aliquem hominem eſſe grãmaticum, hæc autẽ ęquiualet huic, cõtingit omnẽ hominẽ eſſe grammaticũ. Sunt enim oppoſitæ hę propoſitiones in omnibus ſcilicet modo, quanto, & quali. ideo in conuerteote debet idem modus neceſſitatis negari ſic conuertendo, nullum de neceſſitate grammaticum eſt homo, nullus enim homo eſt cui neceſſario inſit grãmatica. Hæc de propoſitiõe negatiua. ¶ Sed de affirmatiua eſt maior dubitatio, & eſt duplex. prima de conuerſione. ſecunda an ſit neceſſaria, nam de hac ſunt rationes ad utrunque efficaces. ¶ Quantum ad primam non uidetur conuerti in oeceſſariam, ergo non erit conueniens coouerſio. uult enim Philoſophus uniuerſalem affirmatiuam de neceſſario conuerti in particularem affirmatiuam de neceſſario conuerti in particularem affirmatiuam de oeceſſario, modo naturaliter applicito, ſed quòd non conuertatur in neceſſariam patet, nam hæc falſa eſt, aliquis homo de neceſſitate eſt Grãmaticus, quũ nniuerſalis conuerſa ſit uera. ¶ Ad hanc reſpondetur ut ſupra diximus, regulas Phi de cõuerſione oeceſſariarũ intelligẽdas eſſe in ꝓpoſitiõbus neceſſariis formaliter, hoc eſt de modo, & materia neceſſariis. Et tũc merito inſurgit ſcda dubitatio, An iſta, oẽ grãmaticũ de neceſſitate eſt homo, ſit uere neceſſaria. Et arguitur q; ſit uerę neceſſaria. primo ſic. Illa propoſitio eſt uere neceſſaria quæ ſemper fuit uera, ſemper eſt uera, & ſemper erit uera, hæc eſt huiuſmodi. igitur &c. maior patet ex iterpretatione neceſſarii, minor etiam eſt manifeſta. ergo ſequtur concluſio. ¶ Item omne grammaticum neceſſario eſt grammaticum, ergo omne grammaticum neceſſario eſt homo. probatur conſequentia, quia ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis, ſequitur enim, ſi grammaticum non ſit homo, & ponatur hominem nõ eſſe, ex deſtructione hominis deſtruetur grammaticum. ergo grammaticum non erit grammaticum. ergo ſi non ſit conſequens, antecedens non erit. ¶ Item, omne animal rationale mortale de neceſſitate eſt homo. omne grammaticum ẽ animal rationale mortale. ergo omne grammaticum de neceſſitate eſt homo, tenet ratio, & maior eſt ſimpliciter neceſſaria minor de ineſſe ſimpliciter, ergo ſequitur concluſio de neceſſario ſimpliciter per regulam Ariſtotelis. Item, illa propoſitio eſt ſimpliciter neceſſaria in cuius ſubiecti intellectu & ratione includitur p̃dicatum. hęc huiuſmodi. ergo &c. minor declaratur, quia quum grammaticum ſit hominis paſſio, & habeat per proprium ſubiectum definiri, ponetur prædicatum in ratione ſubiecti, & erit propoſitio primi modi per ſe, ut hæc, riſibile eſt homo. ¶ Amplius. illa propoſitio categorica eſt ſimpliciciter neceſſaria, q̃ transformatur ex conditionali neceſſaria, hæc huiuſmodi. ergo &c. Nam hæc hypothetica neceſſaria eſt,

ſi grãmaticum

ſi grammaticum eſt, homo eſt, ergo eſt ſimpliciter neceſſaria, grammaticum de neceſſitate eſt homo. ¶ Inſuper, aut omne grammaticum de neceſſitate eſt homo, aut poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe hominem. ſi primum, habeo intentum. ſi ſcdm̃, arguo ſic, poſſibile eſt grammaticum non eſſe hominem, oē grammaticum eſt homo. ergo poſſibile eſt hominem non eſſe hominem. concluſio eſt falſa. ergo aliqua ꝓpoſitionum, non illa, omne grammaticum eſt homo. ergo illa poſſibile eſt grammaticum nõ eſſe hominẽ. ſi illa eſt falſa, ergo eius contradictoria uera, quę dicit omne grammaticum de neceſſitate eſt homo, ex lege contradictoriorum. ¶ Vltimo, illa propoſitio eſt ſimpliciter neceſſaria, cuius ſubiectum non poteſt eſſe ſine prædicato, & cuius ſubiectum ſibi determinat prędicatum. hæc huiuſmodi. ergo &c. maior patet, quia ſicut propoſitio per ſe eſt, uel quia ſubiectum ſibi determinat prædicatum tanquam proprium effectum, ut in quarto modo, uel quia ut propriam paſſionem, ut in ſecundo, uel ut partem definitionis uel totam, ut in primo, ita dicendum eſt de propoſitione neceſſaria, qm̃ neceſſaria propoſitio & per ſe eodem curſu currunt. ¶ Propter has rationes dixerunt aliqui hác propoſitionem eſſe abſolute & per ſe neceſſariam, nõ tamen primo, quoniam grãmaticum ineſt alicui cui per ſe & primo ineſt hoc prædicatũ homo. Ideo iſta non eſt primo neceſſaria, ꝙ autem ſit per ſe neceſſaria patet, qm̃ prædicatum includitur in intellectu & ratione ſubiecti. Dicunt enim hoc ſatis eſſe ut propoſitio ſit per ſe neceſſaria ¶ Sed hi decipiuntur in acceptione propoſitionis neceſſariæ, nam omnis propoſitio affirmatiua in qua uerbum eſt ſumitur, uerificat per actualem inhærentiam prædicati ad ſubiectum, hoc enim ipſum uerbum eſt, in ſui ratione cõcludit, non poteſt autem prędicatum actualiter ineſſe ſubiecto niſi ſubiectum ſit. ergo non poterit eſſe propoſitio neceſſaria, quum ſit ſempiternæ ueritatis niſi prędicatum actualiter ſemper inhæreat ſubiecto, ergo oportet ſubiectum ſemper eſſe ad hoc ꝙ propoſitio ſit neceſſaria & per ſe. quum propoſitio uere neceſſaria cõuertatur cum per ſe, ut dicitur primo poſteriorum. Sed ultra hoc requiritur ut prædicatum ſit de ratione ſubiecti, uel econtra. ut non poſſit oppoſitum cogitari, non ſufficit ergo una conditio tantum ut hi dixerũt, ſed requiruntur ambæ. ſ. neceſſitas extremorum, & neceſſitas habitudinis inter illa. Secundum ęſt dictum eſt falſum, nam ſi hæc ē neceſſaria ratione habitudinis extremorum, quia ſcilicet prædicatum qđ eſt homo includitur in ratione grammatici, nõ ergo eſt neceſſaria ratione alicuius cui prædicatum prius attribuiť, uel ſi erit neceſſaria ratione huius, non erit neceſſaria rõne illius, qđ contingẽter illi attribuitur. In his enim quæ per ſe ſunt, ſed non primo, hoc conſideratur, ꝙ omnes termini habẽt perſeitatem, ut ita dicam, inter ſe, ut ſi dixero, homo eſt ſenſibilis per ſe non primo. Senſibile enim attribuitur animali per ſe primo, & animal attribuitur homini ꝑ ſe primo, ideo mediante animali quod per ſe ineſt, ſenſibile ꝑ ſe non primo ineſt hoī. Sed non eſt ita in propoſito, qm̃ grámaticum, non ꝑ ſe homini attribuitur, ſed mere accidentaliter ergo falſum eſt ꝙ hæc ꝓpoſitio ſit neceſſaria per ſe nõ primo. ¶ Aliter ergo dicitur ad qõnem, ꝙ iſta propoſitio eſt neceſſaria per accidens, & non ꝑ ſe, nam illa ꝓpõ non eſt per ſe neceſſaria in qua prædicatum non attribuitur ſubiecto niſi ex ſuppoſitione ſubiecti, & quoad ſubiectum fuerit, hęc eſt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt manifeſta, qm̃ illa propoſitio ē per ſe neceſſaria in qua prędicatum attribuitur ſubiecto ſimpliciter, & non ex ſuppoſitione. minor etiá patet, quia quoad grammaticum fuerit grámaticũ, non poteſt eſſe homo. Eſt etiam ex alio per accidens neceſſaria, nam licet prædicatũ neceſſario attribuatur ſubiecto, quia tamen ſubiectum accidentaliter attribuiť prędicato, efficitur ut ſit ꝑ accidens neceſſaria, nam in ꝓpoſitionibus ſecundi modi in quibus prædicantur prædicata eſſentialiter conſequentia, eſt mutua habitudo neceſſaria inter ea, qm̃ ſubiectum ſibi prædicatum determinat & ꝓ̄dicatum ſubiectum. Ná homo ſibi determinat riſibile, & riſibile hominem. Et ĩ hoc diſtinguuntur accidentia per ſe ab accidentibus inſeparabilibus, ut inquit Ioan. grãmaticus. 1. Poſteriorũ. ¶ Sed cõtra arguitur ꝙ nullo modo ſit neceſſaria, ná illa propoſitio de neceſſario eſt falſa, cuius cõtradictoria de contingenti eſt uera, ſed hæc eſt uera, contingit aliquod grámaticum non eſſe hominem. ergo hæc ē falſa, omne grámaticum de neceſſitate eſt homo. maior patet, probatur minor, poſſibile eſt grámaticũ nõ eſſe, ſtante homine. ergo poſſibile eſt grammaticũ nõ eſſe hominem. aſſumptum patet, qm̃ grámaticum cõtingenter ineſt homini. ſecundo hæc eſt uera, contingit aliquem hominem eſſe grámaticum. ergo contingit aliquod grámaticum eſſe hominem, patet ↄ̄ña, qa particularis affirmatiua de uero contingenti conuertitur in terminis. Tertio arguitur in tertia figura hoc modo, de neceſſitate omne grámaticum eſt grámaticum, omne grámaticum de neceſſitate eſt homo. ergo neceſſario aliquis homo eſt grámaticus. cõcluſio eſt falſa. ergo aliqua propoſitionum, non maior quũ idem de ſe prædicetur. ergo minor. Quarto illa propoſitio non eſt neceſſaria in qua prædicatum poteſt derelinquere ſubiectũ. hæc eſt huiuſmodi. ergo non eſt neceſſaria. maior patet, minor probatur, quia põt homo eſſe & nullum grámaticum eē. ¶ Ad primam dicitur negando minorem, & ad probationem negatur conſequentia, nam licet poſſibile ſit ſubiectũ non eē, ſtante prædicato, non tamen poſſibile eſt ſtante ſubiecto non eē prædicatum, nam ut dixi, neceſſaria eſt tm̃ ex parte ſubiecti in ordine ad prędicatum, non autem ex parte prædicati in ordine ad ſubiectum. Suppoſito enim ꝙ ſubiectum ſit, non poteſt ei prædicatũ non ineſſe. ¶ Ad ſecundam dicunt quidam ꝙ ex propoſitione quę ſm̃ ſe & abſolute eſt contingens, poteſt

inferri propoſitio neceſſaria, nam illa ꝓpõ, contingit aliquẽ hominem eſſe grãmaticum, licet ſit ſm ſe contingens in ordine, tamẽ ad illam, grãmaticum eſt homo eſt neceſſaria, ut in exẽplo, quáuis iſta, animal eſt hõ non ſit ſm ſe neceſſaria, quia animal poteſt eſſe in alio, dato ꝙ homo non ſit, tñ in ordine ad iſtam, quidam homo eſt animal, eſt ſimpliciter neceſſaria. Sed iſta rñſio non ſatisfacit, qm̃ quod in ſui natura cõtingens eſt, nũquam efficietur neceſſariũ, niſi natura contingens uerteretur in neceſſariam, ut inquit Auer. 2. phyſi. cõmen. 48. Exemplum autem quod adducũt non eſt ad propoſitũ, immo illa eſt ſimpliciter neceſſaria, aliquod animal ẽ homo, quia quum neceſſe ſit hominem eẽ, eo ꝙ ſpecies ſunt æternæ, neceſſe eſt aliquod animal eſſe hominẽ. Aliter ergo dicitur ꝙ quũ Philoſophus dicit contingentem ad utrũlibet particularem conuerti in contingentem ad utrũlibet, intelligit de uera contingente, ut eſt hæc, contingit aliquẽ hominem currere, quæ eſt contingẽs ex parte utriuſque extremi. Quum ergo iſta, contingit aliquem hominem eſſe grãmaticum, ſit neceſſaria ex ſuppoſitione prædicati in ordine ad ſubiectum, conuertetur in illam quę eſt neceſſaria ex ſuppoſitione ſubiecti in ordine ad prædicatum ¶ Ad tertiam, dicunt aliqui ꝙ licet iſta propoſitio ſit ĩ ſe falſa, aliquis homo de neceſſitate eſt grãmaticus, tñ ut ſequitur ex illis præmiſſis eſt uera & neceſſaria. Hæc reſpõſio eſt omnino falſa, nam quærendum eſt ab eis quõo ſequatur hæc cõcluſio ex illis propoſitionibus, quum oppoſitum cõcluſionis ſtet cum illis, nam ſtant ſimul hæc, ꝙ omne grãmaticum neceſſario ſit homo, & tñ nullus homo neceſſario ſit grãmaticus. Aliter ergo dicitur ꝙ Ariſto. intelligit ex propoſitionibus ſimpliciter neceſſariis ſequi concluſionem neceſſariam, non aũt ex quibuſcũque neceſſariis, ideo dico ꝙ ex illis propoſitionibus quum non ſint ſimpliciter neceſſarii non ſequitur cõcluſio neceſſaria. Cõcluſio enim quæ ſequitur in hoc ſyllõ eſt conuertens minoris quæ non eſt ſimpliciter neceſſaria, ſed ex ſuppoſitiõe ſubiecti. Modo mirum non eſt propoſitionem non ſimpliciter neceſſariã cõuerti in contingẽtem. nec hoc repugnat Ariſto. ut ſupra diximus. ¶ Ad quartam, dicunt aliqui ꝙ illa maior eſt falſa, tunc enim iſta non eſſet neceſſaria, homo eſt animal, qm̃ prędicatum poteſt derelinquere ſubiectum eo ꝙ poteſt eſſe in alio ſubiecto. Hæc iterum ẽ falſa reſponſio, nam licet animal poſſit ineſſe alteri ab homine, non poteſt non ineſſe homini, qm̃ genus eſt ĩ omnibus ſuis ſpeciebus neceſſario, & quum homo ſemper ſit non poteſt illi animal non ineſſe. Aliter ergo eſt dicendum ad minoris probationem ꝙ eo modo quo propoſitio eſt neceſſaria, eo etiam modo prædicatum non poteſt derelinquere ſubiectum, ſuppoſito ergo ꝙ ſubiectum ſit, prędicatum non poteſt derelinquere ſubiectum. ¶ Quum ergo uiſum ſit iſtam propoſitionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam, ſed ꝑ accidens. Opus eſt etiam reſpondere ad argumẽta ante oppoſitum quæſtionis adducta quibus probatur ipſam eſſe ſimpliciter neceſſariam. ¶ Ad primam dicitur ad maiorem illam propoſitionem eſſe uere neceſſariam & ſimpliciter quæ ẽ ſempiternæ ueritatis nullo alio ſuppoſito, modo hæc non eſt æternæ ueritatis niſi ex ſuppoſitione ſubiecti. ¶ Ad ſecundam negatur conſequentia, ſi intelligatur ꝙ ſit ſimpliciter neceſſaria, non enim ualet de forma, ut patet. Ad probationẽ quum dicitur oppoſitum conſequẽtis repugnare antecedenti, dicitur primo ꝙ illud non eſt oppoſitũ cõſequentis, ſed illud, nõ neceſſe eſt omne grãmaticum eſſe hominem. hoc eſt, poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe hominem, quia poſſibile eſt aliquod grãmaticum non eſſe, modo iſta non repugnant, poſſibile, eſt aliquod grãmaticum non eſſe hominem, & oẽ grãmaticum eſt grãmaticum. Scdo ꝙ cum oppoſito conſequentis ſumitur unum ex quo ſequitur impoſſibile, ſumitur enim ꝙ homo non ſit, committit igitur fallacia quę eſt non ꝑꝑ hoc accidere falſum. Accidit enim falſum non ex hoc ꝙ grãmaticum non ſit homo, hoc enim eſt poſſibile, etiam homine exiſtente, quia poſſibile eſt grãmaticum non eſſe, ſed ex hoc ꝙ homo non ſit. ¶ Ad tertiam quum dicitur, omnè animal rationale de neceſſitate eſt homo &c. dicitur à quibuſdam ꝙ non oportet ex maiori ſimpliciter neceſſaria, & minori inexiſtente ſimpliciter ſequi cõcluſionem ſimpliciter neceſſariam, ſed ſufficit ꝙ ſequat̃ ex ſuppoſitione neceſſaria, ſicut in conuerſiua ratiocinatione ſi conuerſa eſt neceſſaria ſimpliciter, nõ oportet eadem neceſſitate conuertẽtem eſſe neceſſariam, ut in illa, omnis homo eſt animal, aliquod animal eſt homo. ¶ Certe mirãda ſunt dicta iſtorum, præcipue quum dicant propoſitionem de ineſſe ſimpliciter eſſe illam, quæ eſt de materia neceſſaria, ſi enim ex tali miſtione ſequetur neceſſaria ex ſuppoſitione, quærendum erit ab eis, ex qua miſtione poterit ſequi ſimpliciter neceſſaria. Ideo aliter dicitur ſequi concluſionem per accidens neceſſariam, qm̃ etiam minor eſt ꝑ accidens neceſſaria, licet maior ſit ſimpliciter neceſſaria ¶ Ad quartam, dicũt quidam ꝙ illa maior eſt uera de definitione eſſentiali data per genus & differentiam, hoc dictum manifeſte contradicit Ariſto. 1. Poſteriorũ. nam propõnes ſecundi modi per ſe ſunt ſimpliciter neceſſariæ, & tñ in illis ponitur ſubiectum in definitione accidentis, licet non ſit data per genus & differentiam. Iſta autem eſt huiuſmodi, grãmaticum eſt homo. Ideo dicitur ꝙ illa maior arguit propoſitionem neceſſariam uno modo .ſ. ex parte habitudinis ſubiecti ad prædicatum, qm̃ ſubiectum in ſui ratione includit prædicatum, ſed deficit alia conditio .ſ. æternitas extremorũ, ut ſupra dictum eſt. ẽ ergo neceſſaria ſolum ex ſuppoſitione ſubiecti ¶ Ad quintam dicitur, quicquid aliqui dicant, ꝙ eo modo quo conditionalis eſt neceſſaria, etiam categorica ex illa transformata erit neceſſaria, modo in quacunq; bona conditionali ſemper eſt neceſſitas conſequentiæ, ſed non cõ

ſequentis,

ſequentis,nec antecedentis. Et ideo re uera ex conditionali bona ſi träſformatur categorica neceſſaria nõ erit neceſſaria niſi neceſsitate conſurgente ex habitudine ſubiecti ad prædicatum. Si autem & antecedens & conſequens fuerit neceſſaria, tunc fiet categorica ſimpliciter neceſſaria, habens utrãque neceſſitatem, & ideo quia iſta conditionalis ẽ ſolum neceſſaria neceſſitate conſequẽtiæ,ſi grammaticum eſt, homo eſt: Icciрco etiam iſta eſt per accidens neceſſaria,omne grãmaticum de neceſſitate eſt homo. ℣ Ad ſextam dicitur non eſſe mirum ſequi concluſionem impoſſibilem,quoniam præmiſſæ ſunt incompoſſibiles: ſcilicet iſtæ,poſſibile eſt aliquod grammaticum non eſſe, & omne grammaticum eſt homo , uel aliter dicitur: Illa eſſe contradictoria ſi uniformiter ſumantur,& ſi hæc eſt uera,de neceſſitate omne grammaticum eſt homo per accidens tamen , ſumendo grammaticum actu grammaticum. Illa eſt falſa, poſſibile ẽ grammaticum non eſſe hominem , quia actu grammaticum impoſſibile eſt non eſſe hominẽ, non enim eſt uera,niſi quia ſubiectum ſupponit pro eo quod ẽ uel poteſt eſſe grammaticum , ex quo apparet quòd ſyllogiſmus peccat in forma. ℣ Ad ultimam negatur maior , quoniam deeſt altera conditio ad hoc quòd ſit ſimpliciter neceſſaria.ad probationem ex ſimilitudine propoſitionis per ſe ad neceſſariã dicitur quòd propoſitiones ſecundi modi ſunt ſimpliciter neceſſariæ in quibus extrema ambo ſe mutuo ſibi determinant,ut ſupra dictum eſt . Si autem aliqua ſit in qua ſubiectum ſolum ſibi determinat prædicatum & nõ econtra,ut in propoſito,illa, nec ſimpliciter eſt per ſe; nec ſimpliciter neceſſaria. Et ſic patet quid dicẽdum ſit de hac ꝓpoſitione quomodo ſit neceſſaria, & aliis conſimilibus.igitur &c.

¶ Declaratio digreſſionis Auerrois contra Galenũ de quarta figura, & an quarta figura ſit aliquo pacto concedenda.

QVoniam Auerro.in fine trium figurarum de ineſſe,digreditur contra Galenum de quarta figura,quam ut ei imponitur uidet ſenſiſſe. Et hæc digreſſio ab expoſitore noſtro breuiſſime tãgitur,uolui ut iunioribus ſatisfacerem eam latius exponere,& declarare an quarta figura ſit aliquo pacto concedenda,quum tamẽ eam negauerit omnino Ariſtoteles,tres tantum aſſerens eſſe figuras. Primo ergo oſtendit quo pacto imaginabilis ſit quarta figura,deinde poſito modo quem tantum unum eſſe poſſibile eſt,ut dicit,oſtẽdit hunc non poſſe fieri niſi per ſyllogiſmum innaturalem , ſuper quem non cadit cogitatio noſtra naturaliter. Secundo,hoc etiã dato, oſtendit abſurditatem maximam quæ ſequitur poſita huiuſmodi figura quarta . Primo ergo dicit ex his quæ ſupra dicta ſunt hucuſque, facile oſtendi poſſe quòd figura quarta,de qua meminit Galenus,non eſt cum ſyllogiſmo ſuper quem fertur cogitatio naturalis, & hoc eſſe uerum oſtendit hoc modo,ſi quęramus hoc quæſitum,an a/ſit in g/hoc eſt prædicetur de g/ & faciamus ad hoc quæſitum hunc ſyllogiſmum, a/eſt b, b/eſt g/ his propoſitionibus conſtitutis ſumus inter duo , aut ut dimittamus quod primo quæſiuimus/ & accipiamus quod ſequitur ex hac compoſitione: ſcilicet: hoc,g/eſt in a/id eſt g/prædicatur de a/uidetur enim ſequi a/eſt b,b/eſt g.ergo a/eſt g/recto inceſſu & naturali , & hoc eſt diuerſum ab eo quod q̃ſiuimus, eſt enim conuerſum eius,nam prius quærebatur,an a/ſit in g/ aut cum hac compoſitione intentio noſtra eſt uelle ex ea inferre quæſitum primum , quod prius intendebamus. Volentes quòd illud quęſitum taliter ſe habeat,ut ſubiectum i eo ſit ſubiectum per naturam,prædicatum p̃dicatũ per naturam. Et i hoc ſyllogiſmo nos ponimus medium terminum prædicatum de prædicato quæſiti & ſubiectum ſubiecto quæſiti,ita quòd hæc compoſitio eſt in quarta figura in ordine ad hoc determinatum quæſitum cuius ſubiectum ẽ ſubiectum,& prædicatum prædicatum per naturam,nam niſi hoc ponatur: ſcilicet quòd hęc figura hoc modo ſit imaginabilis in ordine ad determinatum quæſitum,etiam poſitis & ita conſtitutis ꝓpoſitionibus ut uideatur prędicari medius terminus de maiori,& ſubiici minori,non ob hoc eſſet hæc cõpoſitio quartæ figuræ,ſed primæ , ſiue ſuper quæſitum,ſiue ſuper conuerſum illius. Ex his apparet ſyllogiſmum hunc non concludere naturaliter. Si enim ſequitur illa a/eſt g/naturaliter,quoniam eſt ibi præmiſſarum tranſpoſitio in prima figura , & apparet a/ eſſe minorem extremitatem, g/uero maiorem , patet abſque dubio quòd ſecũda concluſio non eſt naturalis ex illo ſyllogiſmo ita conſtituto. Hoc ergo ſuppoſito ꝙ quarta figura hoc modo ſit imaginabilis ut diximus & non aliter . Deducit abſurdum maximum quod ſequitur ex huiuſmodi cõceſſione, & eſt ut medius terminus ſubiiciatur ſubiecto quæſiti naturalis & prædicetur de prædicato eiuſdem. Sequitur enim ut idem de ſeipſo ſyllogizare ꝓbari & concludi poſſit,quod eſt maxime improbabile,nam ſicut nõ quæritur idem de ſeipſo , ita nec concludi poteſt idem de ſeipſo per ſyllogiſmum , quid enim immediatius eſt quàm idem ſibiipſi? & quid per ſe notius quàm idẽ de ſeipſo prędicari? Hoc autem ſic deducit Auerro. ſi naturaliter concludi poteſt ꝙ a/ſit in g/per hoc quod b/eſt in a/& g/in b/quum ipſum b/medium ſit ſubiectum ipſi g/quod eſt ſubiectum quæſiti, & prædicatum de ipſo a/quod eſt prædicatum eiuſdem, ſequit̃ per ſyllogiſmum quòd ipſum b/ex parte qua eſt prædicatum quæſiti,de ſeipſo prædicetur ex parte qua ẽ ſubiectum quæſiti,quum idem a/ſit naturaliter prædicatum de g/in concluſione,& licet hoc Auerro. dicat de medio termino,& eſt deductio manifeſta ℣ Poterat tamen hoc meo iudicio etiam de ipſomet maiori extremo dici eum ordinem ſeruando quem ſupra

diximus, nam ipſum maius extremum primo ſubiicitur medio, de quo prædicatur extremum minus, ď quo extremo minori, extremum maius in concluſione prædicatur igitur idem extremum maius eſt prędicatum de ſeipſo ut ſubiicitur medio ď quo minus extremum prædicatur. Exemplum patet in terminis notis, ut dicendo, homo eſt animal, animal eſt ſubſtãtia, igitur ſubſtantia eſt homo, hic enim homo eſt primum ſubiectum & ultimum prædicatum. Hoc aũt eſt maxime abominabile, quòd idem terminus naturaliter incedẽdo ſit primum ſubiectum & ultimum prædicatum. Poſſet & aliud abſurdum deduci: ſcilicet quòd maius extremum reſpectu eiuſdem minoris ſubiiciatur & prædicetur. ¶ Sed priuſquàm ulterius progrediar adducere uolo dicta quorundam recentiorum qui utrãque huius rationis Auerro. partem conantur infringere ¶ Quantum ad primã partem dñt non eſſe id neceſſarium quod deducit Auerro. uidelicet ſi acceperimus quod ſequitur ex illa cõpoſitione non habentes intentionem ad quæſitum, tunc habebimus quòd a eſt g non autem quod g eſt a quod erat quæſitum, nam dicunt nullam eſſe regulam certam in quarta figura quę regat nos in concludendo minorem de maiore. ¶ Præterea, nihil prohibet nos concludere ex tali compoſitione quæſitum ut quæſitum, hoc patet & per deductionem ad impoſſibile ſumpto eius contradictorio, & etiam per cõuerſionem altera propoſitione conuerſa: ſcilicet illa a eſt b & manẽte maiore in tertia figura, hoc modo, b eſt a, b eſt g, ergo g eſt a. Quod ſi Auerro. dicat ſe hoc non admittere, quoniam debet fieri cõuerſio ad primam, non ad tertiam, eodem modo non admittet conuerſionis aliarum, ſcilicet ſecundæ & tertiæ, hoc modo fieri poſſe inter ſe priuſquàm ad primam redeant, ut docet Ariſtoteles. ¶ Quantum ad ſecũdam partem rationis dicunt id quod Auerro. deducit nõ eſſe inconueniens, nam id abſurdum non eſt, quod nec in ſe falſum ẽ, nec cuiquam uero repugnat, quid enim eſt uerius dicere quàm homo ẽ homo? Et hoc aperte conceſſit Ariſto. primo Poſteriorum, quum inquit, ex illa demonſtratiõe circulari ſequi ut idem de ſeipſo prædicetur & nihil aliud, quo conceſſo facile, eſſet omnia demonſtrare, nec hoc etiam eſſe poſſibile, niſi in terminis cõuertibilibus. Quum ergo ratio iſta Auerro. ita debilis eſt nondum apparet ex ea ſublata quarta figura. ¶ Sed hi profecto magno errore tenentur, non aduertẽtes quàm friuolę ſint hæ rationes & ex mala dictorum Auerro. intelligẽtia procedentes. Non enim intelligit Auerro. ex primo dicto, quòd poſitis illis propoſitionibus, & ita ordinatis, ut quartam figuram conſtituant, ſequatur quod a eſt g ſed ſi poſitis talibus propoſitionibus abſolute accipiamus id quod naturaliter ex tali compoſitione ſequitur, nulla habita intentione ad primum quæſitum, tunc ſequitur quòd a eſt g apud intellectum ex naturali aptitudine terminorum diſcurrentem, & licet hęc compoſitio ſit uia naturalis ad concludendũ: uerbi gratia. hoc quod diximus, ſcilicet a eſt g & licet quæſitum illud primum ſit quæſitum ſecũdum naturam, tamen ordinare ſyllogiſmum ad illud, ita ut medium ĩ eo ſit ſubiectum ſubiecto, & p̄dicatum de prædicato queſiti, eſt ordinare ſyllogiſmũ, non ſecundum ordinem naturalem ad tale quæſitum determinatum, ſtat enim unum & idem quæſitum ſecundũ unum ordinem terminorum non naturaliter cõcludi, quod tamen ſecundum alium naturaliter concludetur, ut patet in exemplo: Nullus equus eſt homo, omnis homo eſt animal, ergo aliquod animal non eſt equus, nam conuerſis propoſitionibus eadem cõcluſio erit naturalis, nullus homo eſt equus, aliquod animal eſt homo. ergo aliquod animal nõ eſt equus. Et quum dicitur non haberi regulam certam in quarta figura quòd minor concludatur de maiori: Dico nõ uelle hoc Auerro. ſed ꝙ ſequitur illa concluſio naturaliter, quæ tamen non ſequeretur ſi illa eſſet diſpoſitio quartæ figuræ, nam licet primum quæſitum ſit naturale, ſit tamen innaturale quum concluditur ex ordinatione tali terminorum in quarta figura, ex quo patet quòd conuerſum illius naturalis ſequetur ex illa terminorum ordinatione, patet dicẽdo ſic, omnis homo eſt animal, omne animal eſt ſubſtantia. ex his naturaliter ſequitur, omnis homo eſt ſubſtantia. Si tamen illi termini ſic ordinentur, ut medius ſubiiciatur ſubiecto quæſiti & prædicetur de prædicato eiuſdem, tunc ſequitur hæc concluſio innaturaliter, aliqua ſubſtãtia eſt homo. Ex quo patet ꝙ illud quæſitum quod ſupponebatur naturale, q̃uis ſm ſe poſſit eſſe naturale uel in ordine ad alium ſyllogiſmum, ex quo poſſet naturaliter, ſequi in ordine tamen ad hũc ſyllogiſmum in quarta figura conſtitutum, eſt nõ naturale, primum autem eſt naturale. Vult ergo Auer. ꝙ in ordine ad ſyllogiſmum in quarta figura conſtitutum non poſſit concludi quæſitum naturale, & dato ꝙ ſit naturale ſit innaturale ¶ Ad aliud quum dicunt ex tali compoſitione poſſe concludi quæſitum ut quæſitum, ſalua pace, non recte dicunt, nam ſi ſupponitur q̃æſitum eſſe determinatum & naturale in ſe, patet ꝙ ex tali terminorum diſpoſitiõe ut medius ſubiiciatur ſubiecto quæſiti, & prædicetur de prædicato, ſit innaturale, nam illa diſpoſitio terminorũ non eſt nata naturaliter abſq; cogitatione artificioſa talem concluſionem concludere, & quæ naturaliter ſequit̃ ex illa ut primæ figuræ diſpoſitione ſequitur, non ut quartæ. Nec ex deductiõe ad impoſſibile probari poteſt illam concluſionem naturaliter ſequi, licet probetur ꝙ ſequatur, & quum dicitur ex conuerſione maioris ad tertiam reducendo poſſe cõcludi quęſitum. Reſpondetur quòd ſicut conuerſio non fit in aliis figuris quum ad primã reducuntur, ut concluſio non naturalis fiat naturalis, ſed ut imp̃fectus ſyllogiſmus fiat perfectus, nam omnes ſyllogiſmi omnium figurarum naturales concluſiones concludunt, ita ex hoc

ꝙ talis

ꝙ talis ſyllogiſmus per reductionem ad tertiam con-cluderet illam concluſionem naturaliter, non ſequitur quòd in illa prima ordinatione quartæ figuræ naturaliter ſequatur, non enim eſt inuenta cõuerſio ut naturalis concluſio innaturalis uel econtra innaturalis naturalis fiat, ſed propter cauſam dictam. Et præterea Auerro. infra inquit. conuerſio qua utitur Ariſtoteles in figuris eſt ad reducendos ſyllogiſmos naturales non ut innaturales fiant, ut hi perperam & in ſulſe arguunt contra ipſum, ſed propter cauſam aſſignatam ut imperfecti fiãt perfecti. Conuerſio autem qua Gal. utebatur in reductione eſt ad reducendos ſyllogiſmos nõ naturales, ut patet ĩ illo, nullus equus eſt homo, & omnis homo eſt animal. ergo aliquod animal non eſt equus, quũ reducit ipſum ad primã p binas cõuerſiones. Nam ex hoc ordine propoſitionũ nulla poteſt ſequi prorſus cõcluſio naturalis, nã oclo quę naturaliter uideretur ſequi eſſet, nullus equus ẽ aĩal, & tunc ex ueris propoſitionibus ſequeretur naturaliter falſa concluſio, quod eſt prorſus impoſſibile. ¶ Ad ultimum quando dicunt non eſſe abominabile idem de ſeipſo prędicari, illud abſolute & ſine ſyllogiſmo uerum eſt. Sed non uult hoc Auerro. ſed ꝙ aliquid de ſeipſo per ſyllogiſmum concludi poſſit ut ſequitur ex poſitione quartæ figuræ, hoc eſt ſumme abominabile, nam quod eſt de aliquo ſyllogizabile, ẽ etiam de eodem dubitabile. ¶ His declaratis ſubdit Auerro. cauſam propter quam hæc ſequũtur abſurda quæ diximus, & dicit cauſam eſſe, quia hæc figura, dato quòd ſit imaginabilis non ordinat ſyllogiſmum, ſicut cogitatio ordinatur per naturam ſuper quæſitum determinatum, immo componit ſyllogiſmum per quem concluditur quæſitum indeterminatum, ſuper quem non fertur naturaliter cogitatio, ſed ſi fertur, fertur cum artificio. Et oſtendit hoc ita eſſe, quoniam quarta figura non cõcludit quæſitum determinatum, niſi per conuerſionem. Aliqui hanc partem aliter, per binas cõuerſiones legunt, & hoc ap parет in exemplo iam dato. primo enim conuerſa maiore fit tertia figura. Deinde conuerſa minore fit prima, ut dicendo a/eſt b, b/eſt g. ergo g/eſt a, ſi conuertatur maior fit tertia figura/b/eſt a, b/eſt g/ergo g/eſt a. Iterum ad primam reducitur minore conuerſa b/eſt a, g/eſt b, ergo g/eſt a. Sed dices, idem remanet quæſitum. ergo ſi nunc eſt naturale, etiam prius erat naturale. Solutio patet ex his quæ ſupra dicta ſunt, nam q̃ ſitum hoc in ordine ad illam compoſitionem eſt innaturale, quod tamen quo ad compoſitionem tertiæ & primę eſt naturale. Quum enim propoſitiones ſumant denominationem à quæſito, naturale eſt ut minor illa dicatur in qua ponitur ſubiectum quæſiti, & illa maior in qua prædicatum, non autem econtra. In naturale enim eſt id quod medio ſubiicitur & conſequenter minori extremo quod de eodem medio prędicatur. Poſtea in concluſione de eodem minori prædicari, non ſic autem eſt in prima, quoniam omnia ad ſitum naturalem reducuntur. Et ideo iure ipſo hæc figura quarta non concludit quæſitum terminatum, nec poteſt aliquo pacto cõcludere. ¶ Iccirco credendum eſt ſi Galenus poſuit hanc, non aliam ipſam crediderit quàm oppoſitam primæ, & habere ſyllogiſmos illos quinque qui in prima indirecte & indeterminate ɔcludunt, quos græci authore Theophraſto ἀνακλωμένους hoc eſt retractos uocauerunt. Et ꝗa potuiſſet aliquis cõtra Auerro. dicere ſi quarta reducitur ad primam per conuerſionem eo modo quo & tertia & ſecunda, quare eam conſtare negandum eſt? Reſpondet ꝙ etſi quarta utatur conuerſione, non tamen eo modo quo ſecunda & tertia. Vtitur enim ad reducendum ſyllogiſmum innaturalem. ſecunda autem & tertia ad reducẽdum naturalem. ¶ Hic aliqui iterum contra Auerro. inſurgunt dicentes ipſum uoluiſſe ꝑferre conuerſionem de naturali ad non naturale, conuerſioni de non naturali ad naturale. Mirandum profecto eſt de dictis iſtorum quàm turpiter labantur, cum credant conuerſionem ſecundę & tertię fieri de naturali ad non naturale, quod abſurdiſſimũ eſt. Nam remanet idem quæſitum, eadem maior extremitas, eadem minor, eadem propoſitionum denominatio, uariato tãtum medii ſitu, ſiue ordine, & ad perfectiorem reducto & naturalem magis quã prius erat. Hoc autem de quarta figura dicere minime poſſumus, ut ex ſupra dictis liquet. ¶ Subdit Auerro. ꝙ de huiuſmodi ſyllogiſmis artificialibus noluit Ariſt. pertractare, quoniam ſculpentes ſunt, hoc eſt imaginarii & fingentes quæſitum determinatum, cum tñ re uera non ſint conſimiles inuento, hoc eſt non concludant quæſitum naturale ut faciunt ſyllogiſmi naturales, & uariant à ſyllogiſmis naturalibus concludẽtibus quæſita naturalia. Et ſubdit cauſam, ꝙ ipſos dimiſit, quia ſunt quaſi infiniti, quoniam uarias & innumeras concluſiones poſſunt concludere, uel quia, ſunt infiniti. i. indeterminati & indeterminate concludentes. ¶ Hic nonnulli Auerro. carpunt ꝙ uelit generationem ſyllogiſmi incipere à quæſito, & quæſitum ipſum cogere ſyllogiſmum, quod tamen dicunt eſſe falſum, qm̃ ſyllogiſmus ſequitur nexum & cõplexionẽ terminorum & propoſitionum non id quod quęrit homo, cum oĩs quæſtio uoluntaria ſit. Ex quo dicunt per accidens eſſe ꝙ ſyllogiſmus non naturalis dicatur quum imperfecte concludit, aut ſi comparatione habita ad quæſitum dicatur non naturalis, nam idem ſyllogiſmus per ſe concludit & neceſſario uniuerſalem & eius conuerſam, ꝙ autem hoc ſit q̃ſitum uel aliud à quæſito accidit ei. Sed nos dicimus ꝙ etſi uerũ ſit ꝙ Ariſt. dicit ſyllogiſmũ rõnem eſſe in qua quibuſdam poſitis, neceſſe ẽ aliud quid euenire p ea q̃ poſita ſunt, nec id euitari põt quin ſequatur, iter ea tñ quæ ſequuntur eſt ordo, nã quædã ſunt quæ primo & principaliter ſequuntur eo ꝙ hæc ſint, & hæ ſunt concluſiones quæ naturales dicuntur, & hi ſunt ſyllogiſmi primæ: ſcilicet quatuor primi, quos græci

ἀναποδείκτους uocant, hoc eſt indemonſtrabiles, nec non ſylli ſecundę & tertię ab Ariſtotele numerati utiles & ſyllogiſtice concludentes, quędam ſunt quæ ſecundario & minus pricipaliter, & hi ſunt ſyllogiſmi primę indeterminate concludētes, quos, ut diximus, refractos uocant, quāuis duos ex his etiam ad alias figuras retulerit Ariſtote. & hæc licet ex ordine ſyllogiſtico ſequanť, non tñ ex illo ꝑciſe, ſed ex artificio intellectus. Icirco nō naturaliter, ſed artificioſe dñr ſeq. Quod aūt dñt hi generationē ſylli non incipere à quæſito, ita ut quæſitū non cogat ſyllm falſiſſimū eſt, nec hoc repugnat ei quod ſupra diximus. immo dicimus nos de mēte Alexandri in. 1 Priorū. ꝙ nullus qui ſyllogizat caſu ſyllogizat, nā unde poterūt haberi maior & minor in ſyllo niſi ex ipſo quæſito? ergo neceſſe eſt eū qui ſyllogizare intēdit ꝓfigere ſibi q̃ſitum, & in ordine ad extrema illa mediū ordinare. Quapp Alexander cōtra Herminū in ſcda figura dixit nō poſſe certe diſtingui maius & minus extremū in ſyllo, niſi in ordine ad quæſitū, in quo ſunt certa & cōſtitura, in prima quoq; figura, q̃uis pp naturalē medii diſpōnē inter illa poſſint aliqualiter cognoſci, certius tñ cognoſcūtur in ordine ad q̃ſitū. Et hoc exp̃ſſit Auer. ſæpius in libri priorum expōne. Quod ēt ex ipſo q̃ſito cogať ſylls & dirigatur, apparet de mēte Ariſto. in toto ſcdo tractatu. 1. Priorū, ī quo de facultate ſyllogizādi ptractat, quū ſubiectū & ꝑdicatū determinatū in q̃ſito ſibi ꝓfixerit. ſ. e/& a. patet igitur quā imbecillia ſint q̃ ab his ɔtra Auer. iniuſte deducunť. ¶ Abſoluti à primo aggreddiamur ſcdm, & uideamus an ſit aliquo pacto cōcedēda figura quarta, & an de ea Ariſto. alicubi meminerit, in prioribus analyticis Auer. uiſus eſt illā cōcedeř, ſed artificialē eo mō quo diximus nō naturalē. de hoc enim Galenū īprobat dicēs, figuras tres quas Ariſto. poſuit eſſe naturales. De modis aūt ſyllorū artificialiū noluiſſe ipſum ptractare, quum ſint infiniti. Alii uero figurā quartā hoc pacto cōſtituerūt. primā .ſ. eſſe, qñ maior extremitas ꝑdicať de medio & idem mediū de minori, quartā uero qñ ꝑdicatū maioris eſt ſubiectū minoris, ut in exēplo. prima eſt / oē aīal ē ſubſtantia, oīs hō eſt aīal. quarta/ oīs hō eſt aīal, oē aīal eſt ſubſtātia, & hi dixerūt tali mō dari figurā quartā pfectiorē quā ſcda & tertia, imo aliq pfectiorem quā prima, qm̃ ſm eundē ordinē ſignificať eſſe minoris ī medio quo eſſe medii in maiori. ſ. ꝑdicati. Nōnulli uero rectius putātes quartā figurā nō dari dixerūt primā eſſe figurā qñ ſubiectū in una ꝓmiſſarū eſt ꝑdicatū in altera, ſiue illa maior ſit, ſiue minor, ſed ii ſcdo loco dicti nō admittētes q̃rtā figurā recte dicunt, primā tñ figurā male deſcribūt, ſi eā intelligunt ut uerba eorū ꝓtēdunt: dicere. n. ꝙ ſufficiat, ſiue maior ſit, ſiue minor, qd eſt ſubm in una eſſe in altera ꝑdicatū indifferēter, falſo dicitur, nam ſemper maior in prima figura intelligitur ī qua medium ſubiicitur, minor uero de qua prædicatur. Sed forte uoluerūt dicere, ſiue primo, ſiue ſecundo ponatur loco, prima figura eſt quū prædicatum in una in altera ſubiiciť, quomodocūq; locētur, ſiue enim dixero, omnis hō aīal, oē animal ſubſtātia, ſiue econtra, oē aīal ſubſtantia, omnis homo aīal, ſemper prima figura eſt. Et ad hoc fortaſſe Philoſophus reſpiciēs negauit figuram quartā, quum enim extremitates iſtę cum medio naturaliter ſe habeāt, ut extremus ſit in toto medio, & medius in toto primo, q̃uocunq; propoſitiones locentur, ſemper eſt prima figura, nō enim maior eſt quia primo loco ſtatuatur, nec minor, quia ſecūdo, ſed maior eſt, quia medius eſt in toto primo, & minor quia extremus eſt in toto medio, immo perfectius locantur ſi à minori īcipiamus, recto ordine incedentes, aſcendendo à minori ad medium, & à medio ad maius extremum, quem ordinē notauit Ariſto. quum dixit, quum igitur tres termini ita ſe habeāt, ut poſtremus in toto ſit medio & medius in toto primo, neceſſe eſt extremitatum fieri ſyllogiſmum perfectum. Et hunc ordinem tam græci quā arabes ſemper ſyllogizando ſequuntur, ut eſt ex eorum ſcriptis luce clarius intueri, ex quo ſeqtur primos longe deterius dixiſſe aſſerentes hūc terminorū ordinē eſſe quartæ figuræ deſtinatum, quaſi hoc ſit naturæ decretum, ut maior propoſitio cenſenda ſit, quæ primo loco ponitur, minor uero quæ ſcdo. quū tamen/ ut ſupra diximus, id falſiſſimum ſit. Ex quo ī aliud abſurdius lapſi ſunt dicētes ſyllm hunc, oīs hō ē animal, oē aīal eſt ſubſtātia. ergo omnis homo ē ſubſtantia, eſſe ſyllogiſmum quartæ figuræ indirectæ cōcludentem minorem de maiore. ¶ Sed hoc profecto nihil ſapit peripateticum, ſed præciſe ſophiſticum & chimericum figmentū. quid enim abſurdius dici poſſet quā prædicationem hanc indirectam eſſe quæ naturaliſſima eſt? quum enim priuatio omnis in ordine ad habitū iudicanda ſit, ſi hæc indirecta fuerit, hęc erit directa cenſenda, aliqua ſubſtantia eſt hō, quum tamen eiuſmodi prædicationes in quibus inferius de ſuperiori prædicatur, & ſubiectum de accidente quę que contra naturæ ordinem ab intellectu finguntur ab Ariſtotele. 1. poſteriorum. non naturales ac per accidens appellatæ ſint. Rectius dixiſſent ex illo ſyllogiſmo concluſionem hanc indirectam propter eum terminorum ordinem ſequi poſſe, aliqua ſubſtantia eſt homo, quę concluſio indirecta eſt/ quo ad naturalem terminorum ordinem, & quo ad primam figurā, cuius quarta ſi aliquo pacto poſſibilis ſit, priuatio dici debet, illā uero directam, omnis homo eſt ſubſtantia, quum ī prima ex naturali ordine terminorum ſequatur, & illa potuiſſet etiam directa dici, quum ī ea maior de minori fuiſſet prædicata, & rectius fuiſſet ſyllogiſmus quartæ illo modo concludēs ex tali terminorum ordine ab intellectu confictо. Licet re uera naturæ ordinem ſequentes habita primæ ratione cuius quarta illa priuatio ipſam īdirectā dicere debeamus. Niſi uelit ii ſe excuſantes dicere ꝙ ſyllogiſmus ſit purum intellectus figmentum, optioniſq; noſtræ eſſe, quouis modo maluerimus extrema & medium ī ipſo ſtatuere,

ſo ſtatuere, quod tamen in philoſophia peripatetica
ſummopere inconueniens eſſe putandum eſt. ¶ Qđ
cōſiderans Theophraſtus, præceptorem imitatus uo/
luit potius modos illos de quibus ſupra diximus aſſe
rere eſſe ſyllogiſmos primæ, indirecte tamen conclu/
dentes & refractos, quā aliam ſtatuiſſe figurā, in qua
eiuſmodi cōcluſiones naturales & naturaliter ſeque/
rētur, quum illud impoſſibile eſſe iudicaſſet. Quapp
merito concluditur falſiſſimū etiam ꝙ ii aſſeruerunt
dicentes figuram quartam eſſe prima perfectiorem,
qm̄ ſm eundem ordinem minor eſt in medio, quo in
maiori medium, quum minor ideo minor uocetur,
quia ſubiicitur tam medio quā maiori, & ideo perfe/
ctius eſt, ut quum dicimus, homo eſt animal, animal
eſt ſubſtantia, homo habeat rationem minoris ut ſit
rectus aſcenſus à minori ad mediū, & à medio ad ma/
ius. Semper enim naturalis inceſſus non naturali per
fectior eſt, non igitur dari poteſt quarta figura. Hoc
autem ueriſſimum eſſe, quāuis rationibus Auer. &
aliis ſupra dictis euidentiſſime conſtet, poteſt tamē &
aliis quibuſdam comprobari. Si enim daretur figura
quarta quæ eſſet oppoſita primæ; poſſet utiq; dari &
quinta quæ eſſet oppoſita ſecundæ, & ſexta quę eſſet
oppoſita tertiæ, & ita non tantum quatuor, ſed ſex eſ
ſent figuræ, qđ eſt impoſſibile & à nullis conceſſum. cō/
ſequentia deducitur, quoniam unicuiq; quod ſe ha/
bet ut habitus poteſt dari oppoſita priuatio, quū igi/
tur ſecunda & tertia figura ſint naturales, naturales
concluſiones cōcludentes, ſeq; ut habitus habeant po
terit dari innaturalis cuilibet earum oppoſita conclu
ſionem in illa indirecte concludens, quæ ſe habeat ut
priuatio, quum ergo iſtæ ponendæ non ſint nec illa,
ſed debet dici prima indeterminate concludens. ¶ Et
hoc forte animaduertens Ariſto. quum meminit de
modis his indirectis in prima dixit illos poſſe fieri in
omnibus figuris, & in ſecūdo quum meminit de illis
tribus qui cōuerſas concludunt. Idem dixit, quod ta/
men retulit ad poteſtatem ſyllogiſticam. ¶ Præterea,
figura illa eſt impoſſibilis in qua quod de omnibus
aliis terminis in propoſitionibus prædicatur neceſſe
eſt in concluſione ſubiici, figura quarta huiuſmodi ē.
maior eſt nota, nam hoc rerum naturam deſtruit, mi
nor etiam eſt nota, diſpoſitis in quarta figura termi/
nis. nam minor q̄ dē medio prædicatur, quod mediū
etiam de maiori prædicatur, poſtea in cōcluſione ma
iori ſubiicitur. hæc autem abſurda ſunt. ¶ Præterea
& tertio, nulla poterit reperiri figura mathematica
huic ordini deſeruiens, nam ex parte qua ſubiicitur
maiori eſt extra extremitates ex uno latere, ex parte
autem quā prædicatur de minori eſt extra ex altero
latere. ergo idem terminus medius reſpectu earūdē
duarum extremitatum prædicabitur & ſubiicietur,
& faciet potius duas figuras, ſecundam & tertiam, ut
patet, non autem unam. Et idem terminus medius
bis regulariter, non autem ſecundum rationem ut ſo
let fieri in prima, collocabitur ex latere duarum extre
mitatum: ſcilicet infra b/ & ſupra a/ in recta linea. Di/
ces forte, conſtituam figuram oppoſitā primæ, & me
dium ponam in medio, incipiendo à maiori extremi/
tate quæ ſubiicitur medio, quod medium poſtea ſu/
biicitur minori, oppoſito modo primæ, quæ incipit
à minori & aſcēdit ad mediū à quo ad maius ſit aſcē
ſus, ſed ſi hoc pacto figuretur quum quicquid prędi
catur de prædicato, prædicetur & de ſubiecto conue/
niēs erit, ut c/ quod prædicatur de medio prædicetur
etiam de a/ quod ſubiicitur medio in concluſione, &
ita in hac figura nūquam concludetur maior de mi/
nori, ſed ſemper ecōtra, quare figura iſta penitus erit
inutilis. igitur nulla. ſi autem maior prædicetur đ mi
nori, ſiet retroceſſus qui cōtra naturam eſt. ¶ Ex his
igitur patet figuram hanc nullam eſſe omnino, niſi il
lam fictitiam prorſus & arbitrariam ſtatuamus. An
autem de huiuſmodi terminorum habitudine quā
hi ad quartam figuram referunt alicubi meminerit
Ariſtote. dicimus utique ipſum meminiſſe in priori
bus: ſcilicet analyticis trac. ſcđo de facultate ſyllādi.
Quam tamen habitudinem noluit ipſe in quartam
referre, ut hi fecerunt, qui ſe plura autumant potuiſ
ſe ſcire in logicis quàm Ariſto. ipſe ſciuerit, quod pro
fecto non niſi temeritati ac eorum ſtultitiæ eſt aſcri/
bendum. Hęc ſunt uerba Philoſophi adducentis hāc
habitudinem terminorum, in qua idem eſſet quod
ſequitur ad prædicatum, & quod antecedit ad ſubie
ctum, hoc eſt quod de maiori prædicatur, & minori
ſubiicitur. Si autem ei quod eſt g/ ſit b/ idem conuer/
ſus erit ſyllogiſmus, nam g/ inerit a/ omni, nam b/ ei qđ
eſt a, e/ autem ei quod eſt b, idem enim erat b/ ei quod
ē g, a/ aūt ei quod ē e/ omni, non neceſſarium ē ineſſe,
alicui autem neceſſarium, eo ꝙ conuertatur uniuer/
ſale prædicatiuum in particulare. Hæc Ariſto. ¶ In q/
bus eſt aduertendum Ariſt. non dixiſſe fieri ſyllogiſ/
mum maioris extremitatis ad minorem i quarta, ut
iſti ſomniant, ſed fieri conuerſum ſyllogiſmum in pri
ma concludentem minorem de maiori, ex illa habitu
dine terminorum in qua quod prædicatur de prædi
cato eſt idem cum eo quod ſubiicitur ſubiecto, & ꝙ
intentio non erat ɔcludere e/ de a, ſed a/ de e/ dicit, quo
niam uniuerſalis affirmatiua non conuertitur niſi in
particularem, conuertetur illa, omne a/ eſt e/ in illā ali/
quod e/ eſt a, ſit autem ſyllogiſmus hoc modo, omne
a/ eſt g/ b/ omne g/ b/ eſt e. ergo omne a/ eſt e/ quod autē
omne a/ ſit g/ b/ patet. quia g/ eſt idem cum b/ omne au
tem a/ eſt b, ſimiliter ꝙ omne g/ b/ ſit e/ patet. quia g/ an
tecedit ad e/ & g/ eſt idem cum b. Si autem uoluiſſet
Philoſophus diſpoſitiōem illam medii termini cum
extremitatibus i quartam figuram deſtinari dixiſſet
concluſionem illam, aliquod e/ eſt a/ poſſe immediate
concludi abſq; eo quòd plus feciſſet ſyllogiſmum in
prima. per cuius concluſionis conuerſionem / poſtea
concluderetur aliquod e/ eſt a. Dixit autem Philoſo/

phus conuerſum fieri ſyllogiſmum, uel ut iquit Philoponus, quia conuertitur concluſio uniuerſalis in particularem, uel melius ut Alexander, quoniam nõ fit oſtenſio de eo quod principaliter intendimus: ſcilicet ipſius a prædicati de e ſubiecto, ſed conuerſo modo, ipſius e de a. Ex quibus omnibus merito concludere poſſumus figuram hanc quartam ab Ariſtotele omnino exploſam ac reiectam fuiſſe.

¶ In cap. de ſyllogiſmis conſtitutis ex ambabus de neceſſario.

QVum dicat Ariſto. ſyllogiſmos ex ambabus de neceſſario eodem modo conſtitui & formari quo & qui ex ambabus inexiſtentibus, quoniam & principia eadem ſunt, nam & dictum de omni, ſimiliter dicitur in utriſq;, & propoſitiones eodem modo conuertuntur, exponens Auerro. uerba hæc dicit. Intẽtio dicti de omni in ambabus eſt ut ſit, aut dictum cum affirmatione aut negatione de omni eo quod eſt in actu, & æqualiter, ſiue ſit illud quod eſt in actu inuentum cum additione conditionis neceſſitatis, aut præter additionem illius, ſed conditio dicti de omni quæ fit in materia poſſibili diuerſificat à conditione dicti de omni facta in his duabus materiis. In quibus dictis uidetur merito reprehendi Auerro. à nonnullis, nam quum diuerſæ ſint ſpecies & formæ propoſitionum ex quibus diuerſi quoq; ſecundum formam ſyllogiſmi conſtituuntur & perfecti, nam aliæ ſunt inexiſtentes, aliæ neceſſariꝗ, aliæ contingentes, merito ut ex harum unaquaq; ſyllogiſmus perfectus in prima figura cõſtituatur, quęlibet harum ſpecierum, ſuum dictum de omni ſuo generi correſpondens habere debet, ut in abſolutis dictum de omni ſit, quum nihil eſt ſumere ſub; ſubiecto exiſtens tantum de quo non dicatur prędicatum. In neceſſariis uero quando nihil eſt ſumere de neceſſitate exiſtens ſub ſubiecto quin de illo de neceſſitate prædicatum dicatur. In contingentibus quando nihil eſt ſumere quod ſit contingenter ſub ſubiecto qn de illo dicatur prædicatum contingenter, hoc eſt qđ uoluit Ariſtoteles quòd prædicatio de omni ſua unicuiq; generi ſimilis aſſignatur. Si autem ita dicamus, ut dicit Auerro. dictum de omni tam in abſolutis q̃ in neceſſariis extendi ad ea quæ actu ſunt, ſiue ſint cum additione neceſſitatis, ſiue ſine additione illius, non asſignabimus prędicationem de omni in his ſimplicem ſed miſtam. hoc autem ualde abſurdum eẽt. ¶ Præterea & illud abſurdius ſequitur quòd non ſolum ſi maior ſit neceſſaria & minor de ineſſe tenebit ſyllogiſmum per dictum de omni, ſed etiam ſi maior econtra ſit de ineſſe & minor neceſſaria, quod tamen omnes negant. Et hoc eſſe uerum affirmant probationes quas adducit Ariſto. ad oſtendendum quòd ſequatur concluſio de ineſſe, non autem neceſſaria, ſi enim per dictum de omni ratio concluderet, fruſtra Ariſtoteles conatus fuiſſet ad id probandum. ¶ Sed ii male accipientes dicta & Ariſtotelis & Auer. ualde hallucinantur, nam quod dicunt prædicationem de omni ſimilem ſuam cuique propoſitionum generi correſpondere uerum eſt, eo ſcilicet modo intelligendo quo & propoſitiones ſecundum naturam ſuam ſe habent, & quia ſyllogiſmi ſimplices fiunt ex ambabus inexiſtentibus, uel ex ambabus neceſſariis, uel ex ambabus contingentibus, iccirco his correſpondet prædicatio de omni uniformis, maxime inexiſtentibus & neceſſariis, ſed de poſſibilibus, alia ratio eſt, nam Philoſophus capitulo de contingenti uolens declarare quo pacto ſe habet dictum de omni in contingentibus dixit. Hanc propoſitionem, cõtingit omne b eſſe a duo ſignificare, uel quod contingit eſſe b contingere eſſe a, uel quod eſt actu b contingere eſſe a. Primus modus competit uniformibus de contingenti. Secundus miſtis ex contingenti cum ineſſe & neceſſario. Iccirco dixit Philoſophus dictum de omni in neceſſariis ſimili modo ſe habere quo & in inexiſtentibus, non autem in poſſibilibus, nam in his prædicatio de omni extenditur tam ad illa quę actu ſunt ſub ſubiecto quàm ad ea quæ in potentia ſunt, in neceſſariis autẽ & inexiſtentibus ſolum ad ea quæ actu ſunt ſub ſubiecto, ſiue cum modo neceſſitatis, ſiue abſque illo, hunc quidem modum non ſubdiſtinxit Philoſophus, quemadmodum in poſſibilibus diſtinxit quoniam in hoc non erat tanta differentia, quum extendatur ſolum ad ea quæ actu ſub ſubiecto continentur. Auerro. autem uoluit ſubdiſtinguere, ut diſtingueret etiam diuerſum modum accipiendi dictũ de omni in ſyllogiſmis ex ambabus de ineſſe & de neceſſario: & in miſtis ex utriſque, quum ergo ſub diſiunctione loquatur, non accipit utrunque modum ſimul, ſed ſeorſum, nunc unum, nunc alterum ſecundum diuerſitatem ſyllogiſmorum in ſyllogiſmis ſimplicibus de neceſſario, dictum de omni inerit ut nihil ſumatur neceſſario exiſtens ſub ſubiecto quin de illo de neceſſitate prædicatum dicatur. In miſtis uero ex neceſſario & ineſſe ut nihil ſit ſumere actu exiſtens ſub ſubiecto ſine modo neceſſitatis quin de illo prædicatum neceſſaria dicatur. In ſimplicibus uero de ineſſe dictum de omni erit quando nihil erit ſumere actu exiſtẽs ſub ſubiecto ſine modo neceſſitatis quin de illo dicatur prædicatum tantum ineſſe ſine modo neceſſitatis. In miſtis uero ex inexiſtente & neceſſario, ut nihil ſit ſumere neceſſario exiſtens ſub ſubiecto quin illi dicatur prędicatum ineſſe ſine modo neceſſitatis, In his tamen ſemper id eſt memoria ſeruandum concluſionem ſemper quo ad modum ſequi ꝓpoſitionem maiorem, quoniam modi ſunt conditiones prædicatorum, non autem ſubiectorum. Et quũ prædicatum concluſionis ſit in maiori, ſubiectum uero in minori. Iccirco neceſſarium eſt cõcluſionem

ipſam

ipſam ſequi maiorem quo ad modum ſuum, qui tamen modus eſt conditio ſuperaddita dicto de omni, quemadmodum affirmatiuum & negatiuũ in maiori, hoc tamen infra clarius aperietur & demonſtrabitur. Ex his ſoluo rationes iſtorum. ⁋ Ad primam dicitur, quòd illa ratio uerum concluderet ſi ambo illa copulatiue requirerentur ad dictum de omni de mente Auerro. ſed hoc eſt falſum ut diximus. ⁋ Ad ſecundam dicitur, quòd ſyllogiſmus ex maiori de ineſſe & minori neceſſaria concludit concluſionem de ineſſe per dictum de omni, tenendo dictum de omni ſub disiunctione, ut declarauimus. Et quum dicitur cur Ariſtote. laborauit tribus probationibus probans ſequi concluſionem de ineſſe ſi ſequitur per dictum de omni, omnis enim concluſio quæ per illud principium, ſequitur eſt manifeſtiſſima. Cur etiam addidit probationem ad minorem de ineſſe, maiori exiſtente neceſſaria, dicens, nam c ſub b eſt, ut probaret ſequi concluſionem neceſſariam, ſi ſequitur per dictum de omni? Dico primo Ariſtotelem ad illud conatum fuiſſe, quoniam ualde dubium erat, an poſſet ſequi concluſio neceſſaria, quum prius dixerat in tali miſtione ſequi neceſſariam, non quia ignoraret, aut nollet ſequi concluſionem inexiſtentem per dictum de omni, immo propter hoc uoluit oſtendere non ſequi neceſſariam, quoniam minor maiorem coarctare non poteſt, ſed econtra, maior minorem. Dico ſecundo Ariſtotelem non addidiſſe probationem ad minorem quando maior eſt neceſſaria, niſi ut oſtẽderet illam concludere cõcluſionem neceſſariam per dictum de omni, dicens c eſſe partem ipſius b, ut Alexander exponit. ⁋ Sed diceret aliquis non immerito cur ex tali miſtione ſequitur quandoque neceſſaria, ſi tenet per dictum de omni ad concluſionem de ineſſe. Reſpondetur concluſionem illam ſequi gratia materiæ, non autem de forma, ſed nos loquimur in hoc libro de ſyllogiſmis concludentibus de forma, non autem propter materiam. Item, non ſequi talem concluſionem niſi uariata maiori quo ad modum ſumendi ipſum ineſſe, puta ſi ſumatur ineſſe ſimpliciter, dicendo omne animal eſt ſubſtantia de neceſſitate, omnis homo eſt animal. ergo de neceſſitate omnis homo eſt ſubſtantia. Sed talis concluſio non ſequitur de forma, ut cuilibet intuenti ſatis liquet. Poſſet tamen & aliter dictum Auerro. exponi tanquam male ab his intellectum, conditio dicti de omni in ambabus eſt ut ſit, aut dictum cum affirmatione ſi maior ſit affirmatiua aut negatione ſi negatiua de omni eo quod eſt in actu, & hoc eſt commune ambabus materiebus: ſcilicet inexiſtenti & neceſſariæ, & æqualiter, ſiue ſit cum additione conditionis neceſſitatis, ut in materia neceſſaria, aut præter additionem illius, ut in materia de ineſſe, ita ut intelligatur illud dictum in uniformibus de ineſſe, & de neceſſario, non autem in miſtis, ut hi male intelligentes crediderunt. Singula enim ſingulis referendo & non utraque ad utraq; nullum ſequitur abſurdum. De dicto autem de omni quod competit miſtis, loquitur Auerro. in digreſſione quam facit in miſtis ex neceſſario & ineſſe, & de contingenti abunde.

ℭ *Declaratio digreſſionis Auerro. quam facit in miſtione neceſſarii & ineſſe in prima figura, contra grecos.*

QVum expoſitor noſter in miſtione neceſſarii & ineſſe ĩ prima figura, quamuis opinionem Auerro. breuibus perſtringat, digreſſionem tamẽ quã idem facit contra Græcos non declaret, nos ut eam iuniores facilius intelligant, duximus eſſe deſe declarandam, & quæ in ea dubitationes acciderint ſoluendas pro uiribus propoſuimus, & in hoc ſequemur tranſlationem nouam interpretis noſtri, quum apertior ſit & dilucidior. ⁋ Poſt expoſitionem textus concludit Auerro. ſententiam Ariſtotelis eſſe in hac ſpecie miſtionis ut modus cõcluſionis ſequatur modum propoſitionis maioris, ita quòd ſi maior fuerit neceſſaria & concluſio erit neceſſaria, ſi inexiſtens, cõcluſio etiam inexiſtens. Hæc autem in expoſitione literæ ſunt declarata. ⁋ Theophraſtus autem & Eudemus ex antiquis peripateticis, & Themiſtius inter poſteriores, dixerunt quòd modus concluſionis ſequitur modum uiliorem ex duobus. Vilior autem eſt abſoluta quàm neceſſaria. concluſio ergo ſemper erit abſoluta & nunquam neceſſaria, & hæc poteſt poni prima ratio ipſorum. Quod autem concluſio ſemper ſequatur uiliorem modum apparet inductiue, nam ſi una propoſitionum fuerit particularis uel negatiua, concluſio quoque particularis erit & negatiua. Deinde ponit ſecundam rationem & fortiorem, dicens, & potiſſimum cui innittuntur, eſt hoc, ideſt ratio iſta. Omne illud in quo fuerit aliquid ſe habens ut totum & aliquid ut pars, ita ſe habebit, quòd ſi aliquid unum prædicatione aliqua prædicatum fuerit de toto, illud etiam prædicetur eadem prædicatione de parte: ideſt eodem modo, per prędicationem enim intelligit modum. Conſimiliter etiam ſi pars prædicetur de re aliqua cum aliquo modo, oportet ut totum pręedicetur de re illa cum eodem modo. Quum igitur in omni ſyllogiſmo ſit aliquid ut totum & aliquid ut pars, ſi fuerit una duarum propoſitionum abſoluta, & altera neceſſaria, tunc uel maior erit abſoluta & minor neceſſaria, uel econtra, ſi minor fuerit neceſſaria, erit in ea aliquid ut totum, & aliquid ut pars, & medius terminus ſe habebit ut totum & minor ut pars. Si igitur aliquid prædicatum fuerit de toto quod eſt terminus medius cum aliquo modo, neceſſe eſt ut illud cum eodem modo prædicetur de parte quæ eſt minor. Si autem maior fuerit neceſſaria, tunc etiam in illa erit aliquid ut pars quæ eſt terminus medius, & aliquid ut totum quod eſt maior. ſi ergo pars illa quæ eſt terminus medius prædicata

ſuerit cum aliquo modo de aliquo neceſſe eſt, & totum quod de illa parte prædicatur prædicetur cum eodem modo de illo, cum quo pars illa prius fuit prædicata, q̃uocũq; ergo ſit, ſemp cõcluſio ſequetur ꝓpõnem abſolutam. ¶ Pro huius rõnis declaratione conſiderandum eſt, q̃ ii uolunt ut eis imponit Auerro. totum & partem in ſyllogiſmo ſolum in propoſitione neceſſaria conſiderari, quoniam in propoſitione uere neceſſaria prædicatum ſe habet ut totum, & ſubiectum ut pars, quum id ſit genus, hoc autem ſpecies. Et ideo penes totum & partem quæ reperiuntur in illa ſumendus eſt modus prædicationis in concluſione. ſi ergo maior ſuerit neceſſaria, tunc de ipſo toto nihil prædicabitur, & ipſum totũ de alio ab ipſa parte non prædicabitur niſi mediante parte, ſumenda ẽ. ergo ratio prædicationis totius ad illud tertium ab ipſa parte. eo igitur modo quo pars de illo prædicabitur, eodem & totum de illo prædicabitur, ſi ergo maior ſuerit neceſſaria & minor inexiſtens, ſequetur concluſio modum partis, & ita erit inexiſtens & non neceſſaria. Si uero minor fuerit neceſſaria & maior inexiſtens, tunc in ipſa minore erit totum & pars, ſi ergo maior prædicata ſuerit cum modo inexiſtente de medio termino qui ſe habet ut totum cum eodem modo prædicabitur de minore in concluſione, quæ ſe habet ut pars. Totum igitur ſequitur conditionem partis quum ad illam neceſſario ſe habeat, ſi ipſa de aliquo alio prædicetur, & pars etiam ſequetur conditionem totius, quum ad illud neceſſario ſe habeat, ſi aliquid de ipſo toto fuerit prædicatũ. Hoc mihi uidetur huius rationis ſundamentum. Et eſt meo iudicio ratio iſta, ea quam græci enarratores de mente Theophraſti & Eudemi aliter expoſuerunt, & ſumitur ex neceſſarii & abſoluti inexiſtentis ratione, neceſſarium ſiquidem eſt quod omni & ſemper ineſt & inſeparabile eſt. Inexiſtens uero quod eſt quidem in re, poteſt tamen ab ea ſeparari. ſi igitur b/ ipſi c/ non ineſt neceſſario, poteſt ab eo ſeparari, quòd ſi ſeparetur nõ inerit ipſi c/ a/ neceſſario, ſi enim ultimum ſeparatur ab ipſo medio, quum medium ſit ſummo coniunctum neceſſario, ſeparabitur & ab ipſo ſummo. igitur ſummum non prædicabitur de illo ultimo quod eſt c/ neceſſario. ergo ſi minor inexiſtens fuerit, non erit concluſio neceſſaria. eodem modo ſi maior ſit inexiſtens, & minor neceſſaria, ut & ipſe fatetur Ariſtote. quum minor ſit eſſentialiter medio cõiuncta, ſi maior extremitas à medio remoueri poteſt, remouebitur & ab ultimo, & non neceſſario prædicabitur de illo. Si autẽ Ariſtotelem dicit c/ eſſe partem ipſius b/ ſi ſic pars propria & per ſe, non poterit ab illa medium remoueri, & ita erit concluſio neceſſaria. ſi aũt ita ſit pars ut poſſit nõ eſſe pars, nõ erit ↄcl̃o neceſſaria. ¶ Hanc tñ rõnem ſubtilius deduxit Auerro. & per aliud fundamentum ita ut uideatur eſſe ratio omnino diuerſa, licet in radice ſit eadem. Hoc autem eſſe uerum quod diximus Theophraſti uerba teſtantur ab Alexandro adducta hunc in modum, nam ſi b/ quidem ex neceſſitate ipſi ineſt c, a/ uero ipſi b/ non ex neceſſitate, quod uero non ex neceſſitate ineſt, quum ſeparari poſſit, manifeſtum quòd ſi ab ipſo b/ ſeparetur a/ ab ipſo quoque c/ merito ſeparabitur. Quapropter non ex neceſſitate inerit per ea quæ poſita ſunt. Similiter quoq; ſi neceſſaria ſit maior, quoniam enim medium non ex neceſſitate, poterit ſeparari. Hoc autem ſi ſeparetur, etiam ipſum maius ſeparabitur, nam ſi quis ita acceperit de quo b/ etiã ipſum a/ ex neceſſitate tanquam neceſſarias utraſque accipit, nam niſi ſic acceperit, falſum eſt. Hæc Theophraſtus.

¶ Arguit Auerro. contra fundamentum huius rationis de toto & parte dicens, in illo ſermone eſſe manifeſtam confuſionem, nam quod ipſi ſupponunt totum & partem poſſe reperiri in utraque propoſitione tam maiore quàm minore, dicit ipſe falſum eſſe, immo non reperiuntur illa niſi in loco illo in quo eſt conditio ut ſit ſyllogiſmus, locus autem ille eſt propoſitio minor, nam ſuper illam fit decurſus ſyllogiſticus, quod autem in illa tantum reperiatur pars & totum declarat, quia pars & totum dicunt affirmationem, pars enim dicitur eſſe ſub toto & ſubingredi totum, & totum de ipſa prædicari affirmatiue, quum ergo in prima figura in dicto de omni ſit conditio, ut minor ſit affirmatiua, in ea tantum erit pars & totum, maioris autem non eſt conditio niſi ut ſit uniuerſalis propter continentiam, non tamen ut ſit affirmatiua, poteſt enim eſſe ẽt negatiua, eſt enim dictum de omni ſiue nullo idem, quando nihil eſt ſumere ſubiecti, hoc eſt ſub medio, & per hoc notatur affirmatiua ubique, quin de illo affirmetur prædicatum uel remoueatur. Iccirco maior poteſt eſſe affirmatiua & negatiua modo ſit uniuerſalis. Ex hoc ſequitur quòd ſi totum & pars non eſt niſi in minori propoſitione, non ſequetur concluſio conditionem minoris, quoniam minor non prædicatur de altero, ſed ſequetur modum & conditionem maioris extremitatis, q̃ maior de medio quod ẽ totum quoddam prædicatur cum illo modo, & per conſequens de parte illius totius cum eodem modo in concluſione prædicabitur, & hæc eſt, inquit ipſe, ueritas Peripatetica. Hoc fundamento negato non procedit ratio, nam apparet ex hoc quòd modus concluſionis ſequitur modum propoſitionis maioris. Nam conſiderato toto & parte ſolum in minore, etiam ipſi coguntur concedere modum concluſionis ſequi modum maioris. Sed poſito quòd totum & pars in utraque reperiantur non oportet ob hoc concedere quòd ſyllogiſmus iudicandus ſit ex modo totius & partis in utraque reperto, ſiue ſit maior neceſſaria, ſiue non, ut ipſi dicunt, ſed modus concluſionis debet ſequi modum maioris extremitatis, ut diximus, nam maior extremitas ad minorem comparata prædicatur de illa cum eo modo cum quo prædicatur de toto, hoc eſt medio termino qui ſe habet ut pars reſpectu maioris, ſed reſpectu

minoris

minoris ut totum. ¶ Sed parcat mihi Auerro.non
uidetur ex hoc ſoluta ratio neque quo ad primam,
neque quo ad ſecundam formationem, nam po/
ſita maiore neceſſaria, prædicatum & ſubie/
ctum uniuntur unione neceſſaria, iccirco, non po/
teſt prędicatum, prædicari quum ſit totum alio mo
do quàm pars, de contento ſub illa, nõ poterit igitur
ſequi cõcluſio neceſſaria, ſi minor ſit de ineſſe, niſi ſit
de ineſſe ſimpliciter, hoc eſt neceſſaria ſm materiam,
quamuis non ſit formaliter neceſſaria. Sed hoc utrũ
uerum ſit, poſterius uidebimus. Quicquid tamen ſit
ratio difficilliſſima eſt, & ab omnibus adducta, pro/
pter cuius ſolutionem uarii, in uarias opiniones ſeceſ
ſerunt. ¶ Subdit Auerro. Si totum & pars conſiderẽ/
tur in propoſitione maiore tãtum, non autem in mi/
nore ut ii uidentur aſſerere quum ponunt maiorem
neceſſariam, tunc non erit ſyllogiſmus niſi p accidẽs,
& ſubdit cauſam, quoniam non oportet ut minor cõ
prehendatur ſub maiore in prædicatione, quum ma
ior non ſit uniuerſalis, hoc eſt quum actu non conti/
neat minorem, hoc autem fit minore mediante. tunc
enim eſt ſyllogiſmus per accidens quum nõ ſunt po
ſitæ propoſitiones omnes ꝓpter quas fit ſyllogiſmus
ſed oportet ſupplere minorem, ut ſe habet enthyme/
ma ex maiore deducens concluſionẽ, ut dicendo, om/
ne animal eſt ſubſtantia, ex hac non ſequitur hæc con
cluſio, omnis homo eſt ſubſtantia, niſi per accidens,
quoniam oportet minorem ſubintelligere, maior
enim tunc non habet rationem totius niſi ſub ſum/
pta minore. hoc autem dixit, ut notaret quod prius
dixerat, magis conſiderari rationem totius & partis i
minori propoſitione quàm in maiore, cuius ratio eſt
quia inferiora ſuperiora actu continent, ſuperiora au
tem inferiora non niſi potentia. Iccirco magis eſt ſyl/
logiſmus per accidens dicendo, omne animal eſt ſub/
ſtantia, ergo omnis homo ſubſtantia, quã ſi dicamus,
omnis homo eſt animal, ergo omnis hõ eſt ſubſtan/
ſtantia, derelicta maiore, ex hoc ſoluitur inſtãtia qua
mordetur hic Auer. à quibuſdam. Nam quãuis ſyllo
giſmus collectio ſit propoſitionum, in quo ſequitur
concluſio propter has, nihilominus decurſus ipſius
ſyllogiſmi magis apparet ex parte & toto in minori
cõſideratis, ut diximus. Et aduerte ꝙ hæc omnia cla/
rius dicuntur in trãſlatione noua quàm ueteri, quo/
niam deſunt aliqua neceſſaria in illa quæ addita ſunt
in hac. Secunda ratione ſoluta, tranſit Auer. ad ſolu/
tionem primæ dicens, & quod dubitarunt, uel aliter.
quod autem fecit eos errare eſt, hoc eſt, ipſi hanc opi
nionem tenuerunt contra Ariſtote. moti hac ratione
ꝙ concluſio debet ſequi uiliorem duorum modorũ
qui in propoſitionibus reperiuntur, quemadmodũ
etiam ſi altera eſt negatiua, cõcluſio eſt negatiua. Re/
ſpondet falſum eſſe quod ſupponunt, hoc eſt conclu/
ſionem fore negatiuam ſi altera propoſitio eſt negati
ua, quoniam negatiua ſit uilior affirmatiua, ſequitur
enim qua negatiua non qua uilior, quoniam fortior
eſt negatiua ad concludendum quàm affirmatiua, li/
cet ſine illa non poſſit concludere, ut affirmatiua ſine
negatiua. Syllogiſmus enim negatiuus cõcludit per
dictum de nullo, quod eſt ut nihil ſit ſumere ſubie/
cti à quo non remoueatur prædicatum. Dictum er/
go de nullo negatiuam concluſionem colligit, quem/
admodum dictum de omni, affirmatiuam, & dato in
quit quòd abſoluta ſit uilior, eſt tamen affirmatiua
quum ſit minor, non autem negatiua, & ideo non de
bet ſequi concluſio abſoluta, qualem forte ſequi, dice
re cogeremur ſi eſſet negatiua, quoniam concluſio ſe
quitur negatiua quãdo altera propoſitionum eſt ne/
gatiua. Negat igitur Auerro. ſimilitudinem quæ ad
ducitur de qualitate & quãtitate propoſitionum ad
ipſos modos, nam hæc ſunt communia omnibus ſyl
logiſmis, propter dictum de omni & de nullo, quanti
tas ergo concluſionis & qualitas ſequũtur uiliorem
partem, de modis autem hoc non eſt neceſſarium. Ac
cidit enim quandoque ut nulli propoſitionum con/
cluſio ſimilis ſit quantum ad modos, ut patet in mi/
ſtione neceſſarii & contingentis, maxime in negatiuis
in quibus ſequitur concluſio inexiſtẽs. ¶ Addit poſt/
ea ſolutionem tertiæ rationis qua ex parte termino/
rum aſtruebant illi non eſſe concluſionem neceſſa/
riam, ſic enim colligebant rationem, omne ambulans
de neceſſitate mouetur. omnis homo eſt ambulans.
ergo omnis homo de neceſſitate mouetur, quæ con/
cluſio falſa eſt. igitur debet ſequi ſolum, quòd omnis
homo mouetur. Reſpõdet ipſe propoſitionem illam
maiorem non eſſe abſolute neceſſariam, & ideo quid
mirum ſi concluſio etiam ſequatur non abſolute ne/
ceſſaria? quod enim in propoſitionibus ſeminatur,
in concluſione eſt colligendum, ſi igitur hæc propo/
ſitio uera eſt, omne ambulans de neceſſitate mouet;
non in eo quod homo, ſed in eo quod ambulans, ſi
idem in concluſione ſumamus, erit concluſio neceſſa
ria, quòd homo mouetur neceſſario in eo quod am/
bulans. Et quaſi ex hac ſolutione innuit Auer. quòd
ſi maior fuerit per ſe neceſſaria, poſſit ſequi conclu/
ſio proprie & ſimpliciter neceſſaria, quod utrum ſit
uerum, infra clarius dilucidabitur. Demum Auerr.
transfert ſe ad excludendas opiniones falſas circa di/
ctum de omni, & ponit tres opiniones. ¶ Circa pri/
mam. nota fuiſſe unam opinionem (cuius tamen fue
rit hæc opinio non adducit Auerro.) quæ rationem
omnem dicti de omni in unam quaſi formam collige
bat, in omnibus propoſitionibus. uerbi gratia in pro/
poſitionibus neceſſariis, dictum de omni eſt quum
prędicatur neceſſario ipſum a de omni diſpoſito per
b, uel actu, uel neceſſario, uel poſſibiliter. Ex hoc fun/
damento hæc opinio dicebat ſi maior eſt neceſſaria &
minori abſoluta non ſequi concluſionem neceſſariã,
ſed abſolutam, quoniam in propoſitione illa neceſſa/
ria non inuenitur dictum de omni uniuerſale ue/

rum, quod aſſerit Ariſtote. in hoc libro de quo prius diximus, & aduerte quòd hæc pars in antiqua tranſlatione oppoſito modo legitur & affirmatiue, quòd ſequatur concluſio neceſſaria per dictum de omni, quum tamen in principio ſermonis oppoſitum dicat: ſcilicet abſolutam ſequi, nõ aũt neceſſariá, debet ergo legi negatiue, ut in noua legitur, dicit igitur Auer. non oportere addi tot conditiones dicto de omni, ſed addere ſolum conditiones per quas poſſit ĩ omni materia uerificari, & maxime in ꝓpoſitionibus neceſſariis & inexiſtentibus, quoniam ĩ poſſibilibus ſecus eſt, nulla enim utilitas eſt in additione tot cõditionum, non enim poſſunt hæ cõditiones omnes uerificari in omni materia, nam aliqua propoſitio neceſſaria eſt uera ſolum pro his quę in actu, ut omne ambulans neceſſario mouetur, aliqua ꝓ his quæ in actu uel in potentia, ut omne motum eſt corpus de neceſſitate, & idem dicẽdum eſt de abſoluta, licet uerius de neceſſaria erit ergo dictum de omni in propoſitione neceſſaria & abſoluta quod in omni materia uerum ẽ, ut a dicatur uel neceſſario uel abſolute de omni eo quod diſponitur actu per ipſum b, iccirco Ariſto. in ſequentibus miſtionibus de poſſibili cum neceſſario & inexiſtẽte inquit ſyllogiſmos illos imperfectos fore qui maiorem habẽt neceſſariam uel abſolutam & minorem poſſibilẽ, ꝙ ſi uoluiſſet dictum de omni in neceſſariis & abſolutis eſſe uerum, etiam in his quæ contingenter continẽtur ſub b dixiſſet utiq; ſyllogiſmos illos concludere per dictum de omni & eſſe perfectos. ¶ Secũda opinio quam excludit etiam eſt quá finxit Abumazar, quum enim uidiſſet Ariſto. dicere ꝙ in propoſitione poſſibili maiori eſt dictum de omni repertum in omni materia, nam quum eſt maior poſſibilis, quouis modo ſubſumpta minore ſemper ſequitur concluſio contingens. Credidit hoc idẽ Ariſtote. uelle in omnibus propoſitionum ſpeciebus. ſed hoc eſt falſum ut diximus, hoc autem totum Auer. apertius & diffuſius declarat in tertia digreſſione, infra cap. 13. quam etiam exponemus, non enim eſt una intentio dicti de omni in omnibus his propoſitionibus, immo longe diuerſæ, quoniam & propoſitiones non communicant in una intẽtione, & hoc ſupra notauit Ariſto. in capi. de ſyllogiſmis neceſſariis Differt autem hæc opinio à præcedente, quoniam illa diſiunctiue illas conditiones colligebat, hæc uero copulatiue. ¶ Tertio refutat opinionem Alexandri quá dicit fuiſſe ut dictum de omni ſit quum a prædicatur neceſſario, aut inexiſtenter, aut poſſibiliter de omni qđ eſt actu b, ita ꝙ in omni materia minor ſumatur ſub medio ſemper in actu & ſupponens pro his tantum quæ actu continentur ſub medio, quod dictum ſi uerum ſit non poſſet fieri ſyllogiſmus ex uniformibus de contingenti, ſed omnis talis ſylls eſſet miſtus ex cõtingenti & inexiſtente uel neceſſaria, quod tamen abſurdiſſimum eſt, nos tamẽ hoc ab Alexandro expreſſe non legimus. ¶ Vltimo cõcludit Auerroes opinionem Ariſtote. eſſe ueriſſimam, quod patet inducendo, nam ex excluſione aliarum opinionum ſequitur illud uerum quod Ariſtote. dicit. Et ex his etiam ſoluetur dubitatio quæ accidit hominibus in miſtione poſſibilis cum inexiſtente & neceſſaria, de qua ſuo loco, deo dante, dicemus ¶ Sed ſuper his omnibus ſententiis quæ circa dictum de omni declarandum inſudauerunt, mirandum eſt quoſdam recẽtiores Auer. carpere nõ animaduertentes dum Auer. redarguũt ipſum quoq; Ariſtote. ab ipſis redargui qui abſq; dubio in eadem eſt opinione. Dicunt quippe Auer. non oſtendiſſe locum erroris contra has opiniones, quũ enim tres ſint ſummæ ſimpliciſſimæq; de omni prædicationes & non plures, altera quum a abſolute dicitur de ipſo b, & de omni abſolute contento ſub b, altera quum dicitur de b neceſſario & đ omni neceſſario contento ſub b, tertia quum dicitur poſſibiliter de b, & omni poſſibiliter contento ſub b, has inquam opiniones hæ & Auer. cum eis ignoraſſe uidẽtur, & prædicationes de omni tanquam miſcellas quaſdam conſtituiſſe, quæ quum ab aliis fidem ſuſcipiant, ipſę ſyllogiſmorum principia eſſe non poſſunt. Nullũ enim eſſe poteſt principium quod ſit commune neceſſario & abſoluto & contingenti, nedum ut ſit aptum fabricæ & generationi ſyllogiſmorum. Hæc ab his adducuntur contra Auer. ſed hi ut ſupra oſtendimus magno errore tenentur. Iam enim oſtẽdimus ipſum poſuiſſe tres illas acceptiones ſimpliciſſimas dicti de omni, quas in generatione uniformi omnium ſyllogiſmorum ponere neceſſarium eſt, ſed quôd nõ ſint ponẽdæ acceptiones hæ quas miſcellas uocant, quæ ſint principia propria ſyllogiſmorum miſtorum, hoc eſt & græcos & Auerro. & Ariſtote. plane ipſum ignorare, nam hi omnes fatentur in quacũque miſtione ſyllogiſmos eſſe quoſdam perfectos, quoſdam imperfectos. Perfectos autem nulli dubium ẽ per dictum de omni tenere. Imperfectos uero & per conuerſionem, & per deductionem ad impoſſibile. hoc autem patet ex definitione perfecti & imperfecti ſyllogiſmi poſita primo cap̃. huius libri. Quamuis igitur miſcellæ iſtę non ita ſimplices ſint ut illæ primæ quæ deſeruiunt uniformibus, non ob hoc tamen negandæ ſunt eſſe principia propria ſyllogiſmorum miſtorum. Sed qđ dicunt nullum eſſe principium commune his tribus recte dicunt, nec hoc dicit Auerro. ſed alias potius in hoc opiniones redarguit, neceſſario tamen & abſoluto aliquid eſſe commune eſt concedendum, quũ ambo in hoc conueniant quod eſt actu eſſe, & hoc aperte conceſſit Ariſtote. libro de interpretatione in materia propoſitionum modalium, ipſum quoque poſſibile extendi & ad ea quæ potentia ſunt, ſiue eſſe poſſunt & ad ea quæ actu ſunt, ſiue neceſſaria, ſiue inexiſtentia ſint, luce clarius oſtendit Ariſtote. & loco allegato, & infra dum diſtinguit ſignificata propoſitio-

num

num de contingenti.Patet igitur quàm iniuſte ſe cō tra Auerro exerceant & Ariſto.Cæterum etſi Auerro. contra Grẹcorum opiniones de hac miſtione inexiſtentis & neceſſarii diſſeruerit oſtendens ex maiori de neceſſario cum minori de ineſſe non ſequi concluſionem' de ineſſe, ſed de neceſſario, ſolutis eorum rationibus,nondum tamen patet ex his quæ in hac digreſsione dicta ſunt, quomodo ſequatur hæc concluſio de neceſſario in hac miſtione, nam cum & neceſſarium & inexiſtens multipliciter dicantur, dubium eſt de quo neceſſario ſumatur maior & ſequatur concluſio.Item,de quo inexiſtente ſumatur minor.De his enim nōdum aliqua eſt facta mentio. Et quāuis ab aliis in hac materia multa ſcripta ſint & diſputata,non uerebimur tamen & nos aliquid dicere. Cuilibet enim etiam addendi aliquid locus relictus eſt.Laborabimus & nos pro uiribus ingenii, quāquā exiguum ſit aliquid non ante excitatum,expromere. Sed quoniam intentio noſtra potiſſimum eſt nō quæ Auer.tantum ſenſerit,ſed quid Ariſto.declarare.Icirco uidēdū eſt primo quid ex manifeſto uerborū eius arguendum ſit.Demum quid Auer.ipſe de eo opinatus fuerit.¶ Quantū ad primū Theophraſtus & Eudemus quos Ariſto.intentionē calluiſſe par eſt, cum eius diſcipuli & auditores fuerint,dixerunt ipſum p propoſitionem neceſſariam uere & proprie neceſſariā intellexiſſe,quæ & quo ad ſubiectum & prẹdicatū,& eorum habitudinē neceſſariam neceſſaria eſt.Per propoſitionē de ineſſe etiā,illam quæ & quo ad materiā & quo ad formam diſtinguitur à neceſſaria & contingente.Hæc uero eſt in qua prædicatū actu ineſt ſubiecto,ita tamen ꝙ etiam poteſt non ineſſe, per primū diſtinguitur à contingenti quæ ſemper futurum reſpicit,per ſm à neceſſaria Nec hoc uidetur Ariſto.negaſſe,cum inquit,contingit.n.tale eſſe b/cui poſſibile eſt a/nulli ineſſe.ubi inquit Alex.per hẹc ipſum oſtendere qualis ſit nobis propoſitio de ineſſe ſumenda. Nec ex illis uerbis Philoſophi putādum eſt ut aliqui recentiores crediderunt ipſum uoluiſſe diſtinguere ſeu innuere diſtinctionem propoſitionis de ineſſe, ꝙ alia ſit ſimpliciter ac proprie & per ſe de ineſſe, differēs à neceſſaria ſolum in additione modi, quales ſunt in quibus genus de ſpecie prædicatur. Alia uero per accñs in q̃ terminus unius prædicamenti de termino alterius prædicatur,quæ ab aliis dicitur inexiſtēs nūc uel ex ſuppoſitione,ſed aliud uoluit ſignificare Philoſophus,nam quoniam dixerat ex maiori de ineſſe & minori neceſſaria non ſequi concluſionem neceſſariā, hoc ipſum aſtruens dixit,ſi ſequatur concluſio neceſſaria ſequitur falſum,non tamen impoſſibile per primam uel tertiam figuram,ſic conſtituto ſyllogiſmo, omne c/de neceſſitate eſt a/omne c/de neceſſitate eſt b/ ergo aliquod b/de neceſſitate eſt a.uolens ergo oſtendere hoc quod ſequitur eſſe falſum , non autem impoſſibile,dixit contingit tale eſſe b/cui nulli contingit ineſſe a/ac ſi diceret,hæc ꝓpoſitio neceſſe eſt aliquod b/eſſe a/ſtat cum hac,omne b/eſt a/quæ prius ſumpta fuerat,nā cum hac,omne corpus mouetur , ſtat iſta, neceſſe eſt aliquod corpus moueri, puta coelū ipſum, quia tamen contingit illam , omne b/ eſt a/ talem ſumi,ut nulli b/inſit a/tunc apparet illam, aliquod b/de neceſſitate eſt a/eſſe falſam,non tamen impoſſibilem, quia non repugnat illi,omne b/eſt a. Exemplum huius eſt,omnis homo mouetur,nam hæc poteſt in illā mutari,nullus homo mouetur, motus enim poteſt omni homini,poteſt & nulli ineſſe. Ambæ autem hẹ propoſitiones,ſiue prima,ſiue ſecunda ſunt de ineſſe ut à neceſſaria diſtinguuntur, & ſecundum formam & ſecundum materiam, non ergo de illa ſimpliciter & per ſe dicta Philoſophus meminit,ut hi male autumant.Si ergo intentio Philoſophi eſt facere ſermonē de ſyllogiſmis miſtis ex ſpeciebus propoſitionū quæ ſupra diſtinctẹ fuerunt inter ſe, hoc eſt ex neceſſaria proprie dicta,& etiā de ineſſe, ut ab illa diſtinguitur, manifeſtum eſt quòd non oportebat ipſum aliter diſtinguere,nec neceſſariam,nec inexiſtentem propoſitionem,ſed dicere quòd ex his ita ſumptis ſequitur concluſio neceſſaria ſi maior ſit neceſſaria, ſi autem de ineſſe, non ſequi neceſſariam. Quòd etiam ita Theophraſtus & Eudemus de Ariſtote.ſenſerint,patet ex rationibus quas hi contra hanc opinionem ſic intellectam adducunt,non enim procedunt rationes illæ aliter,niſi propoſitione neceſſaria proprie neceſſaria ſumpta,& de ineſſe quæ talis ſit ut prædicatū poſſit à ſubiecto remoueri . ¶ Hunc etiam modum dicendi poſteriores Græci,quantum ab his conſpicere poſſumus,in Ariſtote.ſunt ſectati, & rationibus illorum conati ſunt reſpondere hunc modum ſequentes.Si autem adducatur in oppoſitum dictum Philoſophi,cum inquit c/eſſe aliquid eorum quẹ b/in quo uidetur innuere c/eſſe partem eſſentialem cōtentam ſub b/dicitur illud dixiſſe Philoſophum ut oſtenderet ſyllogiſmum hunc concludere concluſionem neceſſariam per dictum de omni,nullam nanque aliam probationem ad illud adducie, & hoc Alexander notauit,& eſt modus loquendi Philoſopho aſſuetus ad oſtendendum ſyllogiſmum perfectum & concludentem per dictum de omni , ut patet infra in ſecunda figura,cum per conuerſionem oſtendit concludi negatiuam neceſſariam,in prima uolens oſtendere ſyllogiſmum tenere per dictum de omni & eſſe perfectum,inquit,nam c/ſub a/eſt,quod non dixerat prius in prima,uerum tamen eſt quòd uerba hæc communius dicta,teſte Alexandro imaginationem dixerunt ad credendum c/eſſe partem contentam ſub b/ eſſentialem,cum tamen non ita ſit . Si enim ita eſſet , non fieret ſyllogiſmus perfectus niſi in prẹdicatis eſſentialibus , quod certe perabſurdum eſt . Nam etſi teſte Simplicio in antepradicamentis dictum de omni innitatur illi regulæ , quando alterum de altero prædicatur , nihilominus latius intelligitur dictum de omni quàm regula illa , quæ. ſolum tenet in

prædicatis eſſentialibus, quãquã poſſemus etiam dicere illam in omnibus prædicatis tenere, ubi nõ fiat uariatio in ſignificatis terminorũ, & hoc modo poſſet etiam ſyllogiſmo proficere, nam etiam uitiatur ſyllogiſmus uariato ſignificato terminorum, puto tamen Philoſophum illam tantum in prædicatis eſſentialibus poſuiſſe, nam per ſubiectum, ut Simplicius inqt, intelligit ſubiectum eſſentiale. ❡ Sed tunc eſt dubiũ ſi uerba Philoſophi prima facie hunc modum dicendi præſe ferunt, quem & Theophraſtus & Eudemus deſtruxerunt, poſteriores uero tueri conati ſunt, quęnam concluſio neceſſaria ex harum propoſitionum miſtione ſequatur, ſimpliciter ne an ſm quid ſeu per accidens neceſſaria. Philoponus hic dicit poſſe ſubſidium pro Ariſto. excogitari, & eſt q̃ concludatur concluſio ex ſuppoſitione neceſſaria, non autem ſimpliciter nec proprie neceſſaria. Hoc autem duplex neceſſarii ſignificatum nouit Ariſto. in libro de interpretatione, dum loquitur de ꝓpoſitionibus ſingularibus de futuro contingenti dicens, illas eſſe indeterminate ueras, neceſſarium autem ex ſuppoſitione eſt, uel ex ſubiecti ſuppoſitione, uel prædicati. Exemplum primi, Socrates eſt animal, dum enim eſt Socra. ipſe neceſſatio eſt animal. Exemplum ſecundi, Soc. ſedet, dũ enim ſeſſio in Socrate eſt ipſe non poteſt non ſedere, ſimpliciter uero neceſſarium quod nullo ſuppoſito eſt neceſſarium, ut cœlum moueri inquit ergo ſi maior propoſitio ſit ſimpliciter neceſſaria, minor autem inexiſtens, ſequitur concluſio ſuppoſitione neceſſaria .ſ. ſuppoſitione prædicati, quouſq; enim a/prædicatũ fuerit in c/ſubiecto eouſque concluſio hæc erit neceſſaria, omne c/eſt a. Additque huius opinionis Alexan. aphrodiſien. fuiſſe una cum Soſigene eius præceptore, ut ipſe aſſerit in quodam libello de miſtionibus ſeparatim edito in quo eiuſmodi q̃ſtiones omnes pertractat. Propter cuius editionem Alexãder ipſe in prima figura loquens de hac miſtionum materia ſermonem longiorem recuſat. Hic tamen tractatus ad nos non peruenit, ex quo magnam certe iacturam paſſi ſumus. ❡ Hanc etiam opinionem fere ſequitur expoſitor noſter, quãuis quodammodo ab illa diſſentiat, ut ex eius ſermone licet uidere. ❡ Meo tamen iudicio grauiter erat Philoponus duabus de cauſis, primo qa dicit cõcluſionem ſequi neceſſariam ex ſuppoſitione prædicati ſi maior ſit neceſſaria cum minori de ineſſe, nam quæcunq; propoſitio, quãuis contingens poteſt illo modo dici neceſſaria, & quæuis concluſio ex quibuſuis propoſitionibus ſequens. Fruſtra ergo eſt q̃ ad concluſionem huiuſmodi concludendam ſupponatur maior neceſſaria. Vnde ex his aperte uidetur ignoraſſe quo pacto ex ſuppoſitione neceſſaria cõcluſio debeat ſequi in hac miſtione, quod tamen Alexander optime declarauit in ſecunda figura, dum dicit quoſdam hac diſtinctione neceſſarii uoluiſſe opinioni Ariſtotelicæ opitulari. Dicunt.n. inquit ipſe, cum animal omni homini ineſt ex neceſſitate, & homo oĩ moto ſeu ambulanti ineſt tantum, in prima figura fieri concluſionem non ſimpliciter neceſſariam, ſed cum determinatione, animal enim omni moto, aut ambulanti ineſt ex neceſſitate, donec medium ineſt ei hoc eſt homo, non enim ſi econtra ſit maior inexiſtens, minor neceſſaria, ſequitur concluſio ex determinatione neceſſaria, non enim ſi moueri omni animali ineſt, animal uero omni homini ex neceſſitate, ſequitur neceſſarium hominem moueri donec ei animal ineſt (hoc enim falſum eſt) ſed donec omni animali ineſt moueri. Hæc Alexander. Non adhæret tamen huic opinioni Alexãder, ut mox declarabimus. ❡ Ex quibus patet aliter neceſſariam ex determinatione ſequi concluſionem in hac miſtione q̃ Philoponus dixerit. Eſt.n. neceſſaria ex ſuppoſitione medii, & hoc ut ſupra diximus exponendo digreſſionẽ etiã Auer. faſſus eſt, nec ignorauit Ariſto. ut quidam recentiores crediderunt redarguentes Auer. de hoc modo neceſſarii quem Ariſto. nunquã inuenitur poſuiſſe ſecũdo erat Philoponus cũ dicat Alexan. huius opinionis fuiſſe, nã etſi tractatus illæ ad nos nõ peruenerit, quãtum tamen ex eius uerbis colligere poſſumus, quę in expoſitione huius miſtionis adducit, & expreſſius in ſecunda figura ipſe aliã opinionẽ ſectatus eſt, & ut oẽs luce clarius intelligant uera eſſe quæ dicimus, uerba eius ad literam adducemus, eorũ ſaltẽ gratia qui græcas literas non norunt. In ea.n. parte qua Ariſtote. in prima figura ex maiori de ineſſe cũ minori de neceſſario oſtendit nõ ſequi neceſſariã cõcluſionẽ ex terminis, inquit Alexan. ad uerbũ. Dignum eſt inſiſtere hic quo pacto in hac terminorũ cõplicatione cũ oſtenderit per terminos nõ colligi cõcluſionẽ neceſſariam, nõ animaduerterit hoc idẽ etiã in cõiugationibus illis fieri poſſe quæ maiorẽ habent neceſſariã uniuerſalẽ, in his.n. eorundẽ terminorũ appoſitio oſtendit nõ fieri cõcluſionẽ neceſſariã. Si.n. ſumpſerimus animal omni homini ex neceſſitate, & hominẽ omni moto ineſſe, cõcludetur animal omni moto, nõ tamen ex neceſſitate. Reſpondet Alexã. dicens, ſed uiſus eſt Philoſophus ſolũ dictũ de omni ex neceſſitate ſecutus eſſe, ueluti ſignificans, quando nihil ſit accipere ſubiecti de quo nõ dicatur ex neceſſitate ipſum prædicatũ. Propter hæc uerba notauit Philoponus de mente Alexã. Ariſto. terminos defeciſſe quibus probaret ſequi concluſionẽ neceſſariã, multos aũt ſuppetiiſſe, q̃bus oſtẽderet nõ ſequi neceſſariã. Hoc tñ expreſſe non aſſerit Alexã. ſed Philoſophum innixum fuiſſe dicto de omni ex neceſſitate. Cũ autẽ eiuſmodi probatio & oſtenſio haberi poteſt quæ uniuerſaliſſima & manifeſtiſſima eſt, nõ oportet addere terminos, ne quis crederet gratia terminorum & non formaliter eiuſmodi coniugationem concludere. Subdit Alexander uerba ex quibus quid ſenſerit, facile eſt uidere. Hoc quippe dicto de oĩ ita ſe habẽte, ſumẽs q̃ ſub ipſo ſunt b/ueluti quædã ipſius b/exiſtentia, de ipſis ex neceſſitate ſumpſit a/prædicari. At hoc uerũ eſſet, ſi omnia quæ ſub

b/ſunt,partes ipſius eſſent, & ita ipſius aliqua, ut in ſubſtãtia ipſius eſſent. Sed ſi poſſunt aliqua quæ ſunt ipſius b/etiã ab ipſo b/ſeparari,non amplius his quæ ſunt ſub b/a/inerit ex neceſſitate. Sed huius deductionis cauſa eſt ex ipſa uniuerſali inexiſtente, nam quoniam in illa omnino opus eſt,ipſum a/his quæ ſub b/ſunt ineſſe,ſi omni b/inſit ſequi uidetur, & ipſum a/neceſſario his inhæſurum ſi neceſſario omni b/inſit, hoc autem,quia quæ ſunt ſub b/aliqua ipſius b/ſunt. Sed & uerbum illud aliqua ipſius b/eſſe cõmunius dictum.imaginationem dirigit,ueluti quæ in ſubſtã tia eius ſint,ſi non ita ſe habeant,ꝙ neq; a/ipſis ex neceſſitate inſit,quod enim neceſſario ineſt,non nunc ſolum,ſed & poſterius ineſt. Iccirco inexiſtentem nõ ponit. In his enim quod de omni b/ex neceſſitate prædicatur,ex neceſſitate inerit,etiam his quæ ſub b/ſunt, q̃bus ipſum b/ex neceſſitate ineſt, ſed de eo quod de omni b/inexiſtenter prædicatur,uerum eſt, nihil eſſe eorũ quæ ſunt ſub b/de quo non prędicetur id quod de omni b/dicitur,quoniam & de quibus neceſſario & de quibus exiſtenter prædicatur ipſum b/his dicere ineſſe quod de ipſo omni prędicatur,uerum eſt,nõ tamen uerum eſt,de quibus ipſum b/exiſtenter prædicatur,de his,quod de omni b/prædicatur neceſſario,prædicatum iri neceſſario,nam quod ex neceſſitate ineſt,ineſſe dicere uerũ eſt, quod uero ſimpliciter ineſt,ineſſe dicere neceſſario non eſt uerum. Quod autem propoſitio inexiſtens uniuerſalis, ſuppoſitio ſit,pauloante ex his quos appoſuit terminos declarauit. Hæc Alexander in hac miſtione in prima figura ſuper eo textu.(Amplius manifeſtum ex terminis ꝙ non eſt concluſio neceſſaria.) In ſecunda autem figura in textu conſimili quo probat Ariſto. non eſſe concluſionem neceſſariam abſolute,ſi ſit affirmatiua neceſſaria,ſed his exiſtentibus,neceſſariam,hoc eſt neceſſariam cum determinatione,ſic dicit Alexander. ⁋ Ex hac itaq; additione declarauit ꝙ in miſtionibus cũ dicit concluſionem neceſſariam fieri,ſimpliciter neceſſariam dicit,& non quæ eſt cum determinatione,quod quidam exponentiũ de miſtione propoſitionũ locũ, auxiliari putantes opinioni Ariſt. dicunt,dicentes nõ ſimpliciter neceſſariã colligi cõcluſioné ipſum dicere, ſed cũ determinatione. Deinde ea proſequitur quę ét ſupra retulimus,quibus interpoſitis demum ſubiungit. Quod aũt cõcluſioné neq; hoc pacto,hoc eſt cum determinatione neceſſariam eſſe uelit, declarauit ipſe oſtendens eiuſmodi,& ſic neceſſariã fieri concluſioné in ſecunda figura,quãdo minor eſt affirmatiua neceſſaria,cũ nec in eiuſmodi miſtione neceſſariã ſimpliciter dicat fieri cõcluſioné,aut ſi & hanc neceſſariã dixiſſet ſimilé illi. Illi quoq; addere debuiſſet nõ ſimpliciter neceſſariã fieri,ſed cũ determinatione,quemadmodum & in hac. ⁋ Ex oĩbus his Alexan. dictis colligere nõ iniuria poſſumus totũ eius oppoſitũ ipſum ſenſiſſe,quod ei à Philopono imponitur,& ꝙ nec propõné inexiſtenté ut nunc & poſitione, ſed ſimpliciter uelit in hac miſtione aſſumi,nec concluſionem ſequi poſitione neceſſariã,ſed ſimpliciter neceſſariã. Per propoſitionem tamen de ineſſe ſimpliciter,licet ex his quę adduximus uideatur illã intelligere in qua quę in ſubiecto ſunt partes ſunt prædicati neceſſariæ, ut ſit propoſitio ſm materiã, neceſſaria, ſine modo, hoc enim uoluit ſignificare Philoſophum cum dixit,nam c/ſub b/eſt,uel c/eſt aliquid eorũ quæ b/ſupra tamen in prima figura,cũ rationes adducit eorũ qui opinioni Ariſto. fauent,inquit. Fautores auté opinionis huius alii quidé inexiſtété uniuerſalé affirmatiuã in tali miſtione ueram ſumendam cenſent,nõ ex ſuppoſitione, ſed uere inexiſtentem. Petitio. n. illa ſit & nõ eſt uera propoſitio,ſumpta nãq; uera inexiſtente & uniuerſali,in nulla materia poterit oſtendi falſum eſſe quod dicitur,hominem nãq; omni moto ineſſe non eſt uerum ut quod uniuerſale ſit,nec grammaticum omni homini,nec ambulare omni homini. In his auté quę hoc modo inexiſtentes ſumuntur, cũ nõ ut uniuerſaliter ueræ inexiſtentes ſumantur,nõ eſt neceſſaria concluſio. Quãuis,inquit ipſe,dicent, cũ minor nõ amplius uniuerſalis inexiſtens ſit, ſed particularis ſumaẽ. nã etiã hoc pacto maior eſſet neceſſaria, neceſſariam fieri concluſioné,non. n. poſſibile erit amplius dicere, non eſſe ueram particularé inexiſtenté,aliquod. ſ. motum eſſe hominem,& aliquem hominé grammaticum eſſe quaſi uelit Alexan. dicere. At hoc falſum eſt. Subdit poſtea. Alii uero dicunt ſi propoſitio dicens a/de omni b/eadé eſt ei quæ dicit,de quo omni b/de illo omni a/ut & ipſe ſæpe dicit,erit & dicens a/de omni b/ex neceſſitate,eadem illi quæ dicit,de quo omni b/de illo omni a/ex neceſſitate. hoc auté ſignificante propoſitione ulĩ neceſſaria,omnino neceſſaria ſit concluſio,quãuis inexiſtens ſumpta ſit minor. Cum igitur huic opinioni non refragetur Alexã. uidetur & ipſe huiuſmodi inexiſtentes cõcedere quæ ueræ uniuerſaliter ſint propoſitiones,at uniuerſalitas hęc intelligéda eſt quo ad ſubiectũ & quo ad tépus, tales autem propoſitiones,quãuis neceſſariæ omnino non ſint,parum tamé à neceſſariis differunt. & ex his uult colligi concluſionem affirmatiuam uniuerſalem ſimpliciter neceſſariam aut negatiuam, ſi fuerit maior uniuerſalis negatiua neceſſaria. ex quibus patet ipſum omnino excludere modum illum qui ponit neceſſariam poſitione ſequi concluſionem. ⁋ Hanc quoque opinionem ut ad ſecundum tranſeamus Auer. ſupra dum exponit diuiſionem propoſitionum ab Ariſtote. poſitam ſectatus eſt,& in quadam quæſtione in qua exponit uerba Philoſophi in hac miſtione, licet propoſitionem de ineſſe ſimpliciter aliqualiter diuerſam in his duobus locis dicere uideatur,omnino autem propoſitio de ineſſe ſimpliciter quæ pro hac miſtione utilis eſt, eſt propoſitio uniuerſaliter uera abſque aliqua ſuppoſitione, & nunquam falſa, quouis modo ſumatur, hæ autem propoſitiones ſunt in triplici differentia, ut ex dictis Auer. elici poteſt in di

uerſis locis. Primæ ſunt in quibus accidentia de ſubiectis prædicantur à quibus oriuntur ſm rationē indiuidualem potiuſquam ſpecificam, ut omnis coruus niger, omnis ęthiops niger, & alię id genus, & poſſunt dici neceſſariæ ex parte ſubiecti, poſſibiles ex parte prædicati, & hę nō ſunt utiles in hac miſtione, quoniam ſunt deductæ ex natura poſſibilis, ut in pluribus, ut dicit Auer. Secundæ ſunt quæ ſunt compoſitæ ex diſpoſitionibus quæ aliquando inueniuntur in ſubiecto diſpoſito per eas, aliquando autem non, ſed cū inueniuntur, inueniuntur aliæ diſpoſitiones illas conſequentes, quę & ipſæ ſubiectis accidunt, ſed cum illæ inueniuntur, inueniuntur & iſtæ, & hoc modo ſunt æternæ ueritatis, ut omne ambulans mouetur, & ſunt accidentales ex parte ſubiecti & prædicati, neceſſariæ tamen quantum ad habitudinem prædicati ad ſubiectū, & pñt dici inexiſtētes p ſe, neceſſariæ p accidens. Tertiæ ſunt q̄ ſunt aliquo mō inexñtes, aliquo mō neceſſarię, & ſunt illæ in quibus ſubiectum eſt cōpoſitum ex ſubſtantia & diſpoſitione diuerſa accidētali, & in ea prædicatur prædicatum compoſitum ex ſubiecto diſpoſitionis & diſpoſitione eſſentiali ei, ut omne ambulans eſt animal, & ſubiectum in eis eſt unum per accidēs, & prædicatum unum per ſe, & eſt inexiſtens ratione diſpoſitionis ſubiecti ut ambulationis, neceſſaria uero propter ſubiectum diſpoſitionis, puta hominem uel equum de quo per ſe animal dicitur. Multa alia Auer. dicit de his propoſitionibus, & diximus etiam nos in quæſtione quam fecimus de diuiſione propoſitionum. ¶ Hac poſita diſtinctione notat unum Auer. quod eſt ualde aduertendum, ꝙ ſi ex maiori neceſſaria per dictum de omni debet ſequi concluſio neceſſaria, oportet minorem aliquem modum neceſſitatis habere, aliter non ſe haberet ad maiorem, ut pars ad totum contenta ſub illa, & tunc cum fuerit minor contenta ſub maiori neceſſaria aliquo modo neceſſitatis, cōcluſio erit neceſſaria, niſi ꝙ uariabitur neceſſitas concluſionis eo modo quo & neceſſitas minoris, nam ſi minor fuerit neceſſaria per ſe, erit, & concluſio per ſe neceſſaria, ſi autem erit inuenta per ſe neceſſaria per accidens, erit & concluſio per accidens neceſſaria inuenta per ſe. Hæc autem propoſitio minor inuenta per ſe, neceſſaria per accidens, ſi maior debet eſſe per ſe neceſſaria, non poteſt eſſe niſi propoſitio inuenta per ſe de tertio modo, & hoc quoniam prædicatum minoris oportet eſſe ſubiectū maioris & per ſe neceſſarium, quoniam maior eſt per ſe neceſſaria: Dicendum eſt ergo ſm Auer. intentionē, ꝙ cū Ariſto. dicit ex maiori per ſe neceſſaria & minori de ineſſe ſequi concluſionē neceſſariā, per propoſitionē de ineſſe, intelligere debemus propōnem de ineſſe tertio modo dictā, quæ dicitur neceſſaria per accidēs, & ex his ſequitur concluſio neceſſaria per accidens, ut in exemplo, omnis homo eſt animal de neceſſitate, omne ſcribens eſt homo. ergo omne ſcribens eſt animal de neceſſitate, ſcribens enim ſe habet ut ſpecies hominis cum ſit eius accidens quod nulli niſi homini ineſſe poteſt, & cum non omnibus hominibus inſit, iccirco minor eſt quodammodo neceſſaria, & hoc ſignificauit Philoſophus, cum dixit, nam c ſub b eſt, uoluit enim innuere ipſum c eſſe partem ipſius b, nō quidem partem omnino per accidēs, ut dum dicitur, album eſt homo, accidit enim album homini maxime ut ſub animali ſtat, & ideo concluſio quæ ex tali cōiugatione ſequitur nō eſt neceſſaria, niſi ex ſuppoſitione, dum. ſ. nihil aliud album fuerit niſi homo, illa autē cōiugatio quæ cōcludit ſcribens eſſe animal, nō cōcludit neceſſariū ex ſuppoſitione ſed abſolute, quãuis per accidens. ſ. ratione ſubiecti ipſius diſpoſitionis de quo animal per ſe neceſſario prædicatur, & ratione diſpoſitionis, per accidens ¶ Sed contra hunc modum dicendi aliq̃ difficultates inſurgunt non prætermittendæ. ¶ Prima eſt cōtra determinationē propoſitionis inexiſtentis ſimpliciter, nam ea proprie & per ſe ac ſimpliciter eſt dicenda inexiſtens, quæ plures habet conditiones inexiſtendi q̃ quæ pauciores, ſed hęc, omne ambulans mouetur, pauciores habet inexiſtendi conditiones q̃ hæc, omne currens eſt album. ergo hæc potius eſt dicenda ſimpliciter inexiſtens. Arguitur aſſumptum, nam quemadmodum ſæpius diximus, leges inexiſtētis ſunt ut ſubiectum ſit quidem, non tamen ex neceſſitate, & ſimiliter prædicatum, & ad hæc ꝙ prædicatum inſit ſubiecto, non tamen neceſſario omnes hæ conditiones reperiuntur in illa, omne currens album, ſed in illa, omne ambulans mouetur altera tantum. ¶ Secunda, ut etiam ipſe Auer. alibi aſſerit, hæc eſt ſimpliciter de ineſſe, omnis coruus niger, & omnis nix alba, in qua nulla eſt eſſentialis habitudo, nec aliqua neceſſitas. ergo hæc potius de ineſſe ſimpliciter q̃ illa ¶ Tertia eſt, denominatio ſemper eſt facienda ab eo quod dicitur ſimpliciter, ſi igitur ut aſſeris concluſio quæ eſt ex maiore ſimpliciter neceſſaria, & minore de ineſſe ſimpliciter, eſt per accidens neceſſaria, ſimpliciter uero inexiſtentes, cur non ſimpliciter inexiſtens denominabitur, potius q̃ per accidens neceſſaria? aut ſi hoc uis dicere, cur non etiam minorem dicebas eſſe per accidēs neceſſariam potius q̃ inexiſtētem ſimpliciter? ¶ Quarta, tu dicis illas propoſitiones, omnis nix eſt alba, & alias huiuſmodi, non eſſe ad hanc miſtionem utiles, ſed oppoſitum uidetur in hoc exemplo, nullum album de neceſſitate eſt nigrum, omnis nix eſt alba. ergo nulla nix de neceſſitate eſt nigra. ¶ Ad primam dicendum, ꝙ æquiuocat de inexiſtente ſimpliciter, nam Auerro. ſumit ſimpliciter ut diſtinguitur contra ipſum nunc ſiue tempus determinatum, nō autem ſumit ſimpliciter ut eſt idem ꝙ proprie, ut, ſcilicet diſtinguitur omnino à neceſſario. ¶ Ad ſecundam, conceditur Auerrois alibi aliter ſumpſiſſe propoſitiones ſimpliciter inexiſtentes, ſed illæ non ſunt utiles ad hanc miſtionem, ut dictum eſt diximus tamen omnes in hoc conuenire, quòd ſunt ueræ in omni tempore & in omnibus

partibus

partibus ſubiecti. ¶ Ad tertiam dicitur, ꝙ concluſio non poteſt dici ſimpliciter de ineſſe, qm̃ concludit̃ cũ modo neceſſitatis, & ob id dicta eſt per accidens neceſſaria, licet etiã poſſit ita dici ſm materiã & longe magis addito ei modo neceſſitatis. Et eodem modo minor nõ fuit dicta per accidens neceſſaria, ſed inexiſtẽs ſimpliciter, quoniã licet ſm materiã poſſet dici per accidens neceſſaria, nõ tamen formaliter, ſed potius formaliter inexiſtens. Iccirco ab eo quod formale eſt facta eſt denominatio, cũ in hoc libro ſit ſermo de ſyllogiſmo ſm formam, cui tamen materia omnino diſſonare non debet. ¶ Ad quartam dicitur, uel ꝙ maior eſt falſa & non eſt ſimpliciter neceſſaria ſm diuerſam acceptionẽ illius termini album, dicitur etiã ꝙ cõcluſio illa nullam habet euidentiam neceſſitatis, nec illa negatiua, nulla nix eſt nigra, eſt magis neceſſaria q̃ illa affirmatiua, omnis nix eſt alba, immo ambæ ſunt de ineſſe ſimpliciter primo modo. ¶ Sed etſi Alexander & Auerro. hanc opinionẽ ſecuti ſint, cũ tamen ex græcis Philoponus, & ex Latinis plerią; etiam aliam opinionẽ ſectati ſint, ꝙ ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe ut nunc poſſit ſequi concluſio neceſſaria, uidendæ etiam ſunt eorum rationes & pro altera opinione ſoluendæ. ¶ Eſt igitur prima ipſorum ratio huiuſmodi ſumpta ex dictis Ariſto. nam cũ Ariſto. ut ex contextu patet, nouerit diſtinctionem propoſitionis in ſimpliciter & ut nunc inexiſtentem, cũ dixit, cõtingit enim tale eſſe b, cui poſſibile eſt a, nulli ineſſe, ex quo abſolute dixit, ſi maior fuerit neceſſaria, minor inexiſtens, ſequi concluſionem neceſſariam, nõ diſtinguens aliter minorem, credendum eſt uoluiſſe ipſum concludi cõcluſionẽ neceſſariam, quouis modo ſumpta minore. Et confirmatur quoniam in miſtione inexiſtentis cũ contingenti diſtinxit dicens, ſumendam eſſe propoſitionem ſimpliciter inexiſtentem, non autem ſecundum determinatum tempus. ¶ Secunda ratio eſt ex dicto de omni, nam ſi oporteret minorẽ eſſe ſemper inexiſtentem & ſimpliciter, ſequeretur dictũ de omni in propoſitionibus neceſſariis non uerificari niſi in his quæ actu continentur ſub ſubiecto cum aliqua neceſſitatis conditione, nam, ut ſupra uiſum eſt, propoſitio ſimpliciter inexiſtens habet aliquam neceſſitatis conditionem. conſequens tamen falſum eſt, nam ſi ita dixero, omnis homo eſt animal de neceſſitate, omne currens uel omne album eſt homo, ſequitur ꝙ omne album uel currens eſt animal de neceſſitate. nam, ut ſupra diximus in cap. de cõuerſione propoſitionum neceſſariarum, illa propoſitio eſt neceſſaria quæ poteſt transformari ex connexa neceſſaria, modo hęc connexa eſt neceſſaria, ſi currens eſt homo currens eſt animal de neceſſitate, & eodem modo de albo. ſi autem maior ſit de ineſſe ut nunc & minor neceſſaria, non poteſt talis cõnexa formari, ut omne animal currit, omnis homo eſt animal de neceſſitate. ergo omnis homo currit, non enim eſt uera hæc connexa, ſi omnis homo eſt animal de neceſſitate, ꝙ omnis homo currat. De hoc etiam late ſupra diximus in opinione Alexandri. Confirmatur, quia omnis propoſitio affirmatiua uera de ineſſe eſt uera per idẽtitatem prædicati cum ſubiecto. ex hoc ergo ꝙ medius terminus idẽtificatur minori, quicquid de medio cum modo neceſſitatis prędicabitur, cum eodem modo de minori prędicabitur, ſi enim ſunt duo contradictoria, & unum poſſit pro ſuppoſitis per accidẽs uerificari, etiã alterum poterit. ſi ergo iſta, poſſibile eſt aliquod b nõ eſſe a, uerificatur pro ſuppoſitis per accidens ut patet, etiam illa neceſſario omne b, eſt a, poterit uerificari, quoniam ſubiectum pro eiſdem debet ſupponere in utroą; contradictorio. ¶ Tertia ratio, ex maiori de neceſſario negatiua & minori de contingenti ſequitur concluſio de ineſſe. ergo dato oppoſito concluſionis cum maiori de neceſſario, ſequetur oppoſitum minoris quod erit concluſio neceſſaria cum minor ſit contingens, oppoſitum autem concluſionis eſt propoſitio de ineſſe affirmatiua ut nunc. ex maiori ergo neceſſaria negatiua & minori affirmatiua de ineſſe ut nunc ſequetur concluſio neceſſaria ¶ Item & quarta ratio talis adduci poteſt. ſyllogiſmus ex ambabus de contingenti poteſt probari per ſyllogiſmum ad impoſſibile, ſumpto oppoſito cõcluſionis quod erit una neceſſaria negatiua, & altera poſita ineſſe, inferẽdo oppoſitum alterius præmiſſæ de contingenti quæ erit neceſſaria. ergo ex maiori de neceſſario cũ minori de ineſſe ut nunc ſequetur concluſio de neceſſario. Propter has & alias eiuſmodi rationes tenent multi ꝙ ex maiori de neceſſario & minori ut nũc de ineſſe ſequitur concluſio de neceſſario ut nunc, ſed non ſimpliciter, neceſſaria. ſ. ex ſuppõne medii, ut ſupra diximus. Alexã. tñ & Auer. nõ admittunt hmõi propõnes eſſe neceſſarias, ut oẽ album eſt animal, ſi illud album formaliter ſumatur, quoniam eſt de ineſſe ut nunc, eo ꝙ contingat aliud ab animali eſſe album, & aliud ab albo eſſe animal. nec hmõi ſylli poſſunt, ut ſupra diximus, procedere per dictum de omni, ut Alexander & Auer. ex ſupra dictis notarunt, quoniam oportet minorem eſſe aliquo pacto neceſſariam. ¶ Ad primam ergo dicitur Ariſtote. non poſuiſſe uerba illa ut inueneret diſtinctionem propoſitionis de ineſſe ut ſupra dictum fuit de mente Alexandri, ſed ut oſtenderet quo pacto ſi ex maiori de ineſſe & minori de neceſſario ponatur ſequi concluſio neceſſaria, falſum aliquod ſequitur, licet non ſequatur impoſſibile. uide quæ ſupra diximus. ¶ Ad confirmationem dicitur, ꝙ in miſtione inexiſtentis & contingentis fuit coactus Philoſophus diſtinguere de propoſitione inexiſtẽte, quoniam non erat manifeſtum, quænam eſſet propoſitio de ineſſe ſumenda, ſed in hac miſtione ſumpta maior de neceſſario oſtendit qualis debeat minor eſſe ad cõcludendã cõcluſionẽ neceſſariã. ſ. ꝙ debeat ſumi de ineſſe ſimpliciter. ¶ Ad ſecundã dicitur negando conſequentiam, nam licet minor debeat eſſe inexiſtẽs ſimpliciter, & habens aliquam neceſſitatis apparen-

tiam, non tamen oportet ꝙ ſit formaliter & materialiter neceſſaria, ut in uniformibus de neceſſario, aliter non poſſet concludi concluſio neceſſaria, nam propoſitio inexiſtens ut nunc nullam habet neceſsitatis apparentiam ad concludendam concluſionem neceſſariam. Et quum ulterius dicitur poſſe formari talem connexam, ſi currens uel album eſt homo, currẽs uel album eſt animal de neceſsitate, & conſequens. in hac connexa eſt concluſio neceſſaria quæ ſequitur ex minori de ineſſe. Reſpondetur, ex illa cõnexa nihil plus haberi niſi ꝙ ſequatur neceſſario, non tñ neceſſaria, & hoc patet in quacũq; connexa uera & bona, cuius tam añs quã conſequens poſſunt etiam eſſe contingẽtia, uel poteſt dici ꝙ ſequitur concluſio ex poſitione neceſſaria, ſed antiquior eſt prima reſponſio, nam illa nullo modo neceſſariam ſequi concluſionẽ affirmat. ¶ Ad confirmationẽ dicitur, licet in propoſitione minori de ineſſe ut nunc idẽtificetur prædicatum ſubiecto, eſt tñ idem per accidens, ideo non ſequitur prædicatum ei neceſſario ineſſe, imo pleriq; dicunt eſſe fallaciam accñtis, & quum ſubiungitur in propoſitionibus contradictoriis ſubiecta pro eiſdẽ ſuppoſitis ſupponere, conceditur illud, non tamen ex hoc concluditur concluſio neceſſaria, aliud enim eſt conſiderare ꝓpoſitionem in ſe, aliud ut comparatur ad cõcluſionẽ concludendam. ¶ Ad tertiam rationem dicitur, cõcluſionem quæ ſequitur ex uniuerſali negatiua neceſſaria, & minor de contingenti eſſe inexiſtentem ſimpliciter, & ideo ex illa & neceſſaria poteſt ſequi cõcluſio neceſſaria, & ſi dicitur illam concluſionem ſtare cum contingente ad utrũlibet, negatur illud, ſed ſtat cum negatiua de contingenti dimidio cui nõ repugnat cõcluſio inexiſtens ſimpliciter, ut patet ex illa miſtione, de qua forte poſterius dicemus. ¶ Ad quartam dicĩ ſyllogiſmum ex uniformibus de contingenti uniuerſalem affirmatiuum non poſſe per deductionem ad ĩpoſſibile probari, ſed per dictum de omni tantũ, quũ ſit ſyllogiſmus perfectus, ut Ariſto. aſſerit, quoniã ex particulari negatiua neceſſaria & uniuerſali affirmatiua contingente in inexiſtentem mutata, nec in quarto ſcdę, nec in quinto tertię ſit utilis coniugatio ad cõcluſionem neceſſariam. ¶ Sed tũc inſurgit dubitatio, ſi inutilis eſt illa coniugatio, quomodo Ariſto. uſus ẽ ea ad probandum ꝙ ex maiori inexiſtente & minori de contingenti concludatur concluſio contingens: Reſpondetur ꝙ ille ſyllogiſmus eſt imperfectus, licet ſit in prima figura, quoniam non concludit per dictũ de omni. ideo Ariſto. coactus fuit probare ipſum per deductiõem ad impoſſibile. Illa autem deductio eſt utilis ad concludẽdum oppoſitum illius maioris quæ eſt affirmatiua de ineſſe ſimpliciter concludẽdo particularem negatiuam de ineſſe uel neceſſariam ſecundum quid, quæ illam deſtruit, eſt tamen inutilis ad concludẽdam ſimpliciter neceſſariam, quia ad primam reduci non poterat, ut cõcluderet neceſſariam, nec per conuerſionem, nec per deductionẽ ad impoſſibile, quoniã forte ex toto contradictorio non ſequebatur impoſſibile. Aliæ quædam inſtantię poſſent in hac materia adduci cõtra modos quibus Ariſtoteles concluſionem ſuam deducit, ſed quoniam & à gręcis & à latinis quibuſdam adducuntur, nõ inſiſtimus.

¶ Expoſitio tertię digreſſionis Auer. in miſtione contingentis & inexiſtentis in prima figura, quam ponit. c. 13. in qua multa de natura contingentis notãtur.

PRiuſquam ad expoſitionem dictorũ Auer. in tertia digreſſione deſcendamus, ſunt aliqua uidenda circa definitionem & naturam contingentis, quę ipſe ponit. c. de contingenti. Ariſtote. ›› contingentis naturam declarans inquit. cõtingens eſ ›› ſe illud quod quum non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nullũq; ex hoc accidit impoſſibile, nam neceſſarium æquiuoce contingere dicimus. Auer. hanc definitionem exponens dicit, per uerbum illud quod intelligitur genus ipſius contingentis, quod eſt res cõprehendens inexiſtens & priuatum, & quod additur poſtea nõ neceſſariũ, eſt differentia ultima per quã diſtinguitur cõtingẽs ab oĩbus aliis, & reponitur in eſſe proprio, & reliquum quod additur nõ eſt differentia apud ipſum, ſed propriũ propriiſſime dictũ de ipſo cõtingenti. Et ipſe ex hac expoſitione & ex quibuſdã ſuperius dictis uidetur uelle ipſum inexiſtens eſſe de natura poſſibilis, & ꝙ Ariſto. extenderit nomen poſſibilis ad inexiſtens & priuatum. Voluit enim, ut ſupra uiſum eſt, propoſitionẽ oẽm abſolutã eſſe de natura poſſibilis, cũ propoſitio abſoluta ſit alia omnino à ꝓpoſitione neceſſaria, & pro opinionis huius confirmatione poſſumus primo adducere dictum Philoſophi hic, dum inquit, nã neceſſariũ æquiuoce cõtingere dicimus. quibus uerbis uiſus eſt ſolũ ipſum neceſſariũ à natura cõtingentis excluſiſſe, cũ dicat ipſum æquiuoce dici cõtingens. ergo omne aliud à neceſſario ꝓprie dicetur cõtingens. ¶ Præterea, ſi cõtingẽs dicitur de eo ꝙ actu nõ eſt, ſed eſſe poteſt, & ſi eſſe ponatur, quãuis nõ ſit accidit falſum, ſed non impoſſibile, cur nõ dici poteſt etiã de eo quod actu eſt & poteſt nõ eſſe: nã cõtingens uerũ eſt, quod eſſe & nõ eſſe indifferenter ſit. ¶ Amplius, Ariſto. inquit cõtingens & non neceſſariũ cõuerti. cũ ergo nõ neceſſarium dicatur de inexiſtente, dicetur & uerũ contingens. Hic. n. loquitur de uero contingenti. ¶ Vlterius, etiã ſi cõtingens uertitur in oppoſitã qualitatẽ, patet eſſe neceſſariũ ꝙ cõtingens dicatur de inexiſtenti, ſit ita ꝙ Socr. nõ currat, tunc ſi dixero, cõtingit Socra. currere: hæc erit uera cõtingens, quoniã reſpicit prædicatũ in potentia. ſi mutetur hęc in illã, cõtingit Socratẽ nõ currere, cum Socrates actu nõ currat, dicetur inexiſtens affirmatiua tranſpoſita, ſiue de prędicato infinito, & tamen eſt cõtingens. ergo contingens dicitur de inexiſtente, nã hoc prædicatũ quod eſt nõ currere actu ineſt ſubiecto.

cto. ¶ Item, ſicut dicitur ſecundo de interpretatione, hęc, non neceſſe eſt eſſe, conſequitur ad hanc poſſibile eſt nõ eſſe, & iſta ponit exñtiã ſed negat neceſſitatem, & illa poſſibile eſt non eſſe, ponet exiſtentiam negans neceſſitatem, ſignificant enim ambę rem illam quæ eſt, ita eſſe ut non neceſſario ſit, ſed poſſit non eſſe. ¶ Plerique tamen ex intentione Alexandri, & Philoponi, & Abumazaris inter arabes Auer. opinionem etiam demoliri conanť ex multis. Philoſophi dictis. Et primo adducitur dictum eius ſupra in cap̃. de cõuerſione contingentium propoſitionũ, ubi diſtixit contingens in tria ſignificata ſcilicet neceſſarium, inexiſtens, & poſſibile, ſecundum ueram & peripatetica expoſitionem & diuiſionem, & ibi accipit poſſibile pro uero poſſibili, de quo infra pollicetur ſe dicturum. ergo uerum contingens diſtinguitur à contingenti quod ſumitur pro inexiſtẽti. Quum ergo hic loquatur de uero cõtingenti, loquetur ſolum de eo quod dicitur cõtingens priuatum tantum, quod nõ eſt, ſed eẽ poteſt. ¶ Pręterea, ꝓprietates quas Ariſto. hic & alibi attribuit cõtingenti proprie dicto nõ poſſunt conuenire inexiſtenti. ergo contingens non conuenit inexiſtenti, nam cõuerti ad oppoſitas qualitates, trãſmutari de potẽtia in actũ. Itẽ, cõponi nũc cũ abſoluto, nunc cũ neceſſario, tanq̃ cũ diuerſis in ſpecie, nunc cũ poſſibili conuenienti in ſpecie, omnia hæc cõtingenti conueniunt, nõ aũt inexiſtenti, nã inexiſtẽs nõ cõuertitur ex affirmatiuo in negatiuũ, nec econtra. Nec eſt in actum tranſmutabile ex quo iam actu eſt. Nec cõponitur cum abſoluto ſiue inexiſtenti ad faciendum miſtionem, ſed ſolum ad uniformem generationem ſyllogiſmorũ. ergo poſſibile nõ dicitur de inexiſtẽte. ¶ Ad hęc, Ariſto. diuidit in cap̃. de cõtigenti cõtingẽs in contingens in pluribus, qđ appellat natum, & infinitum. Hæc autem diuiſio non põt competere inexiſtenti. ergo etc. ¶ Etiam Auer. uidetur ſibi aduerſari in dictis ſuis, dicit enim Ariſtotelẽ quũ. d. contingẽs non eẽ neceſſarium, per neceſſariũ intelligere neceſſarium ſimpliciter & ſm quid: neceſſarium autem ſm quid eſt inexiſtens ꝑteritum, futurũ, & præſens. Contingens ergo quũ non ſit neceſſarium ſm quid non erit inexiſtens. Adde ꝙ ex uerbis Phi conuincitur falſitas huius opinionis, quũ. d. propriũ eſſe contingentis ut eo poſito in eẽ nullum ſequatur impoſ̃e. Inexiſtens quũ iam actu ſit non põt in eſſe poni, unde aliqui uidentes hoc argumentũ corrũpunt literam dicentes oportere addi, poſito in eſſe uel non eẽ, ¶ Propter has igitur & alias eiuſmodi rõnes aliter exponit Alexander dicta Phi. Inquit enim manifeſtũ eſſe ipm hoc loco pertractare de uero contingenti, qm̃ ſupra poſuerat æquiuocationẽ cõtingentis declarans eius ſignificata, & poſtea dixit ſe tractaturũ de uero cõtingenti, qđ diſtinguitur à cõtingenti pro neceſſario & pro inexñti. Volens ergo naturã ipſius hic declarare, definit eam per ſeparationẽ ab aliis duobus modis. ſ. à contingenti neceſſario, & ab inexiſtenti, à neceſſario quidẽ dicendo, quo non exñte neceſſario, ab inexiſtẽte uero, dicendo, quo poſito in eẽ nullum accidit impoſſibile, ut ex his quæ ſupra diximus patet. ¶ Hanc opionem ſequutus eſt Abumazar qui dixit priuatũ ſolum eẽ genus contingentis, non autẽ inexiſtens ſeu inuentũ, ut Auer. d. ¶ Et hanc opionem fortaſſe ueriorem eẽ declarat ꝓbatio quam Philoſophus facit, quũ inquit: Quòd autẽ hoc ſit contingẽs manifeſtũ eſt ex oppoſitis affirmationibus, & negationibus, nã non cõtingit eſſe, impoſ̃e eſſe, neceſſe non eẽ, aut eadẽ ſunt, aut ſe conſequunť. ergo & oppoſita iſtorũ eodem modo, cõtingit eſſe, poſ̃e eſſe, nõ neceſſe non eẽ, ſi ergo ad contingere eẽ ſequiť poſſibile eſſe, & nõ neceſſe non eſſe, patet, ꝙ contingens diciť ſolum de eo qđ non eſt, ſed non neceſſario non eſt. ſed habet potentiam ut ſit: Patet etiam quãdo dicitur contingẽs eſſe non neceſſariũ, non intelligiť ꝙ ſit & nõ neceſſario ſit, ut aliq perperã intelligunt, ſed ꝙ non ſit & nõ neceſſario non ſit. Hęc igitur copulatiue ad ipm contingens uerum requirũtur, ꝙ non ſit & non neceſſario non ſit, & qđ quum nõ ſit ſi ponatur in eẽ nullũ ĩpoſſibile accidit. Erit itaq; non neceſſariũ genus contingentis ſm Alexandrũ & Abumazarẽ, & quia non neceſſarium põt eſſe cõmune ad eſſe & ad non eẽ. Idcirco addita eſt illa differentia, ultima, qđ quum non ſit, ſi ponatur in eẽ nihil accidit impoſ̃e, nam etiã neceſſarium & inexiſtẽs poſſunt poni eſſe, quũ etiã ſint & nihil accidit impoſſibile, ſed ponit in eſſe quũ non ſit & nihil accidere, ex hoc impoſ̃e cõſtituit uerũ cõtingens. ¶ Et hæc opĩo meo iudicio eſt lõge melior, & magis peripatetica, & clarius exponens uerba Phi. Et hãc ſequentes poſſumus rõnes pro altera opione adductas ſoluere. ¶ Ad primam, quũ dicitur, neceſſarium æquoce contingere dicimus, & ꝙ Philoſophus ſolũ illud excluſit: Dico illud eẽ falſum, ut patuit ex poſitione Alexandri, & ꝙ per neceſſarium Phs intelligit tam neceſſarium q̃ inexiſtens, nam neceſſarium, ut Alexãder inquit de utroq; dicitur, ſcilicet neceſſario & inexñte, quod eni exiſtit neceſſario inexiſtit donec ĩexiſtit. Et hoc declarat auctoritate Theophraſti cuius adducit uerba, ex primo priorũ, dicẽtis. Tertiũ neceſſarii ſignificatũ ẽ ipm inexiſtens, quando enim inexiſtit tunc non põt non inexiſtere. ¶ Ad ſecũdam, quum diciť, contingens æque bene dici de eo qđ eſt & poteſt non eſſe, qa cõtingens indifferenter põt eſſe & nõ eẽ, negať illud, non. n. ei conuenit ꝓprietas ↄtingentis. ſ. qđ quũ non ſit ſi ponať eſſe nõ accidit ĩpoſ̃e, & licet ipm cõtingens, poſſit etiã non eẽ, non tñ ęque bene dicitur de eo quod eſt & poteſt non eſſe, ſicut de eo quod non eſt & eſſe poteſt, quoniam uidetur includere priuationẽ eſſe, cum potentia ad eſſe, cauſa iam dicta eſt, quoniam ipſum inexiſtens quandam habet cõditionem neceſſitatis. ¶ Ad tertiam dicitur, ꝙ nõ neceſſarium cõuertitur cum contigente, ut illa negatio negat neceſſarium dictum de neceſſario & inexiſtẽte. Et iſta, hoc modo conuertenť, nam quod

non eſt neceſſarium neq; exiſtens & eſſe poteſt, eſt
contingens. Et contra etiam quod eſt contingens,
neque neceſſarium eſt, neq; inexiſtens, & eſſe poteſt.
Si autem ſupra diximus non neceſſarium eſſe con/
tingentis genus, ibi ſumpſimus neceſſariũ pro neceſ
ſario tantum, quoniam ſubduntur aliæ particulæ ex
cludentes ipſum inexiſtens. ¶ Ad quartã, quum dici
tur contingens conuerti in oppoſitam qualitatem,
conceditur. Sed illud intellectum eſt, ut Alexander
inquit alternatim, ut nos alibi notauimus in his an/
notationibus, aliter ſequeretur, duo contradictoria
eſſe ſimul uera, nam ſi uera eſt iſta, cõtingit Socratẽ
currere, dum Socrates non currit, ſi cum hac ſimul
uera ſit illa, contingit Socratem nõ currere, & dum
iſta eſt uera de contingenti, eſt uera illa de ineſſe, So/
crates currit, quoniã omne cõtingẽs futurũ reſpicit,
ſequitur Soc. ſimul currere & nõ currere. Eſt ergo
contingens ipſum non currere, non tũc quando non
currit, quia iam actu nõ currit, ſed quando currit, ita
ꝙ contingens ſemper notat priuationem prædicati
& potentiam ad illud, ſiue ſit affirmatum, ſiue nega/
tum. negatur tamen conſequentia illa ſcilicet ꝙ pro/
pter hoc contingens dicatur de inexiſtenti niſi ęqui/
uoce ex cauſa ſupradicta. ¶ Sed dices, hoc eſt quod
uolumus, ſi contingens eſt Socr. non currere quãdo
currit. ergo contingens dicitur de inexiſtente, ut in
argumento dicebatur. ¶ Reſpondeo negando illud,
non enim dicitur contingens de inexiſtente ut inexi
ſtens, ſed ut habens potentiam ad non eſſe, & potens
nõ eſſe, & ſi ita intellexit Auer. bene dixit, ſed non ad
mentẽ Ariſt. qui de eo quod uerius cõtingẽs dicitur,
ſermonẽ fecit, quod dicitur cõtingens eſſe, ut ſępius
dictum eſt, hoc enim nobis erat notius, illud autem
eſt ex conſequenti. ¶ Ex his etiam patet reſponſio ad
id quod adducebatur ex ſecundo de interpretatiõe,
nã iſta, non neceſſe eſt eẽ mediate ſequitᷣ ad illã, poſſe
ẽ eẽ, qm̃ põt mutari i illã, poſſe ẽ nõ eẽ, ſed imediatius
ſequitᷣ illa, non neceſſe eſt non eſſe, ut diximus uerba
Phi exponẽtes. Si quis aũt ita credat Auer. opinionẽ
ſuam intellexiſſe, ut diximus & ut par eſt, facile pote
rit euadere ab his quæ contra ipſum adducta ſunt.
Omnia enim cõcludunt cõtingens non dici de inexi/
ſtente ut inexiſtens eſt, nam inexiſtens ut inexiſtens
habet quẽdã modum neceſſitatis, ſed ut reſpicit non
eſſe, ad quod eſt in potentia, & per quod proprie di/
ſtinguitur à neceſſario, ut caret tali prædicato quod
eſt non eſſe, & habet potentiã ad illud, ſic poteſt dici
contingẽs, & quãuis Ariſt. hoc non dixerit hic, tamẽ
paulo inferius illud conceſſit quum dixit. Contin/
gens conuerti ad oppoſitas qualitates. ¶ Alium tamẽ
ſoluendi modum poſſumus etiam pro Auer. conne/
ctere, ut non refragetur Ariſtoteli aliquo pacto, quẽ
ex quodã Alex. dicto colligimus, alio mõ exponẽdo
dcm̃ Phi in definitiõe ↄtingẽtis, ut ſuſtineamus cõtin
gẽs dici tam de eo qđ eſt, q̃ de eo quod nõ eſt. Inquit
igitur Alexander in ſolutione dubitationis cuiuſdã
ſupra adductæ. An propter hoc ſic definiuit contin/
gens, quod quum non ſit neceſſarium, non addens,
& quod omnino non ſit, non enim non eſſe, eſt pro/
prium contingentis, ſed quum non ſit ſi eſſe ſuppo/
natur nihil ad ipſum impoſſibile ſequitur, quod aũt
hoc uelit ſignificauit ex hoc quod dixit, nam neceſſa/
rium æquiuoce contingere dicimus, & non addidit,
etiam ipſum inexiſtens, quod erat neceſſariæ conſe/
cutionis, non enim ut ęquiuocũ de ipſo dicitur. Hæc
Alexander. ¶ Ex his facile eſt colligere ſolutionem ad
argumẽta pro opinione Auer. nec uerba Philoſophi
cogimur extorquere. Hoc autem dixit Alexander uo
lens ſaluare qũo ipm̃ contingens poſſit dici cõtingẽs
ad eſſe & ad nõ eẽ ut ſupra diximus. Poſt definitionẽ
contingentis ueri ponit Ariſto. diuiſionem ipſius &
modum conuerſionis, diuiditur itaq; contingens in
contingens, quod dicitur ſecundum naturam, ſiue
natum, & infinitum, hoc eſt indeterminatum, & hoc
ſecundum iterum in duo ſecatur, alterum enim infi/
nitum dicitur, quia non magis natum euenire q̃ non
euenire, ut animal progredi, alterum uero infinitum,
quia à cauſa per accidens & indeterminata eueniens,
ut animali progrediente fieri terremotum. Primo au
tem contingenti non oppoſuit Ariſto. ſuum oppoſi/
tum, quoniam ex habitu nota eſt priuatio, contingen
ti enim naturali opponitur contingens non natura/
le, & ut illud eſt in plus, ita hoc in minus. Diuiſit au/
tem ſecundum modum ratione infinitatis, & hoc qđ
fortuitum eſt, nõ eſt id quod eſt non naturale. ſed eſt
rarum propter fortuitã coniunctionem horum ef/
fectuum, quamuis terręmotus nõ dicatur non natu/
ralis reſpectu ꝓgreſſiõis, nec ecõtra, ſicut hoĩem naſci
ſexdigitum aut bicipitem reſpectu hominis perfe/
cti, qui ſecundum naturam talis naſcitur de conuer/
ſione autem contingentis inquit, conuerti ad oppoſi
tas qualitates utrunque contingens, non tamen eodẽ
modo, nam contingens utplurimum conuertitur in
non neceſſarium hoc modo, cõtingens eſt hominem
in ſenectute caneſcere, non neceſſe eſt hominem in ſe/
nectute caneſcere, quod dictum aliqui intellexerunt,
ꝙ contingens utplurimum conuertatur in negatiuã
de contingenti poſſibili, hoc eſt cõmuni quod ſe ha/
bet ut genus ad contingens ad utrumlibet & neceſſa
rium. Sed iſti meo iudicio decipiuntur, nam hoc con/
tingens non reperitur in rerum natura nec de eo poſſẽ
formari propoſitiones in aliqua materia, nam omnis
propoſitio uel eſt neceſſaria uel de ineſſe uel uere cõ
tingens. ¶ Præterea, ſi contingenti in pluribus oppo/
nitur ↄtingẽs, in paucioribus, ſi affirmatiua fuerit de
contingenti in pluribus, cur non erit negatiua de con
tingenti in paucioribus? ¶ Præterea, etiam negatiua
in paucioribus conuertetur in affirmatiuam in pluri/
bus, ſi contingens uerum conuertitur in oppoſitas
qualitates. Aliter ergo dicemus ut Alexander inquit
ꝙ Ariſt. non tantum docuit modum conuerſionis af
firmatiuarum in negatiuas in hoc modo continger/

tis, q. ſ. non neceſſe eſt hominem caneſcere in ſenectute, licet non ſit in eodem modo contingẽtis, ſed in diuerſo quod eſt in paucioribus. Verum etiam afferre duplicem cauſam, quare contingentia ut in pluribus non ſunt neceſſaria, una eſt ex parte ſubiecti, quoniã homo priuſquam ad ętatem ſenectutis perueniat poteſt mori, quãuis ergo ſint contingentia in pluribus, poſſunt non fieri ex defectu ſubiecti. Alia cauſa eſt, quoniam & ſi perueniat ſubiectum, poteſt tamen nõ habere hmõi paſſionem ex defectu alicuius diſpoſitionis & principii requiſiti ad eam. Conuertitur ergo contingens uerum in contingens uerum, quamuis non in eundem modum, contingens autem infinitum, hoc eſt æquale conuertitur in cõtingẽs æquale, nam æqualiter poteſt homo ambulare & non ambulare. De contingenti autem infinito quod eſt fortuitum non dedit modum conuerſionis, uel quia notus erat ex eo quod dixerat de cõtingẽte in pluribus, uel ꝓpter cauſam quam ſubdit, quia de eo nulla ars conſiderat. ☞ His hunc in modum circa naturam cõtingentis ueri declaratis, illud quoq; ſciendum eſt, ꝙ Philoſophus ab hoc loco deinceps in omnibus ſyllogiſmis, ſiue uniformibus de contingenti, ſiue miſtis ex inexiſtenti & contingenti, aut ex neceſſario & contingenti, propoſitiones contingentes ſemper aſſumet dę uero contingenti, ſed an ſemper ſequatur concluſio de contingenti, in miſtis, & ſi ſequatur de contingenti an ſemper de uero contingenti, difficilis admodũ & inextricabilis ambiguitas eſt inter Philoſophantes, & uariæ de hac extiterunt ſentẽtiæ. Primo itaq; quando contingens cum inexiſtẽti miſcetur in prima figura, ſi maior fuerit contingens, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua minor de ineſſe affirmatiua, ſemper ſequitur concluſio de uero contingenti, & ſyllogiſmi ſunt perfecti, quoniam tenent per dictum de omni quod debetur ꝓpoſitionibus de cõtingẽti, de quo Philoſophus meminit quũ de uniformibus de cõtingẽti tractaret. Si uero ecõtra maior ſit de ineſſe affirmatiua, minor quoq; affirmatiua, de ꝯtingẽti in eadẽ figura aſſerit ſequi cõcluſionẽ uere ꝯtingẽtẽ, ſed eſſe ſyllogiſmũ imperfectum, quoniam nõ tenet per dictum de omni ſed per deductionem ad impoſſibile, ſi autem maior fuerit de ineſſe negatiua cum minori de contingenti affirmatiua, non ſequi concluſionem de contingenti determinato, ſed de eo quod eſt nulli ex neceſsitate, & addit Philoſophus neceſsariũ eẽ ut ſumamus maiorem de ineẽ ſimpliciter, nam ſi aliter ſumatur, concluſionem ſequi, quandoque neceſsariam affirmatiuam quandoque negatiuam. ☞ Hec dicta Philophi arduas difficultates expoſitoribus iniecerũt. Iccirco Auer. in hac materia uoluit digredi ut mentem ſuam declararet, & aliorum opiniones deſtrueret. Tres autem ſunt dubitationes primę quę emergunt, prima quid ꝑ ineẽ ſimpliciter Philoſophus intellexerit. ſecũda qd per cõtingens quod eſt nulli ex neceſsitate. tertia, an hæc cõcluſio quæ in ſyllogiſmo negatiuo ſequitur poſsit in affirmatiuo ſequi & in his uerſatur ferè tota hęc digreſſio. ☞ Et ſciendum eſt, ꝙ in hac digreſſione, in tranſlatiõe quam habuimus, interꝓte Burana cõterraneo noſtro, ſunt quędam uerba in principio digreſſionis, à quibus poteſt incipere digreſſio: quæ nõ habentur in ueteri tranſlatione, & ſunt uerba uerſantia circa tertiam dubitationem: quæ ſic leguntur. cap. 13. & nos in margine ſignauimus ibi principium digreſſionis, admota manu illam indicante. (Atqui ſi falſum fuerit quod dicimus non poſſibile, & deſtruat omnes diſpoſitiones de quibus dicitur poſſibile. &c.) Quoniam Philoſophus dixerat ex maiori de ineſſe & minori de cõtingenti ambabus affirmatiuis ſequi concluſionem de contingenti, & probauerat hoc per deductionẽ ad inpoſſibile ex contradictorio concluſionis cũ minori poſita ineſſe, deducens contradictorium maioris hoc modo, omne b, eſt a, in actu, poſſibile eſt omne c, eſſe b. ergo poſſibile eſt omne c, eſſe a. ſi non ſequitur hæc concluſio, detur oppoſitum, nõ poſſibile eſt omne c, eſſe a. hæc ualet iſtam, neceſſe eſt aliquod c, nõ eſſe a, & hac & minori poſita in eſſe in quinto tertiæ, ſequetur cõcluſio particularis negatiua neceſſaria quæ cõtradicit maiori quæ erat uľis affirmatiua inexiſtẽs, hoc modo, neceſſe eſt aliquod c, nõ eſſe a, omne c, eſt b. ergo neceſſe eſt aliquod b, non eſſe a. Propter hoc inquit Auer. ſi hoc falſum quod dicimus non poſſibile, deſtruat omnes modos de qbus dicitur poſſibile, quos ſupra diſtinxit Ariſto. in cap. de conuerſione ꝓpoſitionum contingentium, ſequitur ex hoc ꝙ poſſibile uerum concluſum per ſyllogiſmum uerum primo factum ſit non ſolum uerum & proprium contingens, ſed ſit omnis ſpecies ipſius poſſibilis, cui contradicit non poſſibile uel impoſſibile, cui impoſſibili iterum non impoſſibile contradicit per quod ſignificamus ipſum poſſibile, ita ut iſte ſyllogiſmus concludat tres concluſiones, abſolutam, neceſſariam, & poſſibilem, aut rem procedentem proceſſu generis ad iſta tria, & hoc accidit ei quoniam non poteſt procedere nec probari ꝑ dictum de omni. Qđ ſi cõcedatur, tunc inſurgit dubitatio quomodo Ariſtoteles dixerit ex hac coniugatione ſequi concluſionem affirmatiuam de uero & proprio contingenti, uult dicere Auer. ſi ſyllogiſmus iſte per dictum de omni teneret, nulla incideret difficultas de modo cõcluſionis, eſſet enim manifeſta concluſio de uero contingenti, ſed quia deducitur per deductionem ad impoſſibile ex cõtradictorio poſſibilis, ex quo ergo ex contradictorio poſſibilis quouis modo ſumpti, ſequitur maioris contradictorii quod eſt falſum impoſſibile, falſum autem impoſſibile non ſequitur niſi ex falſo impoſſibili. ergo illud fuit falſum impoſſibile quod fuit ſuppoſitũ. ergo cõtradictorium uerum, quod eſt poſſibile, quocũq; mõ ſumptũ, erit ergo cõcluſio poſſibilis de quacũq; ſpecie, uel de poſſibili gñrico cõmuni. Si aũt ita dicatur male Ariſto. dixit ſequi concluſionẽ de uero contin-

genti, quum ſequatur de quacunque ſpecie cõtingẽtis, hoc idem repetit Auer. infra breuiſſimis uerbis in modo negatiuo. Et hanc cõiuugationem affirmatiuam concludere tres concluſiones, etiam notauit Auer. in quodam libello, in quo etiam hunc locum exponit. Hæc dubitatio, quãuis ſub aliis uerbis, eadem eſt cùm ea quam dixi tertiam, quam etiam gręci expoſitores mouent, an. ſ. concluſio quæ ſequitur in ſyllogiſmo negatiuo quæ eſt nulli ex neceſſitate, ſequatur in ſyllogiſmo, affirmatiuo, nam illud appellãt multi poſſibile commune ſiue aliom. ¶ Huic dubitationi Auer. dat manus, & expoſitores græci illam conceſſerũt. & Albertus inter latinos. Sed ad Ariſtotelem reſpondet Auer ꝙ ſicut dicimus propoſitionẽ indefinitam, licet indifferens ſit ad uniuerſalẽ & particularem æquiualere potius particulari, quia uilior, ita Ariſtoteles dixit ſequi concluſionem contingentẽ ueram tanquam uiliorem inter ſignificata poſſibilis. ¶ Albertus autem & alii ex Latinis dixerũt, Ariſtotelem ex hoc quod. d. in modo negatiuo dediſſe intelligere eandem concluſionẽ ſequi in affirmatiuo. Gręci autem dicunt ꝙ eadem ratione qua Ariſt. arguit in negatiuo ſequi dimidium cõtingentis, poteſt aſtrui etiam in affirmatiuo ſequi dimidium contingentis abſque aliqua hęſitatione, & ad Ariſt. nihil dicũt, poſteris diluendã hanc difficultatem prætermittentes, ¶ Reſponſio Auer. eſt rhetorica. Alberti autem reſponſio facit Ariſto. ignarũ & deſidẽ. Sed quoniam ſolutio huius difficultatis pendet ex his quæ dicẽda ſunt, iterũ ad illam reuertemur. Proſequitur Auer. in uerbis ſuis declarando ꝙ præcepit Philoſophus, ſumendam eſſe propoſitionem de ineſſe ſimpliciter, nam ſi aliter ſumeretur, peccaret ſyllogiſmus, quia cõcluderet de omni & de nullo, ut patet in litera. Et declarat quid intelligendum ſit per propoſitionem de ineſſe ſimpliciter. & dicit ferè eiſdem uerbis ea quæ ſupra dixerat in cap̃. de cõuerſione propõnom inexiſtentium, ꝙ propoſitio abſoluta uera ſimpliciter eſt illa, de qua eſt uera prędicatio uniuerſalis abſoluta, in qua ſenſus teſtatur ꝙ prędicatum ineſt cuilibet contento ſub ſubiecto omni tempore aut in pluri mo temporis, & hę ſunt ꝓpoſitiões quæ inueniunẽ per inductionem, in qua uerificãtur omnia ſingularia: & differentia inter eas & propoſitiões neceſſarias eſt, quia intellectus in illis poteſt cogitare oppoſitum prædicati ineſſe ſubiecto, ſed non in neceſſariis ꝓpter compoſitionem eſſentialem prędicati cum ſubiecto ut in illa, omnis coruus eſt niger, omnis nix eſt alba, poteſt enim intellectus cogitare coruũ album abſq; contradictione. Et ſubdit ꝙ ex his abſolutis ſimpliciter fiunt plures ſyllogiſmorum in ſcientiis, quemadmodum etiam ex cõtingentibus in pluribus. Ex abſolutis autem quæ uerę ſunt in pauco tempore non fiunt ſyllogiſmi, quemadmodum nec ex contingentibus in paucioribus, ut dicit Ariſt. & multo magis ſi tales propoſitiones de ineſſe ut nunc miſceantur cũ contingentibus. Si autem fuerit maior in hac coniugatione inexiſtens ut nunc, dicit ꝙ ſequetur concluſio neceſſaria affirmatiua & neceſſaria negatiua; & erit ſyllogiſmus non cõcludens, & ſubdit cauſam huius eſſe, quia quum maior uerificatur pro quodam paruo tempore, ut dicendo, omne motum eſt homo, non poterit comprehendere ſub ſe minorem quum ſit contingens, quoniam cõtingens uerificatur etiam in futuro, & non ſolum in illo paruo tempore ꝓ quo uerificatur maior, & concludit dicens ſe arbitrari hoc uoluiſſe Ariſtotelem, quum. d. uniuerſalem affirmatiuam accipiendam eſſe de ineſſe ſimpliciter, nõ autẽ pro tempore determinato, non autem uoluiſſe id qd̃ putauit Abumazar, ꝙ hęc determinatio ſit ſecũdũ dictũ de omni, nã ut fuit ſupra in digreſſione miſtionis de neceſſario cũ inexiſtẽti. Propoſitio abſoluta quãtũcũq; fuerit uniuerſalis & maior, nõ poteſt in ſe cõtinere dictũ de omni uniuerſaliter, uerum in tribus temporibus, niſi in aliqua determinata materia: Et propter hoc non continet minorem contingentem quæ uerificatur in potentia non in actu, contingẽs autem ex ſignificatione ſibi propria poteſt continere ſubiecta & in actu & in potentia, & propter hoc poteſt miſceri maior contingens cũ minori, ſiue neceſſaria ſiue inexiſtens fuerit, & concludere per dictum de omni. ꝙ ſi ita eſt ut dixit Abumazar, quare ergo ariſtoteles dixit ipſam non concludere per dictum de omni, & quare aſtruxit ipſam per deductionem ad impoſſibile, niſi quia non poterat tenere per dictum de omni? Quare etiam dixit ꝙ concludit aliquando affirmatiuam, & aliquãdo negatiuam neceſſariam, & quid uoluit per hoc? ſequitur igitur ex hoc ut iſta ſit alia ab illa quam oſtendit concludere per deductionẽ ad impoſſibile, & ſi iſta etiam dicatur habere hanc cõditionem ꝙ concludat per dictum de omni, non erit hoc niſi in aliqua materia, non in omni. Poſtea in illa parte, neq; eſt etiam pręceptum &c. Excludit opinionem Theophraſti & Themiſtii de abſoluta ſimpliciter dicens præceptum quod dat nobis Ariſtoteles de abſoluta ſimpliciter non poſſe intelligi de abſoluta quam ipſi finxerunt, quæ comprehendit poſſibilem & neceſſariam, quoniam nulla propoſitio inuenitur extra intellectum talis, quæ. ſ. ſit hoc modo indifferens, & ſe habeat ut materia ſubſtrata neceſſariæ & poſſibili intentio autem Ariſtotelis fuit enumerare propoſitiones, quæ habent modos annexos modis entis, & quæ poſſunt diuidi diuiſione reali, ſecundum diuiſionem modorum entis, aut primorum ſcitorum, hoc eſt primorum cognitorum, quæ ſunt prima ſignificata ipſarum ꝓpoſitionum ꝑ ſe nota. Qd̃ ſi hæc ſit intentio Ariſtotelis de his propoſitionibus ſermonem facere, quæ ſunt inuentæ tantum in rerũ natura, & cognitę, nulla eſt utilitas in abſoluta quam adducit Themiſtius. Si autem uoluit diuidere ꝓpoſitiones ſm̃ diuiſionem ſcitorum primorum quę nobis inſunt per naturam, erit in abſoluta quam tradit

Themiſtius

Themiſtius aliqua utilitas, quoniam multa ſunt in q
bus ſcimus prædicatum ineſſe ſubiecto, ſed ignora/
mus an inſit contingenter uel neceſſario, & uériſimi/
le eſt & credibile ꝙ Ariſtoteles per abſolutam, utrãq;
intentionem conceperit. ſ. ſolutam ſm cognitionem
tantum, & abſolutam ſm rem & cognitionem, & hęc
ultima eſt illa quã prius definiuimus, non autem illa
quã uoluit Alexander, quã dicit eſſe ueram in tpe de
terminato, qm̃ ex hac ꝓpoſitione non fit ſyllogiſmus
niſi per accidens, ut in ſyllogiſmis ad impoſſibile du/
centibus, in quibus propoſitio aliqua contingẽs uer/
titur in inexiſtentem, quæ erit inexiſtens ut nunc, ſed
non poteſt admiſceri talis propoſitio cum minori de
contingenti de qua in propoſito intendimus. ⁋ Sed
de opinione Alexandri abunde diximus in quæſtio/
ne quam ſupra fecimus in his annotationibus de di/
uiſione propoſitionum ab Ariſtotele tradita. ⁋ Circa
hoc tamen ſcire debes ꝙ Auerro. iniuſte Alexãdrum
reprehendit, quoniam aliter ſumit hic propoſitiõem
de ineſſe quàm ſupra ſumpſerit, nã ſupra ſumpſit il/
lam ut diſtinguitur à neceſſaria & poſſibili ſm natu/
ram rei, & fuit illa quę ex contingenti in actum eſt de
ducta. Hic uero per abſolutam quæ ſit uera uniuer/
ſaliter & non determinato tempore, uoluit Ariſto. in
telligere propoſitionem illam de ineſſe ſub qua ſum/
pta minor de contingenti, ſi ineſſe ponatur & in actu
non poteſt illam reddere falſam & particularem, & p
conſequens coniugationem inutilem facere in prima
figura concludentem omni & nulli ex neceſſitate, &
hoc aperte ex eius ſcriptis hoc loco colligitur. Et hoc
arguit Auerro. ſcriptã eius non uidiſſe. Dat exem/
plum Alexander earum propoſitionum q̃ ueræ ſunt
in tempore determinato, quod etiam ab Ariſtotele ĩ
textu ponitur, ut omne motum eſt animal, uel omne
motum eſt homo, & affert cauſam huius eſſe, qm̃ me
dius terminus excedit maiorem extremitatem, ita ut
in aliquibus inſit quibus maior extremitas ineſſe nõ
poteſt uñr, ex hoc propoſitio inexiſtens ad tempus de
terminatur, quum enim minori extremitati cui con
tingit ineſſe ipſum medium, alteri exiſtẽti ab ipſa ma
iori extremitate & non ſub ipſa exiſtẽti, mediũ ipſum
quod illi inerat contingenter, ineſſe actu poſitum fue
rit, non poteſt amplius uera eſſe uniuerſalis, illa inexi
ſtens, quæ erat maior propoſitio. Si enim animal ſup
ponamus omni ei quod mouetur ineſſe, quum poſ/
ſit id quod mouetur, etiam non animalibus ineſſe, ſi
actu alicui tali inſit, non erit tunc uera uniuerſalis af
firmatiua inexiſtens, illa quę dicebat, omne quod mo
uetur eſt animal. Si ita dicamus, omne quod mouet
eſt animal, contingit oẽm lapidem moueri, non enim
poteſt lapis moueri, donec omne quod mouetur eſt
animal. Iccirco ſi ponamus lapidẽ moueri actu, & ſit
uera, fit falſa maior, aut ſi ſit uera redditur particula/
ris, & conſequenter inutilis coniugatio in prima figu
ra, & concludens omni & nulli, ut patet in exemplis
ab Ariſtotele in textu poſitis. Hæc Alexander & lon/
ge plura, & poſt multa ſubdit non intelligere Ariſto/
telem per uniuerſalem inexiſtentem eam quæ ſemp
exiſtit, hæc enim iam eſt neceſſaria, ſed eam quæ põt
manere inexiſtens uniuerſalis affirmatiua uera, etiam
quando contingens uniuerſalis affirmatiua ſumpta,
cum ea in inexiſtentem tranſmutetur. Et poſt mul/
ta ponit exemplum accommodatum huic acceptio/
ni propoſitionis uniuerſalis affirmatiuę de ineſſe, in
his terminis, omne grammaticum ambulat, contin/
git oẽm hoiem eſſe grãmaticum. ergo cõtingit oẽm
hominem ambulare. Vel in his, omne animal uigi/
lat, cõtingit omnem motum eſſe animal. ergo contin
git omne quod mouetur uigilare, ſed aptius puto
primum exemplum. Eſt ergo in hac coniugatione
ſumendũ medium inferius, hoc eſt minus cõmune
maiori, & minor extremitas etiam talis ut poſſit eſſe
ſub maiori, ſi debet ſequi concluſio contingens uni/
uerſalis affirmatiua uera. Hęc in fine huius digreſſio
nis addidimus de mente Alexandri, ut oſtẽderemus
male ab Auer. fuiſſe eius opinionem animaduerſam.
Et quoniam quæ hic in fine diximus, de his ptractãt
quæ in prima dubitatione propoſuimus: Iccirco ad
illam reuertimur, inueſtigantes quid per propoſitio/
nem de ineſſe ſimpliciter Ariſto. intellexerit, nam q̃q̃
Auer. opinionem Theophraſti & Themiſtii excluſe/
rit, tanquam non idoneæ ſint huiuſmodi propoſitio
nes in hac coniugatione. Videndum eſt an illæ quas
ipſe affert poſſint talem complicationem cum mino/
ri de contingenti cõſtituere. Hoc enim minime uide
tur fieri poſſe, poſita enim eiuſmodi propoſitione de
ineſſe, cuius ſubiectum ſubſtantiale eſt, & prædicatũ
ei proprium accidentale, non poteſt ſub ea minor ſu/
mi quæ uere cõtingens ſit. Omnes enim tales propo
ſitiones in quibus prædicatum ſubſtantiale eſt & ſu
biectum accidentale ſumptæ cum uerbo contingit,
falſæ ſunt quoniam earum contradictoriæ ſunt ue
ræ, ut patet per ſingulas inductiue diſcurrendo, ut
ſi dixero, contingit omne album uel motum eſſe
animal uel hominem. Nam aliquod album de ne/
ceſſitate non eſt animal, ut nix uel ceruſa, & aliquod
motum de neceſſitate non eſt homo, ut corpus coele
ſte, ſiue ſumatur ſubiectum pro ſubſtantia tantum,
ſiue pro congregato ex diſpoſitione & ſubſtantia,
& ſi pro diſpoſitione tantum falſiſſimæ erũt omnes
ut uel cęco etiam patere poteſt. Sumptis autem ter/
minis utriſq; ſubſtantialibus, propoſitio contingens
fieri nullo modo poteſt. ⁋ Ab hac etiam Auer. opinio
ne non multum Albertus diſcrepat, qui dicit propo/
ſitionem de ineſſe ſimpliciter illam eſſe, quæ ex con/
tingenti nato in actum eſt tranſlata. Hoc quoque di
ctum eiſdem argumentis refelli poteſt. Vnde meo iu
dicio præferẽda eſt Alexandri opinio. Ipſe namq; me
lius & facilius has omnes difficultates euitat, & dicta
Ariſtotelis rectius exponit. ⁋ Sed tñ nec etiã iſta opi/
nio uidetur propoſito ſatisfacere, habet enim ualidã
contra ſe inſtantiam. Nam etiam ſi ſumatur talis pro

poſitio de ineſſe,ſub qua ſumpta minor ſi in actum tranſmutetur,non repugnet illi,nec faciat eam particularem , nihil tamen prohibet hanc propoſitionem eſſe inexiſtentem ut nunc,huiuſmodi autem propoſitiones non ſunt utiles in ſcientiis, quemadmodum nec propoſitiones de contingenti in paucioribus.Patet quod dicitur in exemplo ſuperius poſito , omne grammaticum mouetur , contingit omnem hominem eſſe grammaticum , ergo contingit omnem hominem moueri.¶ Ad hãc reſpõdetur ꝙ eiuſmodi ꝓpoſitio,quãuis ſecundum ſe conſiderata ſit de ineſſe ut nunc,tamen comparata ad contingentem ſub ea ſumptam , eſt de ineſſe ſimpliciter ;quum per illam nunq̃ poſſit reddi particularis aut falſa Et dicitur ẽt ꝙ dum ſeruetur illi conditio quæ dicta eſt , poterit etiam propoſitio uera uniuerſaliter ſumi & abſolute,non tamen ita ut ſit neceſſaria,ſed de ineſſe tantũ, & tales propoſitiones poſſunt ſcientiis accomodari. ¶ Sed peteret aliquis,an ſit aliquod pro Auer.ſubterfugium.Omnes hic Auerro.deſerũt . Credo tamen pro eo dici poſſe , ꝙ propoſitio neceſſaria,& inuenta,ſiue abſoluta debẽt habere ſubiectũ ſubſtãtiale , & neceſſaria neceſſariũ niſi ſit ꝑ accñs neceſſaria,quę ẽt poteſt dici inuenta de illis quas ſupra diximus.Non poſſunt autem habere ſubiectũ potentiale.Et huius contrarium eſt in propoſitione poſſibili,ꝙ ſubiectũ poteſt eſſe potentiale,licet prædicatum ſit ſubſtantiale,modo illud prædicatum non inſit neceſſario ſubiecto ſimplici, quod eſt ſubiectum diſpoſitionis per quam redditur potẽtiale,ut ſi dicerem,omne ambulans eſt animal,hoc prædicatum,animal,neceſſario ineſt ſubiecto ambulationis,quoniam nihil poteſt ambulare niſi ſit animal,licet ambulatio illi contingẽter inſit,ſi autem dicerem,contingit omne ambulans eſſe coruum,prædicatum hoc non ineſt neceſſario ſubiecto ambulationis,poteſt enim & coruus & aliud à coruo ambulare.Patet ergo ſub propoſitionibus de ineſſe ſimpliciter poſſe ſumi minores de contingenti habentes prædicatum ſubſtantiale,quum habuerint ſubiectum contingens,hoc eſt congregatum ex ſubiecto & diſpoſitione illi accidentaliter inhærẽte,quum ergo dicitur harum contingentium contradictorias eſſe ueras,dicitur illud fortaſſe uerũ eſſe , ſi ſumatur ſubiectum ſubſtantiale ſimplex , ut in exemplo dato neceſſe eſt aliquod album non eſſe animal, puta ceruſam,ſed ratione albedinis,quæ illi contingenter ineſt, efficitur ut & hoc prædicatum quod eſt animal ,poſſit contingenter eſſe illud ſubiectum cui cõtingenter ineſt albedo,ſecus eſſet ſi illa diſpoſitio illi ſubiecto eſſet eſſentialis. Sunt enim iſtæ propoſitiones contingẽtes ratione totius aggregati contingẽtis.Et ex hoc patet reſponſio ad aliud,patet enim ꝙ non ſunt falſæ ſi ſumantur pro aggregato,&c.Fortaſſe autem nõ perperam dixiſſet Auerro.eas ꝓpoſitiones de ineſſe ſimpliciter huic miſtioni cõferre,quas ſupra dixit miſtioni de neceſſario & inexiſtenti utiles eſſe,quæ ſunt per accidens neceſſariæ.De quibus abũde diximus . ¶ Ex dictis ergo manifeſtum eſt q̃d ꝑ ꝓpoſitionẽ de ineſſe ſimpliciter in hac miſtione ſit intelligendum. ¶ Non ab re autem fuerit dubitationem quãdã ſoluere,quæ non eſt ab hoc propoſito aliena,ut præſtemus quod polliciti ſumus,in quodam excerpto dubio,in charta 62.col.ſecunda de cõcretis,quod mouetur à Philopono,de quodam præcepto Philoſophi,quo docet mutanda eſſe abſtracta nomina in concreta, quibus non mutatis fit fallacia in ſyllogiſmo,ut ſi dicamus,cõtingit nulli b,ineſſe a,hoc eſt,nulli morbo ineſſe ſanitatẽ, omni homini ineſt morbus.ergo contingit,nulli homini ineſſe ſanitatem,conſequens tamẽ falſum eſt.Inquit Philoſophus cauſam eſſe,quoniam termini non recte exponuntur.Sic enim oportet dicere, contingit nullum ægrotans eſſe ſanum ,omnis homo eſt ęgrotans ergo contingit nullum hominẽ eſſe ſanum. Sed inquit Io.grammaticus ꝙ etiam hoc modo non uidetur ſequi concluſio,nam ſubiectum in maiori uel ſumitur pro ſubiecto ſtante ſub actuali diſpoſitione,& ita maior eſt falſa,quoniam de neceſſitate nullũ ęgrotans quatenus ægrotãs eſt ſanum.¶ Et hoc etiam cõfirmat Albertus in eo loco, ſi autem pro ſubiecto tantum,minor non conſtabit,quoniam in ea prędicatur affectio de homine,& ſic uariabitur mediũ.¶ Ad hãc dubitationem,longam & moroſam ſolutionẽ dat idẽ Philoponus,ſed nos breuem & apertã damus , ꝙ maior ratione uerbi,contingit,non ſumitur cum illa reduplicatione addita ſubiecto , ſic enim eſt neceſſaria & non contingens. Et ſic forte intellexit Albertus; quum enim ſubiectum ſit terminus cõcretus duo in ſe continens ſubiectum & diſpoſitionem, prædicatũ huic attribui poteſt coniunctim & diuiſim, ſi coniunctim attribuatur ſic eſt propoſitio uera, eſt enim ſenſus ꝙ ei ſubiecto quod nunc ſubiicitur , ægritudini contingit non ineſſe ſanitatem , nam & ſanitas & ægritudo illi contingenter ineſt. Et hoc modo ſumpta eſt affirmatiua quo ad modum,licet ſit negatiua de dicto,& eſt uera ſicut & hęc,cõtingit omne ęgrotans eſſe ſanum , ſed diuiſim , quoniam contingens poteſt mutari in oppoſitam qualitatem, Si autem ſit negatiua de modo erit neceſſaria , quoniam negatio cõtingentis neceſſitatem inducit,ſignificat enim ꝙ impoſſibile eſt aliquod ęgrotans eſſe ſanum.Et tũc ſumitur ſubiectum cum reduplicatione,& hoc petebat argumentum,ſed nõ ſumitur hoc modo,ſed de contingenti uero. Tunc enim eſt ſyllogiſmus procedens ex maiori de cõtingenti negatiua, & minori de ineſſe affirmatiua concludens negatiuã de contingenti,& optime concludit,ut patet.¶ Ad ſecundam autem & tertiam dubitationem , quoniam optime & exactiſſime interpres noſter Burana ſatiſfacit non aliter reſpondebimus,ſed ne eadem inutiliter repetamus,ſuperſedebimus,non prętermittemus tamen dubitationem quandam quæ nobis uidetur difficilis ex litera Ariſt. nam poſtq̃ dixit concludi

conclusionem

concluſionem de contingenti non determinato, ſed
de eo quod eſt nulli ex neceſſitate, probat ex terminis
ꝙ non ſequitur concluſio contingẽs, & adducit hos
terminos, coruus, diſcurrẽs, homo, & ſic format ſyllo
giſmũ, nullũ diſcurrens eſt coruus, cõtingit omnem
hominem eſſe diſcurrentem. ergo neceſſe eſt nullum
hominẽ eſſe coruum Inquit enim, ſed a, ex neceſſitate
nulli c, & ſubdit. Patet ergo quod non eſt concluſio
contingens, ſed neq; neceſſaria ſemper. Hęc uerba dif
ficultatem fecerunt expoſitoribus. Videtur enim uel
le ꝙ ex hac ſyllogizandi forma ſequatur concluſio
quandoq; neceſſaria, quandoq; non neceſſaria, ſed
contingens negatiua, non ergo ſequitur concluſio
quæ eſt nulli ex neceſſitate, quæ dicitur eſſe dimidiũ
cõtingẽtis, ut græci expoſitores dixerũt. Maxima enĩ
eſt differẽtia inter hoc qđ dicimus, nulli ex neceſſitate
& hoc, neceſſe nulli, nã in prima, ut Alex. inqt, nõ nega
tur inhærẽtia, ſed modus inhærẽtiæ. Dicimus. n. ineſ
ſe, ſed nõ neceſſario ineſſe, ſed in ſecũda negaẽ inhærẽ
tia, cũ mõ neceſſitatis, Qđ aũt hoc ita ſit, & ꝙ ſequaẽ
cõclõ cõtingẽs qñq;, ꝓbat ex terminis Philoſophus di
cẽs, nullũ ſciẽs mouetẽ, cõtingit oẽm hoiem ſcire. ergo
nõ erit concluſio neceſſaria, non. n. neceſſe ẽ nullũ ho
minẽ moueri, ſed nõ neceſſe eſt aliquẽ. Ex his duo de
clarat Philoſophus: primũ quæ ſit differẽtia inter ne
ceſſe nulli & nulli neceſſe ſecũdũ qđ ſignificet hæc nul
li neceſſe, ſignificat. n. idẽ ꝙ iſta, nõ neceſſe ẽ aliquem,
¶ Ex his uř hřẽ Philoſophus ꝙ ſeqẽ ɔclõ qñq; neceſ
ſaria, qñq; cõtingẽs ambæ negatiuæ. Ex quo ulterius
ſeqẽ ſi ex hoc mõ ſyllogizãdi debet ſeq cõclõ de poſſi,
ꝙ illud poſſe ſit poſſe cõe neceſſario & cõtingẽti uero,
qđ oẽs Latini uoluerũt, & forte ẽt Auer. nõ diſcrepat,
ut ſupra diximus. ¶ Alia dubitatio ẽ quõ uerũ ſit nõ
cõcludi cõtingẽs iã determinatũ. Supponit. n. oppoſi
tũ huius, qđ eſt, nõ cõtingit nulli, & hoc dicit æquale
re huic qđ eſt, neceſſe alicui. Et ex hoc cõcludit ipoſſe,
ex quo arguit ꝙ cõcluſio primi ſylli debet eſſe cõtradi
ctoriũ huius qđ eſt non neceſſe alicui, uel nulli ex ne
ceſſitate, qđ idẽ eſt. Aut ergo recte ſumpſit oppoſitũ
cõtingẽtis, aut nõ recte, ſi nõ recte, ruit tota demõſtra
tio, ſi recte, & ad illud ſeqẽ ipoſſe. ergo debet in primo
ſyllogiſmo cõcludi cõclõ de uero cõtingẽti, ex quo in
ſecũdo p impoſſe ex oppoſito uero ueri cõtingẽtis ſe
quutũ eſt impoſſe. Itẽ, hoc arguiẽ ex alio, nã ſi iſta, ne
ceſſe alicui ſumiẽ ut æqualẽs illi, nõ cõtingit nulli. er
go eius oppoſita quæ eſt, nulli neceſſe, ęquiualebit il
li, cõtingit nulli. ſi ergo cõcludiẽ iſta, nulli neceſſe, con
cludeẽ & illa quæ dicit, cõtingit nulli, cõcludeẽ ergo
cõtingẽs ſm determinationẽ. ¶ Ad primã harũ dubi
tationum dicitur ſm intẽtionẽ Alex. ꝙ quum uellet
Ariſt. oſtendere nõ cõcludi cõcluſionẽ uere cõtingẽ
tẽ, ſed eã quæ eſt, nulli ex neceſſitate, inuenit terminos
concludentes neceſſe nulli, quum tamen intentio ſua
eſſet concludere nulli neceſſe, nam quantum diffe
rant iſtę, iam ſuperius diximus, & hoc euenit ob id ꝙ
nõ ſumpſerat maiorẽ de ineẽ ſimplr ſed neceſſariã.
Ex q̃ nõ fuit mirũ ſequutã fuiſſe ɔcluſionẽ neceſſariã
negatiuã. Vñ hoc animaduertẽs Phs fecit aliã demõ
ſtrationẽ ex qua ſequuta eſt alia cõcluſio q̃ eſt, nulli
neceſſe, & hęc ẽ de ɔtigẽti dimidio, & admonuit nos
ut diligẽtius ſumeremus terminos, qm̃ gřa materię
uariatis terminis, & nõ recte ſumpta ꝓpõne de ineẽ,
ɔtingit nos aliquãdo neceſſariã negatiuã, aliquãdo cõ
tingẽtẽ negatiuã q̃ eſt nulli neceſſe, cõcludere. nulla
ergo ɔcluſio formalr ſeqtur ex tali forma ſyllogiſtica
niſi iſta, nulli ex neceſſitate, ut negatio illa negat mo
dũ inhęrẽtię, nõ aũt inhęrẽtiã, qm̃ hęc ẽ q̃ demřaẽ ſeq
p deductionem ad impoſſibile, ſumpto ɔtradictorio
huius, ɔtingit nulli, hoc eſt, nõ ɔtigit nulli, qđ poſitũ
eſt ęqualere illi, neceſſe alicui, q̃ exñte ipoſſibili, ɔclu
diẽ uerũ eſſe eius ɔtradictoriũ, qđ eſt nulli neceſſe, ut
ſępius dcm̃ eſt. Latini aũt expoſitores q dicta Phi ſum
pſerũt ut iacẽt, dixerũt ex hac forma ſeq ɔcluſionẽ de
poſſibili generico ſiue cõi, qm̃ ſeqtur qñq; neceſſaria
negatiua, qñq; ɔtigẽs negatiua. ¶ Ad ſcdam dř ẽt ex i
tẽtiõe Alexãdri & Io. grãmatici. ꝙ ſi ꝓpõ illa, ɔtingit
nulli, ſumaẽ p ſe & ſeorſum nõ ut pmutabilis in affir
matiuã, illi ſolũ opponiẽ illa, neceſſe alicui, qm̃ illa eſt
ulis negatiua de ɔtigẽti, hęc uero particularis affirma
tiua de neceſſario, & hoc mõ ẽt illa, nõ ɔtigit nulli, ęq
ualebit illi, neceſſe alicui, ſed q͞a ɔtingẽs negatiua põt
in affirmatiuã mutari, hinc eſt ꝙ p accñs ei opponiẽ
alia particularis de neceſſario negatiua, q̃ p ſe & dire
cte opponiẽ uli affirmatiuę de ɔtigẽti. Phs ergo non
ſũpſit illã, neceſſe alicui, ut ꝓprie ęqualẽtẽ illi, nõ cõ
tingit nulli, ſed ut ſimul uerificabilẽ, & qm̃ ex pticula
ri affirmatiua de neceſſario ſeq̃baẽ impoſſe. ſ. ɔtradi
ctoriũ maioris i primo ſyllõ, ſic faciẽdo ſyllm i figura
tertia, neceſſe ẽ aliqđ c eẽ a, oẽ c eſt b. ergo aliqđ b eſt
a. Hęc ɔtradicit illi q̃ dicebat, nullũ b eſt a q̃ erat ma
ior primi ſylli i pria figura, Ex pticulari aũt negatiua
de neceſſario nõ ſeq̃baẽ aliqđ ipoſſe, qm̃ ſeq̃baẽ aliqđ
b nõ eẽ a, qđ nõ ɔtradicit illi, quũ ſit ulis negatiua de
ineẽ. Ideo dixit Phs cõcludi ſolũ ɔtradictoriũ ptic̃laris
affirmatiuę de neceſſario, qđ ẽ nulli neceſſe, & ideo
dimidiũ ɔtigẽtis, ſm illã partẽ tm̃ qua opponiẽ parti
culari affirmatiuę de neceſſario, nõ aũt negatiuę. Hoc
aũt fundamẽto, negato nõ ꝓcedit rõ, nec q̃tũ ad primã
nec q̃tũ ad ſcdã deductionẽ. Et quũ dř, ſi nõ ſumpſit
oppo^m ɔtigẽtis recte ruit tota demřatio, dico ꝙ ſum
pſit oppoſitũ p ſe & directũ, ex quo ſequiẽ impoſſe,
nec potuit ſumere alid, ex quo nõ ſeq̃baẽ ipoſſe. Et iõ
bñ dixit nõ ſeq ɔclõnẽ de uero ɔtingẽti, qđ ſupra fuit
determinatũ, qđ. ſ. ɔuertiẽ ad oppoſitas q̃litates. Ve
rũtñ & illud eſt, ꝙ iſta ꝓpõ, nulli c, ex neceſſitate ineſt
a põt eſſe uera, ſiue ipſi a inſit oĩ c nõ neceſſario tñ,
ſiue ẽt alicui ex neceſſitate nõ inſit, nã qđ ex neceſſita
te alicui nõ ineſt, uer eſt ẽt dicere nõ ineẽ illi neceſſa
rio, ut uerũ eſt terrã ex neceſſitate nõ moueri, uerum
quoq;, ẽ illã nõ ex neceſſitate moueri, motus. n. illi nõ
neceſſario inẽ, & hęc ꝓ iſtorũ declatione ſufficiãt. Re
liqua aũt q̃ nos õmiſimus dideanẽ ab interpte nřo.
¶ Expõ ordinis & cõſequẽtię ꝓpõnũ ſimplicũ & trã
ſpoſitarũ, de q̃bus ptractat Philoſophus i ultimo cap̃.

primi priorũ, & in libro de interp̄tatiõe recolit ſe ĩ reſolutoriis dixiſſe, in qua etiam nõ inutilis q̃ſtio interſeritur, an nomen infinitum de non ente prędicetur.

QVoniã Ariſt. cap̄. ultimo primi priorũ, pertractat de ordine & ↄſequẽtia quã hñt adinuicẽ ꝓpõnes ſimplices & priuatorię & illę quas gręci trãſpoſitas uocãt, de quibus prius ĩ libro de ĩterp̄tatione dixerat ſe in reſolutoriis meminiſſe. Iccirco nos expõnẽ hęc oĩa adamuſſim declarãtẽ, q̃ ĩ illo libro fecimus, nõ inutiliter putauimus huic loco annectẽdã, cui & q̃õnẽ addidimus đ noĩe infinito, an p̄diceť de nõ ente, q̃ ẽt cõtra multorũ opinionẽ, iuxta pipateticorũ eruditiſſimos determiauimus. Et incipit expõ ab illo textu. (Qñ aũt uerbũ eſt tertiũ adiacẽs p̄dicať dupliciter dicũť oppõnes, & reliqua.) Et ſeq̄ť in hac ſerie. Poſtq̃ ptractauit Ariſt. de ꝓpõnibus ex ſubiecto tm̃, & p̄dicato cõſtitutis, uariato ẽt ſubiecto p finitũ & infinitũ p̄dicato eodẽ manẽte, quũ p finitũ & infinitũ uariari nõ poſſit quũ dixerit, erit oĩs affirmatio & negatio ex noĩe & uerbo, uel ex infinito noĩe & uerbo. & ſubdiderit ẽt, p̄ter uerbũ nullã poſſe eſſe affirmationẽ uel negationẽ, de noĩe nihil dicẽs, eo ꝙ ẽt p̄ter nomẽ, poſſit aliqua eſſe affirmatio & negatio Nũc intẽdi ſmonẽ facere de ꝓpõnibus illis, quæ ſunt ex ſubto & p̄dicato ↄpoſitæ & tertio ad p̄dicato .ſ. uerbo ẽ, qđ tertio loco poſitũ ẽt p̄dicať. Ex quo patet, uerbũ eſt oĩno eẽ p̄dicatũ uel ptẽ p̄dicati, ut diximus cap̄. de uerbo. Appellauit aũt uerbũ, ẽ, tertiũ adp̄dicatũ, nõ q̄a ſit tertiũ p̄dicatũ, ſed q̄a tertio loco poſitũ p̄dicať, & nõ ſolũ, ſed ut alteri appoſitũ. Vt aũt facilius intelligi poſſint quæ a Pħo dicunť in utroq̧ libro, uidẽdũ primo eſt ex ſnĩa Ammonii ĩ libro de interp̄tatiõe, qũo in iſtis ꝓpõnibus fiãt negationes. Qđ igiť negatiua pticula ſubto appoſita nõ faciat negationẽ clarũ eſt, quũ ẽt in ꝓpõnibus de ſcđo adiacente, ut ſupra dcm̃ eſt, negatio addita ſubto nõ faciat ꝓpõne negatiua, quũ igiť aliæ duę ĩ ꝓpõnibus de tertio ſint pticulæ poſt ip̄m ſubtũ, eſt quæſtio, cuĩ ipſarũ appoſita negatio faciat negatiuã. Eſt aũt manifeſtũ ꝙ p̄dicato appoſita negatio nõ facit negatiuã. Si .n. dixero, hõ nõ iuſtus eſt, hic nõ iuſtũ affirmať de hoĩe, neceſſe eſt igiť negationẽ apponi uerbo eſt, & nõ immerito, nã ĩ ꝓpõnibus de tertio p̄dicatũ ſubto appoſitũ ſine uerbo eſt, nõ facit ꝓpõnẽ affirmatiuã nec negatiuã, nec ſignificãt uerũ nec falſum, niſi ei addať uerbũ eſt, quo mediãte integra pficiť ꝓpõ. Si igiť p uerbũ ẽ, additũ p̄dicato pfecta fit affirmatio, & ẽ, id p qđ pricipalius ꝓpõ ↄſtituiť, neceẽ huic negationẽ appnoi, ut qđ affirmatio affirmauit, neget oĩno negatio ❡ His declaratis ut appeat nũerus ꝓpõnũ oppoſitarũ quẽ aſſerit Ari. dicamus ex ĩtẽtiõe ipſius, ꝙ quũ ex ꝓpoſitis nobis ꝓpõnibus duæ fiãt oppõnes indefinite, alterã q̄dẽ ſimplicẽ uocat, q̃ habet p̄dicatũ terminatũ, hoc ipſo tm̃, altera q̃ dicẽda eſt, ſimplicior exñs, alterã uero ĩfinitã, q̄a ĩfinitũ eſt, qđ in ipſa p̄dicať. Theophraſtus uero eã ex trãſpõne uocat, qm̃ ut infra uidebiť, trãſpoſito mõ ad ſimplicẽ ſe habet in ↄſequẽtia & ordine. Erũt ergo duæ oppõnes, facta uariatiõe ex pte p̄dicati tm̃, p finitũ & infinitũ, & q̃tuor ꝓpõnes, duæ ſimplices, eſt hõ iuſtus, huius negatio, non eſt hõ iuſtus, duæ infinitæ ſiue tranſpoſitæ, eſt homo non iuſtus huius, negatio non eſt homo non iuſtus. Eſt ergo intentio Ariſto. quærere, ad affirmationẽ ſimplicẽ, quęnã reliquarũ ſequať .i. ſimul uerificeť, ut de q̄bus affirmatio ſimplex uerificať, & q̃ ad illã ſeq dr̄, oĩno uera eẽ cõp̄hẽdať, ſic .n. & ad hoĩem ſeq aĩal dicimus, qm̃ de q̄bus hõ uerificať, de eiſdẽ quoq̧ aĩal uerũ eſſe inuenit. Quũ igiť ad ſimplicẽ affirmationẽ, eius negatio ſeq nõ poſſit, quũ ſint ei oppoſita, nec ẽt affirmatio infinita ſiue trãſpoſita, qm̃ oppoſitũ p̄dicatũ de eodẽ ſubto affirmãt, ut patet dicẽdo, ẽ hõ iuſtus, ẽ hõ nõ iuſtus. Relinq̄ť ꝙ uerificeť negatio infinita ſeu trãſpoſita, hæc .n. reliq̃ eſt de quatuor. Ad hãc igiť, eſt hõ iuſtus, ſeq̄ť iſta, nõ eſt hõ nõ iuſtus. Si igitur de Socra. uerificatur ꝙ ſit iuſtus, uerificabiť quoq̧ ꝙ nõ ſit nõ iuſtus, quũ nõ iuſtũ ab eo remoueatur, ob id ꝙ iuſtũ affirmať. Eodẽ quoq̧ modo eſt queſtio ad affirmatiuã infinitã ſiue trãſpoſitã, quęnã aliarum ſequatur, & ĩuenieť eadẽ rõne ex ipſa ſeq negatiua ſimplex. Merito ergo hę trãſpoſitę appellanť, quũ oppoſito modo ſe cũ ſimplicibus ↄſequatur, ut patuit. Si ergo ita eas in figura diſponamus, ut affirmatiue ſimplici ſuã ſimplicem negatiuã ex oppoſito directe opponamus, nõ aũt diametraliter, tũc ſub affirmatiua ſimplici eius ↄſequẽtẽ negatiuã trãſpoſitã, ſiue infinitã ponemus, & ſub ſimplici negatiua affirmatiuã trãſpoſitã, ut oppoſito mõ deſcẽdẽdo ex affirmatiua ſimplici, ſeq̃ť negatiua trãſpoſita, & aſcẽdẽdo ex affirmatiua trãſpoſita negatiua ſimplex. ❡ Sed eſt dubiũ an ſicut de q̄bus eſt uera affirmatiua ſimplex, uera ẽt eſt negatiua trãſpoſita, ita ecõtra. Rñdeť ꝙ nõ, p̄notãdo hoc ꝙ de oĩbus his ꝓpõ uera eſt, de q̄bus totũ id qđ in ꝓpõne poniť uerificať, eſt igiť uerũ de cane nõ eẽ hoĩem, nõ eẽ iuſtũ. erit ergo & hoc totũ uerũ nõ eẽ hoĩem nõ iuſtũ, nã ſi homo nõ eſt, uerũ quoq̧ erit nõ eẽ hoĩem nõ iuſtum, ex quo patet ꝙ de cane nõ põt eẽ affirmatio ſimplex uera. De pluribus ergo uerificať negatiua trãſpoſita, q̃ affirmatiua ſimplex, & quũ de oĩbus ſit, uel affirmatio, uel negatio uera, tam ſimplex q̃ trãſpoſita, ſi de pluribus uerificať negatiua tranſpoſita. q̃ affirmatiua ſimplex, ſequiť ꝙ eius affirmatiua de paucioribus uerificeť, & p oppoſitũ ẽt negatiua ſimplex de pluribus .ſ. đ oĩbus illis de q̄bus nõ uerificať affirmatiua ſimplex, negatiua itaq̧ trãſpoſita ĩ plus eſt affirmatiua ſimplici, & negatiua ſimplex in plus affirmatiua trãſpoſita. Et quũ id qđ ĩ plus eſt, ſequať ad id qđ eſt in minus, ob id ex affirmatiua ſimplici, ſequeť negatiua trãſpoſita, & ecõtra ex affirmatiua trãſpoſita q̃ ĩ minus eſt, negatiua ſimplex q̃ ĩ plus eſt. Qđ aũt & negatiua ſimplex ſit ĩ plus affirmatiua trãſpoſita ex dictis & ex dicto exẽplo, ſatis patet. nã de cane diciť ꝙ nõ ſit hõ iuſtus, nõ tamen diciť ꝙ ſit hõ nõ iuſtus. ❡ Sciẽdũ eſt aũt ꝙ hic idefinitas ut oppoſitas ſumimus, ut .ſ. p̄dicatũ de ſubto affirmať ut eſt, & negať, uel ſm intellectũ ſumiť. Quũ eni eas rõnes ali

quarum

quarũ ſubti partiũ uerificabiles ſumimus, tũc eas ut particulares capimus,& q̃ ſimul ueræ eẽ poſſint. Sed qm̃ & alias duas ĩ diagrámate, hoc eſt figura ,ppõnes Ariſt. ordinat, medias inter ſimplices & tranſpoſitas, quas appellat priuatorias, eo ꝙ priuationẽ aliquá formę alicuius ſignificẽt, q̃ ab ĩfinitis ſiue tráſpoſitis differũt, qa ĩ illis abſentia formę, ꝑ ꝑticulá, nõ, appoſitá nomini, ut nõ iuſtũ, & ſignificat negationẽ formę tm̃, q̃ d pluribus uerificaẽ q̃ priuatio, ſignificaẽ aũt priuatio ꝑ ꝑticulá, i, appoſitá noĩi formę, q̃ priuatio nõ põt cõpetere niſi ſubto, cui & forma cõpetit, quũ priuatiue oppoſita circa idẽ ſubtũ habeát fieri. Intelligimus aũt per priuationẽ non ſolum abſentiá formę, ſed etiá formam oppoſitam. hoc eſt cõtrariũ imperfectius, qđ nomine priuatiuo intelligitur. Iniuſtitia itaq; nõ poteſt niſi de homine crudeli dici, de quo & non iuſtum, nõ iuſtum autem etiam de his quę omnino homines nõ ſunt, q̃tũ ad negatiuá, q̃tũ aũt ad affirmatiuá, & de his qui iniuſti ſunt, & de his q medio modo ſe habent, de quibus tamen affirmatiua priuatiua dici non poteſt. Ex his oportet uidere, quomodo & iſtę ſe habeant cum ſimplicibus & tranſpoſitis, quo ad ordinẽ & conſequentiam, & ſignificationem. Manifeſtum quippe eſt ꝙ harum affirmatio non ſequitur ad affirmationem ſimplicem, quum prædicata oppoſita de eodem ſubiecto affirmentur, ut eſt homu iuſtus, eſt homo iniuſtus, ſed negatio quę dicit ipſum nõ eſſe iniuſtum, ſub affirmatiua ergo ſimplici, hæc negatiua priuatiua immediate collocabitur, & oppoſito modo ſub negatiua ſimplici affirmatiua priuatiua. Et eodẽ modo dicẽdum eſt, negatiuam priuatiuam in plus eſſe affirmatiua ſimplici, nam non eſſe hominem iniuſtũ uerificatur de puero, & de habente habitum medium, de quibus nõ uerificatur eſſe hominem iuſtũ. Similiter negatiua ſimplex in plus eſt affirmatiua priuatiua, hæc enim de ſolis crudelibus uerificatur, illa uero & de his & de pueris & habentibus habitũ medium, & de aliis etiam ab homine. Ad affirmatiuam ergo ſimplicem ſequetur negatiua priuatiua, & ad affirmatiuam priuatiuam ſequetur negatiua ſimplex, ſemper enim ad id quod in minus ẽ, ſequitur id quod in plus eſt, ut ad hominem animal, ex quo patet ꝙ eodem præciſe modo ſe habent hæ ad ſimplices quo & tráſpoſitæ. Patet etiam unum aliud, de quo infra, contra multos recentiorum, qui ad græcorum & Boetii, & beati Thomæ expoſitionem non animaduertentes, dicunt ideo ex negatiua tráſpoſita aut priuatiua non ſequi ſimplicem affirmatiuam, qa negatiua uerificatur de non entibus, de quibus affirmatiua ſimplex uerificari non poteſt, non eſt enim illa cauſa, ſed quia in plus, nam eodem modo ex negatiua ſimplici non ſequeretur affirmatiua tráſpoſita, qđ etiam ipſi aſſerunt eſſe de mente Ariſt. Cuius tamen oppoſitum nos luce clarius declarabimus, quum teneamus nomen infinitum poſſe de non ente prædicari. ſed cauſa eſt æqualis in omnibus, quam diximus. Supereſt modo ut uideamus, quum hæ omnes eodẽ mõ ſe habeát ad ſimplices, an etiá priuatiuę eodẽ mõ ſe habeant ad tráſpoſitas, ut ſimplices illas ſe hñt, hoc eſt utrũ ſicut affirmatiua ad ſimplex in minus eſt negatiua tráſpoſita, ita & negatiua priuatiua in minus ſit negatiua tráſpoſita, quũ ĩmediate ſub ſimplici ſit collocata, & eodẽ mõ; utrũ quũ negatiua ſimplex in plus ſit affirmatiua tráſpoſita, ita ẽt affirmatiua priuatiua, quæ immediate ſub illa eſt collocata, in plus ſit eadem tranſpoſita, ita enim quaſi uideretur conueniens, ut fieret gradualiter aſcenſus uel deſcenſus, & dicitur eas non ita ſe babere, ſed oppoſito modo, nam negatiua priuatiua in plus eſt negatiua tráſpoſita, & affirmatiua priuatiua in minus affirmatiua tranſpoſita. Nam de pluribus uerificatur hæc, non eſt homo iniuſtus, quàm illa, non eſt homo non iuſtus, nam de puero illa uerificatur, de quo non uerificatur tráſpoſita, licet uideatur Auer. oppoſitum dicere. Ipſe enim ſtrictius accipit tranſpoſitas quàm nos accipiamus, ut æquales priuatiuis, ut patet quum exponit quid ſignificet affirmatiua tranſpoſita, uult enim ipſam ſignificare priuationem iuſtitiæ cum oppoſito, ita ut uerificetur ſolum de crudeli. Nos autem ipſam etiá de puero ueram eſſe dicimus, ex quo etiam patet ſecũdum, ſcilicet ꝙ affirmatiua priuatiua, in minus eſt affirmatiua tranſpoſita, quum hæc de puero uerificetur, de quo priuatiua non poteſt uerificari. Patet igitur ipſas priuatiuas oppoſito modo ſe habere ad tranſpoſitas, ab eo ꝙ ſimplices ſe hñt ad illas. Diſponetur ergo hoc modo figura ad clariorem intelligentiam eorum quæ dicta ſunt, & eorum quæ ab Ariſtotele dicuntur.

	Affirmatiua ſimplex.	Negatiua ſimplex.	
In minus ambabus.	Eſt homo iuſtus.	Non eſt homo iuſtus.	In plus ambabus.
	Negatiua priuatiua.	Affirmatiua priuatiua.	
In plus ambabus.	Non eſt homo iniuſtus.	Eſt homo iniuſtus.	In minus ambabus.
	Negatiua tranſpoſita.	Affirmatiua trannſpoſita.	
In plus ſola ſimplici.	Non eſt homu non iuſtus.	Eſt homo non iuſtus.	In minus ſola ſimplici.

¶ His hunc in modum declaratis, reliquum eſt ut literam Ariſt. aggrediamur, & omnia quæ dicta ſunt ad propoſitum deducamus, nihil à nobis fruſtra fuiſſe contextum declarantes. Quando autem eſt tertiũ adiacens prędicatur, dupliciter dicuntur oppoſitiones, diximus quomodo eſt tertium adiacens prædicatur, diximus etiam duas oppoſitiones, non connumeratis priuatiuis, ut ex figura patet. Poſtea exponit quo modo eſt tertium adprędicatur, qđ appellat nomen uel uerbum, uerbum quidem ut tempus conſignifi-

cans,nomen autem,intelligendo uoces,omnes ſignificatiuas ad placitum. Quum autem duæ eſſent oppoſitiones hoc non probauit tanq̃ exiſtens manifeſtũ, ſed intulit quoddam conſequens,ex quo duæ ſunt oppoſitiones,quatuor erunt propoſitiones oppoſitę, & exponit illas,dum inquit. Dico autẽ quoniam eſt iuſto adiacebit aut nõ iuſto,& erũt duę affirmatiões quia & negatiões his oppoſitę duę erũt,nã cuilibet affirmatiõi eſt aſſignare oppoſitã negationẽ,erunt ergo quatuor. Hęc autẽ omnia ex ſuperioribus clara ſũt, ſed interponit hæc uerba,quarum duæ ad affirmationem & negationem ſe habent, ſecundum cõſequentiam ut priuatiões,duæ uero minime,quæ tanta breuitate & obſcuritate dicta ſunt, ut in uarias exponendi ſententias expoſitores extorſerint,& quia aliorum expoſitiones à Boetio uideri poſſunt,tantũ ex uerbis Ammonii his quæ dicta ſunt conſentaneam expoſitionem adducam,quæ etiam ex eiſdem ſatis eſt manifeſta Dico ꝙ Philoſophus per hæc uerba innuit cõſequentiam propoſitionum quam ſuperius declarauimus,intelligens per affirmationem & negationem, ſimplices duas,q̃ ueluti radices ſunt & exẽplaria oĩum affirmatiuarũ & negatiuarũ,ſunt enim ſimpliciter tales,aliæ uero cum additiõe,ut priuatiue uel tranſpoſite,per duas autem primo loco dictas intelligit trãſpoſitas, ſcilicet affirmatiuam & negatiuam,duę igiť hæ tranſpoſitæ,ad affirmatiuam & negatiuam ſimplicem, ita ſe habent ut priuatiuæ. Ideſt quemadmodum ex affirmatiua ſimplici ſequitur negatiua priuatiua,ita & negatiua tranſpoſita,& ſicut ex affirmatiua priuatiua ſequitur negatiua ſimplex, ita etiam ex affirmatiua tranſpoſita,ſequitur eadem negatiua ſimplex,duę uero minime,hoc eſt,duę uero ſimplices nõ ita ſe habent ad tranſpoſitas ut priuatiuæ ſe habent ad eaſdem tranſpoſitas. Oſtenſum eſt enim ꝙ oppoſito modo ſe habent ſimplices ad tranſpoſitas, ab eo ꝙ ſe hñt priuatiue ad eaſdẽ, nã affirmatiua ſimplex ẽ minus tranſpoſita negatiua & priuatiua negatiua in plus,& ſimplex negatiua in plus affirmatiua tranſpoſita,& affirmatiua priuatiua in minus. Vult ergo per hæc nobis aſſignare ordinem ſecundum conſequẽtiã Philoſophus inter omnes has propoſitiones quas ſupra declarauimus,& ſubdit has eaſdem propoſitiões eodem ordine in reſolutoriis fuiſſe diſpoſitas,hoc eſt in ultimo capite primi priorum, quo & hic illas diſpoſuit,propter qđ nos in eorum expoſitionẽ digreſſi ſumus. Reliqua quæ dicunť in textu clara ſunt uſq; ad illã partẽ,(Similiter autem.)In qua Philoſophus uult eundem nos ordinem ſecundum conſequentiã conſiderare, in uniuerſalibus & particularibus eis oppoſitis ſecundum oppoſitiões prius dictas, quem in indefinitis cõſiderauimus, nã ex illa,omnis homo eſt iuſtus,ſequitur illa,non omnis homo eſt non iuſtus,ſicut & illa,non omnis homo eſt iniuſtus, & ex illa,omnis homo eſt non iuſtus, ſequitur negatiua ſimplex, nullus homo eſt iuſtus, ut ex affirmatiua priuatiua uniuerſali,quę ẽ,omnis homo eſt iniuſtus & ꝙ hoc uerum ſit,patet ex his quæ ſubdit,declarãdo dĩiam poſtquã oſtendit ſimilitudinem,dicit ergo ꝙ etſi conueniant cum indefinitis in ordine & conſequentia,nihil minus non contingit angulares eodem modo ueras eſſe, ſed contingit aliquando tantum.

¶Nolo hic expoſitionem modernorum adducere, quum nec propoſitiones intelligant, quarum conſequẽtiam & ordinem intelligit Philoſophus. Nec eas debito ordine diſponant,nec quid ſint angulares omnino cognoſcant,non enim per angulares intelligere debemus quæ in angulis ſunt conſtitutæ,ſed quæ diametraliter opponuntur, ut apertiſſime Ariſtoteles dicit in codice græco opponuntur autem ſecundum diametrum,affirmatiuæ affirmatiuis,& negatiuæ negatiuis,q̃ ſunt de p̃dicatis oppoſitis,ut apparet ex figura,in q̃ p lineas trãſuerſas & diametrales ſunt obſignatę. Dicit ergo nũ eodem mõ in uniuerſalibus poſſe eſſe ueras oẽs angulares,quẽadmodũ in indefinitis,nam in his omnes diametrales contingit ſimul eſſe ueras in materia contingenti,ut homo iuſtus eſt, homo iniuſtus eſt,homo non iuſtus eſt, & ſimiliter omnes negatiue,homo iuſtus non eſt,homo non iuſtus non eſt,homo iniuſtus non eſt. In uniuerſalibus autẽ patet affirmatiuas nullo pacto poſſe eſſe ſimul ueras. ut omnis homo iuſtus eſt, omnis homo iniuſtus eſt,omnis homo non iuſtus eſt,ſunt enim de prędicatis oppoſitis uniuerſaliter ſumptis,negatiuas tamen contingit ſimul eſſe ueras quandoq; in materia contingenti quum ſint particulares, ut non omnis homo iuſtus eſt,non omnis homo iniuſtus eſt, non omnis homo non iuſtus eſt. Poterunt ergo eodẽ precīſe modo diſponi in figura ipſę uniuerſales cum particularibus quo & indefinitæ.

	Simplex affirmatio.	Simplex negatio.	
In minus duabus.	Omnis homo iuſtus eſt.	Non omnis homo iuſtus eſt.	In plus duabus
	Priuatoria negatio.	Priuatoria affirmatio.	
In plus duabus.	Non omnis homo iniuſtus eſt.	Omnis homo iniuſtus eſt.	In minus duabus.
	Tranſpoſita negatio.	Tranſpoſita affirmatio.	
In plus ſola ſimplici.	Non omnis homo nõ iuſtus ẽ.	Omnis homo nõ iuſtus eſt.	In minus ſola ſimplici.

¶Quæ ſequuntur in litera ſatis manifeſta ſunt, uſq; ad illam partem. Quoniam uero contraria eſt negatio.)In qua poſtquam Ariſtotelẽ ſupra demoſtrauit quomodo ſe conſequantur uniuerſales cum particularibus,ſimplices cum tranſpoſitis,& e ɔtra,uult oſtẽdere quomodo ſe conſequantur quæ ſunt eiuſdem quãtitatis,uniuerſales cũ uniuerſalibus,& pticulares cũ particularibus, ex quo patet falſam fuiſſe expõnẽ

recentiorum

recentiorum ſuperius cum dixit: ſimiliter ſe habere uniuerſales: quoniam expoſuerunt de uniuerſalibus tantum: cuius oppoſitum iam declarauimus: ut aũt commodius has conſequentias quas æquipollentias ſorticolæ uocant: declarat Ariſto. reſumit quędam ſupra declarata: de ueritate & falſitate propoſitionum: quæ in figura quadrangulari conſtituuntur. Quarũ duæ contrariæ ſunt: duæ uero ſub illis ſubcontrariæ dicens eſſe manifeſtum ꝙ hæ duæ propoſitiones contrariæ: omne animal eſt iuſtum, nullum animal eſt iuſtum, nunquã poſſunt eſſe ſimul uerę: nec in eodem: quaſi ex hoc innuẽs ipſas poſſe eſſe ſimul falſas in materia contingenti: propter quod non immerito addidit quandoq;: ex quo etiã ſequitur ſm, ſubcontrarias cũ illarum ſint cõtradictoriæ poſſe eſſe ſimul ueras.

¶ Eſt autẽ aduertendũ Ariſto. nõ abre dixiſſe: neq; ſimul: neq; in eodẽ ipſo: hæc. n. ſunt ad diuerſa referenda, u inquit Ammonius. Primũ quidẽ ad orationes ipſas. ſecundũ ad ſignificatũ ab ipſis rebus: & hęc adinuicẽ concurrunt. Si. n. orationes ſimul uerę ſunt: & prædicata in eis eidem ſimul inſunt: & econtra. Alii uero ad idẽ ſimul referri hæc uolunt: cũ poſſint non de eodem ſimul eſſe ueræ: ut omnis homo bipes: nullus equus bipes: aut de eodẽ non in eodẽ tempore: ut omnis homo in ſeculo aureo fuit iuſtus: nullus autẽ homo in ſeculo ferreo fuit iuſtus. Ideo addidit, nec ſimul nec in eodem. (Sequuntur uero hæ.) Hic textus ẽt in codicibus Græcis diuerſis modis ſcribitur: Vno modo ut habetur in tranſlatione Boetii: ſequuntur uero hæ, hanc quidẽ quę eſt, nullus homo eſt iuſtus: illa quæ eſt, omnis homo eſt nõ iuſtus: illã uero quæ eſt: aliquis homo eſt iuſtus, oppoſita, non omnis homo eſt non iuſtus: neceſſe eſt. n. aliquem eſſe: & licet hic textus ſonet ꝙ ex negatiua ſequatur affirmatiua: & primo loco ponatur negatiua: Boetius & ordinando figuram & exponendo præponit affirmatiuam negatiuæ: quod certe mirũ eſt. Nã uerba Ariſto. ſi ita legantur, id nõ aſſerunt. Alia litera quæ legitur in codicibus Græcis manu ſcriptis: quos ego habeo antiquiſſimos: & quam habet & exponit Ammonius: & qui eum ſequuntur expoſitores. habet hoc modo, ut legendo caſtigauimus. Sequuntur uero hæ: eam quidem quæ eſt, omnis homo eſt non iuſtus: illa quę eſt, nullus homo eſt iuſtus: illam uero quę eſt, aliquis homo eſt iuſtus: illa quæ eſt, nõ omnis homo eſt nõ iuſtus. Hanc ergo exponemus: eo ꝙ aliarum, nullus ex antiquiſſimis Græcis expoſitoribus meminerit: nec aliquis ex recentioribus: nec Boetius: & breuiter intẽdit Philoſophus quod prius dixi in initio huius partis: quomodo ſe habent ad conſequentiam & æquiualentiam uniuerſales inter ſe uariatæ ex parte prædicatorum: & particulares idẽtidẽ. Et inquit, ad uniuerſalem affirmatiuam de prædicato infinito ſiue tranſpoſitam ſequi uniuerſalem negatiuam de prædicato finito: ut ad hanc, omnis homo eſt nõ iuſtus: ſequitur illa, nullus homo eſt iuſtus: & ad illam, aliquis homo eſt iuſtus: ſequitur illa, non omnis homo eſt non iuſtus: & appellat hanc Ariſto. oppoſitam: non quia particulari affirmatiuæ opponatur: ſed illi uniuerſali affirmatiuæ de prædicato infinito quam prius dixerat. Et ad hanc particularẽ negatiuã de prędicato infinito ſequitur ẽt particularis affirmatiua de prędicato finito. Et hoc, inquit Ammonius, dedit intelligere Philoſophus per uerba illa: neceſſe eſt. n. aliquem eſſe, hoc eſt ſi uera eſt hæc: non omnis homo eſt non iuſtus: neceſſe eſt & illam eſſe ueram, aliquis homo eſt iuſtus. Cuius probatio breuiſſima & pulcherrima hæc eſt: quam ſumpſit Boetius ab Ammonio: ſi enim nõ eſt uera, uera erit eius contradictoria: quæ eſt nullus homo eſt iuſtus: ſed hæc æquiualet illi, omnis homo eſt non iuſtus: erit ergo & iſta uera: qua exiſtente uera: eius cõtradictoria erit falſa, ſcilicet non omnis homo eſt non iuſtus: cuius oppoſitum iam ſumptum eſt, ſcilicet illam eſſe ueram: patet igitur ꝙ uero exiſtente particulari negatiua: uera eſt & particularis affirmatiua: & ad illam ſequitur neceſſario: quod erat ducendum. Patet etiam ex alio: nam ex hoc ꝙ dicimus, non omnem hominem eſſe non iuſtum: aſſerimus & aliquem eſſe iuſtum: non omnibus enim exiſtentibus non iuſtis: neceſſe eſt aliquem eſſe iuſtum: & ita hæc uerba Philoſophi intelliguntur de tertio, nõ de ſecundo adiacente: ut aliqui ex recentioribus ſenſerunt: ꝙ ſi aliquis diceret poſſe iſtam eſſe uerã: nõ exiſtente uera particulari affirmatiua de prædicato finito: dicitur ut prius ꝙ tunc eſſet uera uľis negatiua: & ita nõ eſſet uerũ ꝙ nõ omnis: ſed ꝙ nullus: quod in materia contingenti abſurdiſſimũ eſt: in qua particulares ſunt ueræ ex propria natura: ut ex primo priorum declarauimus.

¶ Ex recentioribus tamen nonnulli aliã & tertiã literam huius loci addiderunt: quam & nos alias uidimus in codice Gręco antiquo, quæ ſic habet in ſecunda parte. (Eam uero quę eſt, nõ omnis homo eſt non iuſtus: illa quæ eſt, aliquis homo eſt iuſtus: neceſſe eſt. n. aliquem eſſe) Et dixerunt hanc eſſe rectiorem. Propter uerba illa: neceſſe eſt. n. &c. & expoſuerunt uerbum illud de ſecundo adiacente: quod iõ dicũt Ariſt. addidiſſe ut denotaret ex negatiua affirmatiuã ſequi nõ poſſe: niſi cũ cõſtantia ſubti. Aliter fruſtra adderetur uerbũ illud: nã ſi nullus homo ſit, hęc eſt uera: nõ oĩs homo eſt nõ iuſtus: & tñ falſa hæc eſt: aliqs homo eſt iuſtus. Sed tunc oportet eos reſpõdere probationi ſuperius factæ.

¶ Præterea. ſi idẽ eſt debere hoc loco, ꝓpõnes ſe cõſequi & æqualere: ſimileſq; eſſe: patet ꝙ ſeinuicẽ inferunt: nõ. n. plus una ſigñat q̃ altera. Vũ inquit Ammonius nõ ſolũ particulares: ſed etiã uľes ſe mutuo cõſequi dicta rõne. Sequitur. n. illã, omnis homo eſt nõ iuſtus: illa nullus homo eſt iuſtus, & econtra

¶ Ad argumentum in oppoſitum infra reſpondebimus. Sed quęreret aliquis cauſam diuerſitatis, cum ſupra Philoſophus dixerit ad affirmatiuas negatiuas ſequi nõ tñ ecõtra. cur hic aſſeramus de mẽte eius oppoſitũ. Rñdeť aliud eſſe dicendũ in indefinitis, aliud in determinatis à ſigno uľi uel particulari, nã ĩ illis rõne idetermínationis ſubti poterat ď alio ab ipſo ſubto

tota negatiua uerificari,ut ſupra declarauimus, de q̃
affirmatiua uerificari nõ poterat.In his uero,ũ ñ poſ
ſit p̃dicatũ niſi de cõtẽtis ſub ſubto uerificari ſi debet
remanere determinata ꝓpõ uĩs uel particularis, iccir
co de his aliter q̃ de illis ẽ dicẽdũ.Et qa ſupra diximus
negatiuas eẽ in plus affirmatiuis,hic uero æq̃les dici-
mus negatiuas cũ affirmatiuis,& ecõtra.Hoc ẽt ex mõ
loquẽdi Phi arguit,cũ.n.ibi dixerit duas ſe hr̃e ſm ↄñ
tiã,duas uero minime,hic uero id nõ addiderit, credẽ
dũ eſt uoluiſſe has ſe mutuo ↄſequi.Hęc aſſerit Ariſt.
de ↄñtia harũ ꝓpõnũ,quæ à ſigno ſunt determinatę.
☞ Ammonius uero auctoritate p̃ceptoris ſui quoſdã
adducit canones ſeu regulas inueniẽdi ꝓpões æqui
ualẽtes.Dicit itaq̃;,ꝓpões ↄſiderari uel quo ad totũ
uel quo ad partes,ſi quo ad partes,duo cõſiderant̃ in
eis ſubtũ & p̃dicatũ,ſi quo ad totũ,ẽt duo,hoc eſt quã
titas & q̃litas,ſi igit̃ duobus manẽtibus.ſ.ſubto & q̃ti
tate,duo alia mutent̃.ſ.q̃litas & p̃dicatũ , ut ſi una eſt
affirmatiua,ſit altera negatiua , & ſi p̃dicatũ unius ſit
determinatũ,alterius indeterminatũ ſit,fient ꝓpões
æqualẽtes,ut oĩs hõ eſt nõ iuſtus, & nullus hõ eſt iu-
ſtus,& nullus hõ eſt nõ iuſtus,& oĩs hõ ẽ iuſtus, hñt
.n.hæ ↄditiones prius dictas.Silr,oĩs hõ eſt iuſtus,oĩs
hõ nõ eſt nõ iuſtus,& alia hmõi. Ex quo ſequit̃ male
ſorticolas regulas ſuas æq̃pollẽtiarũ aſſignare. Illæ.n.
docẽt modũ inueniẽdi ꝓpões oppoſitas potius q̃ ęq
ualẽtes.Fatuũ.n.eſt dicere ꝙ negatio præpoſita facit
uĩem,affirmatiuã ęquipollere ↄtradictorio ſuo,cũ nõ
remaneat uĩs affirmatiua, fit.n.particularis negatiua
q̃ duobus modis dr̃,ut Ariſt.primo priorũ,& hũc mo
dũ iueniẽdi hmõi ꝓpões ęqualẽtes,quẽ Ammonius
tradit ex dictis p̃ceptoris ſui,ſeqtur ẽt Cõmẽtator in
expõne ſua.☞ Sed hic eſt locus arduæ qõnis cũ nõ ui
deat̃ hic canon oĩbus accõmodari in inueniẽda ↄñtia
& æq̃pollẽtia ꝓpõnũ,ſi.n.de nõ entibus eiuſmodi ꝓ-
põnes formẽtur,nõ uidebunt̃ æquiualere,una.n.põt
uera eſſe,& altera falſa,ſic dicẽdo,Nullus tragelaphus
eſt iuſtus,oĩs tragelaphus eſt nõ iuſtus,prima.n.ẽ ue
ra & ſecũda falſa,cũ aſſerat tragelaphũ eſſe,de eo.n.ni-
hil affirmari põt,nã tragelaphus nec eſt iuſtus nec nõ
iuſtus,cũ nõ ſit.Quod cũ aliqui ex ſorticolis ſine hę-
ſitatione cõceſſiſſent,ex hoc ẽt in maius incõueniẽs ici
derũt,dicẽtes ꝙ de quolibet nõ abſolute tã ente q̃ ñ en
te,ſed ente tñ,& ꝓ aliquo ſupponẽte uerificat̃ alterũ
cõtradictoriorũ incõplexorũ,ex quo cogunt̃ cõcede-
re nomẽ infinitũ qđ eſt alterũ ↄtradictoriũ incõplexũ
de nõ ente uerificari nõ poſſe.☞ Alii quoq̃ ad hoc idẽ
aſtruẽdũ qđ iſti aſſerũt,arguũt dicẽtes ex dicto Phi in
fra,ubi nõ eſt oppõ in adiecto,nec terminus diſtracti-
uus cogẽs,uerbũ eſt,ꝓ accñs de ſubto ꝓpõnis uerifica
ri,tũc ex p̃dicatis cõiunctis,licet inferre p̃dicata diuiſa.
Sequet̃ ergo,tragelaphus eſt nõ hõ,ergo tragelaphus
eſt.Cõfirmãt hoc idẽ ex rõne gñali ꝓpõnis affirmati-
ue,q̃ ꝓ ſui ueritate reqrit actualẽ exñtiã ſubti ſ; mul-
tos,uel ſaltẽ potẽtialẽ ſm oẽs,& in prædicatis accñtali
bus hoc abſq̃ aliqua dubitatione uerũ eſt,cũ accñtia
nõ poſſint eſſe niſi in ſubto actu exñte. De p̃dicatis ãt

ſubalibus ẽt uidet̃ neceſſariũ,qm̃ etſi in eis ſubm cõti
neat p̃dicatũ ex rõne ſignãdi & itelligẽdi , tñ quo ad
realẽ ueritatẽ hõ nõ põt eſſe aĩal niſi ſit ſuba aĩata ſen
ſitiua,& ita actu hñs aĩam cũ ſit uiuẽs. Eſt ãt manife-
ſtũ ꝙ nõ ens nõ habet exñtiã,nec actualẽ, nec potẽtia-
lẽ ☞ Cõfirmãt tertio auctoritate Ariſt.q̃ i hoc capite ñ
ũr ob aliud dicere ex negatiua ſimplici ſeq nõ poſſe af
firmatiuã trãſpoſitã,niſi qa negatiua de nõ ente uerifi
cari põt,de quo affirmatiua nõ uerificat̃,& fuit rõ ſu
perius adducta,& infra ũr addere cõſtãtiã ſubti,cũ di
cit,neceſſe eſt.n.aliquẽ eſſe.Addũt hi & locũ ſatis diffi
cilẽ ex primo priorũ.ca.ultimo.ubi Ariſt.dicit,nõ en-
ti æq̃li nihil ſupponit̃,enti nõ ęq̃li aliqd,& hoc eſt in-
æquale,negãt igit̃ hi nomẽ infinitum dici de nõ ente.
☞ His rõnibus & auctoritatibus adducti, & ad Ariſt.
fortaſſe dicerẽt ꝙ particula illa fuit ſuperaddita, q̃ di-
cit,ſit infinitũ nomẽ,qm̃ ſilr eſt & i eo qđ eſt & i eo qđ
nõ eſt,uñ in multis codicibus Latinis nõ repit̃,nec eã
exponit Auer.cũ aſſerat nomẽ infinitũ ſignare priua-
tionẽ habitus,priuatio nõ dr̃ niſi de eo de quo & ha-
bitus dr̃ ☞ Sed magis mirãdũ eſt de q̃buſdã recẽtiori-
bus,q & Boetiũ & Græcos expoſitores aſſerũt ſe ui-
diſſe,& particulã illã addũt & exponũt,& dicũt hãc eẽ
uerã,tragelaphus eſt nõ hõ,ut & iſtam , equus eſt nõ
hõ,& tñ i hac parte ꝑuertẽtes textũ dicũt,ex negatiua
infinita particulari ſeq ꝑticularẽ affirmatiuã ſimplicẽ
cũ ↄſtãtia ſubti.Quibus certe dictis qd põt eẽ pugnã-
tius? ſi.n.cõcedũt de nõ ente poſſe infinitũ nomẽ p̃di-
cari,q̃ neceſſitas cogit ut addamus cõſtãtiã ſubti ? Sed
ꝑfecto ſi uerũ eẽt qđ aſſerũt i tã apertã imemores cõ-
tradictionẽ nõ inciderẽt.Sed hi oẽs meo iudicio ñ re-
cte ſe hñt in Ariſt.☞ Dicẽdũ eſt.n.de mẽte eius, ꝓcul-
dubio nomẽ infinitũ p̃dicari de nõ ente.Nã iõ ipm in
finitũ dicit eẽ Ariſt.qa eodẽ mõ dr̃ de ente & de nõ en
te.Cuius forte rõ eſſe potuit ut ex Ammonio p̃t colli
gi,cũ nomẽ infinitũ nihil aliud ſignificet q̃ negationẽ
illius naturę cui particula negatiua addit̃,& hęc nega
tio ex ſui rõne nihil poſitiuũ inferat.Manifeſtũ eſt ip-
ſam quoq̃ de ñ ente poſſe affirmari,de ente quoq̃,cũ
ſub tali negatiõe,oẽ aliud ab ipſa nã cõprehẽdi poſſit.
☞ Pręterea,cũ dicat Ariſt.hoc de uerbo infinito,ut nõ
currit & nõ laborat ſine aliq̃ ↄtrouerſia,& uerbũ infi-
nitũ in uerbũ,eſt,& p̃dicatũ infinitũ reſoluat̃ & maxi
me extra oronẽ,ex oĩum ↄſenſu,patet ꝙ fuit neceſſa-
riũ illud idẽ dicere de nõie infinito.ſ.ꝙ ęqualr̃ diceret̃
& de eo qđ ẽ,& de eo qđ nõ eſt.☞ Pręterea,Ariſt exꝑſ
ſe in pte ſequẽti,dicit ualere ↄñtiã hãc,in ſingularibus
ſi qs ita interroget,ẽ ne Soc.ſapiẽs? & rñdeat̃ nõ,illa rñ
ſio negatiua facit ꝓpõnẽ negatiuã illã,nõ eſt Socra ſa-
piẽs.Ex q̃ poſtea dicit Phs licet iferre,igit̃ Soc.ẽ nõ ſa-
piẽs , ubi maxime patet ex negatiua ſimplici inferri af
firmatiuã de p̃dicato infinito,ſine aliqua ſubiecti cõ-
ſtãtia.Qđ ſi qs,ruditer tñ,uellet dicere illud nõ refer
re in ſingularibus,ſed in uĩbus tm̃,ut uidet̃ i lr̃a Phs
dicere.Iſta rñſio nõ deſtruit ꝓpoſitũ,qa ſufficit ꝙ hẽa
mus ex negatiua ſeq affirmatiuã,ſiue i ſingularibus,ſi
ue uĩbus abſq̃ ↄſtãtia ſubti.☞ Amplius,nõne aptiſſi-

me

me Ariſt. iſra teſtať has ꝓpõnes idẽ ſignare, ẽ oĩs ñ hõ ñ iuſtus, & illã, nullus nõ hõ iuſtus ẽ, ꝙ ſi idẽ ſignant, una uera exñte, alterã quoq; uerã eẽ neceſſe ẽ, & ſe mutuo ↄſequi. Dĩa. n. ſubtorũ nihil facit in hoc, cũ eadẽ dĩia q̃ eſt ex pte p̃dicatorũ poſſit ẽt in ſubiis finitis reperiri. ☞ Ad hęc, nõne iſta ẽ ↄcedẽda: tragelaphus ẽ nõ ens. ergo & iſta, tragelaphus eſt nõ hõ, & ↄñtia ẽ ↄpti ma à ſupiori diſtibuto negatiue ad ſuũ inferius, ut dicũt Sorticolę. Nã etſi ens nõ ſit ſupius in linea p̃ñali, eſt tñ cõius & eſſentiale. añs eſt uerũ, igiť & ↄñs. ergo nomẽ infinitũ de nõ ente p̃dicať. Inſup ex rõne ↄtradictionis, fatuũ. n. eſt dicere ↄtradictionẽ cõplexã diuidere tã entia q̃ nõ entia, incõplexã uero nõ, ſunt. n. æq̃lis ambitus, & in hoc differt oppõ cõtradictoria ab aliis. ☞ Adduci ultimo p̃t tot grauiſſimorũ expoſitorũ, grę corũ p̃cipue, q oẽs eã partẽ exponẽtes ẽt exponũt aliã pticulã. ſ. ꝙ nomẽ infinitũ ęqualr eſt, & in eo qđ eſt, & in eo qđ nõ eſt. Nec aliqs eorũ illã ĩ dubiũ reuocat, nec aſſerũt aliquẽ textũ uidiſſe ĩ quo illa pticula ñ ſit Boetius quoq; inter Latinos, & Diuus Thomas maximę authoritatis uiri, hoc idẽ affirmãt & Alber. cũ eis, q̈re indubię tenẽdũ eſt nomẽ infinitũ de nõ ente p̃dicari. ☞ Eſt tñ aduertẽdũ ꝙ cũ dicimus de ñ ente p̃dicari nomẽ infinitũ, p nõ ens intelligimus id qđ nõ eſt nec põt eẽ in rerũ nã, ſed apud intellectũ eẽ nihil ꝓhibet, nec ẽ oĩno nõ ens, tale. n. nec opinabile ẽ nec noĩabile, & nullã penitus p̃dicationẽ recipere põt, cũ nec ab intellectu imaginabile ſit aut intelligibile. De primo ãt hmõi negationes noĩum finitorũ prędicare affirmatiue poſſumus, mediãte uerbo, ẽ. uñ uerıſſimũ ẽ ñ poſſe verbũ, ẽ, de aliquo p̃dicari affirmatiue niſi illud aliquo mõ ſit, eo igiť mõ quo uerbũ, ẽ, de aliquo affirmari p̃t, eo inq̃ mõ illud hʒ eẽ. ſi ſimplr, ſimplr, ſi ſm qd, ſm qd, nã oẽ id đ quo aliqd p̃dicare aggredimur, p̃intelligi à nobis oĩno neceſſe ẽ, & aut ĩ pura itelligẽtia totũ ſuũ eẽ hr̃e aut ẽt p̃eſſe p ſe añ intelligẽtiam nr̃am. ☞ Ex his facile p̃ñt ſolui argumẽta in oppoſitũ. Ad primũ, cui maxie aduerſarii innituń, poſſem prĩo ſophiſtice rñdere ꝙ nullo hoĩe exñte, nulla ꝓpõ eſt, & p ↄñs, nec uera, nec falſa. Realius tñ rñdẽdo poſſet dici, ꝙ ſi añs ẽ uerũ ex ſuppõnẽ, non repugnat & ↄñs eſſe uerũ ex ſuppõne, nã ſicut ex ſuppoſito, ꝙ nullus hõ ſit, uerũ ẽ, nullum hoĩem eẽ iuſtũ, ita uerũ ẽ, oẽm hoĩem eẽ nõ iuſtum. Nec ex hac ſeqť, oẽm hoĩem eẽ, magiſq̃ ex illa, tragelaphus ẽ nõ iuſtus, ſeqť, tragelaphũ eẽ, ut ꝓxime diceť, lʒ uideať ꝓpõ illa de hoĩe exñte affirmare non iuſtũ, qđ tñ falſũ ẽ, nã ex ſuppoſito nullus hõ ẽ. Si. n. illud p̃dicatũ, nõ iuſtũ eẽt p̃dicatũ determinatũ qđ nõ poſſet niſi de re exñte p̃dicari, illđ utiq; uerũ eẽt, ſed q̃a nõ ẽ p̃dicatũ determinatũ, non req̃rit exñtiã actualẽ ſubti, ſed ſolũ talẽ ad q̃ p p̃dicatũ reſtringiť, & illa ẽ exñtia ſm qd, nulla aũt fcã ſuppõne in illa negatiua de hoĩe exñte negať hoc p̃dicatũ iuſtũ, nã ĩ ꝓpõnibus negatiuis nõ negať ſubtum, ut multi falſo credũt, ſed ſubto ſuppoſito negať p̃dicatũ ab illo. ☞ Dici ẽt poſſet & tertio ꝙ ſuppõ ẽ ĩpoſſis. Et iõ Gręci ſilẽ argm̃ nõ formãt ꝓcedẽs ex ſuppõne ĩpoſſi, ſʒ đ nõ ente ut tragelapho.

Et erat argm̃ ſcđo loco ſcm̃, ad qđ rñdeť ↄcedẽdo ↄñtiã, & dđo ↄñs eẽ uerũ ſicut & añs, & cũ ſubiũgiť. ergo tragelaphus ẽ, negať ↄñtia, & quũ dr̃ nõ eẽ ibi oppoſitũ in adiecto, nec terminũ diſtractiuũ. ergo ualere ↄñtiã. Rñdeť ibi eẽ terminũ diſtractiuũ, q̃a nomẽ ĩfinitũ diſtrahit pp negationẽ ĩcluſam ob q̃ nõ ẽ magis natũ de nõ ente uerificari q̃ ente. Nõ. n. ↄcrdit tragelaphũ eẽ, ſʒ totũ hoc qđ ẽ nõ hõ, ſicut & cũ dicimus, Home. poeta ẽ, nõ. n. dicimus, Homerũ eẽ, ſed eẽ poetã, qđ eſt rẽ ſm qd. Iõ nõ licet ĩferre eẽ abſolute ꝓlatũ, q̃a illđ ſignificat rẽ ſimplr eẽ. ☞ Sed ↄtra iſtã rñſionẽ arguiť, q̃a exẽplũ nõ ẽ ad ꝓpoſitũ, nã tũc terminus põt facere diuerſitatẽ in ↄñtia qñ multiplr ſumi põt, ut ĩ ꝓpoſito Homerus, quũ. n. dr̃, Home. poeta ẽ, hic ſumiť ut poeta ẽ, quũ aũt dr̃, Home. ẽ, tunc referť ad Home. q fuit. Iccirco ↄñtia nõ ualet, ſed de hircoceruo hoc dici non põt, cũ nõ poſſit niſi uno mõ ſumi, dr̃ ꝙ etſi hircoceruus p ſe ſũptus non hẽat niſi unũ ſignatũ, tñ rõne diuerſorũ p̃dicatorũ p̃t reſtrigi ad duo ſignata, quũ. n. uerbũ, ẽ, p ſe ſumptũ nõ ſit natũ p̃dicari niſi de re ſimpliciter exiſtẽte, tũc reſtringit ipſum ad ſimplr eẽ, ideo cõſequẽtia nõ ualet ☞ Sed iterũ inſurgit dubiũ, q̃a cũ eẽ ſm qd p̃ſupponat eẽ ſimplr, nõ uideť de tragelapho poſſe aliqd p̃dicari ſm qd affirmatiue, quũ tragelaphus nõ hẽat eẽ ſimplr. ☞ Ad hoc p̃t rñderi ex p̃miſſo notabili, nã ĩ ꝓpõnibus eẽ p̃dicati p̃ſupponit eẽ ſubiecti, ita in ꝓpoſito dicimus, cũ de tragelapho p̃dicamus, nõ hõ tragelaphus hʒ eẽ intelligibile, & non ẽ oĩno nõ ens. De ſimplr. n. nõ ente nihil p̃dicari p̃t, ad id qđ addiť ex rõne ꝓpõnis affirmatiuæ, dr̃ ꝙ id hẽt ueritatẽ in ꝓpõnibus affirmatiuis in q̃bus uerbũ, ẽ, p ſe p̃dicať, nõ aũt in q̃bus p accñs, & ſilr cũ adiũcto & iõne adiũcti, & põt dici ꝙ eo mõ quo uerbũ, ẽ, de aliquo ſubiecto p̃dicať ĩ ꝓpõne affirmatiua ẽt exñtia ſubti ſupponiť, ut prius dcm̃ ẽ. ☞ Ad aliã ↄfirmationẽ q̃ ꝓcedit ex dcõ Phi ſupra rñſũ eſt, lr̃am exponẽdo. Et ulterius dr̃ ut Ammoni. aſſerit, ꝙ ibi nõ affirmabamus negationẽ p̃dicati finiti p ſe ſũptã ĩ plus eẽ, affirmatiõe p̃dicati ĩfiniti, hoc. n. ẽ apte falſũ, ſed totas ꝓpõnes ut p̃dicata ſumẽtes totã negationẽ dictã affirmationẽ ĩ plus eẽ dep̃hẽdimus, qm̃ tota negatio de his q̃ oĩno hoĩes nõ ſũt uera ẽ, nã de cane uerũ ẽ dicere ipm ñ eẽ hoĩem iuſtũ, ipſa tñ affirmatio ẽ falſa, nõ q̃a p̃diceť nõ iuſtũ, ſed q̃a q̃ ſunt alia ab hoĩe aſſerit eẽ hoĩes nõ iuſtos, ſumẽdo ãt p̃dicata p ſe, ut ñ eẽ iuſtũ, & eẽ nõ iuſtũ abſq; dubio idẽ ſunt. ☞ Ad aliud, quũ arguiť Ariſto. addidiſſe ↄſtãtiã ſubti, Dico ꝙ ſequẽdo aliorũ expõnes nõ ẽ illđ uerũ. ☞ Ad ultimũ ex. 1. Priorũ. dr̃ ibi Ariſto. ſumere illa & determinare de illis de q̃bus uerbũ ẽ p ſe p̃dicať, nõ ãt p accñs, & tũc nõ ęq̃le nõ ſumiť ut uere ↄtradictoriũ ęq̃lis, ſed q̃ſi oppoſitũ priuatiue ut ipẽ ĩ lr̃a dicit. Et hęc de hac q̃õne dcã ſufficiãt diſputatiue & probabiliter, exercitii ĩtellectus gratia, quum de ea parum ab aliis exquiſitum inuenerim.

FINIS.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

BIBLIOTECA N. ROMA VITTORIO EMANUELE